

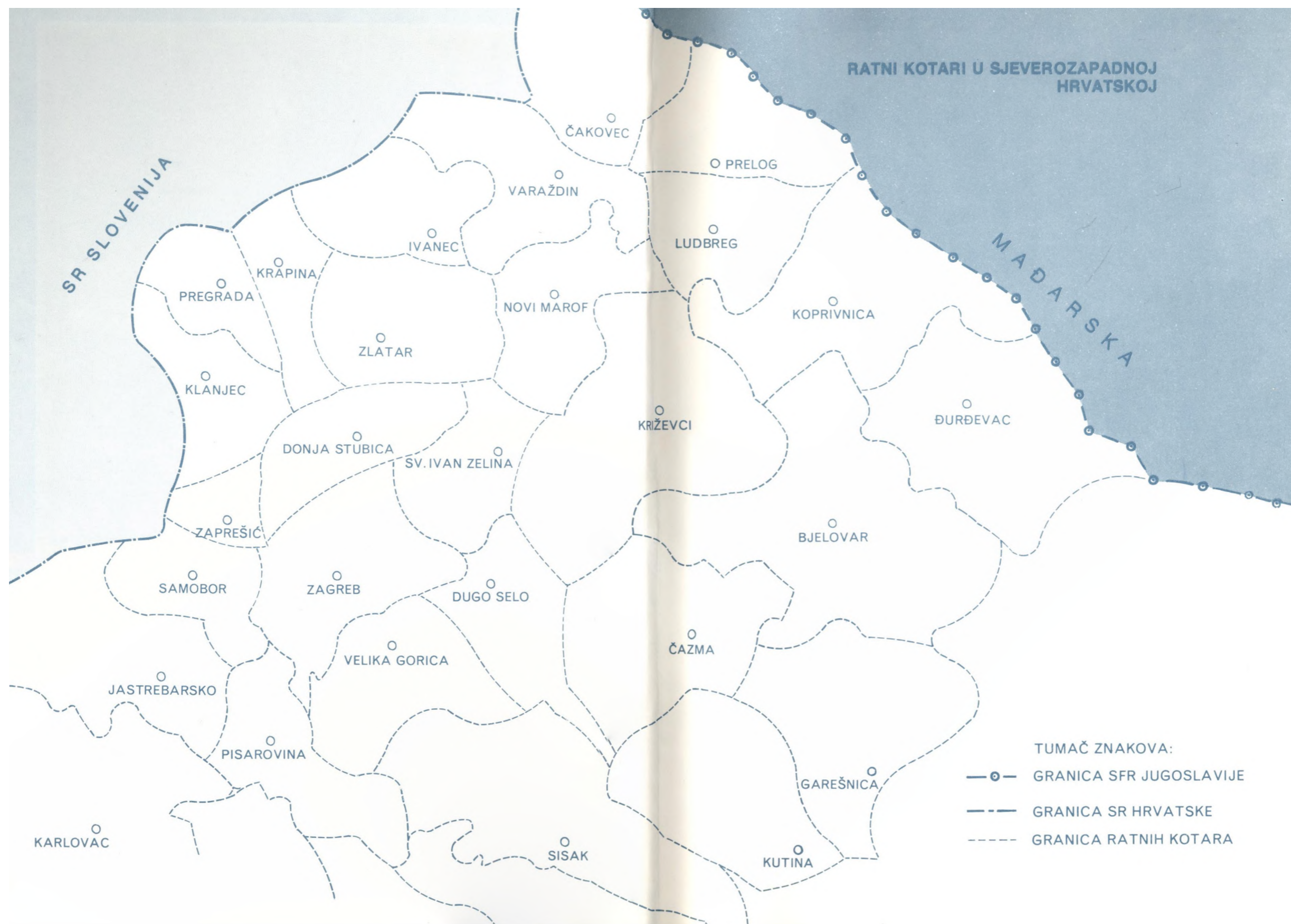
**SJEVEROZAPADNA
HRVATSKA
U NARODNO
OSLOBODILAČKOJ
BORBI
I SOCIJALISTIČKOJ
REVOLUCIJI**

VII.

GRAĐA

1941. — 1945.

POTPISNICI SAMOUPRAVNOG SPORAZUMA O ORGANIZACIJI RADA I
UDRUŽIVANJU SREDSTAVA ZA IZDAVANJE »GRADE ZA POVIJEST
NOP-a I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE U SJEVEROZAPADNOJ
HRVATSKOJ 1941-1945«

Skupština grada Zagreba, skupštine općina Čakovec, Čazma, Donja Stubica, Dugo Selo, Đurđevac, Garešnica, Ivanec, Ivanić-Grad, Jastrebarsko, Klanjec, Koprivnica, Krapina, Križevci, Kutina, Ludbreg, Novi Marof, Ozalj, Pregrada, Sisak, Varaždin, Vrbovec, Zabok, Zelina i Zlatar-Bistrica, Samoupravna interesna zajednica za kulturu općine Bjelovar, Republička zajednica za znanstveni rad i Republička samoupravna interesna zajednica u oblasti kulture

**GRAĐA ZA POVIJEST
NARODNOOSLOBODILAČKE BORBE
I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE U
SJEVEROZAPADNOJ HRVATSKOJ
1941 - 1945.**

**Knjiga VII
(studeni — prosinac 1943)**

Zagreb 1987.

SAVJET ZA IZDAVANJE GRAĐE

Dragutin Plašč, predsjednik

Mirko Babić, Mirko Belošević, Mato Benički, Anka Berus, Antun Biber, Stjepan Blažeković, Josip Bogožalec, Ivan Božičević, Rade Bulat, Vladimir Car, Stevo Čudić, Emil Ivane, Stjepan Iveković, Ivan Jadan, Dragutin Jakopović, Vjekoslav Janić, Vojin Jelača, Spasoje Kaladžija, Vladimir Kapun, Vukašin Karanović, Milka Kufrin, Božena Loborec, Josip Malina, Svetozar Matić, Pavao Mrvoš, Franjo Novak, Ilija Pavić, Vjekoslav Pavtinić, Tomo Pipić, Dragutin Pracaić, Paula Rakamarić, Josip Runjak, Branko Sruk, Andrija Šćurić, Josip Šlibar, Đuro Trubelja, Božidar Vučetić, Pavle Zukina

REDAKCIJSKI ODBOR

Pavle Zukina, predsjednik

Lutvo Ahmetović, Mirko Belošević, Rade Bulat, Mirko Gretić, Vjekoslav Janić, Vukašin Karanović, Vjekoslav Pavtinić, Tomo Pipić, Josip Runjak, Josip Šlibar

RADNA GRUPA ZA HISTORIJSKU OCJENU MATERIJALA

Anka Berus, Antun Biber, Ivan Božičević, Rade Bulat, Pavle Zukina

Stručne, administrativne i financijske poslove za Savjet obavio je Komitet za boračka i invalidska pitanja Skupštine grada Zagreba.

Izdavač: Savjet za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941- 1945.«

Odgovara: Redakcijski odbor Savjeta za izdavanje »Građe za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945.«

Znanstvena priprema: Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb

Istraživanja,
obrada, bilješke i
priprema za tisak: Mate Rupić
Branislava Vojnović-Mutavdžić

P R E D G O V O R

Šesta knjiga »Građe« svojim sadržajem obuhvaća područja općina potpisnica Samoupravnog sporazuma o izdavanju građe i grad Zagreb.

Vremenski se knjiga odnosi na razdoblje od 1. studenoga do 31. prosinca 1943. godine, razdoblje u kojemu dolazi do snažnoga organizacijskoga i političkog jačanja i razvoja NOP-a na tom području, u specifičnim i vrlo teškim uvjetima.

Za ovu knjigu postoji brojna povijesna građa, od koje je manji dio objavljen u pojedinim publikacijama. To omogućuje veći izbor, premda je ta građa razasuta u oko 40-ak arhiva, muzeja i muzejskih zbirki na području sjeverozapadne Hrvatske, naročito u Zagrebu. Veliki broj dokumenata nalazi se u arhivima u Beogradu. Prilikom izbora prioritet je dan dokumentima NOP-a, odnosno dokumentima koji se po sadržaju odnose na šire područje ili govore o značajnijim zbivanjima i momentima. Od dokumenata neprijateljske provenijencije dani su poglavito oni koji govore o oružanoj oslobodilačkoj borbi, o djelatnosti Partije, o terorizmu, te ukazuju na ciljeve i interese okupacijskih sila i njihovih slugu na području sjeverozapadne Hrvatske, a u isto vrijeme nam omogućuju bolji uvid u povijesni razvitak NOP-a u to vrijeme na tom području.

U navođenju dokumenata vodilo se računa o ovim momentima koji su važni za razumijevanje sadržaja i karaktera knjige:

- a) Dokumenti se donose kronološkim redom bez obzira na njihovo porijeklo;
- b) Dokumenti se ediraju s poštivanjem svih njihovih osobitosti. U pripadajućim bilješkama daju se, ako je potrebno, najnužnija objašnjenja pojedinih imena, manje poznatih riječi i nekih drugih momenta;
- c) Osim većine dokumenata koji se objavljuju u cjelini, donose se i dijelovi onih čiji je sadržaj znatno širi, tj. odnosi se i na zbiva-

nja izvan područja sjeverozapadne Hrvatske. Oni su omeđeni na početku i na kraju sa tri točke što je znak intervencije redakcije, a podrazumijeva ispuštanje teksta koji se ne tiče teritorija o kojemu je u knjizi riječ;

d) Radi preglednijeg korištenja, svi su dokumenti prezentirani s istim osnovnim elementima. Najprije su u lijevom gornjem kutu označeni datum i, gdje je moguće, mjesto nastanka, a zatim slijedi, u obliku naslova, kratka regesta, koja omogućuje prvi uvid u sadržaj dokumenta. Na kraju svakog dokumenta, tj. nakon njegova završenog teksta, daje se sažet tehnički opis izvora i njegova arhivska signatura ili označava publikacija iz koje je preuzet, te bilješke.

e) Tekstovi dokumenata objavljeni su sa svim svojim jezičkima, stilskim i gramatičkim obilježjima. Uglavnom su ispravljene samo očigledne slovne i pravopisne pogreške što je označeno uglatom zagradom;

f) Radi lakšeg i funkcionalnijeg korištenja knjige, na kraju knjige nalaze se kazalo osobnih imena, kazalo geografskih naziva i kazalo predmetnih pojmova te sadržaj u kojem su navedeni datum, mjesto i regesta svih dokumenata u knjizi i stranice na kojima se nalaze.

Knjiga može vrlo korisno i funkcionalno poslužiti i istraživačima i sudionicima revolucije, za dalje proučavanje i upoznavanje NOB-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, i širem krugu čitalaca — kulturno-prosvjetnim radnicima, javnim društvenim i političkim radnicima — da iz sadržaja objavljene dokumentacije što neposrednije upoznaju pojedine pojave i zbivanja u tom razdoblju NOB-a i revolucije na spomenutom području.

Svima koji su pomogli prilikom rada na ovoj knjizi izdavač i priređivači najsrdačnije zahvaljuju.

Redakcijski odbor

UVOD

Na bojištima drugog svjetskog rata u Evropi 1943. je bila prekretnica u vojnom i političkom pogledu. Uspjesi saveznika do jeseni 1943. godine nagovijestili su skori završetak rata. Crvena armija nakon pobjede kod Staljingrada te pobjeda kod Kurska i Orela u ljeto 1943. preuzima inicijativu i uspješno nastupa na cijeloj liniji fronte od Baltika do Crnoga mora. Udružene britansko-američke snage uspješno su, u svibnju 1943, okončale ofenzivu na sjeveru Afrike, koju su bile započele u svibnju 1942. godine. Nakon savezničkog desanta na Siciliju, te iskrcavanja na jugu Italije, početkom rujna 1943, uslijedele su važne vojno-političke promjene koje su dovele do bezuvjetne kapitulacije fašističke Italije, a što je dovelo do slabljenja fašističke koalicije (Berlin — Rim — Tokio). Njemačka gubi najjačeg saveznika u Evropi i mora se sama braniti na istočnome, zapadnome i balkanskom bojištu.

U našoj se zemlji također događaju značajne promjene. Jugoslavensko ratište postaje važni činilac u sklopu savezničkih frontova. Upravo je ta činjenica uvjetovala da je njemačka vrhovna komanda izvela od kraja 1942. do ljeta 1943. nekoliko ofenziva protiv NOV i PO Jugoslavije. Bitkom na Neretvi i Sutjesci Nijemci su poraženi, četnici razbijeni, a talijanska vojska se povukla nakon kapitulacije Italije.

Masovni ustanak u Hrvatskoj snažno je uzdrmao kvislinšku, ustašku vlast u tzv. NDH. Stvaraju se cjelovita oslobođena područja širom zemlje. Redovno izabrani organi nove, revolucionarne vlasti — NOO-i postoje u gotovo svim krajevima. Osnivaju se zemaljska

antifašistička vijeća. AVNOJ, kao najviši politički predstavnik NOP-a jugoslavenskih naroda, nakon Drugog zasjedanja 29. i 30. studenoga 1943. postaje najviše predstavničko i zakonodavno tijelo, a Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije — prva narodna vlada. Svi ovi događaji imali su utjecaja na puni zamah NOP-a u Hrvatskoj 1943. godine. Već potkraj 1942. godine NOP u Hrvatskoj jača brojčano, organizacijski i politički. Tokom 1943. godine formira se ZAVNOH, stvaraju se nove brigade i odredi koji neprekidno provode akcije, a vrhunac rasta i jačanja NOP-a pratimo nakon kapitulacije Italije, kada prerasta u opći narodni ustanak.

Na području Žumberka, Pokuplja i Turopolja djeluju i vode borbe 13. proleterska NOU brigada »Rade Končar«, 4. NOU brigada (Kordunaška brigada je na ovom području od prosinca 1942. do ožujka 1943) i ponovo formirani (2. travanj 1943) Žumberačko-pokupski NOP odred. Uz povremenu suradnju sa slovenskim brigadama (Tomšičeva, Gupčeva i Cankarjeva) uspješno provode akcije na komunikacijama Zagreb — Karlovac, Karlovac — Novo Mesto. Veliki odjek imala je akcija 13. proleterske i 4. NOU brigade na Krašić, 1. siječnja 1943. godine, gdje su uništene dvije bojne ustaša (560 ustaša), a zatim hrvatske i slovenske brigade razbijaju ustaško-talijansku ofenzivu na Žumberak. 13. proleterska izvodi akcije u neposrednoj blizini Zagreba (Greda, Lekenik, Remetinec, Buzin itd.). Uspješno provedene akcije rezultiraju narastanjem partizanskih snaga na tom području, te je u kolovozu osnovan Turopoljsko-posavski NOP odred.

Na području Kalnika djeluje Kalnički NOP odred, koji izvodi značajne akcije. U Moslavini od 1942. uspješno djeluje Moslavački NOP odred, koji razvija svoje akcije sve do istočne periferije Zagreba. Potkraj 1942. godine i tokom proljeća 1943, nakon odlaska većeg broja boraca iz tih odreda u Slavoniju (1.000 boraca) za osnivanje 4. (12) divizije NOVJ, oni se brojčano povećavaju prilivom novih boraca.

Svim aktivnostima NOP-a neposredno je rukovodila Komunistička partija Hrvatske. Ona uspješno provodi platformu NOF-a u sjeverozapadnoj Hrvatskoj, razbijajući ustašku vlast i razobličavajući politiku »čekanja« vodstva bivšega HSS-a. Radom partijske organizacije rukovodilo je Povjerenstvo CK KP Hrvatske sa sjedištem u Zagrebu.

Ocjenjujući da je područje Hrvatskog zagorja, Podravine, Moslavine i Posavine izuzetno značajno zbog svojih geopolitičkih i ekonomskih resursa te mogućnosti mobilizacije novih boraca, kao i da su unutrašnjo-politička i vanjsko-politička situacija povoljne, CK KP

Hrvatske i GŠ Hrvatske donose odluku da se pojača partijski rad i vojna prisutnost na tom području. Zbog toga u srpnju 1943. prelazi iz Žumberka na to područje Štab II operativne zone NOV i PO Hrvatske pod čijim će rukovodstvom, u suradnji sa Štabom VI korpusa, jedinice NOP izvoditi značajne vojne operacije na tom području. U srpnju je ukinuto Povjerenstvo u Zagrebu, a početkom listopada osnovano je Povjerenstvo CK KPH za sjevernu Hrvatsku (Zagrebačku oblast i Slavoniju) sa sjedištem na oslobođenoj teritoriji Moslavine. Prije toga, potkraj rujna osnovan je Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast koji je, u stvari, preuzeo funkciju ukinutog Povjerenstva — da rukovodi radom okružnih komiteta (izuzev partijskom organizacijom u Zagrebu koja je bila izravno vezana na Povjerenstvo za sjevernu Hrvatsku). Okružni komitet KPH Pokuplje bio je direktno vezan na Centralni komitet KP Hrvatske. Organizacijsku mrežu partijske organizacije na području sjeverozapadne Hrvatske potkraj 1943. činili su jedan oblasni, šest okružnih (Čazma, Bjelovar, Krapina, Pokuplje, Varaždin, Zagreb), 27 kotarskih i jedan mjesni (Zagreb) komitet. Na području sjeverozapadne Hrvatske djelovalo oko 2.500 članova Partije (oko 1.200 u vojnim jedinicama); njihov broj se mijenjao, bio u stalnom porastu. Uporedo s jačanjem partijske organizacije tekao je i proces osnivanja organizacija SKOJ-a, AFŽ, NOO i USAOH. Poseban impuls stvaranju NOO dala su zasjedanja i odluke AVNOJ-a i ZAVNOH-a. U drugoj polovini 1943. na području sjeverozapadne Hrvatske osnovano je više od 1.000 novih NOO. Kao organi narodne vlasti oni su nosioci privrednoga, kulturnoga, prosvjetnoga, zdravstvenoga i drugih oblika života na oslobođenoj teritoriji.

Rad partijske organizacije u Zagrebu bio je izuzetno težak, ali ni stalne racije, hapšenja i provale nisu zaustavile razvoj i aktivnost NOP-a. Mobilizacija dobrovoljaca i organizacija njihova prebacivanja do prvih partizanskih jedinica bila je jedna od najvažnijih zadataka Mjesnog komiteta KPH Zagreb. Prema podacima Mjesnog komiteta, u njegovoj je organizaciji od veljače do prosinca 1943. iz Zagreba otišlo 896 osoba. Brojka onih koji su otišli iz Zagreba sigurno je veća jer su mnogi odlazili svojim vezama ne čekajući na organizirano prebacivanje. Zagreb je bio i centar iz kojega se za vojne potrebe crpilo znatne obavještajne podatke; a kao veliki zdravstveni centar Zagreb je bio izvorište neophodnoga sanitetskog materijala, što je sve bila zadaća Mjesnoga komiteta. U prosincu 1943. godine u Zagrebu je djelovalo na šest rajona 93 člana KP, osam KNO, 104 NOO sa 173 člana i 2 400 organiziranih antifašista, 30 odbora AFŽ sa 670 žena.

Veliki doprinos razvoju NOB-a na području sjeverozapadne Hrvatske dao je dolazak 12. i 28. divizije NOVJ iz Slavonije (12. u srpnju i 28. potkraj rujna 1943. godine). Prodor 12. divizije i Kalnič-koga partizanskog odreda preko Kalnika za Hrvatsko zagorje potaklo je snažan razvoj NOB-a. Od niza uspješno izvedenih akcija poseban odjek imalo je zauzimanje Lepoglave i oslobađanje političkih zatvorenika, uz prethodnu, akciju u Jalkovcu, u neposrednoj blizini Varaždina, gdje je domobranski artiljerijski divizion prešao na stranu NOV.

Potkraj rujna na području Moslavine i Hrvatskog zagorja dolazi iz Slavonije 28. divizija NOVJ. Zajedno s jedinicama II operativne zone NOV i POH započela je likvidiranje neprijateljskih uporišta (Popovača, Veliki Zdenci, Žabno, Varaždinske Toplice, Ludbreg, Novi Marof, Ivanec, Zlatar), a vrhunac uspjeha bilo je oslobađanje Koprivnice 7. studenoga i Čazme 29. studenoga. Ofenzivom 28. divizije i jedinica II operativne zone oslobođen je velik broj kotarskih središta: Koprivnica, Ludbreg, Novi Marof, Čazma, Pregrada, Đurđevac i veći dio kotareva: Križevci, Bjelovar, Varaždin, Krapina, Zlatar, Klanjec, Dugo Selo, Zelina, Kutina, Sisak i Garešnica, izuzev samih mjesta. Neprijateljske snage održale su se u značajnijim uporištima iz kojih su svakodnevno činili prepade na oslobođenu teritoriju. Ustaška vlast na tom području bila je definitivno razbijena. HSS-ova politika čekanja doživjela je teški poraz i u regiji na koju su njihove vođe najviše računale.

U isto vrijeme redaju se uspjesi NOV u Pokuplju i na Žumberku, gdje u suradnji sa slovenskim jedinicama u Beloj krajini uspješno djeluju Žumberačko-pokupski i Turopoljsko-posavski NOP odred te Omladinska brigada »Joža Vlahović« (došla iz Slavonije) koja je zamijenila 13. proletersku (koja je ušavši u sastav 1. proleterske divizije NOVJ napustila to područje). Priliv novih boraca omogućit će stvaranje nove NO brigade »Franjo Ogulinac — Seljo«, koja će zajedno s ostalim jedinicama na tom području ući u sastav novoosnovane 34. divizije NOVJ. I na području Zumberka, Pokuplja i Turopolja stvorena je oslobođena teritorija; veći dio kotareva: Sisak, V. Gorica, Samobor i Jaska bio je oslobođen, izuzev tih mjesta, a pisarovinski i žumberački kotar u potpunosti su kontrolirale jedinice NOV.

Na cijelom području sjeverozapadne Hrvatske djeluje čitav niz udarnih grupa koje predstavljaju jezgru za osnivanje većih vojnih formacija.

Na Zagrebačkoj gori 13. rujna 1943. osnovan je Zagrebački NOP odred; na Bilo-gori 26. rujna Bjelovarski NOP odred; u Sambolice-ma kraj Zlatara 5. listopada formiran je Zagorski NOP odred. Od

diverzantskih grupa Kalničkoga, Moslavačkoga, Bjelovarskoga, Zagorskoga i Zagrebačkog NOP odreda formiran je 28. studenoga Treći diverzantski bataljon II operativne zone NOV i PO Hrvatske.

Zbog velikog priliva dobrovoljaca, nakon uspješnih akcija jedinica NOV na području II operativne zone, osnovane su veće vojne jedinice: 4. rujna formirana je NOU brigada »Braća Radići«; 21. rujna 2. NOU brigada II operativne zone, 12. prosinca NOU brigada »Matija Gubec«. U selu Mali Poganac, na Kalniku, oformljena je 15. prosinca 1943. 32. divizija NOVJ, u koju su ušle NOU brigada »Braća Radići« i NO brigada »Matija Gubec«. Priliv novih boraca potkraj 1943. godine omogućio je popunjavanje i raorganizaciju jedinica; 19. januara 1944. od Zagrebačkoga, Kalničkoga i Zagorskog NOP odreda formirana je Zapadna grupa NOP odreda, od 2. NOU brigade i dijelova Moslavačkoga i Bjelovarskoga NOP odreda formirane su 1. i 2. Moslavačka NOO brigada, koje su zajedno s Moslavačkim i Bjelovarskim NOP odredom ušle u novoformiranu 33. diviziju NOVJ. Time je prestala postojati 2. NOU brigada II operativne zone. Po naređenju Vrhovnoga štaba NOV i PO Jugoslavije istoga dana, 19. siječnja, od 32. i 33. divizije, Zapadne grupe NOP odreda i 3. diverzantskoga bataljona formiran je X korpus »Zagrebački« NOV i PO Jugoslavije. Operativno područje djelovanja X korpusa zahvaćalo je teritoriju dotadašnje II operativne zone NOV i POH (osim područja Zumberka, Pokuplja i Turopolja, koji su operativno potpali pod komandu 4. korpusa).

Jedinice NOV na području sjeverozapadne Hrvatske brojile su u siječnju 1944. više od 10.000 boraca. Od toga je 7.600 otpadalo na X korpus, a blizu 3.000 na borce u jedinicama 34. divizije koja je bila u sastavu IV korpusa. U to vrijeme neprijateljske su jedinice imale, samo u zagrebačkoj oblasti, ne računajući Zagreb, više od 25.000 ustaških, njemačkih i domobranskih vojnika.

Stvaranje većih slobodnih teritorija uvjetovalo je stvaranje vojno-pozadinskih organa, formiranje komandi područja (Kalnička, Moslavačka, Bjelovarska, Zumberačko-pokupska) mjesta, osnivanje partizanskih straža i vojno sudskih organa. U 1944. organizacijski je izgrađeno vojno-pozadinsko područje X korpusa te je veliki broj stanovništva bio posredstvom tih organa uključen u rad za potrebe NOV.

S K R A Ć E N I C E

AFŽ	— Antifašistička fronta žena
AGITPROP	— Agitacijsko propagandni odjel
AH	— Arhiv Hrvatske, Zagreb
AIHRPH	— Arhiv Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske, Zagreb
AOŽ	— Antifašistički odbor žena
AVII	— Arhiv Vojnoistorijskog instituta, Beograd
AVNOH	— Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske, kasnije ZAVNOH
AVNOJ	— Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije
CK KPH	— Centralni komitet Komunističke partije Hrvatske
CK KPJ	— Centralni komitet Komunističke partije Jugoslavije
CK SKJ	— Centralni komitet Saveza komunista Jugoslavije
CK SKOJ-a	— Centralni komitet Saveza komunističke omladine Jugoslavije
Grada SZH — I, II, III, IV,V,VI	— Grada za povijest NOP-a i socijalističke revolucije u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1941 — 1945, knjiga I, II, III, IV i VI, Zagreb
GSP	— Glavni stan poglavnika
GŠ	— Glavni štab
GSH	— Glavni štab Hrvatske
HAB	— Historijski arhiv u Bjelovaru
HAS	— Historijski arhiv u Sisku
HAV	— Historijski arhiv u Varaždinu
HAZ	— Historijski arhiv u Zagrebu
HRS	— Hrvatski radnički savez
HSS	— Hrvatska seljačka stranka
IO HSS	— Izvršni odbor Hrvatske seljačke stranke
JNOF	— Jedinstvena narodnooslobodilačka fronta
JRZ	— Jugoslavenska radikalna zajednica

KI	— Komunistička internacionala
KP	— Komunistička partija
KPH	— Komunistička partija Hrvatske
KPJ	— Komunistička partija Jugoslavije
KPO	— Kulturno prosvjetni odjel
KOS	— Kotarska oblast Samobor
KOZ	— Kotarska oblast Zagreb
MGS	— Muzej grada Siska
MGZ	— Muzej grada Zagreba
MINDOM —	Ministarstvo domobranstva
MINORS —	Ministarstvo oružanih snaga
MK	— Mjesni komitet
MNG	— Ministarstvo narodnog gospodarstva
MUP	— Ministarstvo unutarnjih poslova
NDH	— Nezavisna Država Hrvatska
NG	— Neprijateljska grada
NP	— Narodna pomoć
NOB	— Narodnooslobodilačka borba
NOF	— Narodnooslobodilačka fronta
NOO	— Narodnooslobodilački odbor
NOP	— Narodnooslobodilački pokret
NOPO	— Narodnooslobodilački partizanski odred
NOP odredi —	Narodnooslobodilački partizanski odredi
NOU	— Narodnooslobodilačka udarna
NOV	— Narodnooslobodilačka vojska
OK	— Okružni komitet
PK	— Pokrajinski komitet
POH	— Partizanski odredi Hrvatske
POJ	— Partizanski odredi Jugoslavije
RAVSIGUR —	Ravnateljstvo za javni red i sigurnost
S.F.-S.N.	— Smrt fašizmu — Sloboda narodu
SIGN	— Signatura
SKOJ	— Savez komunističke omladine Jugoslavije
SKP(b)	— Svesavezna komunistička partija (boljševika)
SMG	— Savez mlade generacije
SSSR	— Savez Sovjetskih Socijalističkih Republika
SUBNOR —	Savez udruženja boraca narodnooslobodilačkog rata
UNS	— Ustaška nadzorna služba
URSS	— Ujedinjeni radnički sindikalni savez
VII	— Vojnoistorijski institut, Beograd
VKP(b)	— Vesmirnaja komunistička partija (boljševika)
VŠ	— Vrhovni štab
V.T.	— Vrlo tajno
VZZZ	— Veliki župan župe Zagorje
ZAVNOH —	Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobo- đenja Hrvatske

ZBORNIK — Zbornik dokumenata i podataka o narodnooslobodilačkom ratu jugoslavenskih naroda, Beograd
ZEMPRO — Državna poslovna središnjica za zemaljske proizvode

1943, studeni 1.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, organizacijskom stanju, akcijama udarnih grupa, jačini neprijateljskih snaga i njihovu teroru

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
KRAPINA

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU

K R A P I N A

I Z V J E Š T A J za listopad

Dragi drugovi!

1.) POLITIČKA SITUACIJA

U dvije općine Đurmanec i Petrovsko narod je odličan i jedinstven uz N.O.B., dočim se puno slabije osjeća na ostalim općinama našeg kotara. Radoboj skoro bude kao i te dvije navedene.

U općini Zabok i Sv. Križ nije dovoljno narod organizirano obuhvaćen i nemaju toliko spoznaje o ciljevima N.O.B. Obzirom i na kliku Mačeka koja imade utjecaja na pojedince, ali za sada nemaju značajnog rada. Za samu općinu Sv. Križ puno radi, odnosno upire Štef Valjevec po H.S.S. ali on kao dosadanji ustaša nema uspjeha u radu samo je počeo govoriti, da to sve što se krši ustaška vlast, da to čini H.S.S. i t.d., a u Zaboku imade više ustaških i njemačkih bandita koji rade više nego agenti Mačeka.

U Zaboku došlo je do hapšenja koje je prouzročio Huis Rudek i njegov otac koji su bili na straži t.j. u zasjedi kada će Ljubica¹ iz O.K.K.P.H. doći kući da je izdaju i to su učinili. Na taj način je drugarica Ljubica uhapšena i njezin muž².

Iza toga slijedilo je daljnje hapšenje koje su pomogli odnosno optužili (denuncijanti) Balija Zvonko koji je bio preko drugarice Ane³ otišao u partizane pa je dezertirao i njegov otac načelnik opć-

¹ Cvijeta Huis

² Ivan Huis

³ Marija Posavec

ne Zabok. Braća Rossi, Turk, Viktor i žena, Posavec Ruda i Farkaš. Dakle na osnovu njihove tužbe uhapšeni su iza drugarice Ljubice slijedeći; 1) Drug Mali⁴ član K.K.K.P.H. Krapina, 2.) Drug Visoki⁵ član K. P. i njegov otac simp. N.O.B. 3.) Drugarica Ana član K.P. 4) Milijuš Luka simp. N.O.B. 5.) Milijuš Danica simp. N.O.B. 6.) Bedeković⁶ simp. N.O.B. 7.) Jelenčić kao vojni bjegunac. Ukupno imade hapšenih 10. ljudi. Ljubica i njezin muž su strijeljani 26. X. t. g. u Zaboku.

Po H.S.S. bio je glavni radnik u Radoboju Stjepan Galović koji je likvidiran, a prije toga i poslije toga je raskrinkan pred narodom, te se ostali njegovi suradnici obraćaju i javljaju da pomognu našim članovima K.P. u tom mjestu. Koliko izgleda, da je bila organizirana pljačka sa njihove strane koju smo isto ugušili te postoji sumnja da je u vezi sa pljačkom i Valjevac Štef po direktivama Mačeka. Na sve to postavili smo za pronaći i tek onda poduzimati potrebne mjere.

Po pitanju HSS, donijeli smo zaključak na sjednici K. K. da pozovemo sve funkcionere bivšeg HSS-a na konferenciju uz pomoć nar. zastupnika HSS koji je dao pismenu izjavu i na to je pristao. Obuhvaćen je narod s naše strane najviše, dočim nije politički podignut tako kako je na općini Đurmanec i Petrovsko.

Teror neprijatelja se pojačava ujedno i velika pljačka po istome. U općini Đurmanec otišao je u SS trupe Šafranjo Alojz, koji je dao uhapsiti Družinec Ignaca, Družinec Milana, Šafranjo Dragutina, Vida i Rudolfa. Iza toga hapšenje i Mikša Štefek kao taoc. Prilikom toga hapšenja banda je opljačkala više kuća u živežnim namirnicama i peradi. U selu Jesenju htio je potajno prijaviti Artiće Stjepan i Klasić Mirko neke naše saradnike, te ih je banda zadržala kod sebe i oni danas moraju voditi po selu bandu. Između toga hapšeno je njih 20 dok dođe načelnik, međutim ih je pušteno 18 a dvojica su zadržana dok dođe načelnik općine Đurmanec. U općini Petrovsko banda se ističe da radi, što ne ide radništvo na posao, da će popaliti sela, te je upala dana 28. X u selo Petrovsko, Benkovec, Preseku i Podgaj i spalila je 42 kuće sa svim gospodarskim zgradama. Nakon toga odvukla je sva blaga i ostale živežne namirnice. Opljačkala je župni ured, kojega je i zapalila, te Zajcu Rudolfu opljačkali su sve živežne namirnice i vino. Učinjena je milijunska šteta, koja još do danas nije procenjena, već na sjednici Kotarskog odbora zaključeno je procijeniti štetu i do iduće sjednice podnijeti izvještaj. Prili-

⁴ Ivica Borovčak

⁵ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

⁶ Stjepan

kom paljenja kuća ubijen je jedan starac od 70 g., Antolić Antun, i jedna žena, Križnik Franca. U jednoj kući izgorjelo je dvoje djece.

U općini Sv. Križ opljačkan je po bandi Škreblin Štef za jednu krmaču, Jagić Štef za jednu malu svinju za koju mu je banda davala 1000 kuna, a on ih je odbio. I po ostalim selima banda je pucala i dizala galamu, da je lakše pljačkala.

Općina Krapina Narod je bez sumnje antifašista osim onih koji su u službi okupatora. Obzirom na komplikacije do sada nije dovoljno organizaciono obuhvaćen narod u samom gradu, kao ni u bližnim selima, nego se dobar dio naroda veže uz N.O.B. pomoću ostalih općina, i na taj način pomaže našu borbu i čita našu štampu. Jedan ih dio imade koji gledaju kao neutralni ili bolje rečeno nareakcionarno vodstvo HSS. Rad im se ne osjeća i ne poduzimaju ništa, te su isto određeni za konferenciju HSS s ostalim općinama. U samom gradu uzima okupator svaku noć desetoricu građana kao taoce.

Na kotaru Krapini obustavljen je sav rad t. j. sva poduzeća osim tvornice Zabok /Krapinska tekstilna industrija u kojoj je radilo 500 ljudi/. Na poziv našeg letka u rudniku Krapina obustavljen je također rad u kojem je radilo 250 ljudi, te šumski rad u Maclju te u vezi s tim i tri pilane na kojem je radilo ukupno oko 600 radnika. Tri općinske uprave zatvorene su (Đurmanec, Petrovsko i Radoboj). Banda poduzima sve mjere, da se stave općine kao i ta sva poduzeća u rad, ali se narod neodaziva i sve ispred njih bježi. Zato su i popaljena napred navedena sela po pripovjedanju same bande, premda znamo da im je to razlog samo za dočepanje hrane. Na ovaj sav teror okupatora i pljačku, narod se po okolnim općinama osim Petrovske više demoralizira nego u samoj općini Petrovsko i puno nam je klonuo duhom. Dočim se u samoj općini Petrovsko narod dobro odnosi spram N.O.B. ali kritikuje, da gdje su sada partizani i da zašto smo im odnjeli oružje, na što im mi pravilno odgovaramo, ali uslijed nedolaska naših snaga, svaki dan čulo bi se za pojedine da vele da će oni prijaviti naš rad rade, nego da se i njihova sela popale, te nam na taj način ljudi moralno padaju. Dobimo li čim prije naše snage uz ovu stranu Krapine, znatno ćemo je ojačati i narod općenito pridobiti uz N.O.B. po cijelom kotaru, jer ostale općine imaju sada uperene oči u općinu Petrovsko. Zato je to neophodno potrebno poduzeti sve mjere da se na taj način predusretne demoralizacija u narodu.

U toku tog mjeseca održano je 8 zborova, od toga jedan u selu Svedruži na kojem je bilo prisutno oko 300 ljudi, na kojemu se govorilo o vanjskoj i unutarnjoj političkoj situaciji, po vojsci i ZAVNO-HU te ulozi N.O.O. u N.O.B. Na ostalim mitinzima bilo je prisutno

na nekima od 40 i do 200 ljudi, a govorilo se iste teme i o reakcionarnom vodstvu HSS, o saveznicima i bratskom savezu Sovjetske Rusije. Narod je oduševljeno zaprimio naše govore.

2./ ORGANIZACIONO STANJE

Kotarski Komitet K.P.H. Krapina sastoji se od pet lica. Imade-mo 7 partijskih jedinica sa 26 članova i 4 kandidata. Partijci još uvijek nijesu proučili svoju literaturu, pa se stoga ne snalaze svi dobro među narodom u N.O.B-i jer nepoznaju ni čak liniju N.O.B-e, a još više ni Partiju. Po tom si je uzeo zadatak organizacioni sekretar K. K. da obilazi svakih 8 dana točno jedinice i da ih uči i ispravlja. Imade nekih partijaca koji su po zaključku K.K. uz prisutnost sekretara O.K. bili određeni zbog potrebe u N.O.V. ali se do danas nisu javili, te su ponovno opomenuti o čemu ćemo naknadno poslati točan izvještaj. Isto tako redovito ne održavaju svoje sastanke.

SKOJ Kotarski komitet Skoja sastoji se od 6 lica. 11 skojevskih grupa od 43 člana, dočim općina Sv. Križ nema niti jednu skojevsku grupu.

USAOH Kotarski USAOH sastoji se od 6 lica, 2 općinska odbora USAOH-a u općini Đurmanec i Petrovsko sa 13 članova. Seoskih odbora USAOH-a imade 30 sa 178 članova. Ti svi odbori obuhvaćaju oko sebe 198 ostale omladine.

N.O.O. Kotarski N.O.O. sastoji se od 6 članova. Predsjednik Stjepan Nežmahen, tajnik Jelenčić Franjo, blagajnik Gabrek Dragčević, članovi Herceg Janko, Vinceljak Viktor i Bešenski Mijo, s tim da uđu ispred općine Đurmanec Belošević Stjepan i još jedan koji će se pronaći najsposobnijim, i ispred Krapinske i Petrovske općine po jedan. Predviđeni su za općinu Krapina Stari Lovrec iz Dolića a ispred Petrovske će se pronaći. Bivši predsjednik K.N.O. Dragee⁷ nije se odazvao na sjednicu, te je pismeno zamolio, da ga se riješi te dužnosti u kotaru i da ga se stavi u općinski N.O.O. koju će dužnost moći vršiti te mu se to zaprimilo i zato ulazi Belošević i još u Kotarski N.O.O. općina Đurmanec, Petrovsko i Radoboj, svaka imade svoj općinski N.O.O. ukupno od 20 članova. Na cijelom kotaru imade ukupno 48 seoskih odbora od 230 članova.

A.F.Ž. Kotarski odbor A.F.Ž-a nije formiran, već je u pripremi, a seoskih odbora A.F.Ž. imade 10.

Te sve organizacije obuhvaćaju većinu naroda i upoznaju se sa ciljevima N.O.B-e te pomažu i sakupljaju N.O.F. u novcu naravi i sanitetskom materijalu, dočim ne čitaju svog materijala, jer ga do-

⁷ Dragutin Forijan

voljno nemaju, a nije tako još organizovano, da ga skupno proučavaju, već se to naređuje, da se ovo sprovede u djelo. A.F.Ž. sakupljeni fond predaje svojim upravama organizacije. USAOH i SKOJ svojim, a ostalim N.O.F. sakupljali su partijci sa N.O.O-ima, koji se sada prenosi od 1. XI. samo na N.O.O-e, te na sjednici K.N.O.O. predati fond članu O.N.O.O., dočim partijci budu sakupljali prilog Partije i davati će svoju članarinu. Tako je zaključeno na sjednici K.K. i sjednici K.N.O.O.

MOBILIZACIJA I AKCIJE U toku mjeseca listopada mobilizirali smo 239 boraca. To sada nismo vršili mobilizaciju sa pozivima ali ipak smo poduzeli malo strožije i neki drugovi su se povratili iz »Brigade Braće Radića« u Radoboj i prisilno su pokupili neke mladiće svoje drugove, protiv čega se danas njihovi roditelji bune.

Akcije su izvršene slijedeće: U Lupinjaku je spaljena škola i jedan grofovski dvorac, te je pušten vlak iz Lupinjaka koji je odletio na stanicu u Krapinu, te se tamo razbio i načinio veliku štetu. Prekopana je cesta između Đurmanca i Lupinjaka, porušeno je drveće na cestu. U Macelju je prekopana cesta i srušen jedan most te je prekinuta njemačka telefonska veza. U tim akcijama sudjelovalo je oko 150 ljudi. O tim akcijama narod govori dobro, i to je sve bilo u sporazumu sa N.O.O-ima koji su s time i rukovodili. U Petrovskom je spaljena općina i u Popovcu (Sv. Križ) spaljen je grofovski dvorac. U električnoj centrali Krapini oduzeto je pogonsko remenje, koje je banda odmah nadoknadila i nije učinjena nikakova šteta t. j. bezuspješna akcija. Između Velike Vesi i Krapine porušena je pruga od 60 met. i prekinuta je telefonska veza. Naše desetine izvršile su akciju na kotaru Ivanec, općina Bednja gdje je zapljenjena veća količina sanitetskog materijala, radio aparat, tri kompletna civilna odijela, dva dugačka kaputa, jedan telefonski aparat, pisaća mašina i 7500 kuna te jedna gitara. Likvidirano je nekoliko bandita. Prilazimo Vam dva zapisnika o likvidiranju bandita.

O općenitim akcijama narod govori dobro, ali protiv partizanskih desetina dosta se mjestimično kritikuje radi toga, što imade među njima koji si dijele sa zaplenjenom robom te grubo nastupaju pred narodom i tako se odnose pojedini kao kriminalni tipovi. Zato smo sada sve pojurili u odred, naročito tvrdokorne domaće partizane, da se izbjegne takovoj kritici i uzeli su si N.O.O-i za zadatak formirati desetine od starijih ljudi za vršenje za sada dozvoljene akcije kojima još danas ne znamo tačno broja kao i broj okupljenih ljudi u tim desetinama.

O SNAGAMA NEPRIJATELJA O snagama neprijatelja nemamo tačnih podataka. Prema prikupljenim podacima u Krapini bi se

za sada nalazilo oko 620 neprijateljskih vojnika, sa 2 haubice, 3 topa, 3 — 18 tenkova, 25 — 30 strojica i strojopuškara, u Đurmancu oko 200 vojnika sa jakim naoružanjem. Za Sv. Križ i Zabok nemamo točnih podataka. Računa se, da u Krapini i okolici ima oko 2000 bande.

Uz izvještaj prilažemo Vam: Izjavu vlastoručnu ispisanu narodnog zast. kotara Krapine Stjepana Nežmahen i ustaškog tabornika Antona Presečki, obračun N.O.F. za mjesec listopad.

Obračun N. O. F. članarina i partijski prilozi nisu dostavljeni iz svih općina u cijelosti. Organizacioni sekretar K. K. koji je imao taj zadatak, da dođe sa tim urađenim poslom na sjednicu biroa nije došao, nego kako doznajemo, da je slao putem veza a što nije na vrijeme stiglo i time nije račun u redu, te ćemo priložiti za idući mjesec. Partijska članarina primljena je samo od četiri jedinice od 15 članova.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

1. XI. 1943.

Uz drugarski pozdrav
Polit, sekretar
Pero⁸, v. r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3045.*

2

1943, studeni 1.

Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju KP, SKOJ-a, NOO i AFŽ

Kotarski Komitet K. P. H.
Zlatar
1. XI. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU KRAPINA

Izvještaj

⁸ Ivan Katalenić

Dragi drugovi!

Povodom krstarenja i operacija N.O.V. u našem kotaru politička situacija osjetljivo se promjenila, narod je sav dobrog raspoloženja prema N.O.B. ali u narodu postoji samo taj strah, kažu da će stradati ako partizani napuste teren kojeg su osvojili, da će se fašistički gad osvećivati kako su i u samom mjestu Zlataru poklali 7 ljudi. Kotarske i općinske vlasti ne rade osim u opć. Bedekovčini, a u Bedekovčini se nalazi velik broj bande. Što se tiče H. S. S. ne osjeća se ni u jednom mjestu, pojedini H.S.S.-ovci osuđuju fašizam ali ipak neće aktivno da surađuju sa N.O.B.

U našem kotaru banda ima u zadaći da pronade u svakoj općini 50 ljudi koji će braniti sela od partizana, tojest tako zvana bela — — garda, ima ih u opć. Maču 7 koji to nastoje organizirati, i to su Josip Komorski, Ivan Komorski, Malječić Stjepan, Crnčić Dragutin stariji, Crnčić Dragutin mlađi, Josip Petanjek, Franjo Jakuš Gluhočar.

Akcije: izvršene su 2 na prugi, razoreno je 1 kilometar pruge, srušen 1 most na cesti — 1 most na prugi između Zlatar-Bistrice i Hrašćine, popiljeno je 30 telegraf-stupova, zaplenjeno je 1 bik i 700 kg. državne pšenice. Održano je 12 skupština na kojima je prisustvovalo od 50 do 300 ljudi. Mobilizirano je oko 190 ljudi u Brigadu »Braće Radića«. Ljudi lijepo primaju naše akcije i govore, samo kritiziraju prisilno mobiliziranje.

Organizaciono stanje K.P.

K.K. ima 6 članova time što je došao jedan novi drug (Joža)¹ iz Moslavine u vezi s time nova je raspodjela rada po sektorima i to ovako.

Politički sekretar: Kos².

Organizacioni sekretar: Crni³.

Po S.K.O.J. i U.S.A.O.H.: Crni.

Po N.O.O.: Žir⁴.

Po A.F.Z.: Stanko⁵.

Po vojski: Kos.

Po Agit-prop.: Joža.

Po vezi i obav. službi: Kefor⁶.

¹ Mijo Radanović

² Dragutin Novosel

³ Gabrijel Vragović

⁴ Gabro Vidiček

⁵ Franjo Brlečić

⁶ Franjo Adamić

U Biro ulazili su Kos, Crni, Žir.
Kos: Vojska i Agitrop.
Crni: Skoj i A. F. Ž.
Žir: N00 i Veze.

Stanje Partijske jedinice.

Opć. Mače 2 part, jedinice	7 člana	4 kandidata	
" Zlatar	1 član		3 u vojsku
" Bedekovčina 1.	4 člana		2 isključeno
" Hrašćina	2 člana	3	3 isključeni
" Budinščina	1 član	2	2 isključena
" Mihovljan	2 člana		2 u vojsci
" Lobor		1	
3 jedinice	17 članova	10 kandidata	12 "

Stanje S.K.O.J. i U.S.A.O.H.

K.K. S.K.O.J. sastoji se od 3 člana
S.K.O.J. grupa imade 4, sa 21 član
Postoji 3 opć. odbora U.S.A.O.H. sa 17 članova.
Seoskih 19 odbora U.S.A.O.H. sa 109 članova.

Stanje N.O.O.a.

K.N.O.O. sa 6 članova
4 općinska N.O.O. sa 27 članova
43 seoskih N.O.O. sa 220 članova

Stanje A.F.Ž.a

15 odbora A.F.Ž.a sa ukupno 60 članova
Kotarski A.F.Ž. je u formiranju
Članova N.O.F. ima oko 300

Part. čl. part, prilog. N.O.F. A.F.Ž. Izdano
1.140 1.330 177.620 1.910 5.000

S.F. S.N.

Kos, v. r.

Original, rukopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3044.

1943, studeni 1.

Izveštaj Štaba NOU brigade »Braća Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Četvrtoga bataljona te promjenama u komandnom kadru štabova bataljona

Š t a b
Udarne Brigade
Braće Radića
NOV. Hrvatske
1. XI. 1943

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Šaljemo Vam popis članova štabova bataljona naše brigade kao i popis članova štaba IV. bataljona kojega ćemo tokom današnjeg dana formirati. U vezi sa formiranjem IV. bataljona načinjene su neke izmjene i u ostalim štabovima bataljona:

I. Za komandanta I. bataljona Škrljan Matu, za vršioca dužnosti zamjenika komandanta I. bataljona Nazirović Azisa, dosadašnjeg operativnog oficira u istom bataljonu.

Za komesara istog bataljona Rukavinu Zlatka, a za njegovog zamjenika Kuhar Rudu.

II. Za komandanta II. bataljona Korač Miloša, za zamjenika komandanta Vulić Ivan.

Za v. d. komesara Brodnjak Stjepana dosadašnjeg komesara I. čete istog bataljona. Za zamjenika komesara druga Micića¹.

Za operativnog oficira Heremić Mustafu, dosada oficira pri štabu istog bataljona.

III. Za komandanta III. bataljona Mandić Jovicu, a za njegovog zamjenika Smeh Vjekoslava /Alibaba/ dosadašnjeg operativnog oficira bat.

Za komesara Kocković Ivo, za njegovog zamjenika Filipi Jugo.

Za operativnog oficira Dumančić Jozo dosada oficira pri [komandji čete istog bataljona.

IV. Za komandanta IV. bataljona Đuričić Valenta dosada zamjenika komandanta III. bataljona. Za zamjenika komandanta Drk Tomo dosada komandira čete II. bataljona.

¹ Milivoj

Za komesara bataljona Gluhak Milivoja dosada zamjenika komesara čete III. bataljona. Za zamjenika komesara Ocvirk Martina dosada zamj. komesara čete I. bataljona.

Ovaj popis članova naših štabova bataljona šaljem vam na uvid i molimo vas da nam što prije stavite svoju primjedbu.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
Robić Ivan, v. r.

Komandant:
Štrok,² v. r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, k. 1471, f. 7, dok. br. 37.

4

1943, studeni 1.

***Izveštaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«
Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 23. rujna do 31. listopada 1943. godine***

STAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
H R V A T S K E
Br. 67
Dne 1. XI. 1943 god.

Operativni izvještaj . . .
od 23. IX — 31. X. 43.—

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O.H.—
ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.—

Naša Brigada za navedeno vrijeme izvršila je sljedeće akcije i borbe sa neprijateljem i to:

Dne 23. IX 1943. godine naša Minerska grupa izvršila je rušenje željezničkog mosta na rijeci Okićnici na pruzi Zagreb — Karlovac. Most je onesposobljen za dulji promet, ostali bataljoni toga dana nisu vršili nikakve akcije.

² Izidor

24. IX 1943. godine Minerska grupa srušila je most na glavnoj cesti Zagreb — Karlovac kod sela Izimlja. Most je uništen za kraću uporabu.—

25. i 26. IX. 1943 godine: u toku tih dana nije bilo značajnih promjena—

27. IX. 1943 godine ujutro oko 7 časova naišli su neprijateljski avioni marke »Štuka« te su počeli bombardovati selo Krašić gdje se ja nalazio naš III Proleterski bataljon. Borci su još bili nesređeni, tj. nespremni, raspoređeni po kućama na doručku, te se nisu mogli izvući iz sela na položaj. Tokom bombardovanja nailazili su neprijateljski tenkovi i pješadija cestom za Krašić i provalili u isto mjesto. Borci su se počeli povlačiti pod vatrom na položaj, što je bilo dosta nesređeno. Na položaj kod I i II Proleterskog bataljona također su nastupali tenkovi i pješadija. Položaj I Proleterskog bataljona koji je bio u Kupčini držao se cio dan do 16 časova poslije podne uz prkos neprijateljskog nadiranja sa pješadijom i tenkovima. II proleterski bataljon bio je odsječen jer je držao položaj Brlenić—Bresarić. Razlog presijecanja odstupa bio je zato što je III Proleterski bataljon bio iznenađen i nije mogao zauzeti položaj i dati otpor neprijatelju, već je neprijatelj prodro sa tenkovima na Hrženik i s time spriječio odstup II Proleterskog bataljona. Neprijatelj je prokrstaro Krašić — Pribić, te se je u 17 časova povukao sa pješadijom i tenkovima u pravcu Karlovca.

U ovoj borbi neprijatelj je imao na cijelom sektoru oko 100 mrtvih i ranjenih vojnika, zarobljena su dva ustaša i zaplijenjen jedan p. mitraljez, 1 laki bacač, 8 pušaka i ostale ratne spreme i materijala.

U ovoj borbi na našoj strani bilo je 35 mrtvih, 27 ranjenih i 15 nestalih drugova. Od oružja izgubili smo 1 tenk, 1 protivkolski top, 1 p. mitraljez, 1 mali bacač i 5 pušaka.—

28. IX. 1943. godine naš II Proleterski bataljon izvršio je napad na željezničku stanicu Domagović-Lazina kao i na sve bunkere na tome sektoru, dok je jedan bataljon davao osiguranje prema Jaski i Draganiću i fingirao na iste napad. Također je dignut jedan most u Domagoviću i razrušena pruga na više mjesta. U toj borbi zarobljena su 53 domobrana i ustaše, zaplijenjeno je 76 pušaka, 5.000 metaka, 100 šinjela i ostale ratne spreme i materijala. U toj borbi imali smo 4 ranjena i mrtvog druga.—

29. IX. 1943. godine: toga dana nije bilo značajnih promjena.—

30. IX. 1943. godine naš III Proleterski bataljon krenuo je u zajednici sa jednom brigadom XVII Divizije N.O.V. i P.O.S.¹ u napad

¹ Riječ je o NO brigadi »Matija Gubec« iz sastava Sedamnaeste divizije NOV i PO Slovenije. Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 20, Dok. br. 66.

na Stojdragu, naš bataljon davao je za vrijeme napada zasjedu, dočim je Slovenska brigada vršila napad na sam garnizon. III Proleterski bataljon u zasjedi nije imao posla, pošto neprijatelj nije naišao tim pravcem.—

1-2. X. 1943. godine vršen je napad na neprijateljski garnizon Plešivicu. Napad je vršio jedan bataljon uz pomoć našeg teškog oruđa. Ostali bataljoni držali su zasjede od Jaske, Samobora i Draganića. Neprijatelj u samom garnizonu ogorčeno se je borio i nije se uspjelo probiti do njega, te je 2. X. 1943. godine u 19 časova počeo bježati u pravcu Jaske uz pratnju tenkova. Neprijatelj sa tenkovima probio je kroz zasjedu koju je držao II Proleterski bataljon i uspio da se spoji sa neprijateljskim garnizonom gdje je tom prilikom izvukao cijelu posadu i povukao je za sobom.— Neprijatelja u svom povlačenju pratila je u stopu jedna četa I Proleterskog bataljona koja mu je tom prilikom zadala osjetne gubitke, tako da je na putu ostavio oko 20 mrtvih vojnika. Zaplijenjeno je 80.000 metaka, 105 mina za teški bacač, 190 mina za male bacače, 51 čebe, 12 šinjela i ostale ratne spremlje i materijala. Naši gubici u toj borbi iznose 3 mrtva i 10 ranjenih drugova.

3. X. 1943. godine neprijatelj je krenuo iz Jaske u pravcu Plešivice, gdje je držao položaj II Proleterski bataljon. Neprijatelj je sačekan i odbijen uz nepoznate gubitke. Tom prilikom uništen je jedan kamion koga su odvukli tenkovi za Jasku —

4. X. bez značajnih promjena.—

5. X. Brigada je držala položaj: Plešivica, Sveta Jana, Pribić. Neprijateljska patrola naišla je na patrolu II Proleterskog bataljona, koja je naglim jurišem neprijatelja razjurila. Neprijatelj je imao tri ranjena i dva mrtva vojnika. Na našoj strani nije bilo gubitaka.—

5.— 14. X. 1943. godine Brigada je držala položaj Okić—Pleševica, Sveta Jana, Pribić, Krašić i Vrhovac. Za to vrijeme pokušavao je neprijatelj u više navrata da napadne naše položaje, ali je uvijek bio odbijen. Za to vrijeme bio je formiran IV Bataljon i sređivana Brigada. Također, bile su postavljene zasjede na cesti Zagreb-Karlovac, ali bez uspjeha. U to vrijeme također se spustio na naš položaj jedan avion marke »Biker«.— ,

15. X. 1943. godine krenuo je II Proleterski bataljon da napadne neprijatelja u Mirkopolju. Neprijatelj je izišao iz svoga garnizona te ga je bataljon susreo na putu na raskrsnici ceste Ozalj-Bresarić i napao ga sa jednom četom. Neprijatelj je tom prilikom bio raspršen i odstupio u panici u pravcu svoga garnizona. U toj borbi neprijatelj je imao oko 15 — 20 mrtvih, dok broj ranjenih nije nam poznat. Na našoj strani bio je jedan mrtav drug.—

16. X. 1943. godine Brigada je držala iste položaje, neprijatelj je izišao iz garnizona Draganići u pravcu položaja II Prol. bataljona u Brlečiću u jačini od 200 — 300 vojnika. Neprijatelj je došao na blizu, te je onda primijećen, kako je imao veće snage, a na položaju bila je samo jedna četa, i nakon dulje borbe, četa je bila prisiljena da se povuče u pravcu Bresarića.

Neprijatelj je imao oko 10 mrtvih i 15 ranjenih i među njima jedan poručnik.— Na našoj strani nije bilo gubitaka.—

17. X. 1943. godine u noći napadnuta je posada u Izimlju, Čeglju i Zdihovu. Posadu na Zdihovu napadao je III Proleterski bataljon. Neprijatelj je bio dosta jak i utvrđen. Povrh toga neprijatelju je stigla pomoć u 1 sat poslije pola noći te je bataljon bio prisiljen da se povuče ispred tenkova. Posade Čeglja i Izimlja napadao je naš II Proleterski bataljon, akcija je uspjela djelimično, ali ne potpuno iz razloga jer je neprijatelj bio utvrđen i raspolagao sa jačim snagama, usto neprijatelj je zapalio nekoliko kuća koje su rasvetljavale cio predteren, te se nije moglo ni sa koje strane prići a ne biti uočen. Prema tome, bataljon se je morao povući. Prvi juriš sa strane boraca bio je dobar i neki dio uspio se je dovući do samih neprijateljskih rovova. U toj borbi neprijatelj je imao nepoznat broj mrtvih i 8 zarobljenih. Zarobljen je jedan teški bacač, 1 laki njemački mitraljez, 7 pušaka i 1 šmajser. Na našoj strani bilo je 8 ranjenih drugova.—

Od 17. — 21. X. Brigada je držala položaj Okić —Sveta Jana — — Pribić. Neprijatelj je počeo koncentrisati snage u Jaski, Draganiću i Karlovcu, te je 21—X. 1943. godine počeo sa ofanzivom i krenuo iz garnizona u pravcu naših položaja². Brigada je prihvatila borbu. Borba se je vodila cio dan. Pošto je Brigada bila razvučena na veliki sektor, preko noći promijenili smo položaj na užji sektor i to Pribić-Hutin-Hrženik.

22. X. 1943. godine borba se vodila na istim sektorima ali oko 12 sati bataljoni su se povukli na nove položaje Strmac-Hutin-Grandić Brijeg, gdje je prihvaćena i dalja borba. Neprijatelj je nadirao sa velikim snagama i tukao sa avijacijom. Pošto se položaj nije mogao više držati, Brigada se je tokom noći povukla na nove položaje i to Lović Prekrižki — Baroni, Relić, Kostanjevac-Zeljezno i Hartje.

23. X. 1943. godine neprijatelj je ispitivao teren do 10 časova ujutro gdje se nije mogao snaći radi promjene našeg položaja, te je tek u 10 sati došao do nekih naših snaga, tj. Relić i Baroni i prihva-

² O zločinima Nijemaca nad civilnim stanovništvom u vrijeme te ofanzive vidi: **Sjeverozapadna Hrvatska u narodnooslobodilačkoj borbi i socijalističkoj revoluciji 1941 — 1945** (u daljem tekstu **Grada SZH**), grada, knj. VI, Dok. br. 201.

tila se je borba. Borba se je vodila cio dan na tim položajima, tj. do 16 časova poslije podne. Borba je bila žestoka, ali Brigada nije se nimalo povukla sa svojih položaja. U 16 časova poslije podne naišli su iza leđa neprijateljski tenkovi od Sošica koji su se probili od Metlike preko Radovice za Sošice kroz položaj koji je držala XV Slovenačka brigada, bili smo u tom slučaju prisiljeni da povučemo snage koje su bile u Baronima i Reliću preko ceste na Željezno, tako da izbjegnemo da neprijatelj ne presiječe naše snage.— Kada su snage povučene, neprijateljski tenkovi spojili su se sa neprijateljem kod Relića i Oštrca. Mi smo i dalje držali položaj preko ceste. Neprijateljski tenkovi krenuli su preko Kostanjevca za Željezno ali su bili spriječeni jer je bio srušen most koji se nalazio u Kostanjevcu. Pošto smo bili odsječeni od bolnice koja se nalazila u Malincu, držali smo položaj uz cestu i dalje, slali vezu za bolnicu, ali se nije uspjela uspostaviti. Pošto se nismo mogli na tome položaju sutradan zadržati, povukli smo se ujutro 24. X. za Pećno i Višoševiče.

24. X. 1943. godine držali smo položaj Višoševiči-Pećno-Gračac. U 12 sati do podne stigli su Slovenci, Odred i bolnica u Pećno. Uslijed nesređenja bolnice nismo mogli krenuti naprijed, nego smo ostali 25. X. na položaju Draganoš-Jeleniči-Pećno i Gračac. Neprijatelj nije kretao prema našim položajima. Naveče oko 17 časova krenuli smo sa bolnicom u pravcu Sveta Jana-Plešivica-Okić i dalje u pravcu glavne ceste i pruge Zagreb-Karlovac. Kada smo stigli blizu, tj. kod Pavučnjaka, bio je dan a bolnica nije mogla više putovati, bili smo prisiljeni da ostanemo u šumi kod Pavučnjaka.—

25. X. 1943. godine bili smo po šumi kod Pavučnjaka, u 14 časova poslije podne naišlo je oko 25 Nijemaca kao patrola koji su naišli na naše i otvorili vatru na njih. Borba se je razvila i neprijatelj je bio u kratko vrijeme razjuren. Poslije toga naišli su neprijateljski tenkovi glavnom cestom Karlovac-Zagreb, gdje su po cesti patrolirali i sprečavali prelaz naše kolone preko ceste. U 18 časova povukli smo se cestom preko Galgova i prešli glavnu cestu kod Rakovog Potoka i krenuli za Horvate u pravcu pruge koju smo prešli oko 12 sati u noći. Kod prelaza nije došlo do borbe.

26. X. 1943. godine stigli smo u Turopolje i zauzeli položaje Donji Dragonožec, Dubranec, Guštelnica, Cerovski Vrh i Mikša. Borci su se odmarali i nije bilo nikakve borbe.

27. X. 1943. godine bila je Brigada na istim položajima, borci su se odmarali, gdje su se jednovremeno sređivali bataljoni.

28. X. 1943. godine u 12 sati prije podne Brigada je krenula u pravcu Pisarovine prema Kupi na prelaz kod Gradca, gdje se je tokom noći prebacila preko Kupe i smjestila na položaje Lisinja, Kablar, Banski Kovačevac, Donje Sredičko i Crna Draga.—

29, 30. i 31. X. 1943. godine Brigada je bila na istim položajima, borci su se odmarali i sređivale su se jedinice.—

Za vrijeme svih gore navedenih borbi i zadnje ofanzive utrošeno je municije mauzer 34.000, manliher 5.220, talijanske 22.550, ručnih bombi 200, mina 220, granata 80.—

Za vrijeme ofanzive koja je trajala od 21 — 28. X. 1943. god. neprijatelj je imao mrtvih 250, ranjenih 250, zarobljenih 3 —

Naši gubici za ovo vrijeme: mrtvih 14, ranjenih 40, nestalih 33.—

Zaplijenjeno je: jedan p. mitraljez, pušaka 30, municije 10.550 —

Operativni zvanični izvještaj nije dostavljen redovno iz razloga što poslije svake izvršene akcije dostavljan je kratak pregled u kome je, u kraćim crtama, iznijeto sve —

Kritički osvrt:

Sam Štab brigade nije funkcionisao u napadu na Krašić kada je neprijatelj ujutro rano izvršio napad sa štukama i tenkovima. Štab brigade nije se odmah snašao, tako da su članovi pojedini iz Štaba otišli na pojedine sektore, da se nisu suglasili u brzome momentu.

Napad koji je izvršen na Plešivicu, a koji je napadao I Proleterski bataljon, u samome napadu nije pustupio po zapovijesti koju je izdao ovaj štab, tako da nismo uspjeli da potpuno uništimo živu snagu neprijatelja —

Isto tako kada se je vršila akcija na Zdihovo, gdje se nalazilo 150 ustaša, nije bilo odlučnosti kod III Proleterskog bataljona koji je napadao. Razlog neuspjeha u Zdihovu leži u tome što su borci bili uplašeni od motorizacije a i sam Štab bataljona koji se nije pripremio za tenkove sa benzinskim flašama.—

U cijelim akcijama koje su navedene u ovom operativnom izvještaju nije se smjelo potrošiti ovoliko municije a tu krivicu snosi i sam Štab brigade, koji nije obraćao pažnju na pravilan utrošak municije.—

Za vrijeme ofanzive koja je vršena na Zumberak bilo je raznih nedostataka ali u borbama su se najbolje pokazali II Proleterski bataljon, a zatim I Proleterski bataljon, koji su najviše nanijeli neprijatelju gubitaka —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Božo Spaček, v. r.

KOMANDANT
Milan Žeželj, v. r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 721 A, f. 4, Dok. br. 26.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 9, str. 36 — 43. -

1943, studeni 1.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničku stanicu Pušća Bistra i cisterne kod Sesveta te o kretanju jedinica u Hrvatskom zagorju

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 305

(po podatcima primljenim 1. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 30/31. X. skupina od oko 100 partizana napala je stražu Želj. osiguranja na želj. postaji Pušća Bistra (14 km s. s. izt. od Samobora). Nakon kraće borbe straža jačine 7 domobrana je zarobljena, a postaja demolirana.

Prema izvješću podhvatnog zapovjedništva Varaždin partizani¹ sa područja Ivanec (18 km j. z. od Varaždina) — Varaždinske Toplice — Jalžabet (12 km izt. j. izt. od Varaždina) — Kneginec (7 km j. izt. od Varaždina) u stalnom su pokretu u smjeru Kalnika.

30. X. razviđanjem sa zemlje i iz zraka utvrđeno je da u Mariji Bistrici (10 km j. j. izt. od Zlatara) i oko nje vlada mir. U mjestu su ustaške postrojbe.

29. X. zrakoplovstvo je izvršilo napadaj na neprijatelja u Zlataru².

Podr. Zagreba: 30. X. prigodom partizanskog napadaja na stražu kod benzinskih cisterni u Sesvetama (Dnevno izvješće br. 304) partizani su izdajom 1 domobrana zauzeli 1 bunker i odveli 13 domobrana.

Izgubljeno je 20 pušaka, 1 strojosamokres i 3 strojopuške te oprema koja se je nalazila u bunkeru. Po dolazku pojačanja part, su se povukli. Iztraga je u toku.

Podr. Siska: 29. X. sjeverozapadno od Siska potjerana je part, skupina u zapadnom smjeru . . .³

¹ Riječ je o jedinicama Dvadesetosme divizije NOVJ i NOU brigadi »Braća Radići«.

² U Zlataru se nalazio Zagorski NOP odred.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

iyj p 5

Po nalogu
Ministra i zapovjed. oružanih snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov⁴)
Dragojlov, v. r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.*

6

1943, studeni 2.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu i organizacijskom stanju u Samoborskoj četi, o teroru i hapšenjima od strane neprijatelja

KOTARSKI KOMITET SAMOBOR
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

Drugarskom Okružnom Komitetu K. P. H.
P O K U P L J E

Dana 2. XI. 1943. održali smo sjednicu K. K., na kojoj je bio dnevni red slijedeći:

- 1) Podnašanje izvještaja
  - a) Partijska organizacija
  - b) N. O. O.
  - c) SKOJ i USAOH
  - d) Antifašistički front žena
- 2) Agip —prop i dopisi
- 3) Politička situacija
- 4) Pripremanje proslave 7. oktobra
- 5) Ob. služba i veze
- 6) Razno

Na terenu našeg kotara nalazi se 18 čl. K. P. i 4 čl. u vojsci t. j. u Samoborskoj četi. Naš K. K. broji 5 čl. Part, jedinica u Sv. Martinu

⁴ Fedor

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

3 čl. u Stupniku Part, jedinica 4 čl. u Sv. Nedelji Part, jedinica 4 čl. i 2 čl. K. P. u K. K. SKOJ-a. U cijelom kotaru ima 8 kandidata i 2 kandidata u Samoborskoj četi. U zadnje vrijeme odražani su redovito sastanci sa svim partijskim jedinicama i kandidatima, radni a također i naučni. Na naučnim sastancima čitan je materijal »NAPRIJED« i »Borimo se za čistoću i boljševizaciju K. P.« Partijska jedinica u Samoborskoj četi broji 4 čl. i 2 kandidata. Oni su nas izvjestili da su u zadnjih 14 dana održali 4 sastanka i to: 2 radna i 2 naučna. Ove partijske jedinice na terenu rade najviše u općinskim N. O. O. u kojima su i članovi tih odbora. Dva druga ćemo poslati iz terena vama na raspolaganje, jer ne odgovaraju radu na terenu, a to su drug Janko¹ koji je prije bio u K. K. SKOJ-a, a sada je bio član partijske jedinice u Sv. Martinu. Taj drug je bolestan, ima tuberkulozu, usljed toga proizlazi kod njega nervoza, poleta nema nikakvog u radu, a nije baš ni mnogo popularan među ljudima, kritikovat se neda, od sastanka do sastanka zavuču se negdje u sijeno i ne može ga nitko pronaći. Drugi je drug Mika /Simun²/. Taj drug je dosta star, te nema ni uslova za razvitak, oportunistički nastrojen. Ne radi skoro baš ništa. Ta dva druga možete uposliti negdje oko straže kod kojega štaba. Od drugova koji su bili na partijskom kursu najbolje se pokazuje Veseli³ i Joža⁴ iz Stupnika.

Kotarski N. O. O. broji 10 članova, jer je naš cijeli K.K. ušao u kotarski N. O. O. Postoje 3 općinska N. O. O. i 21 seoski N. O. O. Rad N. O. O-a među narodom osjeća se dosta slabo, jer još nismo uspjeli dovoljno aktivizirati sve odbore da bi radili koliko bi mogli. Mnogi odbornici se boje ići otvoreno među narod, jer da bi se odmah kompromitirali, a takovih ima čak i u kotarskom N. O. O. pojedinih, a u općinskim naročito.

Po SKOJ-evskom pitanju nije nešto naročito novoga postignuto, već se samo drže sastanci sa postojećim organizacijama. Stvoreno je nekoliko novih odbora USAOH-a i jedna SKOJ-evska grupa u Sv. Nedelji. Postoji K.K. SKOJ-a od 5 čl. i 4 SKOJ-evske grupe sa ukupno 14 članova. Po omladinskom pitanju se u zadnje vrijeme uradilo najmanje. Taj rad zaostaje usljed toga što omladinci kad postanu SKOJ-evci, brzo se kompromitiraju⁵ i otiđu u partizane. Tako je u zadnje vrijeme od kada je formirana Samoborska četa otišlo u nju oko 10 SKOJ-evaca. Drugovi u K.K. SKOJ-a također su mladi u radu, a slabo dobivaju pomoći od strane Partije.

¹ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

² Isto.

³ Ivan Herceg

⁴ Josip Benceković

⁵ U ovoj rečenici riječ »kompromitirati« znači da je neprijatelj brzo uočio njihov rad i da su zbog toga morali otići iz mjesta rada u vojne jedinice.

Rad po Antifašističkoj fronti žena malo se pokrenuo od zadnjeg sastanka. Tako je stvoren Općinski odbor AFŽ u Sv. Nedelji od 4 odbornice i 5 seoskih odbora ukupno sa općinskim broje 19 odbornica. Sv. Martin 3 seoska odbora, ukupno 12 odbornica. Stupnik 3 seoska odbora, ukupno 9 odbornica. U ovim dvima općinama je također pripremljeno za stvaranje općinskih odbora. Postoji Inicijativni kotarski odbor AFŽ od tri članice i tri drugarice koje se vježbaju u radu. Idu zajedno sa ovim drugaricama iz Inic. kotarskog po terenu. U Inicijativnom kotarskom AFŽ imamo jednu drugaricu za kandidata Partije.

2) Agit-prop i dopisi

Kroz mjesec listopad održano je 11 masovnih sastanaka, na kojima je prisustvovalo oko 230—240 ljudi. Sa partijskim organizacijama održano je 6 naučnih sastanaka i to: sam K.K. održao je jedan, a part, jedinica svaka po dva naučna sast. K.K. SKOJ-a održao dva naučna sastanka. Na tim sastancima se proučavalo »BORIMO SE ZA BOLŠEVIZACIJU KOMUNISTIČKE PARTIJE«, »STRATEGIJAI TAKTIKA« i članci iz »NAPRIJED« br. 24, 25 i 26 i »MEĐUNARODNI KARAKTER OKTOBARSKE REVOLUCIJE«. Čita se i ostala štampa pojedinačno. Bacani su letki za željezničare »HRVATSKOM NARODU« od ZAVNOH-a. Poslano je 6 članaka. Ispisane su parole po općini Sv. Nedelja po cesti Zagreb—Samobor. Neprijatelj nije bacao nikakvih letaka po našem terenu. Bacani su letki za Njemce, Rumunje i Ruse. Mobilizirano je 52 za partizane.

3) Politička situacija

U mjesecu listopadu, naročito u zadnjoj polovici mjeseca počela je od strane okupatora i ustaških vlasti velika pljačka po našem kotaru, što je narod dosta ogorčilo, a i ustrašilo. Pljačkaju sve do čega dođu, a debele svinje i živad najviše. Jedan dio ljudi kaže da bolje im dati jednu kokoš nego da ti uzmu sve. Tako su i uspjeli u nekim selima, da su im ljudi davali po jednu kokoš i nešto krumpira. To su im davali radi straha. Pohapsili su u cijelom kotaru oko 65 osoba. Nešto od njih kao vojne bjegunce, a većim dijelom iz političkih razloga. Od naših organizacija su uhapsili oko 10 ljudi i to najviše iz N.O.O. u Sv. Nedelji su pohapsili u jednom selu sve vojne bjegunce, dotjerali sve na jedno mjesto, gdje su im održali govor i pustili ih kući. Šire glasine kako će doći »kozaci« i sve potući i popaliti, da već po Slavoniji i jesu, da po Slavoniji više ljudi po drveću.

Rad HSS-ovaca se ne osjeća da bi aktivno radili, dok su se neki od njih izjasnili za suradnju. Razgovarali smo sa Lenardom⁶ koji se

⁶ Fabijan

izjasnio da ima veze sa višim funkcionerima HSS-a. On kaže da HSS neće nitko izbrisati, kaže da hoće sastanak sa našim ljudima iz višeg foruma, a da bi onda možda on još koga dovei sa sobom. Razum⁷ se izjasnio da on neće s nikim surađivati na nijednoj strani, a da će još i upitati svoj viši forum. Kad smo mu ponudili da kupi zamjam onda isto kaže da će pitati svoj viši forum da li oni kupuju. Jedne nedjelje se izjasnio pred crkvom kod Sv. Martina: da ga navlače jedni i drugi, da ne zna ni sam što bi počel. Trgovac Pavel se izjasnio da će surađivati i stupiti u pokret. Kavur se povukao na riječima i ne osjeća se da bi što radio.

4) Pripremanje proslave 7. oktobra⁸

Zaključeno je da na taj dan se održe sastanci po svim našim organizacijama, a naročito sa partijskim. Ti sastanci trebaju biti posvećeni Oktobarskoj revoluciji. Također treba pisati parole po svim selima i vidnim mjestima. Zaključeno je da će se kuriti krijesovi po svim vidnim mjestima. Ako će biti mogućnosti da se održi i koji masovni zbor. Vršiti akcije što više.

5) Ob. služba i veze

Pošto se u zadnje vrijeme pojavilo hapšenje u našem kotaru zaključeno je da se posveti više pažnje ob. službi, kako bi se ušlo u trag petoj koloni. Usljed ove ofenzive na Žumberak su se i veze poremetile. Stoga je zaključeno da se i veze učvrste.

6) Razno

Razgovarali smo o nabavkama pojedinih stvari koje su potrebne za tehniku Okružnom komitetu, a i nama. O nabavki benzina i petroleuma. Iza toga smo prešli na raspored rada i obračun partijske članarine i priloga.

Partijska članarina 2.050 kuna	Prilog za štampu	632 kune
Partijski prilog 3.250	„ Uhvaćeno u akciji	15.790 „
Ukupno	5.300 kuna Ukupno	16.422 kuna

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Uz drugarski pozdrav
Zorić⁹ v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168/304.

⁷ Ivan

⁸ Pogrešno, treba stajati studeni.

⁹ Ivan Pipić

1943, studeni 2.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV I PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o formiranju i radu Komande kalničkoga i Komande moslavačkoga područja

Štab II. operativne Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske
II. odsjek
Broj: 78/43
Dne 2. XI. 1943.

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE.

(za II. Odsjek)

I. KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA.

Pri Komandi kalničkog područja formirano je 5 odsjeka i to: sudski, sanitetski, odsjek za vojne vlasti u pozadini, intendantura i tehnički odsjek. Svaki od tih odsjeka ima svog šefa, koji je imenovan naredbom komandanta područja.

Komandant, njegov zamjenik i pomoćnik rukovode cjelokupnim radom područja prema propisima Vrhovnog Štaba N.O.V. i P.O.J. o organizaciji pozadinskih vojnih vlasti. Zamjenik komandanta područja rukovodi cjelokupnim ekonomskim životom na teritoriju područja. Pitanje mobilizacije, kao i političkim radom, bavi se pomoćnik komandanta.

a) **Sudski odsjek.** U vojno-sudskom odsjeku pri Komandi kalničkog područja rade trojica drugova, pravnik, i dva pomoćna lica. Na vojno-sudskom odsjeku riješavaju se razni sporovi i na temelju konkretnih dokaza izriču se osude. Pri suđenju i vođenju istraga, drugovi se pridržavaju do sada izdatih propisa. Prema neprijateljima N.O. Pokreta i N.O.V., raznim saboterima, špijunima i dr. postupa se kao prema svim narodnim neprijateljima.

b) **Sanitetski odsjek.** Na čelu sanitetskog odsjeka pri Komandi kalničkog područja postoji kao šef jedna drugarica, liječnik. Sanitetski odsjek stara se za zdravstvo i higijenu vojske i pučanstva na ovome teritoriju. Nadalje vodi brigu o nabavkama sanitetskog materijala, lijekova i dr. potrebnih za liječenje ranjenih i bolesnih

İÜ

drugova i civilnog pučanstva. Sve bolnice, ambulante i rekonvalenscentna odjeljenja na teritoriju Komande ovog područja spadaju pod upravu tog odsjeka. Vojno-partizanska bolnica imade svog posebnog upravnika u osobi jednog liječnika. Bolnica je smještena ušumi, dok su ambulante, kojih imade nekoliko, kao i rekonvalenscentna odjeljenja smještena u selima koja se nalaze u centru oslobođenog teritorija. Za osiguranje bolnice i ambulante postavljena je straža. Za ishranu ranjenih i bolesnih boraca staraju se bolnički ekonomi, snabdijevajući preko ekonomskog odsjeka Komande područja i N.O. Odbora bolnice i ambulante sa svim potrebnim živim namirnicama. Kako sigurnost za bolnicu nije sto postotna, a desio nam se slučaj da je neprijatelj iznenadnim i potajnim **prodrom** pred izvjesno vrijeme istu napao, to smo prebacili i prebacujemo jedan dio težih ranjenika u Slavoniju. Poslije tog mučkog napada dovršila se i potpuno izgradila nova bolnica sa nekoliko **dobrih** baraka u koje su smješteni ranjenici i gdje se vrlo ugodno osjećaju.

c) **Odsjek za vojne vlasti u pozadini.** Pitanje mobilizacije svježih snaga u našu N.O.V., kao jedan od najvažnijih zadataka vojnih vlasti u pozadini na teritoriju kalničkog područja riješava se na dosta povoljan način. Novo mobilizirani borci šalju se u brigadu, odred, ili se uposljuju na vojnim dužnostima u pozadini. Mobilizacija se vrši uglavnom na bazi dobrovoljnosti, a djelomično i na pozive.

Odmah po formiranju Komande kalničkog područja izdan je proglas o zabrani kretanja civilnog pučanstva u neprijateljska uporišta, zabranjena je svaka trgovina, razmjena, liferacija i preprodaja bilo kakvih životnih potrebtina, kao drva, žita, stoke, vina, rakije i dr. sa neprijateljem u neprijateljskim uporištima i ondašnjim pučanstvom. Propusnice za odlazak u neprijateljsko uporište može izdati samo Komanda područja a i to samo onima, koji su svojim radom u službi naroda. Partizanske straže Komande područja postavljene su na svim važnijim raskršćima i putevima koji vode u neprijateljska uporišta i garnizone. Te straže paze da se naredba o zabrani kretanja u neprijateljska uporišta i trgovine ne krši. Za snabdjevanje raznim potrebtinama za civilno pučanstvo, koje se mogu nabaviti samo iz neprijateljskih uporišta, pobrinut će se N.O. Odbori. Partizanske straže danju i noću patroliraju po periferiji teritorija Komande kalničkog područja i svako lice, koje dolazi iz vana, predvode u Komandu područja, u koliko je to potrebno, gdje se od njega zatraže podatci, propusnice ili legitimacija, pa se prema konkretnom slučaju s istim postupi. Ona lica, koja dolaze kao novi borci u N.O.V. upućuju se sa njihovim podacima u Mobilcentar, odakle se šalju u jedinice. Sumnjiva lica, lica bez ispravnih podataka, ili

sa sumnjivim podacima, podvrgavaju se preslušavanju kod Komande područja, ili se šalju u vojno-sudski odsjek na daljnji postupak. Vojne vlasti u pozadini Komande kalničkog područja vode neprestanu borbu na teritoriju samog područja, protiv svih onih elemenata, koji svojim postupkom i radom više služe neprijatelju nego narodu. Vodi se borba protiv sabotaze, protiv lihvarjenja, šverca, paničarstva, širenja alarmantnih glasova i t.d.

d) **Intendantura.** Glavni zadatak ovog odsjeka pri Komandi kalničkog područja jest snabdijevanje N.O.V. hranom, odjećom, obućom i ostalim životnim potrebštinama. Ishrana vojske i ostalog osoblja, koje je na dužnosti na teritoriju Komande kalničkog područja vrši se prema tablici sledovanja, koje se dnevno prima od intendature Komande područja. Na taj se način prehranjuje osoblje Komande područja, bolnice, i ranjenici, ambulante kao i osoblje zaposleno u svim radionicama. Nabavka hrane, kao mesa, masti, krumpira, žita, . . . pasulja i dr. kako za dnevne potrebe, tako i za rezervu vrši intendantura Komande područja. Rezerva se sprema u za to izgrađene zemunice i magazine. Sve te živežne namirnice nabavljaju se preko N.O. Odbora, dobivaju kao plijen iz raznih akcija, nabavljaju se kupnjom za novac ili na priznanicu, ili konfiskacijom imovine narodnih neprijatelja. Jedan dio žita, kukuruza, krumpira i dr. dobiven je od prihoda sa polja od narodnih neprijatelja koji su napustili ovaj teritorij, ili iz priroda polja, čiji su vlasnici još 1941. god. protjerani sa svojih ognjišta, raseljeni ili poubijani po ustaškim banditima. Jedan dio žita dobiva se i od ušura. Kruh koji peku naše pekare još sada se mijesi samo iz pšeničkog i raženog brašna. Čim bude kukuruz toliko osušen, da će se moći mljeti, mješat ćemo za kruh pšenično i kukuruzno brašno. Kukuruz koji je obran, spremljen je u posebno za to izgrađene koševе, koji se nalaze u šumi.

Sve one jedinice i ustanove na teritoriju Komande područja, koje za svoju prehranu sleduju živežne namirnice od intendature područja, imadu svoje posebne kuhinje. Kruh za prehranu sleduju iz naših pekara.

Ostale vojne jedinice, kao brigade, odredi i dr. koje se ne nalaze stalno na teritoriju ovoga područja, kad su na ovom teritoriju prehranjuju se ili po seoskim kućama ili preko svojih kuhinja, sledujućı sve prehrambene artikle od Komande područja. Brigu o prehrani tih jedinica vode njihovi intendanti.

Intendant Komande područja, kao i intendanti operativnih vojnih jedinica, vrše nabavke materijala za izradbu obuće i odijela za borbu, kako u pozadini tako i u operativnim jedinicama. Takovi na-

bavci se vrše na razne načine i to: rekvizicijom kod onih koji imaju veće zalihe štofova, kože i dr. materijala (kod trgovaca obrtnika i dr.), u novo oslobođenim mjestima, konfisciranjem takove robe kod narodnih neprijatelja, kupnjom iz neprijateljskih uporišta, dok se jedan dio materijala, kao i gotove obuće i odijela, dobiva kao ratni plijen iz raznih akcija. Obučarske i krojačke radionice popravljaju, prepravljaju, izrađuju novu i krpaju staru odjeću i obuću.

Potrošnja svih živežnih namirnica, kao mesa, masti, kruha, i dr. te klanje stoke i svinja, vrši se racionalno i pod stalnom kontrolom. Živežne namirnice se sleduju prema brojnomo stanju dotične jedinice i prema tabelama naredbe Glavnog Štaba N.O.V.P.O.H. br. 30. od 6. X. 1943. g.

e) **Tehnički odsjek.** Odmah po formiranju Komande kalničkog područja pristupilo se je razgranjavanju rada i povećanju kapaciteta raznih radionica, osnivanju novih, ukoliko ih do tada nije bilo i nabavci najpotrebnijeg alata za iste radionice. Sada je zaposleno u našim radionicama slijedeći broj drugova:

mehanička radiona	10	drugova
krojačka radiona	13	” i 2 drugarice
postolarska radiona	12	” ii
kožarska radiona	5	
stolarska radiona	4	
kovačka radiona	2	
bačvarska radiona	1	
pekarska radiona	5	

Ukupno je zaposleno u našim radionicama 55 lica.

U brigadama i odredu, po njihovim bataljonima formirane su također pokretne pekarske, postolarske i krojačke radionice, koje namiruju jedan dio najnužnijih potreba dotične jedinice.

Kod tehničkog odsjeka pri Komandi kalničkog područja zaposlena su dva pećara, 1 mlinar, 1 rudar, 1 rudarski inžinjer i 1 inžinjer tehnike. Jedan drug se bavi samo nabavcima raznih potrebština i materijala iz neprijateljskih uporišta, dok jedan vodi brigu oko nabavljanja raznih predmeta sa teritorija ovog područja za njegove potrebe.

Mehanička radiona imade, pored ostalog alata, jedan drebang, koji je pred nekoliko dana montiran. U toj radionici najviše se popravljaju neuporabivo i neispravno oružje, a prave se za njega jednostavniji novi dijelovi. Radionica posjeduje jedan dinamo, koji će se tako iskoristiti, da će se za radionicu provesti el. rasvjeta. Nedaleko radionice načinjena su skrovišta, kamo se u slučaju evakuacije spremi sav alat i mašinerije. Takva skrovišta (zemunice) nalaze se u

blizini svih ostalih radionica, kamo se sprema alat i materijal u slučaju neprijateljske provale. Mehanička radionica kao i sve ostale radionice imaju svog šefa, koji je odgovoran za rad u radionici, za sav materijal, mašinerije i alat.

Krojačka radiona radi isključivo samo za potrebe naše vojske. U njoj se šije, radi i prepravlja odjeća i rublje za naše borce.

Postolarska radiona šije novu i popravlja rabljenu obuću za našu vojsku. Osim toga popravlja jahaća sedla, šije torbice za spise i dr. Jedan dio kože (gornje i donje) uskoro će se dobivati iz naše vlastite kožarske radione.

Kožarska radiona priprema kožu za pravljenje obuće. Sva koža od zaklane stoke odmah se šalje u kožarsku radionu na učinjanje. Do sada je ta radiona izbacila desetak obrađenih koža (gornje) ali nam još nije poznata njezina kvaliteta, jer od nje još nije pravljen obuća. Desetak sirove kože učinja naša kožarska radiona i za civilno pučanstvo i to samo toliko, koliko joj ne smeta u radu kod pravljenja kože za naše potrebe. Alat u toj kožarskoj radionici je posve primitivan. Sirovine, koje su potrebne za prepravljanje kože, vrlo se teško nabavljaju iz neprijateljskih uporišta, pa se služimo onim sredstvima do kojih lakše dođemo.

Stolarska radiona radi stolove, klupe i razne druge predmete prvenstveno za našu bolnicu i ambulante, za kancelarije i dr.

Kovačka radiona radi za vojsku i civilno pučanstvo. Podkiva jahaće i tovarne konje, pravi razne okove i željezne predmete, dok za civilno pučanstvo pravi i popravlja svakovrsno poljsko oruđe.

Bačvarska radiona popravlja i izrađuje bačve, kace i si. što je potrebno za spremanje zaliha za potrebu vojske.

Pekarska radiona peče kruh za vojsku i za sve vojne ustanove na teritoriju područja. Kruh se peče za sada samo u jednoj peći, dok je izgradnja druge pri kraju.

U svim radionicama vode se propisane knjige. Točno se upisuje sve ono što se kroz jedan dan učini i za koga. Osim toga vodi se spisak sveukupnog alata i mašina.

Na teritoriju Komande kalničkog područja formirane su dvije Komande mjesta i to Komanda mjesta u Ludbregu i Komanda mjesta Varaždinske Toplice.

Pri našem dolasku u Ludbreg, poslije njegovog oslobađanja, izdan je proglas na mjesne trgovce, obrtnike i razne preprodavaoče da smjesta iznesu svu sakrivenu robu na javnu prodaju. U proglasu je objavljeno, da po oslobađanju Ludbrega po N.O.V. i uspostavom Narodne Vlasti, prestaju važiti razni propisi ograničenja, zabrane,

prodaja na bonove, karte i dr. u pogledu trgovine (prodaje) raznih živežnih namirnica ili bilo koje druge robe, koje je propise i ograničenja izdala protunarodna ustaška i okupatorska vlast. Nastala je slobodna prodaja, pa je za potrebe naše vojske kupljeno izvjesnih količina raznih štofova i drugih potrebitina. Kupnja je obavljena za novac ili na priznanicu. Predmeti, koji nisu bili od nužne potrebe za vojsku, rasprodani su civilnom pučanstvu.

U Ludbregu je postojala do njegovog oslobođenja neka organizacija činovnika iz samog mjesta i iz okolice, koja je imala svoj novčani fond i izvjesnu količinu živežnih namirnica, koje su se dijelile članovima tog udruženja. Mi smo izvršili likvidaciju tog udruženja, novac iz spomenutog fonda je podijeljen onima koji su ga uložili, a isto tako su podijeljene i živežne namirnice.

Sjetva jesenskih usjeva na teritoriju kalničkog područja je u punom toku.

II. KOMANDA MOSLAVAČKOG PODRUČJA.

Komanda moslavačkog područja formirana je nekih mjesec dana prije kalničke.

I kod Komande moslavačkog područja rad je raspodijeljen na 5 odsjeka. Na čelu svakog odsjeka stoji šef odsjeka, imenovan naredbom komandanta područja.

U sudskom odsjeku zaposlena su dva pravnik i 1 kancelarijsko lice. Kao pomoć tom odsjeku, dodijelili smo Komandi moslavačkog područja druga Lukas Živka, bivšeg domobranskog časnika, po zanimanju sudiju iz Bjelovara, a kojeg je uputio u naš Štab vojno-sudski odsjek pri Vašem Štabu, da ga prema sposobnosti zaposlimo. U sanitetskom odsjeku zaposleno je 6 liječnika, koji su porazmješteni po ambulantom, dok je jedan u bolnici. Osim liječenja ranjenih i bolesnih boraca, vrše se pregledi i liječenja civilnog pučanstva, kojemu se prema mogućnostima izdaju i lijekovi. Pod konac mjeseca oktobra o.g. izgrađena je na teritoriju Komande moslavačkog područja prikladna nova bolnička baraka, kamo su smješteni ranjeni drugovi. U projektu je da se izgradi još jedan bolnički paviljon i to na pola puta između Podgarića i Kopčića. U toku je otvaranje jedne ambulante na samom brdu Kopčiću, koja bi služila za smještaj ranjenih drugova da isti ne moraju, kad dolaze ranjeni s položaja, prevaliti odmah dugački put od Kopčića do Podgarića. Pitanje ishrane ranjenika u bolnici i ambulantom u Moslavini je za sada na visini.

Intendantura na čelu sa intendantom bavi se isključivo nabavkom, spremanjem i racionalnom podjelom živežnih namirnica i

svih ostalih životnih potrebtina kao obuće, odijela, rublja i dr. Vodi brigu o iskorištavanju, obradi i zasijavanju zemlje, dok u zajednici sa tehničkim odsjekom organizira izgradnju takovih magazina, spremišta i zemunica, kamo se može spremiti hrana i ostale potrebtine, a da se sačuvaju kako od vlage i plijesnivoće, tako i od neprijateljske pljačke. Što se tiče samih zaliha hrane, osobito žita, u Moslavini je stanje mnogo bolje nego u Kalniku. Uslijed boljih mogućnosti i boljih veza sa glavnim našim oslobođenim teritorijem, Komanda područja uz pomoć operativnih jedinica i N.O. Odbora je u stanju da šalje izvjesnu količinu raznih živežnih namirnica preko banijskog područja za Liku i druge pasivne krajeve. Prehrana boraca i ostalog osoblja, koje je zaposleno na teritoriju Komande područja, vrši se po tabelama sledovanja prema naredbi G.Š. a sleduje se od intendanta Komande područja. Hrana se kuha u posebnim vojničkim kuhinjama, kruh za te kuhinje i za ishranu Komande područja, bolnice, ambulanti i dr. dobiva se djelomično oko onih sela preko mjesnih i općinskih NO Odbora, dok se jedan dio peče u našim pekarama iz vlastitih zaliha. Operativne jedinice uglavnom se prehranjuju po selima, tek nekoje od njih imadu svoje kuhinje i sleduju hranu iz naših magazina. U takvim slučajevima i pekare komande područja peku za njih kruh. Meso se nabavlja preko NO Odbora ili se dobiva od ratnog plijena. Na taj se način dolazi i do masti. Prema potrebi vrši se i rekvizicija kao i konfiskacija imovine narodnih neprijatelja. Na teritoriju moslavačkog područja postoje: 1 mehanička (sa drebankom), 1 puškarska, postolarska, remenarska, stolarska, krojačka, mesarska i pekarska radiona. U svim tim radionicama zaposleno je 37 drugova i drugarica. Radionice rade isključivo za vojne potrebe.

Izgrađuje se želj. pruga od Novog Sela do Kopčića, koja će se skorih dana upotrebljavati. Mehanička radionica popravlja i stavlja na njih motore potrebne terezine, koje će mjesto lokomotiva vući nekoliko vagana.

Mobilizacija novih boraca u N.O.V. iz teritorija Komande moslavačkog područja, napreduje dosta slabo. Razlog tome možemo tražiti u polit. stanju na ovome sektoru. Kako ne postoje zaoštreni odnosi između naroda i neprijatelja u neprijateljskim uporištima, nije kod ljudi, pa čak i nekih boraca rasplamsana dovoljna doza mržnje, prema krvnicima našeg naroda. Po svem izgleda da između domaćih ustaša koji se nalaze u okolnim neprijateljskim uporištima i naroda vlada neka pomirljivost. Tako nije ništa novo i čudnovato ako se na pr. partizan naoružan, s partizankom na glavi i petokrakom zvijezdom uputi u Garešnicu, prođe mirno pored ustaške straže, jer su domaći ljudi ili neki stari znanci, zadržali se u gradu ne-

koliko sati i vrati živ i zdrav u svoju jedinicu. Narod sa teritorija Komande moslavačkog područja bio je do nedavno naviknut da nesmetano trguje sa neprijateljem, da ide u neprijateljska uporišta na sajmove, da prodaje svoju stoku, žito i ostale životne namirnice neprijatelju, a da zato dobiva koji dekagram soli, petroleja ili kutiju žigica. Iz sela Bršljanice, koje se nalazi na rubu šume oslobođenog teritorija Moslavine, išli su ljudi sa kolima čak u Sisak i vozili navodno hranu nekim svojim znancima ili prijateljima koji su navodno u logoru. Takove i slične stvari dešavale su se na svakom koraku u Moslavini. Da bi se tome stalo na kraj, izdat je proglas, u kojem se zabranjuje civilnom pučanstvu svako odlaženje u neprijateljska uporišta, zabranjuje se svaka trgovina ili razmjena bilo drva, žita, stoke ili dr. sa neprijateljem i pučanstvom u neprijateljskim uporištima. Ove su mjere nemilo pogodile sve one, koji još uvijek danas misle da je moguće služiti dva gospodara, a na uštrb svog vlastitog naroda. Tako je jedan skup seljaka iz sela Trnovitice upravo buntovno reagirao na ovu zabranu i na jednom zboru, pripremivši prije teren kod naroda, na usta nekih govornika uzvikivao: »Hoćemo i dalje hraniti partizane?« — Narod je odgovorio: »Nećemo«.

»Hoćemo li i dalje davati straže i patrole po našem selu?«

»Nećemo«.

»Hoćemo li ići u gradove na sajmove?«

»Hoćemo«.

Kad je taj govornik, petokolonaš, uzviknuo, da li hoće narod dalje hraniti partizane, pored gornjeg odgovora, jedan je promrsio:

»Mjesto kruha dat ćemo im zobati«.

Kolovođe su pohapšeni i protiv njih se vodi istraga i sudski postupak.

Kao pripremu za uspješno provođenje mobilizacije, Komanda moslavačkog područja zajedno sa N.O.O.-ima i partijskim organizacijama organizirala je desetodnevne mitinge po svim selima, koja bi došla u obzir za mobilizaciju novih snaga. Ti mitinzi su održavani prošlog mjeseca. Prema posljednjim izvještajima uspjeh tih mitinga po pitanju mobilizacije je skoro nikakav.

Pri Komandi moslavačkog područja postoji t.zv. Mobilcentar, koji registrira svakog novog borca koji dolazi u N.O.V. Poslije kako su borci upisani i od njih uzeti podatci i karakteristike, šalju se na nekoliko dnevni kurs, koji se vodi nedaleko Mobilcentra. Na tom kursu novo pridošli borci dobivaju najosnovnije vojničke i polit, poduke; tek poslije se šalju u operativne jedinice. ,

Po svim odsjecima Komande moslavačkog područja vode se propisane administrativne knjige.

Nedavno je formirana Komanda mjesta u Dubravi. Njene partizanske straže vrše patroliranja i kontrolu velikog dijela teritorija, koji do sada nije bio pod ničijom vlašću. Sve partizanske straže na teritoriju Komande područja paze uglavno na kretanje civilnog pučanstva, raznih dezertera iz operativnih jedinica i dr. i ne puštaju nikoga u neprijateljska uporišta. U koliko se nađe još ljudi koji švercaju ili lifraju kakovu robu neprijatelju, ta se roba plijeni u korist N.O.V. a protiv takovih se postupa prema postojećim propisima. Partizanske straže i ostalo naoružano osoblje na teritoriju Komandi područja i Komandi mjesta vrše od vremena na vrijeme manje akcije, dolazeći na taj način do potrebnog oružja.

Liječnik u Dubravi, dr. Hitil je mobiliziran, pa je na taj način prestalo njegovo liječenje naroda za debele novce.

III.

Oslobađanjem novih sela i gradova, naše pozadinske vojne vlasti postavljaju se pred mnoge, sasvim nove probleme, čijem rješenju te vlasti često puta nijesu dorasle. Jedan od prvih razloga za to je taj, što se do sada praktikovalo da su se pri osnivanju komandi-područja i komandi mjesta u ista postavljali takovi drugovi (u najvećoj mjeri), koji u borbenim jedinicama nisu mogli ni u kojem pogledu da zadovolje. Jasno je, da takovi ljudi ne mogu ni u pozadini dati nešto nova, a najmanje ono što se od njih traži. Naše vojne pozadinske vlasti su neprekidno u najtjesnijem dodiru s narodom i nije svejedno, kako se oni prema njemu odnose, kako vrše svoje dužnosti i kakav vrše svojim radom vojnički i polit. uticaj. Uzrok, da naše pozadinske vojne vlasti u pozadini u svojem radu malo gdje posve zadovoljavaju, moramo svakako potražiti u njihovoj kvaliteti.

Prilažemo vam spiskove izrađenih i popavljenih predmeta u radionicama.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

II. pomoć, načel. Štaba:
M.¹ **Brunović**, v.r.

M.P.²

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 27.

¹ Milan

² Okrugli pečat: Štab II Operativne zone
Nar. O. Pa. Odreda Hrvatske
(u sredi petokraka zvijezda)

1943, studeni 2.

Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radića« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Četvrtoga bataljona, problemima s dezerterima, jačini neprijateljskih snaga u Varaždinu i njihovu strahu od partizana

Štab Udarne brigade
»Braće Radića«
NOV. Hrvatske
2. XI. 1943.
9,10 sati

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O HRVATSKE

Na sektoru brigade nema ništa novog. Radi se politički i vojnički.

Formiran je IV. bataljon sa sjedištem u Poljancu, a II. bataljon koji je bio u Poljancu smješten je u Hrastovsko.

U posljednje vrijeme primjećeno je više samovoljno napuštanje naših jedinica od strane partizana te se isti po dobivenim podacima nalaze u pojedinim odredima II. Operativne Zone. Moli se štab Zone da jednim raspisom upozori sve podređene da ni u kom slučaju nesmiju primiti drugove iz Udarne brigade »Braće Radića«, te da se svi oni koji su iz ove brigade dezertirali povrate u brigadu.

Prema podacima koje smo dobili iz Varaždina saznali smo da se u istome nalaze sljedeće trupe i to:

Komanda od 3 ustaške bojne t.j. ostaci raspršenih djelova tih bojni. Jačina svih tih bojni oko 350 ustaša, 160 ustaša crne legije koji su motorisirani, oko 2.000 domobrana većinom polaznici raznih škola, 170 Njemaca i oko 627 gestapovaca. Ofenzivnih namjera nemaju. Prekopavaju ceste, iste miniraju. Već cijeli Varaždin bruji da se u njegovoj okolini pored naših jedinica nalazi bosanski Korpus sa tenkovima. Cijeli Varaždin je u strahu. Cjelokupno poslovanje i promet kao odlazak i dolazak u mjesto vrši se preko Ormoža. Pošta ide vazdušnim putem.

Na izlasku sela Martijanac postavljaju se dvije mine za slučaj nailaska teže motorizacije.

O svim eventualnim promjenama izvjestit ćemo Vas.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:¹

Komandant:²

P.S. Most na Plitvici nije razrušen iz toga razloga što nema nikakvu ulogu ni važnosti odbrane budući je sama Plitvica gazna na svim djelovima te u slučaju nailaska jače motorizacije položaj se ne može održati već bi se položaj mogao zadržati i suprotstaviti motorizaciji na rijeci Bednji kod Ludbrega, a glavni otpor mogao bi se dati kod Globočeca, s time da se minira most na Bednji.

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 2.

9

1943, studeni 3.

Naređenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama za napad na Koprivnicu

Štab II. Operativne Zone

N.O.V. i P.O. Hrvatske.

Oper. Br. 797/43.

3. IX. 1943.

Z A P O V J E D

(Sekcije: Čakovec, Đurđevac, Čazma 1 : 100.000)

U ognju najveće bitke za narodnu slobodu približio se dan 26-godišnjice Velike Oktobarske Revolucije. Čedo ove Revolucije bratskih naroda Sovjetskog Saveza — nepobjediva Crvena Armija — u oči 7. novembra ove godine priprema svojim i svim potlačenim narodima Evrope nove darove, nove pobjede. Prodirući sve dalje preko Dnjepra i na Krim, junačka Crvena Armija neslomljivom snagom ovoga časa uništava velike Hitlerove vojske, kojima spasa više nema.

¹ Ivo Robić

² Izidor Štok

Na taj način, uništavanje fašističke gamadi u vatri svjetskog domovinskog rata, Crvena će Armija slaviti godišnjicu Velike Oktobarske Revolucije.

Šta ćemo mi učiniti u čast godišnjice Velikog Oktobra? Kako će naša junačka Narodno — oslobodilačka vojska, najljepše manifestirati svoje bratstvo i ljubav prema Crvenoj Armiji i narodima Sovjetskog Saveza? Jedinice naše Narodno — oslobodilačke vojske i Partizanskih Odreda udarit će uoči godišnjice Velikog Oktobra još žešće po krvavom neprijatelju u njihovim uporištima i na položajima. U ljutoj borbi prokušane jedinice XXVIII. Divizije, Brigade »Braće Radića«, II. Moslavačke Brigade i naši Odredi uzvratit će dar Crvenoj Armiji i zadužit se našem napaćenom narodu time, što će osloboditi grad Koprivnicu¹. Od Krima do naše Koprivnice ubijto će oružje uništavati istog neprijatelja, a naši će borci kroz vatru i dim pružati desnicu herojskim borcima Crvene Armije. Koprivnica će biti najljepši dar bratskoj Crvenoj Armiji, a ujedno i našem narodu, koji s toliko nade i pouzdanja gleda u našu slavnu Narodno — oslobodilačku vojsku.

Uoči 7. novembra neka zaori pjesma naših topova, bacača, mitraljeza i pušaka, neka odjekuju uništavajuće bombe naših bombaša, neka se ruše neprijateljska utvrđenja u Koprivnici!

Iz starog našeg grada Koprivnice, iz oslobođene Koprivnice neka odjekne pozdrav naših junaka bratskoj Crvenoj Armiji i narodima Sovjetskog Saveza, neka se čuje pozdrav našoj srpskoj, slovenskoj i makedonskoj braći! Neka zadrhću krvavi okupatorski psi i svi njihovi pomagači u još neoslobođenim našim gradovima Varaždinu, Bjelovaru, Zagrebu i drugim uporištima i neka znaju, da nije daleko dan, kad ćemo i tamo doći!

U neprijateljskom uporištu Koprivnica nalazi se slijedeća posada: 1 Koturaška bojna jačine oko 500 boraca, naoružana sa 8 t. mitraljeza, 28 p. mitraljeza Z.B. i 6 lakih bacača mina. Ona je smještena u »Domoljubu« — 220 vojnika, u gimnaziji — jedna satnija, u osnovnoj školi — jedna satnija i štab bojne kod gradskog parka — oko 100 vojnika. Dve satnije ustaša na ž. stanici i mlinu, naoružani sa 4 p. mitraljeza. Isti su smješteni, jedna satnija u maloj carinarnici (domaći ustaše) i druga satnija u glavnoj carinarnici do mlina i jedna desetina u mlinu. Jedna satnija »gestapovaca« u jačini do 120 vojnika u hotelu »Križ« (Jelačićev trg), naoružani sa 1 t. mitraljezom i 2 p. mitraljeza. Jedan posadni sat rezervnih domobrana — oko 60, razmještenih u Uljarici i seniku. Padobranska škola u tvornici »Danici« u jačini oko 120, naoružani sa 2 t. mitraljeza i 6. p.

¹ Koprivnica je oslobođena 7. studenoga. Vidi: Dok. br. 48 i 51.

mitraljeza. Jedna kvartir satnija Nijemaca jačine 90 vojnika u »Cardi« — slabog morala. Žandarmerijska stanica jačine 20 žandara smještenih na Starčevićovom trgu i 60 koturaša na Dravskome mostu.

Naročitih utvrđenja neprijatelj nema, bunker i su građeni od zemlje i cigle. Teškog naoružanja neprijatelj nema.

Susjedni neprijateljski garnizoni imaju slijedeće posade i to: Varaždin — oko 4.000 vojnika sa 8 tenkova i 12 topova, Križevci — oko 1.000 neprijateljskih vojnika, Bjelovar — 1.500 žandara u školi na obuci, 600 Nijemaca (rezervne Divizije) i jedna bojna domobrana, 4 haubice. Tenkovi nisu zapaženi. Novi Grad 120 feldžandara, Đurđevac — 80 feld-žandara, Trojstvo 120 feld-žandara.

Napad će se završiti noću 5./6. ov. mj. u 24 časa².

Za izvršenje toga zadatka

N A R E Đ U J E M O :

1. **XXI. N.O. Brigada:** Napast će i uništiti neprijatelja u uporištu Koprivnica. Napad će izvršiti sa tri Bataljona od pravca s. Miklinovec a sa jednim Bataljonom napast će ž. stanicu sa istočne strane dolazeći kroz grad. Pri upadu u grad preseći sve telefonske linije upasti u električnu centralu i ugasiti osvjjetljenje u gradu.

2. **Kalnički P. Odred:** Blokirat će slijedeće ulice: dravsku, kanišku, i gibaničku i napasti sa svoja dva Bataljona neprijateljsku posadu u »Danici« i »Cardi« i istu likvidirati. T. mitraljeze sa jednim vodom postaviti će kod židovskog groblja, tako da može tući izlaz iz grada i letelište kod »Danice« u slučaju da bi neprijatelj pokušao da se spušta avionima na aerodrom.

Sa jednim svojim Bataljonom (Varaždinskim) držat će položaje na Varaždin bregu sa zadatkom da u toku noći 5./6. ov. mj. fingira napad na Varaždin. Za svo vrijeme trajanja akcije Bataljon će se zadržati na položajima Varaždin brega. U slučaju nailaska neprijatelja ima ga potući i odbaciti.

3. **XVII. N.O.U. Brigada:** Ima zadatak da uništi neprijatelja koji bi pokušao izaći iz Bjelovara u pomoć Koprivnici. Brigada će zauzeti položaje na liniji: s. Rakitnica (k. 260) — s. Lipovo Brdo (k. 252) — s. Ograde (k. 215). Puteve kojima bi se mogla kretati neprijateljska motorizacija prekopati i barikadirati.

4. **Bjelovarski P. Odred:** Ima zadatak da uništi neprijatelja koji bi pokušao da krene u pomoć Koprivnici od pravca Novigrada. Sa dva Bataljona zaposjest će položaje Bregi (k. 152) — s. Borovljani.

² Odlukom Štaba Druge operativne zone napad je odgođen i izvršen 6/7. studenoga.

Puteve i ž. prugu ispred položaja prekopati i uništiti, da je neprijatelj ne može koristiti.

Sa jednim Bataljonom osigurat će Divizijsko previjalište u s. St. Grad.

Stalno će održavati vezu sa štabom XVII. U. Brigade prema Bjelovaru.

5. II. Moslavačka N.O. Brigada: Ima zadatak da uništi neprijatelja koji bi pokušao da krene u pomoć Koprivnici od pravca Križevaca. Brigada će zauzeti slijedeći položaj: s. Donjara (k. **251**) — Grdak (k. **250**) Sa bočnim osiguranjem prema M. Branjskoj na k. **224**. Sa linijom pretstraže M. Sesvete (k. **202**). Pored toga sa jednom četom zaposjest će s. Mali Carevdar (k. **224**) i u slučaju nailaska neprijatelja istog propustiti do glavne zasljeđe i tada udariti u bok i leđa neprijatelju. Sve puteve koje bi mogao neprijatelj da koristi za svoju motorizaciju prekopati i napraviti barikade.

Patrolama će održavati vezu sa XVII. N.O.U. Brigadom.

6. N.O.U. Brigada »Braće Radića«: Ima zadatak da uništi neprijatelja koji bi pokušao da krene u pomoć Koprivnici iz pravca Varaždina. Brigada će zauzeti slijedeći položaj: desnu obalu rijeke Bednje od Ludbrega do M. Bukovca. Sa jednim Bataljonom i jednom četom i protivtenkovskom puškom zaposjest će istaknuti položaj kod s. Sudovšćine. U slučaju prodora neprijatelja Bataljon će se povući u pravcu G. Martijanca i napadati neprijatelja, koji se probio u njegov bok i pozadinu. Antitenkovsku pušku što prije povući u sastav Brigade. Puteve koje može koristiti neprijateljska motorizacija prekopati i barikadirati na svim mjestima po dubini koja su za to prikladna. Most na rijeci Bednji kod Ludbrega minirati i u slučaju potrebe dignuti u zrak. Mostove na r. Bednji kod s. Kapela, V. Bukovca i M. Bukovca pripremiti za paljenje ili uništenje.

Brigada će slati svoje patrole i povezati se sa Bataljonom Kalničkog P. Odreda na Varaždin bregu.

Za uspješno tučenje aerodroma kod »Danice« odredit će 2 t. mitraljeza, iste osigurati sa jednim vodom i postaviti ih tako da najjačom vatrom tuče aerodrom kod »Danice«. Položaj izabrati istočno od s. Ivanec.

7. V e z a: XVII. U. Brigada koristit će Divizijsku radio-stanicu, koja će se nalaziti u s. G. Mosti. XVII.U. Brigada sa svojom četom za vezu uspostaviti će telefonsku liniju sa štabom Bjelovarskog P. Odreda kod s. Borovljani.

Moslavačka brigada održavat će vezu sa štabom II. Op. Zone kuririma konjanicima.

Četa za vezu XXVIII. Divizije uspostaviti će telefonsku vezu od štaba Zone i Divizije sa štabom XXI. Brigade.

Brigada »Braće Radića« održavat će vezu sa našim štabom kuririma — motociklistom i biciklistima.

Detaljan plan veze razradit će referent za vezu II. Oper. Zone.

Radio stanica II. Oper. Zone nalazit će se uz štab na položaju.

8. **Sanitet:** Divizijsko sanitetsko previjalište nalazit će se u s. St. Grad, odakle upućivati ranjenike preko Prkosa — Vel. Poganca za Ivanec. Kirurška ekipa II. Oper. Zone nalazit će se u s. Rasinja, koje urediti tako da može vršiti brze kirurške pothvate.

9. **Ishrana:** Intendanti jedinica preduzeti će sve da njihove jedinice na položajima dobivaju redovnu hranu iz okolnih sela.

Za jedinice u neprijateljskom uporištu Komanda Kalničkog Područja ispeći se dovoljnu količinu hleba i iskuhati meso i organizirati transport hrane do uporišta.

10. **Evakuacija zarobljenika i plijena:** Sve zarobljenike odmah upućivati vezane u s. Radeljevo, gdje će ih preuzeti jedan član Komande Kalničkog Područja. Zarobljenike sprovoditi sa spiskovima i najnužnijim osiguranjem.

Evakuaciju oružja i vojničke spreme izvršit će jedinice iz uporišta u s. Ribnjak. Svu spremu i oružje preuzeti će intendant XXVIII. Divizije. Spremu odmah sortirati i učiniti spiskove.

Zarobljenici se nesmiju skidati prilikom zarobljavanja a niti putem dok se sprovode. Evakuaciju svih ekonomskih dobara iz neprijateljskog uporišta organizirat će Komanda Kalničkog područja. Evakuaciju vršiti samo noću u koliko bi neprijateljska avijacija bila aktivna. U slučaju magle i kiše evakuacija se može vršiti danju. Pred magazine i slagališta Komanda Područja postaviti će odmah sigurne stražare.

11. **Mjesto štaba:** Štab II. Oper. Zone i štab XXVIII. Divizije nalazit će se u s. Vinica u blizini židovskog groblja.

Sve jedinice slat će redovno svoje izvještaje svaki sat a u slučaju potrebe i većih promjena kad se to desi.

Napad na neprijateljsko uporište Koprivnica trajat će do njegove potpune likvidacije. Sve jedinice ostaju na svojim položajima do pismenog naređenja za novi razmještaj.

Znaci raspoznavanja: za svo vreme trajanja borbe:

Doziv: P O B J E D A , odziv: S L O B O D A .

za dan: ugovoreni znaci: skinuti kapu levom rukom i mahati sa njom.

odgovor: desnu ruku dignuti u vis a levu razširiti u stranu.

noću: poziv: V I N K O , odgovor: I V A N .

NAPOMENE: XXI N.O. Brigada pripremit će potreban eksploziv i dobre minere za miniranje zgrada. U vatrogasnom domu u

Koprivnici uzet jednu motornu, vatrogasnu špricu i pripremiti dovoljnu količinu benzina da se može s njome paliti zgrade u kojima se neprijatelj neće da preda.

U. Brigada »Braće Radića« odredit će deset dobrih boraca koji poznaju teren i uputit će ih u štab II. Operativne Zone.

Bjelovarski P. Odred odredit će petnajst vodiča, koji dobro poznaju neprijateljsko uporište Koprivnicu i iste će predati na dan 5. ov. mj. do 12 sati štabu XXI. Brigade u s. Velika.

NA IZVRŠENJE!

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.³ Belinić, v. r.

M.P.⁴

Komandant:
Vlado Matetić, v. r.

Dostavljeno:

Na znanje:

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. Hrvatske

Na znanje i postupak:

Štabu XXVIII. Divizije N.O.V. Hrvatske.

Štabu Kalničkog P. Odreda.

Štabu Bjelovarskog P. Odreda.

Štabu II. Brigade, II. Oper. Zone.

Štabu U. Brigade »Braće Radića«.

Komandi Kalničkog Područja.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 1, Dok. br. 27.

³ Marko

⁴ Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone
Nar. O. P. Odreda Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

1943, studeni 3.

Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu, teroru neprijatelja i pojavi tzv. »bijele garde«

Š T A B

Zagrebačkog N.O.P. Odreda

Hrvatske

Op. Broj: 4/43.

Dana 3. XI. 1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Položaj

Stanje našeg Odreda i terena.

1. Što se tiče samog kadra t.j. rukovodioca u našem Odredu gore na dole jeste različito kako političko tako i borbena. To smo opazili kod vršenja pojedinih akcija gdje su činili pojedine griješke kod oduzimanja pojedinih stvari koje smo morali naknadno vraćati, i ako to nisu činili na račun pljačke već iz nesvjesti što ne poznaju pravilno liniju Narodno-oslobodilačke borbe, što slobodno čine kod pojedinih vršenja akcija t.j. kod oduzimanja pojedinih stvari da nesmiju dirati u privatnu imovinu ljudi. Tako se dogodilo u Stančiću gdje je vršena akcija od strane III. bataljona na državno dobro, te su u isto vrijeme oduzeli pojedine stvari kao aparat, naliv pero i još neke stvari koje smo naknadno morali vratiti.

Ovakve primjedbe su se opazile i kod drugih bataljona u prvim akcijama gdje često griješe rukovodioci, pa prema tome i borci. Poduzeli [smo] stroge mjere protiv toga kako se ne bi to više dešavalo, jer vidimo da narod loše gleda na takove stvari, a to smo dobili izvještaj od pojedinih naših organizacija koje su to primjetile gdje nismo mi bili prisutni.

2. Sto se tiče same borbenosti kod vršenja pojedinih akcija zapazili smo kod pojedinih rukovodioca da posjeduju dosta straha, pogotovo kad primjete neprijatelja u jačim snagama, a to se dogodilo sada kad su vršili akciju kod bazena u Sesvetama gdje je banda naletela sa tenkovima i počela pucati. Tu su se pojedini rukovodioci

dali odmah na povlačenje, jedni što su dobili dosta straha drugi što se nisu dobro snalazili u borbi.

3. Borci ovog Odreda se dosta dobro drže kad se dođe u borbu s neprijateljem, pogotovo su se sada dobro držali kod bazena gdje je bandu najurila sa tenkovima i kamionom, kojega su spalili i pomlatili nekoliko bandita, a na našoj nije bilo nikakvih gubitaka kako u mrtvima tako i u ranjenima. Raspoloženje vojnika prije nego su krenuli na akciju bilo je dobro, a naročito kada su čuli da će zapaliti bazene sa benzinom. Poslije neuspjele akcije t.j. da nije 100 % uspjeta već nije uspjelo onako kako je bila po planu predviđena, vidjelo se dosta neraspoloženja kod naših boraca.

4. Što se tiče samog terena, počela je sve jača reakcija od bande, jer je počela ulaziti u sela i paliti kuće te ubijati ljude po[slije]. Tako je 23. X. t. g. provalila u selo Ivanja Rijeka gdje je potukla oko . . ljudi, a četvoricu ranila i opljačkala pojedine naše drugove. Ovako se isto dogodilo u Stubičkom kotaru gdje banda juri u pojedina sela i gdje pali kuće i ubija narod, kako muške tako i ženske, t.j. starce i djecu.

5. Primjetilo se na našem terenu da se počelo organizirati H.S.S.-a bijela Garda. Tako je takva banda u Čučerju postavila zasedu drugovima koje je imala namjeru pomlatiti u koliko bi naši drugovi tuda naleteli. Ove smo podatke dobili sad u najkraće vreme, pa prema tome nismo mogli ispitati tačno koji je vođa tome. Nešto nam se čini da ima svoje prste u tome Franjo Malčić, jer se još uvijek mnogo zauzima za Mačeka. Druga banda primjetila se u Kominu kod Sv. Ivana Zeline, koji je počeo osnivati ing. Pavišić² i neki Barulec³ iz Komina. Za njih dajemo tačne podatke, njih ćemo pohapsiti dok nam se pruži prva prilika.

Drugih grupacija od strane H.S.S.-a nismo primjetili. U koliko ćemo primjetiti to ćemo odmah razjuriti.

Ovaj izvještaj je vrlo kratak, nije obuhvatio obširno sve što bi moralo uhvatiti, jer sam zadnji puta podnio izvještaj usmeno, a promjena više nije bilo kako u Odredu tako i na terenu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan Kuren, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, k. 1474, f. 2, Dok. br. 11.

¹ Na ovom mjestu dokument je oštećen.

² Zvonimir

³ Tomislav

1943, studeni 3.

Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama odreda u drugoj polovini listopada

Š T A B
Zagrebačkog N.O.P. Odreda
Hrvatske
Op. Broj: 1/43.
Dana 3. XI. 1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.HRVATSKE

POLOŽAJ

Operacije na sektoru:

Gore navedeni Odred u proteklih 17 dana nalazio se na sektoru sekcije Zagreb 1 : 100000. Na istom sektoru izvršena su slijedeće akcije: Rušenje komunikacija kao što smo izvršili akciju na Sesvete, na željezničku stanicu i selo Čulinac kod Zagreba. U tim operacijama zaplenjeno je 39 pušaka, 3 puškomitraljeza, 1 šmajser i 7000 metaka. Porušene komunikacije na cesti Sesvete — Sv. Ivan Zelina, Sesvete — Marija Bistrica te na cesti Donja Stubica — Las, na cesti Trebovec — Posavski Bregi kao na cesti Dugo Selo — Dragašićka, na cesti Trstenik — Kraljevec. Cesta Sesvete — Sv. Ivan Zelina ponovno miniran most te na dva mjesta prekopano. Na cesti Sesvete—Marija Bistrica na tri mjesta prekopana. Na cesti Donja Stubica — Las porušen je jedan most i na jedno mjesto prekopana. Na ostalim cestama porušeni su mostovi kao i prekopana je.

Također smo postavili zasjede na cesti Sesvete — Sv. Ivan Zelina, gdje tokom zasjede nije ništa nailazilo. Također je postavljena zasjeda na pruzi između Ivanića i Lonje gdje je banda naišla sa jačim snagama te naš bataljon morao se povući usled nadmoćne vatre. U toj zasjedi ubijen je jedan bandit i nekoliko ih je ranjeno, dok sa naše strane nije bilo gubitaka ni u mrtvima ni u ranjenima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
Stevo Došen, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, k. 1472 A, f. 6. Dok. br. 34.

1943, studeni 3.

*Izveštaj Štaba Drugoga diverzantskog bataljona IO GŠ NOV i PO
Hrvatske Štabu Četvrtoga korpusa o diverzijama Treće čete na prugama
oko Zagreba*

ŠTAB II DIVERZANTSKOG BATALJ.
INŽINJERSKOG ODSJEKA GLAVNOG ŠTABA
HRVATSKE

Broj: si.
Dne 3. XI. 1943.

Izveštaj o akcijama 3 čete.

ŠTABU IV KORPUSA N.O.V.P.O.H.

Dana 28-IX-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 17 km. od Zagreba, dignut je u vazduh teretni vlak, uništena je lokomotiva, 5 vagona i službena kola, tom prilikom je oštećeno 40 m pruge, promet je stajao 45 sati.

Dana 30-IX-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Velike Gorice i Mracлина, dignut je u vazduh osobni vlak koji je vozio civile i vojsku, uništena je lokomotiva i 4 vagona, bilo je 5 mrtvih i veći broj ranjenih, pruge je potrgano 60 m, promet je stajao 30 sati.

Dana 3-X-43, na pruzi Zagreb — Varaždin, između Pušće Bistre i Luke, dignut je u vazduh osobni vlak, uništena je lokomotiva i 6 vagona, bio je veći broj mrtvih i ranjenih, uništeno je 70 m pruge, promet je stajao 14 sati.

Dana 6-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 21 km od Zagreba, dignut je u vazduh domobranski oklopni vlak, uništena je lokomotiva i 1 oklopni vagon a 4 su oštećena, prema podacima od samih domobrana, bilo je mrtvih 15 kojih je uslijed detonacije potpuno nestalo i veći broj ranjenih neprijateljskih vojnika. Porušeno je 30 metara pruge, promet je stajao 15 sati.

Dana 7-X-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Grede i Lekenika, dignut je u vazduh most dužine 20 m. i pruge 2 km, promet je stajao 78 sati. U toj akciji je sudjelovalo i Turopoljsko-posavski odred.

Dana 9-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 20 km od Zagreba, dignut je u vazduh njemački transportni vlak, uništena je lokomotiva i 3 vagona, uništeno je pruge 50 m, broj mrtvih i ranjenih je bio veliki, promet je stajao 18 sati.

Dana 9-X-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Velike Gorice i Mraclina, 14 km od Zagreba, dignut je u vazduh njemački brzi vlak, uništena je lokomotiva i 4 vagona, a 3 su izbačena iz tračnica, bilo je prema podacima 20 mrtvih među kojima i 3 generala, a ranjenih je također bio veliki broj. Mrtve i ranjene je prenosio avion »Roda« koji se je spuštao nekoliko puta, pruga je bila potrgana 70 m, promet je stajao 48 sati.

Dana 10-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine na 17 km od Zagreba, dignuto je u vazduh 120 m pruge, promet je stajao 17 sati.

Dana 13-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 18 km od Zagreba, dignut je u vazduh njemački vojni transportni vlak, uništena je lokomotiva i 4 vagona, sa 80 m pruge, mrtvih i ranjenih je bilo ali je broj nepoznat, promet je stajao 51 sat.

Dana 13-X-43, na pruzi Zagreb — Krapina, između Lupinjaka i Đurmanca, dignuto je u vazduh 7 m tunela na ulazu, isti tunel je dužine 800 m, promet ni do danas nije uspostavljen.

Dana 13-X-43 zarobljeno je iz općine Brezovica, na 12 km od Zagreba, u neposrednoj blizini njemačkog garnizona 340 araka papira, 1 poljski telefon i drugog kancelarijskog materijala, i spisi su uništeni.

Dana 17-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 18 km od Zagreba, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak, uništena je lokomotiva i 4 vagona oklopna, porušeno je pruge 80 m. Mrtvih i ranjenih bio je veliki broj, promet je stajao 30 sati.

Dana 19-X-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Mraclina i Turo-polja, na 18 km od Zagreba, dignut je u vazduh osobni vlak sa vojnicima i civilima, uništene su dvije lokomotive i 3 vagona a 2 vagona su zglajzana. Prema podacima od seljaka bilo je 15 mrtvih i veći broj ranjenih Nijemaca, isto tako je uništeno 70 m pruge, promet je stajao 20 sati.

Dana 20-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 17 km od Zagreba, dignut je u vazduh njemački oklopni vlak, uništena je lokomotiva i 4 oklopna vagona i 6 vagona je oštećeno i zglajzano. Mrtvih i ranjenih je bilo veliki broj, svaki je bio ranjen koji nije bio mrtav, pruge je porušeno 70 m, promet je stajao 24 sata.

Dana 22-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 17 km od Zagreba, postavljene su 2 tempirane mine, od kojih je na jednu naišla domobranska ophodnja i ista je eksplodirala i ubila 2 domobrana, tom prilikom uništena je 45 m pruge, promet je stajao 12 sati.

Dana 24-X-43, na pruzi Zagreb — Karlovac, između Horvata i Zdenčine, na 17 km od Zagreba, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak, uništena je lokomotiva i 2 vagona, bilo je mrtvih i ranjenih, podataka o broju nemamo, pruga je porušena 50 m, promet je stajao 10 sati.

Dana 25-X-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Mraclina i Turapolja, na 18 km od Zagreba, dignut je u vazduh osobni vlak sa Nijemcima i civilima, uništene su 2 lokomotive i 3 vagona, a 4 su zglajzana, prema podacima dobivenim od seljaka, bilo je 15 mrtvih i nešto ranjenih Nijemaca, tom prilikom oštećeno je 60 m pruge, promet je stajao 38 sati.

Dana 28-X-43, na pruzi Zagreb — Sisak, između Velike Gorice i Mraclina 16 km od Zagreba, dignuto je u vazduh 48 m pruge, promet je stajao 19 sati.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

M.P.'

Komandant,
Mičo Bulat, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 419, f. 1-5, Dok. br. 23.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 24, str. 122-124.

1943, studeni 3.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o ofenzivi ustaša i Nijemaca na jedinice NOV i PO Hrvatske u Hrvatskom zagorju

»U ZAGREBU DNE 3. XI. 1943. g.

ZA REFERIRANJE GOSPODINU MINISTRU:

Podr. Zagorja: 3. XI. počinje jedan podhvat¹ III. SS Panzer Korpusa radi čišćenja područja oko Ivanca (18 km j. z. od Varaždina) i to sa jednom ojačanom njemačkom bojnom iz Krapine i skupinom P.T.Z. pod zapovjedništvom ustaškog bojnika Devčića² iz Varaždina. Za sada se neće ostaviti posada u Ivancu. Dielovi III. SS Panzer Korpusa ujedno vrše jedan manji podhvat iz Sesveta (10 km izt. od Zagreba) preko Kašine (9 km s. od Sesveta) i iz Marije Bistrice, u smjeru s. Laz³ (4 km j. od Marija Bistrice) sa istovremenim zatvaranjem područja kod Sv. Mate (5 km j. z. od Marije Bistrice). 4. XI. namjerava se produžiti podhvat obih skupina (one iz Krapine i ustaškog bojnika Devčića) u smjeru Ludbrega, gdje se za sada također neće ostaviti posada.

⁴

RAZASLATO:

Županstvu pri Poglavniku,
Vojnom uredu Poglavnika,
Ministru i zapov. oruž. snaga,
Sastavak.

M.P.⁶

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov⁵)
Dragojlov, v.r.«

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.*

¹ U ovom su pothvatu sudjelovale ove neprijateljske snage: tri satnije Nijemaca, Prva bojna PTS-a i oklopni vlak.

² Krunoslav

³ O stradanju toga sela vidi: Dok. br. 22.

⁴ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁵ Fedor

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

1943, studeni 3.

Krapina

Dopis Hrvatskoga ustaškog logora Krapina Zapovjedništvu ustaša Glavnoga ustaškog stana u kojemu se iznosi mišljenje o stradanju sela Petrovsko od Nijemaca

HRVATSKI USTAŠKI LOGOR U KRAPINI

Broj 150/taj.

Krapina, 3 studenoga 1943.

Predmet: Popis žiteljstva popaljenih
sela tabora Petrovsko.-

**ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠA
GLAVNOG USTAŠKOG STANA**

Zagreb

U prilogu dostavljamo naslovu popis žiteljstva popaljenih sela tabora Petrovsko,¹ koja su popaljena dana 28. X. ov. g. od strane njemačke oružane snage koja se nalazi u Krapini.

Ovome logoru do sada se javilo 87 obitelji, sa ukupno 458 člana, koji su ostali u glavnom bez ikakvih sredstava za život i nekoliko, koji imaju neke manje štete.

I ako je većina zaslužila tu kaznu, naša je ipak dužnost da se pobrinemo za taj narod, te da im na neki način najžurnije pribavimo hrane, jer ih većina nema što jesti, već žive od toga što izmole u susjednim selima.

Kako je naš narod siromašan, on neće moći preuzeti na sebe izhranu tih ljudi, to postoji mogućnost, da se ti ljudi prepuste skitnji i prosjačenju, (što su već počeli) te će na taj način još više nasjedati neprijateljskoj promičbi i počinjati razne pljačke u namjeri, da se na taj način domognu hrane.

Ta kazna, kojom su ti ljudi kažnjeni, izgleda da je pokretu dobro došla, jer se sada vidi, da ljudi danas još jedinu nadu za spas golih života imaju u ustaškom logoru, kamo danas u grupama zalaze i traže utočište i utjehu.

¹ Prilog ovome dokumentu nedostaje; o stradanju sela Petrovsko vidi: Grada SZH, knj. VI, Dok. br. 202.

Logor sa ljudima saobraća vrlo oprezno i na svakom im koraku dokazuje, da su si svemu krivi sami, što oni u velikoj većini i ne poriču.

Ako želimo nadalje ostati u vezi sa narodom potrebno je, da naslov izradi kod mjerodavnih, da se redovno preko logora dostavlja tim ljudima živežne namirnice u onoj mjeri, koja bi donekle pokrivala potrebe tog naroda.

Ujedno molimo naslov, da uredi na njemačkom zapovjedničtvu, da zapovjedništvo njemačke posade u Krapini saobraća sa logorom, koji im može dati izcrpnije podatke nego kotar, koji ih ne posjeduje.

U nadi, da će naslov najžurnije poduzeti sve, da se tom narodu dade prva pomoć u hrani, ostajemo,

Za Poglavnika i dom spremni!

Pobočnik za upravu:

M.P.²

Logornik:
(Franjo Mlakar)
Mlakar, v.r.

M.P.³

Broj T. 16/5-1943.

GLAVNI USTAŠKI STAN
Zapovjedništvo postrojnika
odjelu za vezu sa državnim vlastima

u Z a g r e b u .

Ustupa se kao tamo spadajuće na postupak

Za poglavnika i za dom spremni!

Po nalogu upravnog zapovjednika
Logornik na radu u zapovjed. ustaša
....., ⁵ v. r.

M.P.⁶

MP⁴

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 30481.

² Okrugli pečat: Ustaša — Hrvatski oslobodilački pokret Logor Krapina

³ Zaprimni pečat Zapovjedništva ustaša Glavnoga ustaškoga stana, br. v.t. 16/5 od 4. XI 1943. godine.

⁴ Okrugli pečat Zapovjedništvo ustaša
Glavnog ustaškog stana

⁵ Potpis nečitak.

⁶ Zaprimni pečat Zapovjedništva postrojnika Glavnoga ustaškog stana, br. v.t. 23-75/43, od 15. XI 1943. godine.

1943, studeni 4.

Izveštaj Agitprop komisije OK KPH Krapina Agitpropu CK Hrvatske o radu i akcijama na njihovu terenu u listopadu 1943. godine

AGIT-PROP KOMISIJA
OKKPH
K r a p i n a
4. XI 1943.

DRUGARSKOM AGIT-PROPU CK KPH
IZVJEŠTAJ za mjesec listopad

U svojoj ogromnoj većini narod ovog okruga opredjelio se za Narodno-oslobodilačku borbu. EkspONENTI reakcionarnog dijela vodstva HSS-a malobrojni su i ne pokazuju, osim nekoliko izuzetaka, koji su ušutkani, nikakve djelatnosti.

U posljednje vrijeme vidno se osjeća sudjelovanje naroda u Narodno-oslobodilačkoj borbi. Formiran je Zagorski narodno-oslobodilački odred u čije redove sve više stupa zagorska omladina.

U prekopavanju cesta, rušenju željeznica sudjelovale su do nedavna široke narodne mase, ali je zadnjih desetak dana u tom pogledu nastao stanoviti zastoj uslijed pojačane reakcije bande, koja je počela paliti čitava sela.

Kad zagorski partizani prolaze ili se zadržavaju po našim selima narod ih rado prima. Žene im spremaju obilnu hranu, koju prema potrebi donose i na položaje.

Mobilizaciji za NOV naša se omladina odaziva u sve većem broju, ali još uvijek ne u tolikoj mjeri, kako bi se to očekivalo. Mnogi bjegunci iz fašističke vojske još nisu pristupili u redove naše vojske. Oni odgađaju rok toga pristupanja ili pristupanje u našu vojsku uslovljavaju time, da će ići onda ako budu išli svi.

Ustaške vlasti nemaju više nikakvog autoriteta u narodu. Podržavanje stanovitih odnosa s tim vlastima ukoliko i postoji, biva jedino iz straha pred terorom. Ima dapače čitavih općina čija su poglavarstva potpuno obustavila rad. (Petrovsko, Đurmanec¹)-

¹ Dopisano rukom.

Pobjede naše NOV podižu borbeni duh naroda i narod ih prima s velikim oduševljenjem. Tako zauzeće Zlatara² po jednoj brigadi naše vojske predstavlja veliki događaj u Zagorju o kome se neprestano govori i koji se smatra kao početak oslobađanja čitavog Zagorja.

Krajem mjeseca listopada pojačali su njemački banditi teror i pljačku. U selu Petrovsko zapalili su oko 40 kuća, u selu Jesenje zapalili su 6 kuća. Dolaze u sela, pljačkaju hranu, hapse ljude, prijete se itd. Usljed tog terora vlada u nekim mjestima oseka borbenog raspoloženja.

U Crvenoj Armiji naš narod gleda svoga prijatelja i saveznika, a njezini ga uspjesi ohrabruju i stvaraju u njemu uvjerenje o skorom oslobođenju iz fašističkog ropstva.

Mi smo povelili agitaciju za suzbijanje šverca i za gradnju zemunica. Narod je prihvatio suzbijanje švei'ca i uvidio kako šverc koristi samo narodnim neprijateljima. Gradnju zemunica narod također teoretski prihvaća, ali u praksi još nije pristupio gradnji zemunica.

U mjesecu listopadu zagorski partizani postigli su nekoliko značajnih uspjeha. Evo najvažnijih:

Jedinice 2. bat. ZPO izvršile su napad na ustaško uporište na željezničkoj stanici Budinščina. Borci 1. bat. razoružali su domobransku stražu i zaplijenili 10 pušaka kao i ostalo. Digli su u zrak most između Budinščine i Konjšćine i na 4 mjesta razorili su prugu.

18. listopada izvršile su jedinice 2. bat. napad na Klanjec i zauzele žandarmerijsku stanicu i financiju. Zarobljeno je 6 žandara i 10 finanaca. Zaplijenjeno je 16 pušaka.

19-20. listopada borci istog bataljona izvršili su napad na Ključ i Luku. U Luki je likvidiran njemački garnizon. Zaplijenjen je 1 teški mitraljez, 1 šmajser, 18 pušaka, 3.000 komada municije, 15 bombi i ostala ratna sprema. Nakon zauzeća Luke raskopano je 50 metara pruge s nasipom.

Još prije formiranja u odred zagorski partizani na samoj njemačkoj granici razoružali su finance i tom zgodom zaplijenili 10 pušaka, 2 konja i drugi ratni materijal. Iste noći napali su željezničku stanicu Đurmanec i razoružali domobransku stražu. Slijedećeg dana razrušili su rudnike Marija Rov, Klenice i Novi Golubovec. U Golubovcu je zaplijenjeno 1.200 kg dinamita. Tim dinamitom borci su digli u zrak na željezničkoj stanici Golubovec lokomotivu i prugu.

Partizanske desetine po čitavom Zagorju uz sudjelovanje velikih masa naroda prekopavale su cestu, rušila pruge, uništavale telefonske veze itd.

² Napad na Zlatar izvršio je jedan bataljon XVII NOU brigade Dvadeset osme divizije NOVJ, opširnije o tome vidi: **Grada SZH**, knj. VI Dok. br. 211.

Rad naše agit-prop komisije u prošlom mjesecu sastojao se u slijedećem:

Održali smo 14 mitinga na kojima je bilo oko 1.350 ljudi. Također smo održali u vojsci 7 četnih časova.

Izvršene su pripreme za kurs za funkcionere NOO-a. Na kursu će biti slijedeće teme:

1. Borba hrv. naroda od svjetskog rata do raspada Jugoslavije;
2. Razvitak NOB;
3. Postanak NOO-a, njihov razvitak i osnivanje ZAVNOH-a;
4. Zadaci i dužnosti NOO-a;

Kurs će početi 9. studenog i trajat će 7 dana.

U mjesecu listopadu štampali smo slijedeće:

»Glas Hrvatskog Zagorja« u 550 primjeraka, Pjesmaricu u 350 primjeraka i Letak protiv šverca u 1.000 primjeraka.

Primjerke ovog materijala već smo vam dostavili.

U prošlom mjesecu štampano je malo stvari. Najveću poteškoću zadaje nam smještaj tehnike. Banda krstari po cijelom Zagorju pa je radi toga vrlo teško naći nesmetano mjesto za tehniku.

U kulturno-prosvjetnom radu do sada nije gotovo ništa učinjeno. Postoji mogućnost za organiziranje glazbenih i pjevačkih sekcija. Zato bi nam bilo hitno potrebno nabaviti note naših borbenih pjesama za tamburašku i limenu glazbu. Za limenu glazbu dolaze u obzir slijedeći instrumenti: Bass of, Fliegelhorn I i II, Bassliegendehorn, Euphonium, truba ... I i II i III, klarinet es i be, bubanj. Također bi rebali manja kazališna djela koja bi odgovarala nama. Molimo vas da nam te stvari pošaljete.

Namjeravamo organizirati zidne i usmene novine. Ni u tom pogledu nemamo nikakvog iskustva, pa bi trebali od vas detaljne upute. Također su nam potrebne upute za organizaciju analfabetskih tečajeva.

Naša Agit-prop komisija bori se s mnogo poteškoća. U prvom redu nemamo za nju dovoljno ljudi, naročito za kulturno-prosvjetni rad. Vjerujemo da ćemo usprkos svih poteškoća sve jače i sigurnije razvijati svoj rad i na taj način riješiti zadatke, koji su pred nas postavljeni.

Prilozi: Obračun 1.700 kuna i
14 popratnica

Drugarski pozdrav
n'

Za Agit-prop:
Vlado³, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-42-V/3588.

·Stopar

1943, studeni 4.

*Izveštaj Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku oblast Pokrajins-
kome komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o političkoj situaciji i organizacijskom
stanju SKOJ-a i USAOH-a*

OBLASNI KOMITET SKOJ-a
za ZAGREBAČKU OBLAST.

4. novembra 1943. godine.

POKRAJINSKOM KOMITETU SKOJ-a
za Hrvatsku.

Dragi drugovi,

Šaljemo vam izveštaj sa sastanka Oblasnog komiteta SKOJ-a koji je održan 1. i 2. novembra 1943. na kojem su bili prisutni svi članovi komiteta i dva druga iz oblasnog komiteta K.P.H. koji su nam pomogli u rješavanju naših zadataka.

POLITIČKA SITUACIJA: Na teritoriju ove oblasti povodom velikih uspjeha i napredovanja Crvene Armije i velikih uspjeha NOV omladima je uvjerena u slom fašizma, a to se vidi po tome što ima mnogo vojnih bjegunaca i svakog dana bježi iz Pavelićeve vojske i isti se kao i druga omladina aktiviziraju u NOB što daju dobrovoljni prilog za NO pokret i za NOV, što vrše akcije na razne špijune (Zagrebački okrug), ruše pruge i prekopavaju ceste (Krapina i Zagreb) sprečavaju šverc, t.j. odvoženje hrane u gradove a naročito u Zagreb. Isto tako održavaju straže po selima t.j. patrole, služe za kurirske veze, dolaze na omladinske sastanke, pjevaju partizanske pjesme, stupaju u NOV na dobrovoljnoj bazi, što se pokazalo na Zagrebačkom okrugu gde su napravili plan za mjesec dana mobilisati 300 omladinaca. Za nepotpun mjesec dana mobilisali su 200. Isto tako u čazmanskome okrugu napravljen je plan za 540. Iz istog okruga nemamo tačnih podataka i neznamo da li je ovaj plan ostvaren. Do pred 15 dana mobilisali su oko 400 omladinaca. U posljednje vrijeme u nekim okruzima počela je mobilizacija i sa pozivima, na okrugu Čazma, jednom dijelu varaždinskog i bjelovarskog okruga. Ista mobilizacija sa pozivima bila je štetna, pošto i oni omladin-

ci koji su htjeli da se dobrovoljno jave, rekli su da čekaju pozive. Međutim pozivi su izdani i onim koji su ih zahtjevali i onima koji se nisu izjašnjavali da bi išli u vojsku. Oni koji su čekali pozive otišli su u našu vojsku i neki dio od onih prisilno mobilisanih su otišli u odred, ali jedan dio tih prisilno mobilisanih je otišao neprijatelju, a jedan dio bježi i krije se po klijetima. Slučaj je u okrugu Bjelovar, selo Carevdar (križevački kotar) gdje ih je oko 30 otišlo u Križevce, dok ih je iz Ludbreškog kotara bilo 16 koji su otišli prijeko u Mađarsku. Jedan dio od onih koji su otišli u odred do sada je već dezertirao. Slučaj Varaždinske omladinske čete koja je brojila oko 50 boraca većinom novomobilisanih sa pozivima, jedan dio tih boraca otišao je u brigadu, jedan dio ih je dezertirao dok je ostala četa sa 28 boraca. U istoj četi se je slabo politički radilo, dok Skojevске organizacije u četi uopće nije ni bilo, komandir je samo naređivao, a komesar je bio bolestan i nije bio sa četom. Posle su izjavili da su oni nemoćni i da nemogu držati tu četvu. Isto je dezertera bilo iz Kalničkog odreda. Iz istog odreda dva dezertera su otišla u neprijateljski garnizon dok se ostali kriju kod kuća. Dezerterstva je bilo i u Moslavačkom odredu. Istu mobilizaciju sa pozivima namjeravali su sprovesti i u zagrebačkom okrugu, što se je sprečilo prije nego su izdali pozive. Pozive su izdavali NOO, Komande mjesta, Područja, kao i naša vojska. Mobilizacija je sa pozivima ukinuta pošto se je vidilo da omladinci bježe spavati u klijeti bojeći se partizana da ih silom ne odvedu u partizane. Naše organizacije pristupile su objašnjavati da neće biti prisilne mobilizacije, da mogu omladinci slobodno spavati kod kuće i potpomagati NOB i koji žele u NOV da će taj ići. U kotaru Dugoselo u selu Oborovo kada su se javili omladinci za NOV isti su sprovodili kampanju i skupilo ih se je oko 30 i kada su trebali krenuti jedan je rekao da je on uzet za kurira i da on ostaje kurir, što nije bilo istina. I ostali su rekli da kad on ne ide da neće ni oni i tako su ostali kod kuće, dok je od svih njih jedan otišao. Naša organizacija nesposobna je bila da ovaj polet prihvati dok njezino djelovanje sada kod tih omladinaca je uglavnom na tom da ih se postepeno jednog po jednog otprema u vojsku, a inače ih je aktivizirala po raznim pitanjima za rad u pozadini. Međutim u krapinskom okrugu na isti način rada se je uspjelo otpremiti oko 40 drugova u vojsku. Točan broj mobilisanih omladinaca na teritoriju ove oblasti ne bi vam mogli sada dati pošto nemamo tačnih podataka o mobilizaciji.

Udarne grupe po terenu kojih ima u varaždinskom, zagrebačkom, krapinskom i bjelovarskom okrugu su vršile razne akcije zajedno sa omladinom, dok su u zagrebačkom okrugu i jednim dijelom krapinskog okruga vršile izolovano od omladine. Iste grupe

nisu shvatile potrebu većih formacija sem okruga Varaždin koje traže formaciju bataljona (kotar Novi Marof). Pošto omladina voli voditi borbu blizu kuće i više vole ići u udarne grupe nego u brigade, a da bi se moglo osloboditi gradove i veća neprijateljska uporišta i zadati udarac neprijatelju potrebna je veća formacija. Naše organizacije su pristupile popularisanju potreba stvaranja većih vojnih formacija.

I pored velikog raspoloženja omladinskih masa prema NOB naše su organizacije dosta slabo uspjele podići omladinske mase na viši stupanj svijesti, i upoznati ih sa našom borbom tako da omladinske mase nisu upoznate tačno sa rukovodećom ulogom naše partije, isto su slabo upoznate sa skojevskom organizacijom. Naši su drugovi smatrali da upoznavati omladinu sa SKOJ-em da bi sa tim skretali u lijevo, (okrug Krapina, Varaždin i Bjelovar). Isto je slabo popularisan USAOH, tako da ima dosta omladine koja ne zna da postoji USAOH. Omladina je slabo upoznata sa AVNOJ-em i ZAVNOH-om dok u okruzima Čazma, Zagreb i Krapina je ipak bolje upoznata nego u ostala dva okruga. Većina omladine je dobro-raspoložena prema SSSR i gleda sa poverenjem a naročito hrvatska omladina, dok prema saveznicima Engleskoj i Americi gleda sa nepoverenjem i sa bojažnošću naročito hrvatska omladina. Omladina simpatizuje Sovjetski Savez i gleda ga sa poverenjem zbog velikih uspjeha Crvene Armije, a sa bojažnošću na saveznike iz razloga da ne dovedu jugoslavensku izbjegličku vladu. Omladina gleda sa simpatijom na našu NOV i to se vidi i po tom kada naši drugovi prolaze kroz sela dobro ih dočekuju i kada održavaju mitinge po selima da se javlja omladina u partizane, i odlaze sa našim jedinicama (okrug Bjelovar, Krapina).

Ustaše nemaju utjecaja na omladinu a ako ga imaju samo kod svojih familija, dok se je ipak vidjelo u Gornjoj Rijeci kotar Novi Marof kada su bile ispisane naše parole preko noći bile su izbrisane i napisano ŽAP. Omladina uglavnom mrzi okupatora i shvaća da joj okupator glavni neprijatelj, ali kod omladine usred slabog političkog rada postoji još pomirljivosti prema okupatoru i što nismo uspjeli zaoštriti odnose između okupatora i omladine i omladina dočekuje kod kuće neprijatelja u slučaju upada neprijatelja u sela. Isto tako ima mjesta gde još omladina odlazi u neprijateljske garnizone a to je većinom ženska omladina. Isto tako pomirljiv stav je i prema ustašama ali i ako omladina dočekuje neprijatelja ona ipak mrzi neprijatelja i simpatizuje našu NOB i naše borce. To se vidi po tome u slučaju kada nailazi neprijatelj omladina izvešćuje naše borce kao i onog tko se nalazi od partizana u istom pravcu kuda neprijatelj kreće.

Hrvatska omladina gleda sa mržnjom na jugoslavensku vladu i sa bojažnošću da ne dode, dok srpska omladina na vladu i kralja gleda sa izvesnim simpatijama, a to se osjeti najviše na bjelovarskom okrugu. Slučaj je da je na jednom sastanku u Novigradskoj opštini (koprivnički kotar) jedan omladinac branio izdaju Draže Mihajlovića, da se on bori za srpstvo, da on brani srpstvo, ali kada mu se je razjasnilo o tom, on je shvatio izdajničku ulogu Draže Mihajlovića. U istim mjestima kao i po cijeloj oblasti kod srpske omladine to proističe zbog ne svijesti. U tim mjestima i ako u nekim ima naša organizacija ista nije u stanju da upozna omladinu sa izdajom jugoslavenske vlade i Draže Mihajlovića. U svim mjestima kod srpske omladine nema nacionalnog ponosa, kada se pita omladinca ili omladinku — šta je — iz nekog straha nesmije da kaže da je — Srbin — već kaže da je pravoslavni. Na pitanje jednog druga — šta je, on je rekao da je — pravoslavni, a naš drug mu je odgovorio da je on kukavica, i kada mu je rastumačio da je on Srbin isti ga je od radosti ljubio i odmah mu dao 500 kuna za NO pokret (slučaj u općini Sokolovac, kotar Koprivnica). U garešničkom kotaru su se pojavili svetopismaši. Isti neće da prime puške niti da pomažu NOB na ma koji način. Istih se je najprije pojavilo samo šest i kada su bili zatvoreni i posle pušteni onda ih se je bilo okupilo oko 20. Sada su pozatvarani svi i neki od njih streljani. Isti su imali utjecaj na četiri do pet omladinki i omladinaca. Naše organizacije pristupile su ih raskrinkavati kao organizaciju koji hoće da ometaju NOB i da sa svojim radom pomažu neprijatelja.

Djelovanje pokvarene gospode iz vodstva HSS na omladinu, isti direktno na nju ne djeluju već je njihovo djelovanje preko njezinih roditelja i to sa parolama »ne idite u organizacije, prije ćete u organizacije pa ćete onda u partizane«, ali i pored djelovanja neprijatelja omladina je voljna da potpomaže NOB i daje pomoć za našu borbu i na taj se način i aktivira u NOB. Isto se služe sa parolom po cijeloj oblasti da dolaze Čerkezi pa da će opkoliti svu Hrvatsku. Negdje se je omladina uplašila a negde i znade da je to propaganda. U kotaru Varaždin se je pojavila parola »da nije komunista ne bi bilo borbe« a u istom kotaru neprijatelj je prikazao komuniste kao one koji oduzimaju zemlje, tjeraju narod na zajednički kazan, što se je u istom kotaru kao i u kotaru Novi Marof mase u nekom dijelu boje komunizma. Naše organizacije su slabo poduzele da rastumače masama cilj NOB i rukovodeću ulogu KP u NOB, pošto to nisu znali na koji način da prikažu masama po ovom pitanju su im data uputstva. Isto su se pojavile pljačkaške grupe po terenima okruga Krapina, Bjelovar i Varaždin, koji pljačkaju u ime partizana bicikle, robu i t.d. ali omladina je uvjerena da su pljačkaši poslani

od neprijatelja. Isto postoji organizacija u zagrebačkom kotaru »Baptisti« u kojoj ima četiri omladinca. Ista je organizacija kao i organizacija »svetopismaša« kažu da je »greota ubiti čovjeka«. Isti nemaju nikakvog utjecaja na omladinu i ako su ga pokušavali stvoriti. Naše organizacije raskrinkavaju istu organizaciju kao neprijatelje NOB koji hoće da kočje NOB na taj način što odvrćaju omladinu od borbe.

Nekih prijašnjih omladinskih organizacija na teritoriju ove oblasti nema. Pre su bile u nekim okruzima Križarske organizacije okrug Varaždin, kotar Novi Marof, Varaždin, u zagrebačkom okrugu, kotar Zagreb, u dugoselskom kotaru bio je pjevački zbor koji je pjevao u crkvi, sada se nalaze svi u partizanima. Isto tako u okrugu Krapina bilo je križarskih organizacija, ali uglavnom na teritoriju ove oblasti nema nikakove organizacije ili pojedinca koji bi politički djelovali. Ista Križarska omladina pristupa NOB kao i ostala omladina koja nije bila u nikakvim organizacijama.

Naše organizacije su skretale u raskrinkavanju pokvarene gospode iz vodstva HSS. One su raskrinkavale i udarale po Mačeku, po HSS — tako da su bile parole »Dolje Maček izdajica hrvatskog naroda, dolje reakcionarno vodstvo HSS« — isto je skretanje bilo u kotaru Novi Marof, Varaždin, u okrugu Krapina, Zagreb, tako da su naši drugovi ostavili po strani okupatora, ustaše i četnike već kada su došli u hrvatska sela na miting glavni udarac je bio samo po pokvarenoj gospodi iz vodstva HSS a negdje po HSS i Mačeku.

Jedinstvo srpske i hrvatske omladine u nekim mjestima nije zadovoljavajuće. Osjeća se nepovjerenje srpske omladine prema hrvatskoj i obratno. Razlog toga je što su se puštali na slobodu neki koji su bili u ustašama i to je upalo masama u oči da kažu »vidiš kako se puštaju i ustaše«. Jedno je da se srpska omladina boji da će opet Hrvati uzeti kormilo u svoje ruke, dok hrvatska nema povjerenja u srpsku iz razloga da ne bi Srbi tlačili Hrvate. U bjelovarskom kotaru se je to odrazilo da se srpska i češka omladina saraduje zajedno, dok ne simpatišu hrvatsku omladinu. Ovom je razlog što je banda popalila samo srpska sela baš u toj okolini iz kojih je ova omladina. Da bi se ovo ispravilo naše organizacije po hrvatskim selima vode kampanju da hrvatska omladina sakupi i pošalje dobrovoljnih priloga u hrani i robi za ovu omladinu, tako da se osjeti ljubav hrvatske omladine naprama srpskoj i češkoj omladini.

Politički zadatci.

Popularisati SSSR kao jedini i dosljedni borac protiv fašizma i najiskreniji prijatelj našeg naroda.

Popularisati KP kao jedinu koja može da rukovodi sa borbom i uloga KP u NOB.

Popularisati AVNOJ i ZAVNOH kao jedine predstavnike naših naroda.

Popularisati USAOH.

Popularisati velike vojne jedinice i značaj velikih jedinica u današnjoj borbi.

Prikazati izdaju jugoslavenske vlade i Draže Mihailovića kako je izdala narode Jugoslavije.

Prikazati drugi front na jednoj strani svjetsku reakciju kako koči otvaranje drugog fronta i raskinkavati je a na drugoj strani slobodoljubive narode Engleske i Amerike.

ORGANIZACIONO STANJE SKOJ-a

OKRUG ČAZMA. Okružni komitet SKOJ-a broji 8 članova, 5 članova Biroa s tri člana Plenuma. Isto komitet ne osjeća se kao rukovodioc omladinskog rada. Pokazuje labavosti i u samom svom radu, a to se vidi po ostaloj skojevskoj organizaciji, da skoro na čitavom okrugu je organizacija neučvršćena. Sam sekretar istog komiteta je labav i ne daje čvrstine komitetu kako bi isti komitet mogao da rukovodi radom organizacije. Drug Vukašin¹ član OK, a predsjednik Okružnog odbora USAOH je površan, neodlučan i rasplinjuje se po terenu. Drug Stipe² član plenuma zadužen po vojsci t.j. sekretar odreda ne odgovara svojoj dužnosti, pokazao se je neaktivan, mnogo filozofira a na radu ne pokazuje volje a niti do sada ima kakovih rezultata. Vidljivo je da odred u kom radi dosta dugo vremena nema niti jednog bataljonskog komiteta. Zaključili smo da bi sekretara zamjenili sa drugom koji je na kursu (Sivi)³ kada se vrati i prema tome kakove mu budu karakteristike sa kursa, a druga Zlatka⁴ zadužiti u istom komitetu po agitpropu. Za druga Vukašina smo mišljenja da ćemo ga poslati u jedinicu kao borca, t.j. za sekretara četne grupe SKOJ-a, da bi ga isprobali kao borca. Inače se je pokazao plašljiv. Ovo mislimo sprovesti dok se ovi drugovi povrate sa kursa.

Za druga Stipu smo mišljenja da ga sa njegove dosadašnje dužnosti smjenimo i da ga dadnemo za borca u bataljon. Na mjesto istog ćemo metnuti nekog drugog.

OKRUG ZAGREB. Okružni komitet broji 7 članova, četiri člana biroa i tri člana plenuma. Ovaj komitet kao rukovodioc na terenu se osjeća. Slabosti su mu uglavnom da ne pruža dovoljnu pomoć nižim komitetima, ne snalazi se u odabiranju i izdizanju rukovodio-

¹ Karanović

² Vukomanović

³ Ivan Cačić

⁴ Glik

ca. Dva člana plenuma se pokazuju slabi u radu, jedan se rasplinjuje po terenu, a drugi neodgovoran, nedisciplinovan. Ove drugove na ove stvari kod njih ćemo strogo opomenuti, pa ako se i dalje pokaže ovakovih slučajeva udaljiti ćemo ih sa istog okruga. To je Žaco.⁵

OKRUG KRAPINA. Okružni komitet SKOJ-a broji 4 člana. Sam Komitet kao cjelina ne osjeća se na terenu rukovodiocem. Sabosti su mu u tome što pruža slabu pomoć nižim organizacijama također se slabo snalazi u odabiranju i izdizanju kadrova-rukovodioca, član komiteta Veselić⁶ se slabo snalazi na terenu dok se ostali bolje snalaze, u isti komitet smo predvidili dva nova člana i to druga dosadašnjeg sekretara odreda. Druga Rudeka⁷ koji je bio sekretar K. K., SKOJ-a i poslat u vojsku bio je zamjenik komesara bataljona i povlači se iz vojske na rad u O.K. SKOJ-a.

OKRUG VARAŽDIN. Isti komitet broji 4 člana, i malobrojan je. Sekretar komiteta je umro (drug Franc Ivić). Za sekretara smo postavili Božu Rojca. Još sada komitet nema pregleda na cijelom okrugu, i nema dovoljno čvrstine.

OKRUG BJELOVAR. O.K. sastoji se od 4 člana, od kojih se drugarica sekretar⁸ nalazi na višem SKOJ-evskom kursu. Sam komitet kao cjelina nije se do sada osjetio na terenu. Prvenstveno okrug je prevelik a broj članova je mali tako da skoro nikada nema pregleda okruga i rada organizacija u njemu. Pojedini drugovi u svom radu ne poznavajući način kako da rukovode i postavljaju stvari u pristupu omladini dovoljno se još ne snalaze. To se je najjasnije odrazilo i na tom da kod omladine nisu izdizali ljubav i povjerenje naprama našoj Partiji, već naprotiv su kod omladine govorili da je organizacija SKOJ samostalna organizacija i da se njoj nitko nema da mješa u njezin rad. Zaslugom Đurete⁹ i Picoka¹⁰ je na terenu stvorio se potpuni jaz između nekih drugova partijaca i omladine jednog sela. (Slučaj općine Đelekovac).

Od svih članova komiteta u radu potpuno ne zadovoljava Picok (Mato) koji uopće ne pokazuje nikakvog interesovanja za rad, a niti ima ma kakvih uslova za svoj razvitak, a inače kao takav na terenu kod nižih rukovodioca kranji ugled člana OK, te smo zaključili da i njega uputimo u vojsku. Drug Đureta je na postupak prema drugovima iz Partije upozoren.

⁵ Stjepan Pušec

⁶ Rudolf Vidiček

⁷ Stjepan Krog

⁸ Sofija Jović

⁹ Stjepan

¹⁰ Mato Kirin

Na teritoriju ove Oblasti u svim kotarevima formirani su kotarski komiteti SKOJ-a osim u kotaru Čakovec i Prelog u Međimurju. Svi oni su brojčano maleni osim K.K. Garešnica, Kutina i Ludbreg. Naročito su malobrojni u okrugu Bjelovar. Većinom ne djeluju kao rukovodstva na terenu, nego se rasplinjuju i nesnalaze se u mnogim pitanjima. U mnogim komitetima ima dosta neaktivnih, nedisciplinovanih i neuglednih u privatnom životu. Članovi KK SKOJ-a su u većini mladi jer su iz skojevskih grupa uzimati u komitet. Od svojih viših rukovodstava nisu imali dovoljne kontrole i pomoći pa su to iskoristili i predali se životu od koga se sada ne mogu da oduče. Na našem sastanku smo zaključili da neke kotarske komitete potpuno pročistimo sa slanjem u vojsku, a na njihova mjesta da postavimo iz grupa SKOJ-a zdrave elemente. Nadalje smo zaključili popunjavati KK pošto ih je većina malobrojna.

Općinskih komiteta ima u malom broju. Većinom su u okrugu Čazma i djelomično u zagrebačkom. Oni se ne osjećaju kao rukovodstva u opštini a uglavnom im nije ni poznato kako treba da djeluje jedan komitet. Pomoć koju dobivaju od KK im je nedovoljna i samim grupama nisu u stanju dati pomoći.

SKOJ-evske grupe može se reći da nisu čvrste. Nedisциплиnovane su, ne sastaju se redovno a u većini ne djelju unutar USAOH-a. Rad SKOJ-a u USAOH-u u mnogim mjestima se slabo osjeća, a u nekim mjestima SKOJ-evci su dolazili samo u kontrolu kod odbora US¹¹ i ako nisu bili njegovi članovi. No SKOJ-eva rukovodstva i grupe ne shvaćaju još da je USAOH glavni sektor rada SKOJ-a. Dogodi se slučajeva da našim rukovodiocima pretekne SKOJ-evaca pa da ih nemaju gdje raspodjeliti na rad unutar US (Zagrebački okrug) dok u bjelovarskom i varaždinskom okrugu imade slučajeva da Skojevi nisu članovi US. Pri primanju u Skojevsku organizaciju u većini slučajeva se je gledalo na lijepo pričanje a manje na konkretan rad. Grupe nisu živjele kao organizacija niti su kao takove djelovale. U većini slučajeva ne razlikuje se član Skojevske grupe od ostalih članova US.

Na našem sastanku smo donesli zaključak da se našoj Skojevskoj organizaciji posveti što veća pažnja, da se naročito našim rukovodstvima pruži pomoć i ukaže za uklanjanje sektašenja. Po okruzima će se održati savjetovanja okružnog komiteta SKOJ-a i to članovi OK SKOJ-a i sekretari KK. Da se dade što veća pomoć nižim organizacijama, formirati Općinske komitete i učvršćavati ih a isto tako formiranje novih i učvršćenje Skojevskih grupa. Po pitanju SKOJ-a i USAOH-a će se ukazati na dosadašnje greške sa tim da se osigura rukovodeća uloga Skoja u Usaoh-u od Okružnih pa na niže.

¹¹ Ujedinjeni savez.

U. S. A. O. H.

U okrugu Čazma Okružni je odbor od 5 članova. Sam ovaj odbor je dosta slab, nedisciplinovani su članovi i nemaju pregleda rada organizacije na čitavom okrugu. Istim članovima nije bio jasan način uspostave organizacije, jer su u većini kod uspostave se služili sa šablonom, a nisu polagali računa na čvrstoću organizacije.

U okrugu Zagreb je odbor od 5 članova. Ovaj odbor ne djeluje kao Okružni odbor, a niti sami članovi na terenu ne rade kao članovi OO. Sastavljen je od članova Skojevskih rukovodstava (KK i OK) koji i ako su postavljeni u OK odbor, su i dalje ostali na svojim dotadašnjim dužnostima tako da nemaju pregleda pojedinci ni nad čitavim okrugom nego samo nad pojedinom opštinom. Na sastanku smo donesli zaključak da se svi članovi odbora oslobode dosadašnjih dužnosti i da pažnju svoga rada posvete **US** u okrugu.

Kotarski odbori US. U čazmanskome okrugu imademo tri, zagrebački okrug dva, krapinski dva. Isti ne djeluju kao rukovodioci omladine na čitavom kotaru, već u mnogim mjestima imaju pregleda samo po pojedinim selima ili nekim općinama. Članova istih odbora ima vezanih uz opć. kom. SKOJ-a, isto tako ima ih vezanih i uz kuće tako da ne djeluju kao rukovodstvo.

Općinski odbor US: ima ih u okrugu Čazmi u većini općina i u ostalim okruzima djelomično. Isti se formiraju i ostalim općinama gdje još ne postoje a mogu se formirati. Isti su odbori u nekim općinama aktivniji i rade dok neki su nedisciplinovani nemaju redovnih svojih sastanaka, dok pomoć od KO¹² im je vrlo slaba ili skoro nikakva. Istima je nejasno organizaciono pitanje US.

Odbori Ujedinjenog Saveza nisu stvarani od osnovnih organizacija već stvaranje odbora i uopšte uspostava organizacije US se je uglavnom stvarala na način koji ćemo niže citirati.

Kod samog pristupanja omladini i uspostavi organizacije mnogo se je sektašilo. Važno je konstatirati, da je polet koji je nastao kod omladine prevazišao naša rukovodstva i naše već postojeće organizacije u selima. Našim drugovima na terenu nije bio jasan način kako će da stvaraju US, kako i po kojim aktuelnim pitanjima da obuhvaćaju i pristupaju omladini, a naročito se je pokazalo nesnažanje kako da se u selima gdje je organizacija stvorena, njen rad proširi ili usmjeri da se već postojeća organizacija učvrsti. (Slučaj u okrugu Bjelovar dok u okrugu Krapina i Zagreb u nekim selima ovo se je savladalo.)

¹² Kotarski odbor.

Na raspoloženje kod omladine gledalo se je s tog stanovišta, da kad joj se je pristupalo da joj se pristupalo odmah sa pozivima da stupa u organizaciju ili se je na mjestima upisivala u razne spiskove i tako začlanjivala u US. Kod omladine još postoji bojazan pred okupatorom i ustašama, bojala se je izjašnjavati javno da ona hoće u organizaciju ili u odbore, a naši drugovi su tu njezinu bojaznost gledali sa tim da ona iz razloga što se plaši, ili se plaše njeni roditelji, uopšte je neće ni da računaju za člana US. Ovakovih slučajeva se je događalo u više mjesta naših okruga isključivo nekog dijela krapinskog i zagrebačkog okruga gdje je omladina tražila da se organizira.

U drugu krajnost kod uspostave US se je na terenu skretalo da je organizacija stvarana od omladinaca i omladinki onih koji sa svojim radom na pomoći borbe ispunjavaju uslove i za skojevsku organizaciju. Tu su dolazili u obzir oni koji su redovno dolazili u obzir oni koji su redovno dolazili na sastanke ili koji su htjeli izvršavati ono što se je pred njih postavljalo. Takovima je davana forma organizacije odbora US, i raznih akcionih odbora. Uglavnom kod nas se je obuhvaćalo omladinu na taj način što je stvaran odbor US od nekoliko članova u kom su stvoreni razni sektori po akcionim odborima, dakle da je jedan bio zadužen po pjesmama, drugi po sakupljanju narodne pomoći, treći za pletenje čarapa, četvrti za sakupljanje razne robe, sa zadatkom da svaki član po svakom ovom pitanju stvori jedan akcioni odbor, koji će izvršavati zadatke postavljene pred takove odbore. Ovakovih odbora u selima bilo je po 6-7, dok u nekim selima nije bilo dosta niti same omladine za sve te odbore. Bilo je slučajeva da se omladinu u te odbore i natravalo i ako ona za to nije bila voljna, već je voljna da potpomaže našu borbu. Ovakovi odbori su smatrani za osnovne odbore US. Ovakovih slučajeva je bilo u selima okruga Bjelovar i Čazma. Međutim i u ostalim okruzima stvaralo se je tih akcionih odbora pa se je događalo slučajeva da pojedini odbor dosta dugo vremena ništa ne radi a niti se je kakova kontrola nad njim vršila, što je još najgore veliki dio omladine je ostajao po strani. Nadalje stvarani su odbori i za mobilizaciju. U te odbore su ulazili oni omladinci koji ne da su bili kandidati za vojsku već su oni radili na tome da druge otpremaju a da oni sami ostaju i ne idu u vojsku (bjelovarski i jednim dijelom čazmanski okrug). Našim drugovima nije bilo jasno da se kod omladine mora stvarati jedinstvo pa se je događalo slučajeva da se u organizaciju obuhvaća po selima gdje ima i hrvatske i srpske omladine samo jedna od njih, na pr. u nekim selima srpska a u nekim hrvatska, ili su se stvarali muški i ženski odbori (Bjelovar, Zagreb, Varaždin). U čitavoj oblasti, uspostavi organizacije, ondje gdje su

uslovi već zreli, nije se pristupilo da se nastoje oformiti osnovne organizacije US već se je ostajalo gledajući na masu tih akcionih odbora. Većina tih odbora nije imala omladine oko sebe, dok takovi akcioni odbor za sakupljanje narodne pomoći, ili po nekom sektoru kulturno-prosvjetnog rada ipak je pokazao nekih rezultata, dok su svi ostali bili odbori koji su sami sebi davali zadatke i sami ih izvršavali.

Uspostavi osnovnih organizacija uglavnom malo se je gdje pristupalo. U zagrebačkom okrugu počelo se je pristupati uspostavi osnovne organizacije »Omladinskog doma« ali ne sa tim da ti domovi postanu žarište omladine za kulturno-prosvjetni i politički odgoj, ili da se tim domovima dade organizaciona forma tako da se je baš u tome okrugu dogodio slučaj, da od Domova stvore gostionu, ili kad se sastane omladina da međusobno sakuplja prilog da si kupi mesa i vina pa da se u »Domu« dobro provede. Uspostavi organizacije »pionir« malo se je gdje pristupalo osim u okrugu Zagreb u dve općine i u nekim selima čazmanskog okruga, međutim u nekim selima bjelovarskoj okruga su stvarani odbori »pionira« od omladinki koje nisu pioniri i koje oko sebe uopće nisu imale niti jednog pionira.

Na teritoriju ove oblasti nije bilo slučajeva da je naša organizacija ostvarila jedinstvo sa nekim prijašnjim omladinskim organizacijama i ako je bilo tih organizacija primjer »Križari« u varaždinskom, krapinskom, bjelovarskom, zagrebačkom okrugu. Usljed svoje neaktivnosti iste organizacije su se raspale dok pojedinci, koji su nekada bili članovi takove organizacije pristupaju u US, ali ne postavljaju pitanje da kao križari budu i u US. Također je slučaj u bjelovarskom okrugu da je iz Đurđevca u našu organizaciju pristupilo oko 15 omladinaca koji su bili organizovani u HSS, ali kao HSS-ovci nisu u našoj organizaciji jer to i ne zahtjevaju.

Gore smo približno iznesli način na koji se je pristupalo širim omladinskim masama, kako se je uspostavljala organizacija US i kako se je kod nje razvijao sam rad. Da bi općenito na teritoriji naše oblasti došli do nekog pravilnog organizacionog oblika, da se može pravilno pristupati masi omladine koja je još po strani naše organizacije i pokreta, da bi mogli obuhvatiti u organizaciju i onu omladinu koja već na raznim pitanjima pomaže i voljna je pomoći borbu, a da se nebi i dalje gubili u masi nepotrebnih akcionih odbora, imajući u vidu da kod naše omladine moramo podizati mržnju prema neprijateljima na sastanku smo zaključili slijedeće:

Većina naših sela je skoro poluoslobodena. Mogućnosti za rad su velike. Kod većine omladine se izjašnjava volja za učešćem u manjim akcijama, možemo je okupiti na pitanjima rušenja pruga, pre-

kopavanja cesta, dok u selima koja su blizu neprijateljskih garnizona jedan dio omladine ćemo okupljati na suzbijanju šverca. Po ovim pitanjima ćemo formirati i odbore US.

Nadalje smo zaključili da ćemo pristupiti i uspostaviti osnovne organizacije »Omladinskog doma« unutar koje organizacije namjeravamo razviti i kulturno-prosvjetno-zabavni i politički rad dok ga ne razvijemo da možemo formirati i odbor kulturno-prosvjetni.

Stvaranju organizacije Pionira pristupaćemo što će se sa njima koristiti momenti kada su u školi, jedno a drugo da ćemo preko ove organizacije »Omladinski dom« prodirati i kod samih pionira.

Sa ovim ne shvaćamo da će nam to biti šablon po kojem ćemo okupljati omladinu u čitavoj oblasti, već će se opet koristiti i dalje one forme po kojim se omladina može okupiti, koje zavisi od uslova kakovi su u kom selu.

Stvaranje odbora seoskih, općinskih i kotarskih u toku ovog mjeseca će se na terenu pristupiti.

TAKMIČENJE. Na teritoriji ove oblasti se nije sprovodilo. Naše organizacije koje bi prihvatile i sprovodile takmičenje su dosta slabe. Nisu se mogle snaći, da takmičenje sprovode po nekom konkretnom pitanju, već je riječ takmičenje, riječ sa kojom se naša organizacija i rukovodioci malo bave. U većini sastanak naših rukovodstava prođe a da se o takmičenju niti riječ ne rekne. Razlog je taj što se nije znalo pronaći neko aktuelno pitanje po kojem se takmiči, dok način takmičenja koji se do sada postavljao je bio preglozazan, da su stvarali takmičenje po nekoliko pitanja, a da su se izgubili u tim pitanjima, i da se takmičenje nije ni sprovodilo.

Na sastanku smo donijeli zaključak da se takmičenje sprovodi jedno određeno vrijeme u nekom selu ili općini, a da to takmičenje traje po 7 do 15 dana, kako bi se barem po nekom pitanju dali vidljiviji rezultati.

VOJSKA. Na teritoriju ove oblasti nalaze se četiri brigade i pet partizanskih odreda. Pregleda za rad u XXI. i XVII. brigadu nemamo.

Stanje po brigadama i odredima:

BRIGADA »BRAČE RADIČA«. Brigadni komitet se pokazao aktivan u radu i rukovodi sa radom Skojevske organizacije u Brigadi a to se vidi po borbenosti i disciplini samih SKOJ-evaca.

U istoj brigadi imaju svi bataljonski komiteti koji su dosta mladi i dovoljno se ne snalaze u radu. Sekretar jednog bataljonskog komiteta je smjenjen zbog toga što je »gladio« izvještaje.

SKOJ-evaca u istoj brigadi imade 108. Sami skojevci su vrlo mladi i na niskom političkom stepenu, oni su uglavnom po borbenosti primani u SKOJ-evsku organizaciju.

MOSLAVAČKA BRIGADA. U istoj brigadi je formiran brigadni komitet. Sekretar istog komiteta otišao je na viši SKOJ-evski kurs. Do sada u svome radu pokazao se kao aktivan i marljiv.

Bataljonski komiteti su vrlo mladi. Sekretari istih komiteta ipak odskaču od drugih članova i pokazuju dosta volje za rad.

SKOJ-evske grupe. U brigadi ima 143 skojevca. Skojevcu su vrlo mladi i teoretski jako slabo stoje, a to su sve primljeni u Skojevsku organizaciju neki mjesec dana, neki mjesec i po i t.d., a kod primanja se je najviše gledalo na njihovu borbenost. Isti pokazuju volju za rad po sektorima ali se po tim pitanjima još dovoljno ne snalaze.

KALNIČKI ODRED. U istom odredu postoji sekretar odreda kao i bataljonski komiteti SKOJ-a i skojevske grupe po četama. U odredu imade 70 skojevaca. Rad samih bataljonskih komiteta kao i sekretara odreda nije do sad bio vidljiv, pošto je iz istog odreda bilo dezerterstva u većoj mjeri (oko 200), i to koji su bili mobilisani sa pozivima. Iz toga smo zaključili na našem sastanku da izvidimo stvar odozdo i u koliko isti sekretar odreda nebi odgovarao svojoj dužnosti, mišljenja smo da ga smjenimo, pošto rad istog do sada nije bio pod nikakvom kontrolom. Vezu sa sekretarom Partije u odredu nije imao niti je tražio kakove pomoći a isto tako Okružni komitet SKOJ-a nije upoznat sa njegovim radom.

MOSLAVAČKI ODRED. U istom odredu ima sekretar odreda, ali isti sekretar do sada se slab pokazao u radu, a to se najbolje vidi po tome što do sada u istom odredu nema bataljonskih komiteta niti u jednom bataljonu. Isti se pokazao do sada samo pričalo i filozof a u radu vrlo slab. To je Stipe. U istom odredu imade 70 skojevaca. Na našem sastanku smo zaključili da sekretara odreda smjenimo sa njegove dužnosti i na njegovo mjesto postavimo jednog drugog koji bi odgovarao toj dužnosti. U isti odred radi formiranja bataljonskih komiteta otišao je iz OK SKOJ-a Čazma jedan drug.

BJELOVARSKI ODRED. Isti odred nema sekretara odreda. Formirani su nanovo dva bataljonska komiteta i njihov dosadašnji rad nije vidniji. U istom odredu ima 40 skojevaca, koji pokazuju volju za rad i borbeni su.

ZAGREBAČKI ODRED. U istom odredu ima sekretar odreda. Isto tako formirani su bataljonski komiteti kao i skojevske grupe. U cijelom odredu skojevska organizacija je nanovo formirana. Kod formiranja skojevske organizacije drugovi nisu gledali koga i kakvog će da prime u organizaciju već se je dogodio slučaj da se je organizacija bila razvodnila. Isto je ispravljeno i u odredu skojevska organizacija broji 60 skojevaca.

KRAPINSKI ODRED. Isti je odred nanovo formiran, tako isto nanovo je u njemu formirana i skojevska organizacija. Za sekretara odreda dat je jedan drug sa terena. U istom odredu se nalazi oko 60 skojevaca sa terena od kojih će biti oformljena skojevska organizacija kao i bataljonski komiteti.

Poduzeli smo da se svim odredima na terenu od strane Okružnih komiteta pruži što veća pomoć, dok smo i jednog člana našeg Komiteta uputili u brigade i neki odred da vidi stanje u tim jedinicama i da im pruži pomoć.

AGITACIJA I PROPAGANDA. Niži skojevski kursevi održavaju se u okrugu Krapina, Zagreb, Varaždin, Čazma, gdje je i 8 skojevaca došlo iz bjelovarskog okruga. Na kursu u Varaždinu kao i u drugim okruzima došli su drugovi i iz vojske. U većini su kursisti savladali materijal. Oni koji su imali praktičnog rada na terenu su ga mnogo bolje savladavali dok su neki mnogo slabije savlađivali. U Varaždinskom okrugu će se kurs prekinuti oko 15 dana, dok u ostalim okruzima se odmah nastavlja. Bjelovarski okrug, dolazi opet u obzir sa čazmanskim okrugom, pošto isti nemaju predavača da ga u svom okrugu održavaju.

Za održavanje srednjeg kursa nismo još izvidili predavača koji predaje u čazmanskom okrugu, a mišljenja smo da bi idućeg mjeseca počeli sa srednjim kursem.

Isto smo tako po kulturno-prosvetnom radu predvidili jednog druga za predavača kulturno-prosvetnih kurseva koji ima iskustva u kulturno-prosvetnom radu, ali bi nam bilo potrebno da nam pošaljete razrađene točke programa, kojeg imamo samo u točkama, a ne razrađenog.

DOPISNIŠTVO. Po ovom se je do sada vrlo malo uradilo. Na sastanku našeg komiteta smo zaključili da pri svakom okružnom komitetu bude po jedan dopisničar, koji će organizovati dopisničku službu po kotarevima.

TEHNIKE. U okruzima Krapina, Zagreb i Čazma OK imaju svoje tehnike, dok okrug Varaždin se služi sa tehnikom OK KPH, a okrug Bjelovar se služi sa tehnikom OK SKOJ-a Čazma. Zaključili smo da ne uspostavljamo tehniku pri našem komitetu, već smo stvorili plan za sve ove postojeće tehnike, kakvi će materijal da umnožavaju, jer su do sada umnožavali razne brošure koje nisu bile od tolike potreba za omladinski rad. Pošto je čazmanska tehnika do sada jedna od najboljih, te smo joj dali u zadatak da umnaža materijal i za brigade. Tehnika Čazme umnožila je »Omladinskog borca« u 1200 primjeraka i to 200 za Varaždin i 300 kom. za Bjelovar, a ostalo je za čazmanski okrug, brigadu i odred. Zagrebačka je

umnožila 500 kom. i Krapina je umnožila 200 kom. »Omladinskog borca« br. 18.

U planu za rad tehnika imamo: Da čazmanska tehnika umnoži 800 komada brošuru »Četvrta i peta hitlerova ofanziva na partizane u Jugoslaviji« od Vladimira Dedijera. Ista će tehnika umnožiti skobjevskog materijala članak iz »Proletera«, »Mladog komunista«, lista »Naprijed« itd. od kojih članaka imamo namjeru izdati brošuru.

Tehnika Varaždin da umnoži 500 primjeraka lista »Pionir«, od kojeg broja će se jedan dio poslati u ostale okruge.

Tehnika zagrebačka da umnoži 700 primjeraka »Omladina Vladimiru Nazoru« od Miroslava Kreačića.

Tehnika Krapine da umnoži u 500 primjeraka »Mladog komunistu«. Isti materijal mislimo upotrebiti po cijeloj oblasti kao i u brigadama i odredima.

USMENA PROPAGANDA. Pošto se Slavonske jedinice nalaze na teritoriji ove oblasti, a kod omladine iste nisu toliko popularne kao brigada »Braće Radića« to smo na sastanku zaključili da se provede propaganda popularizacije istih jedinica kako se kod naroda ne bi pravila razlika stupanja u iste jedinice kao i u dočekivanju istih jedinica.

Pošto na teritoriju ove oblasti do sada nije bilo nekih većih omladinskih mitinga stoga smo zaključili da se održavaju mitinzi po opštinama ili nekoliko sela kako bi se stvorilo što više uspjeha u samoj mobilizaciji a i u poznavanju omladine sa linijom NOB.

U većini sela naše oblasti nema ispisanih parola i ako su negde ispisane te se skoro i ne vide, pošto su pisane na papiru, stoga smo zaključili da se pišu parole po selima u antifašističkom duhu i za sadašnje momente aktuelne.

Mitinzi koji su do sada održavani, održavani su na slijedeći način: Nije se sprovodila agitacija i propaganda, već se je uzela udarna grupa i došla u jedno selo goneći narod na miting. Stoga smo zaključili da se na takav način mitinzi ne organiziraju i ne održavaju, isključivo ona sela gdje je jača neprijateljska propaganda i gde sa takovom voljom neće da dođe na miting.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU.

Drugarski pozdrav
Dane¹³, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ-7/564.

¹³ Danilo Vuksan

1943, studeni 4.

Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o snažnoj akciji ustaša i njemačke žandarmerije oko Ludbrega

ŠTAB
UDARNE BRIGADE

»BRAĆE RADIĆ«
NOV HRVATSKE

kot_a 180

4/XI1943
V* 7
15,10 sati

ŠTAB II OP. ZONE

Jutros oko 9,15 sati naišla je neprijateljska motorizacija¹ i to s jednim dijelom uz Dravu prema Hrženici, a s jednim dijelom prema Martijancu, dok je jedna neprijateljska kolona kretala preko Tonimira prema G. Martijancu, tako da je banda zauzela položaj u Gor. Martijancu, i tamo nas dočekala kada smo se povlačili iz svojih baza.

Kod Rivalna i Gor. Martijanca došlo je do borbe a još za vrijeme borbe ja sam se prebacio do Drugog bataljona da s njime zauzmem položaje.

II bataljon nalazi se na položaju više Ludbrega i drži visove: Puhlaki, Graci, kota 180. Jedna četa II bataljona nalazi se kod mosta u Slanju s ovu stranu Bednje, sa jednim vodom I bataljona koji je bio u Jalžabetu. Sa ostalim jedinicama zasada nemamo veze. Sa II bat. nalazi se još Bolnička četa i Agitprop.

Javite nam gdje se nalaze jedinice XXVIII div. kao i jedinice Odreda².

Prema podacima koje smo dobili banda se iz Ludbrega povukla i sada se nalazi u Varaždinu i Martijancu.

Jačina bande prilikom napada bila je 8 tenkova od toga 2 teža (to su oni koji su naišli u Ludbreg — za ostale ne znamo) te 30 kamiona, osim pješadije koja je nastupala kosom prema Gornjem Martijancu. Javite nam da li je k Vama došao komandant Štok³. On je

¹ O ciljevima i snagama koje su učestvovala u ovom pothvatu vidi: Dok. br. 13.

² Riječ je o Kalničkome NOP odreda koji se je nalazio na području Koprivnice.

³ Izidor

oko 8 sati sa 2 pratioca otišao prema Bukovcu te od tog vremena za njega ne znamo ništa.

Mi ćemo biti sa II bat. na ovim položajima sve dok od Vas ne dobijemo odgovora.

S.F. - S.N.

Politkomesar:
Robić Ivan, v.r.

Za komandanta,
V.d. načelnika:

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 32.
Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 27, str. 138-140.

18

1943, studeni 4.

Pismo Mladena Ivekovića, pročelnika Propagandnoga odjela ZAVNOH-a, Pavlu Gregoriću, tajniku Izvršnog odbora ZAVNOH-a o utiscima o radu NOO u sisačkom kotaru, Moslavini i na Kalniku

Dragi Pavel!

Kao što Ti je poznato, ja sam s Konspiratorom¹ krenuo preko Save za Moslavinu, Kalnik i dalje.

Sada sam na Kalniku, u Štabu II Operativne Zone, odakle ću neko vrijeme obilaziti teren. S Konspiratorom ću vjerovatno ovih dana prema Var. Toplicama i Ludbregu. On po svojoj liniji, ja po svojoj. Na ovaj način imamo prilike da svestrano razgledamo sve što nas interesira. Prolazeći oslobođenim i poluoslobođenim našim teritorijima od Banije do Velebita, iskoristili smo svuda priliku, da se porazgovorimo s drugovima, održali smo putem više konferencija i sastanaka i vidjeli mnogo nedostataka.

Najprije naše relejne stanice. Izgleda da te stanice nitko ne kontrolira. One su loše i ne odgovaraju u svemu svojoj svrsi. Čini se, da neke relejne stanice nisu ništa drugo, nego utočište za razne ljude, koji se izvlače iz vojske. Prelazi, pošta i ostalo zapinje radi slabe organizacije relejnih stanica i radi toga što nema odgovornosti. U po-

¹ Dragutin Salić

jedinosti neću ulaziti, ali činjenica je, da se relejnim stanicama ne posvećuje dovoljna pažnja. Mislim, da bi trebalo u tom pogledu intervenirati preko G.Š., i to hitno.

Došao sam u kontakt s niz NOO-a. Nažalost ni tu nije situacija mnogo bolje. U većini sela NOO-i su još uvijek samo pomoćni organi vojske. Davanje foringa i prehrana prolazećih jedinica — to još uvijek iscrpljuje skoro čitavo djelovanje odbora. Politički ovi odbori još uvijek nisu organi okupljanja naroda a niti organi vlasti. Dakako, ima izuzetaka.

Odnos naše vojske ili bolje reći pojedinaca iz vojske prema NOO-ima nepravilan je, jer baš vojska tretira odbore kao tijela, koja su tu isključivo na uslugu. Više odbora su nam se žalili na grubi i zapovjednički postupak partizana prema njima. U Moslavini je baš kad smo mi prolazili jedan odbornik bio od jednog partizana zlostavljan, da bi mu na kraju oteo kola i konje, pobjegavši s njima u neko treće selo. Slučaj je u ispitivanju. — Taj odnos pojedinih partizana, pa i komandira i komandanata prema NOO-ima stara je naša bolest, no vrijeme je, da se od strane naše vojske energično odstrane ta naopaka i štetna shvaćanja i postupci.

U Lonji smo s odborom i nekim mještanima održali kraću konferenciju, na kojoj sam ja dao politički referat i saopćio drugovim rezultate posljednjeg zasjedanja ZAVNOH-a. U ovim čisto hrvatskim krajevima, gdje je većinu seljaštva oko sebe okupljao HSS, situacija se od prošle godine znatno popravila. Sve je veće jedinstvo hrvatskih masa. Nova linija (republika itd.) još će više privući hrvatske seljačke mase NO borbi. Izvršni odbor HSS-a moći će mnogo učiniti. HSS-ovci, koji su već ranije pristupili borbi, danas su u ovim krajevima potpuno prekaljeni. Oni pak, koji su još kolebali i čekali riječ vodstva HSS-a i koji se smatraju sljedbenici Radića, oni će ići za Izvršnim odborom HSS-a. Posve neznatna manjina reaktivna i špekulanata (to su samo pojedinci) sve se više odvaja od masa. Pitanje samog Mačeka ne izaziva velikih poteškoća. Kod HSS-ovaca, koji su pristupili borbi ili koji s njom simpatiziraju, ovo se pitanje rješava već danas ovako: ako se Maček izjasni protiv borbe ili se opet poveže s beogradskom klikom, smatrat ćemo ga neprijateljem, a ako se priključi borbi — vidjet ćemo kakvo ćemo mu dati mjesto. — Moram reći, da je članak dr Magovca² o Mačeku u jednom od posljednjih brojeva »Doma« izazvao priličnu zabunu kod mnogih HSS-ovaca, koji su u borbi. Svi su shvatili kao da je Magovcu naročito stalo da opravda i spasi Mačeka. »Dom« se mnogo traži, ali u mnoge ove krajeve nije dopro. Između Moslavine i Kalnika,

² Božidar

na poluoslobođenom teritoriju, ne samo da nitko ne zna za »Dom«, nego ni za druge naše publikacije i novine. Ima velikih sela, koja ništa ne dobivaju i koja nitko ne obilazi. Snebivali smo se nad potpunom »tabulom rasom« u čitavom nizu sela između Moslavine i Kalnika, i to u selima kuda vodi put na Kalnik i obratno.

U Moslavini sam održao konferenciju s plenumom Okružnog NOO-a za Moslavinu. Slučajno su se tu desili i Filip Lakuš i Winter.³ Politički referat o međunarodnoj i unutrašnjoj situaciji sam ja dao, osvrnuvši se na posljednje zasjedanje ZAVNOH-a. Filip je govorio o Izvršnom odboru HSS-a, o reakciji u Zagrebu, o Mačeku (maliko se o njega očešao). Dr Winter je vrlo dobro istupio iznio je vrlo interesantne stvari iz zakulisne politike vodstva HSS-a u Zagrebu. Mislím, da će Winter dobro poslužiti na terenu među hrvatskim seljacima. — Iz izvještaja, što su ih dali delegati iz pojedinih kotareva, vidi se, da odbori ne znaju politički raditi. Oni su imali uspjeha i u sakupljanju hrane i u davanju prevoza, u smještavanju vojske i t.d., ali agitaciono-propagandistički nisu do sada takoreći ništa radili. Mobilizacija za-našu vojsku vrlo slabo napreduje, iako je situacija u tom pogledu daleko bolja, nego što je bila prije nekoliko mjeseci. Na **oslobođenom** teritoriju Moslavine vidjeli smo u više sela veliki broj mladića sposobnih za vojsku, koji sjede kod svojih kuća. U domobrane ne idu, mi ih štitimo od Pavelićeve mobilizacije i tako se oni koriste tekovinama borbe, a da sa svoje strane ništa ne doprinose. Na ovoj konferenciji je donesen zaključak, da se razasílju pozivi za vojsku. Kažu, da će se pozivima većina tih mladića odazvati i da oni pozive čekaju. Izgleda da najbolje stoje NOO-i u čazmanskome kotaru, a najslabije u sisačkom. (Za ilustraciju spominjem slučaj izdavanja letka od strane sisačkog Kotarskog NOO-a. Letak je upućen »svim željezničarima na području NDH«. Tu se željezničari pozivaju, da smjesta obustave rad na željeznicama i da, ukoliko, imaju zemlje, ostanu kod svojih kuća, a ukoliko je nemaju, da dođu u partizane. Oni, koji ne će **odmah** obustaviti rad, smatrat će se narodnim neprijateljima, pa će se prema tome i protiv njih postupiti! — Koliko nas ovakvi letači mogu kompromitirati nije potrebno naglašavati.) — Dao sam kritiku rada Okružnog i ostalih NOO-a i mislim da će ova konferencija dati dobrih rezultata. Sada je u toku reorganizacija Kotarskih NOO-a. Drugovi iz O.K. Partije s kojima sam o tim odborima razgovarao posvećivat će od sada **njihovom** radu više pažnje. U Okružni NOO ulazi drug Ćuk (Vinko)⁴ iz O.K. Partije, a i u Kotarske NOO-e **ući će odgovorni drugovi.**

³ Franko

⁴ Jedut

Iskoristio sam priliku, pa sam u selu Vrtlinskoj (Moslavina) održao govor postrojenoj Moslavačkoj brigadi. Od strane Partije istupio je drug Stipe Ugarković. — S drugovima iz Moslavačkog Okružnog NOO-a i Moslavačke brigade i Odreda porazgovorili smo se, Konspirator i ja, o prevozu hrane za Baniju, Kordun i Liku. Uz pomoć drugova uspjelo nam je ubrzati prevoz kod čega su bile za osiguranje angažirane snage Brigade i Odreda. 28. X otišao je transport od 115 kola preko dugoselskog kotara. Tražili smo, da se istodobno iskoristi i put preko Lonje i Crkvenog Boka. To je hitno, jer čim padnu kiše transporti će se morati obustaviti, jer je tlo močvarno. Transport od 115 kola, kako smo naknadno saznali, stigao je sretno preko. Ovaj transport je upućen Intendanturi G.Š.-a, a ne ZAVNOH-u. Ne znam da li je to tako unapred udešeno ili centralizirano, ali takva su uputstva drugovi, dobili od Anke⁵. Tumači se to time, što se roba smatra ratnim plijenom. Tumačenje je široko po mom mišljenju. U svakom slučaju, u ratni se plijen ne može ubrajati žito i živežne namirnice, koje su sakupljene od seljaka na dobrovoljnoj bazi i u svrhu prebacivanja preko Save i to preko NOO-a. Branko⁶ je u Slavoniji, pa ne znam kako on postupa. Poručio sam Peri Čopu, da se u Moslavini stavi na raspoloženje Okružnom NOO-u radi pomoći u organizaciji daljnjih transporata. On se sada nalazi u Moslavini.

Na terenu kojim sam prošao nema dovoljno političkih radnika. U mnoga sela ne dolaze ni oni, ni naša štampa. Planski se rad u tim selima ne vidi. Porazgovorili smo o tome s drugovima i razgovarat ćemo još. Tu se može i mora nešto učiniti.

Dobro je došlo, što su se sada po terenu razišli drugovi članovi ZAVNOH-a. Uopće, smatram da bi oni više trebali da budu na terenu, nego u kancelariji. Ali treba i tu planski postupiti. Da bi se iskoristila momentalna situacija i prisutnost članova ZAVNOH-a u ovim krajevima, dogovorili smo se Konspirator i ja s ovdašnjim drugovima, da održimo dne 21. o.mj. konferenciju sa svim članovima ZAVNOH-a, koji sada ovdje obilaze teren. Na toj ćemo konferenciji napraviti plan za rad na terenu i raspodijeliti dužnosti. Mislim da ćemo na taj način doći do boljih rezultata.

Ja ću još izvjesno vrijeme ostati na terenu oko Kalnika i Zagorja, gdje ću obilaziti NOO-e, održavati konferencije i zbrove. Vjerojatno ću potom s Konspiratorom u Slavoniju, a poslije možda i u Zumberak. Konspirator i ja se vrlo dobro u radu upotpunjujemo —
— on po svojoj liniji, ja po svojoj. Mislim, da sam ovako na terenu

⁵ Berus

⁶ Zlatarić

korisniji, nego u kancelariji i želio bih se na tom poslu zadržati izvjesno duže vrijeme. Primljen sam svuda drugarski i vrlo pažljivo. Svi me poznaju ili su čuli za mene. I Konspirator je uvjerenja, da ćemo svuda gdje smo prošli ostaviti trag lijepe aktivnosti. Ne zovite me, dakle, ako nema veće nužde!

Izvještavat ću Vas povremeno o radu na terenu i o prilikama. Ako trebate odavle nešto, javite se telegrafski.

Pišem tebi lično, a Ti radi s time šta smatraš potrebnim.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Puno Te drugarski pozdravlja

Tvoj

Mladen, v.r.

P.S. Na Kalniku me je dočekala Draga s malim! Maloga šaljem sutra u Varaždin.

Pp. Ss.Vojko⁷ je s Černozubovim⁸ otišao u Slavoniju. Molio me je, da se interesiram kad će započeti s provedbom njegovog plana o pučkim sveučilištima. On želi da se na tom poslu aktivizira. Ako je, dakle, stvar aktualna pozovi ga natrag.

4. XI. 1943.

Mladen, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NV-7/449.

19

1943, studeni 5.

Izveštaj Štaba Turopoljsko-posavskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama u listopadu 1943. godine, radu štabova bataljona, prilivu novoga ljudstva te o transportima namirnica iz Moslavine koje je odred prebacio preko područja na kojemu djeluje

ŠTAB
TUROPOLJSKO-POSAVSKOG
N.O.P. ODREDA
Op. Br. 30/43
5/XI 1943.

Predmet: Operativni i organizacioni izvještaj

⁷ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

⁸ Niktopolion

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

U noći 7/8 X 1943 Odred je izvršio rušenje pruge Zagreb-Sisak između Lekenika i Siska. Sa Odredom smo stigli na prugu u 21 sat i tamo ostali do 4 sata ujutro. Prilikom nailaska na prugu, predhodnica nije točno ispitala prugu i, kada je poslije naišla na prugu cijela kolona, jača neprijateljska patrola otvorila je na kolonu našeg odreda snažnu vatru iz zasjede i na taj način nas iznenadila. Nakon desetak minuta neprijatelj je bio protjeran i II bataljon je produžio prugom 3 km prema Sisku, gdje je počeo sa rušenjem pruge. Neprijatelj je iz pravca Lekenika stalno napucavao i na taj način ometao III bataljon u radu. Te noći temeljito je porušeno 250 metara pruge, porušeno 70 telegrafskih stupova na kojima su polupane sve šalice i pokupljeno je 1 km debelog izoliranog telefonskog kabla. Poslije ove akcije Odred se povukao u Cerje.

10/X. neprijatelj u jačini od 40 vojnika krenuo je iz Martinske Vesi u Dubravčak, Željezno i Jezero, gdje je pucao po selima i narod zlostavljao. Narod ovih sela se je gotovo sav razbježao. 13/X. poslali smo 2 čete II bataljona u Posavinu sa zadatkom da najuri i potuče ovu bandu. Čim su se ove čete pojavile u Posavini, banda se je povukla u Martinsku Ves. 15/X. neprijatelj u jačini od 40 vojnika ponovo je krenuo iz Martinske Vesi prema selu Željezno i naše 2 čete koje su se nalazile u Posavini stupile su u borbu sa neprijateljem u selu Trebarjevu, gdje su manje dijelove neprijateljskih snaga uspjele blokirati, ali su se oni uspjeli sakriti po kućama u Trebarjevu, pa ih naši borci nijesu uspjeli pronaći. U ovoj borbi imao je neprijatelj 3 mrtva vojnika i 3 ranjena. Na našoj strani bio je jedan mrtav drug, koji je nepažnjom pao od našeg borca. 17/X. neprijatelj je ponovo krenuo sa snagama od oko 200 vojnika: što Nijemaca što ustaša u Željezno i Jezero, u koja su sela ušli bez borbe i ista gotovo potpuno spalili. U to vrijeme nalazila se tamo samo jedna četa, jer je druga pratila 40 kola žita preko pruge Zagreb-Sisak¹. Četa koja se nalazila u Jezeru pogriješila je što neprijatelju nije dala snažan otpor, nego je on nesmetano haračio i palio spomenuta sela. Posljedica ove reakcije neprijatelja bila je da smo za nekoliko dana dobili iz sela Željezno, Jezero, Veleševac, Suša i Ruča blizu 400 novih boraca u naš odred. Po 7 i više dana držali smo ove borce bez oružja, dok nam isto nije stiglo iz G.Š.H. i XIII prol. brigade »R. Končara«. Sve

¹ Riječ je o transportu namirnica iz Moslavine za opustošene i iscrpljene krajeve Like i Korduna. Opširnije o tome vidi: Vukašin Karanović: **Moslavački partizanski odred 1941-1945**, Kutina, 1981, str. 462 i 594-604.

smo borce odmah naoružali i odmah formirali i III bataljon. Štabovi bataljona sada izgledaju ovako:

- I bataljon: v.d. komandanta Škrinjar Feodor, dosada v.d. komandanta II bataljona,
v.d. komesara Hudaček Ivan, dosada komesar čete III bataljona,
v.d. zamj. komesara Srajkić², dosada komesar čete III bataljona.
- II bataljon: v.d. komandanta Veselko Julije, dosada v.d. komandanta III bataljona,
v.d. komesara Butković Ivan, dosada v.d. komesara II batalj.,
v.d. zamj. komesara Kruhan Tomo, dosada v.d. zamj. komesara bataljona Žumb.-pokup. odreda.
- III bataljon: v.d. komandanta Vuković Mirko, dosada zamj. komandanta III bataljona,
v.d. komesara Šnobl Franjo, dosada v. d. komesara III bat.,
v.d. zamj. komesara Sokolčić Ivan, dosada v.d. zamj. komesara III bataljona.

Komandanti bataljona prilično zadovoljavaju, a od komesara i zamj. komesara bataljona jedino zadovoljava Šnobl Franjo, a ostali ne zadovoljavaju. Vojni rukovodioci četa, vodova i desetina prilično zadovoljavaju, samo još nemaju borbenog iskustva. Politički rukovodioci četa i vodova također ne zadovoljavaju. Posljedica slabog političkog i partijskog kadra u Odredu je slab politički rad sa borcima, a posljedica ovoga je dezertizanje boraca iz Odreda, koje ipak dosada nije uzelo veće razmjere.

Čim smo formirali i III bataljon, komandant Odreda i zamj. komesara išli su sa II bataljonom u Posavinu, gdje se je već nalazio I bataljon sa zadatkom da spriječimo neprijatelja u daljnjem pljačkanju i paljenju sela Posavine i da tamo izvršimo koju uspješnu akciju.

28/X. stigao je iz Moslavine transport namirnica gdje se je tokom toga dana prebacio skelom preko Save. Ovaj transport imao je oko 100 kola, kojima se je u selu Vrbovo priključilo još 60 kola. Toga dana navečer naša 2 bataljona i pola bataljona Zagrebačkog odreda pratila su ovaj transport preko pruge Zagreb-Sisak. Ovaj transport prihvatio je u Mraclinu naš III bataljon i pratio dalje prema Pokupskom. Još zadnja kola transporta nijesu prešla niti selo Kra-

² Priređivački nisu utvrdili na koga se odnosi.

varsko, već je neprijatelj krenuo sa dva tenka i 200 vojnika i vrlo velikim brojem automatskog oružja u pravcu Podvornice, gdje je držala položaj jedna četa novoosnovanog III bataljona. Borba se je vodila cijeloga dana. U 11 sati prije podne došao je u pomoć ovoj četi još jedan vod. Neprijatelj je uz veliku nadmoć u automatskom oružju, artiljeriji i avijaciji uspio vrlo malo potisnuti naše snage iz Podvornice, pošto je našim borcima već ponestalo i municije. Neprijatelj je u ovoj borbi imao preko 15 mrtvih vojnika i isto toliki broj ranjenih. Plijena u ovoj borbi nije uhvaćeno. Naši gubici bili su 1 mrtav i jedan ranjeni drug. U ovoj borbi utrošeno je svega 630 metaka municije.

Borci i rukovodioci pokazali su se u ovoj borbi vrlo dobri, uzevši u obzir da su borci i rukovodioci vrlo mladi i neiskusni i da su od automatskog oružja imali svega 1 p. mitraljez i vrlo ograničeni broj puščane municije.

U ovim borbama naročito su se istakli sljedeći drugovi: komandir II čete Marković Ivan iz Sv. Nedelje, zamj. komandira Vučić Ivan iz Odreda, koji je ranama podlegao, Zoretić Ivan, vodnik iz Tonja, Čubanec Stjepan, delegat iz Veleševca, Bačuvin Ivan, borac iz Hrašća, Filković Janko iz Štefanki, Teći Mirko iz Dubravčaka. Iz III čete istakli su se Kuzmanac Stjepan, desetar iz Lekenika, Stipetić Stjepan iz Martinske Vesi, Slivšek Slavica iz Prkovca, Balinčić Stjepan iz Pakraca, Ceković Ivan iz Prkovca.

2/3/XI. I i II bataljon ovog odreda izvršio je akciju na ustašku posadu u Martinskoj Vesi. Jačina, naoružanje i raspored naših snaga vidi se iz priložene zapovijesti Štaba ovog odreda, za ovu akciju. Neprijatelja se nije uspjelo uništiti, jer su donji prozori općinske zgrade, gdje su bili smješteni, bili zazidani, a okolo zgrade bio je brisani prostor preko 20 i više metara koji je bio neprekidno osvijetljavao i branjen bombama i automatskim oružjem. Osim toga bila je okolo zgrade žica. Sve su ovo bili razlozi, da se zgradi nije moglo prići i istu minirati i zapaliti. Utrošeno je 16 kom mina za mali bacač, od kojih su 14 bile direktni pogodak, od kojih je nekoliko ušlo direktno kroz prozor u zgradu, gdje se nalazila banda. Iz Ljubljani- ce pošao je neprijatelj u pomoć napadnutoj zasjedi u Martinskoj Vesi, ali ih je naša zasjeda odbila. Borci su se vrlo sporo privlačili posadi u općinskoj zgradi, jer smo imali podatke da je neprijatelj minirao sve prilaze općinskoj zgradi. Kada se je jednom vatra otvorila, borci su se mnogo sigurnije osjećali i brže su išli naprijed. Borba je trajala od 9 sati navečer do 3 sata ujutro, kada smo se povukli.

U ovoj akciji istakli su se svojom hladnokrvnošću i odvažnošću: komandir I čete III bataljona Bučan Mile, zamj. komandira I čete

II bataljona Ivšan Stanko, te desetar I čete III bataljona Tustee Tomo.

Neprijatelj je imao u ovoj akciji oko 6 mrtvih i isto toliki broj ranjenih vojnika . Na našoj strani bio je jedan drug mrtav i 6 ranjenih.

U ovoj akciji utrošeno je 2.200 kom metaka i 16 kom mina za mali bacač.

Pošto nam II i III bataljon imade po 4 čete i brojčano su dovoljno jaki, pristupiti ćemo odmah formiranju i IV bataljona.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Komesar:

Komandant:
I.³ Mladen, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, k. 1602, f. 21, Dok. br. 11.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 37, str. 162-166.

20

1943, studeni 5.

Izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o borbama s Nijemcima u Ivancu

Stab Z.P.O.
HRVATSKE
5.XI.1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

K r a p i n a

Dragi drugovi!

Od Štaba II. Operativne Zone primili smo letak za njemačke vojnike. Kako mi nemamo mogućnosti da ga umnožimo, to ga šalje-
mo vama, s molbom da ga što prije umnožite i dadete rasturiti po neprijateljskim garnizonima, što će svakako učiniti utisak među njemačkim vojnicima. Nama također pošaljite oveći broj umnoženog letka da ga i mi dademo rasturiti po obližnjim neprijateljskim uporištima.

³ Ivan

Kod nas u posljednje vrijeme nema ništa naročito novog, jedino što je banda s tenkovima prodrla u Ivanec. Naš II. bataljon uništio je jedan neprijateljski kamion kod čega je banda imala 5 mrtvih i nekoliko ranjenih. To je bilo jučer — danas još nismo primili izvještaj o tome da li se banda povukla ili je ostala u Ivancu. Naši borci nisu imali nikakvih gubitaka i odlučno su odbili bandu pri njezinom pokušaju da napreduje prema Prigorcu. (Šaljemo vam dva pisma za druga Marijana¹).

Vrlo bi nas zanimalo kakovo je stanje u Krapinskom, Pregradskom i Kalničkom kotaru, pa ako imate mogućnosti obavjestite nas ukratko u tome.

Drugovi, za rad u vojsci na podizanju političkog znanja boraca potrebno nam je što više štampanog materijala, pa vas molimo da nam redovno šaljete sve što štampa vaša tehnika kao i tehnika OK SKOJ-a. Osobito veliko pomanjkanje osjećamo u partijskom materijalu. Ako ikako možete pošaljite nam po dva ili jedan primjerak od dolje navedenih svari.

- 1) Historija S.K.P. (b), (Prvih šest glava)
- 2) Što znači biti član K.P. i kakove su njegove dužnosti.
- 3) Dvanaest uslova za boljševiziranje.
- 4) Manuilski: Staljin
- 5) Dimitrov o kadrovima
- 6) Proleter
- 7) Segai — ekonomski razvitak društva I. glava, pošaljite nam također i materijal koji ste štampali za svoje kursove.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Zamj. polit. komesara:
F.² Tuđman, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3050.

¹ Ivica Gretić, sekretar OK KPH Krapina.

² Franjo

1943, studeni 5.

Iz dnevnoga izužestaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o ofenzivi ustaša i Nijemaca u Hrvatskom zagorju i aktivnosti jedinica NOVI PO Hrvatske u sjeverozapadnoj Hrvatskoj

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 309

(po podacima primljenim 5. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 3. XI. u nastavku podhvata¹ njemačkih četa i ustaša smjerom: Krapina — Ivanec — Varaždin — Ludbreg vlastite postrojbe su 3. XI. u večer bez neprijateljskog otpora stigle u Varaždin, a 4. XI. nastavile pokret u smjeru Ludbrega. Posljedak još nije poznat. U Ivancu je samo za vrijeme prvog diela podhvata bila ostavljena ustaška posada.

Podr. Zagreba: 3. XI. partizanska skupina nepoznate jačine izvršila je manji prepad na stražu kod benzinskih cisterni kod Sesveta (10 km izt. od Zagreba), ali je odbijena.

Podr. Bjelovara: Noću 31. X. (1. XI. odbijen je manji part, napadaj na naše predstraže kod vojnog strelišta južno od s. Hrgovljan (3 km s.z. od Bjelovara)

1. XI. južno od Bjelovara raztjerana je part, skupina.

Podr. Siska: 2. XI. između s. Žožina i Rajbervirt (11 i 9 km z. s. z. od Siska) protjerana je skupina od oko 50 partizana.

Noću 3/4. XI. i 4. XI. kod s. Stružec (21 km s.s.z. od Siska) prebacila je je jača part, skupina² sa lieve na desnu obalu r. Save. Dalji pokret partizana je nepoznat.

Podr. Kutine: Noću 29/30. X. jača partizanska skupina³ prebacila se kod s. Ivanjski Bok (13 km j.j.z. od Kutine) preko r. Save na sjever.

4

¹ Vidi: Dok. br. 13. i 17.

² Riječ je o Turopoljsko-posavskome NOP odreda koji je 2/3. XI vršio akcije na Martinsku Ves; vidi: Dok. br. 19.

³ Riječ je o Trećemu bataljonu Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i POH koji je osiguravao prebacivanje oružja s Banije za Moslavinu. Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, Dok. br. 76.

⁴ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak: Noću 4/5. XI. između želj. postaje Vel. Gorica i Sveta Klara naišao je osobni vlak na minu.⁵ Stroj je oštećen, a 1 vagon je izkliznuo. Žrtava nije bilo.

6

Po nalogu
Ministra i zapovjednika oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragoj lov)⁸
Dragojlov, v. r.«

M P 7

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

22

1943, studeni 5.
Marija Bistrica

Izveštaj Kotarske oblasti Donja Stubica Ministarstvu unutarnjih poslova — Uredu ministra NDH o strijeljanju stanovništva sela Bistrički Laz od strane Nijemaca

OBĆINSKO POGLAVARSTVO U MARIJI BISTRICI

Broj: taj 7/1943.

Marija Bistrica, 5. XI.1943.

Predmet: Laz Bistrički, strijeljanje žitelja
po njemačkoj vojničkoj obhodnji.-

Na Taj br. 307 od 4. XI. 1943

KOTARSKOJ OBLASTI
Donja Stubica

Izvješćuje se da je dana 26. listopada o.g. Njemačka vojnička obhodnja došla u ovo područno selo Laz, koja je bez ikakvog raz-

⁵ Diverziju je izvršio Drugi diverzantski bataljon Inženjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁶ Kao bilj. 4.

⁷ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁸ Fedor

loga strijeljala žiteljstvo, koje se je nalazilo na poljodjelskim radovima u polju ili u svojim kućama i palila je njihove domove. Tom zgodom ubijeni su sljedeći žitelji:

1) Čukelj Valent kovački obrtnik iz Laza kbroj 116, 48 god. star. Ostalo je još 8 članova obitelji, od kojih se dvojica nalaze u našoj vojsci i to Franjo i Dragutin.

2) Joč Fabijan iz Laza kbroj 107, 30 god. star, ratar ostalo je još 3 člana obitelji.

3) Ciković Janko, ratar iz Laza kbroj 172, 18 godina star. Ostalo je još 6 članova obitelji.

4) Bartolović Blaž, ratar iz Laza kbroj 129, 56 godina star. Ostala su još 3 člana obitelji.

5) Bartolović Fabijan ratar iz Laza kbroj 133, 57 god. star. Ostalo je još 5 članova obitelji.

6) Matok Vinko ratar iz Laza kbroj 128 19 god. star. Ostalo je još 2 člana obitelji.

7) Orač Alojz ratar iz Laza kbroj 120, 27 god. star. Ostala su mu četiri člana obitelji i to žena sa troje djece.

8) Čvek Josip, ratar iz Laza kbroj 202, 50 god. star. Ostala su mu 2 člana obitelji.

9) Dijanić Ivan ratar iz Laza kbroj 38, 36 god. star. Ostala mu žena sa 5 djece.

10) Dijanić Filip ratar iz Laza kbroj 37, 36 god. star. Ostala su mu žena i dvoje djece.

11) Dijanić Silvestar ratar iz Laza kbroj 37, 38 god. star. Ostala mu žena sa troje djece a imade svega 6 članova obitelji.

12) Dijanić Stjepan ratar iz Laza kbroj 32, 43 god. star. Ostala mu žena sa 4 djece, brat i majka tj. 7 članova obitelji.

13) Gabud Ignac ratar iz Laza kbroj 41, 61 god. star. Ostala mu žena.

14) Gabud Fabijan iz Laza kbroj 14, 48. god. star. Ostala mu žena sa troje djece.

15) Gabud Janko ratar iz Laza kbroj 30, 42 god. star. Ostalo kod kuće 3 nejake djece i sin koji se nalazi u vojsci, a ubijena mu žena Jela i kćer Jana.

16) Gabud Jela žena Janka, kao pod 15.

17) Gabud Jana kćer Janka, kao pod 15.

18) Gabud Valent ratar iz Laza kbroj 13,60. g. star. Ostala mu žena sa troje djece. Isti je iz Laza doveden u M. Bisticu i ovdje je srieljan.

19) Gabud Elizabeta kućanica iz Laza kbroj 9, 70 g. stara. Ostalo je još 5 članova obitelji.

20) Gabud Marica iz Laza kbroj 9, 15. g. stara, ostalo je još 5 članova obitelji.

21) Gabud Kata, kućanica iz Laza kbroj 43, 32 g. stara. Ostao suprug sa petero djece.

22) Muhek Tomo iz Podgorja kbroj 13, 42 g. star. Ostalo je 8 članova obitelji.

Svi napred navedeni nisu podržavali veze sa odmetnicima, već su isti bili podpunoma pouzdani i pošteni ljudi. Navedena njemačka vojnička obhodnja zapalila je sljedeće domove:

1) Bartolović Josip iz Laza kbroj 135, izgorjele mu: jedna klijet, podrum, 25 hl vina, 30 m sijena, 2 mtc kukuruza, 20 mtc krumpira, 100 kg graha, te trpi štetu za 639.000 kuna. Imade tri člana obitelji.

2) Gabud Vid iz Laza kbroj 19. Izgorjelo mu: kuća, sastojeća se od dvije sobe i jedne kuhinje, kukuruz 20 m, pšenice 150 kg, raž 150 kg, ječam 100 kg, grah 100 kg, 620 snopova kukuruzovnice, 500 l vina, 100 metara drva, sve pokućstvo u kući, odjeća i obuća za čitavu obitelj, kuhinjsko suđe, vinsko suđe, jedna krava i jedno tele te gotovi novac od Kuna 45.000. Trpi ukupnu štetu od 1,500.000 Kuna. Imade 6 članova obitelji.

3) Dijanović Milan iz Laza kbroj 49. Izgorjele mu: kuća sastojeća se od tri sobe, jedna staja, jedna šupa, kukuruz 13 m, pšenice i raži i ječma 5 m, krumpira 35 m, sve pokućstvo u kući, jedna volovska kola, 15 hl vina, vinsko suđe, 4 hl octa, te sva odjeća i obuća te trpi štetu 1,500.000 Kuna. Imade 6 članova obitelji.

4) Gabud Janko iz Laza kbroj 9. Izgorjelo mu: kuća za stanovanje sastojeća se od tri sobe i jedne kuhinje, te druga kuća sastojeća se od dvije sobe, jedna šupa, jedan podrum 4 m dug i drugi podrum 8 m dug, jedna staja, dva svinjca, 20 m kukuruze, 40 m sijena, 10 m krumpira, 200 kg graha, pšenice i raži 500 kg, 60 hl vina sa vinskim sudom, dvije krave i jedna svinja oko 150 kg težine, izgorjela je sva odjeća i obuća. Trpi štetu od 3,000.000 Kuna a imade 5 člana obitelji dok mu je teta Elizabeta i kćer Marija ubijena.

5) Gabud Florijan iz Laza kbroj 43. Izgorjelo mu: krov na staji i sijeno od 15 m, krevet sa namještajem, odjeća i obuća, te trpi štetu od 250.000 Kuna. Imade 6 članova obitelji, a žena mu Kata ubijena je a jedno dijete ranjeno.

6) Gabud Valent iz Laza kbroj 13. Izgorjelo mu: jedna staja, jedna klijet, jedna šupa, 50 m sijena, 3 kom blaga, 3 m pšenice, raži i ječma, te trpi štetu od 400.000 Kuna. Kod sebe je spremio gotovi novac oko 300.000 Kuna te je odveden u M. Bisticu i ovdje je ubijen, a novac mu je po njem. vojnicima odnešen.

7) Gabud Mato iz Laza kbroj 276. Izgorjelo mu: Jedna staja, jedna klijet, 8 m sijena, 100 kg krumpira, 20 kg graha, 150 l vina, pšeni-

ce i ječma 50 kg, 300 l octa, vinsko suđe i jedan ormar, trpi štetu od Kuna 180.000. Imade tri člana obitelji.

8) Bartolović Alojz iz Laza kbroj 132. Izgorjelo mu: dvije klijeti, 30 hl vina sa vinskim suđem, 15 m krme, 100 kg krumpira. Trpi štetu od Kuna 950.000. Imade 10 članova obitelji.

9) Bartolović Bara kbroj 185. Izgorjelo je: dvije šupe, jedan šta-galj, jedna klijet, dvoja kola, vršaća mašina, jedna veternica, dva komada svinja, sijeno. Trpi ukupnu štetu od 1,560.000 Kuna. Svega imade 8 članova obitelji.

10) Bartolović Ljuba iz Laza kbroj 129. Izgorjelo je: jedna klijet, jedna šupa, 30 hl vina sa vinskim suđem, 4 m sijena, trpi štetu od Kuna 574.000. Imade tri člana obitelji, a suprug Blaž je ubijen.

11) Bartolović Franjo iz Laza kbroj 131, izgorjelo je: jedna klijet, jedna šupa, 17 hl vina sa vinskim suđem, 8 m sijena, trpi štetu od Kuna 490.000.- Imade četiri člana obitelji.

12) Bartolović Kata iz Laza kbroj 134, izgorjelo je: jedna klijet, jedna preša, 20 hl vina sa vin. suđem, 8 m sijena, trpi štetu od 440.000 Kuna. Imade 8 čl. obitelji.

13) Bartolović Kata iz Laza kbroj 133, izgorjelo je: jedna klijet, 6 hl vina, 10 m sijena, 70 kg krumpira, trpi štetu od Kuna 101.000.- Imade 5 čl. obitelji.

14) Bartolović Grga iz Laza kbroj 130, izgorjelo mu je: dvije klijeti, jedna preša, šupa jedna, 30 hl vina, 10 m sijena, trpi štetu od Kuna 1,050.000.- Imade 5 čl. obitelji.

15) Matok Martin iz Laza kbroj 128, izgorjelo: jedna klijet, jedna staja, dvije šupe, 25 hl vina sa vin. suđem, 25 m sijena i sve pokretne stvari nalazeće se u kući, trpi štetu od 1,100.000 Kn. Imade 7 članova obitelji.

16) Matok Stjepan iz Laza kbroj 126, izgorjelo: dvije klijeti, dvije šupe, 40 hl vina, vinsko suđe, 25 m sijena, 2 m pšenice, 2 m kukuruze, kola, jedan plug. Trpi štetu od 1,400.000 Kuna. Imade 6 čl. obitelji.

17) Matok Petar iz Laza kbroj 124, izgorjelo: dvije klijeti, 10 m sijena, trpi štetu od 300.000 Kuna. Imade 3 čl. obitelji.

18) Matok Milan iz Laza kbroj 123, izgorjelo: jedna klijet, jedna staja, jedna šupa, 10 hl vina, 12 m sijena, trpi štetu od Kuna 610.000. Imade 5 članova obitelji.

19) Matok Janko iz Laza kbroj 123 izgorjelo: jedna klijet, jedna staja, jedna šupa, jedna krava, jedno tele, 10 hl vina, 15 m sijena, 2 m žita, trpi štetu od Kuna 770.000. Imade 5 čl. obitelji.

20) Čukelj Ivan iz Stb. Laza kbroj 21, izgorjelo: jedan podrum, jedna šupa, dvije klijeti, jedna staja, tri svinjca, sobni namještaj, gotovi novac oko 140.000, galanterijska roba u vrijednosti od oko

RR

100.000 Kuna, 3 voza kuruzovnice, 10 m pšenice, raži i ječma, 13 hl vina, vin. suđe, 50 m sijena, jedan plug, jedna brana, 200 kg graha, 2 bicikla, odjevni predmeti i obuća, trpi štetu od 2,500.000 Kuna. Imade 8 članova obitelji.

21) Čukelj Martin iz Laza kbroj 265 izgorjelo: jedna kuća sastojeca se od dvije sobe, jedna staja, jedna šupa, 6 m pšenice, jedan m i 50 kg ječma, 3 m raži, 10 m kukuruze, 10 m krumpira, 50 m sijena, sav sobni namještaj sa odjećom i obućom, 6.000 Kn gotovog novca, drežolibank, jedan oblibank, građevni materijal za jednu kuću, jedna preša, jedna kola, jedan plug, te mu nije ništa ostalo pokretne imovine, jedna krava, jedan vol i 200 kg graha, trpi štetu od 2.500.000 Kuna. Imade 6 članova obitelji.

22) Čukelj Slava iz Laza kbroj 87, izgorjelo: jedna klijet, jedna šupa, 10 m sijena, 10 hl vina, 6 m pšenice, trpi štetu od 200.000 Kuna. Imade 7 čl. obitelji.

23) Čukelj Kazimir iz Stub. Laza kbroj 21, izgorjelo: jedna klijet, jedna staja, jedna preša, jedan svinjac, 12 hl vina, 15 m sijena, 4 m pšenice i raži, vin. suđe, odjevni predmeti i obuća, trpi štetu od 1,000.000 Kuna. Imade 8 čl. obitelji.

24) Čukelj Janko iz Laza kbroj 261, izgorjelo: jedna staja, jedna šupa, 20 m sijena, jedan svinjac, sobni namještaj, odjeća i obuća, jedan plug novi, trpi štetu od 700.000 Kuna. Imade 5 čl. obitelji.

25) Gabud Stjepan iz Laza kbroj 15, izgorjelo: jedna staja, jedna šupa, jedna klijet, 13 hl vina sa vin. suđem, ostalo vin. suđe, sav gospodarski alat, 10 m sijena, 15 m krumpira, 350 snopova kukuruzovnice, 1 m kukuruze, 100 kg graha, te sva pokretna imovina, trpi štetu od 700.000 Kuna. Imade 5 čl. obitelji.

26) Gabud Fabijan iz Laza kbroj 14 izgorjelo: jedna kuća, jedna staja, jedna klijet, 10 hl vina, 6 m kukuruze, 100 kg graha, 10 m sijena, te sva pokretna imovina, trpi štetu od 800.000 Kuna. Imade 4 člana obitelji koji su ostali dok je isti ubijen.

27) Boe Florijan iz Laza kbroj 6, izgorjelo: jedna kuća sastojeca se od dvije sobe, podrum, jedna šupa, jedan svinjac, 20 hl vina sa vin. suđem, 3 hl octa, 10 m kukuruze, 2 m pšenice i raži, sobni namještaj, odjeća i obuća, 2 m krumpira, 17 m sijena, te sav ostali imetak. Trpi štetu od Kuna 800.000. Imade 8 čl. obitelji.

28) Gabud Ignac iz Laza kbroj 41, izgorjelo: kuća sastojeca se od dvije sobe i jedna kuhinja, podrum, staja, jedna šupa, 12 hl vina sa bačvama, 10 m kukuruze, 2 m pšenice, 80 kg graha, 12 m krumpira, 15 m sijena te sav sobni namještaj, trpi štetu od 700.000 Kuna. On je ubijen, ostala je samo žena.

29) Bertović Fabijan, iz Laza kbroj 40 izgorjeo mu: kuća sastojeca se od dvije sobe i kuhinje, jedna staja, jedna klijet, jedna šupa,

jedan svinjac, 3 m kukuruze, 80 kg pšenice, 15 m sijena, 12 hl vina sa vin. suđem i ostalo vinsko suđe, 3 hl octa, odjevni predmeti i sobni namještaj, trpi štetu od 800.000 Kuna. Imade 3 čl. obitelji.

30) Gabud Lovro iz Laza kbroj 43, izgorjelo: jedna staja, jedna šupa, 7 m kukuruze, 20 m krumpira, 100 kg graha, građa za kuću, 10 m sijena, trpi štetu od Kuna 650.000. Imade 5 čl. obitelji.

31) Dijanić Stjepan iz Laza kbroj 32, izgorjelo: kuća, podrum, 20 m kukuruza, 10 m sijena, 600 snopova kukuruzovnice, 11 hl vina, trpi štetu od 550.000 Kuna. On je ubijen a ostalo je 7 čl. obitelji.

32) Dijanić Filip iz Laza kbroj 33, izgorjelo jedna staja, podrum, svinjac, 20 m sijena, 8 m krumpira. Trpi štetu od Kuna 200.000.- On je ubijen a ostalo je 3 člana obitelji.

33) Boe Martin iz Laza kbroj 6 izgorjelo mu: kuća, podrum, staja, svinjci i šupa, 9 hl vina sa vin. suđem, 5 m kukuruze, 70 kg graha, 15 m krumpira, 1 m pšenice i ječma, 8 m sijena, jedna svinja oko 100 kg težine te sav sobni namještaj, odjeća i obuća. Trpi štetu od Kuna 400.000.- Imade 2 čl. obitelji.

34) Dijanić Janko iz Laza kbroj 38, izgorjele mu: jedna staja, jedna klijet, jedna šupa, jedna komora, 13 m sijena, 15 m kukuruze, vinsko suđe, trpi štetu od Kuna 200.000. Imade 5 čl. obitelji.

35) Gabud Pavao iz Laza kbroj 10, izgorjelo mu: kuća za stanovanje sastojeca se od 4 sobe, podrum, kućni namještaj, odjeća i obuća, 31 hl vina sa vin. suđem, vin. suđe, 100 hl octa, 30 m krumpira, 20 m kukuruza, 8 m pšenice, raži i ječma, svinjci, 2 komada svinja svaka oko 150 kg težine, 50 m sijena 500 snopova kukuruzovnice, 150 kg graha, trpi štetu od Kuna 2,000.000.- Članova obitelji imade 10.-

36) Gabud Slava iz Laza kbroj 40, izgorjelo je: kuća sastojeca se od dvije sobe sa svim namještajem, 8 hl vina, vinsko suđe, 4 m kukuruza, 80 kg graha, 8 m krumpira, 5 m sijena, 150 snopova kukuruzovnice, trpi štetu od Kuna 250.000. Imade 2 čl. obitelji.

37) Gabud Stjepan i Mato iz Laza kbroj 11, izgorjelo mu: kuća, podrum, staja, komora, sobni namještaj, šivaći stroj, odjeća i obuća, 40 hl vina, vinsko suđe, podrumski namještaj, sve živežne namirnice, te mu je izgorio sav pokretni imetak. Trpi štetu od 1,700.000 Kuna. Imade 7 čl. obitelji.

38) Dijanić Silvestar iz Laza kbroj 37 izgorjelo mu: jedna klijet, staja, šupa, jedna preša, 18 hl vina, vin. suđe, 15 m sijena, 300 snopova kukuruzovnice, odjeća i obuća. Trpi štetu od 800.000 Kuna. Imade 6 članova obitelji a on je ubijen.

39) Dijanić Ivan iz Laza kbroj 37 izgorjelo mu: jedna klijet, staja, šupa, jedna preša, 3 hl octa, 10 m sijena, 18 m krumpira, 8 hl vi-

Qf>

na, vinsko suđe, trpi štetu od Kuna 500.000. Imade 6 čl. obitelji a on je ubijen.

40) Gabud Janko iz Laza kbroj 30 izgorjelo mu: kuća sastojeća se od dvije sobe sa namještajem, podrum, šupa, jedna preša, 10 m sijena, 10 m kukuruza, 15 m krumpira, 150 kg graha, odjelo i obuća, 17 hl vina sa vin suđem, sve pokućstvo, 2 kom svinja od oko 100 kg po komadu. Trpi štetu od 1,500.000 Kuna. On je sa ženom ubijen a ostalo je 4 djece, od toga troje nejake, a sin se nalazi u vojsci.

41) Gabud Metod iz Laza kbroj 11, izgorjelo mu: jedna kuća, podrum, komora, staja, svinjci, 20 hl vina sa vin. suđem, 40 m sijena, 8 m kukuruze, 100 kg graha, 20 m krumpira, pšenice i raži 200 kg, sobni namještaj, pokućstvo, odjeća i obuća, 2 kom svinja u težini od po 100 kg težine, perad sva, te trpi štetu od 2,000.000 Kuna. Imade 7 čl. obitelji.

42) Dijanić Vid iz Laza kbroj 291, izgorjelo mu: kuća, staja, podrum, svinjci, 11 m kukuruza, 5 m sijena, 10 m krumpira, 80 kg graha, 2 hl vina, vin. suđe, pokućstvo, odjelo i obuća, te živ. namirnice, sve u vrijednosti od 800.000 Kuna. Imade 4 čl. obitelji.

Svi ovi oštećeni dobri su i izpravni žitelji nisu podržavali veze sa odmetnicima a kako su bez ikakvih razloga ovako teško stradali da stavi prijedlog na nadležno mjesto da se ovim ljudima pruži pomoć u živ. namirnicama, odjeći i obući kao i grad. materijalu i novcu, dok je ova občina poduzela sve što je moguće da ovdašnji žitelji koji su u stanju da iste pomognu, o čemu je već ovdje započeta sabirna akcija.-

Za dom spremni!

Načelnik:

MP.

Bilježnik:
Kovaček, v.r.

KOTARSKA OBLAST DONJA STUBICA

Broj: 307 Taj/43

Donja Stubica, 5. XI.1943.

Predmet: Laz Bistrički, strijeljanje žitelja
po njemačkoj vojsci.-

- 1) **Predsjedništvu Vlade — Ured g. ministra Lorkovića**
- 2) Podhvatnom zapovjedništvu I. zbornog područja
- 3) Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost
- 4) Velikoj župi Prigorje
- 5) Redarstvenoj oblasti — Politički odsjek
- 6) Redarstvenoj oblasti — Odsjek javne sigurnosti

Z A G R E B

Na znanje i s molbom za pripomoć.-

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:

M . P C v j e t k o , v.r.
(Cvjetko)

M.P.²

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 6310.

23

1943, studeni 6.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama jedinica pod njegovom komandom u drugoj polovini listopada 1943. godine

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE

N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Oper. Br. 801/43

6. XI. 1943 g.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Jedinice XXVIII Divizije i Brigade »Braće Radića« izvršile su uspješno putovanje kroz Hrvatsko Zagorje. Na tom putovanju Brigada »Braće Radića« likvidirala je neprijateljsko uporište Ivanec,¹ dok je XVII U. Brigada napala Zlatar i uspjela uništiti neprijatelja djelomično, te se je ovaj povukao iz Zlatara.² XXI Brigada bila je kroz to vrijeme na sektoru između Novog Marofa i Bisaga, gdje je osiguravala da neprijatelj ne bi nadirao sa strane Zagreba, dok je s

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Donja Stubica

² Zaprimni pečat Ministarstva unutarnjih poslova NDH — Ured ministra, pov. br. 31, od 17. XI 1943. godine.

¹ Vidi: **Grada SZH**, knj. VI, Dok. br. 179 i 184, i **Zbornik VII**, tom V, knj., 20, Dok. br. 225.

² Vidi: **Grada SZH**, knj. VI, Dok. br. 211.

jednim bataljonom bila oko Križevaca. Neprijatelj je pokušavao omesti naše jedinice prodirući motorizacijom i služeći se avijacijom. On je napadao iz Varaždina, Krapine, a najteži pritisak bio je od pravca Zagreba. U tim borbama naše jedinice uspjele su odbiti neprijatelja, koji se je uvijek morao povući.

Bilo je predviđeno da se napadne i uporište Krapina, no neprijatelj je međuvremeno pojačao svoje garnizone na tom sektoru tako, da izgleda za uspjeh nije bilo, te su se jedinice nakon dnevnog kretanja kroz Zagorje vratile na sektor oko Kalnika i Ludbrega.

Na putu kroz Zagorje u nekim je krajevima uspješno provedena mobilizacija, dok je u krajevima oko Ivanca ista zatajila.

Naše jedinice također su bile vrlo aktivne u razaranju komunikacija. Tako je porušeno pruge Varaždin-Golubovec oko 3.000 m i Varaždin-Zagreb preko 10.000 m. Isto tako porušeni su mostovi preko Bednje na tim prugama kao i na cestama a porušeno je i 10 manjih mostova. Na taj način onemogućen je svaki saobraćaj sa Varaždinom, osim onog cestom preko Ormoža.

Kretanjem naših jedinica kroz Zagorje i oslobođenjem Ivanca i Zlatara pruženi su povoljni uslovi Zagorskom P. Odredu, koji ima preduvjeta da se razvije u jedan od naših najjačih odreda, a što je od velike važnosti baš za ovaj kraj, gdje se je Narodnooslobodilački pokret tek počeo razvijati.

Naše jedinice u Moslavini, tj. II Brigada i Moslavački P. Odred nisu u toku ovog vremena imale većih akcija, već su se više ograničile na razaranje komunikacija, kojima se služi neprijatelj.

Zagrebački P. Odred imao je par manjih akcija na svom sektoru, a isto tako i Bjelovarski P. Odred, koji se je pomalo sredio i pokazuje dosta aktivnosti.

Kalnički P. Odred, koji je čuvao, kroz vrijeme dok su naše jedinice bile u Zagorju, oslobođeni teritorij između Varaždinskih Toplica, Ludbrega i Križevaca, imao je par manjih okršaja.

Kroz ovo vrijeme neprijatelj nije vršio većih akcija ofenzivnog karaktera, a isto tako nije pokušavao popravljati razrušene komunikacije.

AKCIJE:

XXVIII Divizija N.O.V. Jugoslavije:

17. X. 1943.- Prilikom napada na Ivanec, koji je izvršila Brigada »Braće Radića«, XVII U. Brigada davala je osiguranje prema Varaždinu. Neprijatelj u jačini od 1.000 ustaša i domobrana pokušao se je probiti kroz položaje koje je držala ista Brigada na visovima iznad Cerja. U borbi, koja je trajala 5 sati, neprijatelj je odbijen i povukao se natrag za Varaždin. Naši gubici bili su 2 mrtvih i dosta ranjenih.

XXI Brigada imala je istoga dana, kao i dan ranije okršaje s neprijateljem, koji je naišao iz Bisaga, a imao je namjeru probiti se kod Visokog. Naše jedinice dočekale su ga u zasjedi i u brzom napadu uspjele ga razbiti tako, da je ovaj ostavio na terenu 48 mrtvih ustaša i gestapovaca. Naši gubitci 4 mrtva i 8 ranjenih. Tom prilikom zarobljen je jedan p. mitraljez i šmajser, 2 pištolja i 6 pušaka.

22. X. 1943.- Jedinice XVII U. Brigade izvršile su napad na uporište Zlatar. Osiguranje prema Zagrebu davala su dva bataljona iste Brigade, dok su bataljoni XXI Brigade bili na cesti Varaždin — Zagreb i osiguravali pravac od Varaždina. Brigada »Braće Radića« davala je osiguranje prema Lepoglavi i Krapini. Jačina neprijatelja u uporištu bila je oko 250 ustaša, feldžandarma i žandarma, a nalazili su se u zgradama. Napad je počeo u 4 sata ujutro, a trajao je do 3 sata ujutro drugog dana. U prvom naletu naše jedinice uspjele su likvidirati neprijatelja u par zgrada, dok se je ostali dio neprijatelja zabarikadirao u ostalim zgradama, a koje su branile jedna drugu tako, da je pristup do njih bio nemoguć. Naše jedinice izvršile su nekoliko juriša, ali uspjeti nisu mogle, jer se neprijatelj uporno branio i bacao bombe tako, da se do zgrada uopće nije moglo doći. Tokom dana neprijatelj sa tenkovima i motorizacijom neprestano je napadao cestom od pravca Zlatara. Kako nije bilo izgleda na uspjeh, izdano je naređenje da se jedinice povuku iz Zlatara, a dan kasnije neprijatelj je napustio uporište u koje su zatim ušle naše jedinice. U toku borbe za Zlatar zarobljena su 44 neprijateljska vojnika, 1 t. mitraljez, 50 pušaka, 2.200 metaka, 16 bombi i nešto vojničke spreme. Neprijatelj je imao preko 40 mrtvih i veći broj ranjenih dok su naši gubici 6 mrtvih i 18 ranjenih drugova. U borbi, a naročito kod juriša istakla se III Četa II Bataljona XVII Brigade, te je dobila pohvalu od strane ŠTABA XXVIII Divizije³.

26. X. 1943.- Naše jedinice nakon što je neprijatelj ispraznio Zlatar ušle su u njega. 26. ov. mj. neprijatelj sa 10 tenkova i većim brojem blindiranih kola opet je napao Zlatar. Bataljon koji je bio unutra, da izbjegne opkoljavanju od strane neprijatelja povukao se navišave sjeverno od mjesta. U borbi, koja se razvila, protivnička pješadija bila je odbijena i neprijatelj se počeo povlačiti. Prilikom povlačenja 1 tenk od 25 tona zapao je u jamu, gdje se je prevrnuo, a kako je naša vatra bila uperena na njega, neprijatelj ga je zapalivši napustio. Oštećen je jedan drugi tenk, no koji su uspjeli odvući. U tom okršaju mi smo imali jednog mrtvog.

27. X. 1943.- Ovoga dana jedinice XVII i XXI Brigade rušile su prugu Zagreb — Varaždin, te je iste porušeno preko 5.000 metara.

³ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 20, Dok. br. 145.

Pored toga porušeni su i mostovi na cestama, a porušen je i željeznički most na rijeci Bednji. Zapaljen je i Bisag Grad⁴, koji je služio neprijatelju kao utvrđenje na cesti Zagreb — Varaždin.

Jedan bataljon XXI Brigade, koji se kroz ovo vrijeme nalazio na sektoru Sv. Petar Orehovac — Križevci (sekc. Čakovec 1 : 100.000) vodio je borbu sa nadmoćnijim neprijateljem 25. i 27. ov. mj.

25. X. 1943.- Neprijatelj, koji je pošao iz Križevaca, odbijen je i natjeran u bijeg.

27. X. 1943.- Neprijatelj sa jačim snagama uspio je prodrijeti do s. Vojakovac, te se je ova jedinica morala povući na nove položaje oko Glogovnice. Tokom ovih dviju borbi naši gubici bili su 2 mrtva i 5 ranjenih, dok neprijateljski nisu poznati.

Brigada »Braće Radića«

17. X. 1943.- Brigada izvršila je napad na sresko mjesto Ivanec. U samom uporištu je bilo 67 domobrana u rudniku ugljena i oko 30 žandara u Kotarskoj oblasti. Napad je izvršen u ranu zoru sa jednim bataljonom, dok su ostali bataljoni davali osiguranje prema Lepoglavi. Zandarmi su se predali bez otpora, dok su domobrani pružili otpor, no nakon borbe od jedan sat predali su se i oni. Gubitaka nije bilo ni na jednoj strani. U toj akciji zarobljeno je 30 žandarma, 1 domobranski nadporučnik, 1 narednik i 65 domobrana. Od oružja zarobljeno je 6 p. mitraljeza, 20.000 metaka, 120 karabina i mnogo ostale spremne. III Bataljon te Brigade trebao je istovremeno izvršiti napad na uporište Lepoglavu u kojoj se nalazilo oko 100 ustaša i oko 50 domobrana i žandarma. Isti Bataljon nije stigao na vrijeme na mjesto odakle je imao izvršiti napad, te je neprijatelj imao vremena da se uvuče u zgradu Kaznion, koja je opasana zidom, a manje snage bacio je na kote povrh samog mjesta. S time što se je zakasnilo, nije se uspjelo iznenaditi neprijatelja, te tokom dana nije moglo biti nikakvog većeg napada. Navečer istoga dana izvršio je III Bataljon napad na Lepoglavu. Neprijatelj je povukao sve svoje snage u zgradu kaznion, a istu je nemoguće zauzeti bez teškog oružja, te su se naše jedinice povukle napostigavši uspjeh. Naši gubici bili su 2 lakše ranjena, dok nama gubici neprijatelja nisu poznati.

20. X. 1943.- Tokom dana jedna četa Brigade napala je na rudnik Ladanje i uhvatila tamo 12 domobrana, 20 pušaka, 2.000 municije, a rudnik razorila. Jedinice koje su ostale oko Ivanca bile su napadnute od jedne motorizovane kolone Nijemaca, koja je nastupala

⁴ Riječ je o bivšem feudalnom dvorcu sjeverno od sela Bisag.

iz Krapine preko Lepoglave. Neprijatelj je nastupao sa 5 tenkova, 5 blindiranih kola i oko 200 pjašaka. U borbi koja je trajala od 12 do 18 sati neprijatelj nije uspio ući u Ivanec, a kako nije podesan teren, naše jedinice nisu mogle izvršiti protivnapad, tako da se je on mogao nesmetano povući. Naši gubici bili su 1 mrtav i 3 ranjena⁵.

21. X. 1943.- Neprijatelj je ponovo napadao na Ivanec i uspio ući unutra sa par tanketa, no nakon 10 minuta se je opet povukao. Prethodno je topovima tukao naše položaje.

22. X. 1943.- Brigada je izvršila pokret preko Ivanšćice i zauzela položaj kod Novog Golubovca i ispred Mihovljana osiguravajući XVII U. Brigadu, koja je napadala Zlatar. Na tim položajima Brigada je ostala do 27. X. 1943.

27. X. 1943.- Jedna četa Brigade sačekala je u zasjedi kod G. Jesenja kamion ustaša, koji su imali za osiguranje 2 tenka. Naši borci otvorili su iz neposredne blizine vatru na kamion i poubijali 21 ustašu, dok su tenkovi uspjeli pobjeći. Zarobljeno 3. p. mitraljeza i 10 karabina. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

28. X. 1943.- Jedinice Brigade rušile su prugu Varaždin — Golubovec, porušen je želj. i kolni most na rijeci Bednji.

29. X. 1943.- Brigada je preko Ivanca izvršila pokret do Sv. Ilije i Turčina. Ovdje je također izvršeno rušenje pruge Zagreb — Varaždin koja je porušena u duljini 2.000 metara.

Nakon ovog Brigada se prebacila na sektor Kelemen — Jalžabet — Martijanec, gdje je pristupila sređivanju svojih jedinica.

Na putu Brigada je popunila svoje jedinice novim ljudstvom te tako se brojčano ojačala, a jedinice su stekle rutinu u borbi sa motoriziranim neprijateljskim jedinicama. Tokom putovanja Brigada je bila napadana od aviona i ograničila se je na pasivnu obranu i time dozvolila da se avioni spuštaju potpuno nisko. Gubitaka doduše u avijaciji nije bilo, ali se pokazala potreba da se jedinice izobrazu u gađanju aviona, kako puščanom tako i mitraljeskom vatrom.

Zagorski partizanski odred:

18. X. 1943.- Jedan bataljon ovog Odreda izvršio je napad na ustaški garnizon u s. Klanjec, gdje je bilo oko 40 ustaša⁶. Kod toga napadaja pokazalo se: da Odred raspolaže dobrim borcima no koji moraju preći još nekoliko borbi, pa da steknu potrebnu rutinu, a samo rukovodstvo nije bilo na potrebnoj visini. Prilikom juriša na zgradu u kojoj su bile ustaše ubijeno je njih 12, dok su ostali uspjeli

⁵ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 20, dok. br. 225, i **Građa SZH**, knj. VI, Dok. br. 212.

⁶ Vidi: **Građa SZH**, knj. VI, Dok. br. 193.

pobjeći. U istoj akciji zarobljeno je i 6 žandarma, zatim 16 karabina i oko 400 kom. municije. Zapaljena je zgrada u kojoj je bio ustaški logor i općinski spisi. Naši gubici 1 mrtav i 3 ranjena.

20. X. 1943.- Tokom noći izvršen je istovremeno napad na želj. stanicu Ključ i Luku, gdje su bile njemačke posade od po 20 vojnika. Napad na Luku potpuno je uspio, te je na juriš 1 ubijen, 3 ranjena i 16 zarobljeno njemačkih vojnika. Zaplijenjeno je 20 pušaka, 1 mitraljez, 1 šmajser, 2.000 municije i dosta ostale ratne spremne. Napad na Ključ nije uspio uslijed toga što nismo imali tačnih podataka o smještaju neprijatelja. Ubijen je 1 Nijemac i nekoliko ranjenih. Vlastitih gubitaka nije bilo. Nakon akcije na ova uporišta neprijatelj je sa kamionima iz Trgovišta krenuo za našim jedinicama no u borbi je odbijen.

22. X. 1943.- Porušen je most na pruzi između Vel. Trgovišta i Zlatara, osim toga porušeni su mostovi i prekopane ceste na cijelom tom sektoru, a razrušen je tunel Lupinjak na njemačkoj granici.

Nakon ovih akcija Odred je dobio pojačanje u borcima, koji su dobrovoljno pristupili u Narodnu vojsku, te je formirao i III Bataljon. Pojačao je i komandni kadar, to je nakon odlaska XVIII Divizije i Brigade »Braće Radića« iz Zagorja dobio zadatak da brani oslobođena mjesta Ivanec i Zlatar i da nadalje razara komunikacije.

Zagrebački p. odred:

Prema dosad stiglim izvještajima, ovaj Odred nije imao dosad većih akcija osim rušenja pruga i mostova. Razrušena je pruga Sesvete — Dugo Selo u duljini 1.800 metara, a i miniran je most na cesti Sesvete — Sv. Ivan Zelina.

Bjelovarski p. odred:

20. X. 1943.- III Bataljon ovog Odreda izvršio je napad na uporište Gudovec — Jelav u kojemu se nalazilo 45 domobrana⁷. Nakon kratke borbe domobrani su se predali. Zarobljeno je 32 domobrana, 40 pušaka, 1 p. mitraljez, 60 bombi, 6.000 metaka i ostale ratne spremne. Gubitaka ni na jednoj strani nije bilo.

Osim ove akcije jedinice Odreda izvršile su rušenje želj. pruge Bjelovar — Kloštar i Kloštar — Koprivnica.

24. X. 1943.- Jedinice Odreda izvršile su napad na putnički voz Osijek — Zagreb i tom prilikom zarobljen je ustaški pukovnik i 2 ustaška špijuna i 3 karabina, a voz je uništen.

25. X. 1943.- Razrušeno je kod Virja 3 kim. želj. pruge.

⁷ Isto, Dok. br. 205.

Kalnički p. odred:

19. X. 1943.- Jedinice ovog Odreda izvršile su rušenje pruge Koprivnica — Varaždin i Koprivnica — Križevci, te je iste srušeno preko 1.000 metara.

20, 21. i 23. X. 1943.- Srušeno je također oko 4.000 metara želj. pruge.

23. X. 1943.- Neprijatelj je izašao iz Križevaca u namjeri da vrši popravak pruge prema Koprivnici, no bio je odbijen. U borbi pala su nam 3 druga. Istog dana naši mineri srušili su most između Koprivnice i Dekenješa.

Nakon ovoga Odred nije imao značajnijih akcija, jedino je Međimurska četa, koja spada pod njegovu komandu, izvršila nekoliko prepada na teritoriju Međimurja, nakon čega se povukla opet s ovu stranu Drave, budući da je teren Međumurja nepogodan za dalje zadržavanje. Odred će u toku slijedećih dana formirati i III Bataljon od Varaždinske čete⁸.

II Brigada II operativne zone:

Ova Brigada, koja operira na sekotru Moslavine, izvršila je u toku ovog vremena samo jednu značajniju akciju.

25. X. 1943.- Postavljena je zasjeda na cesti Ivanić Grad — Čazma, na koju je naletjela kolona gestapovaca i domobrana. U borbi ubijeno je 20 neprijateljskih vojnika, a zarobljeno je 50. Uhvaćen je jedan t. mitraljez, 4. p. mitraljeza, oko 50 pušaka i ostale ratne spre-
me⁹.

Ostalo vrijeme Brigada je upotrijebila za unutarnje sređivanje svojih jedinica, kao i na razaranje komunikacija manjeg značaja.

Moslavački p. odred:

15. X. 1943.- Odred je izvršio akciju na ž. stanicu Prikraj i most na Lonji¹⁰. Ž. stanica je zapaljena i rastrgane skretnice. Posada koja je branila stanicu kao i most na Lonji sastojala se od 80 domobrana. Sam most je bio branjen iz bunkera, no nakon kratke borbe naši borci uspjeli su zauzeti bunkere. Sam most, koji je dugačak 20 metara, razrušen je. Zarobljeno 23 domobrana, 20 karabina, 1.000 metaka i razne ostale ratne spre-
me. Ostali domobrani uspjeli su pobjeći. Prilikom ove akcije žrtava na našoj strani nije bilo.

Jedinice ovog Odreda osiguravale su odpremu hrane za oslobođeni teritorij.

⁸ Treći bataljon Kalničkoga NOP odreda formiran je od Varaždinske i Međimurske čete. Vidi: Dok. br. 57.

⁹ Vidi: Dok. br. 271, **Zbornik VII**, tom V, knj. 20, Dok. br. 233.

¹⁰ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 20, Dok. br. 217.

KRITIČKI OSVRT:

XVII U. Brigada pretstavlja jednu čvrstu i sredenu jedinicu. Borbeni moral boraca je vrlo dobar i rukovodeći kadar posjeduje potrebna iskustva u akcijama. Osjeća se nedostatak kontrole prilikom izvršavanja raznih naredjenja, od strane višeg štaba na niži.

XXI Brigada u početku nije zadovoljila. Sa izmjenama u Štabu Brigade i pojedinim štabovima bataljona stanje se u Brigadi popravilo i kroz kratko vrijeme sigurno će se srediti. Borbeni moral kod boraca je vrlo dobar, a kod rukovodilaca osjeća se izvjesna nesigurnost pri izvršavanju zadataka.

Brigada »Braće Radića« iza teške borbe kod Šemovca, gdje je pretrpjela osjetne gubitke popustila je u svojoj čvrstini. Razlog tome je što je izbačeno iz stroja veći broj rukovodilaca. Brigada je popunjena novim borcima i formirala je IV Bataljon i njeno stanje kreće na bolje. Kroz kratko vrijeme predstavljat će i ona jednu čvrstu jedinicu. Borbeni moral kod boraca je vrlo dobar. Rukovodioci su mladi i nedovoljno iskusni. Štab Brigade je sređen i odlučan kod izvršenja zadataka. Za zamjenika komandanta Brigade postavljen je drug Bobić¹¹ (bivši operativni oficir VI Divizije), a dosadašnji zamjenik komandanta Brigade drug Kobal¹² povučen je u naš Štab.

II Moslavačka brigada još je mlada i od svog formiranja nije imala nijedne teže borbe. Ima uslova da se razvije u jednu vrlo dobru udarnu brigadu. Rukovodeći kadar još je mlad i neiskusni. Štab Brigade dosta je sređen i sa malim izmjenama odgovorit će svojim dužnostima. Borbeni moral kod boraca i rukovodilaca je vrlo dobar.

Štab XXVIII divizije odlaskom zamjenika komandanta druga Radojice¹³ je nepotpun, jer je cio posao pao na komandanta i politikomesara. Drug načelnik Štaba Geco¹⁴ ima sposobnosti da bude dobar šofer i to ga jedino interesuje a nikako ne može odgovoriti na dužnosti načelnika štaba Divizije, jer ne pruža nikakovu pomoć niti Brigadama a niti štabu Divizije. Mišljenja smo a bi bilo korisno da se ga pozove u Auto četu GŠH, jer zato posjeduje volju i sposobnost.

Stalnim pokretom i akcijama koje su izvođene jedinice su postale čvršće i stekle su nova borbena iskustva, tako da bez kolebanja Pristupaju izvršavanju i težih zadataka.

¹¹ Milan

¹² Vlado

¹³ Nenezić

¹⁴ Gedeon Bogdanović

Naoružanje u automatskom oružju po jedinicama je srazmjerno dobro, ali se osjeća jak nedostatak u artiljeriji. Neprijatelj se sve više utvrđuje u svojim uporištima i brani iz čvrstih zgrada, te smo uslijed toga u akciji na Zlatar morali odstupati sa djelomičnim uspjehom. Još veći nedostatak osjećamo u antitenkovskom oružju, jer sada neprijatelj upotrebljava tenkove veće tonaže — preko 15 tona, tako da su naši borci često puta nemoćni. Prekopavanje cesta i postavljanje mina nije dosada od strane naših jedinica u potpunosti iskorišćeno. Nastojimo da sa sredstvima kojima raspolažemo usavršimo borbu protiv tenkova. Borci se uglavnom tenkova ne plaše, na povoljnim položajima sačekaju neprijateljsku pješadiju. Tako je dosada, uvijek, neprijatelj, i pored svojih tenkova, bio odbijen.

Brigada »Braće Radića« i Moslavačka brigada raspolažu sada svaka sa po jednim antitenkovskim topom 45 m/m, koje smo od vas primili. Jedinice XXVIII Divizije raspolažu sa 3 antitenkovske puške. Ukoliko je moguće molimo da nama pošaljete za brigade ove Zone 4 antitenkovske puške.

NAŠE DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Naše brigade nalaze se sada na odmaranju i sređivanju i vrše pripreme za nove zadatke.

Naš plan predviđa čišćenje i razbijanje još nekoliko neprijateljskih uporišta na sektoru Kalnika i Moslavine¹⁵ (o tome smo vama poslali radiogram). Po završetku toga plana XXVIII Divizija izvršila bi svoj zadatak na našem operativnom sektoru¹⁶. Mišljenja smo da bi daljnji tok operacija trebalo da riješimo u saglasnosti sa VI Korpusom N.O.V.J. i da pristupimo većim operacijama na granici naše Zone i VI Korpusa.

Prije napuštanja teritorija naše Zone od strane XXVIII Divizije namjeravamo formirati još jednu brigadu¹⁷, koja bi operirala na sektoru Bilo Gora — Kalnik, dok bi Brigadu »Braće Radića« uputili u Hrvatsko Zagorje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

¹⁵ U planu je napad na Durđevac, ali do toga nije došlo. U Moslavini je 28. studenog 1943. godine izvršen napad na Čazmu. Vidi: Dok. br. 60.

¹⁶ Na području Druge operativne zone Divizija je stigla 9. rujna 1943. godine. Početkom prosinca prebačena je u Turopolje, a zatim je potkraj prosinca vraćena u Slavoniju.

¹⁷ NO brigada »Matija Gubec« formirana je 12. prosinca 1943. godine u selu Lipovčani

politkomesar:
M.¹⁸ Belinić, v.r.

MP.¹⁹

Komandant:
Vlado Matetić, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105, f. 1, Dok. br. 13.
Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 41, str. 173-183.

24

1943, studeni 6.

Izveštaj Okružnoga NOO Pokuplje ZAVNOH-u o situaciji na njihovu području, organizacionom stanju i radu te o teroru neprijatelja

Okružni
Narodno Oslobodilački Odbor
Pokuplje

6. XI1943.

IZVJEŠTAJ

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU NARODNOG
OSLOBOĐENJA

HRVATSKE

Pregled organizacionog stanja u okrugu Pokuplje. Obuhvaćeni su svi kotarevi ovog okruga to jest postoji u pet kotareva kotarski Narodno-oslobodilački odbori, isti odbori nisu potpuni, osim kotara Velika Gorica. Ovi kotarski Narodno oslobodilački odbori formirani su pred kratko vrijeme, i uslijed toga ne zadovoljavaju zadacima koji se pred njih postavljaju u današnjem brzom razvitku N.O. Pokreta, te se još nisu osamostalili i nisu odlučni kod brzog rješavanja svakodnevnih zadataka. U svom radu uspjeli su obuhvatiti jedan veći dio svojih općina, a naročito kotar Velika Gorica koji je obuhvatio skoro sve općine, dok kotar Jaska i Pisarovina su nešto zaostali. Isto tako općinski narodno oslobodilački odbori uspjeli su

¹⁸ Marko

Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone
NOV i PO Hrvatske
(u sredini zvijezda petokraka)

obuhvatiti veći dio sela u svojim općinama, gdje su formirani seoski N.O.O.-i koji još nisu učvršćeni.

Rad općinskih i seoskih Narodno oslobodilačkih odbora sastoji se prvenstveno u prikupljanju hrane i smještaja vojske i prikupljanje N.O. Fonda, dok politički, to jest, agitaciono-propagandistički kao i organi narodne vlasti dosta slabo rade među narodom, naročito seoski. Svi N.O.O.-i počam od kotarskih pa sve do seoskih, osim kotara Žumberak postavljeni su, i većinom rade poluilegalno, dok jedan manji dio radi ilegalno.

Rad po kulturno-prosvjetnom odsjeku ne odvija se jednako po cijelom okrugu, u kotaru Žumberak razvija se nešto bolje i to naročito školski rad. U tom kotaru radilo se je nešto i van školskog rada to jest bilo je stvoreno nekoliko kulturno-prosvjetnih domova. Održavani su tu i tamo masovni zborovi.

Zdravstveno stanje u ovom okrugu je dosta dobro. Zaraznih bolesti nema u većem stilu. Još do danas nisu postavljene ambulante, pa prema tome niti se ne vrši liječnički pregled civilnog stanovništva.

Što se tiče poljoprivrede i gospodarskog stanja prosječno je dobro. U nekim kotarevima uzeo je šverc prilično maha te su počeli pojedini svijesno, a neki nesvijesno da harače nemilosrdno naše šume te izvoze drva na neoslobodeni teritorij i to naročito iz kotara Pisarovina gdje postoje veći kompleksi šuma nadbiskupije zagrebačke. Politički nivo odbora u ovom okrugu je dosta nizak, a iz toga proizlazi da su nesamostalni i neodlučni kao i kod brzih rješavanja svakodnevnih zadataka. To je baš krivo da se u ovakovim momentima pojavljuje šverc. Politička svijest cjelokupnog naroda objektivno je dobra. Uz sve to što neprijatelj nastoji sa propagandom preko raznih domaćih izroda da zastraši narod kako će biti svi popaljeni i uništeni. Na taj način kao i putem pljačke i paljenja sela nastoje spriječiti i ugušiti val narodnog ustanka koji je neizbježiv. Pred nekoliko dana došle su Hitlerove zvijeri u kotar Velika Gorica i zapalili pet sela Poljana, Željezno itd. U srcu Hrvatske u Posavini, kraj Velike Gorice, zapalili su jedno selo u kotaru Pisarovina i u Bregani, nekoliko kil. kraj Zagreba, a po ostalim kotarevima vrše pljačku, masovna hapšenja i ubistva. Tako je za vrijeme zadnje ofenzive vršene na Žumberak dana 23. X poubijano na stotine ljudi. Te zvijeri vršili su i nemilosrdnu pljačku i palili su Zumberačka sela. Povođom te ofenzive nemožemo vam ovaj puta dati opširan izvještaj već ćemo ga poslati naknadno. I uz sav ovaj rad i zlo djela koja su počinili njemački fašisti nad Hrvatskim narodom može se naći pojedinih ljudi koji još uvijek kažu da nije vrijeme, kao što na primjer Martinović Milan iz Pisarovine i još pojedinci njemu slični otvore-

no se izražavaju da je danas u Narodno oslobodilačkoj borbi jedna manjina naroda koja ne predstavlja ni koga i nema naroda iza sebe, već da jedan veći dio naroda još uvijek danas svijesno samo gleda. Dok ovi što su borci neznadu zapravo za koga se bore. No, ovakovih imade vrlo malo ali ipak ih još imade. Svi prijašnji istaknutiji HSS-ovci još uvijek stoje na strani gledanja i čekanja. Ovakvim radom neprijatelj je izazvao još veće ogorčenje i mržnju kod naroda. To narod je uvidio i svakog dana sve više uviđava da mu je jedini spas iz tog nesnosnog stanja ako primi pušku na svoje rame. Ali ipak vrlo teško se odlučuje da pođe u N.O.V. Nije još dovoljno odlučan, a šta više, odgovara mu ono što kažu pojedinci »čekati«.

Da bi se stanje ovog okruga popravilo, to jest morali bi Narodno oslobodilački odbori doći u svom radu do punog izražaja, te da bi se tako pojedince kao i mase aktiviziralo. Na temelju toga je ovaj okružni N.O.O. na svojoj sjednici održanoj dana 23. X zaključio da se sam okružni Narodno oslobodilački odbor popuni kako bi mogao dati punu pomoć ostalim N.O.O.-ima, tako da bi se moglo obuhvatiti sva sela i općine ovoga okruga, da se dosadašnji Narodno oslobodilački odbori učvrste. A da bi se to postiglo što prije i bolje potrebno je Narodno oslobodilačkim odborima kao i odbornicima viša politička i organizaciona sposobnost. Prema tome je neophodno potrebno da se obavezno i redovito proučava sav materijal dobio iz svakodnevnih borbi, to jest od viših foruma. To smatramo kao najglavniji i najprvi zadatak, jer to traže svakodnevni događaji koji se odvijaju kod nas i u svijetu velikom brzinom.

Zajam Narodnog oslobođenja donekle dobro se rasparčava i narod ga dobro prima. Naročito ga dobro prima u kotaru Velika Gorica.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Tajnik:
službeno odsutan

P. Predsjednik:
Pipić Ignac, v. r.

P.S.

Dragi drugovi mi smo vama već više puta pisali da nam ukažete na nepravilan rad kao i nedostatke kako bi mogli svoje greške ispraviti. Neznamo koji su razlozi da nam ništa ne odgovarate ili možda pisma ne stižu, to jest, izgube se na putu.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/455.

1943, studeni 6.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske na području sjeverozapadne Hrvatske

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 310

(po podacima primljenim 6. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: Prema izvješću zapovjedništva I. sektor Karlovac, 5. XI. partizani¹ su zaposjeli s. Sošice i Sv. **Jana** (23. km z.s.z. i 6 km s.z. od Jastrebarskog).

Istog dana prebacile su se 3 part. skupine preko s. Vlačkovec i Sv. Marija (8 i 6 km s.s. izt. od Jastrebarskog) u Plješivicu².

Podr. Ludbreg: 4. XI. u 12.00 sati nakon što su protjerale slabije partizanske dielove, njemačke postrojbe³ i postrojbe⁴ skupine ustaškog bojnika Devčića ušle su u Ludbreg. Glavne partizanske snage⁵ odstupile su noću 3/4. XI. u Kalnik: Vlastiti gubitci: 4 ustaše ranjeni, a partizanski 4 mrtva i 3 zarobljena. Plien: 25 pušaka i 1 mali bacač, a 1 bacač je uništen. Čete su po planu napustile Ludbreg i vratile se u Varaždin.

Podr. Zagreba: 4. XI. ponovno je odbijen manji part. napadaj na benzinsko skladište kod Seseveta (10 km izt. od Zagreba). Vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Koprivnice: Prema izvješću iz Koprivnice, na području zapadno od Koprivnice nalaze se jače part. snage (navodno 3 brigade), koje se prikupljaju za napadaj na Koprivnicu.⁶

Podr. Kutine: Naše čete iz Kutine, Popovače i Novoselec Križa u suradnji sa njemačkim oklopnim vlakom vode podhvat protiv par-

¹ Riječ je o Žumberačko-pokupskome NOP odredu.

² Isto.

³ Riječ je o dijelovima III. 85 Pannzer Korpusa.

⁴ Prva bojna PTS-a.

⁵ Glavnina snaga već je potkraj listopada povučena na Kalnik.

⁶ O napadu na Koprivnicu vidi: Dok. br. 51.

tizana na području s. Vlahinička (18 km s.z. od Kutine). Bližih podataka još nema⁷.

⁸

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Križevci — Bjelovar: 5. XI. kod želj. postaje Rovišće partizani su minirali želj. most.

Pruga Kloštar — Koprivnica: 4. XI. između želj. postaje Vlaislav i Plavšinc naišao je radni vlak na minu.

Po nalogu
Ministra i zapovjed. oruž. snaga
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov⁹)
Dragojlov, v.r.«

M.P.¹⁰

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

26

1943, studeni 7.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama i diverzijama jedinica NOV i PO Hrvatske na području sjeverozapadne Hrvatske

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 311

(po podacima primljenim 7. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 6/7. XI. odbijen je manji part, napadaj na Varaždin. Vlastitih gubitaka nije bilo.

⁷ Do sukoba s jedinicama NOV nije došlo, vidi: Dok. br. 26.

⁸ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁹ Fedor

¹⁰ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

Prema izvješću podhvatnog područja Varaždin, partizani se prebacuju preko r. Drave u Mađarsku između s. Šemovec i Struga (11 i 24 km izt. od Varaždina).

Podr. Kutine: 4. XI. prigodom čišćenja područja oko s. G. Vlanička (18 km s.z. od Kutine) naišlo se samo na pojedine manje partizanske skupine, koje su se nakon kraćeg puškaranja povukle,

i

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 5/6. XI. odbijen je part, napadaj na našu posadu u s. Belaj (7 km j. od Karlovca).

6. XI. naše i njemačke čete iz Karlovca i okolnih uporišta čistile su područje: Krlovac — Ozalj — Brod — Ribnik — Netretić (14, 24 i 18 km s.z. te 11 km z.s.z. od Karlovca). Na jače neprijateljske djelove nije se naišlo. - Konačni posljedak još nije poznat.

2

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb — Sisak — Zemun: Noću 6/7. XI. između želj. postaje Vel. Gorica i Sv. Klara naišao je brzi vlak na minu. Žrtava nema.

Iste noći između želj. postaje Martinci i Hrv.³ Mitrovica naišao je osobni vlak na minu. Stroj i 4 vagona su izkliznula. Žrtava nema.

Pruga Zagreb — Dugo Selo — Novska: Noću 6/7. XI. na ulazu u želj. postaju Ivanić Grad naišao je teretni vlak na minu. Stroj i 2 vagona su se prevrнула, a službena kola izgorila. Žrtava nema.

7. XI. kod želj. postaje Prečec partizani su porušili želj. prugu u dužini od oko 600 metara. Bližih podataka još nema.

Istog dana blizu želj. postaje Sesevetski Kraljevec partizani su porušili želj. prugu u dužini od 40 metara.

Pruga Zagreb — Karlovac: Noću 6/7. XI. između želj. postaje Jastrebarsko i Zdenčina naišao je oklopni vlak na minu. 2 vagona su izkliznula.

7. XI. između želj. postaje Zdenčina i Horvati partizani su minom oštetili želj. prugu.

----- 0 -----

¹ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

² Isto.

³ Sremska.

Pri zaključku izvješća primljeno je:

Podr. Koprivnice: 7. XI. u 00.00 sati partizani su jačim snagama napali Koprivnicu⁴. — Danas u 10.45 sati primljeno je izvješće od podhvatnog pododsjeka Kalnik-Bilo iz Koprivnice, da su partizani upali u grad. Bližih podataka još nema. — Protumjere su u toku.

M.P.⁵

Glavar
Glavnostožernog ureda
general (Dragojlov⁶)
Dragojlov, v.r.«

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

27

1943, studeni 7.
Bjelovar

Izveštaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o borbama s partizanima potkraj listopada i početkom studenoga 1943. godine

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U BJELOVARU

Broj : Taj. 2909/43.-

Bjelovar, dne 7. studena 1943.-

Predmet: Svakodnevno izvješće za
7. studena 1943.-

- 1.) MINISTARSTVO UNUTARJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST — ZAGREB
- 2.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST —
- ODSJEK II. A. - ZAGREB
- 3.) MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST -
ODSJEK X. — ZAGREB

⁴ Vidi: Dok. br. 51.

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁶ Fedor

4.)	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA OBĆE ZAPOVJEDNIČTVO REDARSTVENE STRAŽE — ZAGREB	
5.)	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA ZA G. DR. BAUERA	— ZAGREB
6.)	PREDSJEDNIČTVO VLADE — — URED MINISTRA G. LORKOVIĆA	- ZAGREB
7 .)	VELIKA ZUPA BILOGORA	- BJELOVAR
8.)	NJEMAČKO VOJNO ZAPOVJEDNIČTVO	-BJELOVAR
9.)	NJEMAČKO MJESTNO REDARSTVO	- BJELOVAR
10.)	UREDOVNICA NJEMAČKE DIVIZIJE	- N. GRADIŠKA
11.)	ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST	— N. GRADIŠKA
12.)	ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST	- VARAŽDIN

Prema nalogu Ministarstva unutarnjih poslova, Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 10. II. 1942. br. Prs. 611/42. predlaže se dnevno izvješće za 7. studena 1943. god. kako slijedi:

Prema izvješću kotarske oblasti u Bjelovaru od 6. XI. 43. br. T. 3941/43. odvedeni su prisilno po partizanima iz sela Prgomelja dne 28. X. 43. slijedeće osobe Makar Stjepan, občinski donaćelnik, Makar Roza, njegova supruga, Makar Marija, njegova kćerka, Rehono- vić Djuro, Šestar Vinko, Tomac Ivan, Jandroković Marija, Posavac Josip, Novak Sofija i Prahić Milka, svi su bili odvedeni u selo Breza, občina Gudovac, te su nakon saslušanja pušteni kućama Posavec Josip, Makar Roze i kći joj Marija, Novak Sofija i Prahić Milka.

Iste noći odveden je po partizanima i učitelj iz sela Prgomelja Franjo Tkalčević, za kojega se pripovijeda da su ga partizani ubili.

Ujedno je opljačkan po partizanima Sramek Sofija čiji se muž nalazi u domobranstvu.

Iz sela Stare Plavnice opljačkali su partizani 5. XI. 43. Fridrih Eduarda odnesavši mu rublje i odjeću.

Prema izvješću oružničkog krilnog zapovjedništva u Bjelovaru od 6. XI. 43. br 1741/43. dne 24. X. 43. prigodom povratka iz Križa u Čazmu postrojba domobrana i njemačke policije iz zasjede u blizini Čazme naišle su na dvije partizanske brigade. Borba je trajala nekoliko sati. U borbi je poginuo vodnik Kardun Jure iz Čazme i nestao domobran Džafić Atin. Od V. Gorske pukovnije nestao je častnik, dočastnik i 43. domobrana. Od njemačke policije 16 momaka. Točan broj svih poginulih nije još ustanovljen. Kod partizana bilo je oko 60. mrtvih.¹

31. X. 43. partizani moslavačke skupine u selu Siščani pokupili su oko 180. kola sa zapregom i dotjerali u Kopčić Brdo.

¹ Podaci o gubicima Druge NO brigade Druge operativne zone nisu točni. Vidi o tome: Dok. br. 23, 44, i **Zbornik VII**, tom V, knj. 20, Dok. br. 233.

Dne 6. XI. 43. došli su sa vlakom od Križevaca u Bjelovar izbjeglice iz Bosne oko 50. Prema do sada još neproverenim viestima izbjeglice su većinom od obitelji ustaških dužnostnika. O tome je odmah obaviještena Velika župa Bilogora radi daljnjeg postupka sa istima.

Prema izvješću oružničke postaje u Garešnici od 3. XI. 43. br. T. 498/43. partizani dne 1. XI. 43. prolazili su po selima oružničke postaje Garešnica i tom zgodom obavljali su popis svih muškaraca kao i onih ljudi, koji su se isticali kao Hrvati ili su bili u ustaškom pokretu. Spomenuti Hrvati imaju se dne 2. studenoga 1943. javiti u partizanski kotar u selu Vel. Bršljanica pod prijetnjom, ako se ne odozovu, da će biti predvedeni pred partizanski ratni sud. Narod se je uplašio partizana, te čini sve što mu partizani zapoviedaju. Vođa partizanske skupine na ovom području zove se Gezeis² Slavko. Selo Vel. Bršljanica većinom je naseljena sa pravoslavnim stanovništvom i tamo su partizani osnovali svoj kotar s razloga, jer je cijelo selo uz njih. Katoličko i Hrvatsko stanovništvo ne može se nikuda kretati, te ih partizani drže u šahu, priteći im se, da će oni pobijediti i da će kralj Petar opet doći na vlast.

Drugih izvješća do sada ova oblast **primila nije.**

Moli se izvješće primiti do znanja.-

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ
ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI:
(Imper)³
.....⁴, v.r.

M.P.⁵

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 196, f. 16, Dok. br. 1.

² Pogrešno, treba stajati Kezele.

³ Dragutin

⁴ Potpis nečitak.

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Župska redarstvena oblast Bjelovar

1943, studeni 8.
Koprivnica

Poziv Gradskoga NOO Koprivnica građanima na zbor u oslobođenom gradu

HRVATSKI, SRPSKI I SLOVENAČKI NARODE,

Drugovi i drugarice,
Braćo i sestre!

Nema te sile na svijetu, koja veličanstvo istine može svladati. Godine neizmernih patnja, očvrsnule su naš rod i rekli čitavom čovječanstvu, da smo onakvi, kakvi trebamo i biti.

NARODNA OSLOBODILAČKA VOJSKA JE DOŠLA.
NEMA VIŠE KRZMANJA, SPEKULACIJE I RAČUNA.
DOŠLO JE VRIJEME DA KAŽEŠ JESI LI ČOVJEK.

Svoj hrvatski, srpski, slovenački čovjek.

Krv još teče. Pečat ovom zbivanju daju naša poštena srca, koja su tako velika, da će biti vječnost.

Novo vrijeme, novi život. Taj će teći dalje, ali sa našom časti. Dodite svi danas na prvi ljudski i iskreni govor, jer se, pa i uz kloktanje mitraljeza, mora ići dalje.

TKO JE HRVAT, SRBIN I SLOVENAC, TKO JE ČOVJEK NEKA DOĐE 10.0. mj. U KINO U 5 SATI NAVEČE.

U Koprivnici, 8. studenoga 1943.

Narodno-oslobodilački odbor:

Predsjednik:	Prosvjetni odjel: Paprika Janko,
Čiković Tomo, seljak	bivši porezni činovnik
Podpredsjednik: Serdar Ljubomir, profesor	Ljepava Bosiljka, profesor
Podpredsjednik II: Jambrešić Stjepan, strojov.	Truhović Zlatko, bivši šef okružnog ureda
Tajnik: Šimek Mijo, gostioničar	Petrić Blaž, seljak
Blagajnik: Kovačević Svetozar, trgovac	Mihajlović Petar, stolar

Dr. Tremški Ivan, bivši gradski. . . *
Nebojsić Franjo, trgovac

ODBORNICI:
Petričević Franjo, seljak
Prosenjak Tomo, postolar

Gregurek Blaž, posjednik
Sabolić Martin, seljak
Veseli Maja, profesor
Jambrešić Branko, maturant
Valko Loborec, knjižar

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Original, strojopis
Sign., MGK, inv. br. 74.

29

1943, studeni 8.
Zagreb

Okružnica Glavnoga ustaškog stana svim stožerima i logorima o naoružavanju pokretnih odjela za borbu protiv partizana na području logora i stožera

GLAVNI USTAŠKI STAN
ZAPOVJEDNIČTVO USTAŠA

Zagreb, dne 8. studenoga 1943.

Broj: T-37-1943.

PREDMET: Naoružanje pokretnih
odjela.-

O K R U Ž N I C A broj 45.

STOŽERIMA NA RUKE STOŽERNIKA
LOGORIMA SVIMA NA RUKE LOGORNIKA

Dosadašnje iskustvo u borbi protiv odmetničkih bandi pokazalo je da je za njihovo suzbijanje potrebno ustrojiti manje »jurišne odjele« koji će biti u stanju razpršene grupe odmetnika uništiti, odnosno onemogućiti njihovo razorno djelovanje.-

¹ Dokument je oštećen.

Nužda, i okolnost da baš ustaše, a naročito ustaški dužnostnici najviše stradavaju od neprijateljskog djelovanja prisilila je mnoge podređene ustaške ustanove (logore i tabore) da sami bez temeljnih uputa postroje takove odjele. Mnogi od takovih odjela pokazali su do sada razmjernu borbenost i uspješnost u suzbijanju odmetničkog djelovanja (Križevci, Zlatar, Prnjavor) te su pripadnici tih odjela javno pohvaljeni i predloženi na odlikovanje.-

Pošto su i ostali ustaški logori izrazili želju za osnutkom takovih jedinica, stupilo je ovo zapovjedništvo u vezi sa zainteresiranim državnim činbenicima (ustaške vojnice, ministarstva unutarnjih poslova i t.d.) te je za ustrojstvo takovih jedinica sastavljen prijedlog.

Po prihvatu ovog prijedloga biti će izdana zapovied ili naredba o ustrojstvu ovakovih dobrovoljačkih jurišnih odjela. Upute, o tome tko može biti primljen, broj, oprema, naoružanje, prehrana itd. biti će pravovremeno zainteresiranim logorima odnosno zapovjedništvima poslana.-

Da bi ovo zapovjedništvo moglo imati točan pregled potreba i pravog ustrojbenog stanja potrebno je da ustaški logori pošalju **vrlo žurno i preporučeno** ovom zapovjedništvu na ruke zamjenika zapovjednika Ing. M. Sažunića niže navedenoga podatke:

- a. — da li je ustrojena u gore označenom smislu kakva jedinica
- b. — tko je njen zapovjednik (vojni čin i eventualno dužnostnički,
- c. — broj momčadi
- d. — s kojim brojem častnika i dočastnika raspolaže (naznačiti činove, na pr. 2 vodnika, 1 zastavnik, 4 rojnika)
- e. — koji su ustaški dužnostnici u toj jedinici
- f. — naoružanje (broj i vrste pušaka i automatskog oružja
- g. — Nastambene prilike,
- h. — što je do sada postignuto na ustrojbenom polju,
- i. — što je do sada postignuto na podhvatnom polju (na pr. jedinice učestvovale u 4 sukoba s neprijateljem, zarobljena 2 partizana, četnika, 6 ubijeno, zaplijenjeno promičbenog materijala, oružje, odjeće i t.d.).
- j. — prijedlozi,
- k. — potrebe.

Kod zapovjedništva pro ratnih sdrugova osniva se zbor jurišnih odjela u kojemu su neobhodno potrebni gore navedeni podatci.

Obćenje sa zapovjedništvom ovoga zbora dozvoljeno je za sada, dok drugačije ne bude određeno, izključivo preko Zapovjedništva ustaša, u svrhu čega će zamjenik upravnog zapovjednika izdavati svakom pojedincu pismenu dozvolu.

Jedino logornici ili po njima pismeno ovlašteni dužnostnici —
— ustaše mogu saobraćati sa zamjenikom upravnog zapovjednika
ili »zborom jurišnih odjela«.

Načelno se momčad mora sastojati iz pripadnika ustaškog pok-
reta ili po logorniku preporučeni pojedinac koji su spremni položiti
ustašku zakletvu — starijih ili mlađih od onih godišta koji se nalaze
na odsluženju djelatnog razdoblja, a savezno izdanim odredbama o
pozivima raznih godišta na odsluženje vojne vježbe ili po Minorsu
(odpuštenih) (radi broja djece, povojničena poduzeća, zdravstveni
nedostatci i t.d.) Nikako se pak u ove jedinice ne mogu uvrštavati
po Minorsu pozvani ili na dopustu, jer bi time nastupio kaos djelo-
mično rasulo pojedinih jedinica, što svakako nije naša želja. To vri-
edi i za dočastnike i častnike. Ove je potrebno spomenuti radi toga
da se predusretnu nepoželjni događaji, ako bi nekoji logori počeli
postrojavati ovakovu jedinicu, te bi u nedostatku puta mogli doći u
sukob sa mjerodavnim vojnim činbenicima.

Kako je predmet vrlo žurne naravi, dužni su odmah ustaški lo-
gori sakupiti potrebne podatke i dostaviti ih ovom Zapovjedništvu
kako je gore navedeno poštom (preporučeno) ili teklićem.

Ova zapovjedništva dužna su načiniti prikaz pravog stanja i oni
ustaški logori gdje te jurišne odjele nije moguće ustrojiti.-

Gornje se stožerima dostavlja na znanje.-

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM — SPREMNI!

M.P.²

M.P.¹

UPRAVNI ZAPOVJEDNIK:
Mr. Božidar Kavran, v.r.
(Mr. Božidar Kavran)

Original, strojopis
Sign, RSSRH, VI-1/333-334.

¹ Okrugli pečat: Glavni ustaški stan
Zapovjedništvo ustaša

² Zaprimni pečat Ustaškog logora Kostajnica, br. taj. 198/43, od 18. XI 1943. godine.

1943, studeni 9.
Krapina

Izveštaj Okružnoga NOO Krapina ZA VNOH-u o političkoj situaciji, organizacijskom stanju, radu i budućim zadacima

OKRUŽNI NARODNO-OSLOBODILAČKI ODBOR
K R A P I N A

Broj: 9/1943.
9. XI 1943.

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU NARODNOG
OSLOBOĐENJA HRVATSKE

I Z V J E Š T A J za mjesec listopad.

POLITIČKA SITUACIJA U OKRUGU

U mjesecu listopadu održano je 49 skupština na kojima je prisustvovalo oko 6000 ljudi. Narod je 95 % antifašistički raspoložen i simpatizira N.O.B., ali još uvijek opaža se, da vlada u narodu preveliki strah pred reakcijom okupatorskih i ustaških bandi.

U nekim mjestima zapaža se prikrivena propaganda protiv N.O.B.-e, sumnja se, da to potiče iz redova reakcionarne klike iz vrhova HSS-a. Narod tome ne nasjeda i drži se linije N.O.B.-e. U kotaru Krapina 7. o.mj. održana je konferencija sa prvacima i funkcionerima HSS-a, koji su podpisali izjavu, da pristupaju uz N.O.B.-u i ZAVNOH time, da pozivaju i sav narod, da aktivno sudjeluje u N.O.B.-i. U drugim kotarevima ovoga okruga vrše se pripreme za takove konferencije. Izgledi za uspjeh su povoljni.

Okupatori i ustaše u svojim uporištima drže dosta jake snage koje teroriziraju, hapse i pljačkaju narod. U mjesecu listopadu u kotaru Krapina Nijemci i ustaše uhapsili su naših 20 ljudi. Trojicu su ubili nakon provedenog preslušanja, među njima Cvetu Huis članicu Okružnog N.O.O.-a i njezinog supruga¹. Od ostalih 17 pušteni su na slobodu 4, a ostali se nalaze još u zatvoru. U selima Preseka, Benkovec, Podgaj, Petrovsko i Jesenje okupatorske bande popalile

¹ Ivan

su 46 kuća sa gospodarskim zgradama. Banditi su prije i poslije paljenja opljačkali seljacima stoku, hranu i odjeću. U kotaru Zlatar okupatorski banditi izvršili su niz hapšenja. Od uhapšenih prigodom otpremanja u Zagreb dvojica su ubijena po ustašama u vlaku i mrtvi izbačeni iz vlaka, dok su ostali pušteni na slobodu. Četvoricu naših ljudi poubijali su ustaše u vlastitim domovima. U kotaru Klanjec, u općini Luka okupatorski banditi uhapsili su 27 naših ljudi, od toga su šestoricu ubili, trojicu otpremili u koncentracijski logor. Ostali su pušteni na slobodu. U općini Veliko Trgovišće uhapsili su dvojicu naših ljudi koji se još nalaze u zatvoru.

U mjesecu listopadu mobilizirano je 500 boraca, nešto za Zagorski partizanski odred a nešto za Brigadu »Braće Radića«.

U mjesecu listopadu naš Zagorski partizanski odred i N.O.V. vodili su borbe sa okupatorskom i ustaškom bandom u ovom okrugu, i to u mjestima: Budinščina, Zlatar, okolica Krapine, Klanjcu, Luki i Ključu. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih a također je zarobljeno nešto Nijemaca, ustaša i švabobranaca kao i oružja i municije.

Narod je vršio akcije, prokopavao ceste, rušio mostove, telefonske veze i željezničke pruge. Bataljoni našeg Zagorskog partizanskog odreda nalaze se na teritoriju našeg okruga i bliže okolice.

ORGANIZACIONO STANJE:

N.O.O.-i.

Okružni N.O.O. postoji od 6 člana. Sedmi član Cveta Huis je uhapšena i strijeljana. Vrše se pripreme za proširenje Okružnog N.O.O.-a.

Postoje 4 Kotarska N.O.O.-a i to: Krapina od 9 članova, Pregrada od 5 članova, Zlatar od 6 članova i Klanjec od 7 članova.

U kotaru Krapina postoje 3 Opć. N.O.O.-a sa 20 članova. Seoskih ima 48 odbora sa 230 članova.

U kotaru Pregrada postoje 5 Opć. N.O.O.-a sa 32 člana. Seoskih ima 60 sa 332 člana.

U kotaru Zlatar postoje 5 Opć. N.O.O.-a sa 37 članova. Seoskih ima 55 sa 269 članova.

U kotaru Klanjec postoje 4 Opć. N.O.O.-a sa 26 članova. Seoskih ima 49 sa 205 članova.

A.F.Ž.

Okružni odbor A.F.Z. postoji od 4 člana. Kotarski kao i Opć. do sada nisu formirani ali za iste vrše se pripreme.

U kotaru Klanjec ima seoskih A.F.Ž. odbora 14 sa 58 članova.

U kotaru Krapina ima seoskih A.F.Z. odbora 14 sa 58 članica.

U kotaru Pregradi ima seoskih A.F.Ž. odbora 10 sa 40 članica.
U kotaru Zlatar ima seoskih 15 odbora A.F.Ž. sa 60 članica.

U.S.A.O.H.

Kotar Klanjec: Kotarski i Opć. odbori nisu do sada formirani. Seoskih odbora ima 33 sa 170 članova. U akcionim odborima ima 176 članova.

U kotaru Krapina: Kotarski odbor postoji od 6 članova. Općinska odbora postoje 2 od 13 članova. Seoskih ima 30 sa 178 članova. Obuhvaćaju 198 omladinaca.

U kotaru Pregrada: Kotarski odbor postoji od 5 članova. Općinska odbora postoje 4 od 27 članova. Seoskih odbora ima 30 od 45 članova.

U kotaru Zlatar: Kotarski odbor ne postoji. Općinska odbora postoje 3 sa 17 članova. Seoska odbora ima 19 sa 109 članova. Obuhvaćaju 200 omladinaca.

Većina napred navedenih odbora jesu polulegalni. Rade prilično dobro, no u svemu se još ne snalaze. Sastaju se i održavaju općinske, kotarske i okružne konferencije sa priličnim uspjehom.

N.O.F.

U mjesecu listopadu je ubrano za N.O.F. u gotovom i to:

U kotaru Krapini.....	214.983.- Kuna
" Zlatar.....	182.480.- "
" Pregrada	201.927-
" Klanjec	<u>144.341.-</u> "
Sveukupno.....	<u>743.731.-</u> Kuna

Novac izdajemo za potrebe tehnike, našeg Odreda i pomoć žrtvama reakcije.

Zapisnik iz posljednje sjednice Okružnog N.O.O.-a od 8. XI 1943. kao i iskaz o organizacionom brojnom stanju za mjesec listopad prileži.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjednik:
Stjepan Tuđman, v.r.

Tajnik:
Ivan Rumbak, v.r.

Z A P I S N I K

Iz sjednice Okružnog N.O.O.-a Krapina od 8. XI 1943

Dnevni red:

- 1.) Politička situacija.
- 2.) Izvještaj o radu po kotarevima.

- 3.) Diskusija o izvještajima.
- 4.) Zadaci.
- 5.) Razno.

POLITIČKA SITUACIJA U OKRUGU

Kotar Krapina.

U općinama Đurmanec, Petrovsko i Radoboj narod je obuhvaćen linijom N.O.B.-e i dosta aktivno sudjeluje u N.O.B.-i. U toku mjeseca listopada u ovim općinama održano je 8 skupština na kojima je prisustvovalo oko 900 ljudi. Narod je sa oduševljenjem pratio tumačenje ciljeva N.O.B.-e i prilično je shvaća, te ne pokazuje neki naročiti strah pred reakcijom. U općinama Zabok i Sv. Križ Začretje narod je 90 % antifashiški raspoložen ali do sada još nije uspje- lo odstraniti strah koji vlada u narodu pred reakcijom neprijatelja, jer u ovim mjestima neprijatelj drži u svojim uporištima jače snage vojske. U ovim općinama u mjesecu listopadu nije se mogla održati ni jedna skupština. U općini Krapina polovica pučanstva dosta aktivno sudjeluje u N.O.B.-i, dočim druga polovica drži se pasivno iz straha pred reakcijom, jer u samom mjestu neprijatelj drži jače snage svoje vojske. U ovoj općini u ovom mjesecu isto nije održana nijedna skupština. U čitavom kotaru Krapina nismo do danas usp- jeli uobičajiti da bi narod zajednički čitao našu štampu, nego istu čita još uvijek pojedinačno. U općini Sv. Križ Začretje imade 9 ljudi koji su stalno u vezi sa ustašama i podnose prijave protiv naroda, a i javno se narodu groze. Imena istih su ustanovljena i poduzete su sve potrebne mjere, da ih se uhapsi. U mjesecu listopadu u kotaru Krapina neprijatelj je uhapsio 20 naših ljudi. Trojicu su ubili nakon povedenog preslušanja, među njima Cvetu Huis članicu Okružnog N.O.O.-a i njezinog supruga. Od ostalih 17, pušteni su na slobodu četvorica, a ostali se nalaze još u zatvoru. U selima Preseka, Benko- vec, Podgaj, Petrovsko i Jesenje okupator je popalio seljacima 46 kuća sa gospodarskim zgradama. Banditi su prije i poslije paljenja seljacima opljačkali stoku, hranu i odjeću. Uslijed ovog postupka okupatora narod nije klonuo duhom, nego je još više zamrzio ne- prijatelja. Okupatorske bande često izlaze iz svojih uporišta, krsta- re po selima, plaše i pljačkaju narod.

Opaža se prikriveno rovarenje reakcionarne klike HSS-a, ali ne- ma u narodu nikakvog uspjeha. U nekim mjestima pronašao se list »Pravica« koji je pisanu duhu reakcionarne klike HSS, t.j. us- mjeren je protiv N.O.B.-e. Narod tome ne nasjeda već se drži linije N.O.B.-e.

Kotar Pregrada.

Narod dosta aktivno sudjeluje u N.O.B.-i. U mjesecu listopadu održano je 15 skupština na kojima je bilo prisutno oko 1900 ljudi, koji su sa oduševljenjem prihvaćali ciljeve N.O.B.-e. Naša štampa čita se u narodu zajednički. Domaćih špijuna koji služe okupatoru i ustašama još uvijek ima i poduzeto je sve potrebno, da ih se raskrinka. U mjestu Pregradi i Krapinske Toplice okupator drži veće snage svoje vojske, češće izlaze iz svojih uporišta, krstare po selima, hapse i pljačkaju narod. Usprkos toga narod se prilično dobro drži. Opaža se i u ovom kotaru tajno rovanje protiv N.O.B.-e, sumnja se da je i to od strane reakcionarne klike HSS. Do sada nije ustanovljeno koji to ljudi čine, — no narod ne nasjeda i drži se linije N.O.B.-e.

Kotar Zlatar.

Narod je politički potpuno orijentiran za N.O.B.-u, a naročito poslije boravljenja naše Divizije² i Zagorskog partizanskog odreda na teritoriju tog kotara. Prije oslobođenja Zlatara banditi su izvršili niz uhapšenja. Od uhapšenih prigodom otpremanja dvojica su po ustašama u vlaku ubijena i mrtvi izbačeni iz vlaka, dok su ostali pušteni na slobodu. Četvoricu naših ljudi poubijali su ustaše u vlastitim domovima. Unatoč toga velikog terora narod nije klonuo duhom i sve više se opredjeljuje za N.O.P. U mjesecu listopadu održano je 12 skupština na kojima je bilo prisutno oko 2000 ljudi. Naša štampa čita se pojedinačno, jer nije još uspjelo se uvesti zajedničko čitanje radi velike reakcije. Zapaža se i u ovom kotaru podzemno rovanje protiv N.O.B.-e za koje se sumnja, da to čine pojedini reakcioneri iz HSS-a. U narodu nemaju nikakvih uspjeha. Špijuna i izdajnika koji služe okupatorima i ustašama ima još i poduzima se sve, da ih se pročisti.

Kotar Klanjec.

Narod je politički 95 % antifašistički raspoložen i dosta aktivno sudjeluje u N.O.B.-i. U mjesecu listopadu održano je 14 skupština na kojima je prisustvovalo oko 1000 ljudi. Narod je sa oduševljenjem prihvaćao ciljeve N.O.B.-e, osim pučanstva u općini Dubravica gdje narod još u većini simpatizira ustaše. Sva naša štampa čita se među narodom zajednički. U općini Veliko Trgovišće raskrinkana su 3 gestapovska špijuna koji su i likvidirani. Neprijatelj drži u svojim uporištima u ovom kotaru jake snage svoje vojske koje krstare po selima, hapse, pljačkaju i teroriziraju seljake, te im se groze, da

² Dvadesetosma divizija NOVJ.

će ih paliti i ubijati. U općini Luka okupatorske bande uhapsile su 27 naših ljudi od toga su šestoricu ubili, tri otpremili u koncentracioni logor a ostali su pušteni na slobodu. U općini Veliko Trgovište uhapsili su dvojicu ljudi i isti se nalaze još u zatvoru. U ovom kotaru ne opaža se nikakovi rad reakcionarne klike protiv N.O.B.-e, ali ima još pojedinaca funkcionera iz HSS koji se drže po strani t.j. neće aktivno sudjelovati u N.O.B.-i.

ORGANIZACIONO STANJE

Okružni N.O.O. sastoji se od 6 člana. Sedmi član odbora je uhapšen i strijeljen.

Kotar Krapina.

Kotarski N.O.O. postoji od 9 članova.

U općini Đurmanec postoji Opć. odbor od 7 članova. Seoskih ima 18 sa 96 članova. U ovoj općini u svim selima postoje N.O.O.-i, koji prilično dobro rade.

U općini Petrovsko postoji Opć. N.O.O. od 7 članova. Seoskih ima 13 sa 67 članova. U dva sela postoje povjerenici koji vrše dužnost N.O.O.-a, dok će isti biti formirani.

U općini Radoboj postoji Opć. N.O.O. od 6 članova. Seoskih ima 4 od 16 članova. U jednom selu postoji povjerenik koji vrši dužnost N.O.O.-a, dok će isti biti formiran.

U općini Zabok, općinski N.O.O. ne postoji. Za istog su bile izvršene pripreme ali su neki od kandidata uhapšeni, pa se sada vrše ponovne pripreme za formiranje. Seoskih ima 4 sa 16 članova. U 8 sela do sada se nije moglo pristupiti formiranju N.O.O.-a radi velike reakcije okupatora. Poduzima se sve potrebno da se u ovim selima izvrše pripreme za formiranje N.O.O.-a.

U općini Sv. Križ Začretje, općinski N.O.O. ne postoji ali su već izvršene pripreme za formiranje istog. Seoskih ima sa 28 članova. U 16 sela nisu formirani N.O.O. zbog istih razloga kao i u općini Zabok.

U općini Krapina, općinski N.O.O. ne postoji ali su već izvršene pripreme za formiranje istog. Seoskih ima dva sa 7 članova. U ostalih 11 sela nije se do sada mogao formirati N.O.O. s razloga što se narod previše boji okupatorskih i ustaških bandita koji dnevno krstare po selu.

A.F.Ž.

Kotarski A.F.Ž. odbor ne postoji, kao ni općinski. Seoskih ima 14 sa 58 članica. Vrše se pripreme za formiranje kotarskih i općinskih odbora.

U.S.A.O.H.

Kotarski odbor postoji od 6 člana. Ima 2 općinska sa 13 članova i 30 seoskih sa 178 članova. Obuhvaćeno 198 omladinaca.

Kotar Pregrada.

Kotarski N.O.O. postoji od 5 članova. Općinskih N.O.O.-a postoji 5 sa 32 člana. Seoskih odbora ima 60 sa 332 člana.

A.F.Ž.

Kotarski A.F.Ž. odbor ne postoji kao ni općinski u nijednoj općini. Vrše se pripreme za formiranje istih. Seoskih odbora ima 10 sa 40 članova.

U.S.A.O.H.

Kotarski odbor postoji od 5 članova. Ima 4 općinska sa 27 članova, 30 seoskih sa 145 članova.

Kotar Zlatar.

Kotarski N.O.O. postoji od 6 članova. Ima 5 općinskih N.O.O.-a sa 37 članova. Seoskih ima 55 sa 269 članova.

A.F.Ž.

Kotarski i Opć. odbor A.F.Ž. ne postoji ali se vrše pripreme za formiranje. Postoji 15 seoskih odbora sa 60 članica.

U.S.A.O.H.

Ima 3 općinska odbora sa 17 članova. Seoskih ima 19 sa 109 članova. Obuhvaćaju 200 omladinaca i omladinki.

Kotar Klanjec.

Kotarski N.O.O. postoji od 7 članova.

U općini Veliko Trgovište općinski N.O.O. postoji od 7 članova. Seoskih ima 17 sa 75 članova. U jednom selu postoji povjerenik koji vrši dužnosti N.O.O. dok se isti formira.

U općini Luka, općinski N.O.O. postoji od 9 članova. Seoskih ima 5 od 15 članova. U općini Vel. Trgovište i Luka su obuhvaćena organizaciono sva sela.

U općini Tuhelj, opć. N.O.O. ne postoji ali vrše se pripreme za formiranje istog. Seoskih ima 4 od 14 članova. U 11 sela nije uspjelo do danas formirati N.O.O.-e s razloga, što se narod previše boji reakcije okupatora i ustaša, ali se poduzima sve moguće, da se isti što prije formiraju.

u općini Zagorska sela, općinski N.O.O. postoji od 5 članova. Seoskih ima 11 od 55 članova. U jednom selu postoji povjerenik koji vrši dužnosti N.O.O. dok se isti formira.

U općini Klanjec, općinski N.O.O. ne postoji, vrše se pripreme za formiranje istog. Seoskih ima 5 od 25 članova. U 13 sela nisu formirani N.O.O. zbog velikog terora okupatora i ustaša kojeg vrše nad narodom, ali će se isti u najkraće vrijeme formirati.

U općini Kraljevac postoji opć. N.O.O. od 5 članova. Seoskih ima 4 od 12 članova.

U općini Dubravica, općinski N.O.O. ne postoji. Seoskih ima 3 od 9 članova. U ostalim selima ove općine nije uspjelo formirati N.O.O. s razloga što većina ljudi u ovoj općini još uvijek simpatizira ustaše.

A.F.Ž.

Kotarski kao i općinski A.F.Ž. odbori ne postoje, ali se vrše pripreme za formiranje. Seoskih ima 14 sa 58 članica.

U.S.A.O.H.

Kotarski odbor ne postoji kao ni općinski, vrše se pripreme za formiranje istih. Seoskih ima 33 sa 170 članova. U akcionim odborima ima 176 članova.

MOBILIZACIJA

Tokom mjeseca listopada mobilizovano je u N.O.V. i Zagorski partizanski odred i to:

- u kotaru Krapini 239 boraca,
- u kotaru Pregradi 20 boraca,
- u kotaru Zlatar 190 boraca,
- u kotaru Klanjec 50 boraca.

Od mobiliziranih boraca jedan dio je ušao u Brigadu »Braće Radića« a jedan dio u Zagorski partizanski odred.

N.O.F.

U mjesecu listopadu sabrano je i to:

U kotaru Krapina.....	214.983. Kuna
Pregrada	201.927. Kuna
Zlatar.....	182.480. Kuna
Klanjec.....	144.341. Kuna
Ukupno.....	743.731. Kuna

Novac izdajemo za potrebe tehnike, našeg Odreda i žrtvama reakcije.

AKCIJE:

Kotar Krapina.

U mjesecu listopadu izvršene su slijedeće akcije: Iz željezničke stanice Hlevnica pušten je vlak punom parom gdje se na stanici u Krapini potpuno uništio. Popaljene su četiri zgrade i jedna baraka koje su bile namjenjene za useljenje okupatorske vojske. Prokopavane su ceste, rušeni mostovi i telefonske veze. Dignuta je željeznička pruga Krapina-Sv. Križ.

Kotar Pregrada.

Prekopavane su ceste, uništavani telefonski vodovi.

Kotar Zlatar.

Uništen je most na pruzi Zagreb-Varaždin dugačak 14 metara. Uništena je željeznička pruga u duljini od 500 metara. Porušeno je 60 telefonskih stupova. Prekopane su ceste na više mjesta. Zapaljena je željeznička stanica Konjšćina, te je zaplijenjeno 100 litara benzina, 100 litara ulja i 10 kg sapuna.

Kotar Klanjec.

Na cijelom teritoriju ovoga kotara prekopavane su ceste, srušeno je 4 mosta na cestama i jedan most na željezničkoj pruzi Veliko Trgovište-Zabok. Pokidane su telefonske veze na više mjesta. Uništena je željeznička pruga Ključ-Luka u duljini od 100 metara.

VOJNIČKE OPERACIJE:

Tokom mjeseca listopada Zagorski partizanski odred vodio je borbu sa okupatorom i ustašama u mjestu Klanjcu. Neprijatelj je imao mrtvih i ranjenih. Razoružana je žandarmerija, zaplijenjeno je oružje i municija, te u Ključu i Luki ubijen je jedan Nijemac a dva su ranjena. Zarobljeno je 14 Nijemaca, jedna teška strojica, 15 pušaka i veća količina metaka. U blizini Pregrade ubijen je jedan Nijemac i zaplijenjena je jedna strojica, te kod Budinščine neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Kod zauzimanja Ivanca i Zlatara, neprijatelj je imao velike gubitke.

ZADACI:

1.) Članovi Okružnog N.O.O. imadu prisustvovati sjednicama kotarskih N.O.O. na kojim sjednicama imadu tumačiti ciljevi N.O.B., davati upute o političkom i organizacionom radu. Također imadu članovi Okružnog N.O.O.-a kao i Kotarski članovi N.O.O. prisustvovati sjednicama Opć. i soskim N.O.O.-ima, dok se iste uputi u rad.

2.) Sjednice Opć. seoskih i Kotarskih N.O.O.-a imadu se održavati redovito. Iz sjednica imadu prepis sjedničkog zapisnika sa izvještajem slati višem N.O.O.-u, jer će se na taj način vidjeti pregled rada i moći poduzeti sve potrebno.

3.) Narodno-oslobodilački fond. Novac i obračune imade se predavati na posljednim sjednicama u mjesecu višem N.O.O.-u.

4.) Pristupiti odmah formiranju Opć. i seoskih N.O.O.-a gdje još ne postoje.

5.) Još više poraditi putem N.O.O.-a i javnim skupštinama za mobilizaciju narodnih boraca u N.O.V. i Zagorski P.O. Tumačiti narodu ciljeve N.O.B.-e.

6.) Raditi svestrano za izvršenje raznih akcija.

7.) Do iduće sjednice Okružnog N.O.O.-a pronaći 5 sposobnih i odanih ljudi N.O.B.-i sa kojima bi se proširio Okružni N.O.O. Iste pozvati na iduću sjednicu.

8.) Do iduće sjednice Okružnog N.O.O.-a prikupiti točne podatke za cijeli okrug o broju sela, domova i stanovnika.

9.) Na svim sjednicama N.O.O.-a imadu se iznašati točni podaci o broju mobiliziranih boraca i izvršenih akcija, kao i o operacijama koje vrše Zagorski partizanski odred i N.O.V.

10.) Nastojati, da se u ovom mjesecu obavi popis za zajam Narodnog oslobođenja za kojeg smo već zatražili obveznice.

11.) Požuriti drugove iz tehnike, da što hitnije umnože Poslovník rada N.O.O. kao i Poslovník o zdravstvu i prosvjeti.

12.) Budući, da do danas nije uspjelo organizirati dopisnu službu kako za Vijesnik tako i za Glas Hrvatskog Zagorja, to treba još više poraditi po tom pitanju putem svih N.O.O.-a i javnih skupština.

13.) Nastojati pronaći novih veza za nabavu materijala za tehniku koji materijal bi se nakon nabave otpremao ZAVNOH-u.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjednik:
Stjepan Tuđman, v.r.

Tajnik:
Ivan Rumbak, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/460.

1943, studeni 9.

*Obrazac za karakteristike osoba koje su posredstvom Mjesnog komite-
ta KPH Zagreb odlazile u jedinice NOV*

**ISPUNJAVA OSOBA KOJA POLAZI U PARTIZANE, ODNOS-
NO N.O.V.**

Ime i prezime: . ERICH JAEGER, zanimanje: student metalurgije
Dan, mjesec i godina rođenja: 13. II 1923. Mjesto rođenja: Osijek
kotar: Osijek
Lični opis: stas: visok, lice: dugoljasto, oči:
usta: pravilna, nos: pravilan, brkovi: brije
brada: brije, ostali znaci: nosi naočale

**ISPUNJAVA ODNOSNA JEDINICA, KOJA ŠALJE DOTIČNU
OSOBU
KARAKTERISTIKA**

Da li je R¹.....ili S².....Da li služio vojsku : Sada služi Njemač-
ku vojsku

Kojim oružjem rukuje: revolve-
rom

u vojsci radiotelegrafist

Kakav je bio u radu

borben..... hrabar

Kakav je u privatnom životu:
pošten

Zašto polazi u N.O.V.: jer su
mu već dva brata više od godi-
nu dana u partizanima, a sada
mu je otišao i prijatelj (Oskar
Freiermuth)

Da li je bio u pokretu

pouzdan . . . . požrtvovan
plašljiv

Da li ima novaca za put

Da li je pijanac: nije

¹ Partijac.

² Skojevac.

Tko jamči za njega: BEBA/JASENKA

U Zagrebu, 9. novembra 1943.

ZA OTPREMU: Jasenka³, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-66/123.

32

1943. studeni 9.

Zagreb

Iz dnevnog izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju Nijemaca i ustaša da prodru u Koprivnicu

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 313

(po podatcima primljenim 9. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Jastrebarskog: 8. XI. između želj. postaje Horvati i Zdenčina (na pruzi Zagreb-Karlovac) partizani¹ su zarobili obhodnju želj. osiguranja jačine 7 momaka. — Na istom mjestu pucano je na oklopni vlak. Žrtava nije bilo.

8. XI. u jutro na području: Zdenčina-Horvati nalazila se je jedna part, brigada² koja je poslie podne krenula u smjeru Plješivice.

Podr. Koprivnice: Zrakoplovnim razviđanjem 8. XI. je utvrđeno da je sam grad Koprivnica u partizanskim rukama. — Partizani pljačkaju grad, naročito želj. postaju i iz vagona odvlače brašno u smjeru Ludbrega. — Njemačka posada (redarstvo) drži se u vojarni sjeverno od grada gdje se je povukla i padobranska sat, a izgleda i ostale naše jedinice iz Koprivnice³. Oko vojarne vodile su se 8. XI.

³ Marija Žnidarec-Kleinhans bila je članica Mjesnog odbora AFZ Zagreb, a uz to je radila na otpremanju ljudi u jedinice NOV.

² 1 Dijelovi Žumberačko-pokupskoga NOP odreda,

U to vrijeme na ovom terenu nije bilo nijedne brigade, riječ je o Žumberačko-pokupskome **NOP** odredu. Vidi: Dok. br. 78.

³ Tu skupinu je činila Prva bojna Prvoga puka PTS ojačana jednim brzim sklopom. Vi-

di: Dok. br. 50

poslie podne borbe. Pojačanje upućeno iz Varaždina (skupina ustaškog bojnika Devčića⁴) nalazila se je 8. XI. u **borbi** sa jakim neprijateljem na crti: s. Čičkovina - s. Martijanec (5 i 8 km z.s.z. od Ludbrega). Oklopna kola zbog porušenih mostova nisu mogla napredovati. Izdata je zapovied da se bojnici Devčić pod svaku cenu probije do Koprivnice⁵. Međutim uslied sve jačeg neprijateljskog pritiska skupina Devčić ne samo da se nije uzpjela probiti do Koprivnice, već je sa prihvatom odstupila i oko 21.00 sati stigla u Varaždin sa 3 lakše ranjena. — Pojačanje upućeno iz Križevaca nešto se je povuklo i 8. XI. poslie podne zapaženo je na putu 10 km s. izt. od Križevaca. — Naše zrakoplovstvo je u toku 8. XI. bombardiralo i mitraljiralo neprijatelja, a njemačko zrakoplovstvo bacilo je streljivo u vojarnu.

6

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb-Sisak: Noću 8/9. XI. između želj. postaje Lekenik i Turopolje naišao je želj. stroj na minu. Žrtava nije bilo.

7

M p «

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich⁹)
Helbich, v.r.”

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338. inv. br. 33750.

⁴ Krunoslav.

⁵ Proboj te skupine spriječile su jedinice NOU brigade »Braća Radić«, vidi: Dok. br. 50 i 51.

⁶ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁷ Isto.

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁹ Dragutin

1943, studeni 10.

Izveštaj operativnoga oficira Komandi moslavačkoga područja o brojnom stanju i razmještaju neprijateljskih snaga na području Moslavine

Informativna služba
Komande Mosl. Područja

Inf. br. 31/43
10 studena 1943

I. NAPREDAK, ODNOSNO ORGANIZACIJA INF. SLUŽBE.

Kako sam već u prethodnom izvještaju javio 3. i 4. studena 1943. bila položena zakletva svih Informativaca i kurira za Područje, sa I i II Reona. Na 1 studenog bile su dignute cijevi (lajtungi) koje vode u Banovu Jarugu sa naftom i vodovod, te cijevi koje prevlađaju plin u Kutinu od strane naših diverzanata, pa je banda na ovaj podhvat reagirala te je pohapsila nekoliko naših drugova i zabranila svaki izlaz svojim oficirima, podoficirima i vojnicima izvan žice bez propusnice.

II. VEZE SA NEPRIJATELJSKIM RUKOVODSTVOM.

Veze sa neprijateljskim vojnicima nisam imao, nego sam trebao u nedelju t.j. 7 ov.mj. biti sa jednim zastavnikom iz Sojile¹, a koji baš zbog strožije kontrole izlaska izvan žice nije mogao na sastanak doći.

III. VOJNI SAOBRAĆAJ NA ŽELJEZNICI.

Pregled transportnih i vojnih vlakova još nisam uspio dobiti.

IV. BROJNO STANJE I DISLOKACIJA.

1. Veliki Zdenci: Ukupno 150 vojnika g. z.². Naziv iste jedinice je 2 satnija 2 bojne 8 gorske pukovnije. Od toga je 33 Bosanca a ostalo su Hrvati. Naoružanje je 9 puško mitraljeza, jedan laki bacač, 9 parababela a ostalo puške raznih tipova.

¹ Pogrešno, riječ je o mjestu Gojilo.

² Gorskog zdruza.

2. Hercegovac: Ukupno 475 vojnika G.Z.. Od toga je 345 Hrvata, i 120 Bosanaca. Naziv jedinice je 9. i 12. satnija 3 bojne 1 G.Z. i 1 satnija poljoprivredne bojne te 15 žandara. Naoružanje: 2 teška bacača, 3 teška mitraljeza, 35 puško mitraljeza, 9 parabela, ostalo puške raznih tipova.

3. Garešnica: Ukupno 730 vojnika. Od toga 490 G.Z. t.j. 10. 11. i 12 satnija 3 bojne 1 Gorske pukovnije 1 Gorskog zdruga, 10 Gestapovaca, 30 žandara. Nacionalnost je Hrvati, Bosanci i Nijemci. Naoružanje: 2 topa, protukolski 37 m/m, 2 teška bacača, 4 teška mitraljeza, 30 puško mitraljeza, 10 parabela a ostalo puške raznih tipova.

4. Gojilo: Ukupno 842 vojnika. Od toga su 800 Nijemci i Ukrajinci, a 42 domobrani topnici Hrvati. Naoružanje je nepoznato.

5. Zbjegovača: Ukupno 45 vojnika. Nijemci i Ukrajinci. Naoružanje nepoznato.

6. Ilova: Ukupno 100 Njemaca i Ukrajinaca. Naoružanje nepoznato.

7. Batina: Ukupno 100 vojnika. Nijemci i Ukrajinci. Naoružanje je nepoznato.

8. Husaine: Ukupno 100 vojnika. Nijemci i Ukrajinci. Naoružanje nepoznato.

9. Banova Jaruga: Ukupno 360 vojnika. Od toga je 220 Nijemaca i Ukrajinaca oko stanice, 30 Nijemaca i Ukrajinaca u samom selu, 80 domobrana željezničke straže, i 30 Nijemaca i Ukrajinaca željezničke straže pomješanih sa domobranima. Naoružanje je nepoznato.

10. Poljana: Ukupno 360 vojnika. Od toga 200 G.Z. i 160 obkopača G.Z., svi pripadaju 1 Gorskom zdrugu, a kako se same jedinice zovu i njihova nacionalnost nepoznato je. Naoružanje je također nepoznato.

11. Kutina: Ukupno 1070 vojnika. Od toga je 1010 G.Z., 60 Gestapovaca. Nacionalnost je Hrvati, Bosanci, Nijemci, Dalmatinci i t.d. u procenti na nepoznato. Jedinice se zovu: treća satnija zapovjednik poručnik Lacković, 150 vojnika sa 2 puško mitraljeza a ostalo puške, 4 satnija zapovjednik, poručnik Bergman sa 80 vojnika, 1 teški mitraljez, i 2 puško mitraljeza a ostalo puške.

11 satnija zapovjednik zastavnik Sokol sa 125 vojnika, jedan teški mitraljez, i 3 puško mitraljeza, ostalo puške raznih tipova.

14 satnija zapovjednik satnik Mažuran sa 90 vojnika, 2 topa, 1 laki bacač, 3 puško mitraljeza, ostalo puške raznih tipova.

15 satnija, zapovjednik nepoznat, 145 vojnika sa 2 teška mitraljeza, 1 teški bacač a ostalo puške raznih tipova.

111. topnički sklop sa 150 vojnika, 2 topa.

Oružnički vod: 36 vojnika, 4 puško mitraljeza.

Pekarsko mesarski vod: 69 vojnika bez oružja.

Previjalište: 25 vojnika bez oružja.

Tenkovci: 20 vojnika sa 3 tenka.

Pomoćni sat: zapovjednik satnik Horvat sa 120 vojnika. Naoružanje nepoznato. Gastapovaca 60 i Nijemaca 60. Njihova naoružanja su nepoznata. Za znak uzbune u uporištu u Kutini 3 rakete crvene sa Brankovićevog balkona.

Utvrđenje neprijatelja: Na cijelo postavu nalazi se 37 bunkera od kojih su 34 iskopani u zemlji, dubljina 125 cm. i natkriveni daskama. Ostala 3 bunkera koja se nalaze oko plinare, visoki su 4 m, široki 4 m. a izgrađeni su od cigle, betona i željeza. Puškarnice su okrenute na sve strane, žica se nalazi ispred bunkera na 25 do 30 metara. Nagazne mine su postavljene oko crkve i oko plinare. Što se tiče utvrđenja zgrade, utvrđena je samo stanica na kolodvoru, zaidanih prozora i vrata, a ispred samih vrata nalazi se jedan bunker sagrađen od cigle gdje se nalazi stražar.

Nastanbe vojske: Gradanska škola gdje stanuju Gestapovci, u pučkoj školi stanuje 15. satnija, u poreskoj upravi stanuju protutenkovci, u Engler mlinu stanuju topnici. Dućan Meler stanuju obkopari i tenkovci, Hafner mlin stanuju topnici, ciglana kod plinare stanuju topnici. U općini stanuje dojavni vod, kod Turudije stanuju bolničari.-

12. Ludina stanica: Ukupno 28 vojnika. Od toga 18 domobrana koji spadaju u 1 staciju koja se nalazi u Križu t.j. željeznička 5. bojna sa sjedištem u Ivanić Gradu, 10 Nijemaca koji vrše dužnost kao i domobrani. Naoružanje: Domobrani su naoružani sa Francuskim puškama a Nijemci sa jednom lakom strojnicom, 2 pištolja, oko 50 bombi i oko 8000. metaka. Noćni dodatak dolazi iz Popovače sa 12 Nijemaca i 12 Zdrugovaca. Njihovo naoružanje 2 puško mitraljeza, dve parabele, a drugo su puške mauzer i svaki ima dve bombe.

Utvrđenje bunkera: u Ludini na stanici. Visina bunkera je na jedan kat. Zid sagrađen od betona, iznutra opločen betonskim pločama, debljina zida je 50 cm, odozgo željezni oklop i vrata željezna a okrenuta k prugi. Okolo bunkera je žica 20 do 30 metara udaljena. Nagazne mine nemaju, a do bunkera se može samo sa pruge na mala vrata između žice. Širina i duljina bunkera jest po prilici 4/5 metara.

13. Most na Česmi I.: Ukupno 36 vojnika. Od toga 26 domobrana prve satnije, 5. željezničke bojne sa sjedištem u Ivanić Gradu i 10 Nijemaca koji vrše istu dužnost kao i domobrani. Naoružanje u tim bunkerima je: 2 teška mitraljeza, 2 puško mitraljeza. Nijemci sa mauzer karabinima a domobrani sa Francuskim puškama. Isti imadu

oko 400. bombi oko 20.000 pušanih metaka i jedan reflektor dosta jak.

Za noćni dodatak iz Križa dolazi kao ophodnja prugom 30 do 40 vojnika. Njihovo naoružanje nije poznato.

Utvrđenje bunkera: Bunker su nešto veći nego oni u Ludini, a utvrđenje je jednako, inače sve isto samo što ovdje imadu ispred žice i u žici nagazne mine.-

14. Popovača: Ukupno 500 vojnika. Od toga 300. G.Z. t.j. 5., 7. i 8. satnija 2, bojne 5. Gorske pukovnije sa zapovjednikom ppukovnikom Sočanin Krimon.

Pete satnije zapovjednik nadporučnik Zvonimir sa 90 vojnika, 5 puško mitraljeza 1 laki bacač, 4 parabele, 7 pištolja.

Sedma satnija: zapovjednik poručnik Jakšić sa 110 vojnika, 4 teška mitraljeza, 3 teška bacača, 7 parabela, 4 pištolje.

Osma satnija: zapovjednik poručnik Kadune sa 100 vojnika, 6 puškomitraljeza, 5 parabela, 3 pištolja. Nacionalnost u procentima nepoznata. Ima Hrvata, Bosanaca i t.d.

Na kolodvoru su 200 Nijemaca čije naoružanje je nepoznato.

15. Križ: Ukupno 700 vojnika. Od toga 630 domobrana čiji naziv jedinice mi je nepoznat i 70 gestapovaca većinom Hrvati i nešta Muslimana. Neprijateljsko rukovodstvo u tom uporištu mi je nepoznato, kao i njihovo naoružane.

Utvrđenje neprijatelja: Jedan bunker se nalazi kod Dr. Mađarevića udaljen od ceste. Zid je debeo oko 50 cm. dug 15 m. po danu se unutra nitko ne nalazi. Jedan bunker kod gostione Franje Kirina sa grabom dugom 20 m., pokriven, po danu se nalaze 3 domobrana sa lakom strojnicom. Udaljen je od ceste 15 m. i pokraj njega su na straži jedan gestapovac i dva žandara. Treći bunker se nalazi s južne strane udaljen od žandarske stanice 50 metara sa zidom od cigle sa jednim topom. Jedan top se nalazi u dvorištu učitelja Popovića, a tri topa se nalaze u dvorištu trgovine Vrus. U tornju crkve nalazi se 5 vojnika, jedan gestapovac sa teškim mitraljezom. Jedna straža se nalazi na ulazu u Križ sa jednim gestapovcom i dva žandara. Detalje utvrđenja, puškarnice i t.d. nije opisano. Noćno kretanje je nepoznato. Štab jedinice i stan pukovnije se nalazi u kući J. Baedika i jedna kancelarija kod Luke Posavca. Radio stanica za primanje i davanje u Školskoj zgradi. Druga kancelarija kod Gjurića VI. Magacini su nepoznati. Tajni znakovi: Znakovi raketama, telegrafija i telefonšifre nepoznato.

16. Ivanić Grad: Ukupno oko 800 vojnika. Od toga 250 Nijemaca i Ukrajinaca, 120 G.Z., 100 domobrana željez. straže, 330 topnika sa oficirima koji su došli iz Petrovaradina sa 4 topa kalibar 75 m/m, 6 teških mitraljeza, 2 teška bacača i oko 20 parabela. Topove su

smjestili na trgu ispred parka. Jedan top je pred kućom S. Balije, jedan preko puta Bate, jedan pred Satkerovom kućom. Oko topova su iskopani jarci i uz svaki top se nalazi po noći teška strojnica i bacač. Oficiri i vojnici smješteni su po obližnjim kućama na trgu. Prava svrha njihovog dolazka se još nezna, ali izgleda da će ovdje zimovati. Bunker i su ostali isti samo se nalaze i oni u njima. Postavili su električno osvjetljenje na sajmištu, kod groblja, iza Sokolane (ustaškog doma) i uz Lonju.

17. Most na Lonji: Banda popravljala most na Lonji, radi toga ima na tom mjestu 50 do 60 ustaša i domobrana kao straža, napravili su neku provizornu baraku u kojoj stanuju ali po neki put i odu. Prugu popravljaju željezničari i neki od seljaka.

18. Dugo Selo: Ukupno 745 vojnika. Od toga 310 domobrana, 40 ustaša, 15 žandara, 230 gestapovaca i 150 Nijemaca i Ukrajinaca.

Prilažemo nacrt Dugog Sela prilog k istome planu sa naoružanjem, kao i plan utvrđene gestapovske komande u Dugom Selu.

19. Križevci: Ukupno 1820 vojnika. Od toga 900 domobrana, 300 ustaša, 120 gestapovaca i 500 Nijemaca i Ukrajinaca. Prilažemo nacrt i legendu kao prilog nacrtu sa ostalim podacima o istom uporištu.

20. Sv. Ivan Zelina: Ukupno 515 vojnika. Od toga je 150 domobrana, 250 ustaša, 15 žandara, 100 gestapovaca. Osim ukupnog broja vojnika bilo je još oko 50 do 100 organizacije Todt³, međutim neznanjima dali su još na mjestu ili su pak otišli jer točnih podataka nemam. O njihovom naoružanju isto tako nemam podataka.

21. Čazma: Ukupno oko 720 vojnika. Od toga oko 450 domobrana, 40 žandara, 200 gestapovaca i 30 Nijemaca i Ukrajinaca. Gestapovci imaju dva reflektora, jedan teški bacač, 3 teške i dve lagane strojnice, posve zaseban položaj u ljekarni i susjednoj kući gdje dolazi još 30 Nijemaca. Domobrani imaju 2 teška bacača 4 laka bacača, 2 topa protu-kolska, 7 teških i 20 laganih strojnica. Čazma je najjače uporište od ostalih uporišta.

Oružničko rukovodstvo je jedan poručnik do sada stožerni narednik Pavičić, te narednik Čuk, Mesić i Cvitković. Naoružanje oružnika jest puške, bombe, i posuđuju svaku večer još i strojnice. Cesta između oružničke postaje i suda je brisani prostor jer jedna strojnica tuče sa gestapovskog stana. Imadu telefon sa gestapovcima, koji se može uvijek prekinuti.

22. Nart[a]: Ukupno oko 750 vojnika. Od toga 4 satnije po oko 150 vojnika, t.j. 9. 10. 11. i 12 satnija 3. bojne, 2. pješačke pukovnije,

³ Organizacija »Todt« bila je poluvojna nacistička radna organizacija, osnovana 1938. godine. Organizacija je stvorena radi eksploatacije radne snage porobljenih naroda Evrope. Bavila se izgradnjom važnih industrijskih i drugih privrednih objekata.

domobrani i 1. satnija Njemaca čije ime jedinice mi je nepoznato. Nacionalni sastav je Nijemci, Bosanci, Dalmatinci, Zagorci i Ličani. Njihova borbenost prema N.O.V. je obćenito jaka.

Naoružanje: broj pušaka odgovara približno broju vojnika i to različitih sistema, dva teška bacača, dva laka bacača, deset teških mitraljeza, 12 puško mitraljeza, 8 parabela, topova za sada u Narti nema nego u slučaju potrebe dolaze iz Bjelovara u Korenovo. Utvrđenja: Bunker su iz hrastovog drveta a između drveta je nabijena zemlja. Na ulazu na cesti odnosno ulazu i izlazu iz Narte nalaze se prepreke i to jedan zid koji ulazi do polovice ceste sa jedne strane, a drugi isto tako samo nekoliko metara dalje od prvog sa druge strane tako da kola odnosno auto ne može prolaziti direktno već mora vijugati odnosno skretati između zidova. Petnajst metara od bunkera prema vani postavljene su mine koje se nalaze oko čitavog vojnog kruga, a međusobna udaljenost mina je jedan metar. One nisu povezane žicom, ukopavaju se svaku večer a preko dana ih nema. Ukopane nisu duboko već samo malo zagrnute zemljom. Eksploziraju na pritisak, odnosno udar. Preko noći stražarska su mjesta ispred svakog bunkera, a preko dana samo na ulazu. U Nartu od strane Bjelovara i ispred Štaba, odnosno farofa koji se nalazi na izlazu vojnog kruga zasjeda nema. Znakovi za raspoznavanje je bacanje dviju bijelih raketa, a u slučaju dolaska avijona jedna raketa.

U farofu se nalazi štab i radio stanica. U njemu ujedno stanuju i oficiri, dok ostali vojnici spavaju po bunkerima i štagljevima. Žica je smještena oko 40 do 50 met. ispred bunkera. Jarci prolaze oko cijelog kruga. U farofu stanuju također i njemački oficiri.

23. Grđevac: Ukupno 506 vojnika, više 30 do 40 civila / milicionera koji imaju također puške. Od toga su 120 gestapovaca, 360 žandara pitomaca, i 26 domobrana. Nacionalni sastav: Bosanci, Ličani, Zagorci, Dalmatinci i t.d. Borbenost prema N.O.V. je jaka.

Neprijateljsko rukovodstvo: Randukić Vjekoslav bojničnik, Matinović Grga natporučnik (pravoslavac) Galinović Hrvoje (ustaški poručnik) Katić Ivan poručnik, Paulović poručnik. — Borbenost oficira je prilično velika. Naoružanje: Gestapo 5 teških strojnica, 1 teški bacač, ostalo puške francuske i karabin. Žandari 14 lakih strojnica, 32 parabele, ostalo puške. Utvrđenje: Bunkera ima 20 koji su od dasaka i zemlje. Gestapovci su uzidani odnosno utvrđeni u pravoslavnom farofu. 26 domobrana što je navedeno pripada straži na Čazmanskom mostu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Informativac⁴ područja:

p.s. Prilog pored onih planova
koji su već napred navedeni, šaljem
još plan Narte⁵.

Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1902, f.l, Dok. br. 21

34

1943, studeni 10.
Zagreb

Iz dnevnog izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu i diverzijama na pruge Zagreb-Sisak i Zagreb-Karlovac

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 314

(po podacima pripremljenim 10. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Na području zapadno od crte: Krapina-Krapinske Toplice-Zabok, počelo je djelovanje manjih **part**, skupina.¹

Podr. Koprivnice: Prema izvješću podpukovnika Rescha², koje je dobijeno preko Mađarske i njemačke Transportkommandanture u Zagrebu, u napadaju na Koprivnicu učestvovalo je oko 2.000 partizana³. — Hrvatska posada u jakosti 740 ljudi i od jedne njemačke bojne 100 ljudi povučeni su u Golu (17 km s. izt. od Koprivnice). Domobranski gubitci iznose 25 % kod momčadi, a 50 % kod častnika. Partizanima je pao u ruke vlak sa 40 vagona brašna i odjeće.

Podpukovniku Reschz izdata je zapovied za osiguranje mosta kod Đekenješa.

⁴ Priređivači nisu uspjeli utvrditi tko je obavljao tu dužnost.

⁵ Navedeni prilog nedostaje.

¹ Na ovom području djelovao je Zagorski NOP odred.

² Julije

³ Napad na Koprivnicu izveli su Dvadeset prva NO brigada Dvadeset osme divizije i Kalnički NOP odred. Ostale jedinice (Sedamnaesta NO brigada, NOU brigada »Braća Radići«, Druga NO brigada Druge operativne zone i Bjelovarski NOP odred) osigurale su napad iz pravaca: Bjelovara, Novigrada Podravskoga, Križevaca i Varaždina. Vidi: Dok. br. 51.

Podr. Kutine: Noću 7/8. XI posade iz Novoselec Križa, Popovače i Kutine ojačane sa jednom njemačkom postojbom poduzele su podhvat protiv partizana na području sela G. Jelenska (15 km s.z. od Kutine). Posljedak još nepoznat.

4

C) DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Zagreb-Sisak-Brod: Noću 9/10. XI. na željezničkoj postaji Greda napadnut je njemački brzi vlak.⁵ 25 njemačkih vojnika je ranjeno. — Iste noći između želj. postaje Sisak i Greda naišao je pomoćni vlak na rastavljene tračnice i nekoliko mina.

Noću 9/10. XI. kod želj. postaje Sibirj part, su oštetili želj. prugu.

^{gu} Iste noći između želj. postaje Turopolje i Peščenica partizani su porušili 300 metara želj. pruge

Pruga Zagreb-Karlovac: 10. XI. kod želj. postaje Horvati — išao je oklopni vlak na minu. Bližih podatak nema.

MP⁶

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich⁷)
Helbich, v.r.«

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

⁴ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁵ Napad su izvršili dijelovi Omladinske NO brigade »Joža Vlahović« i Turopoljsko-posavske NOP odreda. Vidi: Dok. br. 36, 37, 99, i **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, Dok. br. 142.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁷ Dragutin

1943, studeni 11.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji na njihovu terenu

K.K.K.P.H.
STUBICA. 11. XI. 1943.

O.K.K.P.H.
ZAGREB

Politički izvještaj!

Usled reakcije od strane Nemačke i ustaške bande znatno se menja političko gledišće kod pojedinih ljudi. Neprijatelj širi propagandu, širi i baca letake i grozi se narodu da ćeju sva sela i ljude koji pomažu narodno borbo zbrisati sa lica zemlje. Od strane bivših pretstavnika H.S.S. nismo za sada primetili nikakve smetnje protiv narodne oslobodilačke borbe.

Na sednici K.K.K.P.H. koju smo održali 11. XI 1943. zaključili smo predložiti K.N.O.O. da pozovemo sve pretsednike opć. i mesnih N.O.O. na kotarsko konferenciju sa zadatkom da učvrstimo narodne N.O.O.

Izveštavamo Vas da smo na predlog K.K.K.P.H. primili u komunističku partiju drugove i drugarice koji su zavredili da postanu partijci. Ovi drugovi su bili dosada kandidati: Špiček Josip, Marica Fičan (Nevenka), Mika Poljak (Dugi), Kapusta Gusti (Nikola), Vrtarič Ljubomir (Bijeli), Japec Drago (Fric), Sever Jura (Marko), Petar Šišak (Janko).

Obaveštavamo Vas da smo odredili partijsko savetovanje našeg kotara koje ćemo održati ovog meseca 25. XI. 1943, želimo ako je Vam moguće da nam pošaljete jednog člana sa O.K.K.P.H.

Izveštaj opć. Bistra, narod usled reakcije je zastrašen, 6. XI. došli su Nemci u Jakovlje te počeli hapsiti vojne begunce, te su jednog uhapsili a jednog ranili. U selo Kraljevom vrhu Nemačka banda oplakala je seljacima sve što je našla u kući, novac, rakijo, mast, svinje, živad, sve što je njima trebalo. Narod je zaplašen te se ne odaziva ni na sastanke. U Bistri Nemci nedajo ustašima vršiti akcije, te narodu govore da će Nemci njih zaštititi.

Opć. D. Stubica, reakcija neprestaje već stalno Nemačka banda krstari po selima. Narod se boji da ćejo paliti i plačkati a pojedinci odlaze u banditsku vojsku.

Opć. Oroslavlje, tvornica već mesec dana neradi radi prekida struje i pomajkanja ugljena. Radnici su zadovolni da tvornica neradi, a Nemačka banda se utvrđuje, sve škole, zidane zgrade, je zazidala prozore i gradi nove bunkere.

Opć. G. Stubica usled represalije bande narod je zaplašen a i sami odborniki se povukli tako da se ne odazivaju na sastanke. Od naših drugova oplakali su još ostalo što su prvo ostavili.

Opć. Marija Bistrica, usled plačkanja i hapšenja narod je zaplašen te su se pojedini počeli odazivati u Paveličevo vojsko, plačkanje žita je na dnevnom redu.

Mobilizacija za narodnu vojsku se nastavlja već ovaj mesec se odazvalo lepi broj drugova. Na sastancima koje održavamo drugovi seljaci traže gde je naša narodna vojska i partizani da neka već jednom dođu a i sama mobilizacija bit će uspešna.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Sekretar.
Vilko¹, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2499.

36

1943, studeni 11.

Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Štabu Četvrtoga korpusa NOV Jugoslavije o jačini neprijateljskih posada oko Velike Gorice te neuspjelom napadu partizana na Lekenik i Gredu

Štab
Žumberačko-Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
Br. 2/43.
11. XI. 1943.

18. 11.1943.¹

¹ Mijo Krošelj

¹ Datum zaprimanja.

ŠTABU i v f K O R P U S A

Po dolasku na ovaj teren pristupili smo odmah prikupljanju odataka neprijateljskih garnizona na ovome sektoru, u vezi naših razgovora, a u cilju izvršenja eventualnih zajedničkih akcija.

Najaktuelnije uporište za likvidaciju došlo bi u obzir **Velika Gorica** i aerodrom. Situacija u Velikoj Gorici i na aerodromu je slijedeća:

Aerodrom: 5. zrakoplovna skupina sa 6 aviona Dornier, imade još nekoliko manjih izviđačkih aviona raznih tipova. Osiguranje: 120 hrvatskih legionara, nedaleko stoji 200 hrvatskih legionara, koji ne idu na nikakvu dužnost i za njih se govori, da nisu htjeli u **Njemačkoj** položiti zakletvu. Naoružanje: 20 lakih strojica, 40 šmajsera, ostalo puške.

Radio-stanica: jedna satnija domobrana, koja broji oko 100 vojnika, naoružanje nepoznato.

Željeznička stanica: 50 Nijemaca i 30 domobrana.

Mjesto **Velika Gorica:** 1 satnija ustaša, oko stotinu Gestapovaca i 50 žandara. Naoružanje nepoznato.

Način utvrđenja neprijatelja u tim uporištima jest slijedeći:

Na aerodromu nalaze se u natkritim rovovima i nemaju uopće **betonskih** bunkera. Bunker su razmješteni oko aerodroma. **Vojnici stanuju u drvenim barakama.** Na aerodromu **nalazi** se hangar i **rezervoari sa bezninom.** Prema do sada dobivenim podacima **ne** **maju oko** aerodroma bodljikave žice ni nagaznih mina.

Željeznička stanica osigurana je sa dva velika zidana bunkera i nizom manjih bunkera koji su natkriti sa željezničkim pragovima. **Posada, koja se nalazi u samom gradu smještena je po zgradama. Oko tih zgrada** nema nikakvih posebnih bunkera ni osiguranja. **Radio stanica** također je osigurana sa natkritim rovovima (bunker).

Situacija u ostalim uporištima na tome sektoru bila bi slijedeća:

Botinec: 160 Nijemaca, ovdje je skladište i intendantura.

Sv. Klara: 120 Nijemaca, na samoj stanici 18 Nijemaca i 18 domobrana.

Odra: 120 Nijemaca.

Obrež: 120 Nijemaca.

Brezovica: 60 Nijemaca.

Naoružanje i utvrđenje tih posada nije nam detaljno poznato.

Vukovina: 150 Nijemaca sa 42 kamiona. Naoružanje: 12 puškomitraljeza, ostale puške.

Mraclin: 19 domobrana na osiguranju pruge i željezničke stanice.

Novo Čiče: 130 Nijemaca sa 30 kamiona.

Turopolje: 1 satnija I. jurišne bojne, broji oko 260 vojnika, od koji je mjeseca rujna više od polovine unapređeno u vodnike i ostale podoficire. Naoružani sa: 2 topa, 7 teških 1 18 lakih strojica, 3 laka i dva teška bacača. Ovo su najviše Bosanci i jako su borbeni. Pored njih imade još 50 Nijemaca, porijeklom najviše Čeha. Na samoj stanici imade oko 30 domobrana (rezervista).

Opleteni su žicom i postavljene su nagazne mine.

Peščenica: 2. satnija I. jurišne bojne, oko 200 vojnika. Naoružanje nepoznato.

Lekenik: 70 do 80 Nijemaca po narodnosti Austrijanaca, nešto Poljaka i Danaca. Dosta su borbeni, inače stariji ljudi između 40-50 god. Dalje imade oko 50 domobrana — Muslimana, od tih jedan dio loš i borben. Naoružanje: 2 teška mitraljeza, 8 puškomitraljeza, 2 šmajsera, ostalo puške. Osigurani bodljikavom žicom i minskim poljima. Pred samom stanicom nalaze se 2 velika zidana bunkera.

Žažina: 3. satnija I. jurišne bojne, oko 220 vojnika. Naoružanje nepoznato.

Greda: 20 Nijemaca po narodnosti Austrijanci, 30 domobrana. Naoružanje: 1 teški mitraljez, 4 puškomitraljeza, ostalo puške. Ograđeni žicom i minskim poljima.

Pleso: Gradi se novi aerodrom na kome radi oko 400 radnika. Uslijed napada Turopoljsko-posavskog odreda, rad na aerodromu bio je spriječen 8 dana i osiguranje je bilo oko 60 Nijemaca. Poslije napada, osiguranje je nešto pojačano.

Informativna služba u svim tim uporištima je organizirana i prilikom napada mogu se dobiti još detaljniji podatci i skica pojedinih uporišta.

Prema tome, Vi ćete nas izvijestiti na temelju ovih informacija da li bi bili voljni da jedan dio Vaših snaga prebacite na ovaj sektor [za] zajedničko uništenje pojedinih neprijateljskih uporišta.

O tome nam javite i jačinu jedinica koje bi se amo prebacile. To će biti svakako saglasno s obujmom akcija koje bi Vi sa Vaše strane predvidjeli.

Svakako je neprijatelj u svim tim uporištima dosta solidno utvrđen i borbenost ovih jedinica je vrlo dobra. No jednim jačim nalletom i sa jačim snagama mogao bi se postići uspjeh.

Mi smo ovih dana napali stanicu u Lekeniku i Gredi.² U Lekeniku nismo uspjeli jer protukolski top nije mogao probiti bunker. **Dok u Gredi**, prije nego je bilo postavljeno naše osiguranje prema **Sisku**, naišao je transportni voz, u kojem je bilo oko 800 — 900 Nijemaca..Naši su napali voz, neprijatelj je imao dosta gubitaka, ali je uspio naše odbiti. Zarobili smo 1 oficira i jednog podoficira i još neke sitnice.

Mi smo uputili neke naše ranjenike za bolnicu na Kordun, s razloga, što bolnica na Žumberku još nije nanovo uspostavljena, a i prevoz ranjenika je tamo otežan i skoro nemoguć. Mislimo, dok se zadržavamo još na ovom terenu i nadalje naše ranjenike prebacivati za bolnicu na Vašem teritoriju. S tog razloga trebali bi Vi da nam odredite bolnicu u koju bi mogli upućivati ranjenike. U koliko bi bili uslovi za ishranu tih ranjenika otežani, mi bi uputili sa ovog terena isto nešto hrane.

Preko Vašeg informativnog oficira naručili smo štambilje za naš Štab, te u koliko nisu gotove molimo Vas, da se izradbom požuri, jer su nam neophodno potrebne.

Exploziv kojeg ste nam obećali dati, gledajte nam ga svakako što prije poslati, jer nam je neophodno potreban. Vaš kamion vjerojatno saobraća u pravcu k nama, te bi nam ga se moglo prebaciti. Mi se sa Štabom nalazimo u Pokupskom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Franc Knebl, v.r.

Komandant —Major:
Vojko Hošteter, v.r.

P.S. Mi do sada prema ključu kojeg smo dobili nismo uspjeli dešifrirati ni jednu vašu depešu. U vezi toga pošaljite nam jednu dešifriranu depešu. Ili je nesporazum u ključu, ili naši nisu shvatiti ključ, t.j. jer prema njemu ne mogu dešifrirati depeše, odnosno kad Vaš ne radi po ugovorenom ključu.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 425/1, f. 16, Dok. br. 18.

² Vidi: Dok. br. 34, 37 i 99.

1943, studeni 11.

Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o napadu partizana na neprijateljska uporišta Lekenik i Greda

14. XI. 1943.¹

Štab
Žumberačko-Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
11. XI. 1943.
Op. broj 1

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE
Operativni odsjek

Operativni izvještaj.

U noći od 9. na 10. o.mj. jedinica Omladinske Brigade »Jože Vlahović« sa dva bataljona Turopoljsko-Posavskog odreda vršili su akcije na rušenje pruge i to na dijelu između Peščenice i Turopolja, te napad na željezničke stanice Lekenik i Greda.²

Neprijateljske snage na tim uporištima su slijedeće:

Lekenik: 70 do 80 Nijemaca i 50 domobrana. Naoružani sa dva teška mitraljeza, 8 puškomitraljeza, 2 šmajsera, ostalo puške.

Greda: 20 Nijemaca i 30 domobrana. Naoružani sa jednim teškim mitraljezom, 4 puškomitraljeza, ostalo puške.

Naše snage: Omladinska brigada: 4 bataljona i 2 bataljona Turopoljsko-Posavskog odreda u ukupnoj jačini od 1.000 boraca.

Naoružanje: 47 puškomitraljeza, 5 teških mitraljeza, 2 protukolska topa, 2 laka bacača, ostalo puške.

Akcija na željezničku stanicu Lekenik i Greda nije uspjela, dok akcija na rušenju pruge u potpunosti je uspjela.

Jedinice Turopoljsko-Posavskog odreda, koje su imale zadatak rušenja pruge i prekopavanja ceste, time ujedno vršile osiguranje sa tog pravca, izvršile su svoj zadatak u potpunosti, razrušivši oko 1200 m pruge.

¹ Datum zaprimanja.

² Vidi o tome: Dok. br. 34, 36 i 99.

Akcija na uporište Lekenik i Gredu nije uspjela. Neprijatelj na stanici Lekenik bio je vrlo dobro utvrđen uz niz manjih bunkera imao je i dva dvospratno zidana bunkera. Te podatke krivo nam je dostavila obavještajna služba, pošto oni uopće te velike bunkere u svom izvještaju nisu navadali. Kod napada naši borci uspjeli su neprijatelja istjerati iz malih bunkera, ali nisu uspjeli da im osujete bijeg u velike bunkere, u koje su se oni sklonili. Protukolski topovi nisu mogli da probiju te bunkere time nismo uspjeli razoružati posadu u tim bunkerima.

Napad na stanicu Greda, koji bi vjerojatno uspio, jer su naši borci se neprimjetno već privukli neprijateljskim bunkerima, tako da ih opće nisu osjetili. Međutim, bataljon koji je išao na osiguranje od pravca Siska nije stigao još na svoj zadatak i neprijateljski transportni voz koji je išao iz pravca Siska, uspio je nesmetano da prođe do stanice Greda i to baš momenta, kada su naši borci stigli na stanicu. Tu je nastala zabuna kod naših rukovodioca i boraca i nisu se odmah snašli. Jedna grupa boraca uskočila je odmah u posljednji vagon i naišla na njemačke vojnike. Vlak je bio osobni i zamračen tako, da naši nisu uopće mogli primjetiti, tko je u vlaku. Vlak je imao oko 30 vagona punih njemačkih vojnika. Četa koja je napadala stanicu sa pravca Velike Gorice odmah je otvorila jaku vatru na vagone. Nijemci su počeli naglo da iskaču iz vlaka i pojurili od stanice u pravcu polja. Tu su se pribrali i izvršili kontra napad na naše borce, koji su ušli u vlak. Tu je nastala ponovna žestoka borba, borba prsa o prsa i uslijed velike nadmoćnosti neprijatelja naši su morali odstupiti. Neprijatelj je imao svakako dosta gubitaka a i kada su iskakivali iz vlaka uletjeli su na minska polja, gdje su također imali dosta gubitaka, jer čula se strašna vika i jauk.

Plijen iz ovih akcija je jedan šmajser i jedan karabin.

Zarobljen je jedan domobranski natporučnik i jedan njemački podoficir, koji je pokušao da pobjegne iz našeg logora, ali su ga stražari kod bijega ubili.

Gubitci neprijatelja: nisu nam točno poznati, ali neprijatelj je imao svakako dosta gubitaka na stanici u Lekeniku; za vrijeme borbe bilo je 6 mrtvih, dok kod borba u Gredi bilo je daleko više mrtvih, ali to nismo mogli ustanoviti, jer nas je neprijatelj odbio.

Vlastiti gubitci: 5 mrtvih, 15 ranjenih, od toga 10 vrlo lako ranjenih i 2 nestala. Kod borbi na vlaku, također izubljen 1 puškomitraljez i 2 puške.

Utrošak municije: Potrošeno je 4.500 mauzerske municije, 18 granata za protukolske topove, 12 ručnih bombi.

Kritički osvrt:

Sama akcija sa naše strane bila je solidno pripremljena, međutim obavještajna služba je dosta podbacila. Nismo dobili tačne podatke o utvrđenju neprijatelja na stanici Lekenik i time se sam tok operacije na tu stanicu morao u potpunosti izmijeniti od našeg predviđenog plana za napad.

Bataljon koji je trebao vršiti osiguranje od sela Stupno nije stigao na vrijeme na svoje mjesto i time upropastio akciju na stanici Greda. Pošto su naši borci trebali samo da izvrše posljednji nalet na bunkere, bili su iznenađeni dolaskom vlaka. Neprijatelj je imao dosta velike gubitke, ali nismo uspjeli ništa zadobiti od plijena.

Komandni kadar bataljona, koji je napadao na stanicu Greda nije se prvog momenta snašao i to je doprinijelo da su naši borci neoprezno uletjeli u vagone, što nam je i donijelo vlastitih gubitaka. Štab Brigade za vrijeme akcije držao se dobro i dovoljno se unosio u same akcije.

Telefonska veza između Štaba Brigade i Štaba Sektora je funkcionirala kako i između štaba brigade i bataljona koji je napadao stanicu Lekenik.

Borci su se za vrijeme akcije vrlo dobro držali i pokazali dosta hrabrosti.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Komesar:
Franc Knebl, v.r.

Komandant — major:
Vojko Hošteter, v.r.

P.S. Jedan bataljon Omladinske Brigade 7. o. mj. zaplijenio je kod 2 švercera — trgovca iz Buševca 40 kaputa zimskih, 127 kaputa ljetnih, 134 kom hlača, 120 metara platna za košulje i 500 metara štofa za odijela.

Jedan bataljon Turopoljsko-posavskog Odreda zaplijenio je u tvornici kože u Kurilovcu kože za djonove za oko 800 pari i kože za gornje dijelove cipela za oko 150 pari. Kožara je radila za državne potrebe.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 C, f. 1, Dok. br. 17.

1943, studeni 11.

Karlovac

Desetodnevni izveštaj Velike župe Pokuplje Glavnome stožeru domobranstva NDH o političkoj situaciji i akcijama partizana na području kotara Jastrebarsko i Pisarovina

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA POKUPLJE

Broj: Taj. 1355/43.

Karlovac, 11. XI.1943.

Predmet: IZVJEŠĆE ZA VRIEME
OD 1. XI. DO 10. XI. 1943.

- 1.) Zupanstvu pri Poglavniku
- 2.) Ministarstvu unutarnjih poslova, tajništvo
- 3.) Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost
- 4.) Predsjedničtvu vlade,
na ruke predsjedj. g. dr. Mandića
- 5.) Glavnom stožeru domobranstva,
operativni odjel
- 6.) Ministarstvu vanjskih poslova,
politički odjel
- 7.) Zapovjedničtvu ustaške vojnice

Savezno sa okružnicom Ministarstva unutarnjih poslova od 15. siječnja 1943. V.T. 11—I—1942. podnosim sljedeće izvješće:

I. Da li na području župe ima pobune?

a) Kotar Vojnić.

Stanje nepromjenjeno.

b) Kotar Topusko.

Stanje nepromjenjeno.

c) Kotar Karlovac.

Dne 1. XI u noći ubijen je u Srednjem Prilišću mjestni trgovac Bestić Nikola. Iste noći ubijen je u selu Kolenovcu 50. g. star seljak Andre Brodarić. Sumnja, se da su napried navedeni ubijeni po odmetnicima.

Iste noći napadnuta je po odmetnicima ustaška posada u selu Belaju, ali je napad nakon pet-satne borbe odbijen. Neprijatelj ostavio je na mjestu borbe 15. mrtvih, dok na našoj strani nije bilo žrtava.

Dne 2. XI. u pola 9 ujutro napadnuta je pred selom Jelsom jedna njemačka samovozna kolona, koja se sastojala iz tri samovoza i tri samokretnik prikolica. Tom prilikom poginuo je jedan vojnik.

U noći 6. XI. odveden je po partizanima iz svog stana u Pokupju občinski bilježnik Farkaš Nikola, te je sutra-dan nađen ustreljen između sela Paškovo i Svetice.

Dne 7. XI došla su pred kuću trgovca Žunića u Prilišću dva partizana, opalili par metaka kroz vrata trgovine u kojoj su se tog časa nalazili sam Žunić sa ženom i služavkom. Dok je Žunić ostao nepovrijeđen žena istog i služavka teško su ranjene. Prvo spomenuta je kasnije u bolnici podlegla zadobivenim ranama.

Dne 8. XI. u noći ubijen je od strane odmetnika seljak Pleskina Petar u selu Goli Vrh s razloga, što je za vrijeme nedavno provedene akcija njemačke vojske na tom području poslužio istoj kao tumač.-

d) Kotar Jastrebarsko.

I na području ovog kotara zabilježena je djelatnost odmetnika.

Tako je dne 1. XI. podmetnuta na željezničkoj pruzi između postaja Jastrebarsko i Desinec mina na koju je nakon prolazka oklopnog vlaka naletio osobni vlak, te je uslijed eksplozije postradao životom kondukter, dok je jedna osoba teže a 4 lakše ranjeno. Prekinut saobraćaj uspostavljen je u toku dana.

Dne 4. XI. između 12. i 13 sati napadnuta je po odmetnicima i to odmah iza sela Goli Vrh tri km. s.z. od Zdenčine ustaška obhodnja od 20 momaka. Napadače je uspjelo zajedno sa jednim odredom njemačkih vojnika, koji su slučajno ovuda kamionima prolaziti, odbiti, a jednog živog odmetnika uhvatiti. Radi se o 19. god. seljaku Slavić Alojzu iz sela Goli Vrh, koji je odmah na licu mjesta obješen.

Dne 6. XI. naletio je oklopni vlak između postaja Jastrebarsko i Desinec na podmetnutu minu. Osim materijalne štete nije bilo žrtava.

Dne 7. XI. oko podne napadnut je po odmetnicima oružnički krstareći odred prilikom izviđanja kod sela Tržića 4 km. s.i. od Zdenčine. Dne 9. o. mj. napadnut je od strane partizana isti odjel kod sela Stankova, kada se nalazio u krstarenju zajedno sa jednim odredom njemačkih vojnika. Pri tom je ranjen jedan njemački vojnik.

Dne 8. XI. oko 16. sati prebacila se ciela 13. partizanska brigada sa Korduna na područje kotara Jastrebarsko.

U noći na 9. o. mj. ispalili su odmetnici 4 topovskih granata na Jastrebarsko, ali bez ikakvog uspjeha.

Dne 10. XI. u jutro oko 150 partizana napalo je iz zasjede na cesti Zagreb — Karlovac izpod sela Drežnik teretni samovoz posjednika Vafdića iz Draganića, kojim je osobno vlasnik vozio drva u Zagreb, pa su ga ranili u nogu. Isti je ranije uhvaćen po odmetnicima, ali ipak propušten na Zagreb. U istom dielu napadnut je nešto kasnije jedan njemački teretni samovoz sa 20 vojnika, ali je uspio probiti se i stići u Jastrebarsko samo sa jednim ranjenikom.

e) Kotar Pisarovina.

Podpisani prima dnevno ustmene izvještaje, da odmetnici na području kotara Pisarovine posebno u občini Lasinja vrše najveća nasilja ubijajući naše ljude, uzimajući narodu utovljene svinje i rogatu stoku i sileći ga da sa njima surađuje. Podpisani je stalno izricao potrebu zaposjedanja mjesta Pisarovina i krajeva s ovu stranu rijeke Kupe po našim oružanim snagama. Zapovjedništvo ovdašnje vojne vlasti odgovorilo je, da nije u stanju provesti zaštitu ovoga kraja. Budući da se u tom pogledu ništa ne preduzima sa strane vojnih vlasti, to će taj narod biti dobrim dielom iztrebljen i materijalno posve uništen, što će nam se kasnije teško osvetiti.

II. Da li postoji razdvajanje između vođa pobune i grkoistočnog življa?

Nije primjećena nikakva promjena na bolje.

III. Kako se razvija suradnja naših građanskih vlasti sa zapovjedništvom njemačke vojske?

O tome je izvješćeno pobliže u ovdašnjem izvješću od 6. XI. 1943. taj. br. 1352/43, pa se iznesenim zapažanjima nema ništa nova dodati.

IV. Kako se razvija rad na smirenju i sa kakvim uspjehom?

Akcija, koju je nedavno provela njemačka vojska u zajednici sa našim postrojbama na području kotara Jastrebarsko i Karlovac imala je za posljedicu odlazak glavnine partizana sa tog područja na područje Korduna. Međutim, kako je vidljivo iz slučajeva iznesenih pod toč. I c), d) i e) ovog izvješća započelo je niti tjedan dana nakon završetka operacija ponovno djelovanje odmetničkih skupina na gore navedenom području.

Kako je podpisani predmjevao i svoje sumnje iztaknuo u ranijem izvješću partizani su se povratili na rečeno područje, jer im ni-

tko nije taj povratak pokušao spriječiti. Povratila se je cijela 13. brigada čiji su odredi započeli svojim podhvatima. Iz prednjeg proizlazi, da je uspjeh provedenih akcija, koje su imale osigurati konačno red i mir na području Žumberka propao, a sigurnost osobna i imovinska u najvećoj mjeri ugrožena.

Predviđa se, da će se djelovanje odmetnika još više u skoroj budućnosti pojačati.

V. Kako se drže njemačke vojne vlasti prema pobunjenicima, a kako prema našim građanskim i vojnim vlastima?

Stanje nepromjenjeno.

VI. Kakva je uobće javna sigurnost našeg življa na području župe i što su poduzele njemačke vojne vlasti u tom pogledu?

Budući su se odmetnici ponovno vratili u većem dielu kotara Jastrebarsko, 8. km. s.z. dijelu kotara Karlovac, te odpočeli nasiljima prema stanovništvu naročito onim seljacima, koji su i malo sumnjivi, da su bilo čemu bili na pomoć operirajućim njemačkim trupama, nadalje se opetovano javljaju slučajevi oduzimanja posebničke imovine onim seljacima čiji su članovi. 'telji na vojnoj dužnosti ili su se iztakli kao Hrvati, te se stanje javnog reda i sigurnosti nemože — osim u krajevima koji su pod djelotvornom zaštitom naših i savezničkih oružanih snaga — označiti kao povoljno.

VII. Kakvo je raspoloženje naroda?

Raspoloženje naroda je nepovoljno naročito u predjelima koje ne osiguravaju naše oružane snage, jer žiteljstvo na tim područjima živi prepušteno na milost i nemilost odmetnika, a s druge strane strahuje od provađanja odmazda po savezničkim vojnim snagama, koje rietko kada — pogađaju uspješno glavnog krivca, koji ih je izazvao t.j. odmetnike, nego u većini slučajeva naše nezaštićeno žiteljstvo.

VIII. Možebitnosti.

Odpada.

Moli se uzeti ovo izvješće na znanje.

Za Dom spremni!

¹ U originalu nečitko.

Veliki župan:
(Dr. Nikola Tusun)
Dr Nikola Tusun, v.r.

M.P.²

M.P.³

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 80, f. 4, Dok. br. 25.

39

1943, studeni 11.
Zagreb

Izještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske u drugoj polovini listopada 1943. godine

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Glst. br. 3836/taj.

U Zagrebu, dne 11-XI. 1943.

PREDMET: Doglasno izvješće I.Z.P.
za DRUGU POLOVICU mjeseca listopada 1943. godine.

- 1.) GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(IZVJ. ODJEL) 2primjerka
- 2.) ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA — BROD
- 3.) ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA — SARAJEVO
- 4.) VRHOVNOM ORUŽNICKOM ZAPOVJEDNIČTVU — ZAGREB
- 5.) SASTAVAK.

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. br. 4163/taj. od 11. studenoga 1941., dostavljam doglasno izvješće za DRUGU POLOVICU mjeseca listopada 1943. godine, sastavljeno na temelju prikupljenih podataka od podređenih postrojbi, a u koliko nisu podneta pojedina posebna izvješća, — u sljedećem:

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Velika župa Pokupje

³ Zaprimni pečat Ministarstva domobranstva, op. br. 10930, od 20. XII 1943. godine.

I.- OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1.- RASPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: U zadnje vrijeme veliki dio prostorije ovoga zbornog područja nalazi se pod nadzorom odnosno vlašću partizana. Izuzetak na ovome području čine posade naše ili naših saveznika. Na ovome dielu područja, a djelomično i na ostaloj prostoriji ovoga zbornoga područja osjeća se vrlo jaka partizanska promičba, koja je dala sljedeće posljedice:

- stupanje jednog diela seljaštva u redove partizana bilo, da to čine od svoje volje ili od straha,
- držanje jednog diela seljaštva po strani kako od partizanske promičbe tako isto od ustaške. Ovo držanje po strani izazivalo je i kod partizana negodovanje.

Ima se i podataka, da se među ovim seljaštvom pojavljuje pokret suradnje samo sa Domobranstvom proti partizana i to po podacima pokret Seljačke zaštite u Zagorju.

Usljed slabe promičbe od strane naših vlasti, koja u pojedinim područjima uobće ne postoji, dogodilo se osobito na Pothvatnom području Varaždin, da seljaštvo i otvoreno prelazi partizanima nadajući se boljoj budućnosti. Ovdje seljaštvo s jedne živi u strahu pred dolaskom naših vlasti, a s druge strane dočekuje partizane simpatijom.

Ovakovo držanje seljaštva prema partizanima potenciralo je djelovanje njemačkih četa i zrakoplovstva s obzirom na bombardiranje hrvatskih sela u okolici Varaždina i pljačke, nasilja i silovanja izvršenih od strane dobrovoljaca Danaca, Holandana i Finaca u njemačkoj uniformi u okolici Siska i području Zumberka.

Osim toga razgranali su partizani svoju promičbu, koja se sastoji i u neodazivanju kako novaka tako i pričuvnika u našu vojsku, a u stupanju u partizansku t.zv. »Narodno oslobodilačku vojsku« ili da ostaju po dolasku na dopuste u svome selu. Mnogi čine to iz uvjerenja, a mnogi i iz straha, jer im partizani priete, da će im u protivnom zapaliti kuće i uništiti svu ostalu imovinu.

Partizani u svima mjestima, koja se nalaze pod njihovom vlašću ili nadzorom osnivaju odbore, a osobito djeluju promičbeno među omladinom.

Najjaču propagandu vode partizani proti Nijemaca tako, da kad su se mnogi novaci i pričuvnici javili na odsluženje djelatnog razdoblja — odnosno na vježbu — i kad su čuli, da su dodieljeni S.S. postrojbama odmah su se razbjegli.

Isto tako propaganda je velika i protiv novačenja u P.T.S.

Ovi slučajevi dogodili su se naročito na području Varaždinskog podhvatnog zapovjedništva.

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pravoslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritiskom pretnji. Na području gdje nema odmetnika drže se lojalno i mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zaslugama i ovlaštenjima mirni su i ni po čemu se ne izpoljavaju.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u svakom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi. Mađari su lojalni, ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj državi. Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENC I ČESI: Na području ovog zbornog područja ogorčeni su neprijatelji naše države i svaku priliku iskorišćavaju, da načine ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protivnici. Potrebna je nad njima stalna paska.

II.-A- PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

U posljednje vrijeme pojačana je djelatnost partizana na području ovoga zbora osobito u Hrvatskom Zagorju, koja se izpoljava ne samo u napadima na željezničke pruge, već i u jakim i neprekidnim napadima na naše posade. Poslije izdaje Talijana primjećeno je znatno jače naoružanje partizanskih skupina u teškom oružju topovima, a djelomično i tankovima.

KALNIČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina je u zadnje vrijeme najaktivnija od svih ostalih partizanskih skupina, čija se aktivnost očituje ne samo u rušenju željezničkih pruga i ostalih komunikacija, željezničkih postaja i važnih industrijskih ustanova i zgrada, već i u napadu na jače posade.

Utvrđeno je da na prostoriji oko Varaždina — Ludbrega — N. Marofa nalaze se sada: **2.** kalnička partizanska brigada, **17.** slavonska partizanska brigada, **21.** slavonska partizanska brigada, kao i osnivanje novih **10.** partizanske brigade sa sjedištem u s. Radovan iz dijelova **17.** i **21.** partizanske brigade, kao i 1. udarnog bataljona **Matije** Gubca u Ivanšćici, 1. Krapinske narod, oslob. partizanske brigade u okolini Krapine — **Pregrade i novo osnivanje 3. kalničke partizanske** brigade na prostoriji Ludbreg — Rasinja — Koprivnica.¹

¹ Jedinice su pogrešno navedene. Na tom su području djelovale slijedeće jedinice NOV: Dvadeset i osma divizija NOVJ sa dvije udarne brigade (17. i 21), brigada »Braća Radić«, Kalnički i Zagorski NOP odredi.

U Kalničkoj brigadi nalazi se među ostalim i 80 Austrijanaca i 100 Slovenaca, koji imaju svoju posebnu četvu i to 3. četvu 3. bataljona 2. Kalničke partizanske brigade.

Dielovi 2. Kalničke partizanske brigade izvršili su prelaz u Međumurje, gdje su u okolini Čakovca vodili borbu sa mađarskim vojnim odredima².

Posljednjih dana osjeća se težnja partizana za užim obkoljavanjem Varaždina, jer su sve komunikacije, kao željezničke i cestovne u prekidu.

Osim toga nalaze se na ovoj prostoriji još i manje skupine, koje rade **samostalno** t.j. odvojeno od gore navedenih brigada i to:

- skupina Jany Franje oko s. Luka i Struga (sjever, od Ludbrega) i
- skupina Ede Švagera oko s. Cerja.

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U posljednje vrijeme i ova skupina znatno je pojačala djelovanje, koje se izpoljava u rušenju pruge Bjelovar — Križevci i Križevci — Dugo Selo i napadima na naše posade.

Prema dobivenim podacima primjećeno je, da na Bilogorskom području pored Bilogorskog odreda operiraju 13. komunistička brigada i dielovi 2. Moslavačke brigade.

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Utvrđeno je postojanje 1. i 2. partizanske brigade oko šume Žutice — s. Dubrovčak — s. Veleševac, koje prelaženjem preko Save održavaju vezu sa partizanskim skupinama između r. Save i r. Kupe.

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Na području između r. Save i Kupe utvrđene su pojave novih partizanskih jedinica i to: na prostoru Kravarsko — Dubranec — Pisarovina — Jamnica Turopoljsko posavski odred i 15. Kordunska brigada.

Ove partizanske jedinice održavaju vezu sa 13. proleterkom brigadom i Moslavačkim partizanskim jedinicama.

Djelovanje ovih jedinica sastoji se u glavnom u rušenju željezničke pruge Zagreb — Sisak i u napadu na naše posade na tome području.

² Akcije preko Drave izvodila je Medimurska četa, formirana od boraca iz Medimurja, a u sastavu Kalničkoga NOP odreda.

KORDUNSKO-BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Utvrđeno je djelovanje 7. partizanske divizije sastava 2, 3, 4. partizanske brigade na području Šamarice i Banijski odred.

Djelovanje ovih partizanskih jedinica sastoji se u rušenju glavne pruge Sisak — Jasenovac — Sunja — Kostajnica — Bosanski Novi.

Ovi partizanski djelovi održavaju vezu prelaženjem preko r. Une sa dielovima 2. Bosanskog korpusa i Kozarskim odredom.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKO PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA DO DANAS SU SLIEDEĆI:

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

15. X. o.g. u 22.45 sati napali su partizani sa lakim bacačima stražu na željezničkom mostu preko r. Lonje (9 km. s. i. od Dugog Sela). Straža od 13 domobrana razpršena, 4 domobrana došli u Božjakovinu.

17. X. u 09,00 sati naletio je oklopni vlak kod s. Mavračići (13 km. j.j.i. od Samobora) na minu. 1 vagon izkočio. Pruga oštećena u dužini od 50 metara. Žrtava nema.

16. X. u 22,00 sata došlo je 12, sa strojosamokresima i u domobranske odore sa crvenom zvijezdom obučениh i naoružanih partizana u kuću jedne krojačice u Kustošiji (predgrađe Zagreba) i odnijeli joj 50 košulja.

Noću 16./17. X. oštetili su partizani b.b. liniju između s. Strmec i Domaslovec (6.5-4 i. od Zagreba) i odnijeli 150 kg. žice.

17. X. oko 22,00 sata jača skupina partizana došla je pred postaju Sesevski Kraljevec. Postaju napali puščanom i strojopuščanom vatrom. Namještaj i uređaj postaje demolirali, a spise iznijeli i spalili. (Prema izvješću zrakoplovstva postaja spaljena). Sve tri skretnice sa obe strane postaje dignute u zrak.

Od Sesevskog Kraljevca prema Sesevetama pruga porušena na dva mjesta, a u Pravcu Dugog Sela b.b. linija potrgana i b. b. stupovi prepiljeni u dužini od 1700 metara. Svaki promet prekinut.

Lokomotiva sa jednim štitnim kolima, koja je išla prema Sesev. Kraljevcu, naišla je na minu i izbačena iz tračnica. Pruga porušena oko 18. metara. Mašinovođa i ložać odvedeni po partizanima u šumu.

18. X. 1943. u 24,00 sata u mjestu Grančari 5 km. j. od Hrv. Leskovca neustanovljeni broj partizana porušio je i spalio drveni cestovni most u dužini 22 x 4 m.

20. X. u 08,30 sati domobranski oklopni vlak naišao na minu kod s. Drdići (14 j.i. od Samobora). 2 zaštitna vagona iskočila iz tračnica. Pruga oštećena u dužini od 60 m. Žrtava nema. Promet prekinut.

Uhvaćena tri čovjeka, koji su postavljali mine na tom dielu pruge. Jedan starac od 60 godina, drugi njegov sin željezničar i treći unuk. Za svaku postavljenu minu primili su Kn. 80.000.- i 100 kg. sladora. Odvedeni po Niemcima u Zagreb.

13. X. oko 01,00 sati upalo je 5 sa strojosamokresima oboružanih partizana u stan prič. top. por. Zivka Petričića u Stenjevcu Gornjem kbr. 155 i odneli su svu vojničku spremu.

20. X. oko 20,00 sati skupina od navodno 100 partizana napala želj. postaju Čulinec (6. i od Zagreba). Razoružana straža IV. želj. bojne, jačine 1 narednik i 17 domobrana i odvedena u nepoznatom pravcu. Željeznička postaja zapaljena i djelomično izgorjela.

Noću 22./23. X. oko 02,00 sati na pruzi Zdenčina — Horvati (3 od Zdenčine) eksplodirala mina. Pruga znatno oštećena. Prilikom popravka netko je nagazio na drugu minu, koja je eksplodirala. Ranjena 2 domobrana teško i 2 lahko. Upućeni u Karlovac u bolnicu. Popravak će tokom dana biti dovršen. Vršiti se prielaz putnika.

U s. Kominu i Hrastju (5 i 3 s.i. od Sv. Ivan Zelina) opljačkane po partizanima trgovine, ljudi odvedeni vezani.

Međunarodna cesta Sesvete — Varaždin zaposjednuta po partizanima, koji se po njoj kreću teretnim samovozima.

23. X. Prema izvješću oružničkog krila Zagreb zrakoplovi strani bacili su oko 13,00 sati 24. X. 150 m. uzvodno od savskog mosta u Podsusedu 5 bomba, koje su pale u Savu.

23. X. u 15,30 sati oružnička ophodnja posade Sesvete jačine 17 oružnika napadnuta kod s. Ivanja Rieka (5 j. od Sesveta) od skupine partizana jačine 150 ljudi. Oružnici su se bez gubitaka povukli u Sesvete.

24. X. u 12,15 sati skupina neprijateljskih krilaša u velikoj visini. Opaženi padobrani s.i. od Savskog Marofa, vjerojatno prisilno spuštanje posade.

23. X. noću napadaj partizana na njem. posadu u Oroslavlju (20 s.s.z. od Zagreba) odbijen.

20. X. 1943. u 01,30 sati skupina jačine 400 partizana moslavačko-posavskog odreda³ opljačkala duševnu bolnicu u s. Stančić i ekonomiju iste bolnice u s. Štakorovac (6,6 —7,5 s.i. od Dugog Sela). Partizani su odveli sa sobom primariusu bolnice Desider Dr. Juliusa sa suprugom i dvoje djece.

³ Akciju je izvršio Moslavački NOP odred.

24. X. oko 03,00 sati skupina od 16 partizana naoružana sa puškama i samokresima, obučeni u razne vojne odore, oduzeli su od trojice narednika zagrebačke posade u Kustošiji vojničko odijelo.

22. X. prevezio je teretni samovoz sa vozačem i 4 domobrana Glavne domobranske bolnice pijesak iz s. Petruševac (7 j.i. od Zagreba). Prilikom 4. vožnje oko 16,00 sati partizani oduzeli samovoz i odveli ga u pravcu Seseveta. Momčad se vratila bez samovoza i odijela 24. o.m. oko 16,00 sati.

25. X. u 02,00 sata skupina partizana nepoznate jačine izvadila je 3 šine sa želj. pruge kod s. Pušća Bistra (8 s.z. od Zaprešića) i posjekla 12 b. b. stupova, te srušila signalni uređaj. Promet uzpostavljen.

27. X. u 01,00 sati partizani nepoznate jačine razrušili su eksplozijom mine kameni most na cesti preko potoka Kašina dug 6 m. između Seseveta i Popovca (5 s. i. od Seseveta).

Noću 26./27. X. minirana na tri mjesta željeznička pruga kod Zdenčine (17 j.z. od Zagreba). Promet uzpostavljen.

28. X. u 09,00 sati krenuo jedan samovoz sa hranom za posadu M. Bistrice. Isti je došao do Bedekovčine, te se vratio u Zagreb, pošto mu je daljnji put bio onemogućen. Posada M. Bistrice od jučer obkoljena. U 13,00 sati čuli su se topovi odbrane. Njem. zrakoplovi bombardirali su partizane u okolini. Trebalo bi poslati najmanje 2 sati sa topovima i bornim kolima, da se pomogne posadi M. Bistrice. Obaviešten III. S.S. Panzer Korps.

30. X. u 18,00 sati napadnuta je straža kod benzinskih cisterni u Sesevetama. Izdajom jednog domobrana zauzet je jedan bunker. Odvedeno 13 domobrana — izgubljeno 20 pušaka, 1. strojosamokres, 3 strojopuške, te oprema, koja se nalazila u bunkeru. Po dolasku pojačanja partizani su se povukli. Sa strane zapovjedništva grada naređena je iztraga.

Noću 30./31. X. napalo je 100 partizana stražu željezničke stražarske bojne na postaji Pušća Bistra. Nakon kratke borbe straža jačine 7 domobrana zarobljena. Partizani polupali namještaj i uništili b.b. uređaje, te odneli 10.000 Kuna.

PODHVATNO PODRUČJE SISAK:

Noću 15./16. X. odmetnici odveli iz s. Budaševo (6 j.i. od Siska) prko 60 ovaca, vlasništvo državnog dobra.

Noću 16./17. X. naletio manipulativni vlak na minu kod s. Peščenica na pruzi Sisak — Zagreb.

Noću 17./18. X. odjel posade Zažina kod s. Letovanić odbio veću skupinu partizana, koja je pokušala prijeći r. Kupu kod s. Nebojan (14 z. od Siska).

19. X. u 19,15 sati naletio vlak br. 21, koji je išao iz Siska u Zagreb na minu između postaja Mraclin i Velika Gorica. Pruga oštećena u dužini od 25 m., dva zaštitna vagona izbačena iz tračnica.

16. X. prešlo je partizanima iz s. Trebarjevo 8 mladića i ustaški tabornik.

Noću 19./20. X. napala je posada Zažine (11 z. od Siska) iz zasjede južno od Zažine bombama i puščanom vatrom skupinu od 35 partizana, koja se pokušala u dva čamca prebaciti preko r. Kupe. Čamci i partizani uništeni.

Noću 21./22. X. oko 22,30 opažen zrakoplov nepoznate narodnosti j. od Capraga, koji je bacao crvene vrlo jake rakete.

Noću 18./19. X. iz s. Zažine (12 z. od Siska) 2 osobe odvedene po partizanima.

23. X. između 20,25 i 21,10 sati eksplodiralo je 16 mina između šume Piškornjač (8 j.j.i. od Siska) i Blinjskog Kuta. Kod Brđana pronađena 24. X. jedna mina, koja je demontirana. Ovo miniranje potvrđuje prisustvo 3 partizanskih bataljona kod s. Komogovina (javljeno u izvješću Op. br. 3234/taj. od 23. X. 1943) za rušenje pruge-

23. X. u 19,30 sati naletio je njem. vlak sa dopustnicima na minu između postaja Šaš i Staza. Nekoliko vagona iskočilo. Žrtava nema.

25. X. oko 07,00 sati naletio putnički vlak iz Zagreba, između Mraclina i Turopolja na minu. Lokomotiva i 1 vagon iskočili. Pruga oštećena, promet se vrši prelaženjem.

26. X. u jutro prebacila se skupina partizana od oko 1500 ljudi naoružani sa oko 1000 pušaka, nešto strojnica i dva topa preko s. Okoli (16 s. i. od Siska), te idu sa velikom gomilom žena i djece prema šumama Žutica i Lipovica.

26. X. oko 21,00 sat napadnuta je njem. posada u s. Hrastelnica (4,5 s.i. od Siska) od mještana. Nijemci imali 1 mrtvog i 1 ranjenog. Pohvatali su sve muškarce u selu.

Noću 26./27. X. postavljena zasjeda na razkrsnici cesta Zagreb — Sisak — Petrinja napadnuta po partizanima. Uslied nadmoćnosti partizana zasjeda se bez gubitka povukla.

25. X. posada u Ljubljanci pohvatala odmetnički komitet iz s. Setuš i Palanjek (4 s.i s.i. od Siska), te ih predala upravnim vlastima.

28. X. u 07,00 sati napadnuta je ophodnja 3. sati I. jur. bojne na izlasku iz s. Greda. Gubitci: 1 domobran mrtav. 1 ranjen i 1 nestao.

Noću 28./29. X. prebacila se veća skupina partizana cestom preko Mraclina u pravcu s. Dubranec sa 2 topa. Na prelazu minirali želj. prugu kod Mraclina. Pruga popravljena.

30. X. prešla je jedna jača partizanska skupina r. Savu između s. Jezero i Zeleznica d. sa 120 kola. Vjerojatno partizani imaju namjeru da se prebace prema Mraclinu. Zračnim razviđanjem nije ništa ustanovljeno.

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

17. X. pao je Ivanec u partizanske ruke.⁴ Za sudbinu naše posade 2. Varaždinske posadne sati za sada se ne zna.

Noću na 18. X. napadnuta posada u s. Klanjcu (30 s.z. od Zagreba). Partizani odbijeni. Gubitci: 3 ustaše ranjena, 2 pomoćna oružnika i 2 domobrana nestala, — 2 partizana nađena mrtva⁵

Noću 18./19. X. došla je skupina partizana neutvrđene jačine u s. Nedeljanec (4 1/2 j.z. od Varaždina) i oduzimala od naroda konje, kola i živežne namirnice.

19. X. od 02,00 do 09,00 sati napadali su partizani našu posadu u Lepoglavi. Napadaji partizana odbijeni su. Posada se nalazi u kaznionici u Lepoglavi i obkoljena je po partizanima.

19. X. u 19,00 sati partizani izvršili jak napadaj na posadu u Lepoglavi.

17. X. partizani zauzeli rudnik Ivanec i Ladanje (13 i. od Varaždina), gdje su uništili sva postrojenja.

24. X. u 02,00 sati, skupina od 200 partizana napala ugljenik Novi Golubovec. Uništila i opljačkala postrojenja, 2 inženjera odvušla sobom. Podjedno uništili partizani jednu lokomotivu na želj. postaji, oštetili željeznički most i prerezali b.b. žice.

Istoga dana u 06,00 sati opljačkali partizani blagajnu i živežne namirnice u ugljeniku St. Golubovec.

Prema primljenim obavjestima ustaškog logornika iz Zlatara od danas Zlatar je po partizanima zauzet.⁵ Zrakoplovnim razviđanjem izvršenim danas po podne, nije stanje razsvietljeno. U sredini mjesta Zlatar, opažen je jaki požar.

22. X. u 03,00 sati otpočeo napad na Zlatar i trajao čitav dan do mraka i 23. X. u zoru ponovljen i trajao do 09,00 sati. Jačina partizana oko 1000 ljudi.

U 10,00 sati Zlatar je povraćen od strane naše, ustaške i njemačke posade. Partizani zapalili kotarski sud, kotarsku oblast i poštu. Povukli su se u pravcu s. Zajezda (11,5 s.i. od Zlatara).

Gubitci naši: 2 ustaše i 1 oružnik mrtvi, 3 ustaše ranjeni, 4 ustaše, 28 oružnika i 20 Njemaca nestalo. Nijemci uhvatili 18 živih partizana.

⁴ Vidi: Dok. br. 23.

⁵ Isto.

Posada u Zlataru pojačana sa 1 njem. sati.

29. X. 20,00 sati: Oklopni vlak napadnut kod Cerja Tužnog, gdje je vodio borbu zajedno sa 1 ustaškim satom tri sata. Napad izvršilo oko 300 partizana. Naši dielovi su se povukli bez gubitaka. Željeznička pruga Varaždin — Zagreb ponovno razorena (0.5 km. j.z. od Var. Toplica). Cesta Varaždin — Zagreb kod Tomaševca (6 j. od Varaždina) razkopana i zabarikadirana. U 12,00 sati razviđački odjel naišao na zasjede kod Tomaševca i nakon dvosatne borbe se povukao.

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

Prema izvještaju zapovjednika posade u Božjakovini noću 15./16. X. o.g. raztjerali su partizani stražu jačine 30 domobrana na željezničkoj postaji Prikraj (5 j.z. od Križevaca).

Prema pismenom izvješću od 17. X. Dne 16. X. 1943. u 20,30 sati odbijen je jedan slabiji napad odmetnika na posadu u Narti bez vlastitih gubitaka.

U toku noću 15. na 16. X.1943. prekinuta je željeznička pruga Kloštar — Virovitica kod željezničke postaje Vukosavljevica u duljini od 900 metara. Promet će biti u toku 18. X. 1943. uzpostavljen.

U toku noći 16. na 17. X.1943. prekinuta je željeznička pruga Bjelovar — Križevci kod željezničke postaje Rovišće u duljini od 150 m. Promet će biti u toku 17. X.1943. uzpostavljen.

Prema pismenom izvješću od 19. X.1943. na željezničkoj pruzi između željezničke postaje Paulovac i Sirova Katalena partizani izvršili napad na putnički vlak. Bližih podataka nema.

19. X. 1943. u 12,30 sati naišao je osobni vlak Kloštar— Bjelovar između željezničkih postaja Sirova Katalena i Paulovac pred tunelom na minu. 2 teretna vagona iskočila, i vlak se zaustavio. Istodobno su partizani napali vlak puščanom, strojopuščanom vatrom, te bombama. Vlak je zapaljen i izgorio je osim dva zadnja vagona. 14 osoba, većinom njemački vojnici mrtvi.

20. X. oko 02,00 sati napadnuto je vojno-državno dobro Gudovac (6 j.i. od Bjelovara) od skupine od 200 odmetnika. Poslije borbe od pola sata naša je slaba posada razpršena i većim dielom zarobljena. Dvije zgrade spaljene.

Naši gubitci: 1 častnik (nadporučnik Kuštreba Tomo iz 2. p.pp.) 1 dočastnik i 36 domobrana zarobljeno.

Neprijateljski gubitci: 2 mrtva i 2 ranjena.

Savezno dnevnom izvješću Op. br. 3234/taj. od 23. X. partizani su u Gudovcu zapalili novu staju — izgorio dio u kom su bili gospodarski strojevi.- Uništen povrtnjak. Šteta se cieni na 2,500.000.- Kn.

Noću 20./21. X. skupina od 150 partizana izvršila je napad na nosadu (1 vodnik i 12 domobrana) XVIII. želj. straž. bojne na mostu kod željezničke postaje Bulinac (14 j.i. od Bjelovara). Poslije borbe od jednog sata, pošto je posada potrošila sve streljivo, je razpršena. 7 domobrana zarobljeno. Nastamba u kojoj je bila straža zapaljena.

24. X. — 24. X. nalazila se skupina od 50 partizana u s. Galovac (6. j. od Bjelovara). Protjerani od oružnika. 2 partizana zarobljena.

25. X. — Osobni vlak Kloštar — Bjelovar naletio je između želj. postaje Sirova Katalena i Paulovac na tri mine i izkliznuo. Odmetnici su vlak napali strojničkom vatrom, te ga zapalili. Broj žrtava nepoznat. Naknadno javljeno: 4 putnika mrtva i 7 ranjenih.

26. X. — 25. X. oko 22,00 sata partizani su na želj. pruzi kod stanice Rovišće bacili u zrak jedan most. Željeznički promet uzpostavljen 26. X.

25. X. Odmetnici su ponovo prekinuli električni vod Zagreb — Bjelovar tako, da je Bjelovar bez struje.

PODHVATNO PODRUČJE KOSTAJNICA:

Po izvješću zapovjednika 12. p.p. od 14. X. odmetnici su s snagom 1 bojne u B. Dubici. U samom mjestu vrše pljačke i zlostavljanja. B. Dubica dobrim dielom spaljena. Po izvješću pouzdanika odmetnici su u selima Jelovac, Bereflije, Mrazovo, Klekovci, Pučani, Draksenić, Vojskovo.

26. X. njemačke su čete prilikom čišćenja s Mlinoga — Jabukovac — Tremušnjak — Svinjica (11-12-15 j. 23 j.i. od Petrinje) zapalile spomenuta sela. Njem. gubitci: 4 mrtva i 12 ranjenih. Partizanski gubitci: 100 mrtvih prebrojano. Zarobljena 4 partizana, od kojih 2 Židova.

Noću 29./30. X. minirana je na 7 mjesta želj. pruga između Blinjskog Kuta i Sunje. Napad partizana na Blinjski Kut odbijen. Pruga 30. X. popravljena.

30. X. u 11,00 sati napadnuta je ustaška posada na željezničkoj postaji Majur (pruga Sunja —Kostainjca), od jačih partizanskih snaga naoružanih sa 2 protuoklopna topa. Gubitci: 14 ustaša mrtvi, 10 ranjenih. Gubitci odmetnika nepoznati. SS. p strojbe iz Sunje upućene radi povraćaja s. Majur.

2.- KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih iznieto je u poglavlju partizansko komunistička djelatnost.

3.- KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati u koliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj nadzor je veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.-

4.- STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka putem krugovalnih postaja raznih zemalja.

U posljednje vrijeme strane postaje se više slušaju nego što je to bio do sada slučaj. Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo jaka putem raznih letaka, izvješća i brošura.

5.- O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radništva i svih službenika po gradovima, jer tzv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namirnica bazira na verižnoj trgovini tako, da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti, da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, te mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavcima treba upotriebiti najstrože kazne protiv velikog dizanja ciena živežnim namirnicama, jer na taj način izazivaju narod, koji nema mogućnosti, da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno-brzoglasni je na celom području, više ili manje ugrožen. Osobito:

— na crti Koprivnica — Križevac i Koprivnica — Ludbreg — Varaždin onemogućen, a sada i Varaždin — Zagreb.

— na crti Zagreb — Karlovac i Zagreb — Križevci — Bjelovar vrlo ugrožen i često prekinut.

— na crti Zagreb — Sisak — Sunja, dio — Mraclin Lekenik i Brđani — Blinjski Kut više ili manje ugrožen.

6.- ODNOS DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA; I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada, — dobri.

7.- ODNOS DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom dobri.

III.- STANJE U DOMOBRANSTVU:

1.. RASPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Raspoloženje, duh i stega kod novačkih postrojbi na dostojnoj visini, a u ostalim postrojbama teškoće se pojavljuju u zamjeni pričuvnika, koji se ne odazivaju u vojsku na pozive. Tjeralice i pozivne zapovjedi ostaju bez uspjeha, pošto nema oružničkih postaja, a obćine ne mogu uredovati same tako, da pojedine popunidbena zapovjedništva na pr. Varaždin upućuje svega 6—7 pričuvnika u postrojbe.

Prema tome ovakovo neodazivanje utiče na raspoloženje i duh ostalih domobrana, koji su na vojnoj vježbi. Uslied napred navedenog i jake promičbe partizana pričuvnici, kojima se dodjeljuje dopust ne vraćaju se više nazad u svoje postrojbe.

2.- NEREDI I IZGREDI:

Partizanskoj promičbi pomaže nezgodan i ružan postupak njemačkih SS. postrojbi (u glavnom dobrovoljci Danci, Holandani i Finci i t.d.), koje u mjestima, gdje vrše akcije provode pljačku, nasilje i silovanja.

Tako su:

30 .IX. 1943. oko 17 sati došli 2 njemačka dočastnika i 3 vojnika u buffet Đure Kravaršćanec u Sisku Gajeva ulica br. 7, tamo pak htjeli upasti u sobu njegove kćeri, htjeli zapaliti motor (motorkotača) i odvesti se i kada im je vlasnik ovo zabranio vadili su na njega samokres, a kada je vlasnik pošao, da ih tuži — udarili ga šakom u lice, a kada je ovaj uzvratio udarac, udarili ga samokresom po glavi, da je pao u nesviest i morao biti prevežen u bolnicu.

1. X. 1943. oko 22,00 sata upali su njemački vojnici u Sisku u stan Dominis Pavla Frankopanska ulica br. 7 sa namjerom, da upadnu u sobu njegove kćeri. Kćerka spomenutoga videći se u opasnosti skočila je kroz prozor na ulicu i dobila tom prilikom teže ozljede i potres živaca, radi čega je morala biti upućena u bolnicu.

Ovi vojnici navodno pripadaju SS. diviziji »Nortland«.
(Glst. br. 4654/43.)

2. X. 1943. pokrali iz dvorišta Ivanjek Stjepana iz Petrinje Rokova ulica br. 46 peradi u vrijednosti u iznosu od 5.500 Kuna.
(Glst. br. 3586/taj.-1943.)

4. X.1943. pokrali povrće iz vrta Adolfa Knapeka iz Petrinje Vinogradska ulica br, 22 u vrijednosti u iznosu od 15.000.-Kuna.
(Glst. br. 3586/taj. — 1943.) Vojnici iz Panzer Rgt. »Danmark«.

4. X.1943. provalili u dvorište Jage Grubić iz Čuntića kraj Petrinje i ukrali 12 kom. živadi i prasaca od 100 kg. Šteta u iznosu od 64.800.- Kuna.

(Spis Glst. br. 3587/taj. — 1943.)

5. X. 1943. ukrali dvije svinje od Lovreković Luke iz s. Čuntića kraj Petrinje. Šteta u iznosu od 200.000 Kuna i zlostavljali ga.

(Spis Glst. br. 3587/taj. — 1943.)

24. X. 1943. provalili su u vinograd Dujmić Elze iz Petrinje Bana Jelačića ul. br. 73 i odnieli stol i prozor.

Vojnici su bili iz Panzer Rgt. »Danmark« iz Petrinje.

3.- ZAROBLJENI, NESTALI, PREBJEGLI I IZ ZAROBLJENIČTVA VRAĆENI ČASTNICI, DOČASTNICI I DOMOBRANI:

Na području ovoga zbora:

Zarobljeno:

Častnika 15
dočastnika 21
domobrana 785

Častnika zarobljeno kod pada Ludbrega 3. X. 1943. satnik Oštenjek Josip, nadpor. Havaić Dragutin, Dudaš Dragutin, poruč. Štampalija Rade, zastavnik Pomosić Emil, Heremić Mustafa, Svajec Ivan, Rebić Ivan, Svedl Ivan, Vrba Vladimir, Života Rudolf, Gavrić Srećko svi iz 2. novačke pukovnije; i

— us. Ivancu kraj Varaždina zarobljen nadporučnik Duboković Jakob iz 2. posadne sati Varaždin;

— pričuvni pješački poručnik Jozić Dragutin iz 1. pohodne sati osnutka doknadne bojne 8. gorske pukovnije zarobljen 1. X. 1943. u Božjakovini, kao zapovjednik straže kod transformatora;

— djelatni gospodarski poručnik Turnir Ladislav povjerenik Minorsa kod tvornice predenja Duga Resa 1. X. 1943. zarobljen kod s. Draganić kod Karlovca, kada je pošao u Zagreb samovozom.

Nestalo:

častnika 1
dočastnika 0
domobrana 0

Častnika nestalo: zastavnik Salvador Josip na dan 16. X. 1943. iz I. Zbornog tehničkog skladišta Zagreb.

Prebjeglo:

častnika 2
dočastnika 139
domobrana 891

Častnika prebjeglo: djelatni zastavnik Dumenčić Jozo pobjegao iz vojarne »Kralja Petra Svačića« 11. X. 1943. u 2. kalničku partizansku brigadu; i djelatni zastavnik Kreškenji Veljko pobjegao i/, vojarne »Bana Jelačića« 19. X. 1943.

Iz zarobljeničtva vraćeno:

častnika 1
dočastnika 2
domobrana 129

Od častnika: zastavnik Matijašec Nikola vratio se iz zarobljeničtva iz Ludbrega.

4.- PONAŠANJE ČASTNIKA, DOČASTNIKA I DOMOBRANA

U glavnom dobro. Izgleda, da je u tom pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.

IV.- VANJSKA SITUACIJA:

1.- O PRILIKAMA U POGRANIČNIM OBLASTIMA SUSJEDNIH DRŽAVA:

Nema podataka.

2.- STRANI VOJNI BJEGUNCI:

U ovo zapovjedništvo doveden je vojnik 7. obkoparske pukovnije Raguza Ibla Italia Morini Aleksander zavičajan Mezö — Tür Mađarska, koji je bio u talijanskoj vojsci i u srpnju 1943. zarobljen, a 20. rujna o.g. pušten od Engleza. Prošao Italiju i našu državu pješice, a hoće da se vrati u Mađarsku.

Predat u posadni zatvor u Zagrebu.

3.- NEDOZVOLJENI PRIELAZI I KRIJUMČARENJA:

Naročito krijumčarenje obilato cvate.

4.- ODNOSI SA SUSJEDNIM POGRANIČNIM VLASTIMA:

Dobri kao do sada.

V.- OBĆI ZAKLJUČAK:

Ovo zborna područje obzirom na insurgiranost većeg diela područja nema dovoljno raspoloživih operativnih postrojbi, da bi mog-

lo uspješno intervenirati prema pojedinim partizanskim skupinama. Za izvođenje podhvata većih razmjera, snaga nema. Prema tome potrebno je sadanje raspoložive snage pojačati, da bi se mogli izvesti podhvati širih razmjera. U protivnom ovo zapovjedništvo morati će se zadovoljiti sa **podhvatima manjih razmjera obranom posadnim mjestima, lokalnim izviđanjem i krstarenjem.**

Obzirom na ovakovo stanje ovo zapovjedništvo moralo je redovito, a skoro i u svakoj prilici obraćati se na njemačko zapovjedništvo radi ukazivanja pomoći pojedinim ugroženim posadama.

Njemačko zapovjedništvo odaziva se radi ukazivanja pomoći samo u okviru svoje stvorene osnove u taktičko-operativnom smislu.

Osobito se ukazuje potreba i važno je, da se izvede jedan veći podhvat u Kalniku i Ivanšćici s obzirom, što su partizani tamo najaktivniji, te da bi se Zagorje oslobodilo od partizanskih skupina i uspostavila važna veza Zagreb — Varaždin — Zagreb — Koprivnica, koja je velikog moralnog, političkog i vojničkog značaja.

Pošto je komunistička propaganda uhvatila jaki korijen i postižava dobre rezultate, potrebno je bezuvjetno i najžurnije povesti dobru, jaku i stalnu **protupromičbu**, jer do sada u tome pogledu nije ništa urađeno.

Obzirom na sve veći broj bjegunstva u domobranstvu potrebno je poduzeti potrebne mjere.

Isto tako potrebno bi bilo na pogodan način obustaviti bombardiranja čisto hrvatskih sela od strane njemačkog zrakoplovstva, jer ona samo koriste partizanskoj promičbi, kao najjači dokaz na strani partizanske promičbe protiv našeg državnog poredka.-

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po ovlaštenju zapovjednika,
Pročelnik glav. stožer, odjela:
bojnik (Šteger)⁶
Šteger, v.r.

M.P.⁷

Original, strojopis

Sign., AVII Fond NDH, kut. 80, f. 4, Dok. br. 8.

⁶ Rudolf

⁷ Zaprimni pečat Ministarstva oružanih snaga, Izvještajni odjel, izvj. br. 7537, od 8. II 1944. godine.

1943, studeni 12.

Zapisnik sa sastanka Kotarskoga komiteta KPH Dugo Selo

KOTARSKI KOMITET KPH
Dugo Selo
12. XI 1943.

Početo u 11 sati

ZAPISNIK

ispisan na redovitoj sjednici svoga komiteta održanoj gornjega datuma. Prisutni su bili drugovi: VERA¹, ISKRA², MRAK³, MIKA⁴, VAGO⁵. Odsutni: PERO⁶, radi bolesti.

Sastavljen je slijedeći dnevni red:

1. Politička situacija unutarnja i vanjska
2. Organizacioni rad: Partije, kandidata, SKOJ-a, NOO-a, USA-OH-a, AFŽ.
3. Mobilizacija, vojska, veze
4. Agitacija i propaganda
5. Zajam ZAVNOH-a
6. Kritika i samokritika
7. Šverc i trgovina
8. Razno

1) POLITIČKA SITUACIJA: Drug Iskra razlaže, da su se od pada Italije znatno izmijenile prilike u svijetu i da se je antifašistički blok time znatno ojačao. Isto tako ojačala se time i naša NOV, jer je razoružala italijansku vojsku tako, da je mogla postavljati i veće zahtjeve na saveznike kao nepriznavanje Londonske izbjegličke vlade i traženje drugoga fronta. Zatim o događajima kod nas, o osnivanju Nacionalnog komiteta, o imenovanju druga Tita maršalom, a to

¹ Vera Lakuš — Plašć

² Ivan Vranić

³ Mato Cobović

⁴ Stjepan Papa

⁵ Stjepan Barilić

⁶ Đuro Srac

znači učvršćenje naše vrhovne vlasti. Potom svi drugovi iznose mišljenje o situaciji u kotaru, koja je mučna i teška. Upotrebljena su sva moguća sredstva propagande i uvjeravanja, da se narod uvjeri o važnosti i potrebi stupanja u današnju borbu. Opće je uvjerenje svih članova Komiteta, da je danas već skoro uzalud gubiti vrijeme samo uvjeravanjem o potrebi mobilizacije, već da bi bilo potrebno da se u tu svrhu, a mišljenja smo da je već danas za to čas, upotrebe i neke odlučnije mjere. Primjećeno je da u selima koje je zaposjela banda, pojedinci trljaju ruke, jer imaju mogućnost šverca i da su podigli glave petokolonaši i saboteri. Pojedini mačekovci (kojih su nam imena poznata) govore da su oni većina naroda i da oni neće nikuda pristupiti i da tko njih treba neka pristupi k njima tj. pod njihovo rukovodstvo, a ujedno naglašavaju da još nije njihovo vrijeme za borbu.

Zato se zaključuje da bi se ozdravilo stanje u kotaru, da se provede reorganizacija i čišćenje NOO-a od pasivnih elemenata i oportunističkih, jer se konstatiralo, da baš najviše sami NOO-i koče NOB, odnosno mobilizaciju i da sami u većini slučajeva daju podstrek za šverc.

To se pokazalo u zadnje vrijeme otkako je banda u većem broju zaposjela naš kotar.

2. ORGANIZACIONI RAD:

a) **Partija.** Konstatira se da je Partija kod nas još uvijek na dosta niskom nivou, pa se naravno odrazuju i na cjelokupnom radu u kotaru. Formirani su općinski komiteti Dugo Selo i Bregi koji su upućeni detaljno u rad i koji su počeli normalno funkcionirati. U općinama Brckovljani—Lupoglav nije bilo moguće još učvrstiti opć. komitet, jer je taj teritorij zaposjednut od puno bande tako da je pristup tamo skoro nemoguć. Ipak se i tamo radi koliko je to moguće. Svi članovi žive partijskim životom, jer su formirane nove jedinice i općinski komiteti tako da svaki član pripada bilo jedinici bilo kojem komitetu. Napominje se da je učinilo priličan zastoj u radu i to što su 3 člana Komiteta bili 15 dana odsutni, tj. na kursu.

Svakako će se nastojati svim snagama, da će se pravilno postaviti i razdijeliti rad partijaca, da se uklanjaju nedostaci i da se Partija ojača.

b) **SKOJ:** Budući da Partija do sada nije imala skoro nikakove suradnje sa SKOJ-em, to se zaključuje da će od sada po jedan član Partije (K.K. ili opć. K.) sudjelovati na sastancima KK SKOJ-a i opć. K. SKOJ-a tako, da će Partija moći, da potpuno sudjeluje u radu SKOJ-a, pa. će tako moći, da uklanja eventualne nedostatke — da

sama tačno ima pregled rada u SKOJ-u. Prema tome i rad USAO-H-a nije jasan.

c) NOO: Utvrđeno je, da su se time što je banda okupirala neka mjesta pa i cijele općine, pokazale slabosti mnogih NOO-a tj. njihov pomirljiv stav prema neprijatelju. Neki odbori u uporištima i u blizini uporišta bande, skoro su sasvim obustavili rad i to motiviraju time da bi se navodno očuvalo selo a i pojedinci od reakcija. Osim toga opaža se, da malo važnosti polažu ili čak ometaju rad USAO-H-a i AFŽ-a. Prema tome zaključuje se da se postupi kao u točki 1.

d) AFŽ: Politički rad u tim organizacijama još uvijek je dosta slab. Ipak se zadnji sastanak kotarskog AOŽ-a u tom pogledu pokazao dosta dobro. Zadatak je kao i u ostalim odborima, odnosno organizacijama, da se odbori očiste i obnove i da se pravilno pristupi okupljanju svih žena i to održavanjem masovnih sastanaka i skupnim čitanjem.

3. MOBILIZACIJA: Već dulje vremena skoro je sasvim ukočena. Ljudi misle da će ih to sve nekako mimoići, uza sva naša uvjerenja i ukazivanja na pogubnost takvog stava, pa kad je još i banda ušla u neka sela, pa postupila taktički tako da nikoga ne dira, sada pogotovo više nitko ne ide, osim rijetkih pojedinaca, iako narod priznaje da je čas da se ide. Zato se zaključuje da se preko kotarskog NOO-a pozovu pozivima odlučnim tonom, svi muškarci od 18 do 40 godina starosti, i to po više sela ili cijela općina zajedno na sastanak na kojem će ih se pozvati, da se odmah mobilizira 5—6 godišta redom, počam od najmlađeg, pa opet nakon izvjesnog vremena daljnja godišta. Tražiti od njih u tom pogledu saglasnost i objasniti im da će u slučaju neodazivanja biti ipak mobilisani pod težim uslovima.

Tom prilikom sigurno će se ustanoviti tko koči mobilizaciju.

4) AGITACIJA I PROPAGANDA: Održano je niz (10) masovnih sastanaka na kojima je bilo svagdje od 100—300 ljudi prisutno. Govorio je uz naše političke radnike i članove odbora na većem broju sastanaka i drug JURAJ DROBEC iz čazmanskog kotara, koji je član Izvršnog odbora HSS-a u ZAVNOH-u. Narod je svagdje saslušao govornike sa odobravanjem, jer mu je iscrpno i vjerno prikazano sve što ga interesira u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti, a u vezi sa današnjim ratom i našom NOB. Na najuvjerljiviji način prikazivana je narodu važnost i potreba stupanja u NOB-u i posljedice pasivnosti.

Drug Mrak izjavljuje, da je imenovani drug DROBEC po njegovom mišljenju pogriješio i izašao izvan linije, jer je govorio o podje-

li »popovske zemlje« i da će popovi u budućem društvenom uređenju biti samo činovnici koji će imati plaću, a zemlju da će dobiti onaj koji će ju sam obrađivati. Ne može se reći kakav je utisak to učinilo na narod, jer nije nikako na to reagirao, osim par glasova koji su to odobravali. Drug MRAK je upozorio druga DROPKA, da to nije smio reći, na što mu je on odgovorio, da on imade takve direktive. Inače je taj drug sjajan govornik i po svim drugim pitanjima držao se linije i mnogo popularizirao Partiju.

Nastojalo se je da propagandni materijal dopre u najšire slojeve naroda, kao i to da se skupno čitaju naše novine, koje su malobrojne. Radio Vijesnik 1. i 2. broj primljen je kod naroda sa zadovoljstvom.

Primljen je slijedeći materijal do sada: NAPRIJED broj 28 i 30, VIJESNIK broj 28, kao i brošure: Požar, Stara priča, Brat na brata, 26. god. Oktob. revolucije, O Moskovskoj konferenciji, Govor i dnevna zapovijed, Rezolucija, Partija i Gupčeva pjesma. Nastojat će se i dalje da se uvede skupno čitanje po svim selima i da se uvedu zidne novine kao i domaće radio vijesti.

5) ZAJAM ZAVNOH-a: Realizacija zajma teče povoljno i treba nastojati da se druga tura obveznica čim prije rasproda. Do sada je rasprodano preko 800.000 kuna i to samo od onih koje je primio naš kotarski NOO. Osim toga su razni drugi prolazni funkcioneri iz drugih kotareva unovčili u našem kotaru oko 500.000 kuna.

6) ŠVERC I TRGOVINA: U nijedno neprijateljsko uporište ne smije nitko da ulazi, a pogotovo sa hranom. Propusnice ne smije nitko izdavati, osim Kot. NOO i Opć. NOO u izvanrednim slučajevima i što ovi forumi nađu za shodno.

7) KRITIKA I SAMOKRITIKA: Drugovi su mišljenja, da smo svi mi nedorasli da svladamo današnju situaciju onako kako bi to trebalo da bude, jer se smatramo nedovoljno izgrađeni i neiskusni, pa se nismo prosto snalazili u pojedinim zamršenim slučajevima. Ipak pružila nam se prilika nekima od nas, a ostalima će se to omogućiti, da smo prošli kurs u kojem smo dosta toga naučili što će nam biti od velike koristi i što će se sigurno odraziti u daljnjem našem radu.

8) RAZNO: Ukazala se potreba da se premjesti baza K.K. na drugo mjesto, koje se mora pronaći, pa će se u istu premjestiti i Kot. AOZ da se mogu služiti istim strojem i radi lakšeg snabdjevanja potrebnim stvarima.

Time je dnevni red iscrpljen, **pa je sjednica zaključena u 22 sata.**

Sekretar:
Iskra, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-80/2828.

41

1943, studeni 12.
Zagreb

Izveštaj Mjesnoga NOO Zagreb ZA VNOH-u o političkom i organizacijskom stanju i radu ⁶ ■

Mjesni Narodno-Oslobodilački Odbor
u Zagrebu

Zagreb, 12. XI 1943

**DRUGARSKOM ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM
VIJEĆU NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE**

Dragi drugovi,

Šaljemo Vam mjesečni izvještaj za mjesec oktobar 1943. godine sa podacima o našoj političkoj i organizacionoj situaciji. Možemo Vam odmah na početku javiti, da je organiziran novi Mjesni Narodno-Oslobodilački odbor za grad Zagreb. Dosadašnji Mjesni Narodno-Oslobodilački odbor bio je ograničen po svom radu u organizacijama, po kojima nisu bili obuhvaćeni svi slojevi gradskog stanovništva, tako da se je moralo izvršiti jedno preuređenje, koje se sada formira i izrađuje. Detaljnije ćemo Vas o tome obavijestiti u našem organizacionom izvještaju. A sada izvolite primiti kao prvo naše političko stanje.

A. Političko stanje

Usljed reorganizacije, koja je sada u toku (što će se vidjeti iz izvještaja organizacionog stanja) i koja se sada provodi, nisu mogli biti sakupljeni dovoljni podaci za političko stanje, nego su dati na temelju zapažanja pojedinih članova odbora. Na temelju tih podataka iznaša se slijedeće:

1. Glavni problem, koji muči srednje i siromašne slojeve u Zagrebu je **problem** ishrane. Svagdje se čuju jadikovanja »Kako ćemo

izdržati ovu zimu?«, »umrijet ćemo od gladi, ako tome ratu ne bude skoro kraj!« itd. Blokada Zagreba od strane NOV znatno je smanjila dopremu živežnih namirnica, a uslijed toga nastalo je daljnje poskupljenje života. Pred kratko vrijeme uvedena je od strane ustaških vlasti tzv. slobodna trgovina, ali ta politika nije mogla spriječiti poskupljenje života tako, da se cijene u slobodnoj trgovini penju i izjednačuju sa cijenama u švicera. Ured za oblikovanje cijena i nadnica zabranjuje svako povišenje plaća, tako da radnici i namještenici sve teže žive radi pada realne nadnice. Primjerice, u tvornici »Meba« (tvornica bakelitnih predmeta) povišili su radnicima plaću za nekoliko kuna po satu, ali od tada odbijaju radnicima doprinos za radničko osiguranje, koje do tada nisu plaćali tako, da je to povišenje kod nekih radnika konkretno iznosilo 3 kune po satu. Uprava tvornice je istodobno prisilila radnike na devetsatni radni dan.

Mnogi Zagrepčani prisiljeni su da prodaju svoje odjevne predmete, posteljину, pokućstvo i drugo da mogu nabaviti hranu a to se najbolje vidi na sajmištu (tzv. »fihplacu«) svake srijede: imade gotovo više prodavača svakovrsne robe (koja se jasno u trgovinama ne može dobiti!) nego li kupaca. Građani prodaju kapute i ostale predmete, kojih činovničke familije imaju od prije, radnici prodaju uopće sve, — čak do dijelova vlastitog odijela — bez čega ne mogu nika-ko da budu.

Usljed tih prilika raste sve više nezadovoljstvo protiv okupatora i ustaša — masa sve više postaje svijesna, da su baš oni krivci toj pauperizaciji sviju slojeva. Naglašavamo, da se veoma rijetko može čuti negodovanje protiv blokade NOV i može se reći, da fašistima nije uspjelo iz te naše blokade izvući politički uspjeh za sebe, premda nastoje plakatima i ostalom propagandom prikazati partizane krivcima neimaštine i bijede u gradu. Nije im dakle uspjelo kanalizirati nezadovoljstvo protiv NOV, što su naročito mislili postići uvađanjem slobodnog uvoza namirnica u grad, a to se najbolje vidi iz komentara građanstva: »Sada su dali da slobodno uvozimo robu u grad, kada im smetaju, da tu robu odvuku u Njemačku! ili »Pred dvije godine partizani nisu bili tako jaki, pa zašto onda nismo imali živežnih namirnica?«

Za nas su problem naši aktivisti, a i inače simpatizeri NOB, koji odilaze van, da si nabave hranu, a NOV im ju plijeni i traži od njih potvrde da su pošteni ljudi uz primjedbu: »Ako ste pošteni znate i sami gdje morate te potvrde tražiti!« Sada se sve više traže kod nas potvrde da su pošteni ljudi uz primjedbu: »Ako ste pošteni znate i ali ih još nismo uspjeli uhvatiti, t.j. pronaći izvor.

Prema gore izloženome može se konstatirati slijedeće:

- a.) problem masa je ishrana i bojazan pred glađu u zimi.
- b.) fašističke parole imaju tendenciju da prikažu NOV krivcem za nestašicu namirnica i za skupoću, a to vrše putem štampe prikazivanjem »bauka boljševizma«, opisom »istinitih« doživljaja o pljački partizana, osim toga nastoje plakatima (»Rušenjem pruga i paljenjem kuća ima štetu samo domaće pučanstvo«, to jest okupatorima ne čini štete!, »I sada bi moglo biti kao prije« uz nacrtane šunke i ostala jela itd.) stvoriti neraspoloženje. Ljudi se kod tih plakata malo zadržavaju, šute i po svemu se vidi da ne nasjedaju toj propagandi.
- c.) mačekovske parole imaju svoju posebnu karakteristiku: podmukle su i podzemne, a u zadnje vrijeme proturaju svoje reakcionarne parole u listu »Pravica«, čija dva broja su izašla tokom mjeseca septembra. Oni proturaju, da su partizani pljačkaši, da je rušenje pruga razaranje, koje mora konačno naš narod platiti, da će našu sudbinu i onako riješavati velike sile, pa zašto dakle da ginu Hrvati kada oni i onako ne mogu time riješiti svoju sudbinu, u NOV glavnu riječ imaju Srbi, partizani nemaju dovoljno oružja pa zašto onda ići u partizane, domobranstvo je ipak »naša« hrvatska vojska, koja će »nas« Hrvate zaštititi od pogroma ulice itd.
- d.) naše parole i metode rada: reorganizacija na strukovne NOO-e (u organizacionom stanju pod B. biti će izložena struktura), koja se sada provodi, okupit ćemo mase tako, da će se moći provoditi ekonomske akcije, koje će se s vremenom povezivati s političkim akcijama. Mislimo time obuhvatiti sve slojeve, a to znači i one slojeve, koji do sada nisu bili obuhvaćeni radi uskoće rada (sektašenje). Dozvolom uvoza hrane za poštene ljude (iznos kupovanja n. pr. do 5.000 Kuna, kako je to provedeno u Moslavini i u predjelu Kalnika, prema dozvoli Komande II zone, kako smo informirani) iz okolice Zagreba riješit ćemo pitanje ishrane naših ljudi, jer bi inače to pitanje za nas postalo političkim pitanjem, koje već sada nastoji iskoristiti fašizam (partizanska blokada — gladovanje domaćeg stanovništva). Dozvole za uvoz davat će naš forum, one će biti jednokratne i vani će se oduzimati nakon nabavke. Izdavanjem »Tjednih vijesti« popularizirat ćemo našu borbu i suzbijati fašističku i mačekovsku propagandu.

2.) Tokom mjeseca mnogo se govorilo o Čerkezima, koji su mnogima utjerali strah u kosti, a osim toga izvela je zabunu činjenica, da su oni navodni bivši sovjetski građani. »Rus« je pojam najboljeg i najljepšeg, pa nije ljudima išlo u glavu da ti ljudi mogu da vrše klanja. Jasno je, da su okupatori s tim računali, a mi smo objašnjavali (a znamo i prema podacima), da su svi ti Čerkezi zapravo bjelogardejci iz cijele Evrope, fašisti iz Ukrajine, koja je bila pod

Poljskom i ostali probisvjeti. Moramo konstatirati, da je u tom slučaju fašistička propaganda imala, a i sada još donekle ima, uspjeha. Naturili su našim masama ono što su i željeli: da stvore neprijateljsko raspoloženje prema Rusima. (Pred otprilike godinu dana izveli su okupatori slični manevar bombardiranjem Zagreba, navodno s ruskim avionom — komisija je pronašla ruske bombe, a u stvari je javna tajna u Zagrebu, da su to bombardiranje izveli Nijemci.)

3.) U redovima proletarijata gleda se sa nepovjerenjem i nesrpljenjem na spore operacije u Italiji od strane Anglosasa, ali izgleda da je moskovska konferencija ispravila to gledište. Ipak je činjenica, da prestiž Engleske, a naročito jugoslavenske izbjegličke vlade u Londonu (Kairu), postaje sve manji, čak i u redovima intelektualaca i obrtnika. Prestiž SSSR-a raste u svim slojevima

4.) Mačekovci t.j. reakcionarni dio vodstva, počinju jačom propagandom i aktiviziranjem svojih reakcionarnih snaga. Primili smo njihovu »Pravicu«, koja je izišla koncem septembra (barem je tako datirana), u kojoj napadaju i prikriveno i otvoreno našu NOV. Njihov krug radi u glavnom po ličnim poznanstvima i to uglavnom intelektualnom, a ponešto i u obrtničkom krugu, koliko do sada znamo. Glavni pokretači »Pravice« izgleda su Košutić¹ i Pernar² (piše ju dr Meixner,³ Košutićev čovjek), ali čekamo detaljnije informacije. Moramo istaknuti da je taj njihov list (koji je izišao umnožen na Gestetneru na nekih 11 strana) nije dopro do lijevog dijela HSS-a, koji je pasivan i nema s njima kontakta. S druge strane nastoji Rudolf Herceg da okupi oko sebe bivše HSS-ove intelektualce pod firmom društva ABC, a sastaju se u prostorijama Gospodarske Sloge. Ljudi, koje on okuplja su u glavnom ljudi osrednje reputacije (Simončić, Balentović, Fridrih), a jasno je da rade pod okriljem i uz dozvolu okupatorskih vlasti. (Ustaše spremaju teren za oštupnicu — čujemo sa više strana, da se sve više povezuju sa mačekovcima da bi spasili svoje glave, a ovi ih primaju da bi lakše izveli svoje reakcionarne planove.)

5.) Kod ustaša se osjeća pojačani politički i teroristički kurs. S jedne strane zapaža se novo prisilno učlanjivanje školske omladine u ustaške redove, a to nastoje postići i kod ostalih građana (u štampi tretiraju Hrvate i Nehrivate, »svi bez razlike političkog uvjerenja moraju sada rabiti u korist »naše« NDH« itd.) a s druge strane pojačava se reakcija: Lorković,⁴ novi ministar unutarnjih poslova sazvao je sve više činovnike i održao im govor u kojem je konsta-

¹ August

² Ivan

³ Rudolf, bivši urednik »Obzora«.

⁴ Mladen

tirao, da je do sada bio preblag i da moraju pooštriti aparat. Ustaški vojni aparat, a naročito formacije pod komandom »pukovničke lige« razvio je jak teror. Primjer su posljednja velika hapšenja kod željeznice, gdje je prema dosadašnjim podacima uhapšeno 90 ljudi, svi su predvedeni u komandu ustaške željezničarske bojne, hapšenje je provedeno bez pismenih naloga i provedeno je strahovito mučenje. Cijelu stvar vodi ustaški pukovnik Herenčić⁵. Naši zadaci su pojačana opreznost, direktive za veću budnost pred narodnim neprijateljem, suzbijanje familijarnosti kod naših aktivista, oprez kod veza na ulicama i političko izdizanje kadrova. Svi provaljeni i traženi od policije šalju se odmah van radi teških ilegalnih uslova.

6.) Obzirom na proglas naše radiostanice (Slobodna Jugoslavija), nastalo je gibanje među liječnicima, a ista pojava osjeća se i kod željezničara i avijatičara nakon proglasa, pa bi sada trebalo redom pozivati proglasima sve struke. Po tome se vidi da se radiostanica mnogo sluša i da se te vijesti dalje prenose.

7.) Radiostanica ZAVNOH-a uopće se ne čuje, koliko smo do sada mogli utvrditi, a i Slobodna Jugoslavija ima smetnje. Upozoravamo, da se dosta komentira srpski žargon kod Slobodne Jugoslavije, pa molimo kao i do sada, da se dodijeli na rad jedan hrvatski spiker kao što je to učinjeno za Sloveniju. Mislimo, da je to iz političkih razloga potrebno. Sto se tiče dnevnih emisija, mislimo, da bi one trebale biti ujutro između 6—8 sati (onu u 10.05 vrlo malo ljudi sluša) i po podne, kao do sada. Napominjemo, da i radio Moskva i London imaju hrvatske emisije sa hrvatskim spikerima.

B. Organizaciono stanje

U gradu Zagrebu, kako Vam je već poznato i od ranije, postoje kotarske organizacije NOO, koje nisu obuhvatile sve političke stranke i grupe koje postoje na gradskom području. U njima se moralo izvršiti preustrojstvo s time, da se okupi što je moguće više gradskog stanovništva u NOO-e, po kojima mora na rad da poprimi što masovniji karakter. Na inicijativu predstavnika ZAVNOH-a, a uz drugarsku podršku i savjete drugova Slovenaca, koji su u svojoj zemlji razgraničili i organizirali rad u svim političkim strankama, sastao se u Zagrebu inicijativni odbor od 3 člana, koji su zastupali jedan ZAVNOH, drugi je bio predstavnik Slovenaca a treći Komunističke partije, da se izvrši prema postojećim političkim prilikama i raspoloženjima preuređenje dosadašnjih kotarskih organizacija NOO. Postavljena je zadaća da se obuhvate sve političke stranke na teritoriju grada Zagreba, koje su voljne da se bore i aktivno poma-

⁵ Ivan

žu našu Narodno-oslobodilačku vojsku i Partizanske odrede. Na ovom sastanku raspravilo se i o političkim grupama, koje do danas još nisu aktivno učestvovala u NOO, razradio se plan njihovog rada i stvorio se zaključak o osnivanju Mjesnog Narodno-oslobodilačkog odbora za Zagreb. Politička stranka, koja bi došla u obzir bila bi HSS. SDS je razbijena i to tako, da je dosta članova pobijeno, nešto je u logorima, a nešto je pobjeglo u Srbiju ili u šumu, tako, da ona u stvari više ne postoji kao stranka. Dolazi u obzir još Istra, kao regionalna i politička grupa, i predstavnici stručnih Narodno-oslobodilačkih odbora i KPH. Predstavnici ovih političkih organizacija sačinjavali bi mjesni NOO za Zagreb. Pristupilo se odmah izvršenju ovog programa, i konstituiran je novi NOO za Zagreb kojeg danas sačinjavaju: Predstavnik Istre, predstavnici radničkih i namješteničkih stručnih NOO-a i predstavnik KPH, dakle u svemu 5 članova. Stručni NOO-i (radnički i namještenički) stvoreni su zato, da se mogu na taj način najlakše provesti zadaci, koje se postavljaju NOO-ima, zbog težine ilegalnog rada u Zagrebu. Sa predstavnikom HSS vode se pregovori i on će ovih dana da uđe u odbor. U samom Mjesnom NOO odmah su raspodjeljene dužnosti. Za podpredsjednika je izabran izaslanik Istre, predsjedničko mjesto je ostavljeno nepopunjeno, (dok ne dođe predstavnik HSS), a za tajnika je izabran predstavnik KPH. Organizacioni plan je razrađen pojedinačno sa predstavnicima političkih grupa. Stručni namještenički NOO sastojao bi se iz pet glavnih grupa i to: 1. javna služba, 2. općinska služba, 3. sanitet i socijalna služba, 4. privatni namještenici i 5. slobodne profesije. Ovih pet grupa podijeljeno je na više odsjeka i njihova je organizacija sada u toku, pa ćemo o tome dostaviti detaljniji izvještaj naknadno.

Radnički stručni NOO-i drže za sada kotarske NOO-e, koji postoje na području grada Zagreba, a ujedno formiraju čisto stručne radničke NOO-e, diferencirajući ostale NOO-e⁶. Za tehničko obavljanje poslova organiziran je tajnički ured, koji je sastavljen za sada od pomoćnog tajnika, koji drži ekonomu, druga zaduženog po mobilizaciji i druga blagajnika. Drug ekonom drži tri druga: jedan je zadužen po službenoj pošti ZAVNOH-a, drugi ima preko sebe nabavke materijala za ZAVNOH, a treći agitacioni propagandni materijal. Drug zadužen po mobilizaciji drži četiri čovjeka, dvojicu za unutarnju mobilizacionu organizaciju, a dvojicu, koja su povezana sa vama vani na terenu. Blagajnik prima mjesečne obračune, vrši isplate pomoći, isplaćuje poručeni materijal, i vodit će kontrolu novca sakupljenog po zajmovima. Pritom vas odmah izvještavamo,

⁶ O stavu partijskih organa prema stvaranju takvih NOO-a vidi: Dok br. 67.

da smo primali poslane nam obveznice za zajam, koje nam je donio drug Mile⁷. Obraćamo se na vas sa molbom da sa nama uspostavite jednu službenu vezu. Predlažemo vam, da uspostavimo stalnu mjesečnu vezu između ZAVNOH-a i MNOO za Zagreb, sad bilo preko ovog kurira, koji donese ovo pismo, ili da Vi odredite kojeg drugoga. Ako ne ostave ovaj kurir, onda treba drugog kurira uputiti na adresu sadašnjega u Zagrebu ili pak u dogovoru sa sadašnjim kurirrom uputiti novog kurira na koje drugo mjesto, koje smo sa ovim našim kurirrom ugovorili. Dalje Vas molimo, da nam javite, da li nam možete uspostaviti kanal za direktnu vezu preko Okružnog NOO Pokuplje za poštu i agitaciono-propagandni materijal.

C. Novčano stanje.

Do sada su se obračuni po NOO predavali ZAVNOH-u preko veze, koju zagrebačka organizacija KP ima sa svojom organizacijom kod vas vani, pa smo uvjereni, da ste taj novac od njih primili.

Uz borbeni pozdrav

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Tajnik:
Mihajlo Rebić, v.r.

Podpredsjednik:
Franjo Težak, v.r.

M.P.⁸

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/471.*

42

1943, studeni 12.

Izveštaj Đure Lojena člana Kultumo-prosvjetnoga odjela Kotarskoga NOO Žumberak Kultumo-prosvjetnome odjelu Okružnoga NOO Pokuplje o stanju u školama

Izveštaj
o stanju škola u kotaru Žumberak

1. **Radatović:** Školske prostorije zauzete su bile za potrebe XVI. slovenske brigade koja je iselila 9/XI. Toga dana predata je školska

⁷ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

⁸ Okrugli pečat: Mjesni narodno-oslobodilački odbor Zagreb
(u sredini petokraka zvijezda)

soba za potrebe škole i time stvorena mogućnost da obuka započne. Neophodna potrebna sredstva za školu i 2 učiteljice osigurane su.

Potanjih statističkih podataka nema, jer su stavljene u zemunicu povodom neprijateljske ofanzive, te još nijesu izvađeni.

Rad općinskog K.P.O. nastavljen je, to je 7./XI održan zbor povodom proslave 26-godišnjice Sovjetske socijalističke revolucije. Uoči toga dana paljeni su krijesovi po okolnim brežuljcima.

2. **Drage:** Obuka još nije započela. Škola i učitelj opskrbljeni su najpotrebnijim sredstvima. Drug učitelj Gabre Bogdanović radi uspješno. Obuka će uskoro započeti.

Seoski K.P.O. je osnovan i nastavlja radom.

3. **Dragoševci:** Drug učitelj Boris Klokočar radi vrlo uspješno. Obuka je nakon prekida započela 8./XI.

I. r. Upisano:	19 + 19 = 38	Polaznika:	19 + 16 = 35
II. r.	” : 14 + 21 = 35	”	: 13 + 15 = 28
III. r.	” : 10 + 21 = 31	”	: 9 + 20 = 29
IV. r.	” : 12 + 5 = 17	”	: 12 + 2 = 14

Svega: Upisano: 55 -I- 66 = 121 Polaznika: 53 + 53 = 106

Obuka se vrši u I. r. ponedjeljak, srijedu, četvrtak i subotu do podne
II. r. ” ” ” subotu popodne
III. r. utorak i petak do podne
IV. r. ” ” po podne

Polazak škole je dobar. Učitelj i učenici opskrbljeni su najpotrebnijim sredstvima. Za djecu treba nabaviti oko 40 kom. kamenčića. Drugu učitelju treba nabaviti ortopedske cipele.

Seoski K.P.O. radi uspješno. Dao sam upute za sastav zidnih novina, priređivanje nedjeljnih sastanaka i ostalih priredaba.

4. **Kašt:** Obuka još nije započela. Pomoćna učiteljica Ankica Čegec djeluje u selu uspješno. Školski arhiv nalazi se još u zemunici te nijesu poznati potanji statistički podaci. Škola ima ukupno oko 100 obvezanika. Prije ofenzive bio je polaz škole dobar.

Za rad K.P.O. postoje dosta povoljni uvjeti. U mjestu Kašt i Brašljevići djeluju diletantska društva kojima treba posvetiti naročitu pažnju.

5. **Mrzlo Polje:** U mjestu su postavljena dva učiteljska lica i to: drug Ivan Mrzljak i drugarica Slavica Malčević koja bi imala voditi analfabetski tečaj.

Zbog siromaštva školske djece ne će se moći održavati obuka u školi, nego će nastavnici obilaziti od sela do sela i svagdje podučavati djecu po pola dana.

Budući da se analfabetski tečaj neće moći održati zbog neodazivanja analfabeta koji su sve stariji ljudi od 35 god., preporuča se da se drugarica Malčević upotrijebi za rad u pučkoj školi.

Seoski ni općinski K.P.O. još nije osnovan.

6. Grabar: Drug učitelj Vladimir Blašković otišao je u Gračac jer se u Grabru ne osjeća sigurnim zbog mogućnosti provale neprijatelja. Zbog toga nije obuka još započela.

7. Gračac: Drug učitelj Đuro Štajcer započeo je obukom 11./XI.

Upisano: I. r.	$16 + 8 = 24$	Polaznika:	$8 + 6 = 14$
II. r.	$10 + 6 = 16$	”:	$10 + 6 = 16$
III. r.	$1 + 2 = 3$	·	$1 + 2 = 3$
IV. r.	$3 + - = 3$	>>	$3 + - = 3$
Svega upisano: $30 + 16 = 46$		Polaznika:	$22 + 14 = 36$

Polazak djece je dosta neredovit i to zbog zime i siromaštva, a nešto i pod utjecajem neprijateljske propagande. Djeca ni škola ni jesu opskrbljeni školskim priborom. Obuka se vrši u I.r. po podne, a u ostalim razredima do podne.

Drugovima učiteljima potrebne su zimske kabanice.

Povodom ovog pregleda škola opazio sam da se prosvjetni rad razvija bolje u općini Radatović te u Kastu općine Sošice, dok u općini Kalje škole još nijesu proradile, a ni K.P.O. još nijesu osnovani. Ovoj općini treba posvetiti naročitu pažnju.

U samom mjestu Kalju može se stvoriti škola te je tamo potrebno poslati jednog učitelja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sošice, 12. studenoga 1943.

Đuro Lojen, v.r.
učitelj
izaslanik kotarskog K.P.O.

Original, rukopis
Sign., HŠM, inv. br. 8, 8.1./2-4.

1943, studeni 12.
Zagreb

Izveštaj Ministarstva unutarnjih poslova NDH Ministarstvu vanjskih poslova NDH o hapšenju Hrvata u Međimurju od strane Mađara

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
URED MINISTRA

Zagreb, dne 12. studenog 1943.

Broj: N.O. 3465/43

PREDMET: Zatočenje prvaka Hrvata
u Međimurju

MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA
političkom odjelu

Zagreb

U prilogu slobodni smo priposlati Vam priepise dopisa o zatočenju prvaka Hrvata u Međimurju sa molbom na nadležnost i daljnji postupak, te za obavijest ovom uredu.

ZA DOM SPREMNI!

PO NAREDBI MINISTRA
Glavar ureda:

M.P.²

Dr. Š.¹ Mazzura, v. r.
(Savjetnik Dr. Š. Mazzura)

PRILOGA: dva

Priepis

USTAŠA HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
GLAVNI USTAŠKI STAN - ZAPOVJEDNIČTVO USTAŠA

Broj: 126-1943.

Zagreb, 16. listopada 1943.

Sime
Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo unutarnjih poslova

PREDMET: Zatočenje prvaka Hrvata
u Međumurju.-

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

Ured ministra g. Lorkovića³

ZAGREB

Sprovodi se prednje izvješće Mr. Teodora KOŠAKA, povjerenika za Međumurje s molbom, da naslovno ministarstvo u sporazumu s ministrom vanjskih poslova preduzme najžurnije korake za oslobođenje u izvješću navedenih osoba iz zatočeništva u Mađarskoj i za povratak istih njihovim kućama.

Mr. Teodor Košak, povjerenik za Međumurje, iztaknuti je član i prvoborac ustaškog pokreta u Hrvatskom Međumurju, koji je taj svoj rad na celom području Međumurja još u vrijeme ilegalnog rada najintenzivnije provodio i koji je već 7. travnja 1941. dakle prije nego u Zagrebu, proglasio u Čakovcu uzpostavu Nezavisne države Hrvatske.- Kao takav imao je priliku upoznati sve nacionalno izpravne Hrvate a posebice članove i pripadnike Ustaškoga pokreta i ocieniti njihovu vriednost, što je ovom Zapovjedničtvu, koje vrši u tom pravcu najstroži nadzor, poznato, pa se ukazuje molba Mr. Teodora Košaka tim opravdanijom i žurnijom, jer su u izvješću navedene osobe stradale samo radi svoga izpravnoga hrvatskog osvjeđenja i rada te stoga i ovo Zapovjedništvo molbu najtoplije preporuča. ^{ZA} POGlavNIKA I ZA DOM - SPREMNI!

UPRAVNI ZAPOVJEDNIK:
Mr. Božidar Kavran, v.r.

M.P.

POVJERENIČTVO ZA MEDIMURJE
PRIVREMENO
ZAGREB, BAUE ROVA 25.

Priepis

Predmet: Zatočenje prvaka Hrvata
u Međimurju.

Zagreb " Hstopada 1943

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA

ZAGREB

Izvješćujem nadpis, da je po izvješću ustaša iz Varaždina pred 3 do 4 dana po mađarskoj vojsci, oružničtvu i tajnom redarstvu odve-

³ Mladen

deno par stotina najboljih Hrvata Međumuraca iz svih sela Međumurja najprije u Čakovec, a odavle u unutrašnjost Mađarske.

Od najistaknutijih Hrvata, koji su odvedeni, spominju za sada:

- 1.) Stich Josip, ugledni čizmarski obrtnik, otac mnogobrojne djece iz Čakovca.
- 2.) Varga Josip, zakleti ustaša, koji je ostao u Međimurju, inače seljak, otac petoro male djece, iz sela Gornji Kraljevec, občina Vratišinec,
- 3.) Novak Imbro, odličan Hrvat — borac, više puta do sada zlostavljan od Mađara radi Hrvatsva, otac četvoro djece, seljak iz Gornjeg Kraljevca, občina Vratišinec,
- 4.) Posavec Antun, zakleti ustaša, seljak prvak borac iz sela Vratišinec, občina ista,
- 5.) Novak Franjo, prvak Hrvat, seljak iz Vratišince, občina ista,
- 6.) Majerić Franjo, postolar, ustaša, već više puta zatvaran radi Hrvatsva po Mađarskim vlastima iz Vratišince, občina ista.
- 7.) Čuček Luka, umirovljeni željezničar, otac četvoro neobskrbljene djece, prvak Hrvat borac iz Vratišince, občina ista,
- 8.) Žižek Andrija, seljak prvak, — borac iz Krištanovca, občina Vratišinec,
- 9.) Radiković Vid, seljak zamjenik kandidata na listi dr. Mačeka za kotar Čakovec na izborima godine 1935 i 1938 iz mjesta Mihovljan, kotar Čakovec.

Iz samog rada Čakovca odvedeno je oko 100 ljudi.

Prema primljenom izvješću, nalazili su se imenovni najprije zatočeni dva dana u Čakovcu, a nakon toga su posebnim transportnim vlakom, kako je već spomenuto, odpremljeni u unutrašnjost Mađarske — nepoznatim pravcem.

Podpis podvlači, da su mjesta Gornji Kraljevec, Vratišinec, Krištanovec, Mihovljan bila svojevremeno, a i danas su ostala kula Hrvatsva u Međimurju, gdje je započeo najsnažniji ustaški pokret i dala najviše ustaških boraca.

Umoljava se nadpis ovu činjenicu uzeti u žurni postupak.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Povjerenik za
Međimurje.
Mr. Teodor Košak, v.r.

Prijepis, strojopis

Sign., AVII, Fond NDH, kut. 264, f. 2-3-5, Dok. br. 14.

1943, studeni 12.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju njemačkih jedinica da se probiju prema oslobođenoj Koprivnici

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 316

(po podacima primljenim 12. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Jastrebarskog: 11. XI. na putu u s. Plješivica (6 km s. od Jastrebarskog) partizani¹ su napali 1 ustaški vod sa 2 teretna samo-voza. 3 ustaše su ranjeni a 5 ih je nestalo. Samovozi su ostali negdje oko Plešivice.

Podr. Križevci-Bjelovar: Noću 9/10. XI. odbijen je manji part, napadaj na Križevce.

10. XI. krenule su njemačke jedinice iz Križevaca i Bjelovara u podhvat prema Koprivnici. Jedinice iz Križevaca zaustavljene su od jakih part, snaga² između Majurca i V. Potočca (3 km izt. i 3 km s.s.izt. od Križevaca) a one iz Bjelovara zaustavljene su sjeverno od s. Kapele (10 km s. od Bjelovara). Do sada poznati njemački gubitci: 1 mrtav i 3 ranjena.

³

p 4

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
podpukovnik (Helbich)⁵
u z. podpukovnik (Marković)⁶
Marković, v. r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

¹ Odnosi se na dijelove Žumberačko-pokupskoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 63.

² Vidi: Dok. br. 64.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁵ Dragutin

⁶ Antun

1943, studeni 12.
Zagreb

Izveštaj Odsjeka B/II GRAVSIGUR-a GRAVSIGUR-u o prilikama u Bjelovaru i okolici početkom studenoga 1943. godine

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST
O D S J E K B/II

Broj: V.T. 10779 - 17 - 1943.

PREDMET: Prilike u Bjelovaru
i okolini.-

Partizanska djelatnost u okolini Bjelovara, danomice se pojačava. Napadi na vlakove su stalni, a kao glavno mjesto je željeznička pruga kod Paulovca, nedaleko od Bjelovara. Vlakove zaustavljaju, putnike legitimiraju, a sve nepoćudne ubijaju ili odvođe.

Po odredbi njemačkog zapovjedništva strijeljano je 19. listopada o.g. 25 osoba, koje su bile u vezi sa partizanima, a kao odmazdu za sva zlodjela partizana.

Kako i poslije toga partizani nisu prestali sa svojim djelatnostima, uhvaćen je u Bjelovaru veći broj osoba za koje se sumnjalo da su u vezi sa partizanima. Uhapšenih ima 120, a među njima se nalaze dr JAGODIĆ, upravitelj državne bolnice, WAGNER, gradski senator, Dr. FILIPOVIĆ župski liječnik, te neki profesori.

Hapšenje su izvršili Niemci uz pomoć službenika Župske redarstvene oblasti, ali su sve osobe preuzeli u svoje zatvore, tako da naše vlasti nemaju vida u daljnji tok iztrage.

U posljednje vrijeme očekuju se u Bjelovaru napad partizana na samo mjesto, budući da koncentriraju tamo jače snage, nakon pada Koprivnice.

U samome redarstvu nastale su neke promjene dolazkom neke licine stražara i jednog izvidnika sa redarstvenog tečaja, te dolazkom novog zapovjednika straže.

Taj novi zapovjednik zastavnik MARAS je svojim prvim nastupom ostavio vrlo dobar dojam, te izgleda, da će se mnogo bolje brinuti za stražu nego je njegov predčastnik.

i «n

Također i zapovjednik izvidnika g. ŽIVKO, odgovara svojem položaju, te je sposoban i spreman za posao.-

Zagreb, dne 12. studenoga 1943.

Prijepis, strojopis

Sign., RS SRH, 1-61/377.

46

1943, studeni 13.

Pismo Okružnoga komiteta KPH Krapina Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o vezama s Kozjanskim bataljonom

OKRUŽNI KOMITET K.P.H.
KRAPINA
13. XI. 1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE

Dragi drugovi!

Mi stalno podržavamo vezu sa drugovima iz Slovenije (Kozje). Međutim, ta veza bila je izvjesno vrijeme prekinuta, a sada smo ju opet uspostavili. Iznosimo vam stanje, prema njihovom izvještaju, koje sada vlada tamo.

Kozjanski bataljon nalazi se na Pohorju, za koji dan dolazi bliže Sutle. Brojno stanje bataljona je 32 druga. Oni čekaju pomoć od 200 boraca što im je navodno obećano iz Hrvatske, a preko Slovenskog delegata pri Povjerenstvu C. K. Zagreb.¹ Ja im na to nisam ništa odgovorio, a vi znate vjerojatno više o tome. Cijeli onaj kraj bi se mogao osloboditi, obzirom na odlične strateške položaje i ostale uslove, kao hrane ima, smještaj bolnice moguć, neprijateljska uporišta mala kao žandarmerijske stanice od 10 do 20 žandara i si. Na akcije bataljona nastupa reakcija u snazi od 500 do 1000 vojnika izuzev jedan slučaj ranije kada je bila reakcija od 10.000 neprijateljskih vojnika. Bataljon ima vezu sa svojom IV. operativnom zonom. Bataljon dobiva svoju Slovensku centralnu štampu. Izgledi mobilizacije su loši, budući da je najveći dio naroda odselen i nema ljudi.

¹ Opširnije o tome vidi : Sjeverozapadna Hrvatska u NOB-u i socijalističkoj revoluciji, zbornik, Varaždin 1976, str. 237-245.

Mole Kalnički odred i II. zonu u koliko ima tamo Slovenaca da im ih pošalju. Političko stanje povoljno, osim pojasa uz granicu, gdje su naseljeni Kočevari.

Toliko o stanju kod njih. Ako im želite pisati, možete to učiniti preko nas, budući da mi imamo stalnu vezu.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODA!

Uz drugarski pozdrav,
M.², v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3055.

47

1943, studeni 14.

Izještaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama od 20. listopada do 10. studenoga 1943. godine

ŠTAB
II BRIGADE II OPER. ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper, broj: 34/43.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

U razdoblju od 20. X do 10. XI. 1943. izvršila je naša brigada sljedeće akcije:

22. X. 1943. I i II bataljon II brigade zajedno sa jednim bataljonom Mosl. P. Odreda rušio je željezničku prugu između Dugog Sela i Ivanić Grada. Samo rušenje pruge izvodio je bataljon Moslavačkog P. Odreda, dok je I i II bataljon naše brigade vršio osiguranje. Prevrnuto je oko 150 metara pruge, dok je miniranjem uništeno oko 600 metara pruge. Jedan vod koji je bio na osiguranju kod Božjakovine razoružao je domobrane koji su čuvali transformator u Božjakovini. Zarobljeno: 10 domobrana i jedan poručnik. Plijen: 11

² Marijan, ilegalno ime Ivica Gretića, političkoga sekretara OK KPH Krapina.

pušaka, dvije parabele, 4 konja sa državnog dobra u Božjakovini. Prije povlačenja zasjede od Dugog Sela pokušao je neprijatelj da prodre kroz te položaje. Nakon kratke borbe neprijatelj je odbijen. Gubitci neprijatelja nepoznati. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

24. X. 1943. zasjeda I i II bataljona na državnoj cesti Križ-Čazma kod mjesta Dabei. Oko 15 sati naišla je neprijateljska kolona domobrana i gestapovaca iz pravca Križa. Nakon kraće borbe neprijatelj je raspršen. Zarobljeno: 50 vojnika, od toga 5 gestapovaca i jedan nadporučnik. Plijen: 50 karabina, 4 puškomitraljeza, teški mitraljez, 4 konja, 5 samara i ostalog ratnog materijala. Neprijatelj je na bojnopolju ostavio desetak mrtvih većinom gestapovaca. Broj ranjenih neprijateljskih vojnika nepoznat. Na našoj strani dva ranjena.¹

26. X. 1943. III bataljon vodio je zajedno sa VII divizijom borbu kod Pastuše (Banija) sa Nijemcima. U istom selu bilo je spremljeno oružje i municija koje je trebao taj bataljon da prebaci preko Save². Neprijatelj se pod zaštitom tenkova uspio probiti i bio je na domaćaju oružja i municije. Vidjeći da će oružje pasti neprijatelju u ruke koje je već i počeo paliti, izvršio je taj bataljon juriš, a antitenkovnim topom odbio tenkove. Juriš uspio i bataljon spasio oružje. Zbog upornog branjenja oružja i održavanje svojih položaja pohvaljen je taj bataljon od Štaba VII divizije. Sa naše strane bila su dva mrtva i tri ranjena druga. U noći oružje je spremljeno na sigurno mjesto.

27. X. 1943. I bataljon izvršio je pokret prema Savi da izvrši osiguranje prelaza III bataljonu, koji se trebao tu noć prebaciti zajedno sa oružjem. Kako III bataljon nije stigao, to se je I bataljon povukao u Kostrnju, odakle je organizirao vezu sa III bataljonom, koji je još uvijek bio u Baniji.

29. X. 1943. I bataljon vršio je osiguranje prelaza III bataljona preko Save. Oko 7 sati ujutro prebacio se III bataljon preko Save sa dva antitenkovska topa, radiostanicom i sa nekoliko puškomitraljeza i municijom.

31. X. 1943. I i III bataljon prebacio se preko željezničke pruge i državne ceste Dugo Selo-Kutina. Tom prilikom je minirana pruga na 4 mjesta.

3. XI. 1943. čitava brigada izvršila je pokret po naređenju Štaba II oper. zone u pravcu Kalnika, gdje je vršila osiguranje prema Križevcima za vrijeme likvidacije neprijateljskog uporišta Koprivnica.

¹ Vidi: Dok. br. 27.

² Riječ je o oružju koje je GŠ NOV i PO Hrvatske uputio Štabu Druge operativne zone NO! PO Hrvatske.

6. XI. 1943. u 23 sata u noći zaposjeo je I i II bataljon položaje lijevo i desno od Donjara. III bataljon bio je u rezervi uz Štab II operativne zone.

7. XI. 1943. na položajima naših bataljona nije bilo nikakove borbe niti je neprijatelj pokušao da krene prema našim položajima.

8. XI. 1943. oko pola deset sati neprijatelj, koji je dolazio iz pravca Križevaca, počeo se razvijati kod Carevdara prema položajima našeg II bataljona, koji je zauzeo položaje Grdak (kota 250) sa predstražom u Malom Carevdaru. Jačina neprijatelja bila je bojna i to Nijemaca naoružanih sa topom i teškim bacačima. Neprijatelj je nakon kraće borbe odbijen. Na strani neprijatelja bilo je nešto mrtvih i ranjih. Naši gubici: jedan lakše ranjen (komandir). Istog dana otišla je jedna naša patrola sa intendantom brigade upućena u Carevdar da kupi sol i ostale stvari. Kako je neprijatelj naišao u Carevdar, a naša patrola nije si dala osiguranje, to su tom prilikom stradala dva druga, a jedan je ranjen.

Posle toga neprijatelj nije više pokušavao da prodre na naše položaje. Manevar obkoljavanja tom prilikom nije se mogao izvršiti zbog toga što se je neprijatelj nakon naše jače vatre odmah povukao i otišao odmah u pravcu Križevaca.

6. XI. 1943. prilikom napada naših snaga na Koprivnicu neprijatelj se je pokušao probiti iz željezničke stanice. III bataljon, koji je bio u rezervi kod Štaba II oper. zone, svojim protunapadajem odbio je neprijatelja. Gubici jedan ranjen.

9. XI. 1943. naši bataljoni zauzeli su nove položaje za osiguranje u slučaju nailaska neprijatelja s pravca Križevaca i to kod Kloštra i Sv. Ilija (kota 209) sa predstražom kod Brezovog mosta. Toga dana neprijatelj nije krenuo prema našim položajima.

10. XI. 1943. naši bataljoni drže iste položaje kao i dan ranije, dok je III bataljon u rezervi Štaba brigade. Oko 9,30 sati naišao je neprijatelj (Nijemci) na položaje našeg II bataljona u Kloštru.³ Nakon vrlo kratke borbe neprijatelj je uspio probiti se kroz položaje

II čete, koja je držala položaj na dnu sela prema Katunišće Šumi. Neprijatelj se uspio razviti u samoj šumi pred Kloštrom i nakon pripreme bacačkom vatrom jurnuo je na položaje II čete. Puško-mitraljesko odjeljenje koje se nalazilo u rovu odmah je izbačeno iz stroja jer je mina pala ravno u rov. Teški mitraljez koji se nalazio u sastavu te čete zatajio je. Vrlo kratko vrijeme nakon toga poginuo je komandir te čete, a ranjen njegov zamjenik. U času juriša neprijatelja kružio je nad našim položajima avion koji je stalno mitraljirao. Ta četa počela se u neredu povlačiti i time su doveli topovsko

³ Vidi: Dok. br. 44.

odjeljenje u opasnost koji se nalazio pred barikadom u blizini Kapelice. Jedna četa tog bataljona, koja je držala položaje lijevo od te čete, nije otvarala vatru na neprijatelja koji je unišao u selo misleći da se to prebacuju naši drugovi. Četa koja se nalazila na desnom krilu tog bataljona opazivši neprijatelja na cesti otvorila je vatru na daljini od 1200 metara. Kasnije se uspjelo da se te dvije čete koje su bile na krilima spoje i tada su izvršile juriš prema topu, kojeg su tada spasili i povukli ga na drugi položaj. Prema mišljenju Štaba tog bataljona top se nije mogao odmah izvući na drugi položaj zbog toga što je konj koji je vukao top ubijen, a neprijatelj je stalno tukao svom vatrom to mjesto. Nakon dvosatne borbe uspjelo je tom bataljonu da odbije i potisne neprijatelja. Ovom prilikom neprijatelj je nastupao u jačini od jedne bojne. Po svemu izgleda da je neprijatelj vrlo dobro znao gdje su naši položaji. U času napada kod tog bataljona nalazio se komandant brigade⁴ i zamjenik komesara brigade⁵. U toj borbi pokazalo se da se Štab bataljona nije odmah snašao, da veza Štaba i četa nije funkcionirala, da je Štab u početku bio prilično neodlučan u pogledu ocjene situacije. II četa povlačila se neorganizovano i stalno kao bez glave išla gore i dolje. Prilikom te borbe taj bataljon je imao 9 mrtvih i 8 ranjenih. U 90 % slučajeva svi ranjeni i mrtvi bili od bacača. Topovsko odjeljenje koje je bilo pridijeljeno tom bataljonu imalo je u toj borbi također jednog mrtvog i jednog ranjenog.

Čim je nastala borba jedna četa I bataljona dobila je zadatak da udari neprijatelja sa boka, a jedna četa III bataljona da udari sa lijeve strane u bok neprijatelja. Četa I bataljona, kad se je trebala prebaciti preko državne ceste, sukobila se sa neprijateljem i tom prilikom imala 5 ranjenih.

Prilikom borbe u Kloštru pala je u ruke neprijatelja arhiva II bataljona zajedno sa vojničkim iskaznicama. Tom prilikom izgubili smo 6 konja, 4 samara, a od oružja smo izgubili jedan puškomitraljez koji je navodno uništen u rovu od mine i 5 karabina.

Okolo 15 sati po podne neprijatelj se ponovo htio probiti kroz položaje našeg I bataljona. Neprijatelj je odbijen i potisnut. U toku borbe neprijatelj je imao prema vlastitom priznanju dva mrtva i 7 ranjenih.

Stanje unutar brigade:

Dolaskom III bataljona sa Banije izvršene su u saglasnosti sa načelnikom⁶ II operativne zone izmjene i dopune u štabovima bata-

⁴ Nikola Kličković

⁵ Vlado Mutak

⁶ Rade Bulat

ljona. Iz brigade povučen je u Moslavački odred komandant našeg drugog bataljona drug Čolak,⁷ zamjenik komandanta bataljona Gostović Dmitar i Tumbaš Vukašin, a na mjesto komandanta II bataljona došao je drug Ljubojević⁸, dosada komandant bataljona u Odredu, a za zamjenika komandanta bataljona došao je drug Bobinac,⁹ koji je dosada vršio obavještajnu službu u Odredu. Po potrebi prekomandovan je zamjenik komesara I bataljona u III bataljon, a zamjenik komesara III bataljona u I bataljon. Nakon izvršenih izmjena i dopuna brigada je dobila zadatak da krene u pravcu Kalnika.

Naša brigada još ni izdaleka nije onakva kakva bi trebala da bude i da bi mogla izvršavati sve zadatke koji bi se postavili pred nju. Još uvijek naša brigada nije dovoljno okretljiva. Još uvijek nema prave discipline. Još uvijek se premalo radi na vojnoj izobrazbi kako samih boraca tako i nižeg vojno-političkog kadra. Premalo se održavaju sastanci sa vojno-političkim kadrom, premalo se pruža pomoć nižim rukovodiocima.

U poslednjim borbama izbačeno nam je iz stroja ponovno nekoliko rukovodilaca. Nema borbe, a da ne bi netko od rukovodilaca stradao. Moraćemo se ozbiljno pozabaviti čuvanjem kadrova.

Svim tim stvarima moraćemo stati na put. Prilikom borbi pokazalo se da su naši komandiri, vodnici dobri borci, ali da im još mnogo fali da budu dobri rukovodioci, da se nižem vojnom kadru [pruži] puna pomoć organizirati ćemo vojni kurs. Isto tako i po vojnoj izobrazbi boraca raditi će se daleko više, vidi se da mnoge i važne stvari naši borci ne znaju.

Moral partizana je dobar, a isto tako zadovoljava i borbenost.

Od svih bataljona najslabiji je II bataljon i njemu ćemo posvetiti najviše pažnje. Brojno stanje naše brigade je malo. Mnoge naše čete broje po 40 ljudi. Naša dva bataljona imade svaki zajedno sa mitraljeskim poluvodom oko 165 boraca.

Otkada smo na sektoru Kalnika dezerterstvo smanjilo se na minimum. Kroz ovo vrijeme imademo samo dva slučaja dezerterstva.

Ovih dana izvršili smo popune komande četa koje su nastale uslijed gubitaka u prošlim borbama.

Rezultat oktobarskog takmičenja javiti ćemo vam naknadno čim se prikupe podatci.

Budući rad:

⁷ Ljuban

⁸ Janko

⁹ Milan

I nadalje raditi ćemo na učvršćivanju same brigade. Našu vojničku djelatnost usmjerit ćemo prema zadacima koje će pred nas postaviti naš viši štab.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
Kličković, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 39.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. 76, str. 297-301.

48

1943, studeni 14.

Saopćenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama za oslobođenje Koprivnice i pozivom na mobilizaciju ljudstva u Narodnooslobodilačku vojsku

ŠTAB II. OPERATIVNE ZONE NARODNO OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

14. studena 1943. godine

SAOPĆENJE

o borbama za oslobođenje starog hrvatskog grada Koprivnice¹

Dne 6. studena krenule su jedinice dvadeset i osme Divizije Narodno oslobodilačke vojske i jedinice druge Operativne Zone Narodno oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Hrvatske prema starom hrvatskom gradu Koprivnici. U gradu nalazilo se oko 1.500 domobrana, ustaša, žandara, Nijemaca, policije i »feld-žandara«. Pored toga nalazio se neprijatelj u »Danici« i Čardi.

Neprijatelj je bio utvrđen bunkerima po gradu, koji su branili Prilaz zgradama. Ulice su bile branjene bunkerima, a naročito su oborožene bile branjene sve raskrsnice i željeznička stanica.

¹Vidi: Dok. br. 32 i 51.

Borba je otpočela u 24 sata. Naši su se borci brzo probijali u sam grad. Oni su bili u gradu u 1 sat, 7. studena. Nastavili su borbu i privukli se u neposrednu blizinu zgrada, gdje se je neprijatelj nalazio. **Borba je trajala u najvećoj žestini sve do 19 sati 7. studena, kada je neprijatelj bio potpuno likvidiran u Koprivnici.**

Nakon što je neprijatelj bio likvidiran u Koprivnici, manjem dijelu njegovih snaga uspjelo je da se izvuče i pobjegne u zgradu tvornice »Danica« i u Čardu. Ovdje se je borba nastavila kroz cijeli dan i noć. I ovdje je neprijatelj bio likvidiran 9. studena.

Za vrijeme borbe ustaše su pokušavali u nekoliko navrata s kontra-jurišima, ali su uvijek bili odbijeni uz teške gubitke.

U Koprivnici, Cardu i »Danici« zarobljeno je: preko 400 domobrana (koturaša), feld-žandara, ustaša i policajaca. Zaplijenjeno je: oko 500 pušaka, 18 p. mitraljeza, 8 t. mitraljeza, 4 laka bacača mina, 3 radio stanice, 300.000 metaka, 500 mina, 15 motocikla, 600 bicikla, 3 kamiona, 4 obična automobila, 800 kg eksploziva, 7 vagona šećera, 20 vagona papira, 5 vagona brašna, 3 vagona soli, preko 300 vagona i 11 lokomotiva, jedan pancir, preko 7.000.000 Kuna i mnogo drugog raznog ratnog materijala, koji se još uvijek prebrojava.

U toku borbe za Koprivnicu neprijatelj je pokušao prodrijeti prema položajima naših jedinica iz Varaždina sa 6 tenkova i većom kolonom pješadije. Dočekale su ga naše jedinice i potpuno ga razbile kod Ludbrega. Razbijeni neprijatelj povukao se u Varaždin. Neprijatelj je također pokušao da ugrozi naše položaje od Križevca. I ovdje je bio slabe sreće. Naše jedinice su ga potpuno razbile i natjerale u bjeg.

Na položajima od Bjelovara, također je došlo do borbe s neprijateljem, koji je išao u pomoć napadnutom neprijatelju u Koprivnici, naše snage su ga dočekale i poslije ga razbile, nanijevši mu teške gubitke.

Dok su naše jedinice vodile borbu za Koprivnicu, Bjelovarski Odred najurio je neprijatelja iz Novi Grad — Podravske. Zaplijenio je 3000 kg kože za obuću.

12. studena pokušao je neprijatelj sa šest 25-tonskih i deset manjih tenkova, te 20 kamiona i većom kolonom pješadije, da se probije u Ludbreg. **Borba se vodila sve do 14. o. mj., kada je neprijatelj pretrpio gubitke od 100 mrtvih i ranjenih i bio najuren u Varaždin.**²

Za vrijeme borbe za Koprivnicu neprijatelj je imao preko 250 mrtvih i ranjenih vojnika i oficira. Na našoj strani 42 ranjena i 17 mrtvih drugova.

² Vidi: Dok. br. 49.

Grad Koprivnica broji preko 12.000 stanovnika. Koprivnica spada među najveće gradove, koje je naša junačka Narodno Oslobodilačka Vojska dosada oslobodila. Osim toga **ovo je politički, vojnički i željeznički centar za cijelu Podravinu. Preko Koprivnice prelaze vlakovi za Mađarsku.** Njezinim oslobodenjem **obustavljen je svaki promet između Pavelićeve NDH i Mađarske.** Koprivnica je od velikog međunarodnog značaja.

Sada Koprivnicu brani naša vojska, **u Koprivnici je uspostavljena narodna vlast — vlast Narodno-Oslobodilačkog Odbora.**

Rodoljubi Podravine i Hrvatskog Zagorja doživjeli su oslobodenjem Koprivnice svoj veliki dan. **Nestalo je neprijateljske okupatorske vlasti.** Nema više ustaša i njemačkih krvnika, koji su klali Hrvate i Srbe, palili seoske domove i plačkali. Ne plaća se više porez i ne oduzima se imovina našeg naroda za krvave njemačke fašističke osvajače.

Da bi očuvali ove veličanstvene tekovine Narodno-oslobodilačke borbe, potrebno je da sve što je sposobno za nošenje puške, **stupi u** redove Narodno-oslobodilačke Vojske i Partizanske Odrede. **Samo** tako moći ćemo Koprivnicu zadržati u svojim rukama i **nastaviti** borbu za oslobodenje i drugih gradova i sela naše domovine.

Naši hrabri borci i ovaj puta su dokazali visoku svijest i hrabrost u borbi za oslobodenje našeg napaćenog naroda i domovine. **Oni** će ovako očeličeni nastaviti borbu za uništenje posljednjeg fašističkog okupatora i njihovih domaćih slugu — izdajica naših naroda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marko Belinić, v.r.

Komandant:
Vlado Matetić, v.r.

Kopija, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 5-1, Dok. br. 6.

1943, studeni 14.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju ustaša iz Varaždina da se probiju u Koprivnicu

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 316
(po podatcima primljenim 14. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Podhvat skupine Gajger-Devčić smjerom: Varaždin-Koprivnica, uslijed jakog neprijateljskog otpora¹ iztočno od Ludbrega i odsutnosti njemačke posade² (Koprivnica) je 13. XI. prekinut. — Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 4 ranjena.

12. XI. posada Ivanca (19 km j.z. od Varaždina) povukla se po nalogu u Varaždin.

13. XI. jača partizanska skupina (oko 600) prebacila se iz Ivančice u s. D. Voća (8 km s. od Ivanca) sa vjerojatnom namjerom presecanja spoja: Varaždin-Ormož.

Podr. Koprivnice: Zračnim razviđanjem 13. XI. ustanovljeno je, da je želj. postaja sa okolnim zgradama i vagonima u Koprivnici zapaljena.

Djelatnost našeg zrakoplovstva: 12. XI. naš zrakoplov bombardirao i tukao strojničkom vatrom partizanske bunkere na kanalu Bistra od s. Hlebine do s. Medvedička (10 km izt. i 21 km izt. j. izt. od Koprivnice).

13. XI. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće i obskrbu.

M p 4

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich⁵)
Helbich, v. r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

¹ Otpor ovoj skupini pružila je NOU brigada »Braće Radići«; vidi: Dok. br. 48 i 51.

² Prilikom napada na Koprivnicu njemačka posada povukla se u Golu; vidi: Dok. br. 34, 50 i 51.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁵ Dragutin

1943. studeni 14.
Zagreb

Izveštaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Izveštajnome odjelu Ministarstva oružanih snaga NDH o neuspješnom pokušaju ustaško-njemačkih snaga iz Varaždina i Bjelovara da prodru u oslobođenu Koprivnicu

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Br. 3387/taj

U Zagrebu, dne 14. 11. 1943.

Predmet: Dnevno izvješće

za 14. 11. 1943. do 18.00 sati.

1. Ministarstvu oružanih snaga — glavnostožerni ured operativni odjel sa 1 prilogom.
2. **Ministarstvo oružanih snaga — izvještajni odjel**
3. Zapovjedništvo grada Zagreba.
4. Podhvatnom zapovjedništvu Varaždin, Sisak, Bjelovar i Kostajnica. (Sisak sa prilogom).
5. Zapovjedništvu bojnog zrakoplovstva.
6. Zapovjedništvu I. zrakoplovne skupine.
Sastavak.

Savezno nalogu op. br. 3219/taj od 9. VIII. 1942. god. dostavlja se sljedeće dnevno izvješće za 14. 11. 1943. god.
(Sekcija mjerilo 1 : 100.000).

1-A- Kratka ocjena situacije.

Bez osobitih promjena.

1-B- Djelatnost podređenih četa i pojedinosti o neprijatelju.

Podhvatno područje Zagreb.

13. 11. u 22,40 sati naletio vlak br. 818 kod predsignala želj. postaje Podsused, tvornica na minu. Nema nikakove naročite štete.

Podhvatno područje Varaždin.

1.- Prema krugovalnim izvješćima:

13. 11. večernje: Skupina Geiger i Devčić vratile su se u Varaždin oko 19,00 sati. Gubitci kod Njemaca: 2 mrtva i 5 ranjena, kod skupine Devčić 2 mrtva i 2 ranjenja.

14. 11. jutarnje: oko 01,00 sat po partizanima zarobljena zasjeda kod Jalkovca: 1 narednik đak i 8 đaka.

2.- Prema dnevnom izvješću III. SS. Panzer Korpsa za 13. 11.:

Područje Varaždin:

Razviđanjem bornih kola skupine Gaiger utvrđeno je u 11 sati Globovec (2 jist. od Ludbrega) jako posjednut od neprijatelja. **Skupina nije nastupala prema Koprivnici, jer se njem. posada iz Koprivnice povukla u Golu i nema raspoloživih snaga za trajnu posadu Koprivnice. Skupina Geiger povukla se u 13,45 sati i stigla u povrat u Varaždin u 19,30 sati.**¹

Podhvatno područje Sisak.

b.b. linija u prekidu.

Osobitosti:

1.- Preslica za Bihać upućena 4.11. stigla u Bihać 13.11. Od sprovodnika putem nestalo 22 domobrana. Iztraga zapovjedena.

2.- 13. 11. prilikom razviđanja uhvatila je obhodnja 2. sati XIII. ust.bojne 1 partizanska kola i 2 konja.

3.- 11. 11. uhićen je po njem. oružničtvu zapovjednik I. bojne 5. gorske pukovnije u Čazmi, bojnič Šimenc Ivan i dopraćen u posadni zatvor u Bjelovaru.

4.- Prema izvješću podhvatnog zapovjedništva Sisak:

— 11. 11. predao se posadi u Žažini 1 domobran, koji je bio zarobljen od partizana kod B. Dubice.

— 13. 11. u jutro pucalo je po ulici grada Siska iz nepoznatih razloga nekoliko njem. vojnika iz samokresa i ovom prilikom ranjena su dva domobrana I. jurišne bojne.

5.- Pregled odposlate obskrbe i streljiva.

14. 11. odpremljeno sljedeće streljivo željeznicom u:

Bihać (II. lovački zdrug)

udarnih granata 10 cm. 0.23	60 kom.
granat šrapnela 10 cm. 0.14.....	30 kom.
granat šrapnela 10 cm. 0.21.....	90 kom.
šrapnela 10 cm 0.14/15.....	30 kom.

Bihać (obskrbnom uporištu)

Granata 65 mm 0.10	500 kom.
Šrapnela 65 mm 0.08	300 kom.

Priedor (3. gorskom zdrugu).

Udarni granata 75 mm 0.28	300 kom.
Šrapnela 75 mm 0.28	300 kom.

¹ Vidi: Dok. br. 51.

Granata 65 mm 0.20	400 kom.
Šrapnela 65 mm 0.8	200 kom.
Znakovnih naboja 27 mm 0.29	500 kom.
Naboja za samokres 9 mm Astra.....	1000 kom.
Naboja za strojosamokres 9 mm šmajser.....	1000 kom.

Podhvatno područje Bjelovar.

Prema pismenim izvješćima od 11. i 12. 11.:

— Njem. jedinice koje su 10. 11. krenule iz Križevaca i Bjelovara u pomoć Koprivnici vratile su se usljed jakog partizanskog otpora.

Gubitci: jedinice iz Križevaca: 1 mrtav i 3 ranjena.

jedinice iz Bjelovara: 3 mrtva i 8 ranjenih.

Kod s. Kapela (10 s. Bjelovar) i kod s. Majurec i Vel. Potočec (4 s.i.i. — 4 s.i. od Križevaca) imaju partizani jake poljske utvrde, te razpoložu sa jakim pričuvama, i mnogobrojnim teškim i lakim strojnicama, te bacačima. Borbe su bile ogorčene i partizani su uporno branili svoje položaje².

U Koprivnici bilo je oko 50 vagona brašna, koje su partizani od-vukli u šumu.

— 11.11. Razviđanje 9. i 10. sati III. bojne 2. p.p. i 1 voda oružni-ka pravcem Narta — Paljevina — Ivanska — bez događaja.

— Noću 11/12. 11. partizani su razrušili želj. prugu kod želj. pos-taje Rovišće (10 s.z. od Bjelovara) u dužini od 1200 m.

14. 11. bb. linija u prekidu.

Podhvatno područje Kostajnica.

1.- Prema pismenom izvješću od 11. 11.:

Noću 10. (11.11. napali su partizani posadu XII. ust. bojne u s. **Struga** (7 s. od Bos. Novog) iz pravca Struško groblje i bacačima sa **uzvisina** s. Ravnice. Odmetnici su prodrli u selo, ali su od posade **protjerani**. Gubitci: 1 vojničar ranjen, 7 seljaka iz sela, koji su pod-**pomagali** posadu u borbi, ranjeno. Neprijateljski gubitci: 2 partiza-na mrtva.

2.- Prema pismenim izvješćima od 12. i 13. 11.:

11., 12. i tokom noći 12/13. bez događaja.

b.b. linija sa Sunjom u prekidu.

14. 11. b.b. linija sa Kostajnicom u prekidu.

Naboja za stroj osamokres 9 mm stajer..... 1000kom

Naboja za strojnicu St. Etien..... 20000 kom

² Vidi: Dok. br. 47, 48 i 51.

Varaždin (Zapovjedničtvu podhv. podr.)

Benzina ..... 15.000 lit
Plinskog ulja..... 10.000 kg.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
PROČELNIK GLST. ODJELA
Bojnik (Šteger³)
Šteger, v.r.

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 80, f. 4, Dok. br. U.

51

1943. studeni 15.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama za oslobođenje Koprivnice

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Oper. Broj. 806/43.
15. XI. 1943.

15-XII-43¹

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Jedinice XXVIII Divizije i Brigade »Braće Radića« po povratku iz Zagorja² smjestile su se na sektor oko Ludbrega i Koprivnice na odmaranje i vršile pripremu za napad na Koprivnicu.

II Moslavačka brigada 1. XI. 1943. krenula je prema Koprivnici i stigla na sektor u Vel. i M. Sesvete 4. XI. 1943. Kalnički i Bjelovar-

³ Rudolf

¹ Datum zaprimanja izvještaja.

² Spomenute jedinice vratile su se iz Hrvatskoga zagorja potkraj listopada. O akcijama na tom području vidi: Dok. br. 23.

ski P. Odred nalazili su se na svojim sektorima s tim što su i oni rokirali bataljone prema Koprivnici.

6./7. XI. 1943. izvršen je napad na neprijatelja u Koprivnici. Snage neprijatelja bile su: jedna bojna koturaša jačine oko 500, dvije satnije ustaša, jedna satnija gestapovaca u jačini 120, posadni sat, rezervnih domobrana oko 60, padobranska škola u tvornici »Danica« u jačini oko 120, jedna kvartir satnija Nijemaca u »Čardi« u jačini 90, 20 žandara i nekoliko policajaca, te domaćih ustaša. Neprijatelj nije raspolagao sa dobro organizovanom odbranom grada. Vanjski pojas utvrđenja nije uopće postojao. U samim zgradama neprijatelj se dosta slabo utvrdio sa puškarnicama, dok je na prilazima na glavnom trgu podigao nekoliko bunkera. Neprijatelj nije raspolagao sa teškim oružjem.

U napadu su učestvovali XXI Brigada i Kalnički P. Odred, a XVII, Brigada »Braće Radića«, Moslavačka brigada i Bjelovarski P. Odred davali su osiguranje od Bjelovara, Križevaca, Varaždina, Novog Grada i dravskog mosta. Borba je otpočela u 24 sata i trajala do 8 sati navečer istog dana, dok se neprijatelj u »Čardi« i »Danici« držao i 8. ov. mj., kada je u 21 sat izvršio prodor u pravcu Mađarske granice i uspio izvući veći dio svojih snaga bez borbe. Borba u gradu razvijala se brzo i jedinice koje su napadale koturaše za nepunih 8 sati iste su likvidirali uz pomoć topova. U prvim naletima, jurišima i plotunima, potpomognutim bacačima za nepuna 2 sata svi bunkereri bili su likvidirani, uslijed čega se neprijatelj povukao u zgrade. Juriš na zgrade potpomognut bacačima i artiljerijom uspio je i neprijatelj se u gradu predao, dok su se gestapovci razbježali, a ustaše koje su se nalazile na kolodvoru povukli u »Danicu«. U toku dana ustaše su izvršili nekoliko uzastopnih kontrajuriša, koji su uz gubitke po neprijatelja bili odbijeni. U toku noći pod zaštitom mraka, a sama blokada kolodvora nije bila potpuna, ustaše su se uspjele izvući i probiti do »Danice«.

RATNI PLUEN:

Zarobljeno je 500 koturaša, gestapovaca, ustaša i nešto posadnog sata.

Zaplijenjeno je 6 t. mitraljeza, 18 p. mitraljeza, 3 laka bacača, 605 pušaka, 7 šmajsera, 10 pištolja, 300.000 puščanih metaka, 954 bombe, 620 mina za laki bacač, 475 kg eksploziva, 2 kamiona, 2 automobila, 4 motocikla, 600 bicikla. Na stanici uništena jedna lokomotiva i zapaljeno oko 300 vagona. Od ostalog plijena uhvaćeno je oko 20 vagona novinskog papira, 2 tiskare, 7 vagona šećera, 2 1/2 vagona soli, 1.000 pari vojničkih odijela i mnogo druge ratne spreme, koja se još uvijek prebrojava.

Gubici: neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i još veći broj ranjenih vojnika. XXI Brigada imala je 20 mrtvih i 54 ranjena druga. Među mrtvim drugovima nalazi se jedan komesar čete, jedan vodnik, 2 delegata, 5 desetara i ostalo borci, a među ranjenima 3 komandira čete i jedan komesar čete. Oko 20 drugova ranjenih u ovoj borbi nalazi se u brigadnom previjalištu i za nekoliko dana bit će sposobni za borbu. Kalnički P. Odred imao je 9 mrtvih i 7 ranjenih drugova, od kojih 2 teže.

U borbi za Koprivnicu borci XXI Brigade pokazali su veliku hrabrost i upornost, naročito I, III i IV Bataljon, čija je najveća zasluga da je tako brzo uporište bilo likvidirano.

U toku borbe u Koprivnici neprijatelj nije pokušavao prvog dana poslati pomoć napadnutom garnizonu.

8. XI. 1943. Nijemci i ustaše sa snagama oko 400 vojnika sa nekoliko težih i lakih tenkova krenuli su iz Varaždina i na položajima na rijeci Bednji oko Ludbrega bili odbijeni uz gubitke³ po Brigadi »Braće Radića«. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Istog dana jedna bojna Nijemaca i ustaša sa lakim topom i pješadijom krenuli su iz Križevaca i na položajima kod Carevdara, koje je držala II Moslavačka brigada, bili natjerani u bijeg.⁴ Tom prilikom pouzdano je utvrđeno da je neprijatelj imao 5 mrtvih i 11 ranjenih, među kojima jedan oberlajtnant. Naši gubici bili su 3 mrtva i 4 lako ranjena. Poginuli drugovi stradali su iz neopreznosti, jer su se nalazili u selu sa zadatkom da osiguraju ishranu za borce na položajima i pri tom se nisu patrolom i stražom osigurali.

Drugi dan po zauzimanju Koprivnice neprijatelj je pobjegao iz Novog Grada. Poslije likvidacije Koprivnice naše snage ostale su sa starim rasporedom u svrhu obezbjeđenja evakuacije i za to vrijeme rušile su pruge i ceste i vodile borbe sa neprijateljem, koji je pokušavao prodirati u Koprivnicu.

II Moslavačka brigada:

10. XI. 1943. ustaše i Nijemci⁵ iz Križevaca u jačini od 300 vojnika napali su na položaj Brigade kod Kloštra i Vojakovca. Neprijatelju je uspjelo Brigadu (II Bataljon) djelomično iznenaditi. Manevrom, neprijatelj je zaobišao lijevo krilo II Bataljona kod Kloštra i napao četvu koja je osiguravala protivtenkovski top. Bataljonu su zatajila 3 automatska oružja, kada se neprijatelj nalazio u daljini od 100 metara, a neprijatelj ohrabljeno što mu je uspjelo iznenaditi

³ Iz Varaždina je prema Koprivnici krenula skupina ustaškoga bojnika Devčića u sastavu: Prva bojna Prve pukovnije PTS ojačana brzim sklopom PTS, vidi: Dok. br. 32 i 44.

⁴ Vidi: Dok. br. 32 i 47.

⁵ Iz sastava 187. rezervne divizije.

Bataljon izvršio je juriš, našto se Bataljon počeo povlačiti i u povlačenju pretrpio je gubitke od 10 mrtvih i 20 ranjenih drugova. Četa koja je osiguravala top isti je napustila, ali je protivnapadom ponovo povraćen u neoštećenom stanju. Razlog ovolikim gubicima leži i u nedovoljnoj budnosti. Bataljon se slabo osigurao u patrolama i nije primjetio neprijatelja dok mu nije prišao na blisko rastojanje.

Ova brigada još uvijek nije sređena i sada nastojimo da joj što više pomognemo, da se učvrsti. Pokret iz Moslavine za ovaj sektor dobro je djelovao na borce koji su hrabri i odlučni što se najbolje ispoljava u borbama.

Brigada »Braće Radića«:

12. XI. ustaše i Nijemci⁶ sa snagama oko 1000 vojnika sa 20 lakih i teških tenkova pokušali su prodrijeti za Koprivnicu i uspjeli su potisnuti Brigadu »Braće Radića« sa položaja na Bednji, zaposjeli Ludbreg i pokušali prodirati cestom Ludbreg — Koprivnica. U dvodnevnoj borbi sa neprijateljem Brigada je izvršila nekoliko manjih kontranapada uspelih u kojima je neprijatelj pretrpio gubitke od 100 mrtvih i ranjenih vojnika. Nakon toga neprijatelj se je povukao u Varaždin. U ovoj borbi i rukovodioci pokazali su sposobnost i odlučnost u rukovođenju svojim jedinicama. Brigada je imala samo 4 lakše ranjena druga. Osjeća se da ova Brigada postaje sve čvršća i solidnija naša jedinica, ali isto tako zapaža se da nije dovoljno posvećena pažnja novom ljudstvu, koje dezertira i time slabi jedinicu. Zbog toga ćemo izvršiti neke izmjene tako da ćemo dosadašnjeg zamjenika komesara Brigade druga Vladešića⁷ postaviti za komesara Kalničkog odreda, a na njegovo mjesto izdignuti zamjenika komesara II Bataljona iste Brigade, druga Mičića.⁸

Kalnički P. Odred: nalazi se u stalnom opadanju, kako u vojničkoj tako i u političkoj aktivnosti. Sam Štab odreda postavljen od ljudi dovoljno neiskusnih nije mogao zadovoljiti. Veliki broj novomobilisanih jako je razvodnio Odred, a mladi kadar nije se mogao snaći. U odreda su a i Brigadi »Braće Radića« učestala velika dezertstva, koja su posljedica nepravilno sprovedene mobilizacije. U štabu Kalničkog odreda izvršit ćemo izmjene i to tako da ćemo dosadašnjeg zamjenika komandanta Brigade »Braće Radića« druga Vladu Kobala postaviti za komandanta Odreda, a zamjenika komesara druga Vladešića Branka za komesara. Dosadašnjeg komesara druga Santu⁹ za zamjenika komesara Odreda. Međumursku četinu

⁶ Odnosi se na skupinu Geiger-Devčić; vidi: Dok. br. 32 i 50.

⁷ Branko

⁸ Milivoj

⁹ Gabrijel

možemo slati u Međumurje, jer su se prilike znatno pogoršale za prebacivanje, a Mađari su pojačali sve garnizone. Od iste čete i Varaždinske čete formirat ćemo III bataljon Kalničkog P. Odreda, koji će se stalno zadržavati na Varaždinskom bregu.

KRITIČKI OSVRT:

Napad na Koprivnicu planski je izveden. Naše jedinice izvršile su zadatke koji su bili pred njih postavljeni. Moral boraca, shvaćanje akcije i pripreme bili su na visini. U ovoj akciji vidio se veći plan u evakuaciji plijena i zarobljenika, što nije bio slučaj dosada. Svako je radio što je bilo pred njega postavljeno i možemo reći da s te strane nije bilo većih nedostataka. Veze sa jedinicama bile su dosta dobro organizovane. Za vrijeme operacije održavali smo sa XVII Brigadom i Bjelovarskim odredom radio-telegrafskim putem, sa gradom Koprivnicom bila je uspostavljena telefonska veza, a brigadama Moslavačkom i »Braće Radića« kurirska pomoću konja i bicikla. Ipak je i ova akcija pokazala da u pitanju postavljanja veze nismo dovoljno brzi.

Bijeg ustaša, Švaba jednog dijela koturaša pokazuje da naši borci još nisu dovoljno iskusni za borbe u gradu. Naše jedinice nisu zatvarale ulice barikadama i drugim preprekama, zaposjedale važne položaje oko zgrade gdje se nalazio neprijatelj i time sprečavale njegov pokušaj bjegstva ili protivnapada. Tako je bilo slučajeva da su ustaše iz kolodvora vršile nekoliko puta kontra napade, vozili se blindiranim vozom od kolodvora do Carde iako je bilo vremena i mogućnosti da se prekine pruga. U samoj borbi može se uočiti da za likvidaciju neprijatelja u zgradama i borbi s motorizacijom na terenu dovoljno ne iskorištavamo sva sredstva koja su na raspoloženju (eksploziv, nagazne mine) samo zato jer nemamo dovoljno osposobljeno ljudstvo. Zato ćemo pri Štabu našeg Diverzantskog bataljona organizovati kratak kurs, na kome će se borci Brigade i Odreda osposobiti i za borbu gore napomenutim sredstvima. Zarobljavanje i evakuacija neprijateljskih vojnika još pokazuje izvesne slabosti kod naših jedinica i rukovodilaca. Ima slučajeva i to su česte pojave da se borci i rukovodioci odmah po zarobljavanju neprijatelja oblače, presvlače odijela — što krnji ugled naše vojske i izaziva nezadovoljstvo kod boraca na zasjedama i time onemogućava se planska raspodjela plijena. To su pojave koje nadamo se da će političkim radom biti odstranjene. XXI Brigada pokazala je primjenu hrabrost i upornost u borbi, zato predlažemo da se proglasi udarnom. Mi smo ju sa svoje strane pohvalili našom naredbom.¹⁰

¹⁰ Vidi: Zbornik VII«, tom V, knj. 21, Dok. br. 60.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:"

Komandant:«

pS Zaboravili smo napomenuti da je 11. ov. mj. kod Ludbrega oboren bombarder »Do 117«, a u Koprivnici uhvaćen i spaljen oštećeni poštanski aparat.

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, Dok. br. 35.

Zbornik VII, tom V, knj. 21. Dok. br. 80, str. 319—325.

52

1943, studeni 15.

Izveštaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o stanju u odredu te o akcijama u prvoj polovini studenoga 1943. godine

Štab Zagor. P.O.H.

Op! Br. 3/43.

15.11.1943.

Predmet: Operativni izvještaj

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

Krapina

U prošlom operativnom izvještaju naveli smo ukratko tok operacija samo za II i III bataljon do 5. o. mj. pošto je I bataljon vršio samostalne operacije odvojeno od nas, te nikakovih opširnijih izvještaja sve do njegovog povratka nismo primili od njega.

I bataljon dobio je 29. 10. 1943. zadatak, da izvrši samostalne operacije u cilju akcija na prugama Zagreb — Zidani Most i Zagreb — y.araždin, mobilizacije na području kroz koje bude prolazio posavljenja zasjeda pljačkaškim švapskim bandama, prekopavanja cesta i rušenja mostova. Do 5. o.mj. na putu izvršenja ovih zadataka I

¹¹ Marko Belinić

¹² Vladimir Matetić

bataljon vršio je mobilizaciju i postavljao zasjede, na koje banda nije nailazila, u selima M. Erpenja, Ravnica, Mrzlo Polje, Zbilj i Jalšovec. U ovom razdoblju formirana je od novomobiliziranih III četa.

6. 11. 1943.

I. bataljon. Postavljene su zasjede, jedna kod s. Mrzlo Polje, 1 kod s. Bezovina. Na zasjedu kod Mrzlog Polja nailazi 26 švapskih bandita, od kojih u borbi 5 koji teže koji lakše ranjeni. Zaplijenjeno je nekoliko bombi, koje je banda u bijegu bacila. Jedna diverzantska desetina razorila je prugu na 3 mjesta između sela Pušće i Luke na pruzi Zagreb — Varaždin. Druga diverzantska desetina nije izvršila zadatak, da razruši prugu Zagreb — Zidani Most kod sela Brdovec, pošto je banda jako utvrdila ovu prugu čestim bunkerima.

II bataljon. Raspoređen na položajima kod s. Prigorca, pošto se je morao povući 3 o.mj. iz Ivanca napadnut mnogobrojnom bandom sa 3 strane. U toku dana nikakvih promjena. Banda drži Ivanec.

III bataljon. Na položajima oko Zlatara. Na njegovom sektoru ništa novoga.

7. 11. 1943.

Prvi bataljon. Na jučerašnjim položajima u toku dana ništa novoga.

II bataljon. Na jučerašnjim položajima. Ništa novog.

III bataljon. Jedna patrola brzo paljbom natjerala je bandu u bijeg, koja je sa 2 kamiona pošla prema Zlataru iz Zlatar Bistrice. U toku noći porušeno je 20 metara pruge između Zlatar Bistrice i Sutinskih Toplica.

8. 11. 1943.

I bataljon u zasjedi kod sela Vojsaka s.i. od Pregrade.

II bataljon na starim položajima. Ništa novog.

III bataljon, ništa novog.

9. 11. 1943.

I bataljon. Na povratku preko Rodobojskih Brega u Veterničkoj Gori. Prekopane su ceste Golubovec — Začretje i Golubovec — Mače.

II bataljon, ništa novog.

III bataljon, jedna patrola natjerala je Švabe kod s. Lovrečana j. od Zlatara na povlačenje u Poznanovec.

10. 11. 1943.

I bataljon. Na odmaranju na Veterničkoj Gori.

II bataljon. Banda je tukla mitraljezima i minobacačem po položaju. Gubitaka nije bilo.

III bataljon. U toku noći porušen je most na cesti Mače — Mihovljan preko Velike R. i most na cesti Mače — Golubovec j. od s. Peršaves.

11. 11. 1943.

I bataljon. Zauzeo bazu u s. Završju z. od Lobora.

II bataljon. Ništa novog.

III bataljon. Razrušen most na cesti Zlatar — s. Cetinovec preko Reke.

12. 11. 1943.

I bataljon. Zauzeo bazu u s. Selnica, gdje se odmara.

II bataljon, ništa novog.

III bataljon, ništa novog.

13. 11. 1943.

Za danas imalo se u planu rokirati I i III bataljon sa svog položaja južno od Ivanšćice u s. Prigorec, da bi se u toku noći izvršio napad na Ivanec, kako bi se prekinula veza po komunikaciji Varaždin — Krapina — Zagreb. Po dobivenim podacima u Ivancu se nalazilo oko 150 ustaša sa 1 teškim bacačem, 1 mitraljezom i 8—10 p. mitraljeza. Naš plan bio je sa 2 bataljona napasti Ivanec, sa 1 četom osigurati se od Varaždina i 1 četom od Lepoglave.

U 6 sati izvršeno je prebacivanje III bataljona u Prigorec. Međutim uli sati drugi bataljon izvještava, da je banda posle žestokog bombardiranja minobacačem na položaj Sv. Duha, u kome je poginuo 1 borac, pobjegla pod sopstvenom vatrom iz Ivanca.

II i III bataljon zaposjedaju Ivanec.

Pošto se je banda pojavila u okolini Zlatara, na čijem je položaju ostao 1 vod III bataljona, prebačen je I bataljon na položaje kod s. Martinci, s. od Zlatara i kod s. Cetinovca.

14. 11. 1943.

U 6,00 sati, ujutro, izvršen je napad na položaj I bataljona sa 3 strane: Od Mače, Zlatarskih Martinaca i Zlatar Bistrice preko s. Borkovca. Bande je bilo oko 400 Švaba i ustaša sa 2 brzometna protutenkovska topa. I bataljon pošto mu je pretila opasnost, da bude opkoljen povukao se i zauzeo nove položaje oko Lobora. U ovoj

borbi imali smo 2 mrtva, dok je banda imala 12 poginulih i nekoliko ranjenih.

Istog dana popodne bombardovani su artiljerijom položaji III bataljona na groblju u Ivancu od strane banditske artiljerije, koja je tukla iz sela Jerovca. Sa ovog pravca banda nije mogla prodrijeti u Ivanec, jer je na nekoliko mjesta prekopana cesta Ivanec — Jerovec. Gubitaka od bombardovanja nije bilo. Banda se je povukla u pravcu Krapine.

U toku operacija od 29. 10. do 14. 11. ove god. poginula su 3 druga, ranjenih 1, nestalo 1. Gubitaka u materijalu nije bilo. Od strane I bataljona mobilizirano je 149 boraca.

Borbenost kao i moral kod boraca našeg odreda na sredjoj je visini. No imajući u vidu to da su ovo svi tako reći novi borci koji su do pred dva mjeseca bili u domobranstvu ili su bili vojni bjegunci to su prama tomu još neprekaljeni u borbi. Isto tako veći dio drugova imamo koji nisu uopće služili vojsku.

Vojno-komandni kadar nije ni izdaleka udovoljio zahtjevima koja se njemu nameću, ali isti su drugovi, kao i sami borci, mladi i neiskusni. Stoga ćemo, u koliko bude moguće, savjetovanjima, kako nižem tako i višem komandnom kadru omogućiti pravilan razvitak. Osjeća se kod boraca, kao i kod komandnog kadra, pomanjkanje političke svijesti.

Disciplina kao i **drugarstvo** je takođe na dosta niskom stupnju, i tu se osjeća pomanjkanje političke svijesti.

Plan našeg rada za daljnjih četrnaest dana:

Jedan bataljon našeg odreda uputit ćemo na uništenje ceste Krapina — Ivanec — Varaždin, prugu i cestu Zabok — Krapina. Također ćemo uputiti i jednu diverzantsku grupu da ošteti prugu Zagreb — Zidani Most ukoliko joj to bude moguće s obzirom na česte i jake bunkere koji štite ovu prugu. Isti bataljon mobilizirat će nove borce za Odred i postavljati zasjede pljačkaškim banditskim grupama.

Jedan bataljon operirat će u području pruge Zabok — Varaždin. Rad ovog bataljona bit će upućen na komunikacije i zasjede i ujedno vršiti mobilizaciju novih boraca u području između pruge Zabok — Varaždin i planine Ivanščiee.

Jedan bataljon operirat će u području između pruge Ivanec — Varaždin i planine Ivanščiee sa istim zadacima kao i prethodni bataljon.

Kako već vidite iz brojnog stanja i naoružanja imamo 182 borca nenaoružana, stoga bi bilo neophodno potrebno da nam po moguć-

nosti pošaljete prema ovome broju nenaoružanih što je moguće veći broj oružja i municije naročito. Po mogućnosti nam pošaljite jedan laki bacač.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar
Vidiček², v.r.

M.P.¹

Komandant
Špiranec³, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3056 a.

53

1943, studeni 15.

Proglas Zemaljskoga odbora USAOJ-a s pozivom omladini Jugoslavije da sa što boljim rezultatima u borbi i radu dođe na Drugi kongres Antifašističke omladine Jugoslavije

OMLADINO JUGOSLAVIJE!

Već dvije i pol godine plamti širom naše zemlje oganj svete oslobodilačke borbe i obuhvata svakim danom sve šire, sve snažnije naša sela i gradove. Već dvije i pol godine u surovom, ali junačkom ratu, piše omladina zajedno sa svojim očevima najslavnije stranice historije naše domovine. Mladi heroji naših naroda, pobjedničkih odreda, brigada, divizija i korpusa na frontu, mlada armija rada i napora u pozadini, armija bezimenih heroja na neoslobođenoj teritoriji, zadivili su čitavi svijet svojim junaštvima i samoprijegornim radom. S puškom u ruci, držeći ponosno plamenu zastavu slobode, mladi sinovi Jugoslavije pokazali su omladini svih porobljenih naroda kako se treba boriti protiv tlačitelja. Kroz borbu protiv okupatora okupljala je mlada generacija naše zemlje svoje snage, učvršćavala je i čeličila svoje redove, kovala svoje borbeno jedinstvo i bratstvo.

Prije godinu dana na svom I. Kongresu prvi put u historiji naše zemlje istupilo je složno i jedinstveno mlada generacija Jugoslavije.

¹ Okrugli pečat: Štab Zagorskoga NOP odreda
(u sredini zvijezda petokraka)

² Josip

³ Josip

Ona je gordo iznijela pred lice čitavog svijeta svoja junačka djela i žrtve u borbi protiv fašizma. Ona je slobodno i jasno iznijela sve svoje misli i težnje. Sa zemlje oslobođene vlastitim mišicama odjeknuo je gromki glas mladih Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca, Crnogoraca, Muslimana i drugih. Širom svih zemalja Jugoslavije, širom čitavog svijeta pronio je taj glas čvrstu riješenost omladine Jugoslavije, da učvršćujući jedinstvo svojih redova nastavi još nepoštednije borbu protiv krvožednih tuđinaca i domaćih izdajnika, kako bi izvojevala sebi srećan i radostan život i slobodu. Toga dana omladina je kovala ubojito oružje svoje borbe, stvorila je organizaciju svoga bratstva i jedinstva — Ujedinjeni Savez Antifašističke Omladine Jugoslavije.

Prošla je od tada godina dana, godina dana upornih bojeva, teških napora naših naroda i njihove omladine, godina dana radosti i teškoća u izgradnji slobodnoga života i nove vlasti na oslobođenoj teritoriji.

Kroz ovu godinu fašistički krvnici i njihovi pomagači zadobijali su neprestano udarac za udarcem i danas se nalaze pred neminovnom skorom propašću. Udaljena prostorom, ali bliska našim srcima, Crvena Armija — čedo naše bratske slavenske zemlje — surovo kažnjava fašističke razbojнике za počinjene zločine i nosi mir i slobodu svim porobljenim narodima. Moćna ofanziva Crvene Armije potpomognuta borbom slobodoljubivih i porobljenih naroda, dovela je fašizam na rub propasti. Rat je izgubljen za Hitlera. Njegov slom je danas samo pitanje dana. Njemačko-fašistički krvnici pokušavaju na sve načine da odgode taj dan. U tom ih svestrano pomažu izvjesne mračne sile u savezničkim zemljama svim sredstvima ometajući otvaranje drugog fronta u Evropi, koje danas zahtjevaju svi porobljeni narodi, jer bi se time brzo učinio kraj njihovim patnjama. Kroz ovu godinu dana Hitler je izgubio najvjernijeg pomagača u svim krvavim djelima — talijanski fašizam. Skori slom Njemačkog fašizma jasan je danas svima. Vide ga i osjećaju i svi javni i prikriiveni neprijatelji naroda i omladine i zato počinju pojačanom snagom da kuju mračne namjere protiv naše budućnosti spremajući se da nam otmu plodove naše borbe. Stoga je danas više nego ikada potrebno da omladina Jugoslavije pred licem čitavog svijeta kaže svoju riječ o svim pitanjima današnjeg rata i sutrašnjice nas mladih i da da odlučan odgovor svim svojim neprijateljima. Zato se sa-
ziva

II. KONGRES ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE JUGOSLAVIJE

na oslobođenoj teritoriji naše domovine na dan 27. decembra 1943. godine na kome će delegati naše omladine raspravljati i donijeti svoj stav po slijedećim pitanjima:

- 1.) Omladina Jugoslavije u borbi za slobodu,
- 2.) Omladina u borbi protiv neprijatelja osigurava svoju veliku budućnost, i
- 3.) Naše jedinstvo — oružje pobjede.

MLADI SRBI, HRVATI, SLOVENCIMA, MAKEDONCI, CRNOGORCI I MUSLIMANI

Mladi borci Narodno-oslobodilačke Vojske — uzdanico naših naroda!

II. Kongres treba da bude smotra omladinskih snaga, smotra našeg bratstva i jedinstva, smotra naših velikih djela i napora u ratu za oslobođenje ispod jarma tuđina, neprijatelja svega poštenog i slobodoljubivog na svijetu. Pod vodstvom druga Tita, narodi i omladina Jugoslavije izvojevali su niz velikih uspjeha kroz koje oni sigurnim korakom idu pobjedi. Naša Narodno-oslobodilačka Vojska oslobodila je velike dijelove naše zamlje od Slovenije do Makedonije, narodni ustanak razbuktao se širom naše zemlje zahvatajući i one krajeve u kojima je prošle godine još samo tinjao, zahvatajući sve krajeve Hrvatske, Slovenije, pa Srbiju, Makedoniju, Vojvodinu i Crnu Goru. Moćna Armija narodnih osvjetnika već sada kažnjava fašističke zločince, sveteći se za krv, patnje i suze svojih naroda.

II. Antifašistički Kongres treba da podigne snažnu optužbu protiv fašističkih bandita i svih njegovih pomagača — narodnih izdajica — zbog zločina izvršenih nad našim narodima. Pred svim slobodoljubivim narodima treba da zagrmi gromka optužba protiv organizatora krvavih četničkih bandi — jugoslavenske izbjegličke »vlade« i njenog vrhovnog pokrovitelja — kralja. Kongres će još jednom potvrditi čvrstu riješenost omladine naše zemlje, da ne pusti pušku iz ruke, dok se ne osveti za muke i patnje svojih naroda. On će pokazati njenu riješenost, da se s oružjem u ruci suprotstavi svim pokušajima organizatora protiv narodne borbe da ponovno zasjednu na grbaču naših naroda, njenu riješenost, da svim svojim silama pomogne Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije, u stvaranju i učvršćavanju nove narodne vlasti. II. Antifašistički Kongres treba da pokaže da je omladina naše zemlje idući putem kojim ju je povelala slavna Komunistička Partija Jugoslavije, iskovala čvrsto borbena jedinstvo svojih redova, da je kroz borbu stvorila bratstvo i jedinstvo omladine naših naroda. On treba da pokaže odluku mlade generacije Jugoslavije, da i dalje produži tim putem gradeći svoj sretniji život, u novoj, slobodnoj, demokratskoj federativnoj zajednici svih južnih Slavena.

II. Antifašistički Kongres treba da pokaže svu ljubav i zahvalnost koja plamt u našim srcima prema našoj junačkoj braći — sinovima sovjetskog naroda. U borbi protiv zajedničkog neprijatelja stvorene su među nama takove veze, koje nikakove sile na svijetu neće moći da raskinu.

II. Antifašistički Kongres treba i organizaciono da učvrsti jedinstvo mladog naraštaja — čuvanjem, proširivanjem i učvršćivanjem tekovina I. Kongresa — Ujedinjenog Saveza Antifašističke Omladine Jugoslavije.

OMLADINO! OMLADINSKE ORGANIZACIJE!

Spremajte se za II. Kongres Antifašističke omladine Jugoslavije, tu našu najveću manifestaciju! Pojačajte rad na izvršenju zadataka I. Kongresa kako bi što svjetlijeg čela izašli pred II. Kongres.

Priredujte svuda svekongresna takmičenja, kako na frontu tako i u pozadini.

Borbom i radom spremajte se, da što dostojnije dočekate ovaj naš svijetli praznik.

Neka naša svaka misao, svaki naš posao bude posvećen Kongresu i njegovoj pripremi!

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

15. novembra 1943.

ZEMALJSKI ODBOR
UJEDINJENOG SAVEZA ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE
JUGOSLAVIJE

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, USAOH-33/5.

54

1943, studeni 15.
Bjelovar

Dopis Velike župe Bilogora Ministarstvu unutarnjih poslova NDH u kojemu se javlja da Okružni NOO Čazma imenuje učitelje na njihovu području

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA - VELIKA ŽUPA BILOGORA

Broj aj. 4938/43.

Bjelovar, dne 15. XI.1943.

Predmet: Dnevno izvješće.

MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA
UREDU MINISTRA

MINISTARSTVU NARODNE PROSVJETE
UREDU MINISTRA

Zagreb

Savezno s izvješćem od 3. XI. broj Taj. 4742/43. u gornjem predmetu izvješćuje se, da su partizani na svojem sastanku sa učiteljima dne 10. listopada 1943. odlučili sami postavljati i premeštati učiteljsko osoblje. Tako su učitelji Herceg Zlati iz Palešnika dostavili odluku okružnog N.O.O. Čazma kojem se imenovana postavlja za učiteljicu u Palešniku gdje je i do sada službovala. Priepis odluke kao i dopis kotarskog N.O.O. Garešnica, kojim je navedenoj učiteljici odluka dostavljena prilaže se u priepisu.

Učiteljica Herceg Zlata službuje u susjednom selu Zdenčac. Kako je selo Palešnik ostalo i bez ijednog učitelja, a u Zdenčecu su službovala dvojica (Fofonjka i Herceg) to je odlukom ove Velike župe od 13. rujna t.g. broj 25537/43. pridieljena pomenuta da vrši zamjeničku službu u Palešniku.

Međutim odlukom Ministarstva narodne prosvjete od 16. X. 1943. broj 81331/43. premješten je u Palešnik Molk Vladimir, pa je odlukom od 13. XI. t.g. broj 29561/43. pomenuta vraćena natrag na svoje mjesto u Zdenčec. To je bilo tim potrebnije učiniti, jer je učitelj Fofonjka u Zdenčecu uhićen zbog suradnje s partizanima, pa bi škola u Zdenčecu ostala bez učitelja, a u Palešniku bi bila dva učitelja.

Odluka ove Velike župe broj 28561/43, odpravijena je danas kotarskoj oblasti u Garešnici i ovoj naloženo, da se imade primiti i izvršiti.

ZA DOM SPREMNI!

M.P.¹

Veliki župan:
(Dr. V. Sabolić)
dr V. Sabolić, v.r.

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Velika župa Bilogora Bjelovar

MP.²

Uzeto na znanje

AA

Z.³ 1/XII-43.

pnepis.

OKRUŽNI N.O.O. ČAZMA

Prosvjetni odsjek

Broj 3.

28. X. 1943.-

O D L U K A

Kojom drugaricu Herceg Zlatu iz Palešnika postavljamo za učiteljicu Narodne osnovne škole u Palešnik kotara garešničkoga okruga čazmanskog.

Imenovani ima da se odmah javi na svoju redovnu dužnost predsjedniku Mjesnog N.O.O-a u Palešniku.-

Svaki neodaziv i nepokoravanje ovoj odluci povući će za sobom logične posljedice.-

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU!

M.P.

Prosvjetni referent
Ivo Tošić, v.r.

Za točnost priepisa

u Garešnici, dne 12. studena 1943.-

M.P.

Upravitelj kotara:
S. Trusić, v.r.

Kotarski N.O.O. Garešnica

Prosvjetni odsjek

Broj 18/43.

2.XI. 1943.-

Drugarici

HERCEG ZLATA, UČIT.

P a l e š n i k

U prilogu šaljem Ti odluku okružnog N.O.O. Čazma br. 3/1943. od 28. X. 1943. kojom si postavljena za narodnu učiteljicu.

² Vladimir

³ Zaprimni pečat Ministarstva unutarnjih poslova NDH — Nadzorni odjel, odsjek II, br. 3845 od 1. XII 1943. godine.

U slučaju premještenja od protunarodne ustaške vlasti nesmi-
ješ napustiti sadašnje mjesto, jer te je tamo postavila narodna
vlast, koja jedino imade pravo vršiti premještenje.-
Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

M.P.

Prosvjetni referent:
Mirko⁴, v.r.

Za točnost priepisa
u Garešnici, dne 12. studena 1943.-

M.P.

Upravitelj kotara:
Trusić, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 217, f. 13, Dok. br. 1.

55

1943, studeni 15.

*Zapovjed zapovjednika PTS-a upućen poglavniku NDH o postavljanju
odbrane Varaždina po snagama PTS-a*

15. studenog 1943.

Ia. br. 2285/taj.

Predmet Zapovjed za postrojenje
odbrane Varaždina po sna-
gama P.T.S.-a.

POGLAVNIKU NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE
Z a g r e b

1. Poslije pada u ruke partizana Koprivnice, Ludbrega i ciele
prostorije južno od Varaždina, dovedena je u ozbiljno pitanje i sa-
ma odbrana Varaždina sa neposrednom okolicom. Važnost Varaž-

⁴ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

dina je za sadašnje prilike od neprocjenjive vrijednosti zbog najveće tvornice sukna Tivar i svilare, a pad Varaždina značio bi ujedno i pad morala kod cjelokupnog žiteljstva Zagorja, te bi neposredno ugrozio i sam Zagreb izazvavši možebitnu intervenciju mađarskih trupa na obalama Drave. Radi toga potrebno je isti osigurati od svake mogućnosti napadaja i pada u ruke partizana.

2. Ovo bi se postiglo time što bi Zapovjedništvo P.T.S. odmah poslalo u Varaždin 1. pukovniju P.T.S.-a sa oklopnim sklopom, gdje bi zapovjednik 1. pukovnije preduzeo sve potrebno da se osigura sam Varaždin i očisti ciela okolica od partizana.

3. Za smještaj 1. pukovnije P.T.S.-a i oklopljenog sklopa trebaju se sve prostorije koje je do sada imala na raspolaganju Domobranska središnja škola izkoristiti.

4. Obzirom na to što je sada Varaždin odsječen od ostalog dijela države, to bi za smještaj ljudstva zapovjednik 1. pukovnije morao iskoristiti sav namještaj, krevete i krevetnu opremu Domobranske središnje škole. Isto tako za odbranu Varaždina treba iskoristiti i sve oružje i streljivo škole, a za obskrbu ljudstva P.T.S.-a iskoristiti i sva postojeća skladišta škole.

5. Topnički sklop Domobranske središnje škole, zadržati do daljnjega za odbranu Varaždina u potpunom sastavu.

6. Po potpuno završenom postrojavanju 1. pukovnije P.T.S.-a i osiguranju Varaždina i okolice, kao i osiguranju prolaza željezničkom prugom do Zagreba, 1. pukovnija P.T.S.-a pronašla bi pogodne nastambe u okolini Varaždina, a prostorije bivše Domobranske središnje škole oslobodila bi za postrojavanje nove škole, koja će služiti za izobrazbu častnika P.T.S.-a, Ustaške vojnice i domobranstva.

7. Za vrijeme vršenja odbrane i čišćenja okolice Varaždina zapovjednik 1. pukovnije P.T.S.-a, trebao bi biti ujedno i zapovjednik podhvatnog područja Varaždin i neposredno podređen Zapovjedniku P.T.S.-a-

Za Poglavnika i dom spremni!

Zapovjednik P.T.S.-a
Ante Moškov, v.r.
(ust. pukovnik A. Moškov)

Original, strojopis
Sign., RS SRH, 35/480.

1943, studeni 16.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu fcPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju te podjeli rada unutar komiteta

IZVJEŠTAJ K.K. ZAGREB 16. XI. 1943.

Općina Brdovec:

Politički, narod simpatizira N.O.V. ali zbog reakcije narod je u bojaznosti a mi odgovaramo: Dali Vi radite ili ne, paliti će i pleniti živež i.t.d.

Mobilizacija za Pavelića nikako, nešta se javlja za N.O.V. a veći dio bjegunaca drži se nepravilne sredine. Akcije, koje mi sprovodamo narod dobro gleda, sprovodamo mobilizaciju. Narod ne gleda ustaše, niti njihove vlasti, već gleda na N.O.B. U slučaju nasrtaja bande pripremamo narod za odpor. Po pitanju reakcionaraca Prinčić je pokušao davati letke po pitanju H.S.S. ali letci nisu došli među masu, ali je kao takav poznat reakcionarac.

Pitanja članova H.S.S. u selu Skukovcu i Harmičani pojedini akcioneri su se izjavili. Semer učitelj i Trusan Josip trgovac tumače, da to nije N.O.V. i da to ne može tako biti, već govori po pitanju Engleske i Amerike da će biti pobjeda Anglosasa, te zauzima stav da se ne treba u Pavelićevu vojsku a niti u N.O.B., već da čekaju da će dobiti oružje, da će prijašnji funkcioneri H.S.S. osim gore pomenutih simpatiziraju N.O.V. borbu.

Šef časne radne službe pukovnik Palčić koji dolazi u selo Laduč govori pojedincima da je potrebno ići omladini u vojsku u Njemačku da se vojnički izobrazе i da dođu sa oružjem kući i da brane svoje domove. Po pitanju bijele garde u Mariji Gorici nešta se je pojavljivalo i govorilo o bijeloj gardi. Pošto su naši N.O.O. se informirali o pitanju naroda [o] Sovjetskom Savezu i Anglosas[ima] narod više simpatizira S.S.S.R. i pravi pitanje i kritizira Anglosase, zašto se već nije otvorio drugi front.

Naš materijal masa prima sa simpatijama i traži što više materijala. Letci koji se raspačavaju po cesti ili se pribiju na vidna mjesta nitko neće denuncirati i ne padnu u ruke bandi.

Općina Brdovec ima 21 selo, 8.700 stanovnika, obuhvaćeno je 15 sela.

Općina Pušća:

Politički, narod simpatizira u većini N.O.V. i borbu i pruža sa simpatijama hranu i ostala pitanja kada dolaze naši drugovi za vršenja kakovih akcija. Narod naše borce poštiva i simpatizira. Pitanje H.S.S.: postoji neko šurovanje od nekih tipova reakcionaraca ali za sada još ne znamo točno kakova djelatnost postoji i dali misle organizirati pitanje H.S.S. ili bijele garde. Nešto smo saznali kroz naše veze da se je pripremalo pitanje za naoružanje tih tipova a koji su reakcionarno raspoloženi a protiv N.O.B. da su za jednu noć imali primiti oružje i da zauzmu općinu, no za sada dalje se šuti o tim pitanjima a mi tražimo da potanje saznamo tu protunarodnu krinku udarnu i da ju među masama politički utučemo. Ta protunarodna haranga sse stvara u selu Hrebini gdje su bili jaki izdajnički tipovi ustaše, koji su zavađali narod. Samo znam jednog po imenu Barbić koji čak napadaju naš N.O.O. kojega smo samo jednog mogli uspostaviti u tom selu. Pitanje naroda o Sovjetskom Savezu, Anglosasima: Narod simpatizira S.S.S.R. i lošim okom gleda na pitanje odugovlačenja drugog fronta.

Općina imade 15 sela, ima 5.000 stanovnika, obuhvatismo do sada 6 sela i postavili N.O.O. Imamo puno izgleda da ćemo moći probiti u ostala sela sa našim radom. Ustaške organizacije više ne postoje.

Općina Zaprešić:

Političko pitanje uslijed samih reakcija narod simpatizira našu N.O.V. i borbu. Odazivlje se u N.O.V. a zadnje vrijeme se ne odazivlje u Pavelićevu vojsku uslijed doselene reakcije koja je doseljena u samo mjesto i u neposrednu blizinu, u Nove Dvore. Narod je dosta uplašen a djeluju pojedini reakcionarci po pitanju Anglosasa, ali narod njih ne gleda, nemaju upliva u masi, dočim pojedini domaći ustaški agenti su se povukli pred strahom N.O.V. a ima i takovih koji su malograđani pa vuku lijevo i desno. Jedno selo, 2.600 stanovnika.

Općina Stenjevac:

Polit, situacija masa raspoložena antifašistički. Masa popularizira S.S.S.R. Masa pita šta ako se povrati kralj Petar a mi odgovaramo da je garancija S.S.S.R. — H.S.S. ne probija jer su već u našim organizacijama. Pitanje bijele garde uopće se ne primjećuje. Masa se ne odaziva u Pavelićevoj mobilizaciji, a nešto se odaziva u N.O.V., a nalazi se njemačka vojska, ali ne pravi reakciju. Masa pita

Što ćemo raditi, ako će njemačka vojska uzimati hranu, a mi odgovaramo da se što više sakrije a ako će praviti veliki teror da ćemo se oduprijeti i narod to prihvaća. Pitanje saveza S.S.S.R i Anglosasa, masa ih priznaje dok su u našem savezu. Zajedno osuđuju odgovlačenje druge fronte. Masa priznaje pravu narodnu vlast Z.A.V.N.O.H. Štampu masa prima odlično, specijalno prima list Dom. Ista općina ima 13 sela, stanovnika-?

Općina Vrapče:

Polit, situacija; uslijed dnevnih i noćnih reakcija, narod je revolucionarno raspoložen protiv reakcionaraca. Narod gleda sa oduševljenjem i odazivlje se svakim danom u N.O.V. — H.S.S. ne primjećuje se. U Pavelićevu vojsku se nitko ne odazivlje već narod budno prati Saveznike kada će započeti s drugim frontom. Ustaške organizacije nema osim njihove baze koje se nalaze u samoj općini. Naša se štampa dobro gleda i proučava i traži više štampe.

Mobilizacija žena za Pavelića, žene odgovaraju, da idu u N.O.V., vojnih bjegunaca nema, svi kreću u N.O.V. Ista općina ima 12 sela, stanovnika ima 11.000.

Općina Šestine:

Narod gleda u N.O.V. i borbu. Uslijed naše mlade organizacije počeo je narod gledati sve više N.O. pokret, a usled tih reakcionaraca koji su ovdje t.j. Andrija Krajačić koji je počeo kočiti naš organizacioni rad. Istaknuo je za list Slobodni dom da se ima upotrebiti za klozet, pošto je imenovani zvan u Žerjavićevu ulicu broj 9 na sastanak radi formiranja i naoružavanja bijele garde. I on se je odazvao tom pozivu a daljne djelovanje se nije opazilo u općini Šestine a u istu općinu je došla njemačka vojska i počela protjerivati vojne bjegunce a koji su se počeli odazivati u N.O.V. Narod se više ne odaziva u fašističku vojsku već se je počeo odazivati u N.O.V. Gore navedeni Krajačić ne može i nema nikakvog političkog djelovanja u masama za sada.

Narod se je znatno počeo dizati i prelazi na stranu N.O.B. te traži što više naše štampe za čitanje i budno prati istočno bojište Crvene armije. Sela imade 7, a stanovnika 8.000.

Općina Markuševac:

Narod gleda sa simpatijama N.O.V. i borbu. Ne odaziva se u fašističku vojsku i narod se počeo odbijati banditske vlasti te zahtijeva rešavati sudske procese i parnice preko N.O.O. koji su odpočeli već rešavati pojedine parnice većeg stila, koje je došlo između poje-

dinih ljudi, koji su se parničili da [se] nagode na sveopće zadovoljstvo obiju stranaka, te gleda u N.O.O. kao potpunu političku i sudsku vlast.

Različiti reacionarci su se pridružili u N.O. pokret. Usled fašističke vojske postaje veliki broj vojnih bjegunaca, koji su u zadnje vrijeme napustili fašističku vojsku, te se zadržavaju kod svojih kuća. Usled našeg političkog rada počeli su se odazivati u N.O.V. Narod simpatizira S.S.S.R., ujedno simpatizira i Saveznika dok će ju voditi iskrene poteze, koji bi trebali skratiti rat a naročito gleda pitanje druge fronte. Štampu narod prima sa simpatijama i traži više štampe, koja je potrebna za sav naš pokret. Sela 9, a stanovnika 6.000.

Općina Sesvete:

Narod u istoj općini gleda sa simpatijama N.O.V. i borbu. Masovno, osim nekolicine pojedinih koji su neobuhvaćeni ili zavedeni od reacionaraca koji se nalaze u istom mjestu. U posljednje vrijeme opaža se djelovanje bivšeg narodnog zastupnika Malčića¹ i njegovog zeta Juraj Šafran koji je okupio oko sebe 6 ljudi po imenu koji su nepoznati, a koji su održali sastanak u samome mjestu u selu Čučerje i to: po pitanju bijele garde, koje daljnje razvijanje njihove političke djelatnosti nije se opazilo među masama osim to što dolazi k njemu najuži saradnik Krajačić iz općine Šestine. Isti Krajačić je donio neki letak i svome bivšemu suradniku iz Sesveta Mahalupu kojemu je ponudio taj letak. Taj dotični je odgovorio da ne želi više surađivati sa nikakvim političkim strankama pošto je bio od svih prevaren. Isti letak ponudio je svom suradniku bivšem predsjedniku mjes. org. H.S.S. Stjepanu Turčiću iz Novoselca da podigne letak kod Mahalupa. Imenovani nije letak primio pošto ga je Mahalup prije poništio a dočim je gore navedeni dao gore navedenu izjavu nama.

Sa oduševljenjem narod pomaže N.O.V. te se ne odaziva Pavelićevoj mobilizaciji, već se javlja u N.O.V. Narod sa ogorčenjem gleda ustašku vlast. Narod prima štampu sa uživanjem i traži više čitanje naše štampe. H.S.S. koji su pristupili N.O.B. sa uživanjem promatraju našu borbu, a pojedinci se izražavaju a da se nebi povratio kralj Petar iz Londona. U istoj je obuhvaćeno 22 sela sa 24 N.O.O. a ista općina ima 32 sela sa 17.000 stanovnika².

Po čitavom kotaru proširila se vijest, da će se žene mobilizirati od 18 — 45 godina za opću mobilizaciju a nije poznato kakovu, dali

¹ Franjo

² Rečenica dopisana rukom.

u vojsku ili u radnu službu te se ne zna dali se odnosi mobilizacija žena i na kotar ili samo za grad. Žene po čitavom kotaru jednako odgovaraju na to pitanje, da se neće dati mobilizirati Pavelićevoj vojsci, već da će radije ići u N.O.V. Imade 32 sela sa 17.000 stanovnika.

ORGANIZACIONO PITANJE PARTIJE

Kotarski komitet sastoji se od 8 članova i to: 7 muški i 1 žena. U ovom K.K.Z. a primljeni su članovi i to: Drug Gavran³ po pitanju omladine i drugarica Danica⁴ po pitanju žena. A.F.Ž. 1 kotarski, a 4 člana.

A F Ž

Pušća 1 opć. a 6 člana	7 mjesni sa	33 člana	45 ⁵
Brdovec	6 "	21 "	21
Zaprešić —	—	—	—
Stenjevec	4 "	17 "	—
Vrapče	5 "	25 "	105
Šestine —	—	—	—
Markuševac	4 "	17 "	83
Sesvete	3 "	16 "	36
UKUPNO:	1 a 4 čl. 6 ⁶	29 mjesni sa	129 člana 290

Veze:

Veza postoji Brdovec — Pušća, Jakovlje — Stubica, Pušća —
— K.K. Klanec, Vrapče — Stubica — Sesvete — Posavina, Sesvete —
— Kalnik.

Akcije na terenu kotara zagrebačkog:

Općina Brdovec 2 pištolja, 1 puška lovačka, 1 karabin, 2 para cipela, 1 par odijela, 4 plahte, 1 ruksak.

Općina Pušća: akcija na prugu, 3 štosu pruge prebačeno, porušeno 20 bandera, 2 akcije na prugu sa miniranjem, prekinute tračnice, 3 razoružana stanična stražara, 7 domobrana zarobljeno, 7 odijela, 7 karabina, sanduk bombi koje nismo otvarali ni brojili. Muni-

³ Dragutin Birač

⁴ Rušec

⁵ Nejasno je na što se odnosi ova kolona; vjerojatno se misli na simpatizere.

⁶ Misli se na jedan kotarski komitet s četiri člana i jedan općinski sa šest članova.

cije 500 komada, 1 akcija na svlačenje domobrana, 5 odijela, 5 pari obuće, razbita stanica, zaplenjeno 4.323 Kune.

Općina Stenjevec: Svučen 1 domobran, zaplijenjeno 1 odelo i 3 para cipela.

Općina Sesvete: Svučeno 5 domobrana, zaplenjeno 5 pari odela, 4 para cipela, 4 pištolja i dva bandida likvidirana dok je jedan pobjegao.

Općina Brdovec: Reakcija, banda kreće po selima i pljačka živlad, patroliraju danju i noću.

Općina Pušća: Ustaška banda pljačka po selima i uhvatili dva bjegunca.

Općina Vrapče: Banda krstari dan i noć. Pravila hapšenja 4 čovjeka od toga 1 žena. Prigodom hapšenja neki uhićeni odao je bunker kod druga Mateka⁷ te je prigodom provale u bunker pronađena je pisaća mašina, radioaparati i ostali tehnički materijal i štampe kojom prigodom je u bunker banda je na temelju toga uhapsila ženu od druga Mateka.

Općina Šestine: Banda se je naselila u škole, krstari po danu i po noći, isto tako i u općini Markuševac.

Općina Gračane i Sesvete: Kojom prigodom su uhapsili jednoga druga dva agenti.

PODJELA RADA PO SEKTORIMA

Drug Ilić⁸ preuzima i organizaciono pitanje do povratka druga Mateka.

Drug Brković⁹ dobiva pitanje N.O.O.

Drug Gavran po SKOJu i u USAOH.

Drugarica Danica po pitanju A.F.Ž.

Drug Jakob¹⁰ po pitanju Agitpropa.

Drug Golub¹¹ po pitanju vojska i veza.

Dočim drug Golub odlazi na kurs a drug Jakob preuzima vojsku i vezu.

⁷ Juraj Mareković

⁸ Juraj Filipčić

⁹ Đuro Tucman

¹⁰ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

¹¹ Drago Domitrović

Socijalni sastav Part. org. kotara zagrebačkog

Kotar. kom. 1 sa 8 članova, muški 7, žena 1 ukupno 8 članova.

Općina	opć. kom.	član	muš.	žena	jediničnica	član	muški	žena	Ukupno	kandid.
Brdovec	1	4	4		3	9	9	-	9	2
Pušća	1	4	4		- 4	16	14	2	16	6
Stenjevac	—	—	—		1	6	6		6	4
Vrapče					- 3	8	7	1	8	4
Markuševac						2	2		2	1 poginuo 1
Sesvete	—	—	—		1	7	7	-	7	1 u zatvoru 6
Ukupno	2	8	8		- 12	48	45	3	48	23

Kotarski N.O.O. Zagreb

Kotarski 1 sa 5 članova, 4 muški, 1 žena

Općina	općinski	član	mjesni	članova	ukupno
Brdovec	1	7	17	60	60
Pušća	-	-	13	64	64
Zaprešić	-	-	2	8	8
Stenjevac	1	6	6	24	24
Vrapče	1	7	6	26	26
Šestine	1	5	4	19	19
Markuševac	1	7	6	25	25
Sesvete	1	12	24	94	94
Ukupno:	6	44	78	320	320

Kritika o članovima K.K. druga Ilića i druga Mateka koja je došla sa O.K. na K.K. dopis koje su pojedine tačke iznešene o gore navedenim drugovima koje je K.K. opravdao za netačno optuživanje, te drug Golub priznaje grešku koju je neiskusno počinio a greške, opravdava.

Na temelju omladinaca a koji su isto nesavjesno podnijeli[opis] i prema potrebi K.K. terena i terenskih radnika, zaključak je ovoga Komiteta da se prebace trojica terenaca u općinu Sesvete i to:

1. Iz općine Brdovec dvojica
2. Iz općine Pušća dvojica

Isti se imaju prebaciti na teren općine Sesvete 24. XI. 1943. Koji imaju biti na terenu najmanje 30 dana a ukoliko se pokaže potreba tada se može ostati i dulje.

S.F.-S.N.

Drugarski pozdrav
Ilić, v.r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2507.*

57

1943, studeni 16.

Naređenje Štaba Druge operativne zone podređenim jedinicama o postavljanju rukovodilaca, formiranju Varaždinskoga bataljona Kalničkoga NOP odreda i Diverzantskoga bataljona za cijelo područje koje zona pokriva

27. XI 1943.¹

N A R E D B A Br. 41
ŠTABA II. OPERATIVNE ZONE N.O.V i P.O. HRVATSKE
od dne 6. XI. 1943.

I.

1. Za politkomesara II. Brigade, II. Operativne Zone postavlja se drug M u t a k Vlado, dosada komesar Omladinske Brigade »Jože Vlahović«, XII. Divizije N.O.V. Jugoslavije.

Dosadanji komesar Brigade drug Josip H o r v a t stavlja se na raspoloženje štabu II. Operativne Zone.

2. Za zamjenika komesara II. Brigade, II. Operativne Zone postavlja se drug B l a h a Đuro, dosadašnji komesar Moslavačkog P-Odreda.

3. Za zamjenika komandanta I. Bataljona, II. Brigade, II. Oper. Zone postavlja se drug O b r a d o v i ć Mato, dosadašnji komandir čete.

¹ Datum zaprimanja naredbe u GŠ NOV i PO Hrvatske.

4. Za zamjenika komandanta II. Bataljona, II. Brigade, II. Oper. Zone postavlja se drug Šumski,² dosada oficir u štabu Moslavačkog P. Odreda.

5. Za zamjenika komandanta III. Bataljona, II. Brigade, II. Oper. Zone postavlja se drug D o p u d a Milan, operativni oficir I. Bataljona, iste Brigade.

II.

1. Od Varaždinske i Međimurske čete formira se VARAŽDINSKI BATALJON, Kalničkog P. Odreda.-

2. Za komandanta Kalničkog P. Odreda postavlja se drug K O B A L Vlado, dosada oficir pri štabu II. Oper. Zone.

3. Za politkomesara Kalničkog P. Odreda postavlja se drug L a d e š i ć Nikola, dosada zamjenik komesara Brigade »Braće Radića«.

4. Za operativnog oficira Kalničkog P. Odreda postavlja se drug M i o č i n o v i ć Stevo, dosada oficir pri štabu Brigade »Braće Radića«.

5. Za komandanta Varaždinskog Bataljona postavlja se drug Hrstić,³ dosadanji v.d. zamjenik komandanta III. Bataljona, II. Brigade, II. Oper. Zone.

6. Za komesara Varaždinskog Bataljona postavlja se drug K o m a r i c a Slavko, dosada oficir pri štabu Kalničkog P. Odreda.

7. Dosadanji operativni oficir Kalničkog P. Odreda drug C r n k o v i ć Ljubomir, stavlja se na raspored štabu II. Oper. Zone.

III.

1. Za zamjenika politkomesara Brigade »Braće Radića« postavlja se drug M i c i ć Milivoj, dosada zamjenik politkomesara II. Bataljona, iste Brigade.

2. Za zamjenika komandanta IV. Bataljona, Brigade »Braće Radića« postavlja se drug K l i č k o v i ć Milkan,⁴ dosada komandir čete iste Brigade.

IV.

1. Od Diverzantskih grupa Moslavačkog, Bjelovarskog, Kalničkog, Zagrebačkog i Zagorskog P. Odreda formira se DIVERZANTSKI BATALJON sa sektorom operacija na svom području naše Zone.

² Stjepan Bobinac

³ Stevan

⁴ Pogrešno, treba stajati Nikola.

2. Za komandanta Diverzantskog Bataljona postavlja se drug Dušan Kosijer, dosadašnji zamjenik komandanta II. Diverzantskog Bataljona.

3. Za zamjenika komandanta Diverzantskog Bataljona, postavlja se drug Hrešč,⁵ dosadašnji komandir Diverzantske grupe Kalničkog P. Odreda.

Imenovani drugovi za popunu štaba Bataljona dostavit će svoje predloge ovome štabu.

V.

1. Za informativnog oficira Kalničkog Područja, II. Oper. Zone postavlja se drug Šime Hudek, dosada zamjenik komandanta I. Bataljona, Kalničkog P. Odreda.

VI.

1. Za komandanta mjesta Koprivnica određuje se drug Dobnik Petar.

2. Za pomoćnika komandanta mjesta Koprivnica određuje se drug Leskovar Slavko, dosada zamjenik politkomesara Kalničkog P. Odreda.

Ovu naredbu izvršiti odmah i pročitati pred strojem.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marko Belinić, v. r.

Komandant:
Matetić Vlado, v. r.

Dostavlja se:

Na znanje:

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE!

Na znanje i postupak:

Štabu Brigade »Braće Radića«.
Štabu II. Brigade, II. Oper. Zone.
Štabu Kalničkog P. Odreda.
Štabu Moslavačkog P. Odreda.
Štabu Bjelovarskog P. Odreda.
Štabu Zagrebačkog P. Odreda.

⁵ Ivan

Štabu Zagorskog P. Odreda.
Štabu Diverzantskog Bataljona.

Za točan otpravak jamči:
Načelnik štaba:
Bulat Rade, v.r.

M.P.⁶

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 106, f. 3, Dok. br. 7.

58

1943, studeni 16.

Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o diverzijama i napadu na gestapovce na cesti Sesvete - Zelina

Š T A B
ZAGREBAČKOG N.O.P. ODREDA
HRVATSKE
Oper. Br. 11/43
Dana 16. XI. 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I POH

Položaj

Operacije na sektoru:

Gore navedeni Odred u proteklih 13 dana nalazio se na sektoru sekcije Zagreb, Čazma i Ptuj 1: 100.000. Na tome sektoru izvršene su sljedeće operacije:

Na sektoru između Dugog Sela i Kraljevca porušeno je pruge u duljini od 100 metara, a na sektoru Dugo Selo — Prečec oko 1000 metara, te na sektoru Dugo Selo — Vrbovec porušeno je oko 600 metara pruge, dok za to vrijeme nismo niti jednu akciju izvršili na cestama. U međuvremenu postavljena je jedna zasjeda na cesti Ses-

⁶ Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone
Nar. O. Pa. Odreda Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

vete-Sv. Ivan Zelina gdje je potučeno 14 gestapovaca, zaplijenjeno je 9 pušaka, 1500 metaka tipa talijanskog. U istoj zasjedi ranjen je naš jedan drug, koji je tokom noći upućen sa pratnjom u Moslavačku bolnicu.

Također u selu Vrbovcu zaplijenjeno je 10 novih pisanih mašina. Mašine su vlasništvo braće Mihinec iz Zagreba koji imaju svoju veletrgovinu pisanih strojeva i materijala, Zagreb Jelačićev trg, a isti su poznati ustaše, te su gornje strojeve sakrili da bi ih unovčili nakon izvjesnoga vremena po crno berzijanskoj cijeni. U istom selu od švercera Zrinščaka zaplijenjena je manja količina kože.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Milan Kuren, v.r.

Komandant:
Stevo Dosen, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 6, Dok. br. 49.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 83, str. 338 — 339.

59

1943, studeni 16.

Izveštaj politkomesara Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o političkom radu na terenu kojim se odred kretao te o problemima u jedinicama i Štabu odreda

Politkomesar Zagorskog
Partizanskog Odreda
HRVATSKE.
16. 11. 1943.
Oper. br. 4/43.

POLITKOMESARU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.
HRVATSKE. IZVJEŠTAJ:

Položaj.

Rad na terenu :

Narod kroz, koja sela je prolazio naš I. bataljon, tj. kotarevi Krapina, Pregrada i Klanjec, u posljednje vrijeme mnogo se narod

zastrašio od banditske reakcije, koju banda čini često. Naročito u Prigorju, gdje je spasila 74 kuće, takoreći skoro čitavu općinu Petrovsko. Stime su pojedinci preplašili se tako, da kada čuju, da su naše snage negdje u blizini, bježe iz svojih sela, pa čak se našlo i takvih, koji odu u banditska uporišta i javljaju, gdje se nalaze naše snage, ali takovih ima malo i to jedino u Prigorcu, dok u kotaru Pregrade i Klanjec je narod dosta dobar, ali i oni su sve više uplašeni. To se je moglo već primjetiti na prehrani, koju su dobivali naši borci, tj. hrana je bila slabija, nego ranije, kada su bili u tim selima.

Narod, u kojim selima se zadržavaju naša 2 bataljona, tj. II. i III. na sektoru kotar Zlatar i Ivanec, primjećuje se, da oko 40 % sa neraspoloženjem gledaju na našu vojsku, dok ostali 60 % simpatiziraju našu vojsku, ali u velikom strahu. Da bi upoznali narod sa ciljevima naše Narodno Oslobodilačke borbe održali smo 4 mitinga i to 1 u Zlataru, na kojem je govorio politkomesar našeg III. bataljona, gdje je pozivao narod u borbu protiv okupatora i domaćih izdajica, ustaša i petokolonaša. Drugi miting održali smo u mjestu Prigorec kod Ivanca, na kojem su bili politički radnici K.K. Ivanec i 2 člana O.K. Varaždin, koji su govorili o današnjoj situaciji u svijetu i kod nas, o ciljevima naše borbe, a izpred vojske govorio je naš komandant Odreda. Na mitingu je bilo prisutno oko 100 ljudi i to većim djelom omladina, koja je zaista ozbiljno shvatila našu borbu. Rezultat je taj, da posle ovog mitinga u Prigorcu narod je dobrovoljno sam išao u izviđanje, gdje se nalazi banda i izvještavao naše jedinice. Treći miting smo održali u Martinščina kod Lobora. Baš taj kraj, koji je čisto možemo reći 60 % banditski. Narod je išao iz crkve, bilo je oko 300 i tako smo izkoristili priliku, da im možemo reći o ciljevima N.O.B. i o ZAVNOH-u. Narod je bio oduševljen i obećao, da će ići u N.O.V. Na tom mitingu govorio je komesar našeg odreda. Četvrti miting održan je u selu Mikulci, tu je bilo oko 50 ljudi. Govorio je komesar našeg odreda. Govoreno je o ciljevima N.O.P. i o ZAVNOH-u. Narod je sve to shvatio i obećao, da će pomagati sa svim mogućim sredstvima našu borbu.

U Zlatar Bistrici zaplijenjeno je oko 4 vagona soli. Od toga smo već do sada jednu izvjesnu količinu podijelili seljacima, tako da narod posle podijele te soli više simpatizira N.O.B. i sa onim, što ima pomaže nas.

Rad u odredu:

Politički rad u jedinicama našeg Odreda bio je dosta aktivan, ali usljed dosta velikog napora, koje podnose naši borci, stalno u zasjedama i patrolama, kao i na čišćenju naših sela od petokolonaša. Nije postignut željeni cilj. U I. bataljonu održano je 12 četnih i 8 vodnih sastanaka. U drugom bataljonu održano je 7 četnih i 10 vodnih

sastanaka. U III. bataljonu održano je 16 četnih i 14 vodnih sastanaka. Na svim tim sastancima tumačilo se drugovima o N.O.B. ZAVNOH-u i o USAOH-u. Također se tumačilo drugovima partizanima o disciplini u našoj vojsci i kako da se vladaju po selima i kućama. Moral kod boraca je dosta na visokom stepenu. Drugarstvo se također dosta dobro odvija među drugovima i drugaricama, kao i komandnog osoblja. Disciplina je na srednjoj visini.

Higijena:

Higijena također nije sprovedena u punoj mjeri obzirom i na to, što su drugovi kod odjeće, naročito rublja, dosta slabi, te su se u posljednje vrijeme pojavile uši. Mi smo poduzeli sve što je bilo moguće i postoji mogućnost, ukoliko ne bi imali stalnih okršaja sa bandom, da će za kratko vrijeme biti očišćani naši drugovi od ušiju. Neke zarazne bolesti u našem odredu nisu se pojavile, jedino što po nekad od dugog marševovanja drugovi obole na noge i od prehlade. Dobio je jedan drug upalu pluća.....¹ ranjenih i 5 boluje od reumatizma. Ti bolesnici su smješteni u odredskoj ambulanti. U posljednje vrijeme dezertera je bilo 40. Razlog tih dezertera jeste dosta veliki napor i nedorasla politička svijest, a to su drugovi, koji tako reći nisu svjesno pristupili u našu borbu, već kad je većina drugova išla u partizane, sobom su povelili i takove drugove, koji zaista nisu imali prave volje, da pristupe u naše redove. Među istim dezerterima bilo je i rukovodioca, komesar čete, pa i komandir čete kao i vodnici i desetari, ostali partizani. Vojni komandujući kadar viši kao i niži nije udovoljio sa svojim radom, izuzev komandanta I. bataljona. No uzimajući u obzir i to, da su ostali drugovi rukovodioci još mladi i neiskusni ali pokazuju mnogo volje za rad i postoji mogućnost, da će se i ti drugovi razviti u svom radu. Politdelegati kao i komesari također nisu postigli svoj željeni cilj. Isti su drugovi također još mladi i politički neizgrađeni. Zato ćemo nastojati da organiziramo jedan kurs sa komandama četa preko štabova bataljona, tako da bi u roku od 14 dana poznavao u našem odredu svaki borac ciljeve N.O.B. Da bi se politički kao i vojni rad što bolje odvijao u našem odredu, bilo bi neophodno potrebno, da nam omogućite, tj. popunite štabove naših bataljona, kao i sam štab odreda.

Komandant našeg Odreda još uvijek je bez zamjenika i ako mnogo i požrtvovno radi, ali ne može svršiti poslove u štabu odreda i bataljonima. Kako Vam je poznato, štabovi naših bataljona su mladi, koji su tako rekuć do pre dva mjeseca bili domobrani ili vojni bjegunci, kojima je neophodno potrebno osobna pomoć od štaba

¹ Na ovom je mjestu dokument oštećen, nedostaje broj ranjenih.

odreda. Stoga Vas još jednoć molimo, da po mogućnosti popunite barem štab odreda.

Molimo Vas, da nas pomognete sa materijalom, literaturom. Bilo bi nam potrebno, da nam pošaljete rad političkih komesara u vojski. Kada bi imali materijala, vjerujemo, da bi naš rad imao više uspjeha.

P.S.

Danas je došla ustaška i njemačka banda u selo Belec sa 5 tenkova. Naši borci su bili u zasjedi kod Belca u jačini 1 voda, koji nije mogao, da odoli jakoj tenkovskoj navali, pa se je morao povući u sastav svog bataljona u selo Sambolići, gdje su zauzeli položaj. Banda je uspjela doći čak i u selo Sambolići sa 2 tenka (tanketa). Ustaše su izvukli iz kuće jednog seljaka i ubili ga na mjestu, dočim su 1 ženu i 1 čovjeka teško ranili. I taj narod u tom selu je upoznao ustaške i njemačke zvijeri i govori, da ćeju svi u N.O.B. ići, jer da su se uvjerali, da su ustaše kao i Nijemci zbilja onakovi, kao što smo im mi ranije govorili.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
J.² Vidiček, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1601 A, f. 22, Dok. br. 9.

60

1943, studeni 17.

Naređenje Štaba Druge operativne zone podređenim jedinicama da se pripreme za napad na Čazmu i Đurđevac

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Op. Broj: 812/43
17. XI. 1943.

ŠTABU XVIII DIVIZIJE N.O.V. JUGOSLAVIJE

Zbog pretstojeće akcije za koju smo odlučili da je izvede XXVIII Divizija, a u samom napadu da učestvuje XVII U. Brigada sa dva

bataljona, da bi dva bila u rezervi, potrebno je da XXI Brigada sa tri bataljona zamijeni XVII U. Brigadu na položajima prema Bjelovaru, a XVII U. Brigada sa sva 4 bataljona da se smjesti na odmaranje u Novi Grad. Jedan bataljon XXI Brigade neka ostane do daljnje u Koprivnici zbog onih izbjeglih koturaša,¹ koji se nalaze na Dravi.

XVII U. Brigada neka pripremi akciju na Đ.² i neka uputi nekoga za vezu sa VI Korpusom u Viroviticu, da se vidi koja jedinica se nalazi u Virovitici i da li se uopće naše snage tamo nalaze. Najbolje je da ode drug Ljuti.³

Prema našem dogovoru U. Brigada »Braće Radića« ne bi kretala na put zbog te akcije, jer je to za nju predaleko, dok Moslavačka brigada treba da se pripremi za akciju na slijedeće uporište Č.⁴

O svemu tome mi ćemo se dogovoriti detaljno sutra ili najdalje prekosjutra. Zasada neka smo XXI Brigada smijeni XVII U. Brigadu na položajima, a XVII U. neka ode na odmor u Novi Grad i neka pripremi akciju na Đ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara;
Ivan A. Šibi, v.r.

Komandant:
si. odsutan

M.P.⁵

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1424, f. 2, Dok. br. 20

Zbornik VII, tom V, knj. 21. Dok. br. 86, str. 347-348.

61

1943, studeni 17.

Izveštaj komesara Bjelovarskoga NOP odreda politkomesaru Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu u prvoj polovini studenoga 1943. godine

¹ Riječ je o neprijateljskim jedinicama koje su u Golu pobjegle iz oslobođene Koprivnice; vidi: Dok. br. 51.

² Durdevac; akcija je odgođena jer je neprijatelj povratio oslobođenu Viroviticu. Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 104.

³ Andrija Petković

* Odnosi se na Čazmu koja je oslobođena 29. studenoga 1943. godine. Vidi: Dok. br. 97.

⁵ Okrugli pečat: Stab Druge operativne zone
NOV i PO Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

Komesar
Bjelovarskog partiz. odreda
H R V A T S K E
17/XI. 43.

POLITKOMESARU II. OPERATIVNE
ZONE N.O.V. i P.O.H.

Politički izvještaj.

Od 1. novembra do 15-stoga. Te svakog dana raste sve više politička svest među drugovima borcima.

Kontrolirao sam po bataljonima među političkim rukovodstvom onaj rad kojega sam im dao na zadatak, te sam uvidio da se radi po tome.

U I.vom batalj onu sam primjetio da se u tom batalj onu još najviše radi po tome da svaki najmlađi borac upozna liniju n.b. kao i sa svim političkim situacijama.

U II.gom bataljonu ide malo teže, ali nastoji se i tamo kao i u prvom jer je u tom bataljonu mlad politički kadar.

U III.ćem bataljonu malo je kočio sav rad komesar bataljona radi njegovog zlog ponašanja. Opijao se te sa nekojima terenama ljubakao kao što su to primjetili borci istog bataljona. Na temelju toga smo zaključili da se smjeni sa dužnosti i pošalje u I. bataljon za borca. A to je drug Ružić Stipe.

Primjećuje se na drugovima borcima da su poletni za borbu jer su dobro upućeni ko im je neprijatelj i kako ga treba tući.

U odredu sam organizirao odredski agitprop koji radi što najviše može. Pišemo razne letke za narod kao i za naše borce te svaki drugi dan radio vjesnike za naš odred kao i za N.O.O. po selima, zidne novine takođe i đepne.

Nastavlja se i dalje sa mitinzima svuda kuda se naše jedinice kreću te se na te mitinge narod u velikom broju odaziva.

I. opće stanje na terenu kuda se jedinica kreće:

Narod po svim terenima je vrlo odan NOB-i kao takav i pomaže ju.

II. Borbena i drugarska svijest u jedinici:

U našem odredu još do sada ne postoji nikakve mržnje između nacija, te se primjećuje na borcima da su borbeni i svaćaju pravilno liniju NOB-e.

III. Pijanstvo u jedinici:

Opaža se mnogo šta po tom pitanju, ali se smanjava, jer im se dokazuje da je to štetno po liniji NOB-e.

IV. Da li poznaju liniju NOB-e:

Nastoji se da svaki borac upozna liniju NOB-e.

V. Zdravstveno stanje i ekonomija:

Neke naročite bolesti nije se primjetilo, osim bolesti noge u pokretu. Također se pojavilo nešto malo svraba, ali se to sprečilo.

VI. Ocjeniti sav komandni kadar:

Komandni kadar u I bataljonu se može reći da je dobar, dočim u II bataljonu se primjećuje slabost, a u III bataljonu komesar bataljona koji je pravio mnogo raznih grešaka smjenili smo sa te dužnosti.

VII. Izvještaj poginulih, ranjenih i dezertera:

Prigodom napada na Koprivnicu naš odred je dao vodiče u borbi za Koprivnicu, i u toj borbi pao nam je drug i jedan je ranjen, nešto dezerterstva se primjetilo, ali i na tome se stoji da se spreči na svaki način.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu

Politkomesar:
Zdravko Pečar, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 9, Dok. br. 8.

62

1943, studeni 17.

Operativni izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i o akcijama u prvoj polovini studenoga 1943. godine

S T A B

Bjelovarskog Part. Odreda

H R V A T S K E

17. novembra 1943. godine.-

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE NOV I POH.-

Rad u našem odredu po vojnom pitanju od 1. novembra do 15. sastojao se u sprovođenju u delo plana o vojničkoj izobrazbi kako

boraca tako i desetara i vodnika u koliko su to prilike dozvoljavale. Rad nije bio intenzivan jer su borci stalno bili na položaju i nisu bili na okupu, te se nije moglo sa njima raditi kako treba. Odred je osiguravao pravac prema Đurđevcu, dok je jedan bataljon bio u St. Gradu kao osiguranje div.

Sastanaka je održano nekoliko sa štabovima bataljona gde im je ukazano na njihove greške u radu a ujedno su im date nove direktive za daljnji rad. Stanje komandnog kadra se poboljšava, a naročito u II. bataljonu. III. bataljon također je bolji, ali komesara smo morali smeniti zbog njegovog stalnog grešenja.-1, bataljon, komandni kadar zadovoljava. U opšte sav taj kadar nema toliko sposobnosti, zato što je od ranije nije posjedovao i kao takav došao je na odgovorna mesta, ali tako je moralo biti, jer izbor nije postojao. Svim tim drugovima ako se pruži potrebna pomoć, biti će dobri posle izvesnog vremena.-

Disciplina se pomalo popravlja gledajući opšte na bataljone, ali pojedinačno još uvek imade izgreda od pojedinaca, kojima manjka svest narodnih boraca. Sastancima nastojimo tu svest podići, a naročito od kada je došao komesar odreda Pečaver¹ i njegov zamjenik Županić.²

Moral boraca je priličan, a naročito je porastao posle ovih uspeha u našoj neposrednoj blizini i želja za akcijama pojavila se kod boraca.-

Akcije: Odred je pri zauzimanju Koprivnice bio na osiguranju prema Novigradu — Đurđevcu, neke naročite akcije nisu vršene. Izbačena je pruga Koprivnica — Đurđevac iz upotrebe, razorivši je i srušivši na istoj 4 mosta, u njenom daljnjem uništavanju radi se svakodnevno. Isto tako izbačena je pruga Bjelovar — Kloštar iz saobraćaja i pruga Bjelovar — Križevci, gde je također srušen jedan veliki most, koji banda nastoji u posljednje vreme opraviti, ali mi je u tome ometamo i stalno nastavljamo sa našim radom na razaranju.

Perspektive: Jednu četu našeg I. bataljona, prebaciti u samu blizinu grada Bjelovara da tako krstari i sprečava bandi izlazak iz grada u obližnja sela. Krstarenje sa po dva bataljona i dolaženje uz samu blizinu neprijateljskih uporišta. A ovakovo zajedničko krstarenje dobro će doći radi sastanaka sa rukovodiocima i pružanja pomoći i saveta njima u radu, a ujedno će se moći voditi kontrola nad jedinicama, pošto su na okupu.-

¹ Zdravko Pečar
² Zvonko Županić

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Politkomesar:
Zdravko Pećar, v. r.

Komandant:
Mima³ Manojlović, v. r.

M.P.⁴

Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, Dok. br. 10.

63

1943, studeni 17.

Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o sukobu s ustašama u Prilipju i ustaškim snagama koje su iz Jastrebarskoga krenule na oslobođeni teritorij

ŠTAB
ŽUMBERACKO-POSAVSKOG SEKTORA
N.O.V. I P.O.H.
17. XI. 1943.
Op. broj 8

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Operativnom otseku

11. XI. 1943. došlo je 120 vojnika Poglavnikovog tjelesnog zdru-
ga u crnim uniformama iz Zagreba, smješteni u 4 kamiona i 3 mo-
tocikla, preko Samobora, Ruda, Prekrižja na Plešivicu. Tu su se su-
kobili sa 2 bataljonom Žumberačko-pokupskog odreda, koji se na-
lazio na položajima u Prilipju i Prekrižju.¹

Razvila se borba, koja je trajala 12— 15 sati. U toj borbi uspjelo
je tom bataljonu, da na juriš razjuri neprijatelja i zauzme njegove
položaje, na kojima je ovaj ostavio bogat plijen. Ustaše su se razbi-
jeni razbježali u pravcu Samobora i Zdenčine. Ustaše su došli da
slave Martinje, jer su poklali pun kamion gusaka i kokoši i krenuli
prema Plešivici.

³ Miloš

⁴ Okrugli pečat: Štab Bjelovarskoga Part. Odreda
Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

¹ Vidi: Dok br. 44.

Do navečer je neprijatelj prikupio nove snage² i predvođeni nekim seljacima — banditima, napao je u 21 sat ponovo položaje II bataljona, i to: Štab bataljona i jednu četvu u Prilipju, patrolu u Plešivici i između Prilipja i Vranov Dola vod jedne čete, koji je pratio dva kamiona zaplijenjena toga dana, za Žumberak.

Neprijatelj je iskoristio momenat iznenađenja i žestoko tukao ručnim bombama, tako da je zbog toga stradalo nepotrebno nekoliko drugova, dok se nisu snašli. Do Štaba bataljona i čete u Prilipju prodrła je samo jedna desetina domaćih ustaša, koji su bili brzo raspršeni. Kod kamiona uspjelo je puškomitraljescu pobjeći i otvoriti vatru po neprijatelju, tako da je ovaj uspio zapaliti samo jedan kamion, i onda se povući.

Pošto je neprijatelj toga dana pretrpio velike gubitke u ljudstvu i materijalu, to su izvršene sve pripreme za eventualnu reakciju. Po položajima koje drži Ž.P.O. Slavetić-Sv. Jana, Prodin Dol, Prilipje i Prekrižje raspoređeno je teško oružje. Na položaj kod Plešivice postavljena su dva teška mitraljeza i jedan teški bacač.

12. XI. 1943. izašao je neprijatelj u jačini od 500 — 600 vojnika sa dva mala tenka iz Jastrebarskog i Desinca u pravcu Plešivice. U prvom naletu bio je po drugom bataljonu Ž.P.O. odbijen ali je ponovio napad i borba je trajala puna tri sata, nakon čega je prisiljen na povlačenje u pravcu garnizona iz kojih je došao. U borbi je napustio 3 motocikla, koje naši nisu uspjeli izvući, jer su ih štitili tenkovi i pod njihovom zaštitom ih je neprijatelj ponovno izvukao.

U tim borbama zaplijenjeno je 4 kamiona, od kojih je jedan naknadno spaljen, dva kompletna teška mitraljeza, tri motorbicikla i jedan šmajser.

Neprijateljski gubitci su oko 40 mrtvih i ranjenih.

Naši gubitci iznose 2 mrtva, dva nestala i dva ranjena. Kritički osvrt: S obzirom na jačinu i naoružanje neprijatelja, drugi bataljon Ž.P.O., koji je vodio te borbe dobro se držao, samo se nikako nije smjelo dogoditi iznenađenje, tj. nagli noćni prepad na sam Štab bataljona, koji se mogao vrlo loše završiti da je neprijatelj bio malo hrabriji i da im nije dozvolio da istrče iz kuće u kojoj su se nalazili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Franc Knebl, v.r.

Komandant —major:
Vojko Hošteter, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 c, f. 1, Dok. br. 25.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 89, str. 349-350.

² Jedna ustaška satnija; vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, dok. br. 142 i 186.

1943, studeni 19.

Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radića« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama kod Ludbrega

ŠTAB
UDARNE BRIGADE
»BRAĆE RADIĆA«
N.O.V. HRVATSKE
19. XI. 1943.

ŠTABU II OP. ZONE N.O.V. I P.O.H.

Na sektoru gdje je u akciji brigada »Braće Radića« ne nalaze se manji neprijateljski garnizoni, već jedino garnizon Varaždin. U vremenu od prošlog izvještaja do sada imali smo dvodnevnu borbu sa neprijateljem na položajima oko Ludbrega.¹ Uspjeh sa naše strane bio je zadovoljavajući budući je neprijatelj imao dosta gubitaka i osujećena mu je namjera prodora do Koprivnice, već je isti odbačen u pravcu Varaždina. Komandno osoblje zadovoljava, jedino što imamo veći broj dezertera i to iz okolnih mjesta iz kojih je ljudstvo mobilisano a imamo priličan broj prebjeglih u razne naše jedinice, odnosno brigade koje se nalaze oko nas. Zamolili smo Štab Zone da sve takovo ljudstvo, koje samovoljno napusti brigadu, da se isti povrate iz raznih brigada u svoju matičnu.

Svakodnevno kad borbe nema, radi se na stručnom usavršavanju kako boraca tako i komandnog kadra bilo u vojničkim bilo u političkim pitanjima. Na dan 11. ovog mjes. I bataljon nalazio se sa dvije čete u Puhlaki, a sa jednom četom u Sigetcu. II bataljon nalazio se je u Ludbregu, te je slao patrole u pravcu Šemovca, Jalžabeta i Martijanca, jer je neprijateljska motorizacija primijećena u tim pravcima. III bataljon nalazio se je na položajima Kapela, V. Bukovec i M. Bukovec. Patrole su se slale u određenim pravcima. IV bataljon nalazio se je u Slokovcu. Slao je patrole Sigetec — Globočec i uz Bednju.

Istoga dana su svi bataljoni vršili bojno gađanje teškim mitraljezima.

¹ Vidi: Dok. br. 32, 49 i 50.

12. ovog mjeseca I bataljon nalazio se je sa dvije čete u Puhlaki, dok je jedna četa bila u Sigetcu. Sa četama radilo se politički i vojnički. II bataljon bio je na istim položajima predhodnog dana. U 14.45 na položaje II bataljona naišla je neprijateljska motorizacija srednje tonaže iz pravca Hrženica — Selnik. Na položaj 2 čete napao je neprijatelj jačinom 40 vojničkih kamiona, 22 tenka, od kojih je bilo 6 (24 tone), sa topovima, 6 blindiranih kamiona, i sa 20 motor bicikla. Brojno stanje bilo je oko 1.800 vojnika². Po svemu izgleda da je to bio motorizirani pojačan puk iz Krapine i Zagreba. Tenkovi sa pješачkim grenadirima prešli su odmah iz sela Selnik u napad na položaje druge čete. 2 četa a potom i 1 četa prihvatile su borbu i premda se vidjelo da je neprijatelj mnogo nadmoćniji, u dvosatnoj žestokoj borbi, iako su položaji bili tučeni jakom artiljerijskom i bacačkom vatrom, neprijatelju su naneseni dosta osjetljivi gubitci, jer je izbačeno iz stroja oko 50 neprijateljskih vojnika. U 16.43 sati čete su se povukle na kotu 155, bez gubitaka, i tamo odmah posjele položaje. Neprijatelj je u 17 sati posjeo Ludbreg. U 20 sati sa novih položaja uputio je II bataljon jednu podoficirsku patrolu u nasilno izviđanje do Ludbrega. Ista se patrola sukobila na mostu sa njemačkom oficirskom patrolom, te im je ubila 4 člana iste partole, a sa strane patrole II bataljona jedan je lakše ranjen. III bataljon nalazio se na istim položajima prethodnog dana. Pojačavane su barikade, te je sa starih položaja u jutro 13. ovog mjeseca u 4 sata posjeo položaje nad kosama iznad Čukovca. IV bataljon nalazio se je na položajima predhodnog dana. Kod ovog bataljona toga dana bilo je slijedeće: oko 16 sati naišli su tenkovi iz pravca Varaždina prema Ludbregu. Izdato je naređenje: da zamjenik komandanta bataljona Drk Tomo sa 3 četom krene u Sigetec i da uhvati vezu sa II bataljonom, dočim je drug Drk Tomo umjesto da hvata vezu sa II bataljonom upao sa četom u sam Ludbreg u kojem je već motorizacija ulazila tako, da se četa razišla u dva pravca, i to: jedan dio s oficirom pri Štabu brigade Miočinovićem³, a drugi dio sa zamjenikom komandanta bataljona Tomom Drk. Četa se je poslije dva sata vremena sakupila, osim nekoliko drugova koji su se raspršili.

Na dan 13. ovog mjeseca I bataljon oko 2 sata noći krenuo je sa položaja Puhlaki u Ludbreg — Vinogradi, gdje je zauzeo položaj II bataljona, koji je otišao da osigurava Dugu Rijeku. Položaj kod I bataljona bio je zauzet već u 4 sata izjutra istoga dana. Isti je položaj držao I bataljon do 9 sati ujutro kada se je morao povući sa raz-

² Isto.

³ Stevo

loga što je banda sa teškim tenkovima nadirala iz Ludbrega a pješadija zalazila je sa boka od Kućana. Bataljon zauzeo je položaj na prvoj koti iza Ludbreg — Vinograda u pravcu ciglane i Ludbrega. Neprijatelj je naišao na položaje gdje je bio I bataljon i sa tih položaja tukao je u bok IV bataljonu. U 12 sati napravljen je juriš sa jednom četom I bataljona, te su uspjeli krenuti ustaše sa nekih položaja. Poslata je odmah još jedna četa u pomoć 1 četi, te su zajednički izvršile na neprijatelja kontrajuriš te ustaše odbacili u sam Ludbreg, i zauzeli stari položaj koji su morali pod pritiskom jačeg neprijatelja napustiti. U toku juriša neprijatelj je imao 2 ustaška časnika ubijena i oko 30 ustaša što mrtvih i ranjenih. Neprijatelj je kupio mrtve i ranjene pod vatrom svog teškog naoružanja i teških tenkova. Na strani I bataljona, koji je vršio juriš nije bilo niti mrtvih niti ranjenih. Zaplijenjene su tom prilikom dvije puške »Manliher« jedan pištolj jačeg kalibra, nešto municije i 200 komada parabelske municije.

II bataljon posjeo je položaje Dugu Rijeku — Krčevina u Debeloj šumi i održavali su vojničke i političke časove, dok je I i IV bataljon vodio borbu.

III bataljon zauzeo je nove položaje na kosama iznad Čukovca, gdje su se ukopavali i dovršavale barikade, kada je po naređenju povukao se bataljon bliže I bataljonu i zauzeo položaje u Vinogradima iznad Čukovca. Kod ovog bataljona do borbe nije došlo.

IV bataljon bio je sa 1 i 3 četom na položaju iznad Globočeca. Dočim 1-četa i teško odjeljenje bili su na položajima kod Ludbrega (kota 155).

Kod ovog bataljona neprijatelj je već primijećen oko 7.50 časova da skida barikade sa mosta i da istu baca u Bednju. Teško odjeljenje i 2 četa otvorila je vatru na barikade kod mosta. Po otvaranju vatre neprijateljski tenkovi su se kretali u pravcu Globočeca, a iza tenkova pojavili su se mali automobili na koje je otvorena vatra iz 6 mitraljeza. Oko 10 časova primijećeno je da se povlači I bataljon sa svojih starih položaja, te je tom prilikom povukla se i 2 četa IV bataljona. Ova četa nije bila obaviještena o povlačenju I bataljona, jer je I bataljon obustavio vatru budući je cjelokupna vatra teškog naoružanja prebačena sa položaja I bataljona na I četetu IV bataljona. Naređeno je sa strane operativnog oficira da se ova četa povuče na susjednu čuku prema Globočecu koja nije bila tučena od topova i bacača. 1 i 3 četa zauzele su položaj iza Globočeca ujutro u 2 sata, te je sa tih položaja primijećeno kretanje iz Ludbrega preme Globočecu, te su se isti vratili ponovo za Ludbreg i krenuli u pravcu Sigetca otkuda su krenuli preko polja i izbili iza barikada za Globočec. Tu su se malo zadržali, bacili su nekoliko mina i krenuli u pravcu Lud-

brega. Iza toga došla su tri laka oklopna automobila a za njima četiri teška tenka koji su bili natrpani ustašama i Nijemcima. Isti su se iskricali u Lasno Šumi između Globočeca i Sigetca. Tu su se zadržali neko vrijeme i krenuli u pravcu Ludbrega. Nakon sat vremena stigle su ustaše u Vinograde i krenuli u streljačkom stroju prema 1 i 3 četi put visova Globočeca i Piramide. Banda je lagano napredovala. Naše dvije čete IV bataljona čekale su. Kad su došli bliže te počeli da otvaraju vatru, ove dvije čete otvorile su također, i to: 3 četa i vod 2 čete koji je stigao sa položaja iznad Ludbrega (kota 155). Kada je banda naišla na 3 četu ista četa imala je juriš sa jednim vodom sa desnog krila u kojem je palo nekoliko ustaša a naš jedan drug bio je ranjen u ruku i nogu iz mitraljeza.

14. ovog mjeseca budući je banda sa cijelom motorizacijom napustila Ludbreg i okolne položaje bataljoni su bili razmješteni kako slijedi.

I bataljon sa jednom četom u Ludbreg, a sa dvije ostale čete, koje su bile na ishrani u Kućanu, također su se tokom večeri priključile ovoj četi koja se nalazi u Ludbregu. To stanje ostaje nepromijenjeno do 19. ovog mjeseca.

II bataljon nalazi se u selu Kućan — Puhlaki u kojem sastavu nalazi se protutenkovski top. To stanje ostaje nepromijenjeno do 19. o. mjeseca.

III bataljon se nalazi na položajima Čukovec koje stanje ostaje nepromijenjeno do 19. o.m.

IV bataljon nalazi se na položajima Globočec, gdje ostaje stanje nepromijenjeno do 19. o. m.

Neprijatelj je imao za vrijeme ove dvodnevne borbe preko stotinu izbačenih iz stroja što u mrtvima što u ranjenima, što smo dobili iz vjerodostojnih izvještaja od strane civila i sa naše strane od naših bataljona koji su bili u borbi.

Sa naše strane imali smo jednoga mrtvog 4 ranjena i oko 15 raspršenih. Jedinice koje su bile na jurišu istakle su se svojim jurišima. Niko naročito ne može biti pohvaljen, budući je cijela brigada bila u borbi sa nadmoćnim i jako naoružanim neprijateljem.

Zaplijenjeno oružje: dvije puške »Manliher«, jedan pištolj jačeg kalibra, nešto municije i 200 komada parabelske municije.

Budući je neprijatelj izveo iznenadan napad na Ludbreg i kako je bio brojčano premoćan, a u teškom naoružanju osobito, to su akcije, tj. odbrana i napad ove brigade bile efikasne i jake budući su naprijatelj u drugom danu borbe nanijeli veliki gubitci ne dozvolivši mu probijanje ka Koprivnici, već je odbačen u Ludbreg i od Ludbrega morao se povući sa cijelom motorizacijom u Varaždin.

U napadu sa neprijateljske strane učestvovali su ustaše, Nijemci u tenkovima i SS nemački odredi sastavljeni od Holandana, Rumuna, Belgijanaca i drugih nacija.

Sa naše strane utrošeno je 6.700 metaka. Bombi nije utrošeno, već je utrošeno 4 komada mina.

Utrošenu municiju popunili smo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Robić Ivan, v.r.

5

Komandant:
Štok⁴, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 47.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 98, str. 367 — 371.

65

1943, studeni 19.

Izveštaj NOO »Bosiljka« Mjesnome komitetu KPH Zagreb s popisom sanitetskoga materijala upućenoga u Moslavinu

NOV MOSLAVINA otpremljeno iz skladišta

NOO »Bosiljka« (IV. KOT-)

3	pak. vate
3	role zavoja
6	tuba vaselina
1	tuba Lanolin kreme
80	Mianin tableta
10	ampula Emetin mur /sterilne injekcije
3	Coramin "
2	Adrelanin "
2	Cebion "
4	Transpulmin "
3	Spasmalgin-Roche
41	injekcija raznih veličina i vrsta
65	

⁴ Izidor

⁵ Okrugli pečat: Štab NOU brigade »Braća Radići
(u sredini petokraka zvijezda)

5 kom. igla za davanje injekcija
3 ds. Targesin od 2 gr.
4 kutije seruma protiv disenterije
3 " Poliv. cjepivo protiv tipa
1 " aspirina
3 litre joda

U Zagrebu, 19. novembra 1943.

PREUZEO:
Pipić¹, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-66/1241.

66

1943, studeni 19.
Zagreb

*Izještaj Glavnoga ustaškoga stana Ministarstvu unutarnjih poslova
NDH o zločinima Nijemaca u selu Bistrički Laz*

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA - MINISTARSTVO UNUTAR-
NJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SUGURNOST
Odsjek za političko redarstvo

Broj : V.T. 5579-B/I-1-a-43.

Zagreb, dne 19. XI. 1943.

Predmet: Marija Bistrica,
prilike.-

URED POMOĆNIKA MINISTRA UNUTARNJIH POSLOVA
g. Dr. Vjekoslava V r a n č i ć a

O v d j e

Savezno izvješćem Kotarske oblasti u Donjoj Stubici od 5. XI.
^943. broj 307-Taj/43, a koj e je izvješće dostavljeno Naslovu, u pred-
metu strijeljanja žitelja po njemačkoj vojsci u Laz Bistrici, u prilo-

Prirjeđivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

gu pod./, dostavlja Vam se dopis Glavnog ustaškog stana od 29. listopada 1943. broj V.T. 16-138-1943 u istom predmetu.

Umoljava se Naslov da poduzeme odlučne mjere, kod mjero-davnih njemačkih vlasti, kako bi se u buduće spriječili ovakvi i slični postupci njemačke vojske prema nevinom pučanstvu.

ZA DOM SPREMNI!

M.P.³

M.P.¹

GLAVNI RAVNATELJA:
(D^r. J u r č i ć²)
Jurčić, v.r.

Prijepis

U S T A Š A — HRVATSKI OSLOBODILAČKI POKRET
GLAVNI USTAŠKI STAN

Broj: V.T. 16-138-1943.

Zagreb, dne 29. listopada 1943.

Predmet: Prilike u Mariji Bistrici.-

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
na ruke g. Ministra
Z a g r e b

Dne 28. ov. mj. 1943. primili smo u ovom uredu sljedeće izvješće: »Dana 26. o. mj. došlo je u Mariju Bisticu 11 samovoza sa njemačkom vojskom, te jedan tank. Iz Marije Bistrice ova je vojska krenula u pravcu sela Bistrički Laz. Odmah u početku toga sela njemački vojnici započeli su paljenjem kuća, te su zapalili 24 doma i ubili 22 osobe, što je do sada utvrđeno.

Tom zgodom spaljena je kuća i gospodarske zgrade vlasništvo Bertović Fabijan, kojem su poginula u vojsci 2 sina, koji su bili kao legionari. Prije paleža isti je molio da mu ne pale kuću, jer da je sam, a da su mu oba sina poginula u borbi, ali tome se nije udovoljilo. Isti slučaj dogodio se kod jedne udovice, koja imade tri sina u

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo unutarnjih poslova
Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost

² Milutin

³ Zaprimni pečat ministarstva unutarnjih poslova NDH — Ured ministra, O.M.V.T. broj 264, primljeno dne, 30. XI 1943.

vojsci, pa su i njoj zapalili kuću i gospodarske zgrade, a navodno i ona je ubijena.

Sve ubijene osobe, kao i one, kod kojih je izvršen palež, poznate su kao izpravne i za iste možemo jamčiti da su potpunoma pouzdane i da su nedužno stradale.

Ovom prilikom odnešeno je od gostioničara Jakovac Martina oko 130 litara rakije, nešto vina i trafike a nisu mu ništa platili. Tako isto zaklano je jedan ili dva komada svinja od do sada neustanovljenog vlasnika iz ovog sela.

U jednoj kući ubijena su četiri mladića, koji su se tom zgodom nalazila u kući te su isti ubijeni, pa su iznešeni iz kuće i na iste stavljena je* kukuruzovina i spaljeni su.

Nije zaključeno da imade još osoba ubijenih ili oštećenih, što će se naknadno utvrditi.

Isto tako jednoj osobi koja je uslied vatre bježala iz kuće i imala novac oko 4.000 kuna u ruci te joj je taj novac odnešen. Po pričanju žitelja ovoga sela imao je kod sebe pok. Gabud Valent oveću svotu novaca, te je isti dopremljen u Mariju Bisticu, gdje je u jednoj obližnjoj šumi streljan, a nakon toga kod njega se novac nije pronašao.

Kod dolaska Njemačke vojske u Mariju Bisticu, zapovjednik posade ustaški poručnik Baričić ponudio je jednog vodiča kao tumača i kojem su poznate prilike, gdje su se zadržali partizani, ali je taj prijedlog odbijen, jer su Njemci izjavili da im je isti nepotreban.

Molimo Glavni ustaški stan, da se u buduće ovakovi slučaj nebi dogodio, pošto u mjestu Marija Bistica imade dovoljno jaka posada, koja je u stanju zaštititi područje koje joj je određeno i na ovaj način ni u kojem slučaju smatramo da nebi bilo potrebno da se bez predhodnog traženja pomoći ne šalje u ovaj kraj njemačke oružane snage.«

Molim g. ministre, da se u ovaj problem što žurnije zahvati i poduze potrebite mjere, jer ovo je već drugi slučaj gdje njemačka vojska radi posve na svoju rukt^f*, a naše vlasti ne poduzimaju ništa za zaštitu nevinog pučanstva.

Slučaj Žumberka⁴, koji sam Vam dostavio 29. X. 1943. pod brojem V.T. 16-163-1943. te sada ovaj slučaj mora nas natjerati na razmišljanje i prisiljeni smo si staviti pitanje kuda će to dovesti ako se ovako dalje nastavi?!

Kako prvi, tako i drugi slučaj je veoma jasan i u biti svojoj tragičan, da ne trpi odgađanja. Uvjeren sam u to, da ako ne budemo žur-

⁴ O zločinima Nijemaca na Žumberku vidi: Grada SZH knj. VI, Dok. br. 201.

no radili, da ovi slučajevi neće biti osamljeni i da ćemo dnevno iz različitih područja N.D.H. primiti ista ako ne i tragičnija izvješća.-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

M.P.   MINISTAR POSTROJNIK:
Dr. Sušić⁵, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, inv. br. 6318.

67

1943, studeni 20.

Izveštaj Dragutina Sailia, člana Centralnoga Komiteta KP Hrvatske Centralnom komitetu o političkom stanju na području kotara Sisak, Kutina, Garešnica i Čazma, izveštaju Lepe Perović o radu NOO u Zagrebu te o oslobođenju Koprivnice.

Dragi drugovi,

prolaz preko Banije za Moslavinu bio je prilično otežan zbog prepada bande, koja je sa velikim snagama, napala Crkveni Bok i Strmen, koji su spalili i uništili čamce za prevoz, tako da sam morao jedan dio poći putem za Slavoniju, te sam iz tog puta vratio se u Moslavinu. Prolazeći kroz Lonju, održali smo tamo sastanak sa Mjesnim N.O.O. Prolazeći kostajničku prugu, banda je primjetila naše kretanje i poprašila nas malo topovskom paljbom. Prolazeći kroz trokut¹, prihvatne stanice dosta slabo funkcioniraju. Tim putem promet je velik. Obično se prolaznike šalje dalje sa obećanjem, da na slijedećoj stanici će dobiti hranu, no tamo ne dobiju, pa tako gladni i umorni vuku se drugovi tinj putem. Tako smo imali prilike vidjeti, kako iz Osekova šalju veće grupe u Kostrinju, obećajući im da ih tamo čeka hrana, ali tamo nisu primili, jer to je zaselak sa malo kuća i dabome da ne može zadovoljiti hranom toliki promet. Povelili smo odbornika tog mjesta u Osekovo i sa kotarskim N.O.O. uredili da im se pruži pomoć i odmah uspostavi kuhinja na prihvat-

⁵ Lovro

¹ Riječ je o području između Sunje, Kostajnice i Siska, tzv. »banijski trokut«.

nim stanicama. Osekovo i okolina je vrlo bogat kraj, pun svega i neosjetljivo može opskrbljivati hranom te kuhinje. U Osekovu smo sa odborom u prisustvu sa nekoliko mještana održali sastanak, objasnili im nutarnju i vanjsku situaciju u vezi sa zasjedanjem Zavnoha. Prebacivanje hrane i stoke je slabo, zbog slabog osiguranja. Svojevremeno se nalazio tamo prvi bataljon Odreda, koji je osiguravao prebacivanje, no on je povučen, a sa time mnogo otežano prebacivanje materijala. Tako je na pr. propalo oko 80 kom. svinja, koje su trebale biti prebačene za Baniju, što je banda sa manjim snagama osujetila.

Mjesta u trokutu² su dobra i narod je u stalnoj pripravnosti, da sa najnužnijim stvarima bježi pred bandom, koja pravi često ispa-de. Seoske straže su bez oružja, i u vezi s time, razgovarao sam u št. Odreda, da se bar onima koji vrše prebacivanje ljudi preko pruga i cesta dade nekoliko pušaka.

U Moslavini zadržao sam se 8 dana. Tu sam doznao da se Anka³ ne nalazi više na Kalniku, već da je otišla u Slavoniju. Održao sam sastanak sa O.K.⁴, bio sam u Komandi Područja i održao sastanak sa part, jedinicom, Komande Područja. Pregledao sam bolnice, bio sam u št. Odreda, gdje smo u saglasnosti part, jedinice i O.K. u prisustvu načelnika štaba II. Zone, učinili neke izmjene i popunili štab. Održan je sastanak kot. N.O.O. na kojem su prisustvovali Mladen Iveković, Lakuš⁵ i Dr. Vinko⁶. Održan je uspješni zbor II. Moslavačke Brigade na kojem je uz ostalo govorio i Mladen Iveković.

Part, organizacija O.K. Moslavine još je dosta slaba, i gubi se na tako velikom oslobođenom terenu. Istina unatrag mjesec dana pokazuje stanovite rezultate i vide se da su krenuli naprijed, što je očito rezultat Ankinog posjeta, čijom zaslugom je rad postavljen na zdrave noge.

Narod 75 % stoji uz N.O. borbu, te se očituje u tome, što sudjeluje u rušenju pruge. Dosta slabo stoji oko Siska, Kutine i Gojila, gdje su dosta jaka neprijateljska uporišta.

U Garešničkom kotaru, ima 30 % Srba. Tu su se pojavili četnici i bila je otkrivena njihova organizacija. Raspršeni su, i sada ih nema, već samo kadkad proširi se po koja njihova parola. Nema sumnje, da je toj pojavi najveći razlog taj, što Srbi ovih krajeva nisu uopće ili veoma malo upoznati sa ciljevima naše N.O. borbe. Slična pojava je kod Srba u Podravini o čemu ću se još naknadno osvrnuti. Do

² Riječ je o području između Lipovljana i Stare Subocke, tzv. »slavonskom trokutu«

³ Berus

⁴ Okružni komitet KPH Čazma.

⁵ Filip

⁶ Franko Vinter

njih nije dopro do danas ni jedan broj »Srpske riječi«, koja će, nema sumnje učiniti veliki preokret kod ovih ljudi, jer nisu zaguljeni, a inače su bistri ljudi. Mi smo otiskali u Koprivničkoj tiskari 5.000 primjeraka »Srpske Riječi«⁷. Od velike koristi bi bilo, kad bi koji Srbin iz Zavnoha došao u ove krajeve, i molim vas da to što skorije omogućite.

U sisačkom kotaru, narod voli Kom. Partiju i vidi u njoj rukovodeću ulogu, ali uslijed slabosti part, organizacija, nije ta popularnost Partije došla do izražaja. Bilo je pokušaja formiranja »bijele garde« od Kovačevića⁸ i komp. ali su pravovremeno razbijeni. Rad je dosta otežan, jer neprijateljsko uporište je jako i stalno ugrožavaju mjestu, a time i rad naših part, i vanpartijskih organizacija.

U čazmanskom kotaru, stanje je dosta dobro. Narod se oduševljava N.O. borbom, no postoji izvjesna bojazan kod ljudi, da će to biti pobjeda komunista, i boje se da će im se oduzeti zemlja. U dubravskoj općini, uspjelo se uspostaviti N.O.-O.O.-e u svim selima.

Uspjut pregledao sam bolnice, i stanje u njima nije bilo baš zadovoljavajuće. U staroj bolnici bilo je mjesta svega za 30 ranjenika, dok su ostali sa ambulantom smješteni privremeno po kućama. Nova bolnica je gotova i za nekoliko dana trebalo je biti preseljenje. Ishrana ranjenika je dobra, prostora dosta malo, no sa novom bolnicom je to riješeno. Čistoća mogla bi biti bolja. Jedino na što se ranjenici tuže, je pomanjkanje duhana, knjiga i vijesti. Ranjenici nemaju ništa za čitati i nitko nije do sada sa njima politički radio. Dolaskom novog komesara se i to popravlja.

2. XI. stigao sam na Kalnik u Štab II. Oper. Zone. Anka je već prije otišla u Slavoniju. Tu sam našao od Povjerenstva druga Matu⁹ (sudija), Teheka¹⁰ i Marka¹¹. Održali smo sastanak O.K.¹², bio sam na sastanku št. Brigade »Braće Radića« u vezi sa pripremom osvajanja Koprivnice. Zatim smo održali part, sastanak Komande Područja, održali smo zajednički sastanak št. XXVIII. Divizije sa št. II. Oper. Zone, isto u vezi sa napadom na Koprivnicu. Sazvali smo part, savjetovanje Brigade »Braće Radića«. Savjetovanje bilo je dobro pripremljeno, no morali smo prekinuti, jer je neprijatelj iznenada napao tenkovima i dosta jakim snagama. Bio sam na sastanku št. Zone, o analizi akcija na Koprivnicu, i održali smo part, sastanak Štaba Zone.

⁷ Glasilo Narodnooslobodilačkog pokreta, prvi broj izišao je 10. IX 1943. godine. Od 15 VII 1944. to je organ Srpskog kluba vijećnika Zavnoha.

⁸ Zvonimir.

⁹ Josip Hrnčević

¹⁰ Antun Biber

¹¹ Belinić

¹² Oblasnoga komiteta KPH Zagreb.

primili smo pismo i izvještaj od drugarice Zine.¹³ Stanje u Zagrebu je veoma teško, a naročito u pogledu ishrane. Dovoz živ. namirnica je veoma slab, i zbog toga su cijene istih visoke. Vlasti su dozvolile slobodnu trgovinu, no to ništa ne pomaže, jer su cijene u trgovinama jednake švercu. Zagrebu prijete opća glad. Vlasti su nastojale kanalizirati nezadovoljstvo masa protiv N.O.V., putem plakata i ostalom propagandom, no neprijatelj u svojoj namjeri nije uspio, jer svi znadu da je tome kriv okupator i njegovi sluge, a ne naša blokada. Pitanje ishrane je važan problem i za ishranu naših aktivista i simpatizera, koji odlaze van zbog dobave hrane, no naši im plijene u koliko nemaju dozvole naših N.O.O. Izdavanje tih dozvola kontrolirat će M.N.O.O.

U izvještaju¹⁴ među ostalim drugarica Zina kaže: »reorganizacijom N.O.O. na radničke i namješteničke sindikate, koja se sada provodi, okupit ćemo mase tako, da će se moći sprovesti ekonomske akcije, koje će se vremenom povezivati sa političkim akcijama.« Ne sjećam se, da smo dali uputstva, da se N.O.O.-i stvaraju po sindikatima. Razgovarao sam sa drugom Matom i Markom o tom i oni mi kažu, da su to pretresali sa drugaricom Ankom, i da su preporučili stvarati N.O.O.- po strukama, a ne sindikatima. Razmislio sam o tom i držim da je to pogrešno, te sam joj na to u suglasnosti drugova iz Povjerenstva odgovorio slijedeće: »Kakova je to reorganizacija N.O.O.-a na radničke i namješteničke sindikate? N.O.O.-i stvaraju se po tvornicama, poduzećima, većim radnjama i raznim ustanovama, a ne po sindikatima. Ne idemo za tim, da stvaramo odbore po strukama, da stvaramo neke staleške organizacije, jer karakter N.O.O.-a je širok i sveobuhvatan. Jedino u manjim radnjama, gdje radi po nekoliko radnika, može se i treba se koristiti poznanstvom radnika po struci i ostalim zvanjima zbog lakše povezanosti, no to ne znači, da ćemo sad u jednoj ulici ili predjelu stvarati iz niz takvih malih radnja N.O.O.-e stolara, šustera, krojača i t.d. N.O.O.-i su organi narodne vlasti, i oni su zbir odanih i poštenih rodoljuba, bez obzira na spol, političku, vjersku i nacionalnu pripadnost, bez obzira na njegovo zvanje, položaj i imovno stanje. Traži se odanost N.O. borbi i poštenje. ... Mi moramo budno paziti, da naša borba ne poprimi karakter klasne borbe. To ne znači, da mi dižemo ruke od tih sindikata, i da odustajemo od bilo kakvih zahtjeva za poboljšanje životnih uslova. U sindikatima u koliko se u njima još danas okupljaju radnici, treba da radi part. org. i podstrekava mase na borbu

¹³ Lepa Perović, instruktor CK KPH u Zagrebu.

¹⁴ Riječ je o izvještaju o radu Mjesnoga komiteta KPH Zagreb. Kopija djelomično sačuvanoga izvještaja nalazi se u fondu MK KPH Zagreb (AIHRPH, KP-66/1226).

za bolje uslove rada, povišica plaća i tome slično«. Molim vas odgovorite nam, da li je tako pravilno postavljeno¹⁵.

Sigurno je do vas doprla pripovijest o »čerkezima«¹⁶. U Zagrebu i okolini se mnogo pričalo a i straha zadala pripovijest o čerkezima, za koje neprijateljska propaganda tvrdi, da su to ruski zarobljenici i sovjetski građani, koji navodno vrše strašne pokolje. Drugarica Zina o tom nam piše slijedeće: ». . . mi smo objašnjavali članovima Partije, a preko njih i vanpart. org., da su to elementi demoralizirani teškim uslovima u zarobljeništvu, i isticali smo to kao kapitulaciju pred fašizmom!« Na ovo objašnjenje, odgovorio sam slijedeće: »Iznenaduje nas vaše objašnjenje članovima part, a preko njih vanpart. org. o čerkezima koji su utjerali mnogima strah u kosti. Nisu to nikakvi demoralizirani elementi, teškim uslovima u zarobljeništvu, već je to čisto bjelogardejska banda, odgajana niz godina od međunarodne reakcije, u mržnji protiv SSSR. Nisu to sovjetski građani i razni zarobljenici, već je to banda, koju je Veliki Oktobar raspršio širom kugle zemaljske, i jedan dio tog ološa uspio je Hitler sakupiti i iskoristiti u borbi protiv Sovjetskog Saveza, a sad protiv nas. Tu je neprijatelj u svojoj namjeri dobrim dijelom uspio, da stvori sumnju o velikom bratskom narodu. Vi ste mu nasjeli, i baš onako tumačili, kako je to neprijatelj želio.«

Kako smo vam javili, naši junački borci osvojili su nakon uporne obrane neprijatelja, grad Koprivnicu. Nema sumnje, lijep uspjeh, i naši su borci dostojno proslavili godišnjicu Velike Oktobarske Revolucije. Neprijatelju su naneseni osjetljivi gubitci i pretrpio je gubitak od 60 mrtvih, 100 ranjenih, i 450 zarobljenih. Naši su gubitci 29 mrtvih i 53 ranjena. U naše ruke pao je velik plijen i to: 15 vagona papira, 7 vagona šećera, 2 vagona soli, 40 vagona pšenice i brašna, 300 pari novih cipela, 1.000 novih odijela, 12 lokomotiva, i 380 vagona, te 1 avion (lokomotiva, vagoni i avion su uništeni), 500 pušaka, 20 puškomitraljeza, 8 t. mitraljeza, 4 laka minobacača, pola milijona metaka 500 mina, 400 kg. eksploziva, 2 teretna i 2 luksuzna automobila, 6 motorkotača, 600 bicikla, 3 radiostanice, (od toga dvi-

¹⁵ Uz izvještaj L. Perović dat je prijedlog organizacione strukture namješteničkih NOO-a. Od stvaranja strukovnih sindikata odustalo se nakon protivljenja Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku. Iz izvještaja MK KPH Zagreb za studeni (Vidi: Dok. br. 153) ne vidi se nikakva promjena u organizacionoj strukturi NOO u tom smislu. Da su ti problemi, o stavu prema radništvu ostali na dnevnom redu govori i pismo kojem S. Zlatić, rukovodilac Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku traži mišljenje Centralnoga komiteta KPH (AIHRPH, KP-33/2160). Biro CK KPH zauzeo je stav da se ne mogu stvarati posebni radnički NOO-i, a ako radnici žele da poprave svoj položaj ». . . neka se bore u sindikalnim organizacijama u koje su prisilno mobilizirani . . . « (AIHRPH, KP-33/2160).

¹⁶ »Čerkezi« su u drugome svjetskom ratu okupatorske snage sastavljene od zarobljenih »Crvenoarmejaca«. Pripadnike tih jedinica nazivali su Čerkezima mada je u njima bilo pripadnika raznih naroda iz SSSR-a; a Čerkezi nisu predstavljali većinu u njima.

je veće i 2 štamparije koje su sa osobljem (dobrovoljno) otpremljene na sigurnije mjesto. U isto vrijeme neprijatelj je protjeran iz Novigrada Podravskog, gdje je uhvaćeno 5 vagona pšenice, i 70 kg. kože. Neprijatelj je već u više navrata pokušao jakim snagama ispadom iz Varaždina, Križevca i Bjelovara prodrijeti do Koprivnice, ali je svaki puta uz gubitke odbijen u svoje baze. Upravo je nevjerojatno sa kakovom hrabrošću naši borci odbijaju neprijatelja, koji nastupa lakim i teškim tenkovima. Mi do danas još uvijek držimo 5 kotarskih mjesta, i to: Zlatar, Ivanec, Novi Marof, Ludbreg i Koprivnicu. U Koprivnici je odmah formiran mjesni N.O.O. i Komanda mjesta. Održana je veoma uspješna skupština na kojoj je bio prisutan veliki broj građana. Dan prije, priredila je omladina bakljadu. Mjesni N.O.O. izdao je letak, u 5.000 primjeraka sa punim imenima svih odbornika. U 10 dana izdano je: Proglas Zavnoha 20.000 kom. (5.000 poslali smo u Zagreb), zadnji broj »Naprijed« 5.000 kom., »Vijesnik« 5.000, »Srpska Riječ« 5.000 kom., »Saopćenje Štaba II. Oper. Zone« 10.000 kom. i letak mjesnog N.O.O.-a 5.000 kom. Povedena je kampanja za mobilizaciju. Iz nekih sela omladina je došla pod barjakom u grad. Izvjestan broj mladića ostao je odmah u vojsci. Ima izgleda da će biti uspjeha.

Bio sam prisutan, kod priprema akcija na Koprivnicu, i moram napomenuti, da se komandant Zone, drug Vlado Matetić, pokazao odličnim rukovodiocem. 99 % izvršena je akcija, kako je bila predviđena. Osiguranja koja su branila od iznenađenja iz Varaždina, Križevca i Bjelovara, bila su postavljena na najbolje položaje, što se pokazalo, jer neprijatelj iako velikim snagama sa teškim tenkovima nije već u više navrata uspio u svojoj namjeri, da se probije do Koprivnice. Izrada plana za napad, uglavnom je djelo druga komandanta i za vrijeme same akcije, štab Zone je čvrsto držao rukovodstvo u svojim rukama. U neposrednoj blizini Koprivnice štab Zone bio je preko radia i kurirske veze stalno informiran o situaciji na cijelom sektoru operacija i davao potrebna uputstva. Pripreme su učinjene gotovo neprimjetno, jer po svemu se vidi, da je neprijatelj bio prilično iznenađen. Evakuacija bila je dobro organizirana, po Komandi Područja, te se odmah po osvajanju pristupilo izvažanju plijena, u čemu je bilo stotine i stotine kola angažirano. Narod je rado vozio, no bila je nedovoljna kontrola i dosta toga je putem nestalo. Sanitet bio je dobro organiziran, i svaki ranjeni bio je brzo previjen i otpremljen na određeno mjesto. Pregledao sam bolnice i ambulante i mora se priznati, da je sanitetska služba dobro organizirana. Glavna zasluga za to je Dr. Milunića¹⁷, koji si daje mnogo truda i

¹⁷ Josip

brige oko bolnica i ranjenika. Na sastanku šabske ćelije, postavilo se i njegovo pitanje prijema u Partiju, i drugovi preporučuju, da se ga primi, jer da bi mu to dalo još više volje za rad. Sjećam se, da smo o tom svojevremeno razgovarali, ali smo to odgodili. Pregledavajući njegov rad, i u razgovoru s njim, dobio sam dojam da voli Partiju, i da bi mu se mnogo pomoglo, kad bi se ga povratilo u Partiju. Slažem se time, da se ga povrati i držim, da ne bi pogriješili kad bi to učinili. Molim vas, donesite odluku o tom.

Za 21. o.mj. zakazali smo sastanak sa svim članovima Vijeća, koji su nakon zasjedanja Zavnoha došli u ove krajeve, sa svrhom da učinimo jedan plan rada, jer bio je slučaj da se po nekoliko tih drugova nalazilo u jednom okrugu ili kotaru, a u mnogim mjestima gdje se ukazivala naročita potreba, nije bilo nikoga. Taj sastanak smo odgodili, zbog toga, jer su mnogi pozvani natrag. Velika je šteta za ove krajeve, što drug Mladen Iveković odlazi odavde. On je poznat ovdje, dobro postavlja stvari, i bio bi od velike koristi, pa ako je ikako moguće, povratite ga natrag, sa još nekolicinom drugih vijećnika.

Lakuša treba upozoriti, da se ne zalijetava u svojim govorima. Tako je kod Preseke (bliža okolina Zagreba) na zboru gdje je prisustvovalo oko 4.000 ljudi, dijelio popovsku i vlastelinsku zemlju sve u šesnajst.

O bivšem komesaru II. Oper. Zone drugu Marku, neću mnogo govoriti, jer vam je od prije poznato moje mišljenje o njemu, a to je najbolje. Radio sam posljednjih dvije godine sa njime, bio je vredan i rijetko požrtvovan. Bio sam kod njegovog odlaska za komesara II. Oper. Zone pred godinu dana, i znam kakovo je stanje bilo tada. Sad nakon godinu dana, imao sam opet sreću, da budem kod njegovog odlaska¹⁸ iz II. Oper. Zone. Stanje u tih godinu dana mnogo se promijenilo na ovom teritoriju u našu korist, za što jedan dobar dio zasluga je druga Marka. On je primjerno odan Partiji, vrijedan, požrtvovan i pošten, a isto tako obljubljen u narodu kao i u vojsci.

Mnogo vas drugarski pozdravlja:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

20. XI. 1943.

Konspirator,¹⁹ v.r.

P.S. Danas odlazim za Slavoniju gdje ću se sastati sa drugaricom Ankom.

Usput ću po svoj prilici na part, savjetovanje bjelovarskog okruga.

Original, strojopis
Sign. AIHRPH, KP-29/1832.

Drug.pozdrav
Konspirator, v.r.

¹⁸ M. Belinić odlazi na dužnost u centar KPH; on je tada kooptiran u Politbiro CK KPH.

¹⁹ Dragutin Sali

1943, studeni 20.

Pismo Olega Mandića Pavlu Gregoriću, tajniku Izvršnoga odbora ZAVNOH-a o političkoj situaciji u Podravini i Koprivnici te potrebi koordiniranja rada NOO i NOV

REFERAT O POLITIČKOM STANJU U PODRAVINI I KOPRIVNICI

1. Politička situacija. Cim je Narodno-oslobodilačka vojska počela zauzimati gradove sve se oštrije počinje osjećati pomanjkanje prigodnih političkih kadrova. Dosadašnji — a ima ih malo — u toku svog 2-godišnjeg rada prilagodili su se seoskom mentalitetu i slabo poznaju mentalitet građana. Radi toga ne osjećaju poleta za politički rad u gradu. A taj je potrebniji nego ikada. Građani se još nalaze pod dojmom fašističke propagande, ne poznaju činjeničko stanje, i neznaju izraziti u konkretne političke forme svoje pristupanje N.O.B.-i; ukratko, oni su potpunoma dezorijentirani. Ovo isto tiče se onih građana, koji sastavljaju N.O.O.-e. Prilikom zasjedanja gradskog N.O.O.-a u Koprivnici niže potpisani zajedno sa drugom Mesarićem¹ od Bjelovarskog Okružnog N.O.O.-a morali su držati kurs da se razjasni i održi linija borbe u radu dotičnog N.O.O.-a U ostalom to ne smije ni začuditi. Gradski N.O.O.-i nemaju materijala, direktiva i uputa, na osnovi kojih bi radili. Zato u početku prelaza sa konspirativnog na organizatorni rad u oslobođenom gradu trebaju im tačne upute kako će riješiti mnoštvo onih problema, koji su karakteristični za grad, dok ih selo ne pozna. Što će se više gradova zauzimati, to će položaj N.O.O.-a biti teži i zamršeniji, ako se pravodobno ne preduzmu potrebne mjere.

2. Koordinacija rada N.O.V i N.O.O.-a. Vojska, koja je uvijek najdivniji primjer požrtvovanja i borbenosti nezna koordinirati svoj rad s radom N.O.O.-a u novo oslobođenim gradovima. Ona se postavila na stanovište da je državni novac, imetak narodnih neprijatelja i t.d. ratni plijen na koji ima samo ona pravo, i dosljedno tome i Postupa. Uslijed toga gradski N.O.O.-i odmah u početku svog rada na novo oslobođenom teritoriju nalaze se bez svakih sredstava. Komande područja rekviriraju novac, zalihe u vojnim magazinima i

¹ Milan

slično. Sa svoje strane operativne jedinice traže od N.O.O.-a da se oni skrbe za njihovu prehranu, što N.O.O.-i nisu u stanju da provedu.

Bilo je slučajeva da su partizani pljačkali privatnu svojinu. Radi ovog prekršaja dvojica bila su streljana.

Bilo je pokušaja da se stvori nejasna i zamršena situacija u nekim granama uprave. Bilo je pokušaja da se svi dućani stave pod vojnu kontrolu unatoč toga da je odmah poslije zauzeća Koprivnice bilo dogovoreno da dućani spadaju pod nadležstvo N.O.O.-a. Budući da oglas, što ga prilažem², nije bio potpisan od nikoga, a štabovi brigada i divizije odlučno su nijekali da su izdali jedan takav nalog, očividno je da se radilo o tome da se stvori zbrka u pojmovima građana, koja bi mogla dopustiti mogućnost samovoljnih postupaka.

3. Stav građanstva i seljaštva spram NOB. U glavnom muško stanovništvo gradova i sela drži se pasivno i slabo stupa u redove NOV-e. Njemu su važniji privatni interesi i lični boljitak i zato nerado se izlaže nedaćama partizanskog života. Ono voli da se otkupi u doprinosima u novcu i hrani, unatoč toga što su vodeći krugovi NOB-e uprli svoju propagandu prije svega na to da se poveća broj stupanja u vojsku, i da se tako odterete jedinice iz drugih područja, koje ovdje operiraju.

Ako se želi izbjeći duhovnom rascjepu između grada i sela, koji bi mogao škoditi sređivanju naše države potrebno je u prvom redu:

a) da se što više širi materijal o poslovanju NOO-a među onim vodećim građanima, koji prednjače u NOB-i i koji predstavljaju materijal za gradske NOO-e.

b) da se koordinira rad između vojske i gradskih NOO-a.

U Okružnom NOO-u Bjelovar, dne 20. novembra 1943.

Pisano u 2 primjerka: jedan za druga dr Paju Gregorića, drugi za dr Antu Mandića.

Uz srdačne pozdrave

Dr Oleg Mandić, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NV-7/487.

² Navedeni prilog nedostaje.

1943, studeni 22.

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Čazma Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju za listopad i studeni 1943. godine

O.K. KPH — Čazma
22. XI. 1943.

IZVJEŠTAJ

za mjesec listopad-studeni (vr. 25-15)

Politička situacija

Na čitavom okrugu raspoloženje naroda za NOB povećava se, pa i u onim mjestima i selima, koja su do sada bila pasivna. Tako je nastao i preokret kod mađarskih manjina. Da se situacija općenito — uprkos terora — popravlja doprinjeli su tome uz glavne uzroke t.j. napredovanje Crvene Armije na Zapad i uspjesi naše vojske, još i posljednje zasjedanje ZAVNOH-a, te je narod upoznat sa zaključcima kako o državnom uređenju poslije rata, tako i o tome tko će odlučivati o sudbini naših naroda. Na pojedinim djelovima našeg okruga doprinjelo je poboljšanju stanja — za sada se još ne vidi u kolikoj mjeri — organiziranje izvršnog odbora HSS-a. Dobro je djelovao prelaz Narodno-oslobodilačkoj Borbi bivšeg zastupnika HSS-a Vojkovića¹. Vojković je dao izjavu u kojoj je pozvao narod u borbu, javno priznao grešku ulaska u Pavelićev Sabor, kao i to da se u potpunosti slaže sa linijom borbe, te odaje priznanje Komunističkoj Partiji kao rukovodiocu. Djelovanje reacionara iz bivše stranke HSS-a općenito se ne osjeća, nego djelomično, i u tim slučajevima narod ih osuđuje i oni ostaju izolirani. Većina je pristaša HSS-a prešla na stranu NOB-a od kojih jedan veliki dio, kako funkcionera tako i članova aktivno sudjeluje, bilo u borbi bilo u NOO-ima. Možemo reći da je otpadanje od reacionarnih klika pri kraju. Oni za sada nemaju u narodu nikakvu podršku.

Kod srpskog stanovništva i to kod starijih osjeća se neka nelagodnost, obzirom na zasjedanje ZAVNOH-a gdje je iznesen jasan stav prema dinastiji i prema kralju.

¹ Tomo

Obzirom na rukovodstvo naše Partije kod širokih narodnih masa nije prodrlo u svijest, da Partija kao organizacija rukovodi borbom, nego kažu »to vode komunisti«. Ovdje treba naglasiti, da se veći dio stanovništva ne plaši toga, kako je to htjela nametnuti neprijateljska propaganda time, što su mislili skrenuti liniju naše borbe, prikazivajući je na klasnoj osnovi, a komuniste najgorim ljudima. Ogromna većina smatra komuniste kao najpoštenije borce i njihovo rukovodstvo smatra normalnim.

Upadima neprijateljske vojske iz uporišta u okolna sela izazvalo je u pojedinim djelovima okruga zastrašenost, a tome i povučenost za razliku do pred mjesec dana, kad je neprijateljska vojska bila istjerana u uporišta (terenskim četama).

U posljednje vrijeme pojačava se teror okupatora hvatanjem taoca zbog rušenja pruge, te prilikom upadanja u sela ubijanjem bez obzira ko je, a isto tako paljenjem čitavih sela. Nastojeći na taj način svojim divljačkim terorom zastrašiti narod i udaljiti ga od Narodno-oslobodilačke Borbe, kao i koristiti se otetim plijenom.

Po kotarima:

Č a z m a n s k i k o t a r

U ovome kotaru u posljednje vrijeme i zadnja općina Štefanje, koja je bila pasivna aktivizirala se, samo donošenjem sa strane susjedne općine bjelovarskog okruga četničkih tendencija (»Oj, Hrvati al ćemo vas klati. «) nije se još uvijek uspjelo narod te općine privući NOB-u, kao i ostalim djelovima kotara. Na čitavom kotaru osim uporišta Čazma i Ivanić Grad kontrola je u našim rukama, a dapače djelomično i u samim uporištima, što je najviše došlo do izražaja u Križu.

U posljednje vrijeme prišao je jedan stari poznati HSS-ovac (Kranjec²) NOB-u te je povukao za sobom jedan dio onih, koji su se kolebali. Po strani se drži još zamjenik narodnog zastupnika Marković³ ali i on kako izgleda će poslije sastanka sa vijećnikom Polakom⁴ pristupiti. U jednom dijelu kotara osobito u nekim selima općine Ivanić Kloštar narod je na takovom stupnju uz NOB, da je sam tražio kidanje pruge, a i vršili su kontrolu na glavnoj cesti. Odluke ZAVNOH-a primljene su sa velikim zadovoljstvom tim više, što se radi o republici, jer je čitav narod prije bio radićevski nastrojen (re-

² Lovro

³ Martin

⁴ Milan

publikanci). Bratstvo Srba i Hrvata u ovom kotaru je na priličnoj visini.

Kutinski kotar

Obzirom da glavna pruga, kao i cesta Zagreb — Beograd presjecaju kotar na dva djela uz koje su smještena uporišta, te se neprijateljska vojska svaki dan zaletava u pojedina sela, a isto i noću. Tako su na primjer došli u noći u selo Repušnicu i zaklali predsjednika, a u samoj Kutini zaklali predstojnika, koji' je inače pomagao našu borbu. U vezi sa gore iznjetim stvarima neprijatelj je samo djelomično uspio zastrašiti stanovništvo, jer ono još uvijek aktivno pomaže borbu i odaziva se u NOV. Osobito se istakla ludinska općina, koja je nastanjena Čehima. Čitava vlast se oslanja na vojne garnizone, dok je upravni aparat prestao da radi, na primjer općine. Inteligencija liječnici, veterinari i neki činovnici prešli su u redove NOV. Još u samim početcima borbe, te čišćenjem terena od ustaša većina njih je pobjegla u uporište, a neki i u Zagreb. Sada su se isti vratili i organizirali u Kutini neku vojnu formaciju (80 njih) na čelu sa tabornikom Andrinekom. Oni imaju zadatak, da iznenadnim prepadima, obzirom da poznaju teren upadaju u sela te vrše teror nad stanovništvom, kao i hapšenjem naših istaknutijih ljudi. Reakcionari bivšeg HSS-a nemaju podršku u narodu. Seljački pisac i zastupnik bivšeg HSS-a Mijo Stuparić pristaje uz NOB samo neće da se makne od kuće, ili da javno pozove narod, ali kako prema svemu izgleda on nije povezan sa tom reakcionarnom klikom, a nema ni velik uticaj u kotaru niti kao ličnost niti kao zastupnik.

Sisački kotar

U posljednje vrijeme počeo je teror i na sjevernom dijelu tog kotara, koji je bio djelomično do sada pošteđen. Naglim pristupom jednog dijela obveznika u NOV pristupio je okupator, a na prijedlog domaćih ustaša da pali sela i tako je do temelja izgorjelo selo Željezna, a u ostalim selima straše da će ih sve isto tako popaliti, ako se ne odazovu u domobrane. Na taj način je iz općine Martinska Ves otišlo u domobrane 80 obveznika. Reakcionari iz HSS-a u tom kotaru povezani su sa okupatorskom vojskom, te su organizirali ubijstvo našeg jednog odbornika. Neki od krivaca su streljani, a ostali su pobjegli u Sisak. To su sve bivši časnici zaštite — majori. Ima još nekoliko sela u jednoj općini toga kotara gdje se jedan dio HSS-ovaca drži pasivno. U većini općina pristupanjem Posavca⁵ i Gregorića⁶ NOB-u stanje se prilično popravilo

⁵ Joso

⁶ Odnosi se na Stjepana Gregorca.

Sam grad Sisak je u većini raspoložen za NOB, ali još uvijek dosta veliki broj radnika radi u tvornicama, kao i to da upravni aparat još djeluje normalno. U posljednje vrijeme štetno je djelovalo ponašanje komandnog osoblja XVI. brigade (materijal je u ispitivanju).

Garešnički kotar

U ovome kotaru bile su neke općine potpuno pasivne, ali pristupom Vojkovića izgleda, da će se stanje u tom pogledu promijeniti, dok on sam uz izjavu, koju je dao ide i po selima i poziva narod u partizane.

Među srpskim stanovništvom osjeća se u selima, gdje su pretežno Srbi, kao da se njih zapostavlja, a osobito to se vidilo odkako se govori o ZAVNOH-u. Postavljaju pitanja, da li su oni u ZAVNOH-u zastupani, te traže da ih netko od njih posjeti.

Još prošle godine bili su neki pojedinci, koji su se izvlačili iz borbe na taj način, da su se počeli smatrati svetopismašima (baptisti), te nisu htjeli da se bore ili na bilo koji način pomažu. Tokom daljnjeg vremena taj se pokret od pojedinaca širio i dalje tako, da ih je bilo preko 20 i postojala je mogućnost daljeg širenja. Iz početka se mislilo, da je to na vjerskoj bazi i nisu se primjenjivale strože mjere tako dugo dok to nije počelo poprimati takav razmah, da je bilo očito, da se iza toga kriju četničke tendence, pa makar i to na vrlo vješt način maskirane. Cilj im je bio potpuno pasiviziranje. Kod hapšenja isti nisu htjeli da rade, da jedu, a neki ni da govore. Budući da je politička priprema njihove likvidacije uspjela pristupilo se i njihovom fizičkom likvidiranju. Tako smo njihove glavne kolovođe likvidirali, a ostale pustili. Isti su se obvezali, da neće širiti taj pokret dalje i da će sudjelovati u NOB. U praksi se pokazalo, da je to bilo ispravno.

Mađarski fašisti, koji su preko svoga agenta pokušavali da mobiliziraju ovdašnje Mađare, te da ih upute u borbu protiv nas, poslali su ga do nas da pregovara u pogledu te mobilizacije. Mi smo istoga uhapsili, narodu pokazali kud hoće da ih dovede, na što je narod povoljno reagirao. Samo što su se zauzeli za njega i kazali, da će oni paziti, da on ne odlazi u uporišta, te da ga mi poštujemo. Prvom prilikom upada neprijateljske vojske na naš teritorij dotični je otišao njima u susret, a isto tako i u uporište. To ih je konačno uvjerilo u njegovu izdajničku rabotu. Nakon toga se osjetilo, da Mađari sve više pristupaju NOB-u i izjasnili su se da kad dođe ova-
mo mađarski bataljon, da će se odazvati u partizane. Okupator ima vlast jedino u Garešnici, gdje ona i funkcionira. Ostali dio kotara je pod našom kontrolom.

Organizaciono stanje

Još uvijek Partijsku organizaciju karakterizira nedovoljna čvrstoća, kao i to, da mnogi Partijci nisu upoznati u dovoljnoj mjeri sa linijom NOB-a. Prema tome njihovo djelovanje jest skućeno, što se osjeća najbolje u vanpartijskim organizacijama. Osjeća se i tome, da Partija nije u dovoljnoj mjeri rukovodioc u tom smislu. Da bi se to stanje što prije odklonilo pristupilo se najprije učvršćenju Kotarskih Komiteta, te sazivom kotarskih konferencija. Same konferencije pokazale su kako je bilo neophodno da se sazovu. Na tim konferencijama prisustvovali su skoro svi Partijci i tu se pokazalo da većina njih u političkom pogledu nisu djelovali u dovoljnoj mjeri. Tako da je bilo i takovih, koji nisu bili u stanju, da se snađu, te da pravilno reagiraju i suzbijaju protivničke parole, a bilo je i takovih, koji nisu znali pravilno da tumače ciljeve borbe. Bila su postavljena pitanja, kako to da Englezi pomažu Dražu Mihajlovića, jer da je to dotični tumačio na taj način, da Englezi nisu u dovoljnoj mjeri upoznati sa stvarima kod nas, dok se jedan drugi izjasnio, da je mislio, da je rukovodstvo Partije privremeno i bio u neprilici kod objašnjavanja narodu. U organizacionom pogledu također je bila zbrka. Nekima nije bilo jasno, kako treba da izgledaju partijske jedinice, a još manje kako radi, raspodjela rada bila je velikim djelom formalna. Sastanci se nisu razlikovali od sastanaka nekih vanpartijskih organizacija. Tako na primjer bilo je jedinica, koje su se sastojale od Partijaca i kandidata. Sastancima Partijske jedinice bili su pravljani mobilizacioni spiskovi itd. Tako u pogledu raspodjele rada bilo je slučajeva, da je odgovoran drug mislio za to što je odgovoran za Agitprop nabavljao papir i smatrao to dovoljnim. U radu sa vanpartijskim organizacijama bilo je takovih slučajeva, da su oni dolazili kao delegati Partije. Po pitanju mobilizacije u većini slučajeva bilo je tako, da se nije dovoljno radilo na političkoj pripremi, te bi oni to pitanje riješili najrađe putem poziva. Kad se Partijcima postavilo da se odazovu u vojsku oni su se skanjivali i rijetko se koji iz skupine javio dobrovoljno. U radu sa SKOJ-em u većini slučajeva nisu partijske jedinice dale nikakovu pomoć, a bilo je i takovih, koji su se držali oportuno prema radu sa omladinom, tobože da u tom slučaju ne bi stradali. Isto tako po pitanju žena nisu se osjetili dovoljno odgovornim da im pruže pomoć, a što je najgore uvlačenje žena u Partiju bilo je vrlo slabo.

Sada poslije završenih Kotarskih konferencija pristupit će se održavanju općinskih, a isto tako i dat će se direktna pomoć, kako kotarskim, općinskim pa do samih jedinica, do članova Okružnog Komiteta. U tom pogledu Oblasni Komitet⁷ je poslao druga Stipu⁸,

⁷ Oblasni komitet za zagrebačku oblast.

⁸ Ugarković

koji je došao da pomogne samom Komitetu i to u praksi na terenu. Dosadnji rezultati u koliko se može već za sada govoriti vidni su, a osobito u kutinskom kotaru. Sav taj posao, koji je u planu još nije dovršen. Drug Stipe stvarno je mnogo doprinjeo i pomogao Okružnom Komitetu. U pogledu teoretskog izdizanja preko samih Komiteta, kao i ostalog članstva bili su do sada organizirani kursevi i to jedan srednji i dva niža, a biti će i dalje održavani niži kursevi, dok će se na srednji slati u Slavoniju.

Okružni komitet

U posljednje vrijeme prilično izvršuje zadatke, koji se postavljaju pred njega, ali još uvijek nisu svi drugovi upoznati sa općim stanjem u okrugu, nego su pretežno vezani uz pojedine sektore. Nedostatak je još i taj što sam O.K. nije uspio, da bude usko vezan putem izvještaja i pisama sa Kotarskim Komitetima, a isto tako i sam nije bio u vezi sa višim forumom. Također O.K. nije ispravno rasporedio svoj rad u Okružnom NOO-u, tako da uprkos toga što su dva člana bila u radnom odboru Okružni NOO kao i čitava organizacija nisu imali dovoljno pomoći i to s razloga toga, što se je uzelo sporedne funkcije u Okružnom NOO-u misleći na taj način zadržati više vremena za ostale zadatke Okružnog Komiteta. U tom pogledu stanje je izmjenjeno, tako da je Valent Bolt primio tajništvo, dok je drug Ćuk⁹ ostao i dalje u glavnom odboru samo je primio zdravstveni odsjek.

Kotarski Komiteti su nanovo svi reorganizirani i oni još do sada nisu u dovoljnoj mjeri postali rukovodeći, ali su na tom putu.

U Kotarskom Komitetu Garešnica došo je Mića Tesla za sekretara. On se je pokazao u samom radu inicijativan i odlučan u rješavanju pojedinih stvari. U taj Komitet ušao je još jedan novi drug (Žar¹⁰), koji je radio u Komandi Područja. On je mlad, ali kako prema svemu izgleda ima dobru razvojnu liniju. U taj Komitet ušla je i drugarica Vesela,¹¹ koja je radila u K.K. Čazma.

U Kotarskom Komitetu Čazma svi drugovi osim sekretara su novi dok je sekretar član plenuma O.K. On je ostao kao sekretar toga Komiteta radi toga, što ostali drugovi nisu još na takovom stupnju, da bi koji od njih mogao za sada biti sekretarom.

U Kotarskom Komitetu Kutina također je izvršena reorganizacija i da su od starog Komiteta ostala samo dva člana, dok je Ivo Borić postao sekretarom. On je svršio srednji partijski kurs. U radu se pokazao vrlo savjestan.

⁹ Vinko Jedut

¹⁰ Nikola Pucarín

¹¹ Ankica Kežman

U Kotarskom Komitetu Sisak nije bilo promjene prilikom održanja konferencije, zato što je reorganizacija Komiteta bila izvršena ranije

BROJČANO STANJE

Red. broj	Ime organizacije	Nacionalni sastav					Socijalni sastav					ukupno	
		Hrv.	Srba	Čeha	Slov.	Madj.	rad.	selj. namj.	int.	muški	žen.		
1.	OK Čazma	6	—	—	—	—	4	2	—	—	5	1	6
2.	OK SKOJ	3	1	lž	—	—	3	1	—	1	4	1	5
3.	O.NOO	4	1	—	—	—	—	4	—	1	5	—	5
4.	Agitprop OK	4	—	—	—	—	1	—	1	2	4	—	4
5.	Propodjel	5	—	lž	—	—	1	—	1	4	4	2	6
6.	AFŽ	3	1	—	—	—	—	3	—	1	—	4	4
7.	Kom. podr.	1	2	—	—	—	1	2	—	—	3	—	3
8.	USAOH	3	1	—	—	—	—	3	—	1	2	2	4
9.	Kaz. Gr.	2	—	—	—	—	—	1	—	1	1	1	2
10.	Pri OK	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	1
11.	Kot. Kutina	65	25	7	1	6M ¹²	33	68	—	4	97	8	105
12.	Kot. Garešnica	47	36	5	1	1,3	33	52	1	3	82	7	89
13.	Kot. Sisak	65	2	1	2	—	17	47	3	4	59	12	71
14.	Kot. Čazma	48	11	4	1	IP ¹⁴	28	34	1	1	55	9	64
15.	Mosl. Odred	40	9	2	—	—	24	15	7	5	50	1	51
	Ukupno	297	89	^{zz} 19Č	5	6M. 1T. IP.	145	233	14	28	371	49	420 51¹⁵ 369

¹² Madar.

¹³ Talijan.

¹⁴ Poljak.

¹⁵ Riječ je o broju članova KPH u Moslavačkom NOP odredu.

SKOJ

Organizacija SKOJ-a je u zadnje vrijeme prebrodila sektaštvo, koje je bilo u priličnoj mjeri, te je u zadnje vrijeme primljen veliki broj omladinaca u SKOJ. Međutim uvlačenjem tih novih omladinaca sama čvrstina i politička svijest unutar SKOJ-a vidno je opala, jer imade mnogo omladinaca kojima nisu poznate mnoge osnovne stvari ali koji se osjećaju mladim komunistima. Osim toga kako kriterij za primanje u SKOJ nije bio oštar, ušli su u SKOJ i neki kolebljivi elementi, te i sa te strane postavlja se pitanje učvršćenje organizacije. Sama rukovodstva SKOJ-a naročito niža nisu se još u dovoljnoj mjeri osamostalila, te stoga nisu ni pravilno rukovodila sa radom omladine, a također nisu iskorištene one mogućnosti, koje su bile na pojedinim terenima tih rukovodstva.

Okružni Komitet

Broji 9 članova, 5 članova biroa, i 4 člana plenuma. Soc. sast. 5 radnika, 2 seljaka, 2 intelektualca, 1 ž. Dva člana biroa nalaze se na višem SKOJ-evskom kursu. U posljednje vrijeme bile su slijedeće promjene u komitetu. Prema zaključku Okružnog Komiteta a sa znanjem druga Konspiratora¹⁶ otišao je drug Sava¹⁷ član biroa u II. brigadu II. Operativne Zone za sekretara brigadnog Komiteta. Nadalje otišao je iz Komiteta drug Stipa¹⁸, član plenuma u brigadu Braće Radića. On je otišao po zaključku Oblasnog Komiteta radi toga što svojim radom u odredu nije zadovoljio. Umjesto druga Save primljen je u biro Komiteta Joža Galeković, koji je bio član plenuma, a u plenum je ušao još drug Vlado¹⁹, sekretar K.K. SKOJ-a Kutine, tako da su sada svi članovi plenuma i sekretari Kotarskih Komiteta. Sam Komitet nije u dovoljnoj mjeri rukovodeći na cijelom okrugu, a to iz tog razloga što su svi članovi Komiteta nedovoljno upoznati sa radom na čitavom okrugu. Pomoć O.K. Kotarskim Komitetima vrši se i na taj način, da na svakom sastanku Kotarskog Komiteta prisustvuje član biroa, koji ne samo da je na sastanku, nego ima zadatak da poslije sastanka sa pojedinim članovima Komiteta obilazi općinske Komiteta i SKOJ-evske grupe.

Kotarski Komiteti

Kotarski Komitet Kutina broji 8 članova od toga su 2 radnika ostalo seljaci. Ovaj Komitet je jedan od najboljih Komiteta, koji je

¹⁶ Dragutin Sali

¹⁷ Mandić

¹⁸ Pavle Vukomanović

¹⁹ Pavlin

uspio omasoviti SKOJ-evsku organizaciju, ali je istovremeno uspio da mnoge od njih izgradi tako, da se povećanjem organizacije nije sama organizacija razvodnila. U tom Komitetu imade 2 člana, koji će se moći brzo razviti, te će moći vršiti dužnost sekretara Kotarskih Komiteta.

Kotarski Komitet Čazma broji 5 članova od toga su 2 radnika, 2 seljaka i jedan đak. U ovaj Komitet su sada primljeni novi članovi, te je stoga sam Komitet vrlo slab. Osim toga u Komitetu vlada nezdravo stanje t.j. postoji nepravilan odnos jedne drugarice prema drugu sekretaru, a što ona to vidno ispoljava. Trebati će mnogo pomoći Komitetu da se on izdigne da bi mogao rukovoditi na kotaru.

Kotarski Komitet Garešnica broji 8 članova, od toga su 2 radnika a ostalo seljaci. Sam Komitet i ako je donekle uznapredovao, još nije u dovoljnoj mjeri rukovodeći.

Kotarski Komitet Sisak broji 6 članova, od toga su 2 seljaka, 2 radnika i 2 intelektualca. Ovo je novo formirani komitet, te se još nije moglo ustanoviti, da li on u dovoljnoj mjeri rukovodi, ali kako prema svemu izgleda drugovi su požrtvovni, te će taj Komitet moći lijepo da se razvije.

Općinski Komiteti

Općinskih Komiteta na čitavom okrugu imade 16, od toga su 5 novo formiranih. Novo formirani Komiteti još se uopće nisu osamostalili, a također i neki stariji nisu još rukovodeći. Međutim ima Komiteta, koji su samostalni i koji rukovode radom na svojim općinama. Takav je općinski Komitet Popovača u Kutinskom kotaru. Broj članova tih Komiteta nije svuda jednak, imade Komiteta koji broje samo 3 člana, ali na većini općina imade veći broj.

SKOJ-evske grupe

Na terenu imade 104 SKOJ-evske grupe. Od tih grupa mnoge su novo osnovane, te one radi neznanja ne vrše pravilno svoju dužnost a također ne pomažu pravilno rad USAOH-a. U većini, grupe održavaju redovito svoje sastanke. Njihovo političko djelovanje je vrlo slabo.

Brojno stanje po kotarima

Kutina	36	SKOJ-evskih grupa,	211 članova,
Garešnica	28	" "	211
Čazma	36	" "	225
Sisak	6	" "	41 "
Ukupno	<u>106</u>	<u>SKOJ-evskih grupa i</u>	<u>693 članova.</u>
Vojska	<u>17</u>		<u>"i205</u>
Ukupno	123	SKOJ-evskih grupa i	903

Vojska

Rad u vojsci bio je slab i to najviše zbog toga što sekretar SKOJ-a u Odredu nije dovoljno posvetio pažnje, a sa strane Okružnog Komiteta nije bio kontroliran. Stoga sama SKOJ-eva organizacija nije dovoljno djelovala među ostalom omladinom. Formirana su 2 bataljonska Komiteta od kojih je onaj iz drugog bataljona dobar, a što se vidi iz samog stanja SKOJ-a u tom bataljonu.

Pri Komandi Područja i po stražama imade 9 SKOJ-evskih grupa. SKOJ-evske grupe u stražama su slabe, te im se mora posvetiti pažnja pogotovo na teoretskoj izobrazbi. Međutim grupe pri ekonomiji i u četi za vezu su uspjele obuhvatiti skoro čitavu omladinu u tim jedinicama, te one prednjaču radom. Od tih grupa ističe se ona u radionicama, koja je svojim radom uspjela organizirati natjecanje u radu.

USAOH

Ujedinjeni Savez uspio se do danas potpuno omasoviti. Međutim sam rad USAOH-a ne donosi one koristi NOB-u, koji bi morao i trebao. Omladina se uglavnom aktivizirala sabirnim akcijama i na kulturno prosvjetnom radu. Međutim se na nekim mjestima kulturno prosvjetni rad nije pravilno shvatio, te je on postao sam sebi svrhom. Radne čete kojih imade u Garešničkom kotaru, pomažu donekle NOO-ima, ali one još uvijek služe onoj svrsi, kojoj su namijenjene. Rad pionira bio je slab, nije mu se posvećivala pažnja i ako je on mogao donesti lijepe rezultate. Odbori USAOH-a nisu mnogo popularni a također u dovoljnoj mjeri ne rukovode radom omladine, a politički vrlo slabo djeluju.

Što se tiče pomoći SKOJ-a Ujedinjenom savezu ona je na mnogim mjestima formalna. Međutim u odborima uglavnom nalaze se SKOJ-evci koji su i izabrani od omladine, koji svojim radom i požrtvovnošću prednjače ostaloj omladini.

Okružni odbor USAOH-a

Okružni odbor broji 5 članova, od toga imade 2 Srbina i 3 Hrvata. Soc. sast. 2 radnika, 2 seljaka, 1 đak. Sam odbor rukovodi radom omladine, ali on nije još uspio postati popularan.

Kotarski odbori

Kotarski odbori formirani su na sva 4 kotara. Od njih rukovode radom na kotaru, donekle kutinski i garešnički. Slabi je čazmanski dok je sisački tek novo formiran, te on skoro nikako ne radi.

Općinski odbori

Na čitavom okrugu imade 17 općinskih odbora. Od tih su neki izabrani od same omladine, međutim većina nije. Ti općinski odbori politički slabo djeluju. Bila su održana savjetovanja na kojim su pretresana politička pitanja, kako bi se ti odbori s njima upoznali i mogli barem donekle politički da djeluju.

Mjesni odbori

Mjesnih odbora na čitavom okrugu imade 192. Oni skoro uopće na mnogim mjestima ne dolaze do izražaja, a to je krivnja viših odbora, jer su oni uglavnom održavali masovne sastanke sa omladinom u selima, a nisu održavali sastanke sa mjesnim odborima. Oko tih odbora okupljeno je oko 8.000 omladinaca na čitavom okrugu.

Odnos odbora prema NOO-u i AFŽ-u nije pravilan. To dolazi često i zbog toga što mnogi odbornici koče rad omladine u pojedinim selima.

Vojska

Formiranjem II. Brigade ostao je i dalje Odred, koji je nakon kratkog vremena iz jednog bataljona prerastao u dva, a sada je u mogućnosti da se formira i treći. Uglavnom čitav rad Odreda bio je za ovo vrijeme upotrebljen za osiguranje transporta, te u vezi sa zajedničkim akcijama sa brigadom, a isto tako dosta vremena izgubili su na putu za oružje.

Političko stanje u Odredu nije na zadovoljavajućoj visini, tako da imade partizana, koji ne poznaju liniju borbe. Pojedini partizani u odnosu prema narodu još čine greške, ali uprkos toga kad su bili na putu kroz Pokuplje i Kordun bili su tamo pohvaljeni od onih Kotarskih NOO-a i naroda. Odnos komandnog osoblja i vojske nije dobar i to s razloga, što se komandno osoblje nije saživjelo sa svojim dužnostima, a djelomično ih i ne poznaje.

Da bi se stanje popravilo poslan je u tu svrhu za zamjenika politkomesara član O.K. Altić²⁰, ali koji do sada zbog odsutnosti i podvojenosti odreda nije bio u stanju, da sve to ispravi u potpunosti i već samo djelomično.

Sam Štab odreda do pred kratko vrijeme nije u pravom smislu ni postojao, već je Štab sačinjavao sam komesar (Blaha)²¹. Komandant je bio bolestan, zamjenika ni jednog nije bilo, također ni ope-

²⁰ Miloš

²¹ Đuro

rativnog oficira. Sada je stanje u tom pogledu prilično rješeno, pa ima izgleda da će sadašnji drugovi moći da rade kao Štab.

Partijska organizacija u vojsci nije se osjetila u dovoljnoj mjeri i to većinom s razloga, što su to mladi Partijci, koji ne znadu kako treba da rade, a pomoć im se nije u dovoljnoj mjeri pružila. Svi ti nedostaci sada su uočeni i pristupilo se njihovom otklanjanju.

Komanda Područja

Komanda Područja nije obuhvatila čitav rad, koji je pred njom. To se najbolje vidi po sudskom odsjeku, gdje nije bilo dovoljno kontrole i odlučnosti, tako da se je pomalo uvađao birokratizam. Isto se tako osjeća nedovoljno pomoći i kontrole kod pozadinskih straža. Komanda Područja gubila se u sitnim poslovima kao izdavanje propusnica, te raznim sitnim sporovima. Do pred kratko vrijeme nije bilo ni dovoljno saradnje između NOO-a i Komande Područja. Jedan dio tih nedostataka je otklonjen, ali sadanja komanda je u sastavu koji ne može garantirati, da se stanje ne bi povratilo kao i prije. Za to je predviđeno, da se tamo daje jedan odgovorniji drug.

Mobilizacija

U našem okrugu imade još oko 7.000 vojnih obveznika. U partizanima ih imade oko 3.500 (do 4.000) u neprijateljsku vojsku u posljednji mjesec odazvalo se je stotinu. Većina njih slaže se s našom borbom, ali i dalje ostaje kod kuće, obično kažu da će se odazvati na pozive. Ali za pozive mi u čitavom okrugu nismo u dovoljnoj mjeri politički pripremljeni, kako njih same tako i ostalo stanovništvo, a što oni kažu da će se odazvati na pozive to je više formalno, jer kad bi do toga došlo onda bi naišli na razne izgovore. U pojedinim selima našeg okruga bila bi ta mobilizacija za velik dio prisilna, što bi svakako loše djelovalo, kako u političkom pogledu u slučaju dezerterstva, a i u samim vojnim jedinicama prijetila bi opasnost razvodnjavanja, te to ne bi nikako povoljno djelovalo na one u pozadini, jer bi ovi dezerteri širili razne glasine o našoj vojsci samo da opravdaju svoje dezerterstvo. Isto tako to bi loše djelovalo na stvaranju jedinstvene fronte i pozadine. Tako smo u pogledu mobilizacije stali na to, da se mobilizacija ne vrši putem poziva, nego na dobrovoljnoj bazi. U tu svrhu bile su poduzete kampanje a još se i sada vrše i to putem mitinga, užih sastanaka sa pojedinim obveznicima i to kroz naše vanpartijske organizacije. Tako je predviđen plan, da se do nove godine mobilizira do 1200 obveznika. Iz Partijske organizacije biti će mobilizirano 60 Partijaca, a od SKOJ-a 200, koji treba da povuku za sobom što veći broj.

Pošto je vezanost za općinu ili kotar tako velika, da jedan priličan broj obveznika je voljan prihvatiti pušku i boriti se s njome odmah na svojoj općini ili kotaru, ali nije voljan da dođe dalje t.j. u Odred ili Brigadu. Pa smo došli do uvjerenja da bi bilo potrebno, da se oni već tamo prihvate u neke grupe, ali te grupe bi se razlikovale od prijašnjih grupa u tome, što im ne bi bio cilj, da budu neke stalne vojne formacije, nego u prvom redu da imaju mobilizacioni karakter t.j. da postanu u neku ruku mobil centri oko kojih će se okupljati obveznici, a komandno osoblje će nastojati da ih vodi u akcije i da ih politički podigne što prije do takove svijesti, da će ih se moći provesti u jaču jedinicu.

Istovremeno vodi se propaganda za stvaranje jačih vojnih jedinica, kao što su Odredi, Brigade, Divizije.

Narodno Oslobodilački Odbori

Glavna karakteristika naših odbora jest, da oni u prvom redu nisu shvatili svoju dužnost, i da ne znaju kako da rade, te je to uzrokom u većini slučajeva, da su postali ekonomski i kuriri. Isto tako i neznanje je najviše uzrokom da oni ne djeluju u svome selu putem objašnjenja, nego putem naređivanja, a isto tako većina njih nisu prožeti sa svrhom naših masovnih organizacija kao što je AFŽ i USAOH. To je takoreći od svih općin.[skih], seoskih a djelomično i kod Kotarskih odbora.

Sama organizacija u širinu na čitavom okrugu je skoro završena. Osim u par sela i uporišta, ali*se sada nameće pitanje učvršćenja. U svrhu učvršćenja vrši se nadopune u kotarskom, okružnom odboru. Po općinama će biti održani sastanci sa svim mjesnim predsjednicima, da bi se upoznali u prvom redu sa dužnošću samih odbora, kao i sa linijom borbe, te Partijom kao organizatorom a i vanpartijskim organizacijama. Pri Okružnom Odboru biti će organizirani kursevi sa svrhom, da odbornici upoznaju liniju borbe u vezi sa praktičkim radom.

Okružni Narodno Oslobodilački Odbor

Nadopunjen je sa 6 novih članova i to sa jednim omladincem koji je isto popularan u Kutinskom kotaru, te još jednim starim radičevcem (Kranjcem)²², te još sa dvije žene, koje su se istakle tokom borbe, jednim starim borcem, koji je poznat u Posavini. Rad je Podijeljen na sektore, kojim su zaduženi pojedini članovi iz radnog odbora. Sam radni odbor nije (Okružni) postao rukovodeći na čitavom okrugu.

²² Kao bilj. 2.

Za sada je uspelo djelomično organizirati sve odsjeke samo oni još u potpunosti ne rade. Tako na primjer ekonomski odsjek nije u dovoljnoj mjeri stavio pod kontrolu privredu i ako je to moguće. Isto tako sudski odsjek nije organiziran u dovoljnoj mjeri pa i u tom pogledu imade poteškoća. Za sada se organiziraju razne radionice i kožare. U najskorije vrijeme će biti i riješeno pitanje zdravstva putem zdravstvenih stanica, što već djelomično postoji.

Do sada je uspelo da se sabere preko 20 vagona hrane, koja je određena za opustošene krajeve, a od kojeg djela je već nešto prebačeno. Isto tako je i komisija za opustošene krajeve u vezi sa komandom Područja i Odredom prebacila već preko 20 vagona hrane i nekoliko stotina svinja i blaga za Liku.

Kotarski Odbori

Kotarski odbori nisu svagdje u jednakoj mjeri rukovodeći. Najbolji je Kotarski odbor Garešnice, koji djeluje već preko 10 mjeseci i već je stekao stanoviti ugled u narodu, te narod stvarno u njemu gleda vlast. Isto tako je i u čazmanskome kotaru, dok u kutinskom malo slabije, a u sisačkom kotaru najslabije. Tamo je odbor najmlađi.

Općinski Odbori

Općinski Odbori su u većini još nesamostalni i narod opće ide preko njih do Kotarskih. U tom pogledu t.j. u pogledu samostalnosti istakao se jedan odbor i to u ljudskoj občini, kotar Kutina, kao i Općinski Dubrava, kotar Čazma.

BROJČANO STANJE

Okružni NOO /Broj stanovnika na okrugu oko 130.000/						
Kotari	Broj općina	Br. opć. NOO-a	broj sela	broj s. NOO-a	Broj neobuhvaćenih općina sela Opaska	
Čazma	6	3	104	101	3	3
Garešnica	5	3	46	43	2	3
Kutina	3	3	50	48	--	2
Sisak	7	5	67	55	2	12
Ukupno:	21	14	267	247	7	20

A.F.Ž.

Okružni odbor A.F.Z-a imade 20 žena. Nac. sastav 13 Hrvatica, 6 Srpkinja, 1 Čehinja. Soc. sastav 14 seljanki, 1 radnica, 1 kućna pomoćnica, 3 domaćice, 1 intelektualka. U izvršnom odboru imade 5

žena. U čitavom okrugu imade 141 odbor sa 748 odbornica, a okupljenih žena imade oko 5.000.

Sam Okružni odbor u posljednje vrijeme počeo je da živi političkim životom. Redovito se sastaje i drže se radni sastanci, a drugi dan prosvjetni, gdje se proučava sav potreban materijal. Drugarice odlaze sa zadacima na kotareve i da pomognu rad gdje je slabiji. Prvenstveno je bilo potrebno da se pomogne Kotarskim odborima, jer nisu bili samostalni.

Sama organizacija u čitavom okrugu nije poprimila masovan oblik, i nije u dovoljnoj mjeri politički djelovala među ženama obzirom na raspoloženje koje je kod žena. Većina žena voli NOB i pomaže, ali pošto Narodno-oslobodilački odbori koče gdje gdje rad žena na taj način što mnogi odbornici ne dozvoljavaju svojim ženama da idu na sastanke i da to nije za njih. Sami seoski odbori prije su bili birani tajno, dok se sada svi biraju javno. Na šire sastanke dođe više puta i do 30 žena. Odborski sastanci u većini održavaju se redovito, a isto tako i širi sastanci i to svaki tjedan jedanput. U okrugu su održane dvije kotarske konferencije Sisak i Garešnica. Na konferenciji u Sisku bilo je prisutno 150 žena, pa ih je bilo i iz samih uporišta. Obadvije konferencije uspjele su u potpunosti. Na konferencijama su birani kotarski odbori. Pokazalo se da nemamo dovoljno domaćih kadrova, te nam je u tome malo poteškoća. Imade u svemu oko 10 žena. Okružni odbor izdaje list »Glas žene«, kojega žene rado primaju. Dopisnička služba je osrednja. Do sada je izašlo 4 broja »Glas žene«. Održana su 3 politička kursa AFŽ-a kroz koje je prošlo 30 do 35 žena. Prvi kurs nije dobro uspio, jer je bio pretežak.

Agitprop

Agitacija i propaganda je prilično napredovala, a osobito što se tiče pismene propagande. Glavni nedostaci su još uvijek da je preopća t.j. nema dovoljno dopisa iz života i borbe sa našeg okruga, kao i o radu naših masovnih organizacija.

Organizacija rasparčavanja još uvijek nije dovoljna, tako da mnogo materijala ne dođe tamo gdje je određeno. U tom pogledu se pošlo tim putem da se organizira posebna mreža za rasparčavanje i to od kotarskih NOO-a na dalje.

Usmena propaganda a osobito mitinzi pokazali su se nedovoljni tj- nisu bili onakovi uspjesi, kako se to očekivalo. Veliki dio krivnje je u tome što govornici nisu razrađivali teme. Veći uspjeh bio je na užim sastancima i to sa diskusijama. U propagandnom pogledu mnogo nam je doprinjela kazališna grupa, koja je obišla gotovo čitav okrug i svagdje oduševljeno primljena. Svaki tjedan izlaze i zid-

ne novine, koje se umnažaju za svaki kotar u priličnom broju primjeraka, a foto-sekcija izdaje također zidne novine sa fotografijama. Kulturno-prosvjetnom radu mnogo su doprinjeli i domovi kulture, koji su do sada organizirani na više mjesta.

Dopisnička služba koja je jedna od najboljih tačaka isto je u organiziranju. U tu svrhu zadužene su sve partijske jedinice da rade na organiziranju dopisništva. (Detaljni izvještaj o propagandi prilažemo).²³

Blagajnički izvještaj

Kotar		Listopad		Opaska
		Primitak	Izdatak	
Čazma	Članarina	1.060.-		
	prilog K.P.	15.700.-		
	utrošeno		700.-	
	ostalo kod K.K.		1.000.-	
	poslano u O.K.		15.060.-	
		16.760.-	16.760.-	
Garešnica	članarina	820.-		
	poslano u O.K.		820.-	
		820.-	820.-	
Listopad-Studeni				
Sisak	članarina	1.580.-		
	prilog K.P.	76.570.-		
	ostalo u K.K.	20.000.-		
	poslano u O.K.		73.150.-	
	saldo		20.000.-	
		98.150.-	98.150.-	
Kutina	članarina	1.576.-		
	prilog K.P.	4.943.-		
	poslano u O.K.		1.576.-	
	saldo		4.943.-	
		6.519.-	6.519.-	

²³ Navedeni prilog nedostaje.

Ukupno primljeno:

	Članarina:	PrilogK.P.	
Čazma	1.060.-	15.700.-	
Garešnica	820.-	-	
Sisak	1.580.-	76.570.-	
Kutina	1.576.-	4.943.-	
	5.036.- +	97.213.-	=102.249

za O.K.
Ćuk,²⁴ v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-56/17.

70

1943, studeni 22.

Operativni izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama od 30. listopada do 22. studenoga 1943. godine

Štab Z.P.O.H.
22.11.1943.
Oper. Broj: 7/43.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE.
OPERATIVNI IZVJEŠTAJ.

U području između ceste Zlatar — Golubovec — Ivanec — Varaždin, pruge Zlatar Bistrica — Novi Marof — Varaždin i ceste Cerje Tužno — Sv. Ilija nema neprijateljskih snaga. U ostatku područja, u kome ima djelovati naš Odred, neprijatelj je zaposjeo važna komunikacijska čvorišta, kao što su: Đurmanec, Krapina, Začretje, Zabok i Zaprešić. Zadatak ovih i ostalih neprijateljskih uporišta u glavnom se svodi na očuvanje komunikacija Zagreb — Krapina — Varaždin, i komunikacija Zagreb — Njemačka. Svakako, da je ovaj

dio komunikacija vrlo važan za neprijatelja, jer je to jedina arterija, kojom se snabdjevaju njemačke trupe i kojima se one mogu u slučaju potrebe povući iz ovog djela Balkana.

Na komunikaciji Krapina — Lepoglava — Varaždin je za neprijatelja najnesigurniji sektor Lepoglava — Varaždin, koga jedan naš bataljon jako ugrožava. Podhvatni karakter neprijateljskih jedinica može se svesti na ofanzive manje važnosti. Uglavnom sve neprijateljske snage u ovom području upućene su na održanje već posjednutih uporišta. ZO postavljeni na velike dužnosti. Svi borci znaju rukovati puškom a 30 % boraca puškomitraljezom.

Na izgrađivanju boraca ne može se dovoljno raditi, koliko bi to bilo potrebno, jer su bataljoni stalno na položajima. Vidi se, da niži kao i viši rukovodioci osjećaju vojničku neizgrađenost boraca te iste izgrađuju, koliko im god to prilike dopuštaju. Sa rukovodiocima se stalno održavaju sastanci na kojima se popravljaju sve pogreške rukovodioca i daju upute za pravilniji rad. Također se radi na širijem obrazovanju rukovodioca kadra: počelo se sa izdavanjem priručnika iz Topografije i Taktike. Organizira se kurs za desetare i vodnike od stražara štabске straže.

Od posljednjeg izvještaja do danas imali smo tri sudara sa neprijateljem.

16. 11. 1943. pokušala je banda u jačini oko 100 ustaša sa 2 tankete razbiti snage I. bataljona, koje su zauzele položaje južno od zaseoka Sambolići.

Teren je zbog gustih, nevisokih i blagih brežuljaka sjajan za manevriranje pogotovo zbog osrednje pokrivenosti.

I. bataljon imao je bazu u zaseoku Sambolići sa predstražnim vodom kod kapelice S.I. od crkve u Belcu. Neprijatelj natovaren od 3 kamiona sa 2 tankete rasporedio se na pripremni položaj crkva u Belcu-groblje. Pod zaštitom tenkova neprijatelj je oko 9.00 sati odbacio pred stražni vod I. bataljona na prihvatne položaje pred Sambolićima. Neprijatelj nastavlja sa napredovanjem u pravcu južnih kuća Sambolića. Zaustavlja se na odstojanju od oko 80 metara pred našim prednjim linijama i otvara jaku vatru iz tenkovskih mitraljeza i iz pušaka, pripremajući se na juriš. Međutim jedan vod I. bataljona prebacuje se na kosu poviše Belca s namjerom da neprijatelja zaobiđe lupi u leđa i ljevi bok. Četa I. bataljona, koja je bila najbliža neprijatelju, prelazi na juriš, koji se prenosi na celu frontnu liniju. Neprijatelj pod zaštitom tenkova bježi u pravcu Gornje Betine, gdje se ukrcava na kamione i odlazi u pravcu Zlatara.

U prošlom periodu između 30. 10. i 15. 11. 1943. izvršeni su ovi podhvati od strane snaga Z.P.O.H.

I. bataljon je u sektoru između pruge Zaprešić — Zabok — Krapina reke Sutle i pruge Zagreb — Njemačka izvršio sledeće zadatke: mobilizirao oko 100 novih boraca, postavljao zasjede, na koje je neprijatelj samo jednom naišao te pretrpio gubitke od nekoliko ranjenih bandita. Glavni zadatak: razrušiti prugu Zagreb — Njemačka nije izvršen, jer je pruga jako čuvana.

II. bataljon djelovao je u dolini Bednje. Njegov zadatak svodio se na uništavanje komunikacija u dolini Bednje i očuvanje Ivanca, čime se prekida niz neprijateljskih uporišta Varaždin — Krapina — Zagreb. Sve ceste, koje vode Ivancu, uništene su, jer su porušeni svi cestovni mostovi na Bednji, kao i neki mostovi na cesti Ivanec — Lepoglava. Pruga Ivanec — Varaždin jako je oštećena, pošto je između Ivanca i sela Vrhovca razrušeno 2.200 metara pruge i porušen most na Bednji. Cesta Lepoglava — Jerovac — Varaždin prekopana je na više mjesta.

III. bataljon, djelovao je u zoni između pruge Zabok — Varaždin, planine Ivanšćice i ceste Zlatar — Mihovljan — Lepoglava. Zadataci su mu bili: razrušiti komunikacije u ovoj zoni, očuvati Zlatar i vršiti mobilizaciju. Oštećene su ceste, pošto su porušeni mostovi na njima: Zlatar — Lobar, Zlatar — Maće, Zlatar — Lovrečan, Zlatar — Zlatar Bistrica, Maće — Mihovljan, Maće — Golubovec, Maće — Poznanovec, Zlatar — Konjšćina — Budinšćina. Neprijatelj drži Zlatar.

Kod boraca se osjeća prilična borbenost. Disciplina je slaba s obzirom, što je prilično veliki broj boraca, koji nisu služili vojsku. Stražarska služba, kao i patrolna, također slaba, iz istih razloga, kao i disciplina. Kod rukovodioca se osjeća borbenost, ali vojničko znanje i iskustva većini nedostaje, jer se rukovodioci neizgrađeni, prebrzi.

Gubitaka neprijatelja u borbi je bilo, ali se točno nezna koliko, jer je banda pod zaštitom tanketa kupila mrtve i ranjene i odvušla ih sa sobom u Zlatar. Vlastitih gubitaka nije bilo. U jurišu se naročito iztakao v.d. oper. oficira I. bataljona Janko Jutriša.

Juriš je bio prerano izveden, trebalo se čekati, dok vod, koji je imao ugroziti bok leđa neprijatelja ne izvrši svoj zadatak. Ovo je posljedica slabog rukovanja bataljonom od strane štaba bataljona za vrijeme same borbe.

Komande četa funkcionirale su dobro.

Zapaženo je da borci rado jurišaju osim malih izuzetaka. Dobro uzimaju zaklon i prilično dobro nišane. Utrženo je 700 komada municije.

U noći između 19. i 20. 11. 1943. izvršena je akcija sa I. četom III. bataljona na žadarmerijsku stanicu u Vinici. Zandarmi su bili smješteni u školi u Vinici. Bilo ih je 12. Predali su se bez borbe, poš-

to su naši na juriš upali u zgradu. Zaplijenjeno je li pušaka, 1 parabela, 1.500 komada municije, 2 defenzivne i 3 ofanzivne bombe, zarobljeni žandari su svučeni, pošto nisu htjeli ostati N.O.V., i pušteni kućama. Akcija je bila izvedena po planu i dobro.

21. 11. 1943. u 10.00 sati napao je neprijatelj u nepoznatoj jačini na položaje III. bataljona. Bili su ustaše iz P.T.S.-a, odlično naoružani. Teren na kojem su bili položaji III. bataljona, su izvrnsni. Ključ cjelog položaja su kota Sv. Duh, s. od Prigorca, koja dominira okolnim terenom. Prigorec ima odličan položaj, jer je na uzvišenom mjestu. Položaji u Ivancu također su dobri sa obzirom, da se drži Prigorec, inače loši.

III. bataljon održao je sa jednom četom Prigorec. Jedno teško mitraljesko odjeljenje bilo je na koti Sv. Duh sa osiguranjem od 8 ljudi. Jedna četa držala je položaje oko Ivanca: Na barikadama, na cestama, koje vode iz Ivanca prema Jerovcu i Lepoglavi; na groblju, Pahinskom bregu i zaseoku Vitešincu. Neprijatelj je nastupao Ivančkom željeznicom, odakle se je razdjelio u 2 kolone, koje su dalje nastupale, jedna sjevernom jedna južnom ivicom šume i pod zaštitom magle napali istovremeno na Prigorec i na Sv. Duh. Ovaj napadaj bio je pripremljen jakom palbom iz bacača na položaj Sv. Duha. Neprijatelj je presjekao put Prigorec — Selnica, napao na Prigorec sa južne i istočne strane, a na Sv. Duh sa svih strana. Napad je bio iznenadan zahvaljujući veoma gustoj magli. Posle kratke borbe

II. četa III. bataljona bila je razpršena, također i teško odjeljenje na Sv. Duhu. Mitraljezci izjavljuju, da su mitraljez zakopali u lišće, pošto su prethodno izvukli zatvarač, koji su i donijeli. U isto vrijeme banda je upala u Ivanec i napala položaje II. čete III. bataljona iz Ivanca kao i sa istočne strane. I ova četa bila je razpršena. Bataljon se je iz Prigorca i Ivanca u neredu povukao preko Ivanšćice u Samboliće.

Još se točno nezna, koliko iznose naši gubitci, pošto borci stalno dolaze. Zasada nedostaje 14 boraca. Teški mitraljez ostao.

Po svemu izgleda, da je banda bila odlično upoznata sa položajima III. bataljona. Krivica je svakako od nižih rukovodioca, koji su patrole upućivali po cestama, mjesto tako, da se kreću lijevo ili desno od cesta, da ne idu po njima već, da iste kontroliraju. O ovome je rukovodiocima od strane članova štaba Odreda toliko puta bilo govoreno. Neprijatelj je znajući za raspored naših snaga pod zaštitom magle provukao između pojedinih položaja i upao u Prigorec i Ivanec.

O potrošku municije nismo izvješteni od strane III. bataljona, pošto se sređuje.

U noći 21. na 22. pokušala je I. četa II. bataljona sa oko 30 boraca IH. bataljona izvršiti protunapad sa zadatkom, da osvoji kotu Sv. Duh zaposjednut sa oko 60 ljudi. Ova kombinovana četa povukla se je posle neizvršenog zadatka.

Po dobivenim podacima neprijatelj sprema ofenzivu, jer je koncentrirao snage u Marija Bistrici, Zlataru, Stubičkim Toplicama i Ivancu. Po posljednjim izvještajima od naših jedinica banda je dostigla Belec.

Spisak ranjenih i poginulih i nestalih dostavićemo naknadno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
F.¹ Tuđman, v.r.

Komandant:
Špiranec², v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1601 A, f. 22, Dok. br. 25.

71

*1943, studeni 22.
Zagreb*

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji partizana na Vinicu i uzletište kod Velike Gorice te o diverzijama na pruži kod Prečeca

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 326

/po podacima primljenim 22. XI. 1943. godine do 9 sati/

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 20. XI. skupina od oko 40 partizana napala je oružničku postaju u s. Vinica¹ /15 km z.s.z. Varaždina/ i zarobila 8 oružnika.

¹ Franjo

² Josip

¹ Napad je izvršila Prva četa Trećega bataljona Zagorskoga NOP odreda. Vidi: Dok. br.

Istoga dana u s. Biškupec /3 km j. od Varaždina/ partizanska skupina nepoznate jačine uništila je občinsku pismaru i brzoglas.

Podr. Vel. Gorice: Noću 20/21. XI. partizanska skupina nepoznate jačine upala je u s. Rakarje /2 km s. od Vel. Gorice/ i odvela sa uzletiša 300 domoradnika², a barake za nastanbu zapalila.

3

DOGAĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Dugo Selo-Banova Jaruga: 21. XI. u blizini želj. postaje Prečec /13 km j.izt. od Dugog Sela/ partizani su porušili želj. most dužine 12 metara.⁴

5

M.P.⁶

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast. pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Marković)⁷
Marković, v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

72

1943, studeni 23.

Izveštaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o dopremanju oružja iz GŠ NOV i PO Hrvatske te o formiranju novih bataljona i postavljanju rukovodilaca

² Prema izvještaju Žumberačko-posavskoga sektora zarobljeno je 185 pripadnika »Časne radne službe«, vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, Dok. br. 142.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁴ Akciju je izveo Treći diverzantski bataljon; vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, Dok. br. 168.

⁵ Kao bilj. 3.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva

⁷ Antun

ŠTAB
MOSLAVAČKOG N.O.P. ODREDA
HRVATSKE
Op. Br.....1943
23. XI. 1943.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOV I PO HRVATSKE

Izvještavamo vas da smo dopremili oružje, koje je ostavio drug načelnik II Brigade¹ II Oper, zone NOV i PO Hrvatske u Banijskom području. Ujedno smo tražili na svoju ruku nešto teškog oružja od G.Š.H. za vršenje operacija na sektoru Moslavačkog odreda.

G.Š.H. na depešu koju je poslao komesar Moslavačkog odreda² poslao je 2 topa 47 mm., 300 komada protutenkovskih granata, 20 talijanskih puškomitraljeza sa 20.000 mitraljeskih metaka za iste puškomitraljeze. Od oružja, koje je trebao dopremiti drug načelnik II Brigade II Oper, zone, dopremljeno je slijedeće oružje i to: 23 talijanska teška mitraljeza tipa »Breda«, od kojih su dva neispravna — bez redenika i kutija koje trebaju imati svaki pojedini mitraljez, 814 komada pušaka, među kojima imade raznih tipova, kao na primjer talijanskih francuskih i manliher.

Jedan dio tih pušaka je neispravan, od kojih smo 205 komada uputili na popravak u mehaničku radionu Komande Moslavačkog područja.

Dali smo raditi u radionici Komande Moslavačkog područja samare za mitraljeze i mitraljesku municiju i to da ih što prije izrade i da se postaraju za mitraljeske konje koji će da nose mitraljeze. Za puške koje su bez remenja, te smo za iste stupili u sporazum sa Komandom Moslavačkog područja, da isto remenje dostave, jer od dopremljenih pušaka nemaju nijedna remena.

Dopremljeno je još 52 razna telefona, od kojih su neki centrale, a jedan dio ih je neispravan. Za iste telefone telefonskog kabla nije dopremljeno nimalo.

Po dolasku bataljona sa oružjem, odmah smo poduzeli mjere i izvijestili sve partijske jedinice da što hitnije sprovedu kampanju za mobilizaciju ljudi, koji će primiti gore navedeno oružje od kojega smo podijelili i naoružali drugove koji su bili bez oružja (od 150 do 200 ljudi), koje smo naoružali sa puškama i puškomitraljezima, ko-

¹ Božo Kušec

² Đuro Blaha

je smo dobili od G.Š., koji su očišćeni i isprobani da li se nalaze u ispravnom stanju. Sa oružjem kojega je ostavio načelnik II Brigade II oper. zone NOV i PO Hrvatske u Komandi Banijskog područja imaju tri talijanska puškomitraljeza koji su neispravni, jer im fale cijevi.

U vašoj poruci po drugu informativcu II Brigade II Oper. zone NOV i PO Hrvatske, da vam dostavimo objašnjenje čete koja se je bila vratila — razlog je bio slijedeći:

Pošto je drug komesar ovoga Odreda ostao čekajuć u Komandi mjesta Topusko depešu iz G.Š. za teško oružje koje je naknadno i primio a ostao je sa 5 drugova i primio dva topa, 20 puškomitraljeza i 20.000 puškomitraljeskih metaka i 300 granata za topove, pa je prema tome izdao naređenje jednoj četi koja je dopratila gore navedeno oružje do pruge kod Ivanića³ i Križa i vratila se natrag do određenog mjesta, gdje je sačekala dolazak druga komesara sa gore navedenim oružjem, a kojega je dotle patio Turopoljski odred i prebacio preko Save.

Od topova koje smo dobili od G.Š. jedan top je u neispravnom stanju, takvoga smo i primili. Taj top bio je ispravan kada je pošao iz G. Š., no, međutim, na putu prevrnuo se kamion koji je vozio isto oružje, te su tom prilikom izgubljeni dva dijela zatvarača. Te dijelove dat ćemo odmah napraviti u mehaničkoj radioni. Komesar Odreda kada je primio taj neispravan top odmah je obavijestio G.Š. o neispravnosti toga topa. Isto tako primili smo od Banijskog područja 72 sanduka municije, što je odredio G. Š. za naš Odred. Budući kako mi je navedeno da nismo primili nijedan redenik od G.Š. za teške mitraljeze, to ćemo odmah poslati odgovornog druga sa jednim vodom, da se dopreme ti redenici.

Na sastanku štabске jedinice⁴ odlučili smo formiranje još dva bataljona sa komandnim osobljem.

Prema tome dajemo vam prijedlog komandnog kadra novoformiranih bataljona (III i IV).

Za komandanta III Bataljona predlažemo dosadašnjeg zamjenika komandanta I Bataljona druga Flegu Savu. Za politkomesara III Bataljona predlažemo dosadašnjeg člana Kotarskog N.O.O. za Kutinu druga Svetličić Matu. Za zamjenika komandanta III Bataljona Blanušu Mirka. Za zamjenika politkomesara III Bataljona predlažemo dosadašnjeg komesara III čete II Bataljona Mukavec Ivu. Za operativnog oficira III Bataljona predlažemo druga Stanivuk Luku, dosadašnjeg oficira pri Štabu I Bataljona.

³ Ivanić Grad

⁴ Riječ je o osnovnoj organizaciji KP. Ona se tada nazivala ćelijom.

Za komandanta IV Bataljona predlažemo dosadašnjeg zamjenika komandanta II Bataljona druga Gostović Dmitra. Za politkomesara IV Bataljona Vukelić Nikolu, dosadašnjeg komesara II Čete I Bataljona. Za zamjenika komandanta IV Bataljona predlažemo druga Bosnu Branka, dosadašnjeg komandira II Čete II Bataljona. Za zamjenika politkomesara IV Bataljona predlažemo druga Banovac Dragu, dosadašnjeg zamjenika komesara II Čete I Bataljona. Za operativnog oficira IV Bataljona predlažemo druga Subota Nikolu, dosadašnjeg oficira pri Štabu I Bataljona. Za zamjenika komandanta I Bataljona predlažemo druga Jelović Ranka, dosadašnjeg komandira III Čete I Bataljona. Za zamjenika komandanta II Bataljona predlažemo druga Peto Ivana, dosadašnjeg oficira pri Štabu II Bataljona.

Pošto imamo u vidu formiranje Pratećeg bataljona teških oružja, to ćemo vam prijedlog naknadno poslati (sastav štaba i komandi četa), s time dok se poprave i dovedu u ispravno stanje sva teška oružja koja su zasada neispravna.

Molimo vas da nam dostavite naređenje u pogledu ovoga dopisa i formiranja novih bataljona.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

P.S. Druže komandantu!⁵

Radio-stanica, koju nam je poslao G.Š., nalazi se u bunkeru, te je na taj način neiskorišćavamo. Koliko nam je poznato netko je iz Zone dao tu direktivu te smo je spremili u bunker. Da li ćemo je staviti u pokret — javite nam to odmah.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar⁶:

Komandant:⁷

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 51.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 120, str. 430-432.

⁵ Vladimir Matetić, komandant Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

⁶ Kao bilj. 2.

⁷ Nikola Kličković

1943, studeni 23.

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnog stožera domobranstva NDH o borbama s jedinicama NOV oko Pregrade, Varaždina i Bjelovara te o diverzijama na prugama u sjeverozapadnoj Hrvatskoj

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 327

(po podacima primljenim 23. XI. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 20. XI. prigodom razviđanja područja 9 km s.z. od Pregrade (11 km s.z. od Krapine) zarobljeno je 15 partizana.¹

Noću 21./22. XI. partizani su izvršili vatreni prepad na naše zasede kod barutane 5 km z. od Varaždina. Gubitaka nije bilo.

Noću 21./22. XI. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji partizanski napadaj na Zlatar.
*

Podr. Bjelovara: 19. XI. partizani su odveli 3 domobrana, 5 ustaša, 3 oružnika, 5 njemačkih oružnika i 150 putnika koji su sa porušenog željez. mosta zapadno od Rovišća (10 km z.s.z. od Bjelovara) krenuli pješice u Bjelovar.²

³

Događaji na prugama:

Pruga Zagreb-Karlovac 22. XI. u blizini želj. postaje Hrvatski Leskovac partizani su minom oštetili željez. prugu.

23. XI. između željez. postaje Karlovac i Draganići naišao je oklopni vlak na minu. Stroj i 2 vagona su izkliznuli. Žrtava nema.

Pruga Zaprešić-Sutla: Noću 22./23. XI. između željez. postaje Savski Marof i Zaprešić naišao je brzi vlak na minu. Stroj i 1 vagon su izkliznuli. Žrtava nema.

¹ Iz sastava Trećeg bataljona Zagorskoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 103.

² Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 160 i 194.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na sjeverozapadnu Hrvatsku.

Pruga Križevci-Bjelovar: 22. XI. kod željez. postaje Poljanka i Rovišće partizani su porušili željeznički most. Promet je prekinut.

4

M.P.⁵

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zastupnik
Pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Marković)⁶
Marković, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, inv. br. 33750.

74

1943, *studenj 23.*
Velika Gorica

Izveštaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na njemačko uzletište Ples

ORUŽNIČKA POSTAJA
Velika Gorica
Broj : 4628

U Vel. Gorici 23. studena 1943.

**Predmet: Napad partizana i paljenje
barake na uzletištu Ples.**

Zapovjedništvu 1. oružničko pukovnije
Zapovjedništvu oružničkog krila
Zapovjedništvu oružničkog voda
Posadnom zapovjedništvu
Kotarskoj oblasti

Sisak.
Zagreb.
Zagreb.
Vel. Gorica.
Vel. Gorica.

⁴ Isto.

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁶ Antun

Dne 21. studena 1943. g. u 03,00 sata došla je jedna veća dobro naoružana skupina partizana kod sela Ples. općine i kotara Vel. Gorica dva km. s. od Vel. Gorice na Njemačko uzletište¹, odnosno u blizinu istog i tamo zapalili 7 radničkih baraka i zarobili i odveli oko 300 domobrana 1. Dora² pukovnije iz Bjelovara koji su bili zaposleni na uzletištu.

Barake su do temelja izgorjele.

Zarobljene domobrane radničke bojne odveli su partizani u istočnom pravcu prema šumi »Turopoljski lug«.

Partizani su bili obučeni pretežno u talijanske odore, a naoružani sa talijanskim oružjem. Broj partizana nije ustanovljen.

Žrtava nije bilo.

Za Poglavnika i dom spremni.

Zapovjednik narednik Toma Zavrtnik
Zavrtnik, v.r.

M P 3

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26588.

75

1943, studeni 25.

Izveštaj Komande vojnoga područja Žumberak Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju i radu komande te političkoj situaciji na Žumberku

KOMANDA VOJNOG PODRUČJA

Ž U M B E R A K

Dne, 25. XI. 1943.

Broj:.....

¹ Akciju je izveo Turopoljsko-posavski NOP odred. Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 142.

² Domobranska radna.

³ Zaprimni pečat Kotarske oblasti Velika Gorica, br. 1062, od 26. XI 1943. godine

predmet: Izvještaj o radu
K.V.P. Žumberak

Naredbom Br. 36 Štaba II. Operativne Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske od 18. X. 1943. formirana je Komanda Vojnog Područja Žumberak.¹ Svojim radom ista komanda započela je 2. XI. 1943. Razlog što je od izdavanja naredbe do početka rada prošlo dosta vremena je taj, što je na ovom terenu neprijatelj vršio ofanzivu i naša vojska bila je prisiljena pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja da napusti privremeno ovaj sektor. Čim su prilike dozvolile vratila se naša vojska na ovaj sektor i ova komanda započela je svojim radom i organizacijom.

Teritorij ove komande omeđen je narodnosnom granicom Slovenije, rijekom Savom do Zagreba željezničkom prugom Zagreb-Karlovac i rijekom Kupom do Bubnjaraca.

Formiranjem ove komande preuzeti su od Štaba Zumberačko-Pokupskog Odreda odsjeci i to Tehnički, Vojno-Sudski i Ekonomski. Zdravstveni odsjek nije postojao već na tome sektoru djeluje jedna partizanska bolnica koja je podpala pod ovu komandu područja. Nanovo je osnovan Politički Odsjek, dok Obavještajni Odsjek nije, budući da nema među partizanima ove komande osobe, koja bi mogla uspješno da vodi taj važan posao, pa se radi na tome da se takav čovjek izvuče iz druge jedinice. Štab Z.P. Odreda stavio je ovoj komandi na raspoloženje potreban broj ljudstva tako, da je ista mogla pristupiti postavljanju pet partizanskih postaja.

Na teritoriju ove komande formirane su postaje partizanskih straža i to:

- 1.) Part, straža KALJE sa komandrom i 10 stražara.
- 2.) " " SOŠICE sa komandrom i 29 stražara.
- 3.) " " VIVODINA sa komandrom i 11 stražara.
- 4.) " " KRAŠIĆ sa komandrom i 12 stražara i
- 5.) " " RADATOVIĆ sa komandrom i 6 stražara.

Osim navedenih straža stoje pod komandom ovog područja straže kod Okružnog NOO-a Pokuplje sa komandrom i 7 stražara, kod kotarskog NOO-a Žumberak sa komandrom i 6 stražara i kod Vojno-Partizanske bolnice sa komandrom i 32 stražara.

Ne postoji niti jedna komanda mjesta jer pod našom kontrolom ne stoji niti jedno važnije mjesto, koja su do sada kontrolirana Po neprijatelju.

¹ Vidi: Građa SZH, knj. VI, Dok. br. 178.

Sam rad po odsjecima odvijao se ovako:

I. **Politički Odsjek:** Ovaj odsjek pod rukovodstvom pomoćnika komandanta područja povezo se sa civilnim vlastima i surađuje s njima. Brine se i radi na podizanju svijesti kod partizana ove komande. Počelo se sa organizacijom borbe protiv pete kolone ali taj rad je otežan, jer se nije uspjelo organizirati obavještajnu službu budući da nema lica kojemu bi se mogla povjeriti organizacija toga rada, kako je to već napred spomenuto. Ukazuje se hitna potreba da se sa strane mjerodavnih odredi jedno lice kojemu bi bila povjerenica organizacija obavještajne službe, jer pomanjkanje iste mnogo koči sav ostali rad.

II. **Ekonomski Odsjek:** Ovaj odsjek preuzeo je sva skladišta od Štaba Ž.P. Odreda i preuzeo brigu o ishrani vojske. Ishrana partizana koji stoje pod komandom ovog područja vrši se na kazanu, zadovoljava. Ishrana operativnih jedinica na ovom području vrši se po kućama, što svakako ne zadovoljava. Težnja je da se i te jedinice prebace na kazansku ishranu. Zalihe hrane koje su preuzete od Odreda su dosta skromne, što se vidi iz izvještaja ovog odsjeka. Briga oko snabdjevanja vojske odjećom i obućom se vidi ali nailazi na velike poteškoće. Zaliha nema nikakvih, a mogućnost dobave je malena i to za gotov novac budući da nema na ovom sektoru nikakvih vrela, već je sve vezano na okupirani teritorij. Civilno pučanstvo oskudjeva na odjeći i obući isto tako i na soli, pa ovaj odsjek ne može da se obraća na pomoć civilnih vlasti, već mora istima u granicama mogućnosti da pomaže.

III. **Tehnički Odsjek:** Taj odsjek stoji zapravo pod rukovodstvom Ekonomskog odjela, jer je svojim obujmom jako malih razmjera. On je organizirao Mehaničku radionicu za popravak oružja i svršava sve poslove redu i na vrijeme. Postolarska radionica radi na opravi obuće i pravljenju novih cipela u koliko se raspolaže sa potrebnim materijalom. Kada ima materijala mobiliziraju se i civilni postolari na rad u ovoj radionici. Krojačka radionica bavi se u glavnom krpanjem vojničke odjeće, jer ne raspolaže nikakvim materijalom za pravljenje novih odijela. Kožarska radionica radi dobro i raspolaže sa dobrim majstorima, samo je teška nabavka materijala za obradbu, dok samih koža ima dosta. Ista radionica uzima na rad i kože od civila i na taj način ide na ruku narodu, koji jako oskudjeva na obući. Rad toga odsjeka zapinje najviše radi poteškoća oko nabavke materijala.

V. **Vojno-Sudski Odsjek:** Ovaj odsjek uzima u raspravu sve prekršaje u vezi sa uputama Vrhovnog Štaba naročito što se tiče pete

kolone. Sud je sastavljen od zamj. komandanta, komandira partizanske straže teritorija na kojem je krivica počinjena ili na kojemu krivac živi te od partizana iz iste straže. Sud je tako formiran, jer na teritoriju ove komande područja ne postoji niti jedna komanda mjesta. Izvještaj o samome radu vidi se iz priloženog izvještaja.

VI. Zdravstveni Odsjek. Taj odsjek nije formiran ali će se i on osnovati da se zadovolje i te potrebe.

VII. Obavještajni Odsjek: Taj odsjek ne radi iz razloga navedenih pod točkom I.

Situacija na teritoriju ove komande područja može se okarakterizirati ovako. Iza zadnje neprijateljske ofanzive otišlo je mnogo ljudi u neprijateljsku vojsku pod utjecajem raznih petokolonaša, koji su taj svoj rad vodili organizovano. Njima se je ušlo u trag i neki od njih su privedeni kazni, dok su se drugi sklonuli pod okrilje okupatora i domaćih izroda. Rad im je bio olakšan, budući da se naša vojska nije nalazila na ovom sektoru oko 15 dana, a neprijatelj je za vrijeme svoga zadržavanja ubio oko 110 ljudi, žena i djece te popalio nekoliko sela te time zastrašio narod. Bilo je dosta dezertiranja iz naše vojske radi nekih nepravilnosti kod mobilizacije, što se naročito osjetilo u bataljonu koji je mobiliziran u općini Vivodina.

Iz navedenog vidi se da će se mobilizacija u buduće morati da vrši na jedan vrlo oprezan način i trebati dobra politička priprema. Za sada postoji vrlo mala mogućnost da se vrši mobilizacija širih razmjera već će se morati baciti na kampanju za koju će trebati više vremena.

Prema svemu sudeći izgleda da se uspjelo uhvatiti petokolonaše u njihovom jezgru, pa će i to olakšati rad na svim poljima. Rad tih petokolonaša bio je u glavnom usmjeren da se oslabe naši redovi a radili su po uputama reacionera iz bivšeg vodstva HSS-a. (Vatrogasno društvo). Parola s kojom su se služili je: Englezi će ovaj rat dobiti i oni će sve prevariti. Partizani su komunisti i sve što oni govore to je samo krinka da zavedeju narod, a poslije će sve drugačije biti, ako dobiju rat.

Parola: »Ni zrna žita okupatoru« provada se na ovom teritoriju gotovo doslovce, što izaziva donekle smetnju kod civilnog pučanstva, jer na ovom teritoriju ima malo hrane, koju su ljudi nabavljali iz sredstava što su ih dobivali prodajom vina, kojeg opet ima mnogo. Izmjena vina za hranu je dosta teška a nije niti organizovana, Pa će se morati nešto poduzeti da u zajednici sa civilnim vlastima prganizira izmjena. Narod stoji sa hranom dosta slabo, jer je neprijatelj dosta uništio, a i naša vojska se stalno zadržava na ovom sektoru te je narod istrošen. Kraj je i onako dosta siromašan, pa se i u

normalnim prilikama teško ishranjuje. U tome pogledu treba nastojati da se hrana dobavlja iz Pokuplja gdje iste ima u većim količinama i to zato da se vojska bolje hrani i da se olakša narodu ovog siromašnog kraja.

Zaštita stanovništva od pljačke, ubijstva i nasilja je dobra, pa nema gotovo slučaja gdje bi naše vlasti morale intervenirati.

Ljudi na radu u ovoj komandi u glavnom zadovoljavaju, a nedostaci koji postoje proističu najviše radi toga što još nisu upoznati sa samim radom. S vremenom steći će se veće iskustvo pa će se i sam rad odvijati bolje.

U radu se nije istakao nitko a i takovih propusta koji bi iziskivali kaznu nije bilo tako, da nema nikoga koji bi se morao pohvaliti ili kazniti.

Smjernice za budući rad su mobilizirati za vojsku i partizanske straže, poboljšati organizaciju same komande područja i prehrana i opskrba naše vojske, da bi ista mogla čim bolje odgovarati svojim teškim dužnostima uz čim veću političku svijest.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:
J.² Draušnik, v.r.

M.P.³

Prilog: Izvještaj Političkog Odsjeka
"Ekonomskog i Tehničkog Odsjeka
Izvještaj Vojno-Sudskog Odsjeka
Brojno stanje i naoružanje
Nacionalni i socialni sastav.⁴

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1780, f. 2, Dok. br. 24.

² Jurica

³ Okrugli pečat: Komanda vojnoga područja Žumberak
(u sredini petokraka zvijezda)

⁴ Navedeni prilozi nedostaju.

1943, studeni 26.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o radu Komande kalničkoga i moslavačkoga područja nakon oslobađanja Koprivnice

Štab II. Operativne Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske
P. Br. 113/43.
26. XI. 1943.

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
(za drugi odsjek)

Od posljednjeg našeg izvještaja o radu vojnih vlasti u pozadini na teritoriju II. Operativne Zone nijesu se desile važnije promjene. Komande Kalničkog i Moslavačkog Područja, kao i komande mjesta u Dubravi, Ludbregu i Varaždinskih Toplica stalno su pod kontrolom našeg štaba, dobivaju upute za rad i pruža im se sva moguća pomoć, kako bi mogli što uspješnije rješavati sva pitanja naše pozadine.

Poslije oslobođenja grada Koprivnice,¹ koji imade oko 12.000 stanovnika, postavljena je po našem Štabu Komanda mjesta u Koprivnici.

Komanda Kalničkog Područja. Rad ovog područja, tokom cijelog ovog mjeseca sastojao se najvećim dijelom oko evakuacije ogromnog ratnog plijena iz Koprivnice. U Koprivnici je zaplijenjeno **oko** 50 vagona pšenice, raži, kukuruza, zobi i pšeničnog brašna. Sav taj materijal nalazio se je u paromlinu i u vagonima na željezničkoj stanici. Osim toga zaplijenjeno je 7 vagona šećera (kristala), nekoliko vagona potkova (za potkivanje konja), oko 15 vagona papira za tiskanje novina, nekoliko vagona bakrene žice za telefonske linije, **oko** 3 vagona soli, jedan vagon porculanskog posuđa i mnogo drugog materijala.

Evakuacija je tekla organizovano i planski, taj rad je otešćavalo ružno i kišovito vrijeme. Plijen je izvlačen najviše tokom noći zbog

¹ Koprivnica je oslobođena 7. studenoga 1943.

neprijateljske avijacije, koja je bombardovala željezničku stanicu u Koprivnici i cestu i puteve po kojima smo izvlačili plijen, na oslobođeni teritorij Kalnika. Kod mobilizacije kola za prevoz materijala pomogao nam je gradski N.O.O. u Koprivnici. Kod otpremanja brašna, žita i drugog materijala bio je na željezničkoj stanici i kod paromlina zamjenik komandanta Kalničkog područja sa intendantom područja i izvjesnim brojem partizana iz Komande Područja. Svaki onaj koji je kolima odvezio materijal dobio je blok na kome je pisalo njegovo ime i prezime, odakle je, što vozi, dok je u selu na oslobođenom teritoriju, kamo se je plijen dovezio, jedan drug iz Komande Područja sa pomoćnim osobljem preuzimao doveženu robu i kontrolirao dali je sve dovezeno kao što je na bloku napisano. Pored takove kontrole bilo je slučajeva da su si seljaci nekoliko vreća soli ili šećera odvezli svojim kućama. No takovi slučajevi su rijetki.

Najveći dio papira koji je zaplijenjen u Koprivnici, poslan je u Slavoniju, jedan dio do Vašeg Štaba, a manji dio ostavljen je za potrebe naših ustanova. Pšenica, brašno i šećer, sol i drugi materijal najvećim dijelom je izvežen na oslobođeni teritorij. Iz zaliha brašna, koje je zaplijenjeno u Koprivnici prehranjuje se od dana oslobođenja Koprivnice sve naše jedinice, koje se nalaze na našem sektoru. Nekoliko vagona pšenice (oko pet) stavili smo na raspoloženje Zagorskom N.O.P. Odredu, koji će istu u manjim količinama od vremena na vrijeme otpremiti u svoje baze.

Paromlin u Koprivnici stavljen je u pogon. On radi pod kontrolom i upravom N.O.O.-a u Koprivnici. Jedan dio pšenice (oko 2 vagona) stavljen je na raspolaganje gradskom N.O.O.-u radi prehrane pučanstva u Koprivnici. Daljnja prehrana vršit će se od ušura, kojega uzimlje N.O.O. u Koprivnici.

Jedan dio zaplijenjenog šećera podijeljen je narodu ludbreškog, koprivničkog, križevačkog i varaždinskog kotara. Jedan dio šećera stavljen je na raspolaganje N.O.O.-u u Koprivnici, dok je veći dio ostavljen za potrebe naše vojske. Isto tako je učinjeno i sa solju. Ostali materijal ostavljen je većinom za vojne potrebe, dok je ono što je nepotrebno za vojsku, podijeljeno narodu.

Brigu oko gradske bolnice u Koprivnici vodi gradski N.O.O. Bolnica imade svoju vlastitu ekonomiju iz koje se snabdijeva svim potrebnim živežnim namirnicama. U bolnici su postojali razredi I., II. i III., koje smo ukinuli, a hranu za sve bolesnike poboljšali tako da ista sada odgovara onoj bivšeg II. razreda. Pitanje plaćanja za liječenje uredili smo tako, da plaćaju imućni bolesnici, dok se siromašni, što potvrđuju K.O.O.-i liječe besplatno. Iz toga prihoda i dalje se plaća bolesnički personal.

Štamparija radi za potrebe N.O.V. i N.O. Pokreta.

U gradu je proglašena slobodna trgovina. Rade mesnice i pekare. Jedna pekara radi samo za potrebe N.O.V.

Kilogram kruha prodaje se uz cijenu od 20 Kuna.

Radi se na organizaciji javnih kuhinja.

Komanda mjesta u Koprivnici uz pomoć N.O.O.-a i organa ob. službe čisti petu kolonu, apsi narodne neprijatelje, koji se sprovode vojno-sudskom odsjeku pri Komandi Kalničkog Područja, koji poslije presude proglašuje dotična lica narodnim neprijateljima, dok organi komande mjesta u Koprivnici vrše konfiskaciju njihove imovine. Pri osvajanju i oslobodenju grada Koprivnice borci narodno oslobodilačke vojske su se pravilno odnosili prema civilnom stanovništvu i njegovoj privatnoj imovini. Tu i tamo se desio koji slučaj da je koji partizan na svoju ruku rekvirirao na pr. kakav motor kotač ili slično i vlasniku ostavio neku potvrdu. Drugu noć poslije oslobodenja Koprivnice izvršili su pljačku civili iz okolnih sela nad jednom trgovinom odijela i štofova.

Komanda mjesta u Koprivnici formirana je poslije oslobodenja grada Koprivnice. U prvo vrijeme bilo joj je dodijeljeno 20 naoružanih boraca. Sa tako malim brojem ljudstva nije komanda mjesta bila u stanju izvršiti one zadatke, koji su se pred nju postavili. **Naknadno** im je dodijeljeno 30 drugova iz Bjelovarskog N.O.P. Odreda. **Uz** stalnu našu pomoć i pomoć Komande kalničkog područja, **povezana** gradskim N.O.O.-om u Koprivnici, Komanda mjesta sve više i sigurnije pristupa rješavanju različitih pitanja i problema na koje **nailazi**.

Komanda mjesta u Ludbregu radi pod stalnom kontrolom našeg Štaba i Komande Kalničkog Područja, a jedan od najvažnijih zadataka jest borba protiv pete kolone i mobilizacija novih boraca za našu Narodnu Vojsku. Komanda mjesta u Ludbregu, u Varaždinskim T.² i u Dubravi formirala je svoje radionice. Pri komandi mjesta u Koprivnici i Ludbregu osnovan je sudski odsjek u kojem radi po jedan pravnik. Komanda mjesta u Varažd. Toplicama formirala je partizansku stražu u N. Marofu, koja stoji u stalnoj vezi sa Varaždinskim Toplicama.

Komanda Moslavačkog Područja. Poslije izvjesnih izmjena, koje su učinjene u osoblju, koje je bilo zaposleno u Komandi Moslavačkog Područja i njegovim odsjecima, prilike su krenule našto na **bolje**. Komanda Moslavačkog Područja postavila je za komandanta **mjesta** u Dubravi druga Remenar Karla, dok je bivši komandant

² Toplice

postavljen za šefa odsjeka za vojne vlasti u pozadini Komande Moslavačkog područja. Tvornica salame u Dubravi radi za potrebe naše vojske pod upravom Komande mjesta u Dubravi.

Sve vrste radionica, Komandi kalničkog i moslavačkog područja i komandi mjesta nastavljaju nesmetano svoj rad popravljajući neispravno oružje, šiju novu obuću i odjeću i popravljaju staru, a pekare peku kruh za potrebe vojske. Pekara u moslavačkom Području radi samo od vremena na vrijeme, budući da se komanda područja sa potrebnim kruhom snabdijeva preko narodno oslobodilačkog odbora od naroda.

Poslije oslobođenja Koprivnice neprijatelj je napustio Novigrad. U kožari u Novigradu, koje su vlasnici braća Vedriš, našli smo preko 7.000 kg kože. Jedan dio te kože platili smo u gotovom novcu, dok smo na drugi dali priznanice. Kožara dalje radi pod našom kontrolom i za potrebe naše vojske. Na oslobođenom teritoriju Kalnika organizirali smo jednu veću postolarsku radionicu, koja izgrađuje obuću za naše borce iz kože koja je preuzeta iz kožare u Novigradu. U tu svrhu smo mobilizirali oko 30 postolarskih majstora iz Koprivnice, koji će poslije završetka izradbe obuće od dobivene kože biti upućeni nazad u Koprivnicu.

Intendantura u našim jedinicama. Intendanti naših operativnih jedinica često su griješili po pitanjima rekvizicija hrane osobito mesa i drugih potrebitina za vojsku. Činili su to zato, što im nijesu bili poznati propisi, kako imaju postupati u takovim slučajevima. Da bi se takve nepravilnosti uklonile, mi smo svim jedinicama na teritoriju naše Zone dostavili izvadtke iz biltena, koje izdaje Vaš Štab. Poslali smo im formulare priznanica, koje moraju izdati za svaku rekviriranu robu. Uz takve izvadtke poslane su i detaljne upute. Mnogi intendanti naših jedinica pa i sami štabovi nisu bili na čisto s time, što je to rekvizicija, kada se ona vrši i tko ju vrši i što je to konfiskacija i komu se i kada imovina konfiskuje. Mislimo da će im to sve biti jasno kad se temeljito upoznaju sa biltenom kojeg vi izdajete.

U Koprivnici smo zaplijenili 9,937.702. kune. 2,000.000. smo poslali za C.K. K.P.H. Ostatak je ostao za potrebe jedinica, koje operiraju na ovom sektoru.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

II. pomoćnik³ Načelnika Štaba:

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, Dok. br. 4.

³ Milan Brunović

1943, studeni 26.

Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o stanju u jedinicama na terenu

Š T A B
 ŽUMBERAČKO-POSAVSKOG
 SEKTORA
 NOV I POH
 Po. br. 6/43.

26. XI. 1943.

Opći vojni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

I.) Opća vojnička situacija na sektoru:

a) Žumberak: Po završetku ofenzive koju je neprijatelj izvršio tokom prošlog mjeseca na našu oslobođenu teritoriju,¹ on se sa svojim jedinicama povukao ne ostavljajući na Žumberku nikakvih posada. Sa svojim jedinicama povukao se u pravcu garnizona na komunikacijama Zagreb — Karlovac, te iz istih vrši svakodnevne is-pade na našu oslobođenu teritoriju u cilju pljačke. Također iz pravca Samobora sa jačim snagama patroliraju u pravcu Sv. Martina.

II. o. mj. neprijatelj je krenuo od Samobora u pravcu Ruda — Plešivica. U sukobu² s našim jednim bataljonom neprijatelj je bio razbijen i naši borci zaplijenili su sva njegova motorna vozila, kao i dva teška mitraljeza. U Draganiću bi se trebalo — navodno — formirati ustaška bojna od novomobilisanog ljudstva. Naziv bi ta bojna trebalo da nosi »Žumberački ustaški gorski zdrug«. Situacija oko Krke nije nam poznata, međutim, neprijatelj se za sada tim pravcem ne kreće. Iz pojedinih mjesta u Sloveniji neprijatelj se također povukao, kako iz Metlike, Črnomelja sve do Kupe, dok se oko Novog Mesta vode borbe između naših i njemačkih jedinica.

Raspoloženje naroda u Žumberku je dosta loše. Neprijatelj za vrijeme ofanzive poubijao je preko stotinu ljudi i to na najzverskiji

¹ Opširnije o tome vidi: »Građa SZH«, knj. VI, Dok. br. 200 i 201.

² Vidi: Dok. br. 44, 49 i 63.

način. Oko 1.000 sposobnih za vojsku otišlo je u ustaše i to jedan dio od straha a iz pojedinih sela (Oštrca, Kostanjevca i ostalih zase-laka) otišli su potpuno organizovani pod vodstvom pete kolone. Svi se oni za sada nalaze u Karlovcu, dok je jedan mali dio pobjegao natrag kući.

Vivodinski bataljon tokom ofenzive raspršio se i u samom mjes-tu predalo se 65 partizana iz tog bataljona sa oružjem: 7 puškomit-raljeza i jednim lakim njemačkim mitraljezom. Te jedan manji dio tog bataljona koji se nije predao, raspoređen je po ostalim bataljo-nima.

b) Pokuplje i Posavina: Na ovom dijelu nema za sada nikakvih promjena niti neprijateljskih koncentracija. Neprijatelj se iz svojih uporišta nikuda ne kreće u pravcu oslobođene teritorije. Uporišta koja drži neprijatelj jesu na komunikacijama Zagreb-Sisak i koja imaju isključivo zadatak — osiguranje tih komunikacija. Ovih dana neprijatelj je evakuisao se iz Novo Čiče i Vukovine.

2.) Organizaciono stanje:

a) Omladinska brigada: Imade 4 bataljona, svaki bataljon ima po 3 čete: prateću četetu, četetu za vezu i pionirsko-minersku četetu. Ko-mandni kadar u čitavoj brigadi je popunjen.

Na prijedlog Brigade mišljenja smo: da reorganiziramo dosa-dašnju prateću četetu na taj način što bi formirali u svakom bataljo-nu prateći vod sa po 2 teška mitraljeza, bacačem, topom i protuten-kovskom puškom. Na taj način povećala bi se borbena moć prateće čete, a štabovi bataljona na taj način vršili bi lakšu kontrolu nad tim pratećim vodovima.

b) Turopoljsko-posavski odred: Imade 4 bataljona, svaki bata-ljon ima po 3 čete. Formirana je četa za vezu i pionirsko-minerski vod. Na tom terenu djeluje jedna udarna grupa, koja je već jačine od jedne čete i naziva se »Cerska četa«. Tu četetu formirao je, koliko smo mogli saznati, K.K. Sisak. Našim dolaskom — a saglasno sa K.K. Sisak — tu četetu smo uključili u Turopoljsko-posavski odred. Komandni kadar u Odredu nije potpun. U Štabu odreda nema obavještajnog i informativnog oficira, dok u štabovima bataljona nema zamjenika komandanta.

c) Zumberačko-pokupski odred: Imade 4 bataljona, svaki bata-ljon ima po 3 čete. Postoje još Samoborska i Okićka četa. Te čete formirali su K.K. Jaska i K.K. Samobor. Te čete bile su ujedno i pod njihovim rukovodstvom. To su zapravo neke lokalne čete tako, da je tu dosta nepravilno postupljeno, baš prilikom mobilizacije istih, pošto nisu voljne napuštati svoj teren. Te čete ćemo uključiti pod komandu Odreda.

3.) Ocjena štabova:

a) Omladinska brigada: Rad Štaba Omladinske brigade kao cjeline zadovoljava kako na političkom tako i na vojničkom uzdizanju boraca.

b) Turopoljsko-posavski odred: Taj Štab, zbog toga što nije potpun, ne može stići da obavi sve zadatke koji pred njim stoje. Formiranjem Pokupsko-turopoljskog područja³ moći će se daleko više posvetiti sada Odredu nego što je to do sada bilo. Također drugovi u Štabu nisu pravilno shvatili svoje dužnosti, no savjetovanjem sa njime ta je stvar sada raščišćena. Štab kao cjelina moći će da odgovori svojim zadacima.

c) Žumberačko-pokupski odred: Štab ovoga odreda nije nam još toliko poznat i ne možemo nešto konkretnije da o njemu kažemo.

Štabovi bataljona u oba odreda vrlo su mladi te kod nekih bataljona štabovi posjeduju nešto borbenog iskustva. To za sada još ne zadovoljavaju i treba im mnogo pomoći da se uzdignu.

4.) Pregled vojničke obuke:

Vojnička obuka u Brigadi izvodi se svakog dana. U posljednje vrijeme radi se uglavnom teoretski, vrlo malo praktično, uslijed toga što je veći dio boraca bio potpuno bos. Sa nižim komandnim kadrom održava se kurs iz ratne službe i naoružanja.

Vojnički rad po odredima je slabiji i do sada se po tome vrlo malo radilo, naročito u Ž.P.O.

5.) Vojno-politička situacija u jedinicama, borbenost, moral itd.

Jedinice Omladinske brigade dosta dobro stoje u vojničkom pogledu. Svi borci skoro znadu da rukuju sa puškomitraljezom i lakim bacačem. Skupno Brigada zadovoljava u vojničkom pogledu. No, posljednjim gubitcima (Pakrac)⁴ i odlaskom boraca za proletherske jedinice,⁵ borbenost Brigade je nešto popustila. U dostajnoj mjeri se osjeća gubitak tih starih iskusnih boraca kao i rukovodećeg kadra. Ljudstvo je u dovoljnoj mjeri povjerljivo i upoznato sa linijom N.O. borbe, tako da polovina boraca može da je prenaša i na druge. Odlaskom iz Slavonije osjeća se kod pojedinaca da žale pomalo za svojim krajem i kućom.

³ Vidi: Dok. br. 149.

⁴ O gubicima Omladinske NO brigade »Joža Vlahović« prilikom napada na Pakrac vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 20, Dok. br. 123.

⁵ Isto, Dok. br. 129.

Vojno-politička situacija u odredima kao i borbenost je dosta slaba. Jedinice tih odreda su vrlo malo učestvovala u borbi, tek pojedini bataljoni i ti su stekli nešto borbenog iskustva. Rukovodeći kadar u odredima je vrlo mlad i slab. Nastojat ćemo što više te jedinice uvlačiti u borbu. Politička svijest tih jedinica je na vrlo niskom stupnju kao i političkog kadra, jer je on vrlo mlad, sa malo iskustva a i znanja. U odredima su vrlo česte pojave dezertiranja, razlog je svakako slabo političko stanje. U nekim općinama formirane su preko partijskih organizacija lokalne čete u cilju odbrane svojih domova. Partijska organizacija postupila je tako, jer je to bio jedini mogući put za izvršenje mobilizacije. Tako je isti slučaj sa četom u Sisačkom kotaru, koju je formirao K.K. Sisak. Kako su te čete bez jače vojničke kontrole, to su ujedno i utočišta dezertera, i uopće nepovoljno djeluju na ostale jedinice. Te čete će biti uključene u postojeće odrede.

6.) Sadanji raspored jedinica:

Omladinska brigada »Jože Vlahovića« nalazi se na sektoru Okića, tj. Gornja i Donja Purgarija, Podgrade, Beter, dok jedan bataljon — koji se ranije prebacio — nalazi se na sektoru Sv. Jana — Prodin Dol.

Žumberačko-pokupski odred: Jedan bataljon na položajima: Slavetić—Pribić, drugi bataljon oko Stojdrage, treći bataljon na Plješevici, četvrti bataljon Prekrižje —Strmac.

Turopoljsko-posavski odred: Sa jednim bataljonom nalaze se u Posavini oko Gornjeg i Donjeg Bukevja, jedan bataljon Podvornica —Vukojevac, jedan bataljon Siljakovina —Guci —Mala Buna, i četvrti bataljon Donja Kupčina —Pisarovina.

7.) Način i kvalitet ishrane, zdravstveno stanje jedinica i mjere poboljšanja:

Ishrana jedinica je dosta slaba, u odredima nešto bolja, pošto se ovi bolje snalaze na ovim terenima. U Pokuplju — na kojem sektoru se nalazila Brigada — narod je dosta slab, pa i sami odbornici su vrlo slabi, čak pojedinci su i neprijateljski raspoloženi prema nama, tako da pokraj takvih odbornika i ishrana boraca nije se najbolje odvijala. Ishrana Turopoljsko-posavskog odreda je dobra u odnosu prema Ž.P.O. i Brigadi. Sve jedinice se većinom ovdje hrane po kućama. Mi smo im ukazali potrebu ishrane na kazanu, tamo će se i prići. Morat će se jedan dio namirnica prebacivati saglasno sa O.N.O.O. iz Posavine za Žumberak, jer je tamo stanje dosta slabo i jedan od velikih problema je ishrana jedinica na Žumberku.

Zdravstveno stanje jedinica je relativno dosta dobro. Jedinice imaju partizanska bureta pa se redovito šure. Kod Brigade je stanje malo teže, pošto imade više od polovinu boraca potpuno bosih, tako kod svakog marša izbačeno je uvijek iz stroja po desetak ljudi od oteklih nogu. Za vrijeme posljednje akcije na Lekenik⁶ bilo je izbačeno iz stroja oko 50 boraca. Nabavom kože iz posljednjih akcija uspjeli smo obući oko 300 boraca tako, da imade još u Brigadi oko **150** boraca bosih. Dolaskom na Žumberak moći ćemo organizirati radione i obući još ostatak boraca, ukoliko ćemo moći nabaviti kože za donove. Odjeća u Brigadi je vrlo slaba. Borci tek 20% imadu šinjela i ćebad, dok ostali imadu vrlo slaba ljetna odijela, tek malo vojnička. Odredi stoje po pitanju odjeće i obuće dobro.

8.) Planovi za buduće operacije i akcije. Predloži za zajedničke akcije s drugim jedinicama:

Mi smo imali u vidu izvršenje nekih zajedničkih akcija sa jedinicama VIII Divizije, no međutim, napuštanje terena sa brigadom i angažovanjem VIII Divizije na drugom sektoru, te operacije za sada otpadaju. Našim dolaskom na Žumberak ispitat ćemo mogućnost napada na neprijateljske garnizone i prići odmah izvršenju tih akcija.

9.) Naročite napomene:

Mi smo se zadržali dulje vremena neaktivni na ovom terenu uslijed toga što nam je Brigada bila vrlo slabo obučena. Tek sa nekim dijelovima Brigade vršili smo zasjede i neke manje akcije i to uglavnom zasjede onemogućavanja izvoza namirnica u neprijateljske gradove. Nastojat ćemo da pojačamo aktivnost kako odreda tako i Brigade.

Obzirom da je to naš prvi izvještaj, skrenite nam pažnju na nedostatke istoga tako, da bi ubuduće izvještaj bio potpun.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
Franc Knebl, v. r.

Komandant:
Vojko Hošteter, v. r.

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NOB, kut. 105 C, f. 1, Dok. br. 45.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 141, str. 487-491.

⁶ Napad na Lekenik izveden je 9./10. studenog. Vidi: Dok. br. 36.

1943, studeni 26.

*Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV
PO Hrvatske o jačini neprijateljskih snaga na njihovu području*

Štab
Žumberačko-Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
26. XI. 1943.
Inf. broj 12

30. XI. 1943.
Br. 85/43.¹

Informativni izvještaj
GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Situacija na našem sektoru nije mnogo promijenjena od zadnjeg izvještaja. Na teritoriju Žumberka vrše ustaše u zajednici s Nijemcima skoro svakodnevno ispade manjim snagama, jer znaju da se do sada na cijelom ovom teritoriju nalazio samo Žumberačko-Pokupski Odred, koji svojim snagama nije bio u stanju da to sasvim spriječi.

Neprijatelj se povukao iz svih slovenskih garnizona oko Žumberka, koji su bili slobodni prije ofenzive, osim iz Novog Mjesta, ali je i ono napadnuto od 15. slov. divizije. Borba se vodi već 3 dana, rezultati isti nisu nam još poznati.

Ostali neprijateljski garnizoni oko Žumberka i njihovo brojno stanje je slijedeće:

Samobor oko 800 Nijemaca i ustaša; Horvati: 45 ustaša i 50 domobrana sa 5 puškomitraljeza i jedan mali bacač. Zdenčina: 90 ustaša i 30 Nijemaca, među ustašama imade 30 novo mobilisanih. U Klinča selu: 129 ustaša XIII Bojne Pogl. tjelesnog zdruge. Od tih je polovina novo mobiliziranih, imaju 17 puškomitraljeza. U Desincu na stanici 30 domobrana, par km dalje prema Jaski u bunkerima 15 domobrana. U Jaski posada nije stalna, pošto iz nje odlaze i dolaze, ali se može računati da ima stalne posade oko 350 Nijemaca i ustaša. Cvetković željeznički most u dva bunkera 4 ustaše i 5 domobrana. Domagović-stanica 90 domobrana i 6 ustaša. Željeznički most

¹ Datum i broj zaprimanja spisa.

na potoku Struga: u 2 bunkera 4 domobrana i 4 ustaša. Most na Kupčini (željeznički) 4 ustaša i 1 domobran sa 1 puškomitraljezom. Razković-rampa: na pruzi 1 bunker u kojem su 4 ustaše i 1 domobran; Budrovac-rampa isto. Stanica Draganić: 35 ustaša i 5 domobrana, imaju 5 teških mitraljeza, 7 puškomitraljeza i 1 mali bacač. Pila na kraj stanice Draganić: 2 satnije ustaša, koji su ovamo stigli 12. o. mj. iz Horvata. Mjesto Draganić: 120 žandara. Zorkovac: 30 domobrana. Ozalj: 350 domobrana.

Situacija na terenu Pokuplja, Turopolja i Posavine nije se bitno izmijenila. Neprijatelj drži sa istim snagama garnizone, koje je i prije držao, osim što je napustio garnizon u Novom Čiču i Vukovini. Zatim je izgradio nekoliko novih bunkera, na pruzi Zagreb — Sisak i to: kod rampe (na prelazu ceste) u Dužici (jednokatni, drveni) i na mostu preko potoka Stupno: 2 bunkera, koji su uništeni 24. o. mj. kod diverzantske akcije na taj most. Neprijatelj se inače u svojim starim garnizonima još bolje utvrđuje zidanjem novih objekata i pojačavanjem minskih polja. Ovih dana pristupili su čišćenju t. j. siječenju šume 300 m lijevo i desno od pruge, između željezničke stanice Greda i Lekenika.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Komesar:
Franc Knebl, v. r.

Komandant:
Vojko Hošteter, v. r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 107 B, f. 5, Dok. br. 26.

79

1943, studeni 27.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji u kotaru

K.K.K.P.H.
STUBICA, 27. XI. 1943.

DRUGARSKOM O.K.K.P.H.

ZAGREB

Politički izvještaj.

Konstatirali smo političku situaciju u nazad mesec i pol dana do danas. Velike su promene u Kotaru D. Stubici usled velikog pri-

tiska od strane Nemačke vojske i ustaške bande. Narod se silno preplašio u bojazni daće njima spaliti sela, nasilja koja vrši banda nad ne zaštićenim narodom po selima je narod silno deprimirao i neodaziva se našim pozivima kojim njih pozivamo na skupštine.

Ćitav kotar je preplavljen sa Nemačkom vojskom i ustaškom bandom. Kad se susretnemo sa ljudima naših N.O.O. molijo nas da neka se neko vreme obostavi naš rad kako bi se ljudi pomirili, jer kažejo da povodom našeg rada oni palijo i uništavaju sela.

Naš politički rad u Kotaru D. Stubici poprimel je silni polet. Do nedavno imali smo lepi uspeh, vidi se po organizacionom stanju kojega smo zadni puta poslali okružnom K.K.P.H. Zagreb.

Konstatirali smo da je bilo mnogo prikrivenih bandita koji su bili u vezi sa Nemačkom i ustaškom bandom, koji su prikazivali naš rad i pojedine naše drugove i čak N.O.O., vidi se jer banda znađe da smo održali skupštine. Ti isti banditi nisu bili ni članovi N.O.O. već išli su akcije koje su vršili domaći partizani a sad su stupili u ustaške redove i sad terorizirajo po selima i prete se drugovima ako neće ići Paveličevo vojsko da će se njima spaliti kuće i širijo lažne vesti da nema više ni Partizana ni narodne vojske.

Povodom te reakcije vidimo da su N.O.O. ostali ipak čvrsti osim pojedinih i to vrlo mali broj koji su se pokolebali i to zbog toga da si spasijo svoje kuće, jedan mali broj vojnih begunaca se je javil u domobrane a većina se skrivajo po šumama i koji kuda a u narodno vojsko nećedo da idu. Mnogo čujemo od naroda gde je naša vojska, gde su partizani. Došli smo do zaklučka kako bi popravili političko uverenje među narodu i ojačali moral i pospešili samo mobilizaciju za narodno oslobodilačko vojsko. Potrebno bi bilo da uputite našo vojsko i to Zagrebački odred da malo prokrstari po našem Kotaru i da udari na pojedine banditske grupe. Konstatirali smo da od strane članova i kao pretседnika bivše H.S.S. nema nikakve smetnje niti koćenja naše borbe, nego su još oni koji su još bili do sada pos-trani stupili u naše redove.

Dana 19. ov. mj. u selo Šušebregu opć. M. Bistrici održana je skupština na koju su bili pozvani svi predsjednici H.S.S. i mjesnih N.O.O. ove opć. Nadalje je bio pozvan narod iz obližnjih sela Globočec Poljanica u selo Šušebreg.

Na skupštini su govorili drug Vilko¹ sekretar K.K., govorio je o ciljevima današnje borbe, te općoj situaciji u državi i van države. Nadalje je govorila drugarica Biserka² o dužnosti žene u borbi AFŽ. U ime omladine govoril je drug Brzi,³ drug Podgorec⁴ u ime N.O.O.

¹ Mijo Krošelj

² Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

³ Mijo Hunjak

⁴ Tomo Muhek

da učvrsti redove N.O.O. Pročitali smo rezoluciju⁵ i pojedine članke iz napred koje smo u diskusiji raščlanili. Josip Šimunec predsjednik H.S.S. iz sela Tugonica isti je potvrdio sa svojim govorom da je ova ista borba, koju su vodili Matija Gubec i braća Radić, te je osuđivao današnu vlast i zločine okupatora i domaće izrode ustaše i četnike. Posle diskusije otpevali smo pesme Lijepa naša, Hej Slave-ni, Matija Gubec i druge partizanske pjesme. Na skupštini je bilo prisutno oko 150 drugova i drugarica.

Dana 21. ov. mj. sastavljen je opć. N.O.O. za opć. M. Bistricu, odbor se sastoji od 8. članova ot toga jedna drugarica.

Dana 21. ov. mj. sazvan je sastanak omladine is sela Šušebreg kojega je otvorio drug Mika⁶ i predav rječ članu O.K. drugu Mili⁷ koji je prikazao političke prilike u državi i van države, govorili su i ostali drugovi Vilko, Mika i drugarica Biserka. U pesmi smo završili ovaj sastanak.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Vilko, v. r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-78/2523.

80

1943, studeni 28.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u studenom 1943. godine

K.K.K.P.H.
Sv. Ivan Zelina

28. studena 1943.

Drugarskom

Okružnom Komitetu K.P.H.

Zagreb

⁵ Misli se na Rezoluciju Drugoga zasjedanja ZAVNOH-a.

⁶ Franjo Kukolja

⁷ Đuro Ban, član Okružnoga komiteta KPH Zagreb.

Izveštaj sa kotara Sv. Ivan Zelina
za mjesec studeni.

Politička situacija na našem kotaru promjenila se u posljednje vrijeme u pojedinim općinama. Narod sve masovnije počeo je da stupa u naš pokret, ali su u isto vrijeme počele reakcije plačke i apšenja po nekim selima našega kotara. Narod u mjestima reakcije počeo je da popušta. Narod — naročito se primjećuje popustljivost u mjestima oko banditskih uporišta. Narod i dalje pomaže našu borbu, samo se u mjestu reakcije neusuđuje više ulaziti u narodno-oslobodilačke odbore, pošto je banda ubacila parolu, da su svi izdani i da će ih sve pohapsiti. Da li je to ubačeno sa strane reakcije H.S.S. ili ustaša, nijesmo mogli utvrditi.

Uz svu reakciju, narod se neodaziva u našu vojsku, niti u mjestima gdje je reakcija, a niti u drugima, već postavlja, da bi trebalo da se mobilizira sve, putem vojske ili poziva.

U mjestima reakcije neki slabići pred strahom otišli su u Pavelićevu vojsku, t. j. u domobrane.

Narod je jako uplašen, ali se svejedno nepokorava ustaškim vlastima. Pobjede N. O. V. prima sa oduševljenjem i dobro ih raznaša i komentira u selima.

Previranje reakcionarnog dijela H.S.S. nije se primjetilo otvoreno, jedino što ostaju pasivni navodno, da su oni prestari, ali da hoće pomagati našu borbu.

Narod u kotaru imade još bojazan da će se povratiti jugoslavenska vlada i da će, ako Englezi dođu ovamo, istu postaviti na vlast. Narod koji je upućen o Moskovskoj Konferenciji, krivi saveznike zašto ne stvore drugi front i kažu da nemaju tu šta tražiti, zato da im nije stalo, da postave drugu frontu.

U mjesecu studenom održano je jedno kotarsko savjetovanje i primanje u partiju. Konferencija i biranje kotarskog KN.O.O. Održano je 15 zborova po selima, na kojima je prisustvovalo oko 650 ljudi. Narod se najviše zanimao za postavljanje drugog fronta, napredovanje Crvene armije na istoku, a također i o pobjedama naše N.O.V.

Tumačili smo narodu potrebu mobilizacije za našu vojsku, da što prije iztjeramo okupatora iz naše zemlje. Što se tiče drugoga fronta, da je krivac što nije postavljen, reakcionarna klika u svijetu, izbjegličke vlade, koja tu kliku podržava.

Od štampe primili smo ovaj mjesec: Vjesnika ... 38 komad,
Pjesmarica..... 201 komad,
Brošura..... 160 komada,

Napred..... 18 komada,
Staljinski ustav..... 20 komada,
Međunarodni karakter Oktobarske revolucije..... 18 komada,
Staljin o velikom oslobodilačkom ratu ..... 20 komada,
Velika Okt. socijalistička revolucija ..... 19 komada,
Vjesnika ..... 24 komada.

Sama štampa prima se dobro, samo što se slabo proučava u samom narodu, pošto odbori samu štampu zadržavaju za sebe.

Prema primljenim izvještajima do sada u ovom mjesecu odazvalo se je 15 drugova u vojsku, od kojih deset omladinaca, a pet vojnih bjegunaca. Svi su otišli dobrovoljno.

Izvještaj po općinama Kotara Sv. Ivan Zelina.

Općina Sv. Ivan Zelina Nutarnji.

U samoj općini rad je podpunoma nemoguć, pošto se u samom mjestu nalaze uporišta ustaša i gestapovaca. Narod u samom mjestu je jako izkvaren i odan fašističkoj strani, osim nekolicine naših simpatizera, koji pomažu našu borbu, ali se neusuđuju da aktivno stupe u rad. Isto tako rad A.F.Z. i omladine nemože da se provede organizaciono za našu borbu.

Općina Sv. Ivan Zelina Vanjski.

Sam politički rad u općini nije bio do sada zadovoljavajući, pošto je općina razštrkana. Političkih radnika do sada nije bilo. Međutim postavljanjem općinskog komiteta u istoj općini, rad je počeo da kreće boljim pravcem. Sam narod gleda našu borbu dobro, ali teško prima aktivni rad u N.O.O. pogotovo u blizini uporišta Sv. Ivan Nutarnji, pošto banda zalazi u sela, a ujedno se iz tih sela nalazi nekoliko u ustašama, pa se boji izdajstva. Na samoj općini nalaze se ustaški garnizoni i to u Donjem Orušju, gdje je narod podpunoma ustaški raspoložen i u Kominu, gdje se također nalazi ustaški garnizon. U istom mjestu počelo se sa stvaranjem Bijele garde, koja je uništena udarcem naše vojske. Vođa te bande bio je ing. Pavešić*. Sama općina obuhvaća 31 selo. U istoj općini do danas je postavljen općinski odbor od šest članova i 22 mjesna odbora od svojih šest članova. Do sada ostalo je neobuhvaćenih devet sela. Isti odbori još uvijek neodgovaraju danoj im zadaći i nisu potpuno učvršćeni. Inače narod gleda ih dosta dobro. Razlog za devet neobuhvaćenih sela nalazi se, prema navedenim izvještajima. Rad

¹ Zvonimir

A.F.Ž. u istoj općini bio je dobar, ali je popustio, pošto im se rte prilazi ili uopće jako slabo. Ovdje se vidi najveća krivnja u tome, što nema dovoljno političkog kadra. U samoj općini imade pet odbora A.F.Ž. od 27 članica. Isti odbori slabo su aktivni u posljednje vrijeme. Sama omladina u općini, popustila je u zadnje vrijeme, pošto su neka šestorica od naših drugova uhvaćena. U samoj općini imade pet skojevaca, ali iz istih nije još formirana grupa. Imade jedan općinski odbor Usaoha, od četiri člana i četiri odbora od 18 članova te 69 članova Usaoha i pet pionira.

Općina Donja Zelina.

Sama općina obuhvaća 19 sela. Narod u istoj općini nije loš, ali izdajstvom domaćih bandita i uhapšenjima, koja su se tamo odigravala, narod se neusuđuje stupiti aktivno u naš pokret. Domaća banda omogućava ustašama iz garnizona Belovar, da nesmetano krstare selima. Iz toga je razloga rad oko organizacije u selima jako težak. U istoj se općini nije do sada nikako niti pristupalo, pošto je partijski kader bio slab. Nadamo se, da će nama sada uspjeti postaviti odbore u pojedinim selima. A.F.Ž. i omladina ne radi u istoj općini ništa, pošto se istom radu nije niti pristupalo.

Općina Belovar — Moravče.

Sama općina obuhvaća 14 sela. U njoj je formiran općinski odbor od šest članova, te osam mjesnih od 49 članova. Sest sela je neobuhvaćeno. Sami odbori neizvršavaju svoju dužnost podpuno, ali ih narod dobro prima. Pokazala se potreba da se isti odbori podpuno učvrste, pošto se narod na njih obraća. Narod u gornjem dijelu općine odan je našoj borbi, ali u mjestima oko uporišta, dvoličan. U neobuhvaćenim selima mnogo je od njih ušlo u ustaške redove, a s druge strane primjećuje se kod njih kao neka bojazan pred komunizmom, pošto su isti prilično imućni. Ujedno se osjeća i teškoća pred organiziranjem istih, pošto se nalaze i neki iz sela u ustašama, pa se boje izdaje. Rad u ovoj općini u A.F.Ž. je slab. Žene teško pristupaju u rad pogotovo nakon reakcije, koja je bila. U samoj općini, nalazi se svega tri odbora A.F.Ž. sa 18 članica. U istoj općini potrebno je pojačati politički kadar. Omladina u općini Bjelovar — Moravče je dobra, samo je potrebna veća pažnja i izgradnja. U općini imade 3 skojevca, iz kojih još nije formirana grupa. Jedan općinski odbor Usaoha od četiri člana, četiri odbora Usaoha od 61 člana i 16 pionira.

Općina Kasina.

Sama općina obuhvaća 19 sela. U istoj općini je obuhvaćeno 18 sela, sa 132 člana, jedan općinski odbor sa šest članova. Od toga je

iedno selo neobuhvaćeno. — Sam narod je dobar i odan našoj borbi. Odbori u samoj općini shvatili su potpunoma dužnost koju im nameće današnja borba, a ljudi se u potpunosti na isto obraćaju. Strah pred komunizmom je potpunoma razbijen, osim nekolicine po selima, koji se boje, pošto su bolje gazde, pa još uvijek misle da će im neko oduzeti zemlju. Narod ove općine politički se dobro podigao i postavlja jedno pitanje, da se nebi vratila natrag stara Jugoslavija. U posljednje vrijeme usljedile su reakcije bande u samom mjestu Kašina, gdje se odmah primjetilo popuštanje u našoj borbi. A.F.Ž. u toj općini najaktivniji je u cijelom kotaru. Obuhvaćeno je

10 sela sa 65 članica i općinski odbor od osam članica. U zadnje vrijeme, nakon reakcije u Kašini, počeli su isti odbori da izbjegavaju aktivan rad, nego da su voljni pomagati u svemu, ali u organizaciju da neidu. Iste su drugarice skupile za našu vojsku raznih živežnih namirnica i platnenih predmeta za naše bolnice. Omladina u općini Kašina je dobra, samo se primjećuje popuštanje usljed reakcije. U općini imade pet skojevaca, od kojih još nije formirana grupa, te imade jedan općinski odbor Usaoha od šest članova, 17 odbora mjestnih od 73 članova, te 101 član Usaoha, te 72 pionira.

Općina Šašinovec.

Sama općina obuhvaća devet sela, od kojih su osam obuhvaćena. Imade osam mjestnih odbora od 60 članova, jedan općinski odbor od šest članova. U jednom neobuhvaćenom selu u ovoj općini, nemože se postaviti odbor, pošto se tamo nalazi tvornica koja samo radi u ljetnoj sezoni. Narod je dobar i odan našoj borbi, te je bio aktivan, ali u zadnjih nekoliko dana sasma je popustio u nekim selima, pošto su usljedile jake reakcije, pljačke i hapšenja. Narod je prihvatio u potpunosti našu liniju borbe i bojazan pred komunizmom i povratkom jugoslavenske vlade je razbijena. Žene u općini dobre su, ali im se u opće nije pristupalo, a sada su potpunoma uplašene i boje se organizacije. Omladina je također u radu popustila

¹ sprema se u Pavelićevu vojsku, u koliko se ne razbiju uporišta u blizini, ona bi to i mogla učiniti, pošto od istih uporišta, banda se stalno zaletava u sela. U samoj općini Šašinovec imade četiri skojevca, iz kojih još nije formirana grupa, te jedan općinski odbor Usaoha od šest članova, sedam odbora Usaoha od 66 članova, tri ženska odbora Usaoha od 17 članica i 31 pionir.

Organizaciono stanje u kotaru Sv. Ivan Zelina.

Kotarski komitet sastoji se od šest članova, Mato,² Rudo,³ Stari,⁴ Šalter,⁵ Jurek,⁶ i Ivica,⁷ od kojih su dvojica službeno odsutna dok se jedan nalazi u našoj bolnici, a jedan na liječenju u Zagrebu, pošto je još legalan. Socijalni sastav članova komiteta jest slijedeći: tri radnika, jedan seljak, jedan obrtnik, jedan intelektualac, isti su samo članovi K.K. Četiri općinska komiteta od 13 članova.

1. Sv. Ivan Vanjski, tri člana, socijalni sastav tri radnika.
2. Belovar — Moravče, tri člana, socijalni sastav dva seljaka, jedan agronom,
3. Kašina. Četiri člana. Socijalni sastav jedan radnik, tri seljaka,
4. Šašincec. Tri člana. Socijalni sastav dva radnika i jedan seljak.

Članovi u općinskom komitetu, nisu članovi K.K. niti jedinice.

U mjesecu studenom o.g. primljeno je u K.P. 13 drugova, koji su formirani u općinske komitete i jedan u kotarski t.j. drug Ivica, koji je zadužen po omladini ispred Partije, dok je Jurek na liječenju. Za sada imademo tri kandidata K.P.

Rad općinskih komiteta nije došao još do potpunog izražaja, jer je istim drugovima potrebna izgradnja, ali mi ćemo im omogućiti, koliko nam bude moguće, da ih izgradimo.

Organizacioni izvještaj Skoja.

Kotarski Komitet Skoja sastoji se od četiri člana i to Jurek, Gabrek,⁸ Seka,⁹ Imbrek.¹⁰ Od toga su tri seljaka i jedna trgov. pomoćnica, dužnost druga Jureka vrši drug Gabrek, dok je isti na liječenju.

1. Sv. Ivan Zelina Nutarnji. Nema ništa.
2. Sv. Ivan Zelina Vanjski. Pet skojevaca, grupa nije formirana.
3. Donja Zelina. Nema ništa.
4. Belovar — Moravče. Tri skojevaca. Grupa nije formirana.
5. Kašina. Pet skojevca. Grupa nije formirana.
6. Šašincec. Četiri skojevca. Grupa nije formirana.

² Binički

³ Josip Markulinčić

⁴ Mato Zigrović

⁵ Drago Bjelanović

⁶ Stanko Stančir

⁷ Dragutin Plašć

⁸ Stjepan Grandža

⁹ Marženka Rohan

¹⁰ Slavko Sarec

Organizaciono stanje N.O.O.

Jedan Kotarski N.O.O. od 17 članova.

1. Općina Sv. Ivan Nutarnji: Nema ništa.
2. Općina Sv. Ivan Vanjski: Jedan općinski odbor od šest članova, 22 mjestna od 160 članova, devet sela neobuhvaćeno.
3. Općina Donja Zelina: 19 sela, naše organizacije nema.
4. Općina Belovar — Moravče, Imade 14 sela, jedan općinski odbor od šest članova, osam mjestnih odbora od 49 članova, šest sela neobuhvaćeni.
5. Općina Kašina: Imade 19 sela, jedan općinski odbor od šest članova, 18 mjestnih odbora od 132 člana, jedno selo neobuhvaćeno.
6. Općina Šašincev, imade devet sela, jedan općinski odbor od šest članova, osam mjestnih odbora od šezdeset članova, jedno selo neobuhvaćeno.

Organizaciono stanje A.F.Ž.

Sv. Ivan Zelina Nutarnji: Nema ništa.

Sv. Ivan Zelina Vanjski: Pet mjestnih odbora od 27 članova, 26 sela neobuhvaćeni.

Donja Zelina: Nema ništa.

Belovar — Moravče: Tri mjestna odbora od 18 članica. Jedanaest sela neobuhvaćeni.

Kašina: Jedan općinski odbor od osam članica. Deset mjestnih od 65 članica, devet sela neobuhvaćeno.

Šašincev. Nema ništa.

Organizaciono stanje Usaoha.

Kotarski odbor Usaoha od pet članova,

Sv. Ivan Zelina Nutarnji: Nema ništa.

Sv. Ivan Zelina Vanjski: Općinski odbor od četiri člana. Četiri mjestna od 18 članova, 69 članova Usaoha.

Donja Zelina: Nema ništa.

Belovar — Moravče: Općinski odbor od četiri člana, četiri odbora Usaoha od 61 člana, 16 pionira.

Kašina: Općinski odbor od šest članova, 17 odbora od 73 člana, 101 član Usaoha, 72 pionira.

Šašincev: Općinski odbor od šest članova, sedam odbora od 66 članova, tri ženska odbora od 17 članica, 31 pionir.

U buduće slati ćemo Vama još opširniji izvještaj, i po samim selima.

Uz drugarski pozdrav:

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Rudo, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2525.

O1

1943, studeni 28.

Izveštaj Okružnoga komiteta Skoja Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkom stanju među omladinom, organizacijskom stanju i radu omladinskih organizacija

O.K.SKOJ-a za
Krapinski okrug
28.XI.1943.

28-XI-43

Drugarskom O.K.K.P.H. Krapina

Dragi drugovi!

Šaljemo vam izvještaj o stanju naših organizacija kao i političkom stanju među našom omladinom, na našem okrugu od 4.X. do 26.XI.1943.

Politička situacija na našem okrugu uvelike se je okrenula. Borbeni duh omladine naglo je pao. U našem prošlom izvještaju naveli smo da okupator svim silama nastoji da uništi borbenost naše omladine. Na pr. izbacivanje parola o Čerkezima, a k tome palenje kuća na Petrovskom, Jesenju i po drugim selima uvelike djelovalo na našu omladinu. Okupator se prijeti, da će svako selo, svaku kuću gdje se pokaže i najmanji gest otpora spram okupatora zapaliti. Taj momenat — kada je okupator sa politikom zastrašivanja uspio — počeo je onda, da među najlabavijima traži svoje doušnike i našao ih je. Poslije toga počela je reakcija — hapšenje naših ljudi. Ta reakcija uzdrmala je sasvim moral naših organizacija, a da ne govorimo o ostaloj omladini. Još treba, da napomenemo to, na što smo mi skrenuli pažnju našim drugovima — na sistem uplašivanja narodnih izdajica. Kod naših drugova uvriježio se sistem, da zaplaše

narodne izdajice a sada kada okupator vrši reakciju, on je u njima našao dobro uporište.

Naše mase danas ne govore o ništa drugom, nego samo o tome što se događa na njihovom terenu, pali su u uskogrudnost i politički horizont događaja njima jest ono mjesto, gdje oni stanuju.

Glavni naši nedostaci, koji su dali uvjeta neprijatelju za vršenje reakcija jesu: Prvo, što smo mi i naše organizacije bili zapravo »repaši« omladinske borbenosti. Borbenost omladine nije bila stvarno rezultat našeg političkog rada, nego trenutačna stvorena uspjesima Crvene Armije i N.O.V. i kapitulacije Italije. Možemo reći, da omladinom nije imao tko da rukovodi, da se učvrsti ta borbenost omladine, nego logično prvim naletom reakcije okupator je uspio, da uništi omladinski borbeni duh. Drugo mi sami zapravo i nismo odgajali borbeni duh masa, nego smo se ograničili na mitinge i omladinske priredbe (napose krapinski i pregradski kotar). Akcije omladine bile su i sa naše strane zaboravljene.

Nakon svih tih događaja, omladina iako je zaplašena svejedno je ostala uz našu borbu, što se napose vidi po njenom zaključivanju: »Mi ćemo vam sve dati samo nas nemojte zvati na sastanke« oko nas je sve puno špijuna. Netko opet govori, da su politički radnici svemu krivi, jer da je njih poslao Odred, da izazivaju represalije.

Trebamo ovdje još da potcrtamo držanje okupatora spram vojnih bjegunaca. Okupator do sada uopće ne hvata vojne obveznike nego im govori, da neka samo ostanu kod kuće, da im se neće ništa dogoditi. Čak ako i uhvate koga, oni ga ispuštaju, samo mu kažu neka se ne mješa u partizane a oni tako znadu da se Hrvati nemaju za što boriti.

Represalije:

U kotaru Pregradi hapšeno je oko 40 naših ljudi. Svi naši simpatizeri, a neki čak članovi naših organizacija. Među ostalima hapšen je predsjednik USAOH-a za Humsku općinu, kod njega je banda našla sliku od druga Tita. Banda ga strahovito muči, međutim on još do sada nije ništa priznao. Isto tako je hapšena drugarica Vera¹ član Skoja i općinskog odbora USAOH-a, kandidat za kotarski odbor USAOH-a. Ona se sjajno držala, kada su je vodili u kamion, onda je pjevala naše borbene pjesme isto tako, dok su je tukli. Cijeli zatvor ispisala je našim borbenim parolama. Kada su je pitali, da li je partizanka, ona je rekla da je i da će ostati. Banda je zapalila i Potpuno opljačkala kuću drugarice Vere u Erpenji. Osim toga op-

¹ Vera Koprivnjak

ljačkala je trgovce Šoštariće u vrijednosti od pola milijuna kuna. Sada se nalaze u zatvoru još dva člana Skoja i deset članova USA-OH-a.

U kotaru Krapini hapšena je jedna Skojevka koja se je sjajno držala i nekoliko starijih drugova. Svi su pušteni na slobodu. Banda je zapalila u Jesenju 4 kuće. Stanovnici tih kuća djelomično su u partizanima a djelomično se razmestili po selima. U Prigorju, općini Đurmanec opljačkala je banda od trgovca Šafranjka robe u vrijednosti od pola milijuna kuna. Inače banda svaki dan pljačka po selima živežne namirnice.

U klanječkom kotaru hapšeno je oko 30 naših simpatizera i član K.K. Skoja Vilček². On nije ništa priznao samo je hodao sa bandom u kamionima po selima. Vilčeku je uspjelo pobjegnuti, on prizna da je bio malodušan. Poslali smo ga u Odred. Izdao nije nikoga. Banda vrši veliku pljačku napose u selima općine Luka.

U zlatarskom kotaru jest teror najveći. Do sada je banda ubila 11 ljudi. Od toga dva starca i tri omladinke. Hapsili su oko pedeset ljudi od toga pročelnika Skojevske grupe koji se drži dobro, još nije nikoga izdao. Na cesti je banda ubila jednoga starca samo zato, što nije znao čitati njemačke letke. Inače banda naglo upada u selo, pljačka brže što joj dopadne pod ruku i pobjegne na kamione.

Od prošlog izvještaja do danas likvidirani su slijedeći izdajice i špijuni:

U krapinskom kotaru ustaški rojnik Ormuž Slavko, on je sudjelovao u palenju Petrovskog.

Presečki Antun, tabornik iz sela Petrovskog nosio vijesti okupatoru o kretanju partizana i o radu u tom selu i time omogućio hapšenje naših drugova.

Jedan nepoznati ustaša.

U kotaru Zlatar Tenšek Petar sukriovac za smrt dvadesetorice naših drugova partizana. Ustaša Herceg stražar općine Mače. Cehulić Petar poznati ustaša iz Mača. U općini Hrašćina Trgovište ustašu Lemešića za kojega se znade da je zaklao jednoga našega simpatizera.

POLITIČKI ZADACI:

1) Proširiti omladini političku perspektivu. Pokazati omladini što se događa u ostalim djelovima zemlje i svijeta; širiti među njih radio vijesti i na taj način upoznati je sa uspjesima borbe u našoj zemlji i svijetu. Odučiti omladinu, da gleda na borbu samo u svojem mjestu i tako je istrgnuti iz uskogrudnosti.

² Vilim Vilković

2) Podići borbeni duh omladine sa političkim radom i vršenjem akcija ispisivanjem parola, likvidacijom špijuna, suzbijanjem šverca, rušenjem cesta i t.d.

3) Dalje popularizirati Crvenu Armiju, Sovjetski Savez kao i predvodka N.O.B. protiv fašističkih okupatora KP i Skoj kao organizatora i rukovodioca N.O.B. Naglasiti kako su svi napustili narod i što bi se dogodilo da nije bilo komunista. Popularizirati Skoj kao rukovodioca i prvoborca antifašističke omladine Hrvatske. Prikazati koliko je dao Skoj žrtava u N.O.B-i. Popularizirati tekovine naše borbe, ZAVNOH, NOV i naš oslobođeni teritorij.

4) Raditi sa vojnim obveznicima, prikazivati im ko im je omogućio da budu kod kuće. Političkih ih izgrađivati i kroz sitne akcije mobilizirati ih u ZPO.

5) Suzbijati paniku / koju širi okupator a koju ubuzima većinom omladinu, pa i neke naše kadrove čak do te mjere da je jedan vijećnik predložio jednoj Skojevki da se sakrije u Zagreb.

6) Isto tako treba prenijeti najnovije direktive o proširenju i konkretiziranju N.O.B. linije.

ORGANIZACIONO STANJE:

a) Skoj a.

Naš Okružni komitet broji sada tri člana, jer je drug Marijan Krivec koji je bio primljen u O.K. poginuo t. j. sam se nehotećno ubio, tako da smo opet ostala trojica. Drugarica još nije stigla. Ako uzmemo u obzir, da se drug Veselić³ još uvijek teško snalazi i ne pokazuje baš neke uslove za razvitak, onda i zapravo nismo komitet. Drug Ico⁴ dosta je dobar samo nekako nije elastičan i ne ume, da reagiranapojedineoportunističkeparole, isto tako nije dosta samostalan, da bi si bez pomoći organizirao posao. Ja sam se već dosta ispravio na onu grešku, moju krutost, koju su mi ukazali drugovi iz Oblasnog komiteta, ali još nisam potpuno uklonio, napose rado padam u krutost kada se namjerim na oportuniste i mlitavce kojih ima priličan broj na našem okrugu.

Pomoć koju smo mi davali Kotarskim komitetima bila je najveća koju mi možemo da damo, ali ako se uzme u obzir naš broj, jasno je, da nije dosta velika. Ali koliko toliko ipak smo uspjeli da organizujemo Kot. komitete i da oni donekle rade. Naš odnos spram O-K.K.P.H. nije bio dobar, našom krivnjom mi nismo skoro po tri tjedna imali nikakovu vezu sa članovima O.K.K.P.H. no ako se uz-

³ Rudolf Vidiček

⁴ Josip Družinec

me u obzir brojno stanje, moguće i više puta se nije moglo drugačije, pogotovo kad smo ostali bez Mateka⁵, pa smo se trojica izgubila na četiri kotara. Ja priznam krivnju, što je O.K.K.P.H. bio tako slabo obavješten o radu Skoja i nastojat ću, da to ispravim.

Naši K.K. prosječno uzevši još su-uvijek slabi. U njima se u većini slučajeva nalaze Skojevcu koji su članovi Skoja najduže po četiri mjeseca. Komiteti bez pomoći ne znadu se snaći, na pr. nema nekoga od nas dulje vremena kod komiteta, već članovi ne znaju jedan za drugog i obavljaju samo jedan dio posla ili pričaju na sastancima a na zadatke zaboravljaju.

Kod nekih članova Komiteta pokazuje se velika panika, tako smo morali druga Franceka⁶ iz K.K. Skoja za Pregradu uputiti u Odred. On je na svakom koraku vidio Nijemce, to isto vrijedi i za Radeka⁷ člana istoga Komiteta. Ivica Makar član K.K. Skoja za Krapinu i predsjednik K.O. USAOH-a pokazao je veliku labavost i nekonspiraciju. On je imao za djevojku kćerku jednog ustaše, kojoj je izdavao sav naš rad a ona opet svom ocu koji je izdavao u Krapinu bandi. Tako je upropastio oko trojicu naših ljudi. On je likvidiran a Ivica izbačen iz Skoja i kao član K.P. predan drugovima iz K.P. na postupak koji su ga likvidirali.

Sekretari K.K. isto su nam dosta slabi. Mladić⁸ nam se dosta popravio i njegov kotar imade najljepših uspjeha. Otrgnuo se iz kuće i postaje sve borbeniji. Drugarica Dragica⁹ sekretar K.K. za Pregradu, mladi je sekretar ali veoma borben. Kako se snašla u radu vidit ćemo je nakon kraćeg vremena. Inače članovi naših komiteta ne snalaze se u radu, napose nemaju strpljenja za odgajanje drugih omladinaca. Na pr. kad dobe jedan zadatak za izvršiti, onda umjesto da aktiviraju kadrove po općinama, oni sami trče i jasno da onda stvari i događaji idu pokraj njih. Na pr. već mjesec dana im govorimo, da trebamo podatke o mobilisanim iz njihovog kotara a oni do danas još nisu dostavili statistiku (isto tako posvećuju slabu pažnju svojoj teoretskoj izgradnji). Pomoć koju daju nižim organizacijama slaba je. Oni se muče sa kojekakvim odbornicima umjesto da stvaraju Skojevske organizacije t. j. kostur omladinskog pokreta. To se najbolje opazilo u Pregradskom kotaru kada je nastala reakcija K.K. je ostao sam i izoliran u veoma uski krug, a u krapinskom kotaru čak je došlo do toga da je jedan omladinac u općini Sv. Križ re-

⁵ Josip Kolar

⁶ Franjo Tkalec

⁷ Radek Osrečki

⁸ Andrija Jadek

⁹ Dragica Makar

kao, da treba hapsiti druga Štefeka¹⁰ člana K.K. Skoja, jer da će radi njega izgoriti Sv. Križka Općina.

Naše Skojevske grupe povodom reakcije potpuno su zakazale. U nekim slučajevima Skojevcu su nasjeli panici koju su širili neprijateljski agenti. Naši Skojeci uopće ne reagiraju na to. Svakim danom prolazi pokraj njih bezbroj švercera, da oni ništa ne poduzimaju protiv njih, u mnogome krivi su neki N.O.O-i koji daju propusnice švercerima. Budnost spram neprijatelja N.O.B. potpuno je zakazala, umjesto da oni otkrivaju špijune oni se strašno boje. Uopće borbenost Skojevacu je jako popustila. Oni su potpuno pali pod utjecaj starijih oportunisti, pa čak i nekih članova K.P. (tako u općini Hum Joža¹¹ član K.K.K.P.H. stalno govori, da još nije vrijeme, da se treba pričekati dok prođe reakcija) tako dok su naša dva Skojevca došli likvidirati neke bandite nisu mogli dobiti vodiča. U općini Pregradi savjetuje vijećnik Živičnjak¹² jednoj našoj Skojevki, pa i nekim drugim omladincima, da se sakriju u Zagreb, dok prođe reakcija. Jasno, da kod ovakvog stanja ne može biti govora o nekom masovnom radu. Onih malo dobrih Skojevacu koji su ostali moraju sada da snose teret čitavog rada na svojim leđima.

U odnosu Skoja spram K.P. možemo kazati jedno, da riba od glave smrti t. j. kakav je bio odnos između nas i O.K. takav je do dna, a i mi nismo težili suradnji između nas, naših organizacija i K.P.

b) USAOH

Okružnog odbora još nemamo i momentalno su takvi uslovi, da ga nećemo moći formirati. Kotarski odbori tamo gdje postoje zapravo i nisu rukovodioci u kotaru, nego rad leži na kotarskim komitetima Skoja a oni su samo kuriri K.K. Na pr. kada treba sakupiti omladinski prilog ili stvari za tehniku, umjesto da K.K. Skoja to prenosi na Kotarski odbor i da mu pomogne na tome, on to radi sam a članovi Kotarskog odbora služe mu za kurire. Za općinske odbore donekle može se utvrditi da su postali rukovodioci, napose u opć. Đurmanec i Petrovsko. Dok su nam mnogi odbori povodom reakcije razbiti Hum, Pregrada i Luka, mnogi članovi općinskih odbora otišli su u vojsku, a neki dio ih je hapšen. U vašem odgovoru drugovi na naš izvještaj vi kažete, da Skojevce treba metnuti u pojedine grupe protiv švercera, za mobilizaciju, za kulturno prosvjetni rad, da rade po tim sektorima, ali drugovi mi smo Skojevce zadužili

¹⁰ Gretić

¹¹ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

¹² Slavko

zato, da rade po odborima USAOH-a, jer ih nemamo toliko, da ih zadužimo po akcionim grupama. Kad ih bi imali dosta postupili bi po direktivi. Niže organizacije USAOH-a seoski odbori, zapravo i ne postoje. Sastanke ne održavaju, a u većini slučajeva se odbornici se dadu na sastanku. Omladinski prilog sakupljaju, jedino što rade jest da govore da se neka malo pričeka, dok se okupator umiri.

4) AGIT-PROP

Od zadnji put primili smo 200 komada »Omladinskog borca« broj 18 to smo podijelili na kotare. Mnoga omladina se neda čitati materijal, jer se boji, da bi okupator doznao. Naša tehnika je umnožila Omladinski borac broj 15, 200 komada i »Omladina i njena sutrašnjica« isto 200 komada. Uslijed reakcije tehnika ne radi. Održali smo jedan niži Skojevski kurs, koji je prilično zadovoljio. Kurs je po direktivama P.K. Skoja trajao 7 dana. Na kursu su se napose istakli: drug Štefek¹³ član K.K. Skoja za Klanjec, drugarica Dragica član K.K. Skoja za Krapinu sada sekretar K.K. Skoja za Pregradu i drugarica Ruža¹⁴ član K.K. Skoja za Pregradu. Kursisti su materijal svladali osim jednoga koji je potpuno zakazao.

5) VOJSKA

Politička situacija u Odredu nije baš najbolja. Imade dosta mrmljanja protiv straža, patrola i t. d. Mnogi su otišli u Odred samo zato da spase glave, jer radi reakcije nisu mogli da ostanu kod kuće. Ovakvim tipovima je sve teško. Na pr. često se može čuti slijedeći razgovor: ovdje nam je čisto fino, jesti imamo a kada je borba lako se krijemo. Najviše se bune oni koji su imali kojekakve kaplarske činove u domobranskoj vojsci a sada su obični borci, jer su nesposobni za vojnog rukovodioca. Oni kažu da je lepše u domobranima nego ovdje.

Čim je Skoj proradio u bataljonu vidi se odmah bolja situacija. Izašle su zidne novine, pišu se parole, pjevaj-u se pjesme a i borbenost je porasla. Tako na jednom jurišu vikali su borci »zakochi puške, hvataj žive« i uništili jedan tenk a petoricu nagnuli u bijeg. Održana su savjetovanja po bataljonima i formirani su bataljonski komiteti Skoja kao i skojevske grupe po četama. Održavaju se redovito sastanci Skoja na kojima Skojevci najviše postavljaju pitanja drugog fronta.

¹³ Štefek Berislavić

¹⁴ Sveta Jerin

MOBILIZACIJA

Dane su direktive na koji način se treba sprovađati mobilizacija koju nam je donio član Oblasnog komiteta Skoja drug Vlado¹⁵. Uslijed reakcije nisu naša rukovodstva prešla sprovađanju masovne mobilizacije. Do sada je mobilizirano u Odred iz

Klanjca	150 omladinaca
Zlatara	100
Krapine	80
Pregrade	70

Sada je mobilizacija malo stala uslijed reakcije okupatora i svi kažu da idu u Odred dok dođe na njihov teren.

O natjecanju o kojem smo vam javili moramo vam javiti, da nije uspjelo a i banda je počela u ono vrijeme vršiti veliku reakciju i hapšenje naših kadrova.

Postavili smo dopisnika pri Okružnom komitetu.

Omladina Klanjca sakupila je za vojsku 8000 kn za koje je kupljen duhan i cigarete. Na čitavom okrugu sakupila je omladina oko 30 kg papira, dve velike tube boja i oko 200 matrica. Zapljeno je od švercera oko 10 komada krupne peradi, dva velika vola i oko 6 kola jabuka i oraha, što je dano za našu vojsku. Napose treba pohvaliti omladinu općine Hum, koja je zapljeno oko 10 kg duhana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sekretar:
Marić¹⁶, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3067.

82

1943, studeni 28.
Velika Gorica

Izveštaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na selo Vukovina

¹⁵ Branko Uzelac. On je kao instruktor Oblasnog komiteta SKOJ-a poslan na rad u okrug Krapina, a tek u martu 1944. postaje član Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku ob-

¹⁶ Boris Majer

ORUŽNIČKA POSTAJA
VELIKA GORICA
Broj: 4697

U Vel. Gorici 28. studena 1943.

Predmet: Napad partizana na
općinsku zgradu u Vukovini.

Zapovjedništvu 1. oružničke pukovnije	Sisak.
Zapovjedništvu oružničkog krila	Zagreb.
Zapovjedništvu oružničkog voda	Zagreb.
Kotarskoj oblasti	Vel.Gorica.

Noću 25. ov. mj. oko 20 sati jedna jača skupina partizana¹ od oko 800 momaka upala je u selo Vukovina, općine iste kotar Vel. Gorica, 4 kim. j. od V. Gorice, minirala i popalila općinsku i školsku zgradu u selu Vukovina, koje su zgrade zajedno sa kućnim općinskim odnosno školskim namještajem izgorjela.

Istodobno miniran je i betonski kolni most na cesti u selu Vukovina koja cesta vodi iz Gorice u Sisak, most je jače oštećen ali promet nije prekinut te preko istog mogu prelaziti i dalje teži tereti.²

Ova skupina partizana došla je iz Posavine preko sela Novo Čiče kuda je i natrag otišla.

Ljudskih žrtava nije bilo.

Partizani da su bili naoružani sa mnogo strojica, puškama i bombama, a odjeveni u odori naše i savezničke vojske kao i talijanske.

Za Poglavnika i dom spremni.

Zapovjednik narednik
Toma Zavrtnik
Zavrtnik, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26591.

¹ Napad je izvršio bataljon Turopoljsko-posavskoga NOP odreda. Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21. Dok. br. 142.

² Vidi: Dok. br. 109.

³ Zaprimni pečat Kotske oblasti Velika Gorica, taj. br. 1070 od 29.XI.1943. godine.

1943, studeni 28.

Izveštaj informativnoga oficira Kalničkoga NOP odreda informativnom oficiru Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju i namjerama neprijateljske posade u Varaždinu

Informativni izvještaj
Pri štabu K.P.O.H.¹
28. 11. 1943.

Informativnom oficiru Štaba II. op. zone
Položaj

U vezi sa glasinama koje se posljednjih dana uporno šire o dolasku jačih njemačkih i ustaških snaga u Varaždin, primili smo danas iz Varaždina dva izvještaja u kojima nam se javlja slijedeće:

Do sada od njemačkih trupa nije još u Varaždin ništa stiglo. Međutim pripremaju se stanovi i vojarne u koje će se smjestiti te trupe koje imadu doći. Za oficire uređuje se 140 civilnih soba. Po jednom izvještaju trebalo bi stići 5.000 Nijemaca i još 1.500 ustaša, pored tri i pol bojne ustaša, koje se već sada nalaze u Varaždinu. Drugi izvještaj ne govori o broju ljudi istih jedinica, već kao dosta provjerenu stvar izvještava da bi trebao doći još jedan ustaški puk i jedan puk Nijemaca sa zadatkom da osiguraju i poprave prugu Zagreb—Varaždin i Varaždin—Koprivnica.

Međutim prvi izvještaj govori da se u Varaždinu radi na tome da se organizira jedna veća ofenziva, pa nas upozorava na budnost i spremnost.

Kako sam već prije javio đaci iz domobranske središnje škole u glavnom su porazmješteni po raznim garnizonima u N.D.H. prvenstveno u one vojne okruge, kojima pripadaju. Vojvodani i Lale svi su premješteni u Kamenicu. Prema tome đaka više u Varaždinu nema, ^a na njihovom mjestu obučeni su omladinci rođ. 1926. i 1927. u ustase, koji sada vrše stražarsku službu. U izvještaju se govori da su to veoma slabi i nepouzdati mladići i da kod njih neće biti veće koristi.

Isto tako u izvještaju se govori, da će i svi ostali domobranci t. j. ^{c)}Jela novačka pukovnija biti preseljena iz Varaždina, a da će posa-

¹ Kalničkoga partizanskog odreda Hrvatske.

du sačinjavati isključivo ustaške i švabske jedinice, pa je stoga razloga već i počelo razmještanje oficira.

Putevi za Varaždin slobodni za pristup su jedino preko glavnih mitnica, t. j. preko Vidovca, Biškupca i Petrijanca. Svi ostali su zatvoreni, a prilazi minirani sa povezanim ručnim bombama. U projektu je miniranje i spomenutih puteva. Utvrđenje oko Varaždina sastoji se od troreda bunkera, i zemunica. Svaki bunker posjeduje po jedan mitraljez. Kod tekstilne je čitav teren već miniran, a pred-prostor osvijetljen električnim svjetlom za uočenje eventualnog napadaja. To je najutvrđeniji sektor. Još uvijek je nedovoljno utvrđen sektor Sračinec —Židovsko groblje, premda se i tu radi punom parom.

Bandit Dubić još nije crko, ali se potvrđuje da je dobio dva metka u pluća a jedan u ruku.

Pancer izlazi često iz Varaždina do Cerja, gdje iskrca ustaše, koji krstare po onom terenu do Margečana, Sv. Duha i. t. d., a na večer se sa trupama vraća u Varaždin. Ta banda ima namjeru najprije zaposjesti senatorij u Novom Marofu. To bi trebala biti prva etapa ka oslobođenju pruge.

Čim nešto saznamo u vezi sa dolaskom njemačkih trupa u Varaždin, javit ćemo.

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Komandant:
V.² **Kobal**, v. r.

Informativni oficir:
.....³, v. r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1600, f. 4, Dok. br. 25.

84

1943, studeni 28.

Bjelovar

Izještaj Okružnoga NOO Bjelovar ZAVNOH-u o političkoj situaciji i organizacijskom stanju

² Vlado

³ Potpis nečitak, dužnost informativnoga oficira vršio je u to vrijeme Joža Horvat.

Okružni N.O.O. Bjelovar

28. studenoga, 1943.

Broj

Zemaljskom antifašističkom vijeću
Narodnog oslobođenja
Hrvatske

Lika

**IZVJEŠTAJ O POLITIČKOM I ORGANIZACIONOM STANJU NA
BJELOVARSKOM OKRUGU:**

Od izbora Okružnog N.O.O.-a, 12. rujna ove godine, političko i organizaciono stanje na našem okrugu vidno se poboljšalo. Odmah se osjetio rad Okružnog N.O.O.-a i sistematsko nastojanje da se sav narod okupi oko svojih odbora, i da se odbori kvalitativno podignu, da bi doista postali politički predstavnici svog naroda.

Rad na okupljanju svih antifašističkih snaga, a naročito pristaša HSS-a uspio je. Mnogi ugledni funkcioneri HSS-a, kao Stjepan Prvčić, predsjednik kotarske organizacije Seljačke Sloge za kotar Koprivnicu, Ciković Tomo, tajnik kot. organizacije HSS-a za kot. Koprivnicu, Franjo Gaži, zamjenik narodnog zastupnika za kot. Koprivnicu, Marko Matkov, tajnik kot. organizacije Seljačke Sloge za kot. Đurđevac, Ivo Tomašen, tajnik kot. organizacije HSS-a za kot. Bjelovar, Rehorović Ivan, predsjednik kot. org HSS-a za kot. Bjelovar, Ferenčina,¹ član kot. org. HSS-a za kot. Križevci i mnogi drugi ugledni funkcioneri HSS-a danas su aktivni članovi NOO-a.

Danas je mali broj onih bivših funkcionera HSS-a koji još uvijek zastupaju politiku čekanja, njihov je predstavnik Andrija Papa bivši narodni zastupnik za kot. Sv. Ivan Zelina.

Nekoliko još agenata pokvarene gospode iz vrhova HSS-a još uvijek unose smutnju i nastoje pasivizirati narod. Njihova razorna djelatnost najviše se osjeća na križevačkom kotaru. Jelenčić Josip iz Repinca, općina Gradec u vezi je sa Stankom Zagarom iz Križevca, bivšim senatorom, a ovaj sa Dukom Kemfeljom. Rad ove trojke je naročito aktivan, i njihovo rovanje uz jaki teror nad mirnim stanovništvom sa strane ustaša, i gestapovaca, pokolebali su moral jednog dijela naroda u križevačkom kotaru.

Oslobođenje Koprivnice² dalo je silnog poleta i zamaha NOP. Ono je odjeknulo diljem cijelog okruga. Prvi puta ovim krajevima

¹ Tomo

² Koprivnica je zauzeta 8. studenoga 1943. godine.

narod je u neposrednoj blizini osjetio svu jakost i snagu naše NOV, što je mnogo olakšalo politički rad i još jače okupljanje i aktiviranje narodnih masa.

Četničkih tendenca nema u većim razmjerima. Tu i tamo pojavljuju se izolirane pojave, ali ne kao organizirano i plansko djelovanje nekih lica već kao pojedinačni slučajevi.

Upornim političkim radom uspjelo je ukloniti jaz, koji su stvorili ustaše između Hrvata i Srba u našem okrugu, ali se još uvijek osjećaju tu i tamo tragovi međusobnog nepovjerenja.

U prekidu svih odnosa sa neprijateljskom vlasti uspjeli smo u velikoj većini našeg okruga. U selima ne čitaju više starješine Pavelićeve naredbe a od 52 općine radi svega 7 općinskih uprava. Narod gleda u NOO-ima novu, narodnu demokratsku vlast i sve se više obraća na njih.

Ekonomski bojkot neprijateljskih uporišta također je uspio. Podravina koja je do sada bila nepresušni rezervoar živežnih namirnica, prestala je da to bude. Veći dio naroda sudjeluje u borbi protiv šverca.

Mobilizacija u NOV-u nije još dobila karakter masovnog narodnog ustanka, ali napreduje. Zapreke koje joj stoje na putu, a to su dobro materijalno stanje i poštenja većine sela od neprijateljskog terora, razbijamo neprestanim uvjeravanjem, da baš zato trebaju stupiti u NOV, jer imaju što braniti. Sve te kampanje pokretali smo s jakim i svestranom propagandom. I ako još nismo uspjeli da naš propagandni rad koordiniramo na čitavom okrugu, ipak je on bio uspješan. Mali je broj sela u kojima nisu održani mitinzi, a naša štampa, naročito naše okružno glasilo »Narodni Glas«, prodrlo je u svako selo. Osjeća se nedovoljna količina naše centralne štampe.

NOO-i posle osnutka Okružnog NOO-a počeli su nicati velikom brzinom. U koprivničkom kotaru od 12. rujna pa do danas porastao je broj NOO-a od 21 na 62, u bjelovarskom od 41 na 101, đurđevačkom od 15 na 34, a u križevačkom od 6 na 60. NOO-i su se osnivali velikom brzinom, pa naravno da su se u njih uvukli nepoželjni elementi, ali se neprestano radilo na čišćenju NOO-a. Izbori su provedeni u velikom broju sela. Dok je tako prvi naš napor bio da što više proširimo mrežu NOO-a, danas je naše glavno nastojanje da ih kvalitativno podignemo. Danas gleda narod u NOO-ima jedino političko predstavništvo i oni su uspjeli da postanu političko rukovodstvo svoga sela.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Za predsjednika:
Tomo Lalić, v.r.

Tajnik:
Jankes Grga (Marijan), v.r.

M.P.³

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/494.

85

1943, studeni 29.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o teroru neprijatelja, radu komiteta i organizacijskom stanju

Kotarski komitet K.P.H.
Zlatar
29/XI 1943

Okružnom komitetu K.P.H.

Krapina

IZVJEŠTAJ

1. Politička situacija: U našem kotaru narod je sav antifašistički raspoložen i simpatizira N.O.B. ali usled bande koja se kreće po selima narod je sav u paničnom strahu. Banda upada u pojedina sela **tako** da je jednom prilikom upala u opć. Mihovljan i tamo pljačkala i ubijala, ubila je jednog člana N.O.O. Vidoviću Miji, oduzela je sve **što** je imao, tojest 2 krave, 2 svinje i 1 konja, uzeli mu vino, žito, svu odjeću, kola i razlupali mu neke stvari. Uhapsili su još pojedine drugove, isto su upali u kuću Josipa Pušelja, htjeli su da ga uhapsu, **on** je uspio pobjeći, a sina su njegovog uspjeli uhapsiti i uzeli mu jednu junicu.

Bandi je uspjelo doći u samo mjesto Zlatar, logornik Topljak **hoće** organizirati zapovjedništvo i dao proglas da se narod mora **javljati u** ustaše i to sve od **18.** do **55.** godine. U okolici općine Zlatar **od straha** pred bandom prijavilo se oko **130** ljudi. Odmah su ih **pritvorili** i postavili stražu koja na njih pazi dok im ne dođu ustaške **uniforme** iz Zagreba.

³ Okrugli pečat: Okružni N.O.O. Bjelovar
(u sredini petokraka zvijezda)

U našem kotaru ne pojavljuju se nikakove banditske organizacije. Gabriel Petanjek, poznati bandit, nalazi se u Zagrebu, a njegov susjed Stjepan Čehulić nosi mu sve podatke iz našeg kotara.

Dana 26/XI 1943. održana je konferencija A.F.Ž.-a na kojoj je izabran K.O.A.F.Ž. Prisustvovalo je toj konferenciji 17 drugarica i sve su bile dobrog raspoloženja.

Dana 28/XI 43. održana je konferencija K.N.O.O. na kojoj je bilo prisutnih oko 250 ljudi. I tamo smo birali javno K.N.O.O., na konferenciji je bilo sve veselo i oduševljeno.

Rad part. jed.: Partijske jedinice sastaju se redovito, raspodjelu rada imaju, proučavaju part. materijal, ali su pojedine još mlade i ne mogu se snaći po svim pitanjima.

Rad S.K.O.J.-a. Poslije povlačenja većih partizanskih snaga rad S.K.O.J.-a je slab, a i sami drugovi iz K.K. S.K.O.J.-a ne posvećuju dovoljno pažnje na sam rad.

Rad U.S.A.O.H.-a: Isto slabo obuhvaća antifašističku omladinu oko sebe, još do danas nisu obuhvaćena sva sela.

Rad N.O.O.-a: Još do danas nije u dovoljnoj mjeri razgranat po svim selima.

Nastojat ćemo da u najskorije vrijeme poboljšamo rad N.O.O.-a.

A.F.Ž.: je na najnižem stupnju pošto još nismo uspjeli prodrijeti u sva sela.

Drugovi, sav rad u našem kotaru po antifašističkim organizacijama je slab, nastojat ćemo da u najskorije vrijeme poboljšamo rad u našem kotaru.

Za godišnjicu Oktobarske revolucije izvršene su slijedeće akcije: miniran jedan most na cesti, na tri mjesta prekopana cesta, na jednom mjestu napravljena barikada i paleni su kresovi.

14/XI. 43. Rekvirirano je 30 hl. vina koje je odaslano Z.P.O.H.

Tokom ovog mjeseca mobilizirano je oko 30 ljudi.

Organizaciono stanje:

K.K. od 8 članova.

5. part. jed. od 22 člana.

4. S.K.O.J. grupe od 16 članova i K.K.S.K.O.J.-a od 4 člana.

13 odbora U.S.A.O.H. od 70 članova.

K.N.O.O. od 25 članova.

6 opć. N.O.O. od 43 člana.

59 seoskih N.O.O. od 380 članova.

K.A.F.Z. odbor od 6 članova.

14 odbora A.F.Ž. od 79 članica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Crni¹, v.r.

Kos², v.r.

Financijski izvještaj

Primljeno za ovaj mjesec partijske članarine	2.200 kuna
Partijskog priloga	2.100 kuna

Ukupno

4.300 kuna

S.F. S.N.

Crni, v.r.

Kos, v.r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-81/3069.*

86

1943, studeni 29.

Izveštaj Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku oblast Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu

OBLASNI KOMITET SKOJ-a
za Zagrebačku Oblast
29. XI. 1943.

OBLASNOM KOMITETU K.P.H.
za Zagrebačku oblast

Dragi drugovi !

šaljemo vam izvještaj sa sastanka našeg Komiteta koji je održan 27. XI. o.g. na kojem su bila 3 člana Oblasnog Komiteta SKOJ-a, dok je drug Đuran¹ otišao za Slavoniju. Isto je prisustvovala dru-

¹ Gabrijel Vragović, politički sekretar.

² Dragutin Novosel, organizacioni sekretar.

¹ Stjepan Đureta

garica iz PK SKOJ-a i drug iz Oblasnog Komiteta KPH koji su nam pomogli u riješavanju naših zadataka i ukazali nam nedostatke.

Politička situacija: Daljnje napredovanje i uspjesi Crvene Armije i veliki uspjesi Narodno-oslobodilačke Vojske u Jugoslaviji kao i na teritoriju ove Oblasti, naše jedinice oslobodile su veliki dio teritorija naše zemlje u ovoj Oblasti. Pored tih uspjeha naše N.O.V. mnoga mjesta vidjela su snagu Narodno-oslobodilačke Vojske i omadinske mase su uglavnom antifašistički raspoložene po cijeloj teritoriji ove Oblasti, ali ne učestvuju masovno aktivno u N.O. Borbi, a to je zbog slabog rada naših organizacija, t.j. da omladina nije upoznana sa linijom N.O. Borbe, da se naše organizacije nisu bavile mnogo političkim pitanjima i da nisu omladinu postepeno aktivizirali u N.O.V. na konkretnim pitanjima. Ali pored dosta slabog rada naših organizacija, ipak su naše organizacije imale uspjeha u raznim pitanjima, a to se vidi i po mobilizaciji da je u Zagrebačkom okrugu mobilizirano za mjesec dana 230 omladinaca, u Okrugu Krapina 200, Varaždin oko 90, dok od Bjelovarskog i Čazmanskog Okruga nemamo pregleda po mobilizaciji. Jedino u gradu Koprivnici gdje je oko 150 mobilisano i to onih dana kada je oslobođena Koprivnica. U samoj Koprivnici su se vršile pripreme za mobilizaciju na mitinzima, tako da su istupali omladinci i govorili da idu u partizane i pozvali su ostalu omladinu, gdje je omladina izlazila na ulice i manifestirala po ulicama grada. Isto tako omladina pronalazi špijune i pomaže pri likvidaciji Okrug-Zagreb-Krapina. Rušenje pruge kotar Novi Marof, gdje je srušeno 300 m. pruge i 1 most.

Okupator upada u oslobođeni teritorij iz garnizona i pravi zvjerstva. Tako je popalio sela u kotaru Koprivnica, gdje je popaljeno 5 sela, bacili neke starce u vatru. Isto tako se ustaše obukli u partizanke i ulazili u sela. Tako su u općini Gornja Rijeka upali u jedno selo gdje se nalazila naša udarna grupa. Ustaše su rekli: »Ide banda, idemo na položaj«, — što je udarna grupa i uradila. Kada su izašli na položaj, banda je ubila 14 drugova, a dva su pobjegla. Isto su tako upali u selo Bisag, kotar Novi Marof, gdje su ih sreli dva pionira i pozdravili: smrt fašizmu. Isti su pionire zaklali na mjestu. Isto tako banda je u partizankama išla u sela iz Križevaca, gdje je bacala partizanke sa glave i puške, da je dosta borbe, da se neće više boriti, tako da je narod i omladina govorila, šta da idemo u partizane kada bježe iz partizana i bacaju puške. Isto u kotar Stubica banda je upala u selo Podgoru i popalila cijelo selo. Isto tako banda iz garnizona napada okolna sela, gdje pljačka i negdje pali. Isto tako hapsi i strelja. Tako na pr. kotar Varaždin banda je naredila okolnim selima da donesu drva i sijena i treći dio blaga, t.j. ako ima tri krave, jednu mora dati, što su mase odbile i banda je upadala u

sela i pljačkala, odgonila stoku, sijeno i t.d. Naše organizacije nisu umjele da iskoriste sva zvjerstva okupatora koja okupator radi po selima i da se služe sa tim materijalom i mase da pozivaju u borbu protiv onih koji prave takova zavjerstva. Već su naše organizacije pri tome se kruto držale i držali se jedne šablone, misleći da je dovoljno izverglati o ciljevima N.O.B. a ne baviti se gorućim pitanjima masa i prikazati ciljeve N.O.B. i zaoštriti mržnju između masa i bande.

Oslobađanjem većeg dijela naše zemlje u ovoj oblasti, reakcija se grupiše i izlaže oni koji su bili prikriveni i počinju da otvoreno istupaju protiv N.O.B. Tako na pr. kotar Novi Marof, općina Breznički Hum pokušali su stvoriti ustaški funkcioneri sa reacionerima iz vodstva HSS-a Bijelu Gardu, ali su naši pronašli 4 mitraljeza i 40 čebadi. Organizatori su neki pobjegli u ustaške garnizone. Isto su organizovali Bijelu Gardu Čučerje, okrug Zagreb, gdje ima izgleda da imade i rezervnog oružja. Kada su u istom mjestu održali sastanak uveče, jedan je naš drug naišao na stražara, koji je stražu čuvao i kada se drug javio da je partizan, isti je stražar odgovorio: »Je si li ti to svinjo partizanska« — i kada je drug pobjegao iza kuće u kojoj se sastanak održavao, unutra je bila jedna grupa ljudi koja je održavala sastanak. Isto je organizovana Narodna Zaštita u kotaru Zlatar, općina Mače, koji imaju za zadatak da gase vatru kada partizani zapale koju zgradu. Do sada nisu ništa radili. Isto tako ubijeni su naši kuriri u pojedinim mjestima kada su prolazili, a tko ih je ubio ne zna se, samo ih se nađe mrtve. Tako je napr. u općini Breznički Hum, tamo gdje se pokušala organizovati Bijela Garda, ubijena dva kurira od civila. Isto tako u općini Frkaševac ubijen je jedan kurir. Organizatori Bijele Garde su ustaški funkcioneri i pokvarena gospoda iz vodstva HSS-a. Ustaše žele da se izvuku i na taj način hoće da prošire svoju bazu, pošto su kao ustaše kod masa raskrinkani, dok pokvarena gospoda iz HSS-a žele jedan dio ustaša spasiti koji bi im poslužili kao njihova vojna sila. Mase se razdvajaju od pokvarene gospode iz HSS-a i trgaju se ispod njihovog uticaja i priključuju se N.O. Pokretu. Mnogi HSS-ovci su se priključili N.O. Pokretu sa iskrenim namjerama da rade u N.O. Pokretu. Isto tako se otkrila veza reacionarnih klika koji su povezani sa Zagrebom i imaju iste organizacije i povezani su preko organizacija po cijeloj Oblasti. Isto je još u istrazi, ali su isto taki koji su povezani u tim organizacijama a imaju vezu sa Zagrebom nalaze u N.O.O.-ima, Pošto su imali zadatak da ulaze u N.O.O. i iznutra da razbijaju N.O. Pokret. Ima ih pohapšenih, da bi se otkrila cijela mreža. Najprije se otkrilo u Koprivnici.

Isto tako postoje organizacije »Baptisti«. U prošlom izvještaju smo naveli za Okrug Zagreb da ih ima 4 omladinaca i da se ne šire ali međutim iste se šire, imaju već 7 — 8 omladinaca obuhvaćenih. Naše ih organizacije raskrinkavaju, kao što smo naveli u prošlom izvještaju. Isti su se pojavili i u Bjelovarskom okrugu u jednom selu gdje ih se isto raskrinkava, kao i u Zagrebačkom okrugu.

U prošlom izvještaju smo naveli da reakcioneri djeluju na omladinu preko starijih, ima i toga ali smo naveli da stari omladinskih organizacija nema na teritoriju ove oblasti, t.j. da su se raspale uslijed svoje neaktivnosti. Međutim istih organizacija ima, samo naše organizacije nisu bile u stanju da pronađu te organizacije, t.j. da to nisu važno shvatile, iako im se na to uklazivalo. Na teritoriju Varaždinskog okruga ima skoro u svim mjestima tih organizacija, a to su »Srce Isusovo«, »Srce Marijino«. U tim je organizacijama ženska omladina, dok u »Skomašima« je muška omladina. Istih organizacija imade i po drugim okruzima, ali naše organizacije su to olako shvatile i nisu se uopće bavili tim pitanjima, pošto su iste organizacije legalne i moguće ih je pronaći. Iste djeluju na pasivizaciju omladine, t.j. sa istima rade časne sestre i popovi. Dok popovi ne govore otvoreno protiv N.O.B., već govore kako omladinke ne smiju noću ići i govore im o pobožnosti i govore da je klanje zato, što se ne vjeruje u Boga. Dok je bilo popova koji su i otvoreno govorili protiv N.O.B. na pr. pop iz Martijanca rekao je dvjema omladinkama: »Vi ne će te iz Poljanca ići kao ove iz Martijanca na partizanske kurseve i sastanke«. Isto tako omladinke kada dođu na naše sastanke, t.j. na mitinge ima nekih popova koji špotaju i onda se moraju ispovijedati, dok časne sestre govore otvoreno, da omladinke ne smiju ići na naše sastanke i u organizacije. Ako idu da nemaju pristupa u njihove organizacije. Iste časne sestre održavaju sastanke sa pionirima u školi i tumače im o pobožnosti. Bilo je časnih sestara koje su govorile, ako pioniri idu na naše sastanke da ne smiju u školu. Isto časne sestre su i učiteljice (kotar Ludbreg).

Naše organizacije su poduzele preko N.O.O.-a radi popova i časnih sestara da ne rade protiv N.O. Borbe.

Isto su naše organizacije nepravilno pristupile klerikalnoj omladini, t.j. nisu pristupili i razjasnili da mi nećemo razbiti njihove organizacije, već da se oni kao organizacija priključe N.O. pokretu, t.j. naše organizacije nisu radile odozgo i odozdo sa istim organizacijama. Slučaj kotar Ludbreg, da su pitale omladinke: »Hoće li nama partizani pocijepati naš barjak?« pošto iste organizacije imaju i križarske barjake. Naše organizacije su radile samo odozdo, t.j. izvlačile omladinu iz tih organizacija. Omladinke koje su došle na naše sastanke nisu imale volje da idu više na sastanke križarskih or-

organizacija i na taj način nisu mogle ni politički djelovati u tim organizacijama, a omladinke koje su išle i dalje u te organizacije, bile su slabe politički, pa su slabo djelovale među ostalom omladinom. Dok su »Skomaši«, gdje je muška omladina (Veliki Bukovac, kotar Ludbreg). Isti omladinci su bili mobilizirani i dezertirali su iz partizana, a sa njima radi župnik. Isti su materijalno pomagali N.O.B. dok nisu pozvani u partizane i kada su pozvani u partizane, iz partizana su dezertirali i sada bježe od partizana.

Kod srpskog naroda postoje simpatije prema kralju kao što smo i u prošlom izvještaju naveli, ali omladina nije sva upoznata ni sa izdajom Draže Mihajlovića, tako da je jedan omladinac iz Javorovca i dva iz Gornjih Sredica, (kotar Bjelovar) otvoreno brane Dražu. Kada je naš drug bio u Javorovcu i održao sastanak sa omladinom, isti omladinac je istupio da brani Dražu, ali nije izašao sa načinom konkretnim, već općenito. Izgleda da je postala prepirka između druga koji je bio tamo i istog omladinca: je li izdajnik, ili nije. Da i onaj drug koji je bio tamo nije umio razjasniti izdaju Draže Mihajlovića isti omladinac je popularan u selu među omladinom a naše organizacije nisu pristupile istom omladincu da mu razjasne i izvide od koga isti dobiva takove upute, da populariše Dražu Mihajlovića, već su počele da istoga raskrinkavaju pred omladinom, a nisu ispitali i izvidili dobro stvar, da ne stvaraju sami neprijatelja. Naše organizacije nisu umjele da povežu izdaje jugosl. vlade, Draže i ostale reakcije sa parolom za demokratsku republiku Jugoslaviju, već su samo prikazivali: borimo se za republiku, nećemo kralja, vlade, a nisu iznijeli izdaju kralja i vlade i baš zato da se borimo za demokratsku republiku Jugoslaviju. Ista parola još je slabo prostrujala kroz mase.

Oktobarska Revolucija se proslavila po svim okruzima, tako da su se palili kresovi i na dan Sedmog Novembra održavani su mitinzi na kojima je prikazan značaj Oktobarske revolucije i danas kako narodi slave Oktobarsku revoluciju.

Z A D A C I

Rad među križarskim organizacijama, da bi članovi koji su se priključili N.O.P. dali proglas svim križarskim organizacijama da se Priključe N.O.B.-i.

Sve političke zadatke povezati u vezi sa drugim kongresom, t.j. upoznati omladinu sa kongresom i upoznati je sa onim pitanjima koja će se raditi na kongresu, t.j. sa borbom omladine Jugoslavije i povezati sa jugoslavenskom izdajom kralja i vlade i povezati omladinu u borbu protiv istih za demokratsku republiku Jugoslaviju.

Prikazati SSSR kao glavnog nosioca borbe protiv fašizma.

ORGANIZACIONO PITANJE

SKOJ na teritoriju naše oblasti nije postao organizacija mladih komunista koji rukovode borbom omladine. On je još uvijek sastavljen od izvršioca konkretnih zadataka za N.O.B. SKOJ još nije shvatio ulogu koja mu je namijenjena u borbi protiv fašizma, niti ciljeve K.P. Stoga nije ni živio životom mladih komunista i politički se slabo izdizao pa najčešće je jednak ostaloj omladini u USAOH-u, jedino što se osjeća čvršće vezan za izvršenje konkretnih zadataka (veze, hapšenje špijuna, sabirne akcije).

Okružni Komiteti: Varaždin. Komitet je pojačan sa jednim članom koja je došla iz Korduna. Komitet još uvijek nema pregleda po svom okrugu i ima dva kotara neobuhvaćena, koji su u Međimurju. Isto su slabu kontrolu vodili nad Kotarskim Komitetima, tako da su Kotarski Komiteti izvještavali da imaju više organizacija i kada se bolje kontrolisalo, pokazalo se da članovi Kotarskog Komiteta pojedini glade izvještaj (kotar Varaždin). Sekretar istog Komiteta nije shvatio u dovoljnoj mjeri svoju odgovornost i pravi raznih grešaka, na koje mu se ukazuje. Komitet kao cjelina ima izgleda za razvitak.

Krapina. Ovaj komitet broji 5 članova. Komitet kao cjelina je slab, mlad, t.j. članovi toga komiteta se slabo snalaze na terenu, sem sekretara, a sekretar dosta sputava inicijativu ostalih članova i ima nepravilan odnos prema Partiji, našto mu se ukazuje. Isti Komitet ćemo pojačati sa drugom Brankom Uzelcem.

Zagreb. Ovaj komitet kao cjelina dosta je aktivan u radu, ali neki članovi ne zadovoljavaju u radu. Drug Čapajev² se nije snalazio u Zagrebačkom kotaru, Mičurin³ je dosta labavo radio i zaključili smo Mičurina da uzmemo za rukovodioca srednjeg SKOJ-evskog kursa pri našem Komitetu. U biro komiteta će mo uzeti u sporazumu sa O.K. SKOJ-a i O.K. K.P.H. jednog druga. U Komitet smo primili sekretara Zagrebačkog Odreda, Gašu Jurinu, (radnika, metalca).

Čazma. Iz ovog komiteta otišao je jedan član za sekretara brigadnog komiteta u Moslavačku Brigadu, drug Sava⁴, dok se ne vrati sekretar brigadnog komiteta sa kursa iz Like. U biro je primljen sekretar K.K. SKOJ-a Kutina, drug Stari⁵.

Bjelovar. Ovaj komitet je povećan za dva člana i to jedan član je poslan iz Slavonije, bio je sekretar brigadnog komiteta XVII. Briga-

² Mirko Letinčić

³ Marijan Kos

⁴ Savo Mandić

⁵ Josip Galeković

de a drugi član sekretar K.K. SKOJ-a Bjelovar, tako da sada taj komitet broji 5 članova i to 4 na terenu i jedan na kursu.

Pomoć O.K. Kotarskim Komitetima je bila dosta slaba zbog toga što su članovi O.K. došli na sastanak i na brzinu završili sastanak i članovi odlaze na teren bez jasnih zadataka i na taj način ne mogu se članovi Kotarskih Komiteta snalaziti na terenu. Isto članovi O.K. nisu išli sa članovima K.K. i pokazali im na terenu kako treba prilagoditi i sprovesti direktive i ukazivati im na greške, već u više slučajeva su članovi O.K. išli po terenu bez članova K.K. i uspostavljali organizacije.

Kotarski Komiteti: nisu postali rukovodioci i organizatori, već su više trčkarali po terenu. Kao što smo naveli u prošlom izvješću, **da** su malobrojni. Sada se mnogi Kotarski Komiteti popunjavaju i oni članovi Kotarskih Komiteta koji su bili bez kontrole, **zaboravili** su da su rukovodioci i živili su pokvarenim životom, koji je **bio** nepopravljiv, tako da iste čistimo iz Komiteta. Komiteti su **mladi** i politički vrlo slabo stoje, osim sekretara. K.K. rade u većini bez **plana** i rasplinjuju se na terenu.

Općinski Komiteti. Imade ih vrlo malo na terenu našeg Komiteta i isti se skoro i ne vide na terenu. Nisu učvršćeni da bi djelovali **kao** rukovodstva, već ako imade neki član Općinskog Komiteta **aktivan**, jedino se vidi na terenu kao pojedinac. Stavili smo u zadatak **da** se formiraju Opć. Komiteti, gdje ih nema.

SKOJ-evske grupe nisu učvršćene kao organizacije da bi djelovale. U mnogom se članovi SKOJ-evskih grupa ne razlikuju od USAOH-a članova, jedino što izvršuju zadatke koji im se dadu i osjećaju se odgovorniji. Njihovo političko djelovanje u USAOH-u je vrlo **slabo**. Politički nivo se ne razlikuje od samoga USAOH-a i slabo **pručavaju** materijal zbog toga što nisu organizacije učvršćene. Mnogi SKOJ-evci ni ne znaju što je SKOJ-evska organizacija. Jedino su **shvatili** da su SKOJ-evci, a rad SKOJ-a i t.d. vrlo su slabo upoznati.

U.S.A.O.H.

Na teritoriji ove oblasti imamo jedan Okružni Odbor u Čazmi. Isto je kao organizacija slab i ne djeluje kao cjelina. Isti je malobrojan, dok u drugim okruzima nemamo Okružnih odbora.

Kotarski odbori su mladi, t.j. formirani su pred kratko vrijeme, dok su još i u formiranju. Kod istih nema discipline i na terenu se dosta slabo osjećaju i slab pregled imaju po terenu.

Općinski odbori su mladi, neiskusni u radu, često su i nedisciplinovani i još su neučvršćeni kao organizacija.

Odbori USAOH-a su neučvršćeni. Na mnogo mjesta ne sastaju se sami redovno, već ako dođe netko da održi sa njima sastanak. Njihov rad se sastoji najviše u sabirnim akcijama, vodičima, pronalženje špijuna. Naše organizacije nisu još postale kao politički rukovodioci i politički predstavnici omladine i nisu stvarale jedinstvo sa drugim organizacijama, kao što su klerikalne organizacije, već je slučajno stvoreno jedinstvo u jednom selu Kotar Ludbreg, t.j. sa organizacijom Srce Isusovo, gdje je »ravnateljica« koja se nalazi na čelu iste organizacije, u odboru USAOH-a i omladina iz istog sela pomaže sva N.O. Borbu. Dok se u drugim mjestima radilo odozdo, a nije se ni pokušavalo raditi odozgo. Iste organizacije su po farama i one održavaju sastanke u crkvama i svake se nedjelje ispovijedaju. Na čelu tih organizacija su »glavarice«, t.j. u svakoj fari to su djevojke starije, do 30 god. koje se nisu udale, dok po selima na čelu tih organizacija su »ravnateljice« kojih ima dosta da pomažu N.O.B. a nije ih se stavilo u odbor i preko njih da se uključilo omladinu u N.O. Borbu, već se radilo na izvlačenju omladine iz tih organizacija. Omladina u tim organizacijama nema svoga života, t.j. nema kulturno-prosvjetnog rada i t.d. a pokazalo se da ista omladina voli da ima svoj omladinski dom i voli kulturno-prosvjetni rad. U naše odbore USAOH-a nije se gledalo da budu polit, predstavnici omladine, već se u njih stavilo najaktivnije omladince. Širina Ujedinjenoga Saveza nije još savladana u praksi u skoro cijeloj oblasti. Odnos prema N.O.O.-ima naše organizacije dosta malo pomoć pružaju N.O.O.-ima i ne ostvaruju saradnju sa N.O.O.-ima, tako da i N.O.O.-i u mnogim mjestima ne vide pomoći omladine i tako im ne izlaze u susret u pravljenju omladinskih domova, već im ometaju.

Takmičenje se sprovodilo u svim okruzima i pokazalo je rezultata u radu. Iako nije bilo velikih rezultata, a negdje je počelo kasnije od zakazanog vremena (okrug Bjelovar). Točnih rezultata o takmičenju nemamo.

Z A D A C I

Formirati odbore od Oblasnog do dole, tako da ti odbori budu politički predstavnici omladine. Ujedinjeni Savez će biti kao omladinski pokret, a ujedno će se ići i da se učvršćuje Ujedinjeni Savez i stvaraju osnovne organizacije.

Stvarati jedinstvo sa drugim omladinskim organizacijama i predstavnike tih organizacija metati u odbore Ujedinjenoga saveza.

Saradnja između N.O.O.-a i pomagati N.O.O.-e u radu.

V O J S K A

Pošto je član našeg komiteta obišao sve Brigade koje se nalaze na teritoriju ove oblasti, stoga možemo da vam dademo iscrpan izvještaj stanja i rad SKOJ-a u Brigadama. Najbolje stanje je u XVII. Brigadi, dok je najslabije stanje u Moslavačkoj Brigadi, a u Brigadi »Braće Radića«, ima najviše dezerterstva. U toj je brigadi dosta prisilno mobiliziranih boraca, dok se stanje u XXI. Brigadi dosta poboljšalo i popravilo⁶. Dok se brzo razvija Krapinski i Zagrebački Odred, najslabije je stanje u Bjelovarskom Odredu. Veći broj dezerterstva imade u Kalničkom odredu.

Linija N.O. Borbe poznata je borcima, znadu za AVNOJ i ZAVNOH, ali ne znaju kako je došlo do njihovog osnivanja i koju će ulogu igrati u buduće. Politički nivo boraca je nizak, disciplina je dobra u XVII. i XXI. Brigadi, dok je u Moslavačkoj slaba, a i drugarstvo u toj Brigadi nije na visini. Drugovi se u nekim jedinicama nepravilno odnose prema drugaricama, nisu sa njima radili politički, od njih se je tražilo da peru rublje, ili su bile kuharice. U Brigadi »Braća Radića« drugovi su se držali po strani prema novo mobilisanim drugovima i nisu radili s njima politički, tako da se novo mobilisani drugovi nisu osjetili u svojoj sredini i tako se povećavao broj dezertiranih. Sam politički život u vojsci dosta je mrtav. Borci se mnogo više interesuju za vojničke stvari nego za političke događaje. Tako i četni polit, časovi su gotovo bez diskusije, što je krivnja naših organizacija da borce ne zainteresiraju po polit, pitanjima. Naše SKOJ-evske grupe slabo djeluju među borcima politički, a i na političkim sastancima ne razvijaju diskusije. Tako se SKOJ-evske grupe uvukle same u sebe. (Brigada »Braće Radića«). Engleski narod borci u dosta velikoj mjeri izjednačuju sa reakcijom i lupaju po cjelini, a ne odvajaju i ne razlikuju reakciju od antifašističkih masa (Slavonske Brigade). Sovjetski Savez i Crvena Armija su naročito omiljeni, ali borci malo znadu o životu u Sovjetskom Savezu. U Brigadama se ne pojavljuju nikakovi strani utjecaji, izdajnička jugosl. vlada i pokvarena gospoda iz vodstva HSS-a su dobro poznati. Odnos boraca prema rukovodiocima je u većini dobar. U Moslavačkoj nije na visini, borci su naročito nedisciplinovani za vrijeme pokreta. Pojave pljačke su rijetke. Bilo je u Brigadi »Braće Radića« i nemorala. Da je Partija rukovodioc N.O. Borge poznato je borcima, ali malo se znade kako je Partija postala rukovodioc.

⁶ Sedamnaesta i Dvadesetprva brigada nalazile su se trenutno na području Oblasnoga komiteta (u vezi s vojnim operacijama), ali komitet je, po liniji omladine, pomagao rukovodiocima Skoja u organizacionim pitanjima, bez obzira na trenutnu prisutnost tih brigada na tom području.

SKOJ-evske organizacije nisu popularizirale Partiju. Parola: Borba za demokratsku republiku, još nije potpuno razrađena i borci nisu dovoljno upoznati sa njome. SKOJ se nije popularizirao u Brigadama, misleći da bi se u tome skretalo tako da borci ne znaju za SKOJ-evsku organizaciju i ulogu SKOJ-evske organizacije, da je SKOJ-evska organizacija rukovodioc omladinskih masa u borbi. Naše organizacije nisu prilagodile politički rad pokretima da bi iskoristili sve mogućnosti podizanja političkog nivoa boraca. Odnos boraca prema masama kuda prolaze kod Slavonskih brigada je dobar, dok u moslavačkoj nije na visini. Politički rad naše SKOJ-evske organizacije sa masama nije bio stvaran, planski, politički rad među omladinom na terenu već se uglavnom odnosio na razgovore sa pojedincima. Kulturno-prosvjetni rad u Moslavačkoj brigadi je vrlo slab, skoro da ga i nema, a koliko ga ima sastoji se u pjevanju pjesama, dok u Brigadi »Braće Radića« je malo bolje. Davaju se priredbe i skečevi, dok u XVII. Brigadi najviše je posvećeno kulturno-prosvjetnom radu. Tako je kod boraca stvoren veliki interes po tom pitanju i na tome svi borci učestvuju. U početku, nakon dolaska slavonskih brigada u ovaj kraj, borci su izražavali želju da bi se rade borili u svome kraju, ali pravilnim objašnjenjem i uspjehom vojnih akcija, sada se to gotovo ne ponavlja. Stanje u odredima je slabije nego u brigadama. Posljednje vrijeme nismo dobili izvještaje o stanjima u odredima i nemamo iscrpnoga pregleda po odredima. U Krapinskom odredu je bilo isto dezerterstva kao i u ostalim odredima, t.j. neki su dezertirali od onih koji su sa pozivima pozvani u partizane. Politički nivo boraca je slab dok se slabo interesuju, već se više interesuju za akcije i po vojnim pitanjima.

ORGANIZACIONO STANJE

Naše su organizacije slabo djelovale, bile su dosta neaktivne, nisu se nalazile u radu i nisu bili rukovodioci i organizatori omladinskog rada i života u brigadama, a i sama pomoć od strane viših foruma bila im je nedovoljna. U svim brigadama brigadni Komiteti nisu imali točan pregled u cijeloj brigadi, članovi brigadnih i bataljonskih komiteta nisu obilazili druge bataljone i čete, već su se stalno nalazili u jednoj jedinici. Sastanci komiteta nisu se održavali redovito a i dnevni red bio im je takav, da nije iscrpljivao sva ona pitanja koja su trebala da budu na dnevnom redu. Podjela rada u komitetima izvršena je po sektorima ali se ostalo kod toga i nisu se razvijali sektori i sami članovi pojedinih komiteta nisu znali kakav

je njihov zadatak kao rukovodioca već su se bavili raznim radom i dužnostima. SKOJ-evske grupe teško se snalaze u radu i teško prilagođuju rad pokretima. Sastanci grupa ne održavaju se redovito i ne pretresu se dovoljno pitanja kako i na koji način bi SKOJ-evci djelovali među borcima. SKOJ-evske grupe na teoretsko-polit. podizanju slabo rade, t.j. ne održavaju redovito prosvjetne sastanke i nemaju plana po kome bi proučavali materijal. Nisu počeli sa osnovnim stvarima, već su na pr. u brigadi »Braće Radića« proučavali razvitak društva. U grupama je napravljena raspodjela rada, ali u većini se nisu davali konkretni zadaci koje treba sprovesti, a u brigadi »Braće Radića« gotovo se nisu održavali radni sastanci. Imade dosta nepravilnog primanja novih članova u SKOJ, tako da se drugovima nije dovoljno protumačilo što znači biti član SKOJ-a i kako ve su njegove dužnosti, a događalo se da su pojedini omladinci odbijali da uđu u SKOJ. Razlog je tome da se SKOJ-eva organizacija nije među omladinom popularizirala. Ima dosta sektaštva u brigadi »Braće Radića« gdje u nekim četama ima preko polovice omladinaca neobuhvaćenih po SKOJ-u iako bi oni mnogi mogli biti primljeni. Većeg nepravilnog odnosa SKOJ-a prema Partiji nije bilo, jedino u nekim četama, gdje se je diskutiralo o komandnom osoblju i pojedinim rukovodiocima, našto im se je od naše strane ukazalo i na svima sastancima brigadnih komiteta podvučeno kakav treba biti odnos SKOJ-a prema Partiji. U brigadi »Braće Radića« smijenjen je dosadašnji sekretar, pošto je bio neaktivan. U XVII. Brigadi postavljen je novi sekretar, pošto je dosadašnji ranjen i ide u Slavoniju. Isto je u toj Brigadi pripremljeno održavanje nižeg SKOJ-evskog kursa. Tehnički je to moguće sprovesti, a pitanje predavača je riješeno, te ćemo vidjeti kakav će biti uspjeh i poslužiti ćemo se tim iskustvom. Prijedlog da se održava niži SKOJ-evski kurs dan je od partijskih rukovodioca u Brigadi i mi smo se s time složili. SKOJ kao cjelina nije se dovoljno odgajao komunistički, tako se i u više slučajeva svelo primanje novih članova »Tko će biti SKOJ-evac«? Najjači komitet je u XXI. Brigadi. U XVII. Brigadi članovi komiteta su dobri, ali su mladi i sekretar komiteta je dosta slab. U Brigadi »Braće Radića« brigadni komitet se slabo snalazi u radu i članovi komiteta su mladi. U Moslavačkoj brigadi komitet je dosta neaktivan.

U Krapinskom odred su formirane SKOJ-evske grupe u svim četama, a isto su formirani bataljonski komiteti i ima sekretar odreda. U odredima ima 68 članova SKOJ-a.

Od ostalih odreda nemamo najnovijeg pregleda.

SEKTORI

U Moslavačkoj brigadi formirani su radni aktivni po četama, no dosta slabo djeluju, dok u ostalim brigadama formiranje aktiva je u toku, i u njima su do sada članovi SKOJ-a sa Partijom radili pojedinačno, nisu aktivizirali na rad u sektorima sve borce u četi.

Jače je razvijen vojni sektor i djeluje među svim borcima u četi, izučavanje, rukovanje oružja, čišćenjem oružja i t.d.

Slabije je razvijen rad političkog sektora. Ne razvija kod boraca političku aktivnost i kao pokretač i pomagač političkog rada u četi slabo se osjeća.

U XVII. brigadi najjače je razvijen kulturno-prosvjetni rad. Postoje pjevačke grupe, diletanti, izdaju se džepne novine i daju se recitacije. Na tom sektoru sudjeluju svi borci, pišu dopise, izvađaju skečeve, sudjeluju u pjevanju i t.d. Isto je razvijen kulturno-prosvjetni rad u XXI. brigadi, dok u Moslavačkoj brigadi i »Braće Radića« vrlo je slab.

U brigadama postoje zdravstveni, ekonomski, **obavještajni** (u nekim) i rad sa narodom na terenu — sektori. U brigadi »Braće Radića« počelo se uvođenjem obavještajne službe unutar jedinica, što se je ispravilo.

STATISTIČKI PREGLED

»Brigada Braće Radića« brig. K. od 5 članova. Socijalni sastav: 2 radnika i 3 intelektualca. Ima 4 bat. komiteta, 19 SKOJ-evskih grupa sa 151 članom.

XVII. brigada: brig. K. od 5 člana. Soc. sastav: 3 seljaka, 1 radnik, 1 intelektualac. Ima 4 bat. K. 12 grupa sa 183 čl. (br. članova nije potpun, jer nema potpunog pregleda u jednom bataljonu).

XXI. brigada: Brig. K. od 5 čl. soc. sastav: 3 radnika, 1 intelektualac i 1 seljak, ima 4 bat. K. sa 163 čl.

Moslavačka brigada: brig. K. od 4 čl. soc. sastav: 3 radnika i 1 intelektualac. U sva 3 bataljona postoje bat. K. Ima 14 grupa sa 167 čl. Brig. K. biće popunjen sa jednim novim članom.

Potpuni pregled neobuhvaćene omladine u brigadama nismo mogli dobiti. U slavonskim brigadama vrši se takmičenje između četa i bataljona, a brigada »Braće Radića« će se takmičiti sa Moslavačkom brigadom.

Z A D A C I

Tješnije se povezati sa brigadama, povremeno ih obići, pružiti im pomoć i kontrolirati rad i redovito će mo im slati štampu i materijal. Vidićemo uspjeh ovog kursa u XVII. brigadi i prema tome poduzecemo ga i kod ostalih brigada. Ponovno će mo skrenuti pažnju O. Komitetima da se tješnije povežu sa Odredima, da im pružaju pomoć i povedu više računa o radu SKOJ-a u vojsci.

A G I T A C I J A I P R O P A G A N D A

U Zagrebačkom okrugu održana su do sada 2 SKOJ-evska kursa. U Krapini je održan do sada jedan. U Varaždinskom okrugu se sada nastavlja drugi kurs, a u Čazmi se jedan isto završava. Po svim okruzima su postavljeni dopisnici O.K., nešto je dopisa stiglo, ali još uvijek tom pitanju nedovoljno je posvećeno pažnje. Do sada je održano nekoliko omladinskih zborova (mitinga) no ti mitinzi nisu bili na visini zbog slabih priprema i nisu imali šire djelovanje među omladinom. Omladina voli omladinske mitinge, prima ih dobro i za njih se oduševljava. Do sada još nismo centralizirali tehnike, što će mo u najskorije vrijeme učiniti, a ostavićemo kod Okruga one tehnike, koje imaju uslova za rad (na pr. Zagrebačka). Do sada je umnoženo:

Zagrebačka tehnika: 500 kom. »Omladinski Borac«, 200 kom. »Nova uloga mlade generacije«, 200 kom. »O kadrovima«, 2.000 letaka »Borbom slavit će mo pobjedu Crvene Armije« — 50 kom. igrokaza.

Bjelovarska tehnika: 300 kom. »Pionir«-a — 250 kom. »U oči 25. god. Komsomola« — 250 kom »Marš Kineskih partizana«.

Z A D A C I

15. XII. počecemo održavanjem srednjeg SKOJ-evskog kursa pri našem komitetu na kome će biti 20 kursista sa terena i vojske. Pri našem Komitetu zadužit će mo po pitanju dopisa, jednog dopisničara.

Svu propagandu usmjerit ćemo u pravcu pripreme za kongres. Izdavanje tekućeg materijala će mo centralizirati tako da će ga izdavati naša tehnika, dok će ostali materijal izdavati tehnike pojedinih okruga koji funkcioniraju. Radit će mo na formiranju našeg Agitpropa koji bi rukovodio tehnikama, održavao kurs i vršio pravilnu podjelu materijala na terenu i u vojsci.

Nismo imali točni pregled preko Čazmanskog i Bjelovarskog Okruga, pošto je na istim okruzima bio drug Đuran, koji je otišao za Slavoniju, a pregled nam nije poslao, a izvještaj u posljednje vrijeme nismo primili iz tih okruga.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Drugarski pozdrav!
Dane,⁷ v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH KP-56/19.

87

1943, studeni 29.

Izveštaj Rade Bulata Štabu Druge operativne zone o stanju u jedinicama koje se nalaze u Hrvatskom zagorju i oslobođenoj Koprivnici

Komandantu pukovniku i politkomesaru
II. operativne zone Vladi¹ i Šiblu²

Dragi drugovi

Primio sam vaša pisma. Stigao je i Ljubojević³. Od vašeg odlaska na sektoru Kalnika i Hr. Zagorja nije bilo važnijih promjena. Varaždinski bataljon vodio je 2 puta borbu sa ustašama iz Varaždina⁴. Oba puta neprijatelj je bio odbijen uz gubitke. Drugi napad ustaša izveden na Varaždinski bataljon bio je prepad u kojem su učestvovali poznati krvnici i agenti iz Varaždina, Dubić i Medvedec. Ustaše su uspjeli doći u neposrednu blizinu zgrade, gdje je spavala četa. Naši su prihvatili borbu i zahvaljujući prisebnosti dvojice mitraljezaca, neprijatelja su razbili i nanijeli mu gubitke od 7 mrtvih i nekoliko ranjenih. Među mrtvima nalazi se agent Medvedec, kojeg su naši sahranili, dok je Dubić teško ranjen sa dva metka kroz pluća i

⁷ Danilo Vuksan

¹ Vladimir Matetić

² Ivan

³ Janko

⁴ Vidi: Dok br. 73.

jednim kroz nogu. U toj borbi bili su naši gubitci 2 mrtva. Poslije ovoga ustaše nisu izlazili prema našem slobodnom teritoriju. Zbog ovog iznenađenja upozorio sam štab odreda da jedinice nemaju uvijek jedne te iste baze, nego da ih povremeno mjenjaju, kako bi se neprijateljskoj špijunaži onemogućilo doznati za naše položaje. Kalnički Odred postaje sve sređeniji i čvršći. Uskoro će postaviti komandanta I. bataljona na mjesto Volana⁵, koga bi uputili u Bjelovarski Odred, kako smo se dogovorili.

U Brigadi »Braće Radića« održao sam konferenciju komandira i komesara četa. Brigada u organizacionom pogledu sređena je, organizovani su niži vojnički i politički kursevi. U dosadašnjem radu najbolje rezultate pokazuje IV. bataljon, koji ima uslova da bude najbolji. Štab tog bataljona najbolji je štab i najsređeniji. Karakteristično je napomenuti, da su drugovi tog bataljona uz vojno-političke kurseve istovremeno organizirali i sanitetski kurs sa bolničarima četa. III. bataljon je najslabiji. U štabu tog bataljona nema saživjelosti. II. bataljon još uvijek je najbolji i najčvršći. U tom bataljonu otkrio sam da u jednoj četi ima 17 ustaša i 10 legionara. Sam komandir bio je legioner. Da bude još interesantnije to je najbolja i najborbenija četa u Brigadi. Skrenuo sam drugovima pažnju da na njih dobro pripaze i da ih prekomanduju u ostale bataljone. Među njima ima i takovih koji su bili po 16 mjeseci u P.T.S. Inače su to sve rođeni Zagorci (Zagorski udarnici) koje je Brigada mobilizirala. I. bataljon sve se bolje razvija. U Štabu Brigade poslije ulaska druga Mičića⁶, osjeća se veći plan u radu.

Aktivnost Brigade i Odreda svodila se na uništenje pruge i ceste. Kalnički Odred pripucavao je na Varaždin, otkuda su tukli topovima. Brigada će početi sa postavljanjem zasjeda prema Križevcu, otkuda svakog dana izlaze ustaše do Kloštra i Vojakovca. U zasjedu će krenuti sa 3 bataljona. Obzirom na situaciju ponovno sam naredio štabovima da nastave sa uništenjem pruge i ceste. Govori se o nekoj ofenzivi na Kalnik i dolasku dviju divizija Švaba u Varaždin. Radi informacije, dostavljam vam informativni izvještaj druga Horvata⁷.

Zagorci su nam se javili pred četiri dana i uputili svoga intendanta po brašno. Obzirom da nemaju iskopanih zemunica, a ishrana boraca je dosta dobra, poslali smo im 20 mt. brašna. Javili smo im da pošalju jednu četu u Toplice, koja bi preuzela 70 pušaka popravljenih u kalničkoj radionici.- Druga iz Slovenije uputio sam sa 13

⁵ Andrija Bartovčak

⁶ Milivoj

⁷ Joža; vidi: Dok. br. 83.

Slovenaca, dobro naoružanih i opremljenih. Sa sobom su ponijeli 2 puškomitraljeza i 1.000 metaka. Po njemu poslao sam pismo njihovoj Zoni i Kozjanskom Odredu. U pismu sam Kozjanskom Odredu pisao o zajedničkim akcijama duž Sutle. U tu svrhu javio sam Zagorskom Odredu da rokiraju jedan bataljon na sektor Pregrada —

— Klanjec, što su oni već učinili, i da krene s tim bataljonom jedan član štaba koji će rukovoditi sa zajedničkim akcijama⁸.

Preko stanice javio sam vam po pitanju popune štaba Brigade. Mišljenja sam, da se za načelnika štaba postavi drug Nemo⁹, operativni Zagrebačkog¹⁰ Odreda, a u Zagorski odred, na njegovo mjesto uputi zamjenik komandanta II bataljona Brigade, drug Vulić¹¹. Javite vaše mišljenje. Sa ovim se slaže štab Brigade.

Zito i ostali materijal iz Koprivnice izvučeni su. Žito nije spremjeno u zemunice, iz razloga, što još nisu iskopane, ali je podjeljeno za čuvanje u četiri sela.

U gradu Koprivnici vlada mir i red. Sigurnost građana zagarantovana je prisustvom naših jedinica (Komande Mjesta). Jučer je izvršeno hapšenje 30-torice bjelogardijaca. Preko njih doznali smo za glavni odbor u Zagrebu. Neke ćemo uputiti u GOC. Stojkovića¹² sam poslao u Brigadu.

Organizacije za otvaranje podoficirske škole, u punom toku, samo šalžite Čelu¹³, ili mi javite da nekog drugog uzmemo. Raspored rada već je sastavljen. Školu ćemo smjestiti u Rasinju.

Glavni Štab naredio je da pošaljemo ustaškog pukovnika i 6 Švaba kod njih. Pregovori za razmjenu sada se centralizuju. Od sada će vršiti razmjenu samo Glavni štab.

Uz drugarski pozdrav:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

29. XI. 1943.

Rade¹⁴, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, Dok br. 6.

⁸ O tim akcijama vidi: Dok. br. 103 i 113.

⁹ Branimir Cikojević

¹⁰ Pogrešno, riječ je o Zagorskome NOP odredu.

¹¹ Ivan

¹² Priređivači nisu uspjeli utvrditi ime.

¹³ Ivan Bobinac

¹⁴ Bulat

1943, studeni 29.

Izvještaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i akcijama u drugoj polovini studenoga 1943. godine

ŠTAB K.P.O
Broj 109/1943.
29. XI. 1943.

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.

Položaj

U toku posljednjih 14 dana naš odred nije imao većih akcija ni borbi. Bataljoni su iskoristili ovo vrijeme mirovanja za sređivanje i rad po vojnoj izobrazbi. Formiran je od Međumurske čete i Varaždinske čete III varaždinski bataljon, a koji se nalazi na sektoru Varaždin brega. Ovaj bataljon bio je najaktivniji, vršeći manje akcije. Ostala dva bataljona zadržavali su se od 24. o. mj. u Apatovcu, a isti dan izvršili su pokret do Ludbrega i zauzeli sektor Ludbreg — Hrasnovsko — Puhlaki, gdje se i danas nalaze.

Akcije:

19. studenoga 1943. jedna četa II bataljona bila je u zasjedi između s. Sv. Petar Orehovec i Bačkovec, čekajući jače neprijateljske patrole, koje su se obično tamo zalijetale. No nije ništa naišlo.

20. studenoga 1943. jedna četa I bataljona bila je u zasjedi između Ivanca i S. Helene. Naišla je neprijateljska patrola, no bila je pravovremeno obaviještena od civila o položaju naše zasjede, te je ista pobjegla prije nego su naši uspjeli što poduzeti.

Tokom noći III bataljon izvršio je akcije na općine u selu Vidovcu i Biškupcu. Uništeni su svi općinski spisi. Zaplijenjeno nešto pisaćeg pribora, 3 pisaće mašine, 4.000 kn. novca, i drugog sitnog materijala. Za vrijeme te akcije neprijatelj nije izašao iz Varaždina, već je samo otvorio vatru u pravcu Biškupca.

21. studenoga 1943. desetina III bataljona išla je u pravcu Ivanca (Zagorskog) sa zadatkom da uhvati vezu sa Zagorskim partizans-

kim odredom. Putem je naišla na neprijateljsku zasjedu, te se je povukla bez gubitaka ne izvršivši zadatak.

24. studenoga 1943. I i II bataljon i Štab odreda izvršili su pokret u pravcu Ludbrega, zauzevši položaj Ludbreg — Hrastovsko — Puhlaki. III bataljon imao je toga dana borbu sa neprijateljem koji je izišao iz Varaždina. Ujutro u pol 6 sati neprijatelj u jačini od 150 ustaša, predvođenih sa poznatim ustaškim agentima Dubićem i Medvedecom, uspjeli su iznenaditi jednu četu III bataljona, koja je bila u bazi u jednoj kući, a nije imala potrebno osiguranje. Neprijatelj se dovukao, koristeći noć, do neposredne blizine i kada je stražar zaustavio, otvorili su mitraljesku vatru na samu bazu. Naša četa uspjela se je izvući van i tom prilikom pala su dva druga, dok su dva koji su ostali u kući, bili zarobljeni. Zahvaljujući hrabrosti i snalaženju jednog puškomitraljesca, četa se uspjela povući na susjedni vis, gdje je zauzela položaj. Isti puškomitraljezac štitio je povlačenje i pobio 7 ustaških bandita, a 3 ranio. Među ostalima poginuo je i ustaški agent Medvedec, dok je drugi (Dubić) teško ranjen. U 10 sati neprijatelj je naišao sa tenkovima u cilju da povuče svoje mrtve, a što mu je i uspjelo, osim agenta Medvedeca kojega nijesu uspjeli povući. Vatrene dvoboje se nastavio još neko vrijeme, te se neprijatelj u 17 sati povukao u Varaždin, a da nije uspio probiti se prema Toplicama.

26. studenoga 1943. mineri, koji su u sastavu 3 bataljona, minirali prugu Varaždin-Turčin na dva mjesta, a iste noći izvršen je i fingirani napad na sam Varaždin. Jedna četa tog bataljona dovukla se u blizinu Varaždina i napucala, našto je neprijatelj odgovorio vatrom svog lakog i teškog oružja.

27. studenoga 1943. tokom noći jedna četa II bataljona otišla je na položaj iznad sela Kelemen radi pojačanja osiguranja Varaždinskih Toplica u kojima se držao ovih dana sastanak sa N.O.O.

Rad

Za vrijeme posljednjih 14 dana jedinice su pojačale svoj rad na vojničkoj izobrazbi, kako drugova tako i komandnog kadra. Održano je više sastanaka sa štabovima bataljona, kao i sa komandnim kadrovima. Bataljonima je dat raspored i direktive kako će vršiti vojničku izobrazbu, i kako će osposobljavati niži vojni kadar. Osim toga jedinice su bile aktivne kod pravljenja utvrda i prekopavanja cesta na putevima koji vode ka našim položajima. Minerska deseti-na, koja je formirana pri Štabu III bataljona pred tjedan dana pod vodstvom jednog vodnika minera, ograničila je svoj rad na izobrazbu pojedinaca iz te desetine. Vod za vezu nijesmo formirali, jer nemamo sposobnih izobraženih pojedinaca. Do sada ima samo troji-

ca drugova, koji su zaduženi s telefonom, a vod ćemo formirati kad nam dođu drugovi s kursa. Pri štabovima bataljona formirane su izviđačke desetine, kako je to bilo naređeno od Glavnog štaba. Izviđački vod pri Štabu odreda nijesmo formirali s obzirom na to što bataljoni nijesu prikupljeni na jednom sektoru i prema tome taj isti vod ne bi odgovarao svom zadatku. Smatramo da je dovoljno imati izviđačke desetine pri štabovima bataljona.

Jedan takav izviđački vod potreban je naprimjer pri Štabu brigade, budući da ova ima više prikupljene jedinice, dok odred kod kojega svaki bataljon obično ima svoj sektor, mislimo da nema toliko potrebe za tim vodom.

Moral i disciplina

Stanje u bataljonima se nešto popravilo baš što se tiče discipline, a naročito samovoljnog odilaženja iz jedinice. Moral kod drugova zadovoljava, no to sada nije moglo doći do izražaja u punoj mjeri s obzirom na to što nijesmo imali većih borbi ni akcija. Naročito kod III bataljona je borbenost dosta dobra. Međutim je disciplina slabija s razloga što komandni kadar nema još potrebne rutine u rukovođenju. S te strane do sada najbolje se pokazao naš I bataljon, a koji je i po radu najbolji. II bataljon, čiji je komandni kadar nešto slabiji nego onaj u prvom, isto tako se dosta popravlja.

Komandni kadar

Komandni kadar općenito zadovoljava. Najbolje komandujuće osoblje ima I bataljon, a to je možda i zbog toga što je komandant istog bataljona na visini. Uzeli smo iz tog bataljona nekoliko drugova i popunili komandni kadar u II bataljonu. II bataljon ima mlade vojničke rukovodioce, koji uglavnom još nemaju dovoljno sprema za vršenje svoje dužnosti, ali kod njih se pokazuje volja za rad, tako da ima nade da će nakon kraćeg vremena i oni moći odgovarati na dužnostima, za koje su postavljeni. III bataljon isto tako ima nove i neiskusne rukovodioce, a momentano se to osjeća i u Štabu tog bataljona. Komandant bataljona je bolestan, a njegov zamjenik iako pokazuje mnogo volje za rad, a osim toga je i dosta borben, nije dovoljno razvijen da organizira rad u bataljonu. Kako smo već napomenuli niži komandni kadar tog bataljona nema još dovoljno iskustva, ali baš s obzirom na to da isti bataljon na takvom sektoru, gdje su mogućnosti za akcije najpovoljnije, isti će komandni kadar malo pomalo steći potrebnu rutinu. Momentano bi nam bio potreban jedan komandant za III bataljon. Imali smo namjeru da u isti bataljon prebacimo komandanta I bataljona druga Volana¹, ali s

¹ Andrija Bartovčak

obzirom na to što će nam za kratko vrijeme stići iz Odreda, nijesmo to učinili, a drugog nemamo.

N a š e d a l j n j e n a m j e r e

Ubuduće bit će nam naročita briga da podpuno sredimo i učvrstimo III bataljon, da formiramo vod za vezu i preko naše informativne službe da prikupimo podatke za eventualne manje akcije, a koje bi nam bile potrebne radi učvršćivanja boraca kao i zbog nabavka oružja, kojega također nemamo dovoljno. Isto tako nastojat ćemo da brojčano ojačamo naše bataljone propagirajući na mitinzima da se narod u što većem broju javlja u redove N.O.V.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Polit, komesar:
Nikola Ladišić, v.r.

Komandant:
Jovica Mandić, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 6, Dok. br. 46.

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 159, str. 553 — 556.

89

1943, studeni 29.

Izveštaj Okružnoga NOO Čazma ZA VNOH-u o organizacijskom stanju i radu pojedinih odjela

Okružni N.O.O. Moslavina

Ekonomski odsjek
29. XI 1943.

Tek. br. 169

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
H R V A T S K E

U vezi Vašeg dopisa br. 1519 od 7. XI o.g. podnašamo Vam izvještaj o radu Ekonomskog odjela Okružnog N.O.O.-a, Moslavine. U okviru Ekonomskog odjela osnovani su slijedeći odsjeci:

- 1.) N.O.F. (blagajna)
- 2.) Prehrambena komisija
- 3.) Komisija za pomoć opustošenih krajeva
- 4.) Otsjek za nadzor nad privrednim poduzećima (trgovina, obrt i industrija)
- 5.) Šumski otsjek
- 6.) Veterinarski otsjek

Svi navedeni otsjeci osnovani su pred mjesec dana, osim komisije za pomoć opustošenih krajeva, koja je osnovana u rujnu o.g. Rad tih otsjeka od njihovog osnutka do danas bio je slijedeći:

1.) N.O.F. Rad ovog otsjeka bio je u glavnom sakupljanje novčanih priloga i svih ostalih predmeta potrebnih za snabdjevanje naše vojske i nastradalog civilnog pučanstva, te raspacavanje Obveznica Zajma Narodnog Oslobođenja Hrvatske.

Od 22. IX o. g. do danas unišle su slijedeće svote:

Narodna pomoć	Kuna	232.767.-
Zaplijenjeno	"	179.030.-
Ukupni primitak	Kuna	411.797.-
Izdaci do danas	"	217.257.-
Novac u blagajni	Kuna	194.540.-

Obveznice Zajma Narodnog Oslobođenja:

Primili od ZAVNOH-a	2,440.000,
" " "	1,000.000,
Donio Filip Lakuš ml.	300.000.
Ukupno primili	3,740.000.
Predali drugu Peri Čop-u za ZAVNOH	1,390.000.
	2,350.000,
Novac u blagajni	248.500,
Preostale Obveznice u prometu	2,101.500.-

2.) Prehrambena komisija: Rad ove komisije sastoji se u sakupljanju svih vrsta živežnih namirnica na području našeg Okruga, koje se upotrebljavaju za ishranu vojske u našem moslavačkom okrugu i za ishranu vojske i civilnog pučanstva u opustošenim krajevima. Ova komisija preuzimala je ušur u žitu od vlasnika vršaćkih strojeva, a sada preuzima i sprema na sigurna mjesta ušur u žitu od vlasnika mlinarskih poduzeća. Od vlasnika vršaćkih strojeva preuzeto je oko 20 vagona, dok se od vlasnika mlinarskih poduzeća po-

čelo sada preuzimati žito i to na temelju nagodbe, koju je s njima sklopio odsjek za nadzor nad privrednim poduzećima pri našem Okružnom N.O.O.-u.

3.) **Komisija za pomoć opustošenim krajevima:** Rad ove komisije bio je vrlo opsežan, a dužnost i nastojanje njezino bilo je u glavnom, da se prebacuje što više hrane i ostalih artikala u opustošene krajeve t.j. za Liku, Baniju i Kordun. U tom svojem nastojanju nailazila je ova komisija na mnoge poteškoće, koje su nastale kod otpremanja živežnih namirnica u te krajeve. Te poteškoće bile su u prvom redu loši putevi, opasnost od neprijateljskog napada i prebacivanje robe preko Save obzirom, da su bili na raspolaganju samo čamci. Bilo je slučajeva, gdje je transport bio napadnut kod prelaza željezničkih pruga, a jedan transport je napadnut iz zraka. U ovim slučajevima nije bilo ljudskih žrtava, jedino je za vrijeme tih napada propalo dva para konja i uništeno oko 20 mtc. živežnih namirnica.

Usprkos svih tih poteškoća, koje je morala ta komisija da svladava uspjelo joj je da prebaci velike količine živežnih namirnica u opustošene krajeve. U razdoblju od 4. X. do 15. XI o.g. prebačeno je preko Save više od 20 vagona živežnih namirnica i ostalih artikala od kojih je jedan dio preuzela komisija Okružnog N.O.O.-a, Banija u Strmecu, a jedan dio komisija Intendanture Glavnog Štaba Hrvatske na prihvatnoj stanici u Pokupskom. U tom razdoblju upućene su i preko Save prebačene slijedeće količine živežnih namirnica i ostale robe:

1.) masti.....	kg	21.385.-
2.) meda.....	"	800.-
3.) pšenice.....	"	45.830.-
4.) ječma.....	"	170.-
5.) raži.....	"	1.550.-
6.) kukuruza.....	"	90.-
7.) pšenične kaše.....	"	15.950.-
8.) zobi.....	"	6.100.-
9.) graha.....	"	1.400.-
10.) šećera	"	8.329.-
11.) luka.....	"	550.-
12.) ulja jestivog.....	"	50.-
13.) sjemenje.....	"	370.-
14.) lana.....	"	400.-
15.) soli.....	"	3.300.-
16.) pekmez.....	"	50.-
17.) sapuna.....	vreće	2
18.) čavli	kg	280.-

19.) suraž.....	kg	400.-
20.) rogata stoka.....	komada	123.-
21.) svinja.....	"	146.-
22.) ovaca.....	"	46.-
23.) konja.....	"	22.-
24.) kola.....	"	10.-
25.) plugova	"	2.-
26.) bicikla.....	"	2.-
27.) pila.....	"	1.-
28.) hamova	pari	11.-
29.) grašica.....	kg	1.000.-

Osim toga prebačeno je za vrijeme vršidbe žita t.j. prije no što je ova komisija bila formirana, 3 vagona žita. Sav rad te komisije za sada je u zastoju i to radi toga, što su putevi uslijed velikih kiša postali neprovozni, a Lonjsko Polje je cijelo poplavljeno. Postoji još jedino mogućnost, koja se sada ispituje, a to je transportiranje sa čamcima. Osim živežnih namirnica, koje se nalaze na području našeg okruga spremljene za opustošene krajeve, ova komisija preuzima živežne namirnice i od Okružnog N.O.O.-a, Bjelovar, koje će isto kada će biti moguće, uputiti za opustošene krajeve.

Osim toga nalaze se na našem okrugu spremljene oveće količine raznih živežnih namirnica i ostale robe spremne za prebacivanje.

4.) Otsjek za nadzor nad privrednim poduzećima: (trgovina, obrt i industrija): Ovaj otsjek počeo je svojim radom pred nekoliko dana. Prvo što je učinio jeste, da je preuzeo nadzor nad svim mlinarskim poduzećima našeg Moslavačkog okruga. S vlasnicima mlinova sklopljena je nagodba o obaveznoj tjednoj predaji određene količine žita od ušura, našoj Narodnoj vlasti. Nagodba je sklopljena i s mlinarima, koji imaju svoja poduzeća u blizini uporišta i u samim neprijateljskim uporištima. Sve količine žita koje su tom nagodbom utvrđene preuzima Prehrambena komisija i sprema to u sigurna skladišta.

Ovaj otsjek preuzeo je osim toga nadzor nad jednim ribogojstvom, vlasništvo jednog dioničarskog društva mađarskih državljanina, koji žive u Zagrebu. Ribogojstvo se nalazi na teritoriju Okružnog N.O.O.-a, Nova Gradiška, ali prema svom položaju gravitira našem okrugu, jer ga od našeg okruga dijeli samo rijeka Ilova. Godišnji kapacitet tog ribogojstva iznaša 60 vagona. Ove godine ostali su svi ti ribnjaci potpunoma neiskorišteni. Nad tim ribogojstvom postavljen je za kontrolu naš povjerenik, koji imade dužnost, da sačuva u ribnjaku postrojenja i da spriječava krađu riba.

Nadalje je preuzeo ovaj odsjek nadzor nad jednim velikim industrijskim poduzećem, koje se sastoji od mlina, pilane i ciglane. Dnevni kapacitet ovog mlina iznosi 80 mtc. U ovo poduzeće postavljen je naš povjerenik. Vlasnici ovog mlina bili su Jevreji, koji su po ustašama izseljeni.

U okviru ovog odsjeka osnovan je Nabavni centar, koji imade dužnost nabavljati svu robu za potrebe naše vojske i ujedno voditi nadzor nad svim trgovcima u našem okrugu.

5.) **Šumski odsjek:** Rad ovog odsjeka sastoji se u sprečavanju poništavanja šuma i to sve prema direktivama ZAVNOH-a. Tomu radu bilo je nešto uspjeha, ali potpuno spriječavanje haranja šume nije se postiglo i to s razloga, što lugarsko osoblje nije vršilo svoju dužnost, već je raznim švercerima omogućavalo krađu drva. Mi smo najprije za čuvanje šume namjestili staro lugarsko osoblje, ali pošto su oni kroz kratko vrijeme svojim radom pokazali, da im nije mnogo stalo do čuvanja šume, to smo odlučili, da se cijela organizacija bivših šumskih uprava raspušta i postavlja nova. U tu novu organizaciju moći će ući i lugari iz stare šumske organizacije, ali samo oni, koji su 100% odani N.O.B.-u Pomanjkanje čuvara šuma, koji će biti vrlo velik obzirom na to da će samo jedan maleni broj starih lugara biti primljen u novu šumsku organizaciju, upotpunit će se drugovima nesposobnim za borbu, koji se nalaze u odredu ili u brigadi.

Ovaj odsjek izdavao je narodu našeg okruga ogrijevno drvo i to 16 mtr. po jednom domaćinstvu besplatno. Građevno drvo za novogradnju ne izdaje se nikome, građevno drvo za popravak gospodarskih zgrada izdaje se samo kod neophodnih popravaka.

U jednom kotaru našeg okruga zasađene su veće površine šumskog zemljišta žirom.

6.) **Veterinarski odsjek:** Rad ovog odsjeka od kako je osnovan odvijao se je u glavnom u spriječavanju stočnih zaraznih bolesti. Provedeno je cijepljenje svinja u više sela i to u tri kotara našeg Moslavačkog okruga, koje se i dalje nastavlja.

Svi ovi odsjeci formirani su i kod Kotarskih N.O.O.-a, te rade po našim direktivama.

Smrt fašizmu — sloboda narodu! „ „ Pročelnik odjela:
M p i Čanadžija Ivan, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH NV-7/496.

¹ Okrugli pečat: Okružni N.O.O. Čazma
(u sredini petokraka zvijezda)

1943, studeni 29.

Pismo Franka Wintera, vijećnika ZAVNOH-a, Pavlu Gregoriću, tajniku ZA VNOH-a o dojmovima u vezi s organiziranjem i radom narodne vlasti na području Moslavine

29. XI 43.

Dragi P a j o ,¹

Otkada sam otišao iz Otočca nalazim se na teritoriju Moslavačkog okruga. Sve to vrijeme nalazi se ovdje i Milan Polak². Obojica nas idemo sa drugovima iz Moslavine po sastancima. Razdijelili smo se u zadnje vrijeme na par grupa pa krećemo od sela do sela. Ima sela u kojima sam bio već 3 puta. Par puta bio je samnom i Tomo Vojković. On imade ovdje u Garešničkom kotaru mnogo upliva na seljaštvo i njegova saradnja u političkom radu je bezuvjetno vrlo dragocjena. Pred par dana banda mu je do temelja opljačkala kuću. Sreća što nije nikoga od njegovih više bilo kod kuće. Sin mu je u partizanima, a žena i kći su sklonjene. Početkom ovoga mjeseca održana je u Dišniku konferencija prvaka H.S.S.-a iz Garešničkog kotara. Došli su svi pozvani osim dvojice. Svi su se saglasili sa izlaganjima i potpisali izjavu o pristupu N.O.P.-u. Sada treba ovdje samo malo uprti i stvar će ići. Nadam se čvrsto, da će se tako reći sve moći ovdje pokrenuti. Ovisiti će to jedino o upornosti, koju će drugovi ovdje nadam se imati u dovoljnoj mjeri.

Na konferencijama, sastancima i prilikom pojedinačnih razgovora koje sam vodio s pristašama HSS-a stekao sam mislim dobar pregled o stanju ovdje.

Sve u svemu treba pojačati **politički rad u narodu**. Ljudi zato imade dovoljno. Ima i spremnih ljudi. Sada se i sam rad počinje planski organizirati. To je po mom mišljenju do sada manjkalo. Održalo se jedno mnoštvo mitinga, a malo sastanaka na kojima bi se više razgovaralo nego govorilo. Međutim sada je zaključeno, da se baš takovim sastancima posveti najpunija pažnja. Jedan takav sastanak u selu Simljaniku vanredno je uspio. Prisutni su se interesirali za mnoštvo stvari, pitali, stavljali svoje primjedbe na odgovore¹ t.d. Baš na tom sastanku bio je prisutan i rukovaoc usmene propagande za Moslavinu, pa je poslije sastanka bio sav oduševljen. Pi-

¹ Pavle Gregorić

² Vijećnik ZAVNOH-a iz Bjelovara.

šem Ti o tome zato jer mislim, da bi bilo vrlo dobro, kada bi se sa strane tajništva ZAVNOH-a savjetovalo ok. N.O.O.-ima, da naročitu pažnju posvećuju takovim sastancima. Ljudi su na selu neobično željni obavještenja o svemu i svačemu. Žedni su znanja. Ali na njih ne djeluje nešto što im se samo odvergla. S njima treba razgovarati. Pisao sam Ti već dva puta radi izdanja proglasa I.O. HSS na narod. Takav proglas aktuelan je sada, pa ako izostane još mjesec dana doći se prilično kasno. Ne trebam Ti tumačiti, da živimo u vrijeme, kada se događaji odvijaju neobičnom brzinom. Novi potiskuju stare. Treba dakle svaki događaj iskoristiti smjesta, jer na njega će se doskora nadovezati novi, ovaj prvi će izgubiti svoju punu aktuelnost, i ostati će definitivno neiskorišten i mada se je i zbio neće ostaviti svoj puni trag. Izvini što ja teoretiziram, ali već neznam, kako bi došao do tog Proglasa. Na terenu se ukazuje ogromna potreba za istim. Ne razumijem naprosto kako se može i dalje odugovlačiti tom stvari. Magovac³ i Frol⁴ i Sremac⁵ mogli su to već davno svršiti. Mislim, da nakon mjesec i po dana ne može biti više nikakvog opravdanja za takovo zakašnjenje. Molim Te zato još jednom da učiniš sve što je u Tvojim moćima da se ta stvar riješi krajem.

Ovdje mislim ostati tj. u garešničkom, kutinskom i čazmanskom kotaru još jedno 15 dana. Kroz to vrijeme ući će u pojedine N.O.O.-e pristaše HSS-a, koji su već dugo vremena prijateljski raspoloženi sprem N.O.B. samo nijesu bili aktivni u političkom radu. To je posebice i predsjednik kotarske organizacije HSS-a Rebrović⁶, koji imade mnogo ugleda u narodu. Inače opće stanje ovdje prosuđujem ovako. Uspjelo je u toliko što se je prodrlo u dovoljnoj mjeri, tj. koliko god je to moguće zbog postojanja uporišta u širinu. Sve to ali čeka još svoju političku obradu, potrebno je stvari produbiti. Da se to do sada nije dogodilo imade svakako više razloga. Glavnim razlozima smatram: 1.) Geografski smještaj ovoga okruga, koji se proteže uz za neprijatelja vitalnu prugu Dugo Selo — Banova Jaruga, uslijed čega ovdje postoje mnoga uporišta okupatora, pa je tako Moslavina u stalnom tijesnom obruču neprijateljskih uporišta. To djeluje na narod ustrašujuće, jer očekuju dnevno upad bandi, a nije još prožet sviješću da će se od toga najbolje sačuvati, ako bude sav naoružan.-

2.) Ovdje je bilo srce HSS i tu je politika čekanja i pasivnosti imala i više učinka nego drugdje.

³ Božidar, urednik »Slobodnog doma« i vijećnik ZAVNOH-a.

⁴ Frane, član Izvršnog odbora HSS i vijećnik ZAVNOH-a.

⁵ Zlatan, vijećnik ZAVNOH-a.

⁶ Đuro

3.) Nije se posvećivalo dovoljno pažnje sastancima (razgovoru) kako se to sada počelo raditi, i u potvrdu toga nije se pridobilo izvjesne prvake HSS-a za politički rad — ma da su oni inače već dugo i stvarno u pokretu.

Mislim da bi se ti svi uzroci dali ukloniti odnosno u pogledu uzroka pod 1). njegovo djelovanje u toliko otkloniti, da ne bi više imao presudni uticaj. To bi se dalo po mome mišljenju učiniti na dva načina i to ili likvidacijom uporišta koja se ne nalaze na spomenutoj pruzi Dugo-Selo — Banova Jaruga nego u njezinom zaleđu tj. likvidacijom Čazme i Garešnice, čime bi se dobila slobodna leđa i polučio čvrsti spoj sa Kalnikom i bjelovarskim okrugom. To bi imalo ogroman uticaj na narod ovoga kraja, jer bi baš u ovome kraju doživio manifestaciju naše snage i stekao sigurnost i uvjerenje da nije stalno unutar obruča neprijateljskih uporišta. Ako se ne bi pristupilo iz opće vojnih razloga likvidaciji tih uporišta, onda bi bilo potrebno, da se na području okruga pojačaju snage toliko, da su konstantno u stanju držati u šahu neprijatelja. Te snage ne bi trebale biti velike jer banda je nevjerovatno kukavična i pred jedno 2 tjedna je 3.000 bande uzmaklo pred 15 partizana. Takvih 15 partizana treba samo da se svagdje nađe, kada banda naiđe, i ona će presitati da ide na pljačku i da ulazi u sela, osim u slučaju kakove njene nove ofanzive. Sada se radi ovdje na mobilizaciji, pa će se stvar u tom pravcu poboljšati u dovoljnoj mjeri. Vraćam se međutim na likvidaciju uporišta i napominjem, da bi takova likvidacija bila od presudnoga značenja, tim više smatram, da banda ne bi vjerovatno niti pokušala da ih se natrag domogne ako bi se razrušili neki mostovi, jer bi ih ponovno osvajanje tih uporišta u takovom slučaju preskupo stajalo. Upravo dok ovo pišem stigla je vijest da je Čazma pred padom⁷.

Ad.) 2) Ako je politika pasivnosti i čekanja HSS-a imala ovdje uticaj na velik dio seljaštva, onda će isto takav uticaj ovdje imati formiranje I.O. H.S.S.-a i njegov pristup ZAVNOH-u, a zatim i svi novi momenti u razvitku političke linije N-O.B.-e. Tim više je ovdje potreban Proglas I.O. H.S.S. i pojačan politički rad i to upravo sada dok je stvar aktuelna. U tom političkom radu treba da sudjeluju na svaki način svi HSS-ovci, koji su ovdje u kotaru, jer ovdje u nekadašnjem srcu HSS-ovštine treba da u političkom radu sudjeluju upravo **seljaci** iz toga kraja. To će kako po svemu izgleda biti ovih dana i polučeno.

Ad.) 3) Glede načina rada tj. održavanja prvenstveno sastanaka (razgovora) umjesto kao da sada mitinga već sam spomenuo, da je

⁷ Vidi: Dok. br. 96 i 97.

stvar riješena. Na temelju svega toga mislim, da će politički rad uputiti najboljim mogućim putem, i da će u njemu učestvovati naj-sposobniji za to članovi N.O.O.-a Još bi Ti htio napomenuti i potrebu izlaženja »SI. Doma«. Ta je potreba opća, posebice i za ovaj kraj. Ovdje je potrebno da »Dom« dolazi u mnogo većem broju. Mislim da sam Ti o tome već pisao. Ako se »Dom« ne može štampati u većem broju tamo gdje se štampa, mogao bi se ovdje ili u Slavoniji, koja je padom Koprivnice i Virovitice dobila više štamparija, preš-tampavati. Molim Te zato da i u tom pravcu uložiš sve svoje sile, da najme »Dom« počne odmah ponovno izlaziti da ga se u Slavoniji preš-tampava u većoj nakladi. Vjerujem, da postoje poteškoće oko izlaženja »Doma« ali da su one baš takove da u skoro dva mjeseca nije izašao niti jedan broj, to ipak ne mogu vjerovati. Kako je mog-la izlaziti komunistička štampa pod najtežom diktaturom u Jugos-laviji kada nijedna kuća nije bila u našoj vlasti — tako valjda isto može sada izlaziti »Dom« kada imademo tako velike oslobođene te-ritorije.

Za jedno 15 dana otići ću u bjelovarski okrug, pa ću Ti se i odo-nuda javiti.

S drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu — Sloboda narodu

Tvoj

Franko Winter, v.r.

Priključujem se u cjelosti izlaganjima druga Franka i drugarski
Te pozdravlja

Tvoj

Milan Polak, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NV-7/495.

Koprivnica, 29. XI 1943.

Druže Pajo!¹

Novo oslobođeno područje okruga Bjelovarskog zahtjeva više sposobnih, političkih i ekonomskih radnika, jer čitav okrug srušio se je na leđa drugu Grgi Jankesu.² N.O.O.-i su formirani od prvaka HSS koji su bili sve do oslobođenja Koprivnice u konspiraciji i nisu radili u narodu ništa. Samim zauzećem Koprivnice stupili su odbori prvi put javno pred narod, koji je do tada bio potpuno prepušten ustaškoj propagandi. Ne samo narod, nego i pojedini odbori uopće ne shvaćaju svoju dužnost i ne mogu se osloboditi podložnosti i lošeg autoriteta vojske kojemu su se podvrgavali pod ustaškom vlašću.

Bjelovarski partizanski odred stvoren je u glavnom od premladih ljudi, koji nemaju nad sobom rukovodstva i tako se događaju dnevno loši ispadi, koji neugodno djeluju na narod i ruše ugled naše N.O.V. U samom odredu razvijena je vidljivo prostitucija što opet sprečava da ostale obitelji brane pristup svojim sinovima i kćerima u redove N.O.V. Na ovo politički najzapuštenije područje potrebno je poslati dobre političke radnike za podizanje i osposobljavanje N.O.O.-a, za njihov rad u kojem se mnogi ne mogu još dovoljno snaći, jer su se od jednom našli pred mnogim problemima koje treba samostalno riješavati, a za koje nisu imali do sada dovoljno pripreme. HSS oportunisti, koji su uživali zaštitu pojedinih ustaša sada im se odužuju stalnim intervencijama zauzimajući se i za one najkrvavije bandite. Time je onemogućeno pravedno kažnjavanje ustaških zločinaca, što narod vidljivo zahtjeva.

Osjeća se i četničko gibanje, ali u vrlo maloj mjeri. Više zabrinjavaju pljačkaške terorističke grupe koje su svaki danom sve aktivnije i koje nastupaju pod partizanskim kapama. Sve ovo mogli bi sprečiti N.O.O.-i jer ih danas ima na području Bjelovarskog okruga preko 200 sa 1000 članova, no jer nema dovoljno političkih radnika, koji bi osposobljavali te odbore.

Drugovi Vinter³ i Polak⁴ ostali su čitavo vrijeme u Moslavini iako bi bili na području Bjelovara u ovom času neophodno potrebni. Po gospodarskom pitanju nije nitko došao od strane ZAVNOH-a premda je ovo najbogatije područje na kome bi trebalo prvom redu organizirati prebacivanje žita i otkup blaga. Narod ima dovoljno

¹ Pavle Gregorić, član Izvršnog odbora i tajnik ZAVNOH-a.

² Sekretar OK KPH Bjelovar i član Izvršnog odbora ONOO Bjelovar.

³ Franko, vijećnik ZAVNOH-a.

⁴ Milan, vijećnik ZAVNOH-a.

blaga i želi prodati. Mnogi nemaju dovoljno krme za prehranu preko zime i tako se mnogo blaga kolje i nepotrebno uništava, a konji i ždrebad šverca se preko u Madžarsku.

Mobilizacija iako teško napreduje. Ipak će za kratko vrijeme biti potrebno čim više komandnog osoblja, a za podizanju borbenosti i morala bilo bi dovoljno poslati ovamo starije iskusne borbe iz Ličkih i kordunskih brigada barem u svaki bataljon po nekoliko.

Narod nas prestizava u nekim mjestima pa se desilo, da se traži od Okružnog N.O.O.-a da dođe osnovati u njihovo mjesto odbor pa kad to nije bilo moguće zbog pomanjkanja političkih radnika to je narod sam izabrao odbor i poslao listu O.N.O.O.-u na potvrđenje.

Od ZAVNOH-a do sad nije stigao nikakav materijal i tako ovo područje stoji kao zaboravljeno. Ukazuje se velika potreba oružja u ovom okrugu pa bi trebalo prebaciti neku količinu. Terorističke grupice upadaju u sela i uništavaju goloruke odbore.

Potrebno je poslati HITNO u O.N.O.O. Bjelovar nastavni plan, da se može početi ispravnim radom u školama i gimnazijama u Koprivnici.

U Zagrebu se štampaju naše Obveznice koje ustaše raspačavaju i pomoću njih hvataju ljude sklone N.O.B.

Narod u Podravini ima mnogo novaca i potreban je veliki broj obveznica i to na veću svotu.

Održavam mitinge po selima i sastanke sa odborima no ne stignem u sva mjesta na vrijeme jer drugovi su ostali u Moslavini, a ovdje čeka ogroman posao i neaktivan narod, koji je zatrovan raznim političkim i špekulantskim zlom.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Franjo Mraz, v.r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/497.*

*1943, studeni 29.
Sisak*

Izveštaj Vladimira Krčelića, izaslanika vlade NDH kod Prve kozačke divizije, Vjekoslavu Vrančiću, ministru NDH o akcijama partizana na sisačkom području u kojem traži odobrenje za uješanje taoca kao odmazdu za te akcije

Priepis Zobec, II.

VLADIMIR KRCELIC
Izaslanik drz. vlade kod I. kozačke divizije.

Gospodin

MINISTAR DR. VJEKOSLAV VITEZ VRANČIĆ

ZAGREB

Gospodine ministre,

U noći 24. studenog t.g. u 23.30 na km 379.5 između Grede i Siska po odmetnicima miniran je most Renkovica dug 10.3 metara. Iste noći i u isto vrijeme srušili su odmetnici armirani betonski most preko potoka Stupno na zemaljskoj cesti broj 24. Selce Pokupsko — — Sisak na km 76/862 sa otvorom od 35 metra. Oštećenje spomenutog mosta bilo je 7 metara. Osobni željeznički promet vršio se je prielazom, a popravak željezničkog mosta trajao je 38 sati. Radovi oko popravka cestovnog mosta nisu još završeni.

Na odsječku željezničke pruge od Siska do Zagreba u zadnje vrijeme učestali su mnogi napadaji od strane odmetnika, a isto tako u više navrata dignuti su kako osobni tako i transportni vlakovi. Isto tako na odsjeku željezničke pruge od Cap raga do Sunje u vremenu od 20. prosinca 1942. pa do danas izbačeno, odnosno uništeno oko 25 vlakova. Od tih slučajeva uslijedio je gotovo uvijek napad od strane odmetnika, te su mnoge osobe nevine stradale životom a opljačkane ili pak odvedene po partizanima.

Usljed svega toga bile su prisiljene željezničke vlasti, da obustave noćni promet.

Zločinački rad odmetnika na području kotara sisačkog kao i na području u kotaru velikogoričkog i petrinjskog veoma je velik tako, da je rad upravnih oblasti gotovo paraliziran. Priljev partizana na spomenuta područja u zadnje vrijeme dosta je velik. Sva obćinska poglavarstva sa spomenutih kotareva ne djeluju više na terenu, već su uslijed odmetničkih zlodjela priseljena bila da se smjeste u sjedištu kotara.

Uobće strah pred partizanima i njihovim zlodjelima dotjerao je dotle, da pojavu partizana nitko od seljaka neće da prijavi, bojeći se osвете istih.

U vremenu od postanka N.D.H. pa do danas ubijeno je na području kotara sisačkog oko 60 osoba što ustaških dužnostnika, a što obćinskih seljaka. Za ista zločinstva od strane vlasti do danas nije učinjena nikakova odmazda.

Kako se ovdje radi pretežno o ozbiljnim smetnjama ne samo prometa na našoj najvažnijoj željezničkoj pruzi od Zagreba prema Zemunu, nego i o najozbiljnijim ugroženju javnog reda i sigurnosti na spomenutom području, predlažem da se pristupi odmazdi u smislu propisa zakonske odredbe o zaštitnim mjerama zbog napadanja i čina sabotaže protiv javnom redu i sigurnosti broj CCXXIII-2728-D.L.1943. od 30. listopada 1943.

Zapovjedništvo 11. SS njemačke divizije »Nordland« svojim dopisima od 23. kao i od 25. XI. t.g. prepratile je ovdašnjem redarstvu oveći broj uhićenika dokazanih partizana, odnosno takovih koji su stajali s njima u dodiru, dakle sumnjivih kao partizani.

Na temelju gore iznietog, molim za ovlaštenje da se kao odmazda za počinjena djela sabotaže spomenute izvrši smrtna kazna vješanjem u smislu odredbe S-a napomenute zakonske odredbe nad osobama, koje je spomenuta njemačka divizija predala redarstvenoj oblasti u Sisku i to nad:

1. ILIJA SOKOLOVIĆ, sin Mile i Ane r. Sokolović, rođen 1912 u Pernoj, občina Toplice, kotar Vrginmost, neoženjen, vjere pravoslavne, vojsku nije služio, ratar sa posljednjim boravištem u Pernoj kbr. 120.

2. KSAPOVIĆ MILE, sin Miladina i Smiljane, r. Tamara, rođen 8. V. 1922. u Primišlju občine iste, kotar Slunj, neoženjen, vjere pravoslavne, vojsku nije služio, ratar sa posljednjim boravištem u Primišlju kbr. 180.

3. DRAGUTIN MATIJEVIĆ, sin Vjekoslava i Marije r. Mesić, r. 23. X. 1895. u Velikoj Paki, obč. Ribnik, kotar Karlovac, oženjen, vjere rkt., vojsku služio, sa posljednjim boravištem u Bobovcu kbr. 45, učitelj.

4. MATIJEVIĆ VJEKOSLAV, sin Dragutina i Stefanije r. Bručić, r. 6. VIII. 1926. u Zagrebu, zavičajan u Bobovcu, neoženjen, vjere rkt., vojsku služio nije, dak, sa stanom u Bobovcu kbr. 45.

5. ANTUN FERBEZAR, sin Petra i Stanke, r. Molnar, r. 1. V. 1919 u Tršću obč. Čabar, kotar isti, ratar, neoženjen, rkt., vojsku nije služio, sa stanom u Tršću kbr. 33.

6. JOVAN INDJIĆ, sin pok. Ilije i Draginje r. Vasić, rođen 1925. u Kuruzarima, občina i kotar Kostajnica, vjere pravoslavne, ratar neoženjen, vojsku nije služio, sa posljednjim boravištem u Kuruzarima 42.

7. MARKO MITROVIĆ, sin pok. Mile i pok. Mile, rođen u Zvorniku, občine Bužin, kotar Bos. Krupa, pravoslavne vjere, neoženjen, ratar, sa stanom u Žirovcu kbr. 19.

8. MIRKO SAKULIĆ, sin Ilije i Ljubice r. Marković, rođ. 2. VIII. 1942. u Hrastovcu, kotara Kostajnica neoženjen, prelaznik, ratar, sa stanom u Hrastovcu kbr. 22.

9. IVAN BUBIĆANAC, sin Mije i Mare r. Blaževiković, rođen 14. I. 1914. u Buskoj obč. Krapje, kotar Novska neoženjen, vjere rkt, vojsku nije služio, ratar, sa stanom u Buskoj kbr. 194.

10. NIKOLA RESENOVIĆ, sin Širne i Joke r. Bjeloc, rođen 1889. u Zakopi, občina i kotar Dvor na Uni, oženjen, vjere pravoslavne, ratar sa stanom u Zakopi kbr. 28.

Napominje se, da se sa istima predlogom slažu ispostava Župske redarstvene oblasti, kotarska oblast i Ustaški logor u Sisku.

Predlažem na uvid razpravne spise protiv gore navedenih.

ZA DOM SPREMNI!

cicak 29 XI 1943

IZASLANIK DRŽAVNE VLADE KOD
1. kozačke divizije:
podpis nečitljiv, v.r.

Priepis, strojopis
Sign., RS SRH, 1/88.

93

1943, studeni 29.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o aktivnosti partizana u Hrvatskom zagorju i diverziji na prugama

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 333

/po podacima primljenim 29. XI. 1943. godine do 9 sati/

A/ SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: 27. XI. partizani¹ su izvršili napad na bunkere na želj. pruzi između s. Horvati i Zdenčine (14 i 20 km j.z. od Zagreba). Napad je odbijen bez gubitaka. Neprijateljski gubitci: 10 ranjenih.

¹ Napad je izvršila Omladinska NO brigada »Joža Vlahović«, vidi: Zbornik VII, tom. V, *nj. 21, Dok. br. 142.

Podr. Varaždina: noću 27/28. XI. napali su partizani bunkere kod Plitvičkog mosta (4 km j. od Varaždina). Napad uz pomoć topničke vatre bez gubitaka odbijen.

Podr. Krapine: Noću 26/27. XI. jača skupina partizana² napala je Brod na Sutli (20 km s.s.z. od Klanjca). Napad odbijen. Odvedeni su: nadstojnik carinarnice, 12 rizničkih stražara, 1 oružnik i 2 njemačka vojnika. Vlastiti gubitci: Njemca ranjena. Neprijateljski gubitci nepoznati

³

DOGOĐAJI NA PRUGAMA:

Pruga Dugo Selo — Banova Jaruga: 28. XI. između želj. postaje Ivanić Grad i Novoselec Križ naletio je putnički vlak na minu. Štitna kola su izbačena. Žrtava nema. Pruga oštećena u dužini od jedne tračnice.

⁴

Pruga Zagreb — Karlovac: 28. XI. između želj. postaje Jastrebarsko i Draganići naletio je osobni vlak na oklopni vlak. Izkliznula jedna kola oklopnog vlaka. Žrtava nema.

Pruga Zagreb — Zaprešić: Noću 28/29. XI. između želj. postaje Zaprešić i Podsused naletio je vojni vlak na minu. Tri vagona su izkliznula. Pruga je neprehodna. Žrtava nema.

Pruga Dugo Selo — Križevci: Noću 27/28. XI. između želj. postaje Prikraj i Vrbovec miniran je most (kod Lonjice — 8 km j.z. od Vrbovskog).

M.P⁵

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich⁶)
Helbich, v.r.”

Original, strojopis

Sign., AHRRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33750.

² Na tom terenu djelovao je Zagorski NOP odred.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁴ Isto.

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁶ Dragutin

1943, studeni 30.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju

KOTARSKI KOMITET
K.P.H.
KLANJEC
30. XI. 1943.

DRUGARSKOM O.K. KRAPINA

POLITIČKA SITUACIJA

U toku ovog mjeseca promjenila se, na štetu naše borbe. Narod je zaplašen terorom neprijatelja, koji vrši nasilje u pojedinim općinama kotara, kao oduzimanjem blaga i živežnih namirnica. To stanje potkrijepilo je hapšenje najaktivnijih drugova općine Dubravice, Kraljevca i Luke. Narod je antifašistički raspoložen, ali unatoč toga ne poduzima ništa protiv terora neprijatelja. Akcije oko prekopanja cesta i piljenja telefonskih stupova potpuno su zamrle. Ceste koje su bile na mnogim mjestima raskopane, ponovno su popravljene od samog naroda, i ako neprijatelj nije vršio pritisak na njega. U općini Luka gdje vlada teror sa strane bande, neki vojni bjegunci odazvali su se u Pavelićevu vojsku, isto tako i u općini Veliko Trgovište. Neprijatelj je zapazio tu zaplašenost naroda i pokušava iskoristiti kolebljivost na taj način, što je ponovno rasturio pozive za Pavelićevu mobilizaciju.

Rad HSS-a zamro je, no Trnjar iz Tuhlja još uvijek podržava vezu sa tim reakcionarnim vodstvom. Narodu je poznat rad izbjegličke jugoslavenske vlade i ne želi, da se ona ikad više vrati, isto tako gubi povjerenje u saveznike Englesku i Ameriku, zbog njihovog odlaganja svršetka rata. Naš narod gleda kao jedinog i pravog saveznika Sovjetsku Rusiju.

ORGANIZACIONO STANJE

Kotarski komitet 6 članova

Part, jedinica 5 sa 22 članova 7 kandidata Part.

Isključen jedan član Part, jedinice Sela Zagorska i 2 člana iz part, jedinice Ravnice. Primljen jedan član u part, jedinicu Ravnice

i otišao u Odred. Također je primljen jedan novi član u part, jedinicu Sela Zagorska.

Osjeća se poboljšanje rada tih jedinica, no još uvijek teško pristupaju novim zadacima i novim zaduženjima. Pomalo poprimaju duh discipliniranosti i odgovornosti. Osnovna greška svih jedinica, koja sprečava ispravan rad, jest pomanjkanje iskrenosti i samokritike. Još se drugovi nisu odviknuli lučiti privatna prijateljstva od dužnosti i odgovornosti spram Partije, prikrivajući propuste svojih drugova, naprosto iz razloga, da mu se ne zamjeri. Po najnovijoj direktivi pristupili smo organiziranju kandidatskih grupa i vjerujemo, da osnivanjem novih jedinica i uvlačenjem nekih drugova u već postojeće jedinice, unjet ćemo novi duh borbenosti i međusobnih drugarskih odnosa.

SKOJ

Kotarski komitet Skoja sa 5 članova

4 Skojevske grupe sa 22 člana

Isključen jedan član K.K. Skoja, radi lošeg držanja pred neprijateljem i jedan član radi nemoralnog vladanja. Primljena su dva nova člana.

Osjeća se organizacioni porast, dok sam rad tih skojevskih grupa gotovo se ne zapaža. Neozbiljnim shvaćanjem zadataka koji su pred njima, ne odvija se rad kako bi trebao. Da se postigne ozbiljnost, osjećaj odgovornosti i da zavlada duh borbenosti i da omladina sudjeluje u svim akcijama s narodom, pristupili smo prosvjetnim sastancima, gdje će omladina čitati i proučavati našu štampu i upoznati se sa radom i herojstvom omladine ostalih djelova naše domovine. Vjerujemo, da prosvjetnim i političkim podizanjem omladine zavladaće duh borbenosti.

U.S.A.O.H.

Kotarski USAOH sa 6 članova

4 općinska odbora sa 19 članova

58 seoskih odbora sa 292 člana

6 akcionih odbora sa 18 članova

USAOH je dobro organizaciono obuhvaćen, no isto kao i kod Skoja ne osjeća se njihov rad. Poduzete su mjere političkog podizanja, a time će se podignuti kapacitet njihovog rada.

N.O.O.

Kotarski N.O.O. od 30 članova

Izvršni kot. N.O.O. od 5 članova

4 općinska odbora   od 24 člana
56 seoskih odbora   od 279 članova

Do sada je rad N.O.O.-a bio vrlo slab i nesamostalan, no formiranjem novog kotarskog N.O.O.-a vjerujemo da će se stanje pokrenuti na bolje.

N.O.F.

U novcu znatno je pao, s razloga što se fond skuplja od strane svih antifašističkih organizacija posebno. Trebat će izvjesno vrijeme dok se narod privikne i upozna taj način prikupljanja fonda.

Kako se zapljena cigareta nije sprovođala po direktivama, već po vlastitom nahođenju pojedinih drugova, dogodilo se da se od zaplijene količine nije sve predalo u korist N.O.B.-e. Donijeli smo slijedeći zaključak: Duž čitavog kotara zadužit ćemo članove kotarskih, općinskih ili seoskih N.O.O.-a, već prema tome koji se nalazi u mjestu gdje postoji trgovina, da zaplijeni 1/4 cigareta. Drugovi koji će plijeniti, predat će trgovcu potvrdu o zaplijenjenoj količini, a trgovac potvrdu o izdatoj količini. Sve cigarete dostavljat će se na jedno mjesto uz potvrdu koju će drugovi dobiti od trgovca. Kotarski će N.O.O. koncem mjeseca isplaćivati sve račune. Očito je, da tu postoji jedna nota nepovjerenja no zastupamo stanovište, da možda uz izvjesne zamjerke sad izvjesnih pojedinaca ne smijemo dozvoliti, da nastaje anarhično stanje. Ovaj je možda grub gest, bit će častan i koristan za N.O.B, a odstranit ćemo to nezdravostanje.

Molimo drugarski O.K.da nas obavijesti, da li se slažetim zaključkom, kako bi to odmah mogli sprovesti u djelo.

A.F.Ž.

Kotarski A.F.Ž. odbor od 3 člana

2 općinska   sa 12 članova
32 seoska   sa 120 članova

Drug zadužen u K.K. po A.F.Z-u dosta se teško snalazi u tom radu, tim više, što drugaricama iz O.K.A.F.Z-a nije poznat način podnašanja izvještaja. U koliko naš izvještaj po A.F.Z-u nije točan, razlog je tome što nismo primili točne podatke, a kako je poznato Part, lica primaju se na sastanke A.F.Z-a sa negodovanjem. U čitavom kotaru osjeća se neko napeto stanje između ostalih antifašističkih organizacija i A.F.Z-a, zatim uvlačenje u odbore A.F.Ž-a nepopularnih žena. Mi smo dali drugaricama popis drugova na koje će se obratiti prilikom osnivanja novih odbora, računajući s time, da drugovi koji već dulje vremena sudjeluju aktivno u N.O.B. moći će dati punu podršku drugaricama koje još ne poznaju naš teren, no one se nisu koristile time.

VOJSKA

Tokom ovog mjeseca mobilizirano je 42 drugova. Drugovi se vrlo teško mobiliziraju u N.O.V. Drugovi koji su pobjegli iz odreda koče daljnju mobilizaciju iznošenjem teškoća same borbe, a i podmetanjem, kako bi na neki način opravdali svoj bijeg. Donijeli smo slijedeće zaključke: Ovlastili smo političke radnike, da hapse takove bjegunce i uz partizansku stražu šalju ih u odred. Na taj postupak potakla nas je žalosta činjenica, da su drugovi pobjegli iz odreda u općini Luka, prijavljivali neprijatelju obitelji drugova koji se nalaze u odred u iste općine. U općini Trgovište na poziv N.O.V. ispričavali su se, da ih nije Pavelić pozvao, međutim to ne odgovara istini. Pozivi su stigli ali su ih naši drugovi zaplijenili. Da riješimo to, donjeli smo slijedeći zaključak: Zaplijeniti vojne pozive i ukoliko će se pozivati i nadalje na poziv Pavelića uručiti im.

Molimo drugarski O.K. da nas izvijesti da li smo pravilno predvidjeli taj postupak.

AGIT-PROP

Održano je 11 mitinga na kojima je prisustvovalo oko 1000 ljudi. Povodom proslave godišnjice Oktobarske revolucije održana su četiri mitinga. Srušena su tri mosta i na nekoliko mjesta prokopane su ceste. Ispisivane su borbene parole, ali ne po cijelome kotaru. U nekim općinama paleni su također krijesovi. Još uvijek nismo postigli suradnju naroda oko pisanja članaka za našu štampu. Sam »Glas Hrvatskog Zagorja« vrlo je omiljen. Bilo bi poželjno kad bi za naš kotar dobivali veći broj isto tako i ostale štampe. Partijske pjesme su omiljene i pjeva ih gotovo svaka kuća.

VEZE

U kotaru uglavnom funkcioniraju. Nastojanja, da se te veze učvrste još nisu u cjelosti postignuta.

K.K. Klanjec	6 članova	Kn.	300
Part. jed. Ravnice	4 člana	"	120
" " Jalšje	4 člana	"	200
" " S. Zagorska	4 člana	"	200
" " Dubrovčan 4 "		"	200
Izvan part. jed.	1. član	"	50
	Ukupno	Kn	1070

Kako sa Part. jed. Luka ne možemo doći u kontakt, nismo dobili ni članarinu za mjesec studeni.

Ovaj mjesec nema part, priloga.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Polit, sekretar
Jura¹, v.r.

*Original, strojopis
Sign., KP-81/3073.*

95

1943, studeni 30.

***Izještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu
KPH Krapina o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu komiteta***

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
KRAPINA
30-XI. 1943.

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.
KRAPINA

IZVJEŠTAJ

Dragi drugovi!

1) POLITIČKA SITUACIJA

Narod općenito po čitavom kotaru vjeruje u pobjedu N.O.V. i u pobjedu bratskog Sovjetskog Saveza nad okupatorom, ali uslijed reakcije i paljenja sela narod je općenito demoraliziran odnosno prestrašen, te se time još neda u N.O.V. Obzirom na prijetnje i reakciju bande za sada najbolje stoje općine Radoboj i Petrovsko, dočim se neprijateljska banda doselila u općinu Đurmanec te se je narod u toj općini jako povukao. Općina Sv. Križ¹ puno više je zahvaćena našim radom, i narod postaje borbeniji i jedinstveniji nego do sada, dočim općina Zabok u obratno, jer što je u toj općini bilo prije zahvaćeno a obzirom na reakciju bande narod se je povukao i do

¹ Milan Posavec

Današnje Začretje.

danas nije se ništa uspjelo učiniti. U općini Krapini rad se proširuje sve bolje, i ima izgleda da će se u toj općini postići dobri rezultati.

2) Kako smo javili u prošlom izvještaju o obustavi rada u kotaru, neprijatelj nas je pobjedio. Stavljena je u pogon Krapinska tekstilna industrija, Državni rudnik u Krapini i privatna pilana u Đurmancu, šuma u Macelju ne radi a ima izgleda da i neće raditi jer su radnici koji su radili u šumi toliko svijesni da ne rade za neprijatelja.

3) Seoski N.O.O. u Macelju rasprodao je sijeno i drva od baruna Otenfolsa uz jeftiniju cijenu nego što se sijeno i drva prodavaju, te su namjenili taj novac uložiti u N.O.F. ali baron Otenfols i njegov upravitelj kada su doznali što se dogodilo, došli su u mjesto Macelj te su saopćili seljacima da im moraju platiti sijeno i drva po višoj cijeni nego što su to oni učinili tako da je nastala razlika od 450.000 kuna, seljaci nisu htjeli odmah da to učine to je barun sa svojim upraviteljem pozvao bandu iz Krapine te su htjeli da banda zapali cijeli Macelj tako da bi izgorjele sve kuće u tom mjestu, sa time su narod prestrašili te su seljaci bojeći se da im ne izgore kuće brzo sakupili svotu od 450.000 kuna na taj način da su mnogi prodali i svoju stoku da zadovolje traženju. Upravitelj Frajneraj kada je vidio što je učinio zatražio je bandu iz Krapine da ga osigura pred gnjevom seljaka te ga je banda odpratila preko granice u Njemačku.

4) Neprijatelj terorom postizava željene rezultate koji su slijedeći: Kako smo gore naveli nanovo su pokrenuli obustavljeni radovi, čak su se poneki odazvali i u neprijateljsku vojsku neki su pobjegli u ovu, tu postojeću bandu, koji joj danas služe kao vodiči po selima za pljačkanje imovine narodnih boraca.

Tom prilikom ponovno su opljačkali zatvorene drugove Šafranjke u selu Prigorju za dvojica kola trgovačke robe i nekoliko komada peradi.

Nadalje su opljačkali druga Greber Ladislava iz Jesenja i Vjekoslava Katalenić za 20.000 kuna u gotovom.

Po općini Sv. Križ i okolica Krapina uz cestu stalno banda hvata i puca po peradi, na taj način banda se komotno prehranjuje i ako to u narodu izaziva jaču mržnju, narod se u strahu zbog paljenja sela Petrovsko pokorio neprijatelju i ne odaziva se u N.O.V. tako kako bi trebao.

Neprijatelj šalje po terenu u partizanskim uniformama svoje špijune kojima još nitko u našem kotaru nije nasjeo, kako se to desio slučaj u kotaru Pregradi, selo Plemenščina gdje su došli u kuću jednog seljaka te su bili lijepo zaprimljeni, i pitali su druga i druga-

ricu za druga Živičnjaka² (vjećnika) istog kotara da s njim idu na pregradu našto im je odgovorila »zar Vas vrak nosi tamo gdje ima toliko bande«, nato su izlupali nju i njezinog druga kojeg su htjeli odvesti sa sobom ali mu je uspjelo pobjeći.

U vezi s tim terorom bila su hapšena dvojica drugova i to Markar Mijo i Stjepan i drugarica Sanjug Ankica koji su bili odvedeni u Krapinu i nakon svakog nepriznanja su pušteni. Prigodom tog hapšenja ranjen je drug Klasiček Julijus koji je vršio narodnu stražu. Tu istu bandu vodio je Riko Pažur i Mlakar Franjo iz Krapine, isti Mlakar je hapšenika sa revolverom po glavi istukao.

Još se nalazi pljačkaška banda u općini Radoboj, koja nije vezana uz nijednu političku stranku već su to obični kradljivci, a za koje se znade te će biti u najskorije vrijeme likvidirani.

Protivno političkih stranaka na području kotara nemamo koje bi mogle osvojiti narod. Ustaše se sa žaljenjem prijavljuju nama kao što se je prijavio i općinski načelnik iz Sv. Križa Valjavec Stjepan koji je dao pismenu izjavu da pristupa u redove N.O.B-e, na koju smo mu odgovorili da onda dolazi u obzir, kad izvrši postavljene mu zadatke.

Reakcionarnih klika H.S.S-a nema u našem kotaru osim u općini Sv. Križ u dva sela i to u Cigljenici i Komoru gdje još narod stoji na stanovištu da još nije vrijeme borbe. Rukovodioc toga rada po direktivima reakcionarne klike jest Mirko Blazinić, za kojeg je došešen zaključak SMRT.

Većina naroda pozna se sa ciljevima N.O.B-e i šta je Z.A.V.O.H i da je rukovodioc N.O.B-e K.P. Protiv svega gore navedenog terora od neprijateljske strane uzeli smo si u zadatak šire pristupanje k narodu: Održana je kotarska konferencija na 28 o. mjeseca na kojoj je bilo prisutno preko 200 ljudi na kojoj je izabran K.N.O.O. od 30 lica.

Na konferenciji objelodanjeni su zadaci Z.A.V.N.O.H-a i o raspodjeli zemlje, tvornica, šuma i rudnika, o saveznicima, o željama svjetske reakcije i četničke vlade u Londonu koja se sada nalazi u Kairu. Na toj konferenciji kao i na sve ostale organizacije prenešene su te sve parole koje su izdane od viših foruma, a najmanje se uspjelo prenijet na općinu Zabok.

Sa tim parolama narod se slaže i oduševljava i pod njima pozivamo narod u borbu, na takove načine razbijamo paničarstvo i strah kojeg je neprijatelj unio među narod.

² Slavko

2) ORGANIZACIONO STANJE

K.K. imao je pred nekoliko mjeseci 8 članova, od toga otišao je drug Radek³ u vojsku, drug Mali⁴ je hapšen i drugarica Ljubica⁵ strijeljana. Tada je K.K. imao 5 lica. Iza toga izašla su dvojica iz njega i to drug vijećnik⁶ zbog preopterećenja posla i drugarica Zlata⁷ koja je upućena kao učiteljica Z.A.V.N.O.H-u time je K. K. nadopunjen sa 5 članova iz partijskih jedinica, i tako danas K.K. broji 8 članova.

1. Polit, sekretar drug Pero,⁸ 2. org. sekretar Drago,⁹ 3. S.K.O.J. i U.S.A.O.H. Krog,¹⁰ 4. N.O.O. Branko,¹¹ 5. A.F.Z. Gabrek,¹² 6. Vojska Duka,¹³ 7. Agit-prop Jakob,¹⁴ 8. Veze i ob. služba Janko.¹⁵

BIRO K.K.K.P.H-a Krapina

1. Pero plus S.K.O.J.-U.S.A.O.H.
2. Drago plus Vojska
3. Branko plus A.F.Ž.
4. Jakob plus Veze i ob. službu.

Ukupno na našem kotaru imade 6 part, jedinica sa 19 članova i 7 kandidata, part, jedinice su se smanjile radi sljedećih razloga: Na općini Đurmanec jedna jedinica od 3 člana potpuno se rastepla pošto su dvojica ušla u K.K. a treći je likvidiran. Druga jedinica u Jesenju imala je 6 članova od toga je drugarica Milka¹⁶ u O.A.F.Z. drug Florjan¹⁷ i Brko¹⁸ u K.N.O.O-a, a Zvonko¹⁹ je ispušten radi toga što se nije odazvao pozivu u N.O.V., drug Laco²⁰ ponovno je primljen u partiju uz prisutnost člana K.K. jer se je puno popravio i obećao da neće više griješiti i da će neumorno raditi po liniji partije i li-

³ Radek Osrečki

⁴ Ivica Borovčak

⁵ Cvijeta Huis

⁶ Ivan Rumbak

⁷ Bedeković

⁸ Ivan Katalenić

⁹ Dragutin Broz

¹⁰ Stjepan

¹¹ Klasić

¹² Gabrijel Drakčević

¹³ Pero Đurkin

¹⁴ Mile Tarle

¹⁵ Rumbak

¹⁶ Katalenić

¹⁷ Dragutin

¹⁸ August Herceg

¹⁹ Bešenski

²⁰ Ladislav Soštarić

niji N.O.B-e. Na taj način na toj općini postoji jedna part, jedinica od 3 člana i 3 kandidata.

U općini Radoboj bila je jedinica od 3 lica od ovih je jedan zaprimljen u K.K., a drugi u K.N.O.O. Istovremeno je zaprimljen dosadnji kandidat i tako tu stoji jedinica od 2 člana.

Općina Sv. Križ: Postojala je jedna part, jedinica od 5 lica od kojih je jedan ušao u K.K, dočim je drug Zvonko izgubio članstvo radi toga što se nije odazvao u N.O.V. za sada postoji jedna jedinica od 3 člana i 2 kandidata.

Općina Petrovsko: Imade dvije part, jedinice i od tih jedan ušao je u K.K. time su ostale dvije jedinice sa 7 članova i 2 kandidata.

U izvršnom kotarskom N.O.O-u jesu 3 člana koji sačinjavaju svoju jedinicu.

Zabok: Postojala je jedna jedinica od 4 člana od kojih su dvojica uhapšeni, drug Mladić²¹ je u K.K.S.K.O.J-a, dočim je četvrti isključen radi toga što je branio omladini vršiti akciju u znak proslave Oktobarske revolucije.

Ti partijci snalaze se na terenu slabo jer nisu teoretski podignuti zbog neproučavanja partijske literature, do sada su sakupljali N.O.F. u novcu i u naravi kao i sve ostale organizacije i radili su po pitanju mobilizacije i vrše sve za što su sposobni, i požrtvovalni su u radu. Od sada će sakupljati N.O.F. N.O.O-i dočim će članovi Partije sakupljati od kandidata i simpatizera K.P. prilog partije. Za ovaj mjesec sakupljeno je 1908 kuna priloga i članarine 950 kuna. Od prošlog mjeseca zaostale članarine 300 kuna i priloga 1200 kuna t.j. ukupno zaostalo od prošlog mjeseca 1500 kuna što sada prilažemo obračunu za ovaj mjesec što ukupno iznosi 4358 k.

S.K.O.J. i U.S.A.O.H.

Kotarski komitet Skoja sastoji se od 4 člana, dočim je bio prije od 6 lica, ali je jedan likvidiran a drugarica Dragica²² dodjeljena je na rad u drugi kotar.

Nanovo je zaprimljen u K.K. Skoja drug Lesjak²³ i drug Krog ispred K.K., time se sada sastoji K.K. Skoja od 6 članova a to su: Drug Mladić, Lesjak, Krog, Serek,²⁴ Gustek²⁵ i Sjurek.²⁶

Općina Radoboj:	Ima 2	grupe po	3 člana
Đurmanec	Ima 3	grupe po	3 člana
Đurmanec:	Ima 3	grupe po	4 člana

²¹ Andrija Jadek

²² Makar

²³ Ivan

²⁴ Dragutin

²⁵ Priređivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

²⁶ Isto.

Petrovsko:	Ima 1 grupu od	10 člana
Petrovsko:	Ima 1 grupu od	4 člana
Krapina:	Ima 1 grupu od	3 člana
Sv. Križ:	Ima 1 grupu od	4 člana
Zabok:	Ima 1 grupu od	4 člana

Ukupno ima 13 grupa sa 52 člana

Kotarski odbor U.S.A.O.H-a sastojao se od 6 lica koji se momentalno raspao, a razlozi su sljedeći: Dvije drugarice dodjeljene su na drugi kotar a pročelnik tog odbora je likvidiran, a jedan drug je otišao u Zagreb, jedna drugarica bila je uhapšena t.j. Sanjug Ankica koju sada njezin otac više ne pusti na rad.

Općinski odbori U.S.A.O.H-a

Radoboj ima općinski odbor od 3 člana i 4 seoska odb. sa 20 članova.

Petrovsko: Postojao je općinski odbor od 6 lica koji se razišao radi odsutnosti trojice drugova koji su otišli u vojsku i dvih drugarica koje su dodjeljene na rad u drugi kotar, dok se drugarica Ankica ne vraća posle hapšenja na rad. Za sada u toj općini imade 13 seoskih odbora sa 78 čl.

Sv. Križ. nema općinskog odbora nego 6 seoskih sa 29 čl.

Zabok nema općinskog odbora nego 1 " " 3 "

Krapina nema općinskog odbora nego 1 gradski " 5 "

Omladina bi se razvijala ali su im kočnica njihovi stariji koje mora sama omladina pobijati i prema tome omladina ne daje od sebe ono što bi trebala, to se vidi po mobilizaciji, a i samo rukovodstvo često griješi kao na primjer dok se protive da bi im bio prisutan član partije na sjednici što je učinio drug Veselić.²⁷ Kod izvođenja akcija u znak proslave Oktobarske revolucije nisu učinili većim dijelom ništa. U prvom redu skrivi je Makar Ivan koji je iza zaključka donešenog na sjednici K.K. Skoja, da će se akcije vršiti uoči sedmog t.j. šestog listopada na noć pronio je vijest da će se akcije vršiti 7. na večer bez da su to ostali rukovodioci znali već je sama omladina na dan 7. listopada doznala da je pogriješila, odnosno **zakasnila** te su se palili krijesovi samo u Jesenju, Radoboju i Sv. Križu. U općini Zabok nije ni to učinjeno obzirom na zapreku druga Grbavog,²⁸ člana K.P. koji je radi toga isključen kao oportunist.

Omladina sakuplja N.O.F. mjesečno oko 15 do 18000 kuna.

²⁷ Rudolf Vidiček

²⁸ Kao bilj. 25.

N.O.O-i

Oformljen je kotarski N.O.O. od 30 lica.

Općinski N.O.O. u općini Đurmanec od 7 lica.

Općinski N.O.O. u općini Petrovsko od 7 lica.

Sv. Križ " 4 "

Radoboj " 5 "

Dočim općine Krapina i Zabok još nemaju oformljene općinske N.O.O-e.

Seoskih N.O.O-a na kotaru imade 51 sa 248 lica, u njima t.j. u kotarskom, općinskim i seoskim ukupno.

Ti odbori rade na sakupljanju N.O.F., po pitanju mobilizacije, akcije agitacije i propagande u koliko se mogu snalaziti među narodom po svojoj sposobnosti.

Za mjesec studeni sakupili su N. O. F. 214000 kuna a od toga je utrošeno na papir za štampu, kuverte na trafiku i lijekove za dvojicu ranjenika 33.328 kuna. Čistog ostalo je 180.680 kuna kojeg je drug Vijećnik primio i predao na O.N.O.O.

Mobilizirano je preko N.O.O-a i omladinskih orgnaizacija u toku o. mjeseca 40 boraca.

Likvidirana su 4 bandita, ustaški nepopravljivci. Jedan od ovih bio je član K.P. koji je izdavao preko svoje djevojke njezinome ocu stanje među narodom, kao ustaše isto je likvidiran.

Ostale akcije nisu vršene uopće nikakove osim prekopavanja cesta između Žutnice i Jesenja što je osiguravala četa partizana iz drugog bataljona.²⁹ Oružje po tereneu pokupljeno je i to 15 karabina koje smo predali Stabu II bataljona Z.P.O.

A.F.Ž.

Kotarski inicijativni odbor sastoji se od 3 lica.

Općinski " u općini Đurmanec sastoji se od 5 lica.

u " Petrovsko sastoji se od 3 lica.

Dočim ostale općine još nemaju svojih općinskih odbora kao ni seoskih.

U općini Đurmanec imade 5 seoskih inicijativnih sa 26 čl.

Petrovsko " 3 " " " 14 "

Radoboj " 1 " " " 3 "

Ti odbori sa okupljenim ženama u A.F.Ž. pomažu N.O.P. za prehranu partizana i sakupljanjem N.O.F. i t.d.

Rad A.F.Ž. trebao bi napredovati bolje ali uslijed premalog broja polit, radnika a naročito po sektoru A.F.Ž-a premalo se polagalo

²⁹ Zagorskoga NOP odreda.

važnosti odnosno i nije se ni dospjelo tako obuhvatiti kako to zahtjevaju interesi N.O.B-e i ratni tempo.

Za o. mjesec točnih podataka o računu N.O.F. nemamo nego prema prošlom mjesecu ti odbori sakupljaju mjesečno oko 10.000 kuna.

Isto tako i o fondu u naravi šta je sakupljeno nemamo nikakvih čistih podataka, jer još to nije tako sve skupa sprovedeno kako bi to trebalo.

Za te stvari da budemo sa time na čistom najkorektnije uzeli smo si zadatak učiniti dvije do tri zemunice gdje bi se pohranjivala sva sakupljena i zapljenjena hrana koja je potrebna N.O.V-i.

AGIT-PROP i DOP. SLUŽBA

Zborove nismo održavali uopće ovaj mjesec u širim krugovima nego u malim grupicama kao nanovo iza te reakcije.

Agitacija i propaganda vrši se preko svih naših organizacija i sa štampom koju dobivamo, narod se svaki dan više i više upoznaje sa ciljevima N.O.B-e.

Agit-prop komisija bila je oformljena pred 3 mjeseca koja se uopće nije odazvala radu i automatski je raspuštena.

Dopisna služba: Napisali smo nekoliko članaka koji su predani O.K. Agit-propu a poznato nam je da nismo ispunili tu dužnost što se tiče dopisne službe, nego smo si uzeli u zadatak da od sada svaki član K.K. napiše po dva članka mjesečno, a to isto preneli smo i na članove K.P. kao i na ostale organizacije na području kotara Krapine.

Razbacali smo letke HRVATSKI NARODE i letke za njemačku bandu direktno po njihovim garnizonima t.j. gdje se oni nalaze. Rezultata o letcima koji su bačeni za bandu nemamo jer još nitko nije došao k nama, samo nam je poznato to, da je neprijatelj izdao kontra zidne novine koje su morali na primjer u Sv. Križu pod puškom seljaci čitati, sastav i smisao tih novina nam nije poznat.

K ovome izvještaju prilažemo i račun Partijskog priloga i članarine za mjesec studeni, kao i izvještaj o proslavi Oktobarske revolucije

Cije*

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Uz drugarski pozdrav

Polit, sekretar

Pero, v.r.

P.S. U toku pisanja neprijatelj je izdao plakate sa kojima poziva od 1909—1926. god. sve unutra, tj. u vojsku.

Prema tome ćemo imati priliku za uspešnu mobilizaciju.

Pero, v.r.

O B R A Č U N

partijske članarine i prologa Partije za mjesec studeni 1943. g.

Članarina za mjesec XI ukupno	950 kuna
Partijski prilog " " "	1908 kuna
Od prošlog mjeseca zaostala članarina	300 kuna
Od prošlog mjeseca zaost. part. prilog	1200 kuna
Ukupno:	4358 kuna

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

30 - XI - 1943.

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
KRAPINA
Polit. sekr.
Pero, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-81/3072.

96

1943, studeni 30.

Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske štabovima NOU brigade »Braća Radići« i Kalničkoga NOP odreda o rezultatima napada na Čazmu i mjerama koje treba poduzeti u vezi s predstojećom neprijateljskom ofenzivom

Op. br. 43.
30. XI. 1943.

ŠTABU U. BRIGADE »BRAĆE RADIĆA«
ŠTABU KALNIČKOG N.O.P. ODREDA

U jednodnevnoj borbi borci XXVIII Divizije i II Moslavačke brigade zauzeli su 29. XI. neprijateljsko uporište Čazma i nanijeli velike gubitke neprijatelju u samom uporištu i na zasjedama prema Bjelovaru i Križu. II Moslavačka brigada uništila je posadu I Bojne V Gorske pukovnije i 200 feldžandara u Čazmi.¹ Tom prilikom neprijatelj je imao 270 mrtvih, 80 ranjenih i 240 zarobljenih vojnika.

¹ Opširnije o tome vidi: Dok br. 112.

Zaplijenjeno je 500 pušaka, 2 topa 37 m/m, 2 teška bacača, 6 lakih bacača, 24 puškomitraljeza, 6 t. mitraljeza, 30 šmajsera, 3 radiostanice, veliku količinu municije i drugog ratnog materijala, koji se još uvijek prebrojava.

XXVIII Divizija osiguravala je od Bjelovara i Križa, i nanijela neprijatelju slijedeće gubitke: 165 mrtvih i 200 ranjenih vojnika. U toj borbi borci XXVIII Divizije zaplijenili su 200 pušaka, 2 topa 75 m/m, 2 topa 35 m/m, 1 teški mitraljez, 1 bacač, 5 puškomitraljeza, 300 topovskih granata, 2 kamiona zapaljena, oborena 2 aviona, zaplijenjena 3 luksuzna automobila i velika količina municije i ostalog ratnog materijala.

U borbi za oslobođenje Čazme borci i rukovodioci XXVIII Divizije i II Moslavačke brigade pokazali su veliku vještinu u uništavanju neprijatelja, zauzimanju zgrada i bunkera i borbi na terenu. Ovaj uspjeh naših jedinica neka da novog potstreka vama, vašim borcima i rukovodiocima i da nastavite na ovom dijelu borbe sa neprijateljem sa više uspjeha, da ga steramo u Križevce i Varaždin i spriječimo krstarenje u grupama po okolnim selima. Sa uspjehom borbe kod Čazme upoznajte sve borce i rukovodioce vaših jedinica.

Prema najnovijim podacima neprijatelj namjerava otpočeti početkom decembra ofanzivu na slobodni teritorij naše Zone i VI Korpusa. U toj ofanzivi trebalo bi učestvovati oko 50.000 Nijemaca, ustaša i ostalih razbojnika.² U toj ofanzivi neprijatelj bi upotrijebio avijaciju, konjicu, a primijenio bi taktiku lakog streljačkog stroja sa manjom pokretnom rezervom i temeljnim čišćenjem pozadine. Ishodne baze za polazak u napad bile bi: Varaždin, Križevci, Mađarska granica, Zlatar i Njemačka granica. Iz Osijeka napadali bi »Čerkezik«.³

Vaši štabovi odmah će poduzeti sve mjere da preko informativne službe doznamo: da li će neprijatelj u toku narednih dana dobiti pojačanja u Križevce, Varaždin, Zlatar, i da li će vršiti koncentraciju duž Drave. Dnevnim oficirskim patrolama ipitivati: da li neprijatelj iz Varaždina i Križevaca vrši ispade prema našem slobodnom teritoriju, i time prikupljati podatke da li će neprijatelj vršiti pripreme za ofanzivne operacije. Ukoliko neprijatelj ima ofanzivne namjere, on će manjim snagama redovno izviđati u pravcu našeg slobodnog teritorija i to Križevci — Koprivnica i Varaždin — Novi Marof i Varaždin — Šemovec — Bukovec.

Kalnički P. Odred odmah će uputiti 1 vod sa zadatkom da uspostavi vezu sa Štabom Zagorskog P. Odreda. Sa tim vodom treba

² Ovi podaci nisu točni. Neprijatelj je svoje garnizone na ovom području ojačao radi vlastite sigurnosti, a snaga za ofenzivnije akcije nije imao.

³ Odnosi se na Prvu konjičku kozačku diviziju.

krenuti 1 dobar komandir čete, koji će ići direktno do Štaba Odreda.

Koncentrisati sve snage mobilizirajući civilno ljudstvo za uništenje pruga i cesta, koje vode prema našoj slobodnoj teritoriji. Rad na uništenju komunikacija na sektoru Kalničkog P. Odreda nije zadovoljio. Ponovno se skreće pažnja da se najsavjesnije ima pristupiti tom radu i o tome svakodnevno izvještavati ovaj Štab. Kalnički p. Odred jednom četom ubrzat će gradnju telefonske linije Duga Rijeka—Ludbreški Vinogradi.

Četa će pristupiti radu kad do Štaba Odreda stigne određeni drug iz sekcije za vezu Komande područja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik⁴ Štaba
major:

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472, f. 2, Dok. br. 29

Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 163, str. 572-574.

97

1943, studeni 30.

Posebno saopćenje Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske povodom oslobađanja Čazme

POSEBNO SAOPĆENJE

Dana 28. XI o. g., jedinice II. Operativne Zone i jedinice XXVIII. Divizije, napale su neprijateljski garnizon u Čazmi. Neprijateljski garnizon bio je sastavljen od 1 bojne Gorskoga Zdruga, 200 feldžandara, 30 Nijemaca i 22 oružnika.

Nakon ogorčene borbe koja je trajala punih 30 sati, jedinice junaka II. Moslavačke Brigade i Moslavačkog Narodno-oslobodilačkog Partizanskog Odreda likvidirale su neprijateljski garnizon koji je bio djelomično uništen, a djelomično zarobljen. Čazma je bila oslobođena.¹

* Rade Bulat

¹ Opširnije o napadu na Čazmu vidi: Dok. br. 96, 106, 108, 110, 112 i 123.

Borba u samom uporištu bila je krvava i ogorčena. Neprijateljska posada sastavljena od okorjelih zlikovaca, koji su već ranije ogrezli u nevinoj krvi golorukog stanovništva Korduna i Banije, pokušavala je upornim protunapadima, pod svaku cijenu suzbiti junački nalet naših jedinica, ali je morala pokleknuti i kapitulirati pred junačkim jurišem naših boraca.

Od neprijateljske posade nije se spasio gotovo nitko. Za vrijeme borbe u uporištu ubijeno je oko 250 neprijateljskih vojnika i oficira, dok je preko 300 zarobljeno. U ruke naših boraca pao je ogroman ratni plijen, i to: 2 protukolska topa 37 mm sa većim brojem granata, 2 teška minobacača sa većim brojem mina, 6 lakih minobacača sa velikom količinom mina, 8 teških mitraljeza, 25 puškomitraljeza, 500 pušaka, velika količina puščane i mitraljeske municije, 1 vojnički automobil, 60 konja i mnogo drugog ratnog materijala koji se još prebrojava.

U isto vrijeme, jedinice XXVIII. Divizije, to jest XVII. Udarne Brigada i XXI. Brigada, vodile su vrlo uspješne borbe na položajima prema pravcima Ivanićgrad — Križ i Narta — Bjelovar, sa jakim neprijateljskim kolonama koje su pokušavale da pod svaku cijenu prodru u Čazmu.

Dana 28. XI. borci XVII. Udarne Brigade razbili su neprijatelja koji je nadirao iz pravca Ivanićgrad — Križ, nanijevši mu gubitke od nekoliko desetaka mrtvih, ranjenih i zarobljenih neprijateljskih vojnika i oficira.

Dana 29. XI. neprijatelj je ponovo iz istog pravca pokušao da prodre pod zaštitom od nekoliko tenkova, 6 aviona i nekoliko topovskih baterija. Junački borci XVII. Udarne brigade, vještim manevrom udarili su neprijatelja bočno, do nogu ga potukli i razbivši ga nagnuli u panični bijeg, tako da je na bojnopolju ostavio gotovo sve svoje naoružanje. U toj borbi plotunskom paljbom naših boraca oborena su i 2 neprijateljska aviona tipa »Hajnk1 126«, koji su se pogodeni survale pred naše položaje.

Dana 30. XI., neprijatelj je u snazi od 500 — 600 Nijemaca sa 15 kamiona i dosta artiljerije i minobacača, ponovo iz istih pravaca nastupio na položaje junačke XVII. Udarne Brigade, sa namjerom da pod svaku cijenu prodre u Čazmu. Ponovnim vještim manevrom, junačka XVII. Udarne Brigada udarila je neprijatelja bočno i s leđa, do nogu ga potukla i nagnala u bijeg tako, da je na bojnopolju ostavio svih 15 kamiona i mnogo mrtvih i ranjenih vojnika i oficira.

U svim tim pobjedonosnim naletima junačke XVII. Udarne Brigade, neprijatelj je pretrpio ogromne gubitke u ljudstvu i ratnom materijalu, i to:

300 mrtvih neprijateljskih vojnika i oficira
40 zarobljenih neprijateljskih vojnika i oficira, dok je velik broj mrtvih i ranjenih, neprijatelj uspio da izvuče sa bojnog polja.

U ruke naših boraca pao je ogroman ratni plijen u oružju i municiji:

2 brdska topa 75 mm, sa 150 granata
2 protukolska topa 37 mm, sa 170 granata
2 laka minobacača sa većim brojem mina
7 teških mitraljeza
7 puškomitraljeza
6 prsnih mitraljeza
100 karabina
8 kara za tipovsku municiju
200 bombi
80 mina za teške minobacače
300.000 puščane i mitraljeske municije i 2 radio-stanice.
Uništeno je: 17 kamiona
2 aviona tipa »Hajinkl 126«.

U isto vrijeme na položajima prema Narti —Bjelovaru, junački borci XXI. Brigade vodili su uporne i ogorčene borbe sa jakim neprijateljskim kolonama, koje su pokušale da prodru u Čazmu.

Dne 28. XI. jedinice junačke XXI. Brigade razbile su neprijatelja nagnavši ga u divlji bijeg, tako da je jedan dio snaga XXI. Brigade upao u samu Nartu.

Dana 29. XI., neprijatelj je na istim položajima potučen i odbačen na svoje polazne položaje.

Dana 30. XI., pri svom ponovnom pokušaju da prodre u Čazmu, neprijatelj je ponovo potučen i prognan do svojih polaznih položaja.

U svim tim bojevima junački borci XXI. Brigade uništili su **mnogo** neprijateljskih vojnika i oficira i zaplijenili izvjesnu količinu **ratnog** materijala, među ostalim: 1 laki minobacač, 2 vojnička automobila, 3 puškomitraljeza i 4 prsna mitraljeza.

U borbi za oslobođenje Čazme sudjelovali su i Zagrebački i Bjelovarski Narodno-oslobodilački Partizanski Odredi, koji su držali položaje prema Križevcima.

Oslobođenjem sreskog mjesta Čazme izbijeno je iz ruku neprijatelja važno strateško čvorište u neposrednoj blizini Zagreba. Čazma je mjesto od vanrednog političkog i strateškog značaja. Politički ona predstavlja centar Moslavine, dok strateški, oslobođenjem Čazme, povezuje se oslobođeni teritorij Bilogore i Moslavine.

Neprijatelj je iz Čazme vršio stalne pljačkaške i razbojničke pohode na mirna sela čazmanskog kotara. Stanovništvo tih sela odu-

ševljeno je pozdravilo i dočekalo oslobođenje Čazme, udivljeno junaštvom i snagom naših jedinica.

Pobjede, koje su u ovih nekoliko dana izvojevane u borbama oko Čazme, zamašne su i od neprocjenjive važnosti za razvoj Narodno-oslobodilačke borbe u ovim krajevima. Veličina tih pobjeda po broju uništenih neprijatelja i zadobivenog ratnog materijala i oružja, nadmašila je sve dosadašnje pobjede i uspjehe Narodno-oslobodilačke vojske u krajevima između Save i Drave.

OVA ĆE VELEBNA POBJEDA DATI PODSTREKA SVIMA ONIMA, KOJI SU JOŠ NEODLUČNI DA STUPE U REDOVE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE, DA NOVO ZADOBIVENIM ORUŽJEM STVARAJU NOVE BRIGADE I DIVIZIJE, PROŠIRUJUĆI PLAMEN NARODNOG USTANKA DILJEM CIJELE NAPAČENE NAM DOMOVINE, U UPORNOJ BORBI PROTIV OKUPATORA I NJIHOVIH SLUGU USTAŠA I ĆETNIKA, DO KONAĆNE POBJEDE.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Štab

II. Operativne Zone
Narodno-oslobodilačke vojske i Partizanskih Odreda
Hrvatske

Original strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 5/1, Dok. br. 7.

98

1943, studeni 30.

Krapina

Izveštaj Orkužnoga NOO-a Krapina ZAVNOH-u o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju u studenome 1943. godine

OKRUŽNI NARODNO OSLOBODILAČKI ODBOR

K R A P I N A

Broj: 13/43.

30. XI 1943.

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIĆKOM VIJEĆU NARODNOG
OSLOBODENJA HRVATSKE

IZVJEŠTAJ za mjesec studeni 1943.

POLITIČKA SITUACIJA u okrugu.

Na našem okrugu politička situacija se ocrtava u slijedećem: Nakon poleta koji se prije izvjesnog vremena na našem okrugu vidno osjetio u našem pokretu, sada su nastale izvjesne promjene. Neprijatelj je započeo vršiti teror po selima, palenjem kuća, otimanjem blaga i druge imovine, hapšenjem i ubijanjem simpatizera i funkcionera N.O.B. Osim terora neprijatelj je poduzimao i druge mjere, kako bi poljuljao borbeni moral naroda. Počeo je izdavati razne proglose kao na pr. da kod kojeg će sela biti cesta prokopana, da će biti cijelo spaljeno, iz kojeg će sela biti ispaljen metak na njemačku vojsku, da će i ono biti spaljeno. Svaka kuća mora imati tablicu na kojoj će se vidjeti koliko ljudi u njoj stanjuje. Da oni neće činiti nikome ništa, samo neka njima bude mir i t. d. Bacali su razne letake kojima pozivaju narod na pokornost i mirovanje.

U tom vremenu pojavili su se neprijateljski špijuni u svim kotarevima nešg okruga, od kojih su neki napustili svoje kuće i pobjegli u bandidske garnizone i odakle vode bandu u selo i izdavaju simpatizere N.O.B. kao i funkcionere našeg pokreta.

Tako je nastalo izvjesno kolebanje u narodu, a neprijatelj je iskoristio taj momenat i izdao pozive za vojsku. Taj unapred pripremljeni plan neprijatelja uspio je u toliko, da je iz našeg okruga otišlo u Pavelićevu vojsku oko 200 vojnih obveznika. Narod se ne usudi ići u akcije, u manjem broju dolazi na sastanke, a i u N.O.B. se je to dosta osjetilo, jer je naš obračun za ovaj mjesec slabiji od prošloga za oko 100.000 Kn.

N.O.O.-i u selima su također u toj situaciji zatajili. Mnogi pojedinci a i cijeli odbori zaplašili su se i nasjeli neprijateljskoj promičbi, tako da su čak neki od njih počeli govoriti, da se neide u akcije, da će tada neprijatelj mirovati. Oni su još do danas u većini ilegalni, dok je jedan manji broj polulegalni na području kojeg kontrolira, naša vojska. U svom radu se još slabo snalaze, nemaju još potrebne samostalnosti a njihov politički nivo je još uvijek na dosta niskom stupnju.

Rad reakcionera iz redova HSS ne zapažamo. Pojedinci kao što je Petanjek Gabro u Zlataru, Belačić Milan u Pregradi, Rumiha Vjekoslav u Klanjcu, Blažinčić Miško i Veček Mijo u Krapini nemaju u narodu oslonca osim što pronađu po kojeg izdajnika ili pljačkaša koji nemaju nikakvog utjecaja na narod.

Za suzbijanje utjecaja koji je neprijatelj putem terora uspio privremeno postići, mi smo poduzeli slijedeće: održavanje mitinga, po

selima gdje god je to bilo moguće. Takovih je održano 17 na našem okrugu sa oko 600 ljudi. Umnožili smo letak »Narodima Hrvatske« u 5200 primjeraka i »Deutsche und Öestereicher« u 3000 primjeraka za njemačku vojsku, koji je razbacan u njihove garnizone. Likvidirani su trojica tih špijuna koje smo prethodno pred narodom raskrinkali. Boravak naših bataljona doprinosi mnogo podizanju borbenosti naroda.

Održane su kotarske konferencije u svim kotarevima, na kojima su izabrani kotarski N.O.O.-i. Na tim konferencijama vidno se osjetilo, da se polit, situacija popravlja i narod sve više stoji uz N.O.B. što se vidi iz samog zapisnika naše sjednice o konferencijama.

Razumljivo je da neprijatelj nije time dobio narod za sebe, što ga je terorizirao, nego je stvorio još veću mržnju u narodnim redovima protiv fašizma i ustaške vlasti. Ono je bio strah koji već izčeza-va. Narod je još više zavolio svoju vojsku, jer se osjeća sigurnim kada ona boravi u dotičnom mjestu. To je proizašlo iz toga što je banda uvijek upadala u ona sela gdje nije bilo naše vojske, dok ondje gdje je ona boravila nije upadala.

VOJSKA

Sa našeg okruga u toku prošlog mjeseca mobilizirano je za nas Z.P.O. 210 novih boraca. Narod rado prima svoju vojsku i pomaže ju. Oduševljen je kada čuje o njezinim pobjedama.

ORGANIZACIONO STANJE

Okružni N.O.O. proširen za dva člana. Sada se sastoji od 8 članova.

Kotar Krapina.

Kotarski N.O.O. postoji od 30 članova. Postoje 4 općinska od 29 članova, i 51 seoski sa 248 članova.

Kotar Klanjec.

Kotarski N.O.O. postoji od 28 članova. Postoje 4 općinska od 25 članova, 49 seoskih sa 205 članova.

Kotar Pregrada.

Kotarski N.O.O. postoji od 29 članova. Postoje 5 općinskih od 32 člana, 60 seoskih od 332 člana.

Kotar Zlatar.

Kotarski N.O.O. postoji od 25 članova. Postoje 6 općinskih od 41 člana i 59 seoskih od 290 članova.

A.F.Ž.

Okružni odbor A.F.Ž. postoji od 6 članica.
Kotar Krapina.
Kotarski odbor postoji od 3 članice, 2 općinska od 8 članica i 16 seoskih od 70 članica.
Kotar Klanjec.
Postoji 19 seoskih odbora od 68 članica.
Kotar Pregrada.
Postoji općinski odbor od 3 članice i 14 seoskih od 56 članica.
Kotar Zlatar.
Kotarski odbor A.F.Ž. od 6 članica. Postoji 15 seoskih od 72 članice.

U.S.A.O.H.

Postoje dva kotarska odbora od 11 člana, 9 općinskih od 57 članova, 112 seoskih od 602 člana.

N.O.F.

Ostatak od X mjeseca	447.759.-Kn.		
ubrano u kotaru Krapini	223.171.-	izdano	38.191. Kn.
Klanjec	73.171.-		50.690. "
Pregrada	80.710.-		64.125. "
Zlatar	269.701.-		8.000."
Ubrano	ukupno	1,094.512.-	izdano 161.006. Kn.
	Ostatak	993.506.-	Kn.

AGIT-PROP.

Održano je 17 mitinga na kojima je prisustvovalo oko 600 ljudi.
Štampali smo »Glas Hrvatskog Zagorja« u 530 primjeraka. Umnožili smo »Poslovnik za N.O.O.« u 200 primjeraka, letak »Narodi-
ma Hrvatske« u 5200 primjeraka i letak »Deutsche und Österrei-
cher« u 3000 primjeraka.

Svu centralnu štampu koju smo primili podijelili smo po kota-
revima i Z.P.O.

Narod rado prima našu štampu i uvijek je traži.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Predsjednik:
Stjepan Tuđman, v. r.

Tajnik:
Ž.¹ **Rumbak**, v. r.

¹ Zivko, ilegalno ime Ivana Rumbaka.

Broj 13

Za studeni 1943.

Okrug Krapina
Brojno stanje NOO-a, AFŽ i USAOH-a

*red/ broj NOO	Odbo- ra	Odbor- nika	Mu- ški	Žen- ski	Broj sela	Broj općina	kota-	Broj domo- va	Stanov- nika
1 Okruž- ni	1	8	7	1	313	25	4		165.000
2 Kotars- ki	4	112	104	8					
3 Općins- ki	19	128	128	-					
4 Seos- ki	219	1075	1075	-					

Red. broj	AFŽ	Odbora	Odbornica	Članica
1	Okružni	1	6	
2	Kotarski	2	9	
3	Općinski	3	11	
4	Seoski	64	266	

Red. broj	USAOH	Odbora	Broj obuhvate- ne omladine
1	Okružni	-	
2	Kotarski	2	11
3	Općinski	9	57
4	Seoski	112	602

Original, strojopis i rukopis
Sign., AIHRPH, NV-7/498.

1943, studeni 30.
Zagreb

*Izveštaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru
oružanih snaga NDH o akcijama partizana u prvoj polovini studenoga
1943. godine na području sjeverozapadne Hrvatske*

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
i i Glavnostožerni odjel
Glst. br. 4428/taj.
U Zagrebu, dne 30. XI. 1943.

PREDMET: Doglasno izvješće
I. Z.P. za PRVU POLOVICU
mjeseca studenoga 1943. godine.

- &
- 1.) GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(IZVJ. ODJEL) 2 primj.
  - 2.) ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA —
— BROD
  - 3.) ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA -
— SARAJEVO
  - 4.) VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU -
— ZAGREB
  - 5.) SASTAVAK.

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. Br. 4163/taj. od 11. studenoga 1941., dostavljamo doglasno izvješće za PRVU POLOVICU mjeseca studenoga 1943. godine, sastavljeno na temelju prikupljenih podataka od podređenih postrojbi, a u koliko nisu podneta posebna izvješća, -u sljedećem:

I.- OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1.- RASPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: U zadnje vrijeme veliki dio prostorije ovoga zbornog Područja nalazi se pod nadzorom odnosno vlašću partizana. Izuzetak na ovome području čine posade naše ili naših saveznika. Na ovome dielu područja, a djelomično i na ostaloj prostoriji ovoga zbornog područja osjeća se vrlo jaka partizanska promičba, koja je dala sljedeće posljedice:

— Stupanje jednoga diela seljačtva u redove partizana bilo, da to čine od svoje volje i od straha,

— držanje jednog diela seljačtva po strani kako od partizanske promičbe tako isto od ustaške. Ovo držanje po strani izazvalo je i kod partizana negodovanje.

Usljed slabe promičbe od strane naših vlasti, u pojedinim područjima uobće ne postoji, dogodilo se osobito na Podhvatnom području Varaždin, da seljačtvo i otvoreno prilazi partizanima nadajući se boljoj budućnosti. Ovdje seljačtvo s jedne strane živi u strahu pred dolazkom naših vlasti, a s druge strane dočekuje partizane simpatijom.

Ovakovo držanje seljačtva prema partizanima potenciralo je djelovanje njemačkih četa i zrakoplovstva s obzirom na bombardiranje hrvatskih sela u okolici Varaždina i pljačke i nasilja izvršenih od strane dobrovoljaca Danaca, Holandana i Finaca u njemačkoj uniformi u okolici Siska i područja Žumberka.

Osim toga razgranali su partizani svoju promičbu, koja se sastoji u neodazivanju kako novaka tako i pričuvnika u našu vojsku, a u stupanju u partizansku t. zv. »Nrodno oslobodilačku vojsku« ili da ostaju po dolazku na dopuste u svome selu. Mnogi to čine iz uvjerenja, a mnogi i iz straha, jer im partizani priete, da će im u protivnom zapaliti kuće i uništiti svu ostalu imovinu.

Partizani u svim mjestima, koja se nalaze pod njihovom vlašću ili nadzorom osnivaju odbore, a osobito djeluju promičbeno među omladinom.

Najjaču propagandu vrše partizani protiv Nijemaca tako, da kad su se mnogi novaci i pričuvnici javili na odsluženje djelatnog razdoblja — odnosno na vježbu — i kad su čuli, da su dodieljeni SS. postrojbama odmah su se razbježali.

Isto tako propaganda je velika i protiv novačenja u P.T.S.

Ovi slučajevi dogodili su se naročito na području Varaždinskog podhvatnog zapovjedništva.

U širim narodnim slojevima prevladava obće nepovjerenje i malodušnost prema sadanjoj vlasti. Ovo pojačava i dovodi do ogorčenosti postupak njemačke vojske, — (u Krapini uzimanje taoca, — 28.

o. mj. spaljivanje sela Petrovskog, odvođenjem sve stoke i seljaka, nadalje podhvati Nijemaca, a i naših privremenog značaja, t. j. osloboditi mjesto od komunističke vlasti, uzeti stoku i tome slično, te ga napustiti t. j. prepustiti ga opet komunistima.)

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pravoslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritiskom pretnji, a područja gdje nema odmetnika drže se lojalno i mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zaslugama i ovlašćenjima mirni su i ni po čemu se ne izpoljavaju.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u svakom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi. Mađari su lojalni, ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj državi.— Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENC I ČESI: Na području ovoga zbornog područja, ogorčeni su neprijatelji naše države i svaku priliku iskorišćavaju, da načine ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protivnici. Potrebna je nad njima stalna paska.

II.-A- PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

Pojačana je djelatnost partizana na području ovoga zbora osobito u Hrvatskom Zagorju, koja se izpoljava ne samo u napadima na željezničke pruge, već i jakim i neprekidnim napadima na naše posade. Poslije izdaje Talijana primjećeno je znatno jače naoružanje partizanskih skupina u teškom oružju, topovima, a djelomično i tankovima.

KALNIČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina je u zadnje vrijeme najaktivnija od svih ostalih partizanskih skupina, čija se aktivnost očituje ne samo u rušenju željezničkih pruga i ostalih komunikacija, željezničkih postaja i važnih industrijskih ustanova i zgrada, već i u napadu na jače posade (pad Koprivnice).

Utvrđeno je, da se na prostoriji oko Varaždina — Ludbrega —

— Koprivnice — KriževacaiKrapinenalazesada:¹

— stožer 12. partizanske divizije sa sjedištem u selu Ivancu (9 km. j. z. od Ludbrega),

— 2. Kalnička partizanska brigada »Braće Radića« (oko 12 km. z. od Ludbrega),

— 3. Kalnička partizanska brigada iz Ludbrega i Rasinje (oko 10 km. s. z. od Koprivnice),

— dielovi 17. slavonske partizanske brigade (oko 20 km. j. i. od Varaždina),

¹ Neprijateljski podaci nisu točni. U prvoj polovini studenoga 1943. godine na ovom su 1^e Području nalazile jedinice: Dvadeset osma divizija (17. i 21. brigada), NOU brigada »Braća Radića«, Druga NO brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, Kalnički NOP odred i bjelovarski NOP odred.

- dielovi 21. slavonske partizanske brigade (u Koprivnici i okolicima),
- Krapinska partizanska brigada na prostoru između Krapine i Pregrade,
- 10. partizanska brigada stožer u s. Radovan (11 km. j. z. od Varaždina),
- Međumurski bataljon,² prije skupina F.³ Jany (5 km. s. od Ludbrega),
- 1. udarni bataljon »Matije Gubca« (oko Zlatara); a prema još ne provjerenim podacima pojavile su se na ovom području i
- Zagorska partizanska brigada sa stožerom u s. Prigorec (20 km. j. z. od Varaždina),
- 12. partizanska udarna brigada (u okolini Zlatara),
- 4. Kalnička partizanska brigada (u okolini Koprivnice),
- Tivar, novoosnovana partizanska brigada (južno od Varaždina).

U Kalničkoj brigadi nalazi se među ostalim i 80 Austrijanaca i 100 Slovenaca, koji imaju svoju posebnu četvu i to 3. četvu, 3. bataljona 2. Kalničke partizanske brigade.

Dielovi Međumurskog bataljona F. Jany izvršili su prelaz u Međumurje, gdje su u okolini Čakovca vodili borbu sa mađarskim vojnim odredima.⁴

- skupina Ede Švagera oko s. Cerja.

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U posljednje vrijeme i ova skupina znatno je pojačala djelovanje, koje se izpoljava u rušenju pruge Bjelovar—Križevci i Križevci—Dugo selo i u napadima na naše posade.

Prema dobivenim podacima primjećeno je, da na Bilogorskom području pored Bilogorskog odreda operiraju:⁵

- dielovi 2. Moslavačke partizanske brigade, a prema još neprovjerenim podacima pojavile su se na ovom području i
- dielovi 12. udarne partizanske brigade (20 km. j. od Bjelovara),
- Garička odmetnička brigada (10 km. s. i. od Bjelovara).

² Nije riječ o bataljonu već o Međumurskoj četi, samostalnoj četi u sklopu Kalničkoga NOP odreda. Naređenjem Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske od 16. studenoga 1943. od Međimurske i Varaždinske čete formiran je Varaždinski bataljon (III bataljon) Kalničkoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 57.

³ Franjo.

⁴ Vidi: Dok. br. 23 i 26.

⁵ Sredinom studenoga 1943. godine na području oko Bjelovara nalazile su se jedinice Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, Sedamnaesta NOU brigada Dvadeset osme divizije NOVJ i Bjelovarski NOP odred.

Posljednjih dana osjeća se težnja partizana za užim obkoljavanjem Bjelovara.

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Utvrđeno je postojanje 1. i 2. Moslavačke partizanske brigade oko šume Žutice — s. Dubrovčak — s. Veleševac, koje prelaženjem preko Save održavaju vezu sa partizanskim skupinama između r. Save i r. Kupe, i

— dielova 17. i 21. partizanske brigade.

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Na području između Save i Kupe utvrđeno je prisustvo partizanskih jedinica i to:⁶

— Turopoljsko-Posavski odred sa stožerom u s. Kravarsko (15 km. j. z. od Velike Gorice),

— Zumberačko-Pokupski odred sa stožerom u s. Dubranec (14 km. j. z. od Velike Gorice),

— dielovi Slovenske brigade »Matije Gubca« oko Pisarovine (25 km. j. z. od Zagreba),

— 15. kordunske partizanske brigade (14 km. j. z. od Velike Gorice),

— dielovi 13. proleterske brigade oko Pisarovine (25 km. j. z. od Zagreba), i

— 16. prol. omladinske brigade kod Kravarskog (15 km. j. z. od Velike Gorice), a još prema nedovoljno provjerenim podacima pojavila se je na ovom području i

— Sisačka partizanska brigada (oko 21 km. j. i. od Zagreba).

Djelovanje ovih jedinica sastoji se u glavnom u rušenju željezničke pruge Zagreb — Sisak i u napadu na naše posade na tome području.

KORDUNSKO-BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Utvrđeno je djelovanje 7. partizanske divizije sastava 2, 3, 4 partizanske brigade na području Šamarice, Banijskog odreda i 1. brigade Unske operativne grupe.

Djelovanje ovih partizanskih jedinica sastoji se u rušenju glavne Pruge Sisak —Jasenovac —Sunja —Kostajnica —Bosanski Novi.

Ij . * Na sektoru Žumberak — Pisarovina nalazile su se jedinice: Trinaesta proleterska NOU
Nn*D j "Rade Končar", Omladinska NO brigada »Joža Vlahović«, Zumberačko-pokupski
" odred i Turopoljsko-posavski NOP odred.

Ovi partizanski dieleci održavaju vezu prelaženjem preko r. Une sa dielovima 2. Bosanskog korpusa i Kozarskim odredom.

Posljednjih dana razvila se jaka djelatnost na području Gline sa težnjom partizana, da zauzmu Glinu, a potom Petrinju i time zagroze željezničkim i cestovnim putevima Zagreb —Sisak —Sunja.

**VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKOJ
PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA
DO DANAS SU SLIEDEĆI:**

PODHVAT O PODRUČJE ZAGREB:

3. XI. u 07,30 sati naišao je na minu oklopni vlak između Zdenčine i Horvata (2 km. od Zdenčine prema Horvatima). Žrtava nije bilo.

5. XI. jače obhodnje 1. i 3. sati XIII. ust. Bojne vršile krstarenje prema Rudama, Braslavlju i Gregurić Bregu (5 km. j. j. od Samobora) i tom prilikom uhvatila 2 vojna neposlušnika, koja su sprovedena popunidbenom zapovjedništvu u Zagreb.

Noću 4./5. o. mj. u 01,45 sati njemački transportni vlak naišao na minu između želj. postaja Odra i Sv. Klara (6 km. z. od Velike Gorice). Žrtava nije bilo.

6. XI. upućena obhodnja jačine 4 čovjeka iz 1. sati Z.U.P.B. u pravcu s. Konščina 64,5 km. j. od Samobora. Po dolazku u selo došla u dodir sa partizanima i stupila s njima u borbu. Naši gubitci 1 lakše ranjen, a neprijateljski gubitci 1 mrtav i 1 ranjen.

Noću 6./7. XI. oko 01,30 sati mješoviti vlak, koji je išao iz Siska za Zagreb naišao je na minu (4 km. z. od Velike Gorice). Žrtava nije bilo.

Noću 6./7. XI. oko 01,00 sat izvršen je prepad na vojničku obhodnju između želj. postaje Dugo selo —Ostrna. Istovremeno izvršen je napad na Dugo selo, koji je odbijen. Odmetnici su minirali željezničku prugu između Dugog sela i s. Ostrna. Žrtava nije bilo.⁷

7. XI. u 02,00 sati skupina partizana neutvrđenog broja porušila je želj. prugu u dužini od 30 m (200 m. i. od želj. postaje Sesv. Kraljevac). B. b. linije su prekinute.

8. XI. prije podne partizani nepoznatog broja prekopali su cestu između Braslovlja i Prekrižja (6 i 8 km. j. j. od Samobora).

Istoga dana uhićena su 4 vojna neposlušnika, koja su sprovedena popunidbenom zapovjedništvu u Zagreb.

⁷ Riječ je vjerovatno o akciji Zagrebačkoga NOP odreda jer u to vrijeme jedini on izvodio akcije u okolini Dugoga Sela; vidi: Dok. br. 58.

8. XI. obhodnja jačine 1 voda iz sastava XIII. ust. bojne u Samoboru prilikom razviđanja pravcem Sv. Duh — Noršić selo — Jarušje — Draganoš (10 km. z. j. z. od Samobora) uhitila 7 vojnih neposlušnika, koji su predati popunidbenom zapovjedništvu u Zagreb.

8. XI. u 18,30 sati naišla je sama lokomotiva na minu 6 km. j.z. od Velike Gorice. Mina eksplodirala i lakše oštetila lokomotivu, a teže tender.

Na ovoj dionici u dužini od 250 metara eksplodiralo je 6 mina. Na mjestima, gdje su postavljene mine nađeno je 4-5 raznih tjelesa, koja vjerojatno potječu od ljudi, koji su postavljali mine.

10. XI. poslije podne bila je upućena jedna obhodnja jačine 1 dočastnik i 30 vojničara iz 1. sati XIII. ust. bojne u pravcu Okića, prilikom razviđanja u s. Mala Rakovica obhodnja zarobila je 1 partizanskog kurira, koji je predat od strane Samoborskog odsjeka Ravnateljstvu za javni red i sigurnost. Ista obhodnja u selima oko Samobora uhitila je 13 vojnih neposlušnika, koji su predati popunidbenom zapovjedništvu u Zagreb.

11. XI. u 23,00 sata jedna grupa dobro naoružanih partizana (oko 50), obučena u razne odore upala je u s. Lonjica (13 km. s. i. od Dugog sela). Od seoskog starješine uzeli nekoliko bremena slame i otišli do mosta na potoku Lonjici i isti zapalili. Most je izgorio do polovice. Isti je bio od drveta dugačak 10 m., a širok 5 metara. Uništenjem ovog mosta prekinut je saobraćaj Zagreb — Križevci.

Partizani su došli i otišli u šumu Lonjica (s. i. od s. Lonjica).

12. XI. u 04,30 sati, a po nalogu SS panzer regiment abt. 11. upućena je 1. i 3. sat XIII. ust. bojne iz Samobora u zajednici sa njemačkim postrojbama u razviđanje prostorije Galgovo — Sv. Martin — Podgrađe — Sv. Marija. Prilikom razviđanja postrojbe su naišle na partizane. Došlo je do borbe. Naši gubitci 2 ustaše ranjeni, a neprijateljski gubitci nepoznati.

13. XI. oko 00,30 sati oko 80 partizana kod željezničke postaje Prikraj (8 km. s. i. od Dugog sela) razvalilo je i spalilo jedan pro-pust na km. 454, na km. 458 razorena željeznička pruga u dužini 36 m.

Stražare 55 i 56 izgorile zajedno sa uređajima.

Dolazak i odlazak partizana šuma Crep — Kušanovec (5 km. i. od Prikraj a).

PODHVATNO PODRUČJE SISAK:

1. XI. bojna Salbach sa vodom I. obkoparske bojne razviđa. Pravcem Galdovo — Topolovac — Gušće — Mužilovčica — Suvoj — onja — Trebež. Na cesti Mužilovčica — Suvoj nađene iskopane jame^a P- o. mine bez istih; u s. Suvoj nađeni iskopani streljački zakloni.

1. XI. oko 22,30 sati odveli partizani iz s. Kobilica (3 s. i. V. Gorica) 12 ljudi, od kojih se 8. XI. vratilo 5.

1. XI. u 15,30 opljačkao jedan naoružani partizan na cesti kod s. Graberja (8 s. i. Gline) poštanskog podvornika Milana Rožankova oduzevši mu svu poštu određenu za Glinu sa dva novčana pisma od po 15.000 Kn., omot srećaka državne lutrije i 6 novčanih listova.

2. XI. u 18,30 između Lekenika i Grede naišao teretni vlak na minu, stroj i 4 vagona oštećeni.

2. XI. u 19,00 sati obhodnja posade Žazina raztjerala grupu od 50 odmetnika kod Rajbervirta (10 s. z. Sisak), jedan domobran ranjen. U isto vrijeme bila je druga obhodnja iste posade prepadnuta vatrom u s. Gredi (8 s. z. Sisak). Obhodnja se bez gubitaka vratila.

2./3. XI. u 22,00 sati napala je grupa od oko 800 partizana posadu u D. Martinskoj Vesi (9 s. Sisak). Napad trajao do 05,00 sati. Da bi uzpjeli i onemogućili pomoć iz Siska, partizani su zapalili i srušili 3 mosta između Martinske Vesi i Žirčice (4 s. Sisak), te prokopali cestu na dva mjesta. Zapalili su jednu štalu, da im osvijetli mjesto borbe, natjerali svinje na minska polja, ali su unatoč žestokoj vatri njihovog bacača i teškog pješackog naoružanja svih njihovi juriši odbijeni. Posada nije imala gubitaka niti ranjenih, dok su odmetnici imali nekoliko kola mrtvih.⁸

Za vrijeme ove borbe zapovjednik posade u Ljubljani (7 s. Sisak) sa 12 domobrana pritekao je u pomoć probijajući se kroz nekoliko redova odmetnika, ali su pred samim selom Martinska Ves bili obkoljeni, te su se bez gubitaka vješto probili natrag sa 1. lakše ranjenim domobranom.

2/3. XI. spriječile su obhodnje posade Zažina i Sela prebacivanje odmetnika sa namirnicama iz Grede prema Cerju bez gubitaka.

3. XI. kod s. Gušća (16 j. i. Sisak) pretražila su 4 odmetnika ženu ustaše Nikole Dumbovića i pustili je.

3. XI. u 21,00 sati došla je jedna manja skupina partizana u s. Mlinoga (10 j. Petrinja) i odneli kolonisti Marku Radoševiću šivaći stroj.

3. XI. u s. Maji (7 j. i. Gline) ubili su partizani Ivana Franjkovića povjerenika iste občine.

4. XI. na cesti između Selišta i Zupića (2, 4 z. Petrinja) odveli su partizani Ivana Šubića sudskog užničkog stražara iz Petrinje u šumu Lug, ali je 5. XI. pušten kući.

4. XI. oko 20,00 sati došla je jača grupa partizana sa teretnim samovozom, obučeni u razne odore i naoružani puškama, strojosa-

⁸ Akciju na ustaško uporište Martinska Ves izvela su dva bataljona Turpoljsko-posavskoga NOP odreda. Vidi: Dok. br. 19.

mokresima i bombama u s. Buševac (9 j. j. i. V. Gorica), te opljačkali sve dućane. Tako su trgovcu Sever Franji oduzeli 200 muških odijela, 80 zimskih kaputa i ostale manufakturne robe u vrijednosti od 15.000.000 Kn. davši mu potvrdu na 10.000.000 Kn., trgovcu Slavi Detelić oduzeli su raznu manufakturnu robu u vrijednosti od 700.000 kn. davši mu potvrdu na 392.000 Kn. i iz dućana Hrvatske seljačke zadruge odneli su razne robe u vrijednosti od oko 200.000 kn. davši mu potvrdu na 177.394 Kn.

5. XI. došla je veća grupa partizana u s. Kurilovec (1 j. V. Gorica), te iz tvornice kože Nikole Rajgera opljačkali 900 kg. kože za donove, 1 poluteretni samovoz marke »Tempo«, 1 ženski kotur, 1 pisaci stroj, 2 brzoglasa, raznog uredskog pribora, razne odjeće i u gotovom oko 70.000 Kn., te iz kožarske radionice Dragutina Markovića 280 kg. kože za gornje dielove obuće i 1 brzoglas. Radi prijevoza rekvirirali su troja seljačka kola, koja su robu odvezla u Kravarsko, gdje su pretovarena u samovoz.

5. XI. u 01,40 naletio je teretni vlak broj 2111 između Sv. Klare i Odre na minu, tri štitna vagona iskočila, pruga oštećena oko 30 m. Žrtava nije bilo.

5. XI. rano u jetro došle su njemačke SS trupe iz Vukovine i poljsko oružništvo iz V. Gorice u s. Mraclin (5 j. i. V. Gorica), te obkolivši selo i izvršivši pretres odveli oko 40 mladića (među kojima 18 sumnjivih radi veze s partizanima, a ostali vojni neposlušnici).

5. XI. oko 20,00 sati odneli su partizani Julki Kušević iz Male Mlake (7 z. V. Gorica) 8 mtc pšenice i 24 mtc. ječma.

5./6. XI. oko 01,00 sati odveli su odmetnici iz s. Strelječko (3 s. Siska) ustaškog zbirnika Stjepana Brlečić i oko 03,00 sati iz s. Bok (3 s. i. Sisak) Janka Jugovića brata ustaše Gjure.

6. XI. u noći ubili su odmetnici Ivana Nožarić ustaškog zbirnika u s. Međuraća (6 z. Petrinja).

6. XI. oko 20,00 sati u Kap. Tišini (4 s. Sisak) odveli su partizani Dragutinu Mušić državnog pastuha, ali su ga iste noći zbog goropadnosti vratili.

6./7. XI. prepilili su partizani oko 20 b. b. stupova između V. Gorice i Vukovine.

7. XI. u 01,30 naišao je mješoviti vlak V.7 između V. Gorice i Odre na tri mine, od kojih je jedna eksplodirala, 1 vagon iskočio iz tračnice, a pruga oštećena oko 30 m., bez žrtava.

7. XI. oko 04,00 prebacilo se je kod Tišine na lievu obalu oko 20 odmetnika, a oko 07,00 na istom mjestu prebacilo se je oko 50 odmetnika. U s. Erd. Tišina, Kap. Tišina, Setuš i Palanjek obliepili su Partizani letcima kuće i izpisali bojom po zidovima razne nadpise.

7. XI. u 03,00 odveli su odmetnici ustaškog zbirnika Matu Ivičinec iz Erd. Tišine (4 s. Sisak) i Josipa Zavitec željezničkog dočinovnika.

7. XI. po noći u proslavu oktobarske revolucije palili su partizani kriesove u selima i na brdima občine Gora, Jabukovac i Blinja (5 j. z., 12 j. i. i 11 j. i. Petrinja).

8. XI. na cesti između sela Vukojevac i Ogulinec (11 i 13 j. i. Vel. Gorica) odveli su partizani samovoz tehničkog odjeljka iz Siska, te blagajnika odjeljka Josipa Lulića i vozača Josipa Ferenca, koje su 9. XI. iz Kravarskog pustili.

8. XI. u 18,30 naišla je lokomotiva između Mraclina i V. Gorice na minu. Žrtava nije bilo. Iste noći oko 02,00 postavili su partizani između V. Gorice i Mraclina na pruzi 5 mina, koje su sve eksplodirale, od eksplozije poginula su tri partizana, a dva su teško ranjena, koje su ranjene partizani sobom odveli, pruga oštećena na više mjesta u duljini od 250 m.

8. XI. po noći oduzeli su partizani seljaku Miškulinu 4 ovce i seljaku Miji Prpić 2 ovce u s. Mošćenici (6 i. Petrinja).

8. XI. u 00,00 uznemiravali su partizani pješakom vatrom posadu u Martinskoj Vesi.

9. XI. prijavio se je ustaškom logoru u Sisku Ivan Zubčić, koga su 22. X. partizani bili odveli.

9. XI. prijavili su se posadi u Ljubljani sa oružjem odmetnici Josip Rakoci iz L. Luke (13 s. Siska) i Josip Benci iz s. Okoli (15 s. i. Sisak).

9. XI. napalo je 40 odmetnika u 18,00 sati na Šašinu Gredu (8 i. Sisak), te odveli Stevu Hadabeg s obitelji, Zoru Takač i Josipa Kordu sa ženom.

9. XI. oko 10,00 sati prošlo je kraj Peščenice 20 njem. samovoza. Čim se je u s. Ogulinac (7 s. z. Lekenik) začula pucnjava, upućena je obhodnja Posade Peščenica u tome pravcu, koja je bez gubitaka raztjerala 50 partizana. Istog dana u 18,30 upućene su iz posade Peščenica dvije obhodnje u isto selo, koje su vatrom protjerali odmetnike ubivši jednu oboružanu ženu. Treća obhodnja iste posade idući prema Lekeniku prugom bila je od nadmoćnijeg neprijatelja napadnuta, ali se je bez gubitaka povukla u Peščenicu. U 22,30 krenula je pojačana obhodnja kroz nekoliko zasjeda i kroz obruč partizana, koji su napadali Lekenik. Iznenadivši ovako odmetnike, obhodnja je uz jednog teže i dva lakše ranjena domobrana, spasila posadu Lekenik, koja se je nalazila u kritičnoj situaciji. Četvrta obhodnja idući prema Turopolju raztjerala je odmetnike, koji su rušili prugu i b. b. stupove. Poslije pola noći odmetnicima je uzpjelo ponovno razrušiti prugu u dužini od 150 m., ali ih je ova obhodnja,

kao i jedna iz Turopolja uz pomoć p. o. topova bez gubitaka raztjerala. U jutro je nađen jedan mrtav partizan i mnogo krvi. Iste noći u 21,55 napadali su odmetnici želj. postaju Greda, gdje se je nalazio vlak sa njemačkim vojnicima, koji su išli na dopust. U žestokoj borbi odmetnici su odbijeni, gdje je 12 njemačkih vojnika poginulo, a 27 ranjeno, dok su odmetnički gubitci znatniji. Oko 01,30 krenuo je iz Siska pomoćni vlak prema Gredi, ali je na križanju pruge sa cestom kod s. Stupno napadnut od odmetnika, koji su iza pola sata oštre borbe bez gubitaka odbijeni. Na mjestu su nađena 4 odmetnika mrtva, a jedan je uhvaćen živ i na licu mjesta obješen. U napadaju na željezničku postaju u Gredi poginula su dva domobrana, 2 njemačka vojnika i želj. stražar Antun Štimac, dok su odmetnici imali 4 brojano mrtva.⁹

10. XI. u 05,00 sati kod s. Jazvenika (4 z. Sisak) ubila je obhodnja posade Žazina odmetnika Ivana Benčak iz istog sela.

10. XI. predali su se posadi Žazina odmetnici Katić Franjo i Djurnak Azis.

10. XI. došlo je oko 50 odmetnika u s. Gušće (17 j. j. i. Sisak) te su prisiljavali seljake, da idu na sastanak u seljački dom, ali su se isti razbježali. Na sastanku je bilo nešto silom dotjeranih žena i djece.

10. XI. ista grupa odmetnika tjerala je u s. Lukavac (13 j. j. i. Sisak) seljake na skupštinu, ali sa slabim uspjehom.

11. XI. oko 21,00 sat odveli su silom odmetnici iz s. Preloščice (9 j. j. i. Sisak) seljake Blažek Vencla, njegove dvije kćeri, Rudolfa Erdeljac i njegovu ženu u s. Svinjičku (14 i. Sisak), gdje su ih tukli i zlostavljali. Kad su ih u šumi kraj sela htjeli svući počeo je Erdeljac bježati, a zatim i ostali, te su se unatoč partizanskoj jakoj vatri svi spasili.

11. XI. oko 08,00 partizani su na cesti između lijeve Martinske Vesi i Mahova (10,7 s. Sisak) odveli u šumu sve seljake, te ih tamo opljačkali i pustili kućama.

11-/12. XI. odvela je veća skupina partizana 55 seljaka i radnika¹² s. Rakitovac (1 km. s. Turopolje), koji rade na pilani.

12. XI. prije podne raztjerala je posada iz Pešćenice veću grupu Partizana, koji su u s. Ogulinac (7 s. z. Lekenik) postavili zasjede na cesti radi pljačkanja samovoza i prolaznika.

12. XI. u 23,00 prevozili su partizani 8 kola hrane iz Glinske Podane (8 s. z. Gline) u Glinsko Novo Selo (7 s. z. Glina), te na cesti kod s. Graberje porušili b. b. liniju.

13. XI. prijavio se ustaškom logoru u Sisku odmetnik Ivan Havajić.

13. XI. popodne htjeli su odmetnici odvesti seljaka Ivana Margušića iz Novog Sela (4 j. Sisak), ali im se on odupro, te su ga pustili.

14. XI. odmetnula se u šumu Jagica Bršanić iz Dužice (11 s. z. Sisak).

14. XI. zapalili su odmetnici na državnom majuru u Mužilovčici (24 j. i. Sisak) 300 m³ gorivih drva, a poslije toga oko 2000 m³ taninskog drveta u s. Suvoju (26 j. i. Sisak).

15. XI. Prijavio se je posadi u Ljubljani sa oružjem odmetnik Ivan Matleković iz Mahova.

15. XI. prijavio se je ustaškom logoru u Sisku odmetnik Rudolf Podgoršek iz Mužilovčice.

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN

2. XI. Partizanske obhodnje kod s. Turčin, Knečinjec, Trnovec sprečavale su dolazak na rad u tvornicu Tivar. U toku noći bačeni su u gradu komunistički letci, kojima se poziva radništvo, da prekinu rad.

Po saznanju mještana tvrdi se, da je jedna grupa partizana¹⁰ prešla u Međumurje, te kod s. Orehovica u borbi sa mađarskim vojnicima ubila 2 mađarska vojnika. Mađari uhvatili 3 partizana. Istom prilikom su partizani razorili željezničku prugu kod M. Subotice (6 ist. od Čakovca).

Prema pismenom izvješću od 1. XI.

U toku 31. X. partizani su razorili želj. prugu između postaja Varaždinske Toplice i Novi Marof na nekoliko mjesta, a most preko r. Bednje podpuno srušili.

7. XI. u 00,00 sati odpočeo vatreni prepad na Varaždin sa pravca šuma Brezje —Tivar poljana —topnička vojarna. Napadaj trajao 1 sat, te je odbijen bez gubitaka.

8. XI. u 21,00 sat skupina od 40 partizana došla je na želj. postaju Varaždinske Toplice, gdje je ponovno uništila postavljen b. b. uređaj, i po tom se izgubila u pravcu Varaždinskih Toplica. U Var. Toplicama nalazi se navodno stožer Varaždinske brigade," koja je [u] osnivanju, te bi izključivo trebala biti popunjena ljudstvom iz Varaždina i radnicima »Tivara«.

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

Noću 1./2. XI. partizani su razrušili želj. prugu kod želj. postaje Rovišće u duljini od 250 metara. Saobraćaj uzpostavljen.

¹⁰ Riječ je o Međimurskoj četi Kalničkoga NOP odreda.

¹¹ Nije riječ o brigadi već o Varaždinskoj četi koja će ubrzo zajedno s Međimurskom četom, sačinjavati Treći bataljon Kalničkoga NOP odreda, tzv. Varaždinski bataljon. Vidi: Dok. br. 57.

Noću 2./3. XI. partizani su razrušili željezničku prugu kod želj. postaje Rovišće (10 s. z. od Bjelovara) u dužini od 50 metara. Promet uzpostavljen 3. XI. u 09,00 sati.

6. XI. oko 22,00 sati odpočeo je napadaj jakih odmetničkih skupina na grad Koprivnicu. Naše i savezničke oružane snage, te hrvatsko i njemačko oružništvo stupilo je u borbu sa nadmoćnijim neprijateljem. Poslije ogorčene borbe i velikih gubitaka kod odmetnika uspjelo im je 7. studenoga 1943. oko 16,00 sati prodrijeti u grad i konačno ga zauzeti. Jedan dio posade iz Koprivnice uspio se je probiti i prebaciti preko Drave u mjesto Gola.¹²

Odmah poslije zauzeća ušlo je na stotine seljačkih kola iz okolnih sela radi prijevoza opljačkane robe. Opljačkani su svi dućani i mnogi posebnički stanovi.

Točniji podatci manjkaju, jer je svaki promet između Bjelovara i Koprivnice prekinut.

7. XI. u selu Brestovac (4 km. sjev. od Garešnice) na pilani d. d. Bilogora, došlo je oko 200 odmetnika sa 50 kola na koja su natovarili 30 m³ dasaka i odvezli u selo Prokop i Podgarić (10 odnosno 15 km. sjeverozapadno od Garešnice) radi gradnje baraka za smještaj žita, koje žito sada oduzimaju od naroda.

8. XI. u 19,00 sati došla je u mjesto Nova Rača veća skupina odmetnika, koji su napali na urede i posebničke kuće radi pljačke. U ured šumarije ušlo je oko 10 odmetnika, koji su oružjem prisilili upravitelja šumarije, da im otvori blagajnu iz koje su odnijeli 136.000.- Kn. u gotovom novcu, a na koju su mu sumu dali potvrdu. Nakon toga iz uredovnice su iznieli sve knjige i spise, te ih u dvorištu spalili. Uredski namještaj su natovarili na kola i odvezli.

10. XI. odmetnici su došli po mnogim selima na području podhv. zapovjedništva i u mjestnim pučkim školama polupali Poglavnikove slike, a učiteljima naredili, da djeca nesmiju više pozdravljati sa »SPREMNI« već sa »SMRT FAŠIZMU«.

17. XI. oko 15,00 sati jedna skupina odmetnika napala je pušćanom vatrom obhodnju postaje Bjelovar u jačini od 26 momaka i 15 ustaša, kod šume »Jasik« (6 km. z. od Bjelovara), koja je osiguravala izseljenje ustaških porodica iz sela Prgomelja. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

PODHVATNO ZAPOVJEDNIČTVO KOSTAJNICA:

2. XI. 1943. u 16,45 sati na 4,900 km. sjeverno od Bos. Novog nastio putnički vlak na minu. Vlak je zaustavljen i lokomotiva izbače-

¹² O oslobođenju Koprivnice vidi: Dok. br. 9, 32, 34, 44, 48, 49, 50 i 51.

na iz tračnica. 2 šinje oštećene su. Odmah nakon eksplozije odmetnici su otvorili vatru iz automatskog oružja, a na sam vlak bacali su i ručne granate.

Budući mjesto nije osigurano posadom, već jedino izviđačkim obhodnjama iz uporišta Ravnice odmah nakon što se čula eksplozija i vatra krenula je 9. sat 12. p. p. u pravcu napada, a isto tako i iz Bos. Novog krenule su njem. postrojbe u pomoć napadnutom vlaku. Borba trajala oko 1 sat. Gubitci u samom vlaku 36 mrtvih i 12 ranjenih (samo njemački vojnici i građani).

Od 3. do 10. XI. prekinuta b. b. linija između Sunje i Kostajnice.

11. XI. u 00,30 sati napali su odmetnici s. Strugu sa nekoliko težkih i lakih bacača. Odmetnici uspjeli prodrijeti u s. Strugu do pola sela, ali su jurišem otjerani po ustašama pripadnicima XII. ust. bojne te su ustaške postrojbe ponovno zauzele svoje postave (bunke-re). Borba trajala do 04,00 sati. Lakše ranjen 1 ust. vojničar i 7 seljana istoga sela, koji su zajedno sudjelovali u borbi sa ustašama. Neprijateljski gubitci: 2 mrtva, koja su pronađena u selu, broj ranjenih nepoznat, ali sudeći po krvavim tragovima kod odmetnika je bilo više mrtvih i ranjenih.

Kod jednog mrtvog partizana pronađene su talijanske izprave, koje su odmah predane njem. zapovjedništvu u Dvoru na Uni.

12. do 15. XI. prekinuta b. b. linija između Sunje i Kostajnice.

2.- KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih iznieto je u poglavlju partizansko Komunistička djelatnost.

3.- KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati u koliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj nadzor je veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.

4.- STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka, putem krugovalnih postaja raznih zemalja.

U posljednje vrijeme strane postaje se više slušaju, nego što je to bio do sada slučaj. Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo jaka putem raznih letaka, izvješća i brošura.

Partizani su osim svoje vojske, koju nazivaju »Narodno-oslobodilačka vojska« organizirali i U.S.A.O., a to je »Ujedinjeni savez antifašističke omladine«.

5. - 0 PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radništva i svih službenika po gradovima, jer tzv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namirnica bazira na verižnoj trgovini tako, da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti, da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, te mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavaocima treba upotriebiti najstrože kazne protiv velikog dizanja ciena živežnim namirnicama, jer na taj način izazivaju narod, koji nema mogućnosti, da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno-brzoglasni je na celom području, više ili manje ugrožen. Osobito:

— na crti Koprivnica — Križevac i Koprivnica — Ludbreg — Varaždin onemogućen, a sada i Varaždin — Zagreb.

— na crti Zagreb — Karlovac i Zagreb — Križevci — Bjelovar vrlo ugrožen i često prekinut.

— na crti Zagreb — Sisak — Sunja, dio Mraclin — Lekenik i Brđani — Blinjski Kut više ili manje ugrožen.

6. - ODNOSI DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada, — dobri.

7.- ODNOSI DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom dobri.

III.- STANJE U DOMOBRANSTVU:

1.- RASPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Raspoloženje, duh i stega kod novačkih postrojbi na dostojnoj visini, a u ostalim postrojbama teškoće se pojavljuju u zamjeni pričuvnika, koji se ne odazivaju u vojsku na pozive. Tjeralice i pozivne zapovjedi ostaju bez uzpjeha, pošto nema oružničkih postaja, a obcine ne mogu uredovati.

Prema tome ovakovo neodazivanje utiče na raspoloženje i duh ostalih domobrana, koji su na vojnoj vježbi. Uslied napred navedenog i jake promičbe partizana pričuvnici, kojima se dodjeljuje dopust ne vraćaju se više nazad u svoje postrojbe.

2.- NEREDI I IZGREDI:

Pratizanskoj promičbi pomaže nezgodan i ružan postupak nje-
mačkih SS. postrojbi (u glavnom dobrovoljci Danci, Holandani,
Finci itd.), koje u mjestima, gdje vrše akcije provode pljačku.

Tako su:

15. i 16. XI 1943. opljačkali prilikom prolaza kroz sela Požun i
Sopot (2 km. sjeverno od Ozlja) u vršenju podhvata, kod niže nave-
denih seljaka:

- 1) Silađi Pavlini 12 komada kokošiju.
- 2) Volarić Jani jednu svinju tešku oko 80 kg.
- 3) Osoji Miji dvije svinje teške po 120 kg., jedno tele 4 mjeseca
staro, 20 kom. kokošiju, 10 kg. suhe slanine i 1000 kg. krumpira.
- 4) Osoji Nikoli 200 litara vina.
- 5) Osoji Josipu 10 hl. vina i 17 komada kokošiju.
- 6) Osoji Petru 15 kom. kokošiju, 100 kg. krumpira i 100 kg. gra-
ha.
- 7) Tuškan Marku 20 kg. svinjske masti, dvije svinje teške po 80
kg. i 25 kom. kokošiju.
- 8) Tomljenović Vjekoslavu jedno muško odielo.
- 9) Osoji Marku jednu svinju tešku oko 80 kg., 100 kg. graha i sav
postolarski alat.
- 10) Geršić Paulini 15 kom. kokošiju.

18. XI. 1943. oduzeli bez naplate u selima Erjavac, Slapno i
Breznik (2,5 i 4 km. j. i. od Ozlja) kod niže navedenih seljaka:

- 1) Horvat Josipu jednog vola
- 2) Hariž Stjepanu jedno svinjče teško 80 kg.
- 3) Šašek Ivanu jedno svinjče teško 120 kg.
- 4) Matijašić Nikoli jedno svinjče teško 80 kg.
- 5) Stošić Mari 100 kg. krumpira
- 6) Štrucelj Franji 300 kg. krumpira
- 7) Mikać Ivanu 20 kg. masti, 6 kg. suhog mesa, 35 kom. jaja i 3
komada sira sa jednom košarom.

(Spis Glst. br. 4846/43.— taj.)

U mjesecu listopadu 1943. za vrijeme dok su bili u selu Gorama
kraj Petrinje učinili su sliedeće:

- 1) Novosel Stevi razbili podrumska vrata htijući uzeti mošta, te
odnieli jednu puru i više komada živadi.
- 2) kod Novosel Mike bodovima boli po vratima od štale te mu
odnijeli 2 purana.
- 3) na ženu Brodarić Jose vadili su samokres tražeći od nje vina i
odnieli jednu puru.
- 4) Erak Janu ženu Erak Mate prisilili, da ih ljubi, te je hvatali za
grudi, tražili vina i jaja, prosipali joj brašno.

- 5) Na Bobić Ivana i ženu mu Baru vadili samokres tražeći vina,
  - 6) Mladenović Miki odnieli jednog purana
  - 7) Sigura Miji odnieli jedan lonac masti
  - 8) Zvorneković Milki ženi Gjуре posjekli nekoliko stabala voćaka i odnieli nekoliko komada živine,
  - 9) Šmit Antunu odnijeli 7 vrata i 25 m² poda i stropa (plafona)
  - 10) Matković Gjuri odnieli jedan lonac sa 1 1/2 kilu masti.
- (Spis Glst. br. 4885/43. taj.).

**3. - ZAROBLJENI, NESTALI, PREBJEGLI I IZ
ZAROBUEINIČTVA VRAĆENI ČASTNICI, DOČASTNICI
I DOMOBRANI:**

Na području ovoga zbora:

Zarobljeno:

častnika 1
dočastnika 8
domobrana 199

Od častnika zarobljen je pješачki nadporučnik Skvorc Gjuro zapovjednik 1. pohodne sati u borbi u N. Marofu.

Nestalo:

častnika 0
dočastnika 0
domobrana 0

Prebjeglo:

častnika 0
dočastnika 4
domobrana 117

Od častnika prebjegao je pješачki nadporučnik Leiner Eduard, područni častnik 1. posadne sati samovoljno napustio svoju postrojbu 31. X. 1943.

Iz zarobljeništva vraćeno:

častnika 0
dočastnika 4
domobrana 82

Iz bjegunstva vraćeno:

dočastnika 2
domobrana 55

4.- PONAŠANJE ČASTNIKA, DOČASTNIKA I DOMOBRANA:

U glavnom dobro. Izgleda, da je u tome pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.¹³

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 80, f. 4, dok. br. 47.

100

1943, kraj studenoga

Izveštaj Okružnoga NOO Zagreb ZAVNOH-u o političkoj situaciji, terorizmu ustaša i Nijemaca u okrugu

IZVJEŠTAJ OKRUŽNOG N.O.O.-a ZAGREB ZA MJESEC STUDENI

ZEMALJSKOM ANTIFAŠISTIČKOM VIJEĆU NARODNOG OSLOBOĐENJA HRVATSKE

Politička situacija

U ovom mesecu stanje se nije popravilo, već se je u nekim kotarevima i pogoršalo. Tako u zagrebačkom kotaru stanje se sve više pogoršava, banda krstari po selima, pravi zasjede, tako da je u nekim općinama kretanje gotovo nemoguće. Tako je isto u stubičkom kotaru, stanje je uopće nemoguće, dok u svetoivanskom kotaru reakcija nije obuhvatila sve općine, ali u općinama, u kojima je bila reakcija stanje je vrlo loše. U dugoselskom kotaru, iako je reakcija ovaj mjesec bila dosta jaka, narod se dosta dobro drži, jer [je] svaki puta banda odbijena i nije uspjela kod svoga zadatka da pljačka. I ako je reakcija sve jača, i ako su mase zastrašene, narod se još uvijek dobro drži i surađuje u Narodno-oslobodilačkom pokretu. To se još uvijek očituje u zagrebačkom i dugoselskom kotaru, i ako je u zagrebačkom kotaru ovoga mjeseca bila reakcija na svojoj visini tako da je u općini Vrapče uhvaćen jedan član izvršnog okružnog NOO-a Pavao Lončarić i obješen na jednom drvetu, a na međi izme-

¹³ Dokumentu nedostaje kraj. Priređivači nisu uspjeli pronaći kopiju i dati cijeloviti dokument.

(ju Stenjevca i Vrapča na željezničkoj pruzi strijeljana su 4 taoca iz zatvora i 3 obješena, a u Brdovcu ih je strijeljeno isto 7 i svi su morali visjeti 7 dana, tako da narod vidi. Isto je u općini Vrapče došlo do masovnih hapšenja, o kojima još uvijek nemamo točne podatke, jer u tu općinu je pristup gotovo nemoguć, dok u stubičkom kotaru je stanje slabije, kao i u nekim općinama kotara Sv. Ivana, zbog toga, što se narod jako zaplašio. Naša mobilizacija je ovoga mjeseca znatno pala za našu NOV, dok za Pavelićevu se ovoga mjeseca javilo u općini Marija Bistrica kod Stubice 40 u ustaše pod pritiskom bande, a nekoliko ih je otišlo u domobrane, jer banda hapsi starce i ucjenjuje ih »ako se javi sin, onda ćemo pustiti vas« i na taj način ih je otišlo nekoliko iz kotara Stubice, a iz kotara Sv. Ivan Zelina u domobrane. Sve se više osjeća u narodu mržnja prema ustašama i okupatorima i narod sve više govori da treba da se svi dignemo i da bude što prije kraj tim zvjerstvima. Od strane reakc. votstva HSS-a se ne osjeća neki veći rad, dok se javljaju pojedinci, koji govore, »da nije partizana, bio bi mir« itd. dok u zagrebačkom kotaru u općini Pušća prema još točno nepotvrđenim podacima se pojavljuje bijela garda ima [ih] oko 7, do sada međutim mi smo poduzeli da se točno ispita i da se s njima obračuna, u koliko je zaista ma i kakav pokušaj pripremanja oružane borbe protiv naše NOB, još uvijek se dogodi, da netko postavi pitanje ako dođe saveznička vojska i s njom jugoslavenska izbjeglička vlada, ali nekog naročitog straha pred istom više i ne postoji. Narod sve više negoduje zbog neotvaranja drugog fronta i baca krivnju na Englesku i Ameriku i osjeća se sve više optuživanje istih zbog produživanja rata, a koji se produžuje zbog neotvaranja drugog fronta.

Zagrebački kotar

U tome kotaru i ako je reakcija, i ako se narod zaplašio, još uvijek narod ostaje čvrsto na strani NOB. To se očituje time, što narod i ako je reakcija ne pristupa u ustašku vojsku, već sve više pristupa u NOV. Velika hapšenja, koja su bila u tome kotaru, bila su u općini Markuševac, gdje je uhapšeno oko 25 ljudi, među njima i jedan mladić vrlo dobar. U općini Vrapče uhvaćen je drug Pavao Lončarić Martin, i obješen i na prsima su mu napisali »što sam surađivao sa Partizanima«. Još je uhapšeno više ljudi, no broj do sada još nije poznat. Previranja unutar HSS-a gotovo nema, dok od strane reakc. vodstva se pokazuje neko kopanje, no do danas nemaju nikakvog uspjeha. Osjeća se neki pokušaj bijele garde u općini Sesvete u Čučerju, no do danas nismo mogli ništa konkretnog doznati, dok se isti slučaj pojavljuje u općini Pušći, no o tome ćemo vas naknadno obavijestiti.

Kotar Dugo Selo

U tome kotaru stanje se na oko popravlja time što banda napada neka mjesta u tome kotaru, a naša vojska se s njima potukla i odbila bandu 2 puta. Narod sve više govori, da bi trebalo da svi idu u vojsku, jer samo tako ćemo moći obraniti naš kotar, dok u dijelu gdje je banda, narod je počeo da šverca i govori, da je bolje prodati i imati novac, nego da banda opljačka, ali je kotarski NOO donio zaključak i sve plijeni, koje uhvati da voze u Zagreb ma kakove živežne namirnice. Od strane pristaša i funkcionera još uvijek je previranje i nadamo se da će stanje ozdraviti od kako je Predavec¹ otišao u Liku, jer kako se sada pokazuje, da je on bio dosta veliki kočničar u pravilnom odnosu između K.P. i HSS, kako se to pokazalo u zadnje vrijeme njegovog rada, dok se osjeća neko kočenje nekih iz reakc. vodstva HSS-a, ali još se ne može otkriti kao nešto organizirano i moglo bi se reći, da je Predavec imao prste kod toga, jer pojedinci imaju isti metod, kakav je imao i on. Prema izvještaju kotarskog NOO-a Dugo Selo o samom radu Predavca, koji su čisto neprijateljski prema narodno-oslobodilačkom pokretu. Kada su se mladići spremali u partizane rekao im je Predavec da još nije sila, i prema tome ne trebaju da idu u partizane. Kada je bio narod preko NOO-a pozvan da ide rušiti prugu, on je to zakočio, da neka nitko ne ide rušiti istu, jer da je lako rušiti, ali tko će graditi. Kada je došao kuda na sastanak NOO-a odmah je pitao »tko je od vas član KP?« Tako je doznao za jednog druga u selu da je član KP, odmah je organizirao da se ga smijeni, kao predsjednika toga odbora. Za trgovinu živežnih namirnica davao je propusnice i govorio da seljak slobodno prodaje svoje proizvode i to nije šverc i sam je slao svoju ženu sa trgovinom u Zagreb.

Kotar Sv. Ivan Zelina

U tome kotaru popravlja se političko stanje i uz jači političko-organizacioni rad imali bi dobre rezultate. Kada je reakcija bila dosta jaka a politički rad vrlo slab, narod se naglo povlači. Bilo je uhapšeno nekoliko familija i banda je ucjenjivala, ako se sinovi jave u vojsku, da će njih pustiti. Na to se je nekoliko mladića vojnih obveznika javilo u domobrane, dok se za našu vojsku javio dosta malen broj ljudi, još uvijek govore, da kada dademo pozive ili plakate, da će onda ići svi koji budu pozvani. I mi smo odlučili da izdamo pozive do 40 god., ali samo općinu po općinu na sastanak, na kojemu će se govoriti o ciljevima i zadaćama NOB, kao i **potrebi**

¹ Đuro Predavec, član Okružnoga NOO Zagreb.

nas Hrvata da se dignemo na ustanak ne samo protiv okupatora, već protiv svih onih, koji bi htjeli zvesti staro ropstvo hrvatskom narodu.

Kotar Stubica

U tom kotaru je stanje još uvijek kritično zbog stalne reakcije ustaša i Švaba. Narod je jako zaplašen i stalno govori da bi se ga pustilo na miru, kada naši drugovi dolaze k njima, da bi nastavili saradnju. Ustaše su napravile takav teror, da su uspeli prisilno sakupiti narod u općini Marija Bistrica i morao se zakleti vjerojatno ustaškom pokretu, nakon čega je oko 40 ljudi otišlo u ustaše, koji sada vrše špijunažu za našim drugovima, dok ih je nekoliko otišlo u domobrane, od kojih su se nekoji i vratili. Usprkos toga narod sve više traži da bi došla naša vojska da uništi tu bandu. Dok mobilizacija za našu vojsku je ovog mjeseca najveća.

*Kopija bez parafa, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/503*

101

1943, prosinac 1.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina za studeni 1943. godine

1-XII-43

Drugarskom Okružnom komitetu K.P.H.

Krapina

Izveštaj rada u mjesecu studenom
K.K.K.P.H. Pregrada 1. XII. 43

Politička situacija

Narod je veliki ljubitelj N.O.P-a pomaže požrtvovno N.O.B. ali usled reakcije okupatorske bande i domaćih izdajica koji su počeli paliti naša sela, hapsiti, zatvarati, mučiti i tako slično, narod se malo prestrašio i povukao. Banda je bacila letke van u kojima kaže da će svakom onom upaliti kuću ko će primati polit-radnike i davati hranu

N.O.V-i, ko će podržavat veze sa bilo čime što je u vezi N.O.B-a. Pojavilo se nekoliko špijuna koji su stalno u vezi sa bandom obučeni u partizanskom odjelu te u noći između 12 — 2 sata ulaze u seljačke kuće predstavljaju se kao narodna vojska te traže hranu, veze i t.d. i tako su došli jednom seljaku i tražili hranu i taj seljak misleć da je to prava N.O.V-a te se pokazao velikim ljubiteljem narodne vojske i ovi banditi su otišli i u ranu zoru poslali gestapovsku bandu da ga uhapse kako je i bilo i strašno su ga istukli. Eto ovakovih se trikova narod plaši. Ti špijuni bacaju neke brošure u kojima pozivaju narod neka se sprema oružje i neka čeka zgodan čas kada treba dignut ustanak protiv N.O.V-e. Narod sprema strašan sud ovim banditima u slučaju kada će se kojeg uhapsit i ujedno svima banditima koji rade protiv naroda. Tako je narod osudio jednog bandita na smrt u Humskoj općini Miju Brotovinskog koji je tužakao narod bandi. Kada je narod čuo da je odapela puška narodnih boraca na ovog bandita bio je narod jako oduševljen s time što je nestao jedan izdajica.

Kada je narod opazio da je stigla N.O.V. narod je bio strašno oduševljen, čuli su se glasovi naroda rade ćemo sve dati našoj vojski, bandi ni zrna, narod je toliko donio hrane za našu vojsku da je puno seljaka vraćeno sa hranom natrag kući, po tome vidi veliko priznanje i ljubav N.O.V-i. Narod ima velike želje da vojska ostane u blizini, uz njega.

Organizaciono stanje u kotaru Pregrada

Kotarski komitet sastoji se od 8 članova.

U kotaru postoje 4 partijske jedinice i to u općini Pregrada 2 partijske jedinice koje se nisu sastale ni jedna ni druge već 14 dana, rade dosta slabo. U općini Hum partijska jedinica sastaje se redovito i radi prilično dobro. Partijska jedinica Krapinske Toplice sastaje se redovito ali rad je slab, ukupno partijaca u kotaru ima 14 u tim p. jedinicama.

SKOJ

Kotarski komitet Skoja ima 4 člana.

Skojevskih grupa ima 7 sa 33 člana. Rad Skoja je slab.

USAOH

Kotarski odbor sastoji se od 5 članova.

U kotaru ima 30 seoskih odbora, ukupno sa 145 članova.

4 općinska odbora 25.

N.O.O.

Kotarski Narodnooslobodilački odbor sastoji se od 29 članova. Izvršni sastoji se od 5 odbornika. U kotaru ima 5 općinskih N.O.O. ukupno sa 32 odbornika. 60 seoskih odbora sa ukupno 332 odbornika.

26-XI je održana konferencija N.O.O. na kojoj je bilo oko 70 ljudi koji su si izabrali svoju pravu narodnu demokratsku vlast, Kotarski narodnooslobodilački odbor koji se sastoji od 29 odbornika.

A.F.Ž.

U kotaru ima ukupno 15 seoskih odbora sa 68 odbornika. Općina Pregrada 3 odbora, Desinić 3 odbora, Hum 3 odbora, Vinogora nema ništa, Krapinske Toplice 6 odbora. Za 14 dana treba formirati kotarski A.F.Ž.

VOJSKA

U kotaru je mobilizirano za sada 33 vojnika.

Za 7-XI je izvršena akcija 2 mosta na prugi Rogatec —Pregrada, palenje krijesova po svim bregovima, ispisane parole na papiru i povješane na vidnim mjestima. Što nisu akcije izvršene u većoj mjeri nije bilo radi toga što su neprijatelji zapalili obližnje selo Petrovsko pa se narod uplašio i nije se dao na akcije. Radi paljenja kuća zapriječeno je što nije veća mobilizacija, je su se prijetili da svaki koji ide u partizane da će mu zapaliti kuću.

Trebamo stvoriti veze po garnizonima za oružje vojske i t.d.

AGIT-PROP

Zborovanje nije održano jer se narod plaši da ne dođu Švabe ili da se ne sazna pa da nebi palili kuće. Materijal nije pravilno podjeljen i ako nam stiže redovito. Gledat ćemo da ćemo i to odmah u red staviti.

VEZE I OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA

Veze nam dosta slabo stoje, gledat ćemo da se stvore točne veze između susjednih kotareva i između općina unutar kotara, pa će biti točne veze. Drug koji je odgovoran po vezama odmah će vršiti svoju dužnost, uz pomoć svih drugova, o podacima nekih špijuna već smo u tragu. Na našem kotaru ima 2 neprijateljska garnizona. Krapinske Toplice imaju 300 bandita gdje stoji i Štab divizije. U Pregradi ima isto 300 bandita i to 60 Švaba i 240 domaćih izdajnika.

Molim drugarski Okružni komitet ako nisam nadopunio točno ovaj izvještaj da me se obavjesti o mojoj nenadopuni ovog izvještaja-

Uz drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Kotarski komitet K.P.H.
Pregrada
Polit-sekretar
Gabrek,¹ v.r.

Partijska članarina

ima 550 kuna

Partijskog priloga ima
370 kuna

Ukupno ima svega 920 kuna

Original, rukopis

Sign., AIHRPH, KP-82/3074

102

1943, prosinac 1.

Izveštaj sekretara partijske organizacije Omladinske brigade »Joža Vlahović« Centralnome komitetu KP Hrvatske o vojničkom radu, akcijama, te stanju partije i SKOJ-a u brigadi

Sekretar
PARTIJSKE ORGANIZACIJE
Omladinske Brigade
»Jože Vlahovića«
N.O.V.H.
1. XII. 1943.

¹ Alojz Mišak, sekretar KK KPH Pregrada.

CENTRALNOM KOMITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE
HRVATSKE

I

KOMESARU¹ ŽUMBERACKO-POSAVSKOG SEKTORA

Vojnički rad.

Usljed lošeg vremena, a i radi toga, jer je skoro polovina Brigade bila bosa, a veći dio Brigade vrlo slabo odjeven vršio se je vojnički rad samo putem teoretske naobrazbe, praktički skoro nikako. Uz pripomoć priručnika, a preko komandira, njihovih zamjenika, vodnika, a tu i tamo desetara, predavali su se manje više osnovni elementi iz ratne vještine. Pošto svi borci neznaju rukovati sa teškim mitraljezima i laganim i teškim bacačima to se je postavilo kao zadatak pred sve rukovodioce, da nauče borce rukovati gore navedenim oružjem.

Nakon svih akcija i borba vrše se analize. Ustanovljene greške i propusti služe kao iskustva za u buduće.

Početkom prošlog mjeseca naša Brigada izvršila je jedan napad² na želj. stanicu Lekenik i Greda (na pruzi Zagreb-Sisak). Kod akcije na Gredu koja nije u cijelosti uspjela ustanovljeni su slijedeći nedostaci i to objektivne i subjektivne naravi: podaci nisu bili točni, uslijed jake kiše i blata zatajilo je nekoliko puškomitraljeza, prigodom transporta brdskom topu pokvarila se osovina, a protutenkovskom topu pukla je udarna opruga. Naš II. bataljon prije nego je uspio minirati prugu došao je vlak iz Siska sa oko 900 Nijemaca, slučajno. Naši su vršili napad, ali su Nijemci uspjeli kontramanevrom doći našima za leđa. Prigodom manevra, Nijemci prolazili su na brisanom prostoru oko 30 metara daleko od jedne naše čete, koja je mislila, da su to naši pa nije otvorila vatru. Da su naši otvorili vatru Nijemci bi se našli pod unakrsnom vatrom i veoma skupo platili, a i plijena bi bilo dosta. Ovako su se naši povukli. Naši rukovodioci u tom bataljonu nisu se snašli. Unatoč svega neprijatelj je imao oko 30 mrtvih i 35 ranjenih, a naši gubici 3 mrtva i izgubljena, a 4 ranjena.

Napad na Lekenik takode je ukazao na nedostatke kod rukovodioca uslijed zbrke u komandi, kojoj je najviše kriv zamjenik komandanta Brigade, jer je svojim mješanjem i direktnim komandovanjem ne samo sa rukovodiocima četa već i vodova doprineo zbrci, ali unatoč toga rukovodstvo bataljona nije pokazalo mnogo

¹ Franc Knebl

² Vidi: Dok. br. 36.

inicijative i odlučnosti. U ovoj borbi neprijatelj je imao 18 mrtvih i neustanovljeni broj ranjenih. Naši gubitci 3 mrtva i 2 ranjena. Mrtvi su bili u glavnom radi minskih polja za koje nismo imali podatke. U toj akciji zarobljen je jedan domobranski natporučnik po imenu Filip Naglič i jedan njemački obergefreiter. Obergefreiter je pokušao bijeg pa je ubijen. Natporučnik bio je izjavio, da želi kod nas ostati, ali nakon dva dana pošto je na dosta lukavi način ispitao naše položaje i snage pokušao je podmititi jednog druga da mu pomogne u bijegu i da isti s njime ode u Zagreb. Vojni sud ove Brigade osudio je natporučnika na smrt, što je i učinjeno.

Disciplina i moral boraca u ovoj Brigadi može se reći, da je na priličnoj visini, što se očituje u marševima i borbi i kod ishrane. Naime, borci su pretežnim dijelom goli i bos, a naučeni su na dobru hranu u Slavoniji i Bilogori, pa ipak izvršavaju naloge i ne zapaža se neko naročito nezadovoljstvo. Istina, imade tu i tamo pojedinačnih pojava malog gundanja i neizvršavanja naloga nižih rukovodioca.

Kod sela Lijevo Vratečko srušena su 2 mosta i to na cesti i pruži. Most na rijeci dugačak oko 20 metara, a na pruži oko 16 met. Tom prigodom zarobljena su 2 Nijemca i 1 domobran. U akciji na kožu u Vel. Mlaci kod Zagreba išlo je sve u priličnom redu, a zaplijenjeno je kože za gornje dijelove cipela za oko 800 pari. U zasjedi kod Desinca na pruži Zagreb — Karlovac ubili smo 12 ustaša i 6 žandara, a izvjestan broj ranili, nakon kratke borbe naši su se morali povući, jer je došlo 5 tenkova. Gubitaka nismo imali. Neprijatelj je postavljao također zasjedu na drugu stranu ceste ne znajući za nas. Inače zasjede na ovom sektoru slabo uspjevaju pošto neprijatelj postavlja zasjede, a i imao je već mnogo neugodnog iskustva sa našim zasjedama pa je jako oprezan.

Kulturno-prosvjetni rad odvija se uglavnom oko zidnih i usmenih novina, pjesme, glazbe i poneke recitacije. Diletantskih grupa nema. Zidne novine izlazu dosta često, ali su sadržajno i po broju saradnika slabe. Piše se općenito, a manje o samom životu Brigade. Dade su upute da se u četama formira kulturno-prosvjetne odbore u kojima će pojedinci biti zaduženi konkretnim dužnostima.

Politički rad odvijao se je uglavnom oko tumačenja osnovne naše narodno-oslobodilačke linije, a čitali su se i aktuelni članci iz naše štampe. Diskusija se pokretala na taj način što je bila organizirana i pripremljena dok nije došla u zamah. Borci ove Brigade bili su naučeni na odličnu ishranu u Slavoniji i Bilogori pa kad su došli u Pokuplje istupali su neki vrlo surovo prema narodu zahtijevajući bolju hranu nego što su je dobivali. Smjesta se pristupilo tumačenju borcima, da to nije pravilno jer sa jedne strane ovaj narod je si-

roniašniji, a sa druge strane nije niti toliko priljubio NOB kao Slavonci. To se je odmah popravilo i kad su nakon toga došli u Žumberak borci više ne griješu, a s druge strane kažu pa u Žumberku je bolje nego što smo mislili. Štab brigade sa svoje strane nastoji da poboljša ishranu boraca dobavom mesa. Na političkim časovima istupaju i delegati, koji prije toga održu konferenciju sa komesarima četa, tako se delegati osposobljavaju i razvijaju.

Poručili smo po materijal iz Slavonije pa ćemo organizirati vojno-politički kurs pri štabu Brigade, a dotle se održavaju planska predavanja pri štabovima Bataljona za komesare četa, delegata i naprednije partije i skojevce.

Higijena u zadnje vrijeme znatno se poboljšala, a naročito pitanje ušiju, jer su se drugovi u kratko vrijeme dva do tri puta parili. Bilo je četiri slučaja tifusa i nekoliko slučajeva gripe. Inače vrlo oskudijevamo sa sanitetskim materijalom, ali nakon dolaska u Žumberak vjerujemo, da ćemo se snabdijeti i već smo poduzeli korake.

Zaplijenili smo nešto štofa, tako, da smo neke drugove i drugarice donekle obukli, međutim naša Brigada još uvijek je jako loše obučena i neminovno joj se mora pomoći. Štab Sektora obećao je da će sa svoje strane poduzeti korake kod Glavnog Štaba Hrvatske. Ovdje već pada snijeg, a pošto je veliki broj loše obučenih, a za nekakvu akciju, koja bi donijela dovoljno plijena za sada nema izgleda.

U ovoj Brigadi imade 95 drugarica, ali njihovo držanje, disciplina, a naročito moral su na priličnoj visini. Nekoliko drugarica su rukovodioci, a ima ih članova Partije i SKOJ-evki.

Bolnička služba i intendatura djeluju zadovoljavajuće. Ističe se intendant Brigade inicijativnošću i marljivošću, a u bataljonima u I. i IV. dobro, u II. i III. nešto slabije, ali su u zadnje vrijeme i oni bolji, jer su bili kritikovani.

Obavještajna služba nije na visini, a zato, jer se sa strane štabova ne poklanja pažnja odgoju, a s druge strane kad se ima nekoga s kim ne znamo što bi onda ga stavimo za obavještajca ili informativca. Obavještajci se pretvaraju u obična njuškala i često puta smatraju, da im je dužnost postavljati podvale i njuškati štabove mjesto da vrše glavni svoj zadatak. Nastojati ću da obavještajnu službu sredim i sa njima da se radi te da se njihov rad kanalizira pravilnim Putem.

Partijci se u glavnom ističu od ostalih boraca, ali ipak nisu na visini. Direktive sprovadaju se u život djelomično i malo gdje zadovoljavajuće. Ovo se može s jedne strane tumačiti nedovoljnom upornošću partijskih sekretara, a s druge strane pomanjkanjem Partijnosti samih partijaca. Problem podizanja partijnosti i ljubavi

prema svojoj Partiji postavlja se najoštrije pred partijsku organizaciju Brigade, da bi se to polučilo date su direktive da se proučava osnovni materijal i to: O Partiji, Partija, Uloga K.P. u NOB i Borimo se za čistoću i boljševizaciju naše Partije. Nakon toga dati će se upute za ostali prosvjetni rad. Nadalje upozoreni su svi partijci da partijski sastanci bilo radni ili prosvjetni treba da budu redoviti i čim češći bez obzira na umor i vrijeme. Još ne poznajem dovoljno cijelu Brigadu, ali sam I. bataljon dovoljno obišao i tamo se zapaža vrlo niski stupanj i ideološke izgradnje, a komandant bataljona i komandiri četa plivaju rado u despotizam. Inače je karakteristika ove Brigade što su svi rukovodioci manje više mladi i neiskusni. Do sada je obrađivan prosvjetni materijal I. Glava Historije VKP/b/, ali sami partijci kazali su, da pošto svako nekoliko dana pređu par stranica na koncu ne znaju što su učili. Zato sam dao direktive za proučavanje gore navedenog materijala i preporučio naprednijim partijcima da Historiju uče sami ili u malom krugu kada nađu vremena.

Organizacioni rad Partije bio je u ovoj Brigadi nejasan mnogim drugovima tako na pr. dao sam upute da su članovi bataljonskog Biro-a izim sekretara i sekretara SKOJ-a bataljona, a također i komesar bataljona. Pitanje da li je komesar bataljona član bataljonskog Biro-a do danas meni nije jasno, jer u XIII. Brigadi³ u kojoj sam bio nikad taj problem nismo raščistili. Međutim u praksi i tu i tamo komesari bataljona su članovi bataljonskog Biro-a. Ja lično smatram da je dobro, ako je komesar bataljona član bataljonskog Biro-a. Primanje i isključivanje iz naše Partije može da uslijedi uz odobrenje sekretara Partijske Organizacije Brigade. U bataljonu forum partijski jest bataljonski Biro, analogno tomu u XIII. Brigadi partijski forum Brigade sačinjavali su sekretari bataljonskih Biro-a, sekretar Brigadnog Komiteta SKOJ-a uz sekretara partorganizacije Brigade. To je bio forum na kojem se vijećalo, razmatralo rad i nakon diskusije donášalo direktive i t.d. U ovoj Brigadi, a i u razgovoru sa drugovima kažu da toga nije bilo, već da sam sekretar Partijske organizacije Brigade donáša i prosljeđuje direktive bilo pismeno ili usmeno. Znači da ja kao partijski sekretar organizacije u Brigadi zapravo nemam foruma već sam član i sekretar Štabske ćelije, koja iako ćelija višega vojničkog tipa ipak nije forum. Smatram da je praksa koja je bila u XIII. Brigadi ispravna i molim da mi C.K.K.P.H. odgovori na ovo pitanje, a i na ostalo.

Partijaca imade na licu 234, a SKOJ-evaca 225, od toga drugarica u Partiji 17, a u SKOJ-u 47. Znači od ukupno 95 drugarica imade

³ Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar«.

ih u SKOJ-u i u Partiji 64. Brigada broji sada na licu 960 drugova i drugarica.

Također neznam da li je potrebno da u svakom svom izvještaju navadam ime i prezime i ostale karakteristike za drugove koji se primaju u Partiju.

Rad SKOJ-a u ovoj Brigadi, uslijed odlaska dvaju dobrih drugova koji su rukovodili SKOJ-em na kurseve, ali se nisu vratili nešto je popustio, jer sadašnji rukovodioc SKOJ-a u Brigadi jest jedna drugarica koja privremeno vodi, a sama nije još dovoljno sposobna niti iskusna da bi mogla rukovoditi.

U XIII. Brigadi, a i u ovoj ne postoji politodjel. Znam da u mnogim Brigadama postoje politodjeli i da njihovo postojanje veoma mnogo koristi pravilnom radu i podizanju Brigada. Neznam točno rad politodjela kako se formira, i t.d., zato molim C.K. da mi na ovo pitanje odgovori. Nadalje ako je moguće poslati jednoga druga koji bi održao srednji partijski kurs ili eventualno viši, a on bi ujedno mogao pregledati rad Partije u ovoj Brigadi.

Još ne poznajem dovoljno ovu Brigadu, pa zato nisam ulazio u kritičko i temeljito analiziranje problema i rada, ali smatram da ću uskoro to savladati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sekretar:
Drezga Porin, v.r.

*Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-29/1859*

103

1943, prosinac 1.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i stanju podređenih jedinica u Hrvatskom zagorju i Moslavini

Op. 860/43.
1 prosinca

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Nakon likvidacije Koprivnice,¹ jedinice XXVIII Divizije, U. Brigada »Braća Radić«, II Brigada II Oper. zone, Kalnički N.O.P. Od-

¹ O oslobađanju Koprivnice vidi: Dok. br. 67.

red i Bjelovarski nastavili su sa uništenjem komunikacija, koje vode iz pravaca Bjelovar, Križevci, Varaždin, mađarska granica prema Koprivnici, i ujedno osiguravale evakuaciju plijena iz Koprivnice.

21. XI. otpočeo je pokret XXVIII Divizije II Brigade II Oper, zone u Moslavinu sa ciljem napada na uporište Čazmu.² U. brigada »Braće Radić« prebačena je sa položaja kod Ludbrega prema Križevcima, dok je iste položaje zauzeo Kalnički P. Odred s jednim bataljonom kao pretstraža na Varaždin bregu.

Na sektoru Kalnika neprijatelj nije u međuvremenu pokušao prodirati prema Koprivnici, nego je jedino iz Križevaca vršio dnevne patrole jačim snagama [prema] okolnim selima. Naše jedinice stalno postavljaju zasjede prema Varaždinu i Križevcima, ali nije došlo do borbe sa neprijateljem.

Zagorski P. Odred vodio je manje borbe sa neprijateljem, koji je kretao iz Zlatara i Lepoglave i Varaždina.³ Na pojačanu aktivnost Zagorskog odreda, neprijatelj je doveo pojačanja u Lepoglavu, Krapinu, i Krapinske Toplice, i ponovno zaposjeo Zlatar.⁴

Zagrebački odred morao je ovih dana napustiti svoj sektor, je je neprijatelj koncentrisao veće snage na tom sektoru sa ciljem čišćenja. Odred se povukao u Dubravu.

Na sektoru, koji obuhvata naša zona, od likvidacije Koprivnice, neprijatelj nije vodio ofanzivne operacije, niti je koncentrirao snage i time vršio pripreme za ofanzivu. Neprijatelj je doveo manja pojačanja u Križevce i Varaždin, koncentrirao snage od 3.000 »Čerkeza«⁵ na sektoru Dugo Selo — Vrbovec — Lupoglav vjerojatno sa namjerom jačeg osiguranja pruge Zagreb — Banova Jaruga i Zagreb —

— Križevci, koje su stalno ugrožene od naših jedinica. Prema podacima informativne službe, neprijatelj iz Zagreba šalje neke svoje jedinice u Šestine i Gračane i druga okolna sela pred opasnošću od bombardovanja. O ofanzivi,⁶ koja bi trebala otpočeti početkom decembra na našu slobodnu teritoriju, ne možemo ništa konkretnog doznati, a sudeći po snagama s kojima neprijatelj raspolaže na svom sektoru, sa ofanzivom ne može se otpočeti. Neprijatelj lansira vijesti o ofanzivi, želeći nas time obmanuti. Stavili smo u zadatak našim informativnim oficirima da obrate svu pažnju na pokret neprijatelja iz Varaždina, Križevaca, Zagreba, Zlatara, njemačke i ma-

² O pripremama za napad i o borbama za oslobođenje Čazme vidi: Dok. br. 60 i 126.

³ Vidi: Dok. br. 70.

⁴ U Zlatar su ušle ustaške snage, vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, dok. br. 189.

⁵ Riječ je o Prvoj kozačkoj konjičkoj diviziji koja se kretala prema Baniji gdje je bila dislocirana, vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 141.

⁶ Podaci o neprijateljskoj ofanzivi nisu točni, ustaše su samo pojačavali posade strahujući od novih napada, a snaga za ofanzivu nisu imali.

đarske granice, i prate da li će vršiti koncentracije, dok će jedinice na sektoru Kalnika i Zagorja dnevnim patrolama izviđačkih jedinica pratiti pokrete neprijatelja iz uporišta koja bi trebala da budu baza za ofanzivu.

Za protekli period, od zauzimanja Koprivnice do kraja mjeseca studenog, u našim se jedinicama pored akcija radilo na vojnoteorijskom uzdizanju kadrova: organizovani su vojni kursevi za desetare i vodnike u brigadama i Zagorskom odred u razradena su sva uputstva, koja smo dobili od Glavnog štaba, zajedno sa komandnim kadrom. Za usavršavanje i osposobljavanje desetara i vodnika organizovali smo podoficirsku školu, koja će otpočeti sa kursovima 10.

XII. 43.

AKCIJE

Zagrebački odred:

III Bataljon 26/27. izvršio je napad na želj. stanicu Vrbovec,⁷ u kojoj se nalazilo 130 domobrana. Napad nije u potpunosti izveden, jer je u toku noći stiglo Nijemaca za pojačanje za koje se nije znalo. Zarobljen je 41 domobran, zaplijenjeno 50 pušaka, 2.000 metaka i oko 100 bombi. Naši gubitci: 1 mrtav i 5 lakše ranjenih, dok gubitci neprijatelja nisu poznati, ali se pouzdano zna da je i on imao gubitke.

Aktivnosti tog odreda nije zadovoljavajuća, iz razloga što neprijatelj na tom sektoru pojačava garnizone, a sam Odred, koji je sastavljen uglavnom od boraca i rukovodilaca koji nisu prošli kroz značajnije borbe, ili uopće nisu imali borbe, ne predstavlja onu operativnu snagu koja bi po svom brojnom stanju mogla uspješno djelovati na neprijatelja iz zasjeda i na uništavanju njegovih komunikacija na tom sektoru. Po dolasku u Moslavinu, komandant⁸ i politkomesar⁹ ovog štaba izvršili su neke izmjene i popunu komandnog kadra u Odred.

U. Brigada »Braća Radić«:

Nije imala borbi. Uglavnom se sav rad svodio na organizaciju vojno-političkih kurseva sa komandnim kadrom i održana je jedna vojna konferencija sa komandnim kadrom četa i bataljona Brigade, na kojoj je prisustvovao i načelnik¹⁰ ovog štaba. Kursevi su organi-

⁷ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, dok. br. 147.

⁸ Vladimir Matetić

⁹ Marko Belinić

¹⁰ Rade Bulat

zovani, i Brigada u vojničkom pogledu sada pretstavlja našu najbolju jedinicu. Štab brigade je dobar, ali nepotpun, jer im manjka načelnik Štaba. Dosadašnji v.d. načelnika" Štaba, koji nije zadovoljio, jer se suviše kancelarizirao, povučen je i predviđen za nastavnika podoficirske škole, jer posjeduje solidno vojničko znanje, pošto je bio kapetan u jugoslovenskoj vojsci i mislimo da će na toj dužnosti moći najviše koristiti.

Kalnički N.O.P. Odred:

Poslije izmjene Štaba, počeo se sređivati, ali još nije sređen. U Odredu su organizovana 3 bataljona. Od Međimurske i Varaždinske čete formiran je Varaždinski bataljon. Taj bataljon po svome elementu ima najbolje perspektive. 23. i 24. XI. vodio je uspješne borbe¹² sa manjim snagama ustaša, koji su krenuli iz Varaždina prema Varaždinskim Toplicama. Tom prilikom neprijatelj je imao preko 20 izbačenih iz stroja, od kojih 7 mrtvih. Među mrtvima nalazi se poznati ustaški agent iz Varaždina Medvedec, dok je najveći krvnik i razbojnik agent Dubić, sa tri metka smrtno ranjen. U odredu se drže savjetovanja sa komandnim kadrom i radi na organizaciji de-setarskih i vodničkih kurseva. Odred stalno postavlja zasjede uz Varaždin i na cesti Varaždin —Zagreb, ali pri tom nema mnogo uspjeha, jer neprijatelj samo povremeno izlazi prema našem teritoriju, a komunicira sa Zagrebom, preko teritorija koji kontrolira Zagorski P. Odred.

Zagorski N.O.P. Odred:

Potpuno je vojnički oformljen u tri bataljona. Odred ima preko 500 boraca i to većim dijelom dobrovoljaca. Odred je sada sređen. U Štab odreda poslan je zamjenik komandanta. Borbenost boraca je na dosta velikoj visini. Disciplina je slaba, jer su to mahom borci koji nisu služili vojsku i politički nesvjesni. 16. XI. pokušale su ustaše u jačini od oko 100 vojnika sa 8 tenkova razbiti I Bataljon koji se nalazio u selu Sambolići¹³ (sekc. Ptuj, 1:100.000). Manevrom i kontranapadom bataljona neprijatelj je natjeran u bijeg u pravcu Gornje Batine. Neprijatelj je imao gubitaka, ali je nepoznat broj, jer je vršio evakuaciju pod zaštitom tenkova. Gubitaka na našoj strani nije bilo.

19/20. XI. 1. četa III Bataljona izvršila je uspješan napad na žandarmerijsku stanicu u Vinici.¹⁴ Napad je sjajno izveden i borci

¹¹ Ilija Petrović

¹² Vidi: Dok. br. 88.

¹³ Kao bilj. 3.

¹⁴ Isto.

su na juriš upali u zgradu i nisu dali neprijatelju vremena da otvori vatru. Zarobljeno je 12 žandara, a zaplijenjeno 11 pušaka, 1 parabola, 1.500 kom. municije, 2 defanzivne i 3 ofanzivne bombe.

21. XI. izvršile su ustaše napad na položaje III Bataljona kod Prigorca.¹⁵ Neprijatelj je tačno znao položaje Bataljona i izvršio napad sa tri jake kolone. Zahvaljujući magli i slaboj budnosti Bataljona neprijatelj je postigao iznenađenje. U toj borbi izgubljen je teški mitraljez i nestalo 14 boraca, koji se nisu vratili, ali nije utvrđeno da su poginuli i zarobljeni. Štabu odreda uputili smo pismo da pojača saradnju sa Slovincima i zajednički s njima vrše akcije duž rijeke Sutle. Slovenskom kozjanskom odredom, koji je slab, poslali smo 13 drugova Slovenaca sposobnih za rukovodioce i 2 puškomitraljeza.

Bjelovarski N.O.P. Odred:

Uglavnom sprovodi mobilizaciju i vrši akcije diverznog karaktera, jer na njegovom sektoru nema manjih uporišta. Taj odred ima brojno stanje oko 700 boraca.

Moslavački Odred:

Uglavnom je sprovodio mobilizaciju i danas ima 4 bataljona, i pratio je transport sa hranom za Baniju, otkuda je 18. XI. dopremio sljedeće oružje: 814 pušaka, 24 puškomitraljeza, 23 t. mitraljeza »Breda«, 2 protutenkovska topa 47 m/m, 50.000 metaka za puške, 20.000 za mitraljeze i 300 granata za top.

U Moslavinu je krenuo komandant i politkomesar ovog štaba sa XXVIII Divizijom i Moslavačkom brigadom i rukovode sa akcijom na Čazmu, a potom će pristupiti formiranju brigade¹⁶ od Moslavačkog, Zagrebačkog i Bjelovarskog odreda.

Poslije formiranja nove brigade, uputit ćemo U. Brigadu »Braće Radić« u Zagorje, dok ćemo sa ostalim jedinicima i dalje ugrožavati neprijateljske komunikacije i izvršavati dobivene zadatke od Glavnog štaba.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:
službeno odsutan

Za komandanta — pukovnika
načelnik Štaba — major

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut, 1472 A, F. 7, dok. br. 10.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 1, str. 7 — 11.

¹⁵ Isto.

¹⁶ O formiranju brigade »Matija Gubec« vidi: Dok. br. 134.

1943, prosinac 1.

Izveštaj Sanitetskoga odsjeka Komande Moslavačkog područja referentu saniteta Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske za razdoblje od 21. do 30. studenoga 1943. godine.

Sanitetski odsjek Komande
Mosl. Područja
1. XII. 1943.

San. br. 26

Štabu II. Oper. Zone NOV i POH
(Za Referenta saniteta)

Položaj

Šalje se sanitetski izvještaj od 21. do 30. XI. 1943.

U našim sanitetskim ustanovama imamo 173 bolesnika. Od toga 121 ranjenih. Većina ranjenika su teži, uslijed toga jer su rane većinom zadane bombama i minama, a imamo i priličan broj fraktura kosti.

Drugi paviljon u konspirativnoj bolnici nije izgrađen i već preko petnaest dana se na njemu ništa ne radi. Mi smo upozoravali sa naše strane, da će nam hitno trebati taj paviljon kao i na sve ostalo čime bi se morali sada poslužiti i u vezi sa akcijom naše vojske u Moslavini, ali nažalost oni kojima je bila saopćena ta dužnost stali su na po puta. Zato treba pozvati na odgovornost sve one, koji su krivi da nismo mogli sada smjestiti onako naše ranjenike kao što smo imali u vidu. Sličan je slučaj i sa renoviranom zgradom u bolnici 2. Premda je upozoreno prije 2 dana nego što će stići ranjenici, da nam se popravak najhitnije dovrši, našli smo majstore gdje rade još za vrijeme kad smo ranjenike unašali u zgradu. Još i danas nismo dobili štednjak u kuhinju u istoj zgradi, kao ni most preko potoka u kojem teče voda preko pola metra, a kuda moramo prevoziti ranjenike. Uslijed pomanjkanja prostorija morali smo isprazniti pučku školu u Gornjoj Garešnici kuda vršimo smještaj bolesnika. Ovi bolesnici su dosta loše smješteni, jer nam manjka zapravo sve što im je potrebno, osim hrane i lijekova. Mi nastojimo dokazati kako obzirom na veliki broj bolesnika nismo u stanju pružiti sve

ono što oni trebaju, pa ih drugarski molimo, da nam to uzmu u obzir jer će se stanje popraviti čim dobijemo za nas potrebne stvari od plijena naše vojske. Trebamo oko 150 pari rublja, oko 100 slama-rica, barem 200 pokrivača, pa bi na taj način podmirili najvažnije potrebe naših bolesnika. Nadamo se i uvjereni smo, da će naše potrebe u sanitetu biti zadovoljene obzirom na akciju koja se vodi u Moslavini i što će nam Štab II. Oper. Zone izići u svakom pogledu u susret.

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Šef sanitetskog odsjeka:
.....¹ v.r.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1475, f. 1/2, dok. br. 6.

105

1943, prosinac 1.

Izještaj Okružnoga NOO Moslavina ZAVNOH-u o organizacijskom stanju i političkoj situaciji te pojačanim mjerama protiv špijunaže

Okružni N.O.O. Moslavina
Upravno-administrativni odjel
1. XII 1943.

Tek. br.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
H R V A T S K E

I Z V J E Š T A J

1.) Organizacija: Na teritoriju našeg okruga od 256 sela imade-
m^o 234 seoskih odbora, od 20 općina 14 općinskih odbora i 4 kotars-
ka N.O.O.-a i čo Sisak, Kutina, Čazma i Garešnica.

Organizacija Narodno oslobodilačkih odbora je potpuna s po-
manjkanjem stručnih sila (liječnika, veterinara i t.d.)

¹ Potpis nečitak.

Na oslobođenoj teritoriji svi su odbori birani, a na neoslobođenoj teritoriji kotara Sisak i Kutina, odbori su imenovani. Na oslobođenoj teritoriji kotara Sisak i Kutine odbori su također birani.

Okružne konferencije nisu održavane, kao ni općinske. Kotarske konferencije održane su osim u kotaru Sisak.

Najveći nedostatak u radu seoskih i općinskih odbora je nerazumijevanje dužnosti i prava, koje su do sada kočile svaku inicijativu u radu.

U administrativnoj podjeli ne osjeća se potreba nikakvih izmjena, jer je ona već ranije učinjena.

2.) **Politička situacija:** Glavna karakteristika političke situacije u ovom okrugu — u kotarevima čazmanskom, sisačkom, kutinskom i garešničkom — može se izraziti slijedećom konstatacijom: spori ali stalan uspon osvješćivanja masa i opredjelenja Narodno oslobodilačkoj borbi.

Pretežni dio pučanstva ovog okruga je hrvatsko s jasno izraženom i tradicionalnom stranačkom opredjeljenošću — pristaše HSS-a. Uslijed straha izazvanog stalnim i sistematskim terorom okupatora i njegovih slugu, uslijed špekulantskih momenata, priliv u redove Narodno-oslobodilačke borbe nije bio u onolikoj mjeri kod hrvatskog pučanstva, u kojoj bi objektivno mogao biti.

Međutim u posljednje vrijeme osjeća se stalno poboljšanje. Ogroman procenat vojnih »bjegunaca«
dezertirao je iz redova neprijateljske vojske i nalazi se kod svojih kuća. Istovremeno stvaranje Izvršnog odbora HSS-a i ulazak u ZAVNOH čini dobre temelje, da se 7.000 vojnih bjegunaca opredijeli za Narodno-oslobodilačku borbu, koji su sada još po strani.

Naša borba svugdje u narodu nailazi na velike simpatije, ali se te narodne simpatije manifestuju uglavnom u materijalnoj pomoći, dok je narod u pitanju stupanja u borbene redove, prilično pasivan. Mobilizacijom zahvaćeno je od početka do danas 3200 boraca.

U kotaru Sisak Česi iako sa simpatijama prate Narodno-oslobodilačku borbu nisu dali još niti jednog partizana, naprotiv u kotaru Garešnica listom su pristupili oružanoj borbi.

Mađari našeg okruga odnose se prema Narodno-oslobodilačkoj borbi još uvijek pasivno.

3.) **Narodni neprijatelji:** Na području javne sigurnosti nismo imali slučajeva vrijednih spomena.

Po pitanju šverca poduzela se je široka kampanja, da se objasni narodu o štetnosti šverca po Narodno-oslobodilačku borbu. U tu svrhu izdane su i zabrane i pojačane seoske i ostale straže, da se šverc svede na minimum.

U borbi protiv špijunaže u korist neprijatelja uhapšeno je 32 osobe, kojima je krivica dokazana, te su streljani, po vojnom sudu.

U kotaru Garešnice pojavila se je sekta svetopismaša neprijateljski raspoložena prema Narodno-oslobodilačkoj borbi, uzimajući sve veći zamah. Poslije likvidacije nekoliko kolovođa pokret je ugušen na zadovoljstvo sela iz kojeg su bili, jer je samo selo tražilo likvidaciju.

4.) Neprijateljska propaganda osjeća se jedmo u pasivnosti jednog dijela naroda, a inače nije uhvatila dubljeg korjena.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
I.¹ Bolt, v.r.

M.P.²

Okružni N.O.O. Moslavina

1. XII. 1943.

Tek. br.

ZEMALJSKO ANTIFAŠISTIČKO VIJEĆE
NARODNOG OSLOBOĐENJA
H R V A T S K E

Priloženo šaljem Vam izvještaje³ našeg Okružnog N.O.O.-a i to od slijedećih odjela:

- 1.) Upravno-administrativni
- 2.) Ekonomski
- 3.) Prosvjetni
- 4.) Propagandnog
- 5.) Socijalnog
- 6.) Zdravstvenog

Primjećujemo, da ih ovih izvještaja nećete još dobiti sliku pravoga stanja našeg okruga i to zato jer su mnogi odsjeci proradili tekar prije nekoliko dana, a i sam sekretar došao je na to mjesto prije par dana. Prema tome nije bio u stanju, da prikupi sve potrebne Podatke.

¹ Ivan

Okrugli pečat: Okružni NOO Čazma

³ (u sredini petokraka zvijezda)

Navedeni izvještaji nedostaju.

Molim Vas, da se kritički osvrnete na naš rad, te da nam javite svoje primjedbe, a mi ćemo nastojati onda naš rad prema tome usmjeriti.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
I. Bolt, v.r.

M.P.⁴

P.S. Prilažemo Vam i zapisnik zadnje plenarne sjednice održane dne 25. XI 1943.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-7/502

106

1943, prosinac 1.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o napadu partizana na Galgovo i neuspjelom pokušaju prodora ustaša, domobrana i Nijemaca u Čazmu

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 335

(po podacima primljenim 1. XII 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: 29. XI. napali su partizani našu posadu u Galgovo¹ (19 km j.z. od Zagreba). Posada se pred nadmoćnijim neprijateljem povukla u Rakov Potok (16 km j.z. od Zagreba). Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 4 ranjena.

Podr. Čazme: 28. XI. poduzeti podhvat za odterećenje Čazme² nije uspio usljed jačeg neprijateljskog otpora kod Narte (10 km j.z. od Bjelovara) i kod Dabca (6 km j.z. od Čazme). Vlastiti gubitci:

⁴ Kao bilj. 2.

¹ Vidi: Dok. br. 138.

² Opširnije vidi: Dok. br. 108.

- a) Nijemaca: 3 mrtva i 7 ranjenih oružnika;
b) Naši: Posada Čazme brojčano slaba. 1/5 gorske pukovnije većinom poginula, a mali se dio probio preko potoka Česma, u kojem se nepoznati broj utopio.

U ponovnom poduzetom podhvat 29. i 30. XI. prema Čazmi dostigla je naša kolona s. Šušnjari (8 km j.z. od Čazme), a Nijemci poslije teške borbe s. Graberje (11 km j.z. od Čazme).

1. XII. u jutro uslied nadmoćnosti neprijateljskih snaga, Njemci su prekinuli podhvat za oslobodenje Čazme.

Podr. Siska: U toku noći 26/27. XI. tuklo je naše topništvo sa 20 granata po nalogu Njemca s. Cepeliš (4 km j. od Petrinje).

3

Po nalogu
Glavara glavnostožerskog ureda
Pročelnik operativnog odjela
M p 4 glavnostožerni podpukovnik
/Helbich/
Helbich,⁵ v.r.«

Original, strojopis

Sign, AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

I 107

1943, prosinac 1.

Zagreb

Obavijest Pododsjeka VI Pododsjeku IV o napadu partizana na njemačku vojnu kolonu kod Vrbovca na što su Nijemci uhapsili i za odmazdu strijeljali dvadeset nedužnih seljaka iz Vrbovca

Od pododsjeka VI.

PODODSJEKU IV.-

Broj : V.T. 11165-17-1943.-

Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁵ Dragutin

PREDMET: Napadaj partizana na njemačku
p r e s e l i c u . -

Dana 27. XI. o.g. napali su partizani njemačku vojnu preselicu u blizini željezničke postaje Vrbovec, kotar Križevci. U tom okršaju poginulo je 8 njemačkih vojnika i 3 partizana.

Za odmazdu su Nijemci uhitili 20 seljaka iz Vrbovca, a među njima i jednog domobrana, koji je 25. XI. o.g. bio došao kući na dopust. Istoga dana na postaji Vrbovec Njemci su streljali spomenutog domobrana i seljake, njih 20, kao taoce, jer napadači nisu uhićeni.

Ovo streljanje nedužnih seljaka i domobrana izazvalo je kod tamošnjeg pučanstva veliko nezadovoljstvo i ogorčenje, a posebno paniku i strah. Osim toga ovaj spomenuti nepromišljeni čin ponukati će mnoge seljake, da pobjegnu u šumu k partizanima od straha, kako bi si makar život spasili.-

Zagreb, dne 1. prosinca 1943.-

Original, strojopis

Sign. RSUP SRH, 1-16/991.

108

1943, prosinac 2.

Izveštaj Štaba Dvadesetprve NO brigade Štabu Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije o borbama prilikom akcije na Čazmu

STAB
XXI BRIGADE N.O.V.
JUGOSLAVIJE
O. broj: 221/43
Dne 2. XII. 1943

Predmet: 10-dnevni izvještaj o vojnom
radu za vrijeme od 20. XI. do 30. XI. 1943.

ŠTABU XXVIII DIVIZIJE N.O.VJ.

I. RAD JEDINICA:

Za proteklih 10 dana jedinice ove brigade uglavnom su **provele** na putovanju iz Kalnika za Moslavinu. U tom vremenu **stručno-voj-**

nički rad bio je vrlo slab, jedino ovih 10 dana što se je sa rukovodima povuklo iskustvo iz akcije na Koprivnicu. Petnaestodnevni plan rada, koji je postojao, po njemu se uopće nije radilo iz unaprijed navedenih razloga. Disciplina svakog dana se popravljala. Oružje se dosta dobro drži u redu, a naročito mitraljezi. Odnos rukovodilaca prema borcima dosta je dobar. Na svakom bivakovanju telefonska veza sa jedinicama dobro je funkcionisala.

II. IZVEDENE AKCIJE:

Za vrijeme svih 10 dana nismo izveli nijedne akcije, nego smo se nalazili u zasjedi prilikom akcije na Čazmu.¹

Dana 28. XI. 1943 na jedinice I i II bataljona, koje su držale položaje, već prema naređenju,² između Stare Štefanje i sela Laminca, naišla je neprijateljska prethodnica. U roku od 10 minuta vodeći borbu³ sa neprijateljem prisilili smo neprijatelja na povlačenje i gonjenje prema Narti. I bataljon, koji je bio u boku, otsjekao je neprijatelju otopnicu, primio borbu sa neprijateljem koji je otopao u 4 kolone. U toku vođenja borbe od pola sata neprijatelj se uspio probiti i povući u uporište Nartu. Neprijatelj je uglavnom bio: gestapovci i Švabe.

Dana 29. XI. 1943 oko 10 sati neprijatelj je krenuo u nekoliko kolona iz Narte.⁴ Glavnina neprijateljske kolone koja je išla cestom bili su Švabe. Desne neprijateljske kolone bile su gestapovci, a lijeve neprijateljske kolone bile su žandari i ustaše. Oko 13 sati neprijateljske kolone naišle su na naša sva tri bataljona, koji su bili na zasjedi i to: I, II i IV bataljon. Pošto nije bila dobra kontrola terena između I i IV bataljona, neprijatelj je uspio sa nekoliko jačih kolona proći između bataljona i zaći za leđa IV bataljonu. Nakon kratke borbe II i IV bataljon morali su se povući na nove položaje za jedan kilometar nazad u visini sela Novo Štefanje. U pomoć su stigle dvije cete III bataljona, koji se nalazio na položaju Zdenčec — Siščani. Na tim novim položajima, kada su se konsolidovale — sredile jedinice, izvršen je napad na neprijatelja, koji je već dopro do sela Novo Štefanje i u 16,30 sati uspjeli smo neprijatelja odbiti i otjerati u Nartu. Za to vrijeme I bataljon odbio je kolone koje su prema njemu nastupale i ostao dalje na svojim položajima.

1. XII 1943. g. naše jedinice su se povukle sa položaja Laminca — ~~ štefanje na položaje Vagovina — Bojana. 30. XI. 1943 u 14 sati

⁰ zadatku Dvadeset prve NO brigade prilikom napada na Čazmu vidi: Dok. br. 60.

Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, dok. br. 140.

³ Vidi: Dok. br. 106

⁴ Isto.

banda je stigla do Nove Štefanje i Daskatice, gdje je ostala na prenoćištu. Mi smo napravili plan za napad na bandu koja se nalazila u Novom Štefanju i 1. XII. 1943. u 7,15 otpočeo je napad⁵ na neprijatelja, koji se preko noći ukopao u selo. Ostala tri bataljona imala su zadatak da udare bandu s boka i da otsijeku otstupnicu. Bataljoni nisu izvršili svoj zadatak, jer nisu mogli stići na vrijeme, nego tek kad je banda bila u povlačenju pomogli su s boka I bataljonu bandu otjerali u samo uporište Nartu. Borba je trajala do 3 sata poslije podne. Banda je uglavnom bila Švabe, nešto gestapovaca i domobrana.

U ovoj borbi zarobljen je jedan njemački puškomitraljez, 2 šmajsera i 26 pušaka, 6.000 metaka, 2 pištolja, oko 15 bombi i još drugih manjih stvari, koje su, tačno se ne zna. Puškomitraljez »Zbrojovka«, koga je banda od nas zarobila, mi smo ponovo od njih oteli.

U tri dana borbe sa neprijateljem neprijatelj je imao sigurno oko 80 mrtvih i veći broj ranjenih.

U ova tri dana borbe imali smo 22 mrtva i 64 ranjenih. Mrtvi drugovi sahranjeni su u selu Vagovini i Štefanju u groblju. Naknadno umrlih od rana nemamo.

Nekim naročitim herojstvom nije se istakao nijedan drug koji bi se mogao proglasiti narodnim junakom. Prvog dana borbe greška je bila, pošto je postojala magla nije bilo dovoljno osmatrača i objavica, tako da se banda nije dočekala iznenadno, nego je banda naišla i nije se dobro dočekala. Drugi dan borbe bila je i greška što se nije dovoljno kontrolisao teren između I i IV bataljona, tako da je banda uspjela proći I i IV bataljon i prisilila nas povratiti se na drugi položaj. Isto tako greška je bila što I bataljon, kad je odbio neprijatelja, kad je nastupao na njegove položaje, nije pritekao u pomoć

II i IV bataljonu, koji su vodili borbu kod Štefanja. Trećeg dana borbe ogroman nedostatak bio je u tome što ti bataljoni nisu stigli na svoje položaje da bi otsjekli bandi otstupnice i udarili bandu sa bokova. Veza sa bataljonima bila je telefonska i dosta dobro funkcionisala. Starješine su se dosta dobro snalazile, bilo je slučajeva gdje se nisu momentalno snašli — slučaj komandira II čete I bataljona druga Ivković Branka, koji se za cijelo vrijeme nije snašao, a tako isto Štab II i IV bataljona, zadnjeg dana borbe, u prvim počecima, nije se dobro snašao. U ova tri dana borbe utrošeno je 30.490 metaka, 30 mina za laki bacač, 4 mine za teški bacač, naš top je ispalio 12 granata u Čazmi. U zasjedama je zarobljeno oko 6.000 metaka. U ovim borbama imali smo sljedeće gubitke:

⁵ Vidi: Dok. br. 126.

Bosiočić Jakob, komandant I bataljona, 2 delegata, jedan komesar čete, 3 desetara.

Ranjeni dva zamj. komesara, dva zamj. komandira, jedan komandir, dva vodnika, 4 delegata i 6 desetara.

U prilogu dostavlja se spisak gore navedenih drugova.⁶

STEČENA ISKUSTVA:

U trodnevnoj borbi stekli su ogromna iskustva. Prvi dan bila je jaka magla i hladno, tako da borci nisu mogli izdržati cio dan i noć u rovovima, nego su morali po dijelovima grijati se. Nije se postavio dovoljan broj objavnica i izviđača. Pokazalo se vrlo potrebno za postavljanje dalekih objavnica i sa njima držanje čvrste veze, a toga nije bilo i neprijatelj je došao pred same položaje, a da o tome nisu obaviještene komande četa. Desilo se je nesnalaženje u prvi mah i banda je uspjela organizirano se povlačiti.

Drugi dan borbe pokazalo se vrlo nepraktično držati jedne položaje utvrđene po dva dana. Banda je doznala za naše utvrđene položaje, tukla ih artiljerijom i bacačima, dok je jake snage bacala na krila naših jedinica, a potrebno je bilo držati jake daljnje patrole i slijediti pokret neprijatelja od samog uporišta i prema nastupanju neprijatelja rokirati jedinice i dočekati ga gdje je to najzgodnije. Neprijatelja ne dočekati sa svima snagama, nego sa toliko snaga koje ga mogu samo zadržati, dok veći dio snaga baciti na bokove, koje bi udarile sa bokova i leđa, a ipak pri tome imati jedan dio snaga kao rezervu. Desilo se je da naš bataljon, koji je bio zakonspirisan, trebao je udariti bandu s leđa, kada ona prođe. Isti je to učinio. Naše jedinice koje su gonile neprijatelja, [zbog] jake magle došlo je do pripucavanja između naših jedinica koje su gonile i koje su otsjekle otstupnicu neprijatelju. U slučaju jake magle treba biti vrlo oprezan da ne dođe do borbe između samih jedinica, dnevni znaci se na daleko ne vide, nego u tim slučajevima bilo bi potrebno davati »dnevne znake za javljanje«. Prilikom napada i manevrisanja s bočnog udaranja treba pravilno procijeniti za koliko vremena može svako odjeljenje koje je dobilo zadatak stići na svoj određeni cilj. Desilo nam se da nismo ocijenili, tj. izračunali vrijeme za koliko kolone mogu obići i kad je I bataljon napao bandu u Štefanju, uspjelo J^e bandu prisiliti na povlačenje. Banda je sa svima teškim oruđima u koloni otstupala neorganizovano i u panici, bez obezbjeđenja teškog oružja. Da su tri bataljona stigla udariti sa leđa sve bi oruđe palo u naše ruke.

Navedeni prilog nedostaje.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar
S. O.

Komandant:
Dako S. Puač, v.r

Prepis, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1122, f. 2, dok. br. 14.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 6, str. 24-27.

109

1943, prosinac 2.

Izveštaj Štaba Drugoga diverzantskoga bataljona Inženjerskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske o diverzijama u studenome 1943. godine

ŠTAB II DIVERZANTSKOG BATALJ.
INŽINJERSKOG OTSJEKA GLAVNOG ŠTABA
HRVATSKE
Broj 24
Dne 2. dec. 1943.

Izveštaj o akcijama II Diverzantskog bataljona u vremenu od
1-XI-43 do zaključno sa 30-XI-43 god.

I ČETA

Dana 10-XI-43, na pruzi Zagreb-Beograd, između Šaša i Živaje, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa ratnim materijalom, uništena je lokomotiva i 2 vagona, a 1 vagon je iskočio iz šina, pruge je potrgano 60 m, saobraćaj je stajao 24 sata.¹

Dana 17-XI-43, u 20 sati, na pruzi Sunja-Kostajnica, između Sunje i Majura, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa vojskom. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Prema podacima bilo je 24 mrtva i ranjena njemačka vojnika, pruge je potrgano 65 m, promet je stajao 24 sata.²

¹ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21, dok. br. 183.

² Vidi: Isto, dok. br. 191.

Dana 21-XI-43, u 21 sat, na pruzi Sunja-Bihać, između Sunje i \lajura, dignut je u vazduh njemački transport sa ratnim materijalom, uništena je lokomotiva i 4 vagona, pruge je potrgano 50 m, promet je stajao 28 sati.³

II CETA

Dana 15-XI-43, na pruzi Zagreb-Sušak, između Generalskog Stola i Donjih Dubrava, potrgano je pruge 200 m, promet je stajao 48 sati.

Dana 17-XI-43, na pruzi Zagreb-Sušak, između Generalskog Stola i Donjih Dubrava, potrgano je pruge 92 m, promet je stajao 20 sati.

Dana 29-XI-43, na električnom vodu Ozalj— Zagreb, u zajednici sa 3 četom dignuto je u vazduh 12 armirano-betonskih stupova,⁴ zagrebačka industrija još i danas stoji, stajaće još dosta dugo, pošto je ponovno postavljanje stupova između Zdenčine i Rakov Potoka jako otežano i iziskuje mnogo vremena.

Dana 30-XI-43 na pruzi Zagreb — Karlovac, između Karlovca i Draganića, dignut je u vazduh vlak, podatke nismo dobili.

Dana 30-XI-43, na cesti Karlovac-Pokupsko, dignut je u vazduh most dužine 25 m, kojim se je neprijatelj služio i zalijetao se u pljačku u obližja sela.

III ČETA

Dana 1-XI-43, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Desinca i Jastrebarskog, dignut je u vazduh njemački transportni vlak,⁵ uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 6 je izbačeno iz šina. Po podacima od seljaka bilo je mnogo mrtvih i ranjenih, a broj se nije mogao ustanoviti, pruge je potrgano 70 m, promet je zaustavljen 36 sati.

Dana 2-XI-43, na pruzi Zagreb-Sisak, između Lekenika i Grede, dignut je u vazduh njemački transportni vlak s vojskom⁶ (Austrijanci), uništena je lokomotiva sa 4 vagona, a 3 su vagona izbačena iz šina. Prema podacima od seljaka bilo je 20 mrtvih i nepoznat broj ranjenih, pruge je potrgano 80 m, promet je stajao 30 sati.

Dana 3-XI-43, u 9 sati, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Horvata i Zdenčine, dignut je u vazduh njemački oklopni vlak,⁷ uništena su 2 vagona sa kamenom, a lokomotiva je oštećena, pruge je potrgano 30 m, promet je stajao 10 sati.

³ Vidi: Isto, dok. br. 196.

⁴ Vidi: Isto, dok. br. 205 i 209.

⁵ Vidi: Isto, dok. br. 172.

⁶ Vidi: Isto, dok. br. 173.

Vidi: Isto, dok. br. 174.

Dana 5-XI-43, na pruzi Zagreb-Sisak, između Sv. Klare i Odre, dignut je u vazduh osobni vlak sa Švabama, uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 4 su izbačena iz šina. Prema podacima od seljaka bilo je 15 mrtvih i nepoznati broj ranjenih, pruge je potrgano 60 m, promet je stajao 20 sati.

Dana 7-XI-43, na pruzi Zagreb-Sisak, između Velike Gorice i Odre, dignut je u vazduh njemački transportni vlak⁸ sa vojskom, uništena je lokomotiva i 3 vagona, a 2 vagona su izbačena iz šina. Prema podacima od seljaka bilo je 10 mrtvih i 12 ranjenih neprijateljskih vojnika, pruge je potrgano 70 m, promet je stajao 30 sati.

Dana 7-XI-43, na cesti između Vukovine i Velike Gorice, uništeno je 2 km telefonskih stupova i žice.

Dana 7-XI-43, u 1 sat, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Jastrebarskog i Zdenčine, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa ratnim materijalom uništena je lokomotiva i 4 vagona, a 3 vagona su izbačena iz šina.⁹ Prema podacima od seljaka bilo je 4 mrtva i 6 ranjenih, pruga je bila potrgana 50 m, promet je stajao 25 sati.

Dana 7-XI-43, na pruzi Zagreb-Karlovac, u 9,14 i 17 sati bačeno je u vazduh 70 m pruge¹⁰, pomoću tempirnih olovaka, promet je stajao 24 sata.

Dana 7-XI-43, u 1 sat, dignut je u vazduh jedan armirano-betonski stup električnog voda Ozalj-Karlovac-Zagreb, prekid struje je trajao 50 sati.

Dana 8-XI-43, na pruzi Zagreb-Sisak, između Turopolja i Velike Gorice, dignut je u vazduh njemački vlak sa ratnim materijalom,¹¹ uništena je lokomotiva i 4 vagona. Prema podacima od seljaka bila su 2 željezničara mrtva i 4 Švabe teško ranjena, pruge je potrgano 80 m. Istovremeno trgana je pruga na 6 mjesta, i iste je oštećeno 160 m, promet je stajao 24 sata.

Dana 10-XI-43, u 9 sati, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Horvata i Leskovca, dignut je u vazduh ustaški oklopni vlak,¹² uništena je lokomotiva i 2 oklopna vagona. Prema podacima od seljaka bilo je 10 mrtvih i 6 ranjenih ustaša, pruge je potrgano 50, promet je stajao 20 sati.

Dana 12-XI-43, u 9 sati, na pruzi Zagreb-Sisak, između Velike Gorice i Odre, dignut je u vazduh njemački transportni vlak, uništena je lokomotiva, a druga je lokomotiva oštećena i 3 vagona, a 4 va-

⁸ Vidi: Dok. br. 26.

⁹ Isto.

¹⁰ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 21. br. 179.

¹¹ Vidi: Dok. br. 32.

¹² Vidi: Dok. br. 34.

gona su izbačena iz šina. Po podacima od drugova koji su na vezi bilo je 4 mrtva i pruge je potrgano 70 m, promet je stajao 13 sati.

Dana 17-XI-43, u 22 sata, na pruzi Zagreb-Sisak, između Mraclina i Turopolja dignuta je pruga na 4 mjesta i uništeno je iste 80 m,¹³ promet je stajao 20 sati.

Dana 19-XI-43, u 5 sati, na pruzi Zagreb-Sisak, između Lekenika i Grede, dignut je u vazduh njemački transportni vlak sa ratnim materijalom, uništena je lokomotiva i 5 vagona a 5 je izbačeno iz šina. Prema podacima od seljaka mrtvih i ranjenih je bilo ali je broj nepoznat, pruga je prekinuta na 2 mjesta, svega dignuto 150 m, promet je stajao 40 sati.

Dana 21-XI-43, u 7 sati, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Remetineca i Leskovca, postavljena je nagazna mina, ali nije naišao vlak, nego željezničar sa trokolicom i pošto je mina bila montirana tako da propusti prazne vagone od vlaka i prema tome on je minu prešao i mina je eksplodirala u njegovoj neposrednoj blizini i isti je ranjen. Pruge je razoreno 200 m, promet je stajao 24 sata.¹⁴

Dana 22-XI-43, u 23 sata, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Horvata i Zdenčine, dignut je u vazduh jedan betonski bunker i potpuno je uništen, prekinuta je također i telefonska veza.¹⁵

Dana 25-XI-43, na cesti Velika Gorica-Posavina-Sisak, dignut je u vazduh most dužine od 30 m i potpuno je srušen.¹⁶

Dana 26-XI-43, na pruzi Zagreb-Sisak, između Turopolja i Peščenice, presječena je pruga na jednom mjestu i uništeno je iste 30 m,¹⁷ promet je stajao 10 sati.

Dana 25-XI-43, na cesti Zagreb-Sisak, u Vukovini dignut je u vazduh most dužine od 20 m i potpuno srušen.

Dana 27-XI-43, u 22 sata, na pruzi Zagreb-Karlovac, između Horvata i Zdenčine, dignuta su u vazduh 3 betonska bunkera i 100 m pruge, promet je stajao 22 sata. Eksploziva je utrošeno 780 kg.¹⁸

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Drago,¹⁹ v. r.

Komandant

Mičo Bulat, v.r.

¹³ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, dok. br. 191.

¹⁴ Vidi: Dok. br. 73.

¹⁵ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, dok. br. 198.

¹⁶ Vidi: Isto, dok. br. 199.

¹⁷ Vidi: Isto, dok. br. 200 i 201.

¹⁸ Vidi: Dok. br. 93.

¹⁹ Melek

M.P.²⁰

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 121 A, f. 8, dok. br. 3.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 8, str. 35-38.

110

1943, prosinac 2.

Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji partizana na Veliku Goricu i Čazmu te diverziji na prugama

»DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 336

(po podatcima primljenim 2. XII. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba:

Noću 1/2. XII. odbijen napad jače skupine part, na Vel. Goricu¹ (12 km j. od Zagreba), uz vlastita 2 mrtva i 3 ranjena.

Podr. Siska:

Noću 29/30. XI. napad na s. Sela (5,5 km s.z. od Siska) odbijen bez vlastitih gubitaka.

²

Podr. Čazme:

U junačkim borbama I. bojne 5. gor.-pukovnije sa višestruko nadmoćnijim neprijateljem, jedinice u borbama u i oko Čazme,³ prema dosada prikupljenim podatcima imale su slijedeće gubitke: 5

²⁰ Okrugli pečat: Štab II diverzantskog batalj.
inženjerskog odsjeka
Glavnog štaba Hrvatske

¹ Napad je izveo Zumberačko-pokupski NOP odred, vidi: **Zbornik VII**, tom. V, knj. 22, dok. br. 137.

² Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

³ Vidi: Dok. br. 106 i 112.

častnika poginulo, veliki broj poginule momčadi (broj još neutvrđen), zapovjednik bojne, 40 dočastnika i momčadi ranjeno. Prikupljaju se naše i savezničke raspoložive snage radi konačnog razčišćavanja stanja kod Čazme.

Podr. Varaždina:

Jače prikupljanje neprijatelja oko Varaždina.

⁴

Događaji na prugama:

Pruga Zagreb-Sisak:

Noću 1/2. XII. između ž.p. Velika Gorica i Mraclin partizani su oštetili želj. prugu u dužini 1 km.

Pruga Zagreb-Dugo Selo-Novska:

1. XII. između ž.p. Zagreb i Sesvete naletio je putnički vlak na minu. 7 kola izkliznulo. Pruga prekinuta u dužini od 20 metara. Ima 2 mrtva i 2 ranjena.

Noću 1/2. XII. između želj. postaje Moslavina, Popovača i Kutina naletio oklopni vlak na teretni. 5 kola je izkliznulo. Žrtava nema.

⁴

Pruga Varaždin-Krapina:

Noću 30. XI./1. XII. partizani su porušili 200 metara pruge kod ž.p. Varaždinske Toplice prema Sv. Iliji. Djelovanjem oklopnog vlaka dalje rušenje je spriječeno.

⁵

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
jyj p 6 glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich,⁷ v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

⁴ Kao bilj. 2.

⁵ Isto.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatske
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁷ Dragutin

1943, prosinac 3.

Zapisnik sa sjednice Okružnoga komiteta KPH Krapina

3-XII-43

ZAPISNIK

sjednice O.K. Krapina, održane 3/XII-1943

Dnevni red:

1. Polit, situacija
2. Organizaciono stanje
3. SKOJ — USAOH
4. N.O.O. - N.O.F.
5. A.F.Ž.
6. Vojska i akcije
7. Agit-prop
8. Veze i ob. služba
9. Kritika i samokritika

1. Polit, situacija:

Naročitih promjena u našem okrugu nema osim da se u pojedinim kotarevima osjeća oseka uslijed zaplašenosti naroda.

U kotaru Klanjec:

Promjena na štetu N.O.B. uslijed uplašenosti, prestaje se po nekim općinama rad gdje je neprijatelj izvršio represalije. U općinama gdje neprijatelj nije apsio osjeća se zdravije stanje. Općina Luka apšeno je: Vilček¹, koji je pobjegao i neki drugi koje je neprijatelj pustio i time je neprijatelj zaplašio.

Dubravica, stanje se pogoršalo uslijed zaletavanja bande u tu općinu.

Seoska banda pljačka živežne namirnice kao i svinje i drugo, u općini Kraljevac situacija je bolja. Najbolja situacija je u jednom dijelu općine Vel. Trgovišće, dok u općini Sela Zagorska osjeća se neka učmalost.

Na neprijateljsku mobilizaciju odaziv naroda nije **velik ali se** ipak pojavljuje i to iz cijelog kotara oko 60. Pojava odlaženja **u ne-**

¹ Vilković Vilim

prijateljsku vojsku dolazi gdje nisu održani javni zborovi, gdje nije rad naših drugova bio dovoljan. U velikoj mjeri raskinuta je veza između naroda i neprijateljskih civilnih i vojnih vlasti.

Populariziranje novih parola u ovom kotaru koristit će nesumnjivo u korist naše mobilizacije ali možda ne u tolikoj mjeri koliko se to očekivalo.

Narod prima partizane rado, ali ipak ne tako kao prije, jer narod osjeća da će neprijatelj po odlasku partizana činiti represalije.

Rad reakcionara povezanih sa reakcionarnim vodstvom u ovom kotaru jedino je po Trnjaru² koji govori da se pitanje naše sudbine rešava izvan naše zemlje tj. da će to riješiti Engl. i Amerika. Ali na to narod uopće ne reagira i ne polaže na to važnost. Ali se ipak još dio funkcionera HSS nije uklopio u N.O.B.

Stanje K. Pregrada:

Stanje je veoma slabo, nema dobrih rukovodioca i narod je pao u zaplašenost i tako da neki polit, radnici ne mogu dobiti stan. Neprijatelj mnogo ubacuje parole i zastrašujuće glasine, samo da čim više zaplaši, a naši drugovi nisu u stanju da razbijaju propagandni rad neprijatelja.

Pojavljuje se s time u vezi i mobilizacija za neprijatelj, vojsku, naročito u općini Krap. Toplice. N.O.V. održala je nekoliko javnih zborova u svrhu mobilizacije za N.O.V. ali uspjeh nije polučen. Narod uslijed zaplašenosti spava po kletima i drugdje a nije razvijeno raspoloženje da se vrati udarac za udarac, ne reagira sa mržnjom. Narod ne osjeća pomoći od partizana, koje je do sada mobilizirala N.O.V. iz tih krajeva, jer se Z.P.O. nalazi na kot. Zlataru i to djeluje da na daljnju mobilizaciju.

Rad reakcionera HSS ne zapaža se, ali nisu uključeni u N.O.B. dok niži funkcioneri³

K. Krapina

Kotar možemo podijeliti na dva dijela. U općini Zabok uslijed hapšenja i streljanja potpunoma je razbijena naša organizacija i utjecaj na njih. Dio općine Sv. Križ također je pod propagandnim utjecajem neprijatelja dok u ostalim općinama Đurmanec, Radoboj i Petrovska narod je neprijateljski i s mržnjom gleda na neprijatelja. Uslijed pojave špijuna osjeća se izvjesna nesigurnost, radi toga što neprijatelj drsko provaljuje u naša sela u svako doba i noću i danju Pomoću tih špijuna.

² Rudolf

³ Rečenica u originalu nedovršena.

Špijuni su regrutovani iz prikrivenih neprijatelja N.O.B. i iz malodušnih tipova, koji su bili učesnici ponekih akcija partizana.

Uopće možemo konstatirati da neprijatelj se služi novom taktikom vojnom koja odgovara načinu partizanskog ratovanja a ujedno ubacuje parole i letke za ocrnjivanje naše N.O.B. njenih rukovodioca i saveznika i na prepređen način priprema teren za svoju mobilizaciju, te mu to i djelomično uspijeva.

K. Zlatar po konferenciji je dosta dobro uspjelo odaziv je bio iz svih općina. Narod prima dobro partizane.

Rad reakcije se ne osjeća osim preko Jože Petanjka, koje šalje Petanjek Gabro iz Zagr., koji preko pisma šalje direktive za rad, pa čak i održavaju i sastanke, gdje spremaju formiranje neke takozvane »Bijele garde«, ali će jedan naš drug omogućiti njihovo hapšenje na samom sastanku. Taj rad pomažu većinom trgovci a to su Jambreković Gabrijel, Čehulić Gusta i Petanjek Joža i još drugi o kojima nema podataka.

Prikriveni neprijatelji N.O.B. materijalno pomažu N.O.V. i partizane ali ujedno rade prikriveno za okupljanje »bijele garde«, (seljačka vojska za obranu od partizana).

Narod je prilično zaplašen od neprijatelja jer pljačkaju i dali su proglas da se prijave svi muškarci sposobni za vojsku u opć. Zlatar gdje su ih internirali (oko 120) tamo ih kani neprijatelj prisilno naoružati i uniformirati.

Upadajući u sela uz pljačku počinjavaju ubojstva.

S time u vezi narod i gdje nije prije bio omogućen polit, rad naših drugova postaje aktivniji u neprijateljskom raspoloženju prema bandi. Općenito najkrvavijim terorom banda zaplašuje narod upadajući u kuće i ubijaju bez ikakvog povoda.

Parole o podjeli zemlje i ostale narod parole od Zavnoh-a narod prima veoma lijepo i podižu mu hrabrost i povjerenje u N.O.B-u

Zadaci za popravljavanje polit, situacije:

1) Putem javnih zborova upoznavati narod polit, situacijom i vojnom i obnoviti te skupštine i gdje god se pruži prilika za njihovo održanje, kao i crkvene prigode i ostale.

2) Organizaciono stanje:

O.K. ima 9 članova, ali će u skoro vrijeme Komitet spasti opet na 7 članova uslijed potrebe dvojice drugova na drugu dužnost te je potrebno da ga popunimo. Po tome pitanju dati prijedlog Oblasnom kom. o primanju drugarice Zdenke⁴ u O.K., koja bi bila zadužena za rad A.F.Z-a.

⁴ Sladović

K.K. Klanjec ima 6 članova.

Komitet kao cjelina ne radi dovoljno u širem opsegu, jer su neki članovi Franjek⁵ i Matija⁶ vezani samo za svoja sela ili općinu, iako se tim radom htjelo prekinuti. Drug Železni⁷ ne snalazi se kao samostalni rukovodioc, ali će se nastojati dati mu svu pomoć.

Ima 5 partijskih jed. 22 člana i 7 kandidata.

Iz Partije su isključena 3 člana.

Jedinice nisu zadovoljujuće a jedinica u Luki je ispod kritike. Da se popravi to stanje u Luki treba pronaći nove kandidate za obnovu te jedinice.

K.K. Krapina ima 8 članova. Od starog Kom. ostali su samo 3 te je nadopunjen sa 5 novih drugarica.

Komitet je mlad, ali radi, pozna svoj kotar jedino u sa općinom Zabok nema veze uslijed provale bande.

Ima 6 part, jedinica, 19 članova, 7 kandidata.

K.K. Pregrada ima 8 članova, 4 part, jedinice sa 14 članova. U K. kom. uslov za 4 nova člana.

K.K. Zlatar ima 8 članova. Ušla su 3 nova člana. Drug Radanović⁸ poslan iz Moslavine, pošto nije zadovoljio, otposlata je ponovno u Moslavinu.

M.K. Zlatar

5 part, jedinica, 18 članova

i 4 člana izvan part, jedinice

3 kandidata

Rad tih jedinica poslije čišćenja osjeća se poboljšanje ali su i **mlade** u radu.

Part, jedinice se sastaju redovito.

1 part, jedinica ROC-a 3 člana, jedinica radi veoma slabo po dužnosti kojom je zadužena.

1 part. jed. Agit-prop 3 člana, radi dosta dobro.

1 part. jed. OK od A.F.Ž. 3 člana, te drugarice se slabo snalaze.

1 O.N.O. imamo od 3 člana Partije

Jedinica još nije formirana.

Kod O.K. SKOJ-a 2 partijca.

Stanje Partije se smanjilo, te je odlučeno da se osnuju kandidatske grupe, a naročito da se u to uvlače žene.

⁵ Franjo Plečko

⁶ Ivan Bogović

⁷ Priredivači nisu uspjeli utvrditi na koga se odnosi.

⁸ Mijo

Partijska članarina

		Prilog:
Pregrada:	550	370
Krapina	950	1908
Klanjec	1070	—
Zlatar	2200	+2100
Ukupno:	4470	4378

3) SKOJ - USAOH

O.K. SKOJ-a ima 3 člana, a drug Marjan⁹ je nesretno poginuo.
O.K. SKOJ-a će dati prijedlog Oblasnom k. za primanje novih i to Rudeka¹⁰ i Dragice¹¹ u O.K. SKOJ-a.

K.K. SKOJ-a Klanjec ima 5 članova. 4 SKOJ grupe, 22 člana.

K.K. SKOJ Krapina ima 4 člana. 13 SKOJ grupa, 52 člana.

Jedan član K.K. SKOJ jest likvidiran zbog veze sa ocem njegove djevojke koji je ustaša i tom vezom je upropašteno trojica drugova.

K.K. SKOJ-a Pregrada 4 člana. 7 SKOJ grupa, 33 člana.

Rad SKOJ-a grupa je slab.

K.K. SKOJ Zlatar ima 5 članova. 6 SKOJ grupa, 34 člana.

USAOH

Klanjec KO USAOH ima 6 članova.

4 općin. od 19 članova.

58 seoskih od 292 člana.

Krapina K.O. USAOH momentalno ne postoji zbog nekih apšenih i likvidiranih, 2 drugarice na drugi **kotara na rad**.

1 opć. od 3 člana.

25 seoskih 135 članova.

Zlatar K.O. USAOH ne postoji

3 opć. od. USAOH 14 članova.

20 seoskih 100 članova.

K. Pregrada K.O. USAOH 5 članova.

4 općinski 25 članova.

30 seoskih 145 članova.

Rad omladine nije zadovoljavajući.

Za formiranje Okr. odb. USAOH donijet će se zaključak na O.K. SKOJ-a.

⁹ Krivec

¹⁰ Stjepan Krog

¹¹ Makar

4) N.O.O. - N.O.F.

O.N.O.O. ima 8 članova.

K.N.O.O. Klanjec ima 30 članova, 5 odbornika, izvršni odbor, općinskih NOO 4 od 24 odbornika, seoskih 46 odbora 279 odbornika.

K. Krapina N.O.O. ima 30 članova, izvršni odbor 6, općinskih ima 4 odbora, 23 odbornika, seoskih ima 51 odbor sa 248 odbornika.

Pregrada kotarski N.O.O. 29 odbornika, 5 izvršni, 5 općinski 32 odbornika, 60 seoskih, 332 odbornika.

Zlatar K.N.O.O. 25 odbor, 7 izvršni, općinskih odbora 6 sa 41 članom, 59 seoskih odbora sa 290 članova.

Politička situacija, svi drugovi ne poznaju određeno, u dovoljnoj mjeri ciljeve N.O.B. Moral [je] na osrednjoj visini, disciplina nije naročita. Dezerterstvo: 40 ljudi, oni dezertirali nakon borbe. Prisilno mobiliziranje ne donša željeni uspjeh.

Komandno osoblje je mlado, prema tome nedovoljno iskusno, ali kao i kod boraca tako i kod komandnog osoblja postoji mogućnost razvitka.

Odjela i cipela nema u zadovoljavajućoj količini, naročito III bataljon. Održava se niži part, kurs radi političke izgradnje. Na kursu učestvuje 15 drugova i to od pol. delegata i kand. Partije. Teme kurasa su koje smo dobili od Oblasnog komiteta. Kurs održava Agit-prop O.K.

Štab odreda je potpun, dok Štabovi bataljona nisu potpuni.

Štapska ćelija odreda ima 6 članova. 3 partijca su veoma mladi, a što se odražuje na njihov politički rad.

1. ćelija pri Štabu odreda ima 4 člana. Uz štab postoji SKOJ grupa od 8 članova.

I bataljon: nema bataljonskog biroa K.P.

—štapska ćelija 3 člana.

I četa 1 part.jedinica 4 člana, 2 kand. Partije

SKOJ —grupa 17 članova

II četa part. jed. 3 člana, 1 kandidat K.P.

SKOJ grupa 14 članova

Postoji bataljonski biro SKOJ-a

II bataljon: bat. biro 3 člana

SKOJ biro 3 člana

Štapska ćelija 5 članova

I četa Part. jed. 8 članova, 4 kandidata

SKOJ grupa 16 članova

II četa Part. jed. 9 članova, 7 kandidata
SKOJ grupa 14 članova

III bataljon: Bat. biro 4 člana
SKOJ biro 3 člana
Štapska ćelija 4 člana

Održane su konferencije u sva četiri kotara, gdje su birani
K.N.O.O. odbori:

u Klanjcu 180 ljudi prisutno
u Pregradi 60
u Krapini 220 ”
u Zlataru 250 ”

Konferencije su protekle u ozbiljnosti i dobrom raspoloženju
naroda.

5) A.F.Ž.

Ok. Od. A.F.Z. 6 članova
Ima 3 inicijativna K. A.F.Z. odbora 15 članova
Od toga po kotarevima, Klanjec 3 odbornice
Zlatar 6 ”
Krapina 6 ”
15

Pregrada nema!

Krapina ima 2 općinska po 5 članova
18 seoskih po 78 članova

Klanjec ima 2 opć. 7-5 član
32 seoska 120 odb.

Zlatar nema opć.
15 seoskih sa 72 članice
1 općinski 4 odbor

Pregrada 1 općinski 4 odbor.
15 seoskih 68 odbornica

O izdavanju samostalnog lista A.F.Ž. donijet je zaključak da izla-
zi: materijal za njega već osiguran. List će se nazvati »Zagorska že-
na«.

Održavat će se IV kurs A.F.Ž.
Drugarica Zora¹² i Ankica¹³ ulaze u O. A.F.Z.

6) Vojska

Brojno stanje Z.P.O. 530 drugova. Ima 182 nenaoružana. Ima 22
p. mitraljeza, dok je teški m. neprijatelj osvojio.

¹² Zorica Vidiček

¹³ Ana Jurin

I četa part. jed. 3 člana, 3 kandidata

SKOJ grupa 8 članova

II četa part. jed. 3 člana

SKOJ grupa 7 članova

Ukupno: 52 part.

87 skojevaca

17 kandidata

Poginulo: 4 part., 1 ranjen, 2 Skojevca poginula; akcije nisu vršene u zadovoljavajućoj mjeri.

Broj mobiliziranih za studeni 210 drugova. Akcije sa narodom ne uspevaju uslijed zaplašenosti od neprijateljske propagande. Za **7/XI** akcije su navedene u izvještajima K. komiteta.

Najavili smo natjecanje za mobilizaciju od 1-14 XII od 1910.g. napred. Najavit ćemo rezultate.

7) Agit-prop

Kurs predviđen za funkcionere N.O.O. održan. Na njemu je bilo 7 drugova. Dobro je svladan materijal.

Održano je 17 mitinga na kojima je prisustvovalo oko 600 ljudi.

Na K. Klanjec je formirala glazbena sekcija od limenih glazbenika.

Izdan je ovaj materijal:

530 primjeraka »Glas Hrvatskog Zagorja«

5200 pr. letaka Narodima Hrvatske

3000 pr. za Švabe

200 primjeraka Poslovník NOO

Tehnika se je preselila ali je ostao dio materijala na staroj bazi. Vojni obveznici i žene sada manje dolaze na javne zborove.

Organiziran je niži part, kurs u vojsci. Po planu! Učesnika kursa bilo je 15.

Održavaju se časovi u vojsci.

Štampano je 120 pr. »Što znači biti član K.P.«

Štampano je 120 pr. 12 uslova za B. K.P.

Pomaže se izdavanje zidnih novina.

8) Veze i ob. služba

Stanje veze zadovoljava!

Original, rukopis

sign., AIHRPH, KP-82/3076

1943, prosinac 3.

*Izveštaj Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i Po
Hrvatske Štabu zone o napadu na Čazmu*

ŠTAB
II BRIGADE II OPER. ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE
Dne 3. XII. 1943.
Oper, broj ..... /43

Predmet: Operativni izvještaj.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

1. Stanje neprijatelja na sektoru djelovanja

U posljednje razdoblje nije neprijatelj pokušavao sa jačim snagama da prodre na naš oslobođeni teritorij. Brojna stanja uporišta nisu se povećala. U samim uporištima neprijatelj je dobro naoružan i utvrđen. Pred jedno 6-7 dana primijećene su neprijateljske njemačke snage koje su se smjestile duž željezničke pruge Zagreb-Križevci.¹ Prema nekim podacima te neprijateljske snage došle su ovamo na odmor.

2. Akcije

20. XI. I i III bataljon, prilikom prelaza željezničke pruge Križevci-Bjelovar, istu su razrušili oko 500 metara kod Sv. Ivana Zabna. Uništene su skretnice na kolodvoru.

28. XI. 1943. naša brigada pojačana sa jednim bataljonom Moslavačkog P. Odreda izvršila je likvidaciju neprijateljskog uporišta Čazma.² Brojno stanje neprijatelja bilo je sljedeće: 1 bojna **gorskog** zdruga smještena oko pretstojnikove kuće u bunkerima i oko **crkve** također u bunkerima, 200 gestapovaca smještenih niže općine u

¹ Riječi je o dijelovima 367. njemačke divizije, 505. artiljerijskom divizionu (štab i dvije brigade), 5. 6. i 7. tenkovskoj četi 49. SS pancer grenadirskog puka i 57. pionirskom bataljonu Brigade »Niderland«. Vidi: AVII, k. 44 A, f. 5, dok. br. 1.

² O napadu i zauzeću Čazme vidi: Dok. br. 106, 108 i 126.

sredini samog mjesta, 30 žandara smještenih malo dalje od gestapovaca prema Narti. Naoružanje neprijatelja: oko 25-30 puškomitraljeza, 8 teških mitraljeza, dva teška minobacača, dva antitenkovska topa 37 mm, 4-6 lakih minobacača sa dosta municije, mina, granata i bomba. Neprijatelj je jako utvrđen, svi bunkereri u samom uporištu međusobno spojeni. Borbenost neprijatelja velika, većinom su Bosanci. Raspored naših snaga bio je sljedeći: I bataljon napadao je sa jugozapadne strane na gorski zdrug, II bataljon trebao je probiti se između domobrana i gestapovaca prema općini, III bataljon blokirati feldžandare, a jedna četa Moslavačkog P. Odreda blokirati žandare. Glavni napad trebao je izvršiti I bataljon i po likvidaciji domobrana čistiti ostatak neprijatelja. Napad je bio određen za 3 sata u jutro, a kako se zakasnilo udarac naših bataljona nije bio zajednički. I bataljon je dva puta jurišao na neprijateljske položaje, ali je odbijen, tek treći put, kada je izvršio juriš nakon žestoke pripreme topničke i bacačke vatre, uspio je da se dočepa neprijateljskih bunkera koji se nalaze na višoj točki uporišta Čazme i time postao gospodar situacije, a ujedno i riješio pitanje pobjede. Neprijatelj je likvidiran 29. XI u 11 sati. Neprijatelj se kroz čitavo vrijeme uporno branio. Moral naših boraca bio je dobar. Kod zauzimanja neprijateljskih položaja istakla se II četa I bataljona, kao i puškomitraljesci Strika i Srećko. Isto tako su se kod proboja istakli vodnik Pužar i komesar Petreković. Uopće, I bataljon hrabro se i odlučno borio, moral kod njih nije za vrijeme borbe padao. Kod zauzimanja neprijateljskih položaja naši borci I bataljona zaplijenili su 4 puškomitraljeza. U početku borbe II bataljon nije se držao kako treba, pa mu se čak jedna četa koja se približila neprijateljskim bunkerima vrlo blizu povukla bez naređenja, objašnjavajući to da su previše dobivali bočnu vatru. III bataljon također se hrabro i odlučno borio. Borci, kao i rukovodioci bili su uporni i odlučni. II bataljon se tokom same borbe popravio i može se mirno reći da je čitava brigada u cjelosti zadovoljila. Mnogi i mnogi drugovi pokazali su prilikom borbe hladnokrvnost, prisebnost i neustrašivost. U jurišima nije nitko zaostajao. Borba je trajala 20 sati kada se je ostatak neprijatelja pokušao spasiti bijegom što mu nije uspjelo jer ga je naš III bataljon u zajednici sa Moslavačkim bataljonom brzo dostigao i primorao na predaju. Neprijatelj se htio "Pasti na taj način da pregaze, odnosno preplivaju Česmu.

Prilikom zauzimanja neprijateljskih položaja na sektoru I bataljona istaklo se svojom hrabrošću i preciznošću vatre topovsko odjeljenje naše brigade, XXI brigade, bacačko odjeljenje naše brigade, ^ao i mitraljeski poluvod I bataljona.

Na bojnopolju ostalo je mrtvih preko 240 neprijateljskih vojnika, dok je zarobljeno oko 170 domobrana, 34 gestapovca, 19 žandara, 12 njemačkih i hrvatskih oficira. Među ostalim uhvaćen je i zapovjednik gorskog zdruga, a mrtav je ostao zapovjednik gestapovaca. Ukupno je poginulo i zarobljeno oko 600 neprijateljskih vojnika. Na našoj strani imali smo 14 mrtvih i 47 ranjenih drugova i oko 20 nestalih i to većinom iz obližnjih sela.

Zaplijenjeno: dva antitenkovska topa 37 mm, dva teška bacača mina, 3 laka bacača mina, 21 puškomitraljez, 8 teških mitraljeza, oko 370 pušaka, 20 brdskih kuhinja, 20 konja, 20 raznih samara, 24 granate za top 37 mm, 50 mina za teški bacač, 120 komada mina za laki bacač, 200 handgranata, oko 300 komada ćebadi, 3 radio-stаницe, 8 telefona, 4 kim. kabla, mnoštvo sanitetskog materijala, kao i mnoštvo ostalog raznog ratnog materijala. Zaplijenjena dva kamiona, 4 motorbicikla.

Napominjemo da je to materijal kojeg smo mi prebrojali, dok je mnoštvo pušaka pa i puškomitraljeza otišlo direktno za područje. Nešto puškomitraljeza, kao i ostale ratne spremlje uzeto je od Moslavačkog bataljona koji je bio u rezervi uz Štab brigade. Isto tako je zaplijenjeno oko 110 hiljada municije. Akcija je potpuno uspjela.

Prilikom same akcije utrošeno preko 60 hiljada municije oko 50 mina za teški bacač, oko 50 topovskih granata, kao i mnoštvo ručnih bomba.

Tokom same akcije zapaženi su mnogi nedostaci među kojima se najjasnije ocrtavala evakuacija plijena. Isto tako i sam Štab brigade nije iz početka imao točnu sliku borbe u samom uporištu, što se naročito ispoljavalo u tome što naši bataljoni često puta nisu jedinstveno udarali. Isto tako sama veza nije funkcionirala kako treba.

3. Stanje unutar brigade

U cjelini stanje unutar brigade zadovoljava. Osjeća se pomanjkanje ljudstva. Trebamo najmanje 300 boraca da bi popunili našu brigadu i da ju osposobimo za dalje zadatke koji će se postaviti pred nas. Borbenost i moral zadovoljava. Prije same akcije na Čazmu izmijenjeni su neki članovi štabova bataljona, što se odražava u tome što ti štabovi bataljona nisu još saživljeni. Štab I bataljona slabiji je nego do sada. Novi vršilac dužnosti komesara tih je i neinicijativan čovjek, što u isto vrijeme važi i za njegovog zamjenika. Novi zamjenik komandanta I bataljona drug Mazalek zadovoljava i pokazao se kao dobar rukovodilac i odlučan i hrabar borac. Isti imade sve uslove za komandanta bataljona. Štab II bataljona tako-

der nije saživljen. Komandant bataljona je mlad i izgleda pomalo neodlučan, što se naročito vidjelo kod akcije na Čazmu, što je dopusto da mu se jedna četa bez njegovog naređenja povuče. Njegov komesar nije vojnički odlučan i trebalo mu je dati pomoć. III bataljon je saživljen. Novi zamjenik komandanta drug Dopuđa zadovoljava, koji također ima uslove da se razvije u dobrog rukovodioca. Štab je odlučan. Tu i tamo ispoljavaju se neke crte familijarnosti.

Prilikom posljednjih borbi izgubili smo mnogo drugova rukovodilaca iz komandi četa i o njima, obzirom na popunu, ne možemo dati svoj sud. Komande četa koje nisu izgubile svoje članove zadovoljavaju. Prilikom borbe otkrili smo mnogo dobrih drugova koji će se razviti u dobre rukovodioce.

Komanda čete za vezu upotpunjena je, ali je suviše mlitava. Naša brigada dobila je u sastav prateće čete dva topa i još jedan teški minobacač. Izvršiti ćemo popunu tih odjeljenja sa dobrim i odanim drugovima. Sama komanda čete zadovoljava.

Koliko god prilike dopuštaju radi se sa borcima i rukovodiocima po pitanju vojne izobrazbe, čemu posvećujemo najviše pažnje. Održana su mnoga savjetovanja.

U budućem radu nastojati ćemo da što bolje sredimo i učvrstimo našu brigadu i da ju popunimo novim ljudstvom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Mutak, v.r.

Komandant:
Kličković,³ v.r.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, ku. 1472 A, f. 7, dok. br. 23.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 12, str. 54-59.

³ Nikola

1943, prosinac 3.

Izveštaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbi s ustašama u Cerju

ŠTAB ZAGORSKOG NARODNO-
OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG
ODREDA HRVATSKE

3. 12. 1943.

ŠTABU II OPER. ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Šaljemo 2 ranjena i 1 bolesnog druga za bolnicu.

Naš II bataljon nalazi se dolje uz slovensku granicu. Veze na čitavom terenu su potpunoma prekinute (radi jake reakcije neprijatelja), pa tako nemamo nikakove veze i vijesti od našeg II bataljona. Naš I bataljon, koji je krenuo, kako smo Vam već javili, na izvršenje sa Slovincima,¹ od Vas postavljenih zadataka,² na svom putu napao je bandu u selu Cerje,³ općina Đurmanec, te je tom prilikom što ubio, što teže ranio 40 ustaša, među njima ili jednoga ustaškog pukovnika, a 80 ih je nestalo, za koje je banda dala proglas među seljacima da ih imadu potražiti ili u protivnom slučaju da će popaliti sela. Akcija nije potpuno uspjela, jer smo prije akcije dobili krive podatke o bandi. Mi smo dobili podatke i to da se u selu nalazi u jednoj kući oko 40-60 ustaša, a kad tamo nalazila se čitava jedna P.T.Z. bojna od koje je jedan dio bio na položajima po svim okolnim kotama, a drugi dio nalazio se u selu na spavanju. Naši su izvršili juriš na selo baš u onom momentu kada se banda postrojavala, tako da je ove, koji su se nalazili u selu, zahvatila na okupu. Borba je trajala nekoliko sati, naši su se borci herojski držali i natjerali i raspršili čitavu bojnu, ali pod pritiskom topovske vatre, teških strojnica i teških bacača povukli su se na Strahinšćicu — Sv. Jakob. Banda je osiguravala put Paveliću, koji je bio u Lepoglavi, tako da je uzduž čitave ceste od Zaboka preko Krapine, Jesenja i Lepoglave bilo svrstano nekoliko bojna sa oko 25 tenkova i sa topo-

¹ Misli se na Kozjanski partizanski odred.

² Vidi: Dok. br. 103

³ Vidi: Dok. br. 114.

vima. U Jesenju su imali 3 topa a na svim okolnim kotama teške strojnice i teške bacače. Mi smo imali 2 mrtva i 3 lakše ranjena druga, od kojih dvojicu šaljem u bolnicu.

Prema dobivenim podacima iz Zagreba banda sprema na svaki način čišćenje Hrv. Zagorja i to sa 1600 ustaša.⁴

Mi smo naš štab preselili malo dublje prema Krapini a čekamo onu četvu koja je išla na Kalnik po puške da se vrati. Ne znamo šta tako dugo radi. Trebala se vratiti već pred dva dana, a još je nema.

Naš treći bataljon nalazi se kod Lobora i patrolira okolicom Zlatara. Tako smo prema od Vas dobivenim direktivama, razdijelili naše bataljona da nas ne mogu zaokružiti.

Banda je po svim selima kojima je prošla vršila pljačku i palež, tako su zapalili čitavo selo Cerje, pokupili su civile iz više sela, odveli pod Strahinšćicu i poubijali, a po selima klali su žene i djecu. Točne podatke nemamo i čim ih prikupimo poslati ćemo Vam ih.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit, komesar
Vidiček,⁵ v.r.

Z. komandanta
S.⁶ Iveković, v.r.

M.P.⁷

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 31.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 13, str. 60-61.

114

1943, prosinac 3.

Durmanec

Izveštaj Općinskoga poglavarstva Durmanec Kotarskoj oblasti Krapina o zločinima ustaša u selu Cerju

O p ć i n s k o
P o g l a v a r s t v o
Đ u r m a n e c

⁴ Neprijatelj je pojačavao svoje garnizone, ali za izvođenje većih, ofenzivnijih zadataka »Ue imao dovoljno snaga.

⁵ Josip

⁶ Stjepan

⁷ Okrugli pečat: Štab Zagorskoga NOP odreda Hrvatske (u sredini petokraka zvijezda)

Predmet: Klanje seljaka i palenje njihovih
domova u selu Cerje — izvješće

Na broj 611 taj. od 3. prosinca 1943.

K o t a r s k o j o b l a s t i

u/

Krapini

Pozivom na gornji nalog izvješćuje se, da je podpisani općinski bilježnik danas osobno posjetio stradalnike sela Cerje, ispitivao žiteljstvo o minulom događaju, te prema iskazima žitelja ustanovio slijedeće:

Žiteljstvo je još uvijek jako zbunjeno, te jedni pripovjedaju ova-ko, a drugi onako — nu iz svega dade se zaključiti, da je žiteljstvo još spavalo dok su počele prve borbe, dočim kasnije svaki je bezgla-vo sakrivao svoju imovinu, svoj život i živote svoje obitelji.

Postradalo selo nalazi se tik uz granicu općine Bednja, kotar Ivanec. U selu Šaše općine Bednja nalazili su se partizani i oko 5.30 i 6 sati došlo je do borbe između njih i ustaša. Tko je prvi otvorio vatru, ne zna nitko navesti. Oko 5.30 ili malo kasnije, napala je jed-na grupa partizana na kuću Mirka Capek iz Cerja (kuća se nalazi osamljena uz cestu, te ona inače nije stradala) misleći, da se unutra nalaze ustaše, ali ih tu međutim nije bilo. Ustaše zauzeli su sve okolne brijegove ovoga kraja već 30. XI na večer, te sa brijega otvo-riti vatru, pa su se partizani razbježali. Tako je četvorica partizana pobjegla u obližnje postradalo selo zvano »Turibaki-Bosaki« i tu se sakrila u jedan podrum. Žiteljstvo ne zna navesti, da li su partizani iz podruma pucali ili su se tu htjeli samo sakriti, dočim od obitelji vlasnika podruma nema nikoga na životu. Ustaška vojska, koja je držala sve okolišne bregove, navalila je na selo, a tada je pala za-povjed, da se sve imade popaliti i poubijati.

Kako je trajala borba, dok se ista odvijala na području sela Ša-ša, općina Bednja i kakav je bio rezultat, ne zna nitko navesti. Isto tako ne zna nitko navesti kakva sudbina je zadesila ona četiri parti-zana, koja su se sakrila u podrumu, jer je dotična zgrada do temelja izgorjela. Vjerojatno je da su u podrumu poginuli od bombe a kas-nije posvema izgorjeli.

Povrh žitelja navedenoga sela, postradali su i žitelji okolišnih sela, pa čak nekoliko žitelja udaljenih 45 minuta.

Postradala su slijedeće porodice i u slijedećem:

1) Kučko Josip kbr. 57 iz Cerja, glava obitelji sa 6 članova. Istome je izgorjela kuća, gospodarska zgrada, svinjac, sve živežne na-

mirnice, odijelo i obuća te trpi štetu od oko 600.000 kuna. Smrtnog slučaja nije bilo.

2) Čizmešija Mijo kbr. 15 iz Cerja glava obitelji od 5 članova, star 63 godine ubijen od trojice ustaša pucanjem na njega iz puške.

Napominje se, da navedeni pokojnik imade kod kuće sina Maksa rođenog 1916, koji je bio legionar na Istočnom bojištu, gdje je ranjen i sada invalid 60% nesposobnosti. Nadalje imade sina Stanka rođenog 1922. g. koji se sada nalazi u Drezdenu u SS trupama u časničkom kursu. Konačno imao je sina Vida rođenog 1918, koji je poginuo kao domobran u borbama u Bosni.

Istome izgorjela je kuća i svinjac, 60 mtc kukuruza, 4,5 mtc. pšenice, 3 mtc graha, namještaj, odijela, obuća cijele obitelji. Sva obitelj trpi štetu od 3,500.000 kuna.

3) Čizmešija Mirko kbr. 36 iz Cerja, star 63 godine glava obitelji 9 članova, ubijen je iz puške, a kod ukopa vidjelo se, da imade razlupanu glavu. Isto tako ubijen je iz puške i njegov sin Izidor star 34 godine.

Polupani su prozori i vrata nove kuće i kuća demolirana. Izgorjelo je ovoj obitelji slijedeće: štala, štagalj, suša, preša, svinjci, sva krma, 2 kom svinja, te 100 hektol. vina. Ova obitelj trpi štetu oko 3,000.000 kuna.

4) Kučko August, kbr. 34 iz Cerja, glava obitelji od 6 članova ostao je pukim slučajem na životu. Njegov brat — Josip, str. 49 g. ustrijeljen iz puške, dočim jedno dijete Josipa izgorjelo u vatri, a žena Josipa dosta jako isprebijana.

Izgorjela mu kuća, stočna hrana, živežne namirnice, odijelo, namještaj, 1 krava i 1 junica, kao i razne druge stvari, te trpi štetu od oko 1,500.000 kuna.

5) Šoštarić Adam, kbr. 35 iz Cerja, glava obitelji od 7 članova, star 64 godine, ratni invalid iz svjetskog rata, ostao je na životu. Od njegove obitelji poginuo je sin Vilim star 34 godine, koji je bio bolestan na noge i nije mogao hodati. Potonji je strijeljan i uboden nožem.

Izgorjela mu je cijela gospodarska zgrada, stočna hrana, 2 komada svinja, a kuća demolirana. Trpi štetu od 1,000.000 kuna.

6) Bosak Petar, kbr. 37 iz Cerja, glava obitelji od 4 člana ostao na životu. Njegova žena Ljuba sakrila se u podrum, gdje je dobila 9 hitaca. Ista je bila u 6 mjesecu trudnoće. Sin navedenoga Mijo star 7 godina ranjen od puške na dva mjesta.

Izgorjela kuća, sve gospodarske zgrade, stočna hrana, živežne namirnice i razne druge stvari. Trpi štetu od oko 1,500.000 kuna.

7) Bosak Izidor, kbr. 37 iz Cerja, star 34 godine, glava obitelji od 4 člana izašao je iz kuće sa svojom kćerkom Dragicom, starom 7 go-

dina, koju je držao na rukama, te su oboje od ustaša poubijani. Isto tako je poginula od puške njegova žena Jela stara 34 godine, te je u kući izgorjela. Navedena pokojnica imala je kod sebe 110.000 kuna, koji novac je izgorio ili odnešen po ustašama.

Izgorjelo je: kuća, gospodarske zgrade, 1 tele, 4 kom. svinja, 700 litara vina, stočna hrana, živežne namirnice i odjeća. Trpi štetu oko 2,000.000 kuna.

8) Bosak Antun, kbr 37 iz Cerja, glava obitelji od 6 članova, star 69 g. ubijen je sa četiri metka u glavu kod bježanja. Isto tako ubijeni su svi članovi njegove porodice osim jednog djeteta koje je palo pod krevet i to: žena Bara stara 65 godina od puške, sin Josip star 29 g. od puške, snaha Mica stara 26 g. od puške i unuka Barica (kćerka Josipa) stara 2 godine od puške. Izgorjelo je: kuća, sve gospodarske zgrade, vino, živežne namirnice, jedna krava, 2 kom. svinja, odjeća i obuća te razne druge stvari. Trpi štetu oko 3,000.000 kuna.

9) Bosak Josip, kbr 37 iz Cerja glava obitelji od 3 člana, star 62 g. ubijen iz puške. Isto tako pogođena iz puške njegova kćerka Milica stara 16 g. u kući, gdje je i umrla. Žena pokojnoga Dora stara 65 g. ranjena je sa nožem u želudac.

Izgorjelo je: gospodarska zgrada, stočna hrana, kuća demolirana, a vino pušteno iz bureta. Trpi štetu oko 500.000 kuna.

10) Bosak Valent, kbr. 16 iz Cerja, glava obitelji od 5 članova, star 51 g. bio je najprije kundačen, a onda ubijen iz puške. Njegova kćerka Štefanija stara 13 g. ranjena od ručne bombe po leđima.

Izgorjelo je: gospodarska zgrada, stočna hrana, 1 krava, 1 junica 1 1 svinja, kuća demolirana, šteta iznaša oko 1,200.000 kuna.

11) Bosak Stjepan, kbr. 16 iz Cerja, star 57 g. glava obitelji od 4 člana ostao je na životu. Njegova žena Vika stara 43 godine ranjena teže u lijevu ruku od granate.

Izgorjela cijela gospodarska zgrada, stočna hrana, 1 krava, demolirana kuća i po ustašama odnešeno 6.000 kuna gotovine. Trpi štetu 800.000 kuna.

Napominje se, da sin navedenoga služi kao dobrovoljac u »Vražjoj diviziji« u Bosni.

12) Bosak Josip, kbr. 13 iz Cerja, star 53 g., glava obitelji sa 5 članova. Od ove obitelji ubijen je iz puške u kući njegov šogor Kranjčec Mijo, star 38 godina.

Izgorjelo je: gospodarska zgrada, stočna hrana, 1 kola, 2 krave, 2 teladi, 1 svinja, živežne namirnice, vino, te demolirana kuća. Trpi štetu od 2,000.000 kuna.

13) Bosak Dragutin, kbr. 13 iz Cerja, star 24 g., glava obitelji od 8 članova, ubijen iz puške i izgorio u kući. Povrh navedenog glave

obitelji poubijani su po ustašama slijedeći članovi porodice: Slavko, star 15. g., Zlatko brat star 13 g., Jagica sestra stara 16 g., Ankica sestra stara 10 godina i pokojni Valent stric neožen. star 58 g. Gornji poubijani su pokraj stoga kukurozovine, koju su kasnije zapalili, te su lješine izgorjele. Povrh ovih žrtava, teško je ranjena majka glave obitelji Alojzija stara 45 godina, od bombe u nogu. Uz ranjenu majku ostala je u kući još kćerka Barica stara 13 g.

Izgorjela je kuća, gospodarske zgrade, klijet i sve što su imali. Šteta se računa oko 3,000.000 kuna.

14) Bosak Ivan, kbr 11 iz Cerja, star 49 g. glava obitelji od 4 člana ubijen je iz puške.

Izgorjela je gospodarska zgrada, 2 svinjca, klet. živežne namirnice, 2 vola, stočna hrana, uništeno vino i gospodarsko oruđe. Povrh toga razbili su u kući ladicu i nasilno uzeli 4.500 kuna gotovog novca. Šteta se računa oko 2,000.000 kuna.

15) Bosak Stjepan, kbr. 14 iz Cerja, star 39 g. odveden iz kuće, tučen puškom, a usred sela nožem prerezan mu je vrat. Njegova žena nalazila se u porodu te ju došao posjetiti njezin otac Ivan Hlebnjak iz Lužani kbr. 14, star 46 godine, te je također odveden iz kuće streljan i nakon toga streljan bačen u vatru gdje je izgorio.

Ovoj obitelji izgorjelo je štala, svinjac, živežne namirnice, oruđe i razni drugi predmeti. Šteta se računa na oko 1,500.000 kuna.

16) Turibak Dragutin, kbr. 3 iz Cerja, star 30 g., glava obitelji 7 članova. Ovoj obitelji tučena je puškom Bosak Janja stara 49 g.

Izgorjela je kuća, gospodarske zgrade, živežne namirnice, odijelo, obuća, namještaj i uopće sve što je imao. Šteta se cijeni na oko 4,000.000 kuna.

17) Bosak Stanko, kbr. 11, glava obitelji od tri člana, star 70 g. ubijen iz puške te izgorio u vatri.

Izgorjelo mu je: nova kuća, gospodarske zgrade, klijet, živežne namirnice, 1 krava, 2 kom. svinja, vino i namještaj, kao i razni drugi predmeti. Šteta se cijeni na oko 2,000.000 kuna.

Napominje se, da je njegov sin Alojz star 25 g. služi u »Vražjoj diviziji« u Bosni.

18) Turibak Stjepan, kbr. 63 iz Cerja, star 63 g. imade 3 člana obitelji. Njemu je izgorjelo i to: sve gospodarske zgrade, stočna hrana, živežne namirnice, jedna preša, jedna kuća sa dve sobe, 11 hekt. vma, odijelo, oruđe, te namještaj. Jedna kuća mu je demolirana, šteta se cijeni sa 3,500.000 kuna.

19) Turibak Franjo, kbr. 63, star 49 g., glava 3 člana porodice, Pogođen je iz puške, a nakon toga dobio je još dva udarca nožem u grlo.

Ustaše nasilno odnijeli odijelo od sina.

Izgorjelo je: kuća, gospodarske zgrade, klet, 30 hekt. vina, 1 junac i uopće sve što je imao. Šteta se cijeni oko 2,000.000 kuna.

20) Turibak Kata, kbr. 10, stara 54 godine, glava 4 člana porodice.

Njezina kćerka Jana stara 10 godina, izlupana je puškom.

Izgorjelo je: kuća, gospodarske zgrade, živežne namirnice, klijet, 15 hekt. vina i uopće sve što je imala. Šteta se cijeni na oko 2,000.000 kuna.

21) Turibak Josip, kbr. 10, star 40 g., glava obitelji 8 članova. Isti se toga momenta nije nalazio kod kuće. Njegov otac Mirko star 75 g. izlupan je puškom od ustaša.

Izgorjelo je: 1 kuća, 2 štale, 2 svinjca, suša, kukuružnjak, živežne namirnice. 1 kuća posve demolirana. Ustaše uzele oko 10 litara vina zajedno sa bocom a ostatak od 700 litara prosuli. Šteta se cijeni na oko 3,000.000 kuna.

22) Grobenski Mijo, kbr. 9 iz Cerja, glava obitelji od 6 člana, star 43 g., ostao je pukim slučajem na životu. Njegovu majku Baru staru 68 godina bacili su iz kreveta i tukli je puškom i gazili nogama te je sada teško bolesna. Ženu Veronu htio je neki ustaša zaklati nožem, ali se molila i ponudila 18.000 kuna koliko je imala pa nakon što je ovu svotu isplatila bila je puštena na miru.

Navedenom izgorjelo je: sve gospodarske zgrade, živežne namirnice, oruđe, 10 hekt. vina i razne druge stvari. Kuća mu je demolirana. Šteta se cijeni na oko 3,500.000 kuna.

23) Grobenski Franjo, kbr. 31, star 72 g., samac u kući. Izgorjele kuća, gospodarska zgrada, te uopće sve što je imao. Šteta se cijeni na oko 1,000.000 kuna.

24) Obadić Mirko, kbr. 51 iz Cerja, star 58 godina, glava obitelji od 9 članova, izgorjele su dve kleti, mnogo stočne hrane, štala, 19 hekt. vina (vino u glavnom prolijano) vinsko posuđe, gospodarsko oruđe, živežne namirnice, odijelo, rublje pa i razne druge stvari. Šteta se cijeni na oko 3,500.000 kuna.

25) Obadić Valent, kbr. 51, star 45 g., izgorjelo je: štagalj, žitnica sa žitom, staja, 1 podrum, klijet, oruđe, stočna hrana, 200 kuna novaca. Šteta se cijeni na oko 1,000.000 kuna.

26) Obadić Janko, kbr. 52 iz Cerja, star 47 godina, izgorjelo je: 2 kleti, preša za rublje, obuća, odijelo, vinsko suđe, živežne namirnice i perad. Šteta iznaša oko 500.000 kuna.

27) Obadić Ljuba, iz Cerja kbr. 52, izgorjela klet, krma, krumpir, burad te razne druge stvari. Šteta iznaša oko 200.000 kuna.

28) Obadić Kata, kbr. 52, izgorjele 2 kleti, krma i razno suđe. Šteta iznaša oko 3,000.000 kuna.

29) Obadić Juraj, kbr. 53, izgorjele 2 kleti, 20 mtc krme, oruđe i vinsko suđe. Šteta iznaša oko 1,000.000 kuna.

30) Obadić Mijo, kbr. 53, izgorjela klet, krma, krumpir, 1 preša, jabuke te ustaše silom odnijeli jedan pokrivač (gunj). Šteta oko 500.000 kuna.

31) Obadić Dragutin, kbr. 53, izgorjele dve kleti, krma, živežne namirnice i oruđe. Šteta iznaša oko 500.000 kuna.

32) Obadić Sofiji, udovici kbr. 19, 50 g. staroj, sa 6 članova porodice uzeli silom odijelo, rublje, perad i razne stvari te trpi štetu oko 50.000 kuna.

33) Obadić Milku, kbr. 19, uzeli 1 plahtu, razno rublje i perad, te trpi štetu oko 30.000 kuna.

34) Kučko Bari, kbr. 18, demolirali kuću, uništili razne stvari te trpi štetu od oko 10.000 kuna.

35) Hajster Augustu, kbr. 8, iz Cerja, starom 77 godina, silom su ustaše uzeli iz džepa svotu od Kuna 14.000. Kada se počeo protiviti rekli su da će ga ubiti. Na molbu, da mu novac vrate povratio mu je jedan 900 kuna i naglasio da će to imati za sol.

36) Kod Hajster Stjepana, kbr. 7, iz Cerja dogodilo se slijedeće:

Brat navedenog August, star 30 g. oženjen, povojničeni rudarski radnik, odveden je iz kuće po ustašama i nakon što su ga odveli kojih 30 minuta ubijen je iz puške. Isti se dokazivao sa ispravama da je povojničen rudar, ali to nije ništa koristilo. Izgorjelo je navedenome i to: staja, štagalj, stočna hrana, slama, gospodarsko oruđe, grah. Nasilno su uzeli i odnijeli sa sobom 1 vola, a isto tako oduzeli su mu svotu od 16.000 kuna. Ukupna šteta iznaša oko 1,000.000 kuna.

37) Brlić Mijo, star 38 g., kbr. 50 iz Cerja, odveden je u šumu i onde ubijen po ustašama.

38) Konjić Stjepan, kbr. 6, star 43 g., glava obitelji od 8 članova, zajedno sa svojim sinom Josipom starim 26 g. odvedeni su u šumu i ondje ubijeni. U kući ove obitelji uzeli su sve rublje i odnijeli, te ova porodica trpi štetu od oko 15.000 kuna.

39) Kod Jedvaj Stjepana, kbr. 44, iz Cerja, starog 45 g. glave obitelji 8 članova silom su oteli slijedeće stvari: 3 plahte, 4 stolnjaka, 5 ručnika, 6 ženskih rubaca, 1 pregaču, jednu žensku košulju, jedno žensko odijelo, 9 komada bluza, 1 gusku, 2 kefe, 1 uru budilicu, 1 britvu, 2 kg. masti, 100 litara vina popili, odnijeli ili prosuli. Povrh toga odmah čim su stigli do njegove kuće, naperio je jedan na njega Pušku i povikao: »Daj novac«. Dao mu je 700 kuna pa je odgovorio da su njemu rekli da on ima novaca i da im mora dati. Kada je vidio da je u opasnosti dao mu je još 60.000 kuna, te je tako odneseno 60-700 kuna. Spomenuti je navodno ovaj novac pozajmio da si kupi

1 kravu. Tražio je da mu nešto novaca povrate pa je dobio odgovor da neka šuti, jer će ga inače ubiti. Usljed toga trpi štetu od oko 130.000 kuna.

Napominje se da je navedeni udaljen od mjesta operacije skoro 45 minuta.

40) Bosak Valentu, kbr. 58 iz Cerja, izgorjela klet, 25 mtc krme, 15 hekt. vina, preša, sjenik. Povrh toga izgorjelo mu je još 2 kleti. Pošto je isti sitničar uzeli mu za 4.000 cigareta bez duhanskih karata, a same cigarete nisu platili. Trpi štetu od oko 500.000.

41) Jedvaj Mirku iz Cerja, kbr. 3, starom 37 g. glavi obitelji od 12 članova upalili stog slame i krme. Pucali u kući dva puta i tražili novac, pa je istima jedanput dao oko 80.000 kuna a jedanput 23.000 ili ukupno 103.000 kuna. Povrh toga silom su mu odnijeli 5 srebrnih satova te nešto zlatnine, jedne ženske cipele, razne rubenine. Nadalje demolirali su kuću. Šteta iznaša oko 1,500.000 kuna.

Napominje se, da je kod navedenoga prenoćilo oko 200 ustaša prve noći nego se ovo dogodilo.

42) Jedvaj Andri, kbr. 48, iz Cerja upalili klet, gospodarsku zgradu, prešu, 23 mtc krme, 7 hekt. vina sa 3.000 litara suda, živežne namirnice, odijelo i oruđe. Šteta iznaša oko 1,000.000.

43) Jedvaj August, kbr. 48, star 41 g. glava obitelji 3 člana, odveden po ustašama u šumu i tamo ubijen.

Podjedno su navedenome uzeli 1 zlatni sat i oko 15.000 kuna gotovog novca. Obitelj trši štetu od 50.000 kuna.

44) Bosak Žigu, kbr. 11, starom 58 g. izbatinali su ustaše i odnijeli mu 10.000 kuna gotovog novca.

Povrh toga izgorjela mu je staja, suša, svinjac, stočna hrana. Trpi štetu od oko 500.000 kuna.

45) Jedvaj Kati, kbr. 64 iz Cerja, streljao u bure i tako proliveno oko 250 litara vina, ustrijelio je jednu gusku i odnio neke sitnice. Trpi štetu od 30.000 kuna.

46) Jedvaj Petru, kbr. 49, iz Cerja, starom 35 godina ubili iz pušaka 1 kravu, 1 vola, te trpi štetu od oko 150.000 kuna.

47) Capek Mirku, kbr. 64, iz Cerja izgorjela klet, preša, 2 komada buradi, po 15 hektolitara i 1 badanj, 500 litara octa, oko 40 mtc krumpira oko 400 mtc sijena, 14 hekt. vina i razne druge predmete. Šteta iznaša oko 1,500.000 kuna.

Iz ovoga vidljivo je, da je potučeno ili inače poginulo 35 duša, a od toga 7 komada djece u dobi od 2-16 godina. Nadalje vidljivo je, da je po ustašama odnešeno gotovog novca 246.000 kuna. Svi u ovom izvješću spomenuti žitelji bili su do sada dobri i čestiti Hrvati, te se u tom pogledu nije moglo njima ništa prigovoriti, nu kako budu dalje obzirom na osiromašenje, to se sada ne može znati. Ova

općina drži, da siromašni seljak ako mu dođu partizani u selu ne može ništa pomoći, jer oni na ulazu u selo postavljaju svoje straže, te ne smije nitko izlaziti pa tako ne mogu prijaviti dolazak istih. Opet posvema je razumljivo, da će seljak a i svaki najbolji građanin dati svakome jesti, koji mu dođe u kuću naoružan, i to od njega strogo zatraži. Umoljava se naslov da izvoli na određenom mjestu ishoditi potrebnu odredbu da se u buduće ne bi ovako postupalo, jer je cjelokupan narod ovog kraja uslijed toga zdvojan.

Konačno je još za spomenuti, da su svi žitelji u ovom izvješću navedeni, odnosno pojedini članovi njihovih porodica zamolili sve zato pozvane vlasti, da im pomognu i da se u ovom kraju ne bi nešto takova više dogodilo.

Za Dom Spremni!

Načelnik: (Mikša)
(s 0)

Bilježnik:(Kiseljak)
Kiseljak, v.r.

Prep. 4. XII 1943.
Kiseljak, v.r.

Prijepis, strojopis
Sign., AIHRPH, NV-8/600

115

1943, prosinac 4.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu komiteta

KOTARSKI KOMITET KPH
PISAROVINA
4. XII. 43.

OKRUŽNOM KOMITETU KPH »POKUPLJE«

Dragi drugovi!

Na dan 2. XII 1943. imali smo sjednicu na kojoj su bili prisutni svi članovi našeg komiteta, a bili su prisutni od OK KPH, Pokuplje drugovi Duka¹ i Štef².

¹ Vasić

² Stjepan Šimec

Pokupsko. Politička situacija je malo bolja i svakim danom sve se bolje popravlja. Bilo je u jednom selu ove općine jedan čovjek koji je bio postrani naše borbe ali danas ima sasvim drugo mišljenje te se ga politički utuklo i narod u njega veoma slabo gleda, i sam narod traži masovni sastanak.

ORGANIZACIONO PITANJE PARTIJE KAO I OSTALIH VAN-PARTIJSKIH ORGANIZACIJA. Imamo Općinski komitet od 3 čl. koji redovito održava sastanke kako radne tako i naučne. Održavaju sastanke sa ćelijama, kao i masovne sastanke s narodom. Imamo dve partijske jedinice koje su još bez nekih promjena, sastanke redovito održavaju radne i naučne, a oni održavaju sastanke sa SNOO. Njihov kvalitet je još uvijek dosta slab, još ne osjećaju da su oni za svoj rad odgovorni pred Partijom, kao i teško se odvajaju od kuće.

NOO. Općinske NOO. broji 7 čl. i od prošlog sastanka pa do danas ima jedna mala promjena te je jedan čl. odbora isključen a na njegovo mjesto postavljen je drug iz Općinskog komiteta. Sastanke redovito održavaju dok sada posljednje sastanke nisu održali krivicom predsjednika koji je mislio da nije potrebno održavati sastanke svakih 8 dana. Međutim saopšteno mu je da je potrebno. Odlaze na sastanke SNOO. Do sada još nisu održavali naučnih sastanaka. Imamo dva nova formirana SNOO. koji izgleda hoće da rade.

Pisarovina. Politička situacija je dosta dobra i narod svakim danom sve bolje prilazi narodno oslobodilačkoj borbi. Od prošlog sastanka pa do danas, do ovog sastanka odgovorni drug za ovu općinu nije održao ni jednog sastanka niti sa partijskom jedinicom niti sa jednim odborom. Drug je odgovorio da nije mogao, da je stalno radio u kancelariji KNOO, prema tome doneli smo zaključak da se stvori novi plan rada unutar KNOO i da drug svakako mora ići na teren. Drug Skula³ održao je sastanak sa SNOO Batinovac, Krepečanci, Pauni, kao i masovan sastanak za sva tri sela na kom je sastanku bilo prisutno oko 65 osoba. Zatim sam održao sastanak u Lukinić Brdu na kom je bilo prisutno 80 osoba i držao sam sastanak sa SNOO. Na ovim zborovima moglo se primetiti da je narod sa velikom pažnjom saslušao i odobravao je sve, govoreći moramo pomoći našoj vojsci.

Kupinec. Politička [situacija] dosta nepovoljna, narod se boji neprijateljske vojske, a uz to još tvrde za jednog ministra koji je u Zagrebu da je to pravi Hrvat jer preko njega su uspjeli dobiti ono blago koje su oduzeli Nemci, takodjer kod toga povratka blaga sud

³ Dragee Kaurić

jelovao je i PERNAR⁴ i koji ima vezu sa pojedinicima bivšim članovima HSS koji bacaju razne parole, kao na primer nije još vreme, čekajte, jer Nijemac je još toliko jak da bi nas mogao sve uništiti.

ORGANIZACIONO PITANJE. Partijska jedinica koja se sastoji od 4 čl. jednoga smo riješili isključiti iz Partije jer uopće ne dolazi redovito, niti uopće ništa ne radi na terenu, već samo kod svoje kuće šije, niti će doći na naučne sastanke. Ostala tri druga prilično su dobri i hoće da rade i redovito dolaze na sastanke. Održavaju sastanke s narodom, kao individualno rade sa pojedinim ljudima.

NOO. Od ranije postojećih 5 SNOO potpuno su se raspali 3 SNOO, dok još dva postoje, i koji nešto pomalo rade, sa njima se redovito održavaju sastanci, ali ih je pokrenuti veoma teško obzirom da se boje nekoji ljudi kojima je veoma teško doći u trag. Koliko smo mogli saznati najviše se boje Naceka⁵ koji je pobjegao u Zagreb i sada je detektiv.

Kupčina. Politička situacija dosta je dobra, osjeća se raspoloženje naroda prema NOB. Ima još 4 zaselka u kojima još nismo uspješli uspostaviti SNOO a inače ta su sela već davala pomoć ali odbora je veoma teško postaviti jer se boje jedan drugoga a i vjerovatno postoji mogućnost ko to koči i smeta. Uspelo se toliko pronaći neke ljude koje će se vjerovatno moći formirati odbore.

ORGANIZACIONO PITANJE PARTIJE I OSTALIH ANTIF. ORGANIZACIJA

Postoji jedna partijska jedinica od 6 čl. i na posljednjem sastanku zaključeno je isključiti jednog partijca iz Partije pošto je otvoreno izjavio pred nekim odbornicima da neće raditi, i čak u posljednje vreme uopće ne dolazi na sastanke. Dok ostali su dosta dobri i hoće da rade, redovito se sastaju na radnim kao i naučnim sastancima, održavaju sastanke sa SNOO, dok su u Općinskom NOO 4 partijca koji su najbolji odbornici u tom odboru. Imaju 3 kandidata s kojima su zaključili ko će održavati sastanke radne i naučne.

NOO. Imamo Općinski NOO od 7 članova koji dosta dobro radi, održavaju redovito sastanke sa SNOO. SNOO imamo 10, od kojih su 7 odbora dosta dobri, dok ostali nisu najbolji, još uvek neka plašljivost i ne mogu se osloboditi straha.

√ **Šišljević.** Politička situacija dosta slaba, narod se mnogo boji fašističke vojske da ne bi bili popaljeni od strane Nijemaca. Na našu borbu gleda kao na pravednu borbu ali pokrenuti ga veoma je teš-

⁴ Ivan

⁵ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

ko, ima nekoliko ljudi koji hoće raditi i dati su im zadaci od kojih su već nešto učinili.

Rečica. Politička situacija je dosta slična kao i u Šišljeviću s tom razlikom što je ipak narod malo bolji i lakše pristupa k organizaciji negoli u Šišljeviću, obzirom da se ovaj narod nalazi na domaku neprijateljskog područja.

Imamo dva kandidata s kojima redovito održavamo sastanke i pomoću kojih prodiremo u druga sela ove općine. Oni su u jednom SNOO i ovako su prilično dobri.

Imamo 1 SNOO od 5 čl. koji su radili na sakupljanju hrane, i sastanke održavaju na poziv naših polit, radnika. U selu Blatnici imamo 2 druga koji su dosta dobri i dali smo im zadatke da pronađu još jednog kako bi mogli formirati odbor.

SKOJ. Imamo 7 skojevskih grupa koje su obuhvatile 42 skojevca. Svih 7 skojevskih grupa redovito se sastaju kao i na radnim tako i na naučnim sastancima.

USAOH. Imamo Kotarski odbor USAOH-a od 11 članova i 3 općinska odbora USAOH-a.

48 odbora USAOH-a od 353 člana koji su oko sebe okupili 760.

Na svom posljednjem sastanku K.K. SKOJ-a zaključio je za kotarsku konferenciju celokupne omladine, koja će se održati 5. XII 1943. godine. Na konferenciju su pozvani delegati svih kotara koji treba da prisustvuju na konferenciji. Također održana [je] konferencija općinska omladine na kojoj je govoreno o pripremi kotarske konferencije.

Formirana su dva odbora PIONIRA.

Po AGITACIJI i PROPAGANDI učinjeno je sledeće i to: održano je (66) masovnih sastanaka, napisano je 234 parole, 5 pjesmica, 6 članaka za zidne novine, formirana su 3 pjevačka zbora i jedan omladinski DOM. Od prošlog sastanka u općini Pokupsko mobilisana su 4 omladinca, u općini Kupčini mobilisan je 1 omladinac. Od Okružne konferencije do ovog sastanka u našem kotaru mobilisano je 69 omladinaca.

U takmičenju do ovog sastanka sakupljeno je slijedeće i to u kotaru Pisarovini 4.143 kg krompira, 40 kgluka, 313 kg bažulja, u novcu 11.345, 13 pari čarapa, 170 povesmi lana, 6 litara rakije, 110 kg pšenice, 90 komada jaja, 3 ručnika, 1 metar platna, jedna vreća i jedne gaće i 3 košulje.

Na konferenciji izaći će se sa slijedećim tačkama:

1) politički referat, organizacioni referat kao i sa drugim aktuelnim pitanjima. Drug Janko⁶ bivši član K.K. SKOJ-a upućen je u vojsku

⁶ Isto.

jer nije odgovarao radu s omladinom. Na njegovo mjesto primljen je novi drug Fabijanec Duka koji ima mnogo više volje za rad.

Omladina je predala zajma 18.700 kuna.
Skojevska članarina 500

AFŽ. Politička svijest kod žena u cijelom kotaru se postepeno poboljšava. U općini Pisarovini, Pokupsko i Kupčina su žene prilično dobro, politički svjesnije od ostalih žena u drugim općinama. [U] Šišljeviću izgleda da se daju pokrenuti žene i da pristupaju lagano u organizacije po tome se primećuje da žene hoće rado dolaziti na sastanke.

Od zadnjeg sastanka formirano je novih odbora u cijelom kotaru Pisarovina 7 seoskih odbora.

U općini Pisarovini	1 odbor od 3 člana
U općini Kupčini	2 " "3 i 5 čl.
U općini Pokupsko	3 " "5
U općini Kupinec	1 " "3 člana

Zaključili smo da se formiraju potpuno ilegalni odbori jer su žene neverovatno plašljive i boje se, te [je] na ovoj bazi najlakše da okupimo žene. Zaključili smo da se u općini Pokupsko formira općinski odbor AFŽ-a.

Stari odbori su prilično dobri, u vezi sa okružnom konferencijom postavili smo pred žene točke natjecanja i ti postojeći odbori stupili su odmah na rad. Žene skupa sa omladinom pletu za drugove borbe čarape, žene su dale pređu a omladinke pletu.

Opći su nedostaci da se svi naši politički radnici nisu zajednički povezali, što mnogo šteti radu, zato smo zaključili, da se svi naši drugovi međusobno povežu.

Zadaci su postavljeni sledeći: Reorganizirati sve postojeće odbore i sprovesti općinske konferencije. I na tim konferencijama izabrati delegate za Okružnu konferenciju.

Zaključili smo da drugarica koja radi u Kupčini ide i u Šišljević¹ da tamo učvrsti postojeći odbor i dade im zadatke.

U roku dva mjeseca sakupili smo u cijelom kotaru 1.810 kuna, 40 kg lana, 54 kg. konoplje, 16 kg predje, 68 kg šipka, koje smo odmah otpremili na Glavni ODBOR AFŽ HRVATSKE.

Prodali smo svega obveznica 67 kom a 500	33.500
10" a 100	1.000

Na dan 3. XII 1943. god. imali smo sastanak Kotarskog NOO-a na kom smo raspravljali mnogo važna pitanja, postavili smo kao veoma važno posle izveštaja odbornika diskusije po izveštajima. Doneli smo sledeće zaključke kao raspodelu rada i to: svakog dana je-

dan član užeg odbora mora obavezno biti u kotaru preko svakog dana.

Zajma primili smo od ONOO-a	200.000
Prodali smo	221.800
Od Maleka ⁷ naš drug Jandra ⁸ primio je	195.000
Od toga imamo neprodanih 16 kom a 10000	160.000

Mobilizacija. Preko svih antifašističkih organizacija sprovesti kampanju za mobilizaciju do 8 ovog mjeseca.

Obzirom da su nam općine Kupinec, Šišljević i Rečica najslabije, to smo zaključili da u tim općinama naš rad, te smo na rad u Kupinac u pripomoć poslali druga Slavka,⁹ a u Šišljević druga Branka¹⁰ da priskoči u pomoć. U Rečicu odredili smo druga Jožu¹¹ iz partijske jedinice Kupčina sa drugom Štefom.¹²

Molimo da nas o svim manjkavostima izvjesite.

Uz drugarski komunistički pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

SEKRETAR
Skula, v.r.

M.P.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-168-310

116

1943, prosinac 4.

Izveštaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskome stanju omladinskih organizacija po kotarima

Okružni komitet SKOJ-a
Zagreb 4/XII 1943

⁷ Isto.
⁸ Jandrija Simec
⁹ Kao bilj. 5.
¹⁰ Branko Nikolić
¹¹ Josip Benić
¹² Kao bilj. 5.

Drugarskom O.K. K.P.H. Zagreb
I Z V J E Š T A J

Politički pregled:

Preko čitavog okruga sa oduševljenjem pristupa omladina N.O.B. i pomaže na svakom mjestu N.O.V. Jedino u zadnje vrijeme uslijed stalnih reakcija u Stubičkom kotaru i padom nekoliko rukovodioca omladina je zastrašena i počeli su pod pritiskom da se javljaju u Pavelićevu vojsku, dok ih većina prelazi u našu N.O.V. Općenito kroz čitavi okrug omladina mrzi ustaše i Nijemce usljed njihove reakcije, a i uspjehom našeg političkog rada.

Na Stubičkom kotaru u općini Bistra su jednom prilikom došli Nijemci u selo i tu ostali, a iza njih su došli ustaše, da vrše pljačku, ali im Nijemci nisu dali. Poslije toga si išli Nijemci u susjedno selo da pljačkaju, ali im tamo opet ustaše nisu dali. Narod je počeo govoriti, da ih Nijemci brane od ustaša, ali kad su Nijemci išli pljačkati, narod je govorio da ustaše nisu takovi, jer ih brane od strane pljačkaša. Nakon toga su počeli pljačkati i ustaše i Nijemci, a našeg političkog rukovodioca u blizini nije bilo a i inače se politički slabo radilo, pa je počela omladina govoriti, da su i Nijemci i ustaše jednaki, a da su jedini pravi vojnici domobrani. Vele, da bi polazkom u partizane bile terorizirane njihove porodice, a uvjereni su da pobjedom partizana neće nastradati oni koji su bili u domobranskoj vojsci, pa drže da je za njih jedini izlaz polazak u domobransku vojsku.

Osjeća se da neki bivši funkcionari H.S.S-a, koji još nisu pristupili N.O.B. a i do sada se nije opazalo nikakav rad protiv nas, da su sada počeli obilaziti okolo, time da bi opet stvorili neku organizaciju. Čitavi narod pa i omladina gledaju sa povjerenjem na naše N.O.O-e i ZAVNOH, dok na AVNOJ gledaju nekako sa nepovjerenjem dok im se pravilno ne protumači, kakovo je značenje AVNOJ-a i zašto se mi borimo. Naročito promatraju i primaju velike uspjehe Crvene Armije i naše N.O.V. dok na Englesku gledaju sa nepovjerenjem, jer se tamo nalazi jugoslavenska vlada i da će se ona svakako htjeti povratiti natrag i u tome će im pomagati Engleska, a sa druge strane govore da je to kapitalistička država, a S.S.S.R. je radničko seljačka pa da će između njih doći još do sukoba. Stalno se pita omladina, zašto ne otvaraju saveznici drugi front, jer da oni nešto u tome spremaju. Tumači im se da postoji svjetska reakcionarna klika, koja koči otvaranje drugoga fronta, a isto tako hoće da nama, naime Jugoslavenima nature izbjegličku vladu, ali je za to potrebno da se uzme puška u ruke pa to neće biti i oni se s tim podpuno slažu. Najvećim dijelom gleda omladina na to, da će ovaj rat preći preko njih tako da oni u tome neće trebati sudjelovati. Kad im se tumači

da to neće biti tako izjavljuju, da će poći u partizane kad ih banda najuri. Dosta imaju utjecaja na njih razne parole, koje ubacuju neprijatelj među njih i time ih pasivizira n. pr. bivši zastupnik H.S.S-a Malčić¹ koji govori, ne možemo mi dignuti ustanak, jer bi onda propala Hrvatska i takove slične druge glasine kao n. pr. dolazi iz Vinkovaca 20.000 dobrovoljaca koji će pred sobom klati i paliti a to se je pojavilo na južnom dijelu dugoselskog kotara, čega se narod boji. Na sve njihove takove parole koje oni izbacuju odmah se tumači i svagdje uspije pravilno to narodu protumačiti, ali se nikada ne može doznati sa čije strane izlaze te alarmantne vijesti i parole.

1) Kotar Zagreb

Na tome kotaru u općini Sesvete pred mjesec dana išao je Mužić Slavko iz Čučerja po noći i najednom ga zaustavi netko na cesti i zapita »tko je« a ovaj mu odgovori »a to ste vi pravi, đubre jedno partizansko znaćete vi što je bijela garda«. Na taj povik se je Mužić prestrašio i pobjegao, a da nije mogao prepoznati toga koji mu je to govorio. Kroz kojih deset dana kasnije išao je Kuntić Franjo isto iz Čučerja po cesti i vidio je u jednom šibaku ilegalni sastanak. To je bila grupa ljudi koji su stajali u polukrugu, ali se taj nije usudio bliže da bi vidio tko je. Na neke ljude se sumnja, ali još podataka točnih nema, nego smo postavili za zadatak omladincima da se nekako tim sumnjivim ljudima približe, a po mogućnosti da s njima pokušaju i raditi, kako bi od njih nešto saznali. Jedan omladinac je prisluškivao pod prozorom, gdje se zet senatora Malčića razgovarao sa nekim nepoznatim ljudima i čuo je kad je Malčićev zet rekao: »Neka se samo partizani tuku, a mi ćemo na zadnje samo zaskočiti.« Taj isti koji je to govorio bio je zaštitni satnik (njegovo ime ćemo javiti). Opet su počeli sa djelovanjem »Baptisti« u sesvetskoj općini i postavili smo za zadatak omladincima da se uvuku u njihove redove i organizacije i da tamo djeluju, kako bi saznali tko to organizira a ujedno da bi svojim radom onemogućili daljnje širenje te sekte, a i te same odvratili od toga, jer ti omladinci koji su u toj vjeri neće da bilo kojim načinom pomažu N.O.V. već to sabotiraju pa to razbija jedinstvo omladine u tom selu. Krajač[ić] Andrija bivši kotarski predsjednik H.S.S-a, kojemu su naši drugovi prilazili, da pristupa uz N.O.B. ali je on to odbio i sada je otišao do senatora **H.S.S-a** Malčića, do njegovog zeta, do jednog člana općinske organizacije općine Sesvete, Mahalupa i do jednog predsjednika mjesne organizacije H.S.S-a u selu Novoselcu Turčiću, koji je naš i njemu je rekao Krajačić da neka ide do tog člana općinske organizacije Mahalupa

¹ Franjo

i, neka tamo uzme letak koji mu je dao Krajačić. Turčić je otišao do Mahalupa ali mu je Mahalup rekao, da je taj letak spalio, ali mu nije ništa kazao što je pisalo na tom letku. Naši su dobili u ruke jedan list koji je išao za Krajačića u Zagreb Zerjavićevu ulicu (broj ćemo javiti) radi organiziranja »Narodne zaštite«. Taj dan su naši pazili na njega dali će on kuda odlaziti, ali nije nikuda išao, jer mu je u tome listu stajalo neka popiše koliko ima članova zaštite. Iz ostalog dijela kotara nemamo pregled, jer su tamo reakcije i hapšenja.

2) Kotar Stubica.

Preko toga čitavog kotara vladaju reakcije i nemoguće je dati neki pregled. Na tome kotaru je bio drug Igljić,² član O.K. SKOJ-a i bio je pet dana bez veze i nemamo pregled jedino koliko je mogao sam vidjeti, jer Nijemci svaki dan i u svako doba dolaze i nemoguće se zadržati u selu. Nijemci i ustaše zajedno pljačkaju i pale sela, pa je narod usljed toga zastrašen. U jednom takovom naletu pao je sekretar K.K. SKOJ-a drug Mika³ u selu Jakžincu, a pao je i drug Debeli⁴ koji je uspio da prvi puta pobjegne od ustaša. Narod neće da prodaje Nijemcima ništa i zato je jedan njemački oficir ubio jednu kravu seljaku kad joj je ovaj davao vode i poslije toga je poslao vojnike da seljaku plate kravu i odvezu, ali je seljak kod krave stajao sa sjekirom i nije pustio da je odvezu. To je malo podiglo moral naroda u tome mjestu i narod sve radi da dodju partizani, a kad im se kaže da treba ići u partizane, govore da će im Nijemci popaliti sve, nego treba da dođu partizani pa ćemo onda zajedno s njima potjerati Nijemce i onda ćemo ići svi u partizane.

3) Kotar Dugoselo.

I na tome kotaru je bila reakcija. Nijemci i ustaše su provalili iz Dugogsela prema Oborovu, ali su bili dva puta odbivani od naše N.O.V. Duž čitve pruge Zagreb — Ivanić su se porazmjestili po selima i tu pljačkaju i stalno se zaletavaju po selima tako da narod bježi pred njima. Teško je raditi među tim seljacima. Jer se boje da bi ih tko izdao, pa bi onda Nijemci popalili. Po tim mjestima gdje su Nijemci sada se vide oni koji rade protiv naše N.O.B. ali se do njih sada ne može. Uz to se vidi na općini Posavski Bregi da kad su ušli H.S.S-ovci u N.O.O-e počeo je opadati moral naroda a uz to je i omladina postala pasivna. Postavili smo zadatak omladincima da pazе koji su ti ljudi i što govore, pa će se s njima onda urediti. U toj reak-

² Doro Ivančan

³ Franjo Kukolja

⁴ Stjepan Kemfelja

ciji u Oborovskoj općini vidjelo se kako neki ljudi počinju galamiti i govoriti protiv partizana, tako je u Novakima Kelemen Mato tjerao ljude da moraju ići zakopati jame koje su partizani iskopali, jer da tko neće ići da će mu dovesti Nijemce. Prilikom reakcije na tome kotaru ranjen je sekretar K.K. SKOJ-a Dugoselo, drug Zaco⁵ i otpremljen u bolnicu.

4) Kotar Sv. Ivan Zelina.

Na tome kotaru se je počeo razvijati rad, ali čim je počela banda praviti reakciju počeo je narod da se boji i neki od njih su počeli da odlaze u domobrane, pa čak i u ustaše. Jedan partizan se je vratio iz partizana i odmah je otišao u Pavelićevu vojsku, a uz to govori protiv partizana da oni pljačkaju i da se među njima nemože izdržati. Uz sve takove glasine, a onda još i reakcije, a naš narod je dosta slab pa se narod komeša i boji.

Imade dosta špijuna i kad nešto saznaju prijavljuju bandi pa onda nakon toga i sami odlaze u Zagreb. Tako je Hanger Viktor izdao neke ljude u Šašinovcu, došli i pohapsili 43 čovjeka.

U zadnjih mjesec dana ranjen je sekretar K.K. SKOJ-a Sv. Ivanjskog kotara drug Jurek,⁶ sekretar K.K. SKOJ-a Dugoselo, drug Zaco, ubijen sekretar K.K. SKOJ-a Stubice drug Mika, član K.K. SKOJ-a Stubica drug Debeli koji je jedan puta uspio pobjeći ustašama ubijen je, član K.O. Stubica drug Mirko⁷ i drugarica Maja⁸ uhapšena na zagrebačkom kotaru, član K.K. SKOJ-a Zagreb.

Organizaciono stanje:

1) Kotar Zagreb

Kotarski Komitet SKOJ-a Zagreb sastoji se od tri člana: drug Gavran⁹ sekretar K.K. SKOJ-a, Drug Mali¹⁰ i drug Čapajev¹¹. Drug Gavran hrabar je i požrtvovan, ali se gubi na terenu radi nedovoljno dobrog neraspoređenog rada. Njegova politička izgradnja je dosta dobra, dok ovoj dvojici drugova treba [se] dati puna politička i organizaciona pomoć, ali su i oni također hrabri i požrtvovni, **samo** se slabo snalaze na terenu. Na zadnjem našem sastanku O.K. u za-

⁵ Stjepan Pušec

⁶ Stanko Stančir

⁷ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

⁸ Isto.

⁹ Dragutin Birač

¹⁰ Kao bilj. 7.

¹¹ Mirko Letinčić

jednici sa drugom Jožom¹² iz P.K. zaključili smo da ćemo druga Požarskog¹³ iz K.K. SKOJ-a Dugoselo poslati u vojsku, a iz vojske jednog druga za dugoselski K.K. međutim usljed reakcije i pada druga Mike i druga Žace, odlučili smo da drug Požarski ide na zagrebački kotar, jer u vojsci ima drugu zamjenu koja ide na teren. S time bi se rad na zagrebačkom kotaru pojačao.

2) Kotar Stubica

Na tome kotaru je pao drug Mika sekretar K.K. SKOJ-a zajedno sa drugom Debelim koji je uspio pobjeći ustašama iz ruku. Ostao je **gore** sam drug Petar¹⁴, Crni¹⁵ i drugarica Barica¹⁶, odlučili smo da **gore** pošaljemo druga Gorana¹⁷ za sekretara K.K. SKOJ-a. Drug **Petar** prilično dobar dok drugovi Crni i Barica su tek pred kratko vrijeme počeli raditi i oni su dosta slabi i ne snalaze se na terenu. **Drug Goran** je dosta dobar pa mislimo da će se stanje popraviti **time** što će doći gore drug Goran a uz to će se naći i uzdignuti **omladinci** iz toga kotara.

3) Kotar Dugoselo

Na tome kotaru je kotarski komitet dosta dobar s obzirom na **ostale** kotareve. Neki drugovi su dosta mladi **u** radu i ne snalaze se **kod** rada. U taj komitet će ući drug Munja¹⁸ na mjesto Gorana, **drugarica** Bistra¹⁹ na mjesto Požarskoga i na mjesto druga Špire²⁰ koji **ulazi u** O.K. SKOJ-a plenum drug Božek²¹ iz **III** bataljona zagrebačkog odreda, a raditi će na dugoselskoj općini. Drug Polanec²² je **dosta** požrtvovan i dosta je aktivan a isto tako se je pokazao i drug **Munja koji će** ući u K.K. mjesto druga Gorana dok se je i drugarica **Bistra** pokazala bolja od druga Požarskog. Drug Božek je bio **najbolji na** nižem SKOJ-evskom kursu pa nam je drug Joža savjetovao da **primimo u** KK. Taj kotarski komitet bi za sada bio najbolji uz **dobru** pomoć.

4) Kotar Sv. Ivan Zelina

Kotarski komitet se sastoji od četiri člana i od tih je sekretar **drug** Jurek u bolnici. Drugovi Gabrek, Imbrek²³ koji je sada prim-

¹² Josip Mandić

¹³ Nikola Sović

¹⁴ Josip Bočina

¹⁵ Ivan Habjanec

¹⁶ Barica Glavač

¹⁷ Ivan Brajdić

¹⁸ Franjo Mladen

¹⁹ Marija Zajčić

²⁰ Ivan Cimaš

²¹ Mijo Martek

²² Đuro Sočmić

²³ Slavko Sarec

ljen u KK kao i drugarica Seka²⁴ su poslije kursa stekli više znanja u rukovođenju i njihov rad se osjeća sada na kotaru više nego prije.

Radi izmjenične reakcije koja vlada duž okruga nemoguće je dati tačan pregled preko čitavog okruga. Općinski komiteti nisu ni svi formirani a i gdje jesu tamo im nemogu komiteti davati pomoć kako treba ili radi reakcije ili se na mjestima ne snalaze. SKOJevske grupe se ne sastaju jer nisu tako čvrste. Možemo reći da imademo SKOJevce dok su same grupe slabe.

Rad SKOJ-a u vojsci

Nismo dobili nikakav izvještaj iz odreda o radu SKOJa u vojsci, jer je prilikom naleta bande naša vojska otišla jedan bataljon na Kalnik dok je drugi bataljon otišao u Moslavinu i sekretar odreda je ostao potpuno bez veze sa bataljonima tako da nije mogao poslati izvještaj. Jedan bataljon koji je ostao na našem terenu bio je u borbi sa ustašama i Njemcima i tu su se SKOJevci pokazali dobro, a i u samom radu unutar bataljona su se pokrenuli naprijed. Izdali su nekoliko zidnih novina pripremaju pjevački hor, proučavaju materijal na sastancima i djeluju među omladinom.

Organizaciono stanje po USAOH-u

U zajednici sa drugom Vladom²⁵ iz Oblasnog SKOJa predvidili smo drugove koji bi ušli u privremeni Okružni Odbor USAOH-a koji seje trebao sastati 2—12— 1943 ali uslijed ove reakcije se nije mogao sastati jer do drugarice iz stubičkog kotara se nije moglo a isto tako i do Gorana i Gavrana, pa sad uslijed pada nekih drugova i premještanja neće se moći sastati O.O. kroz koje vrijeme.

Za zagrebački kotarski odbor imade izgleda da će se moći formirati kroz kratko vrijeme barem od četiri člana, dok na stubičkom nema izgleda da bi se mogao formirati.

Kotar Sv. Ivan Zelina

Kotarski odbor sastoji se od 5 člana, ali se u zadnje vrijeme nije sastao uslijed reakcije koja bi bila po nekim dijelovima toga kotara. Sam odbor nije samostalan da bi mogao rukovoditi nego im treba stalna pomoć. Po svem imade izgleda da će se sada poslije svršenog kursa na kojem su bila tri člana tog odbora.

Imade četiri općinska odbora i to u općinama Kašina, Šašincevec, Belovar Moravče i Sv. Ivan Vanjski, a u svim odborima imade 20 člana.

²⁴ Marženka Rohan-Kolar

²⁵ Branko Uzelac

Kotar Dugoselo

Kotarski odbor koji je bio preformiran je i na 6-XII će se sastati, jer ide drug Goran pretsjednik toga odbora na drugi kotar, drugarica Volga²⁶ koja je bila na dugoselskoj općini otišla je u N.O-V. tako da će se popuniti sa novim članovima.

Imade četiri odbora općinska od 27 člana, ali se ti odbori ne sastaju redovito uslijed reakcije jedino se sastaje dugoselski općinski odbor. Odbori su svi postavljeni dobro i u dobrom su odnosu sa NOOima tj. imade u svakom NOOu omladinac.

Uslijed reakcije koja vlada preko okruga izmjenično nije moguće dati tačan pregled kako se odbori sastaju dali su pravilno postavljeni i kako oni rade.

Plan kojeg smo si načinili da ćemo po njemu raditi 15-XI do 15 —XII sprovadamo iako nam pri tome smetaju stalne reakcije koju prave ustaše i Nijemci. Na stubičkome kotaru nam neće biti moguće sprovesti taj plan u život ako potraje još takav teror kako je sada. Tim načinom rada počeli smo i na zagrebačkom kotaru i to nam je tek jednim dijelom uspjelo dok je na većini kotara reakcija. Uz izmjenu i popunjenje kotarskih komiteta moći će se stanje popraviti ukoliko nebi bilo kakovih promjena.

Agitprop

Do sada se vršila popularizacija N.O.P. AVNOJ-a, ZAVNOH-a, K.P., S.S.S.R-a. Uspjeh naše propagande bio je dosta velik, naročito među omladinom, među kojom se naročito popularizira SKOJ, USAOJ, USAOH, tako da su do danas u većem dijelu okruga mase omladine uz naš pokret i da u njemu aktivno sudjeluju. Propaganda i popularizacija vodi se preko sastanaka i putem omladinske štampe, koja se širi među omladinom.

Neprijateljska propaganda, koju oni ubacuju među omladinu nenalazi odziv sa strane omladinskih masa, osim u nekim kotarevima, kao n.pr. u Stubici gdje su pod pritiskom uspjeli povući omladinu u svoju vojsku, i gdje su prilikom reakcije u nekim mjestima Nijemci glumili ulogu zaštitnika.

Usporedo sa agitacijom i propagandom među širokim masama, vrsi se i izgradnja kadrova proučavanjem materijala i održavanjem kurseva. Održana su dva niža SKOJ-evska kursa i to: I SKOJ-evski

kurs trajao je 21—28/X i na njemu je učestvovalo 15 kursista. budući da su to bili većinom članovi ili sekretari K.K. SKOJ-a, te c anovi SKOJ-evskih komiteta iz vojske i obzirom na njihovo prijašnje znanje, a budući da je veći broj bio seljaka kurs je podpuno uspio, te je bio u visini kako u pogledu proučavanja materijala, tako i

²⁶ Andela Novak

u pogledu discipline. II niži SKOJ-evski kurs trajao je od 16 —24/XI. Na njemu je učestvovalo 14 kursista i to: 6 radnika, jedan đak, jedan privatni namještenik i 6 seljaka. Budući da je i sam sastav kursa bio od mlađih SKOJ-evaca, a i zbog toga što se u blizini nalazila banda samo raspoloženje na kursu bilo je slabije nego na prvome, a prema tome bilo je i slabije i učenje, premda su drugovi pokazivali volju za učenje, tako da ovaj drugi kurs nije podpu- no uspio, pošto je na njemu bilo nekoliko drugova koji nisu zadovo- ljili.

Na oba ova kursa izdana su tri broja zidnih novina i to jedan br. na prvom a dva br. na drugom, na kojima je bio obuhvaćen i rad kursista. Na prvom kursu su se zbog toga što u vrlo kratkom vre- menu nije bilo moguće tehnički pripremiti — drugovi hranili u selu po kućama u čemu se izgubilo mnogo vremena, a time i štetilo da kurs nije imao još većeg uspjeha.

Za vrijeme drugoga kursa bila je pripremljena zajednička kuhi- nja, te su drugovi time dobili mnogo više vremena a i samo drugars- tvo moglo se je bolje razvijati.

Pripreme za proslavu II. Antifašističkog Kongresa omladine Ju- goslavije. Popularizacija vrši se putem masovnih sastanaka koji se održavaju sa omladinom, na kojima se omladini tumači značaj Kongresa i njegovu važnost u ovome času, te pisanjem parola i bac- canjem letaka te se skupljaju podpisi za slanje pozdravnih brzobjava II. Antifašističkom Kongresu.

Tehnika

Tehnika O.K. SKOJ-a radi neprekidno, međjutim zbog reakcije koja je nastupila morali smo izvršiti preseljenje, te je zbog toga iz- gubljeno dosta vremena i još uvijek nije podpu- no sredena. U toku mjeseca studenoga umnožen je u tehnici sljedeći materijal:

- 200 kom. »Revolucionarna vojska i revolucionarna vlada«.
- 65 ” »Organizacija SKOJ-a u vojsci«.
- 70 ” »Pioniri« izdano naknadno nakon što je već prije izda-
no 50 kom.
- 200 ” »Omladina u surovoj školi rata«.
- 200 ” »Kroz jedinstvo mladih u pobjedu«.
- 100 ” »Uloga proleterske omladine«.
- 200 ” »U oči dvadesetpet godišnjice komsomola«.
- 700 ” »Omladina Vladimiru Nazoru« od toga izdano za svaki
O.K. SKOJ-a Oblasti zagrebačke 100 kom. za M.K.
SKOJ-a Zagreb 100 kom. i Oblasni Komitet SKOJ-a za
zagrebačku oblast 100 kom.

6000 kom. »Proglas glavnog odbora USAH-a omladini Hrvatske povodom pripremanja II. Antifašističkog Kongresa«, od toga 2000 kom. za M.K. SKOJ-a Zagreb.

250 »Omladinski Borac« br. 19 — 20.

Nalazi se u štampi »Rezolucija prve konferencije USAOH-a«, te parole i plakatići za popularizaciju II. Antifašističkog Kongresa omladine Jugoslavije.

Obračun.

	Primljeno za mjesec listopad
Kotar Dugoselo	31 090
Kotar Sv. Ivan Zelina	27 671
Kotar Zagreb	25 900
Kotar Stubica	8 870
	93 531 Kuna
Ostalo od mjeseca rujna	<u>95639</u>
	189 170 Kuna
Izdato	
Za M.K. SKOJ-a Zagreb nabavka materijala	25 000
Za P.K. SKOJ-a drugu Joži	15 000
Za P.K. SKOJ-a baterije	2 190
Izdatak za kurs i razne druge stvari	<u>7 693</u>
	49 883 Kuna
	189 170 Kuna
	49 883 ”
	139 287

Taj novac smo zadržali za sebe tj. nabavku materijala za P.K., jer smo taj novac htjeli zadržati za P.K. u dogovoru sa drugom Jožom iz P.K. ali je on kazao ako imademo mogućnosti da nabavimo materijal neka onda ostavimo novce kod nas i za to nabaviti materijal.

Dragi drugovi odgovorite nam na taj izvještaj.

Smrt fašizmu. Sloboda narodu!

Za O.K. SKOJ-a Zagreb
sekretar
Ivica²⁷, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2534

²⁷ Dragutin Plašč

1943, prosinac 4.

Pismo Odsjeka za vojne vlasti u pozadini GŠ NOV i PO Hrvatske Štabu Žumberačko-pokupskoga sektora o kompetencijama komande područja i NOO

OTSJEK ZA VOJNE VLASTI U POZADINI
GLAVNOG ŠTABA NOV I PO Hrvatske
Br. 238 Dne, 4. XII.1943.

ŠTABU ŽUMBERAČKO-POSAVSKOG SEKTORA

Prema dopisu kojega ste uputili ovom odsjeku, a u kojem tražite razjašnjenje čija je kompetencija skupljanje hrane za Narodno-oslobodilačku Vojsku ili Komande područja ili je NOO.

Prema naredbi Vrhovnog Štaba, komande područja dužne su startati se i prikupljati hranu za NOV, ali je ta ista dužnost i NOO. Dakle, u koliko Okružni NOO je stvarno u stanju da prikupi svu hranu koju narod daava za NOV, naravno da ga treba pustiti da prikuplja, a u tome samom prikupljanju pomoći će ga i Komande područja. Ta sva hrana stavlja se u Narodno-oslobodilački fond i naravno, da će ta hrana jedino ići za potrebe vojske i siromašnog stanovništva dotičnog okruga.

U drugom slučaju, ako se vidi da NOO nisu u stanju prikupiti hranu, taj će posao morati preuzeti Komanda područja u sporazumu i sa NOO i sa svima drugim antifašističkim organizacijama. Dakle, nije u pitanju ko će hranu prikupiti, nego je u pitanju koliko će uspjeti kampanja prikupljanja hrane. Nama je danas u interesu, da se NOO osamostaljuju i da se isti osposobe, da mogu preuzimati pojedine dužnosti od komandi područja kako bi na taj način rasteričivali područje; a osim toga ćemo na taj način osamostaljivati NOO-re.

Po pitanju koliko komanda područja može držati zaliha za NOV? Kada je već dužnost komande područja za prikupljanje hrane, naravno da joj je i dužnost čuvati tu hranu. Koliko hrane prikupite, tu hranu moraju čuvati jer su odgovorne u koliko odnosna hrana propane. Dakle komande područja mogu držati hranu koliko god mogu sakupiti, jer im je to i dužnost.

Tako će se također raditi i sa snabdevanjem vojske dok se još ne hrani iz magacina. NOO određuju iz kojih će se sela da nabavlja hrana, a tu svu hranu primaju komande mjesta, zatim hranu zavode u knjige i razdjeljuju po jedinicama po tablici sledovanja. U drugom slučaju, ako se vojska hrani iz magacina, a hrane nema u magacinima, komande područja će dizati iz narodno-oslobodilačkog fonda i s njom ishranjivati operativne jedinice.

Isti je postupak i sa novcem. Dužnost je svih antifašističkih organizacija, da prikupljaju dobrovoljni prilog za NOV u čemu se god to može, bilo to u novcu ili u raznim drugim artiklima. U koliko se taj novac skuplja specijalno za vaše operativne jedinice, onda naravno da taj novac možete primiti, ali o tome izvijestite ekonomsko odeljenje G.S.H.

Ako ovako gledamo stvar, ne može biti nekih nesuglasica između komande područja i Okružnih NOO. Mi trebamo gledati stvari u svome razvitku i ako ih tako gledamo, onda ćemo vidjeti da NOO trebaju pomalo da se osamostaljuju i da preuzimlju razne dužnosti u komandi područja, a koje su do sada u stvari te dužnosti vršile komande područja samo zato, što su NOO do sada bili neiskusni i nesamostalni u svome poslu.

Između komande područja i Okružnog NOO moraju biti tijesne veze i da se po svim pitanjima savjetuju, a naročito po onima kada iskrse kakva prepirka. Osim toga, dužnost je komande područja da nastoji, da se NOO osamostaljuju jer će samo na taj način rastećivati samu sebe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.D. Šefa odsjeka, kapetan
Krajačić¹, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 127, f. 3, dok. br. 12

¹ Josip

1943, prosinac 4.

Obavijest jednog od ustaških obavještajaca Odsjeku BII/IV Gravidur-a o postupku Čerkeza i Kozaka prema stanovništvu na područja Siska i Petrinje

BII/IV.

POSTUPAK ČERKEZA I KOZAKA prema Hrvatskom
pučanstvu na sektoru Sisak i Petrinja

»Kapelac« dostavlja:
dana 4. XII 1943.

Prije nekoliko dana naš se predvodio nalazio na terenu u okoliću Siska i Petrinje, te je obzirom na djelatnost Čerkeza opazio slijedeće:

Kroz mjesto Sisak prošlo je oko 2 divizije Čerkeza i Kozaka nešto ih je ostalo u Sisku, a drugo krenulo prema Petrinji.

Sela kroz koja su Čerkezi prošli podpunoma su opljačkana. Naš je pouzdanik bio očevidac kako Čerkezi stalno uništavaju imovinu Hrvatskog naroda, te i sam narod.

Čerkezi su sa sobom dovezli preko 1000 kola i nekoliko hiljada konja, te su kola tovarili svinje, raznovrstnu živad kao i sve vrste živih namirnica. Seljacima su većinom oduzeli svo sijeno bez ikakve naplate.

Silovanje žena i djece je na dnevnom redu.

Hrvatski narod tim je ozlovoljen i traži pomoć da ga se zaštiti od ove najeze Čerkeza i Kozaka. Pouzdanik primjećuje, da će svo Hrvatsko pučanstvo sa tog područja odmetnuti se u šumu, jer na to je prisiljeno tim postupkom.

Čerkezi i Kozaci ne nose sa sobom kako je primjećeno u obće teškog oružja za borbu, već samo gone kola i ostale potrebštine za pljačku.

Kad se kojem od njemačkih častnika gornje predoči odgovara dotični da su svi Hrvati partizani te da ih treba uništiti. Na znanje i postupak.

»Kapelac«

Original, strojopis
Sign., RSUP SRH, 1-7/729

1943, prosinac 5.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Jaska Okružnome komitetu KPH Pokuplje o dolasku Nijemaca i o borbama s ustašama

K.K. K.P.H. Jaska

Drugarskom O.K.
K.P.H. Pokuplje

Dragi drugovi,

U ovom dopisu ćemo vas obavjestiti o najnovijim događajima kod nas. Na naš teren stigle su veće neprijateljske snage i to Nijemaca, koji su se iskricali u Zdenčini i Jaski. Mjesta su zauzeli: Klinča-selo i Gornji Desinec, sa dosta jakim snagama. Već nekoliko dana prolaze prugom transporti sa njemačkom vojskom u pravcu Karlovca. Po svim izgledima da veće snage kreću za Liku, a drugi dio se priprema za ofanzivu na naš oslobođen teritorij.

29. i 30. naše jedinice vodile su borbu sa ustašama u kotaru samoborskom oko mjesta Sv. Rok. Tom prilikom ubili su nekoliko ustaša i ustaškog poručnika. 30. su se naše jedinice morale povući i ustaše su prodrli u Gornju Purgariju i selo Kufrine. Počeli su da pale kuće pojedinih ljudi i to kuću Mije Brezara i kuću Franje Brezara. Obojica imaju sinove i kćeri u partizanima.

Izgorelo nije ništa, pošto ih je naša druga jedinica napucala, koja se nalazila u selu Purgariji i Novom selu. Stoga su se ustaše morali povući, a seljaci su pogasili vatru koja je bila u začetku.

Vodja ovih Ustaša koji su počeli paliti bio je Janko Kufrin, koji je nedavno pobjegao kada je bio uhvaćen sa naše strane.

Poslije toga su se ustaše ukopali u općini Galgovo, selo Konjščica, u jačini oko 150 ustaša. Druga grupa ustaša se ukopala 3. XII u mjestu Cerje. Razlog njihovog ukopavanja još do sada ne znamo, ali kako smo već napomenuli izgleda da je radi pokušaja neke o fanzine. Pruga je sve zaposjednuta tako da je prelaz skoro nemoguć.

Narod je mnogo uplašen bojeći se ofanzive. O organizacionom radu ćemo vas izvjestiti kasnije. Sastanci sa postojećim organizacijama se održavaju redovno. Održan je sastanak K.K. K.P.H. Jaska. Na sastanku nije prisustvovao drug Valečić Mijo iz razloga jer je bio na položaju sa četom. Postavljeni zadaci pred drugove od prOŠ-

log sastanka su izvršeni, što se tiče partijskog rada, dok po ostalim sektorima nije najbolje sve izvršeno.

Naš budući sastanak će se održati 13/12. 1943. t.j. K.K. K.P.H. Jaska, pa ukoliko koji drug misli doći odnosno prisustvovati sastanku neka do toga vremena stigne. Drugo za sada nema kod nas ništa novoga. Jedino šta se nalazi kod nas u Okiću jedan bataljon vojske Ž.P.O-a. Brigada je pošla na Žumberak.

Drugarski pozdrav

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

5/XII/43

Tomol, v.r.

Original, strojopis

Sign., AHRPH, KP-168/311

120

1943, prosinac 5.

Izveštaj zamjenika komesara Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o prilikama na terenu, općem stanju, radu i organizacijskom stanju partije u brigadi

Zamj. komesara
II brigade II Oper. Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske
Dne 5. XII 1943.-
Predmet: Izveštaj.

DRUGARSKOM CENTRALNOM KOMITETU K.P.
HRVATSKE

Prilike na terenu

Od kada sam preuzeo dužnost sekretara u brigadi opazio sam da kuda god je prolazila naša brigada da je svugdje bila dobro dočekana. U krajevima oko Dubrave seljaci su razmjerno vrlo dobri. Mitinge koje smo priređivali bili su vrlo dobro posjećeni i praćeni naročitim interesom. Dok smo se nalazili sa našom brigadom na

sektoru Kalnika primijetio sam da u okolici Donjare postoji stanoviti četnički uticaj na okolni seljački živalj. Centar tog utjecaja izgleda da se nalazi baš u toj samoj okolici, gdje mora da i postoji njihova organizacija. Svoja zapažanja javio sam ondašnjem R.O.C. i nadam se da će se ipak nešto otkriti.

Kod osvajanja Čazme¹ naši borci dobivali su za vrijeme borbe sviju vrsti jela, što je najbolje znak da su seljaci okolnih sela upravo živo pratili tok borbe i da su sa zebnjom čekali da se likvidira njihova tamnica. Bilo je i slučajeva da su sami seljaci hvatali razbjegle gestapovce i sami im sudili na licu mjesta. Imade slučajeva da naši borci i nepravilno u mnogim slučajevima se odnose prema seljacima kada dolaze u njihova sela, a naročito što misle da im isti moraju u mnogo čemu izlaziti ususret naročito što se tiče hrane i pila.

Razlozi takovih ispada uglavnom nastaju radi toga što još naši borci u dovoljnoj mjeri ne poznaju liniju N.O.Borbe.

Opće stanje u našoj brigadi

Borbeni duh naših boraca je vrlo dobar, što se naročito odražuje u I i III bataljonu, dok II bataljon u tom pogledu malo zaostaje, a razlozi zato su uglavnom, što je taj bataljon u zadnje vrijeme doživio u nekoliko navrata vrlo osjetljive gubitke i što su i sami rukovodioci iz Štaba toga bataljona mladi i neiskusni i što nijesu borbenost podigli na viši stupanj, te također u datim momentima neodlučni kod izdavanja datih naređenja. Sami članovi K.P. ne zadovoljavaju u potpunosti i to s razloga što ako uzmemo presjek starosti našeg partijskog kadra, onda isti nije stariji od dva mjeseca, prema tome partijska organizacija, kako god je mlada ona, ako i daje sve od sebe nemože potpuno zadovoljiti. Samu partijsku organizaciju apsolutno se osjeća u našoj brigadi i njezino poštovanje odražuje se na svakom koraku kako u uzvikivanju tako i pisanju parola za našu partiju.

Štab naše brigade u potpunosti se je saživio i rad u samom Štabu odvija se u harmoniji te nema nekakvih trzavica koje bi ometale daljni rad i razvitak. Štabovi bataljona u cjelini zadovoljavaju, a naročito Štab I i III bataljona, koji daju od sebe sve za zadatke koji se postavljaju pred njih u što boljem i kraćem roku izvrše. Štab II bataljona u potpunosti još ne zadovoljava, jer nema čvrsto u rukama jedinice kojima rukovodi. U borbi za Čazmu naročito se istakao I i III bataljon koji su tvrdom vjerom u pobjedu rukovodili svojim jedinicama i nakon duge i uporne borbe pobjedili žilavog neprijatelja. Kod akcije na Čazmu najveća je pogreška sa strane našeg Štaba

¹ Vidi: Dok. br. 106, 108, 112 i 126.

učinjena je što se evakuacija plijena nije sprovodila planski, što se nije učinio plan po kome bi se ista vršila. Od toga se izgubilo vojne spremne koja se razvukla po raznim jedinicama, a nije došla na određeno mjesto.

Sastanci koji su kasnije održani pozabavilo se naročito tim pitanjima evakuacije i donešeni su konkretni zaključci tako da se u buduću neće slične pojave dogoditi.

Organizaciono stanje Partije

U brigadi postoje oformljeni bataljonski biro i koji su sastavljeni iz sekretara četnih jedinica, sekretara jedinica Štaba bataljona, kao i komesara bataljona, dok u četama pratećeg oružja, kao i četi za vezu postoje partijske ćelije koje se nalaze direktno pod kontrolom sekretara brigade. Sastanci ćelija održavaju se redovito. Obilazio sam partijske ćelije po bataljonima kao i četama, te sam zapazio da drugovi partiji imaju volje za partijski rad, ali da im manjka teoretsko politička izgradnja. Imade i drugih nedostataka koje uklanjamo sa radikalnim mjerama, jer slučajevi na koje sam nailazio bili su da se Skojevcima nisu primali u partiju, zato što se mislilo da oni kao takovi naprosto se već nalaze u nekoj organizaciji i da ih nije potrebno uvlačiti u partiju.

Po pitanju drugarica njih se uopće zapostavljalo i njihov ulazak u partiju bio je minimalan. Drugovi su prema njima bili nepristupačni, te se prema njima sektaški ponašali. Za rješenje toga pitanja zadužili smo jednu drugaricu u brigadi da radi sa ženama ali ne na principu neke organizacije ili posebnosti, već naprosto da im se ona kao žena približi da ih upozna sa antifašističkim organizacijama na terenima, da im tumači ulogu žene u N.O.Borbi i da s njima riješi ženska pitanja unutar naše brigade kako i pitanju higijene tako i odnosa prema drugovima.

U zadatak smo postavili svim partijskim ćelijama da posvete ženama naročitu pažnju i da im otvore ulazak u našu partiju. Ukupan broj članova K.P. 99, kandidata 45, SKOJ-evaca 179, dok ukupan broj naših boraca je 771. Kada sam došao u brigadu partijaca je bilo ukupno 86 te prema tome stanje se pomalo popravlja, ali još daleko od toga da bi zadovoljio po potrebi našu brigadu.

Ocjena partijskih ćelija

Pojedine ćelije u brigadi rade dobro, no ima i takovih koje usljed svoje slabe političko teoretske izgradnje ne zadovoljavaju te će biti potrebno učiniti rošade između pojedinih ćelija da bi se dobio jedan donekle zadovoljavajući prosjek. Pokazuje se potreba da hit-

no pristupi političkoj izgradnji naših partijaca za uspješnije napredovanje rada u brigadi.

perspektive budućeg rada

Svakako zadatci su vrlo veliki koje treba da svlada naša partijska organizacija, kao prvi zadatak postavili smo si da formiramo vojno politički kurs u brigadi gdje bi mogli da osposobimo stanoviti broj drugova za rukovodioce. Načinili smo natječaj po svim pitanjima u našoj brigadi, a naročito po pitanju organizacije koja je za sada životno pitanje naše brigade, da bi ju mogli osposobiti za dalji život potrebno nam je barem 300 boraca. Za jačanje naše partijske organizacije, da povećamo broj partijskog članstva za 50 drugova.

Molim vas da mi pošaljete direktive kao i kritiku na moj dosadašnji rad kako bi mogao pravilno postavljati buduće zadatke.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik politkomesara:
Blaha Duka, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-29/1873

121

1943, prosinac 5.
Klanjec

Izveštaj Kotarske oblasti Klanjec Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o akciji partizana u općini Tuhelj i sukobu partizana i Nijemaca u Strmcu

Priepis!

Kotarska oblast u Klanjcu

Broj: Prs. 358/1943.

Klanjec, dne 5. prosinca 1943.

Predmet: Kretanje partizana na području kotara Klanjec.—

1) Ministarstvu unutarnjih poslova
Glavno ravnateljstvo za javni red i sigur.
Zagreb

- 2) Velikoj župi Zagorje Varaždin
- 3) Župskoj redarstvenoj oblasti Varaždin
- 4) Podhvatom zapovjedništvu Varaždin

Za područje ove kotarske oblasti predlaže se sljedeći izvještaj:

U noći od 4. na 5. ov. mj. došla je jedna grupa partizana u občinu Tuhelj, te popalili sve spise, občinu zatvorili, ključke odneli, a obćinskim činovnicima zaprijetili smrću koliko budu radili.

Dana 4. ov. mj. poslije podne čula se je oštra pucjava sa područja obćine Vel. Trgovišće i to kod mjesta Strmec, gdje su se prema izvještaju seljaka vodile borbe između njamaćke vojske iz Vel. Trgovišća i partizana.¹ Partizana je bilo u Strmcu prema dosad stiglim izvještajima oko 800 i koji su se nakon borbe povukli prema šumi Dubrava.

Prema danas stiglim vestima odnosno po pogovaranju stanovništva u pregradskom kotaru oko Desinića nalazi se jedna velika skupina partizana i to kako svijet navada ima ih do 4.000 — 5.000². Sad u koliko je to mogućnost postoji bojazan, da će se prebaciti na područje ove oblasti.

Kako se vidi na čitavom ovome području ima partizana svagdje i u velikom broju, a u samom mjestu Klanjcu posada je mala i može uvijek doći do napadaja.

Moli se prednji izvještaj uzeti na znanje.-

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik:
Jelinić,³ v.r.

Broj: Prs. 358/1943.

Kotarskoj oblasti 1 — 4 .

Na znanje.-

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik:
(Jelinić)
Jelinić, v.r.

M.P.⁴

Prepis originala, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26116.

¹ Vidi: Dok. br. 164.

² U okolini Klanjca nalazio se tada samo Drugi bataljon Zagorskoga NOP oodreda, pa je brojka svakako preuveličana. Vidi: Dok. br. 164.

³ Franjo

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Klanjec

1943, prosinac 6.

Izveštaj načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o napadu brigade »Braća Radići« na Veliko Trojstvo, odobrenju Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske za osnivanje divizije i mogućima kadrovskim promjenama u Štabu brigade

NAČELNIK ŠTABA
II. OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O.
Hrvatske

Broj: 5/43.
dana 6.-XII-

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Primio sam depešu da Brigada¹ izvrši pripremu akcije na V. Trojstvo.² Danas je krenuo informativni oficir sa izviđačkim vodom do Bjelovarskog odreda da prikupi podatke. Ne znam kako zamišljate akciju? Da li će učestvovati i Bjelovarski Odred?³

Danas Brigada vodi borbu i rezultati do ovog momenta nisu poznati.

Jučer sam održao sastanak sa štabom Brigade na kom smo raspravljali pored ostalog i popunjavanje njihovog štaba. U današnjoj depeši vidjećete njihov prijedlog. Mislim da druga Korača⁴ treba izdignuti za zamjenika komandanta Brigade, a druga Bobića⁵ za Načelnika štaba. Danas smo dobili depešu, od Glav. štaba kojom nam dozvoljavaju formiranje Divizije⁶. Vaš prijedlog o Štabu Divizije usvojen je kao i štabove Brigada.⁷ Smatram da je nepravilno što je Alibaba⁸ izdignut za Nač. štaba iako imade mnogo boljih drugova

¹ NOU brigada »Braća Radići«.

² Vidi: Dok. br. 190.

³ Bjelovarski NOP odred nije sudjelovao u toj akciji. Vidi: Dok. br. 190.

⁴ **Miloš**

⁵ **Milan**

⁶ Vidi: Dok. br. 134.

⁷ **Isto.**

⁸ Vjekoslav Smeh

koji bi na toj dužnosti mogli zadovoljiti na pr. Kobal,⁹ Kušec Božo i dr. Kad sam bio u Brigadi uzelo se u razmatranje postavljanje Alibabe za nač. štaba Brigade, ali se odustalo iz razloga što on u sebi još uvijek ima mnogo domobranskog i jebivjetrovskog. On nije dovoljno ozbiljan i mislim da kao takav neće moći imati potreban autoritet kod štabova Brigada. O drugu Koraću drugovi iz Brigade kao cjelina najbolje misle i smatraju da je već vrijeme da se tog čovjeka izdigne, a činjenica da je njegov bataljon najbolji i najčvršći iako je pretrpio velike gubitke i izgubio mnogo komandnog kadra govori da je to njegova zasluga, rezultat njegovog rada i sposobnosti da ga organizuje. To je i moje mišljenje i ne vidim razloga da ga se nebi izdiglo. Drugu Štefu Kučišu kao zamjenik Komandanta dobro bi došao.

Jučer sam poslao telegram G.Š. u kome nam javljaju da 28 Diviziju treba odmah uputiti u Turopolje i da naše akcije trebaju biti usmjerene na uništavanju pruga Zagreb — Banova Jaruga i Zagreb — Križevci i prema tome trebala bi otpasti namjeravana akcija na Trojstvo.

G.Š. u svom telegramu javlja da će Divizija operisati kao cjelina na sektoru Kalnik — Ivančica — Sutla. Zbog toga i mjesto našeg štaba trebalo bi biti na sektoru Kalnika, a ne u Moslavini gdje smo na periferiji.

Ne znam zašto ništa ne javljate o oružju koje sam tražio za Zagorski Odred. Osim toga i Kalničkom Odredu treba oko 60 pušaka, pa nastojte da se pošalje oko 150 pušaka i oko 5 puškomitraljeza. Pošaljite i 4-6 teških mitraljeza Breda.

Drugovi iz Oblasnog komiteta¹⁰ traže druga Štefa Ivekovića za zamjenika komesara Bjel. Odreda. Vjerujem da će nam biti drug Štef potrebniji za komesara grupe¹¹ Odreda ukoliko ju formiramo od Zagorskog i Zagrebačkog Odreda. Druga Volana¹² uputio sam u Bjelovarski Odred.

Do sada nema nikakvih koncentracija. Govori se da bi ofanziva¹³ trebala otpočeti idućeg tjedna. U Varaždinu kao i Križevcima nema pojačanja. U Varaždin bi trebale doći Švabe, i za njih se ispražnjuju stanovi.

Uz drugarski pozdrav!

⁹ Vlado

¹⁰ To se odnosi na Oblasni komitet KPH za zagrebačku oblast.

¹¹ Riječ je o Štabu zapadne grupe odreda (grupa je obuhvaćala Kalnički, Bjelovarski, Zagrebački i Zagorski NOP odred).

¹² Andrija Bartovčak

¹³ Vidi: Dok. br. 190.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Nač. Štaba:
major
Bulat Rade, v.r.

P.S. Informativce sa sektora Križevci povukli su, jer su to sve neprijateljski raspoloženi i sada nad njima vodimo istragu. Ico¹⁴ je po svim znacima bandit. O tome usmeno kad dođe Dane.¹⁵

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 21

123

1943, prosinac 6.

Izveštaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju novih bataljona i borbama prilikom oslobađanja Čazme

ŠTAB
MOSLAVAČKOG N.O.P. ODREDA
HRVATSKE

Oper. br. 23/1943.
6. XII. 1943.

ŠTABU II OPER. ZONE NOV I PO HRVATSKE

Tokom 25. i 26. XI. 1943. izvršeno je formiranje novih bataljona i to III i IV, a uz to bila je i podjela automatskog oružja, talijanskih puškomitraljeza, kao i ostalog ratnog materijala i vojničke spreme.

Tokom noći između 27. i 28. XI. 1943. Prvi bataljon ovoga odreda stupio je u vezu sa II Moslavačkom brigadom u akciju, koja je izvršena na neprijateljsko uporište Čazma¹, odakle je zadobio slijedeći plijen:

¹⁴ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

¹⁵ Livada

¹ O borbama za Čazmu vidi: Dok. br. 106, 108 i 126.

1. jedan teški mitraljez tipa švarcloze
2. dva puškomitraljeza tipa češka zbrojovka
3. 2 šmajsera
4. 2 revolvera
5. jedan pisaći stroj
6. šapirograf za umnožavanje.

Broj zarobljenih pušaka nije nam dostavljen, te vas ne možemo da izvijestimo o broju zarobljenih pušaka.

Uz to su drugovi istoga bataljona zadobili izvjestan broj vojničke opreme kako nisu, niti jedan ostali bos i neobučeni. Taj bataljon je i dalje ostao po naređenju gore navedenog štaba u selu Dapcima, na osiguranju, umjesto jednog bataljona XVII Brigade.

Dok je ovaj bataljon sudjelovao u akciji, II Bataljon je bio na osiguranju, u selu Pešćenici, na koti 304 i 308. Ostala dva bataljona su bili na slijedećim osiguranjima i to:

III Bataljon u selu Mustafina Klada, gdje je dao jednu četvu na osiguranje u selu Kompator. IV Bataljon ovoga odreda davao je osiguranje u selu Rečica, odakle je slao patrole u svim pravcima neprijateljskih uporišta. Ostali smo tamo sve do naređenja koje je stiglo od gore navedenog štaba gdje smo krenuli u selo Ivanska sa dva bataljona, gdje je jedna četa II Bataljona srušila tri mosta u pravcu neprijateljskog uporišta Narta. Porušeni mostovi su na potoku Ivanska R., dužina mosta je 6 metara. Drugi most na Drljiškim Livadama također je širok oko 5 do 6 metara, a treći se je nalazio na polju, isti je služio kao pomoćni most za nailazak velike vode.

Na 3. XII. 1943. krenuo je II Bataljon sa Štabom odreda u Novo Selo, odakle je upućen II Bataljon na sljedeća osiguranja, s tim što je osigurao sa dvije čete selo Velika Bršljanica i sa jednom četom, koje je upućena u Malu Bršljanicu, upućujući patrole u svim pravcima neprijateljskih uporišta, navodno da smo dobili podatke o neprijateljskim jedinicama, koje su imale da se kreću u pravcu sela Podgarića, gdje se nalazi komanda područja.

III Bataljon je ostao u selu Ivanska, radi osiguranja, sa zadatkom da kontroliše kretanje neprijatelja. Naša jedna patrola III Bataljona koja je bila upućena u pravcu neprijateljskog uporišta Narta naišla je na neprijateljsku patrolu, koja je bila upućena da izvidi gdje se nalaze naše jedinice. Naša je patrola otvorila vatru na neprijateljsku patrolu, odakle se neprijateljska patrola pod pritiskom vatre naše patrole morala da povuče u svoje baze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operativni oficir:
Čolak Ljuban, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 15.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 24, str. 93-94.

124

1943, prosinac 7.

Cirkularno pismo Centralnoga komiteta KP Hrvatske o obavezi i načinu populariziranja odluka Drugoga zasjedanja AVNOJ-a

CENTRALNI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
Dne 17. XII. 1943.

OBLASNI KOMITET
ZAGREB

Dragi drugovi,

Historijske odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a kao izraz naših velikih vojničkih i političkih pobjeda, imaju krupan unutrašnji i vanjsko politički značaj. Odluke su AVNOJ-a dale jasan odgovor na ona krupna politička pitanja, na koje su široke mase očekivale odgovor. Ciljevi narodno-oslobodilačkog pokreta, koji su se ranije označavali jednim općim izrazom »Nacionalno Oslobođenje«, dobili su odlukama drugog zasjedanja AVNOJ-a jasnu i konkretnu sadržinu.

Odluke Drugog zasjedanja AVNOJ-a predstavljaju prekretnicu u narodno-oslobodilačkom pokretu. One su učvrstile dosadašnje tekovine narodno-oslobodilačke borbe i stvorile predušlove za njen daljnji razmah. Odluke AVNOJ-a predstavljaju ujedno novi veliki prilog pobjedonosnom završetku narodno-oslobodilačkog rata.

Odlukama AVNOJ-a dobili smo novo, snažno oružje u borbi protiv izdajničke jugoslavenske vlade, kralja i monarhije, i svih ostalih reakcionarnih i izdajničkih struja i klika uključujući tu i kliku od Mačeka, kao i protiv njihovih reakcionarnih pomagača u inostranstvu. Odluke AVNOJ-a predstavljaju ujedno i snažno oružje za mobilizaciju masa u širokim razmjerima, a osobito za mobilizaciju hrvatskih masa.

Da bi historijske odluke AVNOJ-a unijele svježinu, razmah i daljnje pokrete, da bi najšire mase na odluke AVNOJ-a odgovorile pojačanom borbom i širokom mobilizacijom treba organizirati dobro pripremljenu, intenzivnu i naširoko zasnovanu kampanju, objašnjavanja odluka AVNOJ-a, a i popularizaciju privremene vlade na čelu s maršalom Jugoslavije drugom Titom. Tu kampanju treba voditi na temelju referata druga Tita, odluka Drugog zasjedanja AVNOJ-a i članka iz »Naprijed-a«. Tu kampanju treba voditi kako u pozadini tako i u vojsci. Treba učiniti sve, da se odluke AVNOJ-a i njihovo pravilno tumačenje prenese do najzabitnijeg zaselka. Od neobične i velike je važnosti, da se ta kampanja podržava i provodi osobito u neoslobodenim krajevima naše domovine.

U cilju objašnjavanja velikog značaja promjena, koje je donijelo Drugo zasjedanje AVNOJ-a, treba u svim mjestima i krajevima organizirati sastanke, konferencije i zborove. Osim toga, treba po selima, preko naročito pripremljenih agitatora, organizirati razgovore sa manjim skupinama ljudi, kojima će se podrobno, u obliku razgovora (ne referata) objašnjavati nastale promjene. Sa zborova, konferencija i sastanka na kojima će istupati **dobro pripremljeni agitatori**, treba brzim putem, preko nas, slati pozdrave privremenoj vladi i vođi naroda Jugoslavije maršalu Titu. Ako se ta kampanja dobro organizira i provede ona bi mogla sličiti plebiscitu.

U srpskim krajevima, osobito onima koja su pod uticajem velikosrpske izdajničke klike, na čelu sa kraljem Petrom, treba organizirati stvarno, dobro argumentiranu kampanju protiv kralja Petra i monarhije. Tu kampanju treba voditi u duhu referata druga Tita i odluka AVNOJ-a.

U krajevima, gdje još nije uništen uticaj klike oko Mačeka, federativno uređenje Jugoslavije i **republikanski oblik vladavine kao agitaciona parola**, predstavljaju veoma snažno oružje za potpunu izolaciju te klike i pojačnu mobilizaciju hrvatskih masa.

Organizirajte temeljito proučavanje materijala za vođenje te kampanje. Suzbijajte svako istrčavanje (na pr. proglašavanje republike, parole: Smrt kralju Petru i t.d.) Za tu kampanju koja treba odmah otpočeti, treba pripremiti rukovodstva antifašističkih organizacija i NOO-a pod rukovodstvom i kontrolom Partije, sve organizacije treba da uzmu najprije najšireg učešća u toj kampanji.

Obavještavajte nas redovito o pripremama i toku kampanje kao i njenim rezultatima. Obavještavajte našu centralnu štampu na kakav je odjek kod narodnih masa naišlo federativno uređenje Jugoslavije, stvaranje privremene vlade i t.d..

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

(Žig)

Uz drugarski podrazv:
Andrija,¹ v.r.

Kopija, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-56/29

125

1943, prosinac 7.

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju za studeni 1943. godine

OKRUŽNI KOMITET K.P.H.
KRAPINA
7. XII. 1943.

Drugarskom
OBLASNOM KOMITETU K.P.H.

IZVJEŠTAJ za mjesec studeni 1943.

1) POLITIČKA SITUACIJA

Pristupanje naroda oružanoj borbi u ovom mjesecu bilježi mali pad, nasuprot minula dva mjeseca. Neprijatelj je poduzimao niz prepređenih mjera, da bi poljuljao borbeni moral naroda. Izbacivao je parole: iz kojeg sela će otići u partizane, da će paliti, gdje će prekopati cesta ili porušiti željeznica, ubiti Nijemac ili ustaša ili izvesti napad od strane partizanske jedinice, da će paliti najbliža sela. S jedne strane prijetnje, a s druge stvarni teror po selima, paljenjem kuća, otimanjem stoke i druge imovine, hapšenjem i ubijanjem simpatizera i funkcionara N.O.B. Na cesti Pregrada — Krapinske Toplice uništen je jedan auto i ubijena tri Nijemca, a sutradan je banda hapsila veći broj ljudi (30) neke je pustila van, a neke je zadržala, te je zapalila dvije kuće i gospodarske zgrade. Prigodom napada jedne naše partizanske jedinice na neprijatelja kod Jesenja, gdje je neprijatelj imao oko 45 mrtvih i jednog ustaškog pukovnika, ban-

¹ Hebrang

da je zapalila oko 30 kuća i poubijala preko 30 ljudi. Narod ne reagira na teror novom akcijom, nego je zaplašen, uslijed čega ne spava kod svojih kuća i u selima, nego po kletima i pogodnim selima po visovima. U tom mementu zaplašenosti i pada borbenosti, pojavljuju se špijuni, naročito u selima uz garnizone. Tako gotovo oko svih uporišta je po koji takav špijun pobjegao bandi i sada vodi bandu po selima. Ti špijuni su regrutovani iz prikrivenih neprijatelja N.O.B. bivših ustaša i nekih malodušnika. U razdoblju najvećeg poleta, nije se zaista osjećao rad špijuna, međutim teror neprijatelja s jedne strane i zaplašenost i uvlačenje naroda je ponovno izbacilo špijuna. Takovih nekoliko smo likvidirali na općini Petrovsko, Hum, Krapinske Toplice. Banda je potpuno promijenila taktiku svog kretanja po selima. Ne ide više kao što je to ranije u većim skupinama i po danu, nego u manjoj snazi (vod) i noću. I to u općini Luka, Dubravica, Kraljevec (kotar Klanjec), Krapinske Toplice, Pregrada, Hum (kotar Pregrada), Đurmanec, Petrovsko, Radoboj (kotar Krapina), te donji dio kotara Zlatar. Tako je neki dan banda bila u zasjedi u selu Rad. Bregi i hapsila člana Agitprop druga Rihtera.¹ Kod Tuheljskih Toplica jednog omladinca, a u općini Trgovišće u bijegu ranila tri seljaka i jednog druga ubila. Odaziv u partizane je dosta slab, sve pod izgovorom: išao bi, ali zapalit će mi kuću i uništiti roditelje. Pavelićeva mobilizacija je opet na dnevnom redu. Prije dva mjeseca nitko nije odlazio u domobrane, a sada ima tih pojava, naročito u selima gdje je zavladała jača zaplašenost t.j. u selima oko garnizona. Neprijatelj je tu mobilizaciju vješto pripremao. U slučaju hapšenja prije dva mjeseca, hapšenika se nije uopće ispitalo za vojno bjegunstvo, i to nam je čak kočilo mobilizaciju za partizane, time što su mnogi hapšenici a koji su pušteni izjavljivali po selima, »pa nama nije nužda ići u partizane, pa i Pavelić nas ne zove«. Mi smo naravno preko naših organizacija naglašavali, da je to neprijateljski manevar i da je to samo momentano. Neprijatelj je u sadašnjem momentu iskoristio tu zaplašenost, te je izbacio pozive i odazvalo se oko 200 ljudi. Za naš Zagorski Partizanski Odred mobilizirano je u toku mjeseca studena oko 210 boraca. Narod iako zaplašen rado prima partizane, naglašavajući: barem danas smo bez straha kad ste Vi u selu, jer znamo da neće doći Švabe. Primjećeno je, da neprijatelj izbjegava sukobe sa našim jedinicama po selima. Sa ustaškim vlastima narod veoma malo saobraća. Pobjede naše N.O.V. primaju se sa velikim oduševljenjem. Saopćenje o padu Koprivnice je proizvelo prilično oživljenje. Popularizacija zaključaka drugog zasjedanja ZAVNOHA još nije potpuno obuhvatila sela i op-

¹ Petar

ćine, ali gdje je iznjeto, narod prima se velikim oduševljenjem. Veoma često pitaju, što će biti sa popovskom zemljom.

O djelovanju reakcionera iz HSS-a možemo reći slijedeće: Na kotaru Klanjec se najveći dio bivših funkcionera nalazi u našim redovima. Jedan manji dio simpatizira našu borbu, ali nije aktivan. Možemo reći da u svim kotarevima su ti bivši funkcioneri već stari, i nedaju izjave zato, što bi morali otići od kuće, a loše im zdravije, kao Šimunjak² i Stiperski³ (kotar Klanjec). Vezu sa Zagrebom podržava jedino Trnjar⁴ općina Tuhelj, ali on niti ima saradnika, niti poštovanja u narodu. Pregrada, tu bivši kotarski predsjednik Belačić Milan ne razvija djelatnosti, ali jednako tako neće pristupiti aktivnom radu. Bio je pozvan, i odazvao se kotarskoj konferenciji N.O.O-a, ali u odbor nije htio ući. U kotaru Krapini je najveći dio funkcionera prišao N.O.B-i. U mjesecu studenu je održana konferencija HSS-ovaca. Iz općine Sv. Križa i Zaboka nije nitko došao na tu konferenciju i tamo je rad općenito slabije razvijen. Na općini Sv. Križ djeluje Bužinić Mirko i Veček Mijo koji otvoreno pozivaju narod, da ne pristupa u N.O.B-u. Pristupilo se njihovom raskrinkavanju kao saveznika ustaša i Nijemaca i pripremanju za likvidaciju. Na kotaru Zlatar su reakcionari HSS-a najaktivniji. Kolovođa Petanjek je pobjegao u Zagreb, i taj Petanjek Gabro šalje pismene direktive za rad. Oni održavaju sastanke oko neprijateljskih uporišta i govore o formiranju »Bijele garde«. U to organizaciju ulaze i ustaše. Omamljuju narod, da je to za obranu sela od partizana i pljačke. Tu se većinom okupljaju ljudi bez uticaja na narod, kao trgovci, a to su Jambreković Gabrijel, Cehulić Gusta, Petanjek Joža i drugi. Na tom je kotaru najveći splet i razjedinjenost naroda. Kako tamo boravi ponajviše naš Odred, narod je zbog čestih borba veoma zaplašen. Na jedan poziv od bande, da se svi muškarci sposobni za vojsku prijave radi popisa u Zlatar, banda ih je internirala oko 120 i kani ih otpremiti u vojsku. Kada banda upada u selo da traži partizane, a ne nađe ih, ubija narod. Osjećaja oslobođenog teritorija i sigurnosti, nigdje nema, kao što je to bilo prije dva mjeseca. Sloga i povjerenje naroda međusobno je veoma poljuljano, i uslijed pojave špijuna, boji se selo sela, naglašavajući: tko zna tko je špijun.

U kotaru Pregradi je politički rad najslabiji, jer su i organizacije najslabije. Zastrašujuće glasine neprijatelja o palenju kuća, su se ovdje najviše odrazile.

² Stjepan

³ Jakob

⁴ Rudolf

O izbjegličkoj vladi i kralju Petru, narod neće ni da čuje i parola o Federativnoj Jugoslaviji i Slobodnoj Hrvatskoj je veoma lijepo primljena.

Ustaških organizacija nema, stare su razbijane, a nitko nov se u nje ne upisuje. Logornik kotara Klanjec Strahuljak i njegov pomagač Sinković pobjegli u Zagreb. Politički rad ustaša i okupatora, kao skupštine i sastanci ne postoji, a niti bi imali kakvog uticaja na narod. Njihov se rad sastoji u zastrašivanju i teroru. O Engleskoj i Americi narod govori sa nepovjerenjem i naziva ih špekulantima, dok pobjede Crvene Armije prima velikim oduševljenjem.

Za poboljšanje političkog stanja poduzeli smo slijedeće: putem javnih zborova koji je u posijedjem mjesecu bilo veoma malo zbog straha pred bandom, upoznati narod političkom i vojnom situacijom. Te skupštine obnoviti pod svaku cijenu, pa makar i manje tek po zaselcima, a za veće koristiti boravak vojske. U izradbi je letak protiv Pavelićeve mobilizacije. Postavljanje i učvršćenje straža po selima za osiguranje od upadanja bande u sela.

2) ORGANIZACIONO STANJE:

O.K. broji 9 članova, stime što su ušli u Komitet dvojica novih: drug Roda⁵ iz Klanjca i Francek⁶ zamj. komesara Odreda. Druga Tuđmana već upućujemo, na Vaš poziv za Oblasni N.O.O. a javili ste nam, da ćete drugaricu Tonku⁷ pozvati za Oblasni A.F.Z., prema tome će O.K. opet brojiti 7 članova. Predlažemo za ulazak u O.K. drugaricu Zdenku.⁸ Ona je član Partije jednu i pol godinu dana. Prije dva mjeseca napustila je svoje učiteljsko zanimanje i prešla sasvim na rad. Ona je tajnica Okružnog odbora A.F.Z-a i pokazuje se dobra. Mi bi ju u komitetu zadužili po A.F.Z-u. Javite nam o tom.

U okrugu imamo 4 Kotarska Komiteta sa 30 članova.

23 Part. jed. 91 član i 17 kandidata. Od toga po kotarevima ovako:

K.K. Klanjec ima 6 članova. Komitet ne radi u dovoljnoj mjeri po cijelom kotaru, nego se drži više pojedinih djelova t.j. članovi K.K. svojih obližnjih sela. Jedan član se veoma slabo snalazi, pruža mu se pomoć time, što obilazi kotar sa drugim članom komiteta.

5 Part. jed. sa 22 člana i 7 kandidata. Iz Partije su isključeni 3 člana. Jedinice ne zadovoljavaju u radu, a jedinica u općini Luka je ispod kritike. Tih nekoliko sela te općine banda (koje je došlo oko

⁵ Milan Posavec

⁶ Franjo Tuđman

⁷ Mrkoci-Jurin

⁸ Sladović

200) stalno krstari selima i zaplašenost je velika, pa i samih partijaca. Stariji su ljudi pa se ne daju otuđivati od svojih kuća i moraćemo neke isključiti.

K.K. Krapina ima 8 članova. Od prijašnjeg Komiteta ostala su samo tri člana, te pet novih. Komitet je mlad, ali radi prilično dobro, poznaje svoj kotar, jedino nad općinom Zabok ima veoma slab pregled, budući da je tamo Part, jedinica razbijena strijeljanjem i hapšenjem, kako smo već javili.

6 Part, jedinica sa 19 članova i 7 kandidata. Part, jedinice rade prilično dobro.

K.K. Pregrada ima 8 članova. U komitetu su ušla 4 nova člana. Komitet je slab i nema sistem u radu. Gubi se u sitnicama i ima slab pregled kotara.

4 Part, jedinica sa 14 članova. Jedinice rade veoma slabo.

K.K. Zlatar ima 8 članova. Ušla su trojica novih. Drug Radanović⁹ koji je bio poslan iz Moslavine nije se nikako snalazio i na njegov zahtjev poslan je ponovno O.K. Čazmi.

5. Part, jedinica sa 18 članova i 4 člana izvan jedinica, te 3 kandidata. Poslije čišćenja jedinica, koje smo proveli na tom kotaru, osjeća se poboljšanje rada. Jedinice sa sastaju redovito.

K.K. ima slab pregled nad svojim kotarom.

Jedna Part, jedinica Roca od tri člana. Jedinica radi veoma slabo po dužnosti kojom je zadužena.

Jedna Part, jedinica Agit-prop, komisije od tri člana, radi dosta dobro, kako na pitanju kurseva, tako tehnike i skupština.

Jedna Part, jedinica Okružnog odbora A.F.Ž-a od tri člana. Drukarice se slabo snalaze u svom radu.

Zatim imamo tri člana Partije pri Okružnom odboru N.O.O-a, od kojih ćemo također formirati jedinicu, te dva člana Partije pri Okružnom Komitetu Skoja.

Članovi Partije su svi razvrstani u radu po N.O.O-ima, A.F.Ž-u i Omladini. Broj jedinica i članova Partije se smanjio zbog odlazanja Partijaca u vojsku i isključenja zbog nerada. Jedan član K.P. je strijeljan, iz razloga što je imao djevojku kojoj je povjeravao mnoge stvari, a ona je iznjela svom ocu, koji je prijavio bandi. On je bio ujedno član K.K. Skoja.

Prema Vašim uputama pristupljeno je jačanju Partije i to na slijedeći način: Prenjeta je direktiva na K.K. da osnuju u svakoj općini po dvije kandidatske grupe od 6 članova iz ljudi koji rade u N.O.O-irna. Kako imamo veoma mali broj žena članova Partije u svaku kandidatsku grupu, treba da uđu dvije žene, koje također rade ili u

⁹ Mijo

N.O.O.-ima ili A.F.Ž. Organizacioni sekretar u sporazumu sa ostalim članovima K.K. uz pomoć članova O.K. trebaju to provesti u djelo. Kandidatske grupe trebaju imati tjedno najmanje jedan sastanak, na kojima će proučavati slijedeći materijal: Prvo, ekonomski razvitak društva, brošurica umnožena iz Segala, 2. Proleter, 3. Naprijed, 4. 12 uslova za Bolševizaciju Partije.

Okružni komitet pruža na slijedeći način pomoć K.K. Na svojoj sjednici donose zaključke rada i onda odlaze do K.K. prenesu im to i pomognu provoditi u djelo.

O.K. radi prilično, s time što je Skoj i A.F.Ž. kroz druga Marića¹⁰ i drugaricu Tonku¹¹ pokazivao tendencu odvajanja od Partije, što je na sjednici najoštrije kritikovano, i drugovi će ispraviti griješke. Drug Marić priznaje griješku, a drugarica Tonka navodi kako im drugarica Beba¹² rekla, da se trebaju što više osamostaliti i odreći pomoći Partije. Evo primjera: na sjednici Okružnog odbora A.F.Ž. donijet je zaključak za formiranje Kotarskih A.F.Ž-a. Na to je drugarica Zdenka rekla: Idem na kotar, potražiti ću članove K.K. i zamoliti, da mi predaju najbolje žene za koje oni znaju, da mogu pristupiti radu. Drugarica Beba je odgovorila: ne trebaš se ti ništa obraćati na njih, pokažite da ste samostalne. Naravno, da je takvo stanovište moralo uroditi lošim rezultatima, a to je da rad po A.F.Ž-u u posljednjih dva mjeseca nije krenuo nimalo naprijed. Zatim je drugarica Beba rekla: da muškarci članovi O.K. i K.K. nemogu i nesmiju prisustvovati na sjednicama Okružnih i Kotarskih odbora A.F.Ž-a. To je raščišćeno tako, da članovi Partije treba i moraju pružiti pomoć drugarica i da smiju doć na njihove sjednice da im pomognu. Javite nam o tome.

3. SKOJ i U.S.A.O.H.

O.K. Skoja ima tri člana, time što je jedan član koji je ujedno bio sekretar¹³ Odredskog Skoja nesretnim slučajem poginuo. Komitet je malen i nije u stanju imati pregled nad okrugom, tim više što je i on pokazivao tendencu odvajanja od Partije. Članovi O.K. Skoja, iako članovi Partije, nisu se nikada obraćali niti upućivali K.K. Skoja za pomoć Partije, nego ima slučajeve i odbijanja. Na taj način, su izgubili pregled rada omladine, nije se uspjelo onoliko koliko bi se bilo u protivnom

¹⁰ Boris Majer

¹¹ Kao bilj. 7.

¹² Vjerojatno se odnosi na Bosiljku Krajačić koja se u to vrijeme nalazila u Zagorju i pomagala osnivanje organizacije AFŽ.

¹³ Marijan Krivec

Ima 4 K.K. sa 18 članova. 30 Skojevskih grupa sa 141 članom. Od toga otpada po kotarevima ovako:

Klanjec	4	Skoj. grupe	22	člana.	Komitet	od	5	člana	
Krapina	13	"	"	52	"	"	od	4	"
Pregrada	7	"	"	33	"	"	od	4	"
Zlatar	6	"	"	34	"	"	od	5	"

USAOH

Okružni odbor ne postoji. Donijet je zaključak za formiranje u toku ovog mjeseca.

Postoje 2 kotarska odbora od 11 članova. 12 općinskih sa 61 članom, 133 seoskih sa 672 člana. Od toga:

Klanjec: Kotarski USAOH od 6 članova,
4 općinska od 19 člana,
58 seoskih od 292 člana.

Krapina: Kotarski USAOH momentano nepostoji iz razloga što su dvije drugarice otišle na rad u drugi kotar, jedan likvidiran, a neki hapšeni.

1 općinski od 3 člana,
25 seoskih od 135. članova.

Pregrada: Kotarski USAOH od 5 članova.
4 općinska od 25 člana
30 seoskih od 145 članova.

Zlatar: Kotarski odbor USAOHA nepostoji.
3 općinska od 14 članova.
20 seoskih od 100 članova.

U akcionim odborima sudjeluje dosta veliki broj omladine, ali nemamo podataka.

Omladina je uglavnom sva antifašistički raspoložena, iako još ni izdaleka omladina nije jedinstvena u borbi, ona ipak ne voli fašizam i prijatelj je naše borbe, ali zbog straha je pasivna.

Podaci o Skoju i USAOHU su sigurno netočni, jer u posljednje vrijeme reakcijom, hapšenjem i odlaženjem u partizane je stanje sigurno izmjenjeno.

U toku studenoga održan je jedan Skojevski kurs, prema uputama Pokrajinskog komiteta Skoja, t.j. sa određenim materijalom i trajao je 7 dana.

Kurs je imao dobrih rezultata.

Omladinske organizacije nisu čvrste, i unatoč antifašističkog raspoloženja naše omladine, organizacijama nije uspjelo omladinu sliti u borbenu cjelinu, omladina nije zatalasana.

O.K. Skoja je dobio zadatak preko K.K. Skoja provesti u djelo brže jačanje Skoja, brojčano i kvalitativno preko kurseva i naobrazbenih sastanaka.

4. N.O.O. i N.O.F.

Okružni N.O.O. proširen je sa 2 člana i sada broji 8 članova. On radi još uvijek veoma nesamostalno i moramo mu stalno pružati najveću pomoć. U toku mjeseca studenoga proveli smo kotarske konferencije za biranje Kotarskih N.O.O-a u sva 4 kotara.

U kotaru Klanjec, Krapini i Zlataru su konferencije bile prilično uspješne, dok u kotaru Pregradi manje uspješna. Konferencije su provedene sa slijedećim dnevnim redom:

Svečani i radni dio.

Narod je sa velikim zanimanjem pratio tok konferencije. Počev od pozdravnog govora, pa govora ispred ZAVNOHA, K.P. Vojske, Omladine i A.F.Ž-a. Radni dio je prošao u još većem zanimanju. Od prikaza o radu dosadašnjeg N.O.O-a, prikaz organizacije Narodne vlasti i samo biranje.

4 Kotarska N.O.O-a sa 114 odbornika

19 općinskih " sa 120

226 Seoskih " sa 1149

od toga:

Klanjec:	Kotarski N.O.O.	od 30	čl. Izvršni od 5
	4 Općinska "	od 24	" odbornika
	56 Seoskih	od 279	"
Krapina:	Kotarski N.O.O.	od 30	čl. Izvršni od 6
	4 Općinska "	od 23	" odbornika.
	51 Seoskih	od 248	"
Pregrada:	Kotarski N.O.O.	od 29	čl. Izvršni od 5
	5 Općinskih "	od 32	" odbornika
	60 Seoskih "	od 332	"
Zlatar:	Kotarski N.O.O.	od 25	čl. Izvršni od 7
	6 Općinskih "	od 41	čl. članova.
	59 Seoskih "	od 290	"

U Klanjcu je bilo na kotarskoj konferenciji 180 ljudi, Pregradi 60, Krapini 820, Zlataru 250. U tri kotara smo odražli konferenciju bez zaštite vojske, u protivnom slučaju bi bilo i više ljudi. Odbori rade veoma ne samostalno i teško se snalaze u radu. U radu na skupljanju fonda se nekako snalaze, u pitanju mobilizacije već nisu u stanju da provode kapmanje, a politički gotovo nikako ne djeluju. Neprijateljske parole nisu u stanju samostalno raskrinkavati, tumačiti ih kroz prizmu N.O.B-e. Ne rade dovoljno na zaoštavanju od-

nosa, nego su često oportunistički raspoloženi i strah pred terorom ih je zahvatio kao i sav narod. Da bi im se pomoglo na sjednicama N.O.O-a poslije konferencija, opširno se iznjeli pred odbor političke, organizacione, vojničke i ekonomske probleme, te date upute kako da se provode u djelo. Naš okrug ima 4 kotara, 25 općina i 316 sela. Znači, da smo po N.O.O-ima kao najmasovnija organizacija uspjeli obuhvatiti tek 2/3 t.j. oko 60% sela.

U kotaru Krapina ima 6 općina sa 86 sela. Gradić Krapina i 5 opć. mjesta.

Klanjec ima 7 općina sa 85 sela. Gradić Klanjec i 6 opć. mjesta.

Pregrada ima 5 općina sa 52 sela. Gradić je Pregrada sa 4 opć. mjesta.

Zlatar ima 7 općina sa 93 sela. Gradić je Zlatar sa 6 opć. mjesta.

Čvrsto oslobođenog teritorija nemamo, jer naš Odred ne brani jedno određeno područje, nego su njegovi bataljoni u pokretu. Polu-oslobođeni teritorij su sva sela u unutrašnjosti. Od bande su kontrolirana sva bliža sela uz garnizone i uz cestu i prugu, a garnizona u okrugu imamo veoma mnogo: Krapina, Sv. Križ, Mirkovci, Zabok, Gredice, Vel. Trgovište, Luka, Ključ, Klanjec, Pregrada, Krap. Toplice i Đurmanec, Hromec, Bedekovčina, Poznanovec, Zlatar. Možemo reći, da 1/3 kontrolira potpuno banda, a 2/3 nazvati poluoslobođenim teritorijem. Ta poluoslobođenost je veoma poljuljana u posljednje vrijeme, kada banda primjenjuje česte noćne i danje upade u sela.

N.O.F.

Saldo prošlog mjeseca i vraćeni neutrošeni novac za tehniku:	447.759. Kn.
N.O.F. u sva četiri kotara za XI. mjesec.....	<u>646.753.Kn.</u>
U K U P N O :	<u>1 "094.512. Kn.</u>
Ukupni izdatak u XI. mjesecu.....	<u>161.006.Kn.</u>
Ostatak gotovog novca.....	<u>933.506.Kn.</u>

N.O.F. se nalazi kod Okružnog N.O.O-a, a kako smo do sada vodili zajedno N.O.F. i Part, članarinu, sada smo to razdijelili, t.j. Part, članarinu i priloge od prošla dva mjeseca smo izdvojili i sada stoji stanje N.O.F. kako je napred navedeno, a stanje Part, priloga i članarine je slijedeće:

Ostatak od prošlih dva mjeseca.....	16.850.Kn.
Part, članarina u XI. mjesecu.....	4.770.Kn.
Part, prilog	<u>4.375.Kn.</u>
UKUPNO:.....	25.998. Kn.

Izdataka nismo imali.

Okružni A.F.Ž. odbor sakupljeni novac od A.F.Ž. organizacija, da li da predaje Okružnom N.O.O-u ili da šalje kao do sada, Glavnom odboru A.F.Ž. Javite nam o tom.

5. A.F.Ž.

Okružni odbor A.F.Ž. od 6 članica. Tri inicijativna Kotarska odbora A.F.Ž. od 15 članica. Od toga po kotarevima ovako:

U okrugu ima još 5 općinskih sa 26 članice, 80 seoskih sa 338 članica.

Klanjec: Inicijativni kotarski 3 odbornice,
2 općinska 12 članica.
32 seoska 120 članica.

Krapina: Inicijativni kotarski 6 članica
2 općinska 10 članica
18 seoskih 78 članica

Pregrada: Kotarski odbor ne postoji
1 općinski 4 članice
15 seoskih 68 "

Zlatar: Inicijativni kotarski 6 članica
Općinskih nema
15 seoskih 72 članice

Rad sa ženama nije izdaleka zadovoljavajući. Rad sa ženama još uvijek nije masovna pojava, još uvijek se radi samo sa pojedinkama. Postojeći odbori ne djeluju politički na žene. Zagorske žene još uvijek malo znaju o velikom učešću žena u NOB u drugim krajevima. Na njih kao politički manje svijesne teror neprijatelja djeluje više nego na omladinu i ostale. U pripremi je četvrti kurs A.F.Z. Za brže razvijanje rada i organizacija, pristupljeno je listu koji će nositi naslov »Zagorska žena«. List je u izradbi. Nepravilni stav prema Partiji će drugarice ispraviti, to će omogućiti uspješniji rad nego do sada.

Najveći dio svih naših Partijskih i vanpartijskih organizacija nalazi se na 2/3 kako smo napred spomenuli polu-oslobođenog teritorija, dok na 1/3 teritorija često kontroliranog od bande, stojimo veoma slabo sa svim organizacijama. Svijesni smo tog velikog nedostatka i učinit ćemo sve, da prodremo u ta kotarska i općinska mjesta. Od kotarskih mjesta jedino imamo dvije omladinske organizacije u Krapini i nekoliko simpatizera N.O.B. s kojima radimo.

6. VOJSKA

Tokom mjeseca studenoga mobilizirano je 210 boraca. Ako uzmemo da smo u mjesecu rujnu uspjeli jedne noći izvesti akcije na

komunikacije sa otprilike blizu 3000 ljudi, onda se stanje sada sasvim pogoršalo što se tiče izvođenja akcija od strane naroda.

Nije da narod ne mrzi okupatora i ustaše, ali je zaplašenost momentano prevladala, uslijed pretnje bande, da će paliti kuće i ubijati, gdje se što dogodi, t.j. gdje bude prekopana cesta ili porušena željeznica.

Za 7. novembar smo vodili svestranu i široku kampanju za akcije, ali baš u ono vrijeme je počelo palenje od strane bande, i tako su te akcije slabo uspjele. Za proslavu Oktobarske revolucije izvedene su tek slijedeće akcije:

Na Zlatarskom kotaru miniran je most na cesti kod Zlatara, prekopana cesta na tri mjesta.

Na Predgradskom kotaru su porušena dva mosta na cesti Rogatec-Pregrada, zatim se po svim kotarevima na bregovima palili kresovi.

Objavili smo natjecanje za mobilizaciju u sva četiri kotara od 1. do 15. prosinca. Natjecanje provodit sa parolom: »ZA NAŠU ZAGORSKU BRIGADU MATIJE GUPCA«, »neprijatelj nam počeo paliti sela, stvarajmo brigadu, da ih obranimo«.

Zadatak imaju sve Partijske i vanpartijske organizacije da rade na tome, da nastoje putem skupština i zborova uzgibati narod. Paralelno sa natjecanjem za mobilizaciju, spremanje paketa sa darovima po svim selima za borce Zagorskog Odreda za Božić. Po dosadašnjim rezultatima uspjeh će biti slab. Stoga se jasno vidi, da su naše organizacije još slabe i da nisu u stanju, da neke parole ili natjecanje prohuji i uzdrama svako selo, svakog čovjeka.

Naš Zagorski Odred broji sada 530 boraca. Naoružan je sa puškama i 22 puškomitraljeza. 182 borca su nenaoružana.

POLITIČKA SITUACIJA U ODREDU. Borci ne poznaju određeno i potpuno ciljeve N.O.B. Moral i disciplina na srednjoj visini. Baš najnovijih dana u susretu sa 1. i 2. bataljonom mogao sam primijetiti veliko oživljenje i porast borbenosti. Do sada je dezertiralo oko 40 boraca. Komandno osoblje mlado i nedovoljno iskusno, ali poletno. Odiijela i cipela nema u dovoljnoj količini. Zdravstveno stanje je prilično dobro. Sada se pri Štabu Odreda održava niži Part. kurs. Na kursu učestvuju 15 drugova i to polit, delegati i kandidati Partije. Teme na kursu su koje smo dobili od Vas. Kurs održaje član Agit-prop, komisije O.K. Štab Odredaje potpun. Dolaskom dru-
Stefa¹⁴ kao zamjenika komandanta Odreda, Štab je znatno vojnički i politički ojačao. Ob. služba u Odredu je veoma slaba. Štabo-
^{VI} bataljona nisu potpuni. Po svim bataljonima nema zamjenika

¹⁴ Stjepan Iveković

komandanta. Operativnih oficira i obavještajnih bi također trebalo. Koliko je moguće sa Vaše strane preko Zone, da nas u tom pomognete.

Organizaciono stanje Partije i Skoja u Odredu.

Štabska ćelija Odreda ima 6 članova. Mladi su Partijci i to se odražuje u njihovom političkom radu. Jedna ćelija pri Štabu Odreda ima 4 čl. Uz Štab jedna Skoj grupa od 8 članova.

I. bataljon. Nema bataljonskog biroa, budući da je zamjenik komesara bataljona zbog bolesti ispušten iz vojske.

Štabska ćelija od 3 člana.

1. četa 1 Part. jed. 4 člana 2 kandidata. Skoj grupa 17 članova.

2. četa Part. jed. od 3 člana 1 kandidat. Skoj grupa 14 članova.

Postoji bataljonski biro Skoja.

II. bataljon. Bataljonski biro od 3 člana.

Štabska ćelija 5 članova.

I. četa Part. jed. 8 članova 4 kandidata. Skoj grupa 16 članova.

II. četa Part. jed. 9 članova 7 kandidata. Skoj grupa 14 članova.

Bataljonski biro Skoja postoji.

II. bataljon je partijski najbrojniji i politički najčvršći.

III. bataljon. Bataljonski biro 4 člana.

Štabska ćelija 4 člana.

I. četa Part. jed. 3 člana 3 kandidata. Skoj grupa od 8 članova.

II. četa Part. jed. 3 člana. Skoj grupa od 7 članova. Bataljonski biro Skoja postoji.

U odredu ima ukupno 52 člana K.P. 17 kandidata i 87 Skojevac. Poginula 4 Partijca, 1 ranjen, 2 Skojevca poginula.

Brojno stanje Partije i Skoja nije ni tako malo, ali kvalitet t.j. politička izgradnja dosta niska. Zato ćemo Part, kurseve za vojsku i dalje održavati. Pitanje bolnice nismo za sad kadri riješiti, te ranjenike šaljemo u bolnicu u Kalnik.

Intendantura ne posvećuje dovoljno pažnje na kopanje bunkera i spremanje rezerva, pa ćemo ih na to upozotiri.

Sada ubrajaju u štabsku ćeliju Odreda i operativnog, obavještajnog i informativnog oficira. Po našem mišljenju u Štabsku ćeliju spada samo komandant, komesar i njihovi zamjenici, zato Vas molimo, da nam pošaljete štampane upute za rad Partije u vojsci, tko spada u štabske ćelije, a tko u ćelije pri Štabu i.t.d.

7. AGIT-PROP.

U toku mjeseca studena održano je 17 skupština, na kojima je bilo prisutno oko 600 ljudi. U usporedbi prema prošlim mjesecima vidi se jako opadanje zborova i učesnika na njima. Zbog straha i

krstarenje bande, narod se teško odaziva na skupštine. U toku studena štampali smo slijedeći materijal:

530 primjeraka »Glas Hrvatskog Zagorja«, 5200 letaka »Narodi-
ma Hrvatske«, 3000 primjeraka letaka za njemačke vojnike izdate
od Glavnog Štaba, 200 primjeraka »Poslovník N.O.O-a«, zatim 120
primjeraka »Što znači biti član K.P.« i 120 komada »12 uslova«.

Održan je kurs za članove kotarskog N.O.O-a po programu ko-
jeg smo Vam javili u posljednjem našem pismu. Na kursu je bilo 7
učesnika. Kurs je donio željenih rezultata. Održan je niži Part, kurs
za vojsku sa 15 učesnika i sada je u toku niži Part, kurs od po 4 dru-
ga sa kotara.

Agit-prop komisija O.K. nalazi se blizu Odreda i kad god im je
prilika održavaju časove u vojsci. Pomažu kod izdavanja zidnih no-
vina za vojsku.

Na kotaru Klanjec formirana je jedna glazbena sekcija od lime-
ne glazbe. Uči svirat partizanske pjesme i učestvovala je kao prvi nas-
tup na kotarskoj konferenciji Klanjec.

Potvrđujemo primitak Vaših pisama od 17. XI. dva pisma od 19.
XI. od 22. XI, od 29. XI. i 2. XII. 1943.

Javljate nam o tome, da nam možete dati vagon pšenice. Mi će-
mo to u najskorije vrijeme od Vas preuzeti.

Drugo, obrasce za kadrovike i upute za ispunjavanje te za koga
sve trebamo ispuniti.

Molimo Vas, iznesite nam primjedbe na nedostatke izvještaja i
rada kao i odgovore na pojedina pitanja u izvještaju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Uz drugarski pozdrav,
Marijan¹⁵, v.r.

P.S.

šaljemo Vam 1.000 kom. cigareta.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH KP-56/21

¹⁵ Ivica Gretić, sekretar OK KPH Krapina.

1943, prosinac 7.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o likvidaciji neprijateljskoga uporišta Čazma i planu budućeg rada

Op. 897 43.

7. XII. 43

Predmet: Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Na sektoru naše zone došlo je do izmjene u pogledu koncentracije neprijateljskih snaga. Oko 20. XI. 43. zapažena je jedna neprijateljska pukovnija¹ u okolini Dugog Sela. Tu pukovnicu sačinjavaju oko 25% Nijemci, a ostalo su Holandezi, Talijani, Bjelorusi (tzv. Čerkezi), Poljaci i Hrvati. Ova jedinica ne pripada trupama generala Vlasova. Do sada ta pukovnija, čija je jačina oko 4.000 vojnika, nije nigdje aktivno učestvovala u borbama. Jedna druga pukovnija², isto takovog sastava, 25. XI. 43. prebacivala se od pravca Kutine preko Posavine za Sisak. U toj pukovnici zapažen je jedan eskadron konjice. Ta bi pukovnija mogla da spada u trupe generala Vlasova, ali pozitivnih podataka o toj jedinici nismo mogli dobiti. Na ostalim sektorima naše zone nema promjena od našeg zadnjeg izvještaja.

Plan akcije: Poslije likvidiranja Koprivnice³, naš plan bio je likvidacija Čazme⁴, a potom u zajednici sa VI Korpusom rušenje pruge Zagreb-Beograd⁵ prema naređenju Glavnog štaba Hrvatske. Poslije likvidacije Čazme došlo je do promjena plana odlaskom XXVIII Divizije iz naše zone.⁶

Akcije: 22. XI. 43. II Moslavačka brigada napustila je sektor Križevaca i krenula na sektor Čazme radi likvidacije iste. 25. XI. 43.

¹ Riječ je o dijelovima Trećeg SS pancernog korpusa koji su se povlačili sa Banije preko Moslavine za Mađarsku, vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, Dok. br. 21.

² Dijelovi Prve kozačke konjičke divizije, vidi: isto.

³ O likvidiranju Koprivnice vidi: Dok. br. 48 i 51.

⁴ O pripremama, napadu i oslobodenju Čazme vidi: Dok. 106, 108, 123 i 126.

⁵ Naređenje je upućeno Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske radio depešom, vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, Dok. br. 133.

⁶ Nije riječ o odlasku 28. divizije NOVJ iz zone već o prebacivanju iz Moslavine u Turo polje, vidi: Dok. br. 122, 128, i **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, Dok. br. 15.

prebečena je XXVIII Divizija sa sektora Koprivnice oko Dubrave, u istome cilju. Zbog slabih podataka koje smo imali za uporište Čazmu i prolaza neprijateljskih snaga akcija na Čazmu nije uslijedila kako je predviđeno, već je morala biti odgođena za jedan dan.

1) Neprijateljsko uporište Čazma nalazi se na jednoj prirodnoj uzvisini i sa sjeverne i zapadne strane mjesta protiče rijeka Česma. Prilazi mjestu sa sviju strana nepovoljni su i brisani. Neprijatelj je koncentrisao svoje snage u zapadnom dijelu mjesta na kosi, koja dominira i koja pretstavlja jaku prirodnu obranu. Pored toga, neprijatelj se utvrdio sa vanjskim pojasom bunkera, koji su bili povezani rovovima. Prepreka od žica nije imao. Unutrašnja obrambena linija sastojala se od čvrstih zgrada, koje se međusobno mogu potpomagati jakom vatrom.

Osiguranje prema Bjelovaru zauzelo je položaje oko sela Staro Štefanje. Ti položaji uglavnom se nalaze u ravnici i ne predstavljaju naročiti prirodni obrambeni položaj. Preduzete su mjere za rušenje ceste i iskopani rovovi, kako bi se položaj što bolje učvrstio. Mogućnost manevra sa tih položaja povoljna je obuhvatom desnog krila i nabacivanjem neprijatelja na rijeku Česmu.

Položaji prema Križu i Ivanić Gradu kod s. Sovari i Dapci povoljni su za obranu, a uz to i pošumljeni. Ispred sebe imaju prirodnu zapreku kanal, koji se razlio, tako da je odbrana sa tih položaja olakšana. Mostovi ispred tih položaja porušeni su. Za izvođenje manevra položaji nisu bili najpovoljniji zbog izliva vode i kanala, koji se nalaze ispred tih položaja.

2) Napad na neprijateljsko uporište Čazmu izvršila je II Moslavačka brigada⁷, pojačana sa jednim bataljonom Moslavačkog P. Odreda⁸. Osiguranje te akcije izvršila je XXVIII Divizija NOVJ i to sa XXI Brigadom prema Bjelovaru, a sa dva bataljona XVII U. Brigade prema Križu i Ivanić Gradu⁹. Ostatak snaga Divizije, tj. dva bataljona bila su u rezervi Štaba zone. Pored toga, Moslavački P. Odred osiguravao je pravac od Popovače¹⁰, a Zagrebački P. Odred od pravca Križevci.¹¹

3) U Čazmi nalazila se I bojna V Gorske pukovnije sa 30 Nijemaca instruktora (oko 500 vojnika) i 220 feldžandara i žandara. Komandant mjesta Čazme bio je njemački hauptman Otto, a zapovjednik I bojne satnik Ivan Lovrak.

⁷ Vidi: Dok. br. 112 i 123.

⁸ Isto.

⁹ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 165.

¹⁰ Vidi: Dok. br. 123.

¹¹ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 21, Dok. br. 130.

4) Podatke o uporištu imali smo samo uglavnom. Vezu sa uporištem pokušali smo uspostaviti, ali nismo uspjeli. Neprijatelj nije znao za našu koncentraciju i namjeru. Zapovjed za napad na Čazmu izdana je 25. XI. 43.¹²

5) Zapovjed Štaba II Zone prilaže se.

6) Borba je počela 28. XI. 43 u 3 sata i 25 minuta.

7) Dolazak jedinica na polazni položaj nije bio zapažen od strane neprijatelja. U toku noći II Brigada nije uspjela da prodre kroz vanjski obruč. II Bataljon Brigade uspio je da se probije u sam grad i da odvoji feldžandare od domobrana, ali se u svitanje povukao, bez da je pretrpio ikakve gubitke i na svoju ruku. Do toga je došlo usljed kolebanja rukovodioca.

Glavni napad usmjeren je na zapadni dio Čazme, tj. na ključ uporišta. Taj položaj napadao je I Bataljon II Brigade, i izvršio je prvi juriš u zoru, a drugi juriš u 9 sati ujutro, ali su oba odbijena. Treći juriš preduzet je oko 16 sati uz pripremu topova, teškog minobacača i teških mitraljeza. Proboj je uspio i I Bataljon zauzeo je sve bunkere i rovove i ustvari postao gospodar Čazme. II i III Bataljon potpomagali su I Bataljon u izvršenju juriša. III Bataljon je uspio da pomoću topa likvidira dobro utvrđenu žandarmeriju, koja se nalazila u istočnom dijelu mjesta i tim je doprinio uspjelom jurišu I Bataljona. U toku noći neprijatelj se zadržao oko crkve i u zgradama iz kojih se uporno branio. Uslijed niske magle neprijateljske avijacije toga dana nije bilo.

Na zasjedama nije bilo naročito aktivnosti neprijatelja. Jači pritisak bio je od Ivanić Grada i Križa, ali je sa lakoćom odbijen. Od strane Bjelovara neprijatelj je izvršio izviđanje.

Drugog dana borbe II Brigada u ranu zoru uspjela je da izbacila domobrane iz njihovih zgrada i povukli su se u zgradu feldžandarmerije, koja je bila najbolje utvrđena. Neprijatelja je tada uhvatila panika i pod snažnim naletom naših boraca neprijatelj je počeo da bježi u pravcu sjevernog izlaza mjesta Čazme k rijeci Česmi. Tu je dočekan od jedne čete II Bataljona Brigade, a istovremeno borci iz grada jurišali su za odstupajućim neprijateljem, zatvorili oko njega obruč i uništili ga. Rijeka Česma i prilazi bili su pokriveni neprijateljskim lješevima. U 9 sati ujutro Čazma je bila likvidirana.

Toga dana neprijatelj je sa jačim snagama krenuo u pomoć opkoljenoj Čazmi od pravca Bjelovara i Križa i Ivanić Grada. XVII U. Brigada sa jednim bataljonom zadržala je frontalno neprijateljadok je sa jednim bataljonom izvršila obuhvatni manevar desnim

¹² Isto.

krilom i oko 15 sati izvršila juriš na neprijatelja.¹³ Kod neprijatelja je nastala panika i dao se u divlji bijeg. Zaplijenjen je veliki ratni plijen, a na bojnopolju ostalo je 90 mrtvih. Pored toga oborena su i dva aviona, koja su letjela vrlo nisko. Odmah po likvidaciji Čazme osiguranje je pojačano sa jednim bataljonom, koji se nalazio u rezervi Štaba zone, koji nije uspio da učestvuje u borbi, već je došao u pomoć kod izvlačenja plijena. XXI U. Brigada prema Bjelovaru bila je iznenađena. Neprijatelj se prema njenim položajima kretao u tri kolone i sa srednjom kolonom uspio je neprimijećeno da se provuče između I i IV Bataljona, i na taj način prisilio je Brigadu na povlačenje na prihvatni položaj kod s. Vagovina. Pred mrak Brigada se sredila i izvršila je protivnapad i protjerala neprijatelja u Nartu.¹⁴

Treći dan borbe: XVII U. Brigada ponovno je napadnuta od Križa i Ivanić Grada. Neprijatelju je došlo pojačanje sa 15 kamiona šuc-policije iz Zagreba. Toga dana neprijatelj je nastupao sa dva pravca: od Ivanić Grada preko s. Graberja i od Križa preko s. Šušnjara. Štab XVII U. Brigade riješio je da razdvoji neprijateljske kolone i da ih obuhvatom desnog krila potuče i odbije. U tome je potpuno uspio. Neprijatelj je razdvojen i obuhvaćen sa desnog krila i u panici je pobjegao za Ivanić Grad i Križ, ostavivši na bojnopolju mnogo mrtvaca i ratnog materijala. Među ostalim zapaljeno je svih 15 kamiona. Istoga dana neprijatelj je krenuo i prema položajima XXI Brigade, koja je u toku noći zauzela nove položaje kod s. Vagovine. Došlo je samo do sukoba patrola, a neprijatelj se zadržao u selu Štefanje. U toku noći Štab brigade stvorio je plan da napadne neprijatelja u s. Štefanje. Napad je izvršen u samu zoru, ali zbog slabe koordinacije bataljona neprijatelj je uspio da pobjegne.¹⁵

8) Akcija je izvršena u potpunosti. Zarobljeno je 11 oficira i oko 300 podoficira i vojnika, od kojih je ostalo kod nas 2 oficira i 110 domobrana, a 15 ih je pušteno svojim kućama . . . Zaplijenjeno je 2 brdska topa 75 mm, »škoda« M. 28 sa 150 granata, 4 protukolska topa 37 mm, 220 granata, dva teška minobacača sa 130 mina (1 minobacač bez postolja), 8 lakih minobacača sa 300 mina, 32 puškomitraljeza, 15 teških mitraljeza, 550 pušaka, 15 šmajsera, 2 vojnička automobila, 4 radiostanice (male poljske), 8 kara za topovsku municiju, 35 konja, oko 200.000 puščane i mitraljeske municije i raznog drugog ratnog materijala. Uništeno je: 15 kamiona, 3 automobila, 2 aviona (izviđačka) tipa »Heinkel 126« i 20 konja.

¹³ Kao bilj. 9.

¹⁴ Vidi: Dok. br. 108.

¹⁵ Isto.

Gubitci neprijatelja su:¹⁶ 8 oficira, među njima jedan major i oko 600 mrtvih vojnika i podoficira. Ranjeno je: 185 neprijateljskih vojnika.

9) Naši gubici: II Moslavačka brigada — 14 mrtvih i 47 ranjenih i 18 nestalih (koji su pobjegli kućama).

XXI Brigada — 1 komandant bataljona, Bosiočić Jakob, poginuo, 21 mrtav i 63 ranjena.

XVII U. Brigada — 4 mrtva i 17 ranjenih, i Moslavački odred — 1 mrtvog i 5 ranjenih.

10) Utrošak municije: 120.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 148 mina za teški bacač, 53 granate za top. Onesposobljen 1 puško-mitraljez.

11) Komandant XVII U. Brigade drug Nikola Demonja predlaže se za odlikovanje za pravilno rukovođenje svojim jedinicama. Komandant I Bataljona II Moslavačke brigade drug Alojzije Kovačić predlaže se za pohvalu. Komandant XXVIII Divizije potpukovnik drug Vinko Antić predlaže se za pohvalu. Zamjenik komandanta II Moslavačke brigade drug Kučić Stjepan predlaže se za pohvalu.

XVII U. Brigada sa Štabom brigade predlaže se za pohvalu. Borce i rukovodioce II Moslavačke brigade, a posebno sanitet iste brigade predlaže se za pohvalu.

12) U toku borbe slabo se držao komandir I Čete II Bataljona II Moslavačke brigade ...¹⁷ koji se povukao sa položaja bez narednja i skrivio povlačenje cijelog bataljona.

13) Kritički osvrt akcije: Akcija je bila pripremljena u detalje. Izvršeno su sve tehničke pripreme i politička priprema boraca. Done-sene odluke i izdane zapovijedi bile su realne i pravilne. Upravljanje akcijom bilo je objedinjeno i sve jedinice bile su povezane sigurnom vezom sa Štabom zone i divizije što je omogućilo pravilno rukovođenje akcijom. Štab XVII U. Brigade u svemu je pravilno rukovodio svojim jedinicama. Štab XXI Brigade ima još nedostatka, premda se u mnogome popravila, ali štabovi bataljona u toj brigadi nisu još samostalni, što je uticalo na samu borbu, koju je vodila Brigada. Štab II Moslavačke brigade nije zadovoljio. ..¹⁸ Saradnja artiljerije i teškog minobacača sa ostalim automatskim oruđima bila je dosta dobra, obzirom na neposrednu upotrebu tih oruđa. Taktički i borbeni postupci starješina i trupa bili su u skladu sa razvojem toka borbe.

¹⁶ O neprijateljskim gubicima vidi: Dok. 106, 110, i Zbornik VII, tom V, knj. 22, Dok. br. 146.

¹⁷ U Zborniku VII, tom V, knj. 22, Dok. br. 27 nije razjašnjen razlog stavljanja znaka izostavljanja.

¹⁸ Isto.

U ovoj akciji naročito treba istaći manevarsku sposobnost XVII U. Brigade, koja proizlazi ne samo iz samoga Štaba brigade, nego iz samoinicijative štabova bataljona, pa i komanda četa. Uspješni manevri, koje je postigla ova brigada u toku drugog i trećeg dana borbe, daju nam pouku, da jedinice na osiguranju moraju uvijek težiti aktivnom osiguranju, tj. osiguranja moraju biti prožeta ofanzivnim duhom, jer samo tako će izvršiti u potpunosti svoj zadatak osiguranja.

Uništenje neprijatelja, koje je u ovoj akciji uspjelo 100%, bilo je rezultat sigurnog blokiranja neprijatelja, tako da je svaki pokušaj probijanja u drugome pravcu, a ne na rijeku Česmu bio odbijen sa teškim gubitcima za neprijatelja. Ovaj uspjeh možemo pripisati dovoljnoj količini municije koju su imali strijelci i automatska oružja. Iskorišćen je i momenat kad se neprijatelj pokolebao i počeo bježati, na taj način što su jedinice jurnule za neprijateljem i uništile ga. Ovaj uspjeh mora se zahvaliti i prirodnoj prepreci na r. Česmi, preko koje neprijatelj nije mogao da prođe, već se u istoj udavio ili je bio potučen.

Plan budućeg rada: Poslije operacije na Čazmu pristupili smo formiranju nove brigade od snaga: dva bataljona Zagrebačkog P. Odreda, jednog bataljona Moslavačkog P. Odreda i jednog bataljona Bjelovarskog P. Odreda. Brigada će biti formirana u tri bataljona. Formiranju će se pristupiti na dan 10. XII. 43¹⁹. II Moslavačka brigada, poslije borbe za Čazmu, spala je na svega 600 boraca. U zajednici sa O.K. Čazma pristupilo se mobilizaciji novih boraca, sa kojima će se popuniti prvenstveno Brigada. Tako će se njeno brojno stanje ojačati i popeti na 900-1.000 boraca. Odmah ćemo pristupiti sređivanju novoformirane Brigade, a sa ostalim jedinicama vršiti manje zadatke, uglavnom rušenje pruge i komunikacija koje neprijatelj koristi. Jednovremeno ispitujemo mogućnost likvidiranja manjih neprijateljskih uporišta.

Formiranje Divizije²⁰ od II i III Brigade naše zone umnogome bi olakšalo rad našega štaba, pa i vojničke jedinice bi se brže učvrstile. Formiranju Divizije bez vašeg odobrenja nećemo pristupiti, pa vas molimo da nam što prije isto odobrite. Za komandanta Divizije predlažemo druga Štroka Izidora, do sada komandanta U. Brigade »Braća Radić«, koji ima preduslove za razvitak i za sigurno rukovođenje Divizijom. Za političkog komesara predlažemo druga Mutak Vladimira ili druga Robić Ivana, obojica sada na dužnosti politkomesara brigada. Drug Mutak iskusniji je kao politkomesar

¹⁹ Vidi: Dok. br. 134.

²⁰ Isto.

od druga Robića. Najviše nam briga zadaje rješenje načelnika Štaba divizije, pa vas molimo da nam ga vi pošaljete jer drug Bobić²¹ koga smo predložili, ne bi odgovorio na toj dužnosti.

Iz Zagrebačkog odreda uzeli smo 2 bataljona u Brigadu, pošto su tamo uslovi za borbu vrlo teški, naročito sada u zimi, a komandni kadar u tom odredu vrlo je mlad i neiskusni, tako da bi postojala opasnost da Odred bude raspršen. Tako će na terenu Zagrebačkog odreda ostati svega 1 bataljon, koji će biti oformljen kao odred i formiran od 3 čete, koje će djelovati samostalno na svojim sektorima. U taj odred poslat ćemo nekoliko iskusnih vojnih i političkih rukovodilaca radi učvršćivanja jedinica.

Moslavački P. Odred pred kratko vrijeme formirao je III i IV Bataljon, a njegovo brojno stanje prešlo je 600 boraca, tako da taj odred neće ni osjetiti oduzimanje jednog bataljona. Isto je tako slučaj sa Bjelovarskim P. Odredom, koji će i dalje ostati sa tri bataljona.

Ostavljajući i dalje jake odrede, imat ćemo mogućnosti da za kratko vrijeme pristupimo formiranju još jedne brigade.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:²²

Komandant pukovnik:²³

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 19.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 27, str. 99-106.

127

1943, prosinac 8.

Pismo Gustava Frangeša Andriji Hebrangu o političkoj situaciji u sisakome kotaru

Dragi druže Andrija!

Ovde ti također prilažem dopunski dopis, pošto sam prvo pismo već puno ranije napisao.-

Ovde smo imali kotarsku konferenciju K.P. Sisak i poslije koje se rad i nedostaci vidno popravljaju — imali smo puno grešaka.-

²¹ Milan

²² Ivan Sibl

²³ Vlado Matetić

Ovde su najvažnije stvari u političkoj i vojno-političkoj situaciji: Čerkezi kojih ima dosta veliki broj i protiv kojih se mnogo borimo na političkom polju, jer ga se narod plaši, pa ima čak slučajeva, da narod traži zaštitu od bande-ustaške;

Stvaranje Sisačke brigade¹ koja je u punom jeku; mobilizacija za sada još nema najbolji uspjeh no mi se nadamo ipak dobrom rezultatu;

Nova zaštita ili (po mom mišljenju raniji bjelogardejci) proteže si nit od Zagreba do Siska, na nekim mjestima se naoružavaju, ili čak ima slučajeva da ih banda uposli kao policiju u selu, u borbu protiv naših pristaša;

Danas smo imali jako bombardovanje po selima gdje su naše baze, ranjen je samo jedan drug;

Sukobi naše vojske i bande su dnevni — banda želi prodreti na teren naših baza, pa čak su primljeni izvještaji da namjerava čistiti teren između Kupe i Save.-

Ovde u prilogu² Ti šaljem spisak drugova i drugarica koji su iz našeg kotara pali pored ostalih, a koji potpuno zaslužuju, da bi bili zamjenjeni, a to pogotovo, kada jako slabo stojim sa kadrom, a ti drugovi bi nam ovde puno koristili.-

Dragi druže! Molim te smatraj svakako ovo pismo i molbu oko zamjene kao privatno, — jer nemam namjere da preskačem O.K. Ja sam taj isti popis drugova predao drugu Maljčiku.³

S.F. S.N.

S drugarskim pozdravom

8-XII-1943.

(Frangeš) Fragner — Plavi, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-29/1881

¹ O Sisačkoj brigadi vidi: Dok. br. 201.

² Navedeni prilog nedostaje.

³ Dalibor Jakaša

»ŠTAB
XXI UDARNE BRIGADE
N.O.V. JUGOSLAVIJE

O. broj: Službeno.
Dne 8. XII. 1943. u 4 sata.

Predmet: Izvještaj o borbi kod
Velike Bune i Podvornice
Dne 7. XII. 1943.

ŠTABU XXVIII DIVIZIJE N.O.V.J.

Između 6. i 7. noću kada su naše jedinice nastavile drugu etapu¹ po naređenju toga štaba o rasporedu i smještaju jedinica, naređeno je da se jedinice ove brigade smjeste u selo Mala i Velika Buna, Podvornica i Ključić Brdo . . .«

» . . . Između 9 i 10 sati banda je upala u Malu Bunu i krenula za Veliku Bunu, skroz došla u selo, a da mi nismo opazili, jedino su seljaci vikali »banda je u Maloj Buni«. Štabovi bataljona nisu na to ništa polagali, znajući da je tamo XVII Udarne brigada, sve dotle dok nije banda došla u selo Velika Buna i počela pucati na naše snage. Izvještaj o toku borbe slijedi:

1. — Između 9 i 10 sati banda je upala (ustaše i Švabe) u selo Mala i Velika Buna, a jedna kolona bande kretala je od Novog Sela —
— Buševca, Ogulinca u pravcu Podvornice. Banda je vjerojatno doznala da su naše snage u Podvornici i nije nadirala, nego banda koja je dopala u Veliku Bunu, gdje su bila naša dva bataljona, primila borbu sa bataljonima, dok je jedna neprijateljska kolona dalje prodirala cestom. Jedinice koje su u Velikoj Buni iznenađene, povukle su se u šumu iznad sela Velika Buna, uzela položaj i primile borbu sa neprijateljem. I Bataljon, koji se nalazio u Ključić Brdu, vidjevši da su iznenađeni III i IV Bataljon, povukao se više sela i zauzeo položaje u visini ostalih bataljona. Po zauzimanju novih položaja banda je žestoko nadirala (ustaše i Švabe), ostalo je duže vremena dok

¹ Riječ jeo prebacivanju Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije iz Moslavine u Turopolje. Opširnije o tome vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 22, Dok. br. 15.

² Izostavljen je dio izvještaja koji se odnosi na dislokaciju; nije u vezi s borbama ove brigade.

smo mi sredili jedinice. Kad su jedinice sredene, II Bataljon, koji se nalazio u Podvornici, spustio se skroz sa dvije čete šumom kraj zaselka Grđani, udario bandu s leđa i boka i prisilio bandu na povlačenje. U tom manevru II Bataljon potukao je preko 20 ustaša i Švaba, dok je našao oko 10—15 ranjenih bandita koje nije banda uspjela izvući. Iste je likvidirala u toku borbe. Dok je II Bataljon udario bandu s leđa i bokova, III i IV Bataljon koji su bili više sela Velika Buna na položaju počeli su sa žestokim napadom na čela. U toj borbi imali smo oko 3 mrtva i 5 ranjenih. Bandu smo otjerali u pravcu Velike Gorice.

U 15 sati i 30 minuta, kad smo bandu otjerali, povukli smo jedinice u sela: jednu četvu u Malu Bunu, dva bataljona u Veliku Bunu, jedan bataljon u Ključić Brdo, a jedan bataljon u Podvornicu. Kad smo se vraćali sa položaja iz velike Bune u selo Podvornica, gdje se nalazio Štab brigade, tek što su jedinice stigle u selo oko 16.30 sati, počele primati večeru, bila je velika magla i mrak se počeo spuštati. Najdnom nas izvještavaju »evo čuje se kod sela neko fićukanje i švapski govor«. Odmah smo skočili na položaje. Banda je već upadala duž cijelog sela u selo. Bataljon II, koji se vratio sa borbe, na nepotpune dvije čete bio na kazanu, zauzeo položaje i odmah primio borbu, jer su već bili u neposrednoj blizini bande. Štab brigade nalazio se u gornjoj kući sela, tj. na južnoj strani sa Četom za vezu, Intendanturom i Agit-propom; najednom stražari viknuše »evo bande na nas u selu«. Odmah svi kuriri i sve ostalo osoblje koje se nalazilo uz Štab brigade, kao i sam Štab brigade, skočili su iz kuća i otpočela borba. II bataljon koji se junački ponio, u tren oka snašao se, u roku 20 minuta žestokog juriša i napada našeg bataljona banda je bila potučena, razbijena i gonjena skroz u pravcu sela Novo Selo.³ Komesar Brigade⁴ zgrabio je šmajser i skroz nepravilno istrčao u bašču i iz stojećeg stava iz šmajsera počeo pucati na Švabe koji su već bili legli i uhvatili položaje. Odmah u prvom naletu teško su ga ranili iz šmajsera, koji je nakon kraćeg vremena umro, za njim je potrčao sekretar II Bataljona da ga obustavi, jer je vidio da su Švabe bile u neposrednoj blizini i leteći za njim da ga obustavi, ranjen je sekretar teško u obje noge i odbijeni su mu prsti jedne ruke. Potrčala je jedna drugarica skojevka i jedan drug (koji su bili — — ona na političkom, a on na vojničkom kursu pri Štabu brigade) da spasi komesara i sekretara ranjena, ali su obadvoje pali. Ove žrtve bile su nepotrebne s obzirom da je II Bataljon baš onda se nalazio u jurišu i za nepunih 20 minuta razbio skroz bandu. U toj bor-

³ Brigada je vodila borbe protiv dijelova PTS i 371. pješake divizije koja je na ovaj teren
^ašla iz Francuske i Italije, a početkom siječnja 1944. napušta teritorij Jugoslavije.

⁴ Matija J. Mišković

bi zarobljen je jedan protivavionski laki njemački mitraljez, 3 šmajsera i još nešto ratnog plijena. U borbi su učestvovale neprijateljske jedinice i to od Male Bune napadale su ustaše i Švabe u jačini dvije bojne, a od Novog Sela i Ogulinca najviše su Švabe [iz] divizije koja je bila u Africi, to smo doznali od jednog njemačkog oficira koji je bio u činu poručnika. Banda koja je nadirala od Novog Sela — Švabe i gestapovci, bilo ih je u jačini oko jedne bojne, imali su zadatak da udare nama s leđa, kad smo vodili borbu kod Velike Bune. Međutim su zakasnili i sa nama stupili u borbu kad smo se mi povukli.

2. — Zarobljen je jedan laki njemački protivavionski mitraljez, oko 3 do 4 šmajsera, nekoliko pušaka, tačno ne znamo koliko, mina za laki bacač, mina za teški bacač, nešto topovskih granata 75 mm. Tačno koliko je čega zarobljeno dobićete naknadno.

3. — Na sektoru Velika Buna neprijatelj je ostavio na bojištu oko 20 — 30 ustaša, dok je vjerojatno nešto odvuкао. Na sektoru Podvornica oko 10 mrtvih Švaba, među kojima 2 oficira i 1 podoficir.

4. — U jučerašnjoj borbi imali smo 8 ili 9 mrtvih, baš tačno ne znamo, dobićete u spisku ranjenih i poginulih tačan broj te oko 10 ranjenih. Mrtve drugove sahranili smo u groblju Podvornica, a jedne u Velikoj Buni, a komesara Brigade smo odvezli u Kravarsko, gdje ćemo ga danas sahraniti uz počasti.

5. — Naknadno umrlih od rana nemamo.

6. — Naročitih heroja palih nema.

7. — U kritički osvrt možemo reći samo to: skroz nepravilno što je XVII Udarna brigada zauzela naše selo a tamo nije bilo obezbjeđenje od V. Gorice. To je najveća greška i krivica jučerašnjih žrtava. Također nedovoljno obezbjeđenje i uzdanje u drugu jedinicu. U kratko vrijeme borbe naši se rukovodioci nisu dobro snašli.

Veza: Odmah čim se otpočela pucnjava zamj. komesara Brigade odmah je krenuo I Bataljonu, koji se nalazio u Ključić Brdu, da se poveže sa Štabom divizije, a liniju za telefon provukli smo do Ključić Brda. Kad je zamjenik komesara krenuo prema I Bataljonu već je banda došla na cestu više Male Bune i nije se momentalno moglo doći Štabu divizije. Slali smo nekoliko patrola, ali se nije mogla uspostaviti veza sa Divizijom. Veza između bataljona i Štaba brigade funkcionisala je odmah nakon jednog sata borbe.

8. — Municije smo utrošili oko 6000, a zarobili oko 2000. Utrošeno je 5 mina za laki bacač. Izgubili smo 2 puške, jednu je pušku odnio jedan domobran koji je došao iz Čazme k nama, a jučer je odbjegao neprijatelju, i jedna je puška od poginulog druga nestala. Pokvarenog oružja iz borbe nemamo. Puške ranjenih drugova nalaze se kod nas.

Stečena iskustva: U jučerašnjoj borbi postigli smo iskustvo o razmještanju i osiguranju bivaka. Da je naš III Bataljon ostao u selu Mala Buna, stvar bi sasvim drugačije tekla, također jedno iskustvo u novoj taktici neprijatelja, a to je da je prešao čisto na našu taktiku ratovanja, tj. da jednim snagama napada, a sa jednim daleko zaobilazi s leđa i bokova. U buduću je potrebno daleko slati patrole od kuda postoji vjerojatnoća da bi neprijatelj mogao stići, tj. zaobići nas.

P.S. Skupo iskustvo o istrčavanju rukovodilaca.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Polit, komesar:

Komandant:
Dako S. Puač, v.r.«

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1137, f. 2, dok. br. 2.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 32, str. 120—123.

129

1943, prosinac 8.

Naredba Pete gorske pukovnije Zapovjedništvu II i III bojne o priticanju u pomoć opkoljenim mjestima

5. Gorska Pukovnija
op. br. 431, 8. XII. 1943.

Predmet: priticanje u pomoć
opkoljenim posadama

Zapovjedništvu II. i III. bojne

Zapovjedništvo I. Gorskog zdruge »Poglavnik Dr. Ante Pavelić« dostavlja:

Zapovjedništvo 187. njemačke divizije sa Ia/E br. 9318/ taj. od 11. XI. 1943. dostavilo je:

Pri pokušajima oslobađanja vlastitih opkoljenih dijelova posada načelno ne treba pokrete vršiti najkraćim i najboljim putevima,

jer se sa sigurnošću može pretpostaviti, da će odmetnici te puteve zatvoriti jakim snagama, baš da bi time spriječili pritanje četa u pomoć obkoljenoj postrojbi posadi. Duž takovih kraćih ili dužih cesta, treba radi demonstracije uputiti redovito samo slabije snage, koje treba neprijatelja napasti i vezati ga. Stvarna i glavna snaga za pritanje u pomoć mora nastojati, da bez obzira na gubitak u vremenu, daleko zaobilaznim, ali PRIKRIVENIM putevima dođe u oblast u kojoj su vlastite čete obkoljene, iznenadnim udarcem u pozadinu neprijatelja i snažnim zahvatom oslobodi obkoljene čete i posade.

Do sada je u svima pokušajima oslobađanja obkoljenih posada, osim kod oslobađanja Pakraca dne 13. i 14. XI. 1943. g. pokazao je da čete upućene u izravno nastupanje ka ugroženoj odnosno obkoljenoj četi posadi t.j. najboljim i najkraćim putem uvijek nailazi na jak neprijateljski otpor.

Prednje se dostavlja na znanje i proučavanje UNAPRED mogućnosti pritanja u pomoć susjednim posadama. Naprijed iznjeti podatci pokazali su se vrlo točnim pri pokušajima pritanja u pomoć posadi Čazma napadnute dne 28. XI. 1943. god.

Tri dana uzastopno upućivane su obćim smjerom duž puteva u pomoć po tri kolone, koje se ali nijesu uspjele probiti do obkoljene posade, koja je prije toga svladana.

Zapovjednici će podrobno proučiti i pripremiti na konferencijama sa častnicima / sve mogućnosti pritanja u pomoć susjednim posadama na sve strane, a prema ovim poukama.

Prednje se dostavlja na znanje i točan postupak.

Za poglavnika i dom spremni!

Zapovjednik, p.pukovnik:
Brkić, v.r.

Primili —
III. bojna 5. gor. pukovnije
br. 1988
Ivanić-Grad, 9. XII. 1943.
9 sat, 5. gorske pukovnije
broj 475 taj.
Ivanić-Grad, 13. XII. 1943.

Zapovjednik bojnik:
Križanec, v.r.

Zapovjednik poručnik:
Cvetković, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 117, f. 1, dok. br. 9/22

1943, prosinac 9.

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o zločinima i hapšenjima neprijatelja u Jasenju te o potrebi dolaska nekih partizanskih jedinica na njihovo područje

OKRUŽNI KOMITET K.P.H.
KRAPINA
9. XII. 1943.

Drugarskom
OBLASNOM KOMITETU K.P.H.
za zagrebačku oblast

Dragi drugovi!

Potvrđujemo primitak Vašeg dopisa u pitanju Istrana.¹ U našem okrugu nema ni jednog Istrana aktiviste ili simpatizera, a i uopće ih nema.

Nadopunjujemo podatke o zločinima neprijatelja u Jasenju, općini Đurmanec.

U izvještaju smo iznijeli 30 kuća i.t.d. ali naknadno je ustanovljeno slijedeće:

Da je popaleno 35 kuća sa svim gospodarskim zgradama i posebno 25 klijeti sa vinom. Nadalje, poklano 45 ljudi među njima najviše žena i djece, dočim je muškarcima uspjelo pobjeći. Do toga je došlo na slijedeći način: Banda je osiguravala put Krapina — Lepoglava za Pavelića sa snagom oko 1500 ustaša. Naš I. bataljon² koji se nalazio u blizini ih je napao i tada je došlo u pomoć još 500 bande. Borba je bila žestoka i palo je 45 ustaša među njima jedan pukovnik i mnogo više ranjenih.

Izvještaj o hapšenju druga Rihtera³ na Rad. Bregima se mijenja. On je putovao sa još 4 čovjeka i jednom drugaricom. Kako je banda u selu niz zasjede zaskočila na njih drugu Rihteru i drugarici je uspjelo pobjeći, a hapsili su samo dvojicu seljaka koji su pomagali nositi tehnički materijal. Kako se drug Rihter nije javio tri dana, mislili smo da je hapšen, međutim on se sada javio.

¹ Vidi: AIHRPH, KP-102/4831.

² Odnosi se na Zagorski partizanski odred.

³ Petar

Banda je sve nasrtljivija i sve češće upada u sela. Hapšenja su sve češća. U samoj Krapini hapšen je jedan član K.K. Skoja Krapina⁴ koji je ušao u mjesto radi rada. 4. XII. o.g. u općini Radoboj uhapšen je drugi član K.K. Skoja⁵, dvije omladinke i dva druga seljaka.

Kontrola pruge Zabok — Krapina je sve jača, i vidi se da banda polaže sve veću važnost na nju. Banda je na selila i između Krapine i Velike Vasi, kao i u Đurmancu te u Hromcu četiri kilometara od Đurmanca.

Bandi je jasno da je baza našeg Odreda na Zlataru, te da naši bataljoni prelazi cestu i prugu te Krapinčicu između Hromca i Sv. Križa na teren kotara Pregrada i Klanjec. Pravljenjem novih uporišta uz prugu banda nastoji blokirati taj prelaz.

To dokazuje i to što banda postavlja na mostove i prelaze nagazne mine, tako da je već sada prelaz veoma otežčan. Na mostu preko Krapinčice je naišao drug Mika⁶ član O.K. ali nije stradao. Iz toga se vidi sve teže stanje u našem okrugu. Ta neprijateljska uporišta koja redom broje od 150 na do 300 neprijateljskih vojnika naši bataljoni bez teškog oružja nisu kadri napasti, iako je borbenost naših bataljona veoma porasla i vojnici sami traže. Osim toga mogli smo utvrditi da banda gotovo nikad ne dolazi u mjesta gdje se nalaze naši bataljoni, niti onog dana izlazi iz uporišta, tako da i do oružja i sprema dolazimo veoma teško.

Zato Vas molimo da utječete na naša vojna rukovodstva ako je ikako moguće, da pošalju prema našem kraju jaču vojnu jedinicu koja bi uz pomoć našeg Odreda napala ta uporišta, izbacili iz prometa tu prugu Zabok — Krapina. Prelazom preko ceste i pruge na teren kotara Pregrada i Klanjec ne postoji za veću vojnu jedinicu još uvijek opasnost opkoljavanja, jer postoje pune mogućnosti izbacivanjem granica na Sutli i mogućnost daljnjeg manevriranja. Postojanjem našega Odreda i jačanjem partizana preko Sutle na Kozju, mnogo je olakšano nastupanje jače jedinice u tom smjeru.

Drugovi, mi znamo da Vi i naša vojna rukovodstva misle na naš kraj i da su naše jedinice na drugoj strani veoma uposlene, ali ako je ikako moguće neka dođu. U svim tim uporištima ima mnogo oružja i sprema.

Molimo ako bi bilo ikako moguće, da se dodijeli našem Odredu koji bacač mina.

⁴ Vidi: Dok. br. 127.

⁵ Isto.

⁶ Ivan Jadan

Kotar Zlatar nije više oslobođen teritorij, jer ga banda kontroli-
ra sve jače.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Uz drugarski pozdrav
Marijan⁷, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH KP-56/24

131

1943, prosinac 9.

***Izveštaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Pokuplje Pokrajinskom komite-
tu SKOJ-a za Hrvatsku o organizacijskom stanju i radu omladinskih orga-
nizacija u kotarima i u vojci***

Okružni komitet SKOJ-a
Pokuplje
9. XII. 1943.

Drugarskom
POKRAJINSKOM KOMITETU SKOJ-a

za Hrvatsku

Dragi drugovi!

Šaljemo vam izvještaj o radu i o političkoj situaciji u našem ok-
rugu. 28. XI. održali smo naš sastanak na kojemu je bio i drug Krat-
ki¹ i drug Branko² iz Glavnog odbora. U samom našem komitetu
došlo je do nekih promjena. Drug Duka Pavič nije više član našega
komiteta radi slabog snalaženja na terenu. U naš komitet primili
smo druga Šafara³ koji je do sada bio sekretar SKOJ-a u Turopolj-
sko-posavskom odredu.

⁷ Ivica Gretić

¹ Josip Manolić

¹ Jure Bilić

³ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

ORGANIZACIONI IZVJEŠTAJ:

Velika Gorica ima kotarski komitet od 7 članova. Sekretar komiteta je dosadnji sekretar Samoborskog K.K. SKOJ-a. Socijalni sastav komiteta je 6 seljaka, 1 đak. Iz toga komiteta poslali smo tri člana u vojsku a primili smo u komitet dva nova člana. Sada ima u komitetu i dvije drugarice. Skojevska organizacija do pred kratko vreme nije pravilno radila i bila je vrlo usko postavljena. Tek u zadnje vreme počela je bolje raditi i povećala se je. U tom kotaru ima sada 15 grupa sa 81 članom. Sada će se u tom kotaru formirati dva općinska rukovodstva. Organizacija USAOH-a još uvijek dosta slabo radi. Slabo radi zato jer nismo do sada imali SKOJ-a unutar organizacije, a i tamo gdje je i bio slabo je djelovao. Do sada prodrlo se je u 49 sela u kotaru dok još uvijek ima neobuhvaćeno 56 sela. Općinski odbori bili su postavljeni samo na papiru a u stvari nisu obilazili sela i sami stvarali organizaciju i pomagali već postojećim odborima u radu. Mi smo taj nedostatak ukazali K.K. i Kotarskom odboru i uputili smo ih da nigdje neka sami ne održavaju sastanka bez članova opć. odbora. U tom kotaru imamo 49 seoskih odbora sa 267 odbornika, članova USAOH-a u kotaru ima oko 740, pored tih organizacija imamo još 3 analfabetska tečaja i dva omladinska doma. Imamo i Savez pionira ali nemamo podataka koliko ima članova.

Kotar Pisarovina, od prošlog sastanka promjenio se je kotarski komitet i to jedan član poslan je u vojsku a u komitet primili smo jednoga novoga člana. Sada ima komitet 6 članova. Socijalni sastav je svi seljaci. U tom komitetu nemamo za sada niti jedne drugarice. Kod ovoga komiteta stalno je sada jedan drug koji je kandidat za naš komitet. Do pred kratko vreme u ovom kotaru bila nam je organizacija vrlo uska i slaba. Sada u zadnje vreme pošto je oslobođen veći dio kotara počelo se je pravilno raditi. Grupe redovito održavaju sastanke. Tu imamo sada 9 grupa sa 46 članova. Organizacija USAOH-a u zadnje vrijeme dosta se je proširila i počelo se je mnogo masovnije raditi sa omladinom nego do sada. Tu ima K.O. od 7 članova, 4 općinska odbora sa 30 članova i 48 seoskih odbora sa 271 članom. Članova USAOH-a u kotaru ima oko 760. Pored odbora USAOH-a imamo još dva omladinska doma, 3 pjevačka hora i 7 odbora Pionira.

Kotar Samobor: U tom kotaru imamo Kotarski komitet od 6 članova. Sekretar komiteta je jedan drug koji je do sada bio član K.K. SKOJ-a Velika Gorica. Socijalni sastav komiteta je svi seljaci. U komitetu je sada jedna drugarica. Tu imamo jedno općinsko rukovodstvo SKOJ-a od tri člana. Skojevska organizacija u ovom ko-

taru održava redovito sastanke. Tu ima 5 grupa sa 21 članom. Organizacija USAOH-a je dosta uska. Uska je zato jer je u ovom kotaru, pa se vrlo teško zadržavaju naši drugovi po tim selima i teško se održavaju sastanci. Tu ima kotarski odbor od 4 člana, dva općinska odbora od 7 članova, 21 seoski odbor od 180 članova. Organizacija USAOH-a broji oko 320 članova. Pored tih odbora imamo dvije udarne grupe.

Kotar Jaska: Kotarski komitet od 5 članova. Sekretar komiteta je drug Kožić,⁴ socijalni sastav komiteta je 3 radnika, dva seljaka, od toga dvije drugarice. SKOJ-eva organizacija u ovom kotaru je slaba i nepravilno je na nekim mjestima stvarana. Inače slabo radi i ne održava redovito sastanaka. Tu ima jedno opć. rukovodstvo SKOJ-a i 3 grupe. Organizacija USAOH-a još je uvijek u ovom kotaru slaba i slabo radi. Mnogo otežavaju rad roditelji jer ne puste omladinu na sastanke. Tu ima 14 odbora USAOH-a sa 101 odbornikom, 1 općinski odbor od 7 članova. Članova USAOH-a u kotaru ima oko 350. Ostalih organizacija nema.

Kotar Žumberak: Kotarski komitet SKOJ-a od 7 članova. Sekretar komiteta biti će sada drug Duka Pavić. Socijalni sastav je 5 seljaka, 2 đaka. U komitetu ima 6 drugarica.

SKOJ-eva organizacija radila je vrlo slabo za vreme ofenzive jer nije dobila upute za rad, a Kotarski komitet se je povukao iz Žumberka. Sama organizacija još je prerasla da bi se sama snašla u takovoj situaciji. Sada redovito održava sastanke. Ima dva općinska rukovodstva sa 11 članova i 21 grupu sa 97 skojevaca. Organizacija USAOH-a dosta je još uvijek slaba. Za vreme ofenzive otišlo je dosta članova u Pavelićevu vojsku jer uslijed naglog povlačenja nisu bili upućeni što trebaju raditi. Veći dio njih do sada već se je vratio iz vojske svojim kućama. Nemamo tačnih podataka kako stoji organizacija na samoj Vivodini poslije ofenzive gdje se je stanje poslije ofenzive jako pogoršalo što ćete vidjeti iz političkog izvještaja.

Tu ima 4 općinska odbora sa 29 članova, 81 seoski odbor sa 264 odbornika, članova USAOH-a ima oko 430. Pored toga imamo 11 diletantskih grupa od toga tri Pionirske, 4 pjevačka hora, 9 omladinskih domova.

Kako vidite organizacija SKOJ-a je za sada još uvijek slaba. Jedan osnovni nedostatak je u tome što SKOJ-eva grupe nisu održavale odgojne sastanke, i nisu politički radile sa omladinom. U sve organizacije i SKOJ-a i USAOH-a uvukao nam se je prakticizam i radile su najviše u sakupljanju za vojsku a da nisu politički djelovale

⁴ Nikola

na omladinu. Sada smo postavili pred sve organizacije u okrugu da trebaju stalno održavati odgojne sastanke i to SKOJ-evske grupe i odbori USAOH-a. Mnogo nam je otežan rad u kotaru Samobor i jednom dijelu kotara Jaska jer skoro svaki dan u ta sela upadaju Nijemci i ustaše i narod je jako zaplašen pa je otežano održavanje sastanaka. Primili smo pismo od vas u kojemu nam kažete da ne vodimo dovoljno računa o radu okružnog odbora. U okružnom odboru nalazi se sada 4 člana našega komiteta i 2 člana kotarskih komiteta SKOJ-a. Mi smo razgovarali sa drugom Brankom iz Glavnog odbora koji nam je kazao da ne trebamo održavati posebne sastanke Okružnog Odbora jer se u odboru nalaze sami komunisti i većina članova O.K. SKOJ-a. Za izvještaj kazao nam je da ga treba slati predsjednik svakih 2 mjeseca. Sada je u odbor ušao i sekretar O.K. SKOJ-a a u kotarske odbore ušli su sekretari kotarskih komiteta SKOJ-a.

SKOJ U VOJSCI:

U Turopoljsko Posavskom odredu bio je do sada zadužen za rad sa SKOJ-em drug Šafar koji je sada član našega komiteta. U Žumberačkom odredu bio je sekretar drug Falat.⁵ Druga Falata izmijenili smo jer je slabo radio, a i u borbi slabo se pokazao. U Žumberačkom odredu sada je sekretar drug Nikola Kožul koji je do sada bio sekretar jedne ćelije. On je bio već prije SKOJ-evac u Zagrebu. U našem komitetu biti će zadužen za rad sa vojskom drug Šafar i on će obilaziti obadva odreda. U Turopoljsko-posavskom odredu biti će sad sekretar drug Stanko Jedvaj koji je do sada bio sekretar jednog bataljanskog komiteta SKOJ-a. U Turopoljsko-posavskom odredu imamo u sva četiri bataljona bataljanske komitete SKOJ-a. U prvom bataljonu ima 3 grupe sa 36 skojevaca, u drugom bataljonu ima 4 grupe sa 87 skojevaca, u trećem bataljonu ima tri grupe sa 38 skojevaca, i u četvrtom bataljonu ima tri grupe sa 34 skojevca. SKOJ-evska organizacija u tom odredu redovito održava sastanke i osjeća se rad SKOJ-a u Odredu. U Žumberačko Pokupskom odredu imamo u tri bataljona bataljanske komitete SKOJ-a dok u jednom bataljonu, bataljanskog komiteta nema. U prvom bataljonu ima 26 SKOJ-evaca, u drugom bataljonu ima 3 grupe sa 36 SKOJ-evaca, treći bataljon ima tri grupe sa 14 SKOJ-evaca, četvrti bataljon ima 2 grupe sa 17 SKOJ-evaca. U Žumberačkom odredu organizacija još slabo radi. Sada smo u taj odred poslali druga Šafara da on malo uredi tu organizaciju.

⁵ Ivan

POLITIČKA SITUACIJA:

U zadnjem izvještaju smo vam pisali da su Nijemci počeli veliku ofenzivu na Žumberak. Za vreme ofenzive⁶ popalili su nekoliko sela i poklali oko 120 ljudi. Mi smo se iz Zumberka morali naglo povlačiti i nismo uputili ljude i organizacije što trebaju raditi tako da su ostali neupućeni i neprijatelj je uspio mobilizirati oko 1000 omladinaca i ljudi iz kotara. Veći dio tih mobiliziranih vratio se je već svojim kućama i još se uvijek vraćaju. Iz Oštrca i Kostanjevca, općina Sošice otišli su neki pod zastavama u domobrane. Za vreme same ofenzive osjetio se je jaki rad pete kolone. Vivodinski bataljon za vreme ofenzive raspršio se je i jedan dio partizana iz tog bataljona prešao je u ustaše a neke koji su se predali Nijemci i ustaše su ih povješali. Pristup u općinu Vivodina vrlo je težak jer po toj općini krstare domaći ustaše i vrše nad narodom teror. Narod u toj općini jako je uplašen. Tamo su ustaše uhvatili jednu drugaricu člana K.K.

SKOJ-a a naši su je zamijenili za neke ustaše koje su naši pohvatili. Jednu drugaricu iz općinskog odbora USAOH-a ustaše su strijeljali.

Odmah poslije ofenzive neprijatelj je po cijelom okrugu proširio vijesti da su partizani u Zumberku uništeni i da ih neće više biti u Zumberku. Po Samoborskom i Jaskanskom kotaru Nijemci i ustaše prave racije po selima i love ljude i pljačkaju svinje i živad i druge stvari. U Pisarovinskom kotaru vrše isto tako pljačku po općini Šišljavić i Rečica kuda dolaze sa kamionima iz Karlovca. U Velikom Goričkom kotaru vrše Nijemci racije po selima koja se nalaze uza samu Veliku Goricu jer dalje nemogu radi naše vojske. U općini Kupinec, kotar Pisarovina nađen je letak u kojemu se kaže da se partizani bore za komunizam.

Taj je letak potpisan sa »Vjera u Boga i seljačka sloga«, isti letak smo vam poslali. U Kravarskom, u Velikom Goričkom kotaru neprijatelj proširuje vijesti da se partizani bore protiv crkve i protiv boga. U kotaru Samobor ustaše su u selu Horvati zapalili 7 kuća.

U cijelom okrugu mobilizirano je od prošlog sastanka oko 100 omladinaca. Ima izgleda za daljnju mobilizaciju. Omladina govori da neka joj se pošalju pozivi da će se ići u partizane.

PROSLAVA 7. NOVEMBRA:

Takmičenje koje je zakazao Glavni odbor USAOH-a povodom 7. novembra mi smo sproveli u četiri kotara našega okruga dok nije sprovedeno u kotaru Žumberak radi ofenzive. Takmičenje nije us-

⁶ Vidi: Dok br. 24.

pjelo kako bi trebalo jer smo bili prekasno obavješteni. Rezultati takmičenja u toku samog takmičenja nisu se objavljivali, konačne rezultate vam u prilogu šaljem. Mi smo u cijelom okrugu proveli široko populariziranje 7. novembra a uoči tj. 6. na večer zapaljeno je u Veliko Goričkom kotaru 30 krijesova, u Pisarovinskom kotaru 53 krijesa, u Samoborskom kotaru 26 krijesova, u Jaskanskom kotaru 8 krijesova, u Žumberku su također paljeni krijesovi ali nemamo točan pregled koliko je krijesova zapaljeno. Održano je u Veliko Goričkom kotaru 35 sastanaka na kojima je bilo oko 800 ljudi, u Pisarovini 20 sastanaka na kojima je bilo oko 700 ljudi, u Samoborskom kotaru nisu se održavali masovni sastanci dok iz Žumberka i Jaske nemamo točan pregled koliko je sastanaka održano.

KONGRES:

U našem okrugu odmah nakon primitka pisma koje ste nam vi poslali mi smo počeli popularizirati kongres. U Pisarovinskom kotaru održati će se pred kongres općinske i kotarska konferencija USAOH-a. Dok u ostalim kotarevima popularizirati ćemo kongres preko seoskih općinskih i kotarskih zborova. Letak kojega je izdao Zemaljski odbor mi smo umnožili i poslali po svim kotarevima, a i mi sami izdati ćemo jedan letak u vezi sa kongresom. Dogovorili smo se sa drugovima koji izdaju radio vijesti i od sada svaki dan izlaziti će u radio vijestima kratki članci i parole o kongresu. Sa skupljanjem potpisa na pozdravima ide kod nas jako teško. Nitko neće potpisati jer je u strahu. Mi ćemo ipak nastojati da sakupimo čim više potpisa. Htjeli smo vam poslati pozdrav Vivodinske omladine ali kako i sami vidite iz izvještaja u tome ne možemo na Vivodini uspjeti. Poslati ćemo vam pozdrav omladinaca iz HSS-a koji se danas bore u T.P. odredu i koji su organizirani u USAOH-u. Za slike ste nam prekasno javili, i moći ćemo vam ih vrlo malo poslati.

Po pitanju agitacije i propagande radilo se je u našem okrugu najviše po pitanju populariziranja kongresa i 7. novembra. Izašao je i oktobarski broj našega lista. Dobili smo direktivu da neće više izlaziti. Dopisnička služba malo se je poboljšala ali još uvijek dosta slabo radi. Da bi vam mogli poslati dopise za Zbornik postavili smo pred članove Kotarskih komiteta da svaki član napiše po jedan članak od sastanka do sastanka. Uхватili smo jednu dobru vezu sa Zagrebom i moći ćemo vam sada slati više papira.

Dragi drugovi!

Sam izvještaj već smo vam trebali prije poslati. Sada nam je to dosta teško jer nismo imali svoje mašine i jer nemamo svoga sje-

dišta poslije ofenzive. Sada smo si nabavili mašinu i opet ćemo si urediti sjedište i onda ćemo vam moći opet redovito otpisivati na sva vaša pisma i slati izvještaje.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
Joža⁷, v.r.

P.S. Po drugu Branku poslali smo vam 30.000 kuna koje smo primili za članarinu i prilog. Za naše potrebe ostavili smo si 10.410 kuna. Za vreme ofenzive posudili smo drugovima iz O.K.P. 15.000 kuna pa kada nam vrate mi ćemo vam poslati.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ-7/605.

132

1943, prosinac 9.

Izveštaj Okružnoga odbora USAOH-a Čazma Glavnome odboru USAOH-a o mobilizaciji, radu pročetničkih i haesesovačkih simpatizera te o organizacijskom stanju

OKRUŽNI ODBOR USAOH-a
Č A Z M A
9. - XII. - 1943. god.

DRUGARSKOM
GLAVNOM ODBORU UJEDINJENOG SAVEZA
ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE

HRVATSKE

Predmet: Izveštaj.

D r a g i d r u g o v i :

Narodno oslobodilačka borba sve više zahvaća i naš okrug, tako da je raspoloženje naroda sve veće svaki dan, to se može po tome uključiti što oni odlaze u našu vojsku svakodnevno. Osim toga na-

⁷ Tome

rod pomaže našu vojsku sa raznim potrebama, to se naročito odrazilo prilikom napada naših snaga na neprijateljsko uporište Čazmu.¹ Kada su naši borci bili na položajima naša omladina i narod su nosili hranu na položaj tako da je samo na jednom mestu donešeno oko sedamdeset pečenih pilića. Padom toga neprijateljskog uporišta narod se time oduševio i to mu je ulilo još više vere u pobjedu naše stvari, taj momenat pospešio je i mobilizaciju, jer nikako veći deo naroda čazmanskog kotara nije verovao da će Čazma biti oslobođena. Tom prilikom poginulo je oko hiljadu neprijatelja, zarobljeno je 22 teška mitraljeza, oko 30 puško-mitraljeza, 11 bacača mina i silu drugog materijala kao i 6 topova.

Što se tiče odnosa naroda prema našoj vojsci on je dobar osim pojedinih slučajeva, kada po neki naši partizani načine grešku, kao da se napije ili slično, to su samo po negde. Po pitanju jedinstva ono nije još onakovo kako bi trebalo biti, ali to je krivnja našega slaboga rada. Ono je najbolje na Garešničkom kotaru dočim je najslabije na Sisačkom. Imade još reakcionerskih klika koje rovale na našem oslobođenom teritoriju, a naše organizacije ne vode dovoljno računa o tome da se njih pronalazi i da se ih raskrinkava a i likvidira. U zadnje vreme počeli su se da pojavljuju četnički nastrojani ljudi, koji su pevali »oj Hrvati al' ćemo vas klati«, (čazmanski kotar) oni su počeli da se sastaju i da održavaju i sastanke. Isto takav slučaj pojava desio se i u Garešničkom kotaru, gde su isto, održavani sastanci i to na našem oslobođenom terenu, i jednima i drugima ušli smo u trag pa ćemo da vidimo te bandite što hoće, da im platimo za njihova dela. Ovi na garešničkom govorili su da će oni najpre poubijati komuniste iz svoga sela pa i drugih i da će onda pobeći netragom, kako oni kažu.

Rad reakcionera iz HSS-a oseća se tu i tamo, oni se povezuju sa ustašama i rovale zajedno sa njima (garešnički kotar) oni govore da ne idu nikud, ni tamo, ni tamo, nego da će oni biti kod kuće, nekih novih parola nema. Na našem se okrugu počela provoditi mobilizacija na pozive tako na Čazmi i Garešnici kod same mobilizacije rad je srednji. Ona se odvija ali nije onakova kakva bi trebala da bude, stvar je takova da oni svi kažu ako idu svi onda idemo i mi. Mi smo bacili parole »Stvarajmo Moslavačku diviziju«, sada imamo dosta oružja a i oslobođeni teritorij se proširio, pa se naše organizacije nisu baš snašle onako kako bi trebalo ali se to pitanje usavršava tako da stvaramo organizacije kao na pr. odbore kulturno-prosvetnog rada.

¹ Vidi: Dok. br. 106, 108, 123 i 126.

Organizaciono stanje nije se mnogo promeniło, od zadnjega izvještaja, u glavnom mi smo prodrli u sva sela našega okruga i ako nije rad svuda na visini omladina se u glavnom okuplja na kulturno-prosvetnom radu na kupljenju pomoći i hrane te ostaloga. Okružni odbor sada ima 5 članova, jedan član je otišao na Varaždinski okrug. Stanje kotarskih je tako da se menjaju, odlaze u vojsku i tako sada nećemo vam moći da dademo detaljan izvještaj zbog same mobilizacije dok se ne provede, a onda ćemo vam poslati opširan izvještaj o stanju političkom i organizacionom. Taj izvještaj poslat ćemo vam oko dvadesetog ovoga meseca. Sada se radi na pretkongresnom pitanju i mobilizaciji kao i na učvršćenju organizacija.

Uz drugarski antifašistički pozdrav!

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

PRESEDNİK
Vukašin², v.r.

Drugu Đuranu³ dali smo 25 hiljada kuna.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, USAOH-35/109

133

1943, prosinac 9.

Izveštaj Kotarskoga NOO Žumberak Okružnome NOO Pokuplje o radu kulturno-prosvjetnih odbora

KULTURNO PROSVJETNI ODBORI u kotaru Žumberak

Nakon posljednje neprijateljske ofenzive¹ obnovljenje kulturno prosvjetni rad na području ovoga kotara, koji se sav razvija preko Kulturno Prosvjetnih Odbora. Obnovljeni su općinski KPO-i u Radatoviću i Sošicama, a nanovo je osnovan općinski KPO u Kalju. Do sada osnovani su mjesni KPO-i u svim mjestima općine Radatović i Sošice, a osnivaju se i u općini Kalje. Rad tih odbora dijeli se na: školski i vanškolski.

² Karanović

³ Stjepan Đurek

¹ O ofenzivi vidi: Dok. br. 24.

Školski rad.

Prije ofenzive radilo je deset škola i to: Sošice, Kašt, Radatović, Drage, Dragoševci, Vivodina, Krašić, Pribić, Oštre i Prekrižje. Nakon ofenzive nastavile su radom škole: Sošice, Kašt, Radatović, Drage i Dragoševci, a nanovo su otvorene škole u općini Kalje i to: Grabar, Gračac, Mrzlo Polje i Petričko Selo. U Vivodini, Prekrižju, Pribiću, Krašiću i Oštrcu nije obnovljena obuka, jer su ta mjesta bila jako izložena neprijateljskim provalama, a narod jako zastrašen terorom neprijatelja. Međutim, postoje uvjeti da se za sada otvori škola u Oštrcu, a ima nade da će se postepeno otvoriti i u ostalim mjestima, samo fale učitelji. Nastava se vrši u duhu narodno-oslobodilačke borbe i pokazuje lijep uspjeh i napredak. To naročito vrijedi za teritorij općine Radatović kamo neprijatelj nije prodro prigodom posljednje ofenzive. U ostalim mjestima osjeća se utjecaj neprijateljske propagande koja zastrašuje narod grožnjama da će svatko biti ubijen tko će svoju djecu slati u narodnu školu. Zbog toga nekoji roditelji pronalaze svakojake izgovore samo da ne bi slali djecu u školu. Ali što dalje, broj školskih polaznika ipak pomalo raste. Ima i opravdanih razloga zbog kojih djeca ne mogu u školu, a to je velika udaljenost i slaba odjeća i obuća školske djece. Da bi se toj djeci pomoglo, pa da mogu ipak pratiti tok školske obuke polaze učitelji od sela do sela i tamo skupljaju školsku djecu i drže s njima obuku pola dana. Na taj način vrši se obuka na teritoriju cijele školske općine Mrzlo Polje i u udaljenim selima školske općine Radatović. Na taj način omogućeno je svima učenicima da se obučavaju ako i ne svaki dan, a ono bar svaki drugi dan. U mnogim školama uveden je dječji samorad preko zidnih novina, a na posljednjoj kotarskoj konferenciji učitelja data je uputa u tom pravcu i ostalim učiteljima. Nastava se vrši po planu i programu² kojega je izdao Prosvjetni Odsjek ZAVNOH-a. Gotovo u svim školama radi se po maksimalnom planu.

Vanškolski rad.

Kotarski, općinski i mjesni KPO-i osnovani su i rade redovno u Radatoviću i Sošicama. O radu KPO-a u Kalju nema podataka, ali izgleda da će i tamo proraditi u svim mjestima. Svima je podjeljen poziv³ Prosvjetnog Odsjeka ZAVNOH-a da se povede kampanja za pobijanje nepismenosti i ima nade da će taj rad uspjeti. Do sada su pobilježeni nepismeni i pronađeni podučavatelji, pa treba samo na-

² Vidi: ZAVNOH, zbornik dokumenata 1943/1, Dok. br. 147.

³ Isto, Dok. br. 163 a.

baviti potrebne bilježnice i olovke da rad uzmogne započeti. Prije ofenzive postojali su domovi kulture u Radatoviću, Vivodini i Kaštu, a poslije ofenzive otvoren je dom kulture i u Sošicama. U navedenim domovima osim u Vivodini održavaju se priredbe i masovni sastanci svake nedjelje. Primjećuje se, da poslije priredba za vrijeme veselice i plesa ne valja točiti alkoholna pića. Zidne novine uređuju se u Radatovićima i Kaštu, a u Sošicama proradit će u najskorije vrijeme.

Nedostatci KPO-a.

Opaža se, da rad KPO-a još nije planski dobro organizovan tako da se mnoge priredbe priređuju na brzu ruku bez dovoljne pripreve. Nema povezanosti između viših i nižih KPO-a preko NOO-a tako da nema uvida što se gdje radi. Zbog toga nastaju veće manjkavosti, na pr. neredovito ili nikakvo dopremanje štampe, slabo čišćenje i uređivanje domova, nikakav nadzor nad njima i t.d. Svemu tome može se izbjeći tako da se niži KPO-i često posjećuju od članova viših KPO-a. Na taj način održat će se budnost i interes za postavljene zadatke, a plodovi tih napora neće izostati.

9/XII. 1943.

Đuro Lojen, v.r.

Original, strojopis

Sign., AŠM, kut. P-4355, inv. br. 8, 8.1./1—16.

134

1943, prosinac 10.

Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju brigade »Matija Gubec«, ulasku iste kao i brigade »Braće Radići« u novoformiranu diviziju zone, te postavljanju rukovodilaca u podređenim jedinicama

GLAVNI ŠTAB NOV I POH
Broj 16 dne 1. I. 1944'

¹ Datum prijema Naredbe u GŠ NOV i PO Hrvatske.

N A R E D B A Br. 44
Štaba II Operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske
od dne 10. XII. 1943. g.

I. Formiranje brigade »Matija Gubec«:

Nova brigada »Matija Gubec« formira se od I Moslavačkog bataljona, Moslavačkog P. Odreda, II i III Bataljona Zagrebačkog P. Odreda i jednog bataljona Bjelovarskog P. Odreda. Dan formiranja bit će 12. XII. 1943.

Za komandanta brigade »Matija Gubec« postavljamo druga M a n o j l o v i ć Milana, dosada komandanta Bjelovarskog P. Odreda.

Za politkomesara Brigade »Matija Gubec« postavljamo druga ...

Bit će naknadno određen.²

Za zamjenika komandanta Brigade »Matija Gubec« postavljamo druga D o š e n Stevana, dosada komandanta Zagrebačkog P. Odreda.

Za zamjenika politkomesara Brigade »Matija Gubec« postavljamo druga J u r e k o v i ć Ivana,³ dosada na raspoloženju Štabu II Oper, zone N.O.V. i P.O. Hrvatske.

Ostale članove Štaba brigade »Matija Gubec« predložit će Štab brigade.

II. Postavljanje:

Za komandanta Udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga K u č i š Stjepana, dosada zamjenika komandanta II Brigade II Oper, zone N.O.V. i P.O.H.

Za politkomesara Udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga R u k a v i n u Zlatka, dosada politkomesara I. U. Bataljona Brigade »Braća Radić«.

Za zamjenika komandanta Udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga K o r a ć Milana, dosada komandanta II U. Bataljona iste brigade.

Za zamjenika politkomesara Udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga B l a h a Đuru, dosada na istoj dužnosti u II Brigadi II Oper, zone N.O.V. i P.O.H.

Za načelnika Štaba Udarne brigade »Braća Radić« postavljamo druga B o b i ć Milana, dosada zamjenika komandanta Brigade »Braća Radić«.

² Ova rečenica dopisana je rukom, politkomesar brigade postao je Ahmet Delibegović.

³ Odnosi se na Stjepana Jurekovića, a ne na Ivana.

Za zamjenika komandanta II brigade II. Oper, zone N.O.V. i P.O.H. postavljamo druga K o v a č i ć Alojzija, dosada komandanta I U. Bataljona iste brigade.

Za zamjenika politkomesara II Brigade II Oper, zone N.O.V. i P.O.H. postavljamo druga M i c i ć Milivoja, dosada zamjenika politkomesara U. Brigade »Braća Radić«.

Za komandanta Bjelovarskog P. Odreda postavljamo druga V o l a n a,⁴ dosada komandanta I Bataljona Kalničkog P. Odreda.

Za v.d. komandanta Zagrebačkog P. Odreda postavljamo druga Č o l a k Ljubana, dosada operativnog oficira Moslavačkog P. Odreda.

Za operativnog oficira Zagrebačkog P. Odreda postavljamo druga B o b i n a c Milana, dosada zamjenika komandanta Bataljona II Brigade II Oper, zone N.O.V. i P.O.H.

III. Formiranje Divizije u II operativnoj zoni:

U sastavu Divizije⁵ II Operativne zone N.O.V. i P.O.H. ulazi Udarne brigada »Braća Radić« i novoformirana Brigada »Matija Gubec«.

Za komandanta Divizije određen je drug Š t r o k Izidor, dosada komandant U. Brigade »Braća Radić«.

Za politkomesara Divizije određen je drug R o b i ć Ivan, dosada politkomesar U. Brigade »Braća Radić«.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:
Ivan A. Šibi, v.r.

Komandant — pukovnik:
Vlado Matetić, v.r.

M.P.⁶

Dostaljeno:

Glavnom štabu N.O.V. i P.O. Hrvatske

Štabu divizije

Štabu Udarne brigade »Braća Radić«

štabu II Brigade II Oper, zone

štabu Brigade »Matija Gubec«

štabu Zagrebačkog P. Odreda

štabu Bjelovarskog P. Odreda

štabu Kalničkog P. Odreda

⁴ Andrija Bartovčak

⁵ Riječ je o formiranju Tridesetdruge divizije NOV i PO Hrvatske.

⁶ Okrugli pečat: Štab Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske
(u sredini zvijezda petokraka)

Štabu Moslavačkog P. Odreda
Štabu Zagorskog P. Odreda
Štabu III Diverzantskog bataljona
Komandi moslavačkog područja
Komandi kalničkog područja

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 106, f. 3, dok. br. 29.

Zbornik, AVII, tom V, knj. 22, dok. br. 41, str. 146— 148.

135

1943, prosinac 10.

Izještaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama i uspjesima odreda u studenome 1943. godine

Š T A B

Bjelovarskog Part. Odreda
H r v a t s k e
10/XII. 1943.
Broj: Inf. 5/1943.

ŠTABU II. OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O.H.

Dostavljamo Vam statistiku o našim uspjesima i gubicima za mjesec studeni 1943. ranije t.j. na vrijeme 1. prosinca Vam nismo mogli dostaviti, jer bataljoni nisu nama poslali, a u buduće ćemo nastojati da se bezuvjetno do svakog 1. u mjesecu pošalje.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:
Pečar¹, v.r.

Komandant:
Volan², v.r.

M.P.³

¹ Zdravko

² Andrija Bartovčak

³ Okrugli pečat: Štab Bjelovarskoga NOP Odreda Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

Broj: Inf. 5/1943.

Štab II. Operativne Zone
N.O.V. i P.O. Hrvatske

Statistika o našim uspjesima i gubicima u mjesecu
studenu 1943. god.⁴

Č E G A	I. bat.	II. bat.	III. bat.	SVE- Opas- GA ka	
B o r b i	—	1	—	1	
A k c i j a	1	2	—	3	
likvidirano uporišta	—	—	—		
zaroblj.	domobrana	—	6	4	10
	ustaša	3	—	—	3
predalo se	Nijemaca	2	—	—	2
	Mađzara	2	—	—	2
	ostalih	—	—	—	
	topova	—	—	—	
	granata	—	—	—	
	bacača	—	—	—	
	mina	—	—	—	
	mitraljeza	—	—	—	
	p. mitraljeza	—	—	—	
	šmajsera	—	2	—	2
	pušaka	10	15	—	25
	pištolja	4	4	—	8
PLIJEN	municije	200	900	—	1100
	bombi	7	7	—	14
	radiostanica	—	—	—	
	bicikla	6	3	—	9
	motocikla	—	2	—	2
	kamiona	—	—	—	
	tenkova	—	—	—	

⁴ Iz tabele su izostavljene kolone IV i V bataljon, jer ih odred nije imao.

Č E G A	I . bat.	II. bat.	III. bat.	SVE- Opas- GA ka
	—	1	3	4
	3.150	300.000	—	303.150
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	1	—	—	1
	—	—	—	—
	1	—	—	1
	17	5	4	26
UNIŠTENO	6	3	1	10
	—	2	1	3
	10.000	7.000	10.000	27.000
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	i	—	—	1
Ubij.	2	—	1	3
	—	—	—	—
	—	—	5	5
	—	—	—	—
	—	—	—	—
ranjeno	—	—	1	1
	—	—	—	—
	—	—	—	—
	4	1	—	5
Naših	1	1	5	7
	4	3	—	7

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Pećar, v.r.

Komandant:
Volan, v.r.

M.P.⁵

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1474, f. 7, dok. hr. 15

136

1943, prosinac 10.

Bjelovar

Izveštaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Glavnome ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb o aktivnosti partizana u križevačkome, bjelovarskome i čazmanskome kotaru

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST U BJELOVARU

Broj: Taj. 3151/43.

Bjelovar, 10. XII. 1943.

**Predmet: Svakodnevno izvješće
za 10. prosinac 1943. god.**

- 1) GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST - ZAGREB
- 2) GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST - ODSJEK X
- 3) GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I
SIGURNOST - ZAGREB
- 4) OBĆE ZAPOVJEDNIČTVO REDARSTVENE STRAŽE
— ZAGREB
- 5) REDARSTVO VANJSKIH POSLOVA
za g. Dr. E.¹ Bauera — ZAGREB
- 6) PREDSJEDNIČTVO VLADE
ured g. ministra Lorkovića² — ZAGREB

⁵ Kao bilj. 3.

¹ Ernest

² Mladen

- 7) VELIKA ŽUPA BILOGORA — BJELOVAR
- 8) DOMOBRANSKO POPUNIDBENO
ZAPOVJEDNIČTVO - BJELOVAR
- 9) NJEMAČKO VOJNO ZAPOVJEDNIČTVO
— BJELOVAR
- 10) NJEMAČKO MJESTNO REDARSTVO - BJELOVAR
- 11) UREDOVNICI NJEMAČKE DIVIZIJE — N. GRADIŠKA
- 12) ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST - N. GRADIŠKA
- 13) ŽUPSKA REDARSTVENA OBLAST - VARAŽDIN

Savezno nalogu Ministarstva Unutarnjih poslova Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost od 2. studen 1943. broj 205892 predlaže se dnevno izvješće za 10. prosinca 1943. god. kako slijedi:

KOTAR KRIŽEVCI

Prema izvješću kotarske oblasti u Križevcima od 29. XI. 43. br. T. 2054/43. došla je 26. XI. o.g. jedna partizanska obhodnja u Vojakovac, občina Carevdar i tražila svoga bivšeg druga Stjepana Faltaka, koji je od partizana pobjegao, a prijavio se kod ustaškog logora u Križevcima. Tom zgodom oduzela je ista partizanska obhodnja od starješine sela u Vojakovcu Tome Crneli njegovu službenu štamбилju i sve službene spise i zabranila mu daljnji rad.—

U noći 27. na 28. XI. 43. došla je jedna grupa partizana ponovo u mjesto Vojakovac i tamo opljačkala Stjepana i Miju Gašparića, a to zbog toga, jer se njihovi sinovi nalaze u domobranstvu.—

Prema izvješću iste oblasti od 1. XII. 43. br. Taj. 2056/43. došla je 26. studena 43. manja skupina njemačke vojske u mjesto Vrbovec. Tamo su ih oko pola noći napali partizani.³ Borba je trajala oko 2. sata i partizani su odbijeni. Tom prigodom ranjene su 3. njemačka vojnika i 1. domobran, a od partizana su 2 poginula, a druge mrtve i ranjene su navodno partizani odvucli sobom. Drugoga dana prikupila je njemačka vojska u Vrbovcu 17. muških osoba i 3. strane osobe, koje su se nalazile na željezničkoj postaji i iste kao taoce postreljala. —

Dana 1. XII. 43. došla je jedna jača skupina partizana u selo Đurđić, občina Carevdar, gdje su tražili oko pojedinih kuća ustaše i sve one koji se nalaze u oružanim snagama. Tom prilikom uhvatili su Rađa Stjepana ustašu iz Sv. Petra Čvrstec kojega su ubili. Osim njega zarobljen je navodno i ustaša Mijo Nerendić iz Trema, občina Sv. Ivan Žabno pripadnik željezničke ustaške bojne, kojega su također ubili.—

³ Napad na Vrbovec izvršio je Zagrebački NOP odred; vidi: Dok. br. 103.

Prema izvješću iste oblasti od 3. XII. 43. br. t. 2060/43. došlo je 1. XII. 43. 8. partizana u školu u selu Presjeki, občina Raven, te su školskoj djeci iztrgnuli iz knjige slike Poglavnika, a na glavni zid objesili su sliku Tita i zaprijetili učiteljici pod kaznom smrti, da ne smije tu sliku skinuti.—

Istoga dana došla je jedna veća partizanska obhodnja u selo Vojakovački Kloštar — Brezov most, občina Carevdar i sobom odveli sliedeće osobe: Gašparić Đuru, Gašparić Mirka, Deuš Katu, Gašparić Nadu, Gašparić Terezu, Buzina Dragu i Bošek Mandu. Isti se do sada nisu povratili svojim kućama i za njihovu sudbinu se ne zna.—

Kod šume Katunište nedaleko sela Vojakovački Kloštar, občina Carevdar napadnuta je dana 1. XII. 43. ustaška obhodnja od 6. ljudi. Jedan od njih se je povratio u Križevce, dok se za sudbinu ostale petorice ne zna.—

Prošlih dana su partizanske obhodnje po selima občine Glogovnica dielili i bacali letke pod naslovom »Radio viestnik« i »Narodi bjelovarskog okruga«.—

U noći 6. na 7. XII. 43. došla je jača skupina partizana u Raven, gdje su u občinskom poglavarstvu spalili sve spise i knjige. Občinsku blagajnu nisu dirali, jer u njoj nije bilo novaca.—

Sa pouzdane strane doznaje se, da su partizani dana 9. XII. 43. zadržavali se u mjestu Rovišću i da su oduzimali ljudima svu hranu i sve stvari, koje su nosili na stanicu.—

KOTAR BJELOVAR

Prema izvješću kotarske oblasti U Bjelovaru od 9. XII. 43. br. T. 4278/43. porušili su partizani 2. prosinca 43. kod željezničke stanice Bulinac oko 100. metara pruge. Iste noći opljačkali su seljaka Ketre-njaši Blaža iz Novoseljana.—

Dana 3. XII. 43. pokušali su partizani da odvedu sobom Novoseljana Vusić Franju ustaškog zbirnika, Čuković Dragutina trgovca, Gabaš Josipa, Lovraček Franju ustaškog čarkara i Družinec Dragutina upravitelja gradske ciglane. U svojoj namjeri nisu uspjeli, jer je na njih naišla ustaška obhodnja, pred kojom su se razbježali.—

Prema izvješću ustaškog logora za kotar Bjelovar od 9. XII. 43. hr. T. 599/43. opljačkala je dana 4. XII. 43. jedna grupa partizana seljaka Tomu Biškupa iz Gudovca, dok su kod Sedlar Anke izvršili premetačinu tražeći oružje, jer je njezin muž ustaški vojničar, a sada se nalazi u oružničtvu u Goli. Tražili su također i vojničara Majcan Franju, ali ga nису našli kod kuće.—

Sa pouzdane strane doznaje se, da se u mjestu Kolarovo Selo kreću partizani i po danu i to u skupina 2 — 5. čovjeka, a po noći idu obhodnje 15 — 20. ljudi.—

U selu Gornjim Plavnicama partizani su odveli od učitelja Stanković Nikole radio aparat, a od seoskog starješine pokupili su sve kućne arke. Izpod sela Gornje Plavnice prokopali su partizani put prema Kapeli, tako da je prolaz tim putem uobće nemoguć. Na sajmenе dane drže partizani svoje straže na svim putevima, koji vode u grad i ne puste nikoga, koji nosi bilo kakove živežne namirnice na prodaju. Njihova straža sastoji se obično od 2. partizana, a stoje između Gornjih Plavnica i Srednje Diklenice. —

KOTAR ČAZMA

Sa pouzdane strane saznaje se, da se partizani u okolici Čazme katolici i pravoslavni neprestano svađaju i tuku i to s razloga toga, što ih partizanske vođe uvijek šalju prilikom borbe u prve redove, te prilikom napada na Čazmu izginulo je mnogo katolika. —

Drugih izvješća ova oblast do danas primila nije. —

Izvješće za dan 8. prosinca 1943. nije napisano, jer ova oblast nije primila od područnih oblasti nikakvih izvješća. —

Moli se ovo izvješće primiti do znanja. —

U prilogu pod ./ dostavlja se popis uznika⁴ naslovu pod točkom 1 — 3. za dan 10. prosinca 1943. god. —

ZA DOM SPREMNI!

UPRAVITELJ
ŽUPSKE REDARSTVENE OBLASTI:
/IMPER/
Imper⁵, v.r.

M.P.⁶

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NDH, kut. 158, f. 19- 1, dok. br. 49.

* Navedeni prilog nedostaje.

⁵ Dragutin

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Župska redarstvena oblast Bjelovar

1943, prosinac 11.

Izveštaj Povjerenstva CK KPH za Slavoniju i Zagrebačku oblast Centralnom komitetu KP Hrvatske o političkoj situaciji, organizacijskom stanju partije u jedinicama NOV, o NOO-u, SKOJ-u i AFŽ

Povjerenstvo CK KPH za Slavoniju
i Zagrebačku oblast
dana 11. XII. 1943.

27 XII 43

Centralnom komitetu komunističke partije
Hrvatske

Dragi drugovi!

Od formiranja ovog povjerenstva izvršene su u samom povjerenstvu izmjene time što su iz njega otišli drugovi Marko¹ i Milutin², a drug Konspirator³ je stigao da radi također u našem povjerenstvu. Kako smo vam već javili, povjerenstvo je održalo svoj prvi sastanak polovinom oktobra ove god. O zaključcima koje smo onda donijeli izvijestili smo vas u pismu od 16. X. ov. god. Naš slijedeći sastanak zaključili smo održati u Slavoniji početkom novembra, ali uslijed izmjene koje su nastale u samom našem povjerenstvu bilo nam je moguće održati sastanak tek početkom ovoga mjes. Prema obavijestima koje smo od vas dobili o dolasku druga Miče⁴ i pismu po organizacionim pitanjima koje on donosi, nismo mogli da ništa konkretnije zaključimo do njegova dolaska o rasporedu rada u samom povjerenstvu itd. Bili smo zaključili, da sačekamo njegov dolazak i do toga vremena da pružamo pomoć kao i do sada našim organizacijama na terenu na kojem se nalazimo. Drug Stevo⁵ i drug Konspirator imali bi da ostanu u Slavoniji do dolaska druga Miče, a Anka⁶ će otići u Moslavinu da organizuje naš centar tamo i pokuša uspostaviti i organizirati tamo našu radio-stanicu, koja bi nam omogućila držanje redovite veze s vama, s Oblasnim Komitetima i

¹ Belinić

² Baltić

³ Dragutin Sali

⁴ Savo Zlatić

⁵ Josip Hrnčević

⁶ Berus

sa samim Zagrebom, a ujedno pripremati i ispitati mogućnosti primicanja bliže samom Zagrebu. Međutim javili ste nam, da Mićo još nije krenuo na put, pa ipak nećemo odluke mijenjati, dok nas o svemu ne izvijestite pismeno po kuriru, koji vam donosi ovo pismo.

Do sada smo se dosta detaljno upoznali na cijelom terenu sa stanjem partijskih i vanpartijskih organizacija kao i sa stanjem u samim vojnim formacijama, operativnim jedinicama i vojnoj vlasti u pozadini, pružali im pomoć gdje smo god mogli, te uočili slabosti i potrebe svih tih naših organizacija.

Politička situacija.

Kako smo Vas već izvjestili, stanje na cijelom terenu je zadovoljavajuće. Uslovi za pokretanje najširih masa u borbu vrlo su veliki, a u koliko se to još ne izvodi u dovoljnoj mjeri uzrok su naše organizacije, koje radi svoje slabosti i političke i brojčane, ne mogu da do kraja iskoriste sve objektivne mogućnosti koje za to postoje. Politički uticaj ustaša sasvim je likvidiran, ali još nije likvidiran strah, koji imaju mase na poluoslobođenom teritoriju pred njima i radi toga straha imamo niz pojava izvršavanja nekih njihovih narednja, koja oni proturavaju kao n.pr. plaćanje kazni familija partizana u debelim svinjama (Slatinski i Donjomiholjački kotar); odvažanje žita u uporišta po naređenju ustaških vlasti (Daruvarski kotar); odaziv u Pavelićevu vojsku prilikom naleta neprijatelja i njegovog terora, što se dešavalo za vrijeme boravka tako zv. Čerkeske divizije na terenu Brodskog i Osječkog okruga; dozvoljavanje da se izvjesne veze održavaju sa Pavelićevom vlasti od strane općinskih bilježnika, poštara, učitelja itd. iako nikakova oružana snaga neprijatelja ne kontrolira te terene i naši odbori uglavnom legalno djeluju. Velika većina naroda prekinula je sve veze i sa vlastima i sa uporištima, ali još uvijek skoro iz svakog sela ima pojedinaca koji te veze podržavaju i time se ne prekida sasvim kontakt, a sela koja su bliza uporištima drže te veze čvršće i masovnije. Takvo stanje imamo na terenu Slavonije po svim perifernim mjestima, osim u već dugo oslobođenim terenima i skoro na cijelom sektoru Bjelovarskog, Varaždinskog, Krapinskog i Zagrebačkog okruga. Na cijeloj lijevoj obali Save, osim u dugo oslobođenim terenima Slavonije, još uvijek svi ljudi imaju legitimacije i propusnice ustaških vlasti i teže da pred njima ostanu nekompromitovani. Čak i veliki dio onih, koji dobrovoljno ulaze u našu vojsku još uvijek traže da ih se ili prijetećim pozivima, ili silom odvede da bi imali opravdanje pred neprijateljem za svoj odlazak u Partizane i time tobože spasili svoja sela i familije. Šverc je također do velike mjere razvijen i prema tom pitanju se naše organizacije i odbori još uvijek labavo odnose. Za dobavljanje

izvjesnih potrebnih stvari iz uporišta nije se koristila spremnost trgovaca, da za nas rade, već se u skoro svim kotarevima u Slavoniji vodila takva politika, da su odbornici Srbi slali Hrvate, Njemce i Mađare i to ne pojedince, već sve odreda u uporišta i govorili im: »Vi možete ići, jer ovo i onako nije vaša borba i vama banda neće ništa.« To je dovelo do toga, da se i narod i odbori odnose prema svim nacionalnostima kao prema građanima drugog reda na samom oslobođenom teritoriju i da mjesto odlučnijeg uvođenja osobito Hrvata u borbu, na njih [se] gledalo kao na tuđe elemente, koji podržavaju vezu sa neprijateljem. To je dovelo i do svjesnog prikrivanja samih petokolonaša i njihovog šticećenja ne samo na poluoslobođenom teritoriju već i na onom dijelu, koje se smatra oslobođenim. Tako smo otkrili niz odbora i organizacija, koje su trpjeli da ustaške i kulturbundaške žene odlaze svojim muževima i sinovima u uporišta, odnašaju hranu i slično, odbori su to ne samo trpili, već i prikrivali jer su se nadali, da ako oni ove zaštite pred našim vlastima, da će i banda prema njima biti obazrivija i bolja. Razumije se, da na onim terenima na sektoru II. zone koje naša vojska tek pred kratko oslobodila, te su pojave još jače podcrtane, a sam narod, iako iz dna duše mrzi i ustaše i Njemce, ne želi da sam pomogne do kraja čišćenje njihovih sela od neprijateljskih elemenata, jer smatraju, da smo mi samo na prolazu i da će oni biti izvrgnuti teroru i naletu neprijatelja posije našeg odlaska. Naši drugovi su u tom pogledu podpadali pod uticaj tih masa i nije bio rijedak slučaj, da su oni to smatrali normalnim, mjesto da baš te momente upotrebi za što širu mobilizaciju masa u borbu i pokažu kako se baš oni sami trebaju boriti i uzeti već jednom svoju sudbinu u ruke. Činjenice su dokazale, da do kraja likvidiran garnizon neprijatelj nije u stanju da uspostavi i zato imamo još veću dužnost, da smjesta organizujemo narodnu vlast na svakom terenu kojega očistimo od neprijatelja. Na terenu Zagrebačke oblasti naše su organizacije još vrlo malobrojne i slabe da bi mogle obuhvatiti teren koji je ostao čist od neprijatelja tako, da još ima vrlo veliki broj sela koja su oslobođena i u kojima nema odbora, a još manje partizanskih straža i to samo zato, što nije bilo nikoga da ih formira, tako da vlada još dosta velika praznina i nismo do kraja iskoristili naše vojničke pobjede. Međutim ima i krajeva i cijelih općina kao n.pr. Dubrava kod Čazme, koja je podpuno čista od neprijatelja i u kojoj djeluju NOO-i i žive kao oslobođeni teritorij iako nema nikakove vojničke vlasti na tom terenu. Razumije se, da u takvim predjelima ima još slabosti i niza nepravilnosti, ali je sav narod ipak čvrsto uz nas i smatraju se Partizanskim terenom, skoro nikako ne odlaze u uporišta i to bez razlike na socijalnu pripadnost. Na cijelom našem terenu je takovo

stanje da kod prolaza neprijateljske vojske sve u masama bježi pred njom i to bez razlike vjere i narodnosti, od Srba do Njemaca i to čak i oni koji inače odlaze u uporišta. Zadnji naleti neprijatelj ske vojske na sela Daruvarskog kotara kao i Brodskom i Osječkom okrugu dokazala su to, ali se je također i otkrilo da postoji po svim tim selima dobro organizovana peta kolona koja doduše nije mnogobrojna, ali je neprijateljska špijunska mreža obuhvatila sav poluoslobodeni teren, a i neki mali dio oslobođenoga. Tu je mrežu teško otkriti baš radi toga, što su se dozvoljavali takovi oportunistički stavovi prema pitanju neprekidanja veze sa uporištima tako da je neprijatelj mogao da izgradi tu mrežu. Isto takovu pojavu imamo i u selima Bjelovarskog i Varaždinskog okruga skoro u cjelini. Za vrijeme dolaska t.zv. Čerkeza teror u Osječkom i Brodskom okrugu bio je užasan. Masovna silovanja od djece do starica, bez obzira na nacionalnu, vjersku i političku pripadnost, zvjerska ubijanja i pljačka, ima niz primjera da su u doslovno golim zidovima ostale i porodice onih, koji se nalaze još u domobranima, a čak i ustaša, sve su to bile dnevne pojave i to je dokazalo masama, da nikakov kompromisni stav prema neprijatelju ne spašava narod od uništenja. Međutim, radi odsustva naših vojnih snaga na onom terenu za čitavo vrijeme bješnjenja tih t.zv. Čerkeza dalo je mogućnosti Paveliću, da izvjestan broj ljudi mobilize za svoju vojsku. Tome je pridonjelo najviše to, što naše Partijske i ostale Narodno Oslobodilačke organizacije nisu se snašle, skoro se uopće nisu pojavljivali, niti su stali na čelo naroda, već su se zavukle i išle po liniji: spasavaj se svaki kako znaš. Iz svih kotareva nemamo još izvještaje, ali znamo, da je izvjestan broj naših aktivista stradao, a jedan broj i Partijaca i članova NOO-a otišao u neprijateljsku vojsku. To je učinio i jedan član KK. Valpovo, koji je već dugo živio ilegalno, a banda ga je na to iz »promičbenih« razloga pustila kući. Ima niz primjera da narod shvaća potrebu borbe i hoće bez rezerve da se bori ako samo osjeti pomoć od naših oružanih snaga, n.pr. za vrijeme akcije na Virovitici i ako ishod borbe nije bio poznat, sami seljaci su razoružali straže na mostu kod Barča, otjerali i razoružali ustaše u Pitomači. Kad je nekoliko vremena poslije toga banda nadirala u Pitomaču, a Komanda mjesta se povukla, seljaci iz okolnih sela sa nekim Partizanima, koji su bili kod kuće na oporavku, razvili se u streljački stroj i vršili napad na Pitomaču tako da su ustaše na njihovu pucjavu pobjegli natrag. Uslovi za masovnu mobilizaciju Hrvata iz Posavine i Podravine postoje u cjelosti, ali je jasno da treba trajno vršiti političke pripreme za istu a naši drugovi su se zavukli na stari teren, slabo se spuštaju u te predjele i nedovoljno budno prate što se s masama događa. Tereni u ravnici smatraju se neoslobodeni i traži

se od svih novomobilisanih da odu u brda i da se tamo bore i ne misle na to da sam taj teren čvršće obuhvatimo, već ga se bez naročite potrebe ostavlja na milost i nemilost neprijatelja dok seljaci traže, da se na njihovim terenima formiraju čete i bataljoni koji će djelovati po ravnici, sprečavati neprijatelju izlazak iz uporišta, rušiti pruge itd. Pristupili smo organizaciji takvih četa, koje su u sastavu odreda, ali s tim da uvijek mora da bude naših snaga na cijelom tom terenu u ravnici, da te čete povedu od vremena do vremena skupa sa ostalim dijelovima odreda u veće akcije i da se iz njih i preko njih vrši mobilizacija za same brigade. Gdje se energično pristupilo k tomu, pokazali su se brzo rezultati, te se čete popunjavaju i rastu naglo, samo odredi nisu još shvatili tu svoju zadaću kontroliranja cijelog terena preko tih četa. Sami odredi ne vrše dovoljno spremno mobilizaciju, uslijed slabog naoružanja. Kod većih akcija pri samoj raspodjeli oružja brigade su se neodgovorno odnosile i bez ičijeg znanja imale u pohrani rezervnog oružja, jer je njima samima mobilizacija polazila teško za rukom osobito radi toga, što su ranije brljavili i prisilno mobilisali opkoljavajući noću sela itd. Da su oni dali rezervno oružje odredima mogli su istodobno da dobiju od odreda naoružane bataljone, a odred bi sa tim novim puškama mogao da bude isto toliko jak kao i ranije. Kako ni sam Štab Korpusa nije imao uvida u sve te stvari, nije dovoljno brzo intervenirao. Svim tim mjerama nadamo se da će se pitanje mobilizacije daleko brže odvijati ali isto tako znamo, da sve mogućnosti neće biti iskorišćene do maksimuma radi krutosti iznalaženja oblika mobilizacije kod naših i vojničkih i političkih kadrova. Rješavanju pitanja mobilizacije dosta se pravilno pristupilo u drugoj zoni, kada je formiran niz odreda, koji su vrlo brzo oko sebe okupili veliki broj boraca, ali dalje nisu znali pravilno da rješavaju stvari, naime da rade sa borcima i objašnjavaju im da su danas osnovne formacije naše vojske brigade i divizije i da stvore raspoloženje kod boraca za odlazak u brigade. To se pitanje tako prenijelo na borce da su odredi shvatili svoj zadatak tako, da treba da izrastu u brigade, a da ne budu mobilizacioni oblik za brigade. Ovakvo shvatanje stvari dovelo je do toga, da odredi nisu imali dovoljno snage da osvoje toliko oružja koliko su imali mogućnosti da mobilišu, pa je u tom pogledu nastao zastoj, a i da nema te pojave ti mladi odredi bez jačeg borbenog iskustva čak i da narastu do broja brigade, bili bi to samo po broju, a ne po svojoj udarnoj moći. Tako gledanje zakočilo je rad odreda u Slavoniji, jer nisu izvršavali zadaće kao odredi i kontrolirali sav teren, već su se stalno šetali kao veća vojna jedinica, ležali dugo od akcije do akcije, neprijatelj se između njih provlačio, jer

nisu imali jače udarne snage da udare na jača uporišta i velike kolone neprijatelja, a za sitnije akcije nisu pokazali dovoljno smisla.

Reakcionarna klika oko Košutića⁷ nema skoro nikakvog uticaja na široke mase i njihov se problem skoro uopće ne postavlja. Svega ima nekoliko sela, koja se drže njihove linije nesarađivanja sa snagama NOP-a, ali s druge strane opaža se na terenu da jedan dio mase još nije odlučno stao na stranu borbe i da ima još dosta ostataka ranijih stavova. O situaciji u tom pogledu na terenu druge zone već vam je pisala Anka i ne bi vam nešto u tom pogledu mogli reći, pošto nismo o tome obavješteni kako se stvari dalje razvijaju. Kako vam je poznato drugovi u Slavoniji nisu pravilno ocijenili značenje ni iskoristili konferencije sa bivšim funkcionerima HSS-a koje su sami naši drugovi organizirali. Isto tako nije se u dovoljnoj mjeri koristilo samo stvaranje I.O.HSS-a. Naši su drugovi i opet očekivali, da će pristaše HSS-a same bez našeg rada dizati mase u borbu. Osim toga neki pojedinci kao Hundrić⁸, a također neki u Moslavini, počeli su da održavaju neke sastanke HSS-a na kojima je najmanje bilo govora o potrebi proširenja borbe i ostalih zadataka, koje je sama skupština ZAVNOH-a postavila pred ove krajeve. Iz razgovora sa Hundrićem jasno je proisteklo, da je njima glavna svrha, da sačuvaju HSS kao stranku i njezin politički ugled i da baš nisu do kraja raskrstili sa samim Košutićem. Ipša⁹ je odlazio u Zagreb Košutiću po direktive, a Hundrić je bio kod njega i prije odlaska i poslije povratka. Kako, Ipša živi u oslobođenom teritoriju zabranili smo mu putovanje u Zagreb kao i svakom drugom. Hundrić je nama rekao da ima zadatak od Magovca¹⁰, da organizira povjerenike Slobodnoga Doma i po principu demokracije zato treba da sazove seoske skupštine, pa općinske i kotarske na kojima bi bili ti odnosi povjerenici birani. Isto tako namjerava da sazove velike skupštine HSS-ovaca i to masovne, na kojima bi se birali predstavnici Slavonije za I.O.HSS-a, koji će se proširivati i koji bi kroz najkraće vrijeme trebao da obuhvati 5 — 600 članova, a iz Slavonije za početak bi ih 30 — 40 pa i više, pa prema tome treba da se sav taj rad odvija na masovnim skupštinama po principu demokracije. Taj njihov princip demokracije nekako tako izgleda, da je svakome slobodno ne samo pojedincu, već čitavim selima da samostalno odluče hoće li ili neće da pristupe borbi, da prekinu veze s uporištima itd. Na oblasnoj konferenciji NOO-a za Slavoniju bilo je dosta mučno stanje, jer se naši drugovi za nju nisu spremili, a HSS-ovci su došli

⁷ August

⁸ Nikola

⁹ Mijo

¹⁰ Božidar

spremni, a sam način njihovog govora odavao je to, da im je važnije korteširanje za samu stranku i čuvanje ugleda same stranke, te prikazivanje kao da je cijeli hrvatski narod uz HSS, da je sada ovu borbu prihvatio kao svoju i ima istog udjela kao i Komunistička Partija, dok nije bilo poziva masama da stupe u borbu niti odlučne osude reakcionarnog dijela vodstva bivše HSS. Drugovi partijci sveli su svoje govore na to da je cijeli hrvatski narod bio u očekivanju što će reći vodstvo HSS-a tako da je na kraju izgledalo da zbilja oni za sobom imaju cijeli narod i da su se svi tek sada uvjerali da Kompartija ima pravo itd. To je sve stvaralo neraspoloženje kod prisutnih Srba i oni su onda srbovali i to nije bila u suštini manifestacija jedinstva, već je bio najbolji odraz stvarnog stanja na terenu i pokazalo se je da jedinstvo samo na riječima i deklamacijama, a u suštini ga nema i nema međusobnog povjerenja. Na kraju su uslijed nebudnosti naših drugova HSS-ovci poslije zaključenja skupštine pozvali svoje pristaše da ostanu na dogovoru radi izbora delegata za Izvršni odbor HSS-a i ostalih poslova, što je izazvalo još veće negodovanje kod Srba. Ipak se sve nekako proguralo bez nekih incidenata, ali da je to tako ispalo nose krivicu naši drugovi, koji su se neodgovorno odnosili prema toj skupštini i smatrali ju da je to samo neka obligatna parada na koju su došli kao gosti, pa se kao i posmatrači ponašali. Ton diskusije davao je Pešut¹¹, a komunisti u samom pretsjedništvu nisu pravo ni vidili što se sve događa. Tako je skupština prilično ličila na neku konferenciju SD¹² koalicije i ljubljenje kroz kamiš, a komunisti se nisu osjećali. I ako u borbenim jedinicama u Slavoniji ima nekoliko hiljada Hrvata, a bilo ih je u dosta velikom broju od samog početka to se na konferenciji nije vidjelo, jer o tome razumljivo da nisu HSS-ovci govorili, a naši drugovi, ukoliko su istupali, istupali su samo u svoje ime i kao pojedinci, a ne kao predstavnici i najbolji sinovi hrvatskog naroda u Slavoniji, oni su tu ulogu prepustili Hundriću i ostaloj njegovoj bratiji. Ta konferencija pomogla je partijskom rukovodstvu da uvidi kako nije shvatio našu direktivu da se glavni dio političkog rada odvija preko NOO-a i JNO Fronte, već da su se sektaški odnosili prema tom pitanju ne shvaćajući da je prva i glavna stvar baš naše Partije, da učvrsti, ojača i proširi baš JNO Frontu i jedinstvo naroda. Prema Hundriću i nizu drugih HSS-ovaca odnose se sektaški i to ih dovoda do toga, da ih precjenjuju i boje ih se, a njihov rad koji ne ide za direktnim proširenjem borbe misle suzbiti narednjima i t.sl. Teško mogu da uhvate liniju već stalno vrludaju ili desno ili lijevo:

¹¹ Priređivači nisu utvrdili ime.

¹² Samostalne demokratske

ili su na repu HSS-a time što im priznaju pravo da govore u ime cijelog hrvatskog naroda ili ih proglašuju špekulantima koji su se uvukli u NOP-e da ga iznutra razbiju itd. Sve smo to podrobo s njima prodiskutirali, ali nismo uvjereni da su do kraja svarili i moramo paziti da ne skrenu osobito kod prenašanja tih pitanja na niže rukovodioce. Sa Hundrićem smo poslije konferencije vrlo lijepo stvar raspravili postavili sve na svoje mjesto, a tako i sa Pešutom. Naši su drugovi iz Oblasnoga koji su bili prisutni tim razgovorima to procijenili tako kao da neznaju ko kome više laže i ako toga sa naše strane nije bilo kad smo Hundriću i Pešutu govorili da im želimo pomoći da se čim čvršće uklope u frontu i doprinesu svojim radom najviše borbi. Hundrićevi govori na konferenciji bili su kako smo već napomenuli obična kortešacija za stranku i prikazivao da su oni pristupili borbi, jer su uvidjeli da smo mi promijenili smjer i ne borimo se više kao ranije za komunizam, već za demokraciju. Od strane hrvatskih masa postoji puna pripremnost da pomažu nastradalom srpskom narodu, ali se to dovoljno ne iskorištava i ne organizuje, samo su neke naše organizacije, i to čvršće, tome pitanju posvetili punu pažnju, dok druge to ne shvaćaju kao svoju dužnost. Sa strane Srba postoji nepovjerenje prema Hrvatima i osjećaju se još kod velikog broja da žele da zauzmu i osiguraju sebi neki dominantan položaj i rado trpaju sve Hrvate u isti koš sa ustašama. I po tom pitanju došlo je na samoj skupštini do nekog sitnog incidenta preko koga se doduše brzo prošlo, ali koji je karakterističan. U nekoj mjeri snose odgovornost za to neki rukovodioci, koji su neslužbeno stvorili neku teoriju o boljim i gorim narodima tako da se prema hrvatskim masama odnose sa nepovjerenjem, a priznaju za ravnopravne Srbima samo Hrvate komuniste. Jasno je, da je u takvoj situaciji prilično škakljivo bilo postaviti pred široke mase Srba pitanje dinastije i kod provođanja toga stava u masama došlo je na nizu mjesta do negodovanja, a bilo je i poneko preteče pismo. Dolazak četničkog komandanta za Slavoniju majora Janjića¹³ nije imao nikakvog naročitog uspjeha u stvaranju četnika kao oružane formacije, ali zato je za vrlo kratko vrijeme uspio da ispreplete široku mrežu po velikom dijelu terena i da nađe skoro u svakom selu pojedince preko kojih su četnici ubacivani u svoje parole, koje su u izvjesnoj mjeri imali odjeka kao n. pr. da nije istina da Crvena Armija snosi glavni dio tereta ovoga rata, da su Hrvati zauzeli komandna mjesta i da Srbi ginu, da odbijaju Hrvate za učitelje itd. Seljaci oslobođenog terena odlaze osobito u Požeškom kotaru u pljačku u hrvatska sela. Bilo je nekoliko slučajeva ubistava podpuno neduž-

¹³ Dušan

nih ljudi, premlaćivanja bez ikakva razloga, a i naše niže vojne i civilne vlasti smatrale su se pozvanima da bez ikakove odluke vrše stotinu puta konfiskacije uz psovke i grdnje tako, da su u mnogim selima otuđivali narod od nas. To se pogoršalo time, što se računa da u Slavoniji ima 300 — 500 pušaka izvan naše kontrole kod bivših Partizana i često se to oružje upotrebljava za teroriziranje onih sela, koja nisu pod čvrstom našom političkom kontrolom. Time što su četnici vojnički potučeni i što su svojim postupkom prema narodu u četiri sela gdje su se zadržavali pokazali svoje pravo lice, oni nisu stekli kod naroda simpatije, a zato su mnogo i učinile naše organizacije, koje su pravilno reagirale, pa se četnički uticaj nije proširio jače, ali opasnost nije likvidirana do kraja. Takvo je slično stanje u prilično velikom broju srpskih sela u Bjelovarskom i Čazmanskom okrugu. Naši drugovi u Bjelovarskom okrugu nisu tom pitanju posvećivali dovoljno pažnje, pravili greške time, što su čitava sela proglašavali četničkim i ako o tome nije bilo govora, već su razna politička pitanja bila uslijed slaboga rada nedovoljno objašnjena širokim masama. Očito se vidi, da kod masa i to kod onih najširih postoji želja za jedinstvom samo im treba pomoći da ga znadu konkretno sprovesti i shvate kako ga treba učvrstiti. Sve ove probleme naše bi organizacije mogle da svladaju samo bi morale sa više političke vještine sprovađati u život našu liniju. Poslije druge skupštine AVNOJ-a i osnivanja Nacionalnog Komiteta kao i njegovog priznanja od strane Engleske i Amerike moći će se mnogo pitanja postaviti pred mase jasnije, a za naše će organizacije to biti jedan od velikih ispita da pokažu svu svoju privrženost i odanost Partiji i narodu, a u provađanju tih zadaća treba da im pomognemo i da ih osposobimo.

Organizaciono stanje.

Ovoga vam puta isto nećemo moći dati sasvim tačne podatke o organizacionom stanju Partije, jer nismo u tome pogledu dobili dovoljno izvještaja. Kako vam je već poznato na našem se terenu nalaze dva oblasna komiteta sa 10 okružnih komiteta i 38 kotarskih komiteta. Našom organizacijom u samom Zagrebu rukovodimo direktno.

Oblasni komitet za Zagrebačku oblast ima svega 3 člana, što je svakako premalo. Moraćemo ga svakako popuniti. Svi drugovi koji u tom komitetu rade dobri su, a osobito dvojica imaju dobrih odlika kao rukovodioci i snašli su se u radu. Oni rukovode sa 5 okružnih komiteta. Okružni Komitet Bjelovar je najmlađi, najslabije obuhvatio teren i treba mu najviše pomoći. Oni imaju najveći teren, a najmanje kadrova, kotarski su im komiteti od reda vrlo slabi

i po broju i po kvaliteti, zato nisu u dovoljnoj mjeri mogli da iskoriste situaciju kada su naše vojne jedinice oslobodile veći dio terena. Sam komitet se popravlja vidno. Grga¹⁴ je mnogo učinio, ali po mišljenju drugova koji su bili kod njih sve sam radi i ne uzdiže dovoljno kadrove. Kako kod njega ima dovoljno širine i sposobnosti mislimo ga povući u Oblasni komitet, a to bi bilo i dobro da bude pod jačom kontrolom radi ličnog života. Okružni komitet Varaždin slab je također i morali bi izmjeniti sekretara, jer će Ivić¹⁵ teško zadovoljiti. Oni također nisu obuhvatili sav teren, a njihovi kotarski komiteti su i brojčano slabi, a i po iskustvu. Oni također imaju veliku oslobođenju teritoriju i nisu u stanju da svladaju sve probleme svoga terena koji je dosta šaren po strukturi. U zadnje su vrijeme formirali komitete za Čakovec i Prelog koji rade na svom terenu. Njima nedostaje širine i dosada su imali slabu pomoć, ali se popravljaju, samo ako nađemo sretno rješenje za sekretara moći će dobro da radi. O.K. Krapina izgleda da ima dosta dobre uslove za razvoj. Oni su bili prilično skućeni u postavljanju zadataka, ali kako su dosta radili pod teškim ilegalnim uslovima stekli su prilično čvrstine i uz redovitu pravilnu pomoć kadrovi će im se dobro razvijati. Slično je i sa O.K. Zagreb. Usljed nedovoljne pomoći i slabog iskustva teško se snalaze u pitanjima pomoći odredima i rukovođenjem naših organizacija u vojsci. A pomoći okružnih komiteta odredima vrlo je potrebna tim više, što vojnički viši štabovi ne mogu usljed udaljenosti i prilika na terenu da im dovoljno kontroliraju i pomažu, pa često moraju da sami rješavaju pitanje mobilizacije, organizacije, informativne službe, brige za ranjenike itd. O.K. Čazma ima još uvijek veliku dozu oportuniteta koji se uvriježio u tu našu organizaciju pošto se nalazila na dosta teškom terenu sa malim brojem vojske i vodila liniju manjeg otpora — ne diranja preko mjere u neprijatelja da nebi navukla ofenzivu i t.sl. To se održava i u odnosu prema nizu pojava koje se uvriježile u narod, da se drže kakvo-takvi odnosi sa uporištima, da se neke veze nebi prekinule i zanimaju se sve nekim sporednim stvarima a najmanje time, da pooštire borbu. Nisu razumjeli pitanje uništenja staroga aparata već su bili skloni da preuzimaju dijelove toga aparata u cjelini. Ipak za ilustraciju možemo reći da je kvalitet svih tih okružnih komiteta od prilike takav kao kvalitet kotarskih komiteta na onim starijim terenima.

Oblasni komitet za Slavoniju. O samom oblasnom komitetu već smo vam pisali. On je sada dosta malobrojan i bilo bi potrebno da se popuni, ali usljed odlaska nekih drugova koji su išli k vama kao i

¹⁴ Jankes

¹⁵ Stjepan

nekih koje smo poslali u Zagreb momentano nema mogućnosti za to. Do dolaska Miće ne mislimo praviti nekih promjena. Na ovom terenu osnovan je novi O.K. Našice pod koji su podpali Slatinski, Donjomiholjački i Našički kotar. Do formiranja toga okružnog komiteta došlo je radi razvučenosti terena i lakše mogućnosti kontrole i rukovođenja. O.K. Virovitica nije mogao da pruži pomoć Slatinskom i Donjomiholjačkom kotaru a isto tako O.K. Gradiška nije pomogao ili Požeški ili Daruvarski kotar. Time što je Daruvarski kotar priključen Virovitici olakšan je rad O.K. Nova Gradiška. Ovdje su u zadnje vrijeme popunjeni O.K. samo se oni nisu još naučili da rade kao cjelina, već je to još uvijek zbir drugova, koji rade svaki samo po svom sektoru i koji u cjelokupan rad nemaju mnogo uvida. Osobito je vrlo slaba njihova pomoć odredima i komandama područja tako, da se život u tim ustanovama odvijao mimo njih i nije se imalo dovoljno uvida u njihov rad. Pomoć koju su imali od oblasnog komiteta bila je previše općenita, a sam oblasni je premalo vodio računa i kontrolirao koliko su oni u stanju da provedu u život partijske direktive.

U zadnje vrijeme održane su partijske konferencije u Požeškom, Novskom, Daruvarskom, Novogradiškom i Pakračkom kotaru. Te su konferencije bile održane poslije općinskih konferencija i na njima se vidjelo zašto je rad na terenu slab. Naše su organizacije bile u glavnom registratori događaja i nisu znale da pravilno reagiraju na niz nezdravih pojava, da poprave rad NOO-a, pred mnogim problemima bili su bespomoćni, nisu se navikli da traže i primaju pomoć od rukovodstva već samo direktive i naređenja. Većina jedinica nije živila pravim partijskim životom, a naši komiteti nisu zalazili u članstvo da vidi kako oni živi. Za ostale vanpartijske organizacije na terenu, osim za NOO-e, jedinice se uopće nisu brinule i nisu pravo ni znale da to spada u njihov djelokrug rada. Direktive koje je davao oblasni stizale su u najboljem slučaju do kotarskih komiteta, a one koje su se odnosile na rad vanpartiskih organizacija samo do okružnih, koji su ih predavali odgovornim drugovima za taj sektor i provadali te direktive samo po toj liniji. Pitanju proširenja i prodiranja na još neobuhvaćene krajeve vrlo se teško pristupalo tako, da na nekim kotarevima kao Požeškom i Novogradiškom nije u tom pogledu od zadnjeg partijskog savjetovanja ništa učinjeno.

Sa partijskim organizacijama u vojsci nije ništa bolje. Održali smo savjetovanja u XII. diviziji i to u njenom novom sastavu, te u XXVIII. diviziji dok je bila na Kalniku. Stanje u ovoj diviziji je nešto bolje, jer je Vlado Lončarić dobar sekretar divizijskog komiteta, dok u XII diviziji tako reći nije ni bilo partijskog rada. Ni sami ba-

taljonski biro i nisu održavali sastanke po mjesec dana i više. Opće mišljenje je bilo, da Partija radi samo za vrijeme odmora i da se glavni dio njezinoga rada sastoji u proučavanju materijala. Poslali smo Zmajića¹⁶ kao instruktora u XII. diviziju, a izmjenama koje su izvršene i u komandnom i komesarskom kadru kao i u partijskim rukovodiocima mislimo da će se stanje popraviti.

Oblasni komitet treba da promjeni svoj način rukovođenja i vodi više računa o tome kolika je sposobnost drugova iz Okružnih komiteta, da shvate i sprovode u život direktive. Pomoć Oblasnog treba da bude konkretnija, da pomaže drugovima da riješe ona pitanja, koja sami nisu u stanju da riješe, da kontrola oblasnog komiteta bude neposrednija i da se ne odvija po nekoj šablوني primanjem izvještaja koji svi liče jedan na drugoga i iz kojih se ne vidi kako te organizacije žive.

U Čazmanskom okrugu održane su kotarske konferencije kao priprema za okružnu i tamo su se također konstatovala da ćelije ne žive partijskim životom, da ne poznaju osnovne principe rada i dužnosti i zadataka partijskih ćelija, pa je odlučeno održavati općinske konferencije preko kojih bi se čitavo članstvo upoznalo sa zadacima partijske organizacije.

Brojno stanje sa čitavog terena nemožemo vam poslati, jer ga nismo dobili od svih organizacija. O.K. Virovitica ima 388 članova Partije i to 260 na terenu, 48 u odredu, 80 u komandama područja.

O.K. Nova Gradiška ima 863 člana i to 513 na terenu, 154 u odredima i 196 u komandama područja. O.K. Osijek ima 242 člana i to: 158 na terenu i 84 u odredu. O.K. Brod ima 216 članova i to 138 na terenu, 50 u odredi i 73 u komandi područja. O.K. Čazma ima 420 članova i to 369 na terenu i komandi područja i 51 u odredu. Također nismo upoznati sa brojnim stanjem u svim brigadama. XII. brigada (sada se nalazi na Motajici) 277 članova Partije, XVIII brigada iz XII. divizije 186 članova, XXI. brigada iz XXVIII divizije (sada se nalazi u Pokuplju) 218 članova, Moslavačka brigada 88 članova. Podatke koje bi vam mogli poslati iz ostalih organizacija i jedinica zastarjeli su i u većini slučajeva poznati su vam iz direktnih izvještaja.

I

Kad je formirano povjerenstvo niste nam ništa javili za O.K. Pokuplje, ali su nam drugovi iz P.K. Skoja rekli da ste njima govorili da bi i teren O.K. Pokuplje spadao pod naše rukovodstvo.

Tom prilikom smo vam javili kako je to za sada nemoguće jer su veze vrlo slabe i pošta putuje po osam dana te je vama lakše rukovoditi sa njima. O tome nam niste ništa odgovorili, ali drug Kon-

¹⁶ Josip

spirator je rekao, da ste ostali kod svoga ranijeg zaključka, jer vam nisu bili poznati terenske prilike, veze itd. Mi smatramo, da to nebi bilo korisno baš radi teških veza i ako na tom terenu tamo ima mnogo sličnih političkih problema, pa vas molimo da nam po ovom pitanju svakako odgovorite.

Vojska

O stanju vojske pisali smo vam već par puta. Osnovno što bi trebalo istaknuti je da nema prave saradnje između Štaba II. Zone i Štaba VI. korpusa, a naše je mišljenje da je uzrok tome što komandant korpusa nije shvatio potrebu te saradnje. Mislimo da je GŠ time upoznat, jer depeše, koje po tom pitanju dobiva VI. Korpus iz GŠ ukazuju na to. On se smatra daleko sposobnijim od drugova koji se tamo nalaze i ne vide potrebe, da bi mogao na ravnoj nozi s njima saradivati. Stoga je i poslao GŠ-u prijedlog o formiranju jedinstvenog rukovodstva, t.j. da sam teren na lijevoj obali Save padne pod komandu VI. Korpusa. Iz njegove po malo nezdrave ambicije izvire i niz ne sasvim tačnih obavjesti, koje ne daju mogućnosti GŠ-u da ima uvid i to podpun u stvarno stanje. U tome ga nije dovoljno kontrolirao ni Oblasni komitet, jer se ovdje svuda i na svim sektorima postavlja kao vrlo važno pitanje koje mjesto zauzimaju organizacije na ovom terenu. Mislimo da su sada uvidjeli da to tako ne ide dalje i da će se nešto ispraviti.

Komesar je neodlučan i nećka se postaviti pred njega stvari kako treba da ga ne bi lično zamrzio itd., jer [je] i on često u odnosu prema ljudima neobjektivan, sprovoda se tako politika da su prema nekima stalno popustljivi čak i preko dozvoljenih mjera, a prema drugima pretjerano strogi i za sitnije greške i propuste više žigoše, nego drugi za krupnije. Familijarnost u odnosima je dosta razvijena i to se već dugo vuče, a to je također podržavao i sam Oblasni komitet, a i Duško¹⁷ dok je bio ovdje. To se počelo pomalo liječiti, ali ako ostanu sami, ne znamo koliko će biti konzekventni u tome. Sam Štab se često labavo odnosi prema naređenjima GŠ-a treba ih stalno uvjeravati, da su dužni ta naređenja izvršavati. Odnos brigada prema svima onima, koji nisu u njihovom sastavu, krajnje je nepravilan, odnose se drsko prema vojnoj vlasti u pozadini i rukovodioci dozvoljavaju sebi da vređaju stare borce, prema NOO-ima imaju isto takav odnos, a također i prema partijskim rukovodstvi- ma, osim prema Culi¹⁸, koga se boje. Inače se primjećuje da vojni rukovodioci vrlo teško savladavaju one zadatke, koje razvijena

¹⁷ Brkić

¹⁸ Dušan Calić

vojska postavlja pred njih i da su ih jedinice prerasle. Spremnost i volja boraca za borbom i akcijama je daleko veća, nego što to mogu da iskoriste njihovi rukovodioci. Redovita je pojava, da u svakoj akciji ima ne samo propusta u planovima, već i da štabovi ne rukovode povjerenim im jedinicama, da se udarna snaga vojske ne iskorišćuje toliko koliko je to moguće, da veze vrlo slabo funkcioniraju itd. Ni samo pokreti jedinica nisu onakovi kako bi to trebalo da bude i zato se događa da ih neprijatelj iznenađuje. Na opasnom terenu ulaze u sela bez patrole i osiguranja, kreću se po cesti tako da ih tenkovi iznenađuju. To se događa i kod slavonskih jedinica i kod jedinica iz druge Zone. Mislimo da će se morati posvetiti naročita pažnja tom problemu i da će se više morati koristiti vojničko znanje bivših aktivnih oficira iz Jugoslavenske vojske i domobranstva. Oni se u izvjesnoj mjeri koriste, ali naši drugovi komunisti nemaju pravilan stav prema njima i nemogu da vide u čemu im oni mogu pomoći, a po kojim pitanjima ne treba primati njihove savjete, jer nemogu da imaju perspektiva. Osjeća se dosta veliko pomanjkanje kadrova u vojsci i to naročito u II. Zoni gdje moraju biti postavljeni čak za komandante bataljona ljudi, koji su svega par mjeseci u Partizanima. Kako su sve starije i bolje jedinice iz Slavonije otišle sa ovoga terena, to će se još jače osjetiti. Šteta je da su mnogi borci, koji bi mogli da budu niži rukovodioci otišli sa tim jedinicama kao obični borci, time im nije omogućen razvitak, a i veliki će ih broj izginiti. Da nije XXVIII divizija tako naglo dobila naređenje za pokret mislili smo da izvršimo raspodjelu kadrova i njihovo mješanje sa ovim novoformiranim jedinicama, jer tamo ima boljih komandira četa, nego što su u novim brigadama komandanti bataljona. Ta jedinica na svom putu kroz Hrvatsku stekla veliko iskustvo i vojnički se prekalila, tako da je daleko bolja nego jedinice, koje su ostale u Slavoniji. Slabost rukovodstva osjeća se naročito u Moslavačkoj brigadi i neznamo kako će izgledati brigada i divizija na sektoru II. Zone, koje se imadu formirati. Pomanjkanje i vojničkog i političkog kadra osjeća se jako i u odredima, koji su formirani na terenu II. Zone.

U Slavoniji su dosta dobro uređene vojne vlasti u pozadini samo su se sve te ustanove suviše odijelile od naroda, sve radove vrše ne uz pomoć naroda već preko stalnih mobilisanih grupa što pravi sav taj aparat vrlo glomaznim. Nisu u stanju da obuhvate sav teren na kojem bi mogli da djeluju, pa tako nameću starim iscrpljenim krajevima veće terete nego što je to potrebno i sporo prelaze na to da organizuju prebacivanje tereta na još ne iscrpljene krajeve. Njima je to ponekad i teško, jer bi ih u tom pogledu morali podpomoći operativne jedinice, a ove to ne smatraju svojom dužnošću i tako

mnogo zaliha hrane i ostalih potrebitina pada čak i u ruke neprijatelja. Organizacija vojne vlasti u pozadini na terenu II. Zone tek je u začetku i ni iz daleka nemože da izvrši sve one zadatke koji su pred nju postavljeni tim više što su ove ustanove stvorene u momentu kada su sve naše potrebe ogromne i kad one naglo moraju da prebrode sve one početničke nedostatke koje su naše starije ustanove postepeno prebrodavale. Čini nam se da kod nas presporo ide prenošenje iskustva, mislimo da bi GŠ u tom pogledu mogao malo više da povede računa o ovim terenima i da im pruži izvjesnu pomoći u drugovima koji imaju iskustva tako da bi lakše svladavali sve prepreke. To je naročito važno radi toga što ćemo svakako na proljeće biti upućeni na to da ishranu većeg dijela vojske dobavljamo iz ovih krajeva za što objektivno postoje mogućnosti, a za to se moramo već sada spremati i jedinstvo organizacije jače osjetiti. Osobito je važno da se periferna područja, t.j. Banija čvršće povežu sa ustanovama ovdje, da se već jednom omoguće veći transporti.

NOO.

Mreža NOO-a je vrlo raširena, ali je njihova čvrstina još vrlo slaba. To proizlazi od tuda, što imamo još uvijek veliki broj NOO-a u kojima nema partijaca, a i tamo gdje ih ima nezanju da svoju ulogu i dužnosti ispune. To se ne odnosi samo na partijce iz osnovnih organizacija, već i na one iz rukovodstva, koji rade u Oblasnim, Okružnim i Kotarskim NOO-ima. Baš ovi NOO-i počeli su se u velikoj mjeri birokratizirati. U Slavoniji počelo se sa držanjem masovnih seoskih sastanaka koji se ranije nisu održavali. Mitinga je bilo ponegdje i suviše, a stvarnoga rada premalo i sela su vrlo dobro primila sastanke na kojima će svi da sudjeluju u diskusijama i političkim a i da rješavaju o pitanjima koja se tiču sela. Bilo je potrebno pokrenuti selo da kontrolira rad NOO-a, jer se u mnogima zacarila ne samo samovolja, već i korupcija. Po terenu Zagrebačke oblasti NOO-i su mnogo mlađi, velika većina ih je tek formirana, pa drugovi koji u njima rade skloni su tomu, da na njih gledaju kao na stare općine i unašaju u način rada mnogo otuda, što se izražava u sprovađanju prisilne mobilizacije preko poziva, izdavanjem naređenja bez objašnjavanja itd. Drugovi koji su bili funkcioneri HSS-a isto tako prenašaju na NOO nepravilan odnos prema masama, njihovo podcjenjivanje i smatraju se kao da su oni predisponirani vode i nepravilno se odnose prema masama, ako ove nisu sklone da primaju¹ izvršavaju sva naređenja bez objašnjenja. Osim toga neki od njih svjesno, ali mnogo više nesvjesno unašaju takva tumačenja o demokraciji kao da je dozvoljeno svakome da bude uz borbu i Narodno oslobodilačku vlast, da se drži njenih osnovnih principa i ili ne,

kako se kome sviđa. Tako su postavljali po pitanju prekida kontakta sa uporištima i neprijateljskom vlasti da ako neko neće, da taj kontakt prekine većina je u selu zato, treba to prihvatiti i nemože se ništa jer »mi smo za demokraciju«. U većini sela postavlja se pitanje pronalaženja najzdravijih elemenata preko oživljavanja političkog života kod masa, aktiviziranjem na političkim pitanjima one koji se ranije nisu bavili politikom, jer je to najsigurniji put da se očiste i odbori i sela od špekulantstva i oportunitizma, koji se često maskiraju iza zvučnih fraza. Jedna od slabosti tih odbora na cijelom ovom terenu proizlazi i otuda, što se nije posvetila pažnja uvađanju u politički život i same odbore, što veći broj žena i omladine i osiguralo njihovo sudjelovanje u javnom životu. Dozvolilo se, da stav prema ženama i omladini ostane skoro nepromijenjen tako, da ukoliko se i zadovolji tome da ima po neka žena u odboru, one se izbacuju, a na masovne sastanke sela često se ne pripuštaju ni žene ni omladina, a osobito ako se radi o kritici rada samih odbora. Naši drugovi a ni partijske organizacije nisu na vrijeme shvatili ogromnu važnost uvlačenja baš žena i omladine u politički život. Zato imamo takve pojave da žene nemaju u kući nikakvih prava, pa čak odbornici i partiji tuku još uvijek žene i da su očevi apsolutni gospodari u kući i to je jedan od razloga, što su naše omladinske organizacije take uske, jer ima mnogo masovnih pojava da roditelji sprečavaju i brane omladini da izvršava niz toga što organizacije pred njih postavljaju. Stoga nije ni čudo da se i razvrat počeo vrlo širiti. U svim ovim krajevima gdje je srazmjerno dugo boravila neprijateljska vojska, a dosta naroda, a osobito žena bilo odvedeno u Njemačku na rad otkuda se vraćaju, iako u malom broju, počeo se širiti lues i gonorea i to u dosta velikoj mjeri. To prelazi na vojsku, na svakom bivakovanju ima nekoliko novozaraženih. Osim toga neprijatelj je u naše redove ubacio i zaražene prostitutke iz gradova, koje imaju dvojaki zadatak, da zarazuju vojsku i da služe kao špijuni. Takve centre zaraze imamo u nizu slavonskih sela i u Moslavini, a opažaju se početci toga i u okolici Zagreba.

Sjetva na području Zagrebačke oblasti i u mnogim kotarevima u Slavoniji dosta je uspješno sprovedena. Sjetva je samo podbacila u ranije oslobođenim kotarevima i općinama i to zato, što odbori nisu shvatili to kao svoju pravu dužnost da se obradi zemlja ni nabavi sjeme, a sami seljaci tražili su samo toliko, koliko im je potrebno za njihove vlastite potrebe, jer višak i onako smatraju da će morati dati vojsci. Tamo gdje se sjeme davalo nije to išlo iz NO Fonda već ga je dala vojska. Do toga je došlo radi toga što je oblasni NOO u Slavoniji stao na stanovište, da odbori u Slavoniji ne trebaju svoga fonda, radi još dosta dobrog stanja naroda u pogledu

hrane. To je dolazilo i otuda, što se ranijom praksom uvelo takvo mišljenje, da je vojska dužna da namiri narodu ono što mu treba, a da se sami ne moraju mnogo brinuti da pronalaze nove mogućnosti za namirivanje svojih potreba. Naše organizacije nisu posvetile pažnju da kod naroda stvore volju da narod što više nađe mogućnosti, da pojača svoju ekonomsku osnovu, da bi mogao još bolje pomagati vojsku. Ako se tome doda, da partijske organizacije nisu to shvatile kao svoj zadatak i da se to postavilo isključivo po liniji NOO-a, onda je jasno, da pitanje sjetve nije ni moglo biti drukčije riješeno. Ima sela gdje je posijano jedva 20 — 30 %. Isto tako NOO-i nisu našli načina da obrade sva vakantna zemljišta. Ima vrlo velikih površina, koje su ostale neobrađene. Stalno se pronalaze neki izgovori da nema stoke za oranje itd. Kad se i pristupi tome, pa se pozovu plugovi iz ravnice, a seljaci rado dolaze i odazivaju se na te pozive, onda se prema njima postupa nepravilno, zadržava ih se duže nego što im je rečeno i kad im ponestane hrane za njih i za konje ne omogućuje im se da do nje dođu i tako se izvrši mnogo manje posla, nego što je bilo moguće. O nepravilnom odnosu prema seljacima, koji dobrovoljno i sa oduševljenjem hoće da pomažu nastradale krajeve najbolje svjedoči slučaj kod gradnje kuća, kad su gazde za koje se je radilo sjedili i gledali kako drugi rade i govorili im: »Vi ste palili, a sada morate da radite.« Slali ih čak da im režu kukuruzovnicu na polju, nisu ih htjeli hraniti i ako su ti seljaci bili na radu i po 3 tjedna i iz sela, koja nikada nikakve veza sa ustašama nisu imali. Ostali su jaki tragovi nekih »kolektiva« koji su se stvarali u početku u tome, što postoji tendencija podržavanja svega, a osobito svih vrsta obrta bez kojih ne može da bude ni seljačko gospodarstvo, a pitanju razvitka privatne inicijative u tom pravcu ne posvećuje se pažnja i izgleda, da sami drugovi to dobro ne shvaćaju. ZAVNOH bi svakako morao da ta pitanja razradi i prenese iskustva koja su u tom pogledu stečena na sada tako velikom oslobođenom terenu, jer već sada ima mogućnosti po opsežnosti teritorija, koga smo obuhvatili, da oživljujemo privredni život, jer nema mogućnosti, da namaknemo sve potrebne stvari narodu koje su mu potrebne u režiji NOO-a. Ono što se radi u režiji NOO-a dalo je slabe rezultate, kovači i kolari i ostali zanatlije, koji su mobilisani da rade na račun NOO-a izrađuje tek 20 % onoga što bi mogli. Glavno je da prođe dan, jer i onako »sve ide u rok službe«, pa bi bilo potrebno svakom Pojedincu režiser i nadziratelj, što objektivno znači rasipanje radne snage. Ni rukovodeći drugovi u NOO-u ne vide koliko je važno hitno i pravilno rješenje tih pitanja. Usljed birokratizacije ne objašnjava se narodu potreba pravilnog rešenja tih pitanja, nego se mnogo toga samo odozgo postavlja i rezultati su onda vrlo slabi. Nava-

damo primjer: postavilo se pitanje pravljenja drvene obuće, klompi za narod. Predloženo je bilo da se u svakom selu nađe po jedan čovjek, koji je nesposoban za drugi rad, da se nabave alati i organizuju tečajevi za to. Najkasnije za nedjelju dana mogli su to da nauče. Sela su to odbila i rekli, da su oni dali sve za borbu, pa da se njih ima da obuče, a oni se neće tim baviti. Ostalo je na tome, da oblasni NOO u svojoj radionici izrađuje klompe, ali broj je premalen. S druge strane i kad su u neka sela posiate klompe, seljaci su ih odbili, jer u njima neće moći bježati i traže cipele. Kako vojska i Narodna vlast nisu u stanju, da namire sve potrebe naroda, to se daju široke mogućnosti, da četnički nastrojani elementi stvaraju neraspoloženje kod širokih masa i da ih tako drže pod svojim uticajem i prenašaju taj svoj uticaj preko tih pitanja i na ostala politička pitanja. Jasno je da osnovna mjera koju imamo poduzeti jeste i opet to, da osposobimo i naučimo partijce, da rade u samim NOO-ima i na koji način treba da sprovodaju sve direktive, da uvjere sve članove NOO-a i čitavo selo o potrebi sprovođenja u život svega onoga, što vojne i civilne vlasti pred njih postavljaju, jer je to u krajnjoj liniji sve u interesu i sela kao i pojedinaca.

SKOJ

Prema odluci C.K., P.K. Skoja je formiralo povjerenstvo Skoja. Ono je bilo pošlo da radi kao povjerenstvo, ali su nastale izmjene u drugovima. Drugarica Milka¹⁹ i drug Bude²⁰ došli su sa konkretnim zadacima pripremu za kongres i svaki na određeni teren, tako da sada ne djeluju kao povjerenstvo i ako se sporazumjevaju po svim stvarima i među njima postoji uska saradnja. Jedino do kongresa neće moći da se sastanu i da donesu zaključke po svim problemima omladinskih i Skojevskih organizacija radi kratkoće vremena u kojem moraju da izvrše određene zadatke. Karakteristično je za sve Skojevske organizacije ovdje u Slavoniji, da nisu bili u stanju da pređu granice čvrsto oslobođene teritorije i da nisu mogli da obuhvate i aktiviziraju široke mase omladine, već su se ograničili na uski krug i to radi slabosti Skojevskih organizacija. Njihova slabost potiče otud, što su sam Skoj razvodnili i primali u nj svakoga, čak i takove, koji bi jedva mogli da rade u osnovnim organizacijama Ujedinjenog Saveza. U Zagrebačkom, Varaždinskom i Krapinskom okrugu Skojevski rukovodioci prave čuda od herojstva, ali nisu u stanju da postanu rukovodioci i tako se pomalo odjeljuju od masa, jer posvećuju malo pažnje okupljanju omladine i učvršćenju omladinskih

¹⁹ Kufrin

²⁰ Grahovac

organizacija. U Okrugu Čazma Skoj ima još mnogo nedostataka, ali se odlikuje po tomu što svojim snagama i preko omladinske organizacije uspijeva da sprovodi stalno mobilizaciju i to u dosta velikom broju, dok se u svim ostalim krajevima mobilizacija skoro uvijek vrši mimo i bez direktnog udjela od strane omladinskih organizacija. Najslabije su omladinske organizacije u Bjelovarskom okrugu. One se na terenu tako reći skoro ne osjećaju i teren ni iz daleka nisu obuhvatili. P.K. im je poslao pomoć, a tako isto i odavde iz Slavonije upućeni su neki drugovi na rad k njima. U ovim pripremama za kongres mogu naši mladi drugovi, da ožive, učvrste i omasove omladinske organizacije. Radi sporosti, kojim se provodaju u djelo postavljeni zadaci, vrijeme koje im je na raspolaganju za pripremu kongresa je prekratko da bi sve iskoristili. Do sada partijske organizacije nisu vodile gotovo nikakovu brigu o Skoju i sve su omladinske organizacije i probleme gledali tako kao da se oni tiču jedino omladine i u najboljem slučaju onoga druga, koji je u pojedinom komitetu odgovoran za taj rad, ako ga ima. Partijske organizacije na čitavom ovom terenu ne poznaju probleme Skoja, niti smatraju nužnim, da se s njima upoznaju. Tako je jasno, da ćelije nisu nikakovu pomoć pružale Skoju i da uopće nisu znale da se to njih tiče. Zato je moglo doći do toga, da su rukovodeći drugovi Skojevcu bili nemoćni.

A.F.Ž.

AFŽ u Slavoniji jedva je stao na svoje noge i to još nesigurno. Nemamo čvrstih organizacija, a nije održan ni kontinuitet u samim odborima. Odbori su se formirali i održavali sastanke samo onda, kad je koja politička radnica došla na sastanak, a u međuvremenu uopće nisu djelovale, pa se uvijek formirao ponovno odbor od drugih žena koji je imao istu sudbinu kao i prvi. To je sada prebrođeno u nekim okruzima i kotarevima ali ni iz daleka još na cijelom terenu. Premalo su izdizali žene sa terena i koliko su se izdizale, one su gubile kontakt sa selom i masama žena i nisu znale više da im priđu. Drugarice intelektualke nisu učile od masa, već su sve mjerile po svom mjerilu i odgajale nove kadrove tako, da njih podržavaju. Radnice iz gradova, a osobito one iz Zagreba, isto su tako imale nepravilan odnos prema masama seljačkih žena i smatrale da se one moraju dati voditi. To još ni sada nisu još sasvim prebrodile i to un onemogućava, da postavljaju pred mase one zadatke i u ovom obliku kako će to masama biti shvatljivo. Podizanje političke svijesti i politizacije organizacije sprovodi se po šablone, ne vodi se računa o stepenu svijesti niti o onim problemima, koji su masama nejasne. Ali pored svega toga počeo se osjećati rad tih organizacija,

jer su počeli komiteti, i to u prvom redu oblasni, da im pružaju pomoć i ne žive više na ratnoj nozi kako je to konstantno bilo do sada. U poređenju s ranijim vremenom naše partijske organizacije, a naročito rukovodstva su svoj stav prema AFŽ-u znatno izmjenili. Oni danas uviđaju nužnost političkog rada sa ženama, kao i nužnost njihovog organizacionog obuhvatanja. Okruži u Zagrebačkoj oblasti međutim još nisu pravo shvatili važnost organiziranja žena. Tamo se organizacije tek uspostavljaju i ne može se kazati, da još stvarno postoje osim u Čazmanskom okrugu. Bilo bi vrlo potrebno da drugarice iz Glavnog odbora pošalju još nekoga na ove terene i da ih one češće obilaze i duže vremena ostaju.

AGITPROP

U Slavoniji smo centralizirali štampu, jer je za to bilo uslova organiziranjem štamparije. Time smo postigli to, da je kontrola veća i da se racionalnije iskorištavaju tehnička sredstva koja su se nemilice rasipala. To je rasipanje i sada dosta veliko i to najviše s razloga što se ne vodi kontrola o raspodjeli materijala. Tiskalo se u ogromnoj količini, što smo i skratili. I pored velikog broja primjeraka, štampa ni iz daleka ne dopire svuda gdje bi trebalo i za velik broj novina prosto se ne vidi kuda nestaje. Ako sada uspije da se izvrši kontrola raspodjele, moći će se broj primjeraka i dalje smanjiti radi štednje papira i boja. Namjeravamo da takvu centralizaciju štampe sprovedemo i u Zagrebačkoj oblasti i to tako, da se izdaje jedan Narodno Oslobodilački list za sav teren i to tiskan. To ćemo vrlo skoro moći organizirati. Osjeća se potreba da se ukinu svi ti okružni listovi koji izlaze bez mnogo kontrole.

Usmena propaganda nešto malo je oživila, ali ne mnogo. Održavaju se dosta često mitinzi, ali oni su vrlo slabo organizirani i narod se već zasitio toga, jer su šablonizirani i dosadni. Usljed teških prilika, teško je organizirati velike zborove i manifestacije. Narod mnogo više voli konferencije i takove sastanke na kojima ne samo sluša govornike, već i gdje sami postavljaju pitanja i diskusiju o svemu. To su zdrave i dobre pojave, ali je to za naše neiskusne drugove teško. Neznaju da rukovode i spriječe, da se to ne pretvori u obično pričanje i raspiine do kraja tako da se nezna zašto su se sastali, pa teško pristupaju održanju tih konferencija. Međutim baš bi te diskusione sastanke trebalo održavati da bi se što više i bolje narodu razjasnila ona pitanja o unutarnjoj i međunarodnoj situaciji, koja su nastala u vezi sa Drugim zasjedanjem AVNOJ-a. Važno je to prenijeti na narod i to jednako u sve krajeve.

Pitanje izdizanja teoretskog nivoa članstva rješava se pomoću kurseva i to nižih, koji su organizovani skoro u svim okruzima.

Srednji se part, kurs drži u Slavoniji i na ovaj su već došli drugovi iz Zagrebačke oblasti, jer na onom terenu nije nam do sada moguće **organizirati** kurs. Oblasni komitet je postavio pred sve organizacije u Slavoniji izučavanje historije, ali to teško ide.

Naše AGITPROP komisije nisu još našle pravog načina da pomažu i kontroliraju Prop odjele NOO-a i tako se mnogo toga odvija mimo njih. U Slavoniji smo ukinuli Agitprope Okružnih komiteta, jer su to u glavnom bile samo tehnike i izdavači radio vijesti. To ćemo napraviti i u Zagrebačkoj oblasti čim uspostavimo štampariju.

Molimo Vas da nam po istom kuriru šaljete Vaše primjedbe i zapažanja na ovaj izvještaj i probleme, koje smo u njemu iznijeli.

S drugarskim pozdravom

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Za Povjerenstvo:
Anka²¹, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-29/1890

1943, prosinac 11.

Izvještaj Štaba Žumberačko-pokupskoga NOP odreda Štabu Žumberačko-posavskoga sektora NOV i PO Hrvatske o akcijama odreda od 26. studenoga do 11. prosinca 1943. godine

ŠTAB
ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
N.O.P.O. HRVATSKE

BROJ Op. 17/43.
DNE 11. decembra 1943. god.

Štabu
Žumberačko-Posavskog sektora
N.O.V. I P.O. Hrvatske

Operativni izvještaj

I.

Domobrani neprijateljske posade u Ozlju dolazili su preko Kupe na ovu stranu i kretali se patrolama i pojedinačno. Radi toga pos-

²¹ Kao bilj. 6.

tavio je naš I. Bataljon sa svojim dijelovima zasjedu na slijedeći način; dne 26. XI. o.g.:

Sa jednim vodom zaposjednuto je raskršće ispred Bresarića i Podbrežja prema Zorkovcu, sa jednom četom položaj od Podbrežja prema Ozlju, a jedna desetina s puškomitraljezom bila je na koti ispod Hrženika prema Vrhovcu. Neprijatelj nije naišao i zasjeda se povukla u selo Podbrežje, gdje su zarobljena tri domobrana koja su se ovdje nalazila. Zaplijenjeno je: 3 šinjela, 3 hlače, 3 bluze i 3 para cipela.

II.

Dne 27. XI. u veće izvršio je I. bataljon s jednom četom i jednim vodom pokret za Draganić, a sa zadatkom da zaplijeni odjeću kod krojača koji radi za žandare. Zaplijenjeno je nešto štofa, odijela i šinjela.

Istovremeno jedan vod je pokupio žicu na liniji Volavje — Jastrebarsko koja nam je bila potrebna za vezu.

III.

Dana 29. XI. krenuo je neprijatelj od Samobora u Galgovo, u jačini 150 ustaša 13. bojne, koji su imali namjeru da ostanu u Galgovu i ovdje drže posadu. Sa sobom su povezali i kuhinju.

Naš III. bataljon u namjeri da neprijatelja protjera i što bolje potuče učinio je slijedeći raspored svojih snaga: Jedna četa zaposjela je Kočnicu sa zadatkom, da sačeka ovdje neprijatelje, jer je predviđeno da će se neprijatelj povlačiti ovim putem t.j. cestom Galgovo — Samobor. Jedna četa zaobišla je Galgovo sa zadatkom, da napadne neprijatelja od Rakov Potoka i Klinča sela, a jedna četa napadala je s juga. Napad je počeo u 17.30 časova. Neprijatelj nije odstupao, te je četa u zasjedi u Končici također krenula u napad. Tog momenta naišla je pomoć neprijatelju od Rakov Potoka, koja pomoć je nastupala cestom Rakov Potok — Galgovo, te nakon kraće borbe izbačena je naša četa sa te ceste. Istog momenta t.j. u 17,30 časova ušla je 1. četa u Galgovo, a neprijatelj je bio protjeran prema Rakov Potoku.

Iz stroja je izbačeno 18 do 20 neprijateljskih vojnika, a zaplijenjeno je: 1 puška, 300 Mauzer metaka, 15 raketnih naboja, 1 pištolj, 1 odijelo i 8 kutija dopunskog punjenja za teški bacač.

Na našoj strani imali smo jednog mrtvog i jednog ranjenog drugara-

IV.

Dana 30. XI. neprijatelj je nastupao od Samobora za Galgovo u jačini 150 ustaša i Nijemaca, te od Rakov Potoka za Galgovo u jači-

ni 150 ustaša i 40 domobrana. Kolona koja je dolazila od Samobora imala je tri tenka.

Naša 3. četa III. bataljona koja se nalazila u Galgovu pružila je otpor neprijatelju koji je naišao od Samobora, ali kad je naišla kolona neprijatelja od Rakov Potoka, četa se nakon kraće borbe morala povući. Četa se povukla u Podgrađe, a u borbi ubila tri neprijateljska vojnika.

Neprijatelj je nastupao dalje od Galgova kroz Sv. Martin, Podgrađe u Kufrine, a bataljon nije davao otpor, jer je imao namjeru zaobići neprijatelja, otsjeci mu otopnicu i potući ga. S tom namjerom bataljon je izvršio napad iz Klaka u pravcu Sv. Martina i Podgrađa, ali je neprijatelj promijenio nama predviđeni pravac odstupanja, te se povukao kroz šumu kod Podgrađa prema Galgovu.

Zarobljena su tri domobrana sa spremom i puškama, a svučen je mrtav ustaša s puškom. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

U ovoj dvodnevnoj borbi t.j. 29. i 30. o. mj. izbačeno je iz stroja 25 — 30 neprijateljskih vojnika, a utrošeno 4.065 metaka.

Štab bataljona dobro je cijenio situaciju i prema tome raspoređivao svoje jedinice. Veza između Štaba bataljona i jedinica bila je dobra, te je na taj način štab bataljona, imao potpuno jedinice u rukama.

Rukovodioci 3. i 4. čete (bivša Okička i Samoborska) nisu u potpunosti izvršavali svoje zadatke, a najslabiji se pokazao zamjenik komandira 4. čete drug Žuti Ivan, koji se nije snalazio. Njegovom greškom jedan puškomitraljezac pucao je po položaju gdje su se nalazili naši drugovi. Drug je toliko slab, da ćemo ga morati smijeniti.

Borci su se držali dosta dobro, nitko se nije naročito istakao, te nitko nije za pohvaliti.

Susjedne jedinice Omladinske Brigade pokazale su dosta malo interesa za borbu koja se razvijala dva dana pored njih.

V.

U Draganiću nalazi se šest zgrada bivše pilane na stanici. U tim zgradama bile su smještene dvije satnije crne legije, koje su otišle za Karlovac.

U cilju da se te zgrade popale i onemogući ponovni smještaj neprijateljske vojske u njima, izvršio je naš I. bataljon s 1. četom i jednim vodom 3. čete pokret dne 29. XI. u večer. Zgrade se nalaze od bunkera na stanici u pravcu šume, te je na svaku zgradu određena grupa partizana. Počelo se paliti od prve zgrade do bunkera, na što je neprijatelj iz bunkera otvorio vatru iz bunkera. Upalivši zgra-

de jedinice su se povukle u pravcu šume, a neprijatelj ih je osvijetlio reflektorom i počeo gasiti.

Od dviju zgrada izgorio je krov, a ostale su nagorjele i pogašene.

VI.

Prema naređenju Štaba Žumberačko-Posavskog sektora, jedinice Omladinske Brigade s našim jednim bataljonom dobile su zadatak da napadnu neprijateljsku posadu u školi u selu Lug. Jačina posade bila je 120 Švaba i gestapovaca. Za izvršenje tog zadatka određen je naš II. bataljon, a raspored jedinica bio je slijedeći: Jedan bataljon Omladinske Brigade imao je zadatak da dade osiguranje od Samobora, jedan da s dvije čete napada posadu s južne strane, dok s jednim vodom da postavi zasjedu na križanju koje vodi Velika Jazbina — Klokočevac, na križanju stare i nove ceste, a s jednim vodom u Bregani.

Napad je otpočeo dana 3. o.mj. u 7.30 sati. Napad je izvršen žestoko i trajao je oko 1 1/2 sati, kada su naišli neprijateljski tenkovi od Samobora, te su se jedinice povuke, a da nisu u cijelosti izvršile zadatak.

Naš bataljon zarobio je 11 vojnika i predao ih u štab brigade, a van zgrade ubio 6 i svukao ih. U samoj zgradi bio je veći broj mrtvih i ranjenih neprijateljskih vojnika. Bataljon je zaplijenio 6 pušaka, 600 metaka, 8 bombi i nekoliko odijela.

Naši gubitci su 4 mrtva i 4 ranjena druga, od kojih su dvojica naknadno umrli. Utrošeno je 2200 metaka i 40 bombi, a neprijatelju u ruke pale su dvije puške sa poginulih drugova i jedan dalekozor.

Pali drugoyi: Zaharić Lazar, Hranić Viktor, Gregorić Anton, Maslić Đuro, Maleković Đuro, i Gregorić Anton, naročito su se istakli svojom hrabrošću, jurišajući na zgradu i bacajući u nju bombe, a uz njih istakli su se istom hrabrošću slijedeći drugovi: Kežman Ivan, komandir 1. čete, Babić Stjepan, vodnik 1. čete, Gobaljević Đoko, desetar 1. čete, Kotaran Đuro, puškomitraljezac 1. čete, Breznik Silvan, puškomitraljezac 1. čete, Bešvir Stanko, zamj. komandira 3. čete, Sviben Stanko, polit, delegat u 3. četi, Mance Kazimir, desetar 3. čete, Majdak Zvonko, desetar 3. čete, Carec Stanko, Komarec Stjepan i Ivančić Josip, partizani 3. čete.

Komandiri četa dobro su se snalazili, ali su imali slabu pomoć od ostalih članova komanda četa tako, da komande četa nisu u potpunosti zadovoljile. Drugi razlog tome jeste, što su starješine previše istrčavali naprijed, te tako nisu mogli voditi računa o pravom vojničkom pokretu, prebacivanju i povlačenju, te nisu bili puna pomoć komandama četa.

Griješka je veliki utrošak municije, te veliko grupisanje tako, da su jurišajući brigade i našeg bataljona doletjeli pod iste prozore i dakako da im je neprijatelj u tom slučaju nanijeo veće gubitke.

VII.

Neprijateljska posada kod kapele Sv. Urban i koti 269 na cesti Samobor — Galgovo, bila je u jačini 150— 180 ustaša 13. bojne. Naoružanje nije bilo poznato, a borbenost osrednja.

Za uništenje ove posade, dobio je naš III. bataljon zadatak, da zajedno s III. bataljonom Omladinske Brigade »Jože Vlahović« napadne neprijatelja. Raspored snaga bio je slijedeći: Bataljon brigade dao je osiguranje iz pravca Samobora. Naš III. bataljon vršio je napad s jednim vodom 1. čete na neprijateljski štab s istočne strane sela Milečki, a s drugim vodom na Pivnicu Razum s istog pravca, te nakon likvidacije produžiti na rov preko ceste prema kapelici. 2. četa imala je zadatak napasti rovove zapadno od kapele, a po likvidaciji istih krenuti za kapelu. 3. četa imala je zadatak napasti neprijatelja na cesti od kapele prema Galgovu, u glavnom na koti 269, a sa sjeveroistočne strane. 4. četa krenula je s jednim vodom da izvrši fingirani napad na ustašku posadu u selu Cerje, a drugim vodom da kontrolira selo Poljanicu i Terihaj.

Plan za napad stvoren je tako, da se glavni napad izvrši neprijatelju s leđa t.j. iz pravca, od kuda se on nije nadao napadu, a najprije da se napadne štab i teški bacač.

Napad je počeo 6. o. mj. u 0.30 sati, a borba je trajala 15 minuta. Vatra je bila žestoka, a prepad brz tako, da se neprijatelj nije mogao snaći, nego se razbježao dijelom prema Sv. Martinu, dijelom prema Samoboru, a većinom na sve strane.

Zarobljeno je 6 ustaša, ubijeno 15, a ranjeno 15 ustaša. Zaplijenjeno je: 1 teški bacač, 112 mina za teški bacač, 24 mine za laki bacač, 10.000 Mauzer metaka, 400 talij. metaka, 1 kompletna radio stanica, 4 rezervne cijevi za p. mitraljeze, 15 pušaka, 30 čebadi, 3 kazana, 7 pari cipela, 7 šinjela, 6 pari odijela, 15 bombi, 2 dvogleda i drugo.

Naši gubitci su: jedan teže ranjeni drug koji je kasnije umro i dva lakše ranjena. Utrošeno je 1460 metaka.

Borci su bili dobri, brzi i odlučni, a naročito su se istakli svojom odlučnošću komandir i komesar 3. čete. Bilo je i slabijih boraca, ali većina se pokazala neustrašivom.

VIII.

Ishrana našeg II. bataljona na sektoru Stojdrage je vrlo loša. Radi toga, krenula je 2. četa preko granice kod Ramenice sa zadat-

kom, da dotjera nešto blaga od Kočevara. Po tim selima šeću njemačke patrole, te bi se uz put mogao uhvatiti koji bandit.

Četa je krenula za selo Globovica 8. XII., te je tamo naišla na nekoliko neprijateljskih vojnika, koji su bili naoružani s jednim puškomitraljezom i puškama. Četa je dobila iznenada vatru, te je isto tako odgovorila vatrom i počela sa čišćenjem sela. Neprijatelj se povukao iz sela, ali je tukao iz neposredne blizine tako, da je onemogućio čišćenje sela.

Zaplijenjeno je 5 komada blaga, 2 šatorska krila i 1 par čizama. Borba je trajala pola sata, a po tome se jedinica povukla u Stojdragu-

Gubitaka nije bilo, a utrošeno je 150 metaka i 3 bombe.

IX.

Dana 9. XII. 3. četa II. bataljona dobila je zadatak da postavi zasjedu na cesti Samobor — Brežice, t.j. na križanju koje vodi za Stojdragu. Između 10 i 11 sati naišla su dva luksuzna automobila i 1 kamion nadkriven, u kojem je bilo nekoliko vojnika. Četa nije otvorila vatru na neprijatelja pošto komandir toga momenta nije bio kod jedinice, a dao je naređenje da se ne otvara vatra bez naređenja.

Istoga dana jedan vod 2. čete II. bataljona izvršio je napad na neprijateljsku posadu u Jesenicama, koja je brojila 14 financa. Tri financa su ubijena, tri su uhvaćena živa, a ostali su uspjeli pobjeći. Zaplijenjeno je: 5 pušaka, 6 bombi, 400 Manliher metaka, 8 čebadi, 3 hlače i nešto druge spreme.

Gubitaka nije bilo, a utrošeno je 100 metaka i 4 bombe.

X.

I. bataljon s dvije čete izvršio je pokret 10. o.mj. u 24 sata, a sa zadatkom da postavi neprijatelju koji bi se kretao cestom zasjedu između Jaske i Desinca. Kako nije ništa naišlo, nego samo jedna kola s vinom koja su imala propusnicu, to se bataljon povukao u 8 sati. Odmah poslije toga došao je avijon i mitraljirao mjesto gdje je bila postavljena zasjeda što znači, da je netko morao to izdati.

Do borbe nije došlo.

XI.

Jedna četa III. bataljona postavila je zasjedu neprijatelju na cesti između Desinca i Goli Vrha. Naišli su oklopni automobili, te je došlo do oštne borbe, ali se četa morala povući. Naši gubitci su 1 mrtav i 4 ranjena druga, a neprijateljski gubitci nisu još poznati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit, komesar:

Komandant:
Boris Balaš, v.r.

M.P.¹

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1642, f. 1, dok. br. 10

1943, prosinac 11. i t q
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 345

(po podatcima primljenim 11. XII. 1943. godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: 9. XII. napadnuta je riznička straža u s. Jesenice (7 km s.z. od Samobora). Jedan rizničar poginuo. 1 ranjen i 3 odvedena¹.

Podr. Krapine: 1. XII. napali su partizani² stražu P.Z.U.V u s. Bednjansko Brdo (7,5 km s.i. od Krapine), Napadaj odbijen uz 26 mrtvih partizana. Vlastiti gubitci: 2 ustaše ranjeni. Plijen: 9 pušaka, 2 lovačke puške i 2 konja sa sedlima.

Podr. Križevaca: Čišćenjem sela u predjelu 5 i 7 km s.i. od Križevaca³ (6. XII.) razbijene manje part, skupine imale su 17 mrtvih i 6 ranjenih.

Podr. Bjelovara: U borbi kod s. Utiskani (11 km j. od Bjelovara) **part**, su imali 3 mrtva i 1 ranjenog (partizanka). Plijen: 3 puške, 3 bombe i streljivo.

Noću 6/7. XII. borbe kod s. Grđevca (21 km j.i. od Bjelovara). Nestalo je 10 domobrana.

Noću 6/7. XII. part.³ su napali želj. osiguranje kod Slatkog Potoka (21 km j.i. od Bjelovara). Vlastiti gubitci: 17 nestalih.

¹ Okrugli pečat: Štab Žum.-pok. NOP odreda Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

¹ Napad je izveo Žumberačno-pokupski NOP odred, vidi: Dok. br. 138, i Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 137.

² Vidi: Dok. br. 190.

³ Isto.

⁴ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

Događaji na prugama:

Pruga Dugo Selo — Banova Jaruga: 10. XII. teretni vlak naišao na minu kod s. Prečec⁵. 8 vagona oštećeno.

Pruga Zagreb — Sisak: 10. XII. naišao je brzi vlak na minu između ž.p. Greda i Lekenik. Stroj i 1 štitna kola izkliznula⁶.

⁷

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
M.P. glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich⁹, v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

140

1943, prosinac 11.

Karlovac

Izveštaj Velike župe Pokuplje Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o akcijama partizana na području Ozlja, Netretića, Jastrebarskoga i Pisarovine

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA POKUPLJE

Broj: Taj. 1418/1943.

Karlovac, dne 11. XII. 1943.

Predmet: Izvješće za vrijeme od
1. XII. do 10. XII. 1943. g.

- 1.) ŽUPANSTVU PRI POGLAVNIKU
- 2.) MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA,
Tajništvo

⁵ Vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok br. 52.

⁶ Miniranje je izvršio Drugi diverzantski bataljon GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁷ Kao bilj. 4.

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁹ Dragutin

- 3.) GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA JAVNI
RED I
SIGURNOST
- 4.) PREDSJEDNIČTVU VLADE,
na ruke predsjedj. dr. Mandića¹
- 5.) GLAVNOM STOŽERU DOMOBRANSTVA,
Operativni odjel
- 6.) ZAPOVJEDNIČTVU USTAŠKE VOJNICE,
Zagreb
- 7.) MINISTARSTVU VANJSKIH POSLOVA,
Politički odjel

Savezno s okružnicom Ministarstva unutarnjih poslova od 15. siječnja 1942. V. T. br. 11-1-1942. podnosim sljedeće izvješće:

I. Da li na području župe ima pobune?

a.) Kotar Vojnić:

Njemačke vojne snage vrše pothvate na području kotara i prema obavijesti nalaze se njemačke jedinice u Vojniću i Vrginmostu. Uspjeh akcije nije još poznat, pa će se naknadno izvijestiti.

b.) Kotar Topusko:

Njemačke vojne jedinice u svojim podhvatima stigle su u Vrginmost i Topusko. Da li je bilo, borbe sa partizanima i kakav je uspjeh ne može se još ustanoviti, pa će se naknadno izvijestiti.

c.) Kotar Karlovac:

Dne 3. prosinca o.g. uhvaćen je u selu Pravutina, občina Ribnik Ivan Čerjavec, Slovenac od postrojba V. ustaške bojne, pa je na licu mjesta strijeljan.

Isto dana postrojbe X. ustaške bojne, krstareći po području obćine Rečica sukobile su se sa partizanima, kojom zgodom su ubijena 3 partizana.

Dne 4. prosinca o.g. u noći došlo je oko 50 partizana u Gornje Pokupje, koje spada u područje grada Karlovca, pa su se prišuljali mostu na rjeci Kupa, koji spaja cestu Karlovac —Ozalj i most su minirali i digli u zrak. Most je čuvala straža od 24 domobrana, koji nisu dali nikakav otpor.

Dne 5. prosinca o.g. u 9.30 sati na večer naletio je njemački transportni vlak Zagreb — Karlovac blizu Karlovca kod mjesta zvano Lug na postavljenu minu, uslijed čega je poginuo vlakovoda Nikola Ka-

¹ Nikola

rol, te od strane njemačke vojske su poginuli trojica ljudi. Ranjeni su zavirač Marko Sabljarić i trojica njemačkih vojnika. Promet je uzpostavljen drugog dana.

Dne 6. prosinca o.g. oko podne napadnuta je iz zasjede ustaška obhodnja u selu Velika Jelsa, koje spada na područje grada Karlovca, pa je jedan ustaša teže ranjen, a partizani su se odmah razbježali.

Dne 9. prosinca o.g. u jutro kod sela Dure između Ozlja i Bubenjaraca došlo je 30 partizana do željezničke pruge i podmetnuli minu, te su čekali dolazak vlaka. Kako su u to vrijeme prugu nadzirali obhodari Vid Lukačić i Dragutin Rujevčan, partizani su njih uhvatili i odveli sobom. Kako vlak nije dolazio toga dana, partizani su minu izvadili.

U noći između 10. i 11. prosinca o.g. su partizani na cesti Donje Stative —Netretić porezali 13 brzoglasnih stupova i tako prekinuli brzoglasnu vezu s Karlovcem. Te iste večeri su odmetnici u selu Ladešić Draga občina Netretić izveli iz kuće tamošnjeg trgovca Matu Trčića i strijeljali ga.

d.) Kotar Jastrebarsko:

Dne 3. prosinca o.g. su partizani na cesti između Jastrebarskog i Zagreba u blizini sela Goli Vrh, obč. Klinča selo zaustavili samovoz, vlasništvo Kralja iz Jastrebarskoga, jedan teretni samovoz, vlasništvo Stjepana Klemenića, iz Jastrebarskoga, te jedan teretni samovoz vlasništvo Gradske občine grada Karlovca, te sve samovoze prisilili, da voze prema Plješivici. Istoga dana je teretni samovoz Stjepana Klemenića neoštećen vraćen, dok su ostali samovozi pridruženi po partizanima.

Dne 6. prosinca o.g. u jutro kod sela Breznika na cesti Jastrebarsko—Karlovac su dočekali 60 partizana njemačku samovoznu kolonu i pripucali na istu, te su tom prilikom ranili tri vojnika. Istoga dana su partizani njih 50 u selu Donja Rieka, obč. Jastrebarsko zapalili ciglanu i ostale zgrade koje su vlasništvo Poljaka Vladimira iz Jastrebarskoga. U selu Donja Rieka su tada partizani odveli jednu kravu, jednoga konja sa kolima, vlasništvo državnog rasadnika i svu odjeću upravitelja rasadnika Milana Njezića.

Dne 7. prosinca o.g. u jutro je straža njemačke posade u Klinča selu blizu željezničke postaje Zdenčina primietila oko 30 odmetnika, pa je najprije njih raketom osvietlila i onda otvorila na njih vatru, nakon čega odmetnici su se razbježali, ostavivši jednu ubijenu partizanku, kod koje je pronađena jedna njemačka laka strojica i 40 komada naboja.

Dne 8. prosinca o.g. u jutro u 8 sati je oklopni vlak na pruzi između željezničke postaje Zdenčina — Horvati naišao na minu, koja

je eksplodirala čim je vlak preko iste prešao. Nakon eksplozije neoštećen oklopni vlak vratio se do razorene pruge, kojom prilikom su partizani otvorili pušчанu vatru, pa je tom zgodom jedan ustaški zastavnik ranjen.

e.) Kotar Píсарovina:

Ustaška posada, obranbenog zdruga čuvala je mjesto Kupinec, kamo se je preselila Kotarska oblast iz Píсарovine, pa kako je navedena posada prema nalogu Viših vojnih vlasti napustila Kupinec, to je i činovništvo kotarske oblasti napustilo Kupinec, pa će kotarska oblast u Jastrebarskom privremeno vršiti poslove Kotarske oblasti Píсарovina, jer je sada cjelokupno područje Píсарovinskog kotara u rukama partizana.

II. Da li postoji razdvajanje između vođe pobune i grkoistočnog življa?

U tom pogledu nije zabilježena nikakva promjena na bolje.

III. Kako se razvija suradnja naših građanskih vlasti sa zapovjedništvom njemačke vojske?

Suradnja postoji, a naročito se, u gradu Karlovcu čini sve, da se pronađu nastambe za urede i stanove njemačkih častnika.

IV. Kako se drže njemačke vojne vlasti prema pobunjenicima, a kako prema našim građanskim i vojnim vlastima?

Njemačke vojne snage bore se bez kompromisa protiv partizana i pokazuju dobru volju za suradnju sa predstavnicima naše vojske kao i sa predstavnicima naše državne vlasti.

V. Kako se razvija rad na smirenju i sa kakvim uspjehom?

Stanje nepromjenjeno.

VI. Kakva je uobće javna sigurnost našeg življa na području ove Velike župe i što su vojne snage poduzele u tom pogledu?

Njemačke vojne snage kao i naše vojne jedinice poduzimaju podhvate na području kotara Vojnić i Vrginmost, koje su akcije u toku, pa će se rezultat javiti u slijedećem izvješću. Inače javna sigurnost nije poboljšana.

VII. Kakvo je raspoloženje naroda?

Stanje bez promjene.

VIII. **Možebitnosti:**

Odpada.

Moli se ovo izvješće primiti na znanje.

Za Poglavnika i dom spremni!

Veliki župan:
(Dr. Nikola Tusun)
Dr. Nikola Tusun, v.r.

M.P.²

M.P.³

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NDH, kut. 217, f. 13, dok. br. 31

141

1943, prosinac 13.

Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o borbi protiv partizana kod Štefanja i diverzije na pruzi Zagreb—Sisak

» VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 347

(po podacima primljenim 13. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Čazme: 10. XII. u borbi kod s. Štefanja (11 km j.i. od Čazme) naša jedna sat u razviđanju napadnuta je od premoćnih part, snaga i imala 1 mrtvog, 3 ranjena, 3 častnika, 5 dočastnika i 40 domobrana nestali. Gubitci Njemaca: 3 mrtva, 1 ranjen, 1 dočast. i 6 vojnika nestali.¹

²

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Velika župa Pokupje Karlovac

³ Zaprimni pečat Ministarstva unutarnjih poslova — Nadzorni odjel, br. 4265, od 21. XII 1943. godine.

¹ Opširnije vidi: Dok. br. 190.

² Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

Događaji na prugama:

Pruga Zagreb —Sisak: 12. XII. između ž.p. Greda i Lekenik teretni vlak naišao na minu. 3 kola izkliznula.

• • .3

M.P.-4

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich,⁵ v.r.«

Original, strojopis

Sing., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

142

1943, prosinac 14.

Izveštaj zamjenika političkoga komesara Zagrebačkoga partizanskog odreda Okružnom komitetu KPH Zagreb o radu i brojnom stanju partijske organizacije

Š T A B
ZAGREBAČKOG N. O. P. ODREDA
HRVATSKE
A-br. 66/43
14/XII 1943. g.

OKRUŽNOM KOMITETU K. P. H.
ZAGREB

I z v j e š t a j
O radu i stanju K. P. u Zagrebačkom N. O. P. Odredu

I. Organizaciono stanje Partije:

- a) Jedinica Štaba Odreda imade 7 članova Partije, od toga su 3 radnika, 2 namještenika i 2 intelektualca. Štavska jedinica održavala je redovito svoje partijske i radne sastanke.

³ Isto.

⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁵ Dragutin

b) **I Bataljon:**

Štabska jedinica broji 5 članova Partije. Socijalni sastav jest 4 radnika 1 namještenik. Ova jedinica održavala je također redovito partijske i radne sastanke.

c) Bataljonski biro sastoji se od 4 člana, koji su svi radnici. Bataljonski biro nije održavao redovito svoje sastanke, jer još uvijek nije shvatio svoju dužnost, pa uslijed odsutnosti ovoga Bataljona od Štaba odreda, koja je trajala cijeli mjesec dana iz razloga niže navedenih, nije se mogla nad ovim propustom vršiti kontrola.

d) I četa ovog Bataljona odnosno četna jedinica imade 7 članova Partije od toga 4 radnika, 3 seljaka. Ova jedinica održavala je redovito svoje sastanke.

e) Jedinica II čete imade 7 članova Partije, od toga 3 radnika i 4 seljaka. Ova jedinica održavala je redovito svoje sastanke.

f) Jedinica III čete imade 4 člana Partije, od toga 3 radnika i 1 intelektualac. Ova četa također je održavala redovito svoje sastanke.

Prema tome broj članova Partije u ovom Bataljonu računajući i Štab Bataljona iznosi ukupno 23 člana, od toga 14 radnika, 7 seljaka i 1 namještenik, te 1 intelektualac.

g) Izvan ovog Bataljona nalazi se u ovom Odredu još 8 članova Partije, koji su došli natrag sa Štabom ovoga Odreda iz bivšeg II i III Bataljona koji su ušli po naređenju Zone u sastav novo formirane Brigade »MATIJE GUBCA«. Od toga su broja 5 radnika i 3 seljaka.

Ukupni broj članova Partije u ovome Odredu iznosi sada 38, od toga 22 radnika, 10 seljaka, 3 namještenika i 3 intelektualca.

II. Kandidati:

a) U I četi I Bataljona imade 5 kandidata, od toga 3 radnika, 1 seljak i 1 namještenik.

b) U II četi imade 8 kandidata, od toga 5 seljaka, 2 radnika i 1 namještenik. Prema tome ukupni broj kandidata u ovom Odredu sada iznosi 13, od toga 5 radnika, 6 seljaka i 2 namještenika.

Rad sa kandidatima bio je priličan, jer su sa istima održavani često sastanci i bili su zaduženi sa raznim zadacima.

III. SKOJ:

a) Bataljonski Komitet SKOJA sastoji se iz 4 člana i svi su radnici. Komitet radi dobro i održaje redovito svoje sastanke.

- b) Skojevska grupa u I četi broji 11 Skojevaca, od toga 6 radnika, 4 seljaka i 1 intelektualac.
- c) Skojevska grupa II čete broji 13 Skojevaca, od toga 7 radnika, 4 seljaka i 2 intelektualca.
- d) Skojevska grupa u III četi broji 9 Skojevaca, od toga 7 radnika, 1 seljak i 1 intelektualac.

Prema tome u I Bataljonu imade ukupno 34 Skojevca, računajući ovamo i sekretara bataljonskog Komiteta Skoja, od toga 21 radnik, 9 seljaka i 4 intelektualca.

Rad Skojevskih grupa dobar je i sastanci se održavaju redovito.

Skojevci marljivo proučavaju materijal i izdaju redovito svaki tjedan svoje zidne novine.

- e) Izvan I Bataljona imade u ovom Odredu još 7 Skojevaca, od toga 5 radnika, 1 seljak i 1 namještenik, koji su došli sa Štabom ovog Odreda iz bivšeg II i III Bataljona, koji je otišao u sastav novo formirane Brigade.

Ukupni broj Skojevaca u ovom Odredu iznosi: 42 računajući i sekretara Skoja u Odredu. Od toga 27 radnika, 10 seljaka, 4 intelektualca i 1 namještenik.

Napominjem, da u III četi I Bataljona nema kandidata, jer je ista nedavno formirana.

Kako je već napred napomenuto II i III Bataljon otišli su prema naređenju Zone u sastav novo formirane Brigade, jedino smo ostavili u sporazumu sa Zonom nešto komandnog i političkog kadra, da bi prema direktivama Zone mogli formirati II Bataljon.

Štab Odreda postupit će po dobivenim direktivama i sutra t.j. 15. o.m. formirati će II Bataljon iz I Bataljona i boraca i rukovodioca koji su se vratili sa Štabom Odreda natrag.

Svi borci i rukovodioci iz bivšeg II i III Bataljona otišli su u sastav nove Brigade sa zadovoljstvom, gotovo oduševljeni, osim može biti nekih pojedinaca, koji nisu ipak izkazali svoje negodovanje, već su pokušali od Štaba Odreda tražiti, da ostanu u Zagrebačkom Odredu, što im se nije moglo udovoljiti, jer bi se to kosilo sa naređenjem Zone.

IV. Priljeni materijal u studenom 1943. g:

- 19 komada plakati 26 godišnjice Revolucije (mali format)
- 20 komada istih plakata (veliki format)
- 7 komada plakata »Živila Oslobodilačka Crvena Armija Čedo Velikog oktobra.

20 komada (Staljin) brošura Međunarodni karakter Oktobarske
Revolucije (iz Pitanja Lenjinizma).
20 komada brošura »Velika Oktobarska Socijalistička Revolucija
(7 novembar) 1917«.
20 komada brošura »Staljin o velikom Oslobodilačkom ratu«.
62 komada letaka »Narodima Hrvatske i Hrvati i Srbi«.
20 komada brošura »Staljinski Ustav«.
18 komada Rezolucija ZAVNOHA od 14/X 1943 g.
4 komada plakata »Upisujte zajam Narodnog Oslobođenja«.
62 komada Vijesnika.

Sav primljeni materijal razdjeljen je po bataljonima i četama,
te su ga drugovi proučavali i čitali.

I Bataljon održao je jedno političko savjetovanje.

Općenito stanje među borcima u pogledu političke svijesti nije
još uvijek na visini, jer političkim radnicima, a naročito komesari-
ma nije uspjelo obuhvatiti svojim radom sve borce i objasniti im li-
niju NOB, a to s razloga, što još uvijek nemaju dovoljno iskustva u
radu, a nekojima manjka i sposobnost.

Borbenost i disciplina popravlja se i po tim pitanjima stanje je
iz dana u dan sve bolje.

Prilažem brojno stanje, te Nacionalni i Socijalni sastav za cijeli
Odred.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Zamj. politkomesara
Mirko Herak, v.r.

P.S.

Nacionalni sastav: Svi Hrvati, samo jedna Skojevka je Srpkinja i
komandant Odreda.-

Jedinica	Štab [odre- da Kom. sastav	I bataljon		II bataljon		III \mbu- lanta par- tiz.	Ukupno	
		par- tiz.	kom. sastav	par- tiz.	kom. sas.		kom. sas.	par- tiz.
Brojno stanje	5	27	45	171	—	7	50	205
radnika	2	4	8	39	—	2	10	45
seljaka	2	16	10	59	—	2	22	77
SOCIJALN SASTAV		4	22	59	-	2	22	65
namještenika	1	3		9	—		1	12
voj. polit, lica			10	5	-		10	5
intelektualaca			5		-	1	5	1
Srba	1		1		-		2	—
Hrvata	4	27	42	170	—	7	46	204
Slovenaca			2	1	—		2	1
Muslimana					—			
VIACIONA VII SASTAV					—			
Zidova					—			
Čeha					—			
Ukrajinaca					—			
Mađžara					—			
Nijemaca					—			
Talijana					—			
Polit. sripadnost								
Članova K. P.	5	9	23		—	1	28	10
Kand. K. P.			5	8	—		5	8
SKOJ-a		8	10	24	-		10	32
Simpatizera		10	7	139	—	6	7	155
Čl. ost. part.								

Po stanju dne 14/XII 1943.

S.F. S.N.

Zamj. politkomesara
Mirko Herak, v.r.
v.d. komandanta
Čolak Ljubo, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2546

1943, prosinac 14.

Izveštaj komande Moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o radu komande i njenih odsjeka te o teškoćama na koje u radu nailaze

Komanda
Moslavačkog Područja
II. Oper. Zone NOV i POH
broj: 935/43.
14. XII. 1943.

Štabu II. Oper. Zone NOV I POH

IZVJEŠTAJ O RADU KOMANDE I NJENIH ODSJEKA

U posljednjim izvještajima navedeno je da se svakim danom, uslijed povećanja teritorija povećava broj pitanja koja treba da riješava ova komanda.

Da bi se rad olakšao i odteretila sama Komanda uspostavljena je osim Komande Mjesta u Čazmi i Komanda Mjesta u Bereku.

Isto tako uspostavljen je Odsjek za vojne vlasti u pozadini, tako da sva pitanja, koja se odnose na rad i potrebe straža idu preko šefa tog Odsjeka. Isto tako kontrolira on rad straža sa dva kontrolora, koja su također uspostavljena u toku posljednjih petnaest dana.

Kontrolori stalno obilaze straže i paze na disciplinu kod samih straža i uopće njihov rad. Naročito je posvećena pažnja kretanju sumnjivih lica na području ove komande i zadržavanju partizana pojedinih jedinica kod svojih kuća bez odobrenja njihovih jedinica.

Izdano je naređenje, svim stražama, da se svi, koji se kreću bez propusnica imaju dopratiti u Komandu, kako bi se spriječilo kretanje neprijateljskih elemenata po našem području.

Straže su pojačane sa drugovima, koji su mobilizirani i na komisijama ocjenjeni kao sposobni samo za pozadinsku službu.

Osnovano je teško odjeljenje sa tri teška mitraljeza. Rad toga odjeljenja, kako je već navedeno u vojno-pozadinskom izvještaju, ograničio se je za sada na uvježbavanje u rukovanju oružjem.

Straža iz Bršljanice prešla je u Rogožu, a iz G. Jelenske je jedna desetina odnosno 15 drugova prebačeno u Stružac. Straža iz Selišta prešla je također u novu bazu Kletište.

U pogledu zdravstvenog stanja boraca, nema do sada pojava te-
žih oboljenja niti zaraznih bolesti.

Rad u samoj komandi još je uvijek otežan time, što pojedini ci-
vili dolaze sa stvarima odnosno pitanjima, koja po svojoj prirodi
spadaju na N.O.O.-e dolaze u Komandu Područja, usprkos mnogih
uputa, koje su im u tom pogledu dane od strane ove komande a i od
strane Kotarskih N.O.O.-a.

Mnogi su se obraćali na Komandu radi propusnica za uporišta
u pogledu nabavke soli. To pitanje je riješeno tako, da Kotarski
N.O.O.-i dostave popis jednog ili dvojice iz svakog sela, koji su naj-
povjerljiviji, kojima se izda propusnica, da oni dobave sol za cijelo
selo.

Isto tako koče takovi ljudi sa raznim molbama, nisu rijetki slu-
čajevi da i sami N.O.O.-i šalju razne molbe i dopise na Komandu
Područja, a trebali bi ih slati na Kotarske N.O.O.-e, administrativni
rad u komandi, jer se odgovaranjem na takove dopise izgubi mno-
go vremena.

Da se to u buduće spriječi izdat će se jedan proglas preko
N.O.O.-, da se sve molbe i u koliko se odnose na Komandu Područja
imaju dostavljati preko Općinskih odnosno Kotarskih N.O.O.-a.

Rad u Komandi Mjesta Čazma još ne funkcionira pravilno, jer
je tek nedavno uspostavljena, a i zbog nedovoljnog broja potrebnih
drugova. Rad se sastoji u glavnom u sređivanju prilika u samoj Čaz-
mi, dok straže kontroliraju sektor i suzbijaju šverc.

Do sada su uspostavljene pekarska i mesarska radionica, dok za
ostale kao postolarsku, krojačku itd. nemaju još potrebnog alata,
ali i one će biti uskoro uspostavljene.

Rad u Komandi Mjesta Dubrava također nije potpuno sređen iz
istih razloga kao i kod Komande Mjesta Čazma tj. zbog nedovolj-
nog broja ljudstva.

Što se tiče njihove intendanture, mnogo je bolje razvila svoj rad
od ostalih dviju komandi Mjesta, obzirom na dulje postojanje te
Komande, tako da već imaju radionicu za popravak obuće i krojač-
ku radionicu.

O radu Komande Mjesta Berek nemožemo dati detaljniji iz-
vještaj jer je tek pred par dana uspostavljena, te se njezin rad do
sada sastojao u . . . '

Kopija, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 28

¹ Na ovome je mjestu dokument oštećen te mu nedostaje kraj.

1943, prosinac 14.

Izveštaj Inicijativnoga okružnog odbora AFŽ Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkom i organizacijskom stanju te o radu sa ženama u okrugu

Inicijativni okružni odbor
Antifašističke fronte žena
Okrug Zagreb
14. XII 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU ZAGREB

IZVJEŠTAJ

10. i 11. ovog mjeseca održan je sastanak našeg odbora. Na sastanku su bile prisutne 4 drugarice, i to: Verica¹, Darinka², Tonka³ i Strina⁴, dok je drugarica Danica⁵ izostala, jer je otišla na konferenciju AFŽ-a u Pokuplje, a drugarica Ljubica⁶ je otišla na konferenciju Oblasnog AFŽ-a. Sastanak otvara drugarica Darinka, a održava se pod ovim dnevnim redom:

1. Politička situacija vanjska i unutarnja
2. Politička situacija sa terena (izveštaj po kotarevima)
3. Stanje organizacije
4. O prošlim zadacima
5. O zadacima, koje smo dobili od Glavnog odbora⁷
6. Dopisnička služba
7. O kursu
8. O kotarskoj konferenciji
9. Proučavanje materijala
10. Kritika
11. Razno.

¹ Lakuš-Plašć

² Šimunjak-Vukelja

³ Jelka Gluhak

⁴ Barica Glavač

⁵ Rušec

⁶ Kovačić

⁷ AFŽ Hrvatske

1. POLITIČKA SITUACIJA, vanjska i unutarnja

Političku situaciju vanjsku i unutarnju daje drugarica Darinka. Ona u kratkim crtama prikazuje velike uspjehe nepobjedive Crvene Armije, i ostale događaje u svijetu, nadalje o razvoju naše narodno-oslobodilačke borbe, o godišnjici stvaranja AVNOJ-a, o uslovima pod kojima je stvoren i o novoobrazovanom vijeću, tj. o stvaranju Nacionalnog komiteta, koji imade sva prava privremene vlade.

2. POLITIČKA SITUACIJA SA TERENA (Izvještaj po kotarevima)

KOTAR DUGO SELO

U tom kotaru dogodile su se zadnje vrijeme velike promjene. Veliki dio toga kotara bio je već nekoliko mjeseci gotovo oslobođen, ali sada je u njemu nastala velika reakcija. Banda se već nekoliko tjedana nalazi u mjestu Rugvici na Savi, tako da nam je sada teže i prebacivanje, jer je cesta uzduž Save bila u našim rukama, dok sada banda ima u sredini svoje uporište. Iz početka je banda mirovala nekoliko dana, tako da narod stekne u nju povjerenje, a sada izlazi u neka obližnja sela i pljačka. Tako su 2 puta bili u selu Oborovu, gdje su ih naši dočekali, razvila se borba i banda se je uz gubitke morala povući. Narod za vrijeme nadiranja bande bježi, ali kad se banda povuče, vraća se svojim kućama. Izgleda da su ljudi malo došli k svijesti, jer govore, da neće biti slobode tako dugo, dok se svi ne dignu u oružanu borbu, ali uza sve to ipak se mobilizacija vrlo slabo pokreće. Djelomično se osjeća rad pete kolone, što se vidi po tome, kad neki govore, da banda ne bi dirala u sela, da u njih ne zalazi naša vojska. Izgleda da je tome mnogo kriv i Predavec⁸, koji je prije nego je otišao u Liku govorio ljudima neka ne idu u vojsku, nego se radije doma sakrivaju. On kaže, svojega sina ne pusti u našu vojsku, jer bi mu se drugi smijali. Narod većinom mrzi bandu ali ima i takovih, koji izgleda da se vesele jer se osjećaju sada slobodniji, jer sada trgovina i šverc gotovo cvate, a to naročito zapadno od Rugvice, gdje je teža naša kontrola. Dnevno se voze u Zagreb kola za kolima živežnih namirnica. Čak i članovi NOO-a švercaju, što je i opet mnogo krivnje na Predavcu koji je rekao, da ako seljak proda svoje proizvode, da to nije šverc. I on je poslao svoju ženu u grad na tržište s robom.

U općini Bregi se također osjeća rad pete kolone. Kad su ljudima nuđene obveznice zajma narodnog oslobođenja, mnogi su rekli,

da ne trebaju naših papira. Kad dođe banda, kažu ljudi da im neće ništa, ako nema naše vojske. U selo Prečec je došla banda i ljudi su se izgleda s njom združili, jer kroz svoje selo ne puštaju nikakove pošte, a niti hoće prebacivati drugove. Žene imadu volju za rad i još više bi radile da ih muževi ne koče u radu. NOO-i su slabi pa je i na njima dosta krivnje, što je tako slab politički rad.

U općini Oborovo je bilo 2 puta borbe i narod je zastrašen. Mnogi su se razbježali iz onih sela, preko kojih je prešla banda i u tim selima je rad sasvim zatajio. Žene su politički u toj općini dosta na niskom stupnju. Jedna kotarska odbornica AFŽ-a neće više vršiti svoju dužnost, jer joj je izgorila štala, kad je bila u selu borba.

O Mačeku narod uopće više i ne govori, ali se ipak nađe još domaćih kočničara, HSS-ovaca. Londonsku izbjegličku vladu također nitko ne spominje. Uspjesima naše narodno-oslobodilačke vojske i Crvene Armije se vesele, jer misle da će time rat skoro svršiti, pa oni neće trebati ići u borbu. O domaćim HSS-ovcima, koji su stupili u našu borbu jedni kažu da su bili uvijek među prvima, pa to treba da budu i sada, dok drugi za njih kažu, da su ušli u borbu da spasu glave.

KOTAR ZAGREB

U gotovo cijelom zagrebačkom kotaru banda danomice pravi strašan teror. Ceste su racije i hapšenja po svim mjestima toga kotara. Banda se uselila u sve državne zgrade i svakodnevno nadire u okolišna sela, gdje pljačkaju, ubijaju, vješaju i prave ostala krvoločva. U zadnje vrijeme su pala 2 naša politička radnika, od kojih je u selu Borčecu, općina Vrapče jedan obješen, a oko vrata mu je bila cedulja »Što sam saradivao s partizanima«. Isti je bio član okružnog NOO-a. Kad dolazi banda, narod bježi u šume i sakriva se, a kad se banda povuče, vraćaju se svojim kućama. Mobilizacija je i u tom kotaru zastala. Rad HSS-ovaca se u tom kotaru ne osjeća, jedino se čuje da se u sesvetskoj općini pojavljuje bijela garda, ali to još nije potvrđeno.

Žene rade sve što se od njih traži, ali se nije s njima dosta radilo politički, a posljedice toga se sada osjećaju, jer ih je teško dobiti u odbore. Na sve načine se izgovaraju: da nemaju vremena, da one i tako pomažu i čemu je potrebna organizacija itd, no uglavnom izgleda da se boje ako uđu u organizaciju, da će morati ići u vojsku. Naročito je teško sa ženama općine Sesvete, koje već davno daju pomoć, a da nisu bile u organizaciji, jer tamo nije ni jedna od naših drugarica prije radila i sada kad se tamo osnivaju odbori, njima je teško ući u njih.

U selu Trstenik, općina Sesvete, su lijep primjer dale tri starice, koje su ušle u odbor govoreći da će one — iako su već stare — dati svoj udio u borbi i učiniti ono što se od njih traži. To je imalo dobar utisak i na mlađe, te ih se je odmah nekoliko javilo da hoće ući u odbor i raditi.

Iako je to siromašan kraj, te se nema ništa nositi na tržište, ipak ima još pojava šverca i to nose u grad hranu za sol i ostalu robu. O Mačeku govori narod da je izdao hrvatski narod još za vrijeme Jugoslavije, pa nije čudo da i sada nije uz narod. Londonsku izbjegličku vladu uopće ne spominju, ali se boje, da nam ne bi Engleska nametnula svoju vlast. Svi govore, da je engleska reakcija kriva, što još nije otvoren drugi front i kažu, da će Sovjetski Savez pobijediti i bez otvaranja drugog fronta. Općenito se vesele uspjesima naše vojske i pobjedama Crvene Armije.

KOTAR SV. IVAN ZELINA

U ovom kotaru nije reakcija tako jaka kao u ostalim kotarevima ovog okruga, ali su zadnje vrijeme i ovdje sve češća nadiranja bande, tako da izgleda banda želi cijelu okolicu Zagreba očistiti od partizana. Uza sve to je mobilizacija u našu vojsku vrlo slaba i narod traži da dođe jedna veća formacija naše vojske, koja će sve prisilno mobilizirati. Kad dođe, narod pita gdje su partizani da ih brane. Oko mjesta Zitomira se je situacija tako pogoršala, da je zadnje vrijeme otišlo nekoliko ljudi u ustaše. Isti su prije s nama saradivali i sada sve bandi odaju. Bili su i prije ustaški nastrojeni i uvukli su se u naše redove, kako bi mogli što više saznati i odati bandi.

Kad dolazi Rohan,⁹ član ZAVNOH-a, ljudi kažu da je on kapitalista i što će im takvi još i danas komandirati. Istaknutih HSS-ovaca u tom kotaru nema, ali ipak se i ovdje pojavljuju kočničari. Tako je u selu Crkvena Ves predsjednik mjesnog NOO-a rekao, neka ljudi čuvaju zaštitaske šešire, jer će im trebati. Maček će prema njegovom pobijediti, no i Pavelić će i dalje postojati. Predsjednik NOO-a u Gornjoj Glavnici, također HSS-ovac rekao je kad je došla banda, da nezna da li će biti što od našega pokreta, jer banda ima toliko snage.

Žene su prilično svjesne, vole našu vojsku, veliku mržnju gaje prema ustašama i rado bi saradivale u borbi, ali muškarci ih koče u radu i ne daju im da idu na sastanke AFZ-a. Muškarci kažu, da je dosta da oni saraduju u borbi, čemu bi još radile i žene, koje i tako neće ništa napraviti. I sami NOO-i koče rad ženama, ne dozvolivši

⁹ Vjenceslav

im da ulaze u njih, iako ima sposobnih i borbenih žena. Potrebno bi bilo mnogo više političkog rada sa strane naše, a i sa strane NOO-a.

KOTAR STUBICA

U tom kotaru je tako strašna reakcija, da se naši drugovi uopće ne mogu kretati, osim u općini Bistra i iz te općine samo imamo izvještaj. Neki drugovi su pokušavali raditi i u drugim općinama, ali su pali u ruke bandi jer su po svim selima svaki dan racije i hapšenja. Narod je strašno zastrašen, jer banda neprestano pljačka i ubija. Bilo bi uopće nemoguće održati kakav sastanak, jer su i žene zastrašene i ne bi se htjele sakupiti. Na nekim mjestima, kad su ustaše opljačkali, došli su Njemci i rekli, da su ustaše pljačkaška banda i da će ih oni prisiliti, da vrate sve što su opljačkali. Time misle steći povjerenje kod naroda.

Naša drugarica je radila sama u općini Bistra. Mobilizacija u toj općini je prije bila dobra, ali sada je dosta slaba. Narod je uvjeren u našu pobjedu i veseli se našim uspjesima i željno očekuju da dođu partizani sa velikim snagama i da potjeraju bandu.

Iz toga kotara je oko 40 ljudi prisilno otišlo u domobrane, jer je banda pohvatala familije i rekla, da će sve poubijati, u koliko mladići ne dođu u vojsku. Nekoliko ih je otišlo u ustaše, a isti su imali prije veze sa partizanima i sada daju bandi podatke o našem radu.

U cijelom kotaru bi trebalo sav rad svesti na posve ilegalne uslove, kao što su bili u početku borbe, jer inače je rad posve nemoguć.

ORGANIZACIONO STANJE

Radi strašne reakcije u cijelom okrugu rad u zadnjih mjesec dana se nije ni na organizacionom pitanju ni malo proširio, čak su se neki odbori koji su bili novoformirani raspali. One direktive koje nam je dala drugarica Neva¹⁰ nisu još gotovo nikako sprovedene, baš radi neprestanog nadiranja bande. Rad je zastao malo i radi toga, što su drugarica Verica i Danica bile na kursu 14 dana, a drugarica Danica još ni danas ne radi, jer je otišla na okr. konferenciju AFŽ-a Pokuplje. Drugarica Ljubica je već gotovo mjesec dana odsutna, pa je sav rad ostao na drugaricama: Darinki, Tonki i Strini, no sada je i Darinka otišla na kurs. Dakle, organizaciono stanje je gotovo nepromijenjeno, ali ćemo ga ipak navesti kakovo je.

¹⁰ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

Kotar Dugo Selo

Kotarski odbor (biran na konferenciji) od 15 članica sastaju se redovito svakih 14 dana na 2 dana. Prvi dan je sastanak, a drugi proučavanje materijala. Sve drugarice još nisu posve dobre, ali preko polovice ih je pravilno shvatilo dužnost kotarskog rukovodioca. Odbor se je dosta osamostalio. Rad mu se sastoji u prosjećivanju nižih odbora i da se politička situacija malo izmijeni, kotarski odbor će brzo učvrstiti i osamostaliti niže odbore i podići ih politički, jer se njihov rad još uvijek sastoji uglavnom u sabiranju pomoći, dok sada za vrijeme nadiranja bande uopće ništa ne rade. Trebat će opet mnogo upornog rada, da se sve stavi na prijašnji nivo, a tek onda ih podići, da se potpuno osamostale. Imade 4 općinska odbora od 28 članica. Imade 41 mjesni odbor od 238 članica.

Kotar Zagreb

Postojeći Kotarski odbor se još do sada nije sastao i prema tome nije dobivao od nikoga direktive, ni ništa radio. Sada će ući u njega jedna drugarica, koja je svršila kurs i neće se baviti svojim privatnim poslovima, pa će se vjerojatno — ukoliko neće biti i prevelika reakcija rad ipak pokrenuti. Nastojat ćemo da damo u taj kotar još bar jednu drugaricu. Imade 1 općinski odbor od 8 odbornica. Imade 32 mjesna odbora od 138 odbornica.

Ti se odbori, kako smo već gore spomenuli nisu radi nadiranja bande mogli politički podići ni osamostaliti i još uvijek rade samo na sabiranju pomoći.

Kotar Sv. Ivan Zelina

Kotarski odbor još nije formiran, ali ćemo ga u najskorije vrijeme moći formirati. U njega će ući 2 drugarice, koje su svršile kurs i stupile u ilegalnost i 2 domaće seljanke, a onda ćemo nastojati da se formiraju u ovim općinama općinski odbori, jer je do sada samo u općini Kašina. Imade 18 mjesnih odbora, od kojih se 11 redovito sastaje, a ostali su vrlo slabi. Ukoliko ne bi bila velika reakcija, rad će se u najskorije vrijeme moći proširiti.

Kotar Stubica

Kotarski odbor od 3 članice je formiran, ali se radi reakcije nije više mogao sastati i prema tome se ne zna za njegov rad. Imade 21 mjesni odbor od 98 članica.

Svi ovi odbori se uopće ne sastaju i ne rade ništa, osim u općini Bistra, gdje nema bande. Drugarica Strina je bila u zadnje vrijeme sama u toj općini i uspjelo joj je odbore prilično osamostaliti, tako da se redovito sami sastaju i proučavaju materijal.

Imamo u izgledu jednu drugaricu koja bi mogla ući u kotarski odbor i raditi samo po AFŽ-u ukoliko reakcija malo prestane.

4. PROŠLI ZADACI

Prošli put smo imale za zadatak osamostaliti postojeće odbore, popularizirati ZAVNOH, Atlansku Povelju i SSSR, ali kako je već prije spomenuto, rad se je radi strašne reakcije na političkom i organizacionom polju sveo gotovo na ništa.

5. ZADACI KOJE SMO DOBILI OD GLAVNOG ODBORA

Mi smo drugaricama zadatke poslali pismeno, ali smo ih na sastanku sve zajedno proučile i povele po njima diskusiju. Kada će se moći svi ti zadaci sprovesti u djelo, ovisi o tome, koliko će banda navaljivati u sela, ali očito je da se u onom roku koji smo zakazali neće moći učiniti, jer je već prošlo više od mjesec dana, a učinjeno nije gotovo ništa.

6. O DOPISNIČKOJ SLUŽBI

Iako se već dosta dugo radi na tome, da se uspostavi dopisnička služba, ipak je do sada po tome vrlo malo učinjeno. Nekoliko dopisa je već stiglo, ali bili su takovi, da se ih uopće ne može upotrebiti. Uzele smo si ponovno u zadatak, da što prije poradimo na organiziranju dopisa, kako bismo mogli izdati što skorije list.

7. O KURSU

Od 16. XI — 28. XI trajao je kurs u kojega je bilo upisano 12, a završilo je 9 drugarica. 2 su izostale radi bolesti, a 1 radi obiteljskih razloga. 5 drugarica je prošlo sa vrlo dobrim uspjehom, 2 sa dobrim i 2 sa dovoljnim. Na kursu su bile proučavane teme, koje smo dobili do Glavnog odbora i koje su razrađene. Drugarica Neva je upotpunila i popravila neke nedostatke. Drugarice su prilično svladale materijal, drugarstvo među kursistkinjama je bilo dosta na visini, jedino odnosi između kursistkinja i drugarice nastavnice nisu bili kakovi bi trebali da budu, što je dosta krivnja na samoj nastavnici, koja nije zauzela pravilan drugarski stav. Ona je kao predavač bila dobra, ali nije nastojala da se razvija diskusija. Previše je upotrebljavala učiteljsku metodu, kao u školi. Kursevi se više za sada neće održavati, jer nije nigdje sigurno radi nadiranja bande i zato, što drugarica Lipovska,¹¹ koja je održavala ovaj kurs nije potpuno zadovoljila, pa je poslana na drugu dužnost.

¹¹ Milka Vukelić

8. O KOTARSKOJ KONFERENCIJI

14. XI održana je kotarska konferencija za kotar Dugo Selo. Na konferenciju je došlo oko 400 žena, iako je bilo ružno kišovito vrijeme. Žene su došle iz cijeloga kotara u povorkama i sa pjesmom. Vidjelo se da imaju interesa za konferenciju, ali kasnije, tokom diskusije pokazalo se je, da ih je mnogo došlo na konferenciju, ne da sudjeluju, ne da sudjeluju u biranju svojih kotarskih rukovodioca i da nešto nauče, nego radi zabave.

Dakle, može se reći, da ta konferencija nije uspjela onako kako bi trebalo, ali stanoviti uspjeh je ipak postignut.

Zapisnik sa konferencije i referate ćemo priložiti.

9. PROUČAVANJE MATERIJALA

Proučavale smo članak iz »Naprijed«, »Vijesnika« i »Žena u borbi«.

10. RAZNO

Umnožile smo u 400 primjeraka »Žena u borbi« broj 3-4 i izdali 2.000 kom letaka o suzbijanju šverca.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, AFŽ-8/1112

145

1943, prosinac 15.

Izveštaj Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Povjerenstvu CK KPH za Slavoniju i zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu partijskih i vanpartijskih organizacija, stanju u NOV, te agitaciji i propagandi

OBLASNI KOMITET K.P.H.
za zagrebačku oblast
15. XII. 1943.

Povjerenstvo CK KPH
za Slavoniju i zagrebačku oblast.

Dragi drugovi!

Šaljemo vam izvještaj, koji je u zakašnjenju, jer nismo ni mi pribili na vrijeme izvještaje od Okružnih Komiteta.

Pošto nam je to prvi izvještaj, vjerujemo da će biti i nedostataka u njemu. Izvještaju prilažemo vam i saslušanje uhapšenog Galinca.

Molimo vas, da nam stavite primjedbe na naš izvještaj.
Primitite drugarski pozdrav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Komitet:

OBLASNI KOMITET K.P.H.
za zagrebačku oblast
15. XII. 1943.

Povjerenstvo CK KPH
za Slavoniju i zagrebačku oblast.

Dragi drugovi!

Politička situacija na našoj oblasti odvija se u znaku daljnjeg uklapanja pristaša HSS-a u NOV i sve tješnijeg povezivanja reakcionera, koji se skupljaju oko Mačeka. U posljednje vrijeme pristupio je i narodni zastupnik za kotar Đurđevac, Tomo Vojković i dvojica istaknutih pristaša HSS-a iz Novog Marofa, Jambrec¹ i Ferenčak.² Mnogi funkcioneri HSS-a koji su do sada bili pasivni, ili su čak bili neprijateljski raspoloženi prema NOB dolaze se izvinjavati i spremni su da se aktiviziraju u NOP. Spremni su da daju izjave u kojima će osuditi svoj prijašnji stav. Takav slučaj imamo u Ludbreškom kotaru sa tajnikom kotarske organizacije HSS-a Havajićem.³

Većina pristaša i funkcionera HSS-a prišla je iskreno, što se vidi po njihovom radu, ali ima među njima pojedinaca, kojima nije ležala baš mnogo na srcu NOB, koji su prešli na stranu NOB zato, jer više nisu mogli zadržati mase pod svojim utjecajem i u stavu čekanja. Zamjenik narodnog zastupka Miškine,⁴ Franjo Gaži koji je ujedno i član Okružnog NOO-a Bjelovar, sklon je intriganstvu, čak se usudio da kritikuje pojedine drugove članove KP i Kotarskih Komiteta. Gaži i Matkov⁵ pokušali su indirektno sa obnavljanjem stranke HSS-a na bjelovarskom okrugu. U tu svrhu povezo se Mat-

¹ Andrija

² Stjepan

³ Franjo

⁴ Pavlek

⁵ Marko

kov s raznim ljudima za koje se znade da podržavaju veze sa reakcionarnom klikom oko Mačeka. Jedan od tih je Posavec⁶ iz Babotoka, koji je poznat kao reakcioner čak među samim HSS-ovcima. Gaži i Matkov pokušali su da za to predobiju još jednog člana Okružnog NOO-a, Čičkovića.⁷ U tu svhu iskoristio je Matkov da ode na gospodarsku konferenciju, koja se održava pri ZAVNOH-u, a usput trebao bi da o tim stvarima razgovara i sa Magovcem.⁸ Kada su naši drugovi razgovarali sa Gažijem o tim njihovim namjerama, Gaži je to poricao i čitavu stvar prebacio na Matkova, da je on glavni pokretač za obnavljanje stranke. Kod obojice ovih osjećaju se bolesne ambicije i međusobno rivalstvo, koje smo mi iskoristili na taj način, što smo uspjeli uvjeriti Gažija, da obnavljanje stranke forsiraju pokvarena gospoda iz samog vodstva HSS-a, da bi na taj način osigurali sebi reprezentativne položaje u toj stranci. Tako je Gaži na jednom kotarskom savjetovanju NOO-a po prvi puta pred 120 članova NOO-a oštro napao pokvarenu gospodu na vrhovima HSS-a i njihov pokušaj da razjedine Hrvatski narod. Isto tako zauzeo je oštar stav protiv onih, koji teže ka pomirenju sa ustašama, a poznati su kao pristaše HSS-a.

Već u zadnjem izvještaju primjećeno je, da prilikom pristasa HSS-a u NOP unosi i neka strana shvaćanja. Ta strana shvaćanja najviše se odražuju u pomirljivosti prema ustašama, švercu, odlaganju u uporišta i t. d. Također se primjećuje u nekim NOO-ima, gdje imade više pristasa HSS-a, da ti sastanci nemaju dovoljno oštine u rješavanju konkretnih pitanja, koja se stavljaju pred NOP. Pojedini pristaše HSS-a nisu se još srasli u novoj okolini. Takav slučaj je i sa Franjom Gaži. Razlog da se pojedini pristaše HSS-a osjećaju strani u pokretu, jeste i kruto shvaćanje naših drugova, kako osigurati rukovodeću ulogu našoj Partiji. Navesti ćemo samo jedan primjer kako se naši drugovi odnose prema nečlanovima Partije u NOO-ima. Članovi K.K. Koprivnica, koji su ujedno i članovi Kotarskog NOO-a međusobno šapuću u prisustvu ostalih članova NOO-a. Jasno, da takav odnos prema pristašama HSS-a izazivala nepovjerenje kod istih prema našim drugovima. Pojedinci sa kojima se više radilo i pravilno se odnosilo prema njima, više su se vezali uz NOP i mnogo su aktivniji. Mnogi se čak interesuju kako bi postali članovi Partije. Mi smo ponovno upozorili drugove na pravilan odnos prema pristašama HSS-a i ostalim rodoljubima, koji tek sada pristupaju NOB-i. No i pored tih spletki i stranog shvaćanja, koje unose u NOP pristaše HSS-a, njihovo uklapanje znatno je pridonjelo pokre-

⁶ Tomo

⁷ Tomo

⁸ Božidar

tanju hrvatskih masa u tim krajevima u NOB. Mi smo si postavili, da što više aktiviziramo pristaše HSS-a i da pomoću njih razbijemo reakciju i politiku čekanja.

Nove političke momente kod nas, borba za federativnu republiku Jugoslaviju, federativnu republiku Hrvatsku, borba za zemlju seljacima kod Hrvata je to vrlo dobro primljeno. Kod Srba zapazilo se, da kod njih još uvijek postoji tradicija koja ih veže uz kralja. To je zbog toga što kod njih nije dovoljno raskrinkana bivša Jugoslavija i njezin poredak. Pojedinci prave usporedbu kako je bilo onda i kako je sada. Nov stav prema kralju primili su Srbi dosta hladno i ne vole o tome diskutovati. Približavanje Crvene Armije Poljskoj i Rumunjskoj granici učinilo je snažan dojam na mase, koje gledaju u tome skori slom njemačkog fašizma. Isto tako narod se mnogo oduševljava pobjedama naše NOV. Neizvjesnost koja se zapažala kod hrvatskih masa zbog podržavanja izbjeglica od strane engleske vlade, u velikoj mjeri otklonjena je poslije Moskvske i Teheranske konferencije. Veliko zadovoljstvo osjeća se u narodu što radiostanica London više ne spominje izbjegličku vladu i Dražu Mihailovića, a više govori o NOP i NOV. Ogorčenje koje postoji u narodu zbog netvaranja druge fronte, uputili smo partijske organizacije, da to ogorčenje pravilno kanalištu.

Oslobađanjem većih gradova na našoj Oblasti postavilo je pred nas neke nove probleme, naročito u Koprivnici. Željezničari i činovnici koji su poslije istjerivanja ustaških vlasti iz grada ostali kao suvišni ljudi, pognute glave šecu po gradu. Mnogo se interesuju, kako će oni dalje živjeti bez plaće. Mi smo održali jedan posebni zbor za te dvije profesije, gdje smo im ukazali kako se može jedino riješiti njihov problem. Sve što je zdravo neka stupi u borbu, a za njihove obitelji pobrinuti će se NOO-i. Mnogi od njih nadali su se, da će i dalje primati plaće iz NOF-a. Neki su postavili pitanje, da odu u Zagreb po plaću. Mi smo zauzeli stav, da se u Zagreb ne može ići radi plaće. Učitelji i profesori, koji svojim prijašnjim radom nisu došli u sukob s narodom, nastavili su dalje svoj rad u školama. Za koji dan otvoriti će se i šegrtska škola, koja do sada nije radila. Otvaranje šegrtske škole omogućiti će nam da okupimo radničku omladinu. U gradu radi javna kuhinja, u kojoj se hrane svi učitelji i profesori samci. Život u gradu se normalno odvija; mesnice pune su mesa, a pekare peku u dovoljnoj mjeri kruh. Ovih dana održan je i sajam. Na sajmu bila je veća ponuda nego potražnja, jer je taj kraj vrlo bogat. Oslobodenje Koprivnice bio je veliki događaj za taj kraj. Građanstvo vrlo je lijepo primilo našu vojsku i brzo se saživilo sa njome, što je naročito došlo do izražaja na zboru, gdje je biran gradski

NOO. Narod je klicao vojsci i brigadi,⁹ koja je izvršila napad. Omladina je živo klicala drugu Titi. Pored svih simpatija i borbenog raspoloženja kod omladine, nismo uspjeli provesti masovnu mobilizaciju. U čitavom kotaru mobilisano je nešto preko 400 boraca, od toga oko 200 iz samog grada. Broj mobilisanih u samom gradu ne zadovoljava zbog toga, što se u samom gradu nalazilo oko 700 željezničara, od kojih je vrlo mali broj mobilisan. Razlog da se nije mobilizacija sprovela masovnije leži u tome, što je prije toga u tom kotaru bio vrlo slab politički rad. Željezničare kao i ostalo građanstvo nastojimo aktivirati na razne akcije, na prekopavanje ceste i rušenje pruge. — Prvih dana poslije oslobođenja nije se osjećao rad pete kolone, no sada se opaža njezino djelovanje. Tako su već u nekoliko navrata kidali naše plakate i ispisivali parole po kućama ŽAP.¹⁰ Uspjelo nam je ući u trag i uhvatiti dotičnog, koji je pisao te parole. Uhvaćeni zove se Bzik, a potiče od poznate ustaške obitelji. U Koprivnici uhapšen je Viktor Galinec, poznati funkcioner HSS-a i Radničke komore u Zagrebu. Od uhapšenog Galinca saznali smo mnoge stvari, koje su u vezi sa formiranjem bjele garde, kao i ime-na koji su radili ili bili simpatizeri bjele garde.¹¹ Nekoje od njih smo odmah uhapsili, a oni koji se nalaze još na slobodi, motri se njihov rad. Od Galinca saznali smo i to, da su pripadnici bjele garde spremali sabotazu i napade na naše drugove u gradu.

U zadnjem izvještaju spomenuto je, da borba sa reakcionarima postaje sve žilavija, a njihov rad sve podmukliji. Kako vidite iz ovoga izvještaja, ta borba nastavlja se i dalje s razlikom, da oni pokušavaju da se vežu uz pojedince koji rade u NOO-ima. Takav slučaj imamo i sa Matkovom, koji je sklon tom povezivanju. Oni to čine zato, jer se njihov krug sve više sužuje pristupanjem pojedinih funkcionera i pristaša HSS-a narodno-oslobodilačkom pokretu, a na koje su oni do prije izvjesnog vremena imali utjecaja. Po svemu izgleda, da i ti reakcioneri, koji su do sada stajali izvan NOP i radili protiv njega, namjeravaju, da se uključe u NOP, s jedne strane da bi mogli nastaviti svoj rad unutar samog pokreta, a s druge strane što njihova politika, politika čekanja doživljava neuspjehe. Kako se ti reakcioneri umišljaju, da će oni svojim pristupom u NOP mnogo koristiti daljnjem razvitku NOB-a, vjerujemo, da oni indirektno traže i neke protivsluge, kao što je obnavljanje strane HSS-a. Svi ti spekulanti manevriraju na razne načine. S jedne strane oni nastoje da otupe oštricu u borbi, koja se vodi protiv njih na taj način, što Podržavaju neke veze s našim drugovima koji se dadu zavaravati

⁹ Dvadesetprva (Druga) brigada Dvadesetosme udarne divizije NOVJ.

¹⁰ »Živio Ante Pavelić«.

¹¹ O tome vidi: AIHRPH, NV-8/597.

kao da će oni u najskorije vrijeme pristupiti NOB-i, i zbog toga se ih dovoljno ne napada u našoj štampi kao neprijatelje NOB-e i kao nosioce politike čekanja. S druge strane međusobno udružuju se svi ti reacioneri podržavajući stalne veze sa Kemfeljom¹² i Košutićem¹³. Tako ujedinjeni povezuju se s ustašama i zajednički rade na formiranju bijele garde. Element koji se regrutira u bijelu gardu većinom su aktivni ustaše ili oni ustaše, koji su se prije izvjesnog vremena kao takovi pasivizirali. Njihova aktivnost primjećena je u kotaru Novi Marof u selu Gornja Rijeka, gdje su sa partizankama na glavi uspjeli pobiti 14 naših drugova iz udarne grupe. To su izveli tako što su proširili po selu vijest da dolazi banda i pozvali naše drugove na položaju riječima: »Idemo braniti selo«. Drugovi su se odazvali i tamo su ih poubijali. U selu Bisag pronašla je XXI. brigada 4 teška mitraljeza i 40 gunjeva, koji su pripadali bijeloj gardi. Organizatori pobjegli su u uporišta, a poznati su kao HSS-ovci. Oni vrše i druge akcije; kao zasjedu našim kuririma, u čemu su imali uspjeha, jer su nam pobili već nekoliko kurira. Upadaju u kuće naših simpatizera, pišu prijeteća pisma NOO-ima ili dolaze u sela u partizankama i bacaju oružje sa riječima »dosta nam je borbe« i pričaju razne bljuvotine o partizanima sa ciljem, da bi odvratili narod od borbe. Glavni organizator bijele garde jeste Ing. Pavišić¹⁴ iz Zagreba. Također šire parole, da partizana ima tri vrste: partizani koji su komunisti, partizane Srbe, a partizani Hrvati da su svi za Mačeka. Dalje šire vijesti kako će među njima doći do obračuna i kako je Hrvatima najbolje ne ići u partizane.

Četničke tendence postoje u nekim djelovima bjelovarskog kotara, općina Farkaševac i u srpskim selima oko Kalnika. U općini Farkaševac čuju se čak parole »Oj Hrvati«. U svim tim selima gdje su primjećene te parole, kako politike čekanja, tako i četničke parole većina naroda nije upoznata sa ciljevima NOB, jer je u tim selima i najslabiji politički rad. Ima i drugih razloga za takovo stanje, a to je pomirljivost koja se osjeća na čitavoj fronti i prema jednim i prema drugim neprijateljima NOB. Nije rjedak slučaj, da se baš u tim selima kada nema naše vojske ustaše slobodno kreću u malom broju, pa čak i pojedinci. Odilaženje u uporišta, kretanje raznih švercera, potajno dolaženje ustaša iz uporišta svojim familijama, upućivanje omraženih ustaša u NOV, a neki su se čak uvukli u NOO-e. Sve to karakterizira pomirljivost prema neprijatelju. Isto tako daje materijala za rovarjenje neprijatelja naše borbe. Skrenuli smo naročitu pažnju Partijskim organizacijama, da se više zainteresiraju za sta-

¹² Duka

¹³ August

¹⁴ Zvonimir

„je u tim kotarevima, da se održavaju zborovi na kojima će se narod upoznati jasno sa ciljevima današnje borbe i ciljevima reakcije i parolama, s kojima se oni služe. Predvidjeli smo i čišćenje terena od pete kolone. Štabu Zone predložili smo, da se formira jedinica B.P.K.¹⁵ Upozoriti ćemo familije, koje održavaju vezu sa ustašama iz uporišta, da prekinu tu vezu; ukoliko to ne će učiniti poslije naše opomene, iseliti ćemo ih u uporišta. Kampanjom za čišćenje terena od pete kolone za popravljavanje političke situacije provesti ćemo preko svih antifašističkih organizacija.

Osim ovih problema sve se oštrije postavlja problem soli i prehrana siromašnih krajeva u Zagorju. U Zagorje poslati ćemo 2 vagona žita i povesti ćemo akciju za daljnje razmjenjivanje vina iz tih krajeva za hranu iz ostalih bogatijih krajeva. U nekim zagorskim krajevima, okolica Lepoglave pojavio se uslijed slabe prehrane trbušni tifus, koji je zauzeo velike razmjere u tom kraju.

Proslava Oktobra protekla je u znaku pojačanih akcija na pruge i ceste, u kojima je učestvovao u velikom broju narod. Održano je veći broj zborova na čitavoj Oblasti. Na jednom zboru u selu Preseki, kotar Dugo Selo bilo je prisutno preko 3000 ljudi. U masovnom učestvovanju naroda u akcijama za proslavu Oktobra, naročito se istakao bjelovarski okrug. O toku proslave i uspjehu sa ostalih okruga nemamo izvještaje. O političkoj situaciji važno je spomenuti, da se na čitavoj oblasti premalo isticalo našu Partiju kao organizatora u NOB-i. Isto tako nije dovoljno isticana uloga Sovjetskog Saveza u današnjem ratu i kao našeg najboljeg saveznika, koji nam u ovoj borbi pruža najveću pomoć i kao zaštitnika svih malih naroda.

U posljednje vrijeme osjeća se pojačani teror okupatora u Hrv. Zagorju, na čitavom Krapinskom okrugu. U selu Jesenju popaljeno je 35 kuća sa svim gospodarskim zgradama; poklano je 45 ljudi najvećim dijelom žene i djeca; muškarcima uspjelo je pobjeći. To su učinili ustaše za odmazdu, što je Zagorski Odred ubio 45 ustaša i više ranio, koji su osiguravali put Paveliću prilikom njegova posjeta Lepoglavi. Među ubijenim ustašama, ubijen je jedan pukovnik. Pojačani teror osjeća se i na sisačkom kotaru, gdje je neprijatelj također popalio selo Željezna. Na Krapinskom okrugu za sada su najgušća neprijateljska uporišta; ukupni broj iznosi 15. Jačina uporišta je od 150 do 300 ljudi.

Potrebno bi bilo da su u taj kraj upute jače jedinice, jer bi se tu moglo neprijatelju zadati osjetljive udarce, a zarobila bi se velika količina oružja, a politička situacija znatno bi se popravila. Uslijed neprijateljskog terora i nedovoljnog političkog rada iz Zlatarskog

¹⁵ »Bataljon protiv pete kolone«.

kotara otišlo je 200 ljudi u neprijateljsku vojsku, a u sisačkom kotaru 80. U tim krajevima ustaške vlasti vrše pripreme za mobilizaciju vojnih bjegunaca. Najprije pokušavaju se izmiriti sa narodom, obećavaju mu sol uz uvjete, da poprave prugu. U isto vrijeme poduzimaju i represalije nad vojnim bjeguncima. U zagorskom okrugu u posljednje vrijeme mobilisano je 210 boraca za našu vojsku.

Mobilizacija provodi se u glavnom na dobrovoljnoj bazi u svim okruzima. Tendencija za prisilnu mobilizaciju još nije iskorjenjena i sve organizacije pa i partijske organizacije naginju mobilizaciji sa pozivima. U posljednji mjesec dana mobilisano je nešto preko 1500 boraca; od toga Bjelovar oko 500, Čazma 600, Zagreb 150, Krapina 210, Varaždin 90. Od mobilisanih imade oko 90% Hrvata. Prema predviđenom planu za mobilizaciju gornji rezultat ne zadovoljava. Pitanje mobilizacije nije se pravilno shvaćalo kako u partijskoj organizaciji, tako i u vanpartijskim organizacijama. Kada se zašlo dublje u razmatranje o načinu dosadašnje mobilizacije pokazalo se, da su neke ćelije SKOJ-evske grupe i NOO-i bili kočnica u mobilizaciji, zato što su oni u svom selu pozivali u vojsku, a sami ostajali su i dalje kod svojih kuća. Takav način mobilizacije izazvao je ogorčenje u narodu i često puta napalo se Partiju i NOO-e kao sredstvo za izbjegavanje od vojske. Jasno je, gdje su bili NOO-i i partijske ćelije sastavljeni od takovih ljudi, da oni nisu ulagali mnogo truda da narod pozivaju u vojsku, ako oni sami nisu bili spremni da pođu prvi i da povuku ostale u svojem selu. Ipak glavna kočnica za mobilizaciju jeste, što nije raskrinkana politika čekanja u narodu i što narodu nije jasno, kakove posljedice nosi politika čekanja. Mnogi vojni obveznici postavljaju pitanje, da ostanu kao partizani u svome kotaru. Skoro svuda nailazi se na otpor da idu u veće vojne jedinice. Kampanja za stvaranje većih jedinica nastavlja se i u vezi s time izdati ćemo i letak. Mi smo si postavili kao osnovu izvući sve one od kuće, koji su voljni da se bore bilo u kojem kraju i bez obzira u kojoj formaciji. U nekim mjestima osnovati ćemo i manje grupe u koje će ući po nekoliko članova Partije i SKOJ-a sa zadatkom, da ta grupa bude aktivna, da vrši mobilizaciju i da čitavu grupu pripremaju za njezino uključanje u veću vojnu jedinicu. Nadalje u planu za mobilizaciju predvidjeli smo i jedan dio Partijaca, pojedine članove NOO-a, SKOJ-a, koji će prilikom mobilizacije ići u vojsku. Isto tako nastojati ćemo da pripremimo i pojedine pristaše HSS-a, da i oni povuku sve one, na koje imaju utjecaj, da povuku i našu vojsku. Tako smo na Čazmanskom okrugu predvidjeli 60 članova Partije i 250 članova SKOJ-a. Vjerujemo, da će na taj način biti više uspjeha u mobilizaciji.

Rad partijskih organizacija. Partijska organizacija od posljednjeg izvještaja uspjela je da uđe u zadatke, koji su joj bili postavljeni u zadnjem izvještaju i jednim dijelom sprovela ih je u život. U radu na odstranjivanju nedostataka, koji su zapaženi u prošlom izvještaju osjeća se sporost i još uvijek nije ostvaren ratni tempo u radu. Partijska organizacija još uvijek ne osjeća se dovoljno kao rukovodioc u vanpartijskim organizacijama. Ne dostaje im potrebna elastičnost u odnosu prema nekomunistima u NOF. Taj nedostatak najviše dolazi do izražaja u ostvarivanju rukovodeće uloge Partije u vanpartijskim organizacijama, a posebno u NOO-ima, gdje naši drugovi često puta sami sebe postavljaju na razne dužnosti. No i pored toga postignuti su i dalji uspjesi u proširenju antifašističkih organizacija i njihove organizacione mreže. Nedostatak koji je u zadnjem izvještaju uočen, da Partijske organizacije ne pružaju dovoljno pomoći svim organizacijama, nije još otklonjen. U organizacionom pogledu postignut je korak naprijed, tako da svi Komiteti imaju po jednog člana, koji stalno radi u vanpartijskim organizacijama prvenstveno u Kotarskim i Okružnim NOO-ima. Najslabija pomoć pružena je AFŽ-u uslijed malog broja drugarica u Partiji. Primljen je i veći broj novih članova u Partiju, ali sektaško shvaćanje još nije odstranjeno, naročito po primanju žena u Partiju. Čišćenje partijske organizacije od kolebljivaca i od oportunističkih organizacione nepravilnosti koje su postojale, ispravljaju se. Najveća slabost naših organizacija sastoji se u pomanjkanju iskusnih kadrova u rukovođenju vanpartijskih organizacija. Uslijed te slabosti partiji koji rade u vanpartijskim organizacijama, ne osjećaju se tamo **kao** rukovodioci, već se sravnavaju s razinom ostalih članova dotičnih organizacija. To se ogleda i u tome, da često puta partiji koji **su** odgovorni za rad u tim organizacijama uzimaju sporedne dužnosti, kao na pr. u NOO-u, socijalni ili zdravstveni odsjek. Također osjeća se pomanjkanje iskustva u izdizanju i probiranju novih kadrova. Teoretski nivo vrlo je nizak i većina članova teško svladava našu direktivnu štampu. Pri Okružnim Komitetima održavaju se niži partijski kursevi, a na srednje partijske kurseve šaljem u Slavoniju. Za idući viši partijski kurs poslati ćemo trojicu drugova u Liku. Materijal koji se prorađuje na nižim partijskim kursevima pokazao se pretežak za polaznike tih kurseva, jer ti partiji koji polaze te kurseve nemaju ni najosnovnije prednaobrazbe. Obi. Komitet postavio si je zadatak da spremi materijal iz centralne štampe za plansku teoretsku izobrazbu za sve članstvo, što bi ujedno bila i prednaobrazba za niže partijske kurseve.

Okružni Komiteti. O.K. Varaždin u posljednje vrijeme pokrenuo se i počeo razvijati rad u svim kotarevima. U Međumurskim kotare-

vima kojima su najmanje pažnje posvećivali, sada su uspjeli prodreti u nekoliko sela i formirali su 8 NOO-a. Drugovi, koji odlaze kao partijski radnici u te kotareve pokazali su se vrlo dobri i uspjeli su proširiti mrežu za raspačavanje našeg propagandnog materijala, koji je tamo vrlo dobro prihvaćen. Radnici, koji odlaze na rad u Peštu i druge mađarske gradove rasparčavali su našu štampu na mađarskom jeziku i na našem jeziku među radnicima u tvornicama. Po njihovom izvještaju postoji mogućnost, da se ta štampa još masovnije rasparčava. Oživio je rad i u Ivanečkom kotaru. Najveći uspjeh u svomu radu imao je taj O.K. u tome, što je uspio da se obustavi rad u tvornici Tivar. Okupator iz te tvornice izvozi strojeve za Njemačku. Jedan dio radništva, koji radi u tim tvornicama stupio je u našu vojsku. Mobilizacija na tom kotaru kako se vidi iz izvještaja koliko smo mobilisali, vrlo je slaba. U tom Komitetu izvršena je reorganizacija radi bolesti nedovoljne prodornosti dosadašnjeg sekretara. Zbog toga mi smo smijenili sekretara, a za novog sekretara izdigli smo druga Juru.¹⁶ Mi smo uvjereni, da će novi sekretar unjeti u Komitet poleta i energije, što dosadašnji sekretar nije mogao učiniti zbog bolesti. Drug Jura ima dobro razvijenu liniju, a ima i vrlo dobra zapažanja. Mi vjerujemo, da će on kao sekretar zadovoljiti. Drug Mali¹⁷ preuzeti će dužnost tajnika u Okružnom NOO-u. Po dosadašnjem radu od kako je formiran O.NOO, on se tamo vrlo dobro snašao. Taj Komitet popunjen je sa jednim drugom, koji odlazi na teren u Međumurje.

O.K. Čazma također trgnuo se u posljednje vrijeme u svom radu i popunjen je sa 2 člana, sekretarom K.K. Garešnica¹⁸ i sekretarom K.K. Sisak.¹⁹ Drug Stipe,²⁰ koji se nalazi tamo kao instruktor pružio je veliku pomoć čitavoj organizaciji, da se ona otrese prijašnjeg mirnodobskog načina rada i oportunitizma, koji se ukorjenio u toj organizaciji. I u ovom Komitetu nameće se potreba reorganizacije. Po našem mišljenju drug Čuk²¹ sadanji sekretar nije u stanju da razvije taj Komitet, da se osjeti kao rukovodioc na čitavom okrugu i da koordinira rad vanpartijskih organizacija pod rukovodstvom Partije. Zamjenik sekretara dobro se razvija, ima dovoljno oštrine i odlučnosti u donošenju odluka i nije pomirljiv prema oportunistima. Upravo te osobine nedostaju sadanjem sekretaru zbog čega je ovladala pomirljivost u čitavoj organizaciji. Mi smo mišljenja, da za

¹⁶ Stjepan Puklek

¹⁷ Stjepan Ivić

¹⁸ Mićo Tesla

¹⁹ Franjo Smolčić

²⁰ Ugarković

²¹ Vinko Jedut

sekretara uzdignemo sadanjeg zamjenika, dok se on uvede više u rad. Okružna konferencija nije održana. Održane su sve kotarske konferencije, na kojima su izabrani novi Kotarski Komiteti. U Komitete ušli su mlađi drugovi i neki od prijašnjih članova Komiteta i daju nade, da će se uz pomoć Okružnog Komiteta brzo razviti u dobre rukovodioce. Čitava organizacija na putu je, da učini preokret u dosadanjem radu.

O.K. Bjelovar još uvijek je krnj, broji svega 6 članova sa plenumom. Čitav rad leži na sekretaru i zamjeniku; ostali članovi ne dolaze do izražaja kao članovi Komiteta. Usljed takovog stanja u Komitetu nije čvrsto kontrolisan čitav okrug, koji je vrlo prostran. Održano je okružno savjetovanje poslije kojeg se znatno pokrenuo rad na cijelom okrugu. Kraj svih slabosti sa kojima se bori čitava organizacija, slabi Kotarski Komiteti, članstvo mlado i bez praktičnog i teoretskog iskustva, na tom okrugu postignuti su dobri uspjesi u stvaranju novih vanpartijskih organizacija. Nagli porast antifašističkog raspoloženja u tom okrugu prevazilazi snagu naših organizacija, da to organizaciono obuhvate. Oblasni Komitet pruža stalnu pomoć tom Komitetu na taj način, da po jedan član Obi. Komiteta češće odlazi na njihov teren. Nužno se nameće potreba za popunjavanjem tog Komiteta. Mi smo predvidjeli druga Štefa,²² bivšeg člana

O.K. Krapina, sada zamjenik komandanta u Zagorskom Odredu, no u razgovoru sa drugovima iz Štaba Zone saznali smo, da oni namjeravaju njega postaviti za načelnika divizije. Taj Komitet znatno bi se ojačao kada bi došao drug Beli,²³ koji je predviđen za O.K. Čazma. U partijskim organizacijama O.K. Zagreb i Krapina nema naročitih promjena od posljednjeg izvještaja. O.K. Krapina uspio je da se obustavi rad u nekoliko rudnika i tekstilnoj tvornici Žutica. U svim tim rudnicima i tvornici radilo je preko 1000 radnika. U oba O.K. ne osjeća se kolektivan rad i ne rukovode iz centra. Neredoviti su u slanju redovnih izvještaja. Članovi O.K. rado se bave vojnim akcijama, tako su dva člana O.K. Krapina napali jedan auto i ubili 3 njemačka oficira, među njima i komandanta Pregrade.

U posljednje vrijeme izgubila je partijska organizacija O.K. Zagreb 6 članova Kotarskih komiteta SKOJ-a. Uhapšeno je veći broj vanpartijskih aktivista i simpatizera, svega oko 50 osoba. Sličan slučaj je na O.K. Bjelovar, gdje je samo u Križevačkom kotaru nestalo oko 30 ljudi, članova NOO-a, simpatizera i nekoliko partijaca. Razlog za te gubitke jeste grubo kršenje konspiracije i pomanjkanje opreznosti prilikom kretanja u blizini neprijateljskih uporišta. S

²² Stjepan Iveković

²³ Ivan Božičević

druge strane, što se naši drugovi oslanjaju samo na stare veze koje su kompromitovane, a ne pronalaze nove ljude. Mi ćemo upozoriti partijske organizacije na te greške, koje bi u težim uslovima rada mogle prouzrokovati i teže posljedice.

Rad SKOJ-evske organizacije. Od posljednjeg izvještaja znatno se proširila SKOJ-evska organizacija po broju novo primljenih članova. Samo na okrugu Čazmi primljeno je 300 mladih komunista, u SKOJ. Začahurenost, koja je vladala u toj organizaciji polako se probija, no ne jednako na svim okruzima. Glavno težište u radu SKOJ-evskih organizacija bila je mobilizacija za NOV, gdje je SKOJ postigao najbolje uspjehe od ostalih organizacija, jer je najviše omladine mobilisano. SKOJ-evske organizacije uspjele su proširiti USAOH na čitavoj oblasti, tako da su obuhvatile razne vjerske organizacije u USAOH. Nedostatak u radu te organizacije zapaža se u tome, što se vrlo malo posvećuje pažnje na odgoj članstva u duhu komunizma. Pojedini SKOJ-evci čak i namjerno izbjegavaju da govore o komunizmu sa mladim članovima bojeći se ljevog skretanja (kotar Ivanec). Čitavoj organizaciji manjka čvrstina kako u disciplini, tako i u sprovađanju odluka viših foruma. SKOJ-evske organizacije uspjele su proširiti organizaciju USAOH-a, ali nisu uspjele da okupljenu omladinu aktiviziraju na onim pitanjima, koja danas najviše interesuju naš pokret, a to je pomoć NOO-ima, vojsci i vršenje raznih akcija na pruge i ceste. Vrlo slabo razvijen je političko-odgojni rad i kulturno-prosvjetni u omladinskim organizacijama. Odbori USAOH-a više su aktivni oko pripremanja raznih zabava. Obilasni SKOJ-a uvidio je te nedostatke i on nastoji, da iste otkloni. Radi aktivizacije omladine kako smo već spomenuli pod točkom mobilizacija biti će mobilizirano u vojsku više SKOJ-evaca tamo gdje su organizacije šire.

Rad N.O.O.-a. U zadnjem izvještaju primjećeno je, da se NOO-i stvaraju sve bržim tempom. Taj proces odvija se i dalje. Poslije oslobođenja Koprivnice, te aktivizacijom istaknutih HSS-ovaca osnovani su NOO-i u više podravskih sela. Oslobođenje Koprivnice doprinjelo je i to, da su NOO-i u podravskim selima izašli iz ilegalnosti i postali legalni i kao takovi djeluju u svom selu. Ti odbori vodili su narod na rušenje pruge u oči 7. Novembra, organizirali su ostalim organizacijama slanje darova borcima, koji su oslobodili Koprivnicu. I pored toga što imamo većinom legalnih NOO-a, NOO-i još uvijek ne osjećaju se u svojim selima kao jedini pretstavnici naroda, kao jedina vlast u selu i kao organizatori cjelokupnog života i borbe u svom selu. U nekim selima postoje i seoski starješine, preko kojih ustaške vlasti pokušavaju stvoriti svoju vlast. Lugari koje su nam-

jestile bivše vlasti, još nisu svuda odstranjeni. Kod NOO-a osjeća se pomirljivost prema švercu, koji zauzima sve veće razmjere, u kojem učestvuju čak i pojedini odbornici NOO-a. Pomirljivost osjeća se i po pitanju čišćenja pete kolone i odlaženja u uporišta. NOO-i još uvijek vode brigu samo o vojsci, a malo vode računa o potrebama naroda. Još nije ušlo u praksu kod NOO-a, da oni polažu računa o svom radu čitavom selu, da sazivaju zajedničke sastanke i da se dogovaraju o svemu što će se raditi. Neredovito održavaju i svoje sastanke kao NOO. Usljed takovog načina rada NOO-a, narod ne dolazi do izražaja sa svojim potrebama. Odbori još uvijek ne djeluju kao cjelina. Ne postoji rad po odsjecima; čitav rad stoji samo na pretsjedniku i ekonomu, kako su oni to sami uveli u pojedinim selima, koji vode računa o razmještanju partizana na hranu i spavanje. Zbog nepolaganja računa narodu o svom radu uspjelo je raznim špekulantima, da se uvuku u NOO-e s namjerom, da zaštite sebe od raznih tereta i da izbjegnu vojsci. NOO-i također ne vode dovoljno računa o NOF-u. Tako se počelo uvadati u praksu, da se vojska hrani od rekvizicija i konfiskacija, a ne od priloga prikupljenih na dobrovoljnoj bazi. Okružni NOO za Čazmu zajedno sa vojskom poslao je preko 20 vagona hrane za Liku. Usljed kišovitog vremena i poplava privremeno obustavljeno je slanje većih količina hrane za Liku, dok se ne popravi put. Da bi se poboljšao rad NOO-a, predviđeli smo kratke kurseve za članove Kotarskih i pretsjednike seoskih NOO-a. Počelo se i sa savjetovanjima po kotarevima. Isto tako pokrenuti će se borba unutar samih NOO-a i preko ostalih antifašističkih organizacija, da se očiste NOO-i od raznih špekulanata, koji su se uspjeli uvući u NOO-e. Tamo gdje će biti potrebno, provesti ćemo nove izbore.

Prošli mjesec izabrani su na konferenciji Okružni NOO-i za Zagreb i Varaždin. Ove konferencije bile su prave manifestacije, na kojima je došlo do izražaja volja i odlučnost naroda za borbu protiv svih narodnih neprijatelja, a za bratstvo Srba i Hrvata, za republiku, a protiv kralja. Sada postoje 4 izabrana Okružna NOO-a i jedan inicijativni na Krapinskom okrugu. Najbolji se pokazuju Varaždinski i Čazmanski Okružni NOO-i, koji su počeli razvijati rad po svim odsjecima. Proširenjem organizacije NOO-a nametnula se potreba jednog rukovodstva za čitavu oblast, i mi smo pristupili formiranju Oblasnog Inicijativnog NOO-a od 9 drugova. Sastav Obi. NOO-a je slijedeći: 7 Hrvata, 2 Srba; 1 žena; 5 seljaka, 3 radnika, 1 slikar. Većina njih poznati su kao HSS-ovci, a jedan kao SDS-ovac. Sadanje političko opredjeljene 7 članova KP. Mnogi od njih su vijećnici ZAVNOH-a. Formiranjem Obi. NOO-a, znatno će se rasteretiti Okružni Komiteti, pa i Obi. Komitet. Od članova Obi. Komiteta predviđen je

drug Mika,²⁴ koji je predviđen da preuzme jedan sektor, koji ga ne će vezati stalno uz N00.

A. F. Ž. Pošto nemamo podrobnih izvještaja o radu te organizacije, ne ćemo moći dati temeljiti pregled o stanju te organizacije. Rad AFŽ-a u posljednje vrijeme odvijao se u pravcu formiranja Kotarskih AFŽ-a. U tu svrhu održani su kursevi pri Okružnim AFŽ-ima Varaždin, Krapina i Čazma. Rad seoskih AFŽ-a svodili se u glavnom na sakupljanje hrane za vojsku i naše bolnice. Politički i kulturno-prosvjetni rad u tim organizacijama do sada nije pokrenut. Zbog pomanjkanja kadra, ta organizacija nije obuhvatila sve one žene, koje se osjećaju antifašistkinjama. Kadar sa kojim raspolaže ta organizacija nije sretno izabran, jer je većina drugarica intelektualki, a mnoge sa svojim ponašanjem ne privlače žene u organizaciju. Seoski AFŽ-i u mnogim selima sastoje se od učiteljica i drugih žena, koje se neznaju približiti ostalim ženama. Da bi se popravio rad tih organizacija, upozorili smo partijske organizacije, da posvete više pažnje tim organizacijama i da im pružaju konkretniju pomoć, da se uzdignu ugledne seljakinje u viša rukovodstva, koje će imati veći utjecaj na ostale žene. I kod ove organizacije pokazala se potreba jednog rukovodstva za čitavu oblast i mi smo pristupili formiranju Incijativnog AFŽ-a od 5 drugarica.

Vojska.

Na našoj Oblasti kako vam je poznato, postoji 5 Odreda. Stanje u tim odredima je različito. Najbolji su Zagorski i Kalnički odred. Ta dva odreda su najaktivnija u akcijama i politički rad zadovoljava. Stanje u Bjelovarskom Odredu dosta je slabo vojnički i politički. Za takovo stanje u tom odredu leži mnogo krivnje i na dosadašnjem Štabu, koji se je birokratizirao. Pomoć i kritiku koja je dolazila od O.K. primao je samo formalno, dakle i njihova partijnost nije bila na visini. Zamjenik komesara kao partijsko lice u Odredu uopće nije dolazio do izražaja kao takav. U tom Odredu primjećuju se čak i četničke tendence. Odnos prema narodu je loš. Partizani se opijaju, odlaze kući bez odobrenja starješina. Akcija imali su vrlo malo i to samo II. bataljon. Da bi se stanje popravilo u odredu vojnički i politički u sporazumu sa Štabom Zone smjeniti ćemo čitavi Štab. Partijsku organizaciju u tom odredu pojačati ćemo sa nekoliko drugova sa terena. Dosadnji rad partijske organizacije vrlo se malo osjećao u Odredu, jer su sve mladi partijci i bez iskustva u radu. — Moslavački Odred također nije ima vojnih akcija, jer je u pos-

²⁴ Mika Špiljak

ljednje vrijeme bio zauzet osiguranjem transporta za Liku i dopremanjem oružja. — O Zagrebačkom Odredu nemamo izvještaj.

Kod svih Odreda primjećuje se tendenca, da se što više zadržavaju na oslobođenom teritoriju, mjesto da krstare u samoj pozadini neprijatelja i da stražarče oko uporišta, gdje još uvijek ima mogućnosti da se i sa manjim snagama dođe do oružja. Svi Odredi u posljednje vrijeme brojčano su porasli, tako da svaki odred broji preko 500 boraca. Zbog neaktivnosti sporo se naoružavaju, tako da imaju boraca i bez oružja. Zbog nenaoružanih boraca ne vode dovoljno brige o mobilizaciji novih boraca. Bjelovarski Odred vratio je 30 mladića, koji su se dobrovoljno javili u partizane, zbog pomankanja oružja. Komande područja uvode se u rad. Komandni kadar u tim ustanovama dosta je slab, a usto se vrlo brzo birokratiše. Kod odgovornih drugova u Kalničkom području osjeća se i pomankanje odgovornosti. To se pokazalo prilikom evakuacije plijenom iz Koprivnice. Papir, koji se izvezio nije se sklonio na suha mjesta; tako da je 10 bala papira pokislo. Moslavačko područje premalo vodi računa o petoj koloni, koje imade dosta u tom kraju. Straže vojnički nisu na visini, kao i u odnosu prema narodu. U tom području morati će se mjenjati komandant i pomoćnik. U obadva područja u straže i na druge dužnosti uspjelo se uvući raznim zabušantima, koji izbjegavaju borbu. Tako se u stražama i po radionicama vidi mnogo zdravih mladića. Povelj smo akciju za njihovo čišćenje; sve što je zdravo i mlado otići će u operativne jedinice, a zamjeniti će ih stariji borci i ranjeni.

Agitacija i propaganda. Rad na tom sektoru ne sprovodi se planski i nije masovan. Zborovi su rjetki, a teme na tim zborovima nekonkretne, zbog čega narod u malom broju posjećuje zborove. Isto tako ne posvećuje se dovoljno pažnje prilikom same organizacije tih zborova i određivanju govornika. Radio-vijesti izdaju se u dovoljnom broju, ali te vijesti ne stižu u narod, ili stižu sa velikim zakašnjenjem. Partijske organizacije vrše slabu kontrolu nad raspoređivanjem cjelokupne štampe. Partijske organizacije zadovoljavaju se time, da štampa izađe iz tehnike, a kako stiže do naroda i kako je narod prima, premalo vode računa. Listovi koji izlaze O.NOO-a i O.AFZ-a također bave se više preštampavanjem iz naše štampe ili člancima općenitog karaktera, koje pišu sami urednici. O potrebama svojih organizacija o smjernicama u njihovom radu kao i lokalnim događajima na terenu gdje izlaze, malo se bave. Razlog tome jeste slaba dopisnička služba. Poslije formiranja Obi.NOO-a namjeravamo centralizirati štampu za čitavu Oblast, jedino radio-vijesti uslijed slabih veza izdavati će i dalje Propodjeli NOO-a. Štamparija

u Koprivnici također nije dovoljno iskorištena i tako smo dali u štampu partijski materijal.

U idućem izvještaju iznjeti ćemo statističke podatke o svim organizacijama, pošto momentano ne raspoložemo sa najnovijim podacima.

Primite drugarski pozdrav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za Komitet:²⁵

Kopija, strojopis
Sign., AIHRPH KP-56/26

146

1943, prosinac 15.
Zagreb

Pismo Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Pokuplje o načinu poboljšanja međusobnih veza

Zagreb, 15. decembra 1943.

Dragi Miško,¹

Uhvatali smo vezu sa Sv. Klarom i to na »učitelja« i na »trgovca«. Ispostavilo se naime da »vila« koju je dao Brzi Sused² kao punkt za vas u Zagrebu (liferacija materijala) nije naprikladniji. Jasno je da će »vila« i dalje služiti, ali ona može da posluži samo za manje volumene, a i ne može se previše krcati. Baš zbog tih razloga riješili smo da nekako pronađemo i neki drugi način t. j. nove punktove za transport. Pruža nam se prilika da iskoristimo »učitelja« i »trgovca«, ali tražimo najprije od vas da potvrdite da su to pouzdani ljudi i da prema tome možemo da im povjerimo transport materijala.

Javio sam ti već jedno 2 puta (ali izgleda da pisma nisu stigla — za jedno znam da je zabunom otišlo Vladi,³ pošto je kod vas u Lukovcu bila reakcija), ali znam da se pošta sa našeg punkta za poštu

²⁵ Dokument je bez potpisa. U to je vrijeme sekretar Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast bio Antun Biber.

¹ Lutvo Ahmetović, sekretar OK KPH Pokuplje.

² OK KPH Pokuplje.

³ Vlado Prišlin, sekretar OK KPH Zagreb.

ne diže. Zato ti ponovo pišem šifru naše zajedničke adrese za poštu, nadam se da ti je Boris⁴ ostavio šifru, pa da ćeš znati dešifrirati, jer znam da se on sada nalazi kod Vlade. Dakle ovako:

Adresa je:

4936101737493610362919183629 (ime i prezime)

Zagreb, stan 173757583727181739 broj 31.

Kurir treba da kaže: »**Šalje me kum »Albin«**, ali najprije neka traži čovjeka pod punim imenom i prezimenom, da ne nastane džumbus. Molim te neka kurir dolazi 2-3 puta nedjeljno, a ti mi odmah piši, koje dane i kada otprilike u danu će doći, da znam radi pošte. Tamo te čeka već dosta pošte. Toliko o tome.

Agitprop materijal te molim, da nam hitno i redovno šalješ. Ne-ka ostane onaj punkt za taj agitprop materijal, što ga je Sused zadnji puta upotrebio (Ivić).⁵ Ja ću ti ovih dana javiti novi punkt za taj agitprop materijal, a vi dotle nemojte čekati, nego odmah šalžite.

Za uspostavu kanala (ako se je reakcija smirila), neka javi Sused lozinku i dan (neka ostavi par dana, da čovjek može stići, a ne da dade prekratak rok!) kada da naš čovjek dođe. Sve to treba javljati na punkt za poštu, koji naš »poštar« svakodnevno kontrolira.

Prema dogovoru za nabavku hrane bio je naš jedan čovjek u Mičevcu po hranu, ali se je vratio praznih rukava. Nije uspio da preda pismo, jer su prosto seljaci tražili puno novaca za namirnice (zapravo treba im kapu skinuti, kako slušaju naše direktive i parole: »Ni zrna žita . . .«), pa smo tako ostali za naše ilegalce kratkih rukava. Molim te, da mi šifrom javiš selo i ime i prezime seljaka kod kojeg bi se naš pouzdani čovjek javio, da ne ide uzalud, a naši ilegalci stvarno moraju ostati ovdje, a nemaju hrane. Javi i to na punkt za poštu. Upozori na ugovoreni znak na popratnom pismu čovjeka, koji dolazi po hranu.

Upozoravam te da moram promijeniti konspirativno ime, jer izgleda da je to ime provaljeno, pa prema tome adresiraj, na ovo novo ime.

Mnogo pozdrava

» **Ozren**⁶, v. r.
(Ozren)

P. S. Javi se molim Te odmah da znam što je! Ljubin sat je popravljen i šaljem ga preko »vile« — Štambilje također!
Da li Štef Purek primio Hubertus?

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-168/314

⁴ Bakrač

⁵ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

⁶ Dragan Carić, sekretar MK KPH Zagreb.

1943, prosinac 15.

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu u studenome 1943. godine

Okružni Komitet K.P.H.
Zagreb, 15/XII. 1943.

Drugarskom Oblasnom Komitetu K.P.H. za Oblast
Zagrebačku.

Dragi drugovi!

Šaljemo Vam izvještaj za mjesec Studeni samo sa zakašnjenjem, razlog je što se moramo stalno seliti radi reakcije, pa nismo imali prilike da šaljemo ranije. Potvrđujemo ujedno i primitak Vaših dvaju pisama u kojima nam javljate da nam šaljete materijal za nas i za Zagreb i da koji je za Zagreb da ga odmah šaljemo unutra ali nažalost veza sa Zagrebom je još uvijek slaba ali nastojat ćemo da ga odmah šaljemo makar preko O.K. Pokuplja.

Kako Vam je i poznato da je naš Komitet dosta slab pa smo odlučili da Vam predložimo sljedeće drugove da ih Vi potvrdite za ko-optaciju kao članove našeg O.K., a isti bi bili u plenumu. Predlažemo sljedeće drugove: Mato¹ sekretara K.K. Sv. Ivan Zelina, drug od kako je na našem terenu pokazuju sve više da će se razviti u dobrog rukovodioca, vrlo je dobar požrtvovan i disciplinovan. Drug Iskra² sekretar K.K. Dugo Selo, isti je vrlo aktivan i odan a ujedno je i masovik, ima sve uslove da bude dobar rukovodioc. Drug Vilko³ sekretar K.K. Stubica, no isti od kada je na našem terenu krenuo je znatno naprijed, ima još nekih znakova kao neki obrtničić ali imamo punu nadu da će to u najkraće vrijeme otkloniti, a inače je disciplinovan i agilan. Drug Matek⁴ organizacioni sekretar K.K. Zagreb, isti drug je vrlo aktivan odan i požrtvovan, imao je nekih nedostataka u odnosu prema drugovima, bio je previše oštar ali se znatno popravio, a sada se nalazi na srednjem partijskom kursu pa

¹ Cifrek

² Ivan Vranek

³ Mijo Krošelj

⁴ Juraj Mareković

se nadamo da će i tamo dosta toga naučiti, ima sve uslove da bude dobar rukovodioc, ukoliko su potrebni kakovi konkretniji podatki

O istima to nam javite, javite nam kada ćete riješiti o ovome našem predlogu. Kako Vam je i poznato vašom odlukom je uzet drug Posavec⁵ iz našeg Komiteta i radit će u Obi. NOO, tako da nam sada fali drug za sektor po NOO i mislimo na njegovo mjesto metnuti druga Čedu,⁶ za kojeg smo Vam već i pisali da njegova dužnost koju je vršio je završena i za sada nema nikakvog konkretnog zadatka, pa Vas molimo da nam javite svoje mišljenje po tom pitanju. Na viši partijski kurs koji će početi oko 10. siječnja smo odredili druga Ilića⁷ sekretar K.K. Zagreb, a od našeg komiteta druga Čedu ili druga Ivicu,⁸ sekretara O.K.SKOJ-a pa vas molimo da nam i o tome našem prijedlogu javite svoje mišljenje. Za srednji partijski kurs smo odredili druga Vilka sekretara K.K. Stubica pa Vas molimo da pitate radiotelegrafski u Slavoniju kada će početi srednji partijski kurs

I to bi nam bilo nužno potrebno da znamo druga na vrijeme slati, jer mi smo pisali na Oblasni Komitet za Slavoniju ali do sada nismo dobili nikakav odgovor, radi toga molimo Vas da vi pitate tim putem. Mi smo odlučili da druga Gorskog⁹ povučemo iz vojske odnosno da nebude više zamjenik politkomesara odreda već ga bi upotrijebili za vojno sudski odsjek koji je preko potreban a isti baš i nevoli vojsku, dok na njegovo mjesto dajemo jednog mladog druga koji je došao iz Slavonije odnosno kojeg smo mi tražili a isti je izjavio da želi u vojsku. Ukoliko se slažete [s] tim našim prijedlogom molimo Vas da odmah uredite sa Zonom da ga razriješi dužnosti i da imenuje drugog koji se zove Pavlinić Vjekoslav. Molimo Vas dali će drugarica Ljubica¹⁰ ostati u Obi. Odboru AFŽ, i je li će ostati član našeg komiteta ili ne.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Primitite drugarski pozdrav

⁵ Milan

⁶ Zivko Grgurić

⁷ Juraj Filipčić

⁸ Dragutin Plašč

⁹ Mirko Herak

¹⁰ Kovačić

IZVJEŠTAJ OKRUŽNOG KOMITETA K.P.H. ZAGREB ZA
MJESEC STUDENI
OBLASNOM KOMITETU K.P.H. ZA ZAGREBAČKU OBLAST

Politička situacija.

U ovom mjesecu stanje se nije popravilo, već se u nekim Kotarevima i pogoršalo. Tako u Zagrebačkom kotaru stanje se sve više pogoršava, banda krstari po selima, pravi zasjede tako da gotovo u nekim općinama je kretanje onemogućeno. Tako je isto u Stubičkom kotaru, kretanje je uopće nemoguće, dok u Sv. Ivanjskom kotaru reakcija nije obuhvatila sve općine ali u općinama u kojima je bila reakcija je stanje jako loše. U Dugoselskom kotaru i ako reakcija ovog mjeseca je bila dosta jaka narod se dosta dobro drži jer je svaki puta banda odbijena i nije uspjela kod svoga zadatka da pljačka.

I ako je reakcija sve jača i ako su mase zastrašene narod se još uvijek drži i surađuje u N.O.P. To se još uvijek očituje u Zagrebačkom kotaru i Dugoselskom iako je u Zagrebačkom kotaru ovog mjeseca bila reakcija na svojoj visini. Tako je u općini Vrapče uhvaćen jedan drug čl. K.P. član izvršnog O.N.O.O. Pavao Lončarić i obješen na jednom drvetu, a na međi između Stenjeveca i Vrapča na želj. pruži streljana su 4 taoca iz zatvora i 3 obješena, a u Brdovcu ih je streljano isto 7 i svi su morali visjeti 7 dana tako da narod vidi. Isto je u općini Vrapče došlo do masovnog hapšenja o kojima još uvijek nemamo točne podtke jer u tu općinu je pristup gotovo nemoguć. Dok u Stubičkom kotaru je stanje slabije kao i u nekim općinama Kotara Sv. Ivan¹¹ zbog toga što se narod jako zaplašio. Naša mobilizacija je ovog mjeseca znatno pala za našu N.O.V. dok za Pavelićevu se ovoga mjeseca javilo u općini Mariji Bistrici kot. Stubica oko 40 u ustaše pod pritiskom bande i nekoliko ih je otišlo u domobrane, jer banda hapsi starce i ucjenjuje ako se javi sin onda ćemo pustiti vas i na taj način ih je nekoliko otišlo iz kot. Stubice, a i iz kot. Sv. Ivan Zelina u domobrane. Sve se više osjeća u narodu više mržnje prema ustašama i okupatorima i narod sve više govori da treba da se svi dignemo i da bude čim prije kraj tim zvjerstvima. Od strane reakcionarnog vodstva H.S.S. se ne osjeća neki veći rad, dok se javljaju pojedinci koji govore da nije partizana bio bi mir i t.d. Dok u Zagrebačkom kotaru u općini Pušća prema još točno nepotvrđenim podacima se pojavljuje bela garda i ima oko 7, do sada, međutim nismo poduzeli da se točno ispita i da se na njima obračuna ukoliko je zaista ma i kakav pokušaj pripremanja oružane borbe protiv naše

¹¹ Današnja Zelina.

N.O.V. Još uvijek se dogodi da netko postavi pitanje što će biti ako dođe saveznička vojska i sa njima Jugoslavenska izbjeglička vlada, ali nekog naročitog straha pred istom više i ne postoji. Narod sve više negoduje zbog neotvaranja drugog fronta i baca krivnju na Englesku i Ameriku i osjeća se sve više optuživanje istih zbog produžavanja rata, a koji se produžuje zbog neotvaranja drugog fronta.

Zagrebački kotar

U tome kotaru i ako je reakcija i ako se narod zaplašio ali još uvijek narod ostaje čvrsto na strani N.O.B. To se očituje time što narod i ako je reakcija ne pristupa u ustašku vojsku već sve više pristupa u našu N.O.V. Velika hapšenja koja su bila u tome kotaru bila su u općini Markuševac gdje je uhapšeno oko 25 ljudi među njima i jedan mladi čl. K.P. ali vrlo dobar, u općini Vrapče je uhvaćen drug Pavao Lončarić »Martin« i obješen, na prsima su mu napisali »Što sam surađivao sa partizanima«. Još je uhapšeno više ljudi no broj do sada nam nije poznat. Previranja unutar H.S.S. gotovo nema dok od strane reakcionarnog vodstva H.S.S. se pokazuje stalno neko kopanje no do danas nemaju nikakvog uspjeha, ali kako smo Vam javili u prošlom da se osjeća neki pokušaj »Bele garde« u općini Sesvete u Cučerju no do danas nismo mogli ništa konkretnog doznati. Dok se opet pojavljuje isti slučaj u općini Pušći no o tome ćemo Vas naknadno obavjestiti.

Kotar Dugoselo

U tome kotaru stanje se na oko popravlja time što banda napada neka mjesta u tome kotaru, a naša vojska se sa njima potukla i odbila, narod sve više govori da bi trebalo da svi idu u vojsku jer samo tako ćemo moći obraniti naš kotar, dok u dijelu gdje je banda narod je počeo da šverca i govori da je bolje prodati pa imati novce nego da banda opljačka, ali je kotarski N.O.O. donio zaključak i sve plijeni koje uhvati da voze u Zagreb ma kakove živežne namirnice. Od strane pristaša i funkcionera još uvijek je previranje i nadamo se da će stanje ozdraviti od kako je Predavec¹² otišao u Liku, jer kako se sada pokazalo je da je on bio dosta veliki kočničar u pravilnom odnosu između K.P. i H.S.S. kako se to pokazalo u zadnje vrijeme njegova rada. Dok se osjeća neko kočenje nekih iz reakcionarnog vodstva H.S.S. ali još se ne može otkriti kao nešto organiziranog i moglo bi se reći da je i Predavec imao prste kod toga jer pojedinci imaju isti metod kakav je imao i on. Prema podacima iz

¹² Duro

toga kotara o samom radu Predavca koji su čisto neprijateljski prema N.O.P., kada su se mladići spremali u partizane rekao im je da još nije sila i da prema tome netreba da idu u partizane, kada je bio narod preko N.O.O. pozvan da ide rušiti prugu on je to zakočio da neka nitko nejde na rušenje isto jer da je lahko rušiti ali tko će graditi, kada je došao kamo na sastanak N.O.O. odmah je pitao tko je od Vas član K.P. tako je preko nekih ljudi doznao za jednoga druga u svome selu da je čl. K.P. odmah je organizirao da se ga smjeni kao predsjednika toga odbora, za trgovinu živežnih namirnica u Zagreb davao je propusnice i govorio da seljak slobodno prodaje svoje proizvode i da to nije šverc je i sam slao svoju ženu u Zagreb. O tome smo mi obavjestili i C.K. odmah nakon njegova odlaska u Liku.

Kotar Sv. Ivan Zelina

Prošlim izvještajem smo javili da se u tome kotaru stanje znatno popravlja i da uz jači političko-organizacioni rad da bi imali dobre rezultate i to se pokazalo baš sada kada je reakcija bila dosta jaka, a politički rad vrlo slab, narod se naglo povlači. Bilo je uhapšeno nekoliko familija i banda je ucjenjivala da ako se sinovi jave u vojsku da će njih pustiti, našto je nekoliko mladića vojnih obveznika se javilo u domobrane dok se za našu vojsku javio dosta malen broj ljudi i još uvijek govore da kada dademo pozive ili plakate da će onda ići svi koji budu pozvani i mi smo odlučili da izdamo pozive do 40 godina ali samo općinu po općinu na sastanak na kojemu će se govoriti o ciljevima i zadaćama N.O.B. kao i potrebi nas Hrvata da se dignemo na ustanak ne samo protiv okupatora već protiv svih onih koji bi htjeli zavesti staro ropstvo Hrvatskom narodu.

Kotar Stubica

U tom kotaru je stanje još uvijek kritično zbog stalne reakcije ustaša i Švaba, narod je jako zaplašen i stalno govori da bi se ga pustilo na miru kada naši drugovi dolaze k njima da bi nastavili sa radom. Ustaše su napravili takav teror da su uspjeli prisilno sakupiti narod u opć. Mariji Bistrici i morao se zakleti vjerovati ustaškom pokretu, nakon čega je oko 40 ljudi otišlo u ustaše koji sada vrše špijunažu za našim drugovima dok ih je nekoliko otišlo u domobrane od kojih su se nekoji i vratili. Usprkos toga narod sve više traži da bi došla naša vojska pa da uništi tu bandu. Dok mobilizacija za našu vojsku je ovoga mjeseca najveća.

ORGANIZACIONO STANJE O.K.K.P.H. ZAGREB

1) Okružni komitet i rad samih članova od prošlog izvještaja kojeg smo Vam poslali i od zadnjeg našeg sastanka na kojem je bio

prisutan i jedan član Oblasnog komiteta i to drug Crni.¹³ U prisutnosti druga Crnog je pripremljena i organizirana Okružna konferencija N.O.O.

2) Održali smo kotarsko savjetovanje partije i to u onim kotarevima gdje je bilo moguće i to u kot. Dugoselo i kot. Sv. Ivan Zelina, dok u Zagrebačkom i Stubičkom kotaru nije bilo moguće obaviti uslijed reakcije nego je za sada organizirano za oba kotara t. j. Zagrebači i Stubički na teritoriju kotara Sv. Ivan Zelina.

3) Po zadacima koje smo zaključili sa drugom Crnim na našem zadnjem sastanku po pitanju čišćenja partije kao i kod N.O.O. pristupili smo tome kako je bilo moguće najbolje.

4) Održali smo jedan partijski i jedan skojevski kurs isto tako i jedan kurs A.F.Z., o tome ćemo Vam poslati posebni izvještaj.

Poslali smo trojicu drugova na srednji i viši partijski kurs i to druga Mateka¹⁴ iz Zagrebačkog kotara na srednji kurs u Slavoniju, a drugu dvojicu i to druga Matu¹⁵ iz Sv. Ivanskog kotara sekretara K.K. i druga Gubca¹⁶ komesara Zagrebačkog odreda i člana O.K. na viši partijski kurs u Liku. Sam rad drugova O.K.K.P.H. Zagreb krenuo je na bolje od zadnjeg našeg izvještaja s razloga toga što su se vratili drugovi koji su bili na kursu i to drug Brko¹⁷ i drug Posavec¹⁸. Do sada je naš forum imao 7 članova a sada drug Posavec odlazi i time prestaje biti član našeg foruma. Neznamo kako će biti sa drugaricom Ljubicom dali će ostati u Obi. A.F.Ž. isto tako neznamo za druga Čedu dali će ostati u dalje na svojoj dosadašnjoj dužnosti ili će imati koju drugu. Prema tome za sada u ovom forumu u glavnom 4 člana koji rade i obilaze čitav teren ovoga okruga. No mi ćemo imati mogućnosti pojačati i proširiti rad ovoga foruma kada se naši drugovi vrate sa kursa. Dosadašnji sastanci plenuma ovog foruma satojali su se od najviše 5 člana O.K. i svih sekretara kotarskih komiteta.

PO KOTAREVI MA

Kotar Zagrebački

U ovom komitetu ima 8 članova, 7 muških i jedna ženska, rad toga komiteta na oko se popravlja i nadamo se da će biti i dosta dobar je su dva člana svršila niži partijski kurs sa dobrim uspjehom

¹³ Josip Tucman

¹⁴ Kao bilj. 4.

¹⁵ Kao bilj. 1.

¹⁶ Milan Kuren

¹⁷ Rudolf Gluhak

¹⁸ Ivan Skubić

dok smo jednog člana poslali na srednji partijski kurs u Slavoniju. Rad ovog komiteta može se ocjeniti s time što im je kotar najveći, reakcija jaka a politički stoji najbolje.

Kotar Dugoselo

U ovom komitetu se stanje popravlja i imademo nade da će se njegov rad razviti i omasoviti kako smo Vam javili i u prošlom izvještaju da se održaju sa njima savjetovanja i da se nadamo da će se stanje popraviti i to je na vidiku osobito sada jer su trojica članovi toga komiteta svršili niži partijski kurs. Isto tako se popravlja pravilno rukovođenje sa vanpartijskim organizacijama.

Kotar Sv. Ivan Zelina

Ovog mjeseca rad toga komiteta se pokazao priličan ali još uvijek nesnalažljiv i ako imademo puno nade da će se pravilno razviti jer socijalni stav je vrlo dobar a osobito će se moći lakše proraditi sada kada smo počeli sa kursevima.

Kotar Stubica

Rad toga komiteta još uvijek nije na visini zbog slabog kadra a i zbog toga što se vrši velika reakcija u zadnje vrijeme. Dva druga¹⁹ toga komiteta su poginuli, jedan je bio član plenuma O.K. Skoja dok je drugi bio dosta dobar ali je bio i frakcionaš, imao je loše crte u tome što je uvijek vodio neku mržnju prema drugaru i ogovarao dok to isto nije postavljao na mjesto gdje to treba da se iznese pa onda pravilno riješi, a sam nije volio kritiku. Radi toga se bilo i pojavilo frakcionaštvo koje je sada uklonjeno samim njegovim padom, dok sa druge strane drugovi nisu nikada javljali o njemu ništa konkretno. Što se tiče druga Vilka stvar je sa njime dosta dobra sve više otklanja svoje obrtničko držanje a narod ga dosta i voli.

RAD PARTIJE U VOJSCI

Rad naše partije u vojski²⁰ krenuo je ovaj mjesec znatno napred, neki drugovi su svršili kurs sa dobrim uspjehom, ali formiranjem brigade »Matija Gubec« smanjen je broj naših članova i za sada imademo samo jedan bataljon.

¹⁹ Vidi: Dok. br. 116.

²⁰ Odnosi se na Zagrebački partizanski odred.

Skoj

Sam O.K. Skoja kako smo Vam i javili u prošlom izvještaju je još uvijek slab, a osobito sada kada je jedan čl. ubijen a dvojica ranjeni. I ako su neki drugovi svršili niži skojevski kurs još uvijek se osjeća podvojenost i nema pravilnog odnosa između Partije i Skoja i ako se sa Partijske strane nastoji da dođe do toga. Rad Skoja u vojski je priličan i još uvijek imade izgleda da će preteći sa radom Skoja u vojski drugove na terenu.

N.O.O.

Kako smo Vam javili u prošlom izvještaju rad N.O.O. je priličan i masovan, ali potreba koja im je bila potrebna od strane viših N.O.O. još do danas nije onakva kakova bi trebala da bude i ako je održana konferencija na kojoj je izabran Okružni N.O.O., razlog toga je što sam drug Posavec koji je trebao da bude duša odbora nije se momentalno snašao i napokon je uzet u Obi. N.O.O. pa je tako opet sve na okružnom komitetu. Održali smo jednu konferenciju na kojoj je izabran kotarski N.O.O. u kotaru Sv. Ivan Zelina, no ta konferencija je ispala dosta slabo ali imade izgleda da će rad krenuti dosta dobro prema izvještaju kojeg smo primili od njih.

A.F.Ž.

Po tome sektoru se još uvijek malo sektaši kod naših nižih Partijskih organizacija, sam Okružni inicijativni odbor je priličan ali odlaskom drugarice Ljubice opet će malo oslabiti. Kurs koji je bio organiziran je uspio prilično dobro, mogao je biti i bolji da je metoda učenja bila pravilnija. Sama nastavnica kursa je dosta ambiciozna i teško smo ju uvjerali kako treba da predava, ali usprkos toga našeg nastojanja nije se moglo sa njome postići ono što smo prije mislili.

Statističke podatke ćemo Vam poslati sljedeći mjesec kako o partijskim tako i o vanpartijskim organizacijama. U ovom mjesecu smo primili u K.P. 29 novih drugova na terenu, dok za u vojski nemamo podatke radi same promjene sa vojne strane, jer su nam 2 bataljona uzeta za formiranje brigade.²¹ Tako je bilo u mjesecu listopadu na terenu 102 dok u mjesecu studenom imade mislimo koncem mjeseca 131 čl. K.P. dok se u vanpartijskim organizacijama ne nalazi promjena. U vojski imade 38 čl. K.P.

Vojni izvještaj

U mjesecu studenom mobilizirali smo za našu vojsku 239 drugova, svi mobilizirani su dobrovoljci od toga Zagrebački kotar 62

²¹ Vidi: Dok. br. 134.

Dugoselo 60 Stubica 102 i Sv. Ivan Zelina 15 drugova. Brojno stanje vojsku u našem odredu broji ukupno 211 drugova od toga 20 druga-rica, a naoružanje je 1 teški mitraljez, 8 lakih, 1 laki bacač mina, 143 puške, i 8 šmajsera.

Agit-prop

Kod ovoga komiteta djeluje Agitprop komisija od 4 člana. Dne 16. XI. održan je sastanak iste sa dnevnim redom:

1. Izvještaj o dosadašnjem radu, 2. Dopisnička služba 3. Kulturno prosvjetni rad, 4. Tehnika (nabava materijala) 5. Centralna štampa (raspodjela iste i kako je primljena)

Po prvoj točki ustanovljeno je da je poslano svega 8 dopisa za centralnu štampu, dalje da je formiran učiteljski odbor u kotaru Dugoselo koji ne djeluje kako treba i dalje da centralna štampa stiže sa zakašnjenjem, a također da bi trebalo provesti kontrolu kako se prima u narodu. Po dopisničkoj službi dvojica drugova otišli su na teren, da organiziraju stalne dopisnike, istovremeno da ispituju kako se prima u narodu centralna štampa, kako stoji sa učiteljs- tvom i kakove su mogućnosti za kulturno prosvjetni rad. Do sada su pronađeni neki dopisnici u dugoselskom i Sv. Ivanjskom i Zagre- bačkom kotaru, od kojih smo neke članke poslali. Nadalje je kons- tatirano, da se sva centralna štampa rado čita, naročito »Slobodni dom« ali da svega dolazi premalo količina i neredovito, kao i »Nap- rijed«, od kojeg nismo primili broj 27, dok »Slobodni dom« u zad- nje vrijeme uopće ne dolazi. Po kulturno-prosvjetnom radu orga- niziran je svega 1 prosvjetni dom u kotaru Dugoselo, gdje se jedan- puta nedjelno zajednički čita naša štampa, a postavljene su također u istom domu i zidne novine. Sav kulturno-prosvjetni rad u okrugu je još u povojima i vrlo će se teško razviti radi sve veće akcije i stvarno radi slabog našeg snalaženja u tom sektoru. Zatim je zaka- zan sastanak učitelja u Dugomselskom kotaru. Primili smo poziv iz Pokuplja da šaljemo 4 — 5 osoba na učiteljski kurs, koji će se održati kod O.K. Pokuplje, pa ćemo moći poslije toga pojačati rad u tom pravcu. Izdane su radio vijesti, koje za sada ne zadovoljavaju jer još uvijek nemamo stenografa. Pokazuje se sve više potreba izlaže- nja lokalnog lista, pa ćemo nastojati da unatoč toga, što se težište daje na centralnu štampu izdati jedan list kao što je bio jedan broj »List Prigorja«. Čim bude kod Okružnog N.O.O.-a provedena ras- podjela rada po sektorima organizirati ćemo prop odjel, na kojeg bi prebacili težište agitacionog i propagandističkog rada, jer do sada još sve radimo u ime O.N.O.O. U našoj tehnici umnoženo je prošli mjesec 200 kom »Osnovi Lenjinizma«, Proglas K.P.J. 2.000 kom. Iz- dano je proglas O.N.O.O. 4.000 kom., rezolucija istog 4.000 kom., le-

tak protiv šverca 4.000 kom i letak I.O.O.A.F.Ž. za Zagreb 2.000 kom. Izvršena su i neka sitnija umnažanja. Od centralne štampe primljeno je »Naprijed« broj 26 kom. 100, broj 28 kom 300, broj 29 kom. 250, broj 30 kom 250. Vijesnik broj 24 kom 200, broj 25 kom. 300, broj 26 kom. 300, broj 27 kom. 300, broj 28 kom. 250. Dalje je primljeno brušura M.²² Pijade 26 god. Vel. okt. revol. O moskovskoj konferenciji V. ofenziva, Tito: Mladim oficirima i podoficirima, Srpska riječ broj 5, Međunarodni značaj Oktobarske revolucije, Vel. socijal. oktob. rev., Staljin: O vel. oslob. ratu, Rezolucija i plakati. Dalje je primljeno od oblasnog 5.000 kom proglašenja sa drugog zasjedanja ZAVNOH-a. U okrugu održana su 23 mitinga, od toga u kotaru Dugoselo 8. i Sv. Iv. Zelina 15, dok je u ostalim kotarevima nemoguće je držati mitinge radi reakcije, te se održavaju konferencije. Na mitinzima se narod interesuje za drugu frontu, za uspjehe Crvene Armije i naše NOV. Na mitinzima i konferencijama govori se u glavnom o potrebi mobilizacije, o uspjesima naše vojske, o reakciji koja koči otvaranje druge fronte i. t. d.

Šaljemo Vam izvještaj o organizaciji kurseva u okrugu: održan je niži partijski kurs sa 13 članova koji je završio 4 ov. mj. a trajao je 14 dana. Program kursa Vam prilažemo kao i tabelu o nacionalnom i socijalnom i spolnom sastavu. Ovo je prvi kurs koji je održan u okrugu. Ranije se učila Historija SKP/b, a nastavlja se drugi 15 ov. mj. Nadalje Vam u tabeli dostavljamo broj polaznika srednjih kurseva u Slavoniji, kao i polaznike viših kurseva, tj. koji su prošli te kurseve. Program našega kursa mislimo da zadovoljava. Isti je izrađen kod Oblasnog komiteta u prisutnosti nekoliko nastavnika iz pojedinih okruga. Za šire objašnjenje pojedinih tema manjka nam neki materijal. U prvoj temi Uvod u Političku ekonomiju, u VI temi Proglas AVNOJ-a i Bilten 17. 18. 19. u VII temi Organizacija civilne vlasti u pozadini od druga Tite i omladinska Borba broj 3. Osim toga malo je teško predavaču šire objasniti iz I. teme pojam klase, iz III Proleterska demokracija, iz VII teme Jedinствена Narodno Oslobodilačka fronta Jugoslavije i Hrvatske.

Održan je jedan kurs kod I.O.O.A.F.Z-a, koji je završio dana 28. XI, a trajao je 14 dana. Kroz taj kurs prošlo je 9 žena. Radilo se po programu, kojeg je poslao Glavni Odbor AFZ-a za Hrvatsku.

Osim toga održana su 2 niža SKOJEVSKA kursa sa trajanjem po 7 dana. Kroz taj kurs prošlo je 29 SKOJ-evaca.

Koliko smo mi mogli ocijeniti ovi su kursevi prilično dobro uspješni.

²² Moša

Za prikupljanje podataka o razrušenoj, popaljenoj i oplaćkanoj narodnoj imovini zadužili smo dvojicu drugova, koji su odmah krenuli na rad u kotar Stubicu Dolnju, gdje je banda izvršila najveću pljačku.

Molimo Vas drugovi, da nam po gornjem izvještaju ukažete nedostatke i da nam dadete upute, kako bi se bolje snašli po ovome sektoru.

Obračun

Primljena Partijska članarina za mjesec studeni iznosi 8.560 kn. Partijski prilog 143.370 kuna od toga utrošeno za pomoć članovima K.P. 6.690.- kn., ostaje P. priloga 133.680 kuna. Ukupno šaljemo partijske čl. i partijskog priloga 142.240 kuna.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Dne 15 prosinca 1943.

zaO.K.²³

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-78/2548

148

1943, prosinac 15.

Izvještaj Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o borbama oko Narte i diverziji na pruzi kod Popovače

ŠTAB
II BRIGADE II OPER. ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Dne 15. XII. 1943.

Oper, broj _____ 43__

Predmet: Operativni izvještaj

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

U vezi naređenja Štaba II operativne zone dostavljamo vam operativni izvještaj za razdoblje od 1. XII pa do 15. XII. 1943.

²³ Dokument je bez potpisa. U to je vrijeme sekretar OK KPH Zagreb bio Vlado Prišlin.

1. XII. 1943. Naša brigada dobila je zadatak i to da posjedne put u pravcu Narte i položaje desno i lijevo od puta Čazma-Narta. Položaj je bio sljedeći: I bataljon zaposjeo je desnu stranu puta kota 149 i 150 kod sela Vagovina i Milaševca. II bataljon na lijevoj strani — — kota 146 sa pretstražom u Daskatici. III bataljon bio je u rezervi kod Štaba brigade u G. Dragancu. Položaj je određen po sekciji Čazma 1 : 100000. Susjedna jedinica naše brigade je bio bataljon Moslavačkog P. Odreda koji se nalazio u Ivanskoj. Neprijatelju nije bilo mogućnosti da izađe iz uporišta Narte, pošto je bio malobrojan. U uporištu se nalazila 9 i 10 satnija III bojne II pješ. pukovnije koja je brojila 140 domobrana, naoružani sa 4 p. mitraljeza, 3 teška mitraljeza i 1 teški bacač, 240 žandara sa 14 p. mitraljeza. Komandno osoblje domobranstva je većinom simpatizeri N.O.B. Sa tim snagama koje su se nalazile sada u tom uporištu onemogućeno je neprijatelju samo prisilno izviđanje i to samo do naših pretstraža. Mogućnost napada je jedino ako dođe pojačanje iz Bjelovara sa teškim oružjem. Putevi kojima bi neprijatelj mogao naići su sljedeći: Narta — Štefanje — Daskatica — Vagovina — Draganac, Narta — Laminac, Šuma — Pijesak — Bojana — Milaševac i Grabovnica. Naša namjera na tim položajima bila je da neprijatelja koji bi pokušao izaći van, iz uporišta, potući, zarobiti ili na bilo koji način uništiti. Tokom istog dana nije bilo nikakvih borbi, niti su poduzimane kakve ofanzive.

2. XII. 1943. Održavani su isti položaji na kojima nije bilo nikakve promjene.

3. XII. 1943. Održavani su isti položaji i izvršena smjena I bataljona sa III bataljonom.

4. XII. 1943. Isti položaji. Ništa novo.

5. XII. 1943. Održavani isti položaji, izvršena smjena II bataljona sa I bataljonom.

6. XII. 1943. Također održavani isti položaji. Ništa novo.

7. XII. 1943. Održavani isti položaji, izvršena je smjena III bataljona sa II bataljonom.

8. XII. 1943. Održavani su isti položaji, ništa novo.

9. XII. 1943. Održavanje istih položaja. Prilikom smjenjivanja jedne čete I bataljona na položaju desio se je nesretni slučaj kada se je ista četa povlačila sa pretstraže iz Daskatice cestom kroz selo Vagovinu. U sredini sela na cesti pala je jednom drugu s ramena jedna kutija u kojoj su se nalazile tromblonske mine koje su u isto vrijeme eksplodirale i ranjeni su 7 drugova od kojih su dvojica teže ranjeni.

10. XII. 1943. Krenule su naše jedinice na položaj prema Narti i postavile zasjedu domobranima koji su imali namjeru za prisilno izviđanje. Raspored naših snaga bio je sljedeći po sekciji Čazma 1: :100.000. I bataljon zaposjeo je desnu stranu puta od Štefanja do puta koji se odvaja od glavnog puta Narta — Čazma, a vodi prema Ravnešu na Laminae. Isti bataljon bio je pojačan sa jednim teškim minobacačem. II bataljon posjeo je položaj na lijevoj strani puta od Starog Štefanja ispod Blatnice prema rijeci Batinovac, sa jednom četom načinio zasjedu prema Narti, tj. da ta četa postavi zasjedu kada neprijateljska kolona pređe most na rijeci Batinovac. III bataljon je u rezervi sa dvije čete, a sa jednom četom zatvara put kod Štefanja. Položaj je otkriven, a mjestimično pokriven. Atmosferske prilike su bile loše i kiša je padala. Naše jedinice koje su bile u zasjedi zaposjele su položaj ujutro u 6 sati, a rezerva sa Štabom brigade nalazila se u Štefanju. Na desnom boku naših snaga nalazio se III bataljon Mosl. P. Odreda u Ivanskoj. Neprijatelj je krenuo iz uporišta Narte sa snagama 9 i 10 satnije III bojne II pješ. pu-ka sa 70 domobrana i 20 Nijemaca, među kojima su bila 3 oficira i jedan njemački podoficir. Neprijatelj je krenuo iz uporišta u 10 sati a naišao je na samu zasjedu u 10.30 sati. Neprijateljska kolona koja je kretala naišla je na 3 ženske koje su ih obavijestile da se nalaze ovdje partizani. Pri tome su oni isturili svoje patrole i pobočnice. Pri svom opreznom kretanju jedan Nijemac primjetio je partizane na položaju koji su se micali u grmlju. Vatra se momentalno otvorila kako sa jedne tako i sa druge strane. Načelnik¹ Štaba brigade vidjevši da neprijatelj neće ići dalje u klopku dao je znak raketom da sa svim snagama krene se u napad². Domobrani su se predavali koji su bili u neposrednoj blizini partizana, ali neprijatelj koji je bio u zaštitnici izvršio je odmah proboj na lijevo krilo II bataljona koje ih je propustilo i tako je neprijatelj sa nekim svojim snagama uspio pobjeći. Borba se je vodila oko 10 minuta. U to vrijeme zarobljena su 3 oficira, 1 podoficir, 32 domobrana, ubijeno 15, ranjeno 3 neprijateljska vojnika, Plijen 30 karabina, 2 mitraljeza, 5 šmajsera i 1 pištolj. Naši gubitci: 3 mrtva, 1 ranjen, od kojih su 1 komandir i dva partizana i ranjen je drug načelnik Štaba. Utrošeno je 3.000 metaka puščane municije i 6 mina za laki bacač. Neprijateljske snage koje su kretale iz Narte išle su namjerno u nasilno izviđanje po kojem je naš štab bio u dogovoru sa nekim domobranskim oficirima, tako da je znao koliko i kada će ista kolona kretati. Mišljenje našeg štaba bilo je domobrane razoružati, ako je moguće bez metka, u koli-

¹ Božo Kušec

² O ovoj borbi vidi: Dok. br. 190.

ko to ne bi bilo moguće, pristupiti krajnjem uništenju neprijatelja. Neuspjeh te akcije bila je krivica što su neke tri žene iz sela Blatnice izvjestile neprijatelja gdje se mi nalazimo i time je povećana opreznost neprijatelja. Prilog k neuspjehu bio je još i taj što je neopreznost naših vojnika iz II bataljona i što su među domobranima bili i Nijemci koji nisu dozvoljavali otvoreno predavanje i time je nastupila borba. Borbenost naših boraca zadovoljavala je.

11. XII. 1943. Održavani su isti položaji kao i 9. XII. 1943, a također nije bilo ništa novo.

12. XII. 1943. Snage naše brigade krenule su u pravcu Vrtlinske, a dosadanje položaje predala je jednom bataljonu Moslavačkog P. Odreda.

13. XII. 1943. Snage naše brigade nalazile su se: I bataljon u s. Mustafina Klada, II bataljon sa Štabom brigade u selu Vrtlinskoj, III bataljon u selu Rečici. Istog dana vršila se priprema za akciju. Naša brigada dobila je zadatak da istoga dana u noći na 14. XII. 1943. pojačana sa jednom moslavačkom diverzant, četom, mosl. diver. III bataljonom likvidira bunkere i most na Česmi, da razruši prugu kod stanice Vidrenjak. Imala je također zadatak da omogući rad — rušenje mosta na rijeci Česmi. Po zapovijedi Štaba II oper. zone od 11. XII. 1943. oper. 892/43³ sekcija Čazma 1 : 100.000, naša brigada zaposjela je sljedeće položaje: I bataljon postavio je zasjedu na cesti i pruži prema Popovači na Vlahinički P., s time što je poslao jedan vod da fingrira napad na Popovaču. II bataljon sa dvije čete organizirao je rušenje pruge kod stanice Vidrenjak. Od iste dvije čete dao je jednu desetinu na stanicu Vidrenjak koja je štitila da ne bi neprijateljski vojnici izlazili iz bunkera koji su se nalazili oko 250 metara od same stanice na pruži prema Popovači. Sa jednom četom kojoj su bila dodijeljena dva topa: 1 — kalibar 37 mm, drugi — kalibar 47 mm i sa jednom četom diverzanata naređeno je da razruše bunkere i dignu most na rijeci Česmi na pruži Križ — Popovača. III bataljon pojačan sa jednim teškim bacačem postavio je zasjedu: željeznička stanica Novoselec — Križ na cesti i pruži kod kote 102 i na mostu kod Razljeva — kota 100, put koji vodi ispod stanice Novoselec — Križ — kota 100, a sa jednom četom koja se nalazila na koti 102 fingirala napad na želj. stanicu Novoselec — Križ. Teški minobacač nalazio se pozadi od zadnje dvije kućice na cesti pred Novoselcem, od kuda je imao najbolji pregled a bio je u najbližoj udaljenosti od kuda je mogao tući neprijateljsko uporište Križ. Minerski poluvod koji se nalazio kod istog bataljona imao je

³ Redakcija ne posjeduje spomenuti dokument.

zadatak da ispred položaja istog bataljona razruši prugu i da spriječi eventualni dolaz pancera. Ista grupa imala je kod sebe loš eksploziv koji nije mogao raskinuti prugu na vrijeme. Štab brigada nalazio se u selu Vidrenjak kod kojega se nalazio u rezervi jedan bataljon Moslavačkog P. Odreda. Naše brigade zaposjela je položaj točno i na vrijeme i pristupila izvršenju zadatka⁴. Samo na nekim mjestima desilo se zakašnjenje sa presjecanjem pruge, jer mineri nisu imali ispravan eksploziv. Zadatak kojega je naša brigada dobila nije bio u potpunosti izvršen. Što granate naših topova nisu djelovale na bunkere, tj. da su bunker bili neprobojni od naših granata. Pored toga razrušena je pruga kod stanice Vidrenjak, oko 1200 metara. Neprijateljski gubitci nisu poznati. Naši gubitci: 1 lakše ranjen. Potrošeno je 5400 metaka, 3 teške minobacačke granate i 6 mina za laki bacač i 32 granate od topa. U istoj akciji sami štabovi bataljona, kao i komande četa nisu bile dovoljno energične, pošto nije fingiranje napada na uporišta na vrijeme počelo.

14. XII. 1943. Snage naše brigade povuke su se sa položaja koje su zaposjele na 13. XII, povukle su se 14. XII. 1943. u 5 sati ujutro i zaposjele su baze i to: I bataljon Kompator, II bataljon Mustafinu Kladu, a III bataljon sa Štabom brigade i ostalim snagama u Rečicu.

15. XII. 1943. Snage ove brigade nalaze se na odmoru u bazama koje su zaposjele na 14. XII. i na sređivanju jedinica.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Mutak, v.r.

Komandant:⁵

Original, strojopis

Sign., Fond NOB, kut. 1472 A, f. 7, dok. br. 41.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 64. str. 229 — 233.

⁴ Vidi: Dok. br. 190. i Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 159 i 160.

⁵ Nikola Kličković

1943, prosinac 15.

Naređenje Štaba Žumberačko-posavskoga sektora o formiranju Odsjeka za vojne vlasti i Komande Turopoljsko-posavskoga područja te o imenovanju komandnoga kadra

N A R E D B A B R . 1

Štaba Žumberačko-Posavskog Sektora N.O.V. i P.O. Hrvatske
od 15. XII. 1943.

I. FORMIRANJE NOVIH USTANOVA

Prema Naredbi br. 36 Glavnog Štaba NOV i PO Hrvatske od 12. XI. 1943. formiramo Otsjek za vojne vlasti kod Štaba Žumberačko-Posavskog Sektora, koji će rukovoditi vojno-pozadinskim ustanovama na području između Slovenije, Kupe i Save. Otsjek potpada pod Komandu Štaba Sektora.

Formiramo Komandu Turopoljsko-Pokupskog Područja za rukovođenje vojno-pozadinskim ustanovama na području između pruge Zagreb, Kralovac, Kupe i Save.

II. RAZRJEŠENJE DUŽNOSTI

Razrješuje se v.d. zamjenik komesara Žumberačko-Pokupskog Odreda drug Zivković Nikola.

Razrješuje se dužnosti informativni oficir Omladinske Brigade drug Ivo Čulinović.

III. POSTAVLJENJA

Za vršioca dužnosti šefa Otsjeka vojno-pozadinskih vlasti postavljamo druga Balaš Borisa, do sada komandanta Žumberačko-Pokupskog Odreda.

Za vršioca dužnosti načelnika Štaba Sektora postavljamo druga Lipovčak Miljenka, do sada načelnika Štaba XIII Proleterske Brigade.

Za v.d. komandanta Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Hinić Stjepana, do sada oficira pri Štabu Omladinske Brigade.

Za v.d. informativnog oficira Štaba Sektora postavljamo druga Stojana Trbovića, do sada informativnog oficira Štaba XII Proleterske Brigade.

Za referenta za vezu Štaba Sektora postavljamo druga Pajić Stevana, do sada oficir za vezu pri Štabu XIII Proleterske Brigade.

Za v.d. zamjenika komesara Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Božić Stjepana, do sada komesara čete Omladinske Brigade.

Za informativnog oficira Štaba Omladinske Brigade postavljamo druga Pavlović Gabru, do sada obavještajni oficir iste brigade.

Za obavještajnog oficira Štaba Omladinske Brigade postavljamo druga Caruk Borisa, do sada isljednik iste Brigade.

Za v.d. komandanta Turopoljsko-Pokupskog Područja postavljamo druga Sokolčić Ivana, do sada zamjenik komesara bataljona Turopoljsko-Posavskog Odreda.

Za v.d. dužnosti zamjenika komandanta Turopoljsko-Posavskog Područja postavljamo druga Butković Ivana, do sada v.d. komesara bataljona Turopoljsko-Posavskog Odreda.

Za v.d. pomoćnika komandanta Turopoljsko-Pokupskog Područja postavljamo druga Kruhan Tomu, do sada v.d. zamjenika komesara bataljona Turopoljsko-Posavskog Odreda.

Za informativnog oficira III bataljona Omi. Brigade postavlja se druga Čulinović Ivu, do sada informativnog oficira Štaba Omladinske Brigade.

Za komandanta IV. bataljona Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Curović Svetina, do sada v.d. komandanta istog bataljona.

Za komandanta III Bataljona Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Ajdinović Ljubana, do sada v.d. komandanta istog bataljona.

Za Zamjenika komandanta I. bataljona Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Mamulu Božu, do sada v.d. zamjenika komandanta istog bataljona.

Za zamjenika komandanta II Bataljona Z.P.O. postavljamo druga Badovinac Juru, do sada komandira čete u XIII Proleterskoj Brigadi.

Za operativnog oficira III Bataljona Z.P.O. postavljamo druga Trkulju Svetozara, do sada vršioca dužnosti operativnog oficira u istom bataljonu.

Za politkomesara III. bataljona Žumberačko-Pokupskog Odreda postavljamo druga Horvatinec Ivana, do sada v.d. politkomesara u istom bataljonu.

Za politkomesara IV. bataljona Z.P.O. postavljamo druga Stanojević Dušana, do sada v.d. politkomesara u istom bataljonu.

Za zamjenika politkomesara IV. bataljona postavljamo druga Markušić Juraja, do sada v.d. zamjenika politkomesara u istom bataljonu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Franc Knebl, v.r.

Komandant — Major:
Vojko Hošteter, v.r.

Na znanje: Glavnom Štabu Hrvatske

Na znanje i postupak:

Štabu Omladinske Brigade »Jože Vlahović«
Štabu Zumberačko-Pokupskog Odreda
Štabu Turopoljsko-Posavskog Odreda
Komandi Zumberačkog Područja
Komandi Turopoljsko-Pokupskog Područja

Da je otpravak vjeran originalu
potvrđuje
Načelnik štaba — poručnik:
M.¹ Lipovčak, v.r.

Prepis originala, strojopis
Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1624, f. 1, dok. br. 13

150

1943, prosinac 15.

Dopis Kotarskoga NOO Jastrebarsko Okružnome NOO Pokuplje o namjeri da održe konferenciju učitelja sa svoga područja

Kot. N.O.O. Jastrebarsko

15/XII-43-

Okružnom N.O.O.-u Pokuplje

Dragi drugovi!

Kako su u kotaru Jastrebarsko sve učiteljske sile činovnici N.D.H., kojima nije poznata linija naše borbe pa niti djecu ne odgajaju u duhu naše borbe, pokazala se potreba da održimo konferen-

¹ Miljenko

ciju učitelja¹, na kojoj bi učitelje upoznali sa našim novim nastavnim planom, i prikazali im potrebu da djecu odgajaju u duhu tog nastavnog plana. **Konferencija bi se održala u Sv. Jani dne 21/XII-43. u 10 h prije podne.**

Molimo drugarski O.N.O.O., da na tu konferenciju pošalje drugu učitelja Genu², koji bi vodio konferenciju. Isto tako bi molili, da nam pošaljete novi nastavni plan, koga neka drug Geno donese sa sobom.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
.....³ v.r.

M.P.⁴

Original, rukopis
Sign., HŠM, inv. br. 8,8.1./2—6.

151

1943, prosinac 15.
Samobor

Izještaj Ministarstva unutarnjih poslova NDH o pljački Nijemaca u selima oko Samobora

POSEBNO — I Z V I E Š Ć E 2 3 .

Pljačka Niemaca u kotaru Samobor.-

Pouzdanik u Samoboru saznaje da su Niemci za vriema njihove »Kaznene ekspedicije« dne 15. prosinca o.g. oduzeli u selu Podgrađu općina S. Martin, kotar Samobor od seljaka i urara PAVLA KIRINA, koji ima razne potvrde o svom Hrvatstvu izdane od raznih hrvatskih vlasti i to: 10.000 Kuna u gotovom novcu, hrane u vrijednosti od 50.000 Kuna, te satove u vrijednosti od oko pola miliuna Kuna.- Istoga dana Niemci su u selu Podgrađu, Purgariji i Sv. Mar-

¹ Vidi: Dok br. 179.

² Kečenović

³ Potpis nečitak.

⁴ Okrugli pečat: KNOO Jastrebarsko
(u sredini zvijezda petokraka)

tinu odneli 6 vola i 3 krave, i to jednog vola od seljaka ŠILOBODA i jednog vola od seljaka BAŠIĆA, dok se imena ostalih opljačkanih seljaka za sada nije moglo ustanoviti.- Volove i krave koje su opljačkali morali [bi] Niemci u subotu dne 18. prosinca o.g. na nalog Zapovjedništva vratiti.-

Nadalje su BASIC SLAVI iz sela Podgrađa, a čiji se sin nalazi na Iztočnom bojištu kao legionar oduzeli jednu svinju težku 150 kila, BASIC MIJI čiji je jedan sin u domobranstvu a drugi u legiji oduzeli su svinjče od oko 150 kila, STJEPANU ŠILOBODU jedno svinjče od oko 100 kila, VINKU NOVOSELU jednu svinju od oko 150 kila, IGNACU MAKARONU svinju od oko 150 kila, JANKU KONOSICU sirovog špeka po prilici od oko 70 kila, RUDOLFU KONOSIĆU dvie šunke, VINKU ČIŽMAKU tri guske i VINKU STRUNJARU iz Petkovog Briega 35 kila masti.-

Zbog navedene pljačke seljaci su uzrujani i razočarani, te traže zaštitu naših vlasti, dok su istoga dana iz spomenutih sela 5 mladića pobjegli u šumu među partizane, a postoji i opasnost da i ostali seljaci i to uglavnom oni koji su opljačkani pobjegnu u šumu.-

Podatci su provjereni.-

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

M.P.'

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 6324.

152

1943, prosinac 15.

Varaždin

Izveštaj Kotarske oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje Varaždin o političkim prilikama u Međimurju

Priepis.

Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast za kotareve
Čakovec i Prelog u Varaždinu

Taj. broj: 166—1943.
Varaždin, dne 15. prosinca 1943.

¹ Zaprimni pečat Ministarstva unutarnjih poslova NDH — Ured ministra, U.M.V.T. broj 599, primljeno dne 23. XII 1943. godine.

Predmet: Međimurje — političke prilike

VELIKA ŽUPA ZAGORJE

U/
VARAŽDINU

O političkim prilikama u Međimurju čast mi je izvijestiti sljedeće:

I. U noći između 4. i 5. listopada o.g. uapšeno je u Čakovcu i ostalom Međimurju oko 350 osoba i odvedeno u logor Šarvar. Neke od ovih osoba određene su na rad na jednom aerodromu, koji se nalazi kod Blatnog jezera. Uapšenici su gotovo izključeno naš živalj, iz Međimurja, a osim toga imade i nekoliko Židova. Ove osobe uapšene su po noći u vidu osluženja vojne vježbe, pak su im pozivi odmah uručivani. Veći dio ovih osoba odedene su u vojarnu u Čakovec, gdje je došao jedan vlak i oni su iz vojarne smješteni u taj vlak i odpremljeni u Šarvar. Mađarskim vlastima u Međimurju davali su podatke, koje se osobe imadu odpremiti u logor, Milošvari, obč. bilježnik u Čakovcu, Kakoši, obč. bilježnik občine Čakovec vanjske, Šafran Ladislav, namještenik tvornice braće Graner u Čakovcu, Juranić Đuro, namještenik t.t. Neuman Čakovec, Antonović Gusti, mesar iz Čakovca, Laci Salaj, namještenik paromlina u Čakovcu i Dering, bravar iz Čakovca. Navedene osobe davale su podatke mađarskim vlastima za osobe iz Čakovca, koje bi se imale odpremiti u logor, dok su mađarskim vlastima za sela davali podatke mali i veliki birovi, t.j. obč. načelnici i seoski starješine. Mađarske vlasti dovele su ove osobe u logor pod izlikom, jer da su u vezi sa partizanima, dok su izključivo osim par Židova, ove osobe Hrvati čiste prošlosti, koje se za vrijeme okupacije Međimurja ničim ne bave, osim sa svojim gospodarstvom odnosno svojim zanimanje. Ova uapšenja izazvala su veliko ogoršenje u Međimurju. Po Međimurju pogovara se, da će iza ovih uapšenja slijediti i druga. Po dobivenim obavještenjima sa ovim osobama u logoru veoma se loše postupa. Ovih dana skoro su sve ove osobe povratile se kućama, a ostali će još tijekom ovoga mjeseca.

II. Koncem mjeseca rujna i tijekom mjeseca listopada o.g. došlo je u Međimurje mnogo mađarske vojske. Vojska je smještena u Čakovcu po školama, židovskom templu, po nekim uredima i ostalim praznim kućama. Ova vojska vrši vježbe po danu i po noći.

III. Dana 3. studenoga o.g. Obavljena je u Čakovcu stavnja mladića rođenih godine 1923. Veoma veliki postotak mladića uziman je u vojsku. Osoba proglašena sposobnom morala je uzeti vrpcu sa

AH?

mađarskom zastavom i nositi ju, a vrpce su dielili mađarski oružnici. Da se ovo naredenje ispravno vrši, bio je za to postavljen mađarski oružnički narednik Matrahazi, a inače glasoviti zlostavljač našega življa u Međimurju, koji je inače u službi na oružničkoj postaji u Čakovcu. Ovi mladići, a kojih je bilo oko 300, položili su zakletvu u Čakovcu dana 28. studenoga o.g.

IV. U noći između 25. i 26. listopada o.g. na željezničkoj pruzi između Čakovca i Kotoribe t.j. na pruzi između željezničke postaje Mala Subotica i Kraljevec — Prelog postavljena je na prugu jedna bomba. Na ovu bombu naišao je teretni vlak, pa su lokomotiva i 3 vagona uništena, a sieno koje je bilo u vagonima izgorjelo je.

U noći 28. listopada o.g. jednom teretom natovarenom vlaku, koji je išao iz Čakovca prema Kotoribi za Peštu, na neobjašnjeni način na otvorenoj pruzi odkopčala su mu se tri zadnja vagona i ostala na pruzi, a da osoblje vlaka ovo nije opazilo. Malo iza toga naišao je njemački transportni brzi vlak i naletio je na ova tri vagona. Prvi vagoni njemačkog brzog vlaka su se prevrnuli, pak je mnogo njemačkih vojnika životom nastradalo, a mnogo ih je i ranjeno. Oba ova događaja drže mađarske vlasti u najvećoj tajnosti, jer su mađarske vlasti u Međimurju prije kratkog vremena radi ovakvih događaja poapsile i odpremili na prisilni rad mnoge osobe iz Međimurja, na koje su sumnjale, da bi mogli biti krivci ovakvih događaja, pak radi toga radi ovih nesreća nijesu ni vodile iztrage.

V. U posljednje vrijeme mađarski oružnici i seoski starješine (birovi) počeli su ponovno zlostavljati naš živalj u Međimurju, a to se naročito očituje kod različitih podavanja koje seljaci moraju davati državi.

VI. Dana 29. studenoga o.g. mađarski oružnici uzimali su dvokolice stanovnicima Međimurja i to tako, da su oružnici stali na sredinu ceste, kuda su imali proći ljudi sa dvokolicom, a kada bi netko naišao sa boljom dvokolicom, skinuli su ga i uzeli dvokolicu, a da vlasniku dvokolice nijesu navodno izdavali nakakvu potvrdu o oduzeću dvokolice.

VII. Mladići, koji su dužni biti upisani u »Leventu« i vršiti vježbe, s njima se veoma loše postupa. Njih se zlostavlja i tuče i podrugljivo im se predbacuje, da su »ustaše«, »partizani«, pak su radi toga ovi mladići ogorčeni i izbjegavaju dolazak na vježbu, premda su onda radi izostanka kažnjavani.

VIII. U posljednje vrijeme u Međimurju zabranjen je izlaz noću iz svojih kuća na ulicu od 6 sati na večer do 7 sati u jutro, dok je po gradovima i većim mjestima dozvoljen boravak na ulici i dulje. Međutim zadnjih par dana produljile su Mađarske vlasti i po selima iz-

laz do devet sati na večer i to povodom ubijstva jednog mladića u Maloj Subotici, o čemu će se pod posebnom točkom izvijestiti.

IX. Dana 30. studenoga o.g. ubijen je u Maloj Subotici (kotar Prelog) na ulici neki mladić po prezimenu Kozjak a star je 19. godina. Slučaj se je ovako dogodio: U Maloj Subotici nitko nije smio biti na ulici poslije 18 sati. Oko 19 sati 30 minuta išle su tri osobe po ulici i to dva mladića i jedan stariji čovjek. Idući ulicom naišli su na jednu vojničku patrolu. Na poziv patrole stali su. Patrola je počela čuškati ove osobe, a ubijeni mladić da izbjegne zlostavljanju počeo je bježati, na što je vođa patrole trgao samokres i ubio mladića. Ovaj događaj ne samo da je ogorčio naš živalj u Međimurju, već i ono nekoliko Mađara i mađarona, koji izjavljuju ovim povodom, da se ovakvim postupkom mogu samo odbiti ljudi od vlasti, a što nikako nije svrha. Ovaj događaj još više se osuđuje, jer vođa patrole govori hrvatski, pak se je dobro mogao sporazumjeti sa ovim osobama. Vođa patrole je iz Mađarske i to iz Murakerstura, gdje se govori skoro samo hrvatski.

X. Oko 10. o. mj. ubijen je u občini Sv. Juraj u Trnju kotar Prelog i to u občinskom uredu, obč. bilježnik. Mađarske vlasti šire vijesti da su ga ubili partizani. Međutim javno se po Međimurju govori, da partizani njega nisu ubili, već neki čovjek, stanovnik te občine i to za to, što je upravo brutalno postupao sa ljudima.

XI. Tvornica čarapa i vrpca BRAĆA GRANER u Čakovcu postala je ratna industrija. Za zapovjednika ovog poduzeća postavljen je mađarski pričuvni satnik Kovač. On je inače nekakvi niži činovnik u Pečuhu. Njegov je postupak sa radnicima veoma neizgodan, a također i prema vlastnicima tvornice i poslovdama. Radnicima se prieti zatvorom, jer da oni nisu ljudi, već buntovnici, partizani i t.d. U ovoj tvornici davali su se za radnike neki promičbeni filmovi dana 10, 11. i 12. ov. mj.- Premda je poduzeće uložilo sve, a da ovom filmu prisustvuje što više radnika, a time više što je ulaz bio bezplatan, ovim prikazivanjima prisustvovalo je samo oko 250 radnika.

XII. Prije kratkoga vremena morao je predati ostavku obč. načelnik u Čakovcu, a inače narodni zastupnik za kotar Čakovec Pečornik Oto. On je motivirao ostavku jer da je prezaposlen. Međutim protiv njega je bilo gradsko zastupstvo i to radi toga, jer da on imade toliko tim zaslužba i da se bavi korupcijom. Radi ovoga pozvao ga je kotarski predstojnik u Čakovcu i prisilio ga je da predade ostavku. Bilo je ponuđeno mjesto obč. načelnika u Čakovcu nekim viđenjim i uglednijim građanima, ali su oni to odbili. Za načelnika je imenovan Franjo Kopjar iz Čakovca, ali je protiv njegovog imenovanja uložena žalba i to sa strane pristaša dosadašnjeg načelnika. Ova se žalba nalazi [u] rješavanju.

XIII. Vlasti su odpustili iz službe obć. bilježnika u Čakovcu Miklošvari — a i to za to, jer je on sa nekim drugim činovnicima prisustvovao kod razbijanja prozora Franjevačkog samostana u Čakovcu.

XIV. Po nekim obavieštenjima mađarske vlasti pozvale su stanovnike iz Međimurja, koji posjeduju zemljišta preko Mure, dakle na prijašnjem mađarskom području, da čim prije spreme sav svoj prirod svojim kućama i to bilo žito, kukuruz, vino i ostalo, jer da će im se oduzeti dvovlastničke prolaznice i da će moći putovati u Mađarsku samo sa propustnicama i to povodom poziva vlasti. Konačno mađarske vlasti preporučuju da ove posjede u Mađarskoj prodađu i tim novcem da kupe zemljište u Međimurju. Ovo se u Međimurju tumači tako, da Mađari vide, da će morati napustiti Međimurje, pa bi želili imati čim manje dvovlastnika, pa ih za to nagovaraju, da prodaju svoje posjede u Mađarskoj. Međimurci vide iz ovoga, da su Mađarima nepovjerljivi, jer će im se oduzeti dvovlastničke prolaznice, jer nijesu poželjni, da dolaze u Mađarsku. Svakako je značajno, da se stanovnici Međimurja smatraju dvovlastnicima obzirom na njihov posjed koji se nalazi preko Mure t.j. na području Mađarske.

Predlaže se list »Međimurje« od 15, 22. i 29. listopada, te od 5, 12, 19. i 26. studenoga i od 3. i 10. prosinca o.g.

Priepis ovog izvještaja predložen je župskoj redarstvenoj oblasti u Varaždinu.

ZA DOM SPREMNI!

»f p KOTARSKI PREDSTOJNIK:
Vicko Ostojić, v.r.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
VELIKA ŽUPA ZAGORJE — VARAŽDIN

Broj: Taj. 2168/43.
Varaždin, 22. prosinca 1943.

Predmet: Međimurje — Političke prilike.

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA
Odsjek za Podunavlje

ZAGREB

U priepisu predlaže se izvještaj kotarske oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu od 15. ov. mj. broj Taj. 166/1943. u gornjem predmetu.

Također se predlaže list »Međimurje« od 15, 22. i 29. listopada te od 5, 12, 19. i 26. studenoga i od 3. i 10. prosinca o.g.

Priepis ovog izvještaja podnešen je Ministarstvu unutarnjih poslova glavnom ravnateljstvu za javni red i sigurnost i glavnom ravnateljstvu za unutarnju upravu.

ZA DOM SPREMNI!

VELIKI ŽUPAN:
(Branimir Šimunić)
Branimir Šimunić, v.r.

M.P.¹

PRIJEM POŠTE
Prim, dne 21. XII. 1943.
Red. broj 6341 knjige I

Prijepis, strojopis
Sign., AVII, Fond NDH, kut. 264, f. 4, dok. br. 21

153

1943, prosinac 16.
Zagreb

Izveštaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom i organizacijskom stanju za studeni 1943. godine

IZVJEŠTAJ ZA MJESEC NOVEMBAR 1943.

A.) POLITIČKO STANJE

Obzirom na političko stanje među masama, moramo naglasiti da mase uslijed naše političke slabosti, stoje pod jakim uplivom fašističke štampe, kojoj doduše na oko nitko ne vjeruje, ali u stvari ipak donekle, jer ona uspijeva da unese zabunu u antifašističke mase. Naše političko neiskustvo, koje kanim otkloniti političkim izdizanjem naših veoma mladih kadrova (procentualno najveći broj članova partije nisu dulje od 3 mjeseca partijci) otklanja se polako, ali će trebati još dosta rada i vremena, dok se politički osamostalimo. Politički problemi, koje postavljaju mase jesu slijedeći:

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Velika župa Zagorje — Varaždin

1.) Cijene namirnice sve više skaču, pa se mnogo ljudi bavi ispitivanjem mogućnosti nabavke hrane. Cijene su fantastične (mast 2.000 Kn, šećer 900 Kn, brašno 350 — 400 Kn, jaje 60 — 70 Kn), pa ljudi sve više idu izvan grada, da si nabave hrane. Mnogo se priča o tome, kako partizani oduzimaju hranu, a šverceri dnevno unose dosta namirnica, koje prodaju za skupe novce. Fašisti su svojom propagandom uznastojali, da prikažu NOV kao uzročnika poskupljenja života u Zagrebu. Mačekovci takođe nastoje svojom podzemnom propagandom, da stvore neraspoloženje prema NOV. Mi objašnjavamo masama, da blokada Zagreba znači najveći problem za okupatorsku i ustašku vlast i da većinu i onako oduzmu fašisti, što uđe u grad. Baš zbog toga treba da svi mladi i zdravi ljudi idu u NOV i da se bore za bolju budućnost, jer samo borbom se mogu riješiti sva pitanja, pa i pitanje prehrane — tako mi postavljamo taj problem pred mase. Za krijumčare objašnjavamo, da oni donose hranu iz mjesta, koja su blizu Zagreba ili većih gradova, gdje okupator ima isturene svoje trupe ili da najčešće prodaju one namirnice, koje su ustaše po selima popljačkali, ili pokrali, a često se krijumčari prokradu kroz naše redove i straže sa hranom.

2.) Naše mase sve češće postavljaju pitanje čišćenja grada i okoline od agenata i provokatora. Ovi nanose mnogo štete našem radu u gradu i okolici. Slučaj provokatora Cabrajca¹ komentira se puno po gradu i zna se da je on kriv, što je mlinar² iz Remetinca, antifašista obješen njegovom zaslugom. Poznato je, da je isti Čabrajac bio uhvaćen od naših i predveden pred Narodni sud, ali radi nedostatka dokaza oslobođen i uvršten u redove boraca XIII. Proleterske brigade. Za vrijeme zadnje ofenzive okupatora na Žumberak on je odatle pobjegao i sada provaljuje naše ljude. Nadamo se, da ćemo skorim sređenjem partizanskih grupa i njihovim akcijama dići moral masa, a što je najglavnije, naši aktivisti počet će poletnije raditi.

3.) Moskovska konferencija³ pobudila je sveopći interes iako je fašistička štampa nastojala da umani značaj ovog sastanka. Kao posljedica te konferencije, mase nestrpljivo očekuju otvaranje drugog fronta i veliko je negodovanje protiv sporih akcija anglo-amerikanaca u Italiji. Invazija Balkana prima se različito, ali se općenito zagrebačke mase boje političkog jačanja četničkog uticaja. Mačekovci spretno ubacuju, kako su navodno ti i ti ljudi, »koji su se vratili iz partizanskog zarobljeništva ili su išli kupovati hrane«, čuli kako partizani pjevaju: »Ej Hrvati, al' ćemo vas klati, kad se Pero iz

¹ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

² Isto.

³ Misli se na konferenciju ministara vanjskih poslova SAD, V. Britanije i SSSR-a koja je u listopadu 1943. održana u Moskvi.

Londona vrati!« Tu podvalu NO pokretu jedni »očevidci« donasaju iz Moslavine, drugi iz Slavonije, a neki opet sa Korduna. Znamo pouzdano, da su to izvori iz mačekovskih krugova. Mi nastojimo preko naših ćelija razbiti sektaški stav proletarijata (koji se najviše bavi problemom, da li će Englezi »skuhati« partizane ili ne!) raskrinkavanjem reakcionarnih klika, koje imaju interesa na produženju rata, a veliko-srpsku tendenciju koju prikazuju mačekovci da postoji u partizanskim redovima, suzbijamo raskrinkavanjem podzemne rabote ustaša i mačekovaca i činjenicom, da se četnici koji su nosioci veliko-srpstva, bore sa okupatorima protiv naše NOV. Nadamo se, da će odluke AVNOJ-a (Vrhovni zakonodavni savjet, Nacionalni komitet narodnog oslobođenja i t.d.) razbistriti pojmove i učiniti kraj zabrinutosti od velikosrpstva (to se tiče samo neproleterskih slojeva), a naša je zadaća da to pospješimo popularizacijom ovih najnovijih odluka i AVNOJ-a i onih ZAVNOH-a sa zasjedanja u Plaskom.

4.) Kod mačekovaca osjeća se doduše zabrinutost najnovijim razvojem situacije i jakim aktiviranjem masa u duhu NOB po čitavoj zemlji, ali oni rade podzemno dosta aktivno. Njihov kontakt u vojsci se doduše slabo proširuje, a tako i u masama, ali oni se bar tješe da moralno unesu zabunu u naše redove. Primjećuje se, da oni vidno gube na prestižu, osim kod pokvarenjaka, koji se formiraju u odrede zaštite. Imade ih navodno oko 600, i za sada ih se ne osjeća, ali smo svjesni da nam u danom momentu mogu postati vrlo nezgodni i opasni. Stanje je onakovo, kakovo je dano u prošlom mjesečnom izvještaju, a »Pravica«⁴ (broj 3) nije izišla do konca ovog mjeseca. Raspačavanjem »Slobodnog doma« produbljuje se jaz, koji postoji između reakcionarnog vodstva HSS-a i njihovih dosadašnjih masa. U zadnje vrijeme osjećaju se nastojanja kotarske organizacije HSS-a na Trnju da formiraju zaštitu, ali do sada nemaju nikakvog uspjeha. O daljnjem razvoju toga izvjestit ćemo poslije.

5.) Govor Stepinca, nadbiskupa, vrlo je popularan u Zagrebu. Izdala ga je na Gestetneru »Nadbiskupska kancelarija«, a mnogo ljudi (većinom činovnici) su ga pretipkavali na mašinu i dijelili dalje. Govor je izazvao podijeljene komentare: klerikalna masa ga je primila sa simpatijama, a naše mase u većini slučajeva također, radi stava prema okupatoru, rasama, sistemu talaca itd., dok proletarijat u većoj mjeri prigovara da se je sada tek sjetila crkva, da dade stav prema okupatorima i ustašama, a do sada su katolizirali

⁴ Prvi broj »Pravice«, lista »... pravih pristaša Hrvatskog seljačkog pokreta...« izašao je sredinom 1943, a drugi u rujnu 1943.

srpsku mladež, a ni ustaške popove-koljače nisu izopćili iz crkve. Mi govor prikazujemo pozitivnim radi stava prema okupatoru i nastojat ćemo na tome aktivizirati klerikalne mase u smislu NOB.

6.) Vanjsko politička situacija t.j. ofenziva Nijemaca na južnom krilu istočnog fronta, napuštanje Žitomira i Korostena, nije pokolebalo mase u vjeri da će Crvena armija likvidirati fašizam. Unutar-nje-politički čuju se sa svih strana kritike zbog neotvaranja drugog fronta u vezi sa okupatorskim operacijama u našoj zemlji, a posljednja bombardiranja Metkovića, Splita, Sarajeva, Banjaluke i Zadra primljena su od velikog dijela masa sa odobravanjem, da te akcije Angloamerikanaca znače podupiranje partizanske borbe u našoj zemlji. Vjerujemo, da je to uticaj londonskog radija po poznatom njihovom stavu: zračna fronta umjesto druge fronte. Mi si stavljamo zadaću da aktiviziramo mase na otvaranje drugog fronta i na jaču vojničku potporu NOV i na službeno priznanje Nacionalnog komiteta narodnog oslobođenja i AVNOJ-a.

7.) U vojsci NDH je stanje slijedeće prema najnovijim podacima: s jedne strane postoji još uvijek izvjestan broj viših oficira, koji su vezani za pobjedu Nijemaca u ovom ratu, ali većina ih je orijentirana protiv okupatora. Saznajemo, da postoji t.zv. Jugoslavenska revolucionarna organizacija ili »JRO«, koja je okupila oko sebe stanoviti broj viših oficira (Ne znamo još potanje o tome), a nešto i nižih i to u glavnom u mornarici i avijaciji. Vojnike i podoficire nisu mogli obuhvatiti, ali se nadaju da će u času kapitulacije Njemačke uspjati da preuzmu vlast u svoje ruke i da ne puste NOV da uđe u grad. Ostali sektori u vojsci i to oni koje mi obuhvaćamo, gledaju sa nepromijenjenim simpatijama na NOV i Crvenu armiju, a HSS-ove grupacije se osjećaju u povezivanju ustaških i mačekovski nastrojenih oficira. Zadaća svih tih protunarodnih grupacija je da pokolju politkomesare i da drže grad do dolaska Angloamerikanaca. Međutim teško će ti oficiri povući za sobom vojnike u reakciju radi jaza koji između njih postoji. Cuškanje vojnika je na dnevnom redu (u početku NDH toga nije bilo i isticalo se to kao srpska metoda!), a vojnici koji odu na dopust obično se više ne javljaju u svoju komandu. Tokom mjeseca dogodio se interesantan slučaj na Grmoščici (brdo kraj Zagreba na kojem se nalazi glavno skladište municije) gdje je 50 vojnika stalne straže nestalo i nisu bili prisutni za vrijeme inspekcije jednog višeg oficira, otišli si naime kući spavati. Preostalih 20 vojnika i podoficir — komandir straže bili su pozvani na raport, ali su i oni nakon toga otišli i nisu se više javljali, tako da je glavno skladište municije formalno ostalo bez straže. Kako se taj slučaj završio nije nam poznato, ali je ipak činjenica da je vojska demolarizirana. Karakterističan slučaj je i taj da su u strojničkom

sat u Zagrebu u 2 dana za redom vojnici prevrnuli kazan radi loše hrane. U mornarici i u avijaciji postoji velika želja, da se priključe NOV i to mornarica pod uvjetom da bude uvrštena u flotu, o čemu smo ih i uvjerali, a nadamo se da će poći nakon odlaska visokog morskog oficira bivše jugoslavenske mornarice 273949165627264027-28 1 638⁵, koji treba da ide za neke 3 nedjelje, kada uredi svoje familijarne stvari. Avijatičari će ići van, i to nekih 70 pilota sa avijonima i tehničkog osoblja, čim stigne u VŠ Maksim⁶, koji je to organizirao i s njima ugovorio kodeks za prelijetanje — on je otišao pred 10 dana u GŠ i prema njegovim podacima i razgovorima trebao bi da bude taj odaziv kod avijacije (Sam Maksim je pilot-lovac i avijatički kapetan).

8.) Među omladinom počela je aktivno raditi »JOFO« (Jugoslavenska organizacija federativne omladine), koja izdaje letke četničkog karaktera i omladina ih prima i čita, premda je antifašistički raspoložena. Uočivši svoju slabost pri radu po omladini, obratit će se više pažnje na dijeljenje i umnožavanje omladinskog agitprop materijala, a u koliko ne bude pristizao izvana, štampat ćemo ga sami ili preštampavati, ako ne stigne u dovoljnoj količini.

9.) Prema informacijama, koje smo primili od ob. službe, aktivizirat će se u najskorije vrijeme rad Intelidžens servisa u Zagrebu. Do sada je bio centar za bivšu Jugoslaviju u Ljubljani⁷, a sada se seli u Zagreb, što se tumači razvojem političke situacije.

B.) ORGANIZACIONO STANJE

Partorga broji ukupno u mjesecu novembru 72 člana partije. Prema stanju od prošlog mjeseca broj članova se je smanjio za 7 članova partije i to: sa II R⁸ otišao je u NOV Žarko⁹ radi ugroženosti, a Roda¹⁰ je praćen od policije i ići će van; sa III R. Stjepan¹¹ je ubijen, a Miljenko¹² apšen, oba pri iznalaženju kanala za Kalnik, a Nana¹³ se je izgubila; na VI R primljen je novi član partije Mirko¹⁴; sa MAOZ treba da ide van Ruža¹⁵, koja je provaljena; iz MK SKOJ-a apšen je Pero¹⁶, sekretar komiteta, koji je pao zajedno sa 10 omladi-

⁵ Admiral Pavić

⁶ Kao bilj. 1.

⁷ Vidi: Grada SZH, knj. V, dok. br. 44.

⁸ Rajon.

⁹ Đuro Čutić

¹⁰ Kao bilj. 1.

¹¹ Isto.

¹² Isto.

¹³ Isto.

¹⁴ Dragutin Stipetić

¹⁵ Kao bilj. 1.

¹⁶ Franjo Kunšić

naca-radnika, koji su ga provalili; prema tome sada je slijedeće stanje: MK 5 članova partije, I Rajon 4 člana, II R 13, III R 19, IV R 4, V R 4, VI R 4, VII R — MNOO 2, MAOŽ 3, Otprema 3, SKOJ 1, Partizanske grupe 2, M.V. komitet-Ob. službe 1, zatim 5 članova partije „a specijalnim dužnostima (Feliks¹⁷ — ručna tehnika, Maca¹⁸ — centralna tehnika, Ph¹⁹, Golub²⁰ i Orač²¹).

MJESNI KOMITET: imade kao i prošli mjesec 5 članova i to Ozren²², Fabijan²³, Ernest²⁴, Krešo²⁵ i Tošo²⁶. Socijalni sastav je: 1 intelektualac, 2 namještenika i 2 kvalificirana radnika. Komitet se je malo popravio i izgleda da je zavladała malo vedrija atmosfera: više se kolektivno radi, veća je samokritika i srdačniji je međusobni odnos. Sve je to rezultat političkog izdizanja (još se uvijek održavaju posebni sastanci, jedamput nedeljno, gdje se proučava partijski i vanpartijski materijal iz NOB), samokritike, a i oterećenja komiteta, naime otprema materijala, nabavke, pošta i mobilizacija predane su MNOO-u, pa se time dobilo više vremena i volje za politički rad.

U raspodjeli dužnosti nastala je promjena: Ozren drži Fabijana (org-sekretara), Andriju²⁷ (tajnika MNOO), Darka²⁸ (ob. služba), Feliksa (ručna tehnika), Orača (Kartoteka narodnih neprijatelja); Fabijan drži: MAOŽ, VI R, Krešu, Ernesta i Tošu. Ernest drži: MK SKOJ-a, IV R, V R; Krešo drži Partizanske grupe i Mjesni vojni komitet, a Tošo drži: I R, II R, III R, centralnu tehničarku i tehničara koji izvlači materijal na geštetneru.

I. RAJON: imade ukupno 4 člana od kojih 3 čine komitet i to: Olga²⁹ (sekretar, kućanica, marljiva i požrtvovna), Vlado³⁰ (kvalificirani radnik, koji je požrtvovan, ali spor) i Zdenko³¹ (novi član, okretan, požrtvovan, ali mlad partijac). Četvrti član partije je sekretar 3. aktiva. Rajon nema ćelije nego samo aktive, a članovi aktiva su oni

¹⁷ Josip Lukatela

¹⁸ Božena Zakman

¹⁹ Kao bilj. 1.

²⁰ Isto.

²¹ Branko Tučkorić

²² Dragan Carić

²³ Vinko Nederal

²⁴ Marko Miličić

²⁵ Vlado Hus

²⁶ Franjo Krčmarek

²⁷ Ivan Darević

²⁸ Zlatko Matetić

²⁹ Ruža Crnković

³⁰ Ivan Janko

³¹ Marko Gadžo

aktivisti, za koje se drži da će moći biti kandidati partije. Podjela dužnosti im je kao u ćeliji.

1.) aktiv: ima 4 člana, a drži ga Zdenko. Aktiv obuhvaća 101649292010³², koji uposljuje 120 radnika, od kojih je obuhvaćeno 36 antifašista preko 2 NOO-a.

2.) aktiv: ima 4 člana, a drži ga Vlado. Obuhvaća 1 NOO od 4 člana kod 562757163727³³, 1 povjerenik 4916262956-37161826272027³⁴, 1 ulični NOO od 4 člana, 1 NOO od 4 člana 1856273629561629³⁵, 1 NOO od 4 člana, 1627562748³⁶.

3.) aktiv: ima 4 člana, a drži ga Sonja³⁷, član partije. Aktiv drži 7 AOŽ-a sa 20 aktivistkinja i ukupno 70 žena (6 uličnih AOŽ-a i 1 AOŽ 4027491748³⁸).

NOO: Kotarski odbor nije još formiran, ali je formiranje u toku. Obuhvaćeno je ukupno preko 20 aktivista 107 antifašista u 6 NOO-a.

AFŽ: Kotarski odbor nije još formiran, ali je u toku formiranje. Obuhvaćeno je preko 20 aktivistkinja, ukupno 70 žena u 7 AOŽ-a.

Omladina: nije još do sada ništa učinjeno.

Partizanske grupe: nije još do sada ništa učinjeno.

Kandidati: za sada ih nema, ali će se dobiti iz aktiva, kada se aktivisti provjere na radu.

Kanali: postoji 1 kanal za OK Zagreb i preko njega je poslano tokom mjeseca 29 pari cipela i 4 para čizama.

II. **RAJON:** Rajonski komitet imade za sada samo 2 člana i to su: **Viktor**³⁹ (zanatlijski radnik, dosta slab, labav i neodlučan, ali ima volje za rad) i **Florijan**⁴⁰ (kvalificirani radnik, mlad i poletan). Rajon imade ukupno 13 članova partije, koji su raspoređeni i po ćelijama:

1.) **ćelija** : imade 3 člana i to su Dragica⁴¹ (sekretar, radnica, nekonzpirativna), Miro⁴² i Francek⁴³ (trg. putnik). Ćelija drži 28 ulič-

³² Siemens.

³³ Rasica.

³⁴ Miler—Ciglana.

³⁵ Graberje.

³⁶ Jarak

³⁷ Maja Trnski

³⁸ Pamuk.

³⁹ Aleksandar Rihter

⁴⁰ Fabijan Baljak

⁴¹ Ivka Gospodnetić

⁴² Kao bilj. 1.

⁴³ Isto.

nih NOO-a od po 3 — 4 člana sa ukupno 538 antifašista i 7 uličnih AOŽ sa 127 žena. Po partizanskim grupama i po omladini nije do sada ništa učinjeno. Osim uličnih NOO-a drži ćelija i po 1 NOO od 3 člana sa 24 antifašista 4627564927371627⁴⁴, 1 NOO od 3 člana sa 6 antifašista 381650492948⁴⁵ i 2 NOO sa 20 antifašista 101956⁴⁶.

2.) ćelija: ima 4 člana i to su Branko⁴⁷ (sekretar, krojač, poletan, ali neizgrađen), Dara⁴⁸ (radnica), Pavel⁴⁹ (kvalificirani radnik) i Zora⁵⁰. Pavel je vrlo dobar i on je kandidat za člana rajona. Ćelija obuhvaća po NOO-ima: 28191620165927281939⁵¹. 1 NOO sa 64 antifašista, 572946381648⁵² 1 NOO sa 4 člana i 40 antif., 19461637165659273956171827⁵³ 1 NOO od 4 člana sa 33 antif., 3958561736261627⁵⁴ 2 NOO od po 4 člana sa 50 antif., 4019262748⁵⁵ 1 NOO od 3 člana sa 23 antif., a osim toga 11 uličnih NOO-a od po 3 — 4 člana. Ćelija obuhvaća ukupno 408 antifašista.

3.) ćelija : imade samo 2 člana partije, a to su Stanko⁵⁶ i Petar⁵⁷ — radiotehničari. To su novi članovi partije i o njima će se kasnije izvestiti. To je nova ćelija, a bivša 3. ćelija je sada 4. ćelija. Obuhvaća 482757582926⁵⁸ 1 NOO sa 5 antifašista, 2616292827192027⁵⁹ 1 povjerenik sa 11 antif., 47275658491758⁶⁰ 1 NOO sa 4 člana sa 11 antif., 392956194027⁶¹ 1 povjerenik sa 5 antif., 4016281928275627⁶² 1 NOO od 4 člana sa 20 antif., ukupno obuhvaća ćelija cca 130 aktivista i antifašista.

4. ćelija : imade 2 člana i to su Rudi⁶³ i Jura⁶⁴. To je tvornička ćelija i to 58562749282716⁶⁵ sa preko 1000 radnika, od kojih je cca 150 simpatizera NOB. Ne znamo još točno koliko je antifašista po nama obuhvaćeno.

⁴⁴ Farmacija.

⁴⁵ Čižmek

⁴⁶ Sor

⁴⁷ Stjepan Premuž

⁴⁸ Marija Kranjc

⁴⁹ Petar Kranjc

⁵⁰ Katica Mažuran

⁵¹ Vojni zavod.

⁵² Ševčik.

⁵³ Oficirska zadruga.

⁵⁴ Tvornica rublja.

⁵⁵ Pollack.

⁵⁶ Kao bilj. 1.

⁵⁷ Isto.

⁵⁸ Kaštel.

⁵⁹ Ljevaona.

⁶⁰ Hartmann.

⁶¹ Derape.

⁶² Pivovara.

⁶³ Kao bilj. 1.

⁶⁴ Isto.

⁶⁵ "Tramvaj.

NOO: Postoji Kotarski odbor koji drži sve NOO-e svog kotara i to 41 NOO sa ukupno 1.132 antifašista, a povezan je sa MNOO.

AFŽ: postoji 1 kotarski odbor AFŽ sa 7 AOŽ-a i 127 antifašistkinja, a povezan je sa MAOŽ-om.

Omladina i partizanske grupe: za sada još nema nikakvih rezultata, radi udaraca, koje je pretrpio ovaj rajon.

Kandidati: prošli mjesec je kandidirano 11 kandidata, pa ih ovaj mjesec nema, ali će uskoro biti, i to na 4. ćeliji.

III. RAJON: imade 4 člana i to su Ankica⁶⁶ (sekretarica, požrtvovana, ali još nedorasla), Sonja⁶⁷ (malo komotna, sektaš i tvrdoglava), Davor⁶⁸ (kvalificirani radnik, sporo misli, ali požrtvovan) i Jasna⁶⁹ (intelektualka — dok su Ankica i Sonja činovnice — samoinicijativna, dobra). Rajon imade ukupno 19 članova partije, koji su raspodjeljeni u 6 ćelija i to:

1. ćelija : ne postoji radi pada Stjepana⁷⁰, koji je ubijen od ustaša kada je išao da uspostavi kanal za Kalnik, a Miljenko⁷¹, koji je bio s njim je uapšen. Treći član ćelije Nana⁷² se je izgubila. Preko 2. ćelije hvata se izgubljeni sektor 1. ćelije, koja je obuhvaćala bankarce, intelektualce, 2710585627⁷³, tašnere, krojačke obrtnike i radnike, vatrogasce.

2. ćelija: imade 3 člana, od kojih je Bogdan⁷⁴ otišao van, a ostali su Ćiril⁷⁵ (zanatski radnik, poletan, ali sirov) i Nina⁷⁶. Oni obuhvaćaju: 2 NOO od po 4 člana koji drže 562739161910582720163727⁷⁷, 482759272616575829⁷⁸. 491759163848272748273929491627⁷⁹ i 1 električno poduzeće (48562949292029374816⁸⁰), zatim 4 NOO-a među grafičarima i 2 ulična NOO-a. Po ženama drže 1 AOŽ od 3 aktivistkinje koje drže činovnice.

3. ćelija : imade 3 člana i to su Una⁸¹ (sekretar, liječnica, agilna), Nika⁸² (dobra) i Rahela⁸³ (nemamo još podatke). Drže 7 AOŽ-a sa 19

⁶⁶ Zlata Fejzo

⁶⁷ Matilda Žnidarić

⁶⁸ Franjo Szailer

⁶⁹ Kao bilj. 18.

⁷⁰ Kao bilj. 1.

⁷¹ Isto.

⁷² Zdenka Munk

⁷³ Astra.

⁷⁴ Kao bilj. 1.

⁷⁵ Jakob Urankar

⁷⁶ Kao bilj. 1.

⁷⁷ Radio stanica.

⁷⁸ Kazalište.

⁷⁹ Muzička akademija.

⁸⁰ Kamenicki.

⁸¹ Pava Jajac

⁸² Jovanka Popović

⁸³ Marija Hanžeković

aktivistkinja i 52 žene, zatim 2 odbora Usaoh-a (jedan od 4 člana i jedan od 3 člana) srednjoškolaca i 1 studentski odbor USAOH-a, koji treba da prodre među studente, zatim 3 ulična NOO-a i 1 NOO u banci 402736⁸⁴ sa ukupno 13 aktivista i 56 antifašista.

4. ćelija: 182937⁸⁵ imade 4 člana i to su Augustin⁸⁶ (sekretar, neiskusn ali dobar), Jurica⁸⁷ (nediscipliniran), Slavo⁸⁸ (dobar, ali organizaciono slab) i Mato⁸⁹. Ćelija drži 3 NOO-a sa 163 antifašista i 9 aktivista i 1 partizansku grupu od 3 člana.

5. ćelija: 40261620275616⁹⁰ imde 3 člana, a to su Sebastijan⁹¹ (sekretar), Jerko⁹² i Miško⁹³. Drže kružok od 2 člana i 5 NOO-a sa 18 aktivista i 58 antifašista.

6. ćelija: 28193919281939⁹⁴ imade 2 člana i to su Emil⁹⁵ (sekretar) i Mirko⁹⁶. Ćelija drži kružok od 2 člana i 3 NOO-a sa 12 aktivista i 70 antifašista.

NOO: postoji kotarski NOO, koji imade vezu sa MNOO, a obuhvaća 23 NOO-a sa ukupno oko 600 antifašista, što znači prema prošlom mjesecu pad od 22 NOO-a i cca 180 antifašista, radi gubitka 1. ćelije. Radi se na tome da se teren i mase pohvata, ali do sada nema još rezultata.

AFŽ: postoji kotarski odbor od 3 člana (koji obuhvaća 1 AOŽ kod grafičara, 6 pomješanih AOŽ-a (profesorice, činovnice, medicinarke) dakle ukupno 8 AOŽ-a, a kotarski odbor ima svoju vanpartijsku vezu t.j. MAOŽ.

Ukupno je obuhvaćena 71 žena, što znači povećanje od 50 žena prema prošlom mjesecu.

Omladina: imade 3 odbora Usaoh-a, koje drži 3. ćelija.

Partizanske grupe: postoji 1 grupa od 3 člana tako da u prošlom mjesecu imamo pad t.j. 13 ljudi je odustalo-prepali su se kada je **trebalo** govoriti o konkretnom radu (prošli mjesec je bilo 16 ljudi).

Kandidati: ovaj mjesec nije bilo kandidata, ali će članovi kružoka biti kandidirani tokom mjeseca decembra.

⁸⁴ Pab.

⁸⁵ Gec

⁸⁶ Kao bilj. 1.

⁸⁷ Božo Zalković

⁸⁸ Kao bilj. 1.

⁸⁹ Mirko Filipović

⁹⁰ Plinara.

⁹¹ Kao bilj. 1.

⁹² Isto.

⁹³ Martin Dovečar

⁹⁴ Vodovod.

⁹⁵ Kao bilj. 1.

⁹⁶ Isto.

IV. RAJON: imade 3 člana i on djeluje kao ćelija (ćelija nema). Članovi rajona jesu Bara⁹⁷ (sekretar, točna, odana, politički dosta izgrađena, ali organizaciono slaba), Zlata⁹⁸ (točna, odana, mlada partijka) i Bepin" (odan, mlad član partije, sa mnogo ljubavi za rad). Rajon ima u svemu 4 člana partije, od kojih su gore spomenuta 3 u rajonu, a četvrti je takođe sada uvršten jer inače bi bio bez ćelijskog života, a to je Krsto¹⁰⁰, koji je član kotarskog NOO-a (malo je plašljiv i boležljiv, ali požrtvovan). Nedostatak je sve ove četvorice članova partije, da se gube u radu i nesamostalni su, a naročitu brigu polažu na sakupljanje materijala — politički rad je skoro nikakav. Nastojimo to otkloniti. Obuhvaćaju 47161816292910481659-27281939¹⁰¹ sa 1 NOO od 3 člana i sa 54 antifašista 1 ulični NOO, 5629365619¹⁰² i NOO, 492956481756¹⁰³ 1 NOO, sveukupno sa 41 aktivistom i sa 162 antifašista.

NOO: postoji kotarski NOO koji imade 3 člana i to: Ivo¹⁰⁴, Krsto i Bepin. Oporavljaju se od padova koji su bili na terenu (tek je bio stvoren kotarski i već je pao, a ovo je drugi sastav u ovom mjesecu!). Sve veze sa masovnim organizacijama su pohvatane.

AFŽ: postoji kotarski AOŽ od 4 člana, koji obuhvaća 3 AOŽ-a domaćica i činovnica (učiteljica) i 1 AOŽ od 3 žene 47161816291048165927281939¹⁰⁵ i 1 AOŽ od 3 člana 5619501638¹⁰⁶, ukupno 5 AOŽ-a sa ukupno 38 žena.

Omladina, partizanske grupe i kandidati: za sada nema još nikakvih rezultata po tim sektorima rada, ali kandidata će biti, jer postoje 2 kružoka.

V. RAJON: imade 4 člana, a to su Nina¹⁰⁷ (sekretar, dobra), Mira¹⁰⁸ (činovnica, požrtvovna), Jakov¹⁰⁹ (kvalificirani radnik, nesamostalan) i Julio¹¹⁰ (trg. putnik, voljan za rad). Ukupno imade 4 člana partije, pa rajonski komitet djeluje zapravo kao ćelija, a imade 2 aktiva i to:

1. **aktiv:** 2729561939561949¹¹¹.

⁹⁷ Anka Supanc

⁹⁸ Josipa Borošak

⁹⁹ Franjo Gorjup

¹⁰⁰ Nikola Butković

¹⁰¹ Higijenski zavod.

¹⁰² Rebro.

¹⁰³ Merkur.

¹⁰⁴ Pero Vuković

¹⁰⁵ Kao bilj. 101.

¹⁰⁶ Rožić

¹⁰⁷ Anita Lelas

los vikica Tučkorić

¹⁰⁹ Vilko Kun

¹¹⁰ Bruno Srdelić

¹¹¹ Aerodrom.

2. aktiv: 481950275627¹¹² i 172616275627¹¹³.

NOO: postoje 2 kotarska NOO-a i to: 1. *Kotarski NOO* obuhvaća 36292627162937¹⁴ (35 zaposlenih, 3 aktivista sa 13 antifašista), 481950275627¹⁵ 1 NOO (45 zaposlenih, 4 akt. i 18 antif.), 181956163727¹⁶ (180, 2 akt. i 9 antif.), 49293627¹⁷ 1 NOO sa 1 povjerenikom i 7 antif., 172616275627¹⁸ (240, 4 akt. sa 24 antif.), 10162627¹⁹ sa 6 antif., 2729561939561949²⁰ (3 akt. sa 9 antif.). 2. *Kotarski NOO:* obuhvaća osiguravajuća društva i banke, 3627582910²¹, 1058272039275658²², 572926²³, 272918²⁴ i 2 ulična NOO-a sa ukupno cca 100 antifašista.

AFŽ: Kotarski AOŽ imade 3 člana i obuhvaća 48192058274858²⁵ (3 akt. i 2 žene), 16561610²⁶ (2 akt. i 6 žena), krojačice (3 akt. i 2 žene), 36292627162937²⁷ (1 povjerenik i 7 žena), 1628272038163727²⁸ (1 povjerenik i 7 žena). Ukupno je obuhvaćeno 69 antifašistkinja.

Omladina: obuhvaćen je 1 radnički odbor Usaoh-a, koji će biti povezan sa omladinom.

Partizanske grupe i kandidati: za sada još nema rezultata.

VI. RAJON: je zapravo ćelija i broji 4 člana i to: Tomo²⁹ (sekretar), Marko³⁰, Ljubo³¹ i Marijan³². Članovi su dobri osim Ljube, koji se još uvijek nije popravio i izgleda, da ćemo ga morati izvaditi iz rajona.

NOO: u toku ovog mjeseca formiran je kotarski NOO, koji obuhvaća: 481920591749³³ (uposlano 62 radnika i 25 radnica, 1 NOO sa 9 antif.), 4826271920163727³⁴ (uposlano 20, 1 NOO sa 13 an-

¹² Kožara.

¹³ Uljara.

¹⁴ Belajac

¹⁵ Kao bilj. 112.

¹⁶ Gorica.

¹⁷ Meba.

¹⁸ Kao bilj. 113.

¹⁹ Siba.

²⁰ Kao bilj. 111.

²¹ Bates.

²² Standard.

²³ Schnell.

²⁴ AEG.

²⁵ Kontakt.

²⁶ Iris.

²⁷ Kao bilj. 114.

²⁸ Ivančica.

²⁹ Vojo Žegarac

³⁰ Miško Stanić

³¹ Petar Pripić

³² Jaroslav Machaček

³³ Konzum.

³⁴ Klaonica.

tif.), 4016261958¹³⁵ (1 NOO od 3 člana), a po 1 povjerenika ima: 482758562720¹³⁶, 1628272038163727¹³⁷, 5627401639¹³⁸, i 29262948585627¹³⁹.

AFŽ: Kotarski AOŽ je u formiranju, a postoji 1 AOŽ u 18561638¹⁴⁰ i 2 ulična AOŽ-a, koji su vrlo slabi, a mješani su: domaćice i činovnice.

Omladina i partizanske grupe: nema još rezultata.

Kandidati: postoji 1 kandidat, koji će ovih dana biti proglašen članom partije. Vanpartijski kadar je većinom slab i radi bez volje, ne dolazi na veze itd., ali nam je potreban, da preko njega dopremo do dobrih ljudi, koje oni drže (kojima su oni viša veza).

Kanal: postoji i njime je poslano za NOV 150 pari čarapa.

VII. RAJON: za sada je uhvaćena veza sa nekim članovima NOO-a, ali jači kontakt još uvijek nije postignut. Određen je jedan član partije koji ima dužnost da pohvata sve niti bivše organizacije.

SKOJ: ima 3 člana i to su Katarina¹⁴¹ (sekretar, član partije), Mila¹⁴² i Hela¹⁴³ su drugarice, koje su došle na rad iz vana, a izgleda da su dobre. Tokom mjeseca pao je član MK SKOJ-a i partije Petro¹⁴⁴ i to izgleda na sastanku radničkog rukovodstva. Toliko je javio iz zatvora. Javlja da ih je apšeno 10 skojevaca i on kao viša veza određen je za taoca. Usljed njegovog pada (a i tehničar Skoja je pao!) i pada skojevca po mobilizaciji izgubljen je radnički sektor. Organizaciono stanje je slijedeće:

1. Studentsko rukovodstvo: ima 3 člana i to 1 medicinarica 1 tehničarka i 1 filozofkinja. Medicinarica drži: med. fak., farmaceute i Umj. akademiju koji čine 1 grupu od 4 aktivista. Tehničarka drži: tehn. fak., ekonom, vis. školu i agronomiju koji čine 4 grupe sa 12 aktivista. Filozofkinja drži: filoz. fak., veter. fak., pravni fak., koji čine 1 grupu sa 5 aktivista (2 studenta i 3 studentice). Sveukupno drže 26 aktivista.

2. Srednjoškolsko rukovodstvo: ima 4 člana. 1 član drži: V. muš. kl. gimn., II. muš. kl. gimn., trgovačku akademiju i srednju tehniku, ukupno 32 aktivista; 2. član drži: I, II, III i IV real, gimn., sa ukupno

¹³⁵ Pilot.

¹³⁶ Katran.

¹³⁷ Kao bilj. 123.

¹³⁸ Rapid.

¹³⁹ Elektra.

¹⁴⁰ Grič.

¹⁴¹ Božena Hršak

¹⁴² Ruža Ervančinović

¹⁴³ Agneza Vostrel-Amanović

¹⁴⁴ Franjo Kunšić

34 aktivista; 3. član drži: I. žen. r. gim., učit., stručnu i građansku školu sa 29 aktivista; 4. član drži: III. ž. r.g., I. kl.g. i Domaćinsku školu sa ukupno 50 aktivista.

3. Radničko rukovodstvo: ne postoji obuhvaćeno nakon pada Pere, člana MK SKOJ-a, koji je bio zadužen za taj sektor rada. Palo je do sada koliko smo čuli od samog Pere sa policije nekih 10 skojevaca, a bilo ih je ukupno: samo rukovodstvo imalo je 3 člana sa 8 odbora od po 4 člana, dakle ukupno 32 aktivista sa 20 članova Usah-a što znači ukupno 52 omladinca. Većinom su iz obrtničkih radnja. Nastojimo pohvatati izgubljeno.

Zadaci koji se postavljaju je rad partije po omladini, obilazak aktiva od strane Hele, novog člana MK SKOJ-a, koja je došla izvana, politički rad i točno stanje.

Ukupno je po omladini obuhvaćeno 171 omladinac.

MNOO: U toku mjeseca provodilo se je spajanje kotara na Mjesni odbor. Ono je uglavnom izvršeno, spojeni su I, II, III i VI kotar, a ostali se spajaju. Organiziran je tajnički ured u kojem su obuhvaćeni: nabavka materijala, pošta, primanje, Agitprop materijal, koji dolazi izvana, mobilizacija i unutarnja štampa.

Sastanci se održavaju redovno svakog tjedna, članovi su dosta dobri i ulaze u rad, politički se radi na svakom sastanku, a ispravljena je i pogreška postavljenih sindikata, a i da su pojedini članovi predstavnici stranaka — postoje samo zaduženja, a svi rade na osnivanju i podizanju NOO-a.

Po kotarima dano je stanje kod razrade vanpartijskih sektora rajona, a ostali sektori kao namještenici (imaju 5 glavnih odbora NOO (i Istrani imaju 10 odbora NOO) su još u osnivanju, pa će se o tome izvijestiti drugi mjesec. HSS-ove mase su tek u početku obuhvatanja, a član MNOO koji će biti zadužen po tom sektoru rada ulazi tek slijedeće nedelje u MNOO.

PARTIZANSKE GRUPE: Stanje je dano po rajonima. To je početak, ali pošto smo sada tek uspjeli da uvjerimo naše partijce, koliko je to važan sektor rada, mislimo da će slijedeći mjesec biti bolje.

VOJNI KOMITETI: Članovi Mjesnog vojnog komiteta jesu: Slavko¹⁴⁵(narednik, rezervista, konspirativan i točan), Strojničar¹⁴⁶ (podoficir dosta izgrađen), Armando¹⁴⁷ (borben) i Milan¹⁴⁸ (podoficir, bolestan). Svi su oni prešli najnužniji agitpropmaterijal i kandi-

¹⁴⁵ Vladimir Majer

¹⁴⁶ Kao bilj. 1.

¹⁴⁷ Josip Rogan

¹⁴⁸ Kao bilj. 1.

dati su partije. Zadaci su im učvršćenje postojećeg i prodor u nove kasarne.

Obuhvaćaju:

1. V.K.: 401910273920273619162027¹⁴⁹, odbor od 4 člana sa 26 antifašista (od toga 7 novih).
2. V.K.: 581940104826194040191027393619162029¹⁵⁰, odbor od 4 člana sa 16 vojnika i 20 civila, dakle ukupno sa 36 antifašista.
3. V.K.: 102749192819593619162027¹⁵¹, odbor od 4 člana sa 7 antifašista
4. V.K.: 2728162758182627593627¹⁵², odbor od 4 člana sa 20 antifašista
5. V.K.: 10274919281959104826273916575829¹⁵³, odbor od 4 člana sa 4 ant.
6. V.K.: 5819401048261940¹⁵⁴, 1 povjerenik sa 13 antifašista.
7. V.K.: 1. 102749192819593619162027¹⁵⁵, odbor sa 4 člana sa 1 antif.
8. V.K.: 2729561939561949¹⁵⁶, odbor od 4 člana sa 2 antifašista.
9. V.K.: 4019102739182627593627¹⁵⁷, izgubljeno radi pada iz prošlog mjeseca, pa još nije obuhvaćeno.
10. V.K.: 5819401048261940¹⁵⁸, odbor od 4 člana sa 15 antifašista.
11. V.K.: 102749192819595748192627¹⁵⁹, odbor od 4 člana u formiranju.

Po stanju se vidi, da je rad proširen, ali mali zastoje je bio nastao radi provale iz prošlog mjeseca, kada su članovi (dvojica) Mjesnog V.K. morali otići u NOV. Ima uvjeta za brzi napredak.

MAOŽ: Stanje po sektorima rada dano je kod vanpartijskih stanja rajona. Rad je još slab i nesamostalan. Za sada su članovi MAOŽ-a Branka¹⁶⁰, Neda¹⁶¹ i Jasenka¹⁶². Sve 3 su činovnice, a najbolja je od njih Neda. Sve su još politički nerazvijene. Ruža¹⁶³ radnica, do sada 4. član odbora morala je radi provale ostaviti forum. Svi su

¹⁴⁹ Posadna bojna.

¹⁵⁰ Tehnički sklop posadne bojne.

¹⁵¹ Samovozna bojna.

¹⁵² Avijatičarska glazba.

¹⁵³ Samovozno skladište.

¹⁵⁴ Topnički sklop.

¹⁵⁵ Kao bilj. 151.

¹⁵⁶ Kao bilj. 111.

¹⁵⁷ Posadna glazba.

¹⁵⁸ Kao bilj. 154.

¹⁵⁹ Samovozna škola.

¹⁶⁰ Zlata Bognar Kunstić

¹⁶¹ Ema Cekurić

¹⁶² Marija Žnidarec-Kleinhans

¹⁶³ Kao bilj. 1.

kotari povezani, imaju svoju posebnu tehniku za rasparčavanje materijala, a i izdala im je partija pregled štampe pod naslovom »Zagrepečanka u borbi« — tu su najaktuelniji članci iz NOB, a i posebno za rad po AFZ-u, koji su uzeti iz »Naprijed«, Vijesnika NOF i Žene u borbi. Taj materijal se sada proučava.

TEHNIKA: Ovaj mjesec nije funkcionirala tehnika, radi pada druga, koji je izvlačio materijal na geštetneru. Osniva se nova. Veze po tehnicima na rajone i NOO-kotare su u redu.

Materijal izvana stiže neredovito. Zbog toga bio je kod O.K. Pokuplja sekretar komiteta i uredio je veze. Od materijala koji smo do sada primili, podijeljeno (i primljeno) je slijedeće: slika druga Tite 475 kom., Vijesnik 24. VII. 225 kom., Vijesnik 21. VIII, 225 kom. Slobodni dom od 15. VIII. 225 kom., Narodima Hrvatske 475 kom., O drugom frontu 75 kom., karikature 50 kom., Vijesnik od 19. VI. 6 kom., Vijesnik od 14. VIII. 6 kom., i Slobodni dom od 1. VIII. 15 komada.

U pripremi su sve matrice »Tjednih vijesti« sa stavovima i komentarima Slobodne Jugoslavije, ali čekaju na umnažanje radi apšjenja tehničara, koji izvlači materijal.

OBAVJEŠTAJNA SLUŽBA: stanje je kao i prošli mjesec i nije se pristupilo reorganizaciji, radi pada kurira iz Moslavine, koji je provalio kandidata za centar, pa je ovaj morao van, tako da još nemamo pogodnog, spretnog i povjerljivog druga za taj posao, nego je ostao dosadanji član partije Darko¹⁶⁴, kao glavni obavještajac.

OTPREMA: po otpremi partizana t.j. po mobilizaciji nemamo nikakvih podataka, a saniteta je otišlo van na razne strane cca 600 kilograma.

C.) NOVČANO STANJE.

(za mjesec oktobar)

	Primitak:	Izdatak:	Razlika:
Članarina	8.710-	8.710-	—
Prilog K.P.	92.666-	33.790-	58.876
NOO:	837.753-	837.753-	—
AF2:	102.430-	38.180-	64.250-
Omladina:	63.880-	63.880-	—
Vojni komitet:	37.630-	5.000-	32.630-
Zajam:	1.000.000-	691.514-	308.486-
	2.143.069-	1.678.827	464.242-

¹⁶⁴ Kao bilj. 28.

Napomena: 1.) U svoti prilog K.P. u izdatke unešeni su honorari za članove partije, jer je članarina manja nego izdaci.

2.) Stvarni izdatak u stavci NOO iznosi 1,539.267. Ti izdaci su tako veliki ovaj mjesec, jer je svima izdavana dvostruka mjesečna pripomoć radi »zimске pomoći«. Osim toga kupnja saniteta (400.000), kupnja oružja i sprava za miniranje (90.000) i izdatak za Logorski odbor (100.000) imaju za posljedicu, da su potrošeni novci od zajma od 1,000.000 - na tu svotu nije izdavana obveznica Zavnoha, jer je onda nije u Zagrebu ni bilo.

3.) Omladina je nabavila 300 kg ciklopapira i tehnički pribor za crteže na matricama.

Zagreb, 16. decembra 1943.

Kopija, strojopis
Sign., AIHRPH KP-66/1248

154

1943, prosinac 16.

Izještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o brojnom stanju partijske i vanpartijskih organizacija na dugoselskom kotaru

K.K.K.P.H.
D. Stubica

O.K.K.P.H.
ZAGREB

Brojno stanje i socijalni sastav članova K.P.

	Rad.	Selj.	Int.	Muški	Ženski	Svega	Kandid.
K.K.K.P.H.	5	3	-	7	1	8	-
G. Stubica, Opć. K.	1	4	-	5	-	5	-
M. Bistrica OK	r	2	-	2	1	3	3
Bistra OK	i	4	-	4	1	5	4
D. Stubica OK.	4	—	-	4	-	4	1
Svega GL K.P.	12	13	-	22	3	25	8

Organizaciono stanje N.O.O.

	NQQ Odbor-						
		Muš.	Žen.	Sela	Općina	Stanov.	
Kotarski NOO	1	14	12	2	59	5	44.275
G. Stubica opć. N.O.O.	1	8	7	1	21		
G. Stubica mjes. N.O.O.	17	80	79	11			
M. Bistrica opć. N.O.O.	1	8	7	1	10		
M. Bistrica mjes. N.O.O.	10	58	58	-			
Bistra mjes. N.O.O.	1	6	6	-	14		
Bistra mjes. N.O.O.	11	42	42	-			
D. Stubica opć. N.O.O.	-	-	-	-	11		
D. Stubica mjes. N.O.O.	5	29	29	-			
Oroslavlje opć. N.O.O.	-	-	-	-	3		
Oroslavlje mjes. N.O.O.	2	9	9				
Ukupno N.O.O.	49	254	249	5	59	5	44.275

SKOJ i U.S.A.O.H.

K.K. SKOJ-a članova 4. Opć. D. Stubica grupa SKOJ-a od 5 čl. Opć. Bistra grupa SKOJ-a od 8 čl. M. Bistrica grupa SKOJ-a od 5 čl. opć. G. Stubica jedna grupa SKOJ-a od 5 člana.

U.S.A.O.H. G. Stubica 1 opć. odbor od 10 čl. (3 drugarice, 7 drugova), 14 mjesnih odbora sa 89 čl. M. Bistrica 5 mjesnih odbora sa 33 čl. D. Stubica 2 mjesna odbora sa 13 čl. Bistra 7 mjesnih odbora sa 32 čl. Oroslavlje 1 mjesni odbor sa 4 čl.

A.F.Ž.

Kotarski odbor sa 3 čl. G. Stubica opć. odbor sa 4 čl. 10 mjesnih odbora sa 49 čl. M. Bistrica 2 mjesna odbora sa 6 čl. D. Stubica 2 mjesna odbora sa 9 čl. Bistra 5 mjesnih odbora sa 23 čl. Oroslavlje 1 odb. 5 čl.

Stubica, 16. XII. 1943.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Sekretar
Vilko¹, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2552

155

1943, prosinac 16.

Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o organizacijskom stanju i problemima na koje se nailazi u toku rada

Štab
Žumberačko Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
16. XII. 1943.
Br: 41/XII

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE (ODSJEKU ZA VOJNE VLASTI U POZADINI)

Do sada je rukovodio sa svim poslovima Odsjeka za vojne vlasti u pozadini kod našeg Štaba neposredno sam Štab. Odredili smo za šefa Odsjeka druga Balaš Borisa, koji je do sada bio komandant Žumberačko Pokupskog Odreda. Mi smo njega postavili našom naredbom za v. d. šefa Odsjeka i ujedno po tome slali prijedlog Glavnom Štabu Hrvatske. Ne znamo da li mi postavljamo rukovodioca, kao šefa Odsjeka i rukovodioce komandi područja svojom naredbom, ali za iste treba da šaljemo prijedloge Glavnom Štabu, odnosno odsjeku Glavnog Štaba za vojne vlasti u pozadini, te se oni postavljaju naredbom Glavnog Štaba. Po tome nam pošaljite objašnjenje, jer također smo formirali Komandu Turopoljsko Pokupskog Područja i našom naredbom postaviti komandanta, zamjenika i pomoćnika; da li je to pravilno i uopće koga možemo mi neovisno o vama postavljati.¹

¹ Mijo Krošelj

¹ O formiranju Komande turopoljsko-posavskoga sektora i postavljanju rukovodilaca vidi: Dok. br. 149.

U prilogu šaljem vam brojno stanje i naoružanje, nacionalno socijalni sastav i političku pripadnost, koji nisu u duhu formulara, koje ste vi poslali, s razloga što smo na temelju vašeg traženja pristupili slanju ovog izvanrednog izvještaja. Daljnje preglede dostavljati ćemo vam prema vašim direktivama. Šaljemo vam također izvještaj o organizacionom — političkom — ekonomskom stanju na našem sektoru. Taj izvještaj je svakako dosta mršav. Treba da pošaljete tačne upute za slanje izvještaja, t. j. što treba izvještaj da sadrži, t. j. koje sve točke treba da obuhvati, kao na pr.: organizaciono stanje područja; političko stanje područja; ekonomsko stanje područja; zdravstveno stanje područja i td.

Da li se po svakoj točki ima posebni izvještaj slati ili sve u jednom izvještaju obuhvatiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Franc Knebl, v. r.

Komandant — Major:
Vojkan Hošteter, v. r.

GLAVNI ŠTAB
Narodno-oslobodilačke vojske
i partizanskih odreda
HRVATSKE
22. XII. 1943.

OTSJEKU ZA VOJNE VLASTI U POZADINI
G.Š. NOV i POH

U vezi s gornjim dopisom trebat će ustanovit koji komandanti, zamjenici i pomoćnici komandi područja nisu postavljeni Naredbom ovog Štaba, kako bi se to moglo sprovesti.

Komandante, zamjenike i pomoćnike komandi mjesta postavljaju komande područja uz obavještenje vojnog odsjeka. Isto tako komande područja postavljaju i drugo pomoćno osoblje komandi područja i mjesta.

Formirano je Karlovačko Područje. U slijedećoj će Naredbi ovog štaba to biti objelodanjeno. Prijedlog za komandno osoblje dostavio nam je štab IV. Korpusa NOVJ.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik II. Odjela,
potpukovnik
Ilija Engel, v. r.

M.P.²

Štab
Žumberačko Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
Odsjek za vojne vlasti
u pozadini
16. XII. 1943.
Br.: 55/43.

**GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
(ODSJEK ZA VOJNE VLASTI U POZADINI)**

1. Organizaciono stanje. Na našem sektoru postoje dvije komande područja i to: 1) Komanda Žumberačkog područja, 2) Komanda Turopoljsko-Pokupskog područja.

Komadu Žumberačkog područja formirala je II. Operativna Zona. Stanje u toj Komandi je već donekle sređeno i ona se osjeća na radu, pošto već dulje vremena djeluje.

a) Organizaciono stanje Komande je slijedeće: Komanda područja na ovom terenu imade jednu komandu mjesta Krašić sa sjedištem u Krašiću, zatim stalne partizanske straže u općinama: Radatović, Kalju, Vivodini, straže kod Komande područja, bolnica, ambulanta, te kod Kotarskog N.O.O. u Oštrcu i Okružnog NOO u Sošicama.

Komandu Turopoljsko-Pokupskog područja formirao je ovaj Štab. Ta Komanda područja se na radu još ne osjeća, jer drugovi iz te komande nemaju još nikakvog iskustva, no redovitim i pravilnim pomaganjem i ta Komanda će moći da se razvije.

Organizaciono stanje je slijedeće: Stalne partizanske straže: u Pisarovini i Pokupskom, kod Komande područja i ambulantama. Komanda mjesta Velika Gorica.

Jedna i druga Komanda područja imadu: politički, **ekonomski**, vojno-sudski, tehnički i obavještajni odsjek. Zdravstveni nije još **us-**

² Okrugli pečat: Glavni štab
Narodno-oslobodilačke vojske
i partizanskih odreda Hrvatske
(u sredini zvijezda petokraka)

postavljen. Rad svih tih odsjeka je tek u razvitku i trebati će dosta da se svi ti odsjeci osamostale i osposobe za rad. Drugovi koji rukovode tim odsjecima mahom su svi mladi i bez dovoljnog iskustva, naročito se to osjeća kod Turopoljsko-Pokupskog područja.

Politički odsjek.

Tu treba mnogo rada i dobrih drugova koji će uspjeti da politički zadovolje. Tim odsjekom rukovode sada ljudi koji nisu politički dovoljno uzdignuti i nemaju dovoljno organizacionih sposobnosti. Međutim, mi ćemo im dati još po kojeg sposobnijeg druga i redovno ih snabdjevati materijalom, tako da mogu prvenstveno podići političku svijest ljudstva Komandi područja, a ujedno da djeluju na pozadinu.

Pozadine gdje djeluju ove Komande područja je dosta slaba. Naročito se slabo osjeća N.O.O., to se naročito odnosi na Pokuplje, a i na Žumberku nije mnogo bolje. Narod je posljednjom ofanzivom na Žumberku mnogo popustio i zastrašen je. Tako je iz sela Kostanjevac, Oštre i Vivodina otišlo mnogo ljudi pod barjakom u neprijateljsku vojsku, a otišlo ih je i iz drugih sela. Među njima otišlo je i oko 20 odbornika. Neki od njih su se povratili, no većina ih je ostala u neprijateljskoj vojsci. Povodom toga izdan je letak sa strane Komande područja, da se svi vrate, no odaziv je bio slab. Svako bi tu trebalo najenergičnije postupiti i prići konfiskaciji imovine onih koji se nisu vratili, tretirajućih ih kao narodne neprijatelje.

Kako smo već naprijed naveli u političkom radu Komandi, koliko u vojsci, toliko i sa narodom, imade još uvijek dosta nedostataka. Razlog je svakako dosta niska politička svijest drugova koji rukovode. Na primjer kod formiranja Komande Žumberačkog područja dodijeljeni su drugovi koji se u većini slučajeva nisu istakli u borbi i na drugim dužnostima, tek izuzetno jedan mali dio. Povezanost sa civilnim vlastima i organizacijama postoji, ali nije toliko tijesna, koliko to iziskuju prilike, a naročito se to osjeća prilikom vršenja mobilizacije.

Ekonomsko stanje:

Ekonomskim prilikama na Žumberku diktira sam karakter ovoga kraja koji je većinom pasivan. Narod dosta oskudijeva, a to se održava i na našoj vojsci. Dugom borbom koja se odvija na ovom terenu već 18 mjeseci iscrpljene se zalihe odjeće i obuće, a s hranom također nije mnogo bolje. Stvaranju nekih zaliha iz samog terena, što se tiče prehrane, neće se moći polučiti mnogo, jer narodna vlast još se nije dovoljno učvrstila, tako da bi oni doprinijeli sa svoje strane mogućnosti stvaranja jednog solidnog fonda iz kojeg bi se mogla naša vojska snabdijevati. To je razlog da nemožemo

prići ishrani naše vojske na tome terenu na kazanu, već smo prisiljeni vršiti prehranu naše vojske po kućama. Komanda područja nastojati će u suradnji sa civilnim vlastima riješiti taj problem u što većoj mjeri i da se stvore potrebne rezerve iz kojih bi se mogla naša vojska prehranjivati u vezi postojećih propisa Glavnog Štaba. Taj problem će moći svakako lakše da riješi Komanda Turopoljsko Pokupskog područja. Trebalo bi riješiti također problem soli, to pitanje ostalo je neprovedivo, naročito sada, kad ljudi kolju svinje i spremaju meso. Nestašice kod civilnog pučanstva je vrlo velika, a time su i naše prilike isto naročito skromne.

Ekonomске prilike u Pokuplju i Turopolju su daleko bolje, tek neka sela slabije stoje. No i ovdje je glavni i osnovni problem sol.

Kako Žumberak stoji vrlo slabo sa žitom i nemaju ga ni za prehranu civilnog pučanstva, a kamo li za vojsku, to ćemo pristupiti u najskorije vrijeme razmjeni žumberačkog vina, kojeg ovdje ima u dovoljnoj količini, za žito iz Turopolja i Posavine. Po tome smo upoznali i Komande područja kao i N.O.O.-e. Tim putem i politički bi mnogo dobili kod ovoga naroda.

Za sada jedna i druga Komanda područja raspolažu u svojim zemunicama sa vrlo malim zalihama hrane u odnosu potreba, koje se pred njih postavljaju.

Tehnički odsjek:

Komanda Žumberačkog područja imade dosta dobro već organizovane radionice, dok Komanda Turopoljsko Pokupskog područja iste tek formira. Radionice zadovoljavaju za sada potrebama prema svome obujmu i vrše na vrijeme popravke koje su u stanju da izvrše alatom koje im stoji na raspoloženju. Najaktivnija je postolarska radionica, jer su nam jedinice na ovom terenu mahom sve slabo obuvene. Nemamo dovoljno kože i sveg ostalog materijala za pravljenje novih cipela. Sama kožarska radiona oskudijeva na potrebnim kemikalijama, tako i ona ne izbacuje dovoljno kože za izradu novih cipela.

Rad vojno sudskog odsjeka zadovoljava kod Komande Žumberačkog područja, dok kod Komande Turopoljsko Pokupskog područja, tek je taj odsjek počeo nešto življe sa svojim radom. Sam rad tog odsjeka jest otežan uslijed pomanjkanja jedne dobre obavještajne službe na ovom sektoru. Većinom se raspravljalo sa stvarima gdje se nije moglo učiniti mnogo, te se obično radilo o beznačajnim stvarima. Na ovome terenu je vrlo jak rad pete kolone i uspjelo se zahvatiti organizacione centre pete kolone. No u koliko se uspjelo nešto većega da otkrije, često puta se je pokvarilo nespretnim radom neodgovornih drugova. Svakako će se tu stanje morati najhit-

nije ozdraviti i pravno kanalizovati rad tog odsjeka, koji je od velike važnosti na našem sektoru.

Obavještajni odsjek:

Obavještajna služba na ovom terenu je vrlo slabo organizovana zapravo se nije osjećala. Mi smo pristupili organizaciji obavještajne službe, gdje ćemo vam moći u slijedećem izvještaju izvijestiti o radu iste.

Zdravstveni odsjek nije još organizovan, pošto Komande ne raspolažu sa potrebnim materijalom i stručno spremnim ljudstvom. Na terenu Komande područja Žumberak imademo ambulantu koja se upotrebljava samo za vojsku. Na terenu Komande Turopoljsko Pokupskog područja postoji također ambulanta, koja vrši pregled civilnog pučanstva. Liječnik te ambulante vrši i preglede po selima teritorija te Komande područja.

^ Općenito se stanje na teritoriju ovih Komandi popravlja i učvršćuje rad vojno pozadinskih vlasti u suglasnosti sa civilnim vlastima. Naročito se osjeća ušutkanost pete kolone i njezine aktivnosti na terenu Žumberka. Uslovi za mobilizaciju ovdje postoje, ali se ljudi dosta teško odazivaju. Kako je za vrijeme prošle ofanzive sa sektora Žumberka otišao veći broj u neprijateljsku vojsku, isti se polako vraćaju i prikazuju kako među ostalim koji su otišli postoji neraspoloženje prema ustaškim vlastima kojih se utjecaj odražuje kod stanovništva na Žumberku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
rane Knebl, v. r.

Komandant — Major:
Vojkan Hošteter, v. r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 127, f. 4, dok. br. 9

1943, prosinac 16.

n Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativnezone OV i PO Hrvatske o napadu na Komin i rušenju komunikacija Zelina-Varaždin

STAB
ZAGREB. PART. ODREDA
N.O.V. HRVATSKE
Op. br. 29/43

Dana 16. XII. 1943. g.

Predmet: Operativni izvještaj za vrijeme
od 29. XI. do 14. XII. 1943 g.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Položaj

U vremenu od 29. XI. 1943. do 13. XII. o. g. naš odred, odnosno bataljon¹ našeg odreda krstario je stalno po terenu kotareva Sv. Ivan Zelina i Stubica (sekcija Zagreb i Ptuj 1 : 100000). Kroz to vrijeme izvršio je isti bataljon niz manjih akcija u kojima je dobio dosta vojne spreme i vojnog materijala. Također je kroz sve to vrijeme čistio sela naprijed navedenih kotareva od petokolonaša i ostalih neprijatelja N.O. pokreta u vezi sa kotarskim komitetima oba kotara, kao i sa N.O. odborima.

Nadalje srušio je isti bataljon na glavnoj cesti Zagreb — Sesvete — Varaždin tri mosta i uništio rudnik Poljanica kraj Zlatara.

Dana 7. o. mj. Štab istog bataljona prema dobivenim podacima stvorio je plan za napad neprijateljskog uporišta Komin. Jačina neprijatelja: 27 ustaša naoružanih sa 4 puškomitraljeza, 2 šmajsera, karabinima i sa mnogo bomba. Glavnina neprijatelja zauzela je jednospratnu zgradu koja je imala željezna vrata i željezne rešetke na prozorima, a 2 puškomitraljeza imala je na tornju crkve.

Napad je prema planu imao početi 8. o. mj. u 2 sata ujutro. No budući je neprijatelj prilikom privlačenja bombaša, koji su imali zadatak da likvidiraju uporište osjetio iste, to je sama borba počela u 1 sat i 30 min. Bombašima je uspjelo usprkos neprijateljske vatre ubaciti u samu zgradu 3 bombe, no nakon toga su se morali povući jer je neprijatelj počeo također bacati bombe. Borba se nastavila dalje, sve dok nije neprijatelju stigla pomoć iz Sv. Ivana Zeline preko sela Tomaševac, poprijekim putem, kada su se naše jedinice po naređenju Štaba bataljona povukle. U samoj borbi naše jedinice ni-

¹ Riječ je o Prvome bataljonu Zagrebačkoga NOP odreda, jer su Drugi i Treći otišli u Moslavinu gdje su, po naređenju Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, ušli u sastav novoosnovane Brigade »Matija Gubec«; vidi o tome: Dok. br. 134.

su imale nikakvih gubitaka, dok je neprijatelj prema kasnije do-
viđenim podacima imao 4 mrtva i 7 ranjenih. U vezi sa istom akci-
jom mineri su srušili most na glavnoj cesti Sv. Ivan Zelina — Varaž-
din i to između sela Komin i sela Hrastje. Uništeni most bio je
betonski, dug oko 4 metra. Sam raspored naših snaga u napadu vi-
di se iz priložene skice (razmjera 1 : 5000).

Kritički se osvrnuti na samu akciju ne možemo jer nitko od Šta-
ba odreda nije bio prisutan kod same akcije.

U međuvremenu, tj. za vrijeme odmora jedinice su dosta vojnič-
ki radile. Također je održano više vojnih časova sa čitavim četama
na kojima su se razradile sljedeće teme:

- 1) Rukovanje sa svim vrstama oružja (teorija i praksa),
- 2) O vojničkoj disciplini i odnosu prema rukovodiocima,
- 3) Kretanje u kolonama, te nastup u slučaju neprijateljskog na-
pada,
- 4) Streljački lanci, iskorišćavanje zaklona, te sam postupak pri-
likom napadanja na neprijatelja u uporištu,
- 5) Također su praktički izvedene vježbe za napad i za povlače-
nje.

Poslije svih naprijed navedenih vojnih časova i vježba, kao i sa-
me akcije u kojoj je većina boraca prvi puta bila pod vatrom, vidi se
da je ovaj bataljon u vojničkom pogledu dosta napredovao.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Operativni oficir:
Stj.² Bobinac, v. r.

Original, strojopis

Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 8, dok. br. 3.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 73, str. 265-266.

1943, prosinac 17.

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Čazma Centralnome komitetu KP Hrvatske o raspačavanju obveznica Zajma narodnog oslobođenja na području Okružnoga NOO Moslavina

O.K.-K.P.H.-ČAZMA
17. XII. 1943

Drugarskom
Centralnom komitetu komunističke partije
H R V A T S K E

Primili smo Vaš dopis od 23. XI. o. g., kojim nam kažete, da nismo posvetili dovoljno pažnju raspačavanju Obveznica Zajma Narodnog Oslobođenja,¹ Hrvatske.— Istina je, nismo posvetili onu pažnju koju smo trebali, jer smo prosto smatrali, da je svota koju ju Okružni N.O.O primio malena, pa tako nismo angažirali druge organizacije osim N.O.O.-a.

Priloženo šaljem Vam izvadak konta današnjeg stanja Obveznica prema knjigama Okružnog N.O.O.-a, Moslavina.

Okružni N.O.O. primio je:

od 5. - 30. IX. o. g.	Kn. 03,440.000. -
od te svote poslali su 3. X	Kuna 21.000.—
a 18. XI. potvrđeno od ZAVNOH-a ”	<u>1.390.000.-</u>
ukupno su dakle poslali	Kuna 1,411.000. —
Naknadno je donio drug Lakuš ml. ²	
Obveznice za daljnjih	<u>Kn. 300.000. -</u>
prema tome naše ukupno zaduženje iznosi	Kn. 3,740.000.-
ZAVNOH do sada od nas primio	<u>Kn. 1,411.000.—</u>
	Kn. 2,329.000.-

Sada imade Okružni N.O.O. pripravljeno za otpremu	<u>Kn. 1,186.000.n</u>
te prema tome imade Zavnoh još da dobije	<u>Kn. 1,163.000. —</u>

Svota od Kuna 1,186.000.— odnjet će kurir za koji dan, odnosno čim će putevi biti slobodni.

¹ O tome vidi: ZAVNOH, Zbornik dokumenata 1943/1, dok. br. 117.

² Filip

Na Vaše pitanje zašto do danas još nisu unovčene sve Obveznice saopćujemo Vam, da je krivnja kao što smo već spomenuli, s jedne strane na nama, a s druge strane na Okružnom N.O.O.-u koji je dozvolio Kotarskim N.O.O.-ima, da mogu pojedincima izdati Obveznice na termin, t. j. da ih plate tek nakon nekog vremena. Međutim je Okružni time sada prekinuo.

Čim Okružni N.O.O. skupi svotu od najmanje jednog milijuna, šalje tu svotu odmah direktno za ZAVNOH.

Mi smo prema Vašem pitanju sproveli odmah istragu, da ustanovimo da li je igdje trošen novac od prodatih Obveznica za lokalne potrebe, ali nismo mogli ustanoviti, da bi itko bio gdje šta od tog novca trošio. Jedino nam je, kako izgleda propalo oko 200.000.— Obveznica, koje je drug Duka Zagorac donio sa sobom u Zagreb, gdje je bio uhićen i streljan kao taoc. On je bio ponio Kuna 400.000. —, međutim su se već pronašle 200.000. —, a imade izgleda, da će se još nešto pronaći.

Još prije primitka Vašeg dopisa nastojali smo, a i raspačali u vrlo kratkom roku sve Obveznice među narod, samo novac nije odmah ubran, kao što smo to već gore spomenuli.

U propagandnom pogledu učinili smo po tom pitanju slijedeće: štampali smo članak druga Branka Zlatarića kao brošuru u 4000 primjeraka, umnožili smo dva plakata Centralne štampe u 2000 primjeraka, »Glas Slobode« glasilo Okružnog N.O.O.-a donio je članak »Upisujte Zajam Narodnog Oslobođenja« (list br. 10) kao uvodni članak, »Glas Slobode« br. 11 donio je članak »Zajam narodnog Oslobođenja« (»Glas Slobode« imade nakladu od 750 primjeraka).

»Glas žene«, glasilo Okružnog A.F.Z.-a donio je članak »Upisujte Zajam Narodnog Oslobođenja«, u 400 primjeraka.

U pet brojeva »Radio Vijesti« za redom donešena je notica na prvom mjestu »Zajam Narodnog Oslobođenja« što znači, za sva četiri kotara oko 25.000 primjeraka. U vezi sa zajmom održano je u nešto više od mjesec dana oko 120 mitinga na kojima je bila posebna tema o Zajmu.

Prema agitaciji koju smo povelili, moglo se je bezuvjetno više raspačati, ali smo se držali toga, da uberemo najprije sav novac za posiate nam Obveznice, pa da tek onda tražimo druge, što je bezuvjetno pogrešno, kao što to sada vidimo.

Uz drugarski pozdrav.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar:
u.z. Bolt Valent, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-30/1917

1943, prosinac 17.

Izveštaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Čazma Povjerenstvu PK SKOJ-a Hrvatske o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i pretkongresnim pripremama

O.K. SKOJ-a — Čazma
17. XII- 1943.

IZVJEŠTAJ

Politička situacija:

Sisački kotar

U Sisačkom kotaru stvorena su nova uporišta, te s time u vezi se je i teror povećao. U ta uporišta došli su takozvani »Čerkezi«. Ti »Čerkezi« vrše po okolnim selima zvjerstva i pljačku. Domobrani i ustaše koji se nalaze u okolnim uporištima tobože su negodovali protiv tih zvjerstva, te su govorili, da je to država ili ustaška ili partizanska, ali da »Čerkezi« nemaju nikakvih prava ovdje. Na taj način su svojom taktikom postigli to, da su ljudi iz jednog sela išli moliti domobrane iz obližnjeg uporišta, da dođu rastjerati »Čerkeze«, koji su došli pljačkati u njihovo selo. Poslije toga se u okolnim selima govorilo, kako su u tim uporištima dobri domobrani i da će oni sigurno među partizane. Naše se organizacije u tom slučaju nisu snašle te nisu uspjele raskrinkati neprijateljsku taktiku, te je ostalo vladati mišljenje, da su ti domobrani dobri.

U nekim selima opaža se, da se oni reakcioneri iz HSS-a koji još do danas nisu stupili u redove NOF žele udružiti sa ustašama (to još nije provjereno). Međutim i kod ustaša postoji ta tendenca, što se vidi iz toga da su iz Prelošćice pozvali neki HSS-ovci da prime oružje i da osnuju civilnu zaštitu. Rad tih reakcionera opaža se naročito na tri općine Kratečko, Lekenik i Letovanić. To se naročito ističe u parolama o bojazni od komunizma. Na tim općinama ti reakcioneri imaju utjecaj i na omladinu. Na onim mjestima gdje je objašnjeno poslijeratno federativno uređenje u Jugoslaviji, to pitanje je naišlo na povoljan odjek, a pogotovo to da će Hrvatska također biti slobodna republika.

Garešnički kotar

Još uvijek nema jedinstva između Srba i Hrvata na tom kotaru, a to je zbog toga što je srpski živalj ovog kotara dao već mnogo u Narodno-Oslobodilačkoj Borbi tako da imade sela iz kojih je već poginulo 20 u partizanima, dok još uvijek imade hrvatskih sela iz kojih nema ni 20 u partizanima.

Poradi toga što se nije na pravilan način objašnjavalo izdajničku ulogu kralja Petra i monarhije, nego ga se jednostavno napadalo kao takovog, nailazi se još uvijek na pojedinačno negodovanje kod starijih ljudi, dok kod omladine skoro to uopće ne dolazi do izražaja. Radi slabog političkog rada naših organizacija politička svijest omladine u mnogim selima je slaba i treba mnogo objašnjavanja.

Mađarska manjina ne odnosi se povoljno prema Narodnooslobodilačkoj borbi, a što se pokazalo pri mobilizaciji, da su mnogi rekli da se oni neće boriti protiv partizana, ali da u partizane neidu, pa makar ih odmah ubili. Iako se k njima prilazilo oni se uvijek nastoje odvojiti. Njih nema mnogo, ali na taj način cjepaju jedinstvo pojedinih sela.

Narod, a pogotovo omladina voli Crvenu Armiju i govore da se od nje možemo jedine nešto nadati, a da se od »Engleza« ne možemo ništa nadati. Neispravno je jedino to da oni trpaju i istu vreću i reakciju i sve ostale kao »Engleze«. To se vidi naročito iz toga što se prigodom operacija na rijeci Volturno i Sangro: »sad će trebati tri mjeseca da je pređu« ili »trebali bi partizani poslati jedan bataljon da im napravi mostobran«.

U posljednje vrijeme se je saznalo da dolaze četnici iz Slavonije u selo Popovac do nekog Radoševića¹ bivšeg člana vodstva SDS-a,² koji se do sada držao po strani, sa namjerom da se ovamo prebace i da »pobiju komuniste i njihove porodice«.

Kutinski kotar

Na ovom kotaru politička situacija nije se mnogo izmjenila. Jedna od novih pojava je to da se u Kutini formirala tzv. »Osvetnička Bojna«, koja je naprije bila sastavljena od onih ustaša, koji su bili pobjegli iz svojih sela u Zagreb, a sada su se vratili natrag. Oni **u tu** »bojnu« okupljaju sve one ljude kojima su partizani učinili »nažao« da bi se onda njima osvetili. Tako su uspjeli dobiti jednoga ko-
Jega je neki partizan iz lične mržnje natukao, a što je značajnije, da **su** uspjeli i neke ljude iz NOO-a u selu Slatini kao i nekog omladinca iz istog sela. Ti ljudi su još 1941. bili u Pripremnoj Bojni, te su im

¹ Mane

² Samostalna demokratska stranka.

ti ustaše rekli da su od jednog uvaćenog partizana saznali da će ih partizani za to ubiti. Ali to oni nijesu uspjeli u drugim selima. U toj bojni su skoro svi domaći ljudi, koji poznaju ljude i teren, te se kod mnogih ljudi pokolebala sigurnost, jer oni idu po selima i po noći.

Svojim zvjerstvima i pljačkom »Čerkezi« nisu uspjeli ništa postići, a što je značajno, da oni nisu ovdje pokušali sa nikakvom taktikom. Ljudi na njih gledaju, kao na rulju i pljačkaše, te govore da to jesu Rusi, ali oni izrodi, koji su poslije rata pobjegli iz Rusije.

Čazmanski kotar

Politička situacija na ovom kotaru se u toliko izmjenila što je zauzeta Čazma i na taj način oslobođen skoro čitav čazmanski kotar. Prigodom osvajanja Čazme među stanovništvom vladalo je veliko oduševljenje. U samom mjestu Čazmi ljudi su nekoliko dana bili potišteni ili ustrašeni od velike borbe, koja se vodila 30 sati. Sada je to prešlo i pomalo se prilagođavaju novim prilikama. Omladinu u samom mjestu moglo se je prilično okupiti, jedino treba među njom mnogo političkog rada i objašnjavanja.

Rad reakcionera iz HSS-a vidi se u tome, što oni također na ovom kotaru govore o bojazni od komunizma. Također se pokazao njihov rad sada prilikom mobilizacije, gdje su mnogi od njih, koji se čak nalaze i u NOO-ima govorili, da ne treba ići u Partizane. Osim toga neki od onih, koji su bili ustaše također koče mobilizaciju.

Neki govore, da je ZAVNOH naše pravo predstavništvo, ali da bi AVNOJ mogao imati veze sa jugoslavenskom vladom. To dolazi u glavnom zbog nedovoljnog objašnjavanja.

Omladina gleda na Komunističku Partiju sa poštovanjem, kao rukovodioca NOB-a.

Organizaciono stanje

Kako se sada vrši mobilizacija mnogo je SKOJ-evaca mobilizirano tako, da su i mnoge SKOJ-evske grupe oslabile ili skoro svi njihovi članovi otišli u vojsku. Stoga nemamo sada niti tačan pregled SKOJ-evskih grupa. Tom mobilizacijom biti će naša organizacija na terenu očišćena.

Postavlja nam se pitanje provjeravanja naših kadrova, jer se je konstatiralo da su mnogi od naših rukovodioca, jer su mnogi od njih pa čak neki iz O.K. bili u ustaškoj mladeži ili u domobranstvu.

Kotarski komitet Garešnica

Sekretar ovog komiteta smenjen je poradi toga što je imao neke odnošaje sa nekom drugaricom udovicom koja se je vratila iz briga-

de te joj je tobože obećao ženidbu, a kako je od omladine i naroda zbog toga osuđivan nije nikako mogao ostati na terenu. Osim toga postoji sumnja da je imao neke veze sa nekim četničkim elementima (ta stvar još nije potpuno ispitana). Za sekretara će doći drug Duka Baltić, koji je član plenuma O.K., a do sada je bio u Okružnom odboru USAOH-a.

Kotarski komitet Sisak

U kotarski komitet je ušao jedan novi drug koji je član Partije koji je do sada nije radio politički, ali pokazuje mnogo sposobnosti te će se ubrzo moći da razvije i da primi dužnost sekretara Kotarskog komiteta SKOJ-a. Jedna drugarica, koja je bila i član Kotarskog odbora USAOH-a primljena je sada u Okružni odbor USAOH-a. Imade se u vidu još jedna drugarica, koja bi ušla u K.K. Ona se sada nalazi na nižem Partijskom kursu.

U ostalim komitetima nema promjene, jedino što je sekretar Kotarskog Komiteta Čazma otišao na kurs.

USAOH

U organizaciji USAOH-a nema gotovo nikakvih promjena, jedino što je u Okružni odbor USAOH-a primljena drugarica Ankica Molnar, iz kotarskog odbora Sisak, te što drug Duka Baltić nije više u odboru.

Predkongresne pripreme

Što se tiče predkongresnih priprema tom pitanju naše organizacije nisu posvetile dovoljno pažnje. To se vidi iz toga, što su tek održana dva zbora na dvije općine, parole nisu u dovoljnoj mjeri ispisane, a osim toga nastala je zbrka u sabiranju potpisa. Do sada je sabrano oko 1200 potpisa i to 800 samo sa popovačke općine. Od proglasa poznatijih omladinaca jedino je izašao proglas bivše HSS-ovačke omladine sa kutinskog kotara. Trebaju izaći: proglas omladine iz »Sokola« sa garešničkog kotara, kao proglas HSS-ovačke omladine sa istog kotara. Nadalje proglas omladine športskog kluba »Sloga« iz Križa i proglas đaka sa sisačke gimnazije, koji se nalaze u partizanima. Neki od tih proglasa već su sastavljeni, ali nisu izašli poraditoga, što tehničari nedostaje papir i radi toga što se tehnika selila prilikom prelaza u Oblasnu tehniku.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

.....
Kopija, strojopis
Sign., AIHRPH, SKOJ-13/1462

Za O.K. SKOJ-a
zla tko³, v.r.

³ Glik

1943, prosinac 17.

Dopis Štaba Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije Štabu Omladinske brigade »Joža Vlahović« o borbama divizije u Moslavini i Turopolju te o budućim akcijama

ŠTAB
XXVIII UDARNE DIVIZIJE N.O.V.
JUGOSLAVIJE
Br. SI.
Dana 17. XII. 1943

ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE
»JOŽE VLAHOVIĆ«

Položaj

Primili smo Vaš dopis od 15. ov. mj., na kojeg Vam odgovaramo.

Kako Vam je poznato naša divizija naredbom Glavnog štaba, a u vezi pretstojeće ofanzive na lijevu obalu Save, prebačena je na sektor Turopolje.¹ 7. ov. mje. ujutro kada su naše jedinice ulazile na sektor Turopolje primili smo borbu² sa tri bojne Pavelićevog tjelesnog zdruga, među kojima je bilo nešto pomiješano i Švaba³. Borba je trajala 2 dana i neprijatelj se uz gubitke od 56 mrtvih vojnika i 3 oficira povukao u Zagreb. Zaplijenjeno je: 2 teška mitraljeza, 6 šmajsera, oko 25 pušaka i nešto ratnog materijala, mina za teški i laki bacač.

Neprijatelj se nije nadao da će naići na žestoki otpor naše divizije, jer uopšte nije znao za naš dolazak, već je pošao u Turopolje s namjerom da opljačka ova sela, što ga je skupo koštalo. Mi smo i dalje ostali na sektoru Turopolja, gdje spremamo da napravimo koju akciju⁴ i da pomognemo našoj napadnutoj braći u Bosni i Sandžaku. Dosad smo porušili prugu kod Velike Gorice i Mraclina i sa-

¹ O prebacivanju divizije iz Moslavine u Turopolje vidi: Dok. br. 122, 126, 128, i *Zbornik VII*, tom V, knj. 22, dok. br. 15.

² Vidi: Dok. br. 128, i *Zbornik VII*, tom V, knj. 22, dok. br. 152.

³ Riječ je o dijelovima 371. pješake divizije, vidi: Dok. br. 128, i *Zbornik VII*, tom V, knj. 22, dok. br. 152.

⁴ Kao bilj. 2.

obraćaj nije radio 24 sata. Može bit bi mogli i više napraviti ali nemamo teškog oružja, jer smo našu bateriju ostavili s one strane Save zbog toga što je bilo nemoguće vući je. Mi smo uputili jedan dopis Štabu Žumberačkog sektora da nam ustupe jedan protukolac za vrijeme dok se nalazimo na njegovom sektoru. Većinu oružja sa tih akcija ostavili bi Turopoljsko-posavskom odred, i time stvorili preduslove za formiranje Turopoljsko-posavske brigade.⁵ Još dosad nismo dobili nikakvog dogovora od Štaba Žumberačkog sektora, te ukoliko se vi nalazite u neposrednoj blizini, molimo Vas da pospješite sa našim traženjem. Ujedno smo tražili da dođe netko od njihovog štaba radi koordinacije akcija na ovome sektoru. Nama nisu poznati daljnji Vaši planovi, ali bi svakako bilo dobro da zajednički uzdignemo prašinu oko same Metropole⁶. Ujedno bi s tim pojačali Vašu brigadu.

Što se tiče tovarnih ili teglećih konja, mi bi Vam rado izašli u susret, ali nemamo — jedino za najnužnije potrebe dok smo izvjestan dio ostavili u Moslavini iz razloga što nismo mogli vući sa nama. Ukoliko nam se pruži mogućnost u narednim akcijama, rado ćemo izaći u susret Vašim potrebama.

Mi bi ovje izvršili nekoliko većih diverzija na glavnoj pruzi Zagreb—Sisak, ali ne raspolažemo sa eksplozivnim materijalom, te ukoliko Vi imate, pošaljite nam.

Hvala na čestitki o našim uspjesima u Hrv. Zagorju, Kalniku i Moslavini. Istina, oni su bili veliki, ali Vi ne znate ni jedan dio jer su oni ne našom krivicom slabo popularizirani. Uzmimo samo našu posljednju akciju u Čazmi⁷ gdje je dobijeno 49 mitraljeza, 650 pušaka, 4 protukolska topa 37 mm i 2 brdska 75 mm sa dosta granata, 2 teška bacača i mnogo drugog ratnog materijala. Osim toga, oborena su dva aviona koji su pali na naše položaje i zapaljeno 19 kamiona. Potučeno je, ni manje ni više, oko 450 gestapovaca iz gorskog zdruge. Razbijena je i potučena čitava pukovnija 5. Gorskog zdruge, jer se jedna bojna toga puka još ranije nama predala u Popovači na čelu sa bojnikom Bradačem⁸. Eto takvi su bili naši uspjesi, a da Vam još pišemo o zauzeću Koprivnice⁹ koja je i dan danas slobodna bilo bi toga mnogo. —

Čuli smo i za Vas da ste definitivno prešli na ovaj sektor.¹⁰

Kad ćemo se mi vratiti nije nam poznato.

⁵ Riječ je o formiranju NO brigade »Franjo Ogulinec-Seljok«.

⁶ Misli se na akcije koje će uzdrmati Zagreb.

⁷ O akciji na Čazmu vidi: Dok. br. 106, 108, 123 i 126.

⁸ Vidi: Dok. br. 23.

⁹ Vidi: Dok. br. 48 i 51.

¹⁰ O dolasku brigade na područje Žumberka i Pokuplja vidi: Dok. br. 77.

Jedan od najvećih problema u našoj diviziji je mobilizacija novih boraca. Naše su potrebe prilično velike i možemo primiti najmanje 1000 novih boraca. Javite nam kako vi stojite po tom pitanju.

Ovdje imamo vezu sa VIII divizijom koja se nalazi na sektoru Vojnić, a koja je prije dva dana na juriš istjerala neprijatelja iz Vojnića prema Vrginmostu i dalje za Topusko. Uništila je 4 tenka od 30 tona i zaplijenila mnogo drugog ratnog materijala, kao i dva kamiona.

Poželjno bi bilo da se veza između nas održava što češće.

U ime svih naših boraca drugarski Vas pozdravljamo.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Politkomesar:¹¹

Komandant, potpukovnik:¹²

Kopija, bez parafa, strojopis

Sign., A VII, Fond NOB, kut. 1122, f. 2, dok. br. 11

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 74, str. 267-269.

1943, prosinac 17.

160

Izveštaj Marijana Čmelića Okružnome komitetu KPH Zagreb o sudsko-upravnoj funkciji NOO u Moslavini i na Kalniku

Drugarskom
Okružnom komitetu

Zagreb

Obaviješćujem drugarski naslov, da sam zadatak i dužnost danu mi po Zemaljskom Antifašističkom vijeću narodnog oslobođenja Hrvatske od polovice mjeseca listopada o. g. posve ispunio i izvršio.

Prilažem izvješće u izvoru upućeno na ZAVNOH a ujedno prilažem na upotrebu i znanje prepis tog izvješća.—

Stavljam se na raspoloženje kao i Okružnom N.O.O. i molim, da mi se odrede novi zadaci.

Smrt fašizmu — sloboda narodu

Posavina dne 17. XII. —1943.

Marijan Čmelić Dinov, v. r.
(Dr. Marijan Čmelić DINOVI)

¹¹ Cedo Grbić

¹² Vinko Antić

IZVJEŠĆE

Zemaljskom Antifašističkom Vijeću Narodnog Oslobođenja
Hrvatske — Sudsko upravnom odsjeku

Izvješćujem drugarski naslov, da sam prema usmenom dogovoru sa drugom Jakovom Blaževićem te Filipom Lakušem a prema pismenim uputama od polovice listopada 1943. god. obišao neke Okružne N.O.O. i njima područne N.O.O. u svrhu provođenja i organizacije upravno sudskih odsjeka kod navedenih N.O.O.—

Obišao sam Okružni N.O.O. Moslavina referirajući se predstavnicima izvršnog odbora i davši pismene i usmene upute o provedbi sudskih odsjeka te sudovanja u obće kod N.O.O. toga područja. S istim ciljem obišao sam i Kotarski N.O.O. Čazma i Garešnica te neke mjesne i općinske N.O.O.—

Održao sam također konferencije, i dao upute, s izvršnim odborima Okružnih N.O.O. Bjelovar i Varaždin (Kalnik) te s nekim područnim kotarskim općinskim i mjesnim N.O.O.—

Na osnovu provedenih sastanaka i konferencija očitujem slijedeće primjedbe:

- 1.) kod svih Narodno Oslobodilačkih odbora počam od Okružnih pa do seoskih i mjesnih ukazuje se potreba neobhodnog i žurnog organiziranja sudstva i uprave, jer među narodom postoji mnoštvo malih i sitnih problema i pitanja pravne naravi, za koje narod traži da se riješe a što do sada je vrlo teško ili nikako uspijevalo.— Ti problemi na oko nevažni sačinjavaju ipak tražnju naroda na prama njihovim vlastima i svako riješenje takovih pravnih i spornih pitanja donosi i smirivanju naroda, do njegovog povjerenja prema N.O.O., stvarajući autoritet N.O.O. kao privremenih nosioca vlasti a napokon time učvršćuju se i sami NOO.
- 2.) Upute dane po drugarskom naslovu su u istinu elementarne i najhitnije pa bi bilo korsno, da se autentično razrade i pošalju svim Okružnim N.O.O. Te sam upute sistematizirao za lakše snalaženje onima koji će ih primjenjivati, te jedan primjerak tih uputa prilazem ovome izvješću.—
- 3.) Tako bi primjerice valjalo odrediti točnije kompetencije pojedinih N.O.O. kako u kaznenom pravu tako i u građanskom sudovanju a naročito u potonjem.—
- 4.) Ustanovio sam da su na stanovitim područjima (u Moslavačkoj i Kalničkoj komandi područja) riješavali obično civilne predmete kao i obična kaznena djela tamošnji vojni sudovi, a čijim sam predstavnicima održao također konferenciju, da se točno omogući podjela rada sudova kod vojnih vlasti i N.O.O., a naročito da se odrede

kompetencije te da se sav sudbeni rad vojnih i civilnih vlasti pozadine uskladi i time doprinese učvršćenju samih vlasti.—

5.) Prikazao sam potrebu predstavnicima Okružnih i kotarskih NOO da nastoje zaposliti kod sebe kao stručnog pomagača pravnika koji će po mogućnosti biti dobrotno i politički izgrađen, a koji će nastojati organizirati nesmetano vršenje i sudske i uprvne vlasti kod N.O.O.

6.) Opazio sam također i utvrdio, da su beziznimno svi N.O.O. počam od Okružnih pa do seoskih primili i dočekali te upute sa velikim zadovoljstvom i zanimanjem podcrtavajući njihovu potrebu gotovo svakodnevnu na svim poljima javnog i privatnog života a naročito na području Moslavine, Kalnika i Bilogore, a donekle i zagrebačkog okruga.

7.) Kod samog pak obilaženja pojedinih N.O.O. naišao sam na razne i konkretne slučajeve koji su čekali rješenje od dotičnih N.O.O. a koji oni nijesu u nekim slučajevima bili u stanju dati.—

8.) Uzevši sve iznešeno u obzir došao sam do zaključka, da je narod sa postavljenim zadacima N.O.O. zadovoljan, rad odbora prati sa povjerenjem, a sami odbori i ako još nijesu dorasli posve svojim zadacima nastoje svojim zdravim i bistrim shvaćanjem da usklade interese naroda sa interesima pravičnosti i interesima N.O.B.—

Time je moj zadatak dobiven od druga Blaževića u cijelosti izvršen pa sam se stavio na raspoloženje Okružnom N.O.O. Zagreb na čijem području od prvih dana radim te mi je isti dao nove zadatke.—

Kako sam pak od Zagrebačkog Partizanskog Odreda poslan koncem rujna odnosno početkom listopada ove godine u Zamaljsko Antifašističko Vijeće kao stručnjak za pravna pitanja za 15. listopada po raspustu vijeća i ZAVNOH-a upućen u svoju oblast, to ovime se stavljam i drugarskom naslovu u slučaju potrebe na raspoloženje.-

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU

Dne 17. XII. —1943. god. kod Okružnog N.O.O. Zagreb

Dr. Marijan Čmelić Dinov, v. r.
(Dr. Marijan Čmelić DINOVI)

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-78/2554

1943, prosinac 17.
Zagreb

*Izveštaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru
oružanih snaga NDH o političkoj situaciji i akcijama partizana na područ-
ju sjeverozapadne Hrvatske u drugoj polovini studenoga 1943. godine*

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA
Glavnostožerni odjel
Glst. br. 4913
U Zagrebu, dne 17. XII. 1943.

PREDMET: Doglasno izvješće I.Z.P.
za DRUGU POLOVICU mjeseca
studenoga 1943. godine

1.- GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (IZVJ. ODJEL)	2primj.
2. - ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA —	— BROD
3. - ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA —	— SARAJEVO
4. - VRHOVNOM ORUŽNIČKOM ZAPOVJEDNIČTVU -	— ZAGREB
5.- SASTAVAK.	

Na temelju zapovjedi Glavnog stožera oružanih snaga Očev. Br. 4163/taj. od 11. studenoga 1941., dostavljam doglasno izvješće za DRUGU POLOVICU mjeseca studenoga 1943. godine, sastavljeno na temelju prikupljenih podataka od određenih postrojbi, a u koliko nisu podneta posebna izvješća, — u sljedećem:

I.- OBĆA UNUTARNJA SITUACIJA:

1.- RASPOLOŽENJE NARODA:

HRVATI: Narod je u stanju očekivanja, kako u strahu od partizana tako i u očekivanju onoga što će doći.

Inače od zadnje poslatog izvješća raspoloženje nije se mnogo promijenilo osim:

— na području Podhvatnog zapovjedništva Zagreb razpoloženje po selima se malo poboljšalo, kod jednog diela naroda, jer ima više seljaka sa područja sjeverno od Zagreba, koji se dragovoljno javljaju u Zagrebačku ustašku posadnu bojnu.

— na području Podhvatnog zapovjedništva Varaždin narodni slojevi prate sadanje stanje sa nepovjerenjem osobito kako su partizani zauzeli Koprivnicu, Ludbreg, Varaždinske Toplice i Novi Marof.¹ Nepovoljno utiče prolazno zauzimanje i čišćenje pojedinih mjesta od naše vojske, kako bi poslije kraćeg vriemena iste opet posjeli partizani.

— na području Podhvatnog zapovjedništva Sisak i Kostajnica narod živi u stalnom strahu od pljačke i nasilja, koja vrše njemačke dobrovoljačke postrojbe »Kozaci« o čemu je iznieto u odjeljku »Izgredi i neredi« ovoga izvješća.²

— na području Podhvatnog zapovjedništva Bjelovar narod je opet u strahu zbog svakodnevnog uhićenja.

Partizani u svima mjestima, koja se nalaze pod njihovom vlašću ili nadzorom osnivaju odbore, a osobito djeluju promičbeno među omladinom na podlozi ne više komunističkoj već u ideji Narodno oslobodilačkog pokreta na demokratskim načelima.

Najjaču propagandu vode partizani proti Nijemaca tako, da kad su se mnogi novaci i pričuvnici javili na odsluženje djelatnog razdoblja — odnosno na vježbu — i kad su čuli, da su dodieljeni SS postrojbama odmah su se razbježali.

Isto tako propaganda je velika i protiv novačenja u P.T.S.

Ovi slučajevi dogodili su se naročito na području Varaždinskog podhvatnog zapovjedništva.

U širim narodnim slojevima prevladava obće nepovjerenje i malodušnost prema sadanjoj vlasti. Ovo pojačava i dovodi do ogorčenosti postupak Njemačke vojske, — (spaljivanje sela, odvođenje sve stoke i seljaka, nadalje podhvati Nijemaca, a i naših privremenog značaja, t. j. osloboditi mjesto od komunističke vlasti, uzeti stoku i tome slično, te ga napustiti t. j. prepustiti ga opet komunistima).

PRAVOSLAVNI: Na insurgiranom području od odmetnika, pravoslavni ove pomažu ili im se pridružuju milom ili silom pod pritiskom pretnji. Na području gdje nema odmetnika drže se lojalno i mirno.

ŽIDOVI: U koliko ih još ima, a koji su ostali po specijalnim zaslugama i ovlašćenjima mirni su i ni po čemu se ne izpoljavaju.

¹ O snažnoj ofenzivi jedinica NOV i PO Hrvatske i stvaranju velikoga oslobođenoga teritorija u sjeverozapadnoj Hrvatskoj vidi: Dok. br. 23, 48 i 51.

² O zločinima Kozaka vidi: Dok. br. 118 i 158.

NARODNE MANJINE: Njemačka skupina je zadovoljna i u svakom pogledu lojalna. Naklonjeni su državi. Mađari su lojalni, ali više naklonjeni Mađarskoj nego našoj državi.— Priželjkuju pripojenje Mađarskoj.

SLOVENC I CESI: Na području ovoga zbornog područja ogorčeni su neprijatelji naše države i svaku priliku izkorišćavaju, da načine ma kakvu štetu. Oni rade na podmukli način i opasni su protivnici. Potrebna je nad njima stalna paska.

II.-A- PARTIZANSKO KOMUNISTIČKA AKCIJA I PROTUMJERE:

Stalna jaka djelatnost partizana na cijelom području ovoga zbornog područja, koja se ogleda u stalnom i neprekidnom rušenju željezničkih pruga (osobito glavne željezničke pruge Zagreb — Sisak) radi ometanja, kako prometa vojničkih preselica tako i obskrbe.

Poslije izdaje Talijana primjećeno je znatno jače naoružanje partizanskih skupina u teškom oružju topovima, a djelomično i tankovima čak se pojavljuju ciele bojne Talijana sa cilim naoružanjem, koje su prošle partizanima.

KALNICKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ova skupina zauzećem Koprivnice, Ludbrega, Varaždinskih Toplica, Novog Marofa zauzela je i jedan veći dio prostorije oko ovih mjesta i stalno drži pod svojom vlašću uporno braneći pristup na ovo zemljište, napada na manje posade i vrši odmaranje i ustrojavanje novih brigada tako, da se na području Podhvatnog zapovjedništva Varaždin od strane naših snaga svodi na odbranu većih mjesta kao Zabok, Zlatar, Krapina, Lepoglava, Ivanec i Varaždin.

Utvrđeno je da na ovoj prostoriji nalaze se:³

— 2. Kalnička brigada »Braće Radića«

— 3. Kalnička brigada »Braće Radića«

— 4. Kalnička brigada »Braće Radića«

a ovu skupinu pomažu 12, 13, 17. i 21. slavonska brigada.

U zadnje vrijeme primjećen je u blizini Varaždina i t. zv. Moslavački odred.

Osim toga na ovoj prostoriji novo formirane su slijedeće jedinice:

³ Neprijateljski su izvori zbog pretrpljenih neuspjeha u borbi s jedinicama NOV i PO Hrvatske uveličavali broj jedinica i snaga protiv kojih su se borili. Na području oko Kalnika nalazile su se u to vrijeme slijedeće jedinice: Dvadeset osma divizija NOV Jugoslavije, NOU brigada »Braća Radića«, Druga brigada Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske, Kalnički NOP odred i Bjelovarski NOP odred.

— Zagorska brigada u okolici s. Ivanec
— Krapinska brigada u okolici Krapine
— Varaždinska brigada sa sjedištem u Varaždinskim Toplicama
— Koprivnička brigada postrojava se u Koprivnici od intelektualaca.

Osim toga izvršen je mjestimični prelaz na mađarsku teritoriju u cilju ubijanja i pljačke u pograničnoj zoni.

BILOGORSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ovu skupinu sačinjavaju:

- Bilogorski partizanski odred i
- 16. partizanska brigada⁴

koji djelovi stalno se kreću na području Bilogore i izpoljavaju svoje djelovanje u stalnom rušenju pruga:

- Bjelovar — Križevac
- Bjelovar — Kloštar
- Bjelovar — Garešnica — Grubišno Polje.

U posljednje vrijeme pojačali su svoje djelovanje u zajednici sa Moslavačkom skupinom sa težnjom užeg obkoljavanja Bjelovara.

Osim toga izvršen je mjestimični prelaz na mađarsku teritoriju u cilju ubijanja i pljačke u pograničnoj zoni.

MOSLAVAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Ovu skupinu sačinjavaju:

- 17. slavonska partizanska brigada
- 21. Češka partizanska brigada⁵ i novo osnovana
- 2. moslavačka brigada.

17. slavonska i 21. češka part, brigada učestvovala su u napadu na Koprivnicu⁶ i stalno su u pokretu sa svojim djelovima, samo su im štabovi sa izvjesnim manjim djelovima u okolici Garešnice.

Ova grupa osobito djeluje na području glavne željezničke pruge Dugo Selo — Novska i Dugo Selo — Križevci i napada na naša uporišta (pad Čazme i drugih mjesta).

ŽUMBERAČKA PARTIZANSKA SKUPINA:

U zadnje vrijeme na području između Save i Kupe utvrđeno je prisustvo:

⁴ Na ovom području nije u to vrijeme postojala Šesnaesta brigada.

⁵ Dvadeset prva partizanska brigada nije bila češka brigada.

⁶ Sedamnaesta i Dvadeset prva brigada XXVIII divizije sudjelovale su u oslobodjenju Koprivnice.

— 1. i dielova 2. moslavačke brigade istočno od Siska.

— 13. proleterske brigade, 15. omladinske brigade (robijaši iz Lepoglave), 16. omladinske brigade sa jednim dielom »Kljuka« brigade na području »Vukomeričkih Gorica«, a prema još neprovjerenim podacima navodno pojavili su se dielovi 12. i 13. partizanske brigade.⁷

Ove partizanske brigade nisu vršile nikakove veće uskupne akcije, ali su vrlo aktivne u rušenju željezničkih pruga Zagreb — Sisak-

— Sunja i Zagreb-Karlovac, kao i u vršenju promičbe prisilne mobilizacije.

KORDUNSKO-BANIJSKA PARTIZANSKA SKUPINA:

Utvrđeno je djelovanje:⁸

— Ličke udarne brigade na predjelu Glinskog i Petrinjskog kotara,

— 7. udarne brigade

— 3. jurišne brigade (3 km. s. i. Gline)

— Crnogorske brigade (zapadno od Gline)

— Bosanske brigade (3 km. s. z. od Gline)

— Banijske brigade (zapadno od Gline)

Zapovjednici ovih brigada su biv. jugoslav. častnici navodno i jedan general (neprovjereno), kao i biv. jugoslav. poslije hrvatski častnik kapetan Nikola Grubar rodom iz okolice Otočca.

Ove brigade dobro su naoružane pošto su dobile oružje od biv. talijanske vojske, a pripadnici su većinom Srbi, Crnogorci, a Hrvata ima vrlo malo, dok Talijana ciele bojne.

U okolici Kostajnice nalazi se 11. part. brigada i 10. kozaračka brigada, koje svoje djelovanje izpoljavaju u rušenju željezničkih pruga Kostajnica —Bosanski Novi i napadu na manje posade.

VAŽNIJI DOGAĐAJI U ODMETNIČKO PARTIZANSKOJ DJELATNOSTI OD POSLJEDNJEG IZVJEŠĆA DO DANAS SU SLIEDEĆI:

PODHVATNO PODRUČJE ZAGREB:

17. XI. o. g. u 21,00 sat usliedio je manji partizanski napadaj na predstražu Samobora (3 sat Z.U.P.B.) kod Begov vrha (s. z. od Samobora). Napad je trajao pola sata te je odbijen.

⁷ Pogrešno, 12, 13 i 15. partizanska brigada nisu se nalazile na ovom području, već su akcije spomenutih brigada na ovom području izvodili Turopoljsko-posavski i Zumberačko-pokupski NOP odred.

* Na ovom terenu nalazile su se jedinice Sedme divizije NOV Jugoslavije (četiri brigade).

Naši gubitci: 1 vojničar ranjen.

Neprijateljski gubitci: nije poznato.

19. XI. o. g. u 23,45 sati došla je jedna grupa partizana oko 100 ljudi, obučena u ustaške odore u s. Prigorje (1 km. s. od Sav. Marofa). Ušli su u kuću tabornika i od istog odneli 1 pušku sa 15 naboja. Od rizničkog i redarstvenog stražara odneli su oko 30.000 kuna, 1 zimski kaput i kožne rukavice.

Po izvršenom djelu partizani su se udaljili prema Mariji Gorici (s. od Savskog Marofa) od kuda su i došli.

Nitko nije odveden niti ubijen od strane partizana.

22. XI. o. g. u 07,30 sati eksplodirala je mina na željezničkoj pruzi (2 km. od Hrv. Leskovca prema Zagrebu).

Žrtava nije bilo.

22. XI. o. g. u 21,48 sati njemački brzi vlak naišao je na minu između Zaprešića i Brdovca (6 km. s. od Nov. Marofa).

Dva vagona iskočila. Žrtava nije bilo.

24. XI. o. g. u 07,30 sati obhodnja 1. sati XVIII. želj. straž. bojne pronašla je 15 kgr. eksploziva na želj. pruzi između Pušće Bistre i Zaprešića.

Eksploziv je uklonjen, te se nije dogodila nikakova nesreća.

25. XI. o. g. u 00,30 sati neutvrđeni broj partizana minirali su bunker kod s. Marovići (13 km. j. i. od Samobora). Isto tako prerezali su jedan b. b. stub. Bunker je bio prazan. Žrtava nije bilo.

Partizani su došli i otišli u nepoznatom pravcu.

25. XI. o. g. u 02,15 sati eksplodirala je mina na želj. pruzi Zaprešić — Sav. Marof (2,5 km. od želj. postaje Zaprešić). Pruga je bila porušena u dužini od 1 metra. U 03,30 sati naišao je njemački teretni vlak, koji je išao od Zaprešića prema Sav. Marofu. Lokomotiva i 1 vagon prešli su porušenu prugu, ali je ostatak od 7 vagona izskočio. Žrtava nije bilo.

26. XI. o. g. u 03,00 sata partizani jačine 50 ljudi razorili su ljudskom snagom most preko potoka Lomnica u s. Grančari (12 km. j. z. od Zagreba). Most je drven dug 20 m.

27. XI. o. g. u 20,00 — 21,00 sat nepoznati broj partizana vršio je napad na bunkere na želj. pruzi između Horvata i Zdenčine. Napad je odbijen bez vlastitih gubitaka. Prema izjavi partizana, koji su se ukopčali na b. b. liniju partizani su imali 10 ranjenih. Pruga je kod Zdenčine bila prekinuta, ali je u toku 28. XI. o. g. popravljena.

27. XI. o. g. između 22,00 i 23,00 sata kod s. Rakitje porušeni su miniranjem 5 betonskih električnih stubova, električnog voda Zagreb — Karlovac.

28. XI. o. g. između 23,00 i 24,00 sata eksplodirale su mine postavljene pod betonske stubove električnog voda Zagreb-Karlovac.

Od svih mina uništena su 4 stuba između Kerestinca i Podsuseda, kao i 8 stubova kod Rakovog Potoka (na putu Stupnik —Jaska).

28. XI. o. g. u 20,40 sati naišao je njemački putnički vlak (preselica) na minu 3 km. i. od Podsuseda. Lokomotiva i 3 vagona su izkočila. Promet je uzpostavljen 29. o. mj. u 11,00 sati. Žrtava nije bilo.

29. XI. o. g. u 00,30 sati došao je nepoznati broj partizana u s. Rude (5 km. j. od Samobora) i iz pošte odnieli raznih vrijednota u iznosu od 5.000 Kuna, a od seoskih trgovaca u vrijednosti od 10.000 Kuna.

29. XI. o. g. od 11,00 do 17,00 sati partizani su vršili napad na našu posadu u Galgovu (1. i 3. sat XIII. ust. bojne). Napad su vršile XVI. turopoljska i XV. omladinska brigada.⁹ Uslijed nadmoćnosti neprijatelja posada iz Galgova se je povukla u Rakov Potok oko 18,00 sati 29. o. mj.

Naši gubitci: 1 častnik ranjen, 2 vojničara mrtva i 4 vojničara ranjena.

Neprijateljski gubitci: nema se podataka.

PODHVATNO PODRUČJE SISAK:

15. XI. o. g. na putu između Vukovine i Mraclina (4 j. i. Velika Gorica) odvedeni su po partizanima činovnica Crvenog Križa iz Zagreba učiteljica Pavica Štromar, željeznički činovnik iz Zagreba Alojz Tarabuluzi i liječnik Dr. Vjekoslav Stančić iz vojne bolnice u Zagrebu.

15/16. XI. o.g. odmetnici izvršili manji napad na posadu u s. Sela (5 z. Sisak) bez posljedica.

16. XI. o.g. oko 16,00 sati kod s. Zirčice (5 s. Sisak) odmetnici zapucali na povoz hrane posade Martinska Ves.

16. XI. o.g. u S.Z. predjelima Petrinje dočekivali odmetnici seljake sa živežnim namirnicama, sve im oduzeli i vratili ih kućana.

16. XI. o.g. partizani porušili b.b. stupove kod s. Marinovići (8 j.z. Petrinja).

17. XI. o.g. oduzeli su odmetnici u s. Kuče (6 j.i. Velika Gorica) Janku Stojanovu iz Zagreba kupljena drva, jednu kišnu kabanicu i novu dvokolicu, a Nikoli Veličkovu iz Zagreba kupljena drva, kožni kaput, novu dvokolicu i 60.000 Kn.

17. XI. o.g. odveli su partizani sudca Julija Dim iz Velike Gorice, koji je bio u s. Gradiću (2 j. Velika Gorica) radi nabavke drva.

17. XI. o.g. u 14,00 napali su partizani SS samovoznu preselicu kod s. Marinovići (8 j.z. Petrinja), ali su uz velike gubitke sa pridošlim pojačanjem odbijeni. Poginulo 9, a ranjeno 6 Niemaca.

⁹ Akciju je izvela Šesnaesta Omladinska brigada »Joža Vlahović«.

18. XI. o.g. dva odmetnika bacili ručne bombe bez posljedka na njemačkog stražara u s. Topolovac (5 j-i. Sisak).

18. XI. o.g. došli su partizani u s. Kobilic (3 sji Velika Gorica) i odveli jednog mladića, a od trojice članova bivše seljačke zaštite odneli čizme i kožnate prsluke.

19. XI. o.g. u sukobu između obhodnje posade Martinska Ves i odmetnika ubijen kod Lieve Luke (12 sj. Sisak) odmetnik Karlo Kovačević i zarobljena ranjena žena poznatog vođe Andrije Juhovića iz Hrastelnice.

19. XI. o.g. odmetnici vratili seljake i oduzeli živežne namirnice namijenjene za Sisak u s. Gušću (16 jji. Sisak), te bacili u Savu spremljene klade za pilanu »Drach« Sisak.

19. XI. o.g. u 18,30 sati na 388 km. kod Lekenika naletio je osobni vlak na minu, stroj i jedan vagon prevrnuti, dok je napadaj odmetnika na vlak odbijen od željezničkog osiguranja i pomoći iz Siska, jedan domobran i jedan njemački vojnik ranjeni.

19/20. XI. o.g. zapalili odmetnici u Lekeniku školsku zgradu i stan učiteljice, a trgovcu Pankracu opljačkali trgovinu i trafikku.

21. XI. o.g. partizani su između Gore i Gline srušili 2 mosta i prekopali put, a kod s. Graberje i Gore (6,9 i. Petrinja) napali bez uspjeha njemačke postave.

21. XI. o.g. u 03,00 napali su odmetnici uzletišta kod s. Rakarje (15 sj. Vel. Gorica), te zapalili dvije barake i odveli oko 300 radnika domobrana radničke bojne.

21. XI. o.g. odmetnici su napali na pruzi Turopolje — Peščenica obhodnju, ali su sa pristiglim pojačanjem iz Turopolja nakon kraće borbe raztjerani.

22/23. XI. o.g. uhvatili su odmetnici u blizini gradilišta vojnog uzletišta kod Velike Gorice jednog njemačkog častnika.

23. XI. o.g. u 17,00 sati odpočeo je odmetnički napad na Hrastovicu (4 j. Petrinja) pogodivši topom župni dvor, napad odbijen. SS posada imala jednog mrtvog i jednog ranjenog.

23. XI. o.g. veća skupina odmetnika iz s. Rakitovec zapucavala bez uspjeha na posadu u Turopolju.

23. XI. o.g. oduzeli su odmetnici u s. Gušću (16 j.i. Sisak) dvojici seljaka 5 konja, a domobranu Mati Filipović na dopustu zaprijetili paljenjem kuće, ako se povrati u vojsku.

23. XI. o.g. oko 22,00 sata u s. Čigoću (20 j. i. Sisak) oduzeli šestorici seljaka 10 konja.

23. XI. o.g. u 03,00 napalo je oko 1000 partizana njemačku posadu u Gori (6 j.z. Petrinja) i nakon borbe od 24 sata uz velike gubitke odbijeni, 2 Nijemca i 3 seljaka ranjeni. Druga grupa odmetnika

pokušala prekopati cestu kod Jelačićevog spomenika (4 j.z. Petrinja), ali nakon trosatne borbe odbijeni bez gubitaka.

23. XI. o.g. od 22,00 do 24,00 sati napadala bez uspjeha manja grupa partizana na našu stražu kod vodovoda br. II u Petrinji.

23./24. XI. o.g. opljačkali partizani iz s. Velika Mlaka (3 s.z. Velika Gorica) trojici seljaka 5 konja, 3 kola s priborom, 6 goveda i 13 svinja, a od članova Narodne Zaštite odneli vatrogasna odijela.

24. XI. o.g. partizani zapalili u s. Župič (3 j.z. Petrinja) osobni samovoz tehničkog odjeljka iz Siska.

24. XI. o.g. u noći u s. Novo Čiče (3 iji. V. Gorica) zapalili partizani zgrade občine i uprave imanja Thurn Taxis.

24./25. XI. o.g. porušili odmetnici minama cestovni i željeznički most preko potoka »Stupno« kod s. Stupno (3,5 z. Sisak), strojničkom vatrom uznemiravali posadu u Žažini (10 z. Sisak), a na posadu s. Sela (5 zsz. Sisak) izpalili iz topa 4 granate, od kojih dvije eksplodirale ne pogodivši cilja. Posadi Žažini prebjegla 2 odmetnika, od kojih se saznalo, da je napade vršila 16. omladinska brigada, a da topovi pripadaju 13. proleterskoj brigadi.

24. XI. o.g. oko 20,00 sati 2 partizana oduzeli Stjepanu Pogorelcu namješteniku električnih poduzeća u Zagrebu između Odre i Sv. Klare (6 j. Zagreb) motornu dvokolicu.

24./25. XI. o.g. sa imanja Thurn Taxis u s. N. Čiče (3 j.i. V. Gorica) opljačkali odmetnici oko jedan vagon kukuruza i oko 1000 kg. pšenice, a iz sela odveli 7 mladića sposobnih za vojsku.

25. XI. o.g. u s. Vukovini (3 j. i. Velika Gorica) partizani minirali cestovni betonski most i zapalili školu i občinsku zgradu, u kojima su ranije stanovale SS postrojbe.

25. XI. o.g. oko 200 partizana u s. Novo Čiče (3 j.i. Velika Gorica) minama oštetili občinski dom izvana, a unutrašnjost porušili, te zapalili, zgradu vlastelinstva uništiti i zapalili, preostali kukuruz nešto podielili vlastelinskim slugama, a nešto sobom odpremili, kao i 12 mladića, koji su radili na letištu u Plesu, dok su b.b. stupove podpilili.

25. XI. o.g. posada iz Martinske Vesi u s. D. Dubrovčak i D. Železno (14,16 s. Sisak) uništila jednu skelu i nekoliko čamaca.

25. XI. o.g. u 17,00 sati porušena je pruga između Pešćenice i Turropolja.

25. XI. o.g. započeo je veliki partizanski napad na s. Hrastovicu (4 j. Petrinja), koja je od 23. XI. obkoljena i slabije napadana, a branjena od 120 pripadnika SS i 26 domobrana 1. Petrinjske posadne sati. U 09,40 zauzet je drveni most, dok je u 14,20 zauzeta Hrastovica s tim, da se u jednoj kući još 24 sata borilo 15 SS ljudi, koji su konačno svladani. Sva je posada izgubljena, 1 naš i 40 Nijemaca

mrtvi, partizani imali mnogo gubitaka, a među njima je poginuo i zapovjednik brigade neki bivši jugosl. general.

25. XI. o.g. u 15,40 pripucali partizani na stražu Petrinjskog vojnog sjenika od crkve Sv. Benedikt (1 j. i. Petrinja), bez uspjeha.

25. XI. o.g. oduzeli odmetnici u s. Lekenik mlinaru Franji Tušar 500 kg. ušurnog kukuruza.

26. XI. o.g. u zoru uništili partizani minama cestovni most u istočnom dielu s. Novo Čiče (2 i.j.i. V. Gorica), a u zgradi pučke škole održali prisilno sastanak sa seljacima.

26. XI. o.g. u s. Vukovina (3 j.i. Velika Gorica) zapalili partizani školu i občinu, ranije SS nastanbe i minirali most, zahvatom naših snaga ugašen požar.

26./27. XI. partizani odveli iz s. Gradići (2 j.z. V. Gorica) 6 željezničkih namještenika i 12 radnika.

27. XI. o.g. u 18,30 sati na km. 397,2 između Pešćenice i Turopolja naletio brzi vlak br. 1 na minu, 2 štitna kola, tender i poštanska kola izpali sa tračnica bez žrtava, pruga oštećena za 15 m. Istog dana u 19,45 sati po drugi put miniran cestovni most u s. Vukovini.

27. XI. o.g. oko 20,30 sati odveli partizani iz s. Velika Mlaka (3 s.z. Velika Gorica) 15 željezničkih i aerodromskih radnika.

27. XI. o.g. u s. Čigoč (20 j.i. Sisak) odmetnici oduzimali narodu cipele i čizme, a u s. Kratečko (21 j.i. Sisak) odneli partizani 3 skrivena čamca.

29. XI. o.g. oko 18,15 sati 5 do 6 partizana odveli iz gostione Baien u V. Gorici zrakoplovnog nadporučnika Miroslava Vreš i 2 zrakoplovna dočastnika sa uzletišta Kurilovac, a uz put uhvatili jednog njemačkog oružnika. Toga dana partizani zabranili svaki daljnji rad seoskim starješinama kotara Velika Gorica.

29. XI. o.g. partizani zapalili 5 kuća u s. Strašnik (5 j.z. Petrinja).

29. XI. o.g. oko 23,00 sata izvršili odmetnici jači napad na posadu u s. Sela, koji je bez gubitaka odbijen. Za to vrijeme su odmetnici iz sela odveli jednog seljaka, a u s. Gredi pokupili bolju obuću i vatrogasno odijelo Narodne Zaštite, a sa Kaptolskog imanja odveli jednu kolibu.

30. XI. o.g. počeli odmetnici u s. Kratečko (21 j.i. Sisak) nasilno oduzimati žito, mast i obuću, te pokidali b.b. žice, ali ih je naša posada iz Topolovca bez gubitaka raztjerala.

PODHVATNO PODRUČJE VARAŽDIN:

18. XI. o.g. u zoru komunističke obhodnje spriječavale su dolazak radništva iz tvornice Tivar u Varaždin i to naročito kod sela Trnovec, Kučan i Kneginjec. Pri nailazku naših obhodnji iste su se povukle.

20. XI. o.g. u zoru jedna grupa komunista od 40 ljudi napala je oružničku postaju u Vinici (14 z. Varaždin) zarobila 8 oružnika, odniela pismaru i udaljila se u pravcu Ivanca¹⁰.

Oko 22,00 sati jedna skupina komunista neutvrđene jačine došla u selo Biškupec (2 j. Varaždin) uvukla se u obćinsku zgradu spalila sve spise, polupala brzoglas i povukla se u pravcu juga.

21. XI. o.g. u 01,00 sati jedna manja skupina komunista odvela je 6 mužkaraca iz naselja Brezje (2 j. Varaždin).

26. XI. o.g. u 01,00 sati čula se je jaka detonacija na 400 metara izpred bunkera na Plitvici kod željezničkog mosta. Ovom prilikom oštećena je željeznička pruga na označenoj udaljenosti, a u pravcu željezničke postaje Varaždinske Toplice. Poslije detonacije otvorena je na bunker puščana i strojopušćana vatra. Ovaj napad komunista odbijen je pomoću topničke vatre iz Varaždina bez vlastitih gubitaka. Gubitci kod protivnika nepoznati.

27. XI. o.g. jedna komunistička skupina jačine 200 ljudi prebacila se od sela Lužana u pravcu Ivančice. Ova skupina načinila je prepreku od porušenih stabala na putu selo Lužani — selo Turčin.

PODHVATNO PODRUČJE BJELOVAR:

18. XI. o.g. u 08,30 sati jača skupina odmetnika napala je na putnički vlak, koji je pošao iz Bjelovara za Grubišno polje u šumi »Drljež« i »Jasik« 1 km. zapadno od željezničke postaje Kokinac, a 7 km. j.i. od Bjelovara. U vlaku se nalazila 4. sat pitomaca središnje oružničke škole iz Bjelovara, nekoliko ustaša, njemačkih vojnika i Gestapovaca. Vlak je na pruzi stao zbog prekinuća iste po odmetnicima nakon čega su odmetnici sa obje strane pruge iz šume otvorili vatru na vlak. Nakon jednosatne prihvatne borbe odmetnici su odbijeni. Na našoj strani gubitci 4 oružnika pitomaca, jedan ustaški vojničar, jedan njemački zastavnik, jedan njemački zrakoplovac i 5 građanskih osoba poginulo. Ranjeni: jedan oružnički narednik, 10 oružnika, 3 ustaška vojničara i nekoliko građanskih osoba. Gubitci kod protivnika nepoznati, jer su se povukli prema Bilo Gori odnievši mrtve i ranjene¹¹. Istoga dana odmetnici su minirali željezničku prugu između postaje Rovište i Crkvene (12 km. s.z. od Bjelovara).

21. na 22. XI. o.g. odmetnici uništili most između želj. postaje Rovište i Crkvene, kao i razrušili prugu u dužini od 2300 metara, a postaju Rovište upalili.

23. XI. o.g. jače skupine odmetnika istočno od sela Vrbice 13 km. sjeveroistočno od Bjelovara povlačile su se sa oko 100 natova-

¹⁰ Vidi dok. br. 103.

¹¹ Vidi: Zbornik VII, tom' V, knj. 21, dok. br. 194.

renih kola preko Paulovačkog tunela za selo Šandorovac (14 km. istočno od Bjelovara).

28. XI. o.g. jedna skupina odmetnika minirala je skretnice na želj. postaji Bulinac.

U noći između 27. na 28. XI. o.g. napadnuta je posada Čazma sa jakim odmetničkim snagama. Borba je trajala cijelu noć i cijeli dan

28. XI. Iz Bjelovara je upućena pomoć u pravcu Narta—Štefanje —

— Čazma. Kod sela Štefanja došlo je do borbe sa jakim odmetničkim skupinama. Borba se je vodila do mraka i zbog nemogućnosti nadiranja jedinice su se povratile u Nartu odnosno Bjelovar. Naši gubitci kod domobranstva 2 domobrana mrtva, 2 dočastnika i 2 oružnika ranjeni, kod njemačkih jedinica 3 mrtva i 5 ranjenih¹².

29. XI. o.g. oko 08,30 nakon dvodnevne borbe odmetnici su zauzeli mjesto Čazma. Oružnička vojarna porušena iz topova. Mjestna posada savladana, koju je sačinjavala jedna domobranska bojna, njemačko oružništvo i hrvatsko oružništvo. Izvjestan dio momčadi spasio se bjegstvom preko nabujale rijeke Česme.

PODHVATNO PODRUČJE KOSTAJNICA:

16. XI. o.g. u 11,10 sati jedna jaka skupina partizana, koja je došla iz pravca s. G. i D. Vodičevo minirala osobni vlak, koji je išao iz Kostajnice u Bosanski Novi. U borbi nastaloj između 10. sati, 3. bojne, koja je došla u pomoć sa postava Dobrljin odmetnici su se povukli. Gubitci: 1 domobran ranjen, 13 Niemaca poginulo, 2 teže, 2 lakše ranjena i 1 žena ranjena. Pruga je bila razrušena u duljini od 100 metara i 3 vagona upaljena.

17. XI. o.g. u 09,05 sati naletio je pomoćni vlak na pruzi Sunja —
— Majur na km. 2 —8 na minu. Uništeno 18 m. pruge i 3 vagona oštećena dok. žrtava nije bilo.

21. XI. o.g. u 19,35 sati naletio osobni vlak na minu. Vlak je išao iz H. Kostajnice prema Sunji. Naletio na minu na 8,7 — 8,8 km. Dva vagona izkočila iz tračnica. Žrtava nije bilo.

25. XI. o.g. Ophodnja 9. sati III. bojne vršila pregled pruge, te je bila napadnuta od odmetnika sa K. 138 (z. od slova R) Ravnice. Jačina obhodnje 12 ljudi, dok je odmetnika napadalo oko 200 ljudi, te im je nakon kratke borbe od 10 minuta uslied velike premoći uzpjelo zarobiti 1 vodnika, 1 desetnika i 7 domobrana.

27. XI. o.g. Na želj. pruzi Dobrljin — Bos. Novi u noći na 55. km. eksplodiralo je 9 mina. Pruga je bila jako oštećena, a saobraćaj prekinut, na 2 dana.-

¹² Vidi: Dok. br. 106, 108, 123 i 126.

28. XI. o.g. pošli su radnici popravljati prugu, koja je bila 27. XI. o.g. razrušena, ali su bili odmah napadnuti od odmetnika sa bacačkom vatrom. Tom zgodom ranjen je jedan želj. radnik. Prugu niese mogli popravljati.

29. XI. o.g. ponovno su pošli radnici, da poprave prugu i opet su odmetnici napali, i tom zgodom je poginuo 1 Niemac, dok su 4 ranjena.

2.- KOMUNISTI:

Rad i djelatnost ovih iznieto je u poglavlju partizansko komunistička djelatnost.

3.- KRETANJE I AKCIJA SUMNJIVIH OSOBA:

Budno se prati u koliko prilike pojedinih područja dozvoljavaju. U insurgiranom području ovaj nadzor je veoma otežan.

Po posebnom nalogu dostavljaju se izvješća o sumnjivim osobama u domobranstvu.

4.- STRANA PROMIČBA:

I nadalje veoma jaka putem krugovalnih postaja raznih zemalja.

U posljednje vrijeme strane postaje se više slušaju, nego što je to bio do sada slučaj. Osim toga partizansko komunistička promičba vrlo jaka putem raznih letaka, izvješća i brošura. Partizanskoj promičbi pomažu narodni poslanici H.S.S. stranke, koji su prešli k partizanima i to:

— Vojković Tomo i Lakuš Filip bivši narodni poslanici Hrvatske seljačke stranke držali su govore po selima oko Bjelovara osuđujući pasivno držanje bivšeg vodstva H.S.S. stranke i pozivaju narod u Narodno oslobodilačku vojsku i borbu. Malodušnici nasjedaju ovoj promičbi, a trezveni seljaci — posjednici — osuđuju ovaj rad navodeći, da su se iznevjerili programu bivše H.S.S. i stavili u službu komunizma i

— Gregorec Stjepan bivši narodni poslanik i zastupnik Hrvatskog državnog sabora sada odmetnik rodnom iz Grede kod Siska, koji je na dan 29. XI. o.g. govorio na skupštini u s. Letovanić (13 km. zap. od Siska) pozivajući na oružje proti ustaša i okupatora-pljačkaša.

Partizani su osim svoje vojske, koju nazivaju »Narodno oslobodilačka vojska« organizirali i U.S.A.O., a to je »Ujedinjeni savez antifašističke omladine«.

5.- O PRILIKAMA PREHRANE I PROMETA:

U glavnom je dobra prehrana imućnijih posjednika, dok kod sirotinje na selu i po gradovima, prehrana je dosta slaba, pogotovo kod radništva i svih službenika po gradovima, jer tzv. aprovizacija uobće ne funkcionira.

Nabavka namirnica bazira na verižnoj trgovini tako, da činovnik i manje imućni svijet više nije u mogućnosti, da vrši nabavku hrane pod ovakvim uslovima, te mu prieti opasnost od gladi.

Prema trgovcima i prodavaocima treba upotrebiti najstrože kazne protiv velikog dizanja ciena živežnim namirnicama, jer na taj način izazivaju narod, koji nema mogućnosti, da dođe do najpotrebnijih sredstava za život.

Promet željeznički, cestovni i brzojavno-brzoglasni je na celom području više ili manje ugrožen. Osobito:

— na crti Koprivnica — Križevac i Koprivnica — Ludbreg — Varaždin i Varaždin — Zagreb onemogućen.

— na crti Zagreb — Karlovac i Zagreb — Križevci — Bjelovar vrlo ugrožen i često prekinut.

— na crti Zagreb — Sisak — Sunja, dio Mraclin — Lekenik i Brđani — Blinjski Kut u zadnje vrijeme često prekinut i ugrožen.

6.- ODNOSI DOMOBRANSTVA SA USTAŠKIM VLASTIMA, I DRUGIM VLASTIMA:

Kao i do sada, — dobri.

7.- ODNOSI DOMOBRANSTVA SA SAVEZNIČKIM VOJSKAMA:

Sa njemačkom vojskom dobri.

III.- STANJE U DOMOBRANSTVU:

1.- RAZPOLOŽENJE, DUH I STEGA U DOMOBRANSTVU:

Razpoloženje, duh i stega kod novačkih postrojbi na dostojnoj visini, a u ostalim postrojbama teškoće se pojavljuju u zamjeni pričuvnika, koji se ne odazivaju na pozive u vojsku. Tjeralice i pozivne zapoviedi ostaju bez uzpjeha, pošto nema oružničkih postaja, obćine ne mogu uredovati.

Prema tome ovakovo neodazivanje utiče na razpoloženje i duh ostalih domobrana, koji su na vojnoj vježbi. Uslied napred navedenog i jake promičbe partizana pričuvnici, kojima se dodjeljuje dopust ne vraćaju se više nazad u svoje postrojbe.

2.-NEREDI I IZGREDI:

Patizanskoj promičbi pomaže vrlo ružan postupak njemačkih dobrovoljačkih postrojba »Kozaka« koji u mjestima, gdje vrše akcije provode pljačku, nasilje i silovanja tako su:

— dana 28. XI. 1943, oko 10 sati došli su u M. Goricu iz Petrinje u jačini oko 40 ljudi sa osmora dvoprežna kola, da sakupljaju sieno. Navedeni Kozaci oduzimali su bez pitanja na količinu sieno po kućama i kad su isto odvozili tražili su seljaci potvrde za isto sieno, no oni su kazali, da će donieti drugi dan. Međutim kozaci odnosno ta vojska, koja je dolazila u M¹³. Goricu nije seljacima doniela niti predala nikakvih potvrda o izdatom sienu već dapače počeli ljudima vikati, da su partizani i počeli su ih tući, te iz vojničkih pušaka ubijati po selu pernatu živad, koju su odnosili također bez naplate sa sobom.

Osim toga ulazili su u kuće pretraživati krevete tražeći novac i oduzimali meso i mast.

Dne 28. XI. o.g. došli su pod vodstvom jednog dočastnika kod Antuna Mikušića i tražili su od njega dva konja, a ako će dati 1.000 Kuna isti će mu konji dalje ostati. Navedeni je donio 1.000 Kuna i predao ih tom dočastniku, nakon čega su mu bili konji pušteni. Isti taj dočastnik dolazio je i drugi puta kod navedenoga i opet je tražio konje ili novac, ali pošto nije vlasnik konja imao novac, to je morao dati mast.

Po izjavama seljaka ovako se je postupalo po celom selu tako, da je najveća sirotinja morala dati zadnji grumen masti odnosno novaca, da spasi svoj život.

Povrh toga isti vojnici t.j. lično taj dočastnik hvatao je po selu civile i premda su imali propisne izprave nije ih htio tako dugo pustiti, dok nisu platili po 1.000 Kuna.

Tako je na pr. bio uhapšen Jambrek Stjepan seljak iz sela Zažine kbr. 24 i od istoga su tražili novac pa da će ga pustiti, ali je na to naišla vojska iz posade Zažina, pa su istoga uz intervenciju zapovjednika obhodnje iz Zažine pustili na slobodu.

Od niže popisanih seljaka iz sela Majur odnijeli su:

1.- Svaga Ivanu, kbr. 31 — 5 kg. čvaraka, 10 l. vina, 5 lit. rakije i 20 mtc siena

2.- Svaga Karlu, kbr. 22 odnešeno 9 kom. peradi, 15 mtc. siena

3.- Mateković Petru, kbr. 68 odnešeno 10 kom. peradi, 15 mtc. siena, te raznošena građa za izgradnju zgrada

4.- Mateković Josipu, kbr. 52 odnešeno 15 mtc. djeteline, 30 lit. vina i 5 kg. svinjskog mesa

¹³ Marija

- 5.- Mateković Matiji, kbr. 54 odneseno 15 mtc. djeteline, 10 kokoši i 10 lit. vina
- 6.- Svaga Draganu, kbr. 14 odnešeno 8 mtc. djeteline
- 7.- Marić Ivanu, kbr. 47 odnešeno 5 mtc. siena
- 8.- Jamić Milanu, kbr. 97 odnešeno 20 kg. kukuruza, 5 kg. meda i napastovali mu ženu
- 9.- Mateković Stevi, kbr. 16 odnešeno 6 kg. svinjskog mesa, 30 lit. vina i napastovali mu kćeri
- 10.- Tomić Petru, kbr. 12 odnešeno 8 mtc. djeteline
- 11.- Sović Juraju, kbr. 56 odnešeno 10 mtc. siena, 2 mtc. djeteline i 2 prostorna metra drva
- 12.- Augustinović Ani, kbr. 62 odnešeno 15 mtc. siena, nju i kćerku iztjerali iz kuće
- 13.- Marić Stevi, kbr. 37 odnešeno 10. kg. kukuruza
- 14.- Solomun Marku, kbr. 57 odnesene 4 košnice sa pčelama
- 15.- Jamić Franji odnešeno 10 kg. kukuruza
- 16.- Božić Tadiji, kbr. 74 odnešeno 3 kom. kokoši
- 17.- Mateković Nikoli, kbr. 69 odnešeno 2 para mesnih kobasica
- 18.- Jamić Marku, kbr. 95 odnešeno 3 kom. kokoši
- 19.- Jamić Luki, kbr. 92 napastovali diete od 13 godina
- 20.- Marić Nikoli, kbr. 80 odnešeno 5 mtc. siena
- 21.- Marić Marku, kbr. 50 odnešeno 9 mtc. siena
- 22.- Kalajdžić Mandi, kbr. 10 odnešene 2 guske i 6 kokoši
- 23.- Svaga Nikoli, kbr. 14 odnešeno 4 mtc. siena, 1 guska, 2 kokoši, jedna nova lopata, 20 kg. zobi i jedna pletena torba
- 24.- Majdanžić Marku, kbr. 33 odnešeno 15 mtc. djeteline, 25 kg. kukuruza i 1 m. drva
- 25.- Kovačević Milanu, kbr. 3 odnešeno 7 mtc. siena
- 26.- Solomun Ivanu, kbr. 27 odnešeno 15 kg. zobi, jedna lopata i vreća
- 27.- Marić Franji, kbr. 39 odnešen kovački alat
- 28.- Lazić Karlu, kbr. 89 odnešeno 3 mtc. siena, 2 kokoši, 1 prost. m. drva, napadali ženu i djecu
- 29.- Mateković Nikoli, kbr. 88 odnešeno 10 mtc. siena
- 30.- Serdar Josip, kbr. 5 odnešeno 6 mtc. siena i 6 komada kokoši.

Prilikom oduzimanja stvari postupak je najbrutalniji, blago seljaka se tjera iz štale, a u iste smještaju kozaci svoje konje, štrajeci im sa sienom seljaka. Mladi ženski svijet bježi i sklanja se kod svoje rodbine gdje nema Kozaka.

U toku 28. XI. 1943. zapalili su Kozaci u s. Strašnik (7 j.z. od Petrinje), ubili 21. mještana, 4 ranili, dok je jedan uzpio pobjeći. Istom prigodom odveli su blago, silovali žene i zapalili selo Cepeliš t.j. 4

kuće u istome selu. Istoga dana u s. Graberje (11 j.z. od Petrinje) ubili 20 mještana, 50 uhvatili i odveli blago.

Dana 29. XI. 1943. u 14,00 sati bila je u Sisku deputacija predstavnika oblasti i građanstva iz Petrinje, kod izaslanika Vlade kod Kozaka g. Krčelića, radi pritužaba na razne postupke kozačkih postrojbi prema Hrvatskom življu u Petrinji i okolici.

Među strijeljanim osobama u selu Strašnik bilo je prema primljenim podacima ustaša i domobrana, te roditelja ustaša i domobrana, koji se nalaze u vojsci.

**3.- ZAROBLJENI, NESTALI, PREBJEGLI I IZ
ZAROBLJENIČTVA VRAĆENI ČASTNICI, DOČASTNICI I
DOMOBRANI:**

Na području ovoga zbora:

Zarobljeno:

častnika	0
dočastnika	0
domobrana	31

Nestalo:

častnika	0
dočastnika	0
domobrana	84

Prebjeglo:

častnika	1
dočastnika	6
domobrana	135

Za prebjeglog častnika Podhvatno zapovjedništvo Kostajnica nije javilo prezime i ime traženo je, kad se prima dostaviti će se.

Iz zarobljeničtva vraćeno:

častnika	1
dočastnika	4
domobrana	95

Za častnika Podhvatno zapovjedništvo Kostajnica nije javilo prezime i ime traženo je, kad se primi dostaviti će se.

Povratilo se iz bjegunstva:

častnika	0
dočastnika	1
domobrana	21

4.- PONAŠANJE ČASTNIKA, DOČASTNIKA I DOMOBRANA:

U glavnom dobro. Izgleda, da je u tome pogledu stanje kod častnika i dočastnika malo se popravilo.

IV.- VANJSKA SITUACIJA:

1.- O PRILIKAMA U POGRANIČNIM OBLASTIMA SUSJEDNIH DRŽAVA:

Nema podataka.

2.- STRANI VOJNI BJEGUNCI:

Nije bilo.-

3.- NEDOZVOLJENI PRIELAZI I KRIJUMČARENJA:

Naročito krijumčarenje obilato cvate.

4.- ODNOSI SA SUSJEDNIM POGRANIČNIM VLASTIMA:

Dobri kao do sada.

V.- OBČI ZAKLJUČAK:

Ovo zbornu područje obzirom na insurgiranost većeg diela područja nema dovoljno raspoloživih operativnih postrojbi, da bi moglo uspješno intervenirati prema pojedinim partizanskim skupinama. Za izvođenje podhvata većih razmjera, snaga nema. Prema tome potrebno je sadanje raspoložive snage pojačati, da bi se mogli izvesti podhvati širih razmjera. U protivnom ovo zapovjedništvo morati će se zadovoljiti sa **podhvatom manjih razmjera obranom posadnih mjesta, lokalnim izviđanjem i krstarenjem.**

Obzirom na ovakovo stanje ovo zapovjedništvo moralo je redovito, a skoro i u svakoj prilici obraćati se na njemačko zapovjedništvo radi ukazivanja pomoći pojedinim ugroženim posadama.

Njemačko zapovjedništvo odaziva se radi ukazivanja pomoći samo u okviru svoje stvorene osnove u taktičko-operativnom smislu.

Osobito se ukazuje potreba i važno je, da se izvede jedan veći podhvat u Kalniku i Ivanšćici i na području između Save i Kupe (Vukomeričke Gorice) s obzirom, što su partizani na ovim predjelima najaktivniji, te da bi se Zagorje oslobodilo od partizanskih skupina i uzpostavila važna veza Zagreb — Varaždin — Zagreb — Koprivni-

ca, koja je veoma velikog moralnog, političkog i vojničkog značaja, kao i oslobodila glavna željeznička pruga Zagreb — Sisak i omogućio redovan promet vojnih preselica i opskrbe.

Pošto je komunistička propaganda uhvatila jaki korien i postižava dobre rezultate, potrebno je bezuvjetno i najžurnije povesti dobru, jaku i stalnu protupromičbu, jer do sada u tome pogledu nije ništa urađeno.

Obzirom na sve veći broj bjegunstva u domobranstvu potrebno je poduzeti potrebne mjere.

Isto tako potrebno bi bilo na pogodan način obustaviti nasilja i pljačke »Kozaka« čisto hrvatskih sela, jer ona samo koriste partizanskoj promičbi, kao najjači dokaz na strani partizanske promičbe proti našeg državnog poredka.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po ovlaštenju zapovjednika,
Pročelnik glav. stož. odjela:
bojnik (Šteger)¹⁴
Šteger, v.r.

Original, strojopis

Sign. AVII, Fond NDH kut. 81, fase. 16— 1, dok. br. 41.

162

*1943, prosinac 18.
Velika Gorica*

Zapisnik sa saslušanja Jurja Haraminčića kojega je neidentificirani partizanski sud osudio na 20 dana prisilnoga rada na prekopavanju cesta

OBĆINSKO POGLAVARSTVO VELIKA GORICA

Broj: 7466-1943.

Velika Gorica, dne 18. prosinca 1943.

Predmet: Haraminčić Juraj iz Male Gorice
povrat od partizana. —

¹⁴ Rudolf

KOTARSKOJ OBLASTI

VELIKA GORICA

Savezno sa ovopoglavarstvenim izvješćem, broj 7113 od 20. XI. 1943, izvješćuje se, da se je Juraj Haraminčić iz Male Gorice, povratio svojoj kući na dne 17. o.mj. i ovaj svoj povratak danas prijavio kod svoje občine.

Pošto se isti, za vrijeme svog odsuća nalazio kod partizana kao njihov zarobljenik, stoga se isti upućuje Naslovu radi dalje odredbe.—

Za dom spremni!

M.P.¹

Obćinski načelnik:

....., ²v.r.

KOTARSKA OBLAST U VELIKOJ GORICI

Broj: Pr. 1145/43.

Velika Gorica, dne 18. prosinca 1943.

Predmet: JURAJ HARAMINČIĆ iz Male Gorice

— povratak iz partizanskog zarobljeništva.—

ZAPOVJEDNIČTVU NJEMAČKOG VOJNOG REDARSTVA

u /

VELIKOJ GORICI

U prilogu predlaže se Naslovu zapisnik sačinjen sa Jurajem Haraminčićem, koji se je danas javio ovoj oblasti kao povratnik iz partizanskog zarobljeništva, koji je prilikom svojih privatnih poslova u selu Šiljakovina bio partizanima zarobljen i osuđen na kaznu prisilnog rada u trajanju od 30 dana. —Ovo se predlaže s molbom na znanje.—

ZA DOM SPREMNI!

M.P.³

Upravitelj kotara: u.z.

(Vlado Sušec)

Vlado Sušec, v.r.

¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Općinsko poglavarstvo Velika Gorica

² Potpis nečitak.

³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Velika Gorica

Prilog: 1.

Z A P I S N I K

Sastavljen u uredu kotarske oblasti u Vel. Gorici
dana 18. prosinca 1943.

Predmet: Preslušanje Juraja Haraminčića iz Male Gorice prilikom
njegovog povratka iz zarobljeništva po partizanima

P.P.

Juraj Haraminčić iz Male Gorice izjavljuje sljedeće:

Dana 15. studenoga o.g. išao sam u selo Šiljakovinu, da dove-
zeni drva za ogriev i kad sam svršio posao oko svrstavanja i izrade
drva, pošao sam preko sela Kozjače kući.— U tom selu svratio sam
se kod svoga kuma Ivana Rak koji je lugar zemljištne zajednice.—
S njim sam pošao u obližnje selo Vukašince, gdje smo popili po ča-
šu vina, gdje sam kupio od domaćina te kuće jednu kravu.— Tamo
sam kupio još nekoliko kila mesa telećeg i nakon toga pošao sam
preko Šiljakovine kući i kad sam odmakao nedaleko od sela Šilja-
kovina začuo sam poklik »stoj«, okrenuvši se ugledao sam dvojicu
oboružanih ljudi koji su videći mene sa mesom primietili grozećim
glasom, da sam ja švercer i da moram ići s njima.— Oni su bili obu-
čeni u vojničku odoru, na glavi su imali partizanske kape i bili su
oboružani.— Pozvali su me da idem s njima i odveli me u selo Zit-
kovčicu. — Rekli su mi da je tamo njihov sud i da će me tamo izpita-
ti o mojim krivicama.— Treći dan su me predveli pred njihov sud
gdje sam bio optužen, da kupujem blago i da kriumčarim.— Tamo
je bio jedan čovjek koji je rukom pisao moju obranu koja je glasila
tako, da ja ne kupujem meso za kriumčarenje, već da sam došao da
si sredim svoj ogriev za zimu.— Uz sudca bio je i tako zvani kome-
sar koji je prisustvovao saslušanju.— Nakon toga, čovjek koji me
saslušavao izrekao mi je kaznu 20 dana prisilnog rada.— Najprije
su me otpremili na rad na cestu u Veliku Bunu, gdje smo kopali
preko ceste jarke, zatim sam bio upućen u selo Markuševac, gdje
smo radili isti posao.— Nakon toga sa istim poslom odveli su me
zajedno sa drugima u selo Podvornica.— Kad su počele operacije
poslali su me kao i druge osuđenike u pozadinu u selo Novo Brdo
gdje nismo ništa radili.— Od osuđenika nije mi nitko bio poznat,
tek sam poznavao neke okolišne seljake koji su također bili prisilje-
ni na rad.— U selu Novo Brdo bili smo do 16. XII. o.g. gdje nas je
bilo do 8 ljudi.— Broj nas, koji smo bili na prisilnom radu kretao
se od 15 do 25.— Bilo je i drugih osuđenika koji su sa mnom radili i

koji su bili pušteni onda kad im je iztekao rok kazne prisilnog rada.— Iz Novog Brda otpremili su me u selo Kravarsko, gdje sam dobio pratioca do sela Šiljakovine, a nakon toga mi je pratioc rekao da me pušta i da dalje idem sam.—

Za vrijeme celog moga boravka kao zarobljenik partizana, nisam sreo ni jedno poznato lice, osim mjestnih seljaka, koji su sa mnom također bili prisiljeni na rad oko prekopavanja ceste.— Napomenuti mi je konačno da sam prilikom uređivanja svoga ogrjeva u Šiljakovini pošao sa dvokolicom, koju su mi partizani oduzeli i nisu mi je vratili. —

Čim sam došao kući, a to je bilo jučer t.j. 17. ov. mj. u večer oko 5 sati poslie podne, javio sam se upravnim vlastima.—

Napomenuti mi je još i to, da je bijeg gotovo nemoguć, jer je nad nama stražarilo 11 naoružanih ljudi prilikom rada.— Isto tako nisu nama držali nikakvih govora, niti je bilo ikakvo nagovaranje da pređemo u njihove redove, već je naš posao bio samo određeni fizički rad, pa su s nama postupali kao sa osuđencima. —

Ništa više nemam po ovom predmetu kazati.—

Dovršeno!

V. Sušec, v.r.

Juraj Haraminčić, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 249, Inv. br. 26619.

163

1943, prosinac 19.

Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Bjelovarskoga NOP odreda o zadacima odreda u vezi s koncentracijom neprijateljskih snaga prema oslobođenom teritoriju

NAČELNIK ŠTABA¹
II. OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O.
Hrvatske
dne 19. - XII. - 1943.-

ŠTABU BJELOVARSKOG N.O.P. ODREDA

Primili smo vaš posljednji izvještaj o koncentraciji neprijateljskih snaga u Bjelovaru. 17. —XII.— o.g. ustaše i domobrani jačine

¹ Rade Bulat

I.000. vojnika zaposjeli su položaje duž ceste Novi Marof — Varaždin i počeli popravljati most na rijeci Bednji. Prema svim znacima, neprijatelj vrši pripreme za ofanzivu na slobodni teritorij Bilogore i Kalnika.

Vaš Odred trebate odmah angažirati sa svim snagama na komunikacijama, koje rušiti bez obzira, da li se nalaze u našoj upotrebi. Najveću pažnju obratiti uništavanju pruge i ceste Križevci — Bjelovar gdje treba djelovati Vaš III. bataljon. Jednim bataljonom držite položaje oko Đurđevca, dok sa ostalim snagama razarajte prugu Bjelovar — Virovitica.

Neprijatelju se ne smije dozvoliti, da nesmetano vrši koncentracije i izvidanje našeg terena. Vaše jedinice trebaju biti aktivne, i tući se sa neprijateljem na terenu iz zasjeda i.t.d.— Đurđevac više ugrozite i možete se sa 2 čete zadržavati u Virju, dok je jedna dovoljna u Novigradu.

Obratite pažnju izvidanju i prikupljanju podataka o neprijatelju i stalno pratite njegove pokrete. Vaš informativni oficir neka organizuje dnevno izvještavanje o stanju neprijatelja u Bjelovaru i Đurđevcu. Povežite se sa Bilogorskim Odredom i međusobno se obavještavajte.

Upućujem Vam za v.d. polit, komesara druga Ujlak Stjepana, a druga Rakinić Jovu za zamjenika komesara. Naredba o njihovom imenovanju, uslijedit će naknadno. Pošaljite predloge za imenovanje vašeg komandnog kadra koji nije imenovan naredbom našeg Štaba.

Dosadašnji komesar drug Pečar² daje se na raspoloženje Štabu II. Op. Zone kamo se treba javiti poslije predaje dužnosti novom komesaru.

Naš Štab kako sam vas izvjestio nalazi se na sektoru Moslavačkog Odreda, pa do njihovog dolaska šalžite izvještaje za naš Štab preko vašeg III. bataljona, koji će znati o prelazu našeg Štaba na Kalniku. Naročito je važno da šalžite izvještaje o koncentraciji neprijatelja i njemu i meni. Dok naš Štab ne stigne na Kalnik, šalžite preko Ivančana, a poslije 4. dana, naš Štab nalaziće se na svom starom mjestu.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba
major:

Kopija bez parafa, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472, f. 2, dok. br. 45

² Zdravko

1943, prosinac 19.

Izveštaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o koncentracijama neprijateljskih snaga i pojačanju postojećih posada te o akcijama odreda u prvoj polovini prosinca 1943. godine

STAB ZAGORSKOG PARTIZANSKOG
NARODNO OSLOBODILAČKOG ODREDA
HRVATSKE
Oper, broj 10/43.
19. XII. 1943.

Štabu II. Operativne Zone N.O.V. i P.O. Hrvatske

OPERATIVNI IZVJEŠTAJ

Na čitavom našem sektoru djelovanja opaža se koncentracija neprijatelja tj. neprijatelj pojačava sve svoje garnizone i uporišta oko kojih plete žicu i gradi bunkere i rovove. Isto tako neprijateljsko utvrđenje Krapina raspolaže sa 6 tanketa i neprijateljsko uporište Sv. Križ Začretje kao i Zabok raspolažu sa tanketama i bornim kolima. Tako je primjećeno naročito u zadnje vrijeme, da izpade koje vrši neprijatelj iz svojih garnizona služi se sa tanketama i bornim kolima. A noćne izpade vrši neprijatelj sa jakim patrolama koje su dobro naoružane automatskim oružjem. No primjećeno je da neprijatelj u bilo kojoj jačini kada dođe do sukoba sa našim boricima gleda da čim prije umakne. Jer po svemu kako se vidi iako je broj neprijateljskih snaga se povećao u Zagorju, kvaliteta im je lošija. Tako na primjer nakon povratka II. bataljona sa svog puta odmarao se II. bataljon uz četu III. bataljona na Petrovoj Gori to je neprijatelj pokušao napasti naše položaje i došao sa 5 tanketa 2 kamiona Njemaca iz Sv. Križa i 1 satnije ustaša u jačini od 54 neprijatelja sa rasporedom tako da ova ustaška satnija se privuče od ceste Stari Golubovec preko Gornjeg Pokojca te da napadne naše položaje sa leđa a neprijateljske tankete okupirale su cestu kod Male Velike, a ustaška zasjeda iz Zlatara držala je položaje selo Sipki Markušev. brijeg. Međutim je 1 vod II. bataljona pripucao na ustaše i htio

izvršiti juriš koji su htjeli nas zaobići s leđa, tu se neprijatelj smjestio povukao i u paničnom bijegu otišao u svoju bazu. Tom prilikom zarobili smo 1 ustašu i konja tog ustaškog nadporučnika koji ih je vodio iz Lepoglave, a Njemci sa tanketama vratili su se natrag u Sv. Križ. Iste noći prebacio se II. bataljon u Stari Golubovec, a ustaše iz Zlatara napali su naše položaje tj. položaje II. čete III. bataljona u jačini od 120 neprijatelja, no nakon kratkog puškaranja pobjegli su i oni natrag.¹

Na naše zasjede koje smo postavljali i to na križanje ceste Novi Golubovec — Stari Golubovec kao i u Cetinovcu između Mača —

— Zlatara neprijatelj nije više došao. Naše patrole koje krstare okolicom Zlatara ne primjećuju više nikakovo kretanje neprijatelja iz svog uporišta no prema pouzdanim vještima zatražio je zapovjednik ustaške posade Zlatar pojačanje. Jedino pucaju iz svojih topova (imaju dva topa u Zlataru cal br. 47. mm.) prema našim položajima i to prema Martinšćini i Repnom.

U II. bataljonu formirali smo III. četno u III. bataljonu nam nije to moguće radi premalog broja ljudstva.

Od I. bataljona nemamo nikakvih vijesti iako smo već dva puta hitno uputili kurire da se povežu s njima, osim jednog dopisa od 12. ov.mj. u kojem nam naš operativni oficir javlja da su srušili most preko Rpenjšice kod Male Rpenje, na cesti Krapinske Toplice —

— Klanjec i prekopali istu cestu u širini od 2 metra i duboku 3 metra. U istom pismu nam javlja naš operativni oficir da su postavili zasjedu kod Pregrade i to kod kapelice Sv. Lenard, gdje su potukli 6 bandita i nekoliko ranili, a na zasjedu koju su postavili pred samom Pregradom neprijatelj nije naišao. Isto tako nam javlja u istom ovom dopisu da će se prebaciti sa I. bataljonom preko u Sloveniju gdje će zajednički sa Kozjanskim partizanskim odredom izvršiti nekoliko zajedničkih akcija, pa Vam zato šaljem izvještaje o radu i akcijama II. i III. bataljona, a i brojno stanje i naoružanje. I. bataljona je pisano 12. XII. ov. godine.

III. bataljon.

Ovaj bataljon sa I. četom (jer se II. četa nalazila u Moslavini po oružje) nalazio se na položajima u selu Petrova Gora odakle je držao zasjedu na raskrižju ceste Novi — Stari Golubovec kao i u Cetinovcu no bez uspjeha u vremenu od 11 do 14 ov.mj.

14.XII. o.g. nalazili su se na istim položajima i patrola koja je krstarila od Perša Vesi prema Maloj Velikoj naišla na bandu na koju je zapucala, a u to poslana im je pomoć od desetine, prihvatili

¹ Vidi: Dok. br. 190.

borbu sa neprijateljem dok je dežurni Odreda drug Klasić Ferdo sa jednim vodom napao na ustašku kolonu koja je htjela zaobići naše položaje i neprijatelj se je u paničnom bijegu povukao. Koliko je neprijatelj imao gubitaka nije se moglo ustanoviti, pošto se neprijatelj pod zaštitom tanketa povukao. Zarobljen je jedan ustaša, jedan jaćaci konj i jedna gitara. Gubitaka mi nijesmo imali, utrošeno je 100 komada municije.

15. XII. Držali se još uvijek isti položaji, ustaše iz Zlatara napali su na naše položaje u jaćini od 120 neprijatelja, koji su se nakon kratke pucnjave povukli natrag u Zlatar.

16. XII. Bataljon zauzeo novi položaj u selu Završje izpod kote 402. Novoga nije ništa bilo.

17. XII. Stigla je I. četa iz Moslavine i zauzela položaj u selu Sambolici. Pred večer patrola II. čete koja je krstarila prema Zlataru u selu Borkovcu naišla je na neprijateljsku patrolu i na nju zapucala. Neprijateljska patrola se razbježala i posle toga za našom patrolom neprijatelj je tukao sa bacaćem ali bez uspjeha. Da li je neprijatelj imao gubitaka ili ne, nije poznato.

18. XII. I. četa III. bataljona zauzela novu bazu u Repnom, a II. četa sa Štabom bataljona ostala na istim položajima. Novoga ništa. Sa borcima održavali se časovi a naroćito bio potreban odmor I. četi, koja se vratila sa puta te se tom prilikom okrpala odjećom i obućom.

19. XII. bataljon je promjenio novu bazu i zauzeo položaje iznad Lobora kod crkvice »Sv. Marija Gorska«. Taj bataljon smjestili smo zato, da možemo sa njime održati sastanke, srediti bataljon i pripremiti ga za put.

II. bataljon

11. XII. nalazi se bataljon u Bezavini, općina Veliko Trgovište s time da je I. četa se nalazila u zasjedi na cesti Veliko Trgovište —

— Tuhelj i to kod sela Dubrovčan. Neprijatelja nije bilo. II. četa ovog bataljona nalazila se u Strmcu kamo je naišla jedna patrola neprijatelja iz Vel. Trgovišta i to Njemci i tom prilikom zarobljena su tri Holandeza i 1 ranjeni. Sa naše strane nije bilo gubitaka.

12. XII. Jedan vod nalazio se je u zasjedi na cesti Krapinske Toplice — Pregrada. Neprijatelja nije bilo, osim što je uhvaćen jedan neprijateljski špijun sa oružjem.

13. XII. Ovaj bataljon na svom povratku za Štab Odreda postavio je zasjedu na pruzi Vel. Ves Krapina i u isto vrijeme zasjedu kao osiguranje na cesti Vel. Ves Krapina. Tom prilikom zaustavljen je vlak. Na vlaku je zarobljeno 6 gestapovaca, 1 žandar, 1 domobran, 1 financ i 1 detektiv. Osim toga zarobljeno je 10 pušaka, isto toliko

rančeva kao i druge ratne opreme. Zaseda na cesti uništila je jedan luksuzni automobil i ubila 4 njemačka vojnika, a isto tako uništila jedan neprijateljski kamion, ali nijesmo dospjeli da razoružamo i svučemo pobite neprijatelje sa tog kamiona, jer je već neprijatelj sa tenkovima dolazio iz Krapine. Tako da smo uspjeli svući i razoružati neprijatelja koji se je nalazio u autu.

14. XII. bataljon je zauzeo položaje uz četu III. bataljona u selu Petrova Gora. Neprijatelj je kako je već gore navedeno napao na naše položaje i jedan vod ovog bataljona kojega je vodio zamjenik Komandanta III. bataljona koji je bio kao dežurni u Odredu i protjerao neprijatelja.

15. XII. Bataljon zauzeo novu bazu u Starom Golubovcu. Neprijatelja nije bilo. Sa borcima se radilo kako politički tako i vojnički.

16. XII. Bataljon zauzeo novu bazu i to u Loboru s time da se 1 četa tog bataljona nalazila u Loboru izpod kote 409, a 1 četa tog bataljona kod »Sv. Marije Gorske«. Neprijatelja nije bilo.

17. XII. Upotrebljen je odmor ovog bataljona, te je ostao na istim položajima, formirala se treća četa. Neprijatelja nije bilo. Sa borcima se radilo kako vojnički, tako i politički.

18. XII. Jedna četa ovog bataljona bila u zasjedi u Cetinovcu na cesti između Mača i Zlatara i tom prilikom uhvatila jednog ustašu. Na ovu zasjedu neprijatelj inače nije naišao.

Jedan vod II. čete tog bataljona bio je u zasjedi na križanju cesta Stari Golubovec — Novi Golubovec. Neprijatelja nije bilo, a jedna desetina bila je u Poznanovcu gdje je čistila teren, likvidirala jednog bandita, dva uapsila.

19. XII. Bataljon se nalazi na istim položajima. Desetina iz Poznanovca se vratila. Neprijatelja nije bilo. Sa borcima se radi politički kao i vojnički.

U III. bataljonu formirana je izviđačka desetina prema naređenju kojega smo dobili, a u II. bataljonu formirat će se tokom sutrašnjeg dana.

Kuda god se kreću naše jedinice vršimo temeljito čišćenje terena od špijuna i konfidenata. Tako je među ostalim naš II. bataljon imao uspjeha u kotaru Klanjec, gdje je uhvatio ustaškog bandita i intelektualnog začetnika svijuzala koja su ustaše izvršili po kotaru Klanjec gostioničara i autobusnog poduzetnika Alberta Novaka i tom prilikom pronašli kod njega preko milijun i pol (1,500.000) kuna kao i dolare i zlatninu sa kojima je htio pobjeći u Zagreb da se sakrije misleći da bi izbjegao narodnom sudu. O svim likvidiranim neprijateljima naroda podnest će izvještaj naš obavještajni oficir.

Ovaj moment smo primili dopis od Kotarskog komiteta Klanjec, u kojem nam javlja o uspjehu našeg I. bataljona kojega je

imao prilikom sukoba [s] neprijateljem (Njemcima) i to između Sopota i Vinagore, gdje su naši borci ubili u trosatnoj borbi sa daleko nadmoćnim neprijateljem 25 Njemaca, 20 ranili i uništili 5 kamiona, koje je neprijatelj po noći uspio izvući.² U istom pismu nam Kotarski komitet javlja da je raspoloženje naših boraca izvanredno, a borbenost na zavidnoj visini. Čim stigne izvještaj od I. bataljona o njihovim akcijama, dostavit ćemo ga smjesta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
J.⁴ Vidiček, v.r.

Z³ Komandant,
S.⁵ Iveković, v.r.

M.P.⁶

Original, strojopis

Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 8, dok. br. 4

165

1943, prosinac 19.

Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji Turopoljsko-posavske NOP odreda na skladište municije u Sopnici

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE, BROJ 353

(po podatcima primljenim 19. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Zagreba:

18. XII. oko 17.30 sati veća skupina part, napala je skladište streljiva zapov. boj. zrakoplovstva u Sopnici¹ (1.5 km j. od Sesveta) i savladala stražu jakosti 1 častnika i 70 domobrana zagrebačkog posadnog zdruga.

² Isto.

³ Zamjenik.

⁴ Josip

⁵ Stjepan

⁶ Okrugli pečat: Štab Zagorskoga NOP odreda Hrvatske
(u sredini petokraka zvijezda)

¹ Akciju je izveo Turopoljsko-posavski odred, opširnije vidi: Dok. br. 177 i 178.

Upućena pomoć iz Sesveta, nije se uspjela probiti, a pomoć iz Zagreba u jačini 2 hrvatske i 1 njemačke sati probila se do s. Sopnice u času kad je nastupila eksplozija glavne zgrade skladišta, od koje je glavna zgrada potpuno srušena, a time je uništeno i svo streljivo koje se u njoj nalazilo. Osim toga od eksplozije porušeno je i s. Sopnica. Na ostalim skladišnim zgradama porušeni su samo krovovi, dok je streljivo izgleda sačuvano, što će se utvrditi tek pošto stručnjaci odklone postavljene uređaje za rušenje.

Dosadašnji utvrđeni gubici: 4 mrtva, 13 ranjenih i oko 50 nestalih (od čega 2 častnika).

Stručnjaci i osoblje čast. rad. službe upućeno je, a s. Sopnica osigurano dovoljnom posadom. Izvidi su u toku.

²

DOGOĐAJI NA PRUGAMA:

Na pruzi Zagreb-Dugo Selo-Banova Jaruga 18. XII. minirana je između ž.p. Sesveta i Sesvetski Kraljevec želj. pruga.³

⁴

M.p.5

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich,⁶ v.r.«

Original, strojopis

Sign., A1HRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

² Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

³ Miniranje je izveo Treći diverzantski bataljon Inženjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

* Kao bilj. 2.

⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁶ Dragutin

1943, prosinac 20.

Pismo Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Okružnome komitetu KPH Krapina s uputama za skrivanje hrane od neprijatelja

OBLASNI KOMITET K.P.H.
ZA ZAGREBAČKU OBLAST
20.XII.1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

KRAPINA

Dragi drugovi!

Okupator i njegove sluge ustaše i četnici poduzeli su već nekoliko ofanziva s namjerom da unište našu Narodno-oslobodilačku vojsku. Svi njihovi pokušaji do sada nisu donjeli nikakvih rezultata glede uništavanja naše vojske. Okupatoru i njegovim slugama ipak je uspjelo, da nanese osjetljive udarce našem Pokretu, uništavajući našu privredu. U krajevima gdje je neprijatelj vršio ofanzive opljačkao je do temelja naš narod i zapalio kuće i ostale gospodarske zgrade. Zbog svojih vojničkih neuspjeha okupator se sprema za totalno uništenje naše pozadine. U isto vrijeme sve se oštrije postavlja problem ishrane i kod samog neprijatelja. Zbog toga će neprijatelj poduzeti sve, da opljačka i one krajeve, koji do sada nisu bili uništeni. Među krajeve koji do sada nisu bili toliko opljačkani, a naročito u posljednje vrijeme, dolazi i naša oblast. Iz dokumenata s kojima raspoložemo vidi se, da se neprijatelj sprema za takovu akciju i na našu oblast.

Da bi onemogućili neprijatelju da on postigne svoj željeni cilj potrebno je, da već sada poduzmемо potrebne mjere. Partijske organizacije treba da sprovedu kampanju za spremanje hrane na sigurna mjesta. NOO-i treba da odmah pristupe akciji za kopanje bunkera. Kampanju treba provoditi preko svih antifašističkih organizacija, preko zborova, konferencija i štampe. Narod treba uvjeriti u to, da je to usko povezano sa daljnjim uspješnim vodenjem rata protiv okupatora. Rješenju tog pitanja treba pristupiti najozbiljnije, jer se već danas postavlja problem ishrane u mnogim krajevima, gdje je neprijatelj uspio opljačkati ili uništiti hranu. Članovi Partije kao i forumi treba da budu organizatori i ujedno da služe primje-

rom t.j. da oni prvi iskopaju bunkere i sakriju hranu. Velika odgovornost pada na nas komuniste kako ćemo izvršiti taj zadatak, jer je narod stavio u ruke komunistima svoju sudbinu. Trebamo biti svjesni, svaki uspjeh ili neuspjeh u Narodno-oslobodilačkoj borbi biti će pripisan onome tko vodi NOB-om. Pošto se tom pitanju do sada i sa partijske strane posvećivalo premalo pažnje, partijske organizacije treba da postave taj zadatak među najvažnije zadatke, koji se danas postavljaju pred naš Pokret.

Po primitku ovog pisma izvijestite nas, šta ste do sada po tom pitanju poduzeli i daljnje mjere koje ćete poduzeti po tom pitanju.

Primite drugarski pozdrav

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Riješeno 23-XII-43.²g

Mika,³ v.r.

Za Komitet:

Tehek', v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-82/3105

1943, prosinac 20.

Zagreb

Izještaj Lepe Perović Centralnom komitetu KP Hrvatske o pokušajima nekih HSS-ovaca da pregovaraju s predstavnicima NOP-a, odjecima odluka AVNOJ-a, radu Mjesnoga komiteta KPH i Mjesnoga NOO Zagreb, drugovima za zamjenu, te agentima ubačenima u jedinice NOV

Dragi drugovi,

U zadnjem pismu smo javili da je k nama stigao očekivani drug (otsada ćemo ga zvati Tomo)¹. On je došao ovamo 2/XII, te se dosada upoznao sa prilikama i to je uglavnom završeno, pa se nadam da ćemo se uskoro vidjeti.

Ona dva pomenuta pregovarača² ispred vodstva HSS-a, za koje smo vam pisali da idu na pregovore 26/XI u Vojnić ili Vrgin Most,

¹ Antun Biber, sekretar Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast.

² Datum zaprimanja.

³ Špiljak

¹ Milan Mišković

² Riječ je o Ljudevitu Tomašiću i Tomi Baburiću.

nisu otišli. Nekako nemaju sreće: Prvi put onoga dana kad su trebali ići Njemci su po gradu oduzimali aute, pa je oduzet i onaj kojim su oni trebali da idu; drugi put je baš tada Pavelić pravio svoju posjetu Turopolju, a kad su trebali ići treći put ustanovilo se da put nije čist radi ofanzive neprijatelja na Kordun. Šteta je što se to oteže, jer, iako se tim baš neće mnogo dobiti, dobro bi bilo da se to jednom svrši. Obzirom na to da su dugo očekivali odgovor na svoju prvu ponudu za pregovore, a u vezi s tim što je prvi put zatajio auto radi toga što su ga uzeli Njemci (mi smo organizirali taj auto) oni su malo postali prema nama nepovjerljivi i izrazili su sumnju da mi to namjerno otežemo, jer nećemo pregovora. Mi smo ih uspjeli u to razuvjeriti, ali kako imamo posla uglavnom sa političkim špekulantima to se mnogo zato i ne sekiramo. Ispred HSS-a traži s nama dođir i bivši podban Krbek³ o čemu vam prilažemo jedan dopis.⁴ Dok se situacija na Kordunu i Pokuplju razbistri, poslaćemo onu dvojicu gore pomenutih.

U jednom našem pismu obećali smo vam dati tačan tekst Čaćinog⁵ odgovora na pitanje o pregovorima sa HSS-om i sad vam ga navodimo: »S Košutićem⁶ mi ne možemo voditi nikakvih pregovora, sa ostalima pak možemo. Sa domobranskim oficirima spremni smo voditi pregovore, ali odjeljeno od političkih partija i to kao sa armijom, koja je do danas bila naš neprijatelj i sada želi preći na našu stranu ili predati oružje. Pregovore voditi će delegat Vrhovnog štaba. Neka pošalju svoje delegate na oslobođenu teritoriju.«

U pismu od 25/XI smo vam pisali da će u MNOO ući onaj HSS-ovac, koga smo označili u šifri sa I⁷, ali on dosada još nije prisustvovao nijednom sastanku. Iako je već bio dao pristanak da će aktivno raditi, on zateže i mi imamo utisak da je pitao o tome Magovca,⁸ pa da čeka odgovor. To smo zaključili, jer je prije nas bio obaviješten o zasjedanju Zavnoha u Plaškom, pa izgleda da ima sa svojom grupom vezu. Da veza postoji mimo nas vidi se i po tome što je i Frol⁹ otišao po svojoj vezi, a sada smo sa privatne strane čuli da je otišao i onaj stari učitelj¹⁰ premda je nama rekao da neće ići i da će samo saradivati u »Slobodnom domu«. Oni hoće sa nama da saraduju, ali nam ne kazuju baš sve i kao što nam se čini, taj pred nama svoje veze sa slobodnom teritorijom. Nadamo se da ćemo češ-

³ Ivo

⁴ Navedeni prilog nedostaje.

⁵ CK KPH

⁶ August

⁷ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

⁸ Božidar

⁹ Frane

¹⁰ Kao bilj. 7.

ćim dodirom sa njima razbiti to izvjesno nepovjerenje, ali svakako bi trebalo da im Magovac poruči da sa nama saraduju i u gradu.

Najnovije odluke Avnoja naišle su na vrlo povoljan odjek u Zagrebu. Naročito je dobro primljena odluka o federativnom uređenju Jugoslavije, a nadamo se da će deklaracija u kojoj se odlučno zauzima stav protiv monarhije, izazvati pravo oduševljenje među pristalicama narodnooslobodilačke borbe, a to je velika većina Zagrepčana. I pored toga uspjeva nazadnom vodstvu HSS-a da protura svoje lažne protunarodne parole, a u najnovije vrijeme parolu o bratoubilačkom ratu, što ćete opširnije vidjeti iz njihovog novog lista »Slobodna Hrvatska«, čiji vam jedan broj prilažemo. Jedna od njihovih parola, koja je ujedno i ustaška, a koja priličnu zabunu unosi i među naše iskrene pristalice, je ta da partizani smišljenom politikom štede Srbiju od, kako oni kažu građanskog rata, a borbe vode samo u Hrvatskoj. Mi znamo da je vama ta njihova parola poznata, ali kako se njoj ovdje dosta često nasjeda, to mislimo da bi »Slobodna Jugoslavija« trebala to pitanje posebno da objasni. Mi smo svjesni da je to posljedica i naše slabe propagande ovdje, pa smo zato riješili da pored pojačanja propagande uopće naročito populariziramo borbe naše vojske u Srbiji. U političkom raspoloženju kod masa u Zagrebu osjeća se da one u velikoj mjeri očekuju slobodu od nekoga drugoga, a svijest o tome da same treba tome najviše da doprinesu je prilično slaba. Time se daje objasniti činjenica da su one spremne povjerovati u razne fantastične vijesti od kojih je jedna od najzadnjih: da će, kada Englezi budu bombardirali Zagreb, partizani navaliti sa svih strana i zauzeti ga. Slične vijesti iskaču svakodnevno, šire se velikom brzinom i nalaze odjeka. Nije potrebno naročito naglašavati da je osnovni uzrok tome slabost, a naročito politička naših partiskih i vanpartiskih organizacija i njihova nesposobnost da konkretno priđu pitanju političkog podizanja masa i njihovom aktiviziranju. Ukoliko dolazi do neke političke akcije i dođe to je većinom spontano. Tako je na pr. neki dan u jednom poduzeću došlo do spontanog protesta protiv neurednog primanja živežnih namirnica, iako je to preduzeće povejničeno što znači da za najmanji protest možeš biti strijeljan. Međutim su naši partijci u tom poduzeću prije toga tvrdili da se tu ne može masovno raditi, jer su to sve mačekovci i ustaše iz čega se vidi i njihovo sektaštvo.

Da bi se to sektaštvo, začahurenost i bojazan pristupanja ljudima razbilo postavljeno je mjesnoj organizaciji da se prvenstveno u poduzećima i fabrikama povede sistematska borba za raskrinkavanje špijuna i to tako da budu ne samo pred našim organizacijama, nego i pred masama javno raskrinkani i izolovani. Na taj način mislimo da će se stvoriti i učvrstiti povjerenje među svim poštenim

radnicima i namještenicima, jer je ustaški režim uspio među njih da unese nepovjerenje tako da u velikom broju poduzeća ljudi jedan u drugoga nemaju povjerenja, što vrlo mnogo koči naš rad.

MK je proširen jednim članom i to prije više od mjesec dana, tako da sada broji 5 članova. To je drug Tošo¹¹, privatni namještenik, koji je dosada bio sekretar III RK. On je dosta mlad po godinama, ali stari komunista i politički prilično zreo. Zasad radi dobro, ali se opaža da još ne može da savlada množinu problema koji su mu se nametnuli kao članu MK. Sam MK kao cjelina se razvija dobro, ali još ne zadovoljava, a naročito politički.

MNOO, iako prilično dobrog sastava obzirom na ugled ljudi koji se u njemu nalaze još nije stao na svoje noge. To se vidi najbolje po tome što on još nije uspio da se čvrsto poveže sa kotarskim odborima, nego oni još uvelike vise na part, organizaciji. Imao je izvjesnih uspjeha u stvaranju novih odbora, naročito među namještenicima i državnim činovnicima.

Franjo Kunstić (Pero), tapetar, rođ. 1919 g. u Dekaniću, zatvoren 17-XI-43, sada na Savskoj cesti kao taoc (M.K. SKOJ-a)

Sve ostalo ćete vidjeti iz izvještaja MK, koga vam prilažemo.¹²

Za zamjenu predlažemo: Stjepan (Mladen) Kubović, bolnica REBRO.

Grga Gamulin, dipi, fil., uhapšen odmah u početku NDH, sada u St. Gradiški u logoru;

Ivan Komadinić, u St. Gradiški; Anđelko Graovac, u St. Gradiški; Franjo Đureta, Savska cesta u Z.; Nikola Truta, Savska cesta, prijete mu strijeljanjem¹³ (strijeljan); Mate Šurina, Savska cesta, osuđen 3 godine logora.

Šaljemo vam nekoliko*sitnijih obavještenja:

1) Dobili smo obavijest da su dobili iskaznice na krivo ime i prebacili se u partizane agenti: Baraković Ivan na ime Banek Ivan, leg. br. 4577, Baraković Lujo na ime Banek Lujo, leg. br. 4578.

2) Milan Hrast iz Samovozne bojne ukrao je provokatoru Haminu¹⁴ 300.000 i otišao u NOV pred 1 i pol mjesec. Ne zna se na koju je stranu otišao i da li je novac zaista predao NOV.

3) U Zagrebu bi trebalo bombardirati teretne kolodvore Borongaj i Sava, jer na tim kolodvorima Švabe svaki dan vrše istovar automobila, tenkova i municije. Takođe treba bombardirati i aerodrom Borongaj.

¹¹ Franjo Krčmarek

¹² Vidi: Dok. br. 153.

¹³ U tekstu dopisano »strijeljan«.

¹⁴ Priređivači nisu utvrdili ime.

4) Kranjčević,¹⁵ sin ustaški nastrojenog oca putuje svakog tjedna u Lipovljane sa 5 ljudi, navodno radi šverca. Dolazi u vezu sa partizanima. Ima propusnicu za cijelu NDH. Postoji sumnja da je konfident.

5) Nada Rajtić ubačena je u NOV kao konfident prije mjesec dana, negdje oko Popovače. Njenu sliku poslali smo Ćazimu.¹⁶

6) U Lipovljanima nalazi se neki David Altarac, Jevrejin, oslobođen sa Raba iz logora. On se javlja raznim ljudima ovdje od kojih su neki aktivni, pa mu to treba zabraniti.

Prilažemo:¹⁷

- 1) Izvještaj MK;¹⁸
- 2) Obavještenja sa priložima (oko 12 priloga).
- 3) Obračun
20/XII-1943.

Drugarski pozdrav
Sf - Sn
Zina, v.r.

P.S. Ovaj izvještaj pisali smo zajedno Tomo i ja.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-30/1941

168

1943, prosinac 20.

Presuda vojnog suda Komande Kalničkoga područja o osudi na smrt i strijeljanje četrnaest ustaških izdajica iz Koprivnice i okolice, koji su proglašeni narodnim neprijateljima

KOMANDA KALNIČKOG PODRUČJA
X. KORPUSA »ZAGREBAČKOG« NOV I POJ

P R O G L A S

VOJNI SUD KALNIČKOG PODRUČJA OSUDIO JE NA SMRT
STRELJANJEM

1. Udbinec Miju, ustaškog logornika iz Koprivnice.
2. Sabadi Alojza, zapovjednika ustaške pripreme bojne Koprivnica.

¹⁵ Isto.

¹⁶ OK KPH Cazina

¹⁷ Priloge pod 2. i 3. izostavila Redakcija.

¹⁸ Kao bilj. 12.

3. Beruta Stjepana, nadporučnika ustaške jurišne bojne (Maršalove ljude).
4. Vutuc Stjepana, ustašu iz Koprivnice.
5. Smrček Franju, ustaškog tabornika iz Lepavine.
6. Knapić Antuna, ustaškog tabornika iz Sokolovca.
7. Bartolin Ljudevita, ustašu i neprijatelja NOB iz Drnja.
8. Pošta Stjepana, bivšeg ustašu i petokolonaša iz Drnja.
9. Mađarić Matu, ustašu iz Hlebina.
10. Doleneć Vida, ustašu iz Hlebina.
11. Čorc Blaža, ustašu iz Mučne.
12. Gajski Viktora, ustaškog konfidenta iz Koprivnice.
13. Lončar Franja, ustaškog konfidenta iz Koprivnice.
14. Zlodulja Marcela, ustaškog konfidenta iz Koprivnice.

Svi gore navedeni surađivali su sa ustaškim izdajicama svoga naroda i učestvovali u progonima, stradanjima i ubojstvima poštenih i mirnih građana, radi čega su proglašeni narodnim neprijateljima i kao takovi suđeni.

Smrtna kazna nad njima izvršena je streljanjem.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

Komandant Kalničkog područja:
BOBINAC IVAN, v.r.

*Original, strojopis
Sign., MGK, inv. br. 79.*

169

*1943, prosinac 20.
Zagreb*

Oglas Glavnoga ravnateljstva za javni red i sigurnost Ministarstva unutarnjih poslova NDH o vješanju šesnaestorice talaca, što je bila odmazda zbog akcije partizana na skladište u Sopnicama kod Sesveta

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost
Broj: V.T. 5978-B/I-la-1943.

Predmet: Kocmur Alojz i dr., zaštitne mjere.

Povodom partizanskog napadaja na ubojno skladište u Sopnicama¹ kod Sesveta u noći od 18. na 19. prosinca ove godine, kao i povodom terorističkih napadaja odmetničkih skupina, odnosno njihovih pomagača, koji su izvršeni u toku zadnjih dana u Zagrebu i najbližoj okolini, usljed čega su stradale pojedine građanske osobe, to je u primjeni zaštitnih mjera u smislu § § 1, 2., 9. i t. d. Zakonske odredbe CCXXIII-2728-D.V.-1943. od 30. listopada 1943. izvršeno vješanje dolje spomenutih 16 redarstveno utvrđenih komunista, odnosno djelatnih partizana.

Temeljem napried spomenute Zakonske odredbe, vješani su sljedeći:

1. ALOJZ KOČMUR, rođen 31.1. 1908. god. u Ljubljani, sin Janeza i Alojzije r. Vidmar, rkt., neoženjen, bivši asistent sovjetskog sveučilišta u Samarkandu. Isti je još 1923. god. kao član ilegalne K.P. pobjegao iz bivše Jugoslavije u S.S.S.R. gdje je nakon svršenog tzv. Rabfaka u Moskvi upućen kao asistent na Samarkandsko sveučilište u Uzbekistan. Po nalogu centralnog komiteta K.P.J. upućen je odatle u bivšu Jugoslaviju radi organizacije komunističke mladeži. Po dolasku je uhićen i osuđen na 10 godina teške tamnice, ali je mjeseca kolovoza 1941. godi. pobjegao iz kaznionice u Hrvatskoj Mitrovici, javivši se nakon toga smjesta partizanima, koji su ga uputili u tzv. Vrhovni štab P.O.I.N.O.V., gdje je radio u obavještajnom odsjeku sve do svog uhićenja po hrvatskim državnim vlastima.

2. Dr BRANIMIR IVAKIĆ, rođen 1906. god. u Karlovcu, sin Joze i Marije r. Planinšak, rkt., oženjen, novinar H.D.U.-Croatia iz Zagreba. Isti je po uputama i nalogu članova komunističke partije organizirao intelektualne jedinice novinara i jedinice muzičara u sastavu N.O.O., te je ujedno bio pročelnik jedne od prvo navedenih jedinica. Nadalje je uputio niže navedenog novinara Petra Mihočevića, da u komunističke promičbene svrhe prikuplja krugovalne vesti Moskve i Londona, te podatke o naoružanju naših oružanih snaga. Isto tako dr. Ivakić organizirao je sakupljanje »C.P.«² među intelektualcima, te ujedno stavio svoj stan na raspolaganje za privremeno odpremno skladište raznog tvoriva za partizane.

3. PETAR MIHOČEVIĆ, rođen 1900. god. na Rabu, sin Jerka i Nike r. Sturica, rkt., oženjen, novinar H.D.U.-Croatia iz Zagreba. Isti je na nagovor i po uputi dr. Ivakića bilježio vesti krugovalnih pos-

¹ Vidi: Dok. br. 177 i 178.

² Crvena pomoć.

taja Moskve i Londona, koje je kasnije izpisane na pisaćem stroju svake sriede i subote predavao dr. Ivakiću za promičbene komunističke svrhe. Nadalje je preko spomenutog Ljubomira Sokolovića pribavljao viesti vojničkog značaja, koje je onda predavao dr. Ivakiću. Te su se viesti odnosile na jakost naoružanja. Osim toga davao je redoviti mjesečni prilog »C.P.«

4. LJUBOMIR SOKOLOVIĆ, rod. 1901. god. u Plasama, občina i kotar Sušak, sin Miloša i Berte r. Bobić, pravoslavne vjere, oženjen, umirovljeni satnik pravosudne struke iz Zagreba. Isti je spojio domobranskog vodnika Marka Božića sa napried spomenutim Petrom Mihočevićem u svrhu davanja i preuzimanja izvješća o podacima vojničkog značaja kako je gore navedeno. Nadalje je od izvjestnih pripadnika oružanih snaga tražio da nabavlja strojnice i ostalo oružje za partizane, te konačno predlagao istima da izvrše umorstvo jedne partizanima nepoćudne osobe.

5. RADOVAN REICHERZER, rod. 1910. u Bjelovaru, sin pok. Stjepana i Vinke r. Kovačić, rkt., oženjen, profesor iz Zagreba. Isti je po uputi utvrđenog komunista prof. Ivana Barbalića naložio dr. Ivakiću organiziranje intelektualnih jedinica N.O.O., što je isti i izvršio. Nadalje je organizirao preko dr. Ivakića i Mihočevića prikupljanje krugovalnih izvješća Moskve i Londona i komunističkih promičbenih članaka namijenjenih intelektualcima, te je u tu svrhu održavao i sastanke, dolazeći osim toga u doticaj sa poznatim članovima K.P. Prikupljao je i »C.P.«

6. JOSIP ŠOLAJA, rod. 1899. god. u Cazinu, občina i kotar isti, sin Luke i Delfe r. Petrović, rkt., razstavljen, viši tajnik Glavnog ravnateljstva za promet iz Zagreba. Koncem prošle godine pristupio je u N.O.O. u Zagrebu, u posebnu jedinicu u kojoj je nakon kratkog vremena postao pročelnik, te u istoj radio po liniji Agitpropa. Ta je jedinica održavala redovite sastanke i prikupljala »C.P.« te je konačno zaključila, da se Šolaja prebaci u partizane, što je 11. VIII. o.g. i pokušao, ali je pri tom bio ometen od redarstvenih organa.

7. Dr. ALEKSANDAR FLORIĆ, rod. 1899. u Beču, sin Jovana i Anke r. Fišer, pravoslavne vjere, oženjen, tehnički fizičar iz Zagreba. Isti je još u ljetu prošle godine počeo prikupljivati liekove za partizane, a u toku obje godine pristupio je u ilegalnu jedinicu N.O.O., kojoj je bio pročelnik napried spomenuti Šolaja Josip, te je kao član jedinice imao zadaću prikupljati i organizirati prikupljanje liekova i ljekarničkog tvoriva za partizane. U tu svrhu prisustvovao je sastancima spomenute jedinice, plaćajući ujedno i redoviti prilog »C.P.«

8. Ing. STJEPAN TOMAŠ, rod. 1903, u Osieku, sin Gabre i Jelise r. Hirk, rkt., oženjen, povjerenik Glavnog ravnateljstva za pro-

met iz Zagreba. Isti je mjeseca svibnja o.g. pristupio jedinici N.O.O. napried spomenutog Josipa Šolaja, te je kao član iste prisustvovao redovitim sastancima, davao prilog za »C.P.« i vršio komunističku promičbu. U jedinici imao je posebnu dužnost izrađivanja izvješća o političkim prilikama.

9. BOGDAN OGRIZOVIĆ, rođ. 1911. u Zagrebu, sin pok. Ivana³ i Ljube r. Franjić, rkt., oženjen, profesor iz Zagreba. Isti je kao djelatni član ilegalne K.P. bio upućen da radi na organizaciji N.O.O. za grad Zagreb, te je u tu svrhu u svibnju o.g. zauzeo mjesto »Sekretara mjestnog N.O.O.«.

10. IVAN ŠIMETSKI, rođ. 1906. u Krašiću kotar Jastrebarsko, sin Kazimira i Maje r. Hrzić, rkt., neoženjen, postolar, bez stalnog boravišta ilegalac. Isti je kao plan ilegalne K.P. bio sekretar III. rajona mjestnog komiteta K.P. Zagreb.

11. ANTUN PUKLAVEC, rođ. 1908. god. u Ljutomeru, sin Jakoba i Alojzije r. Novak, rkt., neoženjen, postolar iz Križevaca. Isti je bio sekretar kotarskog komiteta, ilegalne K.P. u Križevcima još 1942. god., te je preko te partijske organizacije imao posebnu dužnost, da prikuplja podatke o kretanju naših oružanih postrojbi, radi davanja obavijesti partizanima.

12. STJEPAN KOZJAK GRANDA, rođ. 1911. u Šašincima, občina i kotar Sv. Ivan Zelina, rkt., oženjen, posjednik i gostioničar iz Šašinovaca. Isti je početkom o.g. pristupio u N.O.O. za selo Šašinovac, te je u spomenutoj jedinici vršio dužnost blagajnika, prikupljajući novac za »C.P.«.

13. NIKOLA TRUTA, rođ. 1910. god. u Zlarinu, občina ista, kotar Šibenik, sin Antuna i Tomice r. Adin, rkt., oženjen, trg. pomoćnik iz Zagreba. Isti je mjeseca prosinca 1942. god. u tzv. »Odbor fonda« gdje je za kratko vrijeme postao pročelnik, a mjeseca srpnja o.g. prešao u kotarski N.O.O. za grad Zagreb, vršeći u jednoj i drugoj jedinici sve dužnosti, koje su mu po njegovom položaju bile povjerene.

14. IVAN LEPUŠIĆ, rođ. 1924. god. u Čučerju, občina Sesvete, kotar Zagreb, sin Pavla i Dore r. Zubljic, rkt., oženjen, ratar iz Čučerja. Isti se je početkom mjeseca kolovoza ove godine odmetnuo među partizane, te je kao takav sudjelovao u raznim borbama protiv hrvatskih oružanih snaga. Svršivši kod partizana kružni tečaj bio je udieljen u prvu Zagrebačku brigadu⁴ III. bataljona, te je uhićen prigodom jedne djelatnosti naoružan puškom i bombom.

15. PAVAO BUDISAVLJEVIĆ, rođ. 1908. god. u Bilaju, občina Podlapac kotar Udbina, nezakoniti sin Roze, rkt., krčmar iz Grane-

³ Pogrešno, treba stajati Milan.

⁴ Odnosi se na Omladinsku brigadu »Joža Vlahović«.

šinske Dubrave. Isti je unatrag više mjeseci odmetnuo se u partizane te je služio kao vodič prigodom prebacivanja osoba u partizane, i pribavljao istima bombe i streljivo.

16. LJUBOMIR STANKOVIĆ, rod. 1883. god. u Ivancu, občina i kotar isti, sin Kaje i Jovanke, grkokatoličke vjere, oženjen, krojač iz Zagreba. Isti je unatrag više mjeseci vršio službu partizanskog teklića između Zagreba i tzv. Moslavačkog odreda, noseći osim pisama i drugo tvorivo namijenjeno partizanima.

U Zagrebu, dne 20. prosinca 1943.

**MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
GLAVNO RAVNATELJSTVO ZA JAVNI RED I SIGURNOST**

Oglas, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, »S«, Inv. br. 20.

*1943, prosinac 20.
Zagreb*

J. / v

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na Sopnicu i Kurilovec te o diverzijama na prugama

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 354

(o podatcima primljenim 20. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Zagreba:

19. XII. part, su u borbi¹ kod s. Luga (3 km s.z. od Samobora) imali 1 mrtvog i više ranjenih. Vlastiti gubitci: 9 ranjenih (njemač. oruž.).

19. XII. oko 20.00 sati jača part, skupina napala uzletišta Kurilovec² (12 km j.i. od Zagreba). Borba trajala do 01.00 sati 20. XII.

3. zrak. udarna sat koja je čuvala uzletišta razpršena je. Do tada pronađeno 7 mrtvih domobrana. Jedan častnik ranjen.

1. zrakopl. udarna sat održala se je do dolazka pomoći (1 sat P.T.S. i njemač. sat), kada su part, pobjegli, ostavivši 1 svoju strojnici.

¹ Vidi: Dok. br. 194.

² Vidi: Dok. br. 178.

Drvene barake na zletištu su zapaljene.
19. XII. (21.30) odletilo u zrak drugo, a u 22.14 sati treće skladište streljiva u s. Sopnici³ (1.5 km j. od Seseveta). U Sesevete upućeno pojačanje. Javljeni su mrtvi i ranjeni. Pojednosti još nepoznate.
Ministar i zapovjednik Orsa⁴ obišao je 19. XII. porušeno selo i skladište Sopnicu.

Podr. Varaždina:

Postrojbe P.T.S. u poduzetom podhvatu dostigle su 19. XII. r. Bednju — s. Presečno (12 km j. od Varaždina). Neprijatelj odstupao prema Kalniku ne pružajući odpora.⁵

DOGODAJI NA PRUGAMA:

18. XII. eksplodirala mina na pruzi Zagreb-Sesevete. Istog dana postavljena mina eksplodirala je na pruzi Sesevete-Dugo Selo.⁷

19. XII. (20.30) naišao je vlak (Beč-Zagreb) na minu kod s. Vrabče.⁹ Na mjesto eksplozije upućen 1 njemač. sat.

Istog dana (20.30) eksplodirala mina na želj. pruzi kod Odre (8 km j. od Zagreba) a oko 21.00 druga između Velike Gorice i Turopolja.

Noću 19/20. XII. na pruzi Dugo Selo-Banova Jaruga između ž.p. Prečec i Ivanić Grad promet u prekidu.¹¹

19. XII. želj. pruga Zagreb-Karlovac u prekidu je.

Po nalogu
Glavara glavnostožerskog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

(Helbich)
Helbich vrk
, "

³ Vidi: Dok. br. 165 i 178.
⁴ Oružane snage.
⁵ Odnosi se na Kalnički NOP odred koji je napadala Prva pješadijska pukovnija PTS s Četvrtom bojnom PZUV, vidi: Dok. br. 204.
⁶ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.
⁷ Riječ je o akciji koju je izveo Drugi diverzantski bataljon Inženjerijskoga odijela GŠ NOV i PO Hrvatske.
⁸ Kao bilj. 6.
⁹ Akciju je izveo Treći diverzantski bataljon Inženjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.
¹⁰ Kao bilj. 6.
¹¹ Kao bilj. 9.
¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel
¹³ Dragutin

1943, prosinac 20.
Velika Gorica

Izveštaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o diverziji na pruzi kod željezničke stanice Odra i napadu partizana na aerodrom Kurilovec

ORUŽNIČKA POSTAJA

VEL. GORICA

Broj 4893

U Vel. Gorici 20-XII. 1943.

Predmet: Napad partizana na
uzletište Kurilovec izvješćuje

Zapovjedništvu 1. oružničke pukovnije
Oružničkom krilnom zapovjedništvu
Oružničkom vodnom zapovjedništvu
Kotarskoj oblasti

Sisak.
Zagreb.
Zagreb.
Vel.Gorica.

Dne 19. ov. mj. u 20 sati, teretni transportni vlak V. 738 koji je dolazio iz Zagreba, naišao je na minu na kim 413 između želj. postaje i Odra 4 kim s. od Vel. Gorice.

Prilikom eksplozija izbačeno je sa tračnica 9 kola, poginuo je jedan njemački vojnik, a istodobno minirana je pruga na 5 mjesta, od kim 408 do 415, te je pruga oštećena za oko 200 m.¹

Promet je privremeno obustavljen.

Istoga dana u 21.30 sati izvršen je napad partizana na Državno pomoćno liečilište u selu Kurilovcu 2 kim z. od Vel. Gorice, ali su partizani bili odbijeni te su se prebacili jugoistočno na uzletište u Vel. Gorici 1 kim od Vel. Gorice, i partizani kojih je bilo oko dvije hiljade dobro naoružani učinili su veliki pritisak na obranu uzletišta te prilikom napadaja zapaljene su 4 barake, i jedan hangar. Barake su do temelja izgorjele u kojima se nalazilo skladište streljiva isto je izgorjelo, dočim je hangar izgorjeo samo u unutrašnjosti, kao i jedan tromotorni avion koji se nalazio na uzletištu izgorjeo je.²

¹ Vidi: Dok. br. 170.

² Vidi: Dok. br. 170, 177 i 178.

Prilikom borbe poginulo je 18 legionara, jedan njemački vojnik, pet Njemaca je zarobljeno, 4 talijanska vojnika zarobljenici izgorjeli su u hangaru, dok je oko 300 zarobljenika Talijana po partizanima zarobljeno i odtjerano.

Napad partizana je odbijen u 1.30 sati.

Za Poglavnika i dom spremni.

Zapovjednik narednik Toma Zavrtnik
Zavrtnik, v.r.

M.P.³

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 249, Inv. br. 26627.

172

1943, prosinac 21.

***Izještaj Milana Posavca Okružnome komitetu KPH Krapina o borba-
ma Prvoga bataljona Zagorskoga NOP odreda u Sloveniji***

21. XII 43.

Drugarskom O. K. Krapina

Dragi drugovi!

U noći 20. XII prebacio se I bataljon ZPOH¹ preko granice u Sloveniju. Odmah nakon prebacivanja, uslijedio je napadaj naših snaga na neprijateljsko uporište Sv. Petar. Napadaj nije uspio zbog ogorčenog otpora bande, koja se je utvrdila u kućama. Gubitaka na našoj strani nije bilo, osim trojice lakše ranjenih. Također su tom prilikom ranjena 2 slovenska druga, koji su sa svojom četom² pomagali u tom napadu. Zarobljena su tri Njemca, koji su pušteni ponovno u svoj garnizon. Nakon napada na Sv. Petar, naš bataljon, sa Slovenskom četom povukao se u selo Javorje. Nedaleko tog sela bila je postavljena zasjeda od 500 Švaba. Kad je banda vidjela, da naši ne misle krenuti dalje i da su se smjestili po kućama, iznenada su

³ Zaprimni pečat Kotarske oblasti Velika Gorica, br. 1171, od 23. XII 1943. godine.

¹ Zagorski partizanski odred Hrvatske.

² Odnosi se na Kozjariski partizanski odred.

izvršili napad na naše položaje. Tom prilikom poginula su tri slovenska druga i 1 ranjen. Da odtereti slovenske drugove na koje je uslijedio glavni napad, izvršio je naš bataljon juriš i suzbio bandu, koja je ostavila 43 mrtva. Taj čitav dan, bio je cijeli bataljon zajedno sa Slovencima bez hrane, jer nisu imali mogućnosti da ju pripreme. Taj izvještaj donio mi je drug sekretar bataljona Stepić³ koji se u toku prošle noći prebacio ranjen natrag preko granice, zajedno sa još jednim ranjenim slovenskim drugom. Po njegovom pričanju, nalazi se bataljon u jako nezgodnom položaju. Municija im je na izmaku, a banda ih stalno goni. Velika je poteškoća sa ranjenicima, koji se stalno prenašaju iz položaja u položaj, jer ih se nema gdje ostaviti.

Par minuta prije, nego sam počeo pisati ovaj izvještaj, čula se jaka tutnjava avionskih bombi. Sudeći po pravcu, odakle je to dolazilo, mogli smo zaključiti, da sigurno banda bombardira naše položaje t.j. položaje I-og bataljona.

Ima izgleda, da ću u toku ovog tjedna moći nabaviti 2 strojnice i 2 kištre municije. Municiju ću odmah poslati za I bataljon jer ju nužno treba. Također se moram brinuti, da uspostavim vezu, da se mogu ranjeni drugovi prebaciti ovamo, i da ih se tu liječi, što tamo nije moguće. Tako dugo, dok će biti nužno potreban I-om bataljonu, bit ću ovdje uz granicu Sutle, općina Sela Zagorska. U koliko bi me hitno trebali, veza je preko Franjeka.⁴

19. XII uhvatio sam jednog bandita, koji je priznao da je špijun U.N.S. Izjavio je također, da je 16-og o. mjeseca poslano u kotar Klanjec 15 takovih špijuna. Strijeljali smo ga. Točne podatke poslat će vam o tome drugarica Jasna.⁵ Dao sam joj također da vam pošalje izvještaj tog špijuna, tako da znate šta je radio i kakav je imao zadatak.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav
Jura, v.r.

P.S. Čim dođu kuriri iz Slovenije, obavjestit ću vas odmah o situaciji i stanju I-og bataljona.

Original, rukopis

Sign. AIHRPH, KP-82/3106

³ Đuro

⁴ Franjo Tuđman, komesar Zagorskoga NOP odreda.

⁵ Ruža Gretić

1943, prosinac 21.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o gubicima prilikom napada partizana na skladište u Sopnici i aerodrom Kurilovec

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 355

(po podatcima primljenim 21. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Zagreba:

19. XII. prokrstarena prostorija: Sopnica — Resnik — Ivanja Reka (15 km j., 4 km j.z. i 4 km j.i. od Sesveta) bez dodira sa neprijateljem. Partizani su se vjerojatno poslije napadaja na Sopnicu¹ povukli na desnu obalu r. Save.

Naknadno se saznaje da vlastiti gubitci uslied eksplozije skladišta u Sopnici (18/19. XII.) iznose: 2 mrtva (1 Njemac), 16 teško ranjenih (6 Njemaca), 20 lakše ranjenih — domobrani, a 19/20. XII.: 3 mrtva i 5 ranjenih (vidi izv. br. 354). Dva skladišta su uništena (ne tri kao što je bilo javljeno).

Pri napadaju na uzletišta Kurilovec,² ukupni naši gubitci su:

— od 3. zrak. udar. sati: 1 častnik ranjen, 5 domobrana mrtvih, oko 100 nestalih, dok su se 1 narednik i 30 domobrana spasili;

— od njemač. osiguranja i pojačanja: 1 častnik i 14 vojnika mrtvih;

— osim toga oko 450 tal. zarobljenika i 50 naših legionara (nenaoružani) odvedeni po partizanima.

Uništen: 1 zrakoplov, zapaljene 4 barake i oštećena zidana stambena zgrada.

1. zrak. udarna sat održala se je u zidanoj zgradi u teškoj borbi, sve do dolazka pojačanja iz Zagreba.

³

¹ O napadu na skladište u Sopnici vidi: Dok. br. 177 i 178.

² Isto.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

DOGOĐAJI NA PRUGAMA:

Naknadno se saznaje da je prilikom nailazka vlaka na minu kod Vrabča izkliznuo stroj i službena kola a oštećeno 40 metara pruge. 2 lakše ranjena. /Izvješće br. 354./⁴

Na pruzi Zagreb — Kutina 19/20. XII. naletio je brzi vlak između ž.p. Prećec i Dugog Sela na minu. 12 vagona izkliznulo, a 5 oštećeno.⁵

⁶

M.P.⁷

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnih operat. odjela
glavnostožerni podpukovnik
/Helbich/
Helbich,⁸ v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

1943, prosinac 22.

174

Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o odnosu predstavnika bivše HSS prema odlukama AVNOJ-a, te o ekonomskim prilikama i snabdijevanju na području okruga

Okružni komitet Pokuplje
Komunističke Partije Hrvatske
22. XII. 1943

Drugarskom
Centralnom komitetu KPH

Dragi drugovi,

Skoro dva mjeseca nalazim se na terenu Velike Gorice i Pisarovine, te kod Turopoljsko-posavskog odreda, gdje sam se bavio sa učvršćivanjem i čišćenjem partijske i masovnih organizacija. Kako

⁴ Vidi: Dok. br. 170.

⁵ Diverziju je izvršio Treći diverzantski bataljon Inžinjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁶ Kao bilj. 3.

⁷ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁸ Dragutin

sam ovaj put mnogo zakasnio sa izvještajem, to se sada obraćam sa ovim pismom u kojem ću vam iznijeti nekoliko karakterističnih momenata iz rada naših organizacija.

Jučer smo dobili vaše pismo povodom široke popularizacije NKOJ-a. Mi smo već gotovo cijeli mjesec dana u radu oko popularizacije federativne Jugoslavije. Taj rad smo otpočeli odmah nakon primitka proglasa CK KPJ. U tu svrhu smo održali već dvije kotarske konferencije NOO-a, a toku su i druge tri. Na konferencijama je postavljano tako da su svi odbornici dobili što je moguće jasniju sliku na koji način treba popularizirati federaciju. Sve masovne organizacije su povodom toga održavale i još uvijek održavaju široke masovne sastanke, mitinge i si. Sa svih konferencija smo trebali slati brzojave drugu maršalu Titu, Zavnohu i GŠ-u i donositi rezolucije. To je do sada učinjeno u Velikoj Gorici i Pisarovini. Prilažemo vam dva brzojave iz Velike Gorice i Pisarovine i rezoluciju iz VG koja je umnožena i rasturena (600 komada). Dok umnožimo ćemo vam poslati i rezolucije iz Samobora, Jaske i Žumberka skupa sa pozdravima. Iz rezolucije i brzojave ćete vidjeti kako smo postavili kampanju. Sa ovom novom kampanjom popularizacije Privremene Vlade i slanjem pozdrava njoj i drugu Titu počecemo odmah.

Uz priložene brzojave naći ćete i koliki je broj općinskih i kotarskih odbornika bio prisutan u čije se ime šalju ti svi brzojavi, pa vi odlučite da li je oportuno da mećete u tim brzojavima u ime koliko se prisutnih odbornika to šalje.

Kod sastavljanja i potpisivanja telegrama drugu maršalu Titu došlo je do izvjesnog razmimoilaženja između drugova iz KNOO-a Pisarovine i Tora¹ sa njegovim pristašama. Drugovi su u brzojavu naveli »i klike koja se okuplja oko Mačeka« što Tor nije htio potpisati, navodeći kao razlog da se tako nije na Zavnohu govorilo, te da sa Mačekom ne može niko doći u dodir. Sa Torovim stanovištem se složio i Grebenić² predsjednik Općinskog NOO-a za Pisarovinu. Dalje, na samoj konferenciji sam govorio ja o federaciji i udario po onima koji govore da nije vrijeme. Konkretno sam udario po Košutiću,³ Pernaru,⁴ Mraku⁵ koji baš prčkaju po ovom kotaru. Mačeka sam namjerno izostavio da bi konferencija prošla u što boljoj slozi i dala više rezultata. To je bio politički referat. Kada je trebao Grebenić da kao predsjednik Općinskog NOO-a dade izvještaj po radu, on je počeo ponovno da govori o političkoj situaciji, kako izgleda,

¹ Ivan

² Miha

³ Augüst

⁴ Ivan

⁵ Karlo

namjerno da parira moj izvještaj. U samom početku se dotakao kako su domobrani naša rezerva, a da bi se pokrio govori kako treba uzeti oružje, a u samoj općini u kojoj on radi mobilizacija je vrlo slaba. Pored ostalog htjeo je da pokrije svoj nerad i sa nekoliko općih fraza o potrebi borbe. Bio je prekinut i pozvan da se drži dnevnog rada, tj. da iznosi izvještaj o radu. O tom nije imao, kako i sam reče, šta da kaže.

U njegovom selu prije par dana istupio je iz SKOJ-a njegov prvi rođak, koji je do tada bio pročelnik SKOJ-eve grupe. Neki skojevci su nam pričali, da je taj mladić govorio kako »hrvatski narod neće ni komunizam ni fašizma«, dakle stara njihova fraza sračunata za borbu protiv naše Partije.

Sam Fijolić,⁶ koji je od njih svih najbolji, kada je došao sa zasjedanja Zavnoha je govorio nekim svojim prijateljima, kako je mjesto predsjednika Zavnoha ostalo upražnjeno, jer da su oni tj. HSS-ovci htjeli svoga predsjednika a mi svoga. Ovo nije posve vjerodostojan izvještaj, ali nas navodi na vjerovanje kad povežemo sve ovo što vidimo na terenu. Ne znamo kako je na drugim stranama sa njima, ali mi ovdje vidimo i čini nam se da oni žele uvoditi korteširanje u odborima tj. borbu kojoj će stranci pripasti koji odbornik. Oni nekako sve vuku na koaliciju, a ne na jedinstvo, i to rade uglavnom na oslobođenom teritoriju, dok na neoslobođeni neće niti nos da provire.

Pisali smo vam o slučaju sa Martinovićem,⁷ koji se sada nalazi u Karlovcu i traži vezu sa Brankom Nikolišem sa Korduna. Istovremeno piše pisma drugu Jaši,⁸ članu KK Pisarovina i predsjedniku KNOO-a u kome navodi i laži o njegovom saslušavanju kod TPO-a. Pisma dolaze preko Tora, po čemu sudimo da su povezani sa Košutićem, jer znamo da je Martinović bio sa njime u vezi.

Interesantno je da se u zadnje vrijeme pojavljuje sve više zaštitničkih šešira i znački na glavama starijih zaštitnika. Inače među omladinom se ne osjeća njihov utjecaj. Evo baš svi ovi problemi su me ponukali da se odlučim doći do vas, da se usmeno o svemu sporazumijemo, jer ovako pismeno nije moguće iznijeti sve detaljno i raspraviti. Međutim neprijateljski ispad na Kordun mi nije omogućio da dođem tamo. Mislio sam iskoristiti priliku i prisustvovati skupa sa drugom agitpropovcem konferenciji prop, odjela ONOO-a kod Zavnoha. Niz drugih problema koje ću vam samo ovdje nabaciti traži od nas da se sa vama usmeno porazgovorimo o svemu. Moli-mo vas zato, ako uskoro neće niko od vas doći k nama, da nam javi-

⁶ Petar

⁷ Milan

⁸ Ivan Radinić

te pa da se neko od nas uputi k vama. Sada imamo mogućnosti, jer su putevi čisti.

Mi doduše dobivamo redovito svu štampu i imamo mogućnosti slušati sve radio stanice, ali to nam još uvijek nije dovoljno dosta da bismo stvari postavili najbolje. Izvještaji i pismena prepiska, kako rekoh, nije baš uvijek u stanju da obuhvati sve i najsitnije probleme.

U nastojanju da jednom postavimo na najsigurnije noge sabiranje hrane i prebacivanje, formirali smo kod nas nabavno-transportnu komisiju, sa zadatkom nabavke iz Zagreba i transportiranjem nabavljene i sakupljene robe i hrane. Sastavljaju je predstavnici partije, vojske i ONOO-a. Od svakog po jedan. Oni će se samo starati za preuzimanje sakupljenog NOF-a u naturi i njegovo prebacivanje u sporazumu sa Centralnom komisijom. Istovremeno će vršiti i sve nabavke za vas, GŠ i Zavnoh, kao i za naše ovdašnje organizacije. Sva naša nabavna vrela smo prenijeli na njih. Formirali smo je u ovom obliku radi toga što su kod nas iznimnije prilike nego li na drugim oslobođenim teritorijama.

Pregledali smo zapisnik sa konferencije predstavnika ONOO-a, GŠ-a i vas koja je održana u Topuskom. Nije nam jasno, kako je naš predstavnik drug Nacek⁹ mogao zauzeti onakav stav iako su mu prilike ovdje bile poznate. Drug Jura¹⁰ od GOC-a nam je rekao da je Nacek izjavio da mi ovdje ne trebamo nužno soli prema zapisniku, da je rekao u Žumberku ima vagon i pol hrane, koja se može otuda transportirati, da on ne zna za kampanju sakupljanja svinja i hrane (a po istoj je i sam radio), da on ne zna što sve radi TPO oko transporta i drugo. O svemu ovome ćemo dobiti izvještaj od Naceka na našoj slijedećoj sjednici, a vama radi ravnjanja moramo javiti ovo: Istina je da mi nijesmo imali dobro organiziran aparat odašiljanja hrane i da je otišlo mnogo hrane na Kordun koja je sakupljena u našem dijelu Posavine, a da mi sada nemamo posve točan uvid koliko smo hrane transportirali ranije. Što se tiče TPO nije istinita tvrdnja, da se on hrani na kazanu i kod kuća. On se hrani od svog postanka pa sve do danas po kućama. Razumljivo da će se štab hraniti na kazanu i bolnice. Istina je da je po nalogu komandanta, a ne komesara uzeto 10 kg masti iz nekog transporta i to je sve. Od tada pa nadalje nije niti jedan gram ustavljen na ovome terenu ni od jednog transporta. Što se tiče prehrane vojske u ovim krajevima izgleda da Glavnoj intendanturi i drugu Puškariću¹¹ nije jasno ekonomsko stanje našeg okruga. Cca 65% našeg okruga nije žitorodno i ne

⁹ Ignac Pipić

¹⁰ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

¹¹ Franjo

može se uopće prehraniti. I što je najvažnije baš se vojska mora zadržavati po tim pasivnim krajevima. U aktivnim krajevima jedino u općini Orle, djelom Pisarovina, Kupčina, te Pokupsko bi se mogla zadržavati, ali to ne čini nigdje osim Orla, jer zaštita terena traži da budu na obroncima šuma prema Zagrebu. U Orlama se zadržava radi preuzimanja transporta sa onu stranu Save i preuzimanje onih koji se organizuju u toj općini. U mirno doba je Žumberak uvezio po nekoliko desetina vagona hrane. Tamo su nam sve vojne i pozadinske vojne ustanove. Narod je iscrpljen. Gol, bos, pa dijelom i gladan. Vojska se hrani po kućama. Ako bi mi proveli zaključak donešen u prisutnosti našeg Naceka, da prebacimo to iz Zumberka hrane, onda možemo sve ustanove vojno-pozadinske naravi skupa sa bolnicom poslati sa hranom. Neka nam još narod vidi da otuda odvlačimo hranu, eto nam novoga posla sa petom kolonom, koja je i onako prilično aktivna. Što se tiče kože, Odred je postupio po direktivi sektora, tj. da se od svega plijena kojeg vojska uhvati jedan dio uzima za Odred a ostatak uputi sektoru koji je to dijelio na druge svoje jedinice. Tako je bilo i sa kožom. Od te kože je sektor obukao cca 1000 potpuno bosih boraca.

Događalo se da je u Odred dolazilo mnogo konja, kola i ostalog bez ikakvih popratnica, koje su oni samoinicijativno slali prijeko i neznajući od koga je to.

Prije izvjesnog vremena je tu uspostavljen potpuni red, i sve što dođe ma sa koje strane Nabavno-transportna komisija uz pomoć vojnih jedinica će prebacivati prijeko, bez obzira da li je uz taj transport došla kakova popratnica ili ne.

Drug Nacek je upućen da pita mjerodavne drugove na konferenciji koliko mi hrane smijemo ovdje lagerirati, ako se uzme u obzir da ćemo imati na prehrani preko zime najmanje cca 5-6000 ljudi, obzirom na mobilizaciju koja je u toku. On nam toga odgovora nije donio. Zato vas molimo da nas izvjestite vi kako je sa tim. Ili ćemo mi prema svome nahodjenju sami lagerirati još nešto pored onih vagon i pol lageriranih, od čega je već bolnica i radione pojela vrlo vjerovatno trećinu.

Što se tiče drugih ekonomskih problema našeg okruga, nastojimo ih rješavati na načine koji su nam mogući. Osnovna poteškoća je u tome što smo zabranili svaki uvoz u Zagreb, a međusobna trgovina sa istim artiklima ne može se razvijati. Svijet bi trebao obuću i odjeću, što mu ne može nabavljati, jer nam je to nužnija za vojsku, a u Zagrebu je vrlo skupo. Ako pak odredimo cijene za hranu, stoku, svinje, mast i vino, ono moramo voditi računa i o cijenama obuće i odjeće da ne nastane ogroman nesrazmjer. Svakako ćemo morati čim prije zagristi u taj problem cijena i otkupa, te problem

razmjene žito-vino. Ovo zadnje smo već nekako počeli ali je transportirani e iz Jaske i Žumberka otežano čestim blokadama pruge i ceste. Ako vam je moguće, molimo vas da nam vi pošaljete cijene raznim artiklima u raznim krajevima u vašoj blizini, da bi se unekoliko i prema njima ravnali.

Ovim putem preko vas predložili bi OK-ima Primorje i PK-u za Dalmaciju, da obrazuju svoje komisije za kupnju stoke, svinja, i hrane u našem okrugu uz cijene koje ćemo mi urediti. To bi se moglo uspješno odvijati jer je ovdje narod voljan da prodaje uz cijene koje će biti niže nego što su na tržištu u Zgbu i Karlovcu. Ako ima narod novca, a tamo nema hrane, mi bismo tako riješili dva problema u dva razna kraja Hrvatske. Tamo bi dobili hranu u kojoj oskudjevaju, a ovi bi ovamo dobili novac za koji bi nekako organizirali kupnju odjeće i obuće. Pozvaćemo ONOO Karlovac da učestvuje na našim sajmovima u Kravarskom, Pokupskom i Pisarovini. U Posavini je narod odnosno NOO-i i bez naše sugestije odredio cijenu kukuruzu 5000 kna za 100 kg. Nabaviti se mogu neograničene količine. Mislimo da bi dobro bilo, ukoliko postoje mogućnosti za kupnju i transport za Primorje i Dalmaciju, da dođe neki drug otuda do nas pa da se još dogovorimo o pojedinostima.

Sol nam je vrlo potrebna i u što je moguće većim količinama. Narod nema čime soliti ništa, pa radi toga ne može niti klati. To nam smeta u kampanji za sakupljanje masti. Sve životne namirnice kojih ima kod nas mogu se mjenjati pod dobrim uslovima za nas (mislim NOV) za sol. Mast, žito krumpir i sijeno. Ako ne dobijemo soli, teško ćemo zabremzati šverc sa svinjama.

Uzgred vam javljamo, da je Pavelić bio proglasio slobodnu trgovinu. Kada su čuli neki seljaci otjerali su mnogo svinja, hrane, drva i ostalog u grad. Tako je trajalo nekoliko dana dok jednom ne dođe organi gosp. policije i pokupiše sve po maksimiranim cijenama. Tako više svijet neće da vozi, nego rade šverca u Zagreb. Uslijed našeg bojkota je u Zagrebu prehrana očajna i sve je strahovito skupo.

Isto kao i sol možemo mijenjati i cigarete za hranu. Mi smo vam već brzojavili da nam šalžete čim više soli (najmanje 5 vagona) pa molimo da to pospješite ako možete, tako da se i kod nas kampanja može nesmetano odvijati.

Naš ONOO je otpremio nekoliko stotina starih odijela sakupljenih od ovdašnjeg naroda za narod u Lici. To je ovdje narod davao sa velikim oduševljenjem, iako ni on nema odijela.

Već smo u nekoliko navrata tražili od Zavnoha da nam pošalje još daljnjih najmanje 5,000.000 obveznica, koje možemo odmah unovčiti. Do sada je unovčeno nešto više od toga. Ne znamo zašto

nam se te obveznice ne šalju kada se zna da kune iz dana u dan gube svoju vrijednost. Mi smo dali direktivu gospodarskom odsjeku ONOO-a da ne drži nikako novaca na blagajni, nego da ga odmah ulaže u potrebnu robu i šalje prijeko.

Kofer za druga Maksima,¹² još nije stigao. Poslali smo kurira direktno do MK da ga donese. Sa njima imamo veze za ubacivanje materijala, ali za izbacivanje se još nije našlo dosta dobrih kanala. Ljudi iz Zgba za vojsku još uvijek ne šalju iako imaju punktove na koje trebaju slati. Neznamo još što ih spriječava.

Pisali smo MK-u i za onu cinkografiju. Ali nema odgovora. Ranije smo vam poslali nekog cinkografa koji je učestvovao oko te nabavke. To smo učinili radi toga što smo se bojali da bi mogao provaliti te ljude kada se vrati u Zagreb, jer nijesmo stekli uvjerenje da bi izdržao batine. Mi smo uhvatili neku vezu sa šefom jednog odjeljenja Min. vanjske trgovine NDH, pa ćemo pokušati preko tih kaponja da sami nešto napravimo. Ima niz ljudi u Zagrebu na rukovodećim položajima u NDH koji bi htjeli da nešto učine. Ako nam bude moguće mi ćemo ih iskoristiti sve osim onih prononsiranih bandita. Već nam je taj isposlovao neke dozvole za nabavke benzina, ulja i petroleja. Od takovih smo dobili i 2000 litara benzina, koje trebaju ovih dana stići.

Važno za nas pitanje je drug Nacek, o čijem bi slučaju morali sa vama porazgovoriti. Dokazalo se naime da je on ženskar. Čak je u tom pogledu nešto zabrljao s jednom drugaricom članom OK SKOJ-a, sa kojom je bio ranije vezan, nas izvjestio da nema ništa, a onda se vezao za neku učiteljicu i to htjeo da sakrije. Tako danas svi aktivisti znaju da je bio vezan sa drugaricom Anđelkom, a oženio se ovom učiteljicom, iako je do zadnjeg momenta varao ovu prvu. To nam krnji ugled i postoji mogućnost, da to ne ostane samo njegov slučaj, ako ne preduzmemo mjere. Kod svega toga nije iskren niti samokritičan. Svakako bi dobro bilo da dođe neko od vas da ovo pitanje riješimo. Veze za prebacivanje materijala za Oblasni Komitet za Zagreb imamo, ali drugovi od OK Zagreba imaju neke strašno neodgovorne ljude na tom punktu. Tako nam se događa da vraćaju poštu za onamo i neće da prime materijal. Posljednjih dana su uništili cijeli jedan omot »Naprijeda« upućen na Oblasni i napokon nam ga tako uništenog vratili. Mi smo njima pisali, a pisali smo i Oblasnom komitetu za Zagreb, da srede pitanje tog preuzimanja materijala. Mišljenja smo da bi dobro bilo da im i vi pišete, jer će inače uvijek šepati to pitanje materijala za cijelu sjevernu Hrvatsku što ide preko nas. Od njih smo dobili odgovor da će pročistiti tu stanicu, ali još uvijek ne vidimo rezultate.

¹² Kao bilj. 10.

Formirali smo prije nekoliko dana i POC skupa sa drugom Jutrom iz GOC-a. Za partijskog rukovodioca smo dali člana našeg komiteta druga Štefa,¹³ koji je bio u onoj prvoj grupi naših drugova poslanih na kurs. Za taj posao smo dali oko 15 članova partije, koji će nadamo se moći sada vršiti dobro taj posao.

Ovih dana vam ide jedna pošiljka štamparskog materijala sastavljena od cca 200.000 listova ciklostil papira, 3—500 novinskog papira, oko 30 kg razne štamparske boje, te materijal za knjigovežnicu naručen cirkularom vašeg agit-propa i napokon jedan foto-aparat. **Javite nam da li da vam materijal šaljemo preko Centralne komisije (Puškarić) ili direktno našim kurirom do OK Karlovca ili do vas.** To nam je važno radi daljnih otprema, a ne bi želili da sa tim materijalom raspolažu oni koji nijesu ovlašteni.

U koliko nabavimo cinkografiju, poslaćemo je sami direktno pod pratnjom. Poduzećemo sve, ali nemojte držati za posve sigurno da ćemo je moći nabaviti. Pokušaćemo čak, ako bude moguće, da i zatvorimo jednu preko tog šefa i da je tako izvučemo.

Opširniji izvještaj o stanju organizacija ću vam poslati nakon naše sjednice koju ćemo održati ovaj put u Žumberku.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Drugarski komunistički pozdrav

Mika¹⁴, v.r.

Prilažemo memorandum Dra Buća,¹⁵ u kojem najavljuje svoj nastup, mjesto Mandića¹⁶ i jedan cirkular o obnovi Gospodarske sluge.-

Mika, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-30/1947.

¹³ Stjepan Simec

¹⁴ Lutvo Ahmetović

¹⁵ Ivan

¹⁶ Nikola

1943, prosinac 22.

Pismo Okružnoga NOO Pokuplje Štabu Žumberačko-posavskoga sektora s uputama za organiziranje prehranbenih komisija i kampanje za sakupljanje viškova hrane za NOV

OKRUŽNI NOO POKUPLJE

Dne, 22. XII. 1943.

Broj 111/43.

Štabu Žumberačko-Posavskog sektora

Dragi drugovi!

U vezi sa vašim ranijim uputama o formiranju prehranbenih komisija pri NOO-ima počevši od kotarskih pa na niže, ni do danas nismo dobili od vas nikakova obavještenja šta rade te komisije i dali uopće postoje.

Pitanje prehrane izbjeglica i siromašnog pučanstva po selima te naše junačke Narodno oslobodilačke vojske, danas je jedno od najvažnijih pitanja. Stoga je potrebno da pristupite odmah formiranju prehranbenih komisija u vašem kotaru. U te komisije ulaze predstavnici NOO, AFŽ, USAOH i ostalih antifašističkih organizacija. U koliko na vašem teritoriju ima komanda mjesta ulazi u komisiju kotarsku ili općinsku predstavnici vojske iz dotične komande mjesta.

Sve komisije kotarske, općinske i seoske imadu odmah organizirati i provesti najširu kampanju sakupljanja hrane. U toj kampanji treba da učestvuju sve naše narodne i antifašističke organizacije sa svim propagandnim sredstvima (štampa, zborovi, sastanci itd.). Tu kampanju treba provesti pod parolama »Sve za front«, »Nitko od nas ne smije umrijeti od gladi«.

Rad prehranbenih komisija treba se odvijati na sakupljanju hrane na slijedeći način:

1. Po svim seoskim NOO-ima treba održati masovne sastanke na kojima će se prehranbene komisije uz prisustvo cijelog naroda iz dotičnog sela odrediti koliko tko može i treba da dade hrane za javne potrebe. Cilj sastanka je da se sakupi što više hrane. Hrana će se davati bilo dobrovoljnim prilogom, bilo što će NOO-i na zahtjev

prehranbene komisije, onima izvršiti rekviziciju koji imaju viškova hrane. Onome kome se rekvirira višak izdaje se priznanica na količinu oduzete hrane sa napomenom da će se ta hrana povratiti čim to bude moguće ili će se nadoknaditi u novcu. Da bi se taj posao proveo što pravilnije, potrebno je izvršiti predradnje. U svakom selu treba točno prikupiti podatke o imovnom stanju svake familije te podatke o brojnom stanju izbjeglica i siromašnog pučanstva. Napominjemo da se prikupljanje hrane vrši na dobrovoljnoj bazi.

2. Na tom sastanku ispitat će se stvarne najnužnije potrebe izbjeglica i sirotinje, te će na licu mjesta odrediti koliko se imade dati hrane sirotinji i izbjeglicama iz tog sela. Ostatak hrane seoska prehranbena komisija šalje na raspolaganje općinskoj prehranbenoj komisiji. Sva sakupljena hrana vlasništvo je NOF-a.

3. Općinski NOO-i odnosno općinske prehranbene komisije raspolažu sa hranom koje su im predale seoske komisije. Oni će tu hranu rasporediti tako da jedan dio razdijele onoj sirotinji po općini koja nije mogla podmiriti potrebe iz sela gdje živi. Općinske prehranbene komisije raspolažu samo sa 30% prikupljene hrane, kao što to stoji u poslovniku NOO-a, 70% šalju kotarskoj prehranbenoj komisiji. Od čitavog NOF-a kotarska prehranbena komisija zadržava 50% hrane i dijeli je za potrebe izbjeglica i sirotinje po cijelom kotaru. Ostalih 50% kotarska komisija šalje na raspolaganje Okružnoj prehranbenoj komisiji. Za sav taj posao prehranbene komisije snose veliku odgovornost. Procjena imovnog stanja viškova, potrebe sirotinje ne smiju se vršiti od oka. Svaki kilogram hrane koji bi došao u ruke onih kojima nije prijeko potreban, znači u stvari oduzimanje hrane našoj vojsci a to se ne smije dogoditi.

4. Uporedo sa sakupljanjem i razdiobom hrane zadatak je prehranbenih komisija da organizuju i sprovedu što je moguće veću štednju u trošenju hrane. Treba pribjeći skromnoj ishrani, jer je to isto tako jedan od načina da se u što većoj mjeri omogući sakupljanje hrane za naše javne potrebe prvenstveno vojne.

5. U svemu ovom radu, uspjehu i poteškoćama imadu prehranbene komisije izvještavati svakih 7 dana jedna drugu: seoska općinsku, opć. kotarsku, kotarska okružnu.

Prehranbene komisije imadu u svom radu stajati u najužoj vezi sa NOO-ima koji će kao predstavnici prave narodne vlasti ukazati svu pomoć i dati svaku podršku u radu u njihovom krilu obrazovanih komisija. Prehranbene komisije snose također odgovornost za rad prehranbenih komisija, koje su u stvari jedan stručni i pomoćni organ NOO-a pa je sasvim jasno da NOO-i imadu njihov rad ne samo kontrolirati već ih pitati za rezultate njihovog rada. Ujedno članovi prehranbenih komisija snose punu ličnu odgovornost za

svoj rad i prema NOO-ima i prema ustanovama u čije ime su zastupljeni u tim prehranbenim komisijama.

U čitavom našem okrugu, pa prema tome i u vašem kotaru, stanje prehrane je tako kritično kao po ostalim krajevima naše domovine. Hiljade ljudi ostalo je bez krova nad glavom i bez svih sredstava za život. Hiljade naše braće u Lici, Kordunu, Primorju, Dalmaciji i Baniji rijetko vide korice kruha. Evo i sada je neprijatelj poduzeo šestu veliku ofenzivu na oslobođenu teritoriju. Jedinice Narodno oslobodilačke vojske na teritoriju našeg okruga imaju mogućnosti da se prehranjuju po selima. No one jedinice naše NOV koje operiraju po spomenutim siromašnim krajevima nemaju dovoljno ishrane. Prema tome dužnost je članova svih naših antifašističkih organizacija da ne budu u tome pogledu uski.

Stoga općinske komisije neka vode o tome računa, te neka nastoje da od onih 30% što mogu zadržati za potrebe svoje općine, šalju što je moguće više. Kotarske komisije isto tako. Hitnom pomoći treba pružiti onima kojima je najpotrebnije.

Ove upute treba kotarski NOO da razradi na svojoj sjednici i na sjednicama nižih NOO-a, te prema njima najhitnije postupi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pavić, v.r.

M.P.³

Ignac², v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1624, f. 2, dok. br. 13.

176

1943, prosinac 22.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje sa sjednice na kojoj se raspravljalo o organizacijsko-političkom stanju, djelovanju udarnih grupa i kadrovskim promjenama

KOTARSKI KOMITET SAMOBOR
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE

¹ Janko, tajnik Okružnoga NOO Pokuplje.

² Pipić, predsjednik Okružnoga NOO Pokuplje.

³ Okrugli pečat: Okružni NOO Žumberak — Pokuplje
(u sredini zvijezda petokraka)

Drugarskom O.K.K.P.H. Pokuplje

Dana 22. XII 1943. održali smo sjednicu našeg Komiteta sa slijedećim dnevnim redom:

- 1) Podnašanje izvještaja
- 2) Agit-prop
- 3) Preuređenje relejne stanice
- 4) Partijsko savjetovanje
- 5) Udarne grupe
- 6) Razno i kritika.

Na terenu našeg Kotara nalazi se 34 članova K.P. i to: K.K.Part, broji 8 članova, jer smo primili onu dvojicu za koje je zaključeno na zadnjem našem sastanku t.j. Nikicu¹ i Jožu² i na slijedeći sastanak ćemo pozvati Krunoslava³ i primiti ga u naš Komitet. K.K. SKOJ-a broji 8 članova, od toga ih je 7 članova K.P. Kotarski odbor USA-OH-a postoji od 4 člana, ali su sada sva trojica primljeni u K.K. SKOJ-a.

Kotarski NOO broji 10 članova, od toga ih je 5 u užem odboru, a 5 u širem plenumu. Pošto su sada iz užeg odbora ušli u K.K.Part, zaključeno je da se do slijedeće naše sjednice predvidi nove ljude u uži odbor, a iz našeg komiteta će ući samo dvojica u uži odbor i to predsjednik i drug koji je zadužen po Agit-propu. Postoji Inicijativni Kotarski odbor AFŽ od 5 članica.

U **opć. Stupnik** postoji Opć. Komitet Partije od 3 člana i 2 partijske jedinice koje broje: jedna 3 čl. a druga 4 člana. Predviđena su 3 kojima će se dati kandidatura.

Postoji općinsko rukovodstvo SKOJ-a od 3 člana i 2 SKOJ-evske grupe, jedan broji 4 člana, druga 6 članova. Ima 6 seoskih odbora USAOF[-a koji broje ukupni 43 odbornika. Opć. NOO broji 7 članova i 7 seoskih NOO sa 30 odbornika. Postoji 3 seoska odbora AFŽ sa 12 odbornika, koje okupljaju oko sebe 60 žena.

Općina Brezovica: postoji 2 seoska NOO koji broje 8 članova, drugih organizacija u toj općini nema.

Općina Sv. Nedelja: postoje 2 partijske jedinice, svaka broji po 3 člana. Prije je postojala jedna Part, jedinica od 4 člana, ali je druga-rica izbačena iz Partije uslijed toga što nije htjela dolaziti na sastanke i nije se htjela učiti čitati, jer je nepismena. Do sada je bilo 6 kandidata od kojih su 3 primljena u Partiju i stvorena nova partijs-

¹ Dragutin Burić

² Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

³ Isto.

ka jedinica, jedan je ušao u K.K. SKOJ-a te su ostala 2 kandidata i 2 su predviđena. Postoji jedna SKOJ-eva grupa od 3 člana. Općinski odbor USAOH-a od 3 člana i 8 seoskih odbora sa 33 odbornika. Općinski NOO broji 6 članova i 6 seoskih sa 23 odbornika. Općinski odbor AFŽ broji 3 članice i 6 seoskih sa 21 odbornicom.

Općina Sv. Martin: Do sada postojala partijska jedinica od 4 člana, i 6 kandidata. Sada od te jedinice otpada drug Duka⁴, jer odlazi za komandira relejne stanice i Zorica⁵, jer je ušla u Okružni odbor AFŽ. Od tih 6 kandidata primljena su dvojica u Partiju, jedan u jedinicu, a jedan je kurir našega Komiteta, te su ostala 4 kandidata. SKOJ-eva grupa broji 4 člana i 7 seoskih odbora USAOH-a sa 43 čl. Opć. NOO broji 5 člana i 5 seoskih sa 18 članova. Postoje 3 seoska odbora AFŽ sa 11 članica. Još postoji 2 člana Partije i to koji su već naprijed napomenuti, komandir relejne stanice i našega komiteta kurir.

Općina V. Samobor: jedan seoski NOO od 6 člana.

Bregana: jedan seoski NOO od 4 člana. Ima 2 seoska odbora USAOH-a sa ukupno 13 odbornika.

To je organizaciono stanje u našem kotaru.

Od zadnjeg našeg sastanka održano je 23 masovna sastanka, na kojima je bilo prisutnih oko 320 ljudi. Na sastancima se objašnjava NOB i rezolucija ZAVNOH-a, objašnjava se potreba ulaska u našu vojsku da bi skratili rat, o davanju NOF jer se time hrani naša vojska i siromašno pučanstvo. Daje se naš materijal na čitanje. Objašnjava se o značaju Privremene vlade⁶, kako sada nema više prava povratka izbjeglička jugoslavenska vlada iz Londona. Objašnjava se o zaključcima Moskvske Konferencije.⁷

Šalje se neprijateljski materijal, letki i brošure što ih neprijatelj razbaciva po našem terenu. Djelimo naš materijal i izdali smo jedan letak protiv šverca i nošenja hrane u grad. Taj letak je potpisan od Kotarskog NOO. Zaključeno je preuređenju relejne stanice i da se izmjeni komandira i postavi druga Duku za komandira, pošto onaj komandir dosadašnji nije odgovarao toj dužnosti. I poslali smo trojicu u vojsku koji također nisu odgovarali toj dužnosti, jer su se kartali i previše pili. Da bi se partijsko članstvo pokrenulo što više na rad, zaključeno je da se održi partijsko savjetovanje, na kojega će doći svo članstvo iz cijelog kotara.

⁴ Isto.

⁵ Zorica Karabelj

⁶ Misli se na formiranje Nacionalnoga komiteta oslobođenja Jugoslavije.

⁷ O tome vidi: Dok. br. 153, bilj. 3.

Usljed toga što je naš kotar još većim dijelom neoslobođen zaključeno je da se formiraju udarne grupe po onom dijelu kotara, gdje još ne može kontrolirati naša vojska i da se sa tim grupama politički radi. Sada imamo formiranu jednu udarnu grupu od 7 ljudi sa komandrom na čelu i naoružana je.

Ljudi kažu što je osnovana Privremena vlada sa drugom Titom na čelu da sad stvarno vide da imaju partizani jakost i da će pobjediti.

Neprijatelj ubaciva parolu da je Tito podjelio vojsku sa nekim partizanskim generalom i daje Tito sporazumio se sa četnicima, jer da se posvadio sa tim generalom.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Uz drugarski pozdrav
Zorić⁸, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-168/319

177

1943, prosinac 22.

Izveštaj Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o akcijama Dvadesetosme divizije i Turopoljsko-posavskoga NOP odreda na aerodrome u Sopnici i Kurilovcu, te o diverzijama na prugama Zagreb-Sisak i Zagreb-Karlovac

GLAVNI ŠTAB
Narodno-Oslobodilačke vojske
i Partizanskih Odreda
H r v a t s k e
22.XII.1943.

CENTRALNOM KOMITETU K.P. HRVATSKE

Ovoga časa primili smo pismeni izvještaj Štaba 28. Divizije:
Noću 18/19. XII. dva bataljona Turopoljsko-posavskog Odreda izvršili su napad na glavno slagalište avionskih bombi aerodroma

⁸ Ivan Pipić, sekretar KK KPH Samobor.

Borongaj, koji se nalazio u Sopnici, 10 kilometara istočno od Zagreba. Posadu skladišta sačinjavalo je 3 domobranska oficira i 60 domobrana. Cijela posada predala se našim borcima, posije čega je eksplozijom uništeno 390.000 kg. eksploziva u avijonskim i protivavionskim bombama. Ogromnom detonacijom učinjena je velika šteta Sesvetama i Zagrebu a sama Sopnica srušena je sa zemljom.

Jedna desetina boraca pomenutog Odreda, koja je štitila Odred od strane Sesveta, vodila je kratku borbu sa Njemcima, a zatim su Njemci prodrli u magacin i zajedno sa eksplozivom odletili u vazduh. Zadatak je te desetine i bio da Njemce zadrži u slagalištu.

Posije razoružanja posade borci zajedno sa zarobljenicima odmakli su se daleko od mjesta, postavivši prethodno tempirane detonatore, koji su u 0.01 sati izvršili svoje dejstvo. Detonatore je postavio komandir minerske čete II. diverzantskog bataljona.

Plijen: 7 p.mitraljeza, 60 pušaka, 3 pištolja i oko 10.000 metaka.

Iste noći mineri te čete izvršili su diverziju pruge Zagreb-Dugo Selo na dva mjesta i porušili kolski most 1 km. udaljeno od Zagreba.

Noću 19/20. XII. jedinice 28. divizije i Turopoljsko-posavskog Odreda izvršile su uspješan napad na aerodrom Kurilovec kod Velike Gorice. Posadu su sačinjavali 2 satnije Njemaca, 150 domobrana i nešto ustaša. Borba je trajala 3 sata, poslije čega je našim borcima uspelo razbiti čitavu posadu i zauzeti aerodrom. Zapaljeno je i uništeno 1 tromotorni bombarder (jer ih više nije bilo), 6 kamiona, hangari zatim mnogo benzina i ulja koji nije mogao biti evakuisan zbog intervencije iz Zagreba.

Zarobljen je 1 njemački kapetan, 15 njemačkih vojnika, 150 domobrana i 1 vazduhoplovni poručnik Hrvat.

Oslobodeno je ropstva 460 talijanskih vojnika koji su radili na aerodromu.

Plijen: 1 laki bacač, 1 avionski mitraljez, a protivavionski mitraljez, 16 njemačkih p.mitraljeza, 46 pušaka, 20.000 metaka i dosta drugog ratnog materijala.

Neprijateljski gubitci preko 50 mrtvih vojnika i 1 oficir.

Naši gubitci 4 mrtva i 18 ranjenih drugova i jedan mitraljez kojega je tenk smrvio.

Istu večer zasjede i diverzanti izvršili su diverzije na prugama Zagreb-Sisak kod Velike Gorice i digli u zrak jedan transportni vlak, jedan željeznički most dug 15 metara i jedan kolski most kod Turopolja dug 30 metara. Kod Turopolja je porušena i željeznička pruga. Na pruzi Zagreb-Karlovac istu večer porušena je 1200 metara pruge.

U svim ovim operacijama osobito su se istakli II. i III. bataljon Turopoljsko-posavskog Odreda i III. i IV. bataljon XVII. Udarne Brigade.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.¹

Šef inform, odsjeka
potpukovnik:
Ilija F. Pavlović, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-30/1950

178

1943, prosinac 22.

Izještaj Štaba Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akciji Turopoljsko-posavskoga NOP odreda na Sopnicu i zajedničkoj akciji divizije i odreda na aerodrom Kurilovec

ŠTAB XXVIII DIVIZIJE
N.O.V. JUGOSLAVIJE
Br. službeno
22. decembra 1943. god.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE NOVH
Položaj

Primili smo Vaš dopis na kojeg nismo mogli dosad odgovoriti jer smo se nalazili u akciji na aerodrom Velika Gorica.¹ Vezu preko radio stanice nismo mogli imati s Vama nekoliko dana, a isto ni sa drugim štabovima, jer nam je istrošen akumulator, a mogućnosti

¹ Okrugli pečat: Glavni štab
Narodnooslobodilačke vojske
i partizanskih odreda
(u sredini petokraka zvijezda)

¹ Riječ je o akciji na aerodrom Kurilovec od 19. prosinca 1943. godine.

za punjenje su vrlo malene. No čim se napuni, održavaćemo redovite veze jednom dnevno.

Nama je jako žao što nismo bar 10 dana ostali na tom sektoru,² za koje bi vrijeme bili djelomično riješili popunu naših jedinica. Ali ništa dok se ne vratimo.

Štab našeg korpusa³ pita nas preko radio stanice šta je sa našim oružjem koje smo ostavili kod Vas. Mi smo im ukratko rekli da se zbog puteva ne može prevesti u Slavoniju. Molimo Vas da im i Vi to javite.

Što se tiče boraca zaostalih na Vašem sektoru, možemo Vam javiti da su došla dosad svega 4 sa dva p.m., koji su pratili druga Konspiratora⁴ za Slavoniju. Mi ćemo sada poslati dvojicu drugova, koji će pokupiti u jedinicama na Moslavini i dovesti ovamo.

Vi s Vaše strane javite odmah Vašim brigadama da sve drugove iz naše Divizije upute u Komandu Moslavačkog područja gdje će se oni skoncentrisati i uputiti u našu Diviziju.

Mi smo ovdje uzdigli prašinu oko samog grada Zagreba i tako izvršavamo naređenje našeg vrhovnog komandanta maršala Tita i pomažemo našim borcima u Sandžaku u Bosni.

Dana 18. i 19. ov.mj. u zajednici sa Turopoljsko-posavskim odredom izvršene su sljedeće akcije:

Noću 18. ov.mj. dva bataljona Turop.-posav odreda izvršila su napad na glavno slagalište avionskih bombi aerodroma Borongaj, koji se nalazio u Sopnici, 10 kim. istočno od Zagreba. Posadu je sačinjavalo 3 dom. oficira i 60 domobrana. Čitava posada predala se našim borcima, poslije čega je eksplozijom uništeno 390.000 kg eksploziva u avionskim i protuavionskim bombama. Ogromnom detonacijom učinjena je velika šteta Sesvetama i Zagrebu, a sama Sopnica je srušena sa zemljom.⁵

Jedna desetina boraca pomenutog Odreda, koja je štitila od strane Sesveta, vodila je kratku borbu sa Nijemcima, koji su prodrli u magacin, koji su zajedno sa eksplozivom odletjeli u vazduh. Zadatak je bio te desetine da Nijemce zadrži u slagalištu. U toj akciji zaplijenjeno je 7 p.m., 60 pušaka, oko 10.000 metaka i 3 pištolja.

Noću 19. ov.mj. jedinice naše Divizije i Turopoljsko-posavskog odreda izvršile su uspješan napad na aerodrom Kurilovec⁶ kod V. Gorice. Posadu su sačinjavale dvije satnije Nijemaca, 150 domobrana i nešto ustaša. Borba je trajala 3 sata, poslije čega je našim bor-

² Odnosi se na Moslavinu odakle se divizija prebacila u Turopolje.

³ Šesti.

⁴ Dragutin Sali

⁵ Vidi: Dok. br. 165, 170, 173 i 177.

⁶ Vidi: Dok. br. 177.

cima uspjelo raspršiti čitavu posadu, i zauzeti aerodrom. Zapaljeno je i uništeno: 1 tromotorni bombarder (jer ih više nije bilo), 6 kamiona, hangari, zatim mnogo benzina i ulja, koje se nalazilo na aerodromu, a koji se nikako nije mogao izvući jer je neprijatelj u 1 sat poslije pola noći naišao sa tenkovima iz Zagreba.

Zarobljeno je: 1 njem. kapetan, 15 njem. vojnika, 150 dom., 1 vazduhoplovni poručnik, Hrvat.—

Oslobođeno je iz ropstva 460 talijanskih vojnika, koji su radili na tom aerodromu.

Plijen: 16 njem. p.m. (šaraca), 1 protuavionski mitraljez, 46 pušaka, 20.000 metaka, 1 laki bacač, kao i dosta drugog ratnog materijala.

Neprijateljski gubici su preko 50 mrtvih vojnika i 1 oficir.

Naši gubici su: 4 mrtva i 16 ranjenih, među kojima većina lakše...⁷ diverzanti izvršili su razne diverzije⁸ na pruzi Zagreb-Sisak, Zagreb-Karlovac i to: dignut je transportni vlak kod [Klare] na pruzi Zagreb-Sisak, most na cesti kod Turopolja, porušena pruga na nekoliko mjesta kod Turopolja. Na pruzi Zagreb-[Sisak] srušeno je 1200 metara pruge.

U ovim operacijama dvodnevnom neprijatelju su naneseni veliki i osjetni gubici u blizini Zagreba i prekinute su najvažnije komunikacije Zagreb-Sisak i Zagreb-Karlovac.

Od zarobljenih domobrana ostalo je u našim jedinicama oko 40, dok je od Talijana ostalo dobrovoljno oko 120, većinom specijalista tobđžija, i za minobacače. Kao što vidite sada imamo u našim jedinicama još jednu novu naciju boraca.

Akcije koje se izvode na ovom terenu drukčijeg su malo karaktera, tj. samo noću, jer nas po danu prži avijacija. Inače ishrana je dosta loša a naređenje od G.S., da se moramo hraniti po kućama. Iako smo u neposrednoj blizini Zagreba oskudijevamo u cigaretama, te bi bilo dobro da nam po prvom kuriru nešto pošaljete iz te Vaše obećane zemlje.

Po prvom kuriru pošaljite nam i jahaćeg konja druga komesara⁹ divizije, pošto se ovdje ne može nigdje nabaviti konja, a i konja druga komandanta ubile su štuke.

Drugarski pozdrav,

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant: p.pukovnik
Vinko Antić, v.r.

⁷ Na ovom je mjestu dokument oštećen.

⁸ O izvršenim diverzijama opširnije vidi: Dok. br. 170, 171 i 177.

⁹ Čedo Grbić

P.S. Također pošaljite po prvom kuriru torbicu sa sekcijama od druga načelnika¹⁰ Štaba naše divizije.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 8. dok. br. 11.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 106, str. 388 — 390.

179

1943, prosinac 22.

Izveštaj Kulturno prosvjetnog odbora Kotarskoga NOO Jastrebarsko Okružnome NOO Pokuplje o održanoj konferenciji učitelja

K.P.O.¹ Kotarskog N.O.O.-a Jastrebarsko
Sv. Jana 22. XII. 1943.

Izveštaj

o konferenciji učitelja kotara Jastrebarsko koja je održana 21. XII. u Sv. Jani. Konferenciji je prisustvovalo 7 učitelja, a 4 nisu bili prisutni.

Dnevni red:

1) Konferenciju je otvorio pročelnik drug Joža Cvikeraš² istaknuvši značenje prosvjete za narod i ulogu učitelja u NOB-i i novoj narodnoj domovini i razloge zašto bivše vlasti namjerno nisu posvećivali brigu o narodnoj prosvjeti.

2) Drug Geno Kečenović, član O.K.P.O.-a³ je protumačio novi nastavni plan i program. Paralelno se je vodila diskusija i tumačenje nastavnog plana i programa. Bilo je prigovora da je nastavni plan preobilan.

3) Diskusija: Drugovi učitelji su postavljali pitanje što će biti s njima kad bude ofenziva.

¹⁰ Gedeon Bogdanović

¹ Kulturno-prosvjetni odbor.

² Josip Mužar

³ Okružni kulturno prosvjetni odbor.

4) Zaključci:

a) Zaključeno je da će u buduće u školama raditi po novom nastavnom planu i programu i da će djeci tumačiti postanak i cilj N.O.B.

b) učitelji treba da što više ulaze među narod, tumačeći mu ciljeve NOB i prednosti prosvjećenog čovjeka pred neprosvjećenim, nastojeći da s tog razloga šalju djecu u školu.

c) 10. I 1944. će se održati sastanak učitelja općine Sv. Jana na kojem će drugarica Zlodi Dragica, učiteljica, obraditi u I razredu jedno slovo.

d) Zaključeno je da se pošalju izvještaji Kotarskom K.P.O.-u o brojnom stanju učenika i učitelja.

e) da će se tamo gdje je potrebno održati tečajevi za nepismene.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Pročelnik:
Joža Cvikeraš, v.r.

Buneta Vladimir, v.r.
član kotarskog KPO-a
za kotar Jastrebarsko

Original, rukopis
Sign., HŠM, inv. br. 8,8.1./2-11

180

1943, prosinac, 22.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 356

(po podacima primljenim 22. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Zagreba:

Noću 20/21. XII. zapaljena obćinska zgrada Sv. Nedelja (5 km i. od Samobora).

21. XII. njemački zrakoplovi bombardirali su part, u području s. Kravarsko (22 km j. od Zagreba).

Naknadno se javlja da su part.¹ u žešćim borbama sa postrojbama P.S.U.V., P.T.S.U. i Njemcima kod s. Šiljakovine i V. Bune (6.5 km j.z. i 8 km j. od Vel. Gorice) imali 32 mrtva i 4 zarobljena. Vlastiti gubitci: 10 mrtvih i 11 ranjenih.²

Podr. Varaždina:

20. XII. part, su u borbi³ kod Varaždinskog Brega, Šemovca i Zbelave (11 km i. i 6 km j.i. od Varaždina) imali 2 mrtva. Plien: 3 puške i promičbeno tvorivo. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Karlovca:

17. XII. u borbi kod s. Netretića (17 km j.j.z. od Karlovca) ubijeno je 4 a zarobljeno 9 partizana. Vlastiti gubitci: 1 ranjen.

Noću 19/20. XII. u borbi kod s. Draganići i Novi Grad (13 km s.i. i 8 km z. od Karlovca) zarobljena su 3 part. Plien: 1 puška.⁴

Podr. Bjelovara:

Noću 17/18. XII. razpršeni su part, razviđački dieľovi na položajima istočno od Bjelovara.

20. XII. napadaj part, na s. Narta (9 km j.z. od Bjelovara) odbijen bez vlastitih gubitaka. U obće jaća djelatnost part, u toku zadnjih dana na području s. Narta-Bjelovar-Križevci. Namjera napasti Bjelovar.

5

DOGAĐAJI NA PRUGAMA

Na pruzi Dugo Selo-Banova Jaruga 21. XII. između ž.p. Popovača i Novoselec Križ naletio oklopni vlak na minu.⁶ Štitna kola izkliznula.

...⁷ vi p 8

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zastup. pročelnika operativnog odjela
Glavnostožerni podpukovnik
(Elblinger)

Original, strojopis
Elblinger,⁹ v.r.«

Sign., AIHRPH, NG, Kut. 338, inv. br. 33751.

¹ Odnosi se na 28. diviziju NOV Jugoslavije.

² O tim borbama vidi: Dok. br. 178 i 201.

³ Opširnije vidi: Dok. br. 190.

⁴ Vidi: Dok. br. 201, i Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 137.

⁵ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁶ Miniranje izvršio Treći diverzantski bataljon Inženjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁷ Kao bilj. 5.

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁹ Oton

1943, prosinac 23.
Otočac

Izještaj Olega Mandića, suradnika ZA VNOH-a, ZA VNOH-u s utiscima o političkoj situaciji i radu NOO-a na području bjelovarskog okruga

R e f e r a t

o utiscima stečenim za boravka u bjelovarskom okrugu i na putovanju tamo i natrag.

Smatram za potrebno da sastavim referat o onim pojavama, koje su me se najviše dojmile u toku mog boravka u bjelovarskom okrugu i na putovanju. Da se ne ponavljam, ne ističem činjenice, navedene u mojem referatu od 20. novembra o.g.¹

I. Politička situacija

Bjelovarski okrug, napose križevački, koprivnički i đurđevački kotar još su uvijek kule HSS-a. Utjecaj vodećih HSS-ovaca na seljaštvo je ogroman što se već vidi po tome da velika većina odbornika u NOO-ima pripada HSS-u. U Koprivnici se pored toga osjeća jak utjecaj svećenstva: predpostavljam da je ovaj reakcionarni upliv jak i u drugim još neoslobođenim (krajevima) gradovima.

Pogrešno bi bilo misliti da je položaj HSS-a u Podravini oslabljen cijepanjem ove stranke na lijevo i desno, reakcionarno krilo. Posljedice pristupa I.O. HSS N.O.B.-i u Podravini tako rekuć se ne osjećaju. Jake individualnosti kao Ipša,² Papa,³ Jelenić,⁴ jedan od braće Gaži⁵ i drugi vodeći HSS-ovci čvrsto drže pod svojim stalnim uplivom čitave nizove općina, poglavito u križevačkom kotaru. Većina ovih kacija igra dvoličnu ulogu. Na oko se oni ne protive N.O.B.-i, ali to je samo prividno, jer vrlo vješto rovale i agitiraju u reakcionarnom duhu među beskompromisno im odanim seljaštvom, koje ih slijepo sluša. Uglavnom šire tezu da će Engleska sklopiti separatni mir s Njemačkom i onda zajedno s ovom i Japanom udariti na Sovjetski Savez koji neće biti u stanju da odoli ovoj koa-

¹ Vidi: Dok. br. 68.

² Mijo

³ Andrija

⁴ Priređivači nisu utvrdili ime.

⁵ Tomo

liciji: zato je najbolje ne micati se i čekati da dođu Englezi zajedno sa svojim funtama. Dobivaju direktive od reakcionara HSS-a, poglavito od Kemfelje,⁶ podržavaju stalne veze s ustaškim uporištima i saraduju sa ustašama: bilo je mjestimice slučaja formiranja bijele garde. Što se tiče odnosa s NOB-om plaše narod da će poslije pobjede komunista biti oduzeta zemlja, ukinuto privatno vlasništvo i da će svi bez razlike jesti iz kazana, a što znači za Podravca da bi morao jesti iz jednog kazana mislim da ne treba isticati. Svi pokušaji radnika NOB-e da izvedu na čistac odnose s ovim reakcionarima ostali su jalovi: ovi pomno izbjegavaju svaku priliku, u kojoj bi eventualno bili primorani da dozvole uvid u svoje karte, i da dolaze na sastanke, kojima je svrha da se uglavi zajednička linija akcije, i ako stalno obećavaju da će taj put doći.

U drugim kotarevima položaj je povoljniji. Ali i tamo, barem u mojem ličnom kontaktu s vodećim HSS-ovcima u mjestima, kojima sam prošao, osjetio sam — osim nekih časnih iznimaka — odsustvo iskrenosti u pogledu zajedničkih političkih ciljeva. Čovjek ne može da izbjegne osjećaju da oni smatraju partizane i NOB-u kao manje zlo od dvaju zala; kojima nije moguće izbjeći, i da su se zato odlučili za NOB-u.

Radenici K.P. na čelu sa neumornim drugovima Grgom Janksom, Zvonkom⁷ i Mikom⁸ iz bjelovarskog O.K. požrtvovnim i samoprijegornim radom, potpomognuti od spomenutih časnih iznimaka, nastoje da uvjere narod o iskrenosti NOB-e i o prijekoju potrebi da se ujedine i slože sve narodne snage u borbi protiv okupatora i njegovih slugu. Seljaci pristupaju u koliko misle da od pristupa mogu imati kakve izravne ili posredne koristi sa što manje žrtava sa svoje strane. Ovakav egoistični način mišljenja to se jače ispoljuje što su selo i pojedinac bogatiji. Ako selo trpi kakvu štetu od zračnih napadaja i od ustaških i gestapovskih prepada, onda za nju okrivljuju partizane: »Kad vas ne bi bilo ne bi imali štete!« stalan je motiv u takvim slučajevima.

Glavni razlog zato što narod ne zna pristati srcem uz NOB-u predstavlja činjenica da nema nikoga, u kojega bi on imao povjerenja i kojemu bi vjerovao kad bi mu izlagao ciljeve i svrhu NOB-e. Svi oni, kojima vjeruje nalaze se u reakcionarnom taboru i on prihvaća kao gotov novac njihovu podmuklu propagandu. Narod susreće s nepovjerenjem terenske radnike, ne vjeruje im i misli da on jedno govori, a posve drugo misle učiniti; ne priznaje ih za svoje i mnogo puta pasivno promatra kako ih reakcioneri izigravaju u ru-

⁶ Duro

⁷ Franjo Zajšek

⁸ Kao bilj. 4.

ke ustašama: možda pretjerujem ali meni se čini da je u toku zadnjih 4 mjeseca u križevačkom kotaru poginulo više terenskih radnika nego li boraca Bjelovarskog P.P. u vojnim operacijama. A ovi gubici postaju nenadoknadivi, jer rastapaju i bez toga rijetke kadrove.

Sa strane I.O. HSS-a nije ništa poduzeto da se neutralizira i savlada ovo podmuklo podzemno rovarenje lokalnih kacika i da se potrese inertnom i egoističnom neodlučnošću Podravca i Posavca. (Konstatiram da se dobar dio spomenutih pojava može opaziti u onom dijelu Posavine, koji leži južno od Dubrave i Čazme). Nomina sunt odiosa,⁹ ali prisiljen sam, koliko god mi je to neugodno da radi kontrole spomenem neka imena. Drugovi dr Winter¹⁰ i Pollak¹¹ zastavili su se na oslobođenom dijelu Moslavine i nisu prosljedili za neoslobođeni bjelovarski okrug. Jedino drug Mraz¹² vrlo je aktivan, ali može imati uspjeha samo u kraju gdje je poznat a to je koprivnički kotar. Ja lično mislim da mu neće uspjeti da nadvlada reakcionarno rovarenje, jer »Adjin v polje nje vojn«¹³ vele Rusi. Slobodni dom se rado čita, ali on stiže u odviše malo primjeraka, a da bi mogao imati dubljeg utjecaja na širi krug seoskih čitalaca. Osim toga ova novina nije nikada postavila — ukoliko je to meni poznato — lokalne glavare organizacija HSS-a pred alternativu da se odluče za NOB-u ili za reakcionarnu kliku, u kojem slučaju postaju narodni neprijatelji, niti pozvala narod da onda prema njima kao takovima i postupa, u prvom redu da im oduzme svoje povjerenje, niti se specifično bavila političkim stanjem u Podravini, koje je po mojem mišljenju danas najbolniji unutrašnje-politički problem NOB-e.

AFŽ mnogo je učinio za NOB-u, poglavito u koprivničkom kotaru. Ovo isto se ne može reći za SKOJ: omladina je pasivna i radi u onim mjestima, gdje ima jačih i ambicioznijih pojedinaca, koji rade za to da se istaknu. Zato se ne opažaju rezultati propagande među omladinom ni u pogledu mobilizacije ni u pogledu onog posrednog utjecaja što ga odraslija djeca vrše na svoje roditelje u porodičnom krugu. Dovoljno je da spomenem slučaj da poslije zauzeća Koprivnice delegatkinja AFZ-a morala je davati direktive za organizaciju omladine, koja je u ovom novoosvojenom gradu bila prepuštena sama sebi.

Pasivnost Podravca ima za posljedicu da vrlo mlako sudjeluje u NOV i oni se još nekako odlučuju da se otkupi viškom svojih priho-

⁹ »Imena su mrska«.

¹⁰ Franko

¹¹ Milan

¹² Franjo

¹³ »Seljak u polje, ne u rat«.

da i proizvoda, a nikako da riskira svoju ličnost i komotnost. Pristup u vojsku vrlo je slab; veoma je velik postotak žena: prilikom zakletve II bataljona Bjelovarskog P.O. Ustanovio sam da u njemu imade okolo 40% žena. Ako ova činjenica služi na čast drugaricama, ovo isto se ne može reći za muškarce! Borci tog odreda većinom su seoski radnici, koji su ustanovili da je partizanski život u Podravini mnogo ugodniji od onoga što su ga morali sprovesti kod strogih gazda i da zato O.K. upljuje riziko spojen s ratnim operacijama. Posljednici ne idu u vojsku: u selu Hampovici, kotar Đurđevac, poslije mitinga, na kojemu se na sve moguće načine, prikazivalo potrebu stupanja u NOV-u da se Podravina zaštiti od ratnih nedaća, prijavilo se nekoliko momaka. Unatoč smiješno malenog broja za jedno selo, koje samo može postaviti barem 2 čete, ako ne cijeli bataljon, i ova je nekolicina drugog dana povukla natrag svoj pristup pod izlikom da se sin predsjednika mjesnog NOO-a najbogatijeg čovjeka u selu, nije prijavio za vojsku, pa da nije pravo da se samo siromašniji moraju boriti, a bogatiji ne; neka se zove u vojsku sve i onda će i oni poći. Ali kad je u jednom novooslobođenom selu neki odviše govorljivi politički komesar proglasio opću mobilizaciju svih sposobnih za oružje, rezultat bio je porazan: oko 30% prijavilo se u NOV-u, 50% pobjeglo je u šumu, a 20% čak k ustašama.

Psihologiju srednjeg Podravca najbolje je karakterizirao jedan dobar poznavaoč kraja i prilika: »Mam bum zaklal jednega pajceka a ob Novem Letu drugega. Kad bu mraz stisnul blato, zvezel bum z klezi 5 hektu vina, pak bu to dosta do Vuzma. Pa zakaj bi šej vu vojsku?«

Valja još spomenuti da se u srpskim selima oko Severina počinju pomaljati četnička strujanja tamo gdje ih prije nije bilo, koja odgovaraju reakcionarnoj propagandi HSS-ovskih kacika.

II. Prilike u NOO-ima

U toku svakodnevnih kontakata s NOO-ima na putu iz Otočca u bjelovarski okrug i natrag morao sam nažalost ustanoviti da u većini slučajeva linija, što je provode pojedini odbornici, nalazi se vrlo daleko od linije NOB-e.

Upada u oči činjenica da mnogo puta NOO-i predstavljaju izraz narodne volje. To se već vidi po tome da u 50 do 60% mjesnih NOO-a, s kojima sam imao posla, njihovi predsjednici su gavani i kulaci. Ova pojava postaje to izrazitijom, što se dublje zalazi u bogate krajeve, gdje prevladava utjecaj HSS-a. Ovi predsjednici vladaju kao autokrati. Na pr. u Velikoj Graduši (Banija) jedna mi se siromašna žena tužila da predsjednik NOO-a šalje na kiriju samo one seljake, s kojima ima ličnih računa, bez ikakvog obzira na pravednost takvog

postupka, dok posve otvoreno protežira druge: ima jedna bogata kuća koja nije ni jedanput dala konje i kola za kiriju. Daljnji izvidi, što sam ih poduzeo iz znatiželje potvrdili su mi ispravnost tih tužbi. Interesantan je također način ubjeđivanja neposlušnih kurira: »Ako ne ideš sada odmah za vodiča, poslat ću te u brigadu«, koji se provodi u Vrtlinskoj (Čazma) i Kotarevu (Banija). Bez obzira na pasivnost seoskih vodiča i na čudnovate metode ubjeđivanja, takav sistem baš ne pogoduje propagandi za NOV-u.

Mnogo puta samovolja u vršenju odborničkih funkcija potječe od činjenice da NOO se oslanja na silu, koju smatra jačom od naroda, na vojsku. Mnoge jedinice NOV-e još se drže stare prakse, da su NOO-i tek njihovi pomoćnici. Vršeci pritisak na birače za vrijeme izbora, vojne jedinice provode u NOO-e lica, koja su im poćudna, ako se čak ne radi o rođacima pojedinih boraca.

U aktivnosti seoskih NOO-a ispoljuje se opće poznata psihološka činjenica da seljak, koji se nije na duže vrijeme micao iz svog rodnog kraja, pokazuje malo smisla za interese, koji premašuju okvir njegovog svagdanjeg života. Zato je trom i nepokretan u prosuđivanju takvih interesa i u pružanju svoje saradnje da se oni mogu ostvariti. Predugo bi me zavelo kad bi htio opisati svagdanje rasprave prilikom traženja vodiča ili kola i razne peripetije s vodičima. Svakako je činjenica da legitimacija ZAVNOH-a drugarice Zastavniković¹⁴ predstavljala je vrlo relativnu vrijednost sjeverno od Save i istočno od Une, mnogo manju od propusnice Kotarskog NOO-a Čazma, što smo je morali nabaviti da izbjegnemo barem djelomično neprastanim raspravama i gubicima vremena.

Gubitak vremena ima koji puta i žalosnih posljedica. Komandir straže u Samarici (Čazma) pričao nam je ovaj slučaj. U toku jedne borbe dovezli su mu na stražu dva teška ranjenika da ih otpremi napred u bolnicu u Podgariću i on je hitno zatražio kola od NOO-a. Unatoč urgiranju prošla su tri sata prije nego što su stigla kola. Oba ranjenika su umrla 1 sat prije nego što su stigla do odredišta. Najtragičnije u čitavom slučaju zvuče izjave liječnika da bi obojica bila bezuvjetno spašena da su za života stigli u bolnicu.

Ponekad događa se i to da se NOO-i ne obaziru mnogo na važne propise. Unatoč toga što je ukinuta služba šumara, NOO u Vrtlinskoj (Čazma) namjestio je nekog gimnazijalca kao šumara. Ovaj je izdao naredbu da svaka obitelj, kojoj trebaju drva, može ih dobiti samo u slučaju ako za svakog svog člana donese 5 kg žira. A kako je ovaj ljetos vrlo slabo urodio, narod se nalazi u neprilici kako da udovolji tom nalogu.

¹⁴ Marica

III. Promet robe

Jedan važan problem, koji danas muči našu ekonomiju, pitanje je prometa robe i veza između jugozapadnih pasivnih i sjeveroistočnih bogatih krajeva preko Posavine. Sada je organizacija prometa povjerena mjesnim NOO-ima. Koliko sam imao prilike čuti i vidjeti, ta organizacija vrši se dosta površno. Tako se koncem novembra dogodio ovaj slučaj. Transport od 35 kola žita za pasivne krajeve krenuo je iz bjelovarskog okruga na jug. Veza nije htjela nikako da funkcionira. A to nije ni čudo, jer u razdoblju mladog vina odbornici po selima, ako već nisu posve, a ono su djelomično pijani kroz čitav dan, kako sam to više puta ustanovio »de visu«.¹⁵ Izgubilo se mnogo vremena, a najviše u jednom selu, gdje su kola morala čekati 24 sata da im pijani predsjednik pribavi vezu za daljnji put. Neprijateljska špijunaža dojavila je to kamo treba i neprijatelj je pojačao straže na željezničkoj pruzi Bjelovar-Križevci, koju je trebalo preći, tako da su se kola morala probijati pod puščanom vatrom i pukim slučajem su u galopu spasila svoj teret. Pored ovog slučaja čuo sam neke glasine o nekom većem transportu goveda, koji je netragom nestao, ali nisam bio u stanju da doznam potankosti.

Meni se čini da u normalnim prilikama, kada nema ofenzivnih koncentracija neprijateljskih snaga, zadovoljavajuća ekonomska veza i redoviti promet može se osigurati jedino putem vojničkih pozadinskih ustanova, t.j. putem relejnih stanica. Jedino tako je moguće da dođe do potpunog izražaja saznanje o ogromnoj važnosti prometne službe između sjevera i juga i sigurnost da će taj osjećaj odgovornosti potaknuti na održavanje svih mjera opreznosti, prije nego potrebnih da se opasnosti prelaza preko neoslobođenog teritorija, preko cesta i željezničkih pruga, kontroliranih od neprijatelja i preko rijeka svedu na minimum i da se prebacivanja osobite važnosti vrše pod pokrićem vojnih jedinica.

Otočac, 23. decembra 1943.

Dr Oleg Mandić, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NV-7/539

¹⁵ »Po viđenju«.

1943, prosinac 23.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana oko Zagreba, Varaždina, Siska i Kutine

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 357

(po podatcima primljenim 23. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Zagreba:

Utvrđeno je jače prikupljanje partizana¹ (navodno 3000 — 4000) oko samog Samobora sa namjerom da napadnu Samobor i dignu u zrak most preko r. Save kod Podsuseda.

Noću 20/21. XII. (00.10) part, napali gradsku mitnicu na Radničkoj cesti. Napadaj odbili redarstvenici bez gubitaka.

Noću 22/23. XII. part.² napali njemačk. oruž. posadu u s. Lug (3 km s. od Samobora). Pojediniosti nedostaju.

Podr. Varaždina:

21. XII. utvrđeno je jače prikupljanje part, prema Lepoglavi. Do borbe je došlo kod s. Sestranec (1 km j.z. od Lepoglave). Ishod još nepoznat.

Podr. Siska:

17. XII. prilikom pretresa s. Letovanić (13 km z.s.z. od Siska) seljaci pobjegli u šumu. 1 part, ubijen. Plien: 1 puška i 27 naboja. U selu komunistički nadpisi.

Podr. Kutine:

20. XII. u borbi kod s. Mađurić (12 km i. od Kutine) vlastiti gubitci iznose: 2 mrtva i 2 nestala. Neprijateljski nepoznati.

³

¹ Odnosi se na Omladinsku NO brigadu »Joža Vlahović« i Zumberačko-pokupski NOP odred, vidi: Dok. br. 194.

² Isto.

³ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

DOGODAJI NA PRUGAMA:

Na pruzi Zagreb-Karlovac 22. XII. između ž.p. Leskovac i Horvati naletio vojni vlak na minu.⁴ 3 kola oštećena. Žrtava nema.

⁵

M.P.⁶

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast.pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Elblinger)
Elblinger,⁷ v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751

1943, prosinac 24.

Dugo Selo

Izveštaj Kotarske oblasti Dugo Selo Velikoj župi Prigorje i njenim kotarskim oblastima o vješanju talaca od strane Nijemaca zbog miniranja željezničke pruge kod Prečeca

KOTARSKA OBLAST DUGO SELO

T.broj: 584/1943.

Dugo Selo, dne 24.XII.1943.god.

Predmet: Kalšin Stjepan iz Trebovca i drug.
taoci obješeni.—

ZAPOVJEDNIŠTVO P.T.S. na ruke glavaru odjela I-C

Zagreb.

VELIKA ŽUPA PRIGORJE
Ministarstvu unutarnjih poslova, drž. povjereniku
za sigurnost želj. prometa

ZAGREB.

Zagreb.

⁴ Miniranje je izvršio Drugi diverzantski bataljon Inženjerijskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁵ Kao bilj. 3.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

⁷ Oton

Redarstvenoj oblasti, pol. odsjek
Njemačko mjestno zapovjedništvo,
vanjski ured

Zagreb.
N. Gradiška.

Savezno sa ovdašnjim izvješćem od 10. ov. mj. broj gornji izvješćuje se, da su za miniranje željezničke pruge kod sela Prečeca na dan 10. prosinca 1943. u 07,45 sati kao taoci na licu mjesta obješeni od Njemačke vojske iz Kutine i to: Pavišić Josip, sin Milin i Milke rodene Jajčer, rođen 1924 godine u Dolnjem Šarampovu, občina Ivanić grad, kotara Čazma, Škrinjar Đuro, sin Škrinjar Marije rođen 1920. u Krapinskim Toplicama, občina ista, kotar Krapina i Kolšin Stjepan sin Stjepana i Kate rodene Maršicar iz Trebovca, občina Posavski Bregi, kotara Dugo Selo, koji su potonja dvojica bili nastanjeni u selu Donjem Šarampovu, gdje su po Njemačkoj vojsci uhićeni kao taoci i nalazili se u logoru u Kutini odakle su dovedeni u Prečec i obješeni 10. prosinca 1943. oko 16 sati. Pavišić Josip i Kolšin Stjepan jesu po rodbini pokapani, dočim Škrinjar Đuro nalazi se još obješen, pošto nema nikakove rodbine u blizini, to se o njegovom pogrebu nitko ne stara.

Obćinskom poglavarstvu u Pos. Bregima izdan je nalog da se pobrinu za pokop Iješine Škrinjara.—

ZA DOM SPREMNI!

Kotarski predstojnik:
(Poljac¹)

Kotarskoj oblasti 1 — 5

Na znanje. —

Za dom spremni!

Kotarski predstojnik:
(Poljac)
Poljac, v.r.

Uzeto na znanje
a.a.
26. XII 43.

.....⁴ v.r.

M.P.³

M.P.²

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, Inv. br. 26638.

¹ Leopold

² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Kotarska oblast Dugo Selo

³ Zaprimni pečat Kotarske oblasti Velika Gorica, br. 1189, od 24. XII. 1943. godine.

⁴ Potpis nečitak.

1943, prosinac 25.

Izveštaj Agitpropa Okružnoga komiteta KPH Bjelovar Oblasnome komitetu KPH Zagreb o održavanju nižih partijskih kurseva i njihovim rezultatima

Agitprop O.K.K.P.H. Bjelovar
25. XII 1943

Oblasnom komitetu za zagrebačku oblast

Dragi drugovi!

Šaljemo vam izvještaj i naše primjedbe i zapažanja u vezi sa nižim partijskim kursom koji su do sada kod nas održani tri puta,

prvi je održan od	20 X do 3 XI o.g.	
drugi”	” ” 13 XI do 27 XI o.g.	
treći ”	” ” 13 XII do 23 XII o.g.	
na prvom kursu	je bilo 13 drugova	
” drugom	” ” 12 ”	(jedna drugarica i 7 drugova iz vojske)
” drugom	” ” 14 ”	(dvije drugarice, 3 druga iz vojske)
U k u p n o	39 ”	(3 drugarice i 10 drugova iz vojske)

socialni i nacionalni sastav:

radnici, seljaci, obrtnici, i intelektualci

9 29 1

Hrvati, Srbi, Ostali.

28 10 1

spolni sastav:

drugovi, drugarice.

36 3

Zapažanja: prvi je kurs bio dobar, jer su uglavnom bili naši najbolji kadrovi. Drugi kurs je ispao najslabije jer nije bila posvećena dovoljna pažnja izboru drugova. Treći kurs je bio dobar po izboru, ali je bila posvećena premala pažnja radu partijske ćelije unutar kursa.

Sami drugovi se tuže na preopterećenost sa materijalom, koji se mora proučiti. Međutim sam materijal nije preopsežan nego drugovi nisu navikli na učenje i ne znaju učiti.

Drugove smo podijelili u grupe po tri-četiri koji zajedno uče sa jednim rukovodiocem. Međutim i taj način nije dovoljan ako se ne vrši puna pomoć i kontrola, no to je na žalost često puta onemogućeno jer sam zapriječen po kojem drugom radu pa moram drugove ostaviti same. Nije dakako potrebno da se bude čitav dan sa drugovima jer je cilj da oni sami uče, ali je svakako potrebno da se bude više sa njima, jer su naši drugovi još jako mladi partijci.

Uči se poprečno 8 — 9 sati dnevno. Samo predavanje traje sat, sat i pol.

Predavanja se mogu savladati onako kako je u programu predviđeno, samo je za nas poteškoća sa predavanjem pod 9 (JNOF) koje dijelimo tako da u jednom danu prelazimo NOO, ZAVNOH, i AVNOJ, a drugi dan SKOJ, USAOH i AFŽ. Međutim mi ćemo na slijedećem kursu posvetiti čitav dan SKOJ-u i USAOH-e jer baš kod nas postoje nezdravi odnosi i između partije i SKOJ-e jer sami članovi partije iako bi htjeli da rukovode radom Skoja oni to ne mogu jer neznaju uopće ni šta je Skoj. U jednom danu, u vezi sa AFŽ ne može se ta tema dovoljno obraditi. Kako nam je zadnji kurs po programu trajao 11 dana, kako smo predvidili, držim da neće mnogo štetiti da se za još jedan dan produži a koristiti će mnogo.

Drugi kurs je trajao zato duže jer su kursisti bili na partijskom savjetovanju.

Rezultati:

nisu potpuno zadovoljavajući, pojedinci su nemarni, a neki opet smatraju, da već sve znaju. Većina drugova i drugarica marljivi su i traže znanje. Zadnji kurs je pokazao da ni dobar izbor onih kojima je najpotrebniji kurs, ni volja za učenjem ne pomažu ako se pred drugove ne postavlja učenje na kursu kao partijski zadatak i to preko ćelije koja se formira unutar kursa. Njihov sekretar mora da vodi brigu i o učenju, a oni moraju na vlastitim sastancima da rješavaju pitanja učenja.

Ćelija je bila formirana na svakom kursu, ali kako je već spomenuto, treba i toj ćeliji posvetiti više vremena i dolaziti na njene sastanke. To je cilj koji se malo teže ostvaruje zbog raznih drugih poslova koji se moraju istovremeno savladavati.

To bi bila sva zapažanja koja smo mi do sada stekli na kursevima.

Slijedeći naš kurs započeti će 29 ili 30 XII.

Uz drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Zvonko¹, v.r.

² P.S. Šaljemo vam do sada izašle brojeve »Narodnog Glasa«, glasila Okruž. N.O.O.-a Bjelovar. Od sada ćemo redovito slati sav materijal koji ćemo izraditi u dva primjerka.

SF - SN.

Zvonko, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-56/32

185

1943, prosinac 25.

Izveštaj Političkoga odsjeka Komande žumberačkoga područja Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o radu za vrijeme od 10. do 25. prosinca 1943. godine

Komanda Žumberačkog Područja
POLITIČKI ODSJEK
dne 25. XII. 1943.

Predmet: Izveštaj o radu Političkog odsjeka
za vrijeme od 10.XII. do 25.XII. 1943.

1. GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE
2. ŠTABU ŽUMBERAČKO POSAVSKOG SEKTORA

Na našem sektoru opaža se u posljednje vrijeme polagano popravljanje političke situacije. Posljedice prošle ofenzive¹ još se osjećaju, narod stoji pod utiskom neprijateljskih prijetnja, a petokolonaški elementi i panikeri iskorišćuju svaki pojedini slučaj. Međutim za razliku od stanja neposredno iza (kao i za vrijeme) ofenziva,

¹ Franjo Zajšek
² Dopisano rukom.

¹ O neprijateljskoj ofenzivi vidi: Dok. br. 24 i Građa SZH, knj. VI, dok. br. 201.

današnje stanje pokazuje s jedne strane uzmicanje petokolonaša, dok se s druge strane zahvaljujući prisustvu naše vojske, objašnjavanju političkih prilika kao i pod utjecajem opće političke situacije, narod se polagano pribire, vraća mu se pouzdanje te ima izgleda da će se, pravilnim i pojačanim političkim radom, uspjeti izbrisati sve nepovoljne posljedice prošle neprijateljske ofenzive.

Poziv upućen onima koji su otišli u neprijateljsku vojsku, nije do datog roka prihvaćen niti su se u značajnijem broju, povratili na oslobođeni teritorij oni koji su za vrijeme prošle ofenzive prešli u redove neprijatelja. Međutim prema podacima kojima raspolažemo izgleda da među njima postoji veće raspoloženje za povratak nego bi se to po broju onih koji su se povratili, moglo činiti.

Mobilizacija se nastavlja. U općinama Sošice i Kalje uglavnom je i provedena. Međutim ne može se reći da je u tom pogledu bilo velikog uspjeha kada se gleda sa gledišta dobrovoljnog prijavljivanja. U većini slučajeva trebalo se je poslužiti stražarnim predvedenjem. Do sada je bilo nekoliko slučajeva i dezertiranja novomobiliziranih.

Obavještajna služba počela je sa radom. Komanda je dobila svog obavještajca koji je počeo sa formiranjem obavještajne službe. Rezultati će se vidjeti iz njegovog izvještaja.

Suradnja sa civilnim vlastima nije bila uska, a u nekoliko mahova došlo je do neslaganja. Međutim to razilaženje nije bilo na političkoj bazi nego na nepravilnom organiziranju poslova povodom kojih je došlo do nesporazuma.

U svrhu da se stvori što tješnja saradnja između vojnih i civilnih vlasti i da se ti odnosi postave na zdrave i pravilne osnove, stupilo se je u bliži dodir sa predstavnicima civilne vlasti te su određeni načini saradnje.

Politički rad u vojsci odvija se i dalje neprekidno. Sastanci se održavaju redovito i bez zastoja.

Pokazuje se potreba saradnje sa masovnim organizacijama koje saradnje do sada nije bilo. Taj nedostatak ima se u vidu i njegovom uklanjanju prići će se odmah.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

jjj p2

Pomoćnik komandanta:
Momčilović Matija, v.r.

Original, strojopis

Sign. AVII, Fond NOB, kut. 1780, f. 2, dok. br. 30.

**² Okrugli pečat: Komanda vojnoga područja
Žumberak**

1943, prosinac 25.

Dopis Odsjeka za vojne vlasti u pozadini GŠ NOV i PO Hrvatske Štabu Žumberačko-posavskoga sektora s uputama za organizaciju i rad komandi područja i komandi mjesta te slanje izvještaja

Odsjek za vojne vlasti u pozadini
Glavnog Štaba NOV i PO Hrvatske
Broj: 269
25. XII. 1943.

Štabu Žumberačko-Posavskog sektora

Primili smo vaš dopis br. 41 od 16. XII. 1943. kao i izvještaj o organizaciji i radu komandi područja i komandi mjesta na vašem sektoru. Iz izvještaja i dopisa vidi se da ste vi pravilno shvatili važnost i značaj organizacije vojne pozadine, ali uslijed nemanja potrebnih direktiva i naredaba, do sada izdanih, po tom pitanju, to mi stavljamo svoje primjedbe, kako bi vi mogli u buduće po tom pitanju slati izvještaje.

1. Organizaciono pitanje.

a) Da bi vaš štab mogao pravilno da rukovodi radom vojne pozadine potrebno je da vi pri vašem štabu postavite jednoga druga koji će imati samo zadatak da se brine o radu vojne pozadine. Nas izvijestite ko je taj drug kao i njegove karakteristike.

b) Svaka komanda područja ima komandanta, pomoćnika i zamjenika komandanta koje postavlja Glavni štab na naš prijedlog, a kod vas vi sami s tim da ovaj odsjek obavjestite ko su i kakvi su ti drugovi.

c) Ostalo osoblje kod komande područja sačinjavaju slijedeća lica: 1. šef tehničkog odsjeka koji se stara o radionicama (osim krojačkih, mesarskih i šusterskih o kojima se stara zamj. komandanta), gradnjama (nadzemnim i podzemnim), cestama itd. Njemu treba staviti na raspoloženje potreban broj stručnog osoblja. Ova lica postavljat ćete vi u sporazumu sa Tehničkim odsjekom Glavnog štaba. Pri područjima se postavljaju i referenti za vezu koji su odgovorni za rad telefona, i pošta. Ako je na vašem teritoriju potreban takav, postaviti ćete ga u sporazumu sa Sekcijom za vezu Glavnog

Štaba. Sanitetski odsjek sa šefom Sanitetskog odsjeka koga postavljate vi u sporazumu sa Glavnim Sanitetom Hrvatske koji isto šalje uputstva. Ovdje je važno napomenuti da cjelokupni rad Sanitetskog Odsjeka u pogledu vojno-političkom i ekonomskom rukovodi komanda područja, a Sanitetski odsjek samo u stručno medicinskom pogledu (naknadno ćete primiti uputstva o radu sanitetskog odsjeka Glavnog Štaba). 4. Sudski istražitelj (islednik) /a ne sudski odsjek/ koga postavljate vi s tim da obavjestite Vojno-sudski odsjek GŠH. 5. Ekonomski odsjek kojim rukovodi zamjenik komandanta područja sa potrebnim brojem pomoćnog osoblja (intendanti, rukovaoc slagališta, magacineri, već prema potrebi) a to pomoćno osoblje postavlja komanda područja. 6. Politički odsjek kojim rukovodi pomoćnik komandanta. U tom odsjeku može uz pomoćnika komandanta raditi i više drugova tj. prema stvarnim potrebama, da bi se rad sa partizanskim stražama i u narodu mogao na vrijeme i pravilno rješavati. Tu postoji i vojnički i politički instruktor partizanskih straža. Vojnički instruktor vodi računa o vojničkom radu, a politički instruktor o političkom radu partizanske straže. Ove druge postavlja sama komanda područja. Mobilni oficir koji se stara o tehničkom poslu pri mobilizaciji a koga također postavlja komanda područja s tim da vas obavijesti o tom a da nama dostavi karakteristike tih drugova. To je organizacija komande područja. Ovdje navodimo i to da pri komandi područja ne postoji nikakvi obavještajni odsjek, jer je obavještajna služba organizirana nevezano sa komandom područja. Komanda područja o istoj ne vodi računa niti za nju odgovara. Obavještajna služba doduše daje podatke komandi područja koji pomažu pomoćnika komandanta da uspješnije vodi borbu protiv pete kolone.

d) Komande mjesta. Svaka komanda mjesta ima komandanta, pomoćnika i zamjenika komandanta koji imaju slične dužnosti kao i komanda područja, samo na teritoriju koji obuhvata komanda mjesta, ali s tom razlikom što kod komanda mjesta nema nekih odsjeka kao kod komande područja, jer joj u većini slučajeva nisu potrebni. Osoblje komande mjesta postavlja komanda područja s tim da vas obavijesti kao i nas i da nam dostavi karakteristike drugova koji su na dužnosti u komandama mjesta.

e) Čete partizanskih straža. Prema našem dopisu br. 228 do 30.XI. partizanske straže formirane su u čete sa svojim komandim kadrom i te čete partizanskih straža su organi komande područja kojima ona rukuje preko komanda mjesta indirektno ukoliko postoje komande mjesta ili direktno ukoliko ne postoje komande mjesta. Komandni kadar u četama partizanskim stražama postavlja komanda područja.

2. **Pitanje izvještaja.** Komande područja slat će nama izvještaje preko vas, odnosno preko druga pri vašem štabu koji je odgovoran za rad u komandi područja. Nama će se slati oni izvještaji koje same komande područja napišu s tim da vi odnosno odgovorni drug pri vašem štabu stavi svoje mišljenje o nedostacima u radu i novim prijedlozima ili učinjenim potezima za poboljšanje rada vojnih vlasti u pozadini. Izvještaj treba pisati prema priloženom dopisu i po dotičnim tačkama. Pored toga što će u tom izvještaju biti obuhvaćen i vojnički i politički rad sa partizanskim stražama, vojnički, kao i politički instruktori podnositi će detaljniji izvještaj o radu tih straža kako to u priloženom dopisu stoji. Izvještaj o cjelokupnom radu komande područja potpisuje komandant i pomoćnik komandanta područja, a izvještaj o političkom i vojničkom radu partizanskih straža (prema priloženom dopisu) pišu vojnički i politički instruktor, a potpisuje uz njih komandant.

Izvještaj o radu komande područja koji potpisuje komandant i pomoćnik komandanta treba da obuhvati cjelokupni rad komande područja. Ovdje treba napomenuti da u tom izvještaju treba obuhvatiti općenito rad i nedostatke i za tehnički, sanitetski, ekonomski i druge odsjeke, kao i rad vojnog suda i islednika, dok detaljne izvještaje o radu tih odsjeka podnose šefovi odsjeka dotičnim odsjecima Glavnog Štaba. Uputstva kako oni treba da šalju te izvještaje dobit će od dotičnih odsjeka u najskorije vrijeme. Prema tome izvještaj koji ste vi poslali nije onakav kakav treba da bude.

U radu komandi područja treba naročitu pažnju posvetiti pomoćniku komandanta kao i političkom odsjeku kojim on rukovodi, jer je taj posao u današnjim prilikama najvažniji.

3. Što se tiče odsjeka za vojne vlasti u pozadini, kao i šefa istoga, on za sada još nije potreban (s obzirom na mali broj komandi područja). Potreban je pri vašem štabu samo jedan drug koji će se starati o radu komandi područja i ako je taj drug Balaš Boris, onda ga vi možete zvanično vašom naredbom postaviti za odgovornog druga po toj dužnosti, a nama poslati kopiju te naredbe na uvid. Ovo je tako zbog toga, jer će ovaj odsjek sam preko vas odnosno preko dotičnog druga pri vašem štabu rukovoditi radom komandi područja na vašem sektoru. Kad na vašem sektoru bude više područja, onda ćemo pristupiti organizaciji sličnoj kao u Slavoniji ili pri štabu II. Operativne Zone.

Ovdje smo vam dali odgovor na sva postavljena pitanja koja vam dosada nisu bila jasna. Prilažemo vam naredbe Vrhovnog štaba i Glavnog štaba o organizaciji vojne pozadine da se sa istim upozna odgovorni drug. Dotičan drug odgovoran je vama za ispravan rad komandi područja, a preko vas ovom odsjeku. Što se tiče

naredbe Vrhovnog Štaba mi smo u nekim stvarima od nje odstupili (na primjer pravo postavljanja, formiranja partizanskih straža u čete partizanske straže itd.), ali je ona u suštini ostala ista. Razvitak vojnih vlasti u pozadini zahtjevao je ove izmjene. Dakle ipak se treba pridržavati pored naredbe Vrhovnog Štaba uputstava koje šalje ovaj odsjek.

Iz vašeg dopisa vidimo da ste u potpunosti shvatili značaj naše pozadine. Potrebno je da u buduće posvetite maksimum pažnje sređivanju i uzdizanju naših vojnih vlasti u pozadini, jer je to pitanje koje spada među najvažnija pitanja današnjice. Naročito je važno posvetiti pažnje kvalitetu kadra i uzdizanje tog kadra u pozadinskim vojnim vlastima uopće. Brojno stanje i naoružanje kao i nacionalni i socijalni sastav koji ste nam poslali dobar je i u buduće treba ga ovako slati.

Izvještaje šalžite redovito svaki mjesec tako da ih mi dobijemo oko prvog u mjesecu.

Izvestite nas da li ste primili naše dopise br. 267 od 22. XII., br. 255 od 17. XII., br. 247 od 10. XII., br. 240 od 6. XII., br. 231 od 2. XII., br. si. od 1. XII. i br. 228 od 30. XI. 1943.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Prilog 3

v-d- šefa odsjeka, kapetan:

..... J.¹ Krajačić, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 127, f. 4, dok. br. 11

187

1943, prosinac 26.

Otočac

Izvještaj Marice Zastavniković, člana Glavnoga odbora AFŽ Hrvatske, Glavnome odboru o raspoloženju naroda prema NOP-u i aktivnosti žena u bjelovarskome okrugu

IZVJEŠTAJ

o mom radu i mojim opažanjima za vrijeme mog boravka u bjelovarskom okrugu i na putu ovamo.

Odmah nakon mog dolaska u bjelovarski O.K. dali su mi drugovi nalog da priprelim kurs AFŽ-a. Spremila sam materijal prema

' Josip

programu koji je sastavio Glavni odbor AFŽ-a i održala kurs. Kurs je trajao 10 dana i imao vrlo dobar rezultat. Žene su jako bistre, dobro shvaćaju i pokazuju mnogo interesa za sve što se odnosi na NOB.

Isti dan kada je kurs dovršen poslali su me drugovi u Koprivnicu, da govorim na mitingu koji je sazvaio AFŽ za žene Koprivnice. Bilo je oko 200 žena. Loše vrijeme je krivo da nije došlo više njih. Poslije mitinga razvila se živa diskusija. Žene su pitale kako stoji sa moralom u našoj vojsci. One sada prvi puta vide žene borce pa im je to čudno i zanima ih život tih naših žena boraca. Neprijateljska propaganda širila je glasine, kako je skoro svaka druga žena u partizanima u drugom stanju. Isto ih zanima pitanje vjere. Hoće li crkve ostati otvorene, hoće li djeca u školama učiti vjeronauk i hoće li se prije obuke u školama moliti.

U Koprivnici sam ostala 10 dana. Radila sam sa NOO-om koji je bio vrlo potreban pomoći, a osim toga održavala sam dnevno sastanke sa ženama i govorila im o našoj NOB. Na te su sastanke dolazili i omladinci pa i neki građani koprivnički. Prvenstveno su pitali da li smo mi svi komunisti i bezvjerci. . . Svako veće odlazila sam u koje obližnje selo, jer su me žene dolazile zvati. Na te seoske sastanke dolazilo je mnogo muškaraca koji se u glavnom zanimaju pitanjem »što će biti sa privatnim posjedima i kako će se zemlja razdijeliti«. Vrlo su zadovoljni našim stanovištem. Mobilizacija također je teško i važno pitanje /još nije bila izašla naredba o mobilizaciji pa se ista provadala na bazi dobrovoljnog ulaska u vojsku/.

Nekoja sam sela specijalno zapamtila. Tako: **Budrovac**. To se selo organiziralo i brani mladeži ulazak u našu vojsku. Neće da primaju partizane na konak — jer ih se boji — a ne voli da dolaze terenski radnici u selo da ih ne kompromitiraju. Jednom je bačena bomba u jednu kuću u kojoj su spavali naši drugovi. **Kloštar Podravski**. Raspoloženje čekanja. Žene se donekle interesiraju ali neće da osnuju odbor, da se ne kompromitiraju. Boje se »kazana«. Također jedna neprijateljska propaganda, koja straši ljude sa jednoličnom kazanskom ishranom, a toga se Podravci boje. **Virje**. Vrlo težak teren. NOO postavljen ali ne valja. Našla sam cijeli odbor u jednoj birtiji kod kartanja za vino. Ne shvaćaju uopće što imadu raditi. Izdaju propusnice za odlazak u neprijat. baze. Hrane za vojsku daju, ali samo ako se sabiranje provodi tajno, da nitko ne dozna tko je šta dao. /To je nov još neobrađen teren koji je najbliže neprijat. bazi — Đurđevac/. **Miholjanec**. Sve u najstrožoj konspiraciji. **Molve**. Osnovan NOO ali ženama ne daju raditi jer politika nije za žene. Same žene potpuno su pasivne. Oni svi vjeruju da će se ustaše vratiti pa se neće da komprimiraju s nama, jer misle da će ih ustaše pošte-

diti ako se dokaže da nisu imali veza s nama. Hranu općenito nisu nigdje spremili. Kada su bombardovana sela Hampovice i Rakitnica gdje su neke kuće izgorile, pošla sam odmah onamo i zatekla sam sav narod oko kopanja jama za spremanje masti i rublja. Hranu sada izvoze u vinograde i spremaju u klijetima. Rekli su mi, da nisu ranije ništa spremali, jer su vjerovali, da im ustaše neće učiniti ništa na žao. Sada se strašno boje. Najviše se boje dolaska »Kozaka«. »To je Crvena Armija, za koju se bore partizani a koja je s nama« veli ustaška propaganda. Ti Kozaci svaki čas su u kojem drugom kraju, uništavaju i pljačkaju. Ja nisam vjerovala u postojanje tih četa dok ih nisam sama vidjela.

Ako dođeš u koje selo, ljudi te primaju i pogoste ali su sretni kada odeš, jer se boje, da se kompromitiraju. Ako slučajno neprijatelj dođe u selo, kada je u njemu koji naš terenski radnik, to njega najprije spasavaju samo da selo radi njega ne strada. Narod je u tim krajevima pristaša HSS-a i vrlo mnogo pitaju za Mačeka. Tu treba mnogo raditi i to uporno, da se ljude dovede do spoznaje da je Maček kriv i da ga oni sami osude.

U vojsku neće da idu. Vele »mobilizirajete nas sve pa ćemo ići, zašto da jedan služi a drugi ne«. A prisilna mobilizacija u Ludbregu i Carevdaru dala je vrlo loše rezultate.

Po nalogu O.K. održali smo sastanke sa željezničarima u Koprivnici kojih ima oko 600. Oni su dolazili na sastanke, slušali što im se govorilo, a rezultat svega nastojanja bio je da se njih 15 javilo u vojsku. Od činovnika i namještenika nitko nije došao da se javi na rad osim profesora i učitelja. Svi imadu zalihe hrane a vjeruju uz to da će se ustaše vratiti. Događalo se isprva, da su se izdavale propusnice za odlazak u neprijateljska uporišta. To je njima sasvim razumljivo. Jedna učiteljica morala je ići u Zagreb, jer nema zimskog odijela a osim toga je redovito i prije odlazila svakih 14 dana onamo, drugog nekog građanina boli oko — mora ići doktoru, jedan činovnik ide u Zagreb da mu isplate »zimsku pomoć« koju su u drugim gradovima primili činovnici. Isprva su se izdavale takove propusnice ali je to vrlo energično obustavljeno u samoj Koprivnici. Naišla sam na odbornika NOO-a iz đurđevačkog kotara, koji se vraćao u svoje selo kroz Đurđevac. S njime se vozila jedna žena, koja je iz Đurđevca putovala u Koprivnicu sa ustaškom legitimacijom a da ju putem nije nitko legitimirao. U Virju je ista žena dobila propusnicu od komandira odreda da može slobodno putovati u Zagreb. Propusnice se izdaju bez žiga, pa ih svatko može napisati rukom ili strojem, a straže sve uvažuju.

U selu Vrtlinska i Pobjenik /Moslavina/ seljaci nisu zadovoljni sa NOO. Ljudi dolaze pitati kako će biti sa zemljom. U Čazmi bio je

isti slučaj. Vele da im se krivo tumači »zemlja seljaku«. Neki terenci vele, da poslije rata neće biti granica između posjeda a to bolno djeluje na tamošnje seljake. Sva zemlja pripada svakome. U Vrtlinskoj tražili su seljaci da se postave partizanske straže u selo, jer »da su partizani dužni čuvati selo od neprijatelja«. Kada sam ih pitala koliko je vojnika dalo to selo ispostavilo se da je 5 njih otišlo u pozadinsku službu. U tom kraju mnogo odlaze u neprijateljske baze. Žene ne mogu biti bez germe, muškarci bez papirića i raznog alata, a neki ljudi onda odlaze i nabavljaju te stvari u Križu, Ivanić Gradu ili Kutini. Naišla sam na jednog terenskog radnika koji je išao u Bjelovar da donese nekoj ženi petroleum. Upozorila sam ga što čini a žena se jako razljutila na mene, jer »bez petroleuma se ne može biti, to valjda i sami uvidate«. Rekla sam joj da smo mi već drugu zimu bez petroleja a ona veli »pa vi ste navikli«. U Vrtlinskoj su nam pričali da primaju drvo besplatno, što im je vrlo drago. Ali razdiobu drva provodi neki šumar, koji traži od svake glave 1 litru žira. Rekla sam ljudima da taj slučaj jave NOO-u a oni kažu da odbor to vrlo dobro zna. Isti taj odbor upotrebljava kurire u svoje privatne svrhe, a ako koji neće da ide, onda mu se prijete da će ga strpati u brigadu. U selu Slavinju zatvoreno je po ustašama 40 žena, koje su odlazile u Kostajnicu sa živežnim namirnicama za trg. Sada ustaše dolaze u to selo jer znadu da u njemu ima hrane. Ljudi govore o ustašama kao o »hrvatskoj vojsci«. Tamo sam ljudima tumačila da žene i omladina preko 18 g. ima pravo glasa — oni vele da to još nisu točno znali tek su čuli za to. Jedna još mlada žena pred svima je govorila, da to ne valja, jer da tako rade komunisti. Jedan joj je mladić tumačio kako je to ispravno da svi mogu glasati a ona veli »zato nam ide tako zlo, jer ovaki komunisti kao ti žive u našem selu«.

U **Čadavici** /Bosna/ sakupio se odmah cijeli odbor kada smo mi došli. Molili su da im rastumačim neka pitanja. Predsjednik odbora pitao me povjerljivo, zašto se ne smije zlo govoriti o kralju Petru. Njemu su zabranili da o njemu govori narodu. Bili su sretni kada su čuli, kako mi mislimo o izbjegličkoj vladi i kralju Petru. Upravo su oduševljeni, samo neka nova Jugoslavija bude drugačija od stare.

U Katerima držala sam miting. I tu je najveća briga radi eventualnog povratka kralja Petra koga svi osuđuju. Ljudi su čuli za novu vladu, ali govore, da će Englezi koji su prijatelji kralja Petra njega vratiti natrag na prijestolje.

Na novo oslobođenom teritoriju ima mnogo slabosti, a to je zato, što je teritorij ogroman, ljudi svi [su] zajedno u nekim rodbinskim ili kumovskim odnosima. Ima malo dobrih terenskih radnika. Svi oni na brzu ruku osposobljeni politički radnici čine pogrešaka

jer ne mogu u kratko vrijeme steći dovoljno znanja, a tamo narod mnogo traži i pita. Pošta stizava sa velikim zakašnjenjem, a mnogo se pošte i izgubi pa tumačenja političkih pitanja dolaze u taj okrug kasnije nego u druge okruge.

Vrlo malo pažnje posvećuje se ženama kod vojske. O tim ženama borcima imadu ljudi vrlo loše mišljenje i ne gledaju ih rado. Mi smo pozvale na naš kurs neke drugarice iz vojske i one su došle i bile vrlo sretne da su toliko toga naučile, što će moći prenijeti na ostale drugarice u odredima.

U okrugu bjelovarskom bila sam u svemu mjesec dana. Za put tamo trebala sam 12 dana a za natrag 21 dan radi neprestanog ko-mešanja neprijateljske vojske.

Otočac 26. XII 1943.

S.F. S.N.

Marica Zastavniković, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, AFŽ-1/61

188

1943, prosinac 27.

Izještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u prosincu 1943. godine

KOTARSKI KOMITET K.P.H.

K R A P I N A

27-XII-1943.

DRUGARSKOM OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.
KRAPINA

IZVJEŠTAJ

Dragi drugovi!

1/ Politička situacija:

Raspoloženje naroda u našem kotaru prema okupatoru i njegovim slugama je u punoj mjeri neprijateljsko iako nije borbeno izraženo.

Kako je poznato, u našem kotaru nalaze se velika uporišta bande, koja svakodnevno krstari po selima, vršeći teror nad narodom i pljačku narodne imovine. Međutim banda sa svojim terorom i pljačkom nije postigla svoj cilj. Narod je uplašen ali je ipak pristupačan, i sudjeluje u N.O.B-i, premda ne u onoj mjeri kako bi to mogao. Narod zauzima stav borbenosti, tako da materijalno pomaže N.O.B-u, a ne pristaje na vršenje akcija: rušenje pruga, prekopanje cesta i t.d.

U ovom mjesecu su njemački banditi počinili sljedeće pljačke: u općini Sv. Križ uzeli su kod Pažamete jednog purana, kod Zemlića jednu svinju tešku oko 30 kg., Horvat Stjepanu ubili su jednu bređu krmaču koju su zatim odneli sa sobom. U Velikoj Vesi bacili su banditi bombu u jedno dvorište gdje su poubijali 3 guske i 1 purana što su i odneli sa sobom. Stjepanu Đurkinu banda je posjekla u šumi 35 hrastova i s njima radila bunkere, Gustović Josipu oteli su svu perad.

U općini Radoboj opljačkali su banditi Cerovečki Viktoru sve pokućstvo koje su otpremili u Krapinu. Gotlin Augustu prilikom premetačine uzeli su 2 džepna sata. U općini Petrovsko došli su banditi na premetačinu u kuću Vinski Franje, uzeli su mu neke vrijednosne stvari kao i jedan džepni sat sa lancem. Vdović Petru trgovcu uzeli su trafiku u vrijednosti od 25000 kuna i 10 kg. masti.

Tokom ovog mjeseca njemački banditi izvršili su više hapšenja: U općini Petrovsko uhapšeno je 6 ljudi koji su svi bili simpatizeri N.O.B-e i to 4. i 10. XII. U općini Radoboj uhapšeno je 10. XII u noći četvero ljudi. U općini Sv. Križ uhapšeno je 7 ljudi, od toga su dvojica članovi općinskog N.O.O-a, međutim banda je pustila 4 na slobodu budući nisu ništa priznali, a 3 su nadalje zadržani.

Na taj neprijateljski teror pooštrili smo budnost nad špijunima, te je ustanovljeno, da je obitelj Kletečki od 5 članova, iz Prigorja, vršila obavještajnu službu za bandu. 4 su strijeljana dok je jednom uspjelo pobjeći preko ograde k bandi. Narodu iz te okolice izdan je proglas sa objašnjenjem zašto su napred navedeni strijeljani, što je sa odobravanjem primljeno. U općini Petrovsko likvidiran je banditski špijun Požgaj Filip. U općini Sv. Križ 19. XII strijeljan je poznati banditski otkupnik stoke Tušek Josip.

Po pitanju neprijateljske propagande zapaženo je sljedeće: neki pojedinci koji rade u Zagrebu donose kući banditske letke i rasparčavaju ih među narod. Međutim narod ne vjeruje u pisanje neprijateljske štampe.

Rad reakcionarne klike H.S.S-a zapaža se jedino u općini Sv. Križ i to preko Blazinić Mirka i Veček Mirka. Isti rasparčavaju ne-

prijateljske letke te rade samo s tim letaćima, dok još nije zapaženo da bi ušli u narod i vršili kakovu propagandu.

Najnovije parole Zavnoha o podjeli ustaških i banditskih posjeda te o pripojenju davno otetih zemalja (Istre, Zadra, Međimurja i Dalmacije) Hrvatskoj prima narod sa velikim oduševljenjem.

Među narodom se vode diskusije o stavu Engleske i Amerike, te se sa zanimanjem očekuje otvaranje druge fronte. Narod se boji utjecaja engleskih reakcionarnih klika za povratak izbjegličke vlade sa kraljem Petrom, jer narod ne bi nikako želio povratak starog režima.

Narod vjeruje u pobjedu Crvene Armije i naše N.O.V., te sa simpatijama prati sve uspjehe na bojištima.

Prema tome sa svojim pljačkama i terorom banda nije postigla svoj cilj: demoraliziranje naroda i neprijateljstvo prema N.O.B. Narod i dalje sudjeluje u N.O.B-i, ali bi bilo jako potrebno održavanje većeg broja mitinga i više štampe, da bi se narod mogao što bolje upoznati sa ciljevima N.O.B-e. Osim toga bilo bi potrebno da se jedan bataljon Z.P.O. kreće što više po teritoriju ovoga kotara, jer se zapaža da se moral naroda diže kad vidi svoju N.O. vojsku.

2/ Organizaciono stanje

K.K. broji 8 članova, a za sada je odsutan polit, sekretar koji je otišao na kurs.

U kotaru imamo 9 part, jedinica sa 37 članova.

Općina Petrovsko ima 4 part, jedinice sa 20 članova, dvije po 6 članova, jednu od 3 člana i jednu od 5 članova.

Općina Đurmanec ima dvije part, jedinice sa 8 članova, jednu od 3, jednu od 5 članova.

Općina Sv. Križ ima jednu part, jedinicu od 3 člana.

Općina Radoboj ima jednu part, jedinicu od 2 člana.

Kod K.N.O.O-a imamo jednu part, jedinicu od 4 člana.

Imademo još jednu kandidatsku grupu od 10 članova.

Naše partijske jedinice odnosno članovi K.P. slabo čitaju partijsku štampu, jer i ono malo što dobivamo rijetko dobivamo. Part, jedinice namaju part, literature koja je neophodno potrebna za izgrađivanje članova K.P. Barem svaka jedinica trebala bi imati po jedan primjerak Osnove lenjinizma i Historiju partije.

Sa drugovima, novim partijcima kao i sa kandidatima može se očekivati dobar uspjeh. Novi članovi K.P. upoznali su liniju K.P. i N.O.B-e i svakog su dana agilniji u svom radu. Oni će biti dobri komunisti i znati će cijeniti K.P. i njezinu rukovodeću ulogu u N.O.B-i.

Ovome izvještaju prilažemo part, članarinu i part, prilog i to članarinu za 34 člana 1700 kuna i part, priloga 3000 kuna, svega 4700 kuna.

Skoj i Usaoh

Formiran je Kotarski komitet Skoja sa 7 članova i to: sekretar drug Mladić,¹ koji se nalazi na kursu te drugovi Mirko,² Lesjak³ i drugarice Micika I,⁴ Micika II,⁵ Cveta⁶ i Terezika.⁷

Općina Zabok ima jednu Skojevsku grupu od 3 člana.

Općina Krapina ima jednu Skoj. grupu od 3 člana.

Općina Petrovsko ima dvije grupe Skoja, jednu od 3, drugu od 7 članova.

Općina Đurmanec, 4 Skoj. grupe, 3 po 3 člana i 1 od 4 člana.

Skojevska grupa iz Sv. Križa se je rastepla pošto su drugovi otišli u N.O.V.

U.S.A.O.H.

Općina Sv. Križ ima općinski odbor od 5 članova i 7 seoskih sa 34 člana.

Općina Zabok ima 1 seoski odbor od 6 članova.

Općina Krapina ima 1 gradski odbor sa 5 članova.

Općina Đurmanec ima općinski odbor od 7 članova, 12 seoskih sa 82 člana.

Općina Petrovsko ima 15 seoskih odbora sa 89 članova.

Općina Radoboj ima općinski odbor od 3 člana, 4 seoska od 20 članova.

Omladinske organizacije Skoja i Usaoha rade jako slabo, premda su prilike za njih neobično pogodne, jer je omladina sva antifašistički raspoložena i jedva čeka da joj se pristupi. Drugovi koji rade po Skoju i Usaohu postavljaju svoj rad na slabe temelje, t.j. ne postavljaju pred Skojevske grupe i odbore Usaoha nikakvih konkretnih zadataka. Omladina je slabo ili nikako upućena u ciljeve N.O.B-e, štoviše ne znaju što je to SKOJ i USAOH, jer se formiraju odbori tek toliko da postoje. Izvještaj o sabranom fondu omladine za mjesec prosinac još nismo primili.

¹ Andrija Jadek

² Gretić

³ Ivan

⁴ Družinec

⁵ Varjačić

⁶ Cvijeta Kunštek

⁷ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

N.O.O-i

K.N.O.O. ima 29 članova pošto je jedan član, Belošević Stjepan isključen radi neizvršenja postavljenih mu zadataka.

Općinski N.O.O-i formirani su u 4 općine sa 29 članova i to u općini Radoboj, Petrovsko, Đurmanec i Sv. Križ. Dočim u općini Zabok i Krapini su u pripremi za formiranje.

Postoje 55 seoska N.O.O-a sa 258 članova, 1 rudarski u Krapini sa 3 člana i 1 u tekstilnoj tvornici u Krapini od 6 članova, dok u 31 selu još nisu N.O.O. formirani.

Od K.N.O.O-a pa do seoskih, ne zadovoljavaju svojim dužnostima, to se je pokazalo za vrijeme banditskog terora da su svi odbori zauzeli oportunistički stav, kao i pojedini članovi K.N.O.O-a. Politička svijest tih odbora također ne zadovoljava, jer se premalo posvećuje pažnje proučavanju štampe.

Za mjesec prosinac sakupljeno je za N.O.F. svota od 121.249 kuna od 703 člana.

A.F.Ž.

Kotarski odbor A.F.Z-a još nije formiran.

Općinski odbori formirani su u općinama Đurmanec od 5 čl. i u općini Petrovsko od 3 čl. Formirano je 10 seoskih odbora A.F.Z-a sa 48 članova, a ti odbori povezuju oko 300 antifašistkinja koje daju mjesečno fonda. Za ovaj mjesec nismo još primili izvještaj koliko je sabrano fonda.

Rad po A.F.Z-u u kotaru je jako slab, samo su dvije drugarice, drugarica Milka⁸ i Milena⁹ koje rade po A.F.Z-u a koje nailaze na poteškoće u tome što imaju slabu podršku od naše partijske organizacije i N.O.O-a.

Štampe za A.F.Z-e vrlo malo ima i neredovito stiže. Žene u našem kotaru dosta su pristupačne N.O.B-i, ali osjeća se veliko kočenje od strane njihovih muževa i porodica, koji ima brane polazak na mitinge i sastanke i t.d. Bilo bi neophodno potrebno da se zaduži jednog druga po pitanju A.F.Ž-a, koji bi poveo akciju među muževima i porodicama za pristup žena u A.F.Z-e.

Vojska i akcije

U mjesecu prosincu mobilizirano je za Z.P.O.H. 24 borca.

Za veću mobilizaciju za N.O.V. nije se moglo učiniti pošto se svi sposobni izgovaraju da će poslije Božića i Nove godine stupiti u re-

⁸ Katalenić

⁹ Radošević

dove N.O.V. Izgledi stvarno postoje da će poslije tih praznika biti odaziv masovniji.

Dana 24. o. mjeseca naša vojska vršila je akciju na prugu u Đurmancu [i] u toj akciji prisustvovalo je oko 50 civila, pruge je ras-trgano oko 400 metara i porušeno oko 20 bandera, civili su izvršili akciju na pilane u Đurmancu, državnu su zapalili, a privatnu koja je vlasništvo Mikše i Škrlca, tu su uništili parni stroj i uzeli pogonsko remenje.

Naša vojska kada dolazi na naše tereni dobro se vlada među narodom i narod ju lijepo prima i gleda.

Agit-prop

Banda se je ovih dana počela seliti iz uporišta u našem kotaru, pa ih sada nema toliko koliko ih je bilo, i narod je zadovoljan, te su u toku ovog mjeseca održana u općini Radoboj 2 mitinga koja su dobro uspjela, na tim mitinzima prisustvovalo je na svakom oko 150 ljudi, na jednom je govorio drug polit, komesar odreda Z.P.O.H. drug Jakob¹⁰ član K.K.K.P.H. Krapina i drugarica Milena ispred A.F.Ž-a, na drugom govorio je drug Pavel¹¹ član agit-prop komisije i drug Jakob.

Svu štampu koju primamo podjeljujemo što se može najbolje, ali se čita pojedinačno, radi reakcija bande još nije uspjelo organizirati skupna čitanja.

Poduzeli smo sve mjere kako bi nam svi članovi K.P. i N.O.O-a slali dopise i članke za Glas Hrv[atškog] Zagorja i Vjesnik ali do sada se [za] to još slabo odazvalo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Uz drugarski pozdrav
Organizacioni sekretar
Drago Broz, v.r.

¹²Prilog 4700 kuna

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-82/3117

¹⁰ Mile Tarle

¹¹ Petar Rihter

¹² Dopisano rukom.

1943, prosinac 28.

Izveštaj Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu agitpropa i osnivanju Oblasnoga odbora AFŽ i Oblasnoga NOO za zagrebačku oblast

OBLASNI KOMITET K.P.H.
za zagrebačku oblast
Dne, 28. XII. 1943.

CENTRALNOM KOMITETU K.P.H.
H R V A T S K E

Dragi drugovi !

Ovdje vam šaljem prepis¹ originalnog dopisa, kojeg je napisao Stjepan Prvčić, član bivše HSS-a i kao takav poznat i popularan, pogotovo zbog toga, što je već za vrijeme Jugoslavije nekoliko godina robovao kao HSS-ovac. Mi već par mjeseci radimo s njime, i on nam je te stvari pričao, a sad smo ga nagovorili i on je to napisao uredništvu »Slobodnog Doma«, a lično se obratio pismom Magovcu² da to doslovce štampa u »Domu«. U tome dopisu ima raznih gramatičkih grešaka, pa Vam šaljem prepis da ne bi »Slobodni Dom« u ispravljanju gramatičkih grešaka iskrivio smisao.

Šaljemo Vam 10 ko. »Osnove Lenjinizma«, koje smo stampali u Koprivnici u 5.000 — primjeraka, po dogovoru sa Povjerenstvom. Vama šaljem da vidite kako su ispali. Mi imamo namjeru da štam-pamo »Historiju«, a konačno vidjet ćemo kako će se drugovi sporazumiti sa Povjerenstvom, jer su otišli u Čazmu drugovi Tehek³ i Crni.⁴ Tamo se je 25. XII. održalo savjetovanje okružnih komiteta ove oblasti, a bit će netko od Povjerenstva, pa će se i o tom s njima dogovoriti. Mi smo do sad u Koprivnici umnožavali skoro sav teku-ći materijal za sve naše okruge i grad Zagreb.

Mi smo već nešto javili telegramom o papiru koji je izvučen iz Koprivnice. Mi danas nemamo točnog pregleda koliko je papira izvučeno iz Koprivnice, i koliko ga je poslano i stiglo do Vas a koliko

¹ Navedeni prijepis nedostaje.

² Božidar

³ Antun Biber

⁴ Josip Tucman

u Slavoniju. Prebacivanje za Vas imala je Divizija,⁵ pa kako je to sve do Vas stizalo nije nam poznato. Sada se ovdje nalazi 100 bala papira, svaka 480 kg. spremljeno u zemunicama, i nešto u štagljevima. Dok se popravi put, koji je za sada kolima neprohodan, mi ćemo papir odmah slati do Vas. Nedavno smo Vam poslali 5 kg. štamparske boje direktno kurirem preko O.K. Čazme.

Mi smo uhvatili preko Zagreba vezu za nabavu štamparske boje u većim količinama, ali je ta veza bila uspostavljena prema Dugom-Selu, gdje je nastala reakcija, pa je bilo nemoguće u tom pravcu izvažati. Po tom smo odmah zadužili jednog druga koji će se baviti samo tim poslom, kome su stvari tih veza sa Zagrebom najbolje poznate da se posluži i teritorijem O.K. Pokuplje. No do danas nas nije obavijestio što je učinio, neznamo da li je Vama već nešto poslao. Mi smo poduzeli sve što nam je u mogućnosti da se ta veza što bolje iskoristi.

Ovih dana formirali smo oblasni odbor A.F.Z.-a od 5 drugarica.⁶ Dvije su do sada bile članice plenuma okružnih komiteta. Dvije su bile članice kotarskih komiteta, i 5-ta je drugarica Marija Đerđa koja je tajnica u tom odboru.

Isto tako formirali smo oblasni NOO,⁷ od 9 članova. Sedmorica su članovi K.P. i dvojica su članovi bivšeg HSS-a. Za pretsjednika smo uzeli druga Prvčića.⁸ Iz našeg komiteta ušao je drug Mika⁹ kao drugi potpredsjednik. Obadva odbora poslali su izvještaj Glavnome Odboru AFZ-a i ZAVNOH-u.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

S drugarskim pozdravom
Mika¹⁰ v.r.

" P.S.

Dopis Uredništvu doma šaljemo do Vas, a Vi ga zatvorite i pošaljite njima.

Mika, v.r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-30/1977

⁵ Dvadesetosma divizija NOV Jugoslavije.

⁶ O formiranju Oblasnoga odbora AFZ-a vidi: Dok. br. 145.

⁷ Vidi: Dok. br. 145. i AIHRPH, NV-74/7.

⁸ Stjepan

⁹ Špiljak

¹⁰ Isto.

¹¹ Dopisano rukom.

1943, prosinac 28.

Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama jedinica pod njegovom komandom u prosincu 1943. godine

Op. 973 43
28/XII. 43

Predmet: Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Nakon likvidacije Čazme¹ i napuštanja terena naše Zone po XXVIII Diviziji,² na sektoru Moslavine, nisu zapažene nikakve koncentracije neprijatelja. Na sektoru Kalnika aktivnost neprijatelja nije bila od većeg značaja, izuzev jačih patroliranja u okolini samog uporišta, dok je na sektoru Zagorskog odreda neprijatelj počeo više krstariti i praviti upade u oslobođena i poluoslobođena sela.³ Dobiiveni podaci o neprijateljskoj ofanzivi nisu odgovarali činjeničnom stanju u pogledu koncentracija neprijatelja, kojih do ovoga momenta na sektoru naše Zone nema. Neprijatelj je pojačao garnizone Bjelovar i Varaždin, u svrhu svoje sopstvene sigurnosti. Prema najnovijim podacima dobivenim od političkih radnika, Nijemci su u Zagorju napustili Pregradu, Đurmanec, Veliku Ves i Krapinu i preko Slovenije krenuli za Njemačku.⁴ Uporno su se širile vijesti o dolasku jedne njemačke pukovnije u Varaždin u vezi sa pripremanom ofanzivom na krajeve sjeverno od Save, ali prema svim znacima do toga neće doći.

Naše jedinice, poslije oslobođenja Čazme i odlaska XXVIII Divizije, nisu vodile veće i značajnije borbe. Sva njihova aktivnost bila je usmjerena na uništavanje komunikacije, ali pri tom nisu pokazale veće rezultate.

¹ O napadu na Čazmu vidi: Dok. br. 106, 108, 123 i 126.

² Divizija se prebacila u Turopolje; o njenim akcijama vidi: Dok. br. 128 i **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 15.

³ Vidi: Dok. br. 164.

⁴ Odnosi se na dijelove Divizije »Nordland.«

II Brigada II Operativne zone

Brigada se nalazi na sektoru Moslavine i ugrožava glavnu neprijateljsku komunikaciju Dugo Selo — Banova Jaruga, gdje sada vrši akcije.

9. XII. 43. Brigada se nalazi na sektoru Čazma — Narta. Toga dana prilikom smjenjivanja jedne čete I Bataljona na položaju, desio se nesretan slučaj. Pao je sanduk sa tromblonskim bombama jednom borcu na zemlju, koje su eksplodirale i ranile 7 drugova, od kojih dvojicu teže.

10. XII. 43. Prema podacima iz uporišta Narta neprijatelj će vršiti nasilno izviđanje u pravcu Čazme. Snage Brigade zauzele su položaje (sekc. Čazma 1 : 100.000) kako slijedi: I Bataljon zaposjeo je desnu stranu puta od Štefanja do puta koji se odvaja od glavne ceste Narta — Čazma, a vodi prema Ravnešu na Laminæ. Bataljonu pridodat je teški bacač. II Bataljon zaposjeo je položaj na lijevoj strani puta od Starog Štefanja ispod Blatnice prema rječici Batinovac, sa zadatkom da propusti neprijateljsku kolonu preko mosta na rječici Batinovac, a potom napadnu. III Bataljon sa dvije čete nalazio se u brigadnoj rezervi, dok je sa jednom zatvarao put kod Štefanja. Položaj je otkriven a mjestimično pokriven šumarcima. Atmosferske prilike su bile loše i kiša je padala. Jedinice, koje su bile u zasjedi zaposjele su položaj u jutro u 6 sati. Rezerva sa Štabom brigade nalazila se u Štefanju. Na desnom boku naših snaga bio je III Bataljon Moslavačkog odreda u s. Ivansko. Neprijatelj je krenuo iz uporišta Narte sa snagama 9. i 10. satnije III Bojne II Pješ. puka, sa 70 domobrana i 20 Nijemaca, među kojima su bila 3 oficira i 1 njemački podoficir. Pri pokretu do zasjede neprijatelj je bio obaviješten i pojačao svoju opreznost, isturivši jake pobočnice i prethodnicu. Nije postignuto iznenađenje i neprijatelj je istovremeno otvorio vatru sa zasjedom.⁵ Zarobljeno je 32 domobrana, 3 oficira, 1 podoficir, ubijeno 15, a ranjeno 3 neprijateljska vojnika, zaplijenjeno je 30 karabina, 2 mitraljeza, 5 schmeissera i 1 pištolj. Naši gubici su 3 mrtva, među kojima komandir čete drug Levak Gindrić i 2 borca, a ranjena dvojica. Tom prilikom ranjen je načelnik Štaba brigade drug Božo Kušec. Utrošeno je 3.000 puščanih metaka i 6 mina za laki bacač. Štab brigade za izlazak neprijatelja na prisilno izviđanje bio je obaviješten od jednog domobranskog oficira iz samog uporišta. Napad nije izvršen po planu iz razloga što se na položaje došlo nekonspirativno, što je neprijatelja upozorilo na opreznost i veće mjere osiguranja svoje kolone.

⁵ Vidi: Dok. br. 141 i 148.

14. XII. 43. Brigada je izvršila rušenje pruge Banova Jaruga —
— Dugo Selo, kod stanice Vidrenjak,⁶ na dužini od 1.200 metara. Tom prilikom trebala je porušiti željeznički most na rijeci Česmi. Rušenje mosta nije uspjelo iz razloga dovoljno neprikupljenih podataka o gradnji i probojnosti bunkera, koji su osiguravali most, i time se nisu iskoristila teška oruđa, protukolski topovi, koji su mogli probijati bunkere. To je jedan od razloga da Štab II Bataljona, koji je trebao izvršiti [rušenje] mosta, nije bio dovoljno uporan u izvršenju dobivenog zadatka. Utrošeno je 5.400 puščanih metaka, 3 mine za teški bacač i 6 mina za laki i 32 topovske granate.

23. XII. 43. Brigada je porušila prugu između Križa i Ivanić Grada.⁷ Šleperi sa šinjama bačeni su u vodu. Istovremeno naišao je voz sa neprijateljskim vojnicima na nagaznu minu, koja je razorila lokomotivu. Zarobljeno: 35 domobrana, 3 ustaše, 2 Nijemca. Ubijeno 10 Nijemaca. Uništeno 6 vagona i 2 borna kola. Zaplijenjeno je 30 karabina, 1 schmeisser i ostale spreme, kao i 475.000 kuna.

II Moslavačka brigada, poslije zauzimanja Čazme, postala je sređena i čvrsta jedinica. Njezina borbenost na primjernoj je visini. Brigada se popunila novomobiliziranim ljudstvom i sada broji preko 1.000 boraca i formirala je IV Bataljon. Kod napada na vojni transport 23. XII. 43. poginuo je komandant II Bataljona drug Marko Obradović, što pretstavlja osjetan gubitak, jer Brigada raspolaže sa vrlo mladim i neiskusnim kadrom. Ulaskom druga Alojza Kovačića za zamjenika komandanta Brigade osjetila se u Štabu brigade živahnost i novi polet.

U. Brigada »Braća Radić«

Brigada od 23. XI. 43. nalazila se na sektoru Križevaca, na položajima Donjara — Mali Poganac — Male Sesvete, i za to vrijeme uništavala prugu Koprivnica — Križevci i postavljala zasjede neprijateljskim patrolama, koje su kretale prema oslobođenoj teritoriji.⁸

14. XII. 43. Dvije čete I Bataljona restjerale su koturaše na Dravskom mostu kod Botova⁹ (sekc. Đurđevac 1 : 100.000. Zaplijenjeno je 1 t. mitraljez »Schwarzlose«, 12 karabina, 4-5.000 metaka i ostale ratne spreme. Na našoj strani bilo je 3 druga lakše ranjena i 1 poginuo i to komesar čete Geltner,¹⁰ koji je naišao na nagaznu minu.

⁶ Vidi: Dok. br. 148 i **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 159. i 160.

⁷ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 170 i 172.

⁸ Vidi: Dok. br. 122.

⁹ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 161.

¹⁰ Priređivači nisu utvrdili ime.

Neprijatelj je u paničnom bijegu napustio most i prebjegao preko mađarske granice, na pružajući otpor. Da smo tom prilikom imali eksplozivna most bi bio porušen jer je neprijatelj bio 2-3 km pobjegao od Drave. Naše su jedinice taj moment iskoristile i prešle preko Drave, nastavljajući sa čišćenjem Gole i Ždale, gdje su se nalazili ostaci koturaške bojne, koja je pobjegla iz Koprivnice. Zadržano je 14 žandara i domobrana i zaplijenjeno je isto toliki broj pušaka sa odgovarajućom količinom municije i drugog raznog materijala. Time su naše jedinice izbile na granicu sa Mađarskom i nije došlo do nikakvih sukoba, jer je to stara granica. Sada se na tom sektoru nalazi partizanska straža. Sa Mađarima na tom dijelu nije došlo do nikakvih sukoba. Straži smo dali direktivu, da ne puca na mađarske graničare, kada se nalaze na mađarskom teritoriju, u protivnom, ako pređu preko granice, da se upuste s njima u borbu. U Međimurju naše jedinice, kada vrše akcije, napadaju na neprijateljske vojnike gdje god se nalaze. Molimo Vas, javite nam, da li je naš stav po ovim pitanjima pravilan.

Pored ovih akcija, Brigada je izvršila niz manjih napada na neprijateljske patrole iz Križevaca i zaplijenila oko 20 pušaka. Vojnička aktivnost Brigade nije bila zadovoljavajuća iz razloga što nije imala mogućnosti većih akcija, jer se na tom sektoru nalazi jedino uporište Križevci. Najveći dio slobodnog vremena iskorišten je za vojno-politički rad sa borcima i komandnim kadrom. Izmjene u Štabu Brigade dobre su. Još uvijek ova brigada spada među naše najbolje jedinice.

Zagorski N.O.P. Odred

Odred u mjesecu decembru bio je naročito aktivan na cesti Krapina — Lepoglava sa dva bataljona, dok se jedan nalazio duž rijeke Sutle, sa zadatkom čišćenja hrvatsko-njemačke granice u zajednici sa Slovenskim kozjanskim odredom, kome smo uputili 15 rukovodilaca Slovenaca i 2 p. mitraljeza. Ustaše i Nijemci na pojačanu aktivnost Zagorskog odreda primijenili su taktiku stalnog uznemiravanja naših jedinica sa manjim snagama.

30. XI. 43. I bataljon sa komandantom Odreda¹¹ krenuo je prema Sloveniji.

1. XII. 43. Bataljon je zauzeo položaje iznad s. Jesenjsko Cerje. U Cerju su se nalazile ustaše P.T.B. koje su osiguravale cestu Lepoglava — Krapina. Bataljon je izvršio napad, ne znajući kolike su neprijateljske snage u selu. U trosatnoj borbi Bataljon se morao povući, jer su stizala pojačanja iz Krapine, i uslijed jake topovske i mino-

¹¹ Josip Špiranec

bacačke vatre na položaje bataljona. Bataljon je uspio rastjerati bojnu, nanijevši ustašama gubitke od 42 mrtva, među kojima jedan pukovnik, 20 ranjenih i 80 ustaša nestalih (sumnja se da su neki od njih pobjegli svojim kućama, ili su ranjeni i mrtvi ostali na položajima). Za vrijeme ove borbe naši gubitci bili su 2 mrtva i 3 ranjena. Utrošeno je 1.250 metaka. Borci ovog bataljona pokazali su visoku borbenost i upornost, pa smo ih našom naredbom pohvalili. Naročito su se istakli komandir Podboj Josip, vodnik Pasariček Josip i drugarica Mirt Marija.

14. XII. 43. jedna je četa III Bataljona bila na krstarenju od Peršaves prema Maloj Velikoj (sekc. Ptuj 1 : 100.000) i naišla na ustašku kolonu. Četa je izvršila napad i neprijatelj se u paničnom bijegu povukao u svoju bazu pod zaštitom tanketa. Zarobljen je 1 ustaša i jahaći konj. Utrošeno je 100 metaka. Gubici neprijatelja nepoznati.¹²

13. XII. 43. II Bataljon zaustavio je voz na pruzi Krapina — Vel. Ves.¹³ Zarobio je 6 gestapovaca, 1 žandara, 1 domobana, 1 financa i 1 detektiva. Zaplijenjeno je 10 pušaka i druge ratne spremne. Zasjeđajući na cesti uništila je 1 luksuzni automobil i ubila 4 njemačka vojnika i uništila 1 kamion. Plijećenje se iz kamiona nije mogao izvuci zbog velike blizine uporišta Krapina, otkuda je neprijatelj sa tenkovima krenuo prema zasjedi.

18. XII. 43. Jedna četa II Bataljona na cesti između Mača i Zlatara (sekc. Ptuj) zarobila je 1 ustašu.

10. XII. 43. I Bataljon, koji se nalazio duž Sutle, postavio je zasjedu na cesti Pregrada — Sopot, ispod kapelice Sv. Lenart 1 km udaljene od Pregrade. Neprijatelj je bio obaviješten o postavljanju zasjede i nije kretao cestom. Zasjeđajući je pravovremeno otkrila neprijatelja koji je kretao brdima duž ceste i istoga napala. Četa bataljona povukla se, nanijevši neprijatelju gubitke od 6 mrtvih. Istovremeno i neprijatelj se povukao u Pregradu.

12. XII. 43. I Bataljon¹⁴ postavio je zasjedu na raskrsnici cesta Sopot — Desinić — Vinagora kod k. 266 (sekc. Rogatec 1 : 100.000). Iz Desinića naišao je neprijatelj sa 250 vojnika, sa 9 kamiona i 3 mala automobila, naoružan sa 15 p. mitraljeza. Vještim manevrom neprijatelj je napadnut i pretrpio je gubitke od 32 mrtva i 14 ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva i 2 ranjena. Utrošeno 1 470 metaka.

Zagorski odred spada među naše najbolje odrede. On danas broji oko 600 naoružanih boraca, formiranih u 3 bataljona sa po 3

¹² Vidi: Dok. br. 164 i **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 160.

¹³ Isto.

¹⁴ O akcijama Prvog bataljona vidi: Dok. br. 164 i 197.

čete. Borbenost boraca na dosta je velikoj visini. Osjeća se kod rukovodilaca nedovoljno iskustvo jer su to sve mladi rukovodioci. Iz brigade »Braća Radić« poslano je nekoliko nižih rukovodilaca, jer se osjeća manjak sposobnih vodnika i komandira, dok se štabovi bataljona sređuju. Na pojačanu aktivnost Zagoraca neprijatelj vrši dnevne ispade i osjeća se da drugovi iz Zagorskog odreda nemaju još dovoljno rutine za borbu na terenu. Oni još ne znaju manevrisati. Vjerujemo da će dolaskom brigada u Zagorje taj odred postati čvršći, koji ima perspektive za formiranje brigade iz vlastitih snaga. Štab Zagorskog odreda primjeren je štab, kako po svojoj savjesnosti, tačnosti, tako i po svojoj borbenosti i upornosti u sprovođenju postavljenih zadataka. Ni u jednom odredu nije tako zdravo stanje u odnosu na štab kao u Zagorskom, pa vjerujemo da će drugovi iz Štaba biti u stanju da i dalje izvršavaju postavljene zadatke. Zagorskom odredu poslali smo 170 pušaka i time naoružali sve nenaoružano ljudstvo.

Kalnički N.O.P. Odred

Poslije odlaska XXVIII Divizije sa sektora Kalnika, Kalnički odred sa svim snagama nalazio se na položajima prema Varaždinu, uništavao pruge i ceste Ludbreg — Varaždin — Novi Marof. Tako je pruga Varaždin — Ludbreg — Koprivnica srušena u duljini od 8 — 10 km.

5. XII. 43. Jedna četa III Bataljona izvršila je napad na žandarmerijsku stanicu u Šandrovecu, (sekc. Čakovec 1 : 100.000). Tom prilikom zarobljeno je 11 žandara, 11 manliher pušaka, 7 deka, 700 metaka i drugog materijala.

11. XII. 43. I Bataljon prebačen na sektor Cerje Tužno — Ivanec (sekc. Ptuj 1 : 100.000) sa ciljem ometanja popravljanja pruge Varaždin — Ivanec.

12. XII. 43. Minerska desetina i jedna četa II Bataljona izvršile su kod Varaždina napad na oklopni voz, koji se kretao prugom Varaždin — Turčin. Pancer je naišao i djelomično bio uništen. Prevrnuta su 2 vagona. U vozu neprijatelj je imao 3 mrtva i 3 ranjena. Akcija je izvedena po planu i da je bilo više eksploziva, pancer bi bio posve uništen.¹⁵

13. XII. 43. Jedna četa II Bataljona razoružala je finance, zapalila općinu i poštu u s. Petrijanec na cesti Varaždin — Vinica.¹⁶ Zarobljeno je 6 financa i zaplijenjeno 5 manliher pušaka.

¹⁵ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 158.

¹⁶ Vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 160.

Kalnički odred poslije krize, postavljanjem novog štaba, danas pretstavlja sređen i dosta učvršćen odred. Štabovi bataljona mladi su, ali su do sada pokazali dosta dobre rezultate u radu. Štab odreda sposoban je. Komandant Odreda drug Kobal¹⁷ sposoban je vojnički, savjestan i požrtvovan u radu, ali mu manjka rutina i odlučnost. Komesar Odreda drug Ladišić¹⁸ zadovoljava, ali se kod njega pojavila želja za povratkom u brigadu. Štab odreda nije imao zamjenika komandanta, pa smo operativnog oficira Odreda druga Miočinovića¹⁹ postavili za zamjenika komandanta, a za v.d. operativnog oficira Odreda druga Bosnera,²⁰ do sada na dužnosti komandanta bataljona.

Bjelovarski N.O.P. Odred

Odred je bio aktivan na pruzi Kloštar — Koprivnica i Bjelovar — Križevci.²¹

1. XII. 43. Neprijatelj iz Đurđevca u jačini od 250 gestapovaca krenuo je prema Virju, gdje ga je I Bataljon Odreda dočekao i natjerao u paničnom bijegu natrag u Đurđevac, nanijevši mu gubitke 10 mrtvih i 17 ranjenih, dok su naši gubici bili samo 1 mrtav. Utrošeno je 300 metaka.

7. XII. 43. Neprijatelj je iz Bjelovara sa 2 kolone krenuo prema selu Kobasičari (sekc. Bjelovar 1 : 100.000). Neprijatelj je odbijen uz gubitke od 3 mrtva i nepoznati broj ranjenih.

14. XII. 43. Jedna četa II Bataljona sa komandantom bataljona drugom Džakulom²² zamjenikom komandanta Odreda drugom Gunjević Božom postavila je zasjedu na pruzi Bjelovar — Križevci, sa zadatkom da sačekaju oklopni voz. Pancer nije naišao, jer je ustaša izviđač otkrio zasjedu. Isti je ubijen.

16. XII. 43. Ista je četa usred dana sačekala transportni voz na pruzi Bjelovar — Križevci. U vozu su se nalazili gestapovci, ustaše i Nijemci i nešto civila, ukupno 600 — 700 ljudi. Pruga je bila minirana i vagoni su odletjeli u zrak, a četa je izvršila napad na voz. Neprijatelj je imao 75 — 80 mrtvih i 130 — 140 ranjenih, koje gubitke neprijatelj priznaje. Kompozicija vlaka sastojala se od 17 osobnih vagona, od kojih je 3 potpuno uništeno. Naši gubici: 1 mrtav. Četa se morala povući, jer je neprijatelj izvršio kontranapad. Borba je tra-

¹⁷ Vlado

¹⁸ Nikola

¹⁹ Stevo

²⁰ Stjepan

²¹ O akcijama Odreda vidi: Dok. br. 203 i **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 88.

²² Dragan

jala 36 minuta, a učestvovalo je 28 boraca sa komandantom bataljona i zamjenikom komandanta Odreda.²³ Da su naše snage bile veće neprijatelj bi sigurno doživio veće uništenje.²⁴ Uspjeh bi bilo velik, da u vagonima nije bio civila. I Bataljon postavio je zasjedu između Kalinovca i Ferdinandovca (sekc. Đurđevac 1 : 100.000) gestapovcima, koji su kretali iz Đurđevca u Ferdinandovac. Zasjeda nije bila dobro postavljena i neprijatelj je pobjegao, pretrpjevši 6 — 8 što mrtvih, što ranjenih.

Ovaj Odred spada među najslabije. Štab odreda, kao i štabovi bataljona nisu još sređeni. Komesara Odreda i njegovog zamjenika smijenili smo, jer isti nisu zadovoljavali.²⁵ Odred nije prolazio kroz veće akcije, tako da borci i rukovodioci nisu na dovoljnoj vojničkoj visini u pogledu borbenosti i disciplinovanosti. Osjeća se lokalpatriotizam, jer se bataljoni zadržavaju na svojim užim sektorima. Nastojaćemo da se u buduće bataljoni smjenjuju i prolaze kroz značajnije borbe. Odred broji preko 500 boraca iako je dao jedan bataljon za novoformiranu Brigadu »Matija Gubec«.²⁶

Zagrebački N.O.P. Odred

Iz Odreda uzeli smo 2 bataljona u sastav novoformirane Brigade »Matija Gubec«. Odred sada broji oko 200 boraca. Izvršili smo promjene u Štabu odreda, tako da je dosadašnji komandant²⁷ ušao u Štab brigade »Matija Gubec« kao zamjenik komandanta, a operativni oficir Moslavačkog P. Odreda postavljen je za v.d. komandanta Odreda.²⁸ Iz Zagrebačkog odreda povukli smo veći dio snaga iz razloga što se taj Odred razvijao samostalno vez veće kontrole našeg Štaba, a sastavljen je od mladih boraca i rukovodilaca, koji nisu prošli kroz borbe, pa je prijetila opasnost da se raspadnu. Mislimo da će se manji odred moći lakše zadržavati i uspješnije manevrirati na svom sektoru.

Moslavački N.O.P. Odred zajedno sa II Brigadom II Operativne zone djeluje na pruži Dugo Selo — Banova Jaruga. Odred imade tri bataljona. Po svome elementu Odred ne zaostaje iza Brigade. U Štabu odreda nema potrebne harmonije i dovoljno savjesnosti u izvršavanju dobivenih zadataka.

22. XII. 43. stigao je naš Štab sa Brigadom »Matija Gubec« na sektor Kalnika i konačno su brigade došle pod komandu Štaba di-

²³ Božo Gunjević

²⁴ Kao bilj. 21.

²⁵ Vidi: Dok. br. 163 i 203.

²⁶ Vidi: Dok. br. 134.

²⁷ Stevan Došen

²⁸ Ljuban Čolak

vizije²⁹ i sada se nalaze na sektoru Varaždina. Štab divizije nije potpun. Manjka načelnik Štaba. Predložili smo za v.d. načelnika Štaba druga Cikojević Branimira, operativnog oficira Zagorskog odreda, koji po našem mišljenju posjeduje više vojničkog znanja i sposobnosti nego drug Alibaba,³⁰ pa Vas molimo da nam javite koji će od njih dvojice biti načelnik Štaba.

Javili smo Vam da smo formirali podoficirsku školu, koja je otpočela 12. XII. 43. sa kursom. Sada kurs posjećuje 50 drugova, i nadamo se da će škola dosta doprinijeti jačanju naših jedinica. Komandant škole i 2 nastavnika posjeduju dosta solidno vojničko znanje i sposobni su da predaju. Komesar škole ne zadovoljava, pa ćemo ga smijeniti.

Poslije odlaska XXVIII Divizije sa našeg sektora, naše jedinice nisu se dovoljno angažovale u borbi s neprijateljem iz razloga što se upravo poslije oslobođenja Čazme formirala nova brigada³¹ i sredi-vala Moslavačka brigada,³² a naš Štab dosta je preuzak da bi mogao pravovremeno izvršiti sve zadatke, pa se postavlja pitanje proširivanja našeg Štaba. U drugarski Centralni komitet pozvan je II pomoćnik načelnika Štaba i šef Pozadinskog otdjeka³³ i time je još jedno mjesto upražnjeno. Ne znamo hoće li se spomenuti drug vratiti. Sada pristupamo formiranju intendature na osnovu dobivenih uputstava.

Telegrafskim putem javili smo Vam da su naše operativne namjere sa Divizijom krenuti u Zagorje,³⁴ gdje sada poslije odlaska Nijemaca postoje objektivne mogućnosti likvidiranja uporišta Krapina, Zlatar i drugih i time proširivanje i učvršćenje oslobođenog teritorija Hrv. Zagorja. Ukoliko bi naše snage trebale da se više angažuju na pruži Zagreb — Novska, onda bi sa Divizijom krenuli prema Sv. Ivanu Zelini.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:³⁵

Komandantpukovnik:³⁶

Kopija, strojopis

Sign. AVII, Fond NOB, kut. 1472 A, f. 8, dok. br. 7.

Zbornik VII, tom V, knj. 22, dok. br. 127, str. 495 — 504.

²⁹ Trideset druga divizija NOV i PO Hrvatske.

³⁰ Vjekoslav Smeh

³¹ Riječ je o formiranju brigade »Matija Gubec«.

³² Misli se na Drugu brigadu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

³³ Milan Brunović

³⁴ O akcijama divizije vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 23, dok. br. 98.

³⁵ Ivan Šibi

³⁶ Vlado Matetić

1943, prosinac 29.

Zapisnik sa sastanka Kotarskoga komiteta KPH Dugo Selo

KOTARSKI KOMITET KPH
Dugo Selo

Z A P I S N I K

Redovite sjednice održane 29. XII 1943. Prisutni su drugovi:
Iskra,¹ Mrak,² Vago,³ Mika⁴ i Vera,⁵ sastavljen je slijedeći
dnevni red:

1. Politička situacija
2. Organizacioni rad
3. Mobilizacija
4. Agitacija i propaganda
5. Kritika i samokritika
6. Razno

Toč. 1. Politička situacija

Drug Iskra iznosi da se već opažaju posljedice Teheranske konferencije⁶ time što saveznici šalju izdašniju pomoć u materijalu našoj NOV kao i osnivanje Nacionalnog komiteta kao zakonodavnog tijela, odnosno privremene vlade za čitavu Jugoslaviju. Osim toga ozbiljno se vrše pripreme za otvaranje drugog fronta. Prema svemu se vidi da SSSR ima veliki uticaj na savezničke vlade. Situacija u samome kotaru po općinama:

U općini **Pos. Bregi** se najviše osjeća rovarenje pete kolone, a to je zato što je bila slaba veza sa vojskom. Sada se međutim energično radi na tome, da se potpuno raskrinka djelovanje tih tipova, pa da se pristupi njihovoj likvidaciji t.j. istaknutijih i nepopravljivih pojedinaca, a s druge strane da se politički poradi na tome, da se pristupi, po tim tipovima zavedenim ljudima i da im se prikazuje

¹ Ivan Vranić

² Mato Cobović

³ Stjepan Barilić

⁴ Stjepan Papa

⁵ Vera Lakuš-Plašć

⁶ O bitnim odlukama koje se tiču sudbine Jugoslavije vidi: **Hronologija oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije**, VII, Beograd 1964. godine, str. 594.

štetnost njihovog djelovanja. I to su: Franjo Rošin (Greda), koji se otvoreno izražava protiv NOV tj. kaže da mu je naša vojska crna i otvoreno radi govori protiv NOP. Svi odbori a i narod je mišljenja da ga treba likvidirati. Isto takav je i njegov suradnik Mato Petrinec. Obadva su istaknuti reakcionarci. Inače je narod u velikoj većini na našoj strani. Od 16 sela te općine jedno selo je banditsko uporište i to Prečec.⁷

Općina Oborovo: U toj općini nema nekog otvorenog nastupa reakcionera, te neki pojedinci se drže hladno prema našoj borbi. U samoj općini uopće se ne osjeća djelovanje HSS-a /Mačeka/ već su samo kao takovi pasivni i ravnodušni, a opaža se na njima da im baš ne odgovara ta borba.

Općina Dugo Selo: Ova općina je većim dijelom zaposjednuta bandom. U selima u kojima se banda nalazi, rad je naših organizacija skučen, isto tako i u pokrajnim selima. Ipak se i u tim selima radi, narod se pokazao hladno prema bandi, osim pojedinaca koji se laskaju i udvaraju, ali o tima se vodi računa.

Nastoji se preko naših part, i vanpartijskih organizacija objasniti narodu manevar kojim se služi banda u selima tj. da se prikazuje prijateljski i da oni ne pljačkaju, pa se pokazalo u zadnje vrijeme da se u tome uspjelo, jer je sam narod počeo osjećati na svojoj koži to njihovo taktičko držanje. U samom mjestu Dugom Selu ima dosta bandita i reakcionera, koji još za sada nisu u našem dohvatu jer se nalaze pod zaštitom bande.

Općina Breko — Lupoglav: je zaposjednuta bandom i tu je politički rad težak. Ipak i tu narod u većini simpatizira NOB, naše organizacije rade tek na prikupljanju pomoći, održavanju veza i razotkrivanju domaćih izdajica. Ne opaža se da bi u tom kraju domaći izdajice izdavali naše ljude, jer su se i ovi pomalo otriježnili pa šute.

Toč. 2. Organizacioni rad

a) **Partija:** Konstatira se da sad kada su počeli raditi općinski komiteti da se rad u kotaru odvija uspješnije. Potrebno je još preustrojiti komitete i jedinice tako, da članovi komiteta ne bi bili članovi mjesnih jedinica, već da bi samo kao članovi foruma dolazili na sastanke mjesnih jedinica. To je potrebno zato, da se ima pravi pregled članova i radi lakšeg rukovodstva.

Kvaliteta članova kojih ima 36 je prosječna. Svi su dobri radnici, ali teoretska izgradnja im je manjkava, osim manjeg broja, te se

⁷ Misli se na sjedište neprijateljske posade na bunkeru kod prelaza pruge. Inače Prečec je bio jedini sigurni punkt na tom terenu preko kojeg se godinama stalno prelazila pruga Zagreb — Beograd bez ikakvih okapanja i uz pomoć tog kraja.

im posvećuje pažnja, da čitaju partijski materijal. Priložena je posebna tabela o soc. sastavu i broju foruma kao i jedinica.

Primljena su 3 nova člana, 2 u Dugoselskoj i 1 u Breškoj općini (Mrki,⁸ Mesec,⁹ Kres¹⁰).

Kandidati: Primaju se 2 nova kandidata tako da ih sada ima ukupno 22.

b) **SKOJ:** u zadnje vrijeme stupila je Partija konačno u užu kontakt sa SKOJ-em. Članovi Komiteta Partije obilaze sastanke komiteta SKOJ-a i uspostavlja se normalni odnos K.P. i SKOJ-a. Prema izvještajima iz foruma SKOJ-a, pa i iz osobnog dodira sa pojedinim članovima SKOJ-a vidi se da je i kvaliteta SKOJ-a slaba razmjerno prema broju članova (njih oko 100) naročito teoretska izgradnja. Partija će sa svoje strane pomoći SKOJ-u i objašnjavati članovima, kako oni moraju prednjačiti u svkaom radu i biti uzorom ostaloj omladini. Osim toga da se organizacije očiste od sabotera i nediscipliniranih članova, da se rukovodeći drugovi upute kakove uslove moraju ispunjavati za primanje u članstvo. Članovi SKOJ-a [su] nedisciplinirani, jer su pojedini izjavljivali da će oni u NOV kada i svi drugi ljudi.

c) **USAOH:** Brojčano stanje antifašističke omladine je veliko i postoje svi općinski kao i kotarski odbori. Kako SKOJ kao rukovodioc stoji dosta slabo tako i USAOH nije onako pravilno uposlen i aktivan kako to danas zahtijevaju interesi NOB-e. Zato se i u tom pravcu upućuje SKOJ da nastoji svim silama, da tu omladinu koje ima velik broj aktivira. NOO-i imat će zadatak da dolaze na sastanke mjesnih organizacija USAOH-a i da se posavjetuju odnosno da pravilno surađuju u mjesnim prilikama. Po općinama stanje USAOH-a kao i SKOJ-a je u glavnom u svim općinama jednako, tj. organizaciono i političko, dok je samo po brojčanom stanju razlika.

d) **NOO:** Nikako se ne može iskorijeniti oportunističko shvaćanje pojedinih odbornika pa i odbora, naročito sada kada se je počela uvlačiti banda u pojedina sela. Ima slučajeva da se je cijeli odbor pokušao zahvaliti na dužnosti, jer da su oni dosta radili, pa da bi sada opet mogli drugi raditi. To je samo zato da bi u slučaju provale bande oni mogli ostati pošteđeni od reakcije. Oni navode da neće biti u odboru, jer ih navodno narod neće da sluša (Trebovec) i da ih narod pita da tko je njih birao u odbor. Slično je u selima Pos. Bregi, Tedovec, Prečec, kao i u dijelu Dugoselske općine uz savski brig. U tim selima jedva da bi se tko više našao da uđe u odbor, kada

⁸ Đuro Kuzmić

⁹ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

¹⁰ Isto.

bi se stari raspustio. Oni govore da je sada najsigurnije ništa ne biti. Pitanje je sada da li je bolje da ostane i dalje ovakav saboterski stari odbor ili da se taj razjuri pa da ne bude više nikakvoga u koliko se baš nikako ne bi dao formirati novi.

Općinski odbori su dosta dobri i aktivni osim općine Breko —
— Lupoglav koje su zaposjednute od bande. Kotarski odbor otkako je formiran na kotarskoj konferenciji nije se nikad sastao cijeli plenum, jer su baš oni kojima je bio popunjen odbor (Plužnik,¹¹ Orač¹²) saboterski izostali. Jedan član je isključen, radi svoje posebne politike, dok su neki članovi određeni u druge forume i tako izostali. Ukazuje se potreba ponovnog popunjenja odbora i formiranje pojedinih odsjeka radi lakšeg poslovanja.

3. Mobilizacija

Rade se sve pripreme za mobilizaciju prema uputama O.K. Osim toga sada provalom i pljačkom bande u pojedinim selima počeli su ljudi i sami da idu.

4. Kritika i samokritika

Mrak izjavljuje, da smatra da je učinio veliku grešku i propust kada je olako propustio da dođe na važnu sjednicu Kotarskog odbora. On navodi da je pravovremeno pošao dan prije prema određenom mjestu, ali se zadržao na jednom sastanku koji se je poslije toga pretvorio u ugodnu zabavu sa plesom. Budući su to bili božićni dani raspoloženje je bilo veliko i malo pomalo da je došao u takovo raspoloženje da je drugi dan bio nesposoban za svaki drugi rad osim za spavanje.

5. Razno

Zaključuje se da se požure ispuniti u najkraćem roku karakteristike svih članova prema primljenih uputama.

Radi uznemiravanja [od strane] bande sjednica je morala više puta biti prekinuta pa se je zato dnevni red skratio na najnužnija pitanja, pa time ista zaključena.

Sekretar:
Iskra, v.r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-80/2831

¹¹ Isto.

¹² Isto.

1943, prosinac 29.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i akcijama u općinama Stenjevec, Vrapče i Pušća

Izveštaj K.K. Zagreb

29/XII 1943.

Općina Stenjevec

Politička situacija masa nepromjenjena.

Banda ne poduzima nikakove polit, mjere.

Reakcija bez prekida krstari po našim selima. Naša akcija koja se je vršila na prugi u Vrapču, kojom prilikom je izbačen vlak sa tračnica i uništena je mašina, akcija je vršena 20/XII. Tu banda nije poduzimala u općini Vrapču nikakove mjere. 22/XII likvidirali smo 1 ustaškog bandita. Banda nije ništa poduzimala. 27/XII vršila se akcija u tvornici cementa Podsused, kojom prilikom je uništen Drotban i unutra [šnja] mašinerija Drotbana, zaplenjen je jedan remen u dužini od 3 metra, 6 kišnih kabanica, telefon i neke manje stvari unutra uništeno.

Općina Vrapče

Polit, situacija nije se promjenila od prošlog izvještaja. Banda krstari u danu i noći po našim [selima]. Polit, radnicima sprečava sav rad.

Općina Pušća

Banda nema nikakove polit, propagande, polit, situacija u masama raste za našu borbu. Banda krstari po cijeloj općini hvata vojne bjegunce. Njemačka banda sva se je povukla, a došli su ustaše po narodnosti Hercegovci ima ih oko 20, domobrana, a među njima 10 presvučenih ustaša u domobransko odjelo. 15. vršila se akcija na 1 gestapovca koji je likvidiran, plen 1 karabin i odjelo. Banda nije poduzimala nikakove mjere.

Općina Brdovac

Polit, situacija nepromjenjena u narodu. S.S. trupe napustili svoje položaje otišle su u Njemačku, a na njihova mjesta je došla druga mješana banda od raznih narodnosti. Narod je dosta uplašen od stalnog krstarenja u istoj Općini, počela je banda rekvizirat

stoku i perad, to je dana 29/XII počela rekvizacija. Vršili smo akciju 29/XII kojom prilikom smo likvidirali 1 bandita, a jednog ranili, a 1 je živi uhapšen. Akciju je vršila grupa sa druge općine. U Općini Pušći 25/XII likvidiran je jedan domaći izdajica. Reakcija je bjesnila i uhapšeni su 4 naša simpatizera.

Mobilizacija ovaj mjesec je slaba. Mobilizirano je 39 vojnika za N.O.B.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Švabe u opć. Brdovec došli su u crkvu sv. Vida i hteli oplakati zlatninu ali nisu ništa pronašli.

Ilić,¹ v.r.

Original, rukopis

Sign., AIHRPH, KP-78/2565

193

1943, prosinac 29.

Izveštaj politkomesara Moslavačkog NOP odreda politkomesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o političkom stanju i radu u odredu

Štab
Moslavačkog N.O.P. Odreda
Hrvatske
A. Broj: 83 /1943.
29. XII. 1943.

Predmet: Izveštaj politkomesara
Moslavačkog Odreda.

Politkomesaru II. Oper. Zone NOV. i POH.

Opći pregled:

U Političkom radu ovoga Odreda postoji predviđeni planski rad. Budući, da drugovi politički komesari nisu bili do sada naučeni na takav rad osjetilo se je odstupanje od zajedničkog predviđenog plana. Neki drugovi politički komesari nisu čak ni izradili ni polovicu predviđenog plana, zašto smo ih mi oštro kritikovali.

¹ Juraj Filipčić, sekretar KK KPH Zagreb.

Zbog velikog priliva novih boraca u ovaj Odred političko znanje boraca bilo je u početku na vrlo niskom stupnju, tu se naročito pokazalo, da se drugovi politički komesari nisu znali dovoljno snalaziti u takovim prilikama. Mi smo im odmah uputili jednu okružnicu u kojoj smo podvukli kako treba da se odnose prema novo mobilisanim i kako treba s njima raditi. Tu smo se držali vaših zadnjih uputstava, o radu političkih komesara u vojnim jedinicama. Od toga vremena rad političkih komesara promjenio se je i dao više željenih rezultata.

Izveštavamo, da su nam rukovodioci vrlo mladi, ali od zadnjeg savjetovanja pokazali su živu volju za rad. Plan koga smo bili predviđjeli do 5. XII. 1943. može se kazati, da nije bio baš potpuno izvršen. Materijal koji je bio predviđen od 5. XII. 1943. do 25. XII. 1943. proučen je sa više mara, ali ipak ne onako kako smo mi bili predviđjeli.

Do 5. XII. 43. dobili su drugovi politkomesari u zadatak, da razrade Plitvičku Rezoluciju¹ i sav ostali tekući materijal. Međutim kako sam gore naveo materijal nije u potpunosti razrađen zato smo taj isti materijal dali u zadatak, da ga se učvrsti do 5. XII. 1943. 25. XII. 1943., tome smo dodali novi materijal Drugo zasjedanje ZAVNOH-a i AVNOJ-a, Nacionalni Komitet, a u zadnje vrijeme Vojni Slom Jugoslavije od Arse Jovanovića. Da bi mogli provjeriti rad političkih komesara održali smo s njima dva savjetovanja, kao i dva savjetovanja sa Štabovima Bataljona.

Političko stanje i politički rad:

Političko stanje ovoga Odreda bilo se je znatno promjenilo prilikom novih drugova, ali stalnim nastojanjem drugova političkih komesara znanje drugova boraca ipak se je popravilo. Za sada u Odredu nije primjećeno nekih novih strujanja i previranja do rada dvaju špijuna od kojih je jedan uspio pobjeći, dok smo drugoga ulovili i raskrinkali ga.

Drugovi se naročito zanimaju za naš Nacionalni Komitet kao i za napredovanje Crvene Armije. Isto tako pokazalo se je dosta velik interes za Nacionalni sastav ZAVNOH-a, kao i Nacionalnog Komiteta. To isto je se primjetilo kod našega naroda u Moslavini.

Zbog novoga priliva novih boraca disciplina nije baš na naročitoj visini, to se naročito osjeća kod vršenja dužnosti. No stalnim nastojanjem i političkim uvjeravanjem stanje se je zaista popravilo.

U pogledu odnosa drugova i drugarica u ovom Odredu, za sada nije primjećeno neko veće skretanje. Ističemo da drugovi spavaju

¹ Odnosi se na Rezoluciju I zasjedanja ZAVNOH-a.

zasebno, kao i drugarice. Dezerteri u našem Odredu naročito su se pojavili od vremena mobilizacije, do sada to nije bilo primjećeno bar u tolikoj mjeri. Do danas je dezertiralo iz našeg Odreda trideset ljudi. Uzrok tome je što N.O.O.-i i nisu pravilno shvatili mobilizaciju na dobrovoljnoj bazi. Neki ljudi su mobilisani, kao što je bilo slučaj i u Zagrebačkom okrugu, iz ranijih neslaganja predsjednika N.O.O.-a.

Da bi se digao nivo političkih komesara mi smo predvidjeli slijedeći materijal: Borba protiv okupatora je prvi i najvažniji zadatak — TITO, Uloga Sovjetskog Saveza u borbi protiv fašističkih osvajača — Žujović, Organizaciono pitanje K.P.J. u N.O.B. — Ranković. Ovaj isti materijal bio je predviđen, da se proradi do 20. XII. 1943., budući da nije dovoljno utvrđen mi smo ga stavili u zadatak da se ponovo razradi i utvrdi.

Sada ćemo izlagati politički rad po Bataljonima.

I. Bataljon. Ja nisam mogao držati savjetovanje sa političkim komesarima od zadnji puta kako sam izvjestio. Komesar Bataljona održao je jedno savjetovanje sa drugovima političkim komesarima i vodnim delegatima.

Dnevni red ovog savjetovanja:

1. Politički rad u Bataljonu.
2. Nedostaci u radu.
3. Zadaci.

U političkom radu ovoga Bataljona moglo se zaključiti jedno, da drug komesar Bataljona nije dao baš od sebe sve za što uspješniji rad, naročito se kod njih osjetilo odstupanje od planskog rada. Izdali su jedne zidne novine. Usmenih novina nisu dali borcima.

Rad po četama:

I. Četa održala je 5 četnih sastanaka i jednu četnu kritiku. Na četnim sastancima razrađivao se je predviđeni materijal.

II. Četa održala je 4 sastanka i jednu četnu kritiku. Isto tako razrađivao se je na sastancima predviđeni materijal.

III. Četa održala 5 sastanaka sa jednom četnom kritikom.

II. Bataljon. Dne 19. XII. 1943. održano je savjetovanje sa političkim komesarima i delegatima II. Bataljona.

Dnevni red savjetovanja:

1. Politički rad u Bataljonu.
2. Kulturno prosvjetni rad u Bataljonu.
3. Rad sa ženama.
4. Razno.
5. Zadaci.

- a) Mobilizacija.
- b) Da se pojača disciplina.
- c) Da se digne nivo političkih komesara.
- d) Usmene i zidne novine.
- e) Dopisi za Moslavački Borac i Glas Žena.
- f) Neprijatelj ne miruje (špijuni, agenti).
- g) Pomoć ranjenim drugovima.

Na ovom savjetovanju imali smo zadatak prekontrolisati rad političkih komesara, kao i delegata od zadnjeg savjetovanja. Dalo se je konstatovati jedno, da je politički rad bio daleko veći i solidniji nego u oba Bataljona. Dugovi politički komesari razradili su bolje Plitvičku Rezoluciju. Isto tako borci su upoznati sa formiranjem Nacional. Komiteta. Drug Komesar Bataljona održao je dva savjetovanja sa četnim komesarima i vodnim delegatima. Na tim sastancima proučavala se je prošura: Borba protiv okupatora.

I. Četa ovog Bataljona održala je 4 četna sastanka i 2 četne kritike. Na četnim sastancima razrađivao se je predviđeni materijal.

II. Četa održala je 6 četnih sastanaka i jednu četnu kritiku. Isto tako radio se je predviđeni materijal.

III. Četa ovog Bataljona održala 6 četnih sastanaka i dvije četne kritike. Radio se je predviđeni materijal. Bataljon je izdao dvoje zidne novine.

III. Bataljon. Dne 18. XII. 1943. godine održali smo savjetovanje sa politkomesarima III. Bataljona, dnevni red toga savjetovanja bio je ovaj:

1. Političko stanje i politički rad u bataljonu.
2. Kulturno prosvjetni rad u Bataljonu.
3. Rad sa ženama.
4. Razno.
5. Zadaci.
  - a) Mobilizacija.
  - b) Da se pojača disciplina.
  - c) Da se digne nivo političkih komesara putem proučavanja brošura.
  - d) Usmene i zidne novine u bataljonu.
  - e) Dopisi za Moslavački Borac i Glas žena.
  - f) Neprijatelj ne miruje (rad špijunaže i agenata u našim jedinicama).
  - g) Pomoć ranjenim drugovima.

Na ovome savjetovanju imali smo zadatak pretresti rad političkih komesara, kao i nedostataka. Dalo se je zaključiti, da su drugovi komesari radili, ali ipak nisu dali onoliko rezultata koliko se to mislilo, razlog je tome što politički komesari kako smo već gore naveli

nisu bili naučeni na intenzivni politički rad u vojnim jedinicama. Materijal koji je bio pred njih postavljen nije potpuno svladan, uzrok je tome stalno pridolaženje novih boraca, te smo bili prisiljeni raditi po novom planu, koga ste konačno i vi uputili, a to je da se novim borcima rade one stvari, koje su starim borcima prije bile poznate. U Zadatak da se prouči nije potpuno svladana, uzrok je tome mladi politički kadar, kao i nedovoljan mar, da se taj materijal bio svladan, mi smo to na savjetovanju oštro kritički napali i zaista poslije toga savjetovanja osjetile su se dosta velike promjene u političkom radu tog Bataljona. Isto tako bilo je stavljeno u zadatak političkom komesaru Bataljona da sa političkim komesarima četa i vodnim delegatima razradi »Borba protiv okupatora. . .«, »Uloga Sovjetskog Saveza u borbi protiv fašističkih osvajača«. Kao i Organizaciono pitanje K.P.J.-a u N.O.B., sva tri članka iz »Proletera« broj 16. No međutim drug komesar Bataljona nije zadatak pravilno shvatio, te ga je učinio samo u polovici. Zbog toga mi smo postavili ponovno u zadatak političkim komesarima da prouče ove tri brošure i da se detaljno upoznaju s njima. To je postavljeno u cilju dizanja nivoa političkih komesara.

Politički rad po četama:

I. Četa ovog Bataljona održala je 4 četna sastanka i jednu četnu kritiku. Na tim četnim sastancima razrađivao se je po planu predviđeni materijal. Na četnoj kritici naročito su drugovi borci kritikovali druga vodnika 1. voda I. čete Tominac Tomu, zbog toga što se isti dva puta bio opio i unatoč toga što je bio opomenut. Budući da je to loše djelovalo na drugove borce, mi smo bili prisiljeni da ga smjenimo sa dužnosti vodnika.

II. Četa održala je 5 četnih sastanaka sa jednom četnom kritikom. Na sastancima se je isto tako razrađivao po planu predviđeni materijal.

III. Četa održala je 5 četnih sastanaka i jednu četnu kritiku. Na sastancima se je isto tako razrađivao po planu predviđeni materijal.

Bataljonu je stavljeno u zadatak t.j. kulturno-prosvjetnom odboru da održe jedne usmene i da izdaju jedne zidne Novine. Drug komesar Bataljona održao je sastanak sa novomobilisanim drugovima, te im je objašnjavao njihove dužnosti kao i liniju N.O.B.

Dne 18. XII. 1943. godine održali smo savjetovanje sa Štabom toga bataljona. Dnevni red sastanka:

1. Rad Štaba, kao rukovodioca.
2. Izvještaj po vojnom radu.
3. Izvještaj po političkom radu.

4. Razno.

5. Zadaci.

a/ Maršovanje naših jedinica.

b/ Iskustvo iz borbi.

c/ Rukovanje s puškom, bombom i mitraljezom.

d/ Barikade, borba sa tenkovima i avionima. Zasjede.

Iz ovog savjetovanja sa Štabom dalo se je zaključiti, da vojni rukovodioci nisu dovoljno posvetili pažnje načinu vojne izobrazbe naših jedinica. Štab ovog Bataljona održao je 4 sastanka, na kojima se je raspravljalo o vojnom i političkom radu u jedinicama, kao i u samom Štabu.

Dne 19. XII. 1943. godine održano je savjetovanje sa Štabom II Bataljona sa istim dnevnim redom, kao i sa štabom II. Bataljona.

Na tome savjetovanju raspravljalo se je o nedostacima vojno-političkog rada toga bataljona.

Kulturno-prosvjetni rad u našim jedinicama znatno se je podigao, a naročito u našem II. Bataljonu. Po svim Bataljonima postoje kulturnoprosvietni odbori. Isto tako formirani su i pjevački zborovi po Bataljonima, kao i neke manje diletantske i recitatorske grupe.

III. Ishrana, odjeća, obuća i zdravlje boraca:

Borci ovoga Odreda uglavnom dobro se hrane i to pretežno po kućama na sektoru gdje drže položaj. Do sada nije primjećena nikakova manjkavost u hrani. Štabovi Bataljona, kao i štab ovog Odreda gotovo ništa se bolje ne hrane nego i borci. Odjeća boraca je srednja, osjeća se manjkavost u partizankama i šinjelima. Za sada u Odredu nema bosih boraca, a sa slabom obućom ima ih pretežno 15%. Do sada se nije pojavila nikakova zarazna bolest u Odredu. Slučaja prehlade bilo je.

IV. Rad i zapažanje na terenu:

Na terenu čazmanskog kotara u općini Štefanje, kuda se naš Odred kreće zapaža se jak utjecaj Radićevaca a donekle i utjecaj neprijateljske vojske. Može se primjetiti čak da neprijatelj ima i dobro razvijenu špijunažu. Rad Partijskih i Narodno-Oslobodilačkih organizacija je dosta slab. Odbori uglavnom još ne poznaju svih dužnosti, ima čak sela gdje ih uopće nema.

Kulturno-prosvjetni odbori zajedno sa drugovima političkim komesarima održali su više skupština i zborova. Tako su u selu Štefanju održali dva zbora, jedan u selu Lamincu (bilo je prisutnih oko 200 ljudi) i jedan u selu Ivanjskoj. Naročito je uspio zbor u selu Lamincu. Na skupštinama govorilo se je o liniji N.O.B., o Nacional-

nom Komitetu, o radu ZAVNOH-a, bratstvu naših naroda i o potrebi mobilizacije.

V. Rad Štabova:

Od zadnjeg savjetovanja sa štabovima osjetila se je prilično velika razlika u radu. Naročito se je osjetilo u Štabu II. Bataljona.

Štab III. Bataljona nije još do danas pokazao u svome radu dovoljno rezultata, uzrok je tome dosta aljkavo odnošenje prema naređenjima. Isto tako nije se dovoljno još snašao drug komesar Bataljona u svome radu. U radu Štaba ovog Odreda isto tako do sada nije se mogla primjetiti neka veća manjkavost. Jedino što moramo primjetiti, da smo mi izvršavali uvijek u potpunosti naređenje vašeg Štaba, samo je bila pogreška u tome, što vam nismo slali dovoljno jasnih izvještaja. Na zadnjem sastanku drug zamjenik politkomesara ovog Odreda primjetio je za mene da sam previše energičan i da to ispada kao neko diktatorstvo.

VI. Naročite napomene:

U dopisu koga je poslao drug komesar Zone² tražio je detaljno objašnjenje kako smo proslavili dne 16. XII. 1943. Titin dan.

Uoči samog dana naši Bataljoni održali su bakljadu po selima gdje su se nalazili. Naš II. i III. Bataljon išli su u povorci kroz sela sa narodnim zastavama, klicajući drugu Titi, AVNOJ-u i ZAVNOH-u, predsjednicima dr Ribaru³ i Nazoru,⁴ Crvenoj Armiji i drugu Staljinu. Na sam dan proslave kulturno-prosvjetni odbor u dogovoru sa agitpropom održali su priredbe za vojsku i narod u Štefanju i Ivanjskoj. Moramo istaknuti da se narod prvu večer nije baš odazvao da bi išao sa vojskom u povorci, ali zato drugi dan bilo je mnogo više naroda na priredbi. Tu se u glavnom tumačilo ciljevi naše borbe, značaj druga Tita za naš Narod i vojsku.-

Povodom dolaska novomobilisanih drugova uputili smo odmah drugovima političkim komesarima Okružnicu o odnosu drugova prema novomobilisanim, isto to pitanje pretresali smo i na našim savjetovanjima.

VII. Financije, o stanju blagajne ovog Odreda javit će se Šef ove kancelarije. Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkomesar:

Original, strojopis

----- N.⁵ Šušnjar — Geno, v.r.

Sign., AVII, fond NOB, kut. 1475, f. 1/6, dok. br. 10

² Ivan Sibl

³ Ivan

⁴ Vladimir

⁵ Nikola

1943, prosinac 29.

Izveštaj Štabu Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljsko uporište Lug

Štab
Žumberačko-Posavskog sektora
N.O.V. i P.O.H.—
Broj _____ /43
29. XII. 1943. godine.—

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O.H.—

Operativni izvještaj
(o akciji na Lug²)

1.—Opis položaja: Neprijatelj se je nalazio u selu Lug nedaleko od Samobora u školi oko koje je bilo izgrađeno nekoliko bunkera, a škola je bila zazidanih prozora na kojima su bile puškarnice. Tom uporištu bilo je lako omogućeno davanje pomoći od strane neprijateljske motorizacije iz Samobora.

2.—Naziv naše jedinice koja se je borila: U napadu na neprijateljsko uporište Lug, učestvovala je Omladinska Brigada³ sa 3 bataljona i Žumberačko-Pokupski Odred sa jednim bataljonom —

3.—Naziv, jačina i sastav neprijatelja:

U uporištu se je nalazilo 120 feldžandara, koji su bili naoružani sa 8 puškomitraljeza i 1 teškim mitraljezom, i 1 lakim minobacačem, ostalo naoružanje puške.—

4.—Obostrana situacija:

Neprijatelj je za svoje glavno uporište uzeo školu u kojoj je zazidao prozore i ostavio samo puškarnice. Oko škole u neposrednoj blizini načinio je zidane bunkere, dobro pokrivene zemljom. Iz tih

¹ Datum zaprimanja dokumenta.

² Vidi neprijateljski izvještaj: Dok. br. 170.

³ Riječ je o Omladinskoj brigadi »Jože Vlahović«.

bunkera, koji su bili tako razmješteni da niti sa jedne strane škole nije bilo mrtvog ugla, neprijatelj je strojnicama brisao čitav prostor naokolo tako da mu se nije moglo od brisanog prostora ni sa jedne strane prići.

5.—Izdate zapovjesti:

Za likvidiranje uporišta izdao je ovaj štab zapovjest koju su Omladinska brigada i Štab Z.P.O. u tančine razradili —

6.—Vrijeme kada je borba počela:

Napad je počeo 18. XII. 1943 godine u 24 časa.—

7.—Tok borbe:

Sam napad na uporište izvela je Omladinska Brigada sa svoja tri bataljona, dok je bataljon Odreda fingirao napad na Samobor. Sam napad otpočeo je minobacačkom i artiljeriskom pripremom, kada je uporište bilo blokirano po Brigadi.— Pogodci su bili točno po školi i po bunkerima tako da je neprijatelj bio prisiljen da se povuče u školu, iz bunkera. Isto se tako nije osjećao siguran u prvom i drugom spratu škole pa se je povukao u podrum. Neprijateljeva odbrana sastojala se je samo u tome da je mitraljezima i masom ručnih bombi sprečavao pristup zgradi.— Ovo je onemogućilo minerima pristup zgradi da je miniraju jer se na drugi način nije moglo likvidirati uporište. Kada je Štab Brigade uvidio da nemože na brzinu likvidirati uporište naredio je povlačenje. U međuvremenu izvršen je ekonomski dio akcije pa je zaplijenjeno državno dobro kod dvorca Frigano. Za čitavo to vrijeme II. Bataljon Z.P.O.H. uspješno je fingirao napad na Samobor, tako da je neprijatelj koji je tu imao glavne snage bio zbunjen i nije znao zapravo gdje je pravi napad, pa su bacili sve snage na odbranu Samobora.

8.—Ishod borbe:

Zarobljeno: u oružju i spremi nije ništa. Gubici neprijatelja u ljudstvu iznose 3 mrtva i 13 ranjenih.

Zaplijenjeno je sledeće: 58 svinja prosječne težine 80 kilograma.

9.—Naši gubici:

1 poginuo i 11 ranjenih.

10.—Utrošak municije:

Utrošeno je 16 granata za protiv tenkovski top 47 mm., zatim 15 mina za teški bacač, municije puščane i mitraljeske 1500 komada metaka.—

11.—Imena učesnika koje treba pohvaliti:

U ovoj akciji nije se niko naročito istakao.—

12.—Imena lica i jedinica koje su se slabo držali:

Cijelo vrijeme akcije niti od jedinica, a niti od lica nije se niko slabo držao.—

13.— Kritički osvrt na akciju:

Akcija je dobro pripremljena, jedinice su pošle sa puno elana na izvršenje iste. Jedino što se nije predviđalo, a tome je donekle kriva informativna služba, a to je da je neprijatelj od prošlog do sadašnjeg napadaja sazidao bunkere sa dobro izrađenim planom vatre i očistio oko zgrade čitav prostor tako da se bunkerima nije moglo prići. Zgrada se je mogla likvidirati samo sa velikim žrtvama i miniranjem, ili ako bi se raspolagalo sa teškom artiljerijom i dovoljnim brojem municije. Rukovođenje borbom bilo je dosta dobro. Zapovjedi su se prenašale brzo i komandno osoblje je na vrijeme izvršavalo naređenja. Odlično je uspio fingirani napad na uporište u Samoboru tako da je to u mnogome doprineslo uspješnom toku i nesmetanom razvoju borbe na samo uporište LUG.—

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

**Politkomesar
Franc Knebl, v.r.**

**Komandant major
Vojko Hošteter, v.r.**

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 C, f. 3, dok. br. 17

195

1943, prosinac 29.

Izveštaj Komande moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organizaciji i radu komande

KOMANDA
Moslavačkog Područja
II Oper. Zona NOV i POH
A. Broj: 457/43
29. XII. 1943.

Štabu II Oper. Zone NOV i PO Hrvatske

VOJNO POZADINSKI IZVJEŠTAJ

Opći pregled.

Od primitka dužnosti komandanta ovog područja gotovo sav moj rad sastojao se u upoznavanju prilika, pregledu pojedinih odsjeka ove komande, komandi mjesta, te pripremama za opću reorganizaciju i reorganizaciju samih straža.

Komanda područja sastoji se iz slijedećih odsjeka: Komanda, ekonomski odsjek, intendatura, sanitetski, odsjek za vojne vlasti u pozadini, mobilni centar sa pomoćnim mobilcentrom i sekcija za vezu.

Do sada uspostavljene su na ovom području tri komande mjesta: Čazma, Dubrava i Berek. Nakon preseljenja ove komande u Samaricu što je odobreno od Vašeg Štaba bilo bi neophodno potrebno, da se uspostavi još jedna komanda mjesta za Garešnicu koja bi prema našem mišljenju imala biti smještena u koliko se to odobri u Dišniku. Time bi čitavo područje bilo razdjeljeno na četiri sektora koje bi obuhvaćale i kontrolirale Komande mjesta čime bi se cijeli rad i kontrola olakšala te bi bili stvoreni uslovi za podpuno izvršavanje zadataka koji se postavljaju pred ovu Komandu.

Molimo Vas, da nas u slučaju da to odobrite o tome obavjestite.

Pod direktnu komandu i kontrolu same Komande područja podpadaju slijedeće straže: Straža pri Komandi, straža kod bolnice, Gornja Garešnica, Rogoža, Trnovitica, Selište, Čaire, Gornja Jelenska, Popovac, Osekovo, Dišnik i Vel. Prokop, te protuavionsko odjeljenje.

Formiranje straža u čete nije još izvršeno. Pripreme su već gotove te će u najkraćem roku ta preformacija biti izvršena.

Komande mjesta uspostavile su do sada svaka na svom sektoru po četiri straže.

Raspored, brojno stanje i naoružanje straža vidi se iz priloženog formulara »Raspored četa i partizanskih straža«.

Mapa područja i sekcija Komande mjesta su u izradbi te će Vam u najkraćem roku biti dostavljene.

Broj partizanskih straža i njihovo brojno stanje obzirom na zadatke koji se na njih odnose, te veličinu područja je relativno malen.

Međutim pošto se jedan bataljon Moslavačkog NOP odreda nalazi stalno na području ove komande ta je manjkavost donekle nadoknađena.

Straže kontroliraju i osiguravaju područje, te sprječavaju kretanje pučanstva u neprijateljska uporišta, a time u vezi obavještavaju neprijatelja o jačini, kretanju i smještaju naših jedinica. Osim toga jedan od glavnih zadataka tih straža je sprječavanje šverca.

Nakon što je ukinuta informativna služba ove Komande kao zasebnog odsjeka u glavnom služimo se informativnom službom Moslavačkog NOP odreda. Osim toga u toku je organizacija informativne službe preko samih straža. Ona za sada nije u stanju potpuno izvršavati svoj zadatak jer su teškoće u pronalaženju veza sa neprijateljskim uporištima.

Odnos između operativnih jedinica i vojnih vlasti u pozadini odnosno ove Komande ne razvija se dovoljno na bazi suradnje. Konkretnosti po tom pitanju iznešene su u vanrednom izvještaju koji Vam je pred par dana dostavljen —

Ovaj izvještaj nije toliko preciziran, jer u ovo kratko vrijeme od kada sam primio dužnost komandanta nije ni bilo moguće da upoznam potpuno prilike na ovom području, te da sprovedem potrebnu reorganizaciju.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

M.P.¹

Komandant:
Matej Crnički, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1902-1, f. 1, dok. br. 24

1943, prosinac, 29.
Zagreb

117U

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Ministarstva oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 363

(po podacima primljenim 29. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Samobora: Noću 28/29. XII. jedna naša obhodnja napala je kod s. Prekrižje (8 km j.z. od Samobora) stožer XVI. part. briga-

¹ Okrugli pečat: Komanda moslavačkog područja
Druge operativne zone
(u sredini zvijezda petokraka)

de¹. Neprijateljski gubitci: 6 mrtvih i nekoliko ranjenih. Vlastiti gubitci: 1 ranjen (častnik).

Podr. Pokupja: Posljedci poduzetog podhvata² u području Pokupja 26. XII.:

Po prelazu r. Kupe i slomljenog neprijateljskog otpora kod s. Letovanić i Farkašić (11 km s.z. od Petrinje) dostignuto je Cerje (16 km s.z. od Petrinje).

Poduzetim podhvatom iz mostobrana Pokupsko (23 km z.s.z. od Petrinje) poslie slomljenog neprijateljskog otpora dostignuto je s. Cerje (3 km s.z. od Pokupskog).

Poduzetim podhvatom u iztočnom smjeru zauzet je Kupinec (25 km s.i. od Karlovca) i dostignut bezimni potok zapadno od Kupčine (17 km s.i. od Karlovca). Iz mjesta D. Kupčina (18 km s.i. od Karlovca) dobijena vatra.

Podr. Jastrebarskog: Noću 24/25. XII. part, napali s. Lazina (8 km j.z. od Jastrebarskog). Vlastiti gubitci: 4 ranjena, 17 zarobljenih (Njemaca). Neprijateljski gubitci: 2 mrtva (nađena) dok je veći broj mrtvih i ranjenih odvučen.

Podr. Krapine: Noću 25/26. XII. jača skupina part, napala mjesto i oruž. postaju Krapinske Toplice.³ Posada oružničke postaje (14) savladana i zarobljena.

Podr. Varaždina: Jače prikupljanje part, u području iztočno Novog Marofa (4 km j.z. od Varažd. Toplica).

⁴
Osobitosti: Noću 24/25. XII. part, zapalili drž. pilanu u s. Đurmanec (5 km s.z. od Krapine).

Noću 27/28. XII. part, minirali strojarnicu kamenoloma »Bizek« (3 km s.i. od Podsuseda). Strojevi uništeni. Žrtava nema.

U se Poznanovec (11 km i.s. od Zaboka) part, zapalili vatrogasni dom.

⁵

Događaji na prugama:

Noću 27/28. XII. srušen most kod ž.p. Bedekovčina (10 km j.i. od Krap. Toplica), zgrada postaje dielom uništena, b.b. uređaji uništeni, zapaljeno skladište.⁶

¹ Odnosi se na Omladinsku NO brigadu »Joža Vlahović«.

² Riječ je o njemačkoj operaciji »Weihnachtman«, tj. o namjeri da se uništi jedinice NOV i PO Hrvatske na području Pokuplja i Turopolja, o toku i neuspjehu te ofenzive vidi: Dok. br. 178.

³ Vidi: Dok. br. 190.

⁴ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

⁵ Isto.

⁶ Diverziju je izvršio Zagorski NOP odred.

Na pruzi Zagreb-Sisak 28. XII. između ž.p. Lekenik i Greda nale-
tio putnički vlak na minu. 2 kola oštećena. Ima 6 ozliedenih.

Na pruzi Zagreb-Dugo Selo 28. XII. između ž. p. Sesvete i Ses-
vetski Kraljevec eksplodirale su 2 mine. Pruga oštećena.

p 7

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast. pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(ELBLINGER)
Elblinger,⁸ v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

197

1943, prosinac 30.

*Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu
KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju*

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
KLANJEC

30. XII.1943.

Drugarskom
OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

KRAPINA

I Z V J E Š T A J

POLITIČKA SITUACIJA

Općina Sela Zagorska — narod je antifašistički raspoložen i sim-
patizer N.O.B. Tražio je da nam vojska dođe u Sela Zagorska i bio
je zadovoljan kad su nam drugovi došli, dakle voli našu vojsku. Na-
ročito se zanima za rad i uspjehe naše vojske u Zagorju. Mogućnost

⁷ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Ministarstvo oružanih snaga
Operativni odjel

⁸ Oton

stvaranja i učvršćivanja N.O.O. je velika, samo treba odstraniti nekoliko kočničara i poraditi što jače sa N.O.O-ima. Kočničari su skoro svi malo bolji gospodari uz cestu i to: Franjo Boršić trg., Lončarac Stanko trg., Beber trg., kao i ostali kulaci. Članovi opć. N.O.O-a Josip Bezjak, član K.P. kao i Antun Sladović također su kočničari, a ovaj posljednji je notorna pijanica. Narod se ne odaziva ni u Pavelićevu ni u našu vojsku. Mlađi ljudi vojni bjegunci smatraju da je sadanje stanje, stanje bezvlada, dok stariji i svjesniji traže učvršćivanje narodne vlasti i povećanje autoriteta — odluka N.O.O-a. Ustaške vlasti mrze i boje se. Kako u toj općini banda nije pravila nikakav pritisak, to ni ne možemo obavjestiti kako bi se narod odupreo. Rad H.S.S. se uopće ne osjeća i prema izjavi naših simpatizera

H.S.S. nema izgleda da uspije sa svojom agitacijom. Kako je politički rad sa N.O.O-ima slab, to narod nije pravilno upućen o stanju među saveznicima. Jedna četvrtina stanovništva te općine (Poljana, Bratkovec, Harina Zlaka, Bojačno, Poljanska Luka) priželjkuje pobjedu Engleza i okupaciju po engleskim trupama, jer se boji da bi ruski sistem oduzeo njima zemlju. Dakle, ljudi su mišljenja da je Evropa podijeljena među saveznike. Četnika se boje. Pobjede Crvene armije vesele narod, jer pravilno shvaćaju da to znači što skoriji svršetak rata. O pitanju druge fronte nije narodu objašnjavano, tako da ranije spomenuta sela ne znaju da i mi preko našeg političkog predstavništva ZAVNOH-a tražimo da saveznici ispune svoje obaveze.

U općini Tuhelj narod antifašistički raspoložen. Politički rad u toj općini u posljednje vrijeme dobro je napredovao. Narod simpatizira N.O.B. i pomaže N.O.V. novčanim priložima i u hrani. Našoj kao ni Pavelićevoj mobilizaciji se ne odazivlje, jer smatra sadanje stanje, stanje bezvlada. Sa velikim oduševljenjem [prate] pobjede N.O.V. jer misli da nakon tih pobjeda ne mora ići u vojsku, pošto ga partizani štite. Teroru okupatora se ne odupire nikako, nego samo bježi od svojih kuća kada banda dolazi. Prilikom izdaje izvršene od strane Borisa Posavca iz Zaboka, koji je u njemačkoj uniformi doveo bandu na Vel. Hrvatsku i Lenišće, bila su ubijena dva vojna bjegunca, koji su bježali pred bandom i 1 ranjen te je bio uhapšen, Krizmanić Martin, koji međutim pobjegao kada je bio transportiran za Njemačku iz Dobove. Prilikom akcije čišćenja 1 bataljon Z.P.O. likvidiran je ustaški špijun Ljudevit Borovnjak. Narod je radostan tom likvidacijom. Cesta koja je bila ranije prekopana ponovno je popravljena na inicijativu pljašljivaca, jer se narod boji reakcije.

Narod nije sklon H.S.S., premda su neki pojedinci, koji su sada onemogućeni, pokušavali raditi. Njihov rad bio je bez uspjeha, jer

ih je sam narod otkrio i tražio da se onemoguće. Po liniji H.S.S-a radio je RJ Trnar. Narod imade jasan pregled rada izbjegličke vlade i četnika a isto tako mu je jasan odnos između Saveznika. Pobjede Crvene armije prima sa oduševljenjem. Narod gleda kritički na odlaganje druge fronte jer je svjestan, da se time odlaže svršetak rata.

Općina Klanjec. Narod simpatizira sa N.O.B-om, ali uslijed terora bande ne usuđuje se dovoljno pomagati N.O.B. Rado prima vojsku i rado ju pomaže, jer ju smatra svojim braniocem. Mobilizaciji našoj narod bi se odazvao samo traži da se razasilju pozivi. Ovoga mjeseca javilo se oko 40 dobrovoljaca iz te općine, koji su bili pozivima pozvani od Tuđman Ivica i koji ih je pozvao da dođu na određeno mjesto odakle bi ih on vodio u vojsku. Kako drug Tuđman Ivica nije došao to su drugovi bili prinuđeni da se vrate svojim kućama, jer nisu imali veze, a nisu ni znali na koga bi se obratili. Tim postupkom narod je izgubio povjerenje u solidarnost rada političkih radnika, a ujedno su ti drugovi takvim postupkom izvrgnuti opasnosti da ih ustaška banda iz Klanjca ne pohvata i pošalje u Pavelićevu vojsku, što se je već i počelo dešavati (Lučelnica). Primjećuje se da je najbolji način mobilizacije za našu vojsku putem poziva. Ustašku vlast narod mrzi i boji se je. Sa najvećim oduševljenjem prima pobjede N.O.V. Teroru okupatora se ne odupire akcijom, nego bježi iz svojih kuća kada banda dolazi. Teror bande koja je krvava, takav je da i domaće ustaše bježe pred njom, te ti ustaše izjavljuju, da će otići u N.O.V. ako dobe pozive od bande za vojsku. Klanjec ima za sada dva opasna domaća ustaša i to: Kovačića i Arbesa. Arbes je glavni inicijator svih prljavština koje banda čini. Rad H.S.S-a je zakulisan i nije osnovan na radu sa širokim masama nego je tek u početku. Općinski blagajnik Šubarić Mijo, koji je poznat još od prije kao gorljivi pristaša H.S.S-a, stoji i sada u vezi sa Zag. te prima materijal i letke. Taj materijal čita se u općini prilikom dolaska pojedinih ljudi u općinu, a u tom poslu pomaže mu i općinski bilježnik Crnković. Nije nam poznato od koga primaju materijal. Vjerojatno dobavljaju taj materijal od Dr Pernara² iz Harmice. Narod nije sklon radu H.S.S-a jer vidi u tom poslu gospodsku politiku. Ove podatke o radu H.S.S-a dobili smo od naših simpatizera, kojima je bio čitan materijal. Narod smatra izbjegličku vladu banditskom, a četnike krvoloke Hrv. naroda. Građanstvo samog Klanjca anglofilski je raspoloženo. Narod smatra kao jedinog i pravog svog zaštitnika Rusiju. Pobjede Crvene armije prima sa najvećim odu-

¹ Rudolf

² Ivan

ševljenjem. Narod smatra da je odlaganje druge fronte zavlačenje trajanja rata, a Ameriku i Englesku kao ratne špekulante. Isto tako želi da se druga fronta otvori na Balkanu, a ne želi da englesko-američka vojska ostane ovdje.

Općina Vel. Trgovišće — narod masovno pristupa i pomaže N.O.B. — N.O.V. prima sa radošću i znade da je to njegova vojska i zaštita. Paveliću se ne odazivlje, ali se dosta slabo, gotovo nikako ne odazivlje u N.O.V. Ustaške vlasti ne priznaje i smatra ih banditskim u službi okupatora. Pobjede N.O.V. prima sa oduševljenjem i te vijesti brzo se doznaju. Teroru okupatora odupire se prilično slabo. Narod bježi od svojih kuća i neaktivan je na reakciju bande. Djelovanje H.S.S-a se ne osjeća.

Narodu su potpuno jasni pojmovi o odnosu među Saveznicima i o sramotnoj raboti izdajničke vlade i četnika.

Općina Kraljevac — narod je simpatizer i rado pristupa i pomaže N.O.B. Našu vojsku pomaže sa oduševljenjem i požrtvovnošću. Naročito se ta požrtvovnost [odrazila] prilikom prelaska I bataljona iz Slovenije³ na taj teritorij. Narod je prestrašen, a ne zna puta i načina kako da se odupre teroru. Ima nešto smutljivaca ali narod ne vjeruje H.S.S-u i budno pazi na rad iste. Protivnik je izbjegličke vlade i četnika, ali mu nisu jasni odnosi između SAVEZNIKA. Narod prima sa oduševljenjem pobjede Crvene armije. Više [se] radije tim pobjedama nego pobjedama Saveznika. Nezadovoljni su sa odlaganjem druge fronte, jer znaju da se tim odlaganjem produžuje rat i tegobe naroda.

Općina Dubravica — narod pristupa i pomaže N.O.B. dosta slabo. Kako naša vojska još nije bila u toj općini ne znamo kako bi narod primio naše borce. Ni našoj ni Pavelićevoj mobilizaciji narod se ne odaziva. Odnos prema ustaškim vlastima dosta je nepovoljan jer se narod boji ustaša i smatra ih pomagačem okupatora. Usljed terora Njemaca, koji su dolazili u tu općinu, narod je prilično zaplašen. Narod prima sa simpatijama pobjede N.O.V. ali prilično slabo upoznat sa ciljevima N.O.B.

Teroru okupatora se ne odupire, nego naprotiv švercuje hranu za bandu. Nije nam poznato djelovanje H.S.S-a premda bi i ovdje H.S.S. mogao imati najviše uspjeha radi utjecaja Dr Pernara. Narod je slabo upućen o odnosu između Saveznika, ali mu je prilično jasna rabota izbjegličke vlade i četnika. Pobjede Crvene armije prima sa zadovoljstvom, jer svaku pobjedu smatra kao korak bliži miru. Narod želi da se otvori druga fronta bilo gdje kako bi se završio rat.

³ Odnosi se na Zagorski NOP odred.

Općina Luka — Kad je banda u toj općini vršila jaki teror narod je bio preplašen, te slabo pomaže i pristupa u N.O.B. Kako već mjesec i pol dana nismo imali kontakt s tom općinom, nije nam moguće izvijestiti kakovo je polit. stanje u toj općini. Odlaskom Njemaca uspostavili smo kontakt sa našim organizacijama, koje su kroz to vrijeme potpuno mirovale i zatajile, te smo pristupili sređivanju i učvršćivanju tih organizacija. Za vrijeme boravka Njemaca u Luki našlo se nekoliko domaćih bandita, koji su surađivali sa Njemcima, odavali naše organizacije i naše simpatizere. Kerep Mirko iz Pljuske izdao je tri druga. Hambek — tabornik iz Luke i Srbec Filip izdavali su roditelje drugova partizana. Nadalje dezertirali su iz naše vojske sljedeći drugovi Kovač Zlatko, koji je sa sobom povukao Skleder Rudolfa, Trupec Josipa i Srbec Josipa. Osim toga Skleder Rudolf izdavao je naše drugove. Na mjesto Njemaca došlo je 60 ustaša iz Zlatara, koji su mobilizirani i nasilno ugurani u ustaše, te postoji mogućnost da bi se pomoću letaka mogao srušiti i onako slabi moral te posade, te likvidirati sa tom posadom.

ORGANIZACIONO STANJE

Kotarski komitet — 6 članova.

Pojedini drugovi iz Kotarskog komiteta još uvijek ne snalaze [se] u svom radu. Drug Janko⁴, koji je zadužen po AFZ-u ne snalazi se i ako imade podršku čitavog Komiteta. Drugovi Franjek⁵ i Matija⁶ nisu još uvijek uspjeli da se odaleče od baze. Stalno se naglašuje potreba odlaska na teren kako bi mogli kontrolirati rad po kojem su zaduženi. Drug Mustafa⁷ pokazuje stanovitu deprimiranost i nesnalaženje. Mišljenja smo da je to zbog kritike. Ali pokazuje interes i želju za teoretskim znanjem.

Partijskih jedinica 5 sa 23 člana plus 3 partijca.

Primljeno je u K.P. 3 nova člana koji su bili na nižem part. kursu i sa strane Agit-propa dobili smo odlične karakteristike. Od te trojice jedna je drugarica. Oba druga javila su se za vojsku.

Rad partijskih jedinica slab i mizerabilan. Jedan dio tih drugova ne možemo isključiti iz više razloga, dok sve ostalo, isključit ćemo i nadomjestiti novim drugovima s kojima momentalno radimo u kand. grupama.

Općina Trgovište imade 3 part. jed. i to Ravnice sa 4 člana, Jalše 4 čl. Dubrovčan 4 čl.

⁴ Horvatek

⁵ Franjo Plečko

⁶ Ivan Bogović

⁷ Branko Masnjak

Općina Sela Zagorska 1 part. jed. sa 4 čl.

Općina Luka 1 part. jed. sa 6 članova.

Najbolje radi part. jed. Dubrovčan, koja se u svojoj prilici dobro snalazi. Drugovi su požrtvovalni i potpuno odani K.P.

2 kandidatske grupe sa 10 kandidata.

Općina Sela Zagorska 1 grupa sa 4 kandidata.

Općina V. Trgovište 1 grupa sa 6 kandidata.

Imade mnogo nada i izgleda za dobar razvitak tih drugova. U svom dosadašnjem radu pokazali su se neobično dobri i valjani, kao i odani N.O.B-i.

SKOJ

K. K. sa 5 članova.

O. K. 2 sa 12 članova

O. K. Klanjec 5 članova sa 25 Skojevca

”” Tuhelj 7 21 >> 1 grupa

”” Sela Zag. 14 ” 15 čl.

Vel. Trgovišće 8 ” 1 g.čl.

Kralj evac-predviđena 1 grupa 4 čl.

Dubravica 1 5”

Luka 1 3”

Ukupno 2 Skojevske grupe sa 8 članova i 68 Skojevca.

Rad Skoja se znatno popravlja i osjeća pomalo njihov rad što se do sada nije zapazilo. Ima velikih mogućnosti da se taj rad proširi, jer poslije novih direktiva znatno olakšan rad na proširivanju tih organizacija. Drug Mića⁸ koji radi po SKOJ-u pokazao se kao nesposoban i nedisciplinovan. Opomenut ćemo ga i premjestiti u drugu općinu, jer u toj općini nema utjecaja na omladinu pošto je ovdje rođen.

USAOH

2 općinska USAOH-a 9 članova

Općinska Sela Zagorska 5 ”

Općina Vel. Trgovište 4 ” >*

Seoskih odbora 68 387 ”

5 tamburaških zborova 29 ”

2 pjevačka zbora 35 drugarica

Općina Klanjec ima 1 tambur. zbor sa 9 članova

” Tuhelj ” ” ” 5”

⁸ Priređivači nisu utvrdili ime.

Općina Zag. sela ima 1 tambur, zbor sa 5 članova

Tuhelj jedan pjevač, zbor „ 20

„ Dubravica ima „

„ 15 „

Rad te organizacije također se je u mnogo popravio. Omladina masovno pristupa našim organizacijama i ima velikih mogućnosti da se taj rad još više pojača i organizacije prošire. Prema programu za mjesec siječanj potrebno je prodrijeti u sam Klanjec i u okolna sela pošto je tu najmanje rađeno na tom polju. U posljednje vrijeme radi se na osnivanju pionirskih grupa. Sada već postoji 7 pionirskih grupa sa 25 člana.

N.O.O.

Kotarski N.O.O.	28 članova
5 općinskih	34 člana
57 seoskih	326

Općina Tuhelj

Sela 16, Općinski N.O.O. sastoji se od	8 članova
14 seoskih N.O.O-a	69

Općinska Sela Zagorska 18 sela

Općinski N.O.O.	7 članova
15 seoskih N.O.O-a	75

Općina Klanjec 20 sela

Općinski N.O.O.	5 članova
10 seoskih	37

Općina Dubravica 7 sela

5 seoskih	15 članova
-----------	------------

Općina Kraljevac 7 sela

2 seoska

Općina Veliko Trgovište 17 sela

Općinski N.O.O.	9 članova
8 seoskih	8 članova
15 seoskih	85

Općina Luka 5 sela

Općinski N.O.O.	6 članova
5 seoskih	25

Na prvom sastanku K.N.O.O-a prisustvovalo je samo 19 članova, te je članovima objašnjena naša borba i date su im nove direktive. Kako je taj odbor mlad a nisu bili ni dovoljno upoznati sa novim direktivama i načinom rada to nije taj odbor zadovoljio, premda ima sve mogućnosti da u buduće vrlo dobro radi, pošto su drugovi mladi i odani našoj borbi. Općinski i seoski N.O.O-i nisu zado-

voljili sa svojim radom, jer još uvijek nisu okupili narod i narod upoznali sa ciljevima N.O.B. Za slabi rad tih odbora dosta nosi krivnje i neaktivnost partijskih jedinica koje bi trebale davati punu podršku N.O.O-ima, a osim toga nema dovoljno partijskih organizacija koje bi mogle kontrolirati rad pojedinih odbora. N.O.O-i koji su formirani u novije vrijeme pokazali su se mnogo bolji i aktivniji nego odbori koji su prije osnovani.

A.F.Ž.

Kotarski A.F.Ž.	3 članice
3 općinska	17 članica
37 seoskih	150

Općina Sela Zagorska

Općinski A.F.Ž.	7 članova
-----------------	-----------

Općina Vel. Trgovište

Općinski A.F.Ž.	6 članova
-----------------	-----------

Općina Tuhelj

Općinski A.F.Ž.	5 članica
-----------------	-----------

Kotarski A.F.Ž. ne zadovoljava i to iz više razloga. Pretsjednica K.A.F.Ž. nije upoznata sa načinom rada [i] organizacionim pitanjima a ni politički nije dovoljno izgrađena tako da joj nije jasna ni politička situacija. Nadalje drugarice iz viših foruma A.F.Z-a ne posvećuju pažnje drugaricama iz K.A.F.Ž. Sama pretsjednica radi na terenu i obilazi ga dok ostale članice uopće ništa ne rade. Nadamo se da ćemo poslije novih prijedloga na O.K. moći popraviti taj rad i da ćemo imati više uvida u rad A.F.Z-a.

Agit-prop

Po pitanju agitpropa načinilo se je najmanje i to zato jer je drugarica koja je bila zadužena po tom pitanju bila u nemogućnosti da radi pošto je ona org. sekretar pa je kao takova posvetila glavnu pažnju partijskim organizacijama. Održano je nekoliko mitinga i ispisane su parole. Kada je bio razaslan materijal po općinama onda je u opširnom i preglednom pismu objašnjeno drugovima kako će se ispraviti pomanjkanje štampe, te je naglašena potreba organiziranja skupnog čitanja materijala. Parole su bile pisane po omladini.

VOJSKA

Ne znamo tačan broj mobiliziranih drugova u ovom mjesecu, jer nas II bataljon nije izvjestio koliko je drugova mobilizirano usprkos toga što je org. sekretar pismeno zatražio od Štaba II bataljo-

na da izvjesti ovaj komitet o svim izvršenim akcijama na našem terenu kao i o broju drugova koje je mobilizirao, a drug politički sekretar koji je zadužen po pitanju vojske bio je u to vrijeme sa I bataljonom. Preko naših organizacija doznali smo da je mobilizirano 9 drugova. Dana 7/XII prekopana je cesta i srušen most na pruzi Krapinske Toplice —Klanjec. 9/XII prekopana cesta kod Velike Horvatske na granici kotara Pregrada —Klanjec i to pruga Pregrada—Vel. Trgovište. Nadalje prekopana je cesta Klanjec —Sela Zagorska dana 16/XII. Te akcije izvršene su po I bataljonu. II bataljon prekopao je cestu kod Trgovišta, zatim cestu Kraljevac —Klanjec i cestu Klanjec —Tuh. Toplice kod mjesta Lučelnica. Od strane vojske održan je miting u selu Lenišće.

VEZE

Kako drug zadužen po vezama nije obilazio teren i nije davao uputstva i učvršćivao veze, to veze nisu onakve kakve bi inače trebale biti i kako ima mogućnosti da budu. Što se tiče kurira za odred i kurira za dalje pruge to ovi zadovoljavaju samo je pogrešno činjeno jer je opterećeno samo jedno selo a ima mogućnosti da se i iz ostalih sela uzmu kuriri.

RAZNO

Kako je naš komitet brojčano slab a odlaskom druga Jure⁹ dosadanjeg polit, sekretara postaje brojčano još slabiji to je potrebna reorganizacija našeg komiteta. Mišljenja sam da bi drugarica Jasna¹⁰ postala polit, sekretar. Org. sekretar bio bi drug Matija. Po pitanju omladine drug Mustafa. Po pitanju N.O.O-a i vojske drug Franjek. Po pitanju A.F.Ž-a drugarica Terezija.¹¹ Po pitanju Agit-propa drug Rudek.¹² Po pitanju veza drug Janko. Prema tome u naš komitet ušla bi dva nova člana i to drug Rudek sekretar P.J. Dubrovčan koji je zadužen po specijalnom pitanju i kao takav obilazi cijelim kotarom to bi mogao biti zadužen po pitanju Agit-propa a ujedno bi vršio i funkciju inf. si. prema dopisu inf. of. štaba odreda, te drugarica Tereza koja je svršila niži partijski kurs sa dobrim uspjehom i predložena za političku radnicu, a koja bi bila predsjednica K.A.F.Z-a i ujedno u Komitetu zadužena po pitanju A.F.Z.-a kako bi ovaj komitet imao neposredan i bolji kontakt sa A.F.Z-om. Molimo da drugarski O.K. uzme u obzir slabo stanje naših partijskih jedini-

⁹ Milan Posavec

¹⁰ Ruža Gretić

¹¹ Kao bilj. 8.

¹² Stjepan Krog

ca te da nam izade u susret te da odobri naš prijedlog o reorganizaciji našeg komiteta, jer je to momentalno jedino rješenje. Usprkos ulaska tih novih drugova ostaje naš komitet krnji ali za sad nemamo boljih i sposobnijih drugova, a ukoliko imade nešto sposobnijih to isti nisu još dorasli da uđu u Kotarski komitet.

OBRAČUN PARTIJSKE ČLANARINE

K.K. Klanjec 6 članova		300 kuna
Part. jed. Ravnice	4 člana	200 "
Part. jed. Luka	6	420 "
" Jalšje	4	200 "
" Zag. Sela	4	200 "
" Dubrovčan	4	<u>200 "</u>
		Ukupno: 1520 kuna
Partijski prilog od kand. grupa		420 kuna
		Ukupno: 1940 kuna

N.O.F.

N.O.O.	111.708 kuna
SKOJ i USAOH	36.275 kuna
A.F.Ž.	<u>7.130"</u>
Ukupno:	155.113 kuna

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.¹³

Politsekretar
Jura, v. r.

Original, strojopis

Sign. AIHRPH, KP-82/3120

198

1943, prosinac 30.

Izujestaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju partijskih i vanpartijskih organizacija

¹³ Okrugli pečat: Kotarski komitet KPH Klanjec
(u sredini petokraka zvijezda)

KOTARSKI KOMITET K.P.H.
PREGRADA

Na položaju, 30. XII. 1943.

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H.

Krapina

Dragi drugovi !

Šaljemo vam izvještaj sa sastanka, koji je održan 28. XII. 1943. Prisutni su bili svi članovi KK KPH, a od OK KPH prisustvovao je drug Rok.¹ Sastanak je otvoren sa slijedećim dnevnim redom:

I. Politička situacija.

Dok je banda držala čvrsto u svojim rukama uporišta u Pregradi i Krapinskim Toplicama, naš politički rad odvijao se pod teškim uvjetima. Narod je bio zaplašen, a naročito u onim mjestima gdje je banda upadala u sela, pljačkala, te palila kuće. U onim krajevima gdje banda nije zalazila, narod se više odazivao na naše mitinge i pokazivao je više interesovanja za ciljeve naše NOB-e, te se može očekivati veći odaziv na mobilizaciju. Dok naprotiv sela Cigarevac, Gojakovo, Plemenština, Čret, Lovreća sela bili su najslabiji jer se nalaze u blizini bande na cesti, pa su u ta sela često upadali banditi. U sela Benkovo upala je banda kao odgovor na uspjeti napad naših političkih radnika na tri njemačka banditska oficira i jedan auto te ja zapalila kuću Leskovara Petra, odvela mu konje i krave, zapalila kukuruz te uhapsila našeg političkog radnika po Skoju Branka Leskovara, odvela ga u Oroslavlje i do danas se nije vratio. U borbi sa bandom na Vinogori banda je zapalila 3 kuće i tri štale, jedan sjenik sa 25 m sijena, jednu svinju, dok je u jednu kuću pala granata te ranila tri žene i uništila sve stvari u kući. Na Humu je banda uhapsila ženu našeg druga Grilca,² a kuću je opljačkala.

Vojska I bataljona³ zaplijenila je svu imovinu poznatom banditu Josipu Plevljaku iz Male Erpenje. On je pobjegao bandi i tamo tražio njihovu zaštitu. Iz Krapinskih Toplica otišao je u Zagreb, a na povratku kući uhapšen je i predan vojsci na istragu. Iza toga je i likvidiran. Taj isti bandit poslao je molbu na Pavelića preko ustaškog logornika, da mu se dozvoli nositi oružje, a on će organizirati narod, koji će se boriti protiv partizana. Nadalje je izdao druga Pilića

¹ Dragutin Rafaj

² Priređivači nisu utvrdili na koga se to odnosi.

³ Odnosi se na Prvi bataljon Zagorskoga NOP odreda.

Rudolfa iz Male Erpenje. Drug je kao bolesnik došao iz bataljona i ležao kod pokojnog Jaše.⁴ Doveo je Švabe u kuću našeg druga Janka Komeričkog u namjeri da ga uhapsu te vodio bandite u svoju klijet na vino. Istog dana uhapšen je i Josip Kordej iz Male Erpenje, te je utvrđeno, da je surađivao sa Plevnjakom što je na istrazi i utvrđeno i priznao. Likvidiran je od vojske zajedno sa Plevnjakom 9. XII. o. g. Čim se je u narodu pročulo da su ova dva poznata bandita, domaće izdajice likvidirani, narod je dao otvoreno priznanje tom postupku. Neki su dapače rekli: »Da ih niste vi likvidirali, to bi onda mi učinili«. Iz svega toga proizlazi da se narod ne boji već naprotiv sam kaže da se sa izdajicama najstrože postupa.

U Valentinovu, općina Pregrada likvidiran je Petek Valent sa ženom. On je kad je banda upala u selo izdavao naše drugove njemačkim banditima, a njegova žena pokazala je mjesto gdje se sakrio naš drug Branko Leskovar. Narod je ovo likvidiranje primio sa odobravanjem, a neki su kazali: »Što su zaslužili to su i dobili, da se prije počelo sa istrebljenjem domaćih izdajica bilo bi bolje«. U Kleinicama likvidiran je bandit Lenard Kobilar, jer je prisiljavao narod da daje banditima hranu.

U zadnje vrijeme održano je mnogo mitinga. Po odazivu i raspoloženju može se očekivati, da će se moći pristupiti mobilizaciji nakon Nove godine.

Kad je banda napustila svoj položaj iz Pregrade, dne 22. XII. i Krapinskih Toplica dne, 23. XII. nastala je velika promjena u raspoloženju naroda. Sreća i zadovoljstvo odrazuje se na svakom muškarcu i ženi nakon oslobođenja našeg kotara. S kim god smo razgovarali svatko je oduševljen htio biti onaj prvi koji će objaviti ovu veselu vijest. Narodno veselje nadamo se da će se pretvoriti u narodni ustanak. Na naše upozorenje da bi se banda isto tako mogla povratiti kao što je i otišla, svi oduševljeno odgovaraju, da će s oružjem u ruci braniti svoju zemlju, kuću i slobodu.

Nakon što je naša NOV-a došla u Pregradu uhapšen je i likvidiran Hrestak⁵, jer je gestapovcima izdavao obavještenja o našim političkim radnicima. Pregradsko stanovništvo oduševljeno je primilo našu NOV-u i oslobođenje, a Skojevcu su javne zgrade kao i privatne ispisali parolama. Na kotaru u Pregradi našao se povjerljiv spis ustaške policije iz Zagreba kojim se nalaže da se imaju uhapsiti naši politički radnici, ali to hapšenje ne smije vršiti vojska nego agenti obučeni u civil. Svi spisi su popaljeni. Na općini su također spaljeni politički spisi, zaplijenjene su dvije pisaće mašine.

⁴ Kao bilj. 2.

⁵ Isto.

Nakon odlaska bande iz Krapinskih Toplica došli su u mjesto prve naše seoske patrole. Ubijen je jedan njemački oficir jer se nije htio predati dok njegov šofer koji se je predao, predan je našem bataljonu nakon čega je upućen preko granice. Auto ovog oficira zaplijenjen je po bataljonu. Likvidirana je poznata banditkinja Marija Jambrišak iz Toplica jer je stalno bila u vezi sa banditima, koji su kod nje i stanovali. Ona je također kriva i za smrt našeg druga Jaše, što je točno dokazano preko žandara i načelnika. Također je likvidiran Koprivnjak⁶ jer je surađivao sa banditima.

U Desiniću je narod dobar i pristupačan te se najviše vidi po odazivu na mitinge i kod narodne pomoći. Vinagora je vrlo slaba, Narodno oslobodilački odbori slabo rade, očekujemo da nakon oslobodenja će narod biti pristupačniji. U Vinagori najviše sprečava naš rad pop Vukina⁷, čovjek koji ima veze i veoma velikog utjecaja na narod. On otvoreno ne radi protiv nas ali na svakom koraku se osjeća njegov protivnički stav.

II. Organizaciono stanje

Naš se je odbor povećao i sada broji 9 članova. Partijska jedinice su tri sa ukupno 12 članova i to u Krapinskim Toplicama 3 člana, u Pregradi 8 članova i u Humu 1 član. Kandidatskih grupa imamo u Krapinskim Toplicama sa ukupno 13 članova, u Desiniću dvije kandidatske grupe sa ukupno 9 članova, u Humu jedna sa ukupno 7 članova. Uzeli smo si za zadatak, da će se do slijedećeg sastanka formirati nova kandidatska grupa.

III. SKOJ

Prema izvještaju drugarice Ruže⁸ opaža se u zadnje vrijeme veliko zanimanje omladine za našu borbu. Omladina dolazi na sastanke i traži materijal za čitanje. Vršiti akcije, piše parole, a pred Božić sakupljala je darove za našu hrabru vojsku. U Desiniću je NOO dao zbrisati sve parole koje je naša omladina napisala kao što je dala zatrpati ceste koje je prokopao prvi bataljon.

IV. NOO-i

23. XII održan je sastanak KNOO-a ali do danas nismo primili izvještaja. NOO-a ima 57 seoskih i 5 općinskih. NOO-i su veoma slabo radili niti su se odazivali na sastanke, a sve to radi reakcije. Iza

⁶ Isto.

⁷ Isto.

⁸ Cvijeta Jerin

oslobođenja pristupit će se reorganizaciji slabih odbora pa se očekuje mnogo bolji rad. Narodno-oslobodilački odbori će popisati svu imovinu koja se nalazila u banditskim rukama. Koliko je našega naroda otišlo u NOV, a koliko u banditsku vojsku. Popisati sve članove obitelji koje su postradale od bande te podijeliti im pomoć u hrani i novcu, sakupljati hranu u narodnooslobodilačku vojsku.

V. A.F.Ž.

Rad ove organizacije je također slab kao i NOO-a. Unatoč velike reakcije povećan je broj seoskih odbora od 14 do 26 te je osnovan Kotarski AFŽ od 7 članova. Održan je kurs po drugarici Luciji⁹ sa 5 polaznica u Desinić Gori i uspjeh je vrlo dobar. Drugovi se tuže da se drugarica Lucija ne snalazi dobro na terenu.

VI. Vojska

Mobilizirano je 12 ljudi općine Pregrada i Desinić. Nakon ispražnjenja Pregrade i Krapinskih Toplica nadamo se da će se uspjeti mobilizirati dobrovoljno, jer je narod osjetio što znači sloboda.

VII. Agit-prop

Mitinzi su održani u Oratju, a prisustvovalo je 28 ljudi, Gornje Selno 26, Martišaves 28 i Višnjevac 40 ljudi.

VIII. Razno

Kod Krapinskih Toplica iskopana je jedna jama preko ceste. Izvršena je pljenidba u selu Klokovac kod Cerovskog 12. XII. U vojničke svrhe zaplijenjeno je kože za 9 pari čizama. Koža je predana na izradbu pa kad bude gotovo predat će se vojsci. Od poznatog bandita Putar¹⁰ u Pregradi koji je pobjegao zajedno sa njemačkom vojskom naš je I bataljon zapljenio njegovu imovinu u radioni.

NOO-i, SKOJ i AFŽ sakupili su za naše hrabre borce u općini Krapinske Toplice 90 paketa od 8 do 10 kg, a u općini Desinić sakupljeno je 55 paketa po 8—12 kg. Narodne pomoći sakupljeno je:

Kn 122.916.-

Kn 93.264.— izdatak

Kn 29.652.-

⁹ Kao bilj. 2.

¹⁰ Isto.

U ime članarine šaljem vam Kn 2.540.—
Slijedeći sastanak održat ćemo 15. I. 1944.

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

S drugarskim pozdravom
Sekretar
Gašpar¹¹, v. r.

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-82/3121

199

1943, prosinac 30.

Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju za prosinac 1943. godine

K.K.K.P.H.
Sv. Ivan Zelina

Drugarskom
Okružnom komitetu K.P.H.

Zagreb

**Izveštaj sa kotara Sv. Ivan Zelina
za mjesec prosinac 1943.**

Politička situacija popravila se u pojedinim općinama, pogotovo nakon održavanja širih sastanaka i mitinga. Narod nakon pljačke i ubijanja naših drugova počeo je da uviđa i osjeća na svojim leđima, što donša fašizam. Tako su u pojedinim djelovima općine narod počeo da traži, da se k njemu pristupi da im se nešto kaže o našoj borbi i pokretu.

U posljednje vrijeme primjetilo se da je narod počeo da izdaje svoje izdajice i da prikuplja pomoć, sam se ne usuđuje da stupa u N.O.O. Sav Narod traži, da se razbije Sv. Ivan i da su onda voljni otići svi u N.O.V., a ovako da se ne usuđuju, pošto da će im otjerati žene i djecu, već traže, da po njih dođe naša vojska, koja će ih mobilizirati.

¹¹ Franjo Smud

Što se tiče same mobilizacije, narod je počeo da se sve više odaziva i to iz onih djelova, u koje smo u zadnje vrijeme pristupili. Djelovanje reakcionarne klike H.S.S. kod nas se ne primjećuje. Sami članovi H.S.S. koji su ostali pasivni, počeli su da se više ineteresuju za sam pokret, a kod istih se to primjećuje nakon toga, što se prestalo "sa direktnim napadajem na Mačeka.

Mržnja prema ustaškim vlastima, sve je veća kod naroda, i počeli su sami da direktno napadaju domaće izdajice. Ljudi su upravo oduševljeni jedva očekuju, kada čuju za koju akciju, te se o istoj govori na svakom mjestu. Narod o samoj jugoslovenskoj vladi i kralju Petru, izražava se loše, naročito ga interesira Londonski radio, kada je govorio o izdajničkom radu izbjegličke vlade i njegovog ministra Draže Mihajlovića. Mržnja prema kući Karadorđevića je još od prije, stoga je narod zadovoljan, što joj nema više povratka. Narod mnogo interesira Moskovska konferencija, a naročito odgovornost koju će snašati fašistička banda i njezini pomagači, nakon svršetka rata. Narod sa nestrpljenjem očekuje drugu frontu i govori da sada, kada su odlučili pomagati našu borbu, da će ju sigurno stvoriti.

U mjesecu prosincu odžano je 22 sastanka sa vojnim obveznicima. Na istim sastancima bilo je raznih primjedba, na koje bi htjeli da se mobiliziraju, jedni su postavljali putem poziva, a drugi opet da dođe vojska. Održan je sastanak formiranje kotarskog A.F.Ž. na kojem je izabran odbor od četiri članice. Prodiskutirano je pitanje naših žena u kotaru i donešen je zaključak, u kojem je razpodjeljen rad te da se svim snagama poradi na organiziranju naših žena, koje su svakim danom sve odanije našoj borbi.

Održan je kotarski sastanak K.N.O.O. na kojem su bile razpravljene buduće direktive našega rada, koje su se poslije ovog dobro sprovadale.

Održani su sastanci sa svim komitetima u kotaru, kod kojih se primjećivalo, da su još uvijek labavi, ali sa redovitim sastancima uspjeti će da se ih izgradi.

Održano je više većih zborova, od kojih je najveći bio u Vugrovcu, na kojem je prisustvovalo oko 600 ljudi, kada su izašli iz crkve. Narod je oduševljeno klicao drugu Titi, Narodnoj oslobodilačkoj vojsci i Crvenoj Armiji.

U ovom mjesecu je mobilizirano 43 drugova muških, koji su svi otišli dobrovoljno. Od tih je bilo 30 omladinaca.

Od štampe smo primili slijedeći materijal:

Napred broj 26.....	komada 150
Napred broj 27.....	komada 40
Napred broj 28.....	komada 40
Napred broj 29.....	komada 120

Napred broj 30.....	komada 30
Napredbroj31.....	komada51
Vjesnik broj 24.....	komada300
Vjesnik broj 27.....	komada160
Vjesnik broj 28.....	komada 30
Dom broj 8	komada450
Proglas C.K.K.P.J. Saopćenje o Čazmi.....	»Letak«
O Moskovskoj konferenciji.....	komada 20
J. V. Staljin, Partija.....	komada 30
J. V. Staljin Vrtoglavica od uspjeha.....	komada 20
Tito, Peta neprijateljska ofenziva	komada 20
Tito, Govor mladim oficirima	komada 20
J. Staljin, O osnovama lenjinizma.....	komada 70
Evropa protiv Hitlera.....	komada 15
Mladoj generaciji svih naroda Jugoslavije .. .	komada »Letak«
Narodima Jugoslavije, Proglas C.K.K.P.J. .. .	letak

Narod štampu prima dobro i počeo je da je traži. Isto tako uspjelo nam je, pravilnije da je podjelimo.

Političko stanje po pojedinim općinama.

Općina Sv. Ivan Nutarnji

Stanje u istoj se popravilo barem u toliko, što smo mogli naći ljude za izvještajnu službu i sakupljanje pomoći.

Općina Sv. Ivan Vanjski

Narod u samoj općini razmjerno je u jednakom stanju kao i prošli mjesec, a reakcija bande je sve jača. Ujedno je uspjelo da se u istoj mobilizira nešto drugova. Narod jednoglasno traži, a se razbije Sv. Ivan, pošto od drugova, koji su otišli u vojsku banda pljačka njihovu imovinu i zatvara njihove porodice. Ljudi kažu, da će svi u N.O.V. samo neka se makne banda, da im neće dirati porodice.

Općina Donja Zelina

Narod općine Donja Zelina je dobar, samo banda, koja je došla u Donju Zelinu svakodnevno zalazi u sela i lovi ljude, te porodice odvaja od onih, koji su našoj narodno oslobodilačkoj vojsci. U istoj općini stvoren je jedan odbor, koji je odmah nakon formiranja mobilizirao devet ljudi u partizane. Ljudi u selima, koji bi htjeli ići u našu vojsku traže, da se dođe po njih, da im ne bi stradale porodice. Narod jednoglasno traži razbijanje Sv. Ivana.

Općina Belovar — Moravče.

Ljudi u samoj općini su dobri i organizaciono smo obuhvatili cijelu općinu. U istoj općini mnogo smeta radu banda, koja se nalazi

u Belovaru. Ta banda zaletava se u sela i puca po selima. Ljudi se boje, i jedva čekaju da naša vojska, dođe u njihova sela i onda kažu, da sada sigurno spavaju. Narod govori, da će ići u vojsku, neka se pošalju pozivi ili da dođe vojska.

Općina Kašina.

Narod u općini Kašina je dobar, i odan našoj borbi, tu se pokazuje najviše odraz političkih sastanaka, koji su se ovdje najviše održavali. Sam narod je dobro politički uzdigao se, usljed ovih sastanaka. Što se tiče mobilizacije, daju različita mišljenja, da se mobilizira sa pozivima ili da dođe vojska, samo se tuži da nema oružja niti uniforme, pošto naša vojska koja je sada na tom terenu nije se mentalno dobro mogla obući.

Općina Šašincevec.

Nakon velike izdaje koja je učinjena u toj općini, narod je jako ustrašen, pogotovo kako je jedan iz te općine obješen u Dubravi, ali se je i usljed toga rasplamsala mržnja prema toj bandi i traže, da se likvidiraju uporišta i da će da porade, kako su i prije, a ujedno oni koji hoćeju ići u našu vojsku traže, da se dođe po njih i da ih se odvede. U samoj općini likvidirali smo par bandita i to glavnog koji je organizirao izdaju Anger Viktora, samo je krivicom druga Jureka¹ isti likvidiran a da nije potpuno niti ispitan i nije povodom toga održan miting, pošto još danas se neki ljudi boje i ne vjeruju da je likvidiran.

Organizaciono stanje.

Kotarski Komitet sastoji se od šest članova, Mato², Rudo³, Stari⁴, Šalter⁵, Jurek i Ivica⁶, od kojih je Mato i Stari službeno odsutan, dok su dvojica bolesni i to Jurek i Ivica. Socijalni sastav drugova je slijedeći: Tri radnika, jedan obrtnik, jedan seljak i jedan intelektualac. Sam rad komiteta je jako otežan, pošto usljed reakcije treba stalno održavati odbore na okupu i komitete, a kadra imade malo. U kotaru imade četiri općinska komiteta.

1.) Sv. Ivan Vanjski. Tri člana, socijalni sastav dva radnika i jedan seljak. Isti komitet pokazao se dobar, a ujedno je iz njega izašao drug Top,⁷ koji je zadužen po drugoj stvari. Drug Milan⁸ koji se

¹ Stanko Stančir

² Cifrek

³ Josip Markulinčić

⁴ Mato Žigrović

⁵ Drago Bjelanović

⁶ Dragutin Plašč

⁷ Martin Crneković

⁸ Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

sada nalazi na kursu, dobar je i odan drug, iz njega može da se razvije dobar rukovodioc. Drug Teški⁹ dobar je i odan iz kojeg će se razviti dobar rukovodioc, naročito imade mogućnosti zato, što je dobar [za] proučavanje materijala.

Belovar — Moravče.

Komitet sastoji se od tri člana, dva seljaka i jedan agronom. Isti Komitet je dobar, i dobro se je pokazao u radu. Od drugova [iz] komiteta najbolji se pokazao drug Vincek¹⁰, koji će biti dobar rukovodioc samo se u radu osjeća neka grubost, koja će se kritikom moći ispraviti. Drug Andrò¹¹ je dobar i odan i od njega će se radom stvoriti dobar rukovodioc. Treći član komiteta, mada je stari član, slab je, inače je odan ali se iz njega neće moći razviti bolji rukovodioc.

Kasina.

Komitet sastoji se od četiri člana, socijalni sastav: jedan radnik i tri seljaka. Sam komitet je dobar, samo se primjećuje slabost pojedinaca, koji su iz iste općine, pa se stalno zadržavaju doma. Duka¹² koji je sekretar dobar je, odan i požrtvovan u političkom radu, treba da se izgradi, a zato imade volju i treba mu dati mogućnost, narod ga voli i poštiva, pošto je pošten i objektivan. Drug Mikić¹³ je dobar, imade mnogo nade da će mu uspjeti razviti se u dobrog rukovodioca, drug Štef¹⁴ je slab, i od njega neće nikada postati dobar rukovodioc, drug Rukljač¹⁵ je odan i od njega će se moći isto izgraditi, ali ne baš onako, kao bi se moralo.

Šašincev.

Komitet imade tri člana, socijalni sastav dva radnika i jedan seljak. Sam komitet je slab, ali niti nije mogao doći do izražaja, pošto je banda stalno vršila reakciju. Najbolji i najodaniji je bio drug Salama¹⁶, ali još uvijek se kod njega primjećuje, da nije u pravom smislu razumio partiju i njezin cilj, jer još uvijek misli na svoju zemlju, ali dati će se kod njega to pravilno postaviti, drug Justin¹⁷ je inače dobar i odan, odan našoj borbi, samo jako plašljiv, što mu mnogo smeta kod njegova razvitka, drug Duka¹⁸ je bio dobar i

⁹ Franjo Zerec

¹⁰ Zdravko Vincek

¹¹ Kao bilj. 8.

¹² Isto.

¹³ Isto.

¹⁴ Isto.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto.

¹⁸ Isto.

odan, ali izgleda da je po nagovoru svoje žene otišao u reakciju u banditsku vojsku i zaključeno je, da se izbací iz partije, te da se ga uhvati i stavi pred partijski sud.

Jedna jedinica, koja je formirana od tri člana, od drugova iz re-
lejne stanice i narodne straže, pošto jedinica je sada formirana, ne
može se ocjeniti za sada njezin rad.

Od kandidata koje smao imali prošli mjesec trojicu, nismo do
sada primili još niti jednoga, pošto nismo niti stigli da podpuno ih
upoznamo.

Primljen je drug Petar Mitak, koji je otišao sa našeg terena u
N.O.V. i bio član partije i politički delegat u 21 brigadi, a poslije u
pozadini o kojem smo Vas izvjestili, te ćemo istoga staviti u općins-
ki komitet Šašinovec, pošto ga ljudi dobro dolje poznaju i imadeju
u njega povjerenja.

Organizaciono stanje Skoja.

Kotarski komitet Skoja sastoji se iz četiri člana Jurek, Gabrek¹⁹,
Imrek²⁰ i Seka²¹. Socijalni sastav tri seljaka i jedna radnica.

Sam Komitet je dobar i borben, među kojem je jedan od najbo-
ljih drug Gabrek, što se pokazao i na sektoru kuda je on prošao.

Sv. Ivan Nutarnji. Nema ništa.

Sv. Ivan Vanjski. Jedan skojevac, dok su drugi otišli u N.O.V.

Donja Zelina. Nema ništa.

Belovar — Moravče. Četiri skojevca, od kojih nije formirana gru-
pa.

Kašina. Dvije skojevske grupe, od jedanaest članova.

Šašinovec. Jedna skojevska grupa, od četiri člana i četiri skojev-
ca od kojih nije formirana grupa.

Organizaciono stanje N.O.O.

Kotarski N.O.O. od 17 članova.

1.) Općina Sv. Ivan Nutarnji: Nema ništa.

2.) Općina Sv. Ivan Vanjski: 31 selo, jedan općinski od šest čla-
nova, dva mjesna od 160 članova, devet sela neobuhvaćeno,

3.) Općina Donja Zelina: 19 sela, jedan mjesni od šest članova,
18 sela neobuhvaćeno,

4.) Općina Belovar — Moravče: 14 sela, jedan općinski odbor od
šest članova, 14 mjesnih sa 83 člana,

¹⁹ Stjepan Grandža-Vugrin

²⁰ Slavko Sarec-Nemec

²¹ Marženka Rohan-Kolar

- 5.) Općina Kasina: Jedan općinski sa šest članova, 19 mjesnih od 138 članova,
6.) Općina Šašincec: Jedan općinski od šest članova, osam mjesnih od šezdeset članova, jedno selo neobuhvaćeno.

Organizaciono stanje A.F.Ž.

Kotarski odbor A.F.Ž. od četiri člana.

- 1.) Općina Sv. Ivan Nutarnji: nema ništa.
- 2.) Općina Sv. Ivan Vanjski: pet mjesnih od 27 članica, 26 sela neobuhvaćeno.
- 3.) Općina Donja Zelina. — Nema ništa.
- 4.) Općina Belovar — Moravče: Tri mjesna od 18 članica. 11 sela neobuhvaćeno.
- 5.) Općina Kašina: Jedan općinski odbor od osam članica, deset mjesnih od 65 članica, devet sela neobuhvaćeno.
- 6.) Općina Šašincec: Nema ništa.

Organizaciono stanje Usaoha:

Kotarski odbor Usaoha od sedam članova.

- 1.) Općina Sv. Ivan Zelina Nutarnji: Nema ništa.
- 2.) Općina Sv. Ivan Vanjski: Dva odbora Usaoha, od devet članova, 48 članova Usaoha, pet pionira,
- 3.) Donja Zelina: Nema ništa.
- 4.) Belovar — Moravče: jedan općinski od šest članova, 15 odbora Usaoha od 81 člana, 144 člana Usaoha i 76 pionira.
- 6.) Općina Šašincec. Općinski odbor od šest članova, devet odbora Usaoha od 43 člana, i 43 člana Usaoha, 32 pionira.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Sekretar:
Rudo, v. r.

Original, strojopis
Sign., AIHRPH, KP-78/2566

1943, prosinac 30.

Izveštaj Vjekoslava Janića, sekretara partijske jedinice Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, stanju u jedinicama i radu partijske jedinice

Drugarskom

Oblasnom komitetu Komunističke partije Hrvatske.

Dragi drugovi!

Politička situacija na terenu.

Sa neprekidnim uspjesima Crvene Armije i naše Narodno Oslobođilačke Vojske i oni najgluplji uviđaju skori slom hitlerovog fašizma. Naročito našim uspjesima na sektoru II. Zone, likvidacijom krupnih neprijateljskih uporišta kao Koprivnice, Ludbrega i Čazme; narod počima sve više vjerovati u našu snagu i konačnu pobjedu. Događaji koji su nikli poslednjih dana kao predmeti svjetskih događaja i to Teheranska konferencija, formiranje Nacionalnog Komiteta i promaknuće druga Tita u čin maršala, nijesu dovoljno poznati narodu, već su mu čak i nejasni. Malo se učinilo da se te stvari populariziraju prvo kao glavna odluka o uspostavi druge fronte, koja nosi ubrzani slom fašizma, zatim drugo kao krupan unutarnji politički događaj, koji razbija svako mišljenje povratka na staro što je naročito važno u krajevima naše Zone, gdje žive Hrvati.

Oslobađanjem Koprivnice, Ludbrega i Čazme, malo se učinilo na mobilizaciji. Razlog je svakako nedovoljna politička djelatnost u narodu tih krajeva, a kao slaba politička djelatnost jest odraz N.O.O. u čijim redovima se nalaze još uvijek protunarodni elementi kao na pr. prijašnji ustaše, lični špekulanti, te odpaci politike iščekivanja. Nije ni čudo kada uočimo ovakovo stanje u mnogim našim N.O.O. da oni ne mogu biti centar političkog života jednoga sela i da odgovore onim zadacima koje pred njih postavlja N.O.B.-a. Pitanje mobilizacije u mnogim odborima nailazi na oportunistički, tako da su baš oni mjestimično najveća kočnica za njezino pozitivno sprovađanje. Navesti ću jedan konkretan slučaj uz kojeg imade i sličnih. Jedan član O.N.O.O. Bjelovar govori na puna usta zašto se u

čazmanskom okrugu vrši mobilizacija na pozive, jer oni mobilizaciju vrše na dobrovoljnoj bazi. To pričanje došlo je do ušiju i seljaci-ma sela čazmanskog okruga, koja su mobilizirana na pozive. Općenito govoreći, mobilizacija koja je tako nužna za popunu i povećanje naših jedinica, ne teče pozitivno. Priličan uspjeh mobilizacije osjetio se u čazmanskom okrugu, odnosno u Moslavini. Tu se mobilizacija sprovodala na pozive. Do sprovođenja mobilizacije na pozive došlo je konsultovanjem sa svim N.O.O. toga sektora, koji su tvrdili 100 %-ni uspjeh. Međutim, uspostavilo se da nijesu tačno predviđali jer je odaziv naišao kod mnogih na reakciju. Ipak ne može se reći da mobilizacija nije uspjela, jer je do sada mobilisano oko 1000 mladića, a sama mobilizacija još traje. U toku mobilizacije primjećeno je nekoliko slučajeva dezerterstva u neprijateljsku vojsku. Trebati će posvetiti pažnju onima koju se nijesu odazvali, da ne budu mamac za one koji su otišli u N.O.V. Mobilizacija Podravine je procentualno najslabija od svih naših sektora ako se uzme u obzir oslobođane triju većih mjesta i sela oko njih, dala je oko 300 novo pridošlih boraca. Po pitanju mobilizacije u Podravini, potreban je planski rad u čemu će se najhitnije dogovoriti naš štab sa drugarskim Oblasnim Komitetom. Već je bila riječ o tome sa jednim članom toga Komiteta i čekamo dok se ostali članovi povrate na Kalnik.

Na pojedinim mjestima naše Zone osjeća se protunarodni rad reakcionarnog vodstva H.S.S., mjestimično i četnička propaganda. Tako na sektoru Bjelovara ima nekoliko četničkih nastrojenih sela. Nekoliko slučajeva pokušaja ubistva i samoubistva naših drugova, govori da je to tako. Međutim po svim znacima zaključuje se da se ne radi o širokoj razgranatoj bandi i čvrstini njihove organizacije.

Gledajući na slab odaziva mobilizacije i mjestimično rovarenje neprijatelja kao H.S.S. i četnika, široki slojevi naroda, ipak su sa simpatijama uz N.O.B., te ih veseli svaki i najmanji naš uspjeh. Jačim i planskim političkim djelovanjem, moći će se u velikom broju narod aktivirati u borbu.

Vojna analiza.

U zajednici sa jedinicama XXVIII Divizije, jedinice II. Mosl. Brigade, Mosl. i Zagreb. Odreda, izvršile su akciju za oslobodenje Čazme¹. Akcija na Čazmu može se reći da je uspjela po planu, osim sitnih pogrešaka koje su nikle iz nepredviđenih momenata i nepotpunih informacija. Napad na samo uporište vršila je II. Mosl. Bri-

¹ Vidi: Dok. br. 106, 108, 123 i 126.

gada dosta neodlučno. Svakako razlog te neodlučnosti možemo tražiti što je ta Brigada mlada i što joj je to bio prvi teži zadatak. Ipak I. bataljon te Brigade izvršio je svoj zadatak, odlično ga je predvodio komandant istoga bataljona. II. bataljon bio je kolebljiv, dok III bataljon priličan. Štab Brigade, komandant bio je neodlučan, tome je svakako razlog njegova vojnička slaba sprema, komesar bio je na mjestu i odlučan, zamj. komandanta Kučiša² bio je na visini i mnogo je učinio za uspjeh ove akcije. Obzirom na iskustvo zadnje borbe, ova Brigada ima uslova da se u kratkom vremenu razvije u našu najbolju oper. jedinicu, čak i bolju od Brigade »Braće Radića«. Jedinice XXVIII Divizije izvršile su svoj zadatak majstorski, naročito 17. Brigada, koja je strahovito potukla neprijatelja u zasjedi kod Dabaca. Vrijedno je istaći za ovu Brigadu da njezini niži rukovodioci raspolažu sa mnogo samoinicijative, kojoj se ima zahvaliti veliki uspjeh razbijanja neprijatelja i nanešenim mu gubicima. U tim borbama 17. Brigade upada u oči iskorištavanje skoro svih mogućnosti. U rukovodstvu te Brigade istakao se komandant drug Demonja³. 21. Brigada za klasu zaostaje za 17. Brigadom. Njoj baš manjka ono što tako vidno posjeduje 17. Brigada, a to je iskorištavanje mogućnosti i samoinicijativa. Ista Brigada imala je u pravcu Bjelovara na zasjedi teške borbe i tim teškim borbama imala 70 izbačenih iz stroja, nasuprot 17. Brigada koja je neprijatelju nanijela 250 mrtvih i zarobila veliki ratni plijen, a imala je 3 mrtva i nekoliko ranjenih. Posledica zaostalosti 21. Brigade leži u krivnji starog štaba Brigade koji je izmjenjen a čiji nepravilan rad se odražuje i na štabovima bataljona Brigade. Sam štab XXVIII. Divizije odgovorio je svim zadacima, naročito vrijedno je istaći druga komandanta. Štab Zone i štab XXVIII Divizije radili su u potpunoj saglasnosti i nije došlo ni jednom riječju do ekstremnih nesuglasnosti.

Poslije ove akcije, jedinice XXVIII Divizije izvršile su pokret preko Save. Istovremeno, uglavnom rad našega Štaba bio je zainteresiran oko formiranja nove Brigade »Matija Gubec« i formiranje Štaba Divizije.

Brigada je sastavljena od I. bat. Mosl. Odreda, od II. i III. bat. Zagr. Odreda i jednog bataljona Bjelovar. Odreda. Za komandanta Brigade postavljen je Manojlović Milan, bivši komandant Bjelovar. Odreda. U Jugoslavenskoj vojsci bio je podoficir. Vojnički je drug sposoban, ali ima i loših strana a to bi bilo što voli komandantstvo i bolesno je ambiciozan, mislim uz dobroga komesara, da će biti

² Stjepan

³ Nikola

pozitivan i njegove vojničke sposobnosti doći će do izražaja. Samog druga komesara Delibegović Ahmeda prijašnji komesar II. bataljona 17. Brigade, ne poznajem, njega je preporučila drugarica Anka⁴. Zamjenik komandanta postavljen je Došen Stevan dosadašnji komandant Zagr. Odreda, vojnički je sposoban, hrabar, ali malo neelastičan. Za zamjenika komesara Brigade postavljen je drug Jureković Stjepan, do sada bio na raspoloženju naše Zone a zbog bolesti prestao biti zamjenik komesara II. Mosl. Brigade. Isti drug je mlad partizan i na svojoj dužnosti još u II. Mosl. Brigadi nije došao do višenog izražaja, ali ima puno volje i odlučnosti te će se brzo i snaći.

Isto tako formirana je i Divizija⁵ u čiji sastav ulaze Brigade »Braće Radića« i »Matije Gupca«. Štab Divizije sastavljen je samo od komandanta i komesara. Komandant Divizije je drug Štok Izidor, dosadašnji komandant Brigade »Braće Radića«, a komesar Divizije je Robić Ivan, dosadašnji komesar Brigade »Braće Radića«.

Na mjesto komandanta Brigade »Braće Radića« postavljen je drug Kučić Stjepan, dosadašnji zamjenik komandanta II. Mosl. Brigade. Za komesara postavljen je Rukavina Zlatko, dosadašnji komesar I. udar. bataljona Brigade »Braće Radića«. Za zamjenika komandanta Brigade »Braće Radića« imenovan je drug Korač Milan. Za zamjenika komesara postavljen je drug Blaha Duka, dosadašnji zamjenik komesara II. Mosl. Brigade. Za zamjenika komesara II. Mosl. Brigade postavljen je drug Micić Milivoj, dosadašnji zamjenik komesara Brigade »Braće Radića«. Za komandanta Bjelovar. Odreda postavljen je drug Volan⁶, dosadašnji komandant I. bat. Kal. Odreda. Za v.d. komandanta Zagr. Odreda postavljen je drug Čolak Ljuban, dosadašnji oper. oficir Mosl. Odreda.

Drugovi koji su ovdje navedeni prema svim potraživanjem i konsultovanjem, najbolje bi morali odgovarati pred njih postavljenim zadacima. Sam štab Brigade »Matije Gubec« bit će dobar, samo štabovi Bataljona ne pružaju garanciju kvalitete. Iz dva Zagrebačka Bataljona uzeti su najbolji rukovodioci i poslani nazad u Zagrebački Odred, za pojačanje toga Odreda pošto je slab u kadrovima.

Osim Brigade »Matije Gubec«, Divizije i II. Moslavačke Brigade o kojima sam dao svoje mišljenje napred, stanje u ostalim našim jedinicama jest slijedeće:

Udarna Brigada »**Braće Radića**« je jedna od naših najboljih jedinica i za sada otskače mnogo od ostalih. Novo naimenovani ko-

⁴ Berus

⁵ Vidi: Dok. br. 134.

⁶ Andrija Bartovčak

mandant Kučiš malo mislim je neodlučan, drug komesar Rukavina ima iste crte kao komandant, moguće to nije sretan sastav ali zamjenik komandanta Korać je inkarnacija odlučnosti. Štab Divizije i njegova bliskost mnogo će pridonjet pravilnom radu ovoga štaba. Disciplina u Brigadi je na dobroj visini i isto tako i borbenost.

Bjelovarski P. Odred: novobirani komandant mogao bi da zadovolji. Stanje u ovom Odredu izgleda po nekim znacima da nije najzdravije. Samo kada istaknemo tu činjenicu, da je bivši podoficir, a još prije u našim redovima tangiran kao četnički nastrojen, a nije član Partije, a postavljen je za obavještajnog oficira, onda vidimo nezdravost koja je vladala još za vrijeme prvog štaba toga Odreda. U posljednje vrijeme taj Odred izvršio je preko 20 streljanja (u glavnom Hrvata) a da nisu uopće streljanje objelodanili proglasom narodu. Ovu stvar postavili smo pred našeg obavještajnog oficira, da ju ispita. Novosastavljeni štab toga Odreda mogao bi zadovoljiti pošto komesar a naročito zamjenik komesara su ljudi odani i kritički. Tom promjenom prilike u tom Odredu krenut će brzinom na bolje.

Zagorski P. Odred: Taj Odred od strane ovoga štaba niko još do danas nije posjetio, i pravo stanje u tom Odredu nije nam poznato. Ali zaključiti se može po urednim i redovnim izvještajima, koje nam šalju, i što se stalno pomalo tuku da je dosta solidan Odred. Može se razabrati da mnogo tome pridonosa i pomaže O.K. Krapina. Iz izvještaja se vidi da se borci dobro vezuju sa narodom.

Kalnički P. Odred: još uvijek dovoljno nesređen. Komandni kadar u Bataljonima slab. Postoje i nesuglasice između komandanta, komesara toga Odreda. Kod komesara postoji želja da bude komesar Brigade, te je vjerovatno i to razlog njegove netolerantnosti. Postoji ipak mogućnost da se složi sa komandantom i sa svim članovima štaba.

Moslavački P. Odred: stanje u tom Odredu manje poznajem isto zbog nemogućnosti, koja je bila dosada da se ga posjeti. U praktičnom životu vidjeli smo da taj štab jako slabo izvršava naređenja. Primjetili smo da tom Odredu manjka političkog rada.

Zagrebački P. Odred: Dosada ni u ovom Odredu niko od strane našega štaba nije bio da bi mogao uočiti pravu sliku života toga Odreda. Primjećeno je u dosadašnjem njegovom životu i radu manjkavost u iskusnim kadrovima, koji su naročito potrebni zbog terena na kojem taj Odred živi, i iz razloga što je Odred mlad. Drug Čolak, novobirani, vršio dužnosti komandanta toga Odreda, stari je partizan, hrabar i solidan, te će odgovoriti zadatku, koji pred njega se postavlja.

Komanda Moslavačkog Područja: U toj komandi izvršena je izmjena komandanta i njegovog zamjenika. Isti drugovi nisu pokazali dovoljno odlučnosti u svom radu. Drugovi smjenjeni su bili domaći pa su nekako sjedili na repu naroda. Razni odsjeci u tome Području nalaze se u dobrome razvitku. Isto područje ima 3 Komande mjesta i to: Čazma, Dubrava i Berek. Pitanje škola na tom sektoru je u znaku rešavanja i mnoge škole normalno već rade.

Komanda Područja Kalnik: Komandant Područja odgovara, loša mu je strana da rado zaboravlja i pomalo jest birokrata, ali ovo poslednje ne odražuje se štetno po opći rad. Njegov pomoćnik dosta je neelastičan i zaboravljiv. Ovo Područje zaostaje malo za Moslavačkim u središnjosti raznih odsjeka. Pitanje kulturnog i političkog rada sa drugovima toga Područja je slabo, gotovo nikakvo. Školsstvo u tom Području nije još nikako uspostavilo. Bolje stvar stoji u Koprivnici, gdje normalno radi srednja škola i ostale. Ovo Područje imade 3 komande mjesta i to: Koprivnica, Ludbreg, Varaždinske Toplice i straža u Novom Marofu. Pitanje Komanda ne odvija se u potpunoj urednosti jer sami komandanti i zamjenici nemogu još dovoljno da se sažive sa svojim dužnostima. Uz to mala pomoć bila im je pružena sa strane našega štaba. Mislim da će ovaj rad proteći bolje povratkom pomoćnika načelnika, koji je bio u G.Š.H.-u i dobio nova uputstva. Život u slobodnoj Koprivnici i Ludbregu iznenađuje normalnu trgovinu kao u predratnom vremenu. Pune su mesnice mesa, kako friškog, tako i suhog, sa kojekakvim kobasicama. Isto tako kruha ima dovoljno po pekarama uz kruh kifli i pereci. Narod vrši trgovinu na sajmovima, koji su obilati stokom i drugim živežnim namirnicama. Sve ove živežne namirnice nisu skupe, jer se prodaju po daleko nižoj ceni, nego što su se prodavale prije.

Ishrana naših jedinica vrši se uglavnom iz zajedničkih kazana, a isto i po selima i ona je uglavnom dobra. Odjeća i obuća nije na potrebnoj visini, ali i to u najpotrebnijem zadovoljava, tako da ima vrlo malen broj drugova koji bi bili bos, ali to ne mora biti ako bi intendantima više pažnje polagali.

Sanitetska služba jest zadovoljavajuća. Svaka Brigada ima svoga sanitetskog referenta, a isto tako i Odred. U toku je organizacija Divizijske kirurške ekipe. Komande Područja vode brigu nad bolnicama i ambulantom za civile. Te bolnice i ambulante su centralizirane. Bolnice su dosta dobre, a u toku su najhitnije kopanje zemunice za smještaj najtežih ranjenika u slučaju ofanzive. Momentalno stanje zdravstva naših boraca u svim našim jedinicama jeste dobro. Razne epidemije još nema, osim par slučajeva trbušnog tifusa.

Uz Štab naše Zone sproveli smo organizaciju podoficirske škole, odnosno kursa za podoficire. Dosada na tom kursu imade 50

učesnika. Predavači na tom kursu sa vojničke strane su dobri i moći će mnogo svog znanja da prenesu na slušatelje. Politkomesar ne odgovara potrebama kursa, stoga bit će zamjenjen. Ovaj kurs mnogo će pridonjeti za izdizanje naših mladih rukovodioca i njihovo usavršavanje.

Život naše štabске Partijske jedinice i jedinice pri Štabu:

Naša štabska jedinica sastala se odlaksom druga Marka⁷ samo jedanputa. Razlog da se nismo sastali češće jeste da nismo bili zajedno. Ali dogovor o svim postupcima i konsultovanje između članova štaba ipak je postojalo. Mislim da se više u buduće nemože dogoditi da sastanci naše štabске jedinice budu tako retki. Sastanak smo održali dana 24. XII. 1943. u prisutnosti svih drugova članova štabске jedinice. Dnevni red bio je slijedeći:

1. Politička situacija, 2. Izvještaj o radu vojni i politički po jedinicama, 3. Zadaci, 4. Razno, 5. Kritika i samokritika.

Pod 1. točkom dnevnoga reda bila je naglašena važnost Teheranske konferencije. Usput je bilo naglašeno da se ubrza rad na učvršćavanju naših jedinica i njihovo povećanje, da nas druga fronta nađe pripravne za izvršenje velikih zadataka, koji će biti stvoreni objektivnim uslovima druge fronte.

Druga točka — izvještaj o radu vojno političko — uglavnom nalaze se pod točkom vojne analize.

Treća točka zadaci: Jedinice II. Moslavačke Brigade i Odreda praviti će pritisak prema Ivanić Gradu, Križu a i Vrbovcu. Glavni zadatak rušenje pruge i postavljanje zasjeda. Jedinice Divizije II. Oper. Zone krenule su za Zagorje, pošto se po prikupljenim podacima njemačke snage prebacuju preko granice i postoji mogućnost oslobađanja dijelova Zagorja. Na sektoru Kalnika ostaje Kalnički P. Odred. Isto tako zaključeno je da se najhitnije posjete Odredi, kojima je potrebna pomoć a u kojima još niko od našega štaba nije bio.

Uz štabsku jedinicu postoji jedinica pri štabu, koja ima 5 članova, a u čiji sastav ušli su i telegrafisti. Pošto je služba veze kod nas uređena imamo mogućnost da odmah formiramo jednu partijsku jedinicu unutar odeljenja za vezu od istih drugova.

Treća jedinica nalazi se u našoj štabskoj straži i to od 4 člana. Drugovi i to: 3 su novi članovi Partije, a promaknuti su kao stari članovi SKOJ-a. Isti drugovi zaslužuju jer su odani, vredni a i hrabri a želja im je davna, kako oni naglašavaju, bila da postaju članovi Partije.

⁷ Belinić

Sa jedinicom pri štabu održao sam jedamput sastanak. Ista jedinica što se tiče materijala za čitanje imade. U štabskoj straži imade 28 SKOJ-evaca.

U najkraće vrijeme uvrstit ćemo svakog člana Partije u svoju jedinicu prema radu gdje radi.

Odlaskom XXVIII. Divizije primjećuje se u našem štabu kao neka stagnacija. Ta stagnacija ima malo odraz i na jedinice. Sastankom štaba upozorava se na nastalu psihozu i stvara se plan rada.

Primite drugarski borbeni komunistički pozdrav:

SMRT FAŠIZMU - SLOBODA NARODU!

30. XII. 1943.

Sekretar part.jedinice
štaba II. Oper. Zone:
V.⁸ Janić, v.r.

Original, strojopis

Sin., AIHRPH, KP-56/33

201

1943, prosinac 30.

Izještaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o vojnoj situaciji na sektoru i stanju u jedinicama

Stab
Žumberačko Posavskog Sektora
N.O.V. i P.O.H.
Po. br. 64/43.
Dne 30. XII. 1943.

M.P.¹

Opći vojni izvještaj
GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P-O. HRVATSKE

1. Opća vojnička situacija na Sektoru

a) Pokuplje i Posavina. Na sektoru Posavine tokom ovog mjeseca nije bilo nikakvih promjena, a i sada neprijatelj ne vrši nikakve koncentracije u pravcu Posavine. U Pokuplju također nije bilo ni-

¹ Zaprimni pečat Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske, br. 132, od 4. I. 1944. godine.

kakvih promjena sve do 25. o.mj. Na sektor Pokuplja prebacila se XXVIII. Divizija, koja je vršila diverzantske akcije na pruži Zagreb — Sisak i napadala uporišta oko Velike Gorice. Zajedno sa XXVIII. Divizijom u tim akcijama sudjelovalo je i Turopoljsko Posavski Odred. 7. o. mj. neprijatelj je izvršio ispad² u pravcu Kravarskoga iz pravca Velike Gorice i Turopolja u jačini od 1000 vojnika sa ciljem da opkoli i uništi snage Turopoljsko Posavskog Odreda koje su se nalazile na tom sektoru. No međutim, bio je uz osjetne gubitke odbijen, jer se u to vrijeme već na tom sektoru su nalazile snage XXVIII. Divizije. Poslije toga ispada neprijatelj više nije vršio nikakve pokrete u pravcu naše oslobođene teritorije, već je u dva navrata bombardovao selo Kravarsko i okolna sela, te selo Dubranec. Tom prilikom uništeno je dosta kuća u Kravarskom. 27. o. mj. neprijatelj je počeo sa ofanzivom na Pokuplje i Turopolje od pravca Gline. U tu svrhu je načinio pontonski most preko Kupe kod Pokupskog. Namjere naprijatelja jesu vjerovatno čišćenje Turopolja i Pokuplja od naših snaga, a ujedno da ovlada komunikacijom Zagreb — Kravarsko — Pokupsko — Pesarovina. Naše snage su se pod pritiskom neprijatelja povukle sa oslobođene teritorije i to dva bataljona prebacila su se na Žumberak, jedan bataljon na Kordun, dok je jedan bataljon prebacio se na sektor Posavine između pruge Zagreb — Sisak i Save. Do sada je neprijatelj ovladao selima: Pokupsko, Kravarsko i Pesarovina. Daljnji tok neprijateljske ofanzive, ishod i namjere, za sada nam još nisu poznate.

b) Žumberak. Situacija ovdje nije se u vojničkom smislu ništa izmijenila. Neprijatelj ne drži ni jedno uporište na oslobođenoj teritoriji. Njegove snage skoncentrisane su uz komunikacije Zagreb — Karlovac i Zagreb — Samobor — Brežice — Kostanjevica. Iz tih svojih uporišta kretao se najčešće od Samobora u pravcu Galgova i Rakovog Potoka, te Okića, odakle je bio redovito odbijen po snagama Žumberačkog Odreda, dok je sa tenkovima onemogućio veće uspjehe našim jedinicama. Oko sela Konščica, kota 269 i 168 ukopala se jedna satnija ustaša jačine oko 150 vojnika. Na iste je izvršen odmah napad i to uporište je razbijeno. Pokušan je također ispad iz Ozlja u pravcu Vivodine. Drugih većih pokreta neprijatelj nije vršio, već svakodnevno patroliranje tenkovima Zagreb — Karlovac, po danu i noći. U posljednje vrijeme neprijatelj je izvršio izmjenu svojih posada na sektoru Zagreb — Karlovac i Samobor. Dijelovi »Viking« divizije otišli su iz Samobora u pravcu Zagreba i prema neprovjerenim vijestima treba da idu za istočni front. Na sektoru Mahično — Stupnik stigla je 371. njemačka divizija, preko Ogulina iz Sjever-

² Vidi: Dok. br. 178.

ne Italije, navodno. Ona je razmještena po svim selima duž pruge i ceste. Također neprijatelj izvlači svoje snage iz gradova Karlovca i Zagreba, bojeći se bombardovanja. U uporišta Jasku i Karlovac došao je jedan dio Čerkeza, koji su izvršili smjenu posade iz 362. divizije.

Situacija na samom Žumberku je još uvijek slaba. Kako se nalazi veliki broj stanovništva u N.O.V. koje se nalazi još kod svojih kuća. Obrazovana je komisija savezno sa Okružnim N.O.O. i ostalim organizacijama, koja će izvršiti konfiskaciju nad svim onima koji danas još oklijevaju. Uopće je ovdje bio jedan vrlo pomirljiv stav prema svim narodnim neprijateljima i nije se u dovoljnoj mjeri suzbijala neprijateljska propaganda, i što je osnovno da svi ti koji se nalaze u neprijateljskoj vojsci nisu uopće osjetili našu vlast i snagu, misleći da su u neprijateljskoj vojsci lakše sačuvati svoju glavu i imovinu. Smatram da će se tim putem moći dati i potstreka jednom dobrom dijelu domobrana da se vrate svojim kućama i da ulaze u redove N.O.V. jer je to jedini put kojim će da očuvaju svoje domove.

Sektor Krašić — Vivodina — Sošice — Oštre — Kostanjevica —
— Kalje je najlošiji dio u Žumberku, a odavde se nalazi i najveći dio stanovništva u neprijateljskoj vojsci, kao i najveći utjecaj neprijateljske propagande, na tom sektoru. Također je vrlo loše stanje na sektoru Sv. Jana — Plješivica, gdje su bacani neprijateljski letci i ispisivane parole po kućama. Na Prekrižju prilikom savjetovanja rukovodioca bataljona sa Štabom Brigade, seljaci su doveli ustaše preko šume iz Samobora, zaklali stražara koji se nalazio ispred zgrade i izvršili napad sa ustašama na zgradu. Naši su odmah pružili otpor iz zgrade i odbili bandu. Ranjen je sa dva metka komesar Brigade i to lakše. Komandant bataljona i dva politička rukovodioca također su lakše ranjeni.

2) Organizaciono stanje.

a) Omladinska Brigada:³ imade 4 bataljona. Svaki bataljon imade 3 pješadijske čete i prateću četvu, četvu za vezu, pionirsku četvu i bolničku četvu. Formirati ćemo još manju četvu od oslobođenih Rusa⁴ kojih imade 33 i jedan poručnik. U sastav Omladinske Brigade uključili smo omladinsku četvu iz Turopoljsko Posavskog Odreda, koja je brojila 68 boraca i raspoređena je po svim bataljonima.

b) Turopoljsko Posavski Odred: imade 4 bataljona, svaki bataljon imade po 3 čete, zatim četvu za vezu i pionirski vod. Formira-

³ Riječ je o Omladinskoj brigadi »Joža Vlahović«.

⁴ Oslobođila ih je Omladinska brigada »Joža Vlahović« prilikom napada na Lazinu 24. prosinca 1943.

njem Turopoljske Brigade⁵, dva bataljona Odreda ući će u sastav Brigade, tako ćemo od dva bataljona koji će ostati u sastavu Odreda formirati 3 manja bataljona, također je Cerska četa (Sisačka)⁶ koja je do sada bila samostalna uključena u Odred.

c) Žumberačko Pokupski Odred: imade 4 bataljona, svaki bataljon imade po 3 čete, dok je treći bataljon imao 4 čete, pošto smo u njega uključili Samoborsku i Okičku četvu, koje su do sada bile samostalne. Iz tog Odreda ući će u Turopoljsku Brigadu II. bataljon »Kljuka«, te polovina IV. bataljona. Tako će Odred ostati sa dva kompletna bataljona i polovinom IV. bataljona, od kojih ćemo formirati također 3 manja bataljona.

d) Turopoljska Brigada: koju prema vašem odobrenju ćemo formirati sastojati će se iz triju bataljona, od kojih će svaki bataljon imati po 3 čete i četvu za vezu. Izvršit ćemo popunu sa teškim naoružanjem te Brigade, no ne raspolažemo sa dovoljnim brojem topova. U koliko raspolažete sa protutenkovskim topovima, to nam ih dodelite, tako da od ovih topova koji su sada u Omladinskoj Brigadi ne oduzimamo ništa.

e) Formirat ćemo odsjek za minerstvo. Zadatak toga odsjeka će biti da snabdijeva sve jedinice sa potrebnim eksplozivom i nagaznim minama, te da stalno održava kurs za izobrazbu минера — diverzanata. Sam odsjek bi se sastojao od šefa odsjeka, zamjenika i nekoliko stražara. Prilikom složenijih akcija oni bi također sudjelovali.

3) Ocjena Štaba.

a) Štab Sektora kao cjelina ne zadovoljava. Sve do pred par dana Štab je bio nepotpun. Izvršili smo neke izmjene, tako će dosadašnji inf. of. Stojan Trbović primiti dužnost ob. of., dok za inf. of. postavili smo Tešu Bulata, dosadašnjeg operativnog oficira Žumberačkog Odreda. Popunili smo mjesto šefa odsjeka za v.v.⁷ u pozadini. Drugovi koji su došli na nove dužnosti, na istima su vrlo mladi i trebat će dosta rada da se oni osamostale. Naročito je ovdje slabo organizovana informativna i obavještajna služba, koja neobično hramlje.

b) Omladinska Brigada. Štab ove Brigade u posljednje vrijeme je popustio i nije se unosio dovoljno u izvršenje zadataka koji su bili postavljeni pred Brigadu, naročito vojnički, što se je osjetilo i kod izvršenja posljednjih akcija.

⁵ Riječ je o NO brigadi »Franjo Ogulinac Seljo«, koja je formirana 8. siječnja 1944. godine.

⁶ Vidi: Dok. br. 127.

⁷ Vojne vlasti.

c) Štab Turopoljsko Posavskog Odreda. U posljednje vrijeme trgnuo se i dosta napredovao. Pokazavši više inicijative i volje za rad, te unašanje u izvršenje zadataka koji su bili postavljeni pred njih.

4) Pregled vojničke obuke.

Vojnička obuka se redovito vrši kada se jedinice nalaze na mjestu, a vrlo se malo radilo praktično, više teoretski. U Omladinskoj Brigadi sa nižim vojnim rukovodiocima prerađivan je materijal iz udžbenika izdanog u VI. Korpusu. U Odredima se po vojničkoj izobrazbi manje radilo, jer su odredi bili više u pokretu. Osjeća se potreba održavanja nižeg vojničkog kursa, naročito za vodnike i deseterare. Taj kurs ćemo organizovati u najskorije vrijeme. Održavan je jedan kraći kurs za izobrazbu минера.

5) Vojno-politička situacija u jedinicama.

Borci, kako iz Brigade, tako i iz Odreda, dosta dobro rukuju sa oružjem, no osjeća se prilikom izvršenja samih akcija, da se neznaju boriti. Ne znaju pravilno iskorištavati prirodne i umjetne zaklone, što se najbolje osjetilo kod posljednjih akcija, gdje je najveći broj drugova ranjen u stojećem stavu. Treba naše borce u tom pogledu vojnički uzdignuti, čemu je pristupljeno. Moral i borbenost u Omladinskoj Brigadi u posljednje vrijeme je popustio i nije na dovoljnoj visini. Jedan od razloga jest promjena terena, a i posljednji neuspjesi koje je Brigada preživjela. U čitavoj Brigadi osjeća se malodušnost. Tu najviše odgovornosti snose niži rukovodioci — desetar i vodnici koji se prilikom posljednjih akcija, kao i komandiri pretjerano čuvaju i ne davaju dovoljno poleta ostalim borcima. Ovladalo je mišljenje »glupo je sada poginuti« jer se i ovako osjeća brzi slom fašizma. To dovodi do toga, da su prilikom posljednjih akcija štabovi bataljona morali ići na čelu svojih bataljona i na taj način bivali izbačeni iz stroja. Bačena je također u Brigadi parola: »i onako ćemo ići za Slavoniju«, jer izgleda da u Brigadi imade čak i petokolonaša. Imade i slučajeva dezertstva.

U odredima se stanje popravilo, naročito Turopoljsko — Posavski Odred je koraknuo napred. Borbenost ovih jedinica uvlačenjem jednog i drugog Odreda u stalne zasjede i akcije se u mnogome popravlja. Također disciplina u ovim jedinicama bila je na dosta niskom stupnju, popravlja se. U jednom i drugom Odredu osjeća se kod pojedinaca dosta lokal-patriotizma, gdje dolazi i do čestih dezertstva, kada jedinice krenu sa njihovih sektora. Osjeća se također i malodušnosti i prepričavanj a između boraca »zašto da se stai-

no borimo, i onako će fašizam pasti«. No mislimo, sve te nezdrave pojave moći će se pravilnim političkim i vojničkim radom da uklone. Prilikom posljednjih akcija jedinice iz jednog i drugog Odreda osim nekih pojedinaca, vrlo dobro su se držale

6) Sadanji raspored jedinica.

Omladinska Brigada »Jože Vlahovića« nalazi se na sektoru Slavetić — Pribić — Krašić — Hrzenik, dok se jedan bataljon nalazi na sektoru: Kalje — Mrzlo Polje — Sošice, sa zadatkom zatvaranja pravca od Kostanjevca. Zumberačko Pokupski Odred sa dva bataljona nalazi se na sektoru: Sv. Jana — Plješivica — Prikrižje. Turo-poljsko Posavski Odred sa dva bataljona nalazi se na sektoru Okića, tj.: Klake — Purgarija — Repišće — Stankovo. Jedan bataljon Odreda nalazi se u Posavini na sektoru Bukovje — Ribnica, dok se jedan bataljon početkom ofanzive prebacio na Kordun.

7) Način i kvaliteta ishrane, zdravstveno stanje jedinica.

Ishrana jedinica kako u Pokuplju, tako i na Žumberku u posljednje vrijeme može se kazati daje zadovoljavajuća. Prilikom posljednjih akcija zaplijenjeno je dosta stoke i svinja, tako da se sa tim mesom ishrana u dovoljnoj mjeri mogla podmirivati. Ishrana se na našem sektoru vrši po kućama, no načinu ishrane na kazanu ovdje je nemoguće prići, uslijed toga što ne postoje nikakvi fondovi iz kojih bi se mogle podmirivati potrebe za ishranu na kazanu.

Zdravstveno stanje u našim jedinicama može se kazati da je zadovoljavajuće. Do sada se pojavilo tek par slučajeva trbušnog tifusa, dok pjegavog tifusa nije bilo. Imade jedan manji dio boraca koji imade tuberkulozu. Inače se jedinice šure, no usprkos toga se ušljivost još uvijek osjeća. Omladinska Brigada još uvijek slabo stoji s obućom i odjećom, budući da se u posljednjim akcijama to stanje donekle popravilo, kao i proizvodnjom cipela u našim radionicama. Za sada u Brigadi još uvijek ima preko 100 boraca bosih. U Odredima je stanje nešto bolje, no mobilizacijom novih boraca imade i u Odredima još dosta boraca bosih. U svim našim jedinicama osjeća se pomanjkanje rublja i šinjela, na čemu naročito oskudijevamo.

8) Planovi za buduće operacije i akcije. Predloži za zajedničke akcije s drugim jedinicama.

Nekih naročitih planova za akcije sa ostalim našim susjednim jedinicama za sada nemamo. Jednu zajedničku akciju pokušali smo izvršiti sa XV. Slovenskom Brigadom na Draganić i Lazine, među-

tim te akcija nije uspjela. Imademo u vidu da zajedno sa XV. Slovenskom Brigadom i Karlovačkim Odredom izvršimo napad na Ozalj, po čemu prikupljamo tačne podatke. No ta akcija došla bi u obzir iza akcije XV. Brigade i Karlovačkog Odreda na Netretić i Dolnje Stative. Naša aktivnost bit će i nadalje s upadanjem na neprijateljska uporišta duž pruge i ceste Zagreb — Karlovac, kao i postavljanje zasjeda na svim pravcima kuda vrši neprijatelj svoja patroliranja.

9) Naročite napomene.

Na sektoru Lović Prekriški — Vivodina — Metlika nalazi se XV. Slovenska Brigada s kojom održavamo stalnu vezu, kao i sa Belokrajnskim Odredom, koji se nalazi na sektoru od Metlike prema Vinici. Održavamo nadalje stalno vezu i obavještavamo o svim promjenama sa slovenskim snagama koje se nalaze u blizini nas, kao i sa G.Š. Slovenije.

Radi bolje veze i koordinacija eventualnih zajedničkih akcija slovenskih i naših snaga, nalazi se kod našeg Štaba načelnik XV. Slovenske Divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Franc Knebl, v.r.

Komandant — major:
Vojko Hošteter, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 C, f. 3, dok. br. 21

202

1943, prosinac 30.

Proglas Komande mjesta Koprivnica kojim čestita i želi sretnu novu 1944. godinu građanstvu Koprivnice

KOMANDA MJESTA KOPRIVNICA

Br. SLUŽBENO

Dne 30. prosinca 1943.

O G L A S

Za NOVU GODINU dozvoljava se slobodno kretanje CIJELU NOĆ.

Zahvaljujući tekovinama Narodno-Oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda Hrvatske naša je DOMOVINA većim dijelom oslobođena.

Da se može ta sloboda očuvati i osloboditi i ostali dijelovi naše DOMOVINE potrebno je, da još većim radom i prijegorom učinimo sve, kako bi što prije došli do podpune Slobode.

Rodoljubivom građanstvu u Slobodnoj Koprivnici i kotaru želimo

» S R E T N U N O V U G O D I N U ! «

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Komandant:

Ante Dobrila, v.r.

Original, strojopis

Sign., MGK, Dokumentacija NOB-a

203

1943, prosinac 31.

Izveštaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o radu komandi bataljona i četa, formiranju Orovačke i Kloštranske čete te o akcijama od 15. do 31. prosinca 1943. godine

Š T A B

Bjelovarskog Part. Odreda

H r v a t s k e

31/XII. 1943.

Oper. 126/1943.

1/1. Op. br.4¹

Izveštaj o vojnom radu u vremenu od 14. prosinca do 31. prosinca 1943. godine.-

Štabu II. Operativne zone
NOV i POH.

Od prošlog izvještaja što smo ga poslali dana 14./XII. 1943. god.² pa do sada naš odred se je pojačao u brojnom stanju iz tih razloga što je trajalo stalno mobiliziranje na dobrovoljnoj bazi. Po-

¹ Datum i broj pod kojim je izvještaj zaprimljen u Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske.

² Vidi: Dok. br. 135.

jačanje naoružanja jeste iz tih razloga što smo od prošlog izvještaja stalno nastojali, da pronalazimo konspirisano oružje i u nekim manjim akcijama dobiveno je neki manji broj oružja.

Sam štab I. bataljona u posljednjim danima što se tiče nije baš odgovarao iz slijedećih razloga: Komandant sa komesarom štaba bataljona nije se nikada slagao radi nekih naročitih familijarnih prilika. U tom slučaju ovaj štab odreda je predvidio, da potrebe zahtjevaju, da se isti razdvoje i da se isti sastave sa nepoznatim funkcionerima s kojima bi mogli bolje zadovoljiti dužnosti. Komesar istog bataljona Tomo Tudić bi je premješten u novu jedinicu i to u Orovačku četu gdje je primio dužnost komesara bataljona sa zadatkom da od iste čete stvori u najkraćem vremenu bataljon koji također ima izgleda, da se može formirati. Poslije toga vremena kako je god drug komesar Tudić otišao na svoju novu dužnost drug komandant I. bataljona primio se svoga rada i ima izgleda, da će se popraviti i da će postići onu visinu koja se traži. Zamjenik komandanta I. bataljona drug Mirko Batinac dodjeljen je sa jednim vodom koji je otišao na sektor Kloštar Podr., da mobilizira na dobrovoljnoj bazi čim više omladinaca i starijih boraca, na čemu je uspio od 18. ov. mjeseca, da mobilizira 12 drugova koji su u to vrijeme naoružani iz tih razloga što isti zamjenik komandanta dao si truda što je hvatao po istom sektoru bandu što je nadirala iz mjesta Đurđevca. Isti zamjenik komandanta pokazao je volju za rad a ima i izgleda za daljnji razvitak, isti je borben i odličan.

Komandir I. čete istog bataljona drug Zdjelarević Jovica nije pokazao u posljednje vrijeme nikakovu ozbiljnost i volju za rad iz tih razloga, što se je previše dao na ženskarenje. Stoga je sam Štab I. bataljona predložio ovom štabu, da je potrebno, da se isti smjeni i da se postavi neki ozbiljniji drug koji će odgovarati istoj dužnosti. Ovaj predlog je odobren od ovog štaba, jer je isti komandir bio već par puta opomenut iz tih razloga a isto tako i u vezi sa partijskom jedinicom ćelije te isti još uopće ne pokazuje volju i smisla za bolji rad. Sve niže komandujuće osoblje iste čete zadovoljava u potpunosti.

Druga četa istog bataljona jeste u posljednje dane pokazala potpuno dobar uspjeh u radu a to jest iz tih razloga što je isti komandir na svome mjestu i shvaća sva naređenja i sve direktive za obziljnost i sprovada ih odmah u djelo. Ostalo niže komandujuće osoblje iste čete također je na svom mjestu i prorađuje svakog slobodnog momenta sav vojni materijal i sve direktive što s ih primili od većih foruma.

II. bataljon. Sam komandant bataljona drug Ciganović Čedo od posljednjeg izvještaja pa do sada nije pokazao nikakove okretnosti

i volje za rad i uopće ne izlazi među drugove i da se s njima druži i da s njima skupa prorađuje onaj materijal što ga je primio od štaba odreda a koji je dostavljen od naslova. Isti komandant još i sada ne pokazuje uslova za daljnji razvitak rada već po istim izgledima morati ćemo ga smjeniti i dati neki veći ukor. O istom komandantu izvjestiti ćemo Vas u najkraćem vremenu kako će se on nakon ovog ukora pokazati.

Zamjenik komandanta II. bataljona drug Pajo Todorović pokazao se je u svom radu aktivan i dao sve znanje od sebe i prenosio ga je na sve vojno komandujuće osoblje u istom bataljonu. Istom drugu to dokazuju i sami borci u istom bataljonu i cijene ga više nego komandanta bataljona, jer od istog dobivaju više pomoći u radu nego od komandanta istog bataljona.

Komandir I. čete drug Radačević Jovo je dosta dobar i hrabar i pouzdan ali jedina je mana kod njega što je mlad i dosta je neozbiljan t.j. djetinjast te isti pokazuje ipak volje za rad i daljnji razvitak. Isti komandir radi po svim pitanjima onako kako je to dobio vojni materijal i direktive od većih štabova. Istog komandira drugovi u njegovoj četi dosta vole. Isto tako sve niže komandujuće osoblje iste čete nije u potpunosti izgrađeno ali je u posljednje vrijeme pokazalo dosta volje za rad i za daljnji razvitak.

Komandir II. čete Bobić Dušan je do sada pokazao dosta dobre volje za daljnji rad u svojoj četi. Prorađivao je sav vojni materijal, i direktive što su dobivene od većih foruma. Isti ima sposobnosti za daljnji razvitak a također i njegovi vodnici i desetari što se tiče u njegovoj četi dosta daju od sebe i pokazuju volje za rad.

III. bataljon. Komandant bataljona drug Džakula Drago u potpunosti zadovoljava svojoj dužnosti i sam štab ga simpatizira a također i svi borci u bataljonu. Zamjenik komandanta drug Ruklić Stevo pokazao je također dosta volje za rad i ima izgleda za daljnji razvitak.

Komandir I. čete istog bataljona u posljednje vrijeme što je primio ovu četvu također je pokazao dovoljno volje za rad samo je malo više otresit i više ima nastrojenja onog žandarskog duha jer je bio žandar, ali ima izgleda da će se to njemu istjerati iz glave. Vodnici i desetari iste čete odgovaraju svojim dužnostima samo im treba još više dati podrške u radu.

Komandir II. čete je primio prije 12 dana dužnosti komandira te čete i od tog vremena dao si je dovoljno truda za prorađivanje materijala kojeg je u tom vremenu primao, te se od njega može očekivati, da će u skoro vrijeme moći primiti i neku veću funkciju. Također ga svi borci i njegov komandni kadar mnogo simpatizira. Is-

to tako vodnici i desetari iste čete su već dovoljno izgrađeni i imaju izgleda također da mogu primiti neku veću funkciju.

Četa Orovac koja je nedavno osnovana u pomoću mobilizacije na dobrovoljnoj bazi ima rukovodioca komesara bataljona druga Tudić Tomu i komandira Benečki Ivana koji vrši dužnost zamjenika komandanta. Ista četa ima komandira druga Begović Antuna. Isti rukovodioci te jedinice do sada su pokazali dosta slabi uspjeh u radu, ali po daljnjim izgledima biće nade da će se popraviti i uspjeti sa zadacima kojega su dobili od ovog Štaba. Ista jedinica nije baš potpunjena sa vodnicima i desetarima ali po izgledu ima među njima sposobnih koji će moći potpuniti ista mjesta.

Kloštranska četa je bila formirana 18. ovog mjeseca te istom prilikom i do sada nisu potpunjeni svi vojno-komandujuću kadrovi, dok su sada predviđeni drugovi koji će upotpuniti ta prazna mjesta. Isto osoblje koje će potpuniti ova prazna mjesta ima izgleda za daljnji razvitak.

Prorađivanje vojnog materijala u našem odredu stalno traje i to po direktivama što smo primili od štaba II. Op. Zone. Isto tako radi se praktično borbena obuka i egzercir i gimnastika kao i marševanje. Drugovi ovo shvaćaju za korisno i sami zahtjevaju da se čim više radi praktično.

Moral naših boraca je dosta na visokom stupnju kako su to novi borci i kako još nisu izgrađeni u samoj borbi. Disciplina naših boraca nije baš na dovoljnoj visini ali ima izgleda da će u najskorije vrijeme postići onu visinu koja se od njih traži.

Borbenost naših boraca nije tako slaba, ali ipak još za sada nisu svi borci iskusni u borbama i da bi bili očeličeni u borbi.

Akcije koje su naše jedinice u posljednjih 14 dana izvodile jesu slijedeće: I. bataljon sa svojom I četom postavio je zasjedu dana 16. ov. mjes. u pola 7 sati u jutro na putu između Kalinovca I Ferdinandovca kojim putem su prolazili gestapovci iz Đurđevca u Ferdinandovac radi dobavljanja hrane iz Mađarske³. Tom prilikom ta zasjeda se nije uspjela smjestiti na povoljan položaj dok je već banda u to vrijeme naišla i u tom nezgodnom momentu ista četa bila je primorana da uhvati borbu sa istim neprijateljem. Isti neprijatelj imao je dosta dobar položaj te se zaklonio i upotrebio svoje sve automatsko oružje kao i jedan minobacač na naše borce. Isto tako je u pomoću signalizacije bacanjem crvenih raketa istoj bandi dolazila pomoć iz Đurđevca te su naši borci nakon tog istog pojačanja i nakon jednosatne borbe morali napustiti položaj i povući se u predviđenom pravcu. Tom prilikom neprijatelj je imao 5 do 8 mrtvih i

³ Vidi: Dok. br. 190.

ranjenih dok na našoj strani nije nitko stradao. Ista četa koja je sudjelovala u istoj borbi pokazala se sa borcima kao i sa vodnikom Podunajec Boltom i desetarom Pokrajac Brankom, dok se je komandir čete i njegov zamjenik pokazao dosta slab.

II. Bataljon nije imao nikakve naročite akcije jer je sudjelovao u pratnji ranjenih drugova u Slavoniju u čemu je proteklo 9 dana.

III. bataljon postavio je sa svojom I. četom zasjedu na željezničkoj pruzi Bjelovar — Križevci kod mjesta Rovišta, da sačeka pancera koji je tom prugom stalno krstario. Prigodom nailaska pancera koji je skroz polagano vozio i kada je došao u neposrednu blizinu gdje su se naši borci nalazili u zasjedi, iskrkali su se iz njega ustaše i u streljačkom stroju krenuli prema našoj zasjedi, kada su ih naši borci sačekali i žestokom puščanom i mitraljeskom vatrom odbili u pravcu Bjelovara. Nakon toga povadene su mine koje su bile na pruzi postavljene. To je bilo dana 14/XII. 1943⁴.

Dana 15/XII. 1943. u 18 sati sa istom četom postavljena je zasjeda na istoj pruzi u mjestu Hrsovu. Iste noći banda uopće nije krstariła jer su naši borci bili izdani, a i zbog toga pošto su prošle noći bili napadnuti.

Dana 16./XII. 1943. sa istom četom postavljena je zasjeda na istoj pruzi kod mjesta Hrsova sa zadatkom da sačeka vlak koji iz Križevca ide u Bjelovar. U tom čekanju naišao je vlak sa transportom 17 vagona ustaša, Njemaca i gestapovaca i nešto civila. Mine su bile postavljene. Naši borci zauzeli su dobre položaje i kada je vlak došao blizo oko 500 met. do naših položaja vlak je stao i čekao. U to vrijeme naišao je jedan neprijateljski avijon koji je skoro tik do žica pruge letio i izviđao da li se tko na pruzi nalazi, ali našu zasjedu nije primjetio. Kada je avijon otišao vlak je polako krenuo i kada je naišao na naše mine treći vagon iza lokomotive upaljena je mina i cijeli taj vagon bacila u zrak dok je ostala dva vagona uništila. Odmah u tom prihvatili su naši borci borbu sa bandom koje je bilo 600 do 700 vonjika, i dobrim manevrisanjem uspjeli da ih po priznanju same bande potuku 75 do 80, dok ranjenih imade 130 do 140. Po govoru civila i simpatizera bande je mnogo više palo od ovog broja. Drugi dan došla je njihova komisija iz Bjelovara i sve lješeve koji su dejstvom mine na komade bili razbacani, dala pokupiti na hrpe te polijati nekom tekućinom koji su nakon toga zapaljeni.

Na našem sektoru nalaze se velika uporišta koje ovaj odred nije u stanju likvidirati.

Naš I. bataljon sada se nalazi na sektoru Virje Đurđevac i sprečava svaki izlaz i namjere neprijatelja iz Đurđevca, dok drugi bata-

⁴ Isto.

ljon nalazi se u Kapeli, Paulin Kloštru i drži položaje oko Bjelovara i sprečava svaki izlaz neprijatelja iz Bjelovara kojim bi namjeravao ići u naša sela.

III. bataljon nalazi se na sektoru između Bjelovara i Križevca kod mjesta Poljane, dok se sada momentalno nalazi u pratnji oružja za Kalnik.

Sve naše jedinice osim izvršenih akcija organizirale su civilno pučanstvo koje je s njima zajedno rušilo i uništavalo pruge, mostove i ceste.

Osim ovih jedinica imademo kraj štaba odreda jednu novoosnovanu Obrazovanu četvu u koju šaljemo sve mlade borce koji dobrovoljno stupaju u naše redove. U toj četvi imademo komandira iste, komesara i zamjenika komandira. Do podne vrše vojni rad t.j. vježbanje oružjem, prebacivanje u strelce itd. Po podne rade na političkom polju. Ta ista jedinica do sada je pokazala odličan uspjeh i od istih mladića kojih imade 41 može se očekivati dobri borci.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Komandant odreda:
Volan⁵, v.r.

M.P.⁶

Prileži opisak
brojnog stanja i
naoružanja⁷.

Politkomesar:
Ujlaki⁸, v.r.

Original, strojopis

Sign., AVII, Fond NOB, kut. 1604, f. 8, dok. br. 17

⁵ Andrija Bartovčak

⁶ Okrugli pečat: Štab Bjelovarskoga NOP odreda Hrvatske
(u sredini zvijezda petokraka)

⁷ Navedeni prilozi nedostaju.

⁸ Stjepan

1943, prosinac 31.

Izveštaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operative zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i borbama s neprijateljem od 15. do 30. prosinca 1943. godine

Štab K.P.O.
Op. broj 141/1943

Predmet: Operativni izvještaj za
mjesec prosinac 1943.
31.XII.1943.
12 sati.

Štabu II. Op. Zone N.O.V. i P.O.
Hrvatske

U toku posljednjih 15 dana jedinice našeg Odreda nalazile su se do 24. o.mj. na sektoru Ludbreg — Varaždin Breg, a jedan bataljon bio je na krstarenju u pravcu Cerja Tužnog. 24. o.mj. izvršili smo pokret i zaposjeli položaje Apatovac, Mali Poganac, Donjara. Na tamošnjem sektoru imali smo skoro svakodnevne borbe i okršaje sa brojčano jačim i naoružanijim neprijateljem. U tim borbama nije se postigao neki veći uspjeh, no ipak su se jedinice malo prekalile u borbama. Uz bolje naoružanje i veće iskustvo komandnog kadra kao nižeg tako i višeg, bili bi se pokazali rezultati. Najaktivniji bio je naš I. bataljon, a koji je u to vrijeme bio najčvršći, dok je III bataljon bio najmanje angažovan i najslabije se pokazao, baš zbog neiskustva komandnog kadra. Ipak su nanešeni neprijatelju stanoviti gubitci. Rad na razaranju komunikacija¹ nije bio onakav, kao prošlih 15 dana i to s razloga, što nije bilo mogućnosti i za to. Isto tako ni rad na vojnoj izobrazbi nije bio onakav i u onolikoj mjeri kao prije, baš zbog čestih pokreta i akcija te borbi. Tek po dolasku na ovdašnji sektor počelo je opet sa sistemskim radom.

¹ Štab Druge operative zone NOV i PO Hrvatske naredio je odredu da prije svega ruši komunikacije zbog koncentracija neprijateljskih snaga prema oslobođenoj teritoriji i prijetnji ofenzivom na vojne snage, o tome vidi: **Zbornik VII**, tom V, knj. 22, dok. br. 35.

Akcije:

15. XII. 1943 — I. Bataljon koji se nalazio tih dana na sektoru Sv. Ilija — Cerje, izvršio je napad sa jednom četom na ustaše, a kojih je bilo oko 150. Isti su došli na popravak pruge Cerje — Stražnjevac i u brzom naletu neprijatelj je pobjegao. Gubitci na strani neprijatelja bili su 6 mrtvih i 8 ranjenih, dok gubitaka na našoj strani nije bilo.

16. XII. 1943 — I. Bataljon naišao je u pokretu u pravcu Sv. Ilije na neprijatelja u jačini od jedne bojne. Neprijatelj je nastupao u tri pravca s težnjom da opkoli naš bataljon. Bataljon je prihvatio borbu, no nakon pola sata se povukao na položaje kod Presečnog. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih, dok je na našoj strani bio samo jedan laške ranjen.

U ovim borbama u Zagorju zaplijenjeno je 6 pušaka, nešto municije, kao i nešto vojničke spreme.

17. XII. 1943. — Tokom dana I. Bataljon je zaposjeo položaje na Varaždin Bregu, a II. bataljon Keleman — Kaštelanec.

18. XII. 1943. — Tokom noći I. bataljon je dobio zadatak da izvrši prisilno izviđanje u pravcu Malog i Dugog Vrh, a gdje se nalazio neprijatelj u jačini od 500 — 700 Ustaša. Neprijatelj je naime zaposjeo visove i kose iznad ceste Turčin — Novi Marof u cilju osiguranja prilikom popravka mosta na Bednji. Ovo prisilno izviđanje izvršeno je sa tri voda. Zadatak nije bio izvršen zbog nepravilnog vođenja jedinice. Bataljon se je kretao i došao u dodir sa neprijateljem a da se prethodno nije razvio. Nakon kraće borbe bataljon se povukao bez gubitaka, a da nije izvršio zadatak.

19. XII. 1943. — Tokom noći izvršili smo napad na neprijatelja na položajima Mali Vrh, Dugi Vrh. Jedinicama je bilo izdano slijedeće naređenje:

Glavni napad na neprijatelja trebao je izvršiti II. bataljon na položajima Mali Vrh, III. bataljona sa jednom četom dobio je zadatak da zaobiđe neprijatelja i istoga napadne s leđa t.j. na Dugi Vrh. Jedan vod I. bataljona trebao je istovremeno vršiti fingirani napad na Oštrice. Napad je trebao početi u 12 sati, a znak za napad trebao je biti dvije crvene rakete ispaljene jedna za drugom. Jedinice su zauzele pravovremeno određene polazne postave, no ugovoreni znak za napad nije mogo biti izdan, jer su 4 rakete zatajile a samo jedna je bila ispravna.

Vod I. bataljona po ispaljenoj raketi upao je do baze neprijatelja iznad Gornjeg Kneginca i jednim smjelim prepodom došao neposredno do same kuće u koju su bačene bombe i otvorena mitraljeska i puščana vatra. Ustaše koji su nastojali izvući se kroz vrata bili su pokošeni mitraljezom. Ali kako II bataljon i četa III bataljo-

na nijesu uopće izvršili napad iako su čuli da je borba počela, ovaj vod je dobio vatru s više strane i morao se povući. Prilikom prepa- da isti vod imao je 6 ranjenih a među njima i operativni oficir, koji je na putu za Odredsku ambulantu poginuo. U toj akciji zakazao je Štab II bataljona i zbog toga akcija nije uspjela. Drugovi iz I. bata- ljona pokazali su veliku hrabrost i njihovim smjelim podhvatom ne- prijatelj je imao oko 20 mrtvih i ranjenih, a po izvještajima civila gubitci na strani neprijatelja bili su mnogo veći.

Nakon akcije jedinice su se u redu povukle u svoje polazne ba- ze.

21. XII. 1943. — I Bataljon izvršio je pokret u Ludbreg, II Bata- ljon je ostao na Varaždin Bregu, a III Bataljon je tokom noći došao u Svibovec.

23. XII. 1943. — U jutro u 7 sati i 15 minuta neprijatelj je napao položaj čete II bataljona kod Vile Bauer, koristeći maglu uspio je privući sa tri strane i četa se nakon kraće borbe povukla u pravcu Tonimira. Razlog što je četa bila upravo iznenađena jest u tom, što je dio izviđačke desetine, a koji je krstarilo pred položajima neprija- telja bio zarobljen. Naime četvorica drugova zavukli su se u kuću i neprijatelj ih je uspio žive pohvatati.

Nakon povlačenja ove čete neprijatelj u jačini od 150 do 200 ustaša ostao je na položajima Vrtlinovec — Vila Bauer. Izdali smo na- ređenje našem II i III bataljonu da se neprijatelj napadne. II bata- ljon dobio je zadatak da napadne neprijatelja u Vrtlinovcu i da ga goni u pravcu Kneginca, dok je III bataljon imao zadatak da sa dvi- je čete presječe neprijatelju odstupnicu, t.j. da zauzme položaj iz- među vile Bauer i Melinca, a s jednom četom da osigura eventual- no nastupanje neprijatelja od strane Kneginca i Jakopovca. Napad je izvršen u 11 sati. II bataljon je izbacio neprijatelja iz Vrtlinovca i Vile Bauer, i ovaj se povlačio u bijegu u pravcu Kneginca. Međutim

III bataljon odnosno I četa istog bataljona propustila je neprijate- lja tako, da se ovaj uspio izvući iz klopke, iako se položaj zauzeo pravovremno a neprijatelj je stvarno naletio na njih, kako se to predstavljalo. Na neprijatelja je doduše otvorena vatra, i nanjeti su mu gubitci, ali stvarnog uspjeha nije bilo, a razlog je u neodlučnos- ti i neiskustvu komandnog kadra III bataljona, kao i u tome da je mitraljez »Šoša« u momentu kad je neprijatelj došao u neposrednu blizinu zatajio, nakon 5 — 6 metaka. Naši gubitci bili su 5 lakše ra- njenih drugova i to svi od bacača, dok su isti kod neprijatelja bili veći no tačan broj nije poznat. Među ostalima bio je ranjen i neki ustaški poručnik. Isti neprijatelj u bijegu se povukao u pravcu Va- raždina. II bataljon izvršio je napad vrlo dobro. Napad je izveden po predviđenom planu i da nije u odlučnom momentu zatajio III bataljon rezultat bi bio mnogo bolji.

24. XII. 1943. Bataljoni Odreda izvršili su pokret na nove položaje. I bataljon smjestio se je u Apatovcu, II na Donjari, a III u Botinovcu.

29. XII. 1943. II i III bataljon zauzeli su prije zore položaje Kloštar, Brezov Most, Vojakovec, sa zadatkom da vrše pritisak u pravcu Križevca. Izviđačka odjelenja kretala su do neposredne blizine Križevca. Borbe sa neprijateljem nije bilo, jer isti nije izlazio. Nakon izvršenog zadatka bataljoni su se povukli u prijašnje baze.

30. XII. 1943. I. bataljon kretao je do neposredne blizine Križevaca. Isto tako nije naišao na neprijatelja.

Rad:

Rad u jedinicama na vojnoj izobrazbi odvijao se je po planu jedino u III bataljonu, dok je u I i II bio malo prekinut uslijed pokreta i akcija. Kada su jedinice na mjestu odnosno u bazama, rad se odvija teoretski i praktično, kao sa borcima tako i sa rukovodiocima. Izobrazbu rukovodioca za sada vodi drug Kokot, koji ostaje po tjedan dana u svakom bataljonu. S njegovim radom do sada smo zadovoljni. Posvećuje se pažnja i teoretskoj izobrazbi vojnih rukovodioca, kao orijentacija, čitanje karata i drugo. Napredak se naročito pokazao u III bataljonu. Tako da se više među njima ne osjeća onaj civilistički duh. Rad otežava često mijenjanje drugova, koji odlaze u prekomandu na kurseve i slično. Izvršene su dvije veće vježbe.

Kritički osvrt:

Iz priloženog brojnog stanja i naoružanja vidi se da Odred brojčano nije ojačao. Razlog tome jest da smo mnogo drugova dali van. U rashodu imamo 100 drugova, a tu su uračunati i oni koji su svojevrijem ili uz dozvolu preko Božićnih praznika otišli svojim kućama, a tih je bilo oko 50. Veći dio od njih se je vratio no vjerujemo da će se i ostali vratiti kroz koji dan. Inače dezerterstva nije bilo u većim razmjerima. Tokom današnjeg i jučerašnjeg dana dobili smo oko 80 novih drugova, a koji nisu unešeni u ovo brojno stanje.

Naoružanje našeg Odreda je dosta slabo. Naročito što se tiče automatskog oružja. Imamo svega 15 puškomitraljeza od kojih tek 10 podpuno ispravno, dok drugi ili nakon kratkog vremena zataje ili nemamo municije za njih, kao na prim, za belgijski. Stanje u bataljonima se popravilo, jedino je popustilo u I. bataljonu. Isti bataljon se u borbama doduše dosta dobro pokazao, ali je inače u disciplini kao i u radu u zadnje vrijeme popustio. Razlog ovom popuštanju jest u tome, što smo izgubili baš iz tog bataljona nekoliko

rukovodioca. II Bataljon dosta se popravlja. III Bataljon a u kojem su većinom Međimurci isto tako se popravlja, jedino kako je već prije spomenuto, rukovodioci nemaju potrebnog iskustva u borba- ma sa neprijateljem. Kako u tom bataljonu imamo oko 100 Međi- muraca, a izgleda da će ih još doći, mišljenja smo da isti bataljon nazovemo Međimurski bataljon.²

Naše daljnje namjere:

Naši zadaci u buduće biti će što više osamostaliti naše rukovo- dioce, jer se baš u posljednjim borbama pokazalo, da im manjka sa- moinicijativa. Isto tako nameće nam se zadatak da što prije novo pridošle drugove obučemo, naoružamo i od njih napravimo prave borce. Osim toga naročitu pažnju posvetit ćemo izobrazbi koman- dnog kadra.

Smrt Fašizmu — Sloboda Narodu!

Polit, komesar
N.³ Ladišić, v.r.

Komandant
Vlado Kobal, v.r.

M.P.⁴

*Original, strojopis
Sign., AVI I, Fond NOB, kut. 1475, f. 4, dok. br. 2.*

~~1944~~ prosinac 31.

205

Izveštaj Štaba Trećega diverzantskoga bataljona Diverzantske sekcije inženjerskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske Diverzantskoj sekciji o for- miranju bataljona

Š T A B
III. Diverzantskog bataljona
Diverzantske Sekcije, Inž. Otsjeka
Glavnog Štaba N.O.V. i P.O.
H R V A T S K E
Broj 46/43
Dana 31 /XII/1943 god.

M.P.¹

² O formiranju toga bataljona vidi: Dok. br. 57.

³ Nikola

⁴ Okrugli pečat: Štab Kalničkoga narodno-oslobodilačkog odreda Hrvatske (u sredini zvijezda petokraka)

¹ Zaprimni pečat Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske od 6. V 1944. godine.

Šefu Diverzantske Sekcije, Inž. Otsjeka G.Š.H.

Ovaj bataljon formiranje 28/XI/1943 godine. U planu je bilo da teren II. Operativne Zone obuhvati sa tri čete, I četa da obuhvati komunikacije na pruži Zagreb — Novska od Dugog-sela do Banove Jaruge (Ilove) II. četa da obuhvati pruge Dugo Selo — Zagreb i Zagreb Zidani most (Sutla) III. četa pruge Križevci Bjelovar i Bjelovar Garešnica.

Ova posljednja tj. III. četa neće stalno raditi na ovim prugama, jer je saobraćaj i tako rijedak, pogotovo zimi kad zapadne snijeg, te se zamete pruge. Ona će imati za zadatak da prodre prema Mađarskoj u Međumurje.

Pri osnivanju ovog bataljona, našli smo na teritoriju kojega moramo obuhvatiti pojedine grupice diverzanata, ali one nisu djelovale na svojim sektorima kako bi trebalo, naročito nije bio obuhvaćen sektor Zagreb — Zidani Most i Zagreb — Dugo-selo, dok je na ostalim sektorima rad tekao neorganizirano, neredovito i sa nedovoljnim brojem akcija.

Glavna krivica tim nedostacima bila je nedovoljna kontrola pa i mali broj diverzanata. Pri našem dolasku našli smo svega 50 diverzanata pa i od toga broja je veliki dio nedisciplinovanih i zabušanata koji su se na taj način krili od ostalih jedinica. Poslije temeljitog čišćenja i dobivanjem novih drugova od Zagrebačkog i Moslavačkog Partizanskog Odreda, formirali smo potpuno **1 čet**u i to sa dva voda po dvije desetine.

U toj četi uspostavljen je vojnički i politički komandni kadar, te sprovedena i politička organizacija. Komanda čete sastoji se od komandira, komesara i njegovog zamjenika.

2 četa formirana je od stare spomenute grupice, jedne desetine.

II. Diverzantskog bataljona i 23 druga dobivena od Zagrebačkog partizanskog odreda. Sa ovim drugovima održan je stručni diverzantski kurs, tako da su osposobljeni za diverzantski rad.

Komandni kadar te čete još nije upotpunjen i sastoji se svega od komandira, komesara i 2 vodnika. Političkog komandnog kadra još nema. Isto tako nije sprovedena politička organizacija (Skoj, Partija), a nema ni zamjenika komesara. Ovi nedostaci biti će uklonjeni, jer se nalazimo upravo na putu do ove čete, da ju organiziramo u potpunosti.

3 četa sastoji se od bjelovarskih i kalničkih diverzanata. Poslije čišćenja sada broji svega 16 ljudi. Ona još nije upotpunjena, što će se usporedo sa 2 četom učiniti. Njen komandni kadar je već predviđen, osim zamjenika komesara čete.

Štab bataljona je pri formiranju bio potpun tj. imao je komandanta i zamjenika i komesara i zamjenika. Sada zamjenik komandanta krenuo je za Slavoniju I Diverzantskom bataljonu i vratiti će se u koliko ga I. bataljon neće trebati.

Prema tome naš bataljon broji sada 121 druga i 3 drugarice, koje su zaposlene u kuhinjama.

Naš štab se povezo sa svim operativnim jedinicama na terenu, kao i političkim organizacijama.

U mnogome nas je pomagao Štab II. Operativne Zone, koji je pokazao puno razumjevanje za potrebe našeg bataljona, te nam je olakšao rad.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Polit, komesar:
Stainer Joso, v.r.

Komandant:
Mirko Palčić, v.r.

Dne 31-XII-1943

M.P.

Brojno stanje i naoružanje
III Diverzantskog bataljona Hrvatske

III Diverz. batalj.	Brojno stanje					
	Po spisku		U rash.		Na licu	
	Muški	Ženski	Muški	Ženski	Muški	Ženski
Štab	4	/	1/		3	/
Ekonom, straža kuriri	10	1	//		10	1
1 četa	47	2	3/		44	2
2 četa	44	/	//		44	/
3 četa	16	/	1/		15	/
Ukupno	121	3	5/		116	3

² Kao bilj. 1.

Naoružanje							
III Diverz. batalj.	Aut. oružje			Puške			
	P. mi- tralj.	Šmajser	Mauzer	Manliher	Talijan- skih	Franc.	Ruske
Štab	/	1	/	/	/	/	/
Ekonom, straža kuriri	/	/	5	2	/	2	/
1 četa	/	2	25	2	6	9	3
2 četa	/	3	10	1	8	10	/
3 četa	/	1	3	2	3	17	/
Ukupno	/	7	43	7	17	28	3

Naoružanje								
III Diverz. batalj.	Pištolji			Municija				
	Voj. drž.	Ga- ser	Os- tali	Mauzer	Man- liher	Tali- jans.	Franc.	Ruska
Štab	1	/	3	/	/	/	/	/
Ekonom, straža kuriri	/	/	/	250	100	/	100	/
1 četa	/	3	1	1250	100	500	360	200
2 četa	1	/	1	500	35	380	450	/
3 četa	/	/	/	170	80	140	400	/
Ukupno	2	3	5	2170	315	1020	1310	200

Naoružanje					
III Diverz. batalj.	Municija		Bombe		
	P. mitralj.	Šmajser	Pištolj ske	Ofenziv.	Defenziv.
Štab	/	180	80	/	6
Ekonom, straža kuriri	/	/	/	/	/
1 četa	/	500	40	10	17
2 četa	/	120	15	4	6
3 četa	/	40	/	2	3
Ukupno	/	840	135	16	32

Diverzantski materijal					
III Diverz. batalj.	Eksploziv			Korda	
	Dinamit	Trotil	Pikrit	Sp. goreća	Brzo goreća
Štab	/	/	/	20	25
Ekonom, straža kuriri	/	/	/	/	/
1 četa	100	30	30	60	45
2 četa	150	/	40	25	80
3 četa	20	10	/	10	15
Ukupno	270	40	70	115	165

-280-

Diverzantski materijal									
III Diverz. batalj.	Kapsli			Olovke					
	Na El. kordu kapsli			El. caura	Crna vena	Bi-ješa	Zelena	Žuta	Plava
Štab	100	5	25	10	10	5	10	15	15
Ekonom, straža kuriri	/	/	/	//	/	/	/	/	/
1 četa	200	15	20	15	15	3	15	10	10
2 četa	500	/	15	10	10	3	10	15	15
3 četa	100	/	5	2	2	1	3	5	5
Ukupno	900	20	65	37	37	12	38	45	45

985-

Diverzantski materijal								
III Diverz. batalj.	Ferkus. upaljači			Ostali materijal				
	Vučni	Na-gazni	Bate-rije	Sto-kovi	Dug-mad	Izlo-irb.	Na-gaz. mine	Opaska
Štab	5	/	9	/	/	/	10	
Ekonom, straža kuriri	/	//	/	/	/	/	/	
1 četa	10	/	20	10	10	2	10	
2 četa	10	/	15	10	10	1	14	
3 četa	2	■	3	5	5	1	5	
Ukupno	27	/	47	25	25	4	39	

Polit, komesar:
Stainer Joso, v.r.

Komandant:
Mirko Palčić, v.r.

Original, strojopis
Sign., AVII, Fond NOB, kut. 105 C, f. 3, dok. br. 23

206

1943, prosinac 31.

Izveštaj Komande mjesta Pitomača Okružnome komitetu KPH Virovitica o napuštanju Đurđevca od strane neprijatelja

KOMANDA
MJESTA PITOMACA
DANA 31-XIII-1943

Okružnom Komitetu Virovitica

Dragi Bijeli!¹

Prije svega čestitam Ti novu godinu da uskoro sjediš u gradu Virovitici a ne u tom blatu u Dijakovcu. Kod nas se pomalo radi. Naročita nema ništa. Danas smo dobili izvještaj da banda kreće iz Đurđevca i da se povlači za Mađarsku. Već su natovarili 170 kola i sigurno napuštaju grad. Dali će ih netko smijeniti neznamo. Ali gestapovci su počeli sami prvi bježati u civilu i napuštati grad. Nastala je zbrka i među onim ustaškim razbojnicima koji su pobjegli iz Pitomače i okolnih sela u Đurđevac i oni su se isto razbježali jer su vjerojatno svi trebali otići u Mađarsku. To su ovako vijesti koje smo primili upravo jučer naveče i mogu biti vjerojatne ali i ti to primi sa rezervom. Stanje u komandi je vrlo dobro. Neke paničare sam smjenio i poslao u Odred a oni su nama dali starije borce. Dvojicu smo uhapsili zbog pljačke i onog u Vukosavljevici dok smo komandira straže smjenili i poslali u Šandorovac a Cigu² ćemo povući pošto je on daleko i nemaš prave kontrole nad njim a ovdje će on pod kontrolom biti dobar. Što se tiče Skorupana³ on se nalazio 2 dana ovdje baš kad smo se mi smještali i nisi mi mogao pokloniti neke naročite pažnje jer je bila zbrka oko samog smještaja i nas i

¹ Franjo Sertić

² Priređivači nisu utvrdili na koga se odnosi.

³ Isto.

vojske. On je bio vrlo nezadovoljan i tražio da ga pustimo na dopust u Jasenaš ali ja sam mu rekao da to ne može biti i neka ostane ovdje još neko vrijeme i da se malo upozna sa radom u samoj Pitomači. Međutim on je bez ičijeg znanja otišao u Trešnjevicu i odanle javio pismeno da kad ga mi ne možemo pustiti da on ide na komandu područja. Ja sam poslao dopis da ga vrati straža nazad ali je on već otišao. Njega bi najbolje bilo prebaciti odavle ili ga poslati Peganu⁴ ako ima nekih podataka. Inače dobro se osjećamo ovdje. Lijepo smo se smjestili u jednu vilu kod stanice. Tu imademo električno svjetlo, vodovod i kupatilo u samoj komandi. Straža se lijepo smjestila u istoj zgradi pošto je velika zgrada. Fabijanu⁵ ide donekle samo je jako mekan ali što se tiče upoznavanja sa radom biće vrlo dobar. Rade⁶ je krtica kao što je bio i prije. Do sada se je izvuklo oko pet i po vagona žita i više uopće nema mjesta u bunkerima kuda bi se to žito smještalo. Morali bi se i graditi bunker, a zato je potrebno novo ljudstvo. Sama Pitomača se malo budi i ako ostanemo još 14 dana da nas banda ne potjera biće u Pitomači posve drugo stanje. Počeo sam održavati sastanke najprije sa inteligencijom zatim drugo veće sa HSS-ovcima i zanatlijama a sada se održavaju ulični sastanci i imade nekog uspjeha naime da se cijela Pitomača upozna sa stvarnim stanjem stvari i da znadu tačno zašto se mi danas borimo kao i cilj same borbe. Najteža mi je muka bila sa inteligencijom s njima sam se gnjavio od 7 sati do pola noći. Bilo je prefriganih tipova ali su mi platili račun. Drugi dan bilo je već malo bolje. Na novu godinu bi trebalo biti javno biranje NOO-a uz sudjelovanje cijele Pitomače koje će Ti sami prvaci pozvati na javni miting. Nitko Ti od Kotarskog NOO-a nije tome prisustvovao i kao da se to njih ništa ne tiče. Nitko ni prstom da makne. Poslije mog razgovora sa tajnikom kotarskog oni su ipak preselili malo bliže a to je iz Kozarevca u Dinjevac i sada se nalaze svega 3 kilometra od nas ali neće da dosele u Pitomaču. Oni Ti imadu 20 drugova kao stražu i da presele u Pitomaču jer bi to mnogo značilo i mi se onda u Pitomači možemo osjećati potpuno sigurnim. Ali oni neće navodno da je to naređenje od Okružnog da se nebi izgubili u mjesnim prilikama u Pitomači, a oni ne vide da su se oni uopće izgubili. Mene Ti danas uopće ne čudi što je stanje u Pitomači i okolici takovo i čudi me da svaki dan ne pucaju na nas. Pazi kad su ustaše predali oružje onda je taj Lujo⁷ rekao da to nije dosta već da on traži njihove glave. Jasno je da su oni utekli ponovo u Đurđevac i uzeli oružje u ruke. Da-

⁴ Isto.

⁵ Franjo

⁶ Kao bilj. 2.

⁷ Isto.

nas se oni ne daju Gestapovcima da s njima budu a i Gestapovci ih neće primiti nego ovi (7) lutaju i pucaju na naše patrole i bacaju im bombe na njih. Osim toga šalju se prema komandi i stražama ali mi smo vrlo oprezni. Njih vojnički teško je uništiti ali kad su zapucali na patrolu od Odreda i bacili bombe ja sam tu cijelu kuću iselio u uporište a tako isto onih dvojice koji su pucali na nas u Pitomači i vodili bandu. Sada familije tih bojeći se konfiskacije dolaze k nama i mole smiju li se oni povratiti nazad. Mi smo im rekli da ako nisu bili krvavi neka se vrate. Ima izgleda da će se vratiti. Kad malo ugriju stolicu u Pitomači i kad se nahrane onda ćemo ih mobilisati jer izgleda da bi oni svi bili voljni da se bore. Onda ću ih sa svim karakteristikama poslati u Područje pa neka ih deknju koji je to zaslužio. Ako nam to uspije riješili smo se te domaće bande potpuno jer ovi su oni koji su reakciju uvijek navlačili u Pitomaču. Ovako ne smiješ slobodno da se krećeš da ti ne zapuca iza kuća. Ali mi smo izdali proglas da tamo iz čije kuće izpali metak na nas da ćemo sve konfiskovati i vjerujem da će se oni sami čuvati a time i nas razumljivo. Osim toga taj Lujo je tako drzak prema pojedinim strankama da je to bila ustanova koja je gora nego ikoja Jugoslavenska ili ustaška ustanova. Oni su hapsili, tukli i šišali ljude i žene i onda ih puštali svojim kućama. Ako te budalaštine zanimaju ja ću Ti ih podrobno drugi puta javiti. Ja sam inače dobro. Biću sretan ako mi sve pođe za rukom. Ako bude tako kako je počelo biće potpuno sređeno pitanje u Pitomači, a okolo ćemo mnogo lakše uspjeti jer ona sela nisu tako tvrda kao Pitomača. Bio sam sa sekretarom Komiteta u Pitomači ali namjeravam još danas da krenem do njih da se o svemu tačno dogovorimo. Sto se tiče samog rada ja sam vrlo zadovoljan ovdje u Pitomači. Stab Odreda je odlučio da preseli u samu Pitomaču, moje mišljenje je da to nebi bilo loše. Jer bi time i sama Pitomača bila mnogo lakša a osim toga mi bi mogli više da se bacimo na polje na teren. Bilo bi dobro ako Ti s tim misliš da bi bilo dobro da i ti to forsiraš. Slušaj Ja sam mislio da bi Filjak⁸ bio vrlo dobar da bude pomoćnik jer on vrlo dobro pozna ovaj kraj i narod i on mi i danas pomaže u radu. Znaš da je on ostavljen zapravo na raspolaganje Korpusu ali on bi bio ovdje vrlo potreban. O tome se možeš porazgovarati i u samoj komandi jer sam to i njima pisao.

Primi drugarski pozdrav

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

9 yr

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, KP-125/1802.

⁸ Isto.

⁹ Stjepan Banak

1943, prosinac 31.
Zagreb

Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske

»VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 365

(po podatcima primljenim 31. XII. 1943. godine do 9 sati)

Podr. Varaždina 29. XII. part, napali ustašku posadu na Varaždin Bregu (9 km j.i. od Varaždina). Pomoć upućena. Dosada javljeni vlastiti gubitci: 1 mrtav i 12 teško ranjenih. Borba je u toku¹.

Podr. Krapine: Prema viestima primljenim od Gl. rav. za jav. red i sig. partizani su 30. XII. napali Krapinu snagom od 3 brigade² (X., XII. i XVII.). O tome obaviješteno nadležno njemačko zapovjedništvo i zatraženo upućivanje pojačanja. Dalje vesti nedostaju.

Podr. Samobora: U borbi kod s. Prekrižje³ (8 km j.z. od Samobora) među ostalim poginulo je i 6 part, zapovjednika sati.

Podr. Pokuplja: Podhvat u području Pokuplja nastavlja se⁴. Neprijatelj izmiče u sjeveroistočnom smjeru. Dostignuta je: cesta Pisarovina-Jamnička Kiselica (26 i 24 km s.i. od Karlovca) i crta: Cvetković Brdo-s. Starjak (10 km s. i 23 m s.s.z. Pokupskog).

Podr. Bjelovara: Jače prikupljanje part, u području oko Bjelovara sa vjerojatnom namjerom napadaja na Bjelovar⁵.

Podr. Garešnice: U noćnom sukobu 27/28. XII. kod s. Zdenčac (4 km s.i. Garešnice) part, su imali 2 mrtva, 5 ranjenih i 2 uhvaćena konfidenta. Vlastitih gubitaka nema.

Podr. Karlovca: 29. XII. u borbi kod s. Vukini (5 km j.z. Ozlja) part, su imali 3 mrtva. Plien: 3 puške. Vlastiti gubitci: 1 ranjen.

⁶

¹ Napad je izvela NOU brigada »Braća Radići«, opširnije vidi: Zbornik VII, tom V, knj. 24, dok. br. 22.

² U to je vrijeme na području Krapine akcije izvodio samo Zagorski NOP odred.

³ Vidi: Dok br. 201.

⁴ Vidi: Dok. br. 196.

⁵ Planovi za napad na Bjelovar nisu postojali.

⁶ Izostavljen je dio teksta koji se ne odnosi na područje sjeverozapadne Hrvatske.

DOGOĐAJI NA PRUGAMA:

Na pruzi Dugo Selo-Banova Jaruga 30. XII. između ž.p. Moslavina Popovača i Gračenica njemački oklopni vlak naišao na minu. Izkliznula štitna kola⁷.

⁸

Na pruzi Bjelovar — Garešnica — Grubišno Polje 30. XII. kod ž.p. Kokinca part, razorili želj. prugu.

⁸

M p ?

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnogodjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich¹⁰, v.r.«

Original, strojopis

Sign., AIHRPH, NG, kut. 338, inv. br. 33751.

⁷ Miniranje je izvršio treći diverzantski bataljon inženjerskog odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske.

⁸ Kao bilj. 6.

⁹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska
Glavni stožer domobranstva
Operativni odjel

¹⁰ Dragutin

1943, studeni 1 — prosinac 31.
Zagreb

Diverzije i napadi partizana na pruge sjeverozapadne Hrvatske u studenome i prosincu 1943. godine¹

»KNJIGA NEZGODA
HRVATSKIH
DRŽAVNIH ŽELJEZNICA 1943.«

STUDENI

Tekući Datum broj udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
1 1. XI.	Jastrebarsko 1. XI. 43.	Dne 1. XI. u 8 h km 454/364 vlak 311/11 putnički naletio na minu.	Kond. Fijan umro u bolnici. Pruga popravljena u 14 h 1. XI. 43. Šteta: kola i dizanje Kn 107.517.- Pruga " 9.200.- Ukupno Kn 116.717.- 1 želj. put. teško ranjen. 8 put. lakše ranjeno.
2 2. XI	Lekenik— —Greda 2. XI. 43.	Dne 2. XI. u 18,18 naletio je vlak 70 između Lekenika i Grede u km 388/4 na minu.	Pruga popravljena u 20,30. Šteta: Pruga Kn 27.300.- Stroj " 150.000.- Kola " 15.000.- Ukupno Kn 192.300.- Teže ranjen ložač Kovačević, lakše ranjen strojovođa Štefanec
3 1. XI.	Novoselec — M. Popovača 46/01 između postaja Mosl. Popovača-Nov. Križ	Dne 31/X. 1. XI. minirana je pruga u km 45 i km između postaja Mosl. Popovača-Nov. Križ	Šteta na pruzi 43.820 Kn.
8 3. XI	Zdenčina— —Horvati Br 63 F	Dne 3. XI 43 u km 443/8 i 9 oklopni vlak 311 naletio na minu između postaja Zdenčina — Horvati	Šteta: Pruga Kn 2.860.- Stroj " 27.405.- Ukupno Kn 30.265.- Pruga popravljena u 13,30.

¹ U izvodu su navedene samo one akcije koje su od vlasti NDH posebno obilježene kao akcije komunista i partizana, a izostavljene su rubrike: uzrok, krivice i kazne, primjedbe i broj (pod kojim se raspravlja).

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
9	7. XI.	P. Bistra 7. XI. 43. Br. 1 F	Dne 6/7 XI 43 u km 8/7 do 8 i km 8/9 eksplodirale 2 mine te oštetile prugu.	Šteta: 9.550.- Pruga prohodna u 12 h.
10	7. XI.	Sv. Klara — — Vel. Gorica km 412/150	Dne 7. XI 43 u km 412/150 vlak V7 naletio na minu izkolima među postaja Sv. Klara — Vel. Gorica.	Šteta na pruzi Kn 6.900.- 152558 ” 30.000.- Ukupno Kn 36.900.- Pruga prohodna u 9,30
20	5. XI.	Vel. Gorica — — Sv. Klara	Dne 5/XI 43 u km 414 6/7 vlak 2111/11 naletio na minu između Vel. Gorice i Sv. Klara	Pruga popravljena u 17 h.
21	6. XI.	Sutinske Toplice — — Zlatar Bistrica 6. XI. 43	Dne 6. XI. 43 u km 369/370 minirana je pruga između Sutinskih Toplica i Zlatar Bistrice	Šteta: 19.000.- pruga prohodna 6. XI. u 9 h.
22	7. XI.	Horvati — — Zdenčina 7. XI 43	Dne 7. XI 43 minirana je pruga između postaja Horvati — Zdenčina u km 444'1/2 po partizanima.	Šteta na pruzi Kn 3.100.- Pruga prohodna u 15 h.
23	7. XI	Jastrebarsko Br. 161 F	Dne 7. XI 43 u km 453 oklopni vlak 357 naletio na minu. Dva kola izbačena.	Šteta Kn 56.366.- Pruga popravljena 7. XI u 15 h.
24	8. XI	Turopolje — — Vel. Gorica 8. XI 43.	Dne 8. XI u km 401 '4/5 strojni vlak V-69 naletio na minu između postaja Turopolje — Vel. Gorica.	Šteta: pruga 8.390.- vozila Pruga prohodna 9. XI. 8 9.30 h
34	10. XI	Hrvatski Leskovac 10. XI 43	Dne 10. XI 43 u 9.10 naletio je oklopni vlak 311 u km 441 između Zdenčine — Horvati	Pruga popravljena u 16 h. Šteta: Pruga kn 8.910.- kola ” 200.000.- Ukupno Kn 208.900.-
35	9/10. XI	Turopolje 10. XI 43.	U noći 9/10. XI minirana je pruga u km 397T/4 i km 398'4/5 tračnice prebačene u grabu u km 396'8 porazani b.b. stupovi.	
37	9/10. XI	Lekenik — — Peščenica 11. XI 43	Dne 9/10. XI napadnuta je postaja Lekenik i stajalište Peščenica u km 397T/3	Šteta 15.400.- Pruga prohodna u 16 sati. Poginuo čuvar pruge Ante

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
			oštećena pruga, porezani b.b. stupovi 66 komada.	Štimac, 1 domob. i 2 njem. vojnika. 2 domob. ranjena i 2 njem. vojnika.
38	9. XI	Greda 11. XI. 43 Br. 2995	Dne 9. XI u 21.55 napadnut je u postaji vlak la po odmetnicima. Dne 10. XI pomoćni vlak u km 378T izkliznuo.	11 njemačkih vojnika poginulo, 24 ranjena.
40	8. XI	Zdenčina — — Horvati 8. XI 43.	Dne 8. XI u km 444'2/3 između postaja Zdenčina — Horvati minirana je pruga.	Pruga popravljena u li h. Šteta na pruzi Kn 4.800.-
45	5. XI	Sv. Ivan Zelina — Rovišće 5. XI 43.	Dne 5. XI 43. između Sv. Ivan Zelina i Rovišća u km 19/9 miniran je most po odmetnicima.	Šteta neutvrđena jer su popravak vršili domobrani.
46	6. XI	Ivanić-Grad — 6. XI. 43. Br. 94 F	Dne 6. XI 43. kod štitnog signala u Ivanić-gradu vlak 175 naletio na minu, Stroj, službena i 2 Is kola prevrnuta.	lok. 22 - 048 - - 330.000 Kn šteta na kolima 301606 i Dr 119990— - 175.000 Kn šteta na pruzi — - 11.750 Kn Pruga prohodna 8. XI 12 h. Strojovođa i ložač lakše ranjeni.
48	7. XI.	Ilova — — Kutina 7. XI. 43.	Dne 7. XI 43 u km 23/018 između Ilova i Kutine naletio oklopni njemački vlak na minu.	Šteta na pruzi 13.041 Kn Kola 165.000 ” Is 300546, 301828 Prekid prometa 8. XI. 11.20 h.
58	11/12. XI	Sv. Ivan Žabno — — Rovišće	Dne 11/12. XI 43 u km 19 — 20/1 između Sv. Ivana Žabno — Rovišće porušena pruga i b.b. stupovi.	Šteta na pruzi 245.580 Kn
61	2. XI.	Rovišće — — Bjelovar 2. XI. 43.	Dne 2. XI. u km 22/3 između Rovišća i Bjelovara porušena pruga po odmetnicima.	Štete nema.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto udesa	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
62	2. XI.	Sv. Kraljevec — Dugoselo 2. XI. 43.	Dne 2. XI. naletio je na minu vlak 177 u km 443T između Sv. Kraljevec — Dugoselo.	Šteta na pruži 18.100 Kn stroj 22-038 200.000 Kn stroj ralice 900.000 Kn Prekid prometa do 4. XI. 17. h.
68	12/13. XI.	Prikraj 13. XI. 43. Br. 153 F	U noći 12/13. XI. u km 454'9/0 izpaljena je građa na propustu. U km 458'9/0 porušena je pruga. Stražara 54 popaljena a 55 demolirana.	Štete sa strane sekcije 32.000 Kn Šteta na bb uređaju 38.350 Kn
70	15/16. XI.	Prikraj 16. XI. 43.	U noći 15/16. XI. u km 458T/3 srušeno oko 200 met. pruge, u km 458'9/0 prebačeno 24 met. posječeno oko 20 bb stupova.	Štete na pruži 9.100 Kn štete na bb uređ. 16.400 Kn
71	8. XI	Varaždinske Toplice 9. XI. 43.	Dne 8. XI oko 22 sata napali partizani postaju Varažd. Toplice uništili brzoj, i brzogl. uređaj	
72	14/15. XI	Jastrebarsko	Dne 14/15. XI. u km 454/4 porušena je pruga u dužini 14 met. po odmetnici-	Pruga popravljena 15. XI u 10 h. Šteta na pruži Kn 5.400.-
76	7/XI.	Koprivnica Zastupstva NDH Gejekenješ	Dne 7. XI nakon borbe u 15 sati zauzeli partizani gar. Koprivnicu, — a postaja demolirana i zapaljena, postojna postrojenja uništena	
78	17.XI.	Turopolje — — Mraclin Tp. br. 17 f- 18. XI. 43.	U 18.30 s tri mine porušena je pruga u km 402'7/9.	Pruga popravljena u 4 h dne 18. XI 43. Šteta 18.000.-
80	19. XI.	Greda — — Lekenik Si. br. 320 f- -20. XI. 43.	U 18.30 naišao je vlak 2114 na minu u km 388'3/4. U km 389'0/1 minirana jedna tračnica.	Pruga popravljena 20. XI. u 16.20. Šteta Pruga Kn 14.800.- vozila " 100.800.- Ukupno Kn 115.600.-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
				Jedan domobran lakše ranjen.
86	22. XI.	Zagreb — — Leskovac 22. XI. 43. Br. 355 F	Dne 22. XI. u km 433/4 između Leskovca i Zagreba eksplodirala je mina pod trokolicom nadzor, pruge.	Šteta: Pruga Kn 4.840.- Pruga prohodna u 10 h.
87	23. XI.	Savski Marof— — Zaprešić	U km 442/1 -440/3 između Zaprešića i Savskog Marofa naletio je vlak 806a na minu.	Šteta Radna snaga Kn 2.600.. materijal” 7.240.- stroj ” 80.000.- kola ” 1.000.- Ukupno Kn 90.840.- Pruga prohodna 23. XI. u 9.30.
88	18/XI.	Bjelovar	Dne 18/XI. napadnut je od partizana vlak 1530a između Kakinca i Severina.	Poginuli: 1) Marušić Ljubo trgovac Bjelovar 2) Marek Milan iz Bjelovara 3) Slamperić Ivan njem. inžinj. Belišće 4) Krpačić Petar njem. inžinj. Slana 5) Huden Josip njem. inžinj. Podr. Sesvete 6) Schaffer Josef njem. inžinj. Metz 7) Andrijanić Mato njem. inžinj. Vrbovec Šteta na ka 51 — 135— 35.000 Kn kolima 130.000 ” pruzi 46.380 ” robi 60.000 ”
90	20. XI.	Ivanić-Grad — — N. Križ	Dne 20. XI. u km 64/89 između Ivanić Grada i Novs. Križa naletio vlak 112a na minu.	Šteta na lok. 05-037- 250.000 Kn na kolima Db 7005, es 30013, es 30410 350.000 Kn na pruzi 18.640 Kn Lakše ranjena 3 putnika i vlakovođa.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
91	21. XI.	Ivanić-Grad — Prečec 21. XI. 43	Dne 21. XI. u km 73 01 između Ivanić-Grada i Prečeca oštećen želj. most.	Šteta na pruži 35.820 Kn
130	24. XI.	Greda Br. 855 F 25. XI. 43.	Dne 24/XI. u 22.55 km 378T/2 kod straže porušen je most u celosti.	Šteta 42.850.- Pruga prohodna 26. XI. u 17 h.
131	25. XI.	S. Marof — Zaprešić	Dne 25. XI. u 3.50 naletio je vi. 842 na minu u km 442'1/442'2 između S. Marofa i Zaprešića.	Šteta pruga Kn 9.630.- Pruga prohodna u 10.45, 25. XI. 43.
133	25/26. XI.	Turopolje	Dne 26/XI. 43. porušena je pruga u km 397/4.	Šteta 4.700.- Pruga prohodna 26. XI. u 10.50 h.
138	17. XI.	Sv. Ivan Žabno — Rovišće	Dne 17. XI. u 23 h km 19/9 između postaje Rovišće i Sv. Ivan Žabno miniran je nosač mosta.	
139	21/22. XI.	Sv. Ivan Žabno 22. XI. 43.	Dne 21/22. XI. u 22 h napadnuta je postaja Sv. Ivan Žabno na postaji smuvali sva srca u km 128-129 140 14/1 porušili prugu.	
140	23. XI.	SI. Popovača — Voloder 23. XI. 43.	Dne 23. XI. u 7.45 napadnut je vlak 111 na stajalištu Voloder po odmetnicima.	Poginuo 1 domobr. 1 nje- mački voj. ranj. 7.
141	24. XI.	Ivanić-Grad — Prečec	Dne 24. XI. u km 69 23 između Ivanić-Grada i Prečeca vi. 5a (radni) naišao na minu.	Šteta na kolima 675.000 Kn Šteta na pruži na kol. negr. 3.000 Kn sav je materijal dala njem. vojska Oštećena kola DR 83754, Dr 1708071, HDŽes 30823, Dt 30302, src 457996. Jedan donesen mrtav, jedan teško ranjen, jedan lakše ranjen, i jedan Njemac lakše ranjen.
142	23/24. XI.	Gradec 926 F	Dne 23/24. XI. napadnuta je postaja Gradec po od-	Šteta 24.500 Kn

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
		25. XI. 43.	metnicima minirane skretnice u km 469 5/6 minirana je pruga.	
143	25/26. XI.	Vrbovec - — Gradec — — Prikraj 26. XI. 43.	Dne 25/26. XI. miniran je most u km 455/115 i oba mosta na potoku Crnec između Vrbovca i Gradeca.	Šteta na mostovima 117.350.- Kn
146	26/27. XI.	Vel. Gorica 27. XI. 43 v.g. B 487f	Dne 26/27. XI odvedeni po partizanima iz njihovih stanova prometnik Josip Zilec, Anton Šobon skretničar i Petar Šobon čuvar stajališta svi iz Vel. Gorice. Juraj Biškup prometnik iz Turopolja i Miško Paršić skretničar post. Zagreb zapadni, Ivo Robić skz. sekcije.	
148	27. XI.	Turopolje — — Lekenik	U 18.30 u km 397'2 naletio je vlak lb na minu.	Šteta pruga Kn 36.200.- vozila " 375.000.- Ukupno Kn 411.200.-
149	27. XI.	Horvati — — Zdenčina Zr. br. 462 f 28. XI. 43.	Između 21 h i 22.45 eksploziralo je šest mina na pruži.	Pruga popravljena u 15.40 dne 28. XI. 43. Šteta: Pruga Kn 37.330.-
151	28. XI.	Vrapče — — Podsused Tvornica Od. 389f 28. XI. 43.	U 20.40 u Km 432 4/5 naletio je vojni vlak 885 na minu.	Pruga prohodna 29/XI. u 13 h.
152	27/28. XI.	Bulinac - — Bjelovar — — Krugoval 29. XI. 43. Bjl. Br. 434 F	Dne 27/28. XI. 43. minirane su skretnice na postaji Bulinac po odmetnicima.	Šteta na skret. 230. 000 Kn.
156	27. XI.	Mišulinovac — — Bjelovar 27. XI. 43. Krugoval Bj. 41F	Dne 27. XI minirane četiri skretnice u postaji Mišulinovac između Paulovac i Katalena, porušena pruga i Katalena — Kloštra.	

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
169	27/28. XI.	Vrbovec	Dne 26/27. XI. u 12.00 na- padnuta je postaja Vrbov- ca po odmetnicima.	3 mrtva ... ranj. 1 domob. 4 Nijemca
170	27/28. XI.	Prikraj - — Vrbovac	U noći 27/28. XI. pred pos- tajom Vrbovec prema Pri- kraju miniran je most.	Šteta na pruzi 66.000 Kn
171	28. XI.	Nov. Križ — — Ivanić Grad	Dne 28/XI. u km 64/13 između postaje Ivanić Grad — Nov. Križ vlak 112a naletio na minu.	Štete na kolima 646039 - 8.000 Kn šteta na pruzi 6.742 Kn
199	24/25. XI.	Sekc. Br. Topo 257 1. XII.	Porušena pruga u km 49T-50.0 i porušen most u km 49'536.	
206	22. XI.	Varaždinske Toplice Br. 3 F	Dne 22. XI. izvršen je na- pad na postaju Varaždins- ke Toplice po odmetnici- ma.	
211	2. XI.	Var. Toplice Sekc. Vd. br. 2044 21. XII. 43.	U 23 h minirana je skret- nica broj 4 na postaji V. Toplice.	Šteta Kn 25.000.-
215	8. XI.	Vel. Gorica — — Turopolje	8. I. o.g. u km 404'235 iz- među Vel. Gorice i Turo- polja minirana je pruga.	Šteta 24.150 kn. Pruga prohodna 9. XI. u 14 h.
223	1.2. XI.	Varaždin 32/44 8/III. 44. sekcija	1. 2/XI. 43. porušena je pruga Varaždin — Golubo- vec u km 17.207-17.775.	Šteta: 80.000 Kn. Promet prekinut.
224	2. 3. XI.	Varaždin 32/44 8/III. 44. sekcija	2/3. XI. 43. porušena je pruga Varaždin — Golubo- vec u km 12.274.12.298.	Šteta: 15.000.- Kn. Promet prekinut.
225	10/20. XI.	Varaždin 27/44 8/III. 44. sekcija	19/20. XI. 1943. napadnu- ta je stražarnica br. 9 (ku- ljevčica) na pruzi Varaž- din — Golubovec.	Šteta: 18.000.- Kn.
226	26/27. XI.	Varaždin 2057/43. 8/III. 44.	26/27. XI. 1943. razrušena je pruga u km 83.542 i 84.141.	Šteta: 15.000.- Kn. Pruga odmah popravlje- na.
227	27/28. XI.	Zagreb zap. kol.	27/28. XI. 43. napadnuta je stražar. br. 282 na pruzi	Šteta: 2.520.-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
		T.330/43. 6. III. 1944.	Zagreb — Karlovac.	
228	30. XI./ I. XII. 43.	Varaždin sekcija 2063/43 8/111.1944.	30/XI.-1./XII. 43. poruše- na je pruga u km 82.400 do 82.530 Varaždin — Go- lubovec.	Šteta: 25.000.- Promet prekinut.
231	14/15. XI.	Sekcija Varaždin 265/44 5. V. 44.	Dne 14/15. VI o.g. miniran je odmetnicima i porušen most u km 75/291 na pru- zi Zaprešić — Varaždin.	Ukupna šteta Kn 400.000.- Most popravljen.
232	1. XI. 6. XI.	5.P. 1263 6. XI.	Dne 1. XI. 1943 izbjegnut nalet vlaka 5b na 183 iz- među zaokreta u ulasku signala postaje Dugo Selo, jer je Prečec odpustio 5b bez odjave.	
PROSINAC				
Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
1	1. XII. 2. XII. 43.	Velika Gorica 2. XII. 43. V-4 Br. 3Of	U noći 1. XII. u km 408 9/0 minirana je pruga po odmetnicima.	Šteta: Kn. 5.280.- Pruga prohodna 2. XII. 43. u 11.45 h.
2	2. XII.	Mraclin — — Turopolje 2. XII. 43. Sisak Br. 18f	Dne 2. XII. minirana je pruga između Turopolja — Mraclina u km 401 i km 407.	Šteta: Kn 11.360.- —Pruga popravljena 2. XII. 43. u 11.45 h.
3	2. XII.	Lekenik 2. XII. 43. Brzoglasno 605	Dne 2. XII. u 21.29 naletio je vlak 2114/IIa u km 393 na minu između Lekenika i Turopolja.	Šteta: Pruga Kn 8.980.- vozila ” 62.000.- UkupnoKn 70.980.- Pruga prohodna 3. XII. 43. u 10.30.
11	5. XII.	Draganići — — Karlovac Ko. br. 159f 5. XII. 43.	U 21.25 u km 473 1/2 nale- tio je na minu vlak 378 njem. preselica.	Pruga popravljena 6. XII. u 13 h. Šteta: Kola Kn 184.207.- Pruga ” 35.720.- UkupnoKn 219.927.- Pruga popravljena 6. I. 44. u 13 h. Nikola Karol poginuo.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
12	6. XII.	Greda — — Sisak G.br. 196f 6. XII. 43.	U 8.38 u km 380 2/3 nale- tio je vlak 22 na minu.	Pruga prohodna 6. XII. u 19 h. Šteta: Pruga Kn 18.040.- kola " 120.000.- UkupnoKn 138.040.- Ranjeno 27 putnika među njima doč. II. Stj. Panda- ković, koji je naknadno umro.
26	6. XII.	Zlatar Bistrica Zr. Br. 57f od 7. XII. 43.	Oko 19.30 došli su partiza- ni na postaju i odnieli brzoglas.	Šteta: Kn 10.600.-
27	7. XII.	Lekenik — — Greda Ln. br. 10f 7. XII. 43.	U 8.55 u km 387'1 na mos- tu dužine 4.25 m naletio je vlak 54 na minu.	Pruga prohodna 8. XII. u 22.30. Šteta: Pruga Kn 52.100.- vozila " 10.665.- UkupnoKn 62.765.-
28	8. XII.	Horvati — — Zdenčina Zi.br. 242f 8. XII. 43.	U 8.15 u km 445"5/6 ek- splodirala je mina tik iza prolazećeg strojnog vlaka 511. Dvie tračnice su ošte- ćene, vlaku se nije ništa dogodilo.	Pruga popravljena u 14 sati 8. XII. 43. Šteta: Kn 9.040.-
31	1. XII.	Sesvete — — Čulinec 2. XII. 43.	Dne 1. XII. 43. u km 433"5/6 vlak 11/11 naletio na minu između Sesveta i Čulinca.	Šteta na: pruzi 17.400 Kn kolima 70.000 " Mrtav vlakov. Dušić, Kola- rić, ranjen Štafnarić Pruga prohodna 2. XII. 13.30.
36	3. XII	Ivanić-Grad — — Prečec 3. XII. 43.	Dne 3. XII. u km 69' 13 iz- među Ivanić-Grada i Pre- čeca vlak 112/a naletio na minu.	Šteta na pruzi 13.875 Kn kola 5-005 25.000" kolima 160.000 " Pruga prohodna 14. u 17 h.
38	7/8. XII.	Mos-Popovača — Lud. Vidre njak 8. XII. 43.	Dne 7/8. XII. 43. u km - 47 330 između postaja Moslav. Popovače i Ludi- ne Vidrenjak minirana	Šteta na: pruzi 8.640 kn bb stupovi 14.000 "

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
			pruga u km 45'50 i 45700 popiljeno 39 kom bb stupova.	
40	9. XII.	Sisak — — Greda 10. XII. 43.	Dne 9/XII. u 19.20 km 378/5 između Grede i Sisak minirana je pruga — — Vlak V-61 izkliznuo.	Šteta 21.340. Kn, Pruga prohodna 10. XII. u 14.30,
41	9. XII.	Greda — — Lekenik	Dne 9. XII. u 17.30 u km 398'0/1 naletio strojni vlak 21 na minu između Grede i Lekenika.	Pruga popravljena u 15.30 h—10. XII. 43.
42	9. XII.	Lekenik — — Peščenica 9. XII. 43.	Dne 9. XII. u 16.51 km 393/8 vlak 2114 naletio na minu između Peščenice i Lekenika.	Pruga popravljena u 14.30 h - 10. XII. 43. Šteta: Pruga Kn 15.800, Vozila 0 Lakše ranjen radnik — — kondukter Milan Balić.
52	7. XII.	Bulinac 7. XII.	U 12.40 odnieli partizani brzoglas.	Šteta na pruzi 70.110 kn
53	1./2. XII.	sekc. Bjelovar Tajno 247 11. XII.	Porušena pruga u km 9-920-10.230 i 10.350 do 11.143.	Šteta 70.110 kn.
54	8. XII.	Deanovec — — Novoselec Križ Ivanić-Grad pri 1290 9. XII.	U km 60.23 između Deanovca i Novoselec Križa eksplodirala je mina iza prolaska strojnog vlaka 5a.	Štete nema. Pruga prohodna 9. XII. 10 h.
55	8/9. XII.	Moslavina — — Popovača — Ludina — — Vidrenjak M.P. 1804	U km 45'751 do 45'826 minirana je pruga, te je izkliznuo oklopni vlak sa 3 štitna kola.	Šteta na kolima 40.000 Kn šteta na pruzi 23.340 ” Oštećena su kola: 301973, 30085 i 351555.
56	9. XII.	Ivanić-Grad — — Prečec Ivanić-Grad 1291 9. XII.	U 1.55 u km 70'45 ispred Ivanić-Grada i Prečeca položene šinje preko pruge te je vlak 194 naletio na njih, 3 kola isklizla.	Šteta na kolima 300.000 Kn. Pruga prohodna 9. XII. u 10 h.
58	10. XII.	Ivanić-Grad — — Prečec	U 7.50 naišao je vlak 197 na minu u km 62 68 ispred	Oštećena su kola: Is 300206, Ins

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
		Ivanić-Grad 1292 10. XII.	Ivanić-Grada i Prečeca. Pruga oštećena 100 m	341571, Ge 155868, Iv 54570, g 8973, DR, SSK 1252, DR, 8493 DR, 98917 DR, 23834 DR, gn 250644 i 3732 DR. Štete sekcije 2.800 kn, rad- nu snagu je dala vojska, na pruži 18.000 kn, na koli- ma 750.000 kn.
60	13./XII.	Moslavina — — Popovača — — Ludine — — Vidrenjak M.P. 1820 14. XII.	U km 45'2/3 ispred Moslavina — Popovače i Ludine Vidrenjak — naišao vi. 11 na minu. Zap ge-tender ispao sa svim os nama i dvoja kola.	Šteta na pruži 31.550 kn obć. Ludina Štete na pruži 4.550 kn obć. Čakovec kola 06-025 36.000 kn kola 01-093 380.000 kn kolima 2.000 kn Pruga prohodna 14. XII. u 15 h.
61	10. XII.	Lekenik — — Greda Ln. 241 11. XII. 43.	U 18.55 u km 387 eksplodi- rala je mina na mostu pod- vi. 17 (1 b).	Pruga popravljena u 13.50 13. XII. 43.
62	10. XII.	Greda — — Sisak Si. br. 1021f 11. XII. 43.	U 20. 58 u km 378'2 naletio je pomoćni vlak 2111 na minu.	Pruga popravljena u 15 h.- 11. XII. 43.
63	13. XII.	Horvati — — Zdenčina Zi. br. 280f 13. XII. 43.	U 18.40 naletio je vi. 382 u km 447'2/3 na minu.	Pruga popravljena 15.30 — 15. XII. 43.
64	13. XII.	Vel. Gorica — — Turopolje Vg. br. 277 f 14. XII. 43.	Oko 23 h minama je ošte- ćena pruga u km 406 0/1, 405'3-406. U km 403'860430500 pre- bačen kolosjek u km 403'3-404'5 b.b. stupovi s obje strane uništeni. Na- padnuta odjavnica 30.	Poginuo 1 njem. vojnik, 1 domobran ranjen, i nes- tao. Pruga popravljena u 17 h - 14. XII. 43. Šteta: Pruga Kn 20.360.- b.b. " 5.060.- Ukupno Kn 25.420.-
66	13. XII.	Velika Ves — — Krapina	Oko 17 h napadnut vlak 1016, a zatim pušten bez	Marica Skuhan teže ranje- na, a naknadno umrla.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
		Kr. br. 14f 14. XII.	osoblja preko Krapine prema Đurmancu.	Štete na pruzi i vagonima nema.
67	14. XII.	Karlovac — — Ozalj Oz. br. 666 14. XII. 43.	U 7.54 putnički vlak 460 zaustavljen eksplozijom mine. Nakon toga došlo je do borbe.	Šteta na kolima kn 4.080,
68	16. XII.	Horvati — — Zdenčina Zi. br. 296f. 16. XII. 43.	U noći 15/16. XII. od km 446 do km 446'8 eksplodirale su mine na 16 mjesta. Pruga popravljena 5 mina nije eksplodiralo.	Šteta: Pruga Kn 43.650, Pruga popravljena 16. XII. u 15.30.
69	16. XII.	Leskovac — — Horvati Le. br. 420f 16. XII. 43.	U 1.15 u km 437'5/6 naišao je vi. 344 na minu.	Pruga popravljena u 16 h - 16. XII. 43. Šteta ukupno kn 403.699,
70	12. XII.	Lekenik — — Greda Ln. br. 253 13. XII. 43.	U 12.05 u km 387 0/1 naletio vlak V-55 na minu. Cijeli vlak dobro prošao. Most oštećen.	Stradao nije nitko Šteta na pruzi Kn 15. 600, šteta na vozilima Kn 5.000, Ukupno Kn 20.600,
72	13/14. XII	Novoselec Križ — — Moslavina Popovača Novoselec Križ 1613 14. XII.	U noći 13/14. XII. porušena pruga u km 49'2-49'6, 49'9-50'0, 52'3-52'5, 52 1-52 2, 53'2-53'3, između Novoselec Križa i Moslavine na Popovače, bunker 55 i 56 te postaja Novoselec Križ.	Štete na pruzi obćine Lu- dine 12.550.- Kn Štete na pruzi obćine No- voselec Križ 22.300, Kn Štete na kolima 15.700, Kn
79	19. XII.	Vel. Gorica V.G.Br. 387F	Dne 19. XII. 43. u 20.30 km 408'8/9 minirana je pruga u km 4114/5 minirano 4 šinje km 4127/8 naletio vlak V-38 na minu. Izkliznulo 9 kola km 413'3/4, 413'5/6 i 415'5/6 minirana pruga.	Šteta: Pruga Kn 73.680, Vozila " 458.000, Ukupno Kn 531.680, Pruga popravljena 20. XII. u 12.30.
111	17. XII.	Sv. Klara — — Vel. Gorica	Dne 17. XII. u km 415 6/7 između Vel. Gorice i Sv. Klare vlak 1 b naletio na minu.	Šteta: Pruga Kn 10.720, vozila " 44.900, Ukupno Kn 55.620, Pruga prohodna 18. XII. u 11.35.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugi)
112	20. XII.	Horvati — — Zdenčina	Dne 20. XII. u km minirana je pruga na 5 mjesta u dužini 2 km između Zdenčine i Horvata.	
118	19. XII.	Vrapče — T.K — Podsused	Dne 19/XII. u 20.30 između postaja Vrapče T. K. i Podsused vlak 805 naletio na minu.	Šteta: Pruga Kn 52.960, D.r.stroj 39.414 Kn 300.000, kola DR. 207916 i 215557 Kn 100.000, dizanje ” 33.000, Kn 485.960, Pruga popravljena 21. XII. 43. u 12.05. Od 20. XII. 43. 7 odvijao se promet po dužini kol.
127	22. XII.	Leskovac — — Horvati 22. XII. 43.	Dne 22. XII. 43 u km 439'0-l vlak 318 vojni radni naišao na minu između Leskovca i Horvata.	Šteta: Pruga Kn 15.630, kola 80.000, Ukupno Kn 95.630, Pruga prohodna 16.40.
130	24. XII.	Vel. Gorica — — Turopolje 25. XII. 43.	Dne 24. XII. u 20.30 naletio je vlak 73 u km 404'2/3 između Turopolja i Vel. Gorice na minu.	Pruga prohodna 9.37. Šteta: Pruga Kn 4.400, vozila ” 40.000, Ukupno Kn 44.400,
133	24. XII.	Leskovac — — Horvati 24. XII. 43.	Dne 24. XII. naletio je vi. 311 oklopni između Zdenčine i Horvata na minu.	Šteta: kola Kn 25.037, pruga 7.915, Ukupno Kn 32.952, Pruga prohodna u 16 h, 24. XII. 43.
134	25. XII.	Zorkovac — — Ozalj 25. XII. 43.	Dne 25. XII. 43 u km 14/1 između postaja Ozalj i Zorkovac vlak 460 naišao na minu.	
135	25. XII.	Zdenčina — — Horvati	Noću 25/XII. u km 445'6/7 između Zdenčine i Horvati minirana je pruga.	Šteta Kn 9.275, Pruga prohodna u 17 h, 25. XII. 43.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
136	24./25. XII.	Đurmanec 25. XII. 43.	Dne 24/25. XII. napadnuta je postaja Đurmanec odmetnicima te zapaljeni vagoni 12601, 12162 i 240166.	Šteta: Pruga i zgrada 76.260.- bb 13.480.- kola 650.000.- roba 200.000.- Kn 939.740.- Pruga Zabok — Krapina prohod. 7.1. 44.
137	26./XII.	Krapina — — Vel. Ves	Dne 26. XII. u km 13/3 između Krapine i Vel. Vesi napadnut je vi. 1016 po odmetnicima.	
138	26./XII.	Vel. Gorica — — Turopolje	Dne 26. XII. u 18.55 km 406/7 između Vel. Gorice i Turopolja vlak 1. b naišao na minu.	V.v. Juričić Ivan, manipul. Marko Burić i jedan domobran mrtvi, 4 domobrana ranjena. Šteta: Pruga Kn 12.000.- kola ” 300.000.- Ukupno Kn 312.000.- Pruga popravljena 27. XII. 43. u 13.30.
148	16./17. XII.	Moslavina Popovača — — Ludina Vidrenjak Mosl-Pop. 272F 17. XII.	U 22.50 miniran je željezni most u km 457/8 ciela mostna glava uništena, a obe mušice teško oštećene.	Šteta na pruzi 25.480 Kn
151	18. 19. XII.	Ćulinec — — Sesvete Sesvete i Sesv. 437 '4. Kraljevec Sesvete 170F 19. XII.	U noći 18/19. XII. eksplozirala je mina u km 431 '6 i 437 '4.	Šteta na pruzi 8.356 kn.
152	19./20. XII.	Km 791/2 Prečec — — Dugo Selo 304F 20. XII.	U 19.39 eksplozirala je mina na pod zadnjim djelom vlaka 151 u km 791/2 ispred Prečaca i Dugog Sela. Oštećeno je 12 kola pruge zapaljeno 100 m.	Šteta na pruzi 25.550.- Kn. Šteta na kolima 300.000.- ”

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
153	18./19. XII.	Bjelovar — — Garešnica sekc. Bj. 202 20. XII.	U noći 18/19. XII. o.g. porušena je na više mjesta pruga.	Štete na pruži 116.253 Kn obć. Gradinec 38.400 kn obć. Severin 77.853 kn
155	20./21. XII.	Ludine Vidre- njak — Mosla- vina Popovačane — Vidrenjaka Moslavina Popovača 1845 21. XII.	U km 45'5/6 između Moslavine — Popovače i Ludine Vidre je jedna šinja, ispala su jedna štitna kola njemačkog oklopnog vlaka.	Šteta na pruži 14.290 kn, štete na kolima nema.
157	23./24. XII	Sirinec — — Novoselec Križ 1652 24. XII.	U noći 23/24. XII o.g. naišlo je putnički vlak 112a u km 20.28 na minu u km 58-0-58. Uništena su štitna kola, a lok. 01-105 je izkliznula u km 57.4-57.5 minirane jedne šinje, u km 59.2-60.0 prevaljena pruga	Usmrćena dva njemačka vojnika Müller Verner i Hörman Josef — Posade Baum Jorge Feldpust Stete na lok 01-105 10.000 Kn Stete na kolima 120.000 Kn.
158	18. XII.	Sesvete — — Sesv. Kralj vec Sesvete 2181 18. XII.	U 7.09 eksplodirala je mina u km 437'1/2 poslije vlaka 161 i 211.	Steta 6.300 Kn.
159	26./27. XII.	Sirinec — — Deanovec Novoselec Križ 321F 28. XII.	U noći 26/27. XII. o.g. izpaljene pruge u km 58'3-58'4, i b.b. stupovi prerezani u km 58'5-59' 1.	Stete na pruži nema jer je vojska izvršila popravku.
160	7. XII.	Ivanić-Grad — — Prečec sekc. Zagreb. Tajno 162 15. XII.	U 22.10 naletio je lok. vi. 5bII na minu u km 70740 između Ivanić-Grada i Prečeca. Lok. 05-019 teško oštećena.	Steta na lok. 50.000 kn. šteta na pruži 5.000 kn
161	14. XII.	Ivanić-Grad 629F 14. XII.	U Deanovcu od skretnice prema Novoselec Križu ispiljena pruga i strujno popravljena od skretnice prema Ivanić-Gradu 8 polja šinja; u km 69'3, 69.4, 69.8 i 70.3 na 5 mjesta razorena pruga.	Šteta na pruži 8.140 kn šteta na b.b. vod 20.200 kn Pruga popravljena 15. XII u 16.30.

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
162	27. XII	Km 79 3/4 Dugo Selo — — Prečec	U 7.53 naletio vi. 12 na mi- nu, lok. u grabi, službena i poštanska kola sasma uništena, WR djelomično, ranjen vlakovođa, manipu- lant i ložać.	Štete na pruzi 20.170 kn kolima 720.000 ” šteta na lok. naknadno Oštećena je lok. 05-035, ko- la Fa 44008, Dp 50829 i WR 2060
163	28. XII./ /29. XII.	Sesvete 366 F 29. XII.	U km 437'8 minirana je pruga na dva mjesta, ras- trgane dvie šinje i 29. XII. u 7.25 na istom mjestu eksplo- dirala je treća mina.	Šteta na pruzi 30.400.- Kn
180	27. XII.	Bedekovčina 28/XII. 43.	Dne 27. XII. u 20.45 na- padnuta je postaja po od- metnicima. Postajna zgra- da demolirana, skladište izgorjelo.	Šteta: Pruga Kn 192.580.- spremište 500.000.- Ukupno Kn 692.580.- Pruga prohodna 30. XII. u 16 h.
181	28/29. XII.	Sv. Križ — Zač- retje — Vel. Veje	Dne 28/29. XII. porušena je pruga u km 10 8 do 11 u dulj. 100 met. u km 10'6 popiljeni bb stupovi i mi- nirana je pruga.	Šteta: Pruga kn 6.580.- b.b. " 1.500.- Ukupno kn 8.080.- Pruga prohodna 7.1. 44.
186	30. XII.	Gornja Stubica br. 533f Gornja Stubica. 1. I. 44.	U 21 h napadnuta postaja br. 533f Gornja Stubica.	Šteta: Pruga i zgrada kn 130.640.- vozila ” 1,300.660.- Ukupno kn 1,431.300.- Promet nije trpio.
189	28. XII.	Moslavina Popovača — — Gradina Moslavina Popovača 420 F 30. XII.	U 4.30 u km 35'3/4 naišao je oklopni vlak na minu, iskliznula jedna štitna sa obje osovine, a druga se jako iskrivila	Štete na pruzi 15.750.- kn štete na kolima 50.000.- kn
190	28. XII.	Lekenik — — Greda Disp.	U 17.37 kod stražarnice br. 274 pod vlakom 2114 eksplodirala mina u km 3884/5.	Pruga popravljena 29. XII. 43. u 13.10. Šteta: Pruga kn 8.980.- vozila " 84.390.- Ukupno kn 93.370.-

Tekući broj	Datum udesa	Mjesto	Kratki opis udesa	Posljedice udesa (nast. štete i drugo)
				Teže ozlijeđen strojov. Mijo Katanić, lakše ložač Josip Kopjar.
191	25./26. XII.	Zorkovac — — Ozalj Sekc. Kv. br. 2033 31. XII. 43.	U km 137/8 eksplodiralo je 5 mina. Dvie su oštetile u li h. prugu, a 3 su eksplodirale bez učinka.	Pruga popravljena 26. XII. u 10.30. Šteta na pruži Kn 5.300,
192	2./3. XII.	Zdenčina — — Jastrebarsko Jb. br. 1836 3. XII. 43 vodi njem. transporta kod vi. 354.	U 7.55 u km 4547 pronašli domobrani minu, koja je skinuta bez posljedica po njem. transporta kod vi. 354.	
208	31. XII.	Križevci — — Sv. Ivan Žavno Kr. 303 F 31. XII.	Partizani poskidali vijke sa spojeva 160/1, 16T/2, 16'3/4, 197/8 a u 16'500— 16'592 prevrnuli	Šteta na pruži 4.920. kn
218	13. XII.	Desinec — — Jastrebarsko Lož. ko. br. minu. 6471 16. XII. 43.	U km 455'049 naletio je vlak 371 na postavljenu minu.	Šteta: Pruga kn 120.755, kola " 7.341, Ukupno kn 128.056, Pruga prohodna 14. XII. u 17 h.
219	3. XII.	Zagreb — — Karlovac Sekc. Zagb. zap. kl. 375/43. 28. XII. 43.	Dne 3. XII. 43 naišli su do mob. na minu u km 4547/8 na pruži Zagreb — Karlovac. Mina demontirana po njem. vojski.	Šteta 0
220	2./3. I.	Novi Marof	Dne 2/3. XII. 43. napadnuta je postaja Novi Marof po odmetnicima. Zapaljeni 49 vagona.	Šteta: Gotovo kn 23.290. kola " 1,900.000. Ukupno kn 1,923.290.
221	19. XII.	Sisak — — Zagreb — Vel. Gorice — Turopolje	Dne 19. XII. 43 u km 401'8/9 oštećena je pruga između postaja Vel. Gorice i Turopolje.	Pruga popravljena 20. XII. u 10.30. Šteta na pruži kn 1.470,
231	3./XII.	sekc. Zagreb Tajno 168 28. XII.	U noći 3. XII. prevrnuta je pruga u km 473 0 do 473 7 između Gorice i Križevca u duljini 700 m. Na staja-	Šteta na pruži: 8.290 kn zgradi: 9.600 kn

lištu Repinec polupana su
sva stakla.

232	19./XII.	sekc. Bj. Tajno 255/43 3. I.	Partizani izvršili napad na stražaru 12 u km 35'254 is- tok.	Šteta 15.400 kn.
233	24./XII.	sekc. Bj. Taj. 256/43. 3. I.	Partizani srušili i minirali prugu u km 44'880 do 45'000. Pruga popravljena 28. XII. u 14 h.	Šteta na pruzi 34.300 kn.
234	30. i 31. XII.	sekc. Bj. Taj. 37 10.1.	Dne 30. i 32. XII. uništili partizani prugu u km 1660 do 168'0 između Kloštra i Pitomače. 75% pragove zapaljeno i izgor- jelo.	
235	31./XII.	Hercegovac — — Trnovitica Bjelovar 215	Dne 31. XII. izvršen je na- pad partizana na vi. 1530 u Hercegovcu — Trnovitici.	Štete nema.
237	1. XII.	Vel. Gorica — — Turopolje Sekc. Zr. 334 19.1. 44.	U 20.35 miniran je most u km 401'930.	Pruga prohodna 2. XII. u 11.45. Šteta: Radna snaga kn 3.800.- materijal kn 8.360.- Ukupno kn 11.360.-
238	17. XII.	Lekenik — — Greda Sekc. Zs. br. 365. 12. I. 43.	U 17.35 u km 437' 0/1 pro- nađena je neeksplozivna mina, koja je odstranjena.	
239	15. XII.	Varaždin — — Cerje Tužnok Sekc. Vd. br. 2124 21. XII. 43.	U 22 h minirana pruga u km 8760 i most u km 6'408.	Pruga odmah popravljena, a most se popravlja. Šteta kn 1,017.000.
242	30. XII.	Velika Ves Krapina 30. XII. 43.	Dne 30. XII. 43. zapaljeno je stajalište Velika Ves po odmetnicima.	Šteta 94.000 Kn.
249	28. XII.	Stražara 263	Dne 28/XII. napadnuta stražara 263 na pruzi Zag-	Šteta 3,000. Kn.-

		Praga — Sisak, stražar pruge Zagreb — Sisak Bonek Ivan odveden.			
268	29/30. XII.	Sv. Križ Začretje — Krapina	29/30. XII. o. g. u km 11 048 do 11'92 porušena je želj. pruga između Sv. Križ Začretje i Krapina po odmetnicima.	Šteta Pruga popravljena 7. I. 44. u 14 h.	17.550.-kn.
270	20/21. XII.	Zagreb zap. kolodvor	20/21. XII. o. g. kod dostave ugljena na ložionički kolosjek izklizla su kola Kn HDŽ 646719 sa jednom osovinom.	Na kolima	Kuna 1.430.
274	15./X. i 23. XII. 43.	Novi Marof 66 5. III. 44.	15./X. i 23. XII. 43. napadnuta je postaja N. Marof, opljačkana blagajna za 23.290.50 Kn. spaljeno 6 G kola, te spriječen utovar zelja.	Šteta: novac kola Ukupno	23.290.50. 1.900,00, - 1.923.290.50. kn - kn.
276	13. XII.	Varaždin 2092/43. sekcija 8./III. 1944.	13. XII. 43. u km 83'5/7 minirana je pruga i oštećen oklopni vlak u 3 sata. Ranjena 3 domobrana. Z-od.	Šteta: pruga kola stroj Ukupno	10.000. kn, 130.000. " 0 140.000. kn,
278	29./30. XII.	Bedekovčina Sekc. Zs. br. 6. ljena postajna zgrada. 4. II. 44.	U noći napadnuta i zapaljena postajna zgrada.	Šteta	kn 4,000.000,
282	31./XII. 1.1.	Ivanjska — Omarska P K Sisak 8. III. 44.	Dne 31./XII. 1.1, porušena je pruga u km 68'850, 69/330 između Ivanjske Omarske a u km 70/015 do 72 između Piskarice i Ivanjske.	Na pruži	Kuna 328.772, Popravljeno 16.1.44.-16 h.

Original, rukopis

Sign., Sindikat radnika saobraćaja i veze Jugoslavije— Republički odbor za Hrvatsku, Zagreb, Očevidnik nezgoda Hrvatskih državnih željeznica knj. 2 i 3.

1943, kraj prosinca

Analiza kulturno-prosvjetnoga rada na teritoriju Okružnoga NOO Pokuplje nakon njemačko-ustaške listopadske ofenzive na Žumberak

KULTURNO PROSVJETNI RAD NA TERITORIJU
OKRUŽNOG NOO-a POKUPLJE POSLIJE POSLJEDNJE
OFENZIVE NIJEMACA NA ŽUMBERAK. -

I ako je posljednja njemačka ofenziva¹ Žumberak ostavila dosta duboki strah u narodu, jer tolika zvjerstva koja su počinili ti divljaci nad nevinim stanovništvom premašuje sva dosadašnja. Nijemci i njegove sluge ustaše natjecali su se tko će više zaklati i poubijati nevinih žena, djece i staraca i čim više opljačkati taj narod.

Unatoč svemu tome narod Žumberka rješava se straha i ponovo se prionuo radu. Onaj tko je sposoban za oružje javlja se u NOV, jer je sada uvidio namjeru Njemaca da unište sve Hrvate. Oni koji nisu sposobni za oružje nastoje svojim radom u pozadini pomagati našu junačku NOV preko svojih NOO-a.

Žestoka njemačka ofenziva prekida na kratko vrijeme svaki rad pa tako i školski, ali sada se ponovo nastavilo sa školskim radom, tako da u kotaru Žumberak radi 8 škola sa 9 stručnih učitelja, i jedno ne stručno lice, ali koji je prošao učiteljski kurs, koji se održao još prije ofenzive. Nekoliko škola čeka na otvorenje pošto je potrebno stručnih učitelja i omladinaca koji će proći kroz tečajeve i tako se osposobiti za rad.

U kotaru Žumberak otvorene su tri nove škole i to u selima: Mrzlo Polje i Petričko selo, općina Kalje, dvije učiteljske sile. Obuka se održava u postojećoj školskoj zgradi. Na školi obučava stručni učitelj. Obuka se vrši u sva četiri razreda. Tečaj za nepismene organizira stručna učiteljica koja će obučavati u tečaju.

Grabar, općina Kalje, jedna učiteljska sila

Obuka se vrši u postojećoj školskoj zgradi. Na školi obučava stručni učitelj. Obuka se vrši u sva četiri razreda.

Gračac, općina Kalje, jedna učiteljska sila. Obuka se održava u privatnoj seoskoj zgradi. Obuka se vrši u sva četiri razreda. Škola u Dragama, općina Radatović, radila je prije. Za vrijeme ofenzive rad

¹ O toku ofenzive i zločinima Nijemaca vidi: Dok. br. 24 i Građa SZH, knj. VI, dok. br. 201.

prekinut na 20 dana. Nakon povlačenja neprijatelja rad ponovo započet. Na školi obučava ne stručni učitelj. Obuka se vrši u sva 4 razreda.

Škola Dragoševci, općina Radatović, je radila prije. Za ofenzive prekid je trajao 15 dana. Ponovo je započet rad poslije ofenzive. Na školi obučava stručni učitelj. Obuka se vrši u sva 4 razreda.

Škola Radatović, općina Radatović. Prekid je bio za vrijeme ofenzive 20 dana. Rad ponovo započet poslije ofenzive. Obuka se vrši u sva 4 razreda. U općini Radatović pristupilo se organiziranju tečaja za nepismene. Tečaj još nije započeo.

Škola Sošice, općina Sošice. Rad prekinut za vrijeme ofenzive. Sa radom se ponovo započelo 15. XI. o.g. Na školi obučava stručna učiteljica. Obuka se vrši samo u I. i II. razredu.

Škola Oštre, općina Sošice. Rad prekinut za vrijeme ofenzive. Sa radom se još nije započelo poslije ofenzive zbog ugroženosti od neprijatelja.

Škola Kašt, općina Sošice. Prekid je trajao 20 dana za vrijeme ofenzive. Na školi obučava nestručna učiteljica. Obuka se vrši u sva 4 razreda.

Kotar Jaska:

Škola Prekrižje, općina Vivodina. Rad prekinut za vrijeme ofenzive. Sa radom nije započeto poslije ofenzive. Bivši učitelj koji je postavljen od NDH nakon ofenzive otišao sa Njemcima i stupio u domobranstvo. Teritorij je dosta ugrožen od neprijatelja.

Škola Vivodina, općina Vivodina. Rad prekinut za vrijeme ofenzive. Sa radom nije započeto poslije ofenzive, jer je dosta ugroženo od neprijatelja. Narod zastrašen uslijed strahovitih zvjerstava koja su počinili Nijemci i ustaše klanjem, ubijanjem i vješanjem.

Škola Krašić, općina Krašić. Rad prekinut zbog ofenzive, i nije se započelo ponovo, zbog ugroženosti od neprijatelja. Prije su radile 4 učiteljske sile, sve postavljene od NDH ali pod uputstvom i našom kontrolom.

Škola Pribić, općina Krašić. Rad prekinut za vrijeme ofenzive. Na školi su radila 3 stručne učiteljice postavljene od NDH i jedan stručni učitelj postavljen od KPO, O. NOO Pokuplje. Isti je učitelj poslan tamo poslije ofenzive da ispita mogućnost rada te škole, i pronašao da je za sada rad nemoguć.

Kotar Pisarovina:

Škola Pisarovina, općina Pisarovina. Prekida nije bilo. Škola je pod našom kontrolom. Obuku vrši nestručna učiteljica. Obuka se vrši u sva 4 razreda.

Škola Jamnica, općina Pisarovina. Prekida nije bilo. Škola se nalazi pod našom kontrolom. Obuku vrši nestručna učiteljica, a rad se vrši u sva 4 razreda.

Škola Kupčina. Ne radi. Sad se je pristupilo otvaranju škole. Upućena je jedna stručna učiteljica na rad.

Škola Sredičko. Obuka se vrši u privatnoj zgradi. Na školi obučava stručna učiteljica. Škola je pod našom kontrolom. Obuka se vrši u sva 4 razreda. Potrebno će biti u tu školu uputiti jednog stručnog učitelja, koji bi radio na toj školi, dok je učiteljicu potrebno odstraniti, jer ne pokazuje ni najmanje volje za rad u školi prema našim smjernicama.

Škola Šišinci. Postoji školska zgrada. Za sada škola nije otvorena.

Škola Pokupsko. Škola je u privatnoj zgradi, a stoji pod našom kontrolom. Obuka se vrši u sva 4 razreda. Na školi služuju 2 učiteljske sile postavljene od NDH. Imenovanima su date upute za rad u našem duhu.

Škola Hotnja. Škola radi. Školska zgrada spaljena, pa se radi u privatnoj zgradi. Škola je pod našom kontrolom. Na školi rade dvije učiteljske sile postavljene od NDH. Radi se u sva 4 razreda.

U ovim mjestima potrebno će biti otvoriti škole: Kraljevac, Asperg i Bratina, no za sada se još ne može, jer su ta mjesta dosta ugrožena od neprijatelja.

Sada se pristupilo otvaranju još ovih škola u kotaru Pisarovina: Lukinić Brdo. Upućene dvije učiteljske sile, obuka će se vršiti u sva 4 razreda. Na školi radi jedna stručna i jedna nestručna učiteljica.

Kotar Velika Gorica:

Škola Cerovski Vrh, općina Dubranec. Obuku vrši jedna nestručna učiteljica u školskoj zgradi.

Gornji Hruševac. Škola radi pod našom kontrolom. Na školi rade dvije stručne sile postavljene od NDH. Obuka se vrši u školskoj zgradi.

Škola Kravarsko, općina Kravarsko. Obuka se vrši u školskoj zgradi, a škola je pod našom kontrolom. Na školi služuju dvije učiteljske sile postavljene od NDH.

Škola Buna. Škola je pod našom kontrolom. Na školi služuje jedna stručna učiteljica postavljena od NDH.

Škola Šiljakovina. Općina Kravarsko. Obuka se vrši pod našom kontrolom i to samo u prvom i drugom razredu. Obuku vrši jedna stručna učiteljica postavljena od NDH, a rad se vrši u školskoj zgradi.

Sada je uspostavljena škola u kotaru Velika Gorica u selu Dubranec, općina Dubranec. Postoji školska zgrada, a u školi obučava stručni učitelj pod našom kontrolom. Obuka se vrši u sva četiri razreda.

U koliko kroz zimsko vrijeme neće moći započeti rad u školama zbog toga što su djeca vrlo slabo odjevena i obuvena, dati će se upute učiteljima za rad u tečajevima za nepismene, pa se već pristupilo organiziranju dvaju tečaja za nepismene i to u općini Radatović i Mrzlom Polju.

Udžbenika za škole imamo toliko, što se služimo sa starim udžbenicima u kojima su obavljene korekture (nepotrebno izvađeno ili precrtano.).

Drugovi Jurman Juraj i Nada poslani u Pokuplje za organiziranje učiteljskih tečajeva.

Zborovi.

Odmah poslije ofenzive svečano je proslavljena 26-godišnjica Oktobarske revolucije. Po brijegovima paljeni su krijesovi a u Radatoviću i u Sošicama održani su zborovi. U Radatovićima govorio je drug Saša.² Govor je bio pažljivo slušan. Prisutnih oko 150 ljudi. U Sošicama je govorio Jurica Draušnik pred 100 slušaoca.

Dne 21. XI. održana je II. Kotarska konferencija AFŽ.³ Predsjedala joj je Draga Badovinac. Od Okružnog NOO-a pozdravio je prisutne drug Janko Pavić, a od Kom. Partije, drug Franjo.⁴ Zatim su delegatkinje pojedinih općina izvještavale o radu od posljednje konferencije. Nakon toga se pristupilo izboru delegatkinja za Okružnu konferenciju, a onda je konferencija završena.

Poslije podne održan je zbor sa priredbom. Govorili su o političkoj situaciji drugovi Pavić i Franjo, te je onda diletantska družina iz Kašta prikazivala igrokaz »Matija Gubec«, a zatim je prikazan komad »Čudnovati radio«. Priredba i zbor završeni su zabavom i plesom. Prisutno je bilo oko 200 ljudi.

28. XI. Otvoren je dom Kulture u Sošicama. Tom prigodom govorio je drug Pavić. Zbor je bio dosta slabo posjećen. Prisutno oko 50 ljudi.

Dne 5. XII. održan je ponovo zbor u Sošicama koji je lijepo uspio. Govorio je drug Jurica Draušnik i drug Franjo. Nakon toga razvila se zabava s plesom. Prisutno oko 200 ljudi. Govori su bili o političkoj situaciji.

² Aleksandar Šokorac

³ Žumberak

⁴ Boris Balaš

12. XII. Priredila je USAOH u Sošicama zabavu s plesom. Prije toga govorili su o ulozi omladine u NOB drug Geno Kečenović i drug načelnik sektora.⁵ Prisutno oko 200 ljudi.

Osim toga održani su zborovi sastanci i priredbe gotovo po svim selima Žumberačkog kotara, ali o njima nema potanjih podataka. Ti podatci se sada skupljaju i biće javljeni.

Rezultati tih nastojanja pokazali su se u tom što se narod već prilično rješio straha u koji su ga htjeli utjerati narodni neprijatelji. Koji su sposobni za oružje javljaju se dobrovoljno, sad u mnogo većem broju nego prije, a ostali pomažu NOB. To sve pokazuje da se pošlo pravim putem i tako treba nastaviti. Što više zborova i priredaba i sastanaka da narod bude obavješten o stanju NOB.

Kampanja za suzbijanje nepismenosti izgleda da će donijeti dobre rezultate. U općini Sošice i Radatović već se može započeti radom, a u općini Kalje još nema podataka, ali izgleda da će i tamo uspjeti. Izabrani su poučavatelji za nepismene, a i materijal za pisanje je prilično sakupljen.

O prosvjetnom radu u ostalim kotarevima ovoga okruga nije ništa poznato jer ne stižu izvještaji.

*Kopija bez parafa, strojopis
Sign, HŠM, Inv. br. 8,8.1/2-7.*

210

1943, prosinac

Proglas đaka sisačke gimnazije svim đacima i ostaloj omladini Siska da napuste škole i stupe u NOVJ

SVIM ĐACIMA I OSTALOJ OMLADINI

Početak kao i daljnjim razvojem narodno-oslobodilačke borbe, značajnu i vidnu ulogu odigrala je omladina. Neustrašivim pletom lomili su se okovi kojima je omladina našeg naroda bila sputana i koji su kočili svaki slobodni i napredni razvitak omladine. Svijesna svoje snage i uloge u sadašnjosti i budućnosti preuzela je omladina na sebe veliki teret ovoga oslobodilačkog rata, sigurna da će započetu borbu sa uspjehom i završiti.

⁵ Miljenko Lipovšćak

Neizbrisivi su tragovi terora vršeni nad omladinom za vrijeme svih režima bivše Jugoslavije, tamnice naroda, nenadoknadive su naše žrtve koje su dana u borbi protiv okupatora i domaćih izdajica — ustaša i četnika. Cvijet i budućnost našeg naroda baca se na klaonicu, trune po logorima, dok krvnici i grobari naše mladosti hoće svom silom uništiti sve što je napredno, što je slobodoljubivo i što se stalo na branik časti i slobode svog naroda.

Nitko ne će i ne može zaboraviti kalvariju koju je prošla omladina grada Siska i okolice. Još nisu zatrti grobovi nevinih žrtava strijeljanih u Sisku mjeseca srpnja 1941. god. Njihovi grobovi trebaju biti svetionik i putokaz cjelokupnoj omladini. Zar se mogu zaboraviti zvjerstva koja su izvršena nad đacima sisačke gimnazije, kada su sinovi grada Siska prebitih kostiju, povezani u lance kao kakovi kriminalci, tjerani u logore. Teško je opisati i nabrojiti sve zločine i sva zvjerstva koja su počinjena nad đacima i omladinom sisačkog kotara.

Ali svi ti progoni i sva zvjerstva nisu mogli zaustaviti naprednu omladinu, nisu mogli uništiti njezin duh i čvrstu vjeru u pobjedu. Napustili smo domove da možemo s puškom u ruci izvojevati svoja prava i obraniti svoju čast, kao i čast cijelog naroda.

ĐACI SVIH ŠKOLA! Vaš odgoj u školama fašističkog poretka vodi vas danas samo jednom cilju: da se od Vas stvori oružje u rukama okupatora, da poslužite kao topovska hrana na istočnom i ostalim bojištima, da Vas se pošalje u rat protiv svog vlastitog naroda.

Vi ste sinovi herojskog naroda i nesmijete poslužiti kao golo oružje u rukama okupatora! Vaše je mjesto na strani naroda koji se bori za slobodu i budućnost, koja će nam omogućiti slobodni i napredni razvitak. I Vi trebate biti graditelji te budućnosti! Nemojte dozvoliti da škole budu ustanove za izgradnju okupatorskih slugu.

I danas, u oči otvaranja II. Kongresa Antifašističke omladine Jugoslavije, velikog manifesta cjelokupne omladine, Vi trebate podići svoj glas. To će biti manifest borbe i rada omladine kao i njezini zahtjevi. Mi više ne želimo povratak na staro, stare okove, tamnicu naroda — bivšu Jugoslaviju. Mi hoćemo slobodnu i demokratsku republiku Hrvatsku u sklopu federativnih republika južno-slavenskih naroda. Zato javno osuđujemo rad izbjegličke jugoslavenske vlade i bivšeg kralja Petra, kao i četnika Draže Mihajlovića koji se bore na strani okupatora. Nadalje osuđujemo izdajnički rad reakcionera iz vrhova HSS-a koji hladnokrvno stoje na strani okupatora i žele tekovine narodne borbe iskoristiti u svoje sebične interese — žele povratak na staro.

ĐACI I OSTALA OMLADINA! Budite dosljedni sljedbenici drugova i drugarica koji se nalaze u borbi. Jačajte i zbijte svoje redove

na frontu i pozadini Narodno-oslobodilačke borbe! Svi u borbu za
časť i pravo omladine — za izgradnju nove i sretne budućnosti!

SVI NA FRONT - SVE ZA FRONT!

STVARAJMO SISAČKU BRIGADU!

STVARAJMO MOSLAVAČKU DIVIZIJU!

ŽIVIO II. KONGRES ANTIFAŠISTIČKE OMLADINE JUGOS-
LAVIJE!

ŽIVJELO JEDINSTVO HRVATSKE I SRPSKE OMLADINE!

ZIVILA KOMUNISTIČKA PARTIJA RUKOVODIOČ NARODNO-
-OSLOBODILAČKOG POKRETA!

ŽIVJELA NAŠA JUNAČKA I NEPOBJEDIVA NARODNO-OSLO-
BODILAČKA VOJSKE JUGOSLAVIJE!

ŽIVIO VRHOVNI KOMANDANT NARODNO-OSLOBODILAČ-
KE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE MARŠAL
TITO!

ŽIVIO SOVJETSKI SAVEZ PREDVODNIK BORBE PROTIV
FAŠIZMA!

Daci sisačke gimnazije:

Podkrajšek Nikola, Roje Božidar, Čačić Milan,
Mujkić Rašida, Mintaković Maca Fried Zlatko,
Popović Velimir, Dujmić Alojz, Crnobori Vera,
Lugarić Ksenija, Dujak Siniša, Cvetković Vera,
Barlović Branko, Horvatić Marijan, Horvatić
Mira, Kovačević Veronika, v.r.

Original, strojopis

Sign., A CK SKJ, Fond Hrvatske 11/363

1943, prosinac

Zajednički proglas Štaba Zagorskoga partizanskog odreda i Okružnoga NOO Krapina narodu Hrvatskog zagorja da stupaju u NOVJ

N A R O D E
H R V A T S K O G
Z A G O R J A !

Na istočnom bojištu pod snažnim i sve jačim udarcima bratske nepobjedive Crvene Armije lomi se Hitlerov ratni stroj. Fašističke razbojničke bande uzmiču prema zapadu. Na bojnim poljima Staljingrada, Harkova, Kijeva, na obalama Dnjepra, leže smrvljene njemačke armije. Savezničko zrakoplovstvo razara fašističku industriju, uništava Hitlerovu već i onako iscrpljenu pozadinu. Nema više grada u Njemačkoj na koji nije bačeno na hiljade i hiljade bomba. Hitler gubi rat. Njemačka bijesna rulja bit će doskoro uništena.

Svi porobljeni narodi u Evropi: Francuzi, Poljaci, Belgijanci, Norvežani, Austrijanci, Grci, Albanci, Bugari i drugi, koji su postali žrtvom krvavog okupatora, dižu se na ustanak, stupaju u borbu za svoju slobodu.

U našoj porobljenoj i napaćenoj domovini Narodno-Oslobodilačka vojska i Partizanski Odredi Jugoslavije već dvije i pol godine vode borbu s mrskim okupatorima i njihovim slugama. U toj veličanstvenoj borbi Narodno-oslobodilačka Vojska izvojevala je bezbroj sjajnih pobjeda. Naši junački branioči — partizani oslobodili su gotovo cijelu Istru, Dalmaciju, Gorski Kotar, Hrvatsko Primorje, Kalnik, Liku, Baniju, Kordun, veliki dio Bosne i Hercegovine, Slavoniju i druge dijelove naše domovine. Naši pobjedonosni partizani nižu pobjedu za pobjedom. Ludbreg! Čazma! Koprivnica! — samo su zadnji naši veliki uspjesi. Neprijateljski garnizoni skršeni su u prah i pepeo.

Naša Narodno-Oslobodilačka Vojska i Partizanski Odredi svojim velikim uspjesima stekli su priznanje i divljenje čitavog naprednog i rodoljubivog čovječanstva.

Našu narodno-oslobodilačku Vojsku priznaju i pomažu naši veliki saveznici: Bratski Sovjetski Savez, narodi Engleske i Amerike.

Naša Narodno-oslobodilačka Vojska je garancija, da tekovine Narodno-oslobodilačke Borbe moraju, i bit će poštivane. Nikom vi-

še neće uspjeti razbiti bratstvo i jedinstvo naših naroda. Naš narod oružjem u ruci ostvarit će svoje vjekovne težnje: pravu narodnu vlast, slobodnu demokratsku Hrvatsku u bratskoj zajednici sa ostalim južno-slavenskim narodima.

Naša moćna Narodno-oslobodilačka Vojska je snaga narodne volje.

Okupatorske razbojničke bande u mnogim dijelovima naše domovine u koliko nisu potpuno istjerane, prisiljene su, da životare, opkoljene od narodnih boraca u svojim banditskim uporištima, iz kojih se od straha pred jedinicama naše Narodno-oslobodilačke Vojske ne usuđuju udaljivati.

I mi Zagorci se borimo, ali ne još onako, kako bi mogli i morali. . . . Hitlerovi razbojnici, kao gladni psi, zalijetavaju se iz svojih uporišta u sela, pale, pljačkaju, ...² ke i znoja, pale nam domove, bajoneta .....³ dne žene .....⁴ i nemoćne starce bacaju žive u plamen .....⁵ rovskog, Cerja i mnogo popaljenih i porušenih hrvatskih domova. Nema dana ni sela koje bi bilo pošteđeno. Svagdje čuješ samo o pljački i nasilnom ubojstvu i zločinu. Koliko je naših susjeda nevinih pobijeno, koliko ih sjedi po zatvorima i logorima. Divlje Hitlerove razbojničke rulje palenjem sela, otimlju hranu, kolju pučanstvo, hoće istrijebiti narod. Nitko od nas nije više siguran za svoj život, ni za živote svojih milih i dragih.

Da li je moguće spriječiti ovu nesreću, da li je moguće spasiti naše Zagorje?

Moguće je! I mora biti moguće! I to na isti način, na koji su spašeni oni dijelovi naše domovine, koji su već oslobođeni od krvavog okupatorskog nasilja. Oružjem u ruci moramo uništiti fašističke palikuće i ubojice. Samo borbom obraniti ćemo naša sela, istrijebiti krvavog fašističkog tlačitelja i podle izdajice naroda, ustaše i četnike. Mi moramo, da naša sela branimo od svih onih, koji žive na narodnom zlu, koji su uvijek spremni narod prodati za svoje sebične interese.

Najvjerniji sinovi našeg Zagorja stupili su već u redove Zagorskog Partizanskog Odreda i oni su već mnogo puta dokazali neprijatelju svoju snagu i mržnju, oni su ujedno pokazali svim Zagorcima put, koji vodi k oslobođenju našeg Zagorja. Nije dugo, da je Paveli-

¹ Dokument je na ovome mjestu oštećen.

² Isto.

³ Isto.

⁴ Isto.

⁵ Isto.

ćeva ustaška bojna u selu Jesenju⁶ osjetila snagu zagorskih partizana. Mnogi njemački krvolok neće se sa svoje pljačke vratiti više u svoj garnizon. Tamo, gdje se nalaze jedinice Zagorskog Partizanskog Odreda, njemački banditi se ne usuđuju doći na pljačku i palež. Kad bi naših zagorskih partizana bilo po cijelom Zagorju, onda bi i cijelo Zagorje bilo sigurno, da ga njemački razbojnici neće pljačkati niti paliti.

Zato je svakom poštenom Zagorcu i Zagorki, koji vole svoj dom, koji vole svoju djecu, braću, i roditelje, koji su svjesni svoje rodoljubne dužnosti, najsvetija zadaća, da odmah stupe u redove našeg Zagorskog Partizanskog Odreda, jer ćemo samo zajedničkim silama, oružjem u ruci spasiti naše domove, naše mile i drage od uništenja, koje su nam spremili njemački fašistički razbojnici.

Braćo Zagorci! Ugledajmo se u prekrasne primjere i junaštva naše braće iz drugih krajeva naše domovine! Ugledajmo se u svjetle primjere zagorskih partizana! Shvatimo da naš narod od Matije Gubca, pa do Narodno-oslobodilačke Vojske nije se nikada borio za sebe, nego za tuđina, a danas ni svojim oružjem odlučujemo o vlastitoj sudbini. Budimo ponosni da nas u našoj svetoj Narodno-oslobodilačkoj Borbi vodi sin našeg Zagorja Vrhovni Komandant Narodno-oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda Jugoslavije drug MARŠAL JOSIP BROZ — TITO. Mi potomci Matije Gubca, mi zemljaci Tite, mi ponosni Zagorci — smrvimo zakletog neprijatelja našeg naroda — krvavu fašističku zvijer! Pođimo svi u borbu! Stupimo odmah, odlučno i ponosno u naš Zagorski Partizanski Odred! .....⁷ jer samo borbom steći ćemo mir i slobodu.

STUPAJMO ODLUČNO U ZAGORSKI PARTIZANSKI ODRED HRVATSKE!

STVARAJMO ZAGORSKU BRIGADU!

SVI U BORBU, SVE ZA POBJEDU!

SMRT ŠVAPSKIM RAZBOJNICIMA I PALIKUĆAMA!

SMRT OKUPATORSKIM SLUGAMA USTAŠAMA I ČETNICIMA!

KRALJU PETRU I IZBJEGLIČKOJ »VLADI« NEMA POVRATKA U ZEMLJU!

IZDAJICAMA I SABOTERIMA NARODNO-OSLOBODILAČKE BORBE NEMA MJESTA MEĐU NAMA!

OSLOBODIMO NAŠE ZAGORJE!

ŽIVJELA SLOBODNA FEDERATIVNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA!

⁶ Vidi: Dok. br. 125.

⁷ Kao bilj. 1.

ŽIVIO VRHOVNI KOMANDANT NARODNO-OSLOBODILAC-
KE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA JUGOSLAVIJE DRUG
MARŠAL JOSIP BROZ - TITO!

Štab
Zagorskog Partizanskog Odreda
Hrvatske

Okružni
Narodno-oslobodilački Odbor
Krapina

Original, strojopis

Sign., A CK SKJ, Fond Hrvatska 11/437

*1943, kraj godine
Koprivnica*

212

***Pozdravno pismo Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske, Josipu Brozu
Titu i ZA VNOH-u s prvog velikog zbora NOP-a u oslobođenoj Koprivnici***

Glavnom Štabu Hrvatske

Sa velikog narodnog zbora Narodno oslobodilačkog Pokreta pozdravljamo glavni Štab Hrvatske i odajemo priznanje velikom djelu oslobođenja grada Koprivnice.

Smrt Fašizmu = sloboda Narodu.

Tajnik:

Predsjednik:

Vrhovnom Komandantu N.O.V. i P.O.J. drugu Titu

Sa prvog velikog zbora Narodno Oslobodilačkog pokreta u Koprivnici, u radosti oslobođenja starodrevnog hrvatskog grada pozdravljamo Tebe, kao oličenje borbenog ideala našeg naroda.

Tajnik:

Smrt fašizmu ~ sloboda Narodu!

Predsjednik:

Zemaljskom Antifašističkom vijeću Narodnog Oslobođenja Hrvatske:

Sa prvog velikog zbora narodnooslobodilačkog pokreta u starom hrvatskom gradu Koprivnici, šaljem oduševljene pozdrave okupljenog naroda Vama prvoborcima narodnog oslobođenja Hrvatske.

SMRT FAŠIZMU SLOBODA NARODU

Predsjednik:

Tajnik:

Original, strojopis

Sign., MGK, Dokumentacija NOB-a.

KAZALO OSOBNIH IMENA

A

Adamić Franjo.....	16
Ahmetović Lutvo.....	586, 695
Ajdinović Ljuban.....	598'
Altić Miloš.....	259
Altarc David.....	677
Ana (vidi Posavec Marija)	11
Andrijanović Mato.....	823
Andrinek	251
Andrò.....	782
Anger Viktor	781
Anka (vidi Berus Anka) .	243, 524,
539	
Antić Vinko	488 640
705	
Antolić Antun.....	12
Antonović Gusti.....	602
Arbes.....	766
Artić Stjepan.....	U
Augustin.....	615
Augustinović Ana.....	658

B

Babić Stjepan.....	542
Baburić Tomo	673
Bačuvan Ivan.....	81
Badovinac Drago.....	842
Badovinac Jura	598
Bakrač Boris.....	561
Balaš Boris	544, 547,
624, 842	
Balić Milan.....	829
Balija Zvonko.....	10
Balinčić Stjepan.....	81
Balentović.....	170
Baltić Milutin.....	519
Baljak Fabijan (vidi Florijan)	612
Ban Đuro.....	293
Banak Stjepan.....	816
Banovac Drago.....	273
Barbić	212
Baraković Ivan.....	676
Baraković Lujo	676
Baričić.....	239
Barilić Stjepan.....	746
Barlović Branko.....	845
Bartolin Ljudevit.....	678

Bartolović Alojz.....	88
Bartolović Bara.....	88
Bartolović Blaž	86
Bartolović Fabijan.....	86
Bartolović Franjo.....	88
Bartolović Grga.....	88
Bartolović Josip.....	87
Bartovčak Andrija.....	329, 333,
466,511,512,515,788,804	
Barulac Tomislav.....	47
Bašić	601
Bašić Slavko.....	601
Batinac Mirko.....	80
Beber.....	765
Bedeković Stjepan.....	11
Bedeković Zlata.....	356
Begović Antun.....	802
Belačić Milan.....	367, 473
Belinić Marko	45,101,
189, 199, 220, 242, 246, 401,	
519,791	
Belošević Stjepan.....	13
Bene Josip.....	380
Bencaković Josip.....	27
Benčak Ivan.....	381
Benečki Ivan	802
Benički Mato.....	298
Benić Josip.....	446
Bergman	128
Berislavić Štefek.....	306
Bertović Fabijan	89
Berus Anka (vidi Anka).....	77,241,
242, 519, 788,	
Beruta Stjepan.....	678
Bestie Nikola.....	143
Bešenski Mijo	13
Bešenski Zvonko.....	356
Bešvir Stanka.....	542
Biber Antun (vidi Tehek)	242, 580,
672,735	
BilićJure.....	499
Birač Dragutin.....	215, 450
Biserka.....	292,293
Biškup Juraj.....	825
Biškup Tomo.....	517
Bizjak Josip.....	765
Bjelanović Draga.....	298,781
Blaha Đuro.....	218,259,
271,273,465,510,788'	
Blanuša Mirko.....	272
Blašković Vladimir	175

Blažević Jakov.....	641,642
Blažinčić Miško.....	367
Blažinić Mirko.....	356, 730
Bobić Bara.....	386
Bobić Dušan.....	801
Bobić Ivan.....	386
Bobić Milan.....	99, 465,
490,510	
Bobinac Ivan.....	330
Bobinac Milan.....	186,511
Bobinac Stjepan	219,631
Boe Florijan.....	89
Boe Martin.....	90
Bočina Josip.....	451
Bogdan.....	614
Bogdanović Gabro.....	174
Bogdanović Gideon.....	99, 706
Bognar-Kunstić Zlata.....	620
Bogović Ivan	423, 768
Bolt Ivan.....	407, 408
Bolt Valent.....	254, 633
Borić Mijo.....	601
Boročak Josipa	615
Borovčak Ivica (vidi Mali) ...	11, 356
Borovnjak Ljudevit.....	765
Boršić Franjo.....	765
Bosak Alojz.....	437
Bosak Alojzija.....	437
Bosak Ankica.....	437
Bosak Antun	436
Bosak Bara	436
Bosak Barica.....	436
Bosak Dragica.....	435
Bosak Dragutin.....	436
Bosak Izidor	435
Bosak Jagica	437
Bosak Janja.....	437
Bosak Josip.....	436
Bosak Josip (ml.).....	436
Bosak Josip (st.).....	436
Bosak Ljuba.....	435
Bosak Mica	436
Bosak Mijo.....	435
Bosak Milica	436
Bosak Petar.....	345
Bosak Slavko.....	437
Bosak Stanko.....	437
Bosak Stjepan.....	436, 437
Bosak Štefanija.....	434
Bosak Valent.....	436, 437,
440	
Bosak Vida.....	436
Bosak Zlatko.....	437
Bosiočić Jakob.....	413
Bosna Branko.....	273
Bosnar Dragan.....	743
Bošek Mando.....	517
Božić Marko.....	680
Božić Stjepan.....	598
Božić Tadija.....	658
Božičević Ivan.....	575
Bradač.....	639
Brajdić Ivan.....	451
Brdarić Joso.....	386

Brezar Franjo.....	459
Brezar Mijo.....	459
Breznik Silvano.....	542
Brkić	496
Brkić Duško.....	531
Brkić Mijo.....	439
Brečić Franjo.....	16
Brodarić Andrò.....	143
Brodnjak Stjepan.....	18
Brotovinski Mijo.....	392
Broz Dragutin	336, 743
Broz Josip Tito.....	740, 517,
569, 591, 689, 701, 704, 753,	
757, 779, 780, 845, 848, 849	
Bršanić Jagica.....	381
Brunović Milan.....	38, 284,
745	
Bubićanac Ivan	347
Bučan Mile.....	81
Buč Ivan.....	695
Budisavljević Pavao.....	681
Budisavljević Roza.....	681
Bulat Mičo.....	51, 417
Bulat Rade.....	185, 221,
330, 363, 401, 450	
Bulat Tešo.....	795
Buneta Vladimir	707
Burić Mirko.....	833
Burić Vladimir.....	699
Butković Ivan.....	80, 598
Butković Nikola.....	615
Buzina Drago.....	517
Bužinić Mirko	473
Bzik.....	569

C

Capek Mirko	434, 440
Carce Stanko.....	542
Carić Dragan.....	581,611
Ceharić Ema	620
Ceharić Ivan.....	81
Cehulić Gusta.....	473
Cehulić Petar.....	302
Cerovečki Viktor.....	730
Cifrek Mato.....	582, 781
Ciganović Cedo.....	800
Cikojević Branko.....	330, 745
Cimaš Ivan.....	451
Cobović Mato.....	163, 746
Cručić Dragutin (ml.).....	16
Crnčić Dragutin (st.)	16
Crnički Mato.....	762
Crneković Martin.....	781
Crneli Toma.....	516
Crni (vidi Vragović Gabrijel) .	17
Crnković.....	766
Crnković Ruža.....	611
Crnobori Vera.....	845
Curović Svetin.....	598
Curuk Josip.....	598
Cvetković.....	496
Cvetković Vera.....	845

Cvikeraš Joža (vidi Mužar Jo- sip)	707
Cvitković	131
Cvjetko.....	92

č

Čabrac.....	607
Čačić Ivan.....	63
Čačić Milan	845
Čalić Dušan.....	531
Čanadžija Ivan.....	338
Čedo (vidi Gregurić Živko) . . .	587
Čegec Ankica	174
Černozubov Niktopolion	78
Čehulić Gusta.....	422
Čerjavec Ivan.....	547
ČikovićJanko.....	86
ČikovićTomo.....	110,311, 567
Čizmak Vinko.....	601
Čizmešija Izidor.....	435
Čizmešija Maks.....	435
Čizmešija Mijo.....	435
Čizmešija Mirko.....	435
Čizmešija Stanko.....	435
Čmelić Marijan	640, 642
Čolak Ljuban	186, 468, 511, 555, 744, 781, 789
Čop Pero	77, 335
Čore Blaž.....	678
Črek Josip	86
Čuček Luka	178
Čukelj Dragutin.....	86
Čukelj Franjo.....	86
Čukelj Ivan.....	88
Čukelj Janko.....	89
Čukelj Kazimir.....	89
Čukelj Martin.....	89
Čukelj Slava.....	89
Čukelj Valent.....	86
Čuković Dragutin.....	517
Čulinović Ivo.....	597, 598
Čutić Đuro.....	610

ć

Ćuk (vidi Jedut Vinko).....	76, 254, 265
Ćuk (domobranski narednik)	131

D

Danica (vidi Rušec Danica) . .	562
Darević Ivan.....	611
Darinka (vidi Šimunjak-Vuke- lja Dragica).....	562
Darko (vidi Matetić Zlatko) . .	621
Debeli (vidi Kemfelja Stje- pan)	481
Delibegović Ahmed	788
Demonja Nikola.....	488, 787
Detelić Stevo.....	379
Deuš Kata	517
Devčić Krunoslav.....	52, 126

Dijanić Filip.....	86, 90
Dijanić Ivan.....	86, 90
Dijanić Janko.....	90
Dijanić Milan.....	87
Dijanić Silvester.....	86, 90
Dijanić Stjepan	86, 90
Dijanić Vid.....	91
Dim Julije.....	649
DjurmakAzis.....	381
Dobnik Petar.....	220
Dobrića Ante.....	799
Dolenc Blaž.....	698
Dominus Pavle.....	159
Domitrović Drago	216
Dopuda Milan	219, 429
Došen Stevan.....	48, 222, 510, 744, 788
Dovečar Martin.....	615
Draga.....	78
Dragčević Gabro	13
Dragojlov Fedor.....	26, 52, 85, 105, 107
Drakčević Gabrijel.....	358
Draušnik Jurica.....	280, 842
Drk Tomo.....	18, 233
Drobeč Juraj	165, 166
Družinec Dragutin.....	517
Družinec Ignac.....	11
Družinec Josip.....	303
Družinec Micika.....	732
Družinec Milan	11
Dubić.....	328, 332, 402
Dubović Jakob.....	106
Dudaš Dragutin.....	160
Dujak Siniša.....	845
Dujmić Alojz	845
DujmićElza.....	160
DumančićJozo.....	18,161

DI

Džafić Atin.....	108
Džakula Stjepan.....	743, 801

Đ

Derda Marija.....	736
Duka.....	700,782
Đurek Stjepan.....	507
Đureta Franjo	676
Đureta Stjepan.....	64,315
Đuričić Valent.....	18
Durkin Pero.....	356
Durkin Stjepan	730

E

Elblinger Oton.....	708,716, 764
---------------------	-----------------

Emil.....	615
Engel Ilija	626
Erdeļjac Rudolf.....	381
Ervančinović Ruža.....	618

F

Fabijan Franjo.....	815
Fabijanec Duka.....	445
Falat Ivan.....	502
Faltak Stjepan.....	516
Farkaš	11
Farkaš Nikola	> . 144
Fejzo Zlata.....	614
Ferbežar Antun.....	346
Ferenc Josip.....	380
Ferenčak Stjepan.....	566
Ferenčina Tomo.....	311
Fičan Marica.....	135
■ Filipčić Juraj (vidi Ilić).....	216, 583, 751
FilipiJugo	18
Filipović.....	180
Filipović Matija.....	650
Filipović Mirko	615
Filković Janko.....	81
Filjak.....	816
Fiolić Petar	690
Flego Savo.....	272
Flović Aleksandar	680
Flović Anka	680
Flović Jovan.....	680
Florjan Dragutin.....	13, 357
Francek.....	612
Franeš Gustav.....	490, 491
Freiermuth Oskar	124
Fridrih Eduard	108
Fried Zlatko.....	845
Frol Franc.....	340, 674, 517

G

Gabaš Josip.....	517
Gabud Elizabeta	86
Gabud Fabijan.....	86, 87, 89
Gabud Florijan	87
Gabud Ignac.....	89
Gabud Jana	86
Gabud Janko.....	86, 87, 91
Gabud Jela.....	86
Gabud Kata.....	87
Gabud Lovro.....	90
Gabud Marica	87
Gabud Mato.....	87, 90
Gabud Metod.....	91
Gabud Pavao.....	90
Gabud Slava.....	90
Gabud Stjepan.....	89, 90
Gadžo Marko (vidi Zdenko) . .	611
Gaj ski Viktor.....	678
Galeković Josip	320

Galeković Joža.....	256
Galinac Viktor.....	569
Galinović Hrvoje.....	141
Galović Stjepan.....	11
Gamulin Grgo	676
Gavran (vidi Birač Dragutin) .	216
Garvić Srećko.....	160
Gašparić Đuro.....	517
Gašparić Mijo	516
Gašparić Mirko	517
Gašparić Nada.....	517
Gašparić Stjepan	516
Gašparić Tereza.....	517
Gaži Franjo	311, 566, 567
Gaži Tomo.....	709
Geltner.....	739
Geršić Paulina	386
Gindrić Levak	738
Glavač Barica.....	451, 558
Glik Zlatko.....	63, 637
Gluhak Jelka	558
Gluhak Milivoj.....	18
Gluhak Rudolf.....	587
Gobaljević Doko.....	542
Goran (vidi Brajdić Ivan) . . .	453
Gorjup Franjo	616
Gospodnetić Ivka (vidi Dragi- ca).....	612
Gostović Dmitar.....	186, 273
Gotlin August.....	730
Grabar Ladislav.....	354
Grahovac Bude	536
Grandža Stjepan.....	298
Graovac Anđelko.....	676
Grbavi	358
Grbić Čedo.....	640, 705
Grebenić Mika.....	689
Gregorić Stjepan.....	251, 655
Gregorić Anton	542
Gregorić Pavle.....	74, 247, 248, 339, 342, 343
Gregurić Blaž.....	111
Gegurić Zivko (vidi Čedo)	583
Gretić Ivica.....	84, 182, 483, 499
Gretić Mirko	732
Gretić Ruža	687, 772, 776
Gretić Snjitefek.....	305
Grilac.....	774
Grobenski Bara.....	438
Grobenski Franjo.....	438
Grobenski Mijo.....	438
Grabić Jaga.....	160
Gunjević Božo	744
Gustović Josip.....	730
Guštek.....	357

H

Habjanec Ivan.....	451
Hadabeg Stevo.....	380

Hajster August.....	439
Hajster Stjepan.....	439
Hambek.....	768
Hanger Viktor.....	450
Hanžeković Marija.....	614
Haraminčić Juraj.....	661 — 664
Hariž Stjepan.....	386
Harmin	676
Havaić Dragutin.....	160
Havaić Ivan.....	361
Havajić Franjo.....	566
Hebrang Andrija.....	471,490
Hela (vidi Vostrel-Amanović Agneza).....	619
Helbich Dragutin.....	126, 134, 179, 190, 348, 409, 419, 546, 551, 671, 683, 688, 818
Herak Mirko	554, 555, 583
Herceg.....	302
Herceg August.....	356
Herceg Ivan.....	27
Herceg Janko.....	13
Herceg Zlata	207, 208
Heremić Mustafa.....	18, 160
Herenčić Ivan.....	171
Hinić Stjepan.....	597
Hiti.....	38
Hitler Adolf.....	204
Hlebnjak Ivan	437
Horvat Josip.....	386
Horvat Joža.....	329
Horvat Stjepan	730
Horvatek Janko.....	768
Horvatić Marijan.....	845
Horvatić Mira	845
Horvatinec Ivan.....	598
Hošteter Vojko.....	139,142, 231, 289, 599, 625, 629,760,798
Hrast Milan.....	676
Hrestak	775
Hrešč Ivan.....	220
Hrnčević Josip (vidi Mate) . . .	242, 519
Hrstić Stevan.....	219
Hršak Božena	617
Hudaček Ivan.....	80
Hudek Šime.....	220
Huden Josip.....	823
Huis Cvijeta.....	10, 114, 117, 356
Huis Ivan.....	10, 114
Huis Rudek	10
Hundrić Nikola.....	524 — 526
Hunjak Mijo.....	292
Hus Vlado	611

I

Ico.....	467
Ilić (vidi Filipčić Juraj).....	217, 218
Imbrek.....	451
Imper Dragutin.....	109,518
Indić Jovan	346

Ipša Mijo.....	524, 709
Iskra (vidi Vranić Ivan).....	167, 749
Ivakić Branimir.....	679, 680
Ivakić Jozo.....	679
Ivakić Marija.....	679
Ivančan Đuro.....	449
Ivančić Josip	542
Ivanjek Stjepan.....	159
Ivčinec Mato	380
Iveković Mladen.....	74, 77, 78, 241
Iveković Stjepan	433, 466 481, 575, 670
Ivić.....	581
Ivić Franc.....	64
Ivić Stjepan.....	528, 574
Ivković Branko	412
Ivšan Stanko.....	82

J

Jadan Ivan.....	498
Jadek Andrija.....	304, 357, 732
Jaeger Erich.....	124
Jagić Štef.....	12
Jagodić.....	180
Jajac Pava	614
Jakaša Dalibor.....	491
Jakob.....	216
Jakovac Martin	239
Jakuš Franjo	13
Jambrec Andrija	566
Jambrek Stjepan.....	657
Jambrečević Gabrijel.....	423, 473
Jambrešić Branko.....	111
Jambrešić Mijo	110
Jambrišak Marija.....	776
Jana (vidi Zakman Božena) . .	614
Jandrovkić Marija.....	108
Janić Franjo.....	658
Janić Luka.....	658
Janić Marko.....	658
Janić Milan	658
Janić Vjekoslav	785,792
Jankes Grga.....	313,344, 528, 710
Janko.....	17, 444
Janko Ivan.....	611
Jany Franjo	150
Janjić Dušan.....	526
Japec Drago.....	135
Jašo	775,776
Jedvaj Andro.....	440
Jedvaj August.....	440
Jedvaj Kata	440
Jedvaj Mirko.....	440
Jedvaj Petar.....	440
Jedvaj Stanko	602
Jedvaj Stjepan.....	439
Jedut Vinko (vidi Čuk).....	76, 254, 754
Jelenčić Franjo.....	13

Jelenčić Josip.....	311
Jelinić Franjo.....	464
Jelović Janko.....	267
Jerin Sveta (vidi Ruža).....	306
Jerko	615
Joč Fabijan.....	86
Jozić Dragutin.....	160
Joža	305,451, 649
Jovanović Arso.....	752
Jura.....	613,691
Jura (vidi Posavec M i l a n)	686
Juranić Đuro	602
Jurčić Milutin.....	238
Jurek (vidi Stančir Stanko) . .	783
Jureković Ivan.....	510
Jureković Stjepan.....	788
Juričić Ivan	833
Jurin Ana.....	426
Jurin Gašpar	320
Jurković Andrija	650
Jurman Juraj.....	842
Jurman Nada.....	842
Jutriša Janko.....	267
Justin.....	782

K

Kalajdžić Manda.....	658
Kapelac	458
Kapusta Nikola	135
Karabelj Zorica.....	700
Karadorđević Petar.....	109, 635, 728, 844
Karanović Vukašin.....	63, 79, 507
Kardun Jure.....	108
Karol Nikola	548
Katalenić Milka.....	356, 733
Katalenić Vjekoslav.....	354
Katalinić Ivan (vidi P e r o)	15, 356
Katarić Mijo.....	836
Katić Franjo.....	381
Katić Ivan	132
Kavran Božidar.....	113, 177
Kavur.....	29
Kečrenović Geno.....	600, 706, 843
Keleman Mato.....	450
Kemfelja Duka.....	312, 570, 710
Kemfelja Stjepan.....	449
Kerep Mirko.....	768
Kerškenji Veljko.....	161
Ketrenjaši Blaž	517
Kezele Slavko.....	108
Kežman Ankica	254
Kežman Ivan.....	542
Kirin Mato.....	64
Kirin Pavle.....	600
Kiseljak	441
Klarić Mirko	11
Klasiček Julius.....	355

Klasić Branko	356
Klasić Ferdo.....	668
Klemenić Stjepan	548
Klemhaus-Znidarc Matilda . .	128
Kličković Nikola	185,187, 219, 273, 431, 596
Klokočar Boris.....	174
Knapek Adolf.....	159
Knapić Antun.....	678
Knebl Franc.....	138, 142, 231, 289, 359, 599, 625, 629, 768
Kobal Vlado.....	99, 197, 219, 316, 466, 743, 809
Kocković Ivo	18
Kocmur Alojz.....	678,679
Kocmur Alojzija.....	679
Kocmur Janez	679
Kokoši.....	662
Kokot.....	808
Kolar Josip.....	304
Kolšin Kata.....	717
Kolšin Stjepan (ml.).....	717
Kolšin Stjepan (st.)	717
Komadinić Ivan.....	676
Komarica Slavko.....	219
Komerički Janko.....	775
Komorec Stjepan.....	542
Komorić Janko	601
Komorić Rodolf.....	601
Komorski Ivan.....	16
Komorski Josip.....	16
Konspirator (vidi Sali Dragutin)	77, 78
Konjić Stjepan.....	439
Kopjar Josip.....	836
Koprivnjak.....	776
Koprivnjak Vera.....	301
Korać Miloš.....	18, 465, 510, 788, 789
Kordej Josip.....	360, 775
Kos (vidi Novosel Dragutin) . 17	
Kos Marijan.....	320
Kosijer Dušan	220
Košak Teodor.....	177, 178
Košutić August.....	170, 524, 570, 574, 689, 690
Kotoran Đuro	542
Kovač.....	604
Kovač Zlatko.....	768
Kovaček.....	91
Kovačević Karlo.....	650
Kovačević Milan.....	658
Kovačević Svetozar.....	110
Kovačević Veronika.....	845
Kovačević Zvonimir.....	242
Kovačić	766
Kovačić Alojzije.....	488,511
Kovačić Ljubica.....	558, 583
Kozjak.....	604
Kozjak Stjepan	681
Kozić Nikola	501
Kožul Nikola.....	502
Krajačić Andrija.....	213, 214, 448, 449

Krajačić Bosiljka.....	476
Krajačić Josip	457, 725
Kranjc Marija.....	613
Kranjc Petar.....	613
Kranjec Lovro.....	250, 261
Kranjčec Dragutin.....	436
Kranjčević.....	677
Kravarščanec Đuro	159
Krbek Ivo.....	674
Krčelić Vladimir	344,345, 659
Krčmarek Franjo.....	611
Kres.....	748
Krivec Marijan.....	303, 424, 476
Krizmanić Martin	765
Križanec.....	496
Križnik Franca.....	12
Krog Stjepan.....	64, 356, 357, 424, 772
Krošelj Mijo (vidi Vilko)	136, 292, 582, 624
Krpačić Petar.....	823
Kruhan Tomo.....	80, 598
Krunoslava.....	699
Ksapović Mile	346
Kubović Stjepan	676
Kučiš Stjepan.....	466, 488, 510, 787-789
Kučko August.....	435
Kučko Bara.....	439
Kučko Josip.....	434, 435
Kufrin Janko	459
Kufrin Milka	536
Kuhar Ruda.....	18
Kukolja Franjo.....	293, 449
Kun Vilko.....	616
Kunštić Franjo (vidi Pero) .	610, 618, 676
Kuntić Franjo.....	458
Kuren Milan.....	47, 222, 587
Kušec Božo	271, 466, 594, 738
Kuštek Cvijeta.....	732
Kuštresca Tomo	156
Kuzmanec Stjepan.....	81
Kuzmić Đuro.....	748

L

Lacković.....	128
Ladešić Nikola.....	219,334, 793, 809
Lakuš Filip.....	76, 641, 655
Lakuš Filip (ml.).....	335, 632
Lalić Tomo.....	313
Lamešić.....	302
Latinčić Mirko.....	450
Lazić Karlo.....	658
Lelas Anita.....	616

Leonard Fabijan	28
Lepušić Dora.....	681
Lepušić Ivan.....	681
Lepušić Pavle.....	681
Lesjak Ivan	357, 732
Leskovar Petar.....	774
Leskovar Slavko.....	220
Lipovčak Miljenko.....	597, 599
Lipovščak Miljenko.....	843
Livada Dane.....	467
Lojen Đuro.....	173, 175, 509
Lončar Franjo	678
Lončarac Branko.....	774, 775
Lončarac Stanko.....	765
Lončarić Pavao	386, 387, 584, 585
Lončarić Vlado.....	529
Lorković Mladen.....	91,170, 177
Lovraček Franjo.....	517
Lovrak Ivan.....	485
Lovrec	13
Lovreković Luka	160
Lujanić Ksenija.....	160
Lujo.....	815, 816
Lukačić Vid	548
Lukas Živko.....	35
Lukatela Josip.....	611
Lulić Josip.....	380

LJ

Ljepara Bosiljka.....	110
Ljubica (vidi Kovačić Ljubi- ca)	562, 587, 589
Ljubojević Janko.....	186,328
Ljuti (vidi Petković Andrija) .	225

M

Machaček Jaroslav.....	617
Maček Vladko	10,11,47, 75, 76, 178, 560, 561, 567, 689, 727, 747, 779
Mađarić Mato	678
Magovac Božidar.....	75, 340, 524, 567, 674, 735
Mahalup.....	448
Mahaon Ignac.....	601
Maja.....	450
Majcen Franjo.....	517
Majcen Kazimir.....	542
Majdak Zvonko.....	542
Maj danić Marko	658
Majer Boris.....	307, 476
Maj er Vladimir	619
Majerić Franjo.....	178
Makar Dragica.....	304, 306, 357, 424

Makar Franjo.....	54, 355
Makar Ivan	358
Makar Ivica.....	304
Makar Marija.....	108
Makar Mijo	355
Makar Roza.....	108
Makar Stjepan.....	108, 355
Maksim	610, 694
Malčević Slavica.....	174, 175
Malčić Franjo.....	47, 214, 448
Malek.....	446
Malek Drago	417
Maleković Đuro.....	542
Mali.....	450
Maljević Stjepan	16
Mamula Božo.....	598
Mandić Ante.....	248
Mandić Josip.....	451
Mandić Jovica.....	18,334
Mandić Nikola.....	547, 695
Mandić Oleg.....	247, 248, 709, 714
Mandić Savo	256, 320
Manojlović Milan.....	510
Manojlović Miloš.....	230, 787
Manolić Josip.....	499
Maras.....	180
Marek Milan.....	823
Mareković Juraj (vidi Matek). 216, 298, 582	
Marić Franjo.....	658
Marić Ivan.....	658
Marić Marko.....	658
Marić Nikola.....	658
Marić Stevo.....	658
Marini Aleksandar.....	161
Marko (vidi Belinić Marko) . . 143	
Marković Antun.....	179, 270, 275
Marković Dragutin.....	379
Marković Ivan.....	81
Marković Martin.....	250
Markulinčić Josip (vidi Rudo) 298, 451	
Martek Mijo.....	451
Martinović Graga.....	132
Martinović Milan.....	102, 690
Marušić Ljubo.....	823
Maslić Đuro.....	542
Masnjak Branko	768
Mate (vidi Hmčević Josip) . . . 242, 243	
Matek (vidi Mareković Juraj). 217, 587	
Mateković Josip.....	657
Mateković Matija.....	658
Mateković Nikola.....	658
Mateković Petar.....	658
Mateković Stevo	658
Matetić Vladimir.....	45, 101, 189, 199, 220, 245, 273, 328, 401,490,411,745
Matetić Zla tko (vidi Darko) . . 611	
Matija (vidi Bogović Ivan) . . . 772	
Matijašić Nikola.....	386
Matijević Dragutin.....	246
Matijević Vjekoslav.....	346
Matkov Marko.....	311,566, 567, 569
Matković Gjuro.....	386
Matleković Ivan.....	382
Mato (vidi Cifrek Mato).....	582, 587
MatokJanko	88
Matok Martin.....	88
Matok Milan	88
Matok Petar.....	88
Matok Stjepan.....	88
Matok Vinko	86
Matrohari.....	603
Mazalek.....	430
Mazura Sime.....	176
Mažar Josip (vidi Cvikeraš Jo- ža).....	706
Mažuran.....	128
Mažuran Katica.....	613
Medvedec.....	328, 332, 402
Meixner Rudolf.....	170
Mesarić Milan.....	247
Mesec.....	748
Mesić.....	131
Mičić Milivoj	18, 197, 219, 511, 788
Mičo.....	769
Mičo (vidi Zlatić Savo).....	520, 529
Mihailović Draža.....	61,253, 319, 568, 779, 844
Mihajlović Petar	110
Mihčić.....	782
Mihočević Jerko.....	679
Mihočević Nika	679
Mihočević Petar.....	679, 680
Mika.....	27, 710
Mikač Ivan.....	386
Mikša.....	441, 734
Mikša Štefek	11
Mikušić Anton.....	657
Milan.....	619,781
Milan (vidi Papa Stjepan) . . . 165, 166	
Mile.....	173
Miličić Marko.....	611
Milijuš Danica.....	11
Milijuš Luka.....	11
Milošvari.....	602
Milunić Josip.....	245
Miljenko.....	610, 614
Mintaković Maca.....	845
Miočinović Stevo.....	219, 233, 743
Mirko.....	209, 450, 615
Miro.....	612
Mirt Marija	741
Mišak Alojz	394
Mišković Matija.....	493
Mišković Milan	673
Mitak Petar.....	783
Mitrović Marko.....	346
Mladen Franjo.....	451
Mladen Ivan.....	82

Mladenović Mika.....	386
Molk Vladimir.....	207
Momčilović Matija.....	721
Moškov Ante	210
Mrak Karlo	694
Mraz Franjo.....	342, 344, 711
Mrkoci-Jurin Tonka.....	474, 476
Mržljak Ivan.....	174
Muhek Tomo.....	87, 292
Mujkić Rašida.....	845
Mukavec Ive.....	272
Munk Zdenko.....	614
Mustafa (vidi Masnjak Bran- ko)	772
Mutak Vladimir.....	185,218, 431, 489, 596
Mužić Slavko.....	448
Müller Verner.....	834

N

Nacek.....	443
Nacek (vidi Pipić Ignac).....	692, 694
Nana	610, 614
Nazirović Azis	18
Nazor Vladimir.....	757
Nebojšić Franjo.....	111
Nederal Vinko (vidi Fabij an) .	611
Nenezić Radojica.....	99
Nerendić Mijo.....	516
Neva.....	562, 564
Nežmahen Stjepan.....	13, 15
Nikolić Branko	446
Nikoliš Branko	690
Nino.....	614
Novak Albert.....	669
Novak Franjo.....	178
Novak Imbro.....	178
Novak Sofija	108
Novosel Dragutin(vidi Kos) .	16,315
Novosel Mika.....	386
Novosel Stevo	386
Novosel Vinko	* 601

NJ

Njezić Milan.....	548
-------------------	-----

O

Obadić Dragutin	439
Obadić Janko.....	438
Obadić Juraj.....	439
Obadić Kata.....	438
Obadić Mijo.....	439
Obadić Milka.....	439
Obadić Mirko.....	438
Obadić Ljuba.....	438
Obadić Sofija.....	439

Obadić Valent	438
Obradović Marko.....	739
Obradović Mato.....	218
Ocvirk Martin	19
Ogrizović Bogdan.....	681
Ogrizović Ljuba.....	681
Ogrizović Milan.....	681
Orač.....	749
Orač Alojz	86
Ormuž Slavko	302
Osoja Josip.....	386
Osoja Marko	386
Osoja Mijo.....	386
Osoja Nikola	386
Osoja Petar	386
Osrečki Radek.....	304, 356
Ostenjak Josip.....	160
Ostojić Vicko.....	605

P

Paić Stevan	598
Palčić.....	212
Palčić Mirko.....	811, 814
Papa Andrija	311,709
Papa Stjepan (vidi Milan) . . .	163, 746
Papirko-Janko.....	110
Paršić Miško	825
Pasariček Josip	741
Pauč S. Dako.....	414, 495
Paulović.....	132
Pavel	29
PavelićAnte.....	211,212, 352, 432, 472, 517, 561, 567, 674, 693, 767
Pavičić.....	131
Pavić.....	610
Pavić Duka.....	499, 501
Pavić Janko.....	688,842
Pavišić Josip.....	717
Pavišić Milan.....	717
Pavišić Milka.....	717
Pavišić Zvonimir.....	47, 570
Pavlin Vlado.....	256
Pavlović Gabro.....	598
Pavlović Ilija	703
Pažur.....	429
Pažur Riko.....	355
Pečar Zdravko.....	228 — 230, 512, 515, 665
Pegan.....	815
Pernar Ivan.....	170, 443, 689, 766, 767
Pero (vidi Katalenić Ivan) ...	17, 359, 360
Pero (vidi Kunstić Franjo) ...	619
Perović Lepa (vidi Zina).....	243, 244, 673
Petanjek Gabro	367,473
Petanjek Josip.....	16
Petanjek Joža.....	422, 473
Petar	614
Petek Valent.....	775
Petković Andrija (vidi Ljuti) .	226

Peto Ivan.....	273
Petravić Ilija	402
Petreković.....	429
Petričević Franjo.....	111
Petrić Blaž.....	110
Pešut	525, 526
Petrinec Mato	747
Ph.....	611
Pijade Moša.....	591
Pile Rudolf.....	774
Pipić.....	273
Pipić Ignac.....	103, 691,
698	
Pipić Ivan.....	29, 701
Pipić Tomo.....	460
Plasć Dragutin.....	298, 455,
583, 781	
Plasć-Lakuš Vera.....	163, 558,
746	
Plečko Franjo.....	423, 768,
772	
Pleskina Petar.....	144
Plužnik.....	749
Podboj Josip	741
Podgorac (vidi Muhek Tomo) 192	
Podgoršek Rudolf.....	381
Podkrajšek Nikola.....	845
Polak Milan.....	250, 339,
342, 343, 711, 772	
Poljak Leopold.....	717
Poljak Mika.....	135
Poljak Vladimir.....	548
Pomosić Emil.....	160
Popović Jovanka	614
Popović Velimir.....	845
Porin Drezga	399
Posavec (vidi Skubić Ivan) . . 589	
Posavec Antun.....	178
Posavec Boris.....	765
Posavec Josip.....	108
Posavec Joso	251
Posavec Marija (vidi Ana) ... 10	
Posavec Milan (vidi Jura).... 353, 474,	
583, 685, 773	
Posavec Rudo.....	11
Posavec Tomo	567
Pošta Stjepan.....	678
Požgaj Filip	730
Prahić Milka	108
Predavec Đuro.....	390, 559,
585, 586	
Premuš Stjepan.....	613
Presečki Antun.....	15, 302
Prišlin Vlado	580, 592
Prosenjak Tomo.....	111
Prpić Petar.....	617
Prvičić Stjepan.....	311, 735,
736	
Pucarin Nikola.....	254
Puhlavec Alojzija.....	681
Puhlavec Anton.....	681
Puhlavec Jakob	681
Puklele Stjepan.....	574
Purek Štef.....	581
Pušec Stjepan	64, 450

Pušelj Josip	313
Puškarčić Franjo.....	691

R

Radačević Jovo.....	801
Radanović Mijo.....	16, 423,
475	
Rade.....	815
Radiković Vid.....	178
Radinić Ivan.....	690
Radošević Mane.....	635
Radošević Milena.....	733, 734
Rada Stjepan.....	516
Rafaj Dragutin.....	774
Rajger Nikola.....	379
Rajtić Nada.....	677
Rak Ivan.....	663
Rakinić Jovo.....	665
Rakocić Josip.....	380
Randulić Vjekoslav.....	132
Ranković Aleksandar.....	753
Razum Ivan.....	29
Rebić Ivan.....	160
Rebić Mihajlo	173
Reicherzer Radovan.....	680
Reicherzer Stjepan	680
Reicherzer Vinka.....	680
Rehanović Đuro.....	108, 340
Rehorović Ivan.....	311
Remenar Karlo	283
Resch Julije.....	133
Resenović Nikola.....	347
Ribar Ivan.....	757
Rihter Aleksandar	612
Rihter Pavle.....	734
Rihter Petar.....	472, 497
Robić Ivan.....	19, 40, 74,
236, 489, 490, 511, 718	
Robić Ivo.....	825
Roda.....	610
Rogan Josip.....	619
Rohan Marženka.....	298, 452,
783	
Roje Božo.....	64
Rossi Viktor.....	11
Rossi Turk.....	11
Rošin Franjo	747
Rožankov Milan.....	378
Rudi.....	613
Rudo (vidi Markulinić Josip) . 300, 784	
Ruhlić Stevo.....	801
Rujevčan Dragutin.....	548
Rukavina Zlatko.....	18, 510,
788, 789	
Rukljač.....	782
Rumbak Ivan.....	116, 123,
356, 359	
Rumbak Janko.....	356
Rumika Vjekoslav r.....	367
Rušec Danica.....	215, 216,
558	
Ruža.....	610, 620

Ruža (vidi Jerin Sveta)..... 306
Ružić Stipe..... 227

S

Sabalić Alojz 678
Sabljanović Marko..... 548
Sabolić Vladimir..... 207
Saili Dragutin
(vidi Konspirator).....74, 240,
246, 256, 519, 704
Sakulić Mirko 347
Salama..... 782
Santo Gabrijel..... 197
Sanjg Ankica 355,358
Sarec Slavko 298,451,
783
Schaffter Josip..... 823
Sebastijan 615
Sedlar Anka..... 517
Serdar Ljubomir..... 110
Sertić Branko..... 814
Sever Franjo..... 379
Sever Jura 135
Sigura Mijo 386
Siladi Pavlina..... 386
Simončić 170
Skledar Rudo..... 768
Skorupan..... 814
Skorubić Ivan 587
Skuhan Marica..... 830
Sladović Zdenka 422, 474
Slamperić Ivan..... 823
Sliršek Slavica..... 81
Slavko 446
Slavo 615
Smeh Vjekoslav..... 18, 465,
745
Smolčić Franjo..... 574
Smrček Franjo..... 678
Sočurić Đuro..... 451
Sofija Jović..... 64
Sokol..... 128
Sokolčić Ivan..... 80, 598
Sokolović Berta..... 680
Sokolović Ljubomir..... 680
Sokolović Mijo..... 346
Sokolović Miloš..... 680
Solomon Ivan 658
Solomon Marko..... 658
Sović Juraj..... 658
Sović Nikola..... 450
Spaček Božo..... 24
Srac Đuro..... 163
Srajkić..... 80
Sramek Sofija 108
Srbec Filip..... 768
Srbec Josip..... 768
Srdelić Bruno 616
Srečko..... 429
Sremec Zlatan..... 340
Stančić Vjekoslav..... 649
Stanić Miško..... 617

Stanivuk Luka..... 272
Stanko..... 613
Stanković Kajo 682
Stanković Jovanka..... 682
Stanković Ljubomir..... 682
Stanković Nikola..... 598
Stepić Đuro..... 686
Stepinac Alojzije..... 608
Stick Josip..... 178
Stipe (vidi Ugarković Stipe) . . 254
Stipe
(vidi Vukmanović Pavle) . . 70
Stiperski Jakob 473
Stipetić Dragutin..... 610
Stipetić Stjepan..... 81
Stjepan..... 610, 614
Stojanov Janko 649
Stopar Vlado..... 57
Stošić Mara..... 386
Strika..... 429
Strina (vidi Glavač Barica) . . 562, 563
Strojničar 619
Strojnič Dušan..... 598
Strunjar Vinko..... 601
Stuparić Mijo..... 251
Subota Nikola..... 273
Supanc Anka..... 616
Sušec Vlado..... 662
Sušić Lovro..... 240
Sužanić M..... 112
Svaga Ivan..... 657
Svaga Karlo..... 657
Svaga Nikola..... 658
Svajec Ivan..... 160
Svedl Ivan 160
Svetličić Mato 272
Sviben Stanko..... 542

Š

Šafar 499,502
Šafran Ladislav..... 602
Šafranjo Alojz 11
Šafranjo Dragutin..... 11
Šafranjo Rudolf..... 11
Šafranjo Vid..... 11
Šerek Dragutin..... 357
Šestar Vinko 108
Šjurek 357
Šibi Ivan..... 226, 328,
490, 511, 745, 757
Šilbad..... 601
Šimec Jandrija..... 446
Šimec Stjepan..... 441,695
Šimek Mijo 110
Šimenc Ivan..... 192
Šimetski Ivan..... 681
Šimetski Kazimir..... 681
Šimetski Maja..... 681
Šimun 27
Šimunjak Petar..... 473
Šimunjak-Vukelja Darinka . . . 558, 559
Šimunić Branimir..... 606

Šišak Petar.....	135
Škeblin Štef.....	12
Skrinjar Đuro.....	717
Skrinjar Feodor.....	80
Skrinjar Marija.....	717
Škrlec.....	734
Škrljan Mato.....	18
Šmit Antun.....	386
Šnobl Franjo.....	80
Šobon Anton.....	825
Sobon Petar.....	825
Šokorac Aleksandar.....	842
Šolaja Delfa.....	680
Šolaja Josip.....	680, 681
Šolaja Luka.....	680
Šošarić Adam.....	435
Šošarić Ladislav.....	356
šošarić Vilim.....	435
Špiček Josip.....	135
Špiljak Mika.....	578, 673,
	736
Špiranec Josip.....	203,269,
	740
ŠtainerJozo.....	811,814
Štajcer Đuro.....	175
Štef.....	446,782
Šteger Rudolf.....	162, 194,
	661
ŠtimacAnte.....	821
Štimac Antun.....	381
Štroma Pavica.....	649
Štrok Izidor.....	19, 40, 73,
	236, 489, 511, 788
Štrucelj Franjo.....	386
Šubarić Mijo.....	766
Šubić Ivan.....	378
Šurina Mate.....	676
Šušnjar Nikola.....	757
Švager Edo.....	150

T

Tabaković Zlatko.....	110
Takač Zora.....	380
Tarabulzi Alojz.....	649
Tarle Mile.....	356, 734
Teić Mirko.....	81
Tenšek Petar.....	302
Terezija.....	772
Terezika.....	732
Tesla Mićo.....	254, 574
Težak Franjo.....	173
Tkalčić Franjo.....	108
Tkalec Franjo.....	304
Todorović Pajo.....	801
Tonka (vidi Gluhak Jelka) . . .	562
Tomac Ivan.....	108
Tomaš Gabro.....	680
Tomaš Jelisava.....	680
Tomaš Stjepan.....	680
Tomašević Ivo.....	311
Tomašić Ljudevit.....	686

Tome Joža.....	505
Tomić Petar.....	658
TominacTomo.....	755
Tomljenović Vjekoslav.....	386
Topljak.....	313
Tor Ivan.....	689
Tošić Ivo.....	208
Trbović Stojan.....	597, 795
Trčić Mate.....	548
Trkulja Svetozar.....	598
Trnski Ivan.....	111
Trnski Maja.....	612
Trnjar Rudolf.....	421,473,
	766
Trupee Josip.....	768
Trusan Josip.....	211
Trusić S.....	208, 209
Truta Antun.....	681
Truta Nikola.....	676,681
Truta Tomica.....	681
Tucman Đuro.....	216
Tucman Josip.....	587, 735
Tučkorić Branko.....	611
Tučkorić Vikica.....	616
TudićTomo.....	800,802
Tudman Franjo.....	83, 269,
	474, 686
Tudman Ivica.....	766
Tudman Stjepan.....	116,123,
	369
Tumbaš Vukašin.....	186
Tumir Ladislav.....	160
Turčić.....	448, 449
Turibak Dragutin.....	437
Turibak Franjo.....	437
Turibak Janj a.....	438
Turibak Josip.....	438
Turibak Kata.....	438
Turibak Mirko.....	438
Turibak Stjepan.....	437
Tustec Tomo.....	82
Tusun Nikola.....	147, 550
Tušar Franjo.....	652
Tušek Josip.....	730
Tušan Marko.....	386

U

Udbinec Mijo.....	677
Ugarković Stipe (vidi Stipe) . . .	77, 253,
	574
UrankerJakob.....	614
Uzelac Branko.....	307, 320,
	452

V

Vago (vidi Barilić Stjepan). . .	163
Valečić Mijo.....	459
Valjevac Stjepan.....	355
Valjevec Štef.....	10, 11

Varga Josip	178
Varjačić Micika.....	732
Vancel Blažek	381
Vasić Anka.....	441
Vdović Petar.....	730
Veček Mijo.....	367, 473
Veček Mirko.....	730
Vera (vidi Plašč-Lakuš Vera) .	562
Veselić Maja.....	111
Veselko Julije.....	80
Vidiček Gabrijel (vidi Zir) ...	16
Vidiček Josip.....	203, 225, 433, 670
Vidiček Jovica	426
Vidiček Rudolf.....	64, 303, 358
Vidović Mijo.....	313
Vilko (vidi Krošelj Mijo)	293, 588
Vilković Vilim	302,420
Vincek Zdravko.....	782
Vinceljak Viktor.....	13
Vinski Franjo.....	730
Visoki.....	11
Vladešić Branko.....	197
Vojko.....	78
Vojković Tomo.....	249, 566, 655
VolarićJana.....	386
Volko Laborec.....	111
Vostrel-Amanović Agneza (vi- di Mela).....	618
Vragović Gabrijel (vidi Crni) .	16,315
Vrančić Vjekoslav	345
Vranek Mato	320
Vranić Ivan (vidi Iskra).....	163, 582, 746
Vrba Vladimir.....	160
Vreš Miroslav.....	652
Vrtačić Ljubomir.....	135
Vučić Ivan	81
Vugrin Grandža Stjepan	783
Vukelić Milko.....	564
Vukelić Nikola.....	273
Vukina.....	776
Vukomanović Pavle (vidi Sti- pe)	63, 256
Vuković Pero.....	616
Vuksan Danilo.....	72, 328
Vuković Mirko.....	80
Vulić Ivan.....	18,330
Vurić Franjo.....	517
Vutuc Stjepan	678

W

Winter Franko.....	76,241, 339, 342, 343, 711
---------------------------	---------------------------------------

Z

Zagorac Duka.....	633
Zaharić Lazar.....	542
Zajc Rudolf.....	11
Zajčić Marija.....	451
Zajšek Franjo.....	720
Zajšek Zvonko.....	710
Zalković Božo (vidi Jurica) . .	615
Zastavniković Marica.....	713,725 729
Zavitee Josip	380
Zavrtnik Tomo.....	276, 308 685
Zdenko (vidi Gadžo Marko) . .	612
Zdelavić Jovica.....	800
Zerec Franjo.....	782
Zida (vidi Perović Lepa).....	677
Zlatarić Branko.....	77, 633
Zlatic Savo (vidi Mičo).....	244, 519
Zlodi Dragica.....	707
Zlodnja Marcel.....	678
Zmajić Josip.....	530
Zoretić Ivan.....	81
Zvorenković Gjuro.....	386
Zvorenković Milka.....	386

Ž

Zakman Božena (vidi Jasna . .	611
Zagar Stanko.....	311
Žegorec Vojo.....	617
Železni.....	423
Zeželj Milan.....	24
Zigrović Mato.....	298, 781
Zir (vidi Vidiček Gabro).....	17
Zivičnjak Slavko.....	305, 355
Zivković Nikola.....	597
Zilec Josip	825
Života Rudolf.....	160
Zižek Andrija.....	178
Znidarec-Kleinhaus Matilda (vidi Jasna).....	620, 125
Znidarić Matilda.....	614
Zujović Sreten.....	753
Zupanić Zvonko.....	229
Zurić.....	114
Žuti Ivan	541

KAZALO GEOGRAFSKIH IMENA

A	
Afrika.....	494
Amerika.....	585
Apatovac	331, 805, 808
B	
Babotok.....	567
Bačkovec.....	331
Banija.....	74, 77, 84, 183, 185, 240, 241, 271, 336, 364, 375,400, 403, 484, 533, 698, 713
Banova Jaruga.....	127, 128, 340, 341, 400, 738, 744, 810
Banski Kovačevac.....	23
Banja Luka.....	609
Baroni.....	20, 22
Batina	128
Bedekovčina.....	16,153,763, 835, 838
Bednja.....	14, 434
Belaj.....	106
Belec	225, 226, 269
Belovar-Moravče.....	296, 298, 299, 780, 782-784
Benkovo.....	11, 114
Berek.....	761, 790
Bezovina	200, 669
Bihać.....	192
Bilaj.....	681
Bilogora.....	100, 250, 365, 395, 642, 645, 665
Bisag	92,94,95,316, 570
Bistra.....	135, 447, 562
Biškupec	270, 310, 331, 653
Bjelovar (kotar).....	62,311,312, 515
Bjelovar (mjesto).....	42, 43, 84, 97, 109, 132, 133, 157, 179, 180, 188, 191-193, 195,229, 245, 274, 276, 361, 362, 364, 365, 374, 383,400, 485-487,593,644, 645, 654, 664, 665, 680, 708, 737, 743, 786, 803, 810, 815, 821, 823, 825, 829, 834, 837
Bjelovar (okrug).....	58, 60, 61, 65, 67, 68, 71, 156, 311, 312, 316,
	317, 322, 328, 341-343, 520,522, 527, 573, 572, 709, 726, 729
Blatni Potok.....	594, 595
Blinjski Kut.....	154, 157
Bojačno.....	765
Bojase	411
Bok.....	379
Borčec.....	560
Borkovac.....	201, 668
Borovljan.....	42, 43
Bosanska Dubica.....	192
Bosanski Novi.....	383, 654
Bosna i Hercegovina . . .	109
Botinec.....	137
Botinovac.....	808
Botovo.....	739
Božjakovina.....	151, 156, 160, 182, 183
Braslovje.....	376
Bratkovec.....	765
Brekovljani	164, 747, 749
Brdovec.....	200, 211, 215, 216, 217, 389, 584, 648,751,752
Brđani.....	154
Bregana.....	102, 542, 700
Bregi	164, 559
Bresarić.....	20, 22
Brestovac.....	383
Breza.....	108
Brezje.....	653
Breznički Hum.....	317
Breznik	386, 548
Brezovica.....	50, 137, 699
Brlenić.....	20, 22
Bršljanica.....	37, 556
Budaševo.....	153
Budinašćina.....	56, 115, 122
Budrovac.....	726
Bukovec.....	74, 362
Bulinac.....	157, 517, 654, 825, 829
Buska.....	347
Buševac.....	379
C	
Caprag.....	154, 345
Carevdar	59, 184, 196, 517, 727
Cazin	680

Cepeliš.....	409, 659
Cerje (kod Jastrebarsko- ga)	459,543
Cerje (kod Petrinje)	763
Cerje (kod Varaždina) ..	79,93,150,310, 347,432-440, 740, 806, 847
Cerje Tužno.....	156,742, 805, 837
Cerovski Vrh	23, 841
Cetinovac.....	201, 667, 669
Ciglenica	355
Cigrovec.....	774
Crkvena Ves.....	561, 653
Crkveni Bok.....	77, 240
Crna draga.....	23
Crna Gora	205

Č

Čadavica.....	728
Čakovec (kotar).....	65
Čakovec (mjesto).....	150, 177, 178, 374, 602, 603, 605
Čarda.....	188, 198
Čazma (kotar)	76, 240, 250, 406, 505, 515, 636
Čazma (mjesto)	98,100,108,131, 132, 192, 225, 226, 241, 250, 261-266, 400, 408-412, 418, 419, 428-431, 461, 467, 484-489, 494, 496, 505, 518, 636, 639, 645, 654, 727, 735, 737, 739, 745, 761, 785, 786, 790, 846
Čazma (okrug).....	58, 60, 63, 327, 328, 505, 527, 537, 538, 572,576
Čegljci	12
Čegoč.....	650, 652
Čičkovina.....	126
Čret	774
Črnomelj	285
Čučerje.....	47, 317, 448, 585, 681
Čukovec.....	233
Čulinac.....	48, 152, 828, 833
Čuntić.....	160

D

Dabei.....	183, 408, 787
Dalmacija.....	698
Daruvar (kotar).....	520, 522
Daskatica.....	412, 592
Deanovac.....	829, 834
Dekanić.....	676
Desinec.....	144,231,290, 415, 544, 836
Desinić.....	393,464,741, 776, 777
Dinjevac.....	815
Dišnik.....	761
Dnjevar	410
Dobova.....	765

Dobrljin.....	654
Domagović.....	20, 290
Domaslavić	151
Donja Rijeka	548
Donja Stubica (kotar) . .	291, 292, 316, 389, 391, 447, 449, 453, 562, 584, 586, 587, 590, 592, 630
Donja Stubica (mjesto) .	48, 135, 136
Donja Voča.....	190
Donja Zelina.....	296, 298, 299
Donjara	43,184,461, 805, 808
Donje Dubrava.....	415
Donje Orašje	295
Donje Sredičko	23
Donje Stative.....	798
Donje Vodičevo	654
Donje Železno	651
Donji Dragonožac	23
Donji Dubrovčak.....	651
Donji Miholjac (kotar) .	520
Draganić.....	20-22, 160, 274, 285, 291, 348, 415, 540, 547, 548, 597, 827
Drage.....	174, 508, 839
Dragišićka.....	48
Dragoševci.....	174, 508, 804
Drdići.....	152
Dubranec.....	23, 154, 378, 793, 842
Dubrava (kod Čazme) . .	283, 284, 400, 460, 521, 761, 790
Dubrava (kod Koprivnice)	283, 485
Dubravica.....	121, 349, 761, 769, 770
Dubrovčan.....	668, 768, 772, 773
Duga Rijeka.....	233, 363
Dugo Selo (kotar).....	62, 77, 390, 559, 584, 585, 590, 591
Dugo Selo (mjesto)	48, 97, 131, 151, 162-164, 177, 182, 183,211,340, 341, 376, 400, 449, 484, 687, 702, 738, 744, 747, 748, 810, 822, 835
Dure.....	548
Dužice	291, 382
Dvor na Uni.....	384

Đ

Dekeneš.....	98, 133
Delekovac.....	64
Durdevac (kotar).....	311,312
Durdevac (mjesto).....	42, 68, 100, 223, 226, 229, 726, 727, 743, 744, 800, 802, 803, 814, 815
Durđić.....	516
Durmanec	10-12, 14, 15, 50, 55, 56, 117, 119, 265, 335, 353, 354, 356, 357, 359, 421, 497, 498, 665, 731-734,737,763, 833

E	
Erjavec.....	386
Erpenja	391

F	
Farkašić.....	763
Ferdinandovac.....	744, 802
Francuska	493

G	
Galdovo.....	408
Galgovo.....	23, 540, 541,
	543, 649, 793
Galovac	157
Garešnica (kotar).....	61, 240, 241, 252,
	339, 406, 407
Garešnica (mjesto).....	36, 109, 128, 252,
	341, 645, 761
Glinske Poljane.....	381
Glinsko Novo Selo.....	381
Globočec	40, 232, 234, 292
Globovica.....	544
Glogovac	192
Glogovica.....	95, 117
Gojakovo.....	774
Gojilo.....	127, 128, 241
Gola.....	133, 190, 192,
	226, 383, 517
Goli Vrh.....	96, 144, 200, 544,
	548, 686
Golubovec.....	56, 93
Gora.....	386, 650
Gornja Batina	266, 402
Gornja Garešnica.....	404
Gornja Glavnica.....	561
Gornja Jelenska.....	134, 556
Gornja Purgerija	459
Gornja Rijeka.....	60, 316, 570
Gornja Sredica.....	319
Gornja Stubica.....	835
Gornje Jesenje.....	96
Gornje Plavnice.....	517
Gornje Pokuplje.....	547
Gornje Selno	777
Gornje Vodičevo.....	654
Gornji Desinec.....	459
Gornji Draganci.....	592
Gornji Hruševac.....	841
Gornji Kneginec.....	806, 807
Gornji Kraljevec.....	178
Gornji Martijanec	43, 73
Gornji Mosti.....	43
Gornji Stenjevec.....	152
Grabar.....	175, 508, 839
Graberje.....	378, 409, 487,
	650, 659
Graci	73

Gračac.....	23, 175, 508
	839
Gračani	216, 400
Gračenica.....	818
Gradac.....	23
Gradec.....	311, 824, 825
Grančari.....	52, 649
Grandić Breg.....	151
Grdak.....	43
Grđani.....	493
Grđevac.....	152, 545
Greda.....	49, 134, 136,
	138-141, 291, 345, 378, 381, 395,
	415, 417, 546, 551, 652, 655,
	764, 819, 820, 822, 824, 827,
	829-831, 835, 837
Gregurić Breg	376
Guci.....	22
Gudovac.....	97, 156, 517
Gušće.....	381, 650
Guštelnica.....	23

H	
Hampovica.....	727
Harina Žlaba.....	765
Harmica.....	766
Harmičan.....	221
Hartje.....	22
Hercegovac	128, 387
Hlebine	190, 678
Hlevnica.....	122
Horvati.....	23, 49, 50, 106,
	125, 134, 152, 290, 291, 347,
	376, 415, 417, 503, 548, 716,
	819-821, 825, 827, 830-832
Ilotnja	841
Hrastelnica	154
Hrastje.....	152, 631
Hrastovica.....	347, 650, 651
Hrastovsko.....	33
Hrašće.....	81
Hrašćina.....	16
Hrašćina Trgovišće	302
Hrgovljan.....	84
Hromac.....	498
Hrsov.....	803
Hrvatska	181, 205, 448,
	568, 675
Hrvatsko primorje.....	298
Hrvatsko zagorje.....	52, 56, 57, 77, 84,
	92, 93, 97, 100, 133, 148, 149,
	189, 328, 347, 373, 399, 401,
	403, 433, 571, 639, 660, 737,
	745, 764, 791, 806, 846-848
Hrženica.....	73, 233
Hrženik	20, 22
Hum.....	301, 305, 307,
	392, 393, 472, 774, 776
Husain.....	128
Hutin.....	22

I

Ilova.....	128
Istra.....	172
Italija.....	161,493,
Ivanec (kotar).....	223, 574, 576
Ivanec (mjesto).....	25, 44, 52, 82-84, 93, 95-97, 100, 122, 155, 190, 200,212, 245, 267-269, 331, 373, 476, 645, 646, 682
Ivanec (selo kod Koprivni- ce).....	43
Ivanić Grad.....	48, 98, 106, 129, 130, 182, 250, 272, 348, 364, 485-487,496,683, 728,739,791, 821, 824, 826, 827, 829
Ivanska.....	193, 468, 593, 594, 756, 757, 838
Ivanja Reka.....	47, 152
Ivanjski Bog.....	84
Ivanščica.....	96, 149, 162, 190, 660
Izimlje.....	20, 22

J

Jakšinec.....	449
Jalkovac.....	192
Jalševec.....	200
Jalšje.....	773
Jalžabet.....	25, 73, 96, 232
Jamnica.....	831
Jasenaš.....	815
Jastrebarsko (kotar) . . .	143, 144, 290, 348, 415, 416, 502-504, 546, 549, 689, 706, 819
Jastrebarsko (mjesto) . .	20-22, 106, 144-146,229,231,544,794, 820, 822, 836
Javorje.....	685
Javorovac.....	319
Jazvenik.....	381
Jelav.....	97
Jelsa.....	144
Jerovac.....	202, 268
Jasenice.....	544, 545
Jasensko Cerje.....	11, 56, 114, 117, 302, 354, 356, 358, 359, 471, 497, 571, 848
Jezero.....	79, 155
Jugoslavija.....	72, 203, 204, 493, 568, 634, 679, 746

K

Kablar.....	23
Kairo.....	170,355
Kalnik.....	25, 36, 74-78, 93, 100, 104, 149, 162, 169, 183, 186, 241, 242, 282, 284, 328, 329, 341, 400, 401, 410, 433,

465 , 482, 570, 639, 640, 642, 660, 665,737,742,744,771, 804	
Kalinovica.....	802
Kalje.....	175,277,507, 626, 721, 843
Kamenica.....	309
Kapela.....	43, 179, 232
Kapelica.....	185,193,518,803
Karlovac.....	20, 22, 106, 145, 146, 152, 274, 286, 415, 416, 459, 503, 541, 548, 679, 683, 690, 693, 694, 827, 830, 836
Kasina.....	52, 296, 297-299, 781-784
Kašt.....	174, 175, 277, 508, 569, 626, 840
Kaštelanec.....	806
Katalena.....	825
Katari.....	728
Kelemen.....	96, 332, 806
Kerestinec.....	649
Klanjec (kotar).....	115,116,118, 120-122, 223, 302, 307, 349, 368, 369,420,464, 473,478-480,483, 498, 669
Klanjec (mjesto).....	56,96,115,121, 122, 155, 307, 367, 686, 766, 769, 770, 772
Kalenica.....	775
Kletište.....	556
Klinča Selo.....	290, 459, 540
Klokovac.....	777
Kloštar (Podravski)	184, 196, 229, 329, 726, 800, 804, 808, 825
Ključ.....	56,97,115,122
Knjeginjac.....	25, 625
Kobasičari.....	743
Kobilić.....	377, 650
Kočevar.....	544
Kokinac.....	653, 818, 823
Kolarovo Selo.....	517
Kolenovac.....	143
Komin.....	47, 152, 295, 629-631
Komor.....	355
Kompator.....	596
Konjščina.....	56, 122, 376, 459, 793
Kopčić.....	35, 36, 108
Koprivnica (kotar).....	282, 311, 312, 316, 569
Koprivnica (mjesto)	40-45, 73, 97, 98, 104, 107, 110, 125, 126, 133, 179, 183, 184,187-199,209, 226, 228, 229, 232, 240, 242, 244, 245,247, 248, 281-284,311,312, 328, 330, 343, 344, 362, 373, 374,383, 399-401,411,484, 568, 569, 576, 639, 644-646,677, 688, 709, 726, 727, 735, 740, 785, 790, 822, 846, 849
Kordun.....	77, 79, 139, 144, 320, 336, 364, 375, 608, 674, 690, 698, 792, 797
Korenovo.....	132

Korosten 609
Kostajnica..... 157, 193, 240,
384, 644, 647, 654, 728
Kostanjevac..... 22, 23, 286, 503,
627
Kostrnja..... 183, 240
Kot oriba..... 603
Kozarevac 815
Kozje..... 181, 498
Kraljevec..... 48,121,221,349,
420, 767,769, 770, 772
Kraljevski Vrh..... 135
Krapina (kotar)..... 12, 114-117, 119,
121, 122, 302, 307, 353, 368,
384, 421, 473, 478-480, 730
Krapina (mjesto)..... 12-15, 52-54, 58,
93, 94, 96, 115, 117, 119, 122,
202, 232,265, 304, 354,355,
358, 359,367, 372, 400,433,
498, 645,646, 668, 669,730,
732, 733,740, 741, 815,830,
831, 833, 837, 838
Krapina (okrug)..... 59-62, 66, 68, 71,
114, 300, 307, 316, 327, 365,
472, 520, 536, 571, 572
Krapinske Toplice..... 118, 392, 393,
400
421, 472, 668, 717, 763, 772,
774-777
Krušić 20, 21, 24, 508,
626, 681, 840
Kratečko 634, 652
Kravarsko 80, 375, 494, 503,
664, 693, 707, 793, 841
Krim..... 40,41
Krištanovac..... 178
Križ 108,
183,
272, 361, 362, 364,485-487, 595,
728, 739, 791
Križevci (kotar)..... 282,
515,
516, 575
Križevci (mjesto)..... 42, 59, 93, 95, 98,
109,
112, 126, 131, 133, 179, 183,
184,188-193, 195, 196,229, 245,
311, 316, 329, 362, 365, 400,
401, 466, 467, 485, 486, 545,
739,740,743, 804, 808, 810, 836
Kuće..... 649
Kućani..... 234, 652
Kufrići..... 459, 541
Kupčina..... 20, 443, 445, 446,
692, 763, 841
Kupinec..... 422, 445, 446,
549, 763
Kurilovac..... 142,
682,
684, 687, 701-704
Kuruzan..... 346
Kustošija..... 151, 152
Kutina (Kotar)..... 240,251,406,635

Kutina (mjesto)..... 104, 127-129 134
183, 241, 251, 419, 635 '717'
728, 821

L

Ladešić Draga 548
Laduč..... 217
Laminae..... 411, 594, 756
Las..... 48
Lasinja..... 23, 145
Laz..... 52, 85-91, 237,
238
Lazina 763, 794, 797
Lekenik 49,79,81,126,
136, 138-142, 289, 291,378, 380,
395, 415, 417, 546, 551, 634,
650, 652, 764, 819, 820, 822,
827, 829, 830, 831, 835, 837
Lenišće..... 765, 722
Lepavina 679
Lepoglava..... 94-96,155,201,
268,400,432, 571, 645, 647,667
Leskovac 274, 416, 417,
648,716, 820, 823, 831,832
Letovanić..... 153, 634, 655,
715, 763
Lijeva Luka 650
Lijevo Vratečko..... 396
Lika..... 26,77,79,320,
336, 390, 459, 572, 577, 579,
586, 587, 693
Lipovčani..... 100
Lipovo Brdo..... 42
Lipovljani..... 241, 677
Lobor..... 201, 433, 668,
669
London..... 170,355,679,
311,312, 680, 700
Lović Prekriški..... 22
Lovrečan 200
Lučelnica..... 766, 772
Ludbreg (kotar)..... 59, 282, 318,
322
Ludbreg (mjesto)..... 34,35,43, 52,73,
74, 84, 93, 104, 125,160, 188,
190, 196, 197, 199,209,232-234,
245, 331, 332, 363, 373, 374,
400, 644, 645, 726, 785, 790,
807, 846
Ludina..... 129, 826, 829,
830, 833, 834
Luka..... 49,56,97,115,
119, 120, 122, 150, 200, 302,
305, 349, 352,420,423,768-770,
379,652, 773
Lukavec..... 381
Lug..... 542, 547, 682,
715,758, 760
Lupinjak..... 14, 50
Lupoglav..... 164, 400
Lužan..... 653

LJ

Ljubljana.....	679
Ljubljana.....	81
Ljutomer.....	681

M

Macelj.....	12, 14, 354
Mače.....	16,200,201, 302, 317, 667, 669, 741
Mađarska.....	59, 133, 149, 161, 177, 189, 344, 362, 373, 484, 604, 605, 645, 740, 802, 810, 814
Mađurić.....	715
Mahično.....	793
Majur.....	157, 414, 415, 654, 655
Majurec.....	179, 193
Makar.....	381,382
Makedonija.....	202
Mala Branjska.....	43
Mala Bršljanica.....	468
Mala Buna.....	493 — 495
Mala Erpenja.....	200, 774, 775
Mala Mlaka.....	379
Mala Subotica.....	282, 604
Male Ssvete.....	43, 194
Mali Bukovec.....	43, 232
Mali Carevdar.....	43,184
Mali Poganac.....	505
Malinci.....	23
Margečani.....	310
Marija Bistrica.....	25, 48, 52, 86, 136, 153, 237-239, 269, 389, 391, 584, 586
Marija Gorica.....	211, 646
Marinovići.....	649
Markuševac.....	211,389,585,663
Marovići.....	648
Martijanec.....	39, 73, 96, 126, 232, 318
Martinci.....	106, 201
Martinska Ves.....	79,81,84,251, 378, 380, 381, 649
Martinšćica.....	233, 667
Martišaves.....	777
Marvačići.....	151
Medvedička.....	190
Medimurje.....	98,176-178, 198, 320, 374, 382, 573, 574, 601-605, 740, 810
Međuraće.....	379
Melinac.....	807
Metković.....	609
Metlika.....	23, 285
Mičevac.....	581
Miholjanec.....	726
Mihovljan.....	96, 173, 291, 313
Miklinovec.....	42
Mikša.....	23
Mikulci.....	223

Milaševac.....	593
Milečki.....	543
Mirkopalj.....	21
Mol ve.....	726
Moskva.....	679, 680
Moslavina.....	36, 37, 74 —80, 84, 93, 98, 100, 127, 150, 169, 197, 236, 240, 241, 271, 337, 339, 340, 343, 365, 399-401, 403-406, 410, 419, 423, 463, 484, 519, 524, 534, 608, 638-640, 642, 667, 668, 711, 737, 938, 785
Moščenica.....	380
Mraclin.....	49-51,80,138, 154, 379,417,419,638, 822, 827
Mrzlo Polje.....	174, 200, 508, 839, 842
Mučna.....	678
Mustaljina Klada.....	468, 596

N

Narta.....	131-133,156, 193, 364, 365, 408, 411, 428, 487, 592-594, 654, 708, 738
Nebujan.....	153
Nedeljanec.....	155
Netretić.....	106,546,708,798
Nova Rača.....	383
Novaki.....	450
Novigrad (Podravski).....	42, 61, 133, 188, 195, 196, 225, 226, 229, 245, 284, 665
Novi Golubovec.....	96, 667, 669
Novi Marof (kotar).....	61, 62, 316
Novi Marof (mjesto).....	60, 92, 245, 285, 310, 362, 382, 387, 644, 645, 763, 790, 836, 838
Novo Brdo.....	663, 664
Novo Mesto.....	285, 290
Novo Selo.....	36, 459
Novo Štefanje.....	411,412
Novosljan.....	517
Novoselec.....	104,134,214, 348, 448, 595, 708, 819, 823, 826, 829, 831, 834
Novska.....	810

O

Oborovo.....	59, 449, 450, 560, 747
Obrež.....	137
Odra.....	137, 376, 379, 416, 651, 683, 684
Ogulin.....	793
Ogulinac.....	380,382,494
Okić.....	21-23,288,376, 460, 793
Okoli.....	154

Omorska	838
Oratje.....	777
Orehovica.....	382
Orle	692
Ormož	39, 93, 190
Oroslavlje.....	152
Oekovo.....	240, 241
Osiek	680
Osijek (okrug)	522
Ostrna	376
Oštre	23,286,503,508, 626, 627, 840
Ozalj.....	106,231,416, 539, 540, 546, 793 , 798, 831, 832, 836

P

Pakrac.....	81,287,496
Palanjek.....	154
Palešnik.....	207, 208
Paljevina	193
Pastuša.....	183
Paškovo.....	114
Paulin.....	804
Paulovac.....	156, 157
Pavučnjak.....	23
Pečno.....	23
Perna.....	346
Peršaves.....	201, 667, 741
Peščenica.....	134, 138, 140, 153, 380, 381, 468, 651, 652, 820, 829
Petkov Breg.....	601
Petničko Selo.....	508, 839
Petrijanec.....	310,742
Petrinja	157, 159, 160, 376, 378, 380, 456, 647, 649, 651, 652, 659
Petrovsko.....	10— 12, 14, 53, 55, 56, 114, 117, 119, 302, 305, 353, 357-359, 372, 421, 472, 730-733
Petruševac.....	173
Pisarovina (kotar)	101, 102, 143, 145, 442, 444, 503, 504, 546, 688, 689, 841
Pisarovina (mjesto)	445, 626, 692, 694, 840
Pitomača.....	522, 815, 816
Plasa.....	680
Plaški.....	608, 674
Plemensčina.....	354, 774
Pleso	138,275,276,651
Plešivica.....	21-24,105,125, 179, 230, 231, 285, 548
Pobjednik.....	727
Podbrežje.....	540
Podgaj	11, 114, 117
Podgarić.....	35, 383
Podgorje.....	87
Podgrade.....	541, 600, 601

Podravina.....	189, 241 247 344,522,711,712 Podravska Slatina (kotar) 520
Podsused.....	152, 191 348 649, 715, 750, 763, 832
Podvornica.....	81, 491, 493, 663
Pohorje	181
Pokuplje (okrug)	101,102,203, 286, 291, 396, 627, 628, 674 792, 793, 817, 842
Pokupsko.....	80, 139, 336, 415 442, 445, 626, 692, 693, 841
Poljana.....	102, 128, 804
Poljanac.....	39, 273
Poljanica	293, 318, 545
Poljanska Luka	765
Popovača.....	104, 129, 130, 134, 485, 592, 595, 708, 810, 812, 831-835
Popovec.....	14, 635
Posavina.....	79, 80, 288, 291, 308, 375,417, 522, 714,792, 793
Posavski Bregi.....	48, 449, 746, 748
Poznanovec.....	200, 669, 764
Požun.....	386
Pravutina.....	547
Prečec.....	106,221,269, 270, 546, 560, 683, 688, 716, 717, 747, 748, 824, 828, 829, 833-835
Pregrada (kotar)	115,116,118, 120-123, 223, 274, 301, 304, 307, 368, 369, 421, 473, 478-480, 498
Pregrada (mjesto)	118,122,305, 355, 367, 393, 575, 667, 737, 741, 772
Prekrižje	230, 376, 508, 762, 794, 815, 840
Prelog.....	65
Preloščica.....	378
Presečno	683, 806
Preseka	11,117,517,571
Prgomelj.....	108, 383
Pribić.....	20-22,508,840
Prigorci	83, 201, 223, 268, 302, 374, 403
Prigorje.....	223, 354, 648
Prikraj.....	98, 156, 348, 377, 821, 826
Prilipje.....	230, 231
Prilišće.....	114
Primišlje.....	346
Prkos.....	44
Prkovic.....	81
Prnjavor.....	112
Prodin Dol.....	231
Prokop.....	383
Puhlaki.....	73,232,233
Purgarija.....	600
Pušća.....	200,212,215, 216, 584, 585, 750, 751
Pušća Bistra.....	25, 49, 153, 389, 648, 820

R

Radatović.....	173, 175, 277, 507 - 509, 626, 840, 842, 843
Radeljevo.....	44
Radoboj.....	10-12,14,117, 119, 353, 358, 359, 421, 498, 730-734
Radobojski Bregi.....	200, 472, 497
Radovan.....	374
Radovice.....	23
Rajbervirt.....	84, 378
Rakarje.....	270, 650
Rakitje.....	648
Rakitnica.....	42,381,650,727
Rakovje.....	270
Rasinja.....	44, 330, 373
Raven.....	527
Ravneš.....	594
Ravnice.....	193,200,768,773
Rečica (kod Čazme)	468, 503, 595, 596
Rečica (kod Karlovca) . .	443,446, 468, 547
Relići.....	22, 23
Remetinec.....	417, 607
Repinec.....	311
Repno.....	667, 668
Repušnica.....	251
Ribnik.....	106
Ribnjak.....	44
Rivalilo.....	73
Rogož.....	556
Rovišće.....	105, 156, 157, 193, 274, 275, 382, 383, 517, 821, 824
Ruča.....	79
Rude.....	230,285,376,649
Rugvica.....	559

S

Samariea.....	713
Samarkand.....	679
Sambolići.....	225, 266, 268, 402, 668
Samobor (kotar).....	28,502 — 504, 600, 689
Samobor (mjesto).....	21,230,285,290, 377, 540-543, 600, 647, 725, 759, 793, 794 .
Samobor Vanjski.....	700
Sandžak.....	704
Sarajevo.....	609
Savski Marof.....	152, 274, 648, 823, 824
Sela.....	418,649,651, 652
Selce Pokupsko.....	345
Selište.....	556
Selnik.....	233
Selnice.....	201
Sestrance.....	715

Sesvete.....	25,46,48, 52, 84, 97, 104, 151, 153, 214, 216-218, 222, 389, 419, 448, 560, 671, 702, 704, 764, 828, 833-835
Sesvetski Kraljevec	106, 151, 376, 671, 764, 821, 833, 834
Setuž.....	154
Severin.....	823
Sibinj.....	134
Sigetec.....	232, 233, 235 „
Sirova Katalena.....	156, 157
Sisak (kotar).....	74, 76, 240, 251, 344, 372, 406, 491, 505, 572, 634, 644
Sisak (mjesto).....	25, 37, 79, 134, 139, 141, 148, 159, 240, 241, 251, 252, 308, 345, 378-381, 385, 416, 417, 458, 484, 491, 647, 650, 651, 659, 702, 828-830, 836, 838, 843-845
Siščani.....	108, 411
Skukovac.....	211
Slanje.....	73
Slapno.....	386
Slatina.....	635
Slatki Potok.....	545
Slavetić.....	231
Slavinj.....	728
Slavonija.....	28, 77, 78, 100, 240, 242, 254, 282, 287, 315, 320, 342, 396, 397, 519, 521, 523-527, 532-534, 537-599, 573, 582, 591, 608, 635, 736, 796, 803, 811
Slavonski Brod (okrug) .	522
Slovenija.....	28, 171, 181, 207, 329, 667, 685, 686, 737, 740
Sokolovac.....	61,231,678
Sopnica.....	670, 671, 678, 679, 682, 683, 687, 701-704
Sopot.....	386, 670
Sošice.....	23, 104, 175, 277, 507-509, 721, 840, 842, 843
Split.....	609
Srbija.....	205, 675
Sredičko.....	841
Srednja Diklenica.....	518
Srednje Prilišće.....	143
Sremska Mitrovica	106
Stančić.....	152
Stankovo.....	144
Stara Gradiška.....	679
Star Plavnica.....	108
Stara Subocka.....	241
Stari Golubovec.....	677, 679
Stari Grad.....	43,44,229
Staro Štefanje.....	411,594,738
Stäzä.....	154
Stenjevec.....	212,216,389,750
Strašnik.....	652, 657, 659
Straža.....	556
Stražnjavec.....	806
Streličko.....	379

Strmac.....	463, 464
Strmec.....	22,151,336,668
Strmen.....	240
Stružec.....	84
Stubičke Toplice.....	269
Stubički Laz.....	88, 89
Stupnik.....	669, 699
Stupno.....	142,291,651, 793
Sudoviščina.....	43
Sunja.....	157, 193, 240, 345, 384, 414, 415, 654
Suše.....	79
Sutinske Toplice.....	200, 820
Suvaj.....	377,382
Svedruž.....	12
Sveta Helena.....	331
Sveta Jana.....	21 — 23,104,231, 706, 707
Sveta Klara.....	84, 106, 137, 376, 379, 416, 651, 705, 820, 831
Sveta Marija.....	104
Sveta Nedelja.....	28,81,699,707
Sveti Ilija.....	96
Sveti Ivan Zelina (kotar).....	294, 295, 298, 311, 389, 390, 450, 584, 686, 587, 590, 591, 630
Sveti Ivan Zelina (mjesto).....	48, 97, 131, 222, 295, 298, 299, 778, 780, 781, 783,784,821
Sveti Ivan Žabno.....	428,516,821, 824, 836
Sveti Jakob.....	432
Sveti Križ.....	117,119,304, 305, 421, 473, 666, 667, 730, 731-733
Sveti Martin.....	29, 285, 541, 600, 700
Sveti Matej.....	52,541,700
Sveti Petar.....	685
Sveti Petar Čvrstac	516
Sveti Petar Orahovac . . .	95, 331
Sveti Rok.....	459
Sveti Urban.....	543
Svetice.....	144
Svibovec.....	87
Svinjička.....	381

Š

Šamarica.....	151
Šandrovac.....	654, 742, 814
Šarampov.....	717
Šaš.....	154, 414, 434
Šašina Greda.....	380
Šašinovac.....	297 — 299, 450, 681,781-784
Šemovec.....	101, 106, 232, 262, 706
Šeštine.....	213,214,216,400
Šiljakovina.....	662 — 664,708, 814
Sipak.....	666

Širinec.....	834
Šišinci.....	841
Šišljavič.....	443, 444, 446, 503
Štefanki.....	81
Štefanje.....	412, 413, 487, 550, 594, 654, 756, 757
Štokorovac.....	152
Šušenberg.....	292
Šušnjarci.....	409

T

Tedovec.....	748
Terikaj.....	543
Tomaševac.....	156, 630
Tonimir.....	77, 807
Topolovac.....	650
Topusko.....	547, 639, 691
Tounje.....	81
Trebarjevo.....	79, 154
Trebovec.....	48, 717, 748
Trgovišće.....	472
Trnovec.....	382, 652
Trnovitica.....	37, 837
Trnje (kod Preloga)	6041
Trojstvo.....	42
Trstenik.....	48, 561
Tršće.....	346
Tržič.....	144
Tugonica.....	293
Tuhelj.....	120, 349, 463, 473, 765, 769-771
Tuheljske Toplice.....	472
Turčin.....	96, 332, 382, 653, 742
Turopolje.....	50, 51, 100, 126, 134, 138, 140, 154, 291, 381, 416, 417, 484, 466, 628, 638, 650-652, 674, 702, 705, 792
Turopolje (mjesto).....	683, 820, 822, 824-827, 830-832, 837

U

Ukrajina.....	169
Utiskan.....	545

V

Vagovina.....	411,412,487,593
Valentinovo.....	775
Varaždin (kotar).....	61,62,282,316, 320
Varaždin (mjesto).....	39, 42, 43, 52, 73, 78, 84, 92, 94, 96, 98, 104, 105, 122, 126, 133, 150, 178, 188-192, 195, 196, 199, 201, 202, 209, 210, 232, 245, 274,

309, 310, 328-332, 362, 372,
382, 400, 402, 419, 466, 605,
645, 653, 737, 742, 745, 826,
827, 837, 838
Varaždin (okrug)..... 58, 60, 61, 65,
67, 71, 148, 149, 155, 316, 317,
327, 507, 520, 522, 536, 572
Varaždin Breg..... 42, 198, 400,
806, 807, 817
Varaždinske Toplice 25, 74, 93, 156,
283, 329, 332, 382, 402, 419,
644 - 646, 653
Veleševac..... 821, 826
Velika..... 79, 81, 375
Velika Brljašnica..... 45
Velika Buna..... 491, 493, 494,
663, 708
Velika Gorica (kotar) 101, 103, 503,
504, 688, 689
Velika Gorica (mjesto) . . . . 49 — 51, 84, 102,
106, 136, 137, 141, 154, 269,
308, 375-377, 379, 380,
416-419, 493, 494, 638, 649,
650, 662, 663, 683, 684, 702,
793, 820, 826, 827, 830-833,
836, 837
Velika Horvatska..... 765, 772
Velika Jelsa 548
Velika Mlaka..... 396, 651, 652
Velika Paha 346
Velika Ves 14, 498, 668,
730, 737, 741, 830, 833, 835, 837
Velike Sesvete..... 194
Veliki Bukovec..... 43, 232, 319
Veliki Poganac..... 44
Veliki Potočac..... 179, 193
Veliki Zdenci..... 127
Veliko Trgovišće..... 97, 116,
118-120, 122, 349, 352, 420,
464, 468, 767 - 772, 465, 466
Veliko Trojstvo 465, 466
Veterička Gora..... 200
Vidovec 310, 331
Vidrenjak..... 595, 596, 739,
828-830, 833, 834
Vinagora 393, 670, 774, 775
Vinica..... 44, 267, 269,
402, 653, 742
Vinkovci..... 448
Virje..... 97, 667, 726,
743, 803
Virovitica..... 226, 814
Visoko 94
Višnjevac..... 777
Višoševići..... 23
Vitešinci..... 268
Vivodina..... 277, 503, 504,
508, 509, 626, 627, 793, 840
Vlahinička..... 105, 106
Vlaislav 105
Vlaškovac..... 104
Vojakovac 95, 196, 329,
516, 808

Vojnić..... 547, 549, 639,
673
Vojsak 200
Vojvodina..... 202
Voloder 824
Vranov Dol..... 231
Vrapče..... 213, 216, 388,
389, 584, 585, 683, 688, 750, 823
Vratišinec..... 178
Vrbica..... 653
Vrbovec..... 221, 222, 348,
400, 401, 409, 410, 516, 791,
823, 825, 826
Vrbovo..... 80
Vrginmost..... 547, 549, 639,
673
Vrhovac..... 21, 540
Vrtlinovec 807
Vrtlinksa 77, 595, 713,
727, 728
Vukašinci..... 663
Vukina..... 827
Vukomeričke gorice 660
Vukosavljevica..... 156, 814
Vukovina..... 138, 286, 291,
307, 416, 417, 651, 652

Z

Zabok..... 10, 11, 15, 117,
119, 122, 202, 245, 355,
357-359, 421, 423, 473, 645,
666, 732, 733, 765
Začretje..... 200, 245
Zadar..... 609
Zagorska Sela 121, 350, 420,
686, 764, 769-773
Zagreb (kotar)..... 62, 320, 389, 448,
560, 584, 585, 587, 589, 590
Zagreb (mjesto)..... 49, 58, 76,
92 - 94, 96, 97, 115, 122, 125,
133, 152, 161, 167, 168,
170-172, 177, 199, 202, 210,
230, 232, 242-244, 251, 305,
313, 314, 317, 330, 337, 344,
346, 358, 365, 376, 390, 400,
402, 416, 419, 422, 449, 450,
473, 474, 487, 491, 504, 520,
524, 529, 534, 537, 561, 568,
570, 582, 586, 591, 606-608,
610, 633, 639, 702, 704, 705,
715, 730, 735, 736, 774, 794,
810, 823, 826, 836, 838
Zagreb (oblast)..... 68, 69, 315, 326,
521, 533, 537, 539
Zagreb (okrug)..... 58 — 60, 65 — 68,
71, 316, 317, 327, 388, 520, 534,
536, 572
Zajezda..... 155
Zakapa..... 347
Zaprešić..... 212, 245, 274,
348, 649, 824, 827
Završje..... 201, 668

Zbelava..... 708
 Zbilj..... 200
 Zbjegovača..... 128
 Zdenčac..... 207,411,817
 Zdenčina 49-51, 106, 125,
 152, 153, 230, 290, 347, 376,
 415-417, 548, 648, 819-821,
 825, 828, 830, 832, 836
 Zdihovo..... 22, 24
 Zidani Most..... 199, 202, 810
 Zlarin..... 681
 Zlatar (kotar)..... 16, 115—117,
 120-122, 223, 302, 307, 313,
 314, 368, 369, 422, 478-480,
 499, 571, 572
 Zlatar (mjesto)..... 16, 25, 56,
 92-94, 96, 97, 100, 112, 115,
 117, 122, 155, 156, 200, 201,
 223, 245, 266, 267, 269, 274,
 343, 362, 367, 374, 400, 421,
 422, 433, 473, 498, 630, 645,
 666-669, 741, 768
 Zlatar Bistrica..... 16, 200, 201, 203,
 820, 828

Zorkovac..... 291,540,832,836
 Zvornik (kod Bosanske
 Krupe)..... 346

Ž

Žažina 84, 138, 154, 192,
 651, 657
Željezno..... 22, 23, 79, 102,
 155, 251, 571
Žirčica 649
Zitković..... 669
Žitomir..... 561, 609
Živaja..... 414
Zumberak 24, 28, 77, 136,
 146, 148, 150, 231, 239, 276,
 277, 285, 288-290, 372, 375,
 397, 503, 504, 607, 627-629,
 639, 793, 794, 838
Žumberak (kotar) 102, 173, 609,
 691-693, 695, 838, 843
Župić..... 651

KAZALO PREDMETNIH POJMOVA

A

Antifašistička fronta žena (AFŽ):	
— Odbori AFŽ-a:	
— Glavni za:	
— Hrvatsku.....	445, 588, 564, 591, 726, 736
— Kotarski:	
— Donja Stubica.....	563, 623
— Dugo Selo.....	165, 166, 565
— Garešnica.....	263
— Klanjec.....	351, 426, 480, 771
— Krapina.....	13, 359, 369, 426, 480
— Pregrada.....	393, 480, 777
— Samobor.....	28, 699
— Sisak.....	263
— Sveti Ivan Zelina.....	563, 779
— Zagreb.....	563
— Žumberak.....	842
— Mjesni:	
— Zagreb.....	125, 610, 611, 620
— Oblasni za:	
— Zagrebačku oblast.....	474, 558, 578, 583, 735, 736
— Okružni:	
— Čazma.....	262, 263, 578, 633
— Krapina.....	115, 356, 369, 426, 474-476, 480, 578, 771
— Varaždin.....	578
— Zagreb.....	558, 562, 591
— Općinski:	
— Đurmanec.....	379, 733
— Petrovsko.....	379, 733
— Pokupsko.....	445
— Radoboj.....	379, 733
— Sveta Nedjelja.....	28
— Tuhelj.....	771
— Veliko Trgovište.....	771
— Zagorska sela.....	771
Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja	
Jugoslavije (AVNOJ):.....	60, 63, 205, 447, 455, 470, 559, 608, 609, 636, 673, 675, 752
— Drugo zasjedanje AVNOJ-a.....	469, 527, 538, 608, 688

B

»Bijela garda«.....	47, 212, 295, 317, 422, 570, 585
Crvena armija.....	40, 41, 56, 58, 204, 213, 249, 294, 301, 303, 316, 526, 553, 560, 561, 568, 591, 609, 727, 731, 752, 766, 777, 779, 785, 846

ć

Ćerkezi (vidi 1. kozačka divizija).....	244, 300,458, 522,634,636,
794	

I

Intelligence service.....	610
»Izbjeglička vlada«	560,561,779

J

Jugoslavenska organizacija revolucionarne omladine.....	610
Jugoslavenska revolucionarna organizacija.....	609

K

Komunistička partija Hrvatske (KPH):	
— Centralni komitet KPH:.....	243, 284, 398, 399,469, 563,
586, 674, 745	
— Biro CK KPH	244
— Povjerenstvo CK KPH za Zagreb.....	181
— Povjerenstvo CK KPH za sjevernu Hrvatsku.....	242, 244, 735
— Povjerenstvo CK KPH za Slavoniju i Zagrebačku oblast 519,	520, 527
— Komiteti KPH:	
— Kotarski:	
— Čakovec.....	528
— Čazma.....	254
— Donja St ubica.....	135, 291, 292, 582, 583,
588, 622	
— Dugo Selo	163— 166, 582, 588,
746— 748	
— Garešnica	254, 574
— Ivanec.....	223
— Jastrebarsko.....	286, 459, 460
— Klanjec	349,352,422,474,764,768,
772, 773	
— Koprivnica.....	567
— Krapina.....	10, 11, 13, 353, 356, 357,
360, 423, 473, 729, 731, 734	
— Kutina.....	254
— Pisarovina.....	441, 442, 460
— Pregrada.....	391, 392, 394, 423, 773, 776
— Prelog.....	528
— Samobor.....	26, 286, 698, 699, 701
— Sisak.....	255, 286, 288, 490, 574
— Sveti Ivan Zelina.....	293, 298, 582, 588, 781
— Sveti Ivan Zabno.....	778
— Valpovo.....	522
— Zagreb.....	211, 215, 217, 320, 582,
583, 587, 750, 751	
— Zlatar.....	15, 16, 313, 314, 423, 474
— Mjesni:	
— Zagreb:	124,243,244,580,581,606,
611, 673, 676, 677, 681, 694	
— I rajonski MK KPH Zagreb.....	611,612
— II rajonski MK KPH Zagreb	610,611
— III rajonski MK KPH Zagreb.....	610, 611, 614, 615, 676, 681
— IV rajonski MK KPH Zagreb.....	610, 611, 616

— V rajonski MK KPH Zagreb.....	611,	616
— VI rajonski MK KPH Zagreb.....	611,	617, 618
— VII rajonski MK KPH Zagreb.....	611,618	
— Vojni komitet MK KPH Zagreb.....	611,	619, 620
— Zlatar.....	423	
— Oblasni za:		
— Slavoniju.....	528,	529, 531, 583
— Zagrebačku oblast.....	242,	253, 316, 422, 426, 466, 527, 528, 565, 566, 575, 580, 587, 672, 694, 735, 786
— Okružni:		
— Bjelovar.....	343,527,528,575,710,712, 718-720, 725, 727	
— Brod.....	530	
— Čazma.....	76,241,249,253-255,269, 475, 528, 530, 574, 575, 632, 677, 736	
— Karlovac.....	693	
— Krapina.....	10, 55, 181, 303 — 305, 360, 420, 422, 426, 471, 474, 483, 497, 498, 528, 575, 772, 774	
— Našice.....	529	
— Nova Gradiška.....	529,	530
— Osijek.....	530	
— Pokuplje.....	441,505,530,580,582,590, 621, 688, 736	
— Varaždin.....	71,223,528,573,574	
— Virovitica.....	529,	530
— Zagreb.....	135,	292, 293,528,575,580, 582-584, 586, 587, 592, 694
— Općinski:		
— Belovar-Moravče.....	298, 782	
— Bistra.....	622	
— Brdovec.....	217	
— Bregi.....	164	
— Donja Stubica.....	622	
— Dugo Selo.....	164	
— Gornja Stubica.....	622	
— Kašina.....	298,	782
— Marija Bistrica.....	622	
— Pokupsko.....	442	
— Pušća.....	217	
— Stevnjevac.....	217	
— Stupnik.....	699	
— Sveti Ivan Vanjski.....	298,781,782	
— Šašinovac.....	298, 782, 783	
— Vrapče.....	217	
Partijske jedinice KPH:		
— Bedekovčina.....	17	
— Budinščina.....	17	
— Dubrovčan.....	352,	773
— Hrašćina.....	17	
— Jalšje.....	352,	773
— Kupčina.....	443	
— Lobor.....	17	
— Luka.....	352,	423, 773
— Mače.....	17	
— Mihovli an.....	17	
— Ravnice.....	349, 352, 773	
— Sesvete.....	217	
— Stupnik.....	27	
— Sveta Nedelja.....	26	
— Sveti Martin.....	27	
— Zagorska Sela.....	349, 350, 352, 773	
— Zlatar.....	17	
Komunistička partija Jugoslavije (KPJ):		
.....	62, 249, 250, 390, 398, 453, 470, 679, 680, 681, 690	

— Centralni komitet KPJ.....	679, 689
Kozaci (vidi 1. kozačka divizija).....	28, 61, 458, 644, 652, 729

N

Nacionalni komitet oslobođenja Jugoslavije.....	470, 527, 609, 689, 700, 752, 757
»Narodna zaštita«.....	317
Narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi Jugoslavije:	
— Bataljoni (samostalni):	
— 2. operativne zone PPK.....	571
— Kozjanski.....	111
— Varaždinski.....	218, 219, 374, 402
— Virovinski.....	206, 503
— Brigade:	
— NO »Franjo Oguinac — Seljo«.....	639, 795
— NO »Matija Gubec« (hrvatska).....	100, 403, 489, 509 — 511, 522, 553, 588, 630, 744, 745, 787, 788, 790
— NO »Matija Gubec« (slovenska).....	20, 21, 23
— NOU »Braća Radići«.....	14, 16, 18, 19, 25, 39-41, 43 - 45, 69, 72 - 75, 94-100, 115, 126, 133, 149, 190, 194-198, 219, 232 - 236, 242, 361, 373, 399-403, 465, 489, 509-511, 645, 739, 740, 787, 788, 790, 817
— Omladinska NO »Joža Vlahović«.....	134, 140—142, 218, 286-289, 347, 375, 394-399, 541, 542, 597, 598, 649, 651, 681, 715, 758, 759, 763, 794-797
— 2. NO 2. operativne zone.....	41, 43, 70, 77, 84, 93, 98-100, 108, 133, 182-187, 194-197, 218, 219, 241, 256, 259, 271, 272, 361-363, 373, 374, 399, 400, 403, 428 - 431, 460 - 463, 467, 485, 486, 488, 489, 510, 511, 530, 532, 590-596, 738, 739, 745, 786-791
— 13. proleterska NOU »Rade Končar«.....	19, 74, 79, 114, 146, 150, 375, 398, 399, 597, 651
— 15. NO (slovenska).....	797, 798
— 17. NOU (28. divizije).....	42, 43, 56, 92-94, 99, 133, 149, 195, 198, 225, 226, 364, 373, 374, 468, 486-488, 645, 703, 787
— 21. NOU (28. divizije).....	42, 43, 45, 92, 94, 99, 133, 149, 195, 196, 198, 226, 364, 365, 373, 410-414, 429, 485, 487, 488, 491 - 495, 530, 569, 570, 645, 787
— Čete (samostalne):	
— Cerska.....	286, 288, 795
— Kloštranska.....	799, 802
— Međimurska.....	98, 150, 197, 374, 382, 402
— Okička	
— Orovačka	
— Samoborska	
— Varaždinska omladinska	
— Diverzantski bataljoni:	
— 2.....	49, 81, 85, 414-417, 546, 683, 702, 716
— 3.....	671, 683, 688, 708, 809 - 813
— 2. operativne zone.....	198, 218 — 220, 382
— Divizije NOVJ:	
— 8. Četvrtog korpusa.....	289
— 12. Šestog korpusa.....	530, 599
— 17. (slovenska)	20
— 28. Šestog korpusa.....	25, 41, 43, 44, 73, 92-94, 97, 99, 100, 118, 133, 149, 194, 225, 242, 361-364, 373, 399, 400, 403, 466, 484, 485, 492, 529, 530, 532, 638, 645, 701, 703 - 706, 708, 736, 737, 742, 745, 786, 787, 791, 793
— 32. Druge operativne zone.....	465, 466, 489, 490, 509, 511, 745, 788, 789, 791
— Komande mjesta:	
— Berek.....	556, 557, 761, 790
— Čazma.....	556, 557, 761, 790

— Dubrava.....	38,281,283,557,761,790
— Kalje.....	626
— Koprivnica.....	245, 283, 790, 798
— Krašić.....	626
— Ludbreg.....	34, 281, 283, 790
— Pitomaca.....	814
— Radatović.....	626
— Varaždinske Toplice.....	34, 281, 283, 790
— Velika Gorica.....	626
— Vivodina.....	626
— Komande područja:	
— Kalnička.....	30-35,281-284,579, 641, 677, 790
— Karlovačka.....	625
— Moslavačka.....	30, 35—38, 127, 255, 260, 271, 281, 283, 284, 404, 405, 556-557, 579, 641, 705, 760-762, 790
— Turopoljsko-pokupska.....	287, 597, 598, 624, 626, 628, 629
— Žumberačka.....	276—280,626,628, 629, 720, 721
— Korpus NOV i POJ:	
— 4.....	625
— 6.....	100, 226, 523, 531, 796
— Odredi NOP-a:	
— Banijski.....	151
— Belokrajinski.....	798
— Bjelovarski.....	42, 45, 70, 93, 97, 133, 188, 195, 198, 226-230, 283, 343, 356, 374, 400, 403, 465, 466, 489, 490, 510-514, 578, 579, 645, 665, 666, 711, 712, 743, 744, 787 - 790, 799 - 804
— Bilogorski.....	665
— Kalnički.....	42, 59, 70, 73, 93, 98, 133, 149, 182, 194-198, 219, 220, 309, 361, 362, 373, 374, 382, 399, 400, 404, 466, 511, 578, 645, 742, 743, 788-791, 805-809
— Karlovački.....	798
— Kozjanski.....	151, 403, 432, 685, 686
— Moslavački.....	59, 70, 77, 93, 96, 152, 182, 186, 218, 219, 255, 259, 270-273, 363, 403, 429, 467, 468, 485, 489, 490, 510, 578, 594-596, 665, 682, 738, 744, 750-752, 761, 762, 786-791, 810
— Turopoljsko-posavski.....	78—82,84, 140—142, 150, 286-289, 309, 375, 378, 499, 502, 598, 639, 647, 670, 688, 690-692, 701-705, 793, 794, 796, 797
— Zagorski.....	25, 55, 56, 71, 82, 83, 93, 96, 115, 133, 149, 199 - 203, 222 - 225, 265 - 269, 274, 282, 303, 306, 307, 348, 350, 352, 359, 362, 368, 400, 402, 403, 421, 425 - 427, 432, 433, 464, 466, 472, 481, 482, 498, 575, 578, 666 - 670, 685, 686, 734, 740 - 742, 763, 765, 767, 771, 772, 774, 775,789-791,817,846-849
— Zagrebački.....	46—48, 70, 80, 93, 97, 134, 221, 222, 276, 365, 376, 400, 401, 402, 466, 485, 489, 490, 510, 516, 551-555, 579, 587, 590, 630, 631, 642, 744, 786-791, 810
— Žumberačko-pokupski.....	80, 104, 125, 179, 230, 231, 278, 286-290, 375, 418, 507, 539-544, 545, 597-599, 624, 647, 758, 759, 793, 795-797
— Operativne zone NOV i POH:	
.... 2.....	30, 100, 363, 484, 521, 532, 785
— Sektor:	
— Žumberačko-posavski.....	136, 140, 230, 270, 285, 290, 542, 597, 598, 624-629, 639, 692, 758, 792
— Štabovi:	
— Glavni štab NOV i PO Hrvatske.....	77, 79, 183, 271-273, 336, 397, 456, 465, 508, 531, 532, 610, 624, 626, 689, 691, 701, 705, 722, 723, 849
— Glavni štab NOV i PO Slovenije.....	798
— Štab 2. operativne zone NOV i PO Hrvatske.....	35, 45, 50, 74, 82, 92, 99, 169, 182-184, 156, 187, 192,218, 225, 241, 242, 245, 246, 281, 361, 399, 465,

	484-487, 509, 510, 531, 553, 575, 578, 592, 595, 630, 664, 665, 724, 737, 757, 785	
	790, 791, 802, 805, 811	
— Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije.....	456, 674, 679, 725	
Narodnooslobodilački odbori (NOO):		
— Gradski:		
— Koprivnica	110,245,247,248,	
	282, 283	
— Kotarski:		
— Čazma.....	262, 641, 713	
— Donja Stubica.....	135, 623	
— Dugo Selo.....	164, 390, 749	
— Garešnica.....	207, 208, 226, 641	
— Jastrebarsko.....	600, 706	
— Klanjec.....	115, 120, 350, 351,	
	368, 425, 478, 770	
— Koprivnica.....	568	
— Krapina.....	13,115,119,355-357,	
	359, 368, 425, 478, 731, 733	
— Pisarovina.....	446, 689, 690	
— Pregrada.....	115, 120, 368, 393,	
	425, 478, 776	
— Samobor.....	27, 699	
— Sisak.....	76	
— Sveti Ivan Zelina.....	299, 589, 779, 783	
— Velika Gorica	101, 103	
— Zagreb.....	217	
— Zlatar.....	17, 115, 120, 314,	
	368, 425, 478	
— Žumberak.....	102, 173, 277, 507, 626	
— Oblasni za:		
— Zagrebačku oblast	474, 577, 579, 584, 589, 735	
	736	
— Okružni:		
— Banija.....	436	
— Bjelovar.....	247,248,310-312,337,	
	343, 344, 566, 567, 641, 785	
— Čazma (vidi Moslavina)	206 — 208, 254, 255,	
	261-263, 334-338, 577, 632, 633	
— Krapina.....	114—116, 119, 122,	
	123, 366, 368, 423, 425, 478, 479, 577, 846, 849	
— Moslavina (vidi Čazma)	76, 77, 405, 407, 641	
— Nova Gradiška.....	337	
— Pokuplje.....	101, 103, 277, 288,	
	446, 626, 693, 694, 696-698, 839, 842	
— Varaždin.....	577, 641	
— Zagreb.....	388, 390, 577, 584, 589, 590	
	640	
— Općinski:		
— Belovar Moravče	783	
— Bistra.....	623	
— Brdovec	217	
— Desinec.....	776	
— Donja Stubica.....	623	
— Dubrava.....	262	
— Durmanec.....	13, 359, 733	
— Gornja Stubica.....	623	
— Kasina.....	299, 784	
— Klanjec.....	770	
— Kralj evec.....	121	
— Kupčina	443	
— Ludina	262	
— Luka.....	120, 770	
— Marija Bistrica.....	623	
— Markuševac	217	
— Oroslavlje.....	623	
— Petrovsko.....	13, 119, 359, 773	

— Pisarovina.....	684
— Pokupsko.....	442
— Radoboj.....	13,119,359,733
— Sesvete.....	217
— Stenjevec.....	217
— Sveti Ivan Vanjski.....	783
— Sveti Križ.....	359, 730, 733
— Šašinovac.....	784
— Šestine.....	217
— Tuhelj.....	770
— Veliko Trgovište.....	120, 770
— Vrapče.....	217
— Zagorska Sela.....	121, 780
— Seoski:	
— Batinovac.....	442
— Crkvena Vas.....	561
— Gornja Glavica.....	561
— Krepečanac.....	447
— Luhinić Brdo.....	442
— Macelj.....	354
— Palešnik.....	208
— Pauri.....	442
— Slatina.....	635
Neprijateljske jedinice:	
— Njemačke:	
— 1. kozačka konjička divizija (Vidi »Čerkezi« i »Kozaci«).....	343, 345-347, 362, 400, 484
— 1. lovačka.....	28,61
— 3. SS panzer korpus.....	153, 192,484
— 11. SS divizija »Nortland«.....	159,346,737
— 49. SS panzer grenadirski puk.....	493
— 57. pionirski bataljon.....	493
— 187. divizija.....	495
— 367. divizija.....	493
— 371. pješaka divizija.....	493,638,793
— 505. artiljerijski divizion.....	493
— Organizacija Todt.....	169
— Panzer Rgt. »Denmark«.....	159, 160
— SS divizija »Wiking«.....	793
— Ustaško-domobranske:	
— Glavni stožer domobranstva	
— Operativni odjel.....	25, 52, 84, 104, 105, 125, 133, 139, 179, 189, 269, 274, 347, 408,418,545, 580, 670, 682, 687,707, 715,762, 817
— Glavni stožer oružanih snaga.....	147
— Glavni ustaški stan	
— Zapovjedništvo ustaša.....	111, 113, 176,238
— Oružnička postaja Velika Gorica.....	275,307,684
— Pothvatna zapovjedništva:	
— Bjelovar.....	644, 653
— Kostajnica.....	644, 654, 659
— Sisak.....	644, 649
— Varaždin.....	149, 644, 652
— Zagreb.....	644, 647
— Zapovjedništva:	
— PTS-a.....	209, 210, 230
— 1. zbornog područja.....	147,311,643
— Bojne:	
— 1.jurišna.....	138
— 1. koturaška.....	41
— 1. PTS-a.....	52, 104, 125, 126, 192, 196
— 1. Pete gorske pukovnije.....	192,361,485
— 2. Prvoga gorskoga zdruza.....	130
— 3. Prvoga gorskoga zdruza.....	39, 122, 128

— 4. PZUV.....	547		
— 5. ustaška.....	547		
— 5. željezničarska.....	129		
— 10. ustaška.....	547		
— 12. ustaška.....	193,	384	
— 13. PTS-a.....	290		
— 13. ustaška.....	192,	377	
— »Salbach«.....	377		
— Pukovnije:			
— 1. pješadijska PTS.....	683		
— 1. PTS-a.....	210		
— 5. goska.....	108,	495	
— 8. goska.....	160		
— Zdrugovi:			
— 1. lovački.....	192		
— 5. gorski.....	127,	128,	130
Nezavisna Država Hrvatska:			
— Kotarske oblasti:			
— Donja Stubica.....	85,91,237		
— Dugo Selo.....	716		
— Klanjec.....	463		
— Velika Gorica.....	662		
— Ministarstva:			
— Narodne prosvjete.....	207		
— Unutarnjih poslova.....	16, 108,	113, 176, 600	
— Glavno ravnateljstvo za javni red i sigurnost.....	118,	180, 237, 485, 516, 678	
— Vanjske trgovine.....	694		
— Općinska poglavarstva:			
— Durmanec.....	443		
— Velika Gorica.....	661		
— Predsjedništvo vlade.....	91		
— Redarstvena oblast Sisak.....	346		
— Ustaška nadzorna služba.....	686		
— Ustaški logor Krapina.....	53		
— Velike župe:			
— Bilogora.....	206		
— Pokuplje.....	546		
— Zagorje.....	605		
— Župske redarstvene oblasti:			
— Bjelovar.....	107, 515		
— Pokuplje.....	143		

O

Oktobarska revolucija.....	29, 40, 319, 481, 571, 842		
----------------------------	-------------------------------	--	--

S

»Saveznici.....	211,212,214,253,279, 349, 421, 447, 474, 527, 561, 609, 635, 709, 731, 766, 767		
Savez komunističke omladine Jugoslavije:			
— Komiteti SKOJ-a:			
— Kotarski:			
— Bjelovar.....	321		
— Čazma.....	257		
— Donja Stubica.....	449-451,623		
— Dugo Selo.....	164, 165,450,451		
— Garešnica.....	65, 257, 636,	637	

— Jastrebarsko.....	501
— Klanjec	302, 306, 350, 424, 769
— Krapina.....	13, 304, 306, 357, 358, 424, 498, 732
— Kutina.....	65, 256, 320
— Ludbreg.....	65
— Pisarovina.....	444, 445, 500
— Pregrada.....	304-306, 424
— Samobor.....	27, 28, 500, 699, 700
— Sveti Ivan Zelina.....	298, 450-452, 783
— Varaždin.....	320
— Velika Gorica.....	560
— Zagreb.....	320, 450
— Zlatar.....	17,314,424
— Žumberak.....	501
— Mjesni:	
— Zagreb.....	455, 610, 618, 619
— Oblasni za:	
— Zagrebačku oblast:.....	58, 65, 256, 307, 315, 319, 320, 334, 424, 452, 454, 576, 589
— Okružni:	
— Bjelovar.....	64, 320
— Čazma.....	63, 65, 71, 255, 256, 258, 260, 320, 634, 636, 637
— Krapina.....	64, 83, 300, 302, 303, 320, 423, 424, 476
— Pokuplje	499, 502, 694
— Varaždin.....	64, 320
— Zagreb.....	63, 64, 320, 446, 449, 451, 454, 583
— Općinski:	
— Klanjec	769
— Popovača.....	257
— Tuhelj	769
— Zagorska Sela.....	761
— Pokrajinski za:	
— Sjevernu Hrvatsku	306, 316, 451,455, 536
Stranke:	
— Hrvatska seljačka stranka (HSS).....	10-13, 16, 28, 29, 47, 55, 61, 62, 75, 76, 117, 118, 169, 170, 172, 211-214, 249, 251, 279, 292-294, 311,317, 339, 340-343, 349, 355, 367, 389, 406, 421, 443, 447-449, 504, 506, 524-526, 533,560, 561, 566, 567, 569, 573, 576, 584, 585, 607, 608, 634, 636, 637, 655, 673-675, 688,690, 709-712, 727, 730, 735, 736, 747, 765-767, 779, 815, 844
— Samostalna demokratska stranka (SDS)	172, 525, 635

Š

Štampa:	
— »Glas Hrvatskog zagorja«	57, 427, 734
— »Glas slobode«.....	633
— »Glas žene«	633, 754
— »List Prigorja«.....	590
— »Mladi komunist«	71
— »Moslavački borac«.....	754
— »Naprijed«.....	28, 172, 245, 565, 779, 780
— »Narodni glas«.....	719
— »Omladinski borac«.....	71,306
— »Pionir«.....	72
— »Pravica«.....	117, 169, 170, 608

— »Proleter«	72, 755	
— »Slobodni Dom«	75, 342, 590,	
608, 676, 711, 735, 736		
— »Srpska riječ«	242, 245	
— »Vjesnik«.....	122, 255,	565, 780
— »Žena u borbi«.....	565	
Ujedinjeni savez antifašističke omladine Hrvatske (USAOH):		
— Odbori USAOH-a:		
— Glavni.....	503	
— Kotarski:		
— Čazma.....	258	
— Dugo Selo.....	453	
— Garešnica	258	
— Klanjec	350	
— Krapina.....	13, 116, 120, 304,	
358, 477		
— Kutina.....	258	
— Pisarovina.....	116, 120,	422, 477
— Pregrada.....	444, 500	
— Samobor.....	501, 699	
— Sisak.....	258, 637	
— Sveti Ivan Zelina.....	299, 452,	784
— Velika Gorica.....	500	
— Zagreb.....	452	
— Okružni:		
— Bjelovar.....	66, 67	
— Čazma.....	63, 66, 67, 258,	
321, 505, 507, 637		
— Krapina.....	66, 477	
— Zagreb.....	66, 68, 452	
— Općinski:		
— Belovar-Moravče.....	299, 452,	784
— Hum	301	
— Kašina.....	299, 452	
— Petrovsko	358	
— Radoboj.....	358, 732	
— Sveti Ivan Vanjski.....	299, 452	
— Sveti Križ.....	732	
— Šaštinovac	299, 452,	784
— Veliko Trgovište	769	
— Zagorska Sela.....	769	
Ujedinjeni Savez antifašističke omladine Jugoslavije (USAOJ):		
— 1. kongres.....	203	
— 2. kongres.....	204-206, 504, 637	
— Zemaljski odbor USAOJ-a.....	203	

Z

Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH).....	12, 60, 62, 74-77,
165, 171, 173, 213, 223, 246, 249, 250, 252, 303, 339, 340-344, 355, 356, 406, 447, 453,	
472, 508, 524, 561, 564, 567, 577, 608, 632, 633, 636, 642, 676, 689-691, 693, 700, 709,	
713, 719, 736, 752, 757, 765, 849	

S A D R Ź A J

Predgovor	
Uvod.....	
Skraćenice.....	7
1. 1943, studeni 1.	
Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, organizacijskom stanju, akcijama udarnih grupa, jačini neprijateljskih snaga i njihovu teroru	10
2. 1943, studeni 1.	
Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju KP, SKOJ-a, NOO i AFŽ.....	15
3. 1943, studeni 1.	
Izveštaj Štaba NOU brigade »Braća Radić« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Četvrtoga bataljona te promjenama u komandnom kadru štabova bataljona.....	18
4. 1943, studeni 1.	
Izveštaj Štaba Trinaeste proleterske NOU Brigade »Rade Končar« Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama od 23. rujna do 31. listopada 1943. godine ...	19
5. 1943, studeni 1.	
Zagreb	
Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničku stanicu Pušća Bistra i cisterne kod Sesveta te o kretanju jedinica u Hrvatskom zagorju	25
6. 1943, studeni 2.	
Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje o radu i organizacijskom stanju u Samoborskoj četi, o teroru i hapšenjima od strane neprijatelja.....	26

7. 1943, studeni 2. Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o formiranju i radu Komande kalničkoga i Komande moslavačkoga područja.....	30
8. 1943, studeni 2. Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radića« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju Četvrtoga bataljona, problemima s dezerterima, jačini neprijateljskih snaga u Varaždinu i njihovu strahu od partizana.....	39
9. 1943, studeni 3. Naređenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske podređenim jedinicama za napad na Koprivnicu	40
10. 1943, studeni 3. Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu, teroru neprijatelja i pojavi tzv. »bijeke garde«	46
11. 1943, studeni 3. Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama odreda u drugoj polovini listopada.....	48
12. 1943, studeni 3. Izveštaj Štaba Drugoga diverzantskog bataljona IO GŠ NOV i PO Hrvatske Štabu Četvrtoga korpusa o diverzijama Treće čete na prugama oko Zagreba.....	49
13. 1943, studeni 3. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o ofenzivi ustaša i Nijemaca na jedinice NOV i PO Hrvatske u Hrvatskom zagorju	52
14. 1943, studeni 3. Krapina Dopis Hrvatskoga ustaškog logora Krapina Zapovjedništvu ustaša Glavnoga ustaškog stana u kojemu se iznosi mišljenje o stradanju sela Petrovsko od Nijemaca .	53
15. 1943, studeni 4. Izveštaj Agitprop komisije OK KPH Krapina Agitpro-	

pu CK Hrvatske o radu i akcijama na njihovu terenu u listopadu 1943. godine.....	55
16. 1943, studeni 4. Izveštaj Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku oblast Pokrajinskome komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o političkoj situaciji i organizacijskom stanju SKOJ-a i USAOH-a	58
17. 1943, studeni 4. Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o snažnoj akciji ustaša i njemačke žandarmerije oko Ludbrega ..	73
18. 1943, studeni 4. Pismo Mladena Ivekovića, pročelnika Propagandnoga odjela ZAVNOH-a, Pavlu Gregoriću, tajniku Izvršnog odbora ZAVNOH-a o utiscima o radu NOO u sisačkom kotaru, Moslavini i na Kalniku.....	74
19. 1943, studeni 5. Izveštaj Štaba Turopoljsko-posavskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akcijama u listopadu 1943. godine, radu štabova bataljona, prilivu novoga ljudstva te o transportima namirnica iz Moslavine koje je odred prebacio preko područja na kojemu djeluje	78
20. 1943, studeni 5. Izveštaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o borbama s Nijemcima u Ivancu.....	82
21. 1943, studeni 5. Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o ofenzivi ustaša i Nijemaca u Hrvatskom zagorju i aktivnosti jedinica NOV i PO Hrvatske u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.....	84
22. 1943, studeni 5. Marija Bistrica Izveštaj Kotarske oblasti Donja Stubica Ministarstvu unutarnjih poslova — Uredu ministra NDH o strijeljanju stanovništva sela Bistrički Laz od strane Nijemaca	85
23. 1943, studeni 6. Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama je-	

dinica pod njegovom komandom u drugoj polovini listopada 1943. godine.....	92
24. 1943, studeni 6. Izveštaj Okružnoga NOO Pokuplje ZAVNOH-u o situaciji na njihovu području, organizacionom stanju i radu te o teroru neprijatelja.....	101
25. 1943, studeni 6. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske na području sjeverozapadne Hrvatske .	104
26. 1943, studeni 7. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama i diverzijama jedinica NOV i PO Hrvatske na području sjeverozapadne Hrvatske.....	105
27. 1943, studeni 7. Bjelovar Izveštaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o borbama s partizanima potkraj listopada i početkom studenoga 1943. godine	107
28. 1943, studeni 8. Koprivnica Poziv Gradskoga NOO Koprivnica građanima na zbor u oslobođenom gradu.....	110
29. 1943, studeni 8. Zagreb Okružnica Glavnoga ustaškog stana svim stožerima i logorima i naoružavanju pokretnih odjela za borbu protiv partizana na području logora i stožera.....	111
30. 1943, studeni 9. Krapina Izveštaj Okružnoga NOO Krapina ZAVNOH-u o političkoj situaciji, organizacijskom stanju, radu i budućimi zadacima.....	114
31. 1943, studeni 9. Obrazac za karakteristike osoba koje su posredstvom Mjesnog komiteta KPH Zagreb dolazile u jedinice NOV 124	

32.	1943, studeni 9. Zagreb Iz dnevnog izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju Nijemaca i ustaša da prodru u Koprivnicu.....	125
33.	1943, studeni 10. Izvještaj operativnoga oficira Komandi moslavačkoga područja o brojnom stanju i razmještanju neprijateljskih snaga na području Moslavine.....	127
34.	1943, studeni 10. Zagreb Iz dnevnog izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Koprivnicu i diverzijama na pruge Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac.....	133
35.	1943, studeni 11. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji na njihovu terenu	135
36.	1943, studeni 11. Izvještaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Štabu Četvrtoga korpusa NOV Jugoslavije o jačini neprijateljskih posada oko Velike Gorice te neuspjelom napadu na Lekenin i Gredu.....	136
37.	1943, studeni 11. Izvještaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o napadu partizana na neprijateljska uporišta Lekenin i Gredu.....	140
38.	1943, studeni 11. Karlovac Desetodnevni izvještaj Velike župe Pokuplje Glavnome stožeru domobranstva NDH o političkoj situaciji i akcijama partizana na području kotara Jastrebarsko i Pisarovina	143
39.	1943, studeni 11. Zagreb Izvještaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske u drugoj polovini listopada 1943. godine	147

40.	1943, studeni 12. Zapisnik sa sastanka Kotarskoga komiteta KPH Dugo Selo.....	163
41.	1943, studeni 12. Zagreb Izveštaj Mjesnoga NOO Zagreb ZAVNOH-u o političkom i organizacijskom stanju i radu.....	167
42.	1943, studeni 12. Izveštaj Đure Lojena člana Kulturno-prosvjetnoga odjela Kotarskoga NOO Žumberak Kulturno-prosvjetnome odjelu Okružnoga NOO Pokuplje o stanju u školama	173
43.	1943, studeni 12. Zagreb Izveštaj Ministarstva unutarnjih poslova NDH Ministarstvu vanjskih poslova NDH o hapšenju Hrvata u Međimurju od strane Mađara.....	176
44.	1943, studeni 12. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju njemačkih jedinica da se probiju prema oslobođenoj Koprivnici.....	179
45.	1943, studeni 12. Zagreb Izveštaj Odsjeka B/II GRAVSIGUR-a GRAVSIGUR-u o prilikama u Bjelovaru i okolici početkom studenoga 1943. godine.....	180
46.	1943, studeni 13. Pismo Okružnoga komiteta KPH Krapina Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o vezama s Kozjanskim bataljonom.....	181
47.	1943, studeni 14. Izveštaj Štaba Druge NO brigade Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama od 20. listopada do 10. studenoga 1943. godine.....	182
48.	1943, studeni 14. Saopćenje Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama za oslobođenje Koprivnice i pozivom na mobilizaciju ljudstva u Narodnooslobodilačku vojsku.....	187

49.	1943, studeni 14. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o neuspjelom pokušaju ustaša iz Varaždina da se probiju u Koprivnicu	189
50.	1943, studeni 14. Zagreb Izvještaj zapovjedništva Prvoga zbornog područja Izvještajnome odjelu Ministarstva oružanih snaga NDH o neuspješnom pokušaju ustaško-njemačkih snaga iz Varaždina i Bjelovara da prodru u oslobođenu Koprivnicu	191
51.	1943, studeni 15. Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama za oslobođenje Koprivnice.....	194
52.	1943, studeni 15. Izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Okružnome komitetu KPH Krapina o stanju u odredu te o akcijama u prvoj polovini studenoga 1943. godine.....	199
53.	1943, studeni 15. Proglas Zemaljskoga odbora USAOJ-a s pozivom omladini Jugoslavije da sa što boljim rezultatima u borbi i radu dođe na Drugi kongres Antifašističke omladine Jugoslavije.....	203
54.	1943, studeni 15. Bjelovar Dopis Velike župe Bilogora Ministarstvu unutarnjih poslova NDH u kojemu se javlja da Okružni NOO Čazma imenuje učitelje na njihovu području.....	206
55.	1943, studeni 15. Zapovjed zapovjednika PTS-a upućen poglavniku NDH opostavljanju odbrane Varaždina po snagama PTS-a .	209
56.	1943, studeni 16. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju te podjeli rada unutar komiteta	211
57.	1943, studeni 16. Naređenje Štaba Druge operativne zone podređenim jedinicama o postavljanju rukovodilaca, formiranju Va-	

raždinskoga bataljona Kalničkoga NOP odreda i Diverzantskoga bataljona za cijelo područje koje zona pokriva	218
58. 1943, studeni 16. Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o diverzijama i napadu na gestapovce na cesti Sesvete — Zelina.....	221
59. 1943, studeni 16. Izveštaj politkomesara Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o političkom radu na terenu kojim se odred kretao te o problemima u jedinicama i Štabu odreda.....	222
60. 1943, studeni 17. Naređenje Štaba Druge operativne zone podređenim jedinicama da se pripreme za napad na Čazmu i Đurđevac	225
61. 1943, studeni 17. Izveštaj komesara Bjelovarskoga NOP odreda politkomesaru Štaba druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odred u prvoj polovini studenoga 1943. godine.....	226
62. 1943, studeni 17. Operativni izvještaj Štaba Bjelovarskoga partizanskog odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odred u i o akcijama u prvoj polovini studenoga 1943. godine.....	228
63. 1943, studeni 17. Izveštaj Štaba Zumberačko-posavskoga sektora Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske o sukobu s ustašama u Prilipju i ustaškim snagama koje su iz Jastrebarskoga krenule na oslobođeni teritorij.....	230
64. 1943, studeni 19. Izveštaj Štaba NOU brigade »Braće Radići« Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama kod Ludbrega.....	232
65. 1943, studeni 19. Izveštaj NOO »Bosiljka« Mjesnome komitetu KPH Zagreb s popisom sanitetskoga materijala upućenoga u Moslavinu.....	236

66.	1943, studeni 19. Zagreb Izveštaj Glavnoga ustaškoga stana Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o zločinima Nijemaca u selu Bistrički Laz	237
67.	1943, studeni 20. Izveštaj Dragutina Sailia, člana Centralnoga Komiteta KP Hrvatske Centralnom komitetu o političkom stanju na području kotara Sisak, Kutina, Garešnica i Čazma, izvještaju Lepe Perović o radu NOO u Zagrebu te o oslobođenju Koprivnice.....	240
68.	1943, studeni 20. Pismo Olega Mandića Pavlu Gregoriću, tajniku Izvršnoga odbora ZAVNOH-a o političkoj situaciji u Podravini i Koprivnici te potrebi koordiniranja rada NOO i NOV.....	247
69.	1943, studeni 22. Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Čazma Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju za listopad i studeni 1943. godine.....	249
70.	1943, studeni 22. Operativni izvještaj Štaba Zagorskoga NOP osreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama od 30. listopada do 22. studenoga 1943. godine . . .	265
71.	1943, studeni 22. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji partizana na Vinicu i uzletište kod Velike Gorice te o diverzijama na pruži kod Prečeca.....	269
72.	1943, studeni 23. Izveštaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o dopremanju oružja iz GŠ NOV i PO Hrvatske te o formiranju novih bataljona i postavljanju rukovodilaca.....	270
73.	1943, studeni 23. Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o borbama s jedinicama NOV oko Pregrade, Varaždina i Bjelovara te o diverzijama na prugama u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.....	274

74. 1943, studeni 23. Velika Gorica Izveštaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na njemačko uzletište Pleso.....	275
75. 1943, studeni 25. Izveštaj Komande vojnoga područja Žumberak Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju i radu komande te političkoj situaciji na Žumberku	276
76. 1943, studeni 26. Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o radu Komande kalničkoga i moslavačkoga područja nakon oslobođenja Koprivnice.....	281
77. 1943, studeni 26. Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o stanju u jedinicama na terenu	285
78. 1943, studeni 26. Izveštaj Štaba Žumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o jačini neprijateljskih snaga na njihovu području.....	290
79. 1943, studeni 27. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji u kotaru.....	291
80. 1943, studeni 28. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju u studenom 1943. godine	293
81. 1943, studeni 28. Izveštaj Okružnoga komiteta Skoja Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkom stanju među omladinom, organizacijskom stanju i radu omladinskih organizacija.....	300
82. 1943., studeni 28. Velika Gorica Izveštaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o napadu partizana na selo Vukovina.....	307
83. 1943, studeni 28. Izveštaj informativnoga oficira Kalničkoga NOP odreda informativnom oficiru Štaba Druge operativne zone	

	NOV i PO Hrvatske o stanju i namjerama neprijateljske posade u Varaždinu.....	309
84.	1943, studeni 28. Bjelovar Izveštaj Okružnoga NOO Bjelovar ZAVNOH-u o političkoj situaciji i organizacijskom stanju	310
85.	1943, studeni 29. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zlatar Okružnome komitetu KPH Krapina o teroru neprijatelja, radu komiteta i organizacijskom stanju	313
86.	1943, studeni 29. Izveštaj Oblasnoga komiteta SKOJ-a za zagrebačku oblast Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu . . .	315
87.	1943, studeni 29. Izveštaj Rade Bulata Štabu Druge operativne zone o stanju u jedinicama koje se nalaze u Hrvatskom zagorju i oslobođenoj Koprivnici.....	328
88.	1943, studeni 29. Izveštaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i akcijama u drugoj polovini studenoga 1943. godine. . .	331
89.	1943, studeni 29. Izveštaj Okružnoga NOO Čazma ZAVNOH-u o organizacijskom stanju i radu pojedinih odjela.....	334
90.	1943, studeni 29. Pismo Franka Wintera, vijećnika ZAVNOH-a, Pavlu Gregoriću, tajniku ZAVNOH-a o dojmovima u vezi s organiziranjem i radom narodne vlasti na području Moslavine	339
91.	1943, studeni 29. Koprivnica Pismo Franje Mraza, vijećnika ZAVNOH-a Pavlu Gregoriću, tajniku ZAVNOH-a o političkoj situaciji na području bjelovarskoga okruga.....	342
92.	1943, studeni 29. Sisak Izveštaj Vladimira Krčelića, izaslanika vlade NDH kod Prve kozačke divizije, Vjekoslav Vrančiću, ministru NDH o akcijama partizana na sisačkom području u kojem traži odobrenje za vješanje taoca kao odmazdu za te akcije.....	344

93.	1943, studeni 29. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o. aktivnosti partizana u Hrvatskom zagorju i diverziji na prugama.....	347
94.	1943, studeni 30. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju.....	349
95.	1943, studeni 30. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu komiteta.....	353
96.	1943, studeni 30. Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske štabovima NOU brigade »Braće Radići« i Kalničkoga NOP odreda o rezultatima napada na Čazmu i mjerama koje treba poduzeti u vezi s predstojećom neprijateljskom ofenzivom.....	361
97.	1943, studeni 30. Posebno saopćenje Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske povodom oslobađanja Čazme.....	363
98.	1943, studeni 30. Krapina Izveštaj Okružnoga NOO-a Krapina ZAVNOH-u o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju u studenome 1943. godine.....	366
99.	1943, studeni 30. Zagreb Izveštaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o akcijama partizana u prvoj polovini studenoga 1943. godine na području sjeverozapadne Hrvatske.....	371
100.	1943, kraj studenoga Izveštaj Okružnoga NOO Zagreb ZAVNOH-u o političkoj situaciji, teroru ustaša i Nijemaca u okrugu.....	388
101.	1943, prosinac 1. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina za studeni 1943. godine ...	391
102.	1943, prosinac 1. Izveštaj sekretara partijske organizacije Omladinske brigade »Joža Vlahović« Centralnome komitetu KP Hrvatske o vojničkom radu, akcijama, te stanju partije i SKOJ-a u brigadi.....	394

103.	1943, prosinac 1. Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama i stanju podređenih jedinica u Hrvatskom zagorju i Moslavini	399
104.	1943, prosinac 1. Izveštaj Sanitetskoga odsjeka Komande Moslavačkog područja referentu saniteta Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske za razdoblje od 21. do 30. studenoga 1943. godine.....	404
105.	1943, prosinac 1. Izveštaj Okružnoga NOO Moslavina ZAVNOH-u o organizacijskom stanju i političkoj situaciji te pojačanim mjerama protiv špijunaže.....	405
106.	1943, prosinac 1. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o napadu partizana na Galgovo i neuspjelom pokušaju prodora ustaša, domobrana i Nijemaca u Čazmu.....	408
107.	1943, prosinac 1. Zagreb Obavijest Pododsjeka VI Pododsjeku IV o napadu partizana na njemačku vojnu kolonu kod Vrbovca na što su Nijemci uhapsili i za odmazdu strijeljali dvadeset nedužnih seljaka iz Vrbovca	409
108.	1943, prosinac 2. Izveštaj Štaba Dvadesetprve NO brigade Štabu Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije o borbama prilikom akcije na Čazmu	410
109.	1943, prosinac 2. Izveštaj Štaba Drugoga diverzantskoga bataljona Inžnjerskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske o diverziji u studenome 1943. godine	414
110.	1943, prosinac 2. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji partizana na Veliku Goricu i Čazmu te diverziji na prugama.....	418
111.	1943, prosinac 3. Zapisnik sa sjednice Okružnoga komiteta KPH Krapi- na	420

112.	1943, prosinac 3. Izvještaj Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o napadu na Čazmu	428
113.	1943, prosinac 3. Izvještaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbi s ustašama u Cerju.....	432
114.	1943, prosinac 3. Đurmanec Izvještaj Općinskoga poglavarstva Đurmanec Kotarskoj oblasti Krapina o zločinima ustaša u selu Cerju . .	433
115.	1943, prosinac 4. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Pisarovina Okružnome komitetu KPH Pokuplje o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu komiteta	441
116.	1943, prosinac 4. Izvještaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskome stanju omladinskih organizacija po kotarima	446
117.	1943, prosinac 4. Pismo Odsjeka za vojne vlasti u pozadini GŠ NOV i PO Hrvatske Štabu Zumberačko-pokupskoga sektora o kompetencijama komande područja i NOO.....	456
118.	1943, prosinac 4. Obavijest jednog od ustaških obavještajaca Odsjeku B II/IV Gravsigur-a o postupku Čerkeza i Kozaka prema stanovništvu na području Siska i Petrinje.....	458
119.	1943, prosinac 5. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Jaska Okružnome komitetu KPH Pokuplje o dolasku Nijemaca i o borba- ma s ustašama.....	459
120.	1943, prosinac 5. Izvještaj zamjenika komesara Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Centralnome komitetu KP Hrvatske o prilikama na terenu, općem stanju, radu i organizacijskom stanju partije u brigadi . . .	460
121.	1943, prosinac 5. Klanjec Izvještaj Kotarske oblasti Klanjec Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o akciji partizana u općini Tuhelj i sukobu partizana i Nijemaca u Štrmcu.....	463

122.	1943, prosinac 6. Izveštaj načelnika Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o napadu brigade »Braće Radići« na Veliko Trojstvo, odobrenju Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske za osnivanje divizije i mogućima kadrovskim promjenama u Štabu brigade.....	465
123.	1943, prosinac 6. Izveštaj Štaba Moslavačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju novih bataljona i borbama prilikom oslobođenja Čazme	467
124.	1943, prosinac 7. Cirkularno pismo Centralnoga komiteta KP Hrvatske o obavezi i načinu populariziranja odluka Drugoga zasjedanja AVNOJ-a.....	469
125.	1943, prosinac 7. Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju za studeni 1943. godine.....	471
126.	1943, prosinac 7. Izveštaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o likvidaciji neprijateljskoga uporišta Čazma i planu budućeg rada .	484
127.	1943, prosinac 8. Pismo Gustava Frangeša Andriji Hebrangu o političkoj situaciji u sisačkome kotaru.....	490
128.	1943, prosinac 8. Iz izveštaja Štaba Dvadesetprve NOU brigade Štabu Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije o borbama s ustašama i Nijemcima kod Velike Bune i Podvornice . .	491
129.	1943, prosinac 8. Naredba Pete gorske pukovnije Zapovjedništvu II i III bojne o priticanju u pomoć opkoljenim mjestima	495
130.	1943, prosinac 9. Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Krapina Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o zločinima i hapšenjima neprijatelja u Jasenju te o potrebi dolaska nekih partizanskih jedinica na njihovo područje	497
131.	1943, prosinac 9. Izveštaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Pokuplje Pokrajinskom komitetu SKOJ-a za Hrvatsku o organizacijskom stanju i radu omladinskih organizacija u kotarima i u vojsci.....	499

132.	1943, prosinac 9. Izveštaj Okružnoga odbora USAOH-a Čazma Glavno- me odboru USAOH-a o mobilizaciji, radu pročetničkih i haesesovačkih simpatizera te o organizacijskom sta- nju	505
133.	1943, prosinac 9. Izveštaj Kotarskoga NOO Žumberak Okružnome NOO Pokuplje o radu kulturno-prosvjetnih odbora.....	507
134.	1943, prosinac 10. Naredba Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o formiranju brigade »Matija Gubec«, ulasku iste kao i brigade »Braće Radići« u novoformiranu divi- ziju zone, te postavljanju rukovodilaca u podređenim jedinicama.....	509
135.	1943, prosinac 10. Izveštaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda Štabu Dru- ge operativne zone NOV i PO Hrvatske o borbama i us- pjesima odreda u studenome 1943. godine	512
136.	1943, prosinac 10. Bjelovar Izveštaj Župske redarstvene oblasti Bjelovar Glavno- me ravnateljstvu za javni red i sigurnost Zagreb o ak- tivnosti partizana u križevačkome, bjelovarskome i čaz- manskome kotaru.....	515
137.	1943, prosinac 11. Izveštaj Povjerenstva CK KPH za Slavoniju i Zagre- bačku oblast Centralnom komitetu KP Hrvatske o poli- tičkoj situaciji, organizacijskom stanju partije u jedini- cama NOV, o NOO-u, SKOJ-u i AFŽ	519
138.	1943, prosinac 11. Izveštaj Štaba Zumberačko-pokupskoga NOP odreda Štabu Žumberačko-posavskoga sektora NOV i PO Hrvatske o akcijama odreda od 26. studenoga do 11. prosinca 1943. godine.....	539
139.	1943, prosinac 11. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske.....	545
140.	1943, prosinac 11. Karlovac Izveštaj Velike župe Pokuplje Ministarstvu unutarnjih poslova NDH o akcijama partizana na području Ozlja, Netretića, Jastrebarskoga i Pisarovine.....	546

141.	1943, prosinac 13. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o borbi protiv partizana kod Štefanja i diverzije na pruzi Zagreb — Sisak.....	550
142.	1943, prosinac 14. Izveštaj zamjenika političkoga komesara Zagrebačkoga partizanskog odreda Okružnom komitetu KPH Zagreb o radu i brojnom stanju partijske organizacije ..	551
143.	1943, prosinac 14. Izveštaj komande Moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o radu komande i njenih odsjeka te o teškoćama na koje u radu nailaze	556
144.	1943, prosinac 14. Izveštaj Inicijativnoga okružnog odbora AFŽ Zagreb Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkom i organizacijskom stanju te o radu sa ženama u okrugu	558
145.	1943, prosinac 15. Izveštaj Oblasnog komiteta KPH za zagrebačku oblast Povjerenstvu CK KPH za Slavoniju i zagrebačku oblast o političkoj situaciji, radu partijskih i vanpartijskih organizacija, stanju u NOV, te agitaciji i propagandi.....	565
146.	1943, prosinac 15. Zagreb Pismo Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Okružnome komitetu KPH Pokuplje o načinu poboljšanja međusobnih veza.....	580
147.	1943, prosinac 15. Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Zagreb Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i radu u studenome 1943. godine.....	582
148.	1943, prosinac 15. Izveštaj Štaba Druge NO brigade Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu zone o borbama oko Narte i diverziji na pruzi kod Popovače.....	592
149.	1943, prosinac 15. Naređenje Štaba Žumberačko-posavskoga sektora o formiranju Odsjeka za vojne vlasti i Komande Turopoljsko-posavskoga područja te o imenovanju komandnoga kadra	597

150.	1943, prosinac 15. Dopis Kotarskoga NOO Jastrebarsko Okružnome NOO Pokuplje o namjeri da održe konferenciju učitelja sa svoga područja.....	599
151.	1943, prosinac 15. Samobor Izveštaj Ministarstva unutarnjih poslova NDH o pljački Nijemaca u selima oko Samobora.....	600
152.	1943, prosinac 15. Varaždin Izveštaj Kotarske oblasti za kotareve Čakovec i Prelog u Varaždinu Velikoj župi Zagorje Varaždin o političkim prilikama u Međimurju.....	601
153.	1943, prosinac 16. Zagreb Izveštaj Mjesnoga komiteta KPH Zagreb Centralnome komitetu KP Hrvatske o političkom i organizacijskom stanju za studeni 1943. godine.....	606
154.	1943, prosinac 16. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Donja Stubica Okružnome komitetu KPH Zagreb o brojnom stanju partijske i vanpartijskih organizacija na dugoselskom kotaru	622
155.	1943, prosinac 16. Izveštaj Štaba Zumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o organizacijskom stanju i problemima na koje se nailazi u toku rada.....	624
156.	1943, prosinac 16. Izveštaj Štaba Zagrebačkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o napadu na Komin i rušenju komunikacija Zelina —Varaždin	629
157.	1943, prosinac 17. Izveštaj Okružnoga komiteta KPH Čazma Centralnome komitetu KP Hrvatske o raspačavanju obveznica Zajma narodnog oslobođenja na području Okružnoga NOO Moslavina.....	632
158.	1943, prosinac 17. Izveštaj Okružnoga komiteta SKOJ-a Čazma Povjerenstvu PK SKOJ-a Hrvatske o političkoj situaciji, organizacijskom stanju i pretkongresnim pripremama	643
159.	1943, prosinac 17. Dopis Štaba Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije Štabu Omladinske brigade »Joža Vlahović« o borbama divizije u Moslavini i Turopolju te o budućim akcijama	638

160. 1943, prosinac 17.
Izveštaj Marijana Čmelića Okružnome komitetu KPH Zagreb o sudsko-upravnoj funkciji NOO u Moslavini i na Kalniku..... 640
161. 1943, prosinac 17.
Zagreb
Izveštaj Zapovjedništva Prvoga zbornog područja Glavnome stožeru oružanih snaga NDH o političkoj situaciji i akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske u drugoj polovini studenoga 1943. godine . 643
162. 1943, prosinac 18.
Velika Gorica
Zapisnik sa saslušanja Jurja Haraminčića kojega je neidentificirani partizanski sud osudio na 20 dana prisilnoga rada na prekopavanju cesta 661
163. 1943, prosinac 19.
Pismo Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Štabu Bjelovarskoga NOP odreda o zadacima odreda u vezi s koncentracijom neprijateljskih snaga prema oslobođenom teritoriju..... 664
164. 1943, prosinac 19.
Izveštaj Štaba Zagorskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o koncentracijama neprijateljskih snaga i pojačanju postojećih posada te o akcijama odreda u prvoj polovini prosinca 1943. godine 666
165. 1943, prosinac 19.
Zagreb
Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akciji Turopoljsko-posavskoga NOP odreda na skladište municije u Sopnici . 670
166. 1943, prosinac 20.
Pismo Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku oblast Okružnome komitetu KPH Krapina s uputama za skrivanje hrane od neprijatelja..... 672
167. 1943, prosinac 20.
Zagreb
Izveštaj Lepe Perović Centralnom komitetu KP Hrvatske o pokušajima nekih HSS-ovaca da pregovaraju s predstavnicima NOP-a, odjecima odluka AVNOJ-a, radu Mjesnoga komiteta KP i Mjesnoga NOO Zagreb, drugovima za zamjenu, te agentima ubačenima u jedinice NOV 673
168. 1943, prosinac 20.
Presuda vojnog suda Komande Kalničkoga područja o osudi na smrt i strijeljanje četrnaest ustaških izdajica

	iz Koprivnice i okolice, koji su proglašeni narodnim neprijateljima	677
169.	1943, prosinac 20. Zagreb Oglas Glavnoga ravnateljstva za javni red i sigurnost Ministarstva unutarnjih poslova NDH o vješanju šesnaestorice talaca, što je bila odmazda zbog akcije partizana na skladište u Sopnicama kod Sesveta	678
170.	1943, prosinac 20. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na Sopnicu i Kurilovec te o diverzijama na prugama	682
171.	1943, prosinac 20. Velika Gorica Izvještaj Oružničke postaje Velika Gorica Kotarskoj oblasti Velika Gorica o diverziji na pruzi kod željezničke stanice Odra i napadu partizana na aerodrom Kurilovec	684
172.	1943, prosinac 21. Izvještaji Milana Posavca Okružnome komitetu KPH Krapina o borbama Prvoga bataljona Zagorskoga NOP odreda u Sloveniji.....	685
173.	1943, prosinac 21. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o gubicima prilikom napada partizana na skladište u Sopnici i aerodrom Kurilovec	687
174.	1943, prosinac 22. Izvještaj Okružnoga komiteta KPH Pokuplje Centralnome komitetu KP Hrvatske o odnosu predstavnika bivše HSS prema odlukama AVNOJ-a, te o ekonomskim prilikama i snabdijevanju na području okruga . .	688
175.	1943, prosinac 22. Pismo Okružnoga NOO Pokuplje Štabu Zumberačko-posavskoga sektora s uputama za organiziranje prehrambenih komisija i kampanje za sakupljanje viškova hrane za NOV.....	696
176.	1943, prosinac 22. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Samobor Okružnome komitetu KPH Pokuplje sa sjednice na kojoj se raspravljalo o organizacijsko-političkom stanju, djelovanju udarnih grupa i kadrovskim promjenama.....	698

177. 1943, prosinac 22.
Izveštaj Glavnoga štaba NOV i PO Hrvatske Centralnom komitetu KP Hrvatske o akcijama Dvadesetosme divizije i Turopoljsko-posavskoga NOP odreda na aerodrome u Sopnici i Kurilovcu, te o diverzijama na prugama Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac..... 701
178. 1943, prosinac 22.
Izveštaj Štaba Dvadesetosme divizije NOV Jugoslavije Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o akciji Turopoljsko-posavskoga NOP odreda na Sopnicu i zajedničkoj akciji divizije i odreda na aerodrom Kurilovec..... 703
179. 1943, prosinac 22.
Izveštaj Kulturno prosvjetnog odbora Kotarskoga NOO Jastrebarsko Okružnome NOO Pokuplje o održanoj konferenciji učitelja..... 706
180. 1943, prosinac 22.
Zagreb
Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske..... 707
181. 1943, prosinac 23.
Otočac
Izveštaj Olega Mandića, suradnika ZAVNOH-a, ZAVNOH-u s utiscima o političkoj situaciji i radu NOO-a na području bjelovarskog okruga 709
182. 1943, prosinac 23.
Zagreb
Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera domobranstva NDH o akcijama partizana oko Zagreba, Varaždina, Siska i Kutine..... 715
183. 1943, prosinac 24.
Dugo Selo
Izveštaj Kotarske oblasti Dugo Selo Velikoj župi Prigorje i njenim kotarskim oblastima o vješanju talaca od strane Nijemaca zbog miniranja željezničke pruge kod Prečeca..... 716
184. 1943, prosinac 25.
Izveštaj Agitpropa Okružnoga komiteta KPH Bjelovar Oblasnome komitetu KPH Zagreb o održavanju nižih partijskih kurseva i njihovim rezultatima 718
185. 1943, prosinac 25.
Izveštaj Političkoga odsjeka Komande žumberačkoga

područja Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o radu za vrijeme od 10. do 25. prosinca 1943. godine.....	720
186. 1943, prosinac 25. Dopis Odsjeka za vojne vlasti u pozadini GŠ NOV i PO Hrvatske Štabu Žumberačko-posavskoga sektora s uputama za organizaciju i rad komandi područja i ko- mandi mjesta te slanje izvještaja.....	722
187. 1943, prosinac 26. Otočac Izvještaj Marice Zastavniković, člana Glavnoga odbora AFŽ Hrvatske, Glavnome odboru o raspoloženju naro- da prema NOP-u i aktivnosti žena u bjelovarskom ok- rugu	725
188. 1943, prosinac 27. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Krapina Okružno- me komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i orga- nizacijskom stanju u prosincu 1943. godine	729
189. 1943, prosinac 28. Izvještaj Oblasnoga komiteta KPH za zagrebačku ob- last Centralnome komitetu KP Hrvatske o radu agit- propa i osnivanju Oblasnoga odbora i Oblasnoga NOO za zagrebačku oblast.....	735
190. 1943, prosinac 28. Izvještaj Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvat- ske Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o borbama je- dinica pod njegovom komandom u prosincu 1943. godi- ne	737
191. 1943, prosinac 29. Zapisnik sa sastanka Kotarskoga komiteta KPH Dugo Selo.....	746
192. 1943, prosinac 29. Izvještaj Kotarskoga komiteta KPH Zagreb Okružno- me komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i akcija- ma u općinama Stenjevec, Vrapče i Pušća	750
193. 1943, prosinac 29. Izvještaj politkomesara Moslavačkog NOP odreda po- litkomesaru Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o političkom stanju i radu u odredu.....	751
194. 1943, prosinac 29. Izvještaj Štabu Žumberačko-posavskoga sektora Glav- nome štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na neprija- teljsko uporište Lug.....	758

195.	1943, prosinac 29. Izveštaj Komande moslavačkoga područja Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o organizaciji i radu komande	760
196.	1943, prosinac 29. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Ministarstva oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske	762
197.	1943, prosinac 30. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Klanjec Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji i organizacijskom stanju.....	764
198.	1943, prosinat 30. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Pregrada Okružnome komitetu KPH Krapina o političkoj situaciji, radu i organizacijskom stanju partijskih i vanpartijskih organizacija	773
199.	1943, prosinac 30. Izveštaj Kotarskoga komiteta KPH Zelina Okružnome komitetu KPH Zagreb o političkoj situaciji i organizacijskom stanju za prosinac 1943. godine	778
200.	1943, prosinac 30. Izveštaj Vjekoslava Janića, sekretara partijske jedinice Štaba Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske Oblasnome komitetu KPH za zagrebačku oblast o političkoj situaciji, stanju u jedinicama i radu partijske jedinice	785
201.	1943, prosinac 30. Izveštaj Štaba Zumberačko-posavskoga sektora Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske o vojnoj situaciji na sektoru i stanju u jedinicama.....	792
202.	1943, prosinac 30. Proglas Komande mjesta Koprivnica kojim čestita i želi sretnu novu 1944. godinu građanstvu Koprivnice . . .	798
203.	1943, prosinac 31. Izveštaj Štaba Bjelovarskoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o radu bataljona i četa, formiranju Orovačke i Kloštarske čete te o akcijama od 15. do 31. prosinca 1943. godine.....	799
204.	1943, prosinac 31. Izveštaj Štaba Kalničkoga NOP odreda Štabu Druge operativne zone NOV i PO Hrvatske o stanju u odredu i	

	borbama s neprijateljem od 15. do 30. prosinca 1943. godine.....	805
205.	1943, prosinac 31. Izveštaj Štaba Trećega diverzantskoga bataljona Diverzantske sekcije inženjerskoga odsjeka GŠ NOV i PO Hrvatske Diverzantskoj sekciji o formiranju bataljona	809
206.	1943, prosinac 31. Izveštaj Komande mjesta Pitomača Okružnome komitetu KPH Virovitica o napuštanju Đurdevca od strane neprijatelja.....	814
207.	1943, prosinac 31. Zagreb Iz dnevnoga izvještaja Operativnoga odjela Glavnoga stožera oružanih snaga NDH o akcijama partizana na području sjeverozapadne Hrvatske.....	817
208.	1943, studeni 1. — prosinac 31. Zagreb Diverzije i napadi partizana na pruge sjeverozapadne Hrvatske u studenome i prosincu 1943. godine	819
209.	1943, kraj prosinca Analiza kulturno-prosvjetnoga rada na teritoriju Okružnoga NOO Pokuplje nakon njemačko-ustaške listopadske ofenzive na Žumberak.....	839
210.	1943, prosinac Proglas đaka sisačke gimnazije svim đacima i ostaloj omladini Siska da napuste škole i stupe u NOVJ	843
211.	1943, prosinac Zajednički proglas Štaba Zagorskoga partizanskog odreda i Okružnoga NOO Krapina narodu Hrvatskog zagorja da stupaju u NOVJ	846
212.	1943, kraj godine Koprivnica Pozdravno pismo Glavnome štabu NOV i PO Hrvatske, Josipu Brozu Titu i ZAVNOH-a s prvog velikog zbora NOP-a u oslobođenoj Koprivnici.....	849
	Kazalo osobnih imena.....	851
	Kazalo geografskih imena.....	865
	Kazalo predmetnih pojmova.....	877
	Sadržaj.....	887

RECENZENT
Zdravko Dizdar

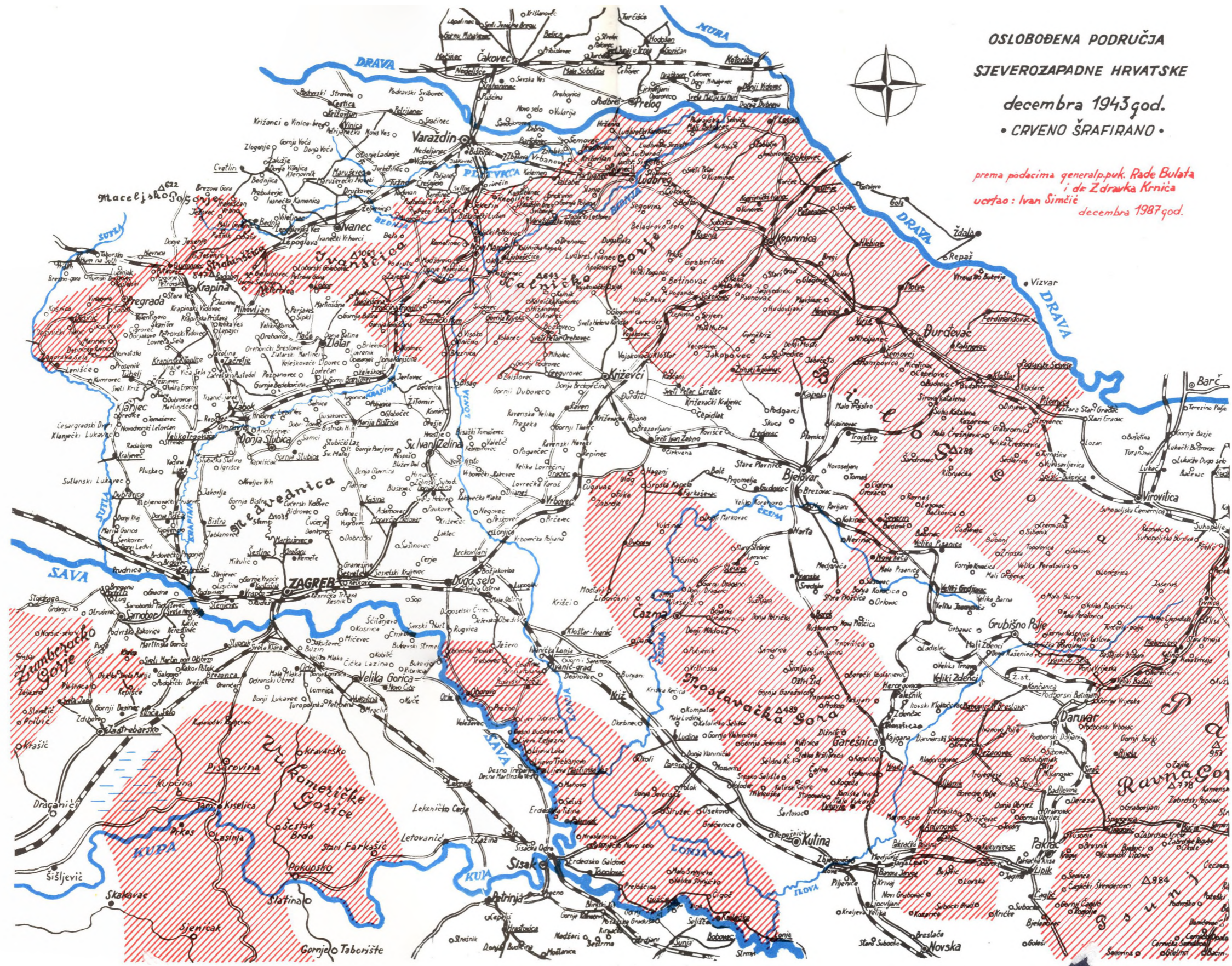
LEKTOR
Vanja Graovac

TEHNIČKI UREDNIK
Ante Ramljak

KOREKTOR
Igor Graovac

KAZALO OSOBNIH, GEOGRAFSKIH IMENA I PREDMETNIH
POJMOVA
Mate Rupić

TISAK: RO »ZRINSKI« TIZ, ČAKOVEC

OSLOBOĐENA PODRUČJA
 SJEVEROZAPADNE HRVATSKE
 decembra 1943god.
 • CRVENO ŠRAFIRANO •

prema podacima generalpuk. Rade Bulata
 i dr. Zdravka Krnica
 u crtao: Ivan Simić
 decembra 1987god.